Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
14 N
1 11

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

12
19
b
11

Digitized by Google

Digitized by Google

ed by Goog

ROTERODAMI
EX OFFICINA Arnoldi Leers A°. clɔ Iɔcl.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

JOANNIS HEURNII
ULTRAJECTINI
PRAXIS MEDICINAE NOVA RATIO:

Bib. Soc. Soc. Collegii Rom. Soc. Jesu

QVA

Libris tribus METHODI AD PRAXIN MEDICAM, *aditus facillimus aperitur ad omnes morbos curandos.*

Ex accuratâ recenſione

ZACHARIÆ SYLVII

Medici Roterodamenſis.

ROTERODAMI,
Ex Officinâ ARNOLDI LEERS.
CIƆ IƆ CL.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

EPIGRAMMA
AD MANES
JOHANNIS HEURNII
In iteratam editionem Praxis Medicæ.

TE Magni cecinere Viri, tibi fama perenne
 Promiſit Nomen, Nomen ad Aſtra tulit.
Dicta fides ſequitur; graſſatur fama per orbem,
 Atque jubet repeti protinus arte libros.
En libros, quos Docta manus conſcripſit, & ingens
 Ingenium nobis tradidit ante Typis.
Sentit opem præſens ætas, ventura fruetur,
 Conſiliis poterit fidere cauta tuis.

ZACHARIAS SYLVIUS
Medicus Roterodamenſis.

Google

BENEVOLO
LECTORI.

CUM *primum in luculentum hunc auctorẽ incidi, ita me affecit, ben: Lect: ut non tantum mihi comparandum, ſed & attentè perlegendum eſſe judicarem: quod ut feci, incredibile eſt quantam voluptatem atque utilitatem ex eo perceperim. Atque hæc cauſa eſt, cur libros ejus amem, & præſtantiam eorum expertus aliis commendẽ. Audebo etiam obligare fidem meam, Studioſe Lector, promitto ac ſpondeo Vobis, qui rerum Medicarum ſtudio tenemini, hæc ſcripta ea eſſe, quæ Medicum ſolertem dabunt. Magno enim judicio hoc opus eſt elucubratum à ſummo Viro. Quippe qui per triginta annos Medicâ exercitatione corroboratus fuit in Italiâ, Galliâ, Brabantiâ, Provinciâ Vltrajectinâ & Hollandiâ, in qua per annos viginti quantâ cum celebritate Medicinam fecerit, Europa novit. Quare libri hi omni commendatione*

Digitized by Google

digniſſimi. Verum cum rariſſima eorum ſint Exemplaria, multique iis carere jam diu debuerint, neque ego dubitem, quin typis iterati pluribus ſint profuturi, curavimus eos iterum excudendos, flagitante id ARNOLDO LEERS *Bibliopola vigilantiſſimo, & inſtigante ad hoc clariſſimo Viro* JACOBO DE BACK *apud Roterodamenſes Medico ordinario, cujus judicium plurimi hac in re facimus.*

Cæterum Candide Lector, in iteratâ hac editione errata, quæ irrepſerunt, ne corrigere graveris, unicè rogo, ne quod aliorum incuria eſt commiſſum, mihi imputetur. Tradidimus Typographi operis Exemplar cum omnium rerum accurata diſtinctione, & characterum varietate: incommodam Tabularum formam in commodiorem immutavimus: ipſi autem correctioni ſemper adeſſe per alia negotia impediti non potuimus. Vale ſtudioſe Lector, noſtro labore fruere, & ex locuplete Autoris opere quondam omnia præclara atque incomparabilia exſpecta.

NOBI-

NOBILISSIMIS ACADEMIÆ LUGODINENSIS CURATORIBUS, AMPLISSIMISQUE CONSULIBUS HUIUS URBIS,

J. HEURNIUS DEDICAT.

SCRIBUNT Ipallum Pythagoricũ philoſophum interrogatum quid ageret, reſpondiſſe, * *Nondum nihil : nondum quidem mihi invidetur.* Non ſolùm invidetur hodie, ſed is qui ſcribit, multos ſumit Rhadamanthos : ita alter in alterius livet & graſſatur ingenium. ille, ſi una ſententiæ clauſula abfuerit, fractam claudamque orationem increpabit: alius, ſi incaleſcente ac exardeſcente genio paululum eloquentiæ cothurnum extuleris, non medica, ſed rhetorum [illegible] eſſe clamabit. omitto lucripetas medicos, qui ægerrimè ferent ſua abdita palam proponi, ac venditationes vanas abſcindi, ſacráque myſteria Plutophiliæ ex adytis in claram lucem evocari. Si igitur proficientium & Reipublicæ ſtudentium comes eſt invidia, ac hos premat; ne opprimat, Theſeo aliquo opus omninò erit. Hunc cùm quærerem opellæ hujus vindicem contra dentatos illos vitilitigatorum morſus; hîc in primâ cogitationis noſtræ lineâ, vos, Viri Nobiliſſimi ac Ampliſſimi, occurriſtis, ut quibus & hæc grati animi officia dicare vellem. idque multis nominibus: tum quia gratæ mentis indicio, in Academiâ veſtrâ Medicinæ interpres, Academiæ dominis ritè dicanda putaverim, & ut in demerendis vobis (qui me omni humanitatis offi-

* Vel, *Hactenus nihil.*

cio, ac ſingulari amore amplexi eſtis) obſervantiam meam erga vos probarem, ac quaſi hoc teſte firmarem: tum optimo jure vobis hæc adſcribo. Quia eo eventu optima ſtudia promovetis, quem paſſim ampliſſimum totius Europæ theatrum prædicat, Veſtrâ prudentiâ, ornatiſſimâ ab Academiâ veſtrâ, redivivâ vi ac reſtibili quâdam fæcunditate antiquam litteraturam in ſuum decus repullulaſcere. Hæc non curâ quâdam ſusque deque adhibitâ, ſed accuratâ ſcientiâ, judicio, ac prudentiâ, à vobis peraguntur. Quid enim hodie doctius illo χαρίτων τροφίμῳ Jano Douſa? qui poëticâ laude nulli hodie ſecundus, multis paraſangis omnes nobili ab ingenio poſt ſe relinquit, certè a μελιγάρυες ὕμνοι non ephemeri, ſed quos b γλῶσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας, Batavam Sirenen produnt: ingenio aut arte? certè non ſine arte genio: c τὸ δὲ φυᾷ, κράτιστον ἅπαν. Quid judicio claſſimi viri Pauli Buſii acrius ac ſolertius? adeò ut ſi ἀκρόσοφον Reſpublica conſulere hodie velit, nullum hoc mallet. Hoc ſanè non fit ſine DEO: quid præclarè Thebana illa aquila mente oculatiſſima cecinit, d ἐν θεῷ δ' ἀνὴρ σοφαῖς ἀνθεῖ ἐσαεὶ πραπίδεσσιν? Quis quæſo humanitate blandior, ac eleganti doctrinâ cultior nobiliſſimo Almondæ domino? id enim aptè de nobili ejus familiâ dici poterit, quod olim de Alcimedonte Pindarus,

> e κατακρύπτει δ' οὐ κόνις
> συγγόνων κεδνὰν χάριν.

Nec profectò prudentiâ Conſulum hujus urbis quicquam conſultius aut perſpicacius, qui, cùm non ita illuſtri loco eſſet Lugodinum, calamitoſis his temporibus ita id evexere (non ſine Deo) ut nullum hodie emporium ſit, nulla nec Academia, longiſſimo quoque hinc tractu, cum quo jure merito, & inge-

a Blandiloqui hymni.
b Id eſt, quos lingua ex mente extraxit profunda.
c Quod à Natura, optimum.
d Hoc eſt, ex Deo homines, prudentibus florent in perpetuum mẽtibus.
e Hoc eſt, Non occultat pulvis cognatorum illuſtrem nobilitatem.

ingenioſâ artium vi, civiumque cultu & frequentiâ, certare non poſſit. ut quod olim Pindarus de Corintho ſcripſit, rectè de hac urbe cani poſſit,

* ἐν τᾷδ' εὐνομία ναίει, κασίγνη-
ταί τε, βάθρον πολίων,
ἀσφαλὴς δίκα, καὶ ὁμό-
τροπος εἰρήνα, ταμίαι
ἀνδράσι πλούτου, χρύσεαι
παῖδες εὐβούλου θέμιτος.

** Hoc eſt. In hac eunomia habitat, ejuſque ſorores fundamentũ urbium, firma juſtitia, & ſimilis huic moribus pax, divitiarum largitrices, aurea filiæ Themidis conſultricis bonæ.*

Sed fruſtra ego hæc laudum præconia: quin illud potiùs Ægyptiorum ſacrificorum imitabor, qui deos ſuos inarticulatâ voce colere ſolent, quò plurima cupientes, ſeſe facultate deſtitui ſignificarent. Quantum laboris hoc ſcriptum nobis confecerit, judicabit is qui à Ligurinis Momis abiens, noſtra hæc ad Critolai libram, cum pragmaticorum medicorum monumentis expendere velit: deprehendet enim quàm difficile ſit canonem ponere qui cunctis morbis ſalutariter admoveri poſſit. & non ſolùm eum, quantum in me fuit, apertè propoſui, verùm ſi quid ſanitati congruum comperi, id ſparſum, in unum corpus (quaſi disjecta & lacera Æſculapius Virbii membra) compoſui. Vos itaque Viri Nobiliſſimi & Ampliſſimi benigno animo hunc noſtrum fœtum excipite, à candido pectore profectum illum, ac publicæ utilitatis ſtudio enatum, & hoc commercio dignum veſtro genio, vix tamen ingenio veſtro, utpote quibus majora debeantur. Attamen plena melica amænitate nemora non ſolùm flexanimas philomelas, ſed cujuſcumque generis cantillantes aviculas excipiunt. Olim apud Athenienſes lege cautum erat, ut nulla fabula exploderetur, quæ primùm exhibebatur: quòd primo conatui favendum eſſe judicarent. & ſcribunt fruga-

lem Hecales cænulam non aſpernatum fuiſſe Theſea. Herois hujus exemplo vos Viri Nobiliſſimi ac Ampliſſimi opellam hanc amplectimini. Valete, & favete.

CLARISS. ET DOCTISS. VIRO,

D. JOHANNI HEURNIO

Philoſophiæ & Medicinæ Doctori, amico ſuo, JOHANNES HOLMANNUS SECUNDUS, *S. D.*

Inter Apollineos, HEURNI, *numerande Poëtas,*
Inſignem & medicos inter adepte locum,
Cur tam, quæſo, diu dulces ſuſpendis amicos?
Cur Methodum differs artis Apollineæ
Promiſſam nobis toties? quam LIPSIUS *urget*
Edi, Pïëridum hoc tempore grande decus,
(Cui felix animus morboſo in corpore degit:
Hinc quærit medicam ſæpius æger opem)
Quamque Aſclepiadum toto optant pectore nati,
Quamque avidis animis tota Lycæa petunt,
Immò iſta, tibi quam medicus dictavit Apollo,
Quem opus eſt medicis, poſtulat ipſe frui.
Rumpe moras igitur, quid differs? invidia abſit
A veſtris Muſis. ò bone rumpe moras.
Eia age quamprimùm Methodum deprome medendi.
Æterni fructum nominis inde feres.
Longius idcircò caros ne differ amicos.
Officium officio, quod mora tardat abeſt.

Reſponde quæſo. permittunt enim hæc Liberalia nobis otium divertendi ad Muſas.

Salve & Vale amice Cariſſ.

Memo-

Memorabile quid ex Autoris vita.

VLTRAJECTUM ex Italiâ poſt diuturnam peregrinationem reverſus, anno ætatis triceſimo, in ipſo civilis belli æſtu medicinam ibi exercuit, & domeſticus fuit medicus Generoſiſſimarum Comitum de Egmont, & Vltrajectinæ Provinciæ eo tempore Gubernatoris Domini De Noortcarmes, cujus etiam favore paternas ædes immunes ſervavit à tyrannide militum Hiſpanorum, quibus eo tempores ſingulis cives ſuis in ædibus victum dare compellebantur, cum ſummo rei familiaris diſpendio: eorum faſtum devorare cogebantur, ita ut quot in univerſo Belgio ædes tot & privatæ tyrannides eſſent.

Erat hic Dominns de Noortcarmes ab Hiſpanis quibuſdam veneno potionatus, unde in virulentum tædioſiſſimum inciderat Icterum. Ipſe & cauſam morbi ſui noverat & immedicabile malum eſſe ſentiebat; ut tamen mali tædium leniretur, jubet totius regionis medicos convocari. Vbi in domo ipſius conveniſſent, imperat ut non omnes ſimul, nec etiam duo vel tres junctim, ſed ſinguli ſeorſum conclave ſuum ingrederentur, addens ſe liberum cujuſque velle audire judicium, nec ſub tyrannide contradictionis & diſputationis ſuam ſalutem exponere, ſibi decretum eſſe: ſe medicorum ambitionem & invidiam noviſſe, & quàm crebrò bona conſilia faſtu contradicendi evertantur; utque ex ambitione & invidiâ ipſorum diſputationes naſcuntur, ita ut plurimum in mera audacia & faſtuoſo ſupercilio fundamentum tantum habere, unde & cum ægrorum ſalutis diſpendio eos tantum quibus cerebrum omne in linguâ, & qui adulationis quàm medendi peritiores ſunt, apud imperitos ſemper triumphare, veritatem ſuperbiæ & audaciæ fulmine offuſcari: rationes ſe firmas & ſolidas morbi ſui, curandique modum audire velle à ſingulis, & non confuſam à toto cætu promiſcuè prolatam de morbi ſui indole orationem, qualem olim fingunt Cyclopum fuiſſe ad Vlyſſem: quare ſe rogare ut boni conſulant ſi ſingulos de morbo ſuo ſeorſim conſulat, nam pluriùm medicorum præſentiam tantùm ad veritatis ſilentium utilem eſſe arbitrari. Singuli igitur ſeorſum Gubernatoris conclave ingrediuntur, priores ſeniores, juniores poſteriores; ultimus autem omnium JOANNES HEURNIUS, utpote omnibus ætate minor. Reliqui multa

multa egregiè de Ictero dixerant, & præclaros curandi modos propoſuerant, ſed Gubernatori nullus ſatisfecerat. Vltimum igitur cùm videret ingredi Heurnium, ſiluit, nec de morbi hiſtoriâ percontanti quicquam reſpondit, exiſtimans ſe fruſtra ſubinde interrogationibus laſſari, cùm nullus omnium cauſam ipſi etiamnum enarraſſet. Mirabatur Heurnius interrogatum ægrum integræ mentis nihil reſpondere. Ad aſtantes igitur ſe convertit: Video, inquit, Dominum Gubernatorem defatigatum, ita ut mihi nihil reſpondere queat, nec ullas anſas dare quibus latentem morbi ſui indolem apprehendere poſſim: vos autem qui jam ſæpe ipſum audiviſtis ea commemorantem, mihi ad pauca reſpondete. Cæpit igitur ſymptomata omnia examinare actionis læſæ, qualitatis mutatæ, & excrementorum, cauſasque internas & externas omnes explorare; certiſque indiciis deprehendit ictero ipſum laborare patriæ noſtræ inſolenti, ſed Italiæ frequenti (nam plures ſimiles ibi caſus viderat) nimirùm virulento, à veneno hauſto. Hactenus Gubernator ſiluerat, at ita morbi ſui intimam indolem detectam cernens, exclamat mirabundus, unicum juvenem ſibi ſatisfeciſſe, à reliquis nihil niſi defatigationem conſecutum. Reliquos igitur medicos omnes dimittit, ſolum Heurnium ſanitatem ſuam curare jubet: qui tamen in diuturno & tædioſo morbo alios interdum medicos advocari curavit, ut calumniam vitaret. Quærit ex Heurnio Gubernator qua via & ratione morbum fugari poſſe exiſtimet, reſpondet Heurnius malum jam radices egiſſe, nec ullâ humanæ opis vi debellari poſſe. Annuit ad illa Gubernator: nam ſe id ex malli violentia viriumque debilitate facilè colligere. Rogat igitur ut cùm medela morbi deſperata ſit, tædia mali lenire velit. Id ſe fideliter facturum promiſit Heurnius. Lentâ autem inextricabilis adamantini morbi carnificinâ miſer ægrotus attritus tandem exſpiravit.

MI-

MIRABILE QUID.

INtimam hîc coluit amicitiam cum Viris ævi noſtri celeberrimis, Donello, Junio, & Lipſio, quem ſanitati ex diuturno morbo reſtituit, in quo mirandi quid Cl. Viro contigit.

Diu Clariſſimus Lipſius tædioſiſſimo malo conflictatus fuerat, febriles inſultus varios expertus, ſtomachus totumque corpus ei flaccidum & marcidum. Contigit quodam die ut aſſumpto pharmaco alvum exoneraret: ſentiit autem dum naturæ neceſſitati parêret, ingentem ſe copiam alvo effundere, eamque continuam & cohærentem. Intuetur quid rei ſit, videt attonitus ejusmodi maſſam ſe effudiſſe quæ formam & characterem inteſtinorum plenè exprimeret: conſternatur, ilicoque Heurnium vocat, de vita ſua actum dicens, nam omnia ſe inteſtina effudiſſe. Inſpicit alvi proluviem Heurnius, & læto vultu ad Lipſium verſus, Reſpice inquit, trophea de tuo morbo, hîc focus & ſentina totius jacet mali. Nam erat lenta & viſcida pituita, paulâtim in totâ inteſtinali fiſtulâ coacervata à ſedentariâ & in ſtudiis contabeſcente vitâ, ejus figuram referens; quæ cùm computruiſſet & vicinis partibus noxam ſuam communicaſſet, ſentinam malorum in totum corpus propagaverat.

Hoc morbi fomite expurgato recreatus eſt Vir Clariſſimus, & ad priſtinam ſanitatem rediit.

IN
JOHANNIS HEURNII
CLARISSIMI MEDICI
COMPENDIOSAM ARTEM.

O HEURNI medicâ potens in arte,
Germen Hippocratis vel Æſculapi,
Quàm libens video hunc novum libellum!
Novum, ſed veteri politum ab arte:
Qui molè exiguus, ſed uſione
Magnus; quidquid habent diſerta Graiûm
Scripta, quidquid habent & Italorum,
Unus continet, explicatque nobis:
Neſcias breviúsne, clariúsne.
Non adſtrictior inſulæ ille alumnus,
Non apertior ille Pergamenus.
Ut, me judice, quidquid horum uterque
Gloriæ ſibi vindicat ſeorſim,
Unus tu tibi vindices, O HEURNI.

EIDEM REI.

LONGAM ARTEM VITAMQUE BREVEM *prædixerat olim,*
Ille decus Medicis & Deus Hippocrates:
LONGAM VITAM ARTEMQUE BREVEM *nunc dixerit idem,*
Hæc ſi ſcripta legat, maximus Hippocrates.

J. LIPSIUS.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΝΙΟΥ
Μέθοδον ἰατρικήν.

Δεῦτ' ἰατρῶν παῖδες, μεθόδου τῆς' ἴχνια τῆσδε
Ἑσπόμενοι, τέχνην ἀποδίδετ' ἐς ἀθανάτην.
Ὅσσα γὰρ Ἱπποκράτης τε βραχὺς, μακρός τε Γάλληνος
Ἠδ' ἀναρίθμητων ἔθνεα συγγραφέων
Ἀῤῥαβίων, ἠδ' Ἑλλήνων, νεαρῶν τε Λατίνων,
Τέθμια δογματικῆς γράψαν ἀκριβέως·
Κυφίζων φιλιάτροισιν δαπάνας τε πόνους τε
Εὔρνιος ἐν βιβλίῳ δράγματι δῆσεν ἑνός.

BONAVENT. VULCANIUS.

IN ME-

IN METHODUM
MEDICINÆ

EDITAM à DOCTISS. VIRO JOANNE HEURNIO DOCTORE MEDICO.

OETHEUM perhibent ſanato vulnere dextræ
 Pergameo templum conſtituiſſe DEO.
At quas pro meritis illi, ſtatuemus honores,
 Qui ſanas urbes, regnaque tota facit?
HEURNIUS eſt: pleno cui dives copia cornu
 Effuſas medicæ contulit artis opes.
Quas nunc ille iterum totum diffundit in orbem,
 Et ſanare alios, ſanat ut ipſe, docet.
Quo duce jam Parcæ ſua ſtamina rupta queruntur,
 Et vacuus Stygio navigat amne Charon.
Quid loquor? ex ipſis trahit Orci faucibus ægros,
 Pæoniamque ſtupet Cerberus ipſe manum.
Nec mirum: major rediit, quàm Thracius, Orpheus.
 Ille fuit Melicus, hic novus, eſt Medicus.

Georgius Benedicti.

In divinas ingenii C. V. D. D.
JOANNIS HEURNII,
Medici apud Leydenſes Profeſſoris Primitias,
Fr. Lansbergii, Gandenſis Carmen.

QUIS tecum Deus? aut quæ te (Vir) Diva beavit
 Tantâ ingenii ſolertia?
Fallor ego, aut (Heurni) puerum te Pallas in ipſis
 Nutrivit incunabulis;
Aut tibi Pæonias infudit Cynthius artes,
 Pectuſque ſuccis imbuit:
Nam tot in humano divinas corpore dotes
 Felix alis, felix foves,
Vt proprio major Genio videaris, & ipsâ
 Vel arte multo grandior.
O Leydam tanto felicem lumine! tanto
 Leydam beatam ſidere!

IN

In Methodum Cl. viri D. D.

JOANNIS HEURNII.

VIDERAT has Phœbus violas, hæc prata medendi
Florida, Pæoniis nobilitata roſis:
Ecquis (ait) priſco me dedecoravit honore,
Auſus mî medicum ſurripuiſſe decus?
Fallor: an hac tandem mihi prævalet Heurnius arte?
Pluſque poteſt hominum, quàm Deus ipſe, labor?
O vanos divûm deridendoſque labores,
Si queat humanus hos ſuperare labor.
Quid mihi jam reſtat quàm ut totus perſonet orbis:
Heurnius ingenium vicit Apollo tuum?

Gualterus Ronſſæus Goudanus.

TA-

Digitized by Google

T A B U L A I.

De Romanis Menſuris,

Quæ metiuntur non pondere, ſed vaſis cavitate.

Quæ certæ ſunt ob Reipublicæ maximæ maximam olim auctoritatem, & ubique eædem.

Μέτρα.

Tabula de Menſuris Romanis liquidorum, monſtrans quoties major menſura minorem complectatur: exemplo ſit Amphora; hæc continet duas urnas, vel 8 congios, vel 80 libras, &c. ita ligula eſt quarta pars Cyathi.

Menſuræ Romanæ cum Characteriſmis.

Culeus

Amphoras 20, Urnas 40, Congios 160, Sextarios 960, Heminas 1920, Quartarios 3840, Acetabula 7680, Cyathos 11520, Ligulas 46080, Libras 1600, Uncias.

Amphora

Urnas 2, Congios 8, Sextarios 48, Heminas 96, Quartarios 192, Acetabula 384, Cyathos 576, Ligulas 2304, Libras 80. ꝗ

Vrna

Congios 4, Sextarios 24, Heminas 48, Quartarios 96, Acetabula 192, Cyathos 288, Ligulas 1152, Libras 40. ƀS.

Congius

Sextarios 6, Heminas 12, Quartarios 24, Acetabula 82, Cyathos 23, Ligulas 288, Libras 10. €

Sextarius

Heminas 2, Quartarios 4, Acetabula 8, Cyathos 12, Ligulas 48, Libras 1, & ℥ 8, Uncias 20. ↄ

Hemina

ƆS Quartarios 2, Acetabula 4, Cyathos 6, Ligulas 24, Uncias 10.

Quartarius

Q Acetabula 2, Cyathos 3, Ligulas 12, Vncias 5.

Acetabulum

Cyathos $1\frac{1}{2}$, Ligulas 6, Vncias $2\frac{1}{2}$.

Cyathus

χυ ευ Ligulas 4, Vncias $1\frac{1}{2}$, & 3. 1. Ͽ. L.

Liquorum menſuræ tantum apud Romanos fuere, Culeus, Amphora, Urna, Congius, Quartarius.

Aridorum ſolum, Modius, & Semimodius.

Liquorum & *Aridorum* ſimul, Sextarius, Hemina, Acetabulum, Cyathus, Ligula.

Culeus à Græca voce κολεός, quæ uterem vel vaginam ſignificat. Ita Valerius Max. lib. 1. d. de Tarquinio, quod Marcum Tullium culeo inſutum in mare abjecerit.

Amphora vel Quadrantal à figurâ pedis quadrati: erat enim Amphora figurâ cubicâ.

Vocatur Amphora Capitolina, quia in Capitolio Jovi erat ſuſpenſa. Hanc vini ſæpe die Maximinus hauſit, qui & comedit 40 libras carnis. Vox à Græcis fluxit, qui primùm ἀμφορία vas utrinque anſans habens. Theocritus ἀμφῶες vocat.

Vrna: quòd urinat in aquâ hauriendâ.

Congius vel Congiarium.

Sextarius Italicus urbicus. quia congius eos ſex capit. Medici utebantur Atticis ſextariis 18 unciarum. vide cyathum. Kiſt Italicum. ξέστης.

Hemina ab ἥμισυ, quia eſt dimidia pars ſextarii.

Quartarius, quaſi quarta pars ſextarii.

Acetabulum ab aceto ὀξύβαφον.

Cyathus ἀπὸ τοῦ χέειν. Romani quoque Sextarium in 12 Cyathos partiebantur, ut As & Libram in ℥ 12: & Sextans continebat duos cyathos: ut apud Suetonium, Auguſtus quoties ſe largiſſimè invitavit, ſenos ſextantes non exceſſit, id eſt, duodecim cyathos, qui ſextarium conſtituunt. Videtur igitur Auguſtus habuiſſe pocula quæ ſextantem,

tantem, id eſt, duos cyathos caperent. Quadrans continet 3 cyathos. Triens 4. Quincunx 5. & C. ut As.

Ligula continet ℥ iij. & ℈j. Plinio etiam Lingua dicitur *een lepel.* dicitur & μύςρον. cochlearium à ſimilitudine teſtæ ipſius cochleæ, quæ aliquam cavitatem habet. eſt quarta pars cyathi.

Notatio de Libra.

Libra eſt triplex;

Una mercatorum ζυγοςατικὴ ſive mercalis, qua utuntur inſtitores; continet uncias ſedecim.

Altera eſt Romana Libra duodecim unciarum, ſcriptoribus & medicis omnibus decantiſſima. dicitur λίτρα σταθμικὴ, id eſt, ponderalis: hujus omnes partes intelliguntur quoque ponderales. Hæc libra pro rerum varietate variabilis eſt. Tertia erat Numularia dicta, & octonaria, vulgo marcam, quæ Romanis Bes eſt.

Eſt & libra menſuralis ſeu μετρικὴ apud medicos. etenim menſura capiens 12 uncias, interdum (attamen κο-τυληρικῶς) vocatur libra menſuralis, vel libralis menſura. Hujus unciæ, & reliquæ partes intelligendæ ſunt menſurales. Hæ libræ cuique rei ſunt molis certæ, & invariabiles. Nos itaque ſemper libram intelligimus duodecim unciarum, ſive de menſurâ (indice molis, id eſt, τ̃ ὄγκου) ſive de pondere (indice gravitatis, id eſt, βάρους) intelligamus.

Unciæ 12 menſurales, id eſt, libra: æquat 10 ponderales uncias.

Tabula de Menſuris Romanis in aridis, monſtrans quoties major menſura ſe minorem capiat.

Modius

Semodios 2, Sextarios 16, Heminas 32, Acetabula 128, Cyathos 192, Ligulas 768, Libras 26. & ℥ 8. M

Semodius

Sextarios 8, Heminas 16, Acetabula 64, Cyathos 96, Ligulas 384, Libras 13. & ℥ 4. MS

Sextarius

Heminas 2, Acetabula 8, Cyathos 12, Ligulas 48, Libras 1, & ℥ 8, Uncias 20. Ↄ

T A B U L A II.

Hemina

cs Acetabula 4, Cyathos 6, Ligulas 24, Uncias 10.

Acetabalum

Cyathos $1\frac{1}{2}$, Ligulas 6, Uncias $2\frac{1}{2}$.

Cyathus

χυ Ligulas 4, Uncias $1\frac{1}{2}$, & ℥ 1. & ℈ 1.

Ligula

Pendet ℥ 1. & ℈ 1.

T A B U L A II.

De Menſuris Atticis ſeu Medicis:

Quæ metiuntur non pondere, ſed vaſis cavitate. quæ ob rerumpublicarum multitudinem variæ fuere; Atticæ, Epheſiæ, Corinthicæ.

Nos vero de Atticis, quas etiam Medicas vocamus. Ferè enim, inquit Plinius, Attica obſervatione Medici utuntur: attamen Medici Græci his ſolis non ſunt uſi menſuris, ſed etiam Romanis, non mutata capacitate.

Tabula monſtrans quoties quælibet menſurarum Medicarum, ac Atticarum in liquoribus unamquamque ſe minorem contineat.

Menſura Atticæ cum Characteriſmis.

Metretis

μ μ χϛ hp Choas 12, Sextarios 72, Cotylas 144, Quartarios 288, Oxybapha 576, Cyathos 864, Conchas 1728, Myſtra 3456, Chemas 4320, Cochliaria 8640, Libras menſurales 108.

Chus

χ Sextarios 6, Cotylas 12, Quartarios 24, Oxybapha 48, Cyathos 72, Conchas 144, Myſtra 288, Chemas 360, Cochliaria 720, Libras menſurales 9.

Sexta-

Tabula II.

Sextarius

Cotylas 2, Quartarios 4, Oxybapha 8, Cyathos 12, Conchas 24, Myſtra 48, Chemas 60, Cochliaria 120, Libras menſurales $1\frac{1}{2}$. ξξ : ∽ξ

Cotyla

Quartarios 2, Oxybapha 4, Cyathos 6, Conchas 12, Myſtra 24, Chemas 30, Cochliaria 60, Vncias 9. τρυ. ℞ : lkν

Quartarius

Oxybapha 2, Cyathos 3, Conchas 6, Myſtra 12, Chemas 15, Cochliaria 30, Vncias $4\frac{1}{2}$.

Oxybaphon

Cyathos $1\frac{1}{2}$, Conchas 3, Myſtra 6, Chemas $7\frac{1}{2}$, Cochliaria 15, Vncias 2, Drachmis 2. ξ.

Cyathus

Conchas 2, Myſtra 4, Chemas 5, Cochliaria 10, Vncias $1\frac{1}{2}$. υ. υ κ. ℞

Concha

Myſtra 2, Chemas $2\frac{1}{2}$, Cochliaria 5, Drachmis 6.

Myſtrum

Chemas $1\frac{1}{4}$, Cochliaria $2\frac{1}{2}$, Drachmis 3. υ. μ : lω

Chema

Cochliaria 2, Drach. 2, ℈ 1, & g. 4, & $\frac{4}{7}$ g.

Κοχλιάριον

Drach. 1. & ℈ $\frac{1}{2}$, & g. $\frac{2}{6}$. η χ

Metretes à *Μετρεῖν*, *μετρητὴς*, *κεράμιον*, *στάμνος*, *στάμνιον*, Δεῖνος, Amphora Attica, Cadus, *κάδος*, *ἀπὸ τοῦ χαδεῖν*, id eſt, capacem eſſe.

Chus. Χοεύς. *χοῦς*, congius à *χέειν*. id eſt, fundere.

Congiarium.

Nota { *ῥυτὸν*, id eſt, choës 2. *ἐλέφας*, id eſt, choës 3. }

Sextarius, *ξέστης*.

Cotyla. Κοτύλη. *ἡμίξεστον*. *Hemina*, *τρύβλιον*. Cotyla Italica ℥ IX, quidam cotylen ſumunt pro Romanâ heminâ, id eſt, pro ℥ X. alii pro librâ menſurali Romana.

Quartarius. Τέταρτον. *ἡμικοτύλιον*.

Oxybaphon. ita dictum à vaſculo ad infuſionem aceti parato; ut in id tingerent cibum. Concha major: Τίταρτον κοτύλης vocat Serapium acetabulum.

Cyathus. Κύαθος.

Myſtrum. Μύστρον ἔλαττον cochlearium magnum. μῦς conchylii genus eſt.

Chema. Χήμη mediocre cochlearium, etiam conchylii genus.

Agricolæ & Veterinarii, aliam menſurarum rationem habuere.

Tabulæ menſurarum Atticarum in Aridis.

Medimnus

Chœnicas 48, Sextarios 72, Cotylas 144, Oxybapha 576, Cyathos 864, Cochliaria 8640, Libra 108.

Chœnix

Sextarios $1\frac{1}{2}$, Cotylas 3, Oxybapha 12, Cyathos 18,
ς Cochliaria 180, Libra $2\frac{1}{4}$.

μς *Sextarius*

Cotylas 2, Oxybapha 8, Cyathos 12, Cochliaria 120,
/ Libra $1\frac{1}{2}$.

Cotyla

κ Oxybapha 4, Cyathos 6, Cochliaria 60, Uncias 9.

Oxybaphum

ξς Cyathos $1\frac{1}{2}$, Cochliaria 15, Vncias 2, & Drach:

Cyathus

Cochliaria 10, Vnciam $1\frac{1}{2}$.

κſ Κοχλιάριον

Drach. 1, Scrup. $\frac{1}{2}$. & g̃. $2\frac{1}{3}$.

ξ. *Medimnus*, Μέδιμνος:

Chœnix, Χοῖνιξ modulus.

ξ,ᵛ *Sextarius*, ξέστης.

Cotyla, Κοτύλη Hemina.

Oxybaphum, Ὀξύβαφον Acetabulum.

Cyathus, Κύαθος.

Liquorum tantum menſuræ Medicæ fuere Metretes Congius, Quartarius.

Aridorum ſolùm Medimnus & Chœnix.

Vtrorumque Sextarius, Cotyla, Oxybaphum, Cyathus.

TABULA III.

Tabula quæ omnium varietatem, ponderationis rerum menſurabilium, & præſertim liquorum aperit.

Etenim ſcriptores interdum ponderatione liquorum utuntur: unde & hinc varietas quædam naſcitur.

Etenim alii liquores, aliis ſunt ponderoſiores; ut vinum ſuperat oleum nona parte; etenim tantumdem pendet, & ejus inſuper nonam partem: mel vino eſt gravius.

Quare fere menſura quæ capit mellis ℥ xv, capit vini ℥ x, & olei ix.

Characteriſmi Italici & Græci ponderum,

Λ Libra, Γο Vncia, L Drach. ϰ Script. κ/ Obulus.

Secundum Romanos, de ponderatione rerum menſurabilium.

Culeus

Olei bene defæcati -------- pendit Libras 1333, Vncias 4.
Vini κιῤῥῦ, & aquæ pluviæ pendit Libras 1481, Vncias 5.
Mellis puri, ex favis diſtillati, pendit Libras 2222, Vncias 2, Drachmas 5, Scriptulum 1.

Amphora

Olei ------ Libras 66, Vncias 8.
Vini ------ Libras 74, Drachmas 7, Obolos 2.
Mellis ---- Libras 3, Vnciam 1, Drachmas 2.

Vrna

Olei ------ Libras 33, Vuncias 4.
Vini ------ Libras 37, Vncias 0, ʒ 3, ℈ 1, Obolos 4.
Mellis ---- Libras 55$\frac{1}{2}$, Drachmas 5, Scriptulum 1.

Congius

Olei ------ Libras 8, Vncias 4.
Vini ------ Libras 9, Vncias 3, Scriptulos 2, Obolos 4.
Mellis --- Libras 13$\frac{1}{2}$, Vncias 4, Drachmas 5, Script. 1.

Sextarius

Olei ------ Vncias 16, Drachmas 5, Scriptulum 1.
Vini ------ Vncias 18$\frac{1}{2}$, Obolos 2, Gran. 2$\frac{2}{3}$.
Mellis --- Libras 2, Vncias 3, Drachmas 6, Obolos 4.

Hemina

Olei ------ Vncias 8, Drachmas 2, Scriptulos 2.
Vini ----- Vncias 9, Drachmas 2, Obolum 1, Gr. 1$\frac{1}{3}$.
Mellis --- Libram 1, Vnciam 1, Drachmas 7, Obolos 2,

T A B U L A III.

Quartarius

Olei ------ Vncias 4, Drachmam 1, Scriptulum 1.
Vini ------ Vncias 4, Drachmas 5, Gr. $2\frac{2}{3}$.
Mellis ---- Vncias 6, Drachmas $7\frac{1}{2}$, Obolum 1.

Acetabulum

Olei ------ Vncias 2, Scriptulos 2.
Vini ------ Vncias 2, Drachmas $2\frac{1}{2}$, Gr. $1\frac{1}{3}$.
Mellis ---- Vncias 3, Drachmas 3, Script. 2, Obolos 2.

Cyathus

Olei ------ Vnciam 1, Drachmas 3. Obolos 2.
Vini ------ Vnciam $1\frac{1}{2}$, Scriptulum 1, Gr. $\frac{8}{9}$.
Mellis --- Vncias 2, Drachmas $2\frac{1}{3}$, Gr. $1\frac{1}{2}$.

Ligula

Olei ------ Drachmas 2, Scriptulos 2. Obolos 2.
Vini ------ Drachmas 3, Obolum 1, Gr. $1\frac{2}{9}$.
Mellis --- Drachmas $4\frac{1}{2}$, Obolos 2, Gr. $1\frac{1}{3}$.

Vſus: ut hemina olei pendit uncias 8, drach. 2, & ℈ 2. At hemina vini pendit uncias 9, drachmas 2. x/ 1. Verum hemina mellis pendit lib. 1. ℥ 1. ʒ 7 ', 2.

Attamen Geopnici, & Hiappiatri alia ponderibus utuntur rerum liquidarum.

Secundum Atticos, ſeu Medicos, de ponderatione rerum menſurabilium, maximè liquorum.

Μετρήτης

Olei ------ Libras 90.
Vini ------ Libras 100.
Mellis --- Libras 150.

Χοῦς

Olei ------ Libras $7\frac{1}{2}$.
Vini ------ Libras 8, Vncias 4.
Mellis --- Libras $12\frac{1}{2}$.

Ξέστης

Olei ------ Libram $1\frac{1}{4}$.
Vini ------ Libram 1, Vncias 4, Drachmas 5, Script. 1.
Mellis --- Libras 2, Vnciam 1.

Κοτύλη

Olei ------ Vncias $7\frac{1}{2}$.
Vini ------ Vncias 8, Drachmas 2, Scriptulos 3.
Mellis --- Libram 1, Vnciam $\frac{1}{2}$.

Tabula III.

Ἡμικοτύλιον

Olei ------ Vncias $3\frac{1}{2}$, Drachmas 2.
Vini ------ Vncias 4, Drachmam 1, Scriptulum 1.
Mellis --- Libras $\frac{2}{3}$, Drachmas 2.

Ὀξύβαφον

Olei ------ Vnciam $1\frac{1}{2}$, Drachmas 3.
Vini ------ Vncias 2, Scriptulos 2.
Mellis --- Vncias 3, Drachmam 1.

Κύαθος.

Olei ------ Vnciam 1, Drachmas 2.
Vini ------ Vnciam 1, Drachmas 3, Obolos 2.
Mellis --- Vncias 2, Scriptulos 2.

Græci ſolida pondere, liquida menſuris metiebant: ſemina & pulveres nunc pondere, nunc menſuris.

Hinc libra ponderalis, & menſuralis, ut & uncia.

Poſteri maluere ponderenti in cunctis; & eo definivere libræ ac unciæ capacitatem neoterici.

Quare perluſtrandum quibuſnam menſuris quiſque auctor uſus ſit in fabricis remediorum.

TABULA IV.

Tabula ponderum communium uno intuitu, ΩΣ ἐν Συνόπτῳ, oculis objiciens quoties minus pondus in majore comprehendatur: nam diducit ſemper majora in minora.

Cum characteriſmis Græcis & Latinis.

Mina Romana

Minam Atticam $1\frac{1}{4}$, Libram communem & Romanam $1\frac{2}{3}$, Selibram $3\frac{1}{3}$, Unciam 20, Semunciam 40, Duellam 60, Sicilium 80, Sextulam communem 120, Drachmam communem 160, Fabam Syram 240, Semidrachmam 320, Tremiſſim communem 360, Scriptulum 480, Obolum 960, Biſſiliquam 1440, Semobolum 1920, Siliquam 2880, Chalcus 5760, Grana 11520.

Mina Attica

Libram communem & Romanam $1\frac{1}{3}$, Selibram $2\frac{2}{3}$, Unciam 16, Semunciam 32, Duellam 48, Sicilium 64, Sextulam communem 96, Drachmam communem 128,

Fabram Syram 192, Semidrachmam 256; Tremiſſim communem 288, Scriptulum 384, Obolum 768, Biſſiliquam 1152, Semobolum 1536, Siliquam 2304, Chalcus 4608, Grana 9216.

Libra

Λ·i P ↑ Selibram 2, Vnciam 12, Semunciam 24, Duellam 36, Sicilium 48, Sextulam communem 72, Drachmam communem 96, Denarios 14, Fabam Syram 144, Semidrachmam 192, Tremiſſim communem 216, Scriptulum 288, Obolum 576, Semobolum 1152, Siliquam 1728, Chalcus 3456, Grana 6912.

Selibra

Vnciam 6, Semunciam 12, Duellam 18, Sicilium 24, Sextulam communem 36, Drachmam communem 48, Fabam Syram 72, Semidrachmam 96, Tremiſſim communem 108, Scriptulum 144, Obolum 288, Biſſiliquam 432, Semobolum 576, Siliquam 864, Chalcus 1728, Grana 3456.

Vncia

Γ..ʒ.ξ ⊷ Semunciam 2, Duellam 3, Sicilium 4, Sextulam communem 6. Drachmam communem 8, Denarios Romanos 7, Fabam Syram 12, Semidrachmam 96, Tremiſſim communem 18, Scriptulum 24, Obolum 48, Biſſiliquam 72, Semobolum 96, Siliquam 144, Chalcus 288, Grana 576.

Semuncia

Є,.S. Duellam $1\frac{1}{2}$, Sicilium 2, Sextulam communem 3, Drachmam communem 4, Fabam Syram 6, Semidrachmam 8, Tremiſſim communem 9, Scriptulum 12, Obolum 24, Biſſiliquam 36, Semobolum 48, Siliquam 72, Chalcus 144, Grana 288.

Duella

ʊʊlʒ. Sicilium $1\frac{1}{3}$, Sextulam communem 2, Drachmam communem $2\frac{2}{3}$, Fabam Syram 4, Semidrachmam $5\frac{1}{3}$, Tremiſſim communem 6, Scriptulum 8, Obolum 16, Biſſiliquam 24, Semobolum 32, Siliquam 48, Chalcus 96, Grana 192.

Siliquis

ʒ.9. Sextulam communem $1\frac{1}{2}$, Drachmam communem 2, Fabam Syram 3, Semidrachmam 4, Tremiſſim communem

munem $4\frac{1}{2}$, Scriptulum 6, Obolum 12, Biſſiliquam 18, Semobolum 24, Siliquam 36, Chalcus 72, Grana 144.

Sextula

Drachmam communem $1\frac{1}{3}$, Fabam Syram 2, Semidrachmam $2\frac{2}{3}$, Tremiſſim communem 3, Scriptulum 4, Obolum 8, Biſſiliquam 12, Semobolum 16, Siliquam 24, Chalcus 48, Grana 96. I.

Drachma

Fabam Syram $1\frac{1}{2}$, Semidrachmam 2, Tremiſſim communem $2\frac{1}{4}$, Scriptulum 3, Obolum 6, Biſſiliquam 9, Semobolum 12, Siliquam 18, Chalcus 36, Grana 72. Lλ ∠

Faba Syra

Semidrachmam $1\frac{1}{3}$, Tremiſſim communem $1\frac{1}{2}$, Scriptulum 2, Obolum 4, Biſſiliquam 6, Semobolum 8, Siliquam 12, Chalcus 24, Grana 48.

Semidrachma

Tremiſſim communem $1\frac{1}{8}$, Scriptulum $1\frac{1}{2}$, Obolum 3, Biſſiliquam $4\frac{1}{2}$, Semobolum 6, Siliquam 9, Chalcus 18, Grana 36. H.

Tremiſſis

Scriptulum $1\frac{1}{3}$, Obolum $2\frac{2}{3}$, Biſſiliquam 4, Semobolum $5\frac{1}{2}$, Siliquam 8, Chalcus 16, Grana 32. ϰ. ſt. SS.

Scriptulus

Obolum 2, Biſſiliquam 3, Semobolum 4, Siliquam 6, Chalcus 12, Grana 24. ∽ ∽. ÷

Obolus

Biſſiliquam $2\frac{1}{2}$, Semobolum 2, Siliquam 3, Chalcus 6, Grana 12. ,M5.

Biſſiliqua

Semobolum $1\frac{1}{3}$, Siliquam 2, Chalcus 4, Grana 8. 2.

Semiobolus

Siliquam $1\frac{1}{2}$, Chalcus 3, Grana 6. •

Siliqua

Chalcus 2, Grana 4. ϰι ,N,

Chalcus

Grana 2. α χ QUU.

Grana

Nomenclatura. O

Mina Romana continet 20 uncias communes.
Mina Attica Medica Egyptica μνᾶ. Manes Arab.
Libera, pondo. As. λίτρα. Rotulus Arab.

Seli-

Selibra Semiſſis.

Vncia pendet aureos 6, οὐγγία δωδέκατον τετράσταρον ἰταλικὸν à Cleopatra, Sacros Arab.

Semuncia. ſtater Græc. Dupondium. Nux regalis. Nux magna, Tetraſarius Marcelli Emp. Sextarius Arab. τετράδραχμον, ἡμιούγγιον, δυπονδιον Cleopatræ, Sextarium Arab.

Duella, id eſt Sextulæ duæ: Tertia pars unciæ, vel Aurei duo communes.

Siciliquus vel Aſſarium: quia conſtat 12 obolis, ut As unciis. Didrachmum ℥ II.

Sextula, quia unciæ pars ſexta. Hexagium aureus Arab. Solidum. ℈ IV. ςάγιον.

Drachma vel holca. Denarius vel Nummus argenteus ſi addas $\frac{1}{7}$, dividitur autem Denarius, in ſex ſextantes; & in duos victoriatos.

Nux parva, avellana, pontica.

Δραχμὴ ὁλκὴ ἀργυρεῖς, Drachmi Arab. vel Alki quaſi holce. & Aureus.

Faba Syra vel Aureum medium ℈. II.

Semidracbma vel Lupinus. Faba Ægyptia Alexandrina. τριώβολον: Iliarium, ut ait Fernelius, Oribaſio; vel potius Iliricum, quod ille victoriatus nummus primum ex Ilirico advectus, & deinceps percuſſus Romæ. Victoriatus Sribonio & Celſo, qui & olim Quinarius dictus, quia ſicut Denarius primo decem aſſes valebat, ita quinarius, quinque aſſes valebat. dicitur ille nummus Victoriatus à charactero victoriæ: & eſt media pars Denarii, ut elucet in Tabella Celſi & Latinor. ἡμίδραχμον, Balanus Dioſc.

Tremiſſis vel tertia pars aurei.

Scriptulus vel Faba græca. διώβολον γράμμα διώβολον. Garme Arab.

Obolus ℈ 8. uncia Denarii fere Celſi. Onoloſſat Arab.

Biſſiliqua, id eſt, duplicata ſiliqua. Danich Arab.

Semiobolus, Cerates.

Siliqua, Keratium, Dichalcon Orobus. Kirat Arab.

Chalcus æreolus, Keſtuf Arab.

Grana Minutia λεπτὰ σιτάρια.

Cautio.

Scriptores quilibet, peculiaria quædam pondera ſibi conſtituere videntur; qua quiſque de ſua ſententia conſulatur,

latur, num conveniat illicum hac communi ratione: vel enim ſe aperiunt ipſi: vel ex ejus ſcriptoris patriâ, pondera notantur; aut ex tempore quo ſcripſere, & locoque hæc tradidere. Romanis enim non ita varia, ſed ſimpliciſſima pondera fuere.

Attamen quæ tradidi pondera, Medici ex variis, uno quaſi conſenſu conflavere.

Attamen id notandum, Celſum & Scribonium, Denarium ſuum ſive Drachmam efficere ex granis $82\frac{2}{7}$: At eorum uncia conſtant Denariis ſeptem, eadem cum communi uncia. Nam eadem libra quæ Græcis accipit drachmas 96; accipit Romanorum Denarios 84. Celſus enim Græcis menſuris uti noluit.

Ut Græci habent drachmam, nummũm argenteum, ita Romani Denarium. Cum itaque Celſus ſuo Denario pro drachma uti vellet, & cum Denarius gravior aliquantulum eſſet, ſextantes excogitavit.

Ut igitur As in duodecim uncias; ita denarium in duodecim partes diviſit.

Ex his duæ partes, ſextans dicitur, perinde ut duæ partes aſſis: ſextans autem paulo plus eſt, dimidio ſcriptulo.

Uncia denarii (qua voce utitur Celſus) eſt ſexta hæc denarii pars, grana $13\frac{5}{7}$.

Notandum quoque, ſcriptulum Nicolai & Salernitarum, ex 20 conſtare granis; unciam ejus ex drachmis 9, 540 granis: hunc male ſequuntur Pharmacopolæ, cum Græci Mauri recte ſcriptulo 24, grana tribuant.

Reliqui Medici communem rationem ſequuntur: Ita & Plinius, & Plutarchus, & Galenus dum Latina transferunt, confundunt drachmam denario, quaſi nihil interſit, pro unciæ parte octavo, præterea varii ſcriptores, ut Hippojatrici, Geoponici, varia ſibique dicata pondera, ac menſuras habent. Marcellus Empiricus etiam conſulatur, initio ſui operis.

Vſus Tabulæ.

Vt, Mima Romana (quæ in prima ſerie ponitur) continet unam Atticam minam, cum quarta ejuſdem parte: Et libram communem continet ſemel, cum duabus ejuſdem tertiis: Et ſemilibram continet ter, & ſimul tertiam totius partem: ita mina Attica, libram continet unam, & ejus partem tertiam. Et ita in cæteris.

Con-

Contrario quoque ordine, ut chalcus, eſt unciæ pars ducenteſima, octogeſima octava: ita drachma eſt libræ pars ſexta & nonageſima.

CHARACTERISMI ſeu NOTAE.

Latinorum.

p	Libra	℥ Xij.	ℵ
P ——	pondo apud Latinos.		

Pondo ſi ſolum ponitur, idem quod libra ſignificat: ſin alteri vocabulo ponderis adjiciatur, idem ſignificat tunc quod Græcis σταθμῷ vel ὁλκῇ. i. pondere. Sic ſcribitur pondo libra: pondo uncia: pondo ſemuncia, ad differentiam libræ, unciæ & ſemunciæ menſuralis: Quas ut ab aliis ponderibus Græci diſtinguant, addunt μέτρῳ. i. menſura. Is uſus in pondo Romanis adeo invaluit, ut etiam iis ipſis quæ ambigua non eſſent adjiceretur. ut pondo denarii duo, tres, quatuor. Scribonius dixit etiam pondo duo, tria.

pp	Dupondium		
——	Uncia		
=	Sextans	℥ ij.	
≡	Quadrans	℥ iij.	
— —	Triens	℥ iiij.	
⸗ ⸗ —	Quincunx	℥ v.	
S. S''	Selibra, Semis	℥ vj.	
V	Septunx	℥ vij.	
— S —	Bes q. bis triens	℥ viij.	
S = –	Dodrans	℥ ix.	
S3			
S ≡	Dextans	℥ x.	
S ⸗ ⸗	Deunx	℥ xj.	
⸗ —	Seſcuncia	℥ j ß.	
ɛ· ⸗.	Semuncia		
ɛ, Є,	Sextans denarii Celſi,		
2.	Semiſextula.		
Ψ	Sextarius Marcello Empirico.		
8	Obolus. duo oboli		
IƆ	Binæ ſextulæ.		
	Marca,	℥ viij.	
⸗.	Drachmæ ſex.		

TABULA V.

Tabella, Celſi & Latinorum Rationem ponderum explicans:

Libra

Uncias 12, Semuncias 24, Duellas 36, Sicilicos 48, Sextulas 72, Den. arg. 84. Victoriatos 168, Scriptula 288.

Selibra

Vncias 6, Semuncias 12, Duellas 18, Sicilicos 24, Sextulas 36, Den. arg. 42, Victoriatos 84, Scriptula 144.

Vncia

Semuncias 2, Duellas 3, Sicilicos 4, Sextulas 6, Den. arg. 7, Victoriatos 14, Scriptula 24.

Semuncia

Duellas $\frac{1}{2}$, Sicilicos 2, Sextulas 3, Den. arg. $3\frac{1}{2}$, Victoriatos 7, Scriptula 12.

Duella

Sicilicos $1\frac{1}{3}$, Sextulas 2, Den. arg. $2\frac{1}{3}$, Victoriatos $4\frac{2}{3}\frac{1}{2}$ dimidii, Scriptula 8.

Sicilicus

Sextulas Den. arg. $1\frac{1}{2}$ & $\frac{1}{4}$, Victoritas $3\frac{1}{2}$, Scriptula 6.

Sextula

Den. arg. $1\frac{1}{6}$, Victoriatos $2\frac{1}{3}$, Scriptula 4.

Denarius

Victoriatos 2, Scriptula $3\frac{1}{7}$, Celſi ſextantes 6.

Victoriatus olim dictus Quinarius. & ſemiſſis denarii Celſo. Erat nummus argenteus Victoriæ notâ ſignatus. hujus nota V.

Celſus dividit Denarium in 12 partes, ex his duæ partes dicuntur ſextans. Suntq; ſex ſextantes in denario. ut pondo Ƶ, id eſt, pondo denarii ſextans. hujus notæ X. ⁂

6 hoc eſt binæ ſextulæ P. 3. id eſt, pondo triens.

Intelligimus per trientem, quatuor partes duodecimas.

Per quadrantem, tres partes duodecimas:

Vt per ſextantem, duas.

Dividit, itaque Celſus unius denarii pondus in ſex partes, id eſt, ſextantes: ut idem in ſextante denarii habeat, quod Græci in obolo, hoc eſt, paulo plus dimidio Ə.

Elu-

Elucet hîc Drachmam differre à Denario: nam Græcorum Drachma tres habet ſcriptulos tantùm.
Et uncia habet drachmas 8, denarios 7.
Ita Vnciæ Græcæ & Romanæ nulla fuit diſſimilitudo.
Libram autem Romani 12 unciarum habuerunt, denariorum 84.
Græci habebant drachmam nummum argenteum, at Romani denarium.
Græcorum γράμμα reſpondet Romano ſcriptulo.
Tres denarii ferè pendunt quatuor drachmas.

Obſervatio de Ponderibus & Menſuris noſtrum ævum.

DE PONDERE.

Pondus libræ Medicinalis accipit uncias duodecim.
96. Coronati Gallici Solares ponderant exactè 12. ℥. hoc, eſt efficiunt libram medicam. Itaque

96	Coronati ſolares Gallici ——	12 ——	1 ℔.
48	——————	6	℥.
24	——————	3	℥.
8	——————	1	℥.
4	——————	$\frac{1}{2}$	℥.
2	——————	$\frac{1}{4}$	℥.
1	——————	$\frac{1}{8}$	℥.

Itaque $\frac{1}{8}$ ℥. efficit drachmam medicam, quæ continet tres ℈.
Scriptulus æquat grana 24.
Drachma igitur exæquat accuratè coranati ſolaris Gallici pondus.

DE MENSURA.

Vna libra menſuralis accipit ———— 12 ℥.
Vna libra ponderalis {mellis / ſyrupi} æquat 12 ℥ menſural.
Decem ℥ ponderales *aceti*, *vini*, *cerevifiæ*, *aquæ*, *decati purgantis*, æquant 12 ℥ menſurales.
Octo ℥ ponderales, *ſanguinis*, *aquæ vitæ*, *olei*, æquant 12 ℥ menſurales.

J. Herr

J. HEURNII
METHODI AD PRAXIN
PRÆFATIO.

*D*Eus *Optimus Maximus, dum hoc polydædalum mundi theatrum Naturæ, rerum facies mutanti, concederet, ſimul illi varia diſſidiorum ſemina inſeruit; ut infracta fatalique lege, frigida pugnent calidis, humentia ſiccis. Et, ut benè junctarum diſcordia ſemina rerum obſtant alia aliis; ita cuncta, quæ ex diſcordibus his primordiis originem principiúmque ſui ortus agnoſcunt, adverſa quadam pugnantiáque in naturæ hoc theatro ſortita ſunt, cum quibus perpetua diſſidii lege, illis perpetuum bellum ex natura lege indictum fuit. Quæque etenim res, ideam ac characterem ſuorum parentum unde dimanârunt referunt: ſeminaque aſperſa genio nativæ indolis, nati, cùm gerant, eiſdem mutationum caſibus involvuntur. Cùm itaque variæ morborum calamitates, fracta humani corporis œconomia, perniciem humano generi intentent, ut illud præclarè olim Aſcræus poëta:*

> ----- morbi noctesque diesque
> Sponte ſua ſine voce ruunt: namqne ab Jove ſummo
> Ablata eſt illis quæcumque potentia fandi:

cui dubium erit, quin benigna illa parens Natura (quæ certè nil aliud quàm vivida eſt quædam DEI *vis) certo ductu impulſa, & abundè protulerit, ex facundo illo gremio, remediorum efficacem potentiam, quà abigi ferociſſimi humanæ vitæ hoſtes (morbos & adverſam valetudinem dico) poſſent. Illud enim perpetuum naturæ ſtudium eſt, quo hoc conſervet, quod illam habet: ac quàm diutiſſimè ſua opera provecta, ab interitu vindicet. Hinc nuſquam remediorum inopia: ubique noſtra inſcitia: placabiles morbi cuncti, ni aut venenata vi efferati, aut ſymptomatica tranſlatione*

jactati, & quaſi furore perciti, in partem principem abrepti (cujus officio vita carere nequit) aut magnitudine indomiti, vividam remediorum vim contemnant. Quare ſumma cura annitendum, ut remedia peculiari ratione morbis dicata, nobis explorata ſint; ac ſerie quadam certa in uſum ſeſe nobis offerant. Quot itaque morborum ſunt ideæ, tot erunt & remediorum genera; ut impermixti morbi, ita & nulla arte, ſed ſimplici natura enata remedia à Summo DEO *conceſſa: quæ tamen naturæ ſolertiâ, variis potentiis decoratæ fuere: Roſa laxat & ſtringit, Rhabarbarum alvum reſtagnantem effundit, effuſam cohibet. Quare & naturæ imitatrix ars, implicitis remixtiſque morbis, variè confuſa remedia attulit, cùm (quod alioqui clariſſimum ac nobiliſſimum foret) languida vis ſimplicis medicamenti, acerbiſſimis morborum inſultibus, remediari nequit. Quamvis omnibus, & medicis, & ægris, illud optandum foret, ut, ultrò ſurgentibus herbis, & quaſi è Naturæ gremio effuſis, earum uſu & appulſu integram corporis valetudinem conſervare, & adverſam depellere poſſimus: id enim longè certius & exploratius, longa ac ambitioſa remediorum mole foret: maximis enim ægrorum commodis, minimoque tædio admoverentur. Simplicis medicamenti* a τὸ κατάλληλον πρὸς τὰ πάθη, *ſincerè, & citra virium diverſarum mixtionem, ob oculos ponitur: quod in variè remixtis difficilè elucet, cùm inde ſurgat* b ἀνεκλάλητος ἀλληλουχία, *cùm plurima ſcitè permixta, tantis viribus ſeſe perimant, pervertant ac demoliantur: verùm ſimplicia ſunt* c εὐπαρακολούθητα, καὶ εὐπόριστα. *Si itaque illud à Natura obtinere non poſſumus in ſævientibus ac variè combinatis, aut diſſimilitudine pugnantibus morbis, ſaltem illud agemus, ut grata quadam mixtione conveniant, & ritè cum morbis pugnent, nec à ſcopo mixtio abducat, imò hunc maximè collimet. Quod fiet ſi & ratione, & uſu explorata medicamina, in uſum ex artis lege jungamus: ſtupeſcentia acuamus: ſegnia reſtagnantiaque in alvo, adjecto*

a *Id eſt*, quam habet ad affectus curandos rationem.

b *Hoc eſt*, compages, cujus vas effatu eſt difficilis.

c *Id eſt*, ex quibus imitatio in aliis tum corporibus tum affectibus facilis eſt, & experientia certa, quam ſequi tutò liceat: & paratu ſunt facilia.

jecto

jecto calcare ſtimulemus, quò ſe in corpus trajiciant. hæc neceſsitas ſpicam rhabarbaro junxit, Zingiber agarico: hinc tritura, coctiones, uredines: ita quod noxium eſt, arte interdum eluitur; aut adjectione, indomita vis obtunditur ac placatur: ſcammonium roſis adjectis miteſcit, elleborum aniſo; opium caſtorio ac croco refrenatur. Nónne & varia partium natura, ſenſus, nobilitas, ac ſitus, variam ideam remediorum poſtulat? cerebrum gaudet ſingulari quadam familiaritate, betonicâ; artemiſiâ uterus; hepar, nobile viſcus, ſtrictionem (ne immemor reddatur officii) expetit, etiam ſtricto morbo: fluxu laborans uterus, fluxum, pervadensque remedium poſtulat, quo ſtringentia in eum tanquam vehiculo ferantur; quod alioqui medicamentum, integris viribus, parti diſsitæ occurrere nequeat. Quare hac neceſsitate interdum abrepti artifices, & ſimplici nonnunquam affectui remixta pharmaca concedunt: cùm alioqui componendi neceſsitatem nobis adferant, vel ſimplicis remedii inopia, aut præſentis malignitas, nonnunquam & affectæ partis peculiaris natura, aut varia affectuum commixtio. Sed hoc dextrè ſi peragatur, non ſine commodo ægrorum fiet: etenim varietas utilem ſæpe ac gratam in formam effingit remedium; catapotia è cerebro eliciunt promptiùs, potio hypochondria vehementiùs eluit, ac ſe in venoſum genus; imò habitum corporis faciliùs inſinuat: unguenta promptè emolliunt; evocant potentiùs emplaſtra; ſolida efficacius trahunt, ac liquida liquidò penetrant. Hinc tenuantia diaphoretica, & purgantia, liberata à materia reſtagnante & craſsâ, latiùs ſuum officium faciunt: corroborantia & ſiccantia ſibi innatam ſtrictionem amant, ac inditum corpus malè exuunt. Hi reformidant uſum pilularum, potiones facilè admittunt; alios alia formæ capiunt ac delectant. Quare remixta quadam gratiis colorum adblandiuntur, nonnulla odorum aſperſa venuſtate ſe commendant, ac ſaporum illecebris condita grato ore hauriuntur: ita,

vino excepta, aut ex ſtillatitio liquore roſarum macerata, ſine faſtidio admittuntur: Ea tamen cautione gratius ſtudent, ne vi contrariâ, baſi, cum morbo pugnanti obſint. Innoxiè fucatur unguentum cerusâ: pilulæ auro: dulcedine quæ nauſeam invehunt, conciliantur acore, quæ amarore ac acore diſplicent, ſuavi dulcedine fucum naturæ utiliſſimum faciunt. Conſultiſſimum itaque fuerit unum ſimplex eligere affectui accomodatum, cui tanquam ſtabilimento cætera innitantur, quæ ob varias conditiones inferuntur; ut hujus vires proſperent ac felicitent, & non (quod alioqui ſolent ſuque deque mixta) pervertant.

J. HEUR.

J. HEURNII

METHODI AD PRAXIN

LIBER PRIMUS.

DE

REMEDIORUM FORMULIS: QUA ARTE, TECMARSI, ET CAUTIONIBUS SINT COMPONENDÆ.

Scribit *Galenus* Libro ſexto Simplicium, ubi agit de *Agno caſto*, Contemplationem de Medicamentorum facultatibus, & Methodum therapeuticam mutuo nexu eſſe conſociata. Neutra enim ſine alterâ intelligi poteſt.

Quantitatem remediorum metimur

M. *Manipulis*: ut *herbarum*, quantum *manu* ampleсti vel capere poſſumus.

P. *Pugillus*: Græcis δεσμίδιον χειροπληθὲς: ut *florum*, id eſt, quantum adductis *digitorum* acinis tollimus, δραχμίδα vocat *Hippocrat.*

g̃. *granum hordei*, σιτάριον, alii *piperis albi*: diviſionis expers, ex quo cætera prodeunt pondera: ſit non rubigine aut ſitu exeſum, ſed modicè craſſum. Ex *Arabibus* id pondus minimum, medicinæ illatum fuit. Apud *Græcos* χαλκοῦς, id eſt, *æreolum*, proximè ad *granum* accedit: nam pendit *grana duo*, ſiliquæ dimidium. verùm ὁ χαλκοῦς dividitur εἰς λεπτὰ, hoc eſt, *ſeptem minuta* nummaria, quod aurifabri ubique gentium vocant *granum*: hinc immota certáque *medicorum* perpetuò ſunt pondera. Eſt autem χαλκοῦς ſexta pars *oboli*. Nam *obolus* ſemiſcrupulum æquat. Hæc de obolo Attico. Nam eſt & ὄβολος αἰγιναῖος apud *Hippoc.* lib. περὶ ἐπικυήσιος in medio. Certè *drachmam*

 habuêre

habuêre Æginetæ, quæ bonitate ſuperabat Atticam: nam hi religioſiùs cæteris Græcis Juſtitiam coluere. Propterea fingit *Pindarus*, Olympiorum octavâ, Juſtitiam Jovi hoſpitali apud eos aſſidere. ἔνθα σώτειρα Διὸς ξενίου πάρεδρος ἀσκεῖται Θέμις. Niſi tamen & grani menſuram, ſub nomine χόνδρου, Græcis notam fuiſſe quis defendat: nam legimus ἁλὸς χόνδρον apud *Galenum*, libro de Antidotis, ubi prophylacticon *Apollonii* deſcribit: & alibi λιβάνου χόνδρος legitur apud *Galenum*.

Granum verum. Igitur mundatum illud hordei granum, *verè granum* erit, quod pendit aurifabrorum nummulatiorum grana tria cum ſemiſſe. Quamvis cum aurifabrorum aes ferè conveniat. Si quis ex Arabum ſententiâ certa pondera conſtituere velit, accipiat grana hordei mediocria, enata cœlo & ſolo moderato, quæque bene habita ſunt curâ, ætate, & cæteris: ſimul hæc grana ponderentur ad plumbum: quod dividatur in partes viginti quatuor: ſurget artificiale granum, & horum ſeptuaginta duo, *drachmam* efficiunt: quæ proximè venit ad *coronatum nummum aureum Francicum*. alioqui nummus hic, grana hordei familiaria attollet plurima, & ultra ſeptuaginta duo.

Certior ratio. Hæc autem *certior ratio*, quam jam dico, quòd antiquorum denarii, appenſi ab Agricolâ, oſtendunt ſeptuaginta duo momenta aurifabrorum (quæ illi aeſkens vocant) implere Medicæ drachmæ pondus. Itaque viginti quatuor momenta, id eſt, aeſkens aurifabrorum, ſcriptulum pendunt medicum (nam ter 24. facit 72.) Talia *ſeptuaginta duo* momenta aurifabrorum, pendunt coronatum Francicum ſolatum: nam *ſimplex* coronatus Francicus (cui reſpondet regius nummus argenteus) uno momento levior eſt *ſolato*.

℈. *Scriptulis*: Apud antiquos ponderat grana hordei viginti quatuor: quia tot minutis conſtat, quot ſunt litterarum notæ. Jam apud pharmacopolas grana viginti, male *Nicolaum* & *Salernitas* ſequentes. Scriptulum quidam vocant, Græci Γράμμα: & δίοβολον, quod propriè ſcriptulum.

ʒ. *Drachmis*: Continet *drachma*, ὁλκὴ Græcè, ℈ iij. id eſt, ſcriptulos tres. Oboli ſex, drachmam æquant. ʒ. ſ. ſemidrachma, ſive τριώβολον. Ilarium, ut ait *Fernelius*, Oribaſii: *Victoriatus* Celſo & Scribonio.

℥. *Vnciis*:

℥. *Unciæ:* Accipit uncia Attica drachmas octo, vel denarios Romanos ſeptem; hinc *Celſi* uncia eſt ſeptem drachmarum. ℥ ß. ſemuncia. ℥ j. ß. ſeſcuncia.

℔. *Libræ:* As, vel pondo, vel libra medica, vel Romana, habent uncias duodecim.

lib. ß. *ſelibra.* His ponderibus hodie omnia referuntur ad lancem.

Metiuntur { *Herbæ* M. / *Flores* P. / *Radices* ℈. ʒ. & ℥. / *Fructus* Numeris, ut ij. iij. iiij. vij. &c. præſtat Latinis numeris uti, non barbaris. }

Quart. id eſt, *quartarius:* Continet quartarium vel quadrans uncias tres: nam libra quatuor quartaria accipit.

Ergò cùm unum tantum volumus illorum ponderum, vel dimidiam partem, primùm pingimus notam ponderis, ut M. P. ℥. &c. Deinde numerum, quem volumus, adjungimus, ut M. ij. id eſt, manipuli duo: ut p. j. ß. id eſt, pugillus unus & ſemis; ut ʒ ij. ß. id eſt, drachmæ duæ, cum ſemiſſe: ut ℔. j. ſ. id eſt, ſeſquilibra.

Faſciculis utimur in balneis, quantum nempe plicatis brachiis herbarum ſumimus.

His quoque notis practici, brevitatis ergò, utuntur: *q. ſ.* hoc eſt, *quantum ſufficit:* ut, *ceræ q. ſ.*

Miſc. hoc eſt, *miſce:* ut, *aquæ cichorei* ʒ *ij. ß. ſyr. cichorei* ℥ *j. miſc.*

ſ. a. hoc eſt, *ſecundum artem:* ut, *fiat empl. ſ. a.*

fi. fiat.

decc. decoctum.

fl. flores.

añ. (id eſt) *ana:* iſtud ſignificat (cùm duæ, tres, vel plures materiæ medicæ deſcriptæ fuere) cujuſque. Exempli cauſa. ℞. *malvæ, violariæ añ M. j.* hoc eſt, accipe cujuſque illarum herbarum manipulum unum.

℥℥. ſignificat *zinziber.*

(Doſis) Hæc vox notat ſummam medicamenti quantitatem, ultra quam non pergimus. Ut cùm dicimus, *Ellebori nigri doſis eſt* ℥. *ſ.* id eſt: ultra eam quantitatem non exhibemus *elleborum nigrum. Hippocrates* notis nullis utitur, ſed ponderum nomine; id enim tutius. Qui-

bus characteribus & nominibus Græci alii uſi fuerint; vide apud *Paulum Æginetam* lib. 7. cap. 26. Et *Oribaſium* Synopſeôs lib. 2. cap. 58. *Celſum* 5. cap. 17. *Marcellum Empiricum* in initio, juxta *Hippoc. Fernelius* omnium lucidiſſimè nova & vetera nomina prodidit Methodi libro 4. capite 6. Et verſus *Q. Rhemnii Fannii* de Menſuris. tandem ſcrupuloſiſſimè cincta Barbarorum Arabúmque nomina, quæ pondera & quas menſuras denotent, ordine facili proſequitur *Dominicus Maſſarius*. Interdum *mole* metimur, ut *nucis*, cùm res eſt cum ruſticis: ita olim *fabæ Ægyptiæ* quantitas celebris erat. *Galenus* libro primo *κ͂ τόπ. pilulas* præbet undecim numero, quæ ſint ſingulæ mole *ciceris*: cùm *ciceris* pondus non longè abeat à *lupini*, qui æquat tertiam partem ſcriptuli, præbuit *Galenus* ferè ſcriptulos quatuor illarum pilularum, hoc eſt, undecim tertias partes ſcriptuli. Jam *fabæ, avellanæ & caſtaneæ* magnitudinem præſcribimus, & *cochlear*.

Alia menſura.

GENERALIUS *quædam medici Practici complectuntur*: ut cùm dicunt *Herbas*, *Radices*, *Semina*, *Flores*. ut:

Herbæ emollientes quatuor,
- *Malva*,
- *Althæa*, quam *Biſmalvam* vocant,
- *Viola*, vel ejus loco
- *Parietaria* quam *Perdicium* vocant, vel *Mercurialis*,
- *Brancha urſina*, aut ejus loco *Beta*.

Radices quinque aperitivæ, vel Diureticæ
- *Apii*,
- *Petroſelini*,
- *Bruſci* vel *Ruſci*,
- *Aſparagi*,
- *Fœniculi*.

Semina calida majora
- *Aniſi*,
- *Fœniculi*,
- *Cari*,
- *Cymini*.

Semina calida minora
- *Dauci*,
- *Apii*,
- *Ameos*,
- *Amomi*.

Semina

Semina frigida majora { *Cucumerum*, *Cucurbitæ*, *Citrullorum*, *Melonum*.

Semina frigida minora { *Lactucæ*, *Endiviæ*, *Scariolæ*, *Portulacæ*.

Flores Cordiales { *Roſarum*, *Violarum*, *Boraginis*, *Bugloſſi*.

DE SUPPOSITORIIS.

Reverendus *ſenex* prudenter pronunciavit, animal id *ſanum* eſſe non poſſe, cui *alvus* analogiâ *cibis* non reſpondet. Dum enim illa ſegneſcit, fœdi cruciatus *caput* ac *ventrem* incurrere ſolent, totáque *vitæ* œconomia hæc à ſegnitie pigreſcit. Quare *remediis* aperitur his, quæ jam dicemus.

ὑπόθετον. SUPPOSITORIUM.

PENICILLA.

Balanus } à ſimilitudine glandis.
Glans } Nam olim glandis figuram gerebant.
Noduli }

Dantur ut alvum pruritu ſollicitent, in primâ ani regione, ubi *ſphincter* eſt muſculus, ut is recludatur: quare non fiant *longa*, ſed trium digitorum, *utrimque* acuta, *pueris* minora.

Fiunt ex *melle* quod coquitur dum indureſcat: nam *acre* redditur, hinc *irritat* inteſtinum.

Et cum *validiorem vim* volumus, remiſcemus quid *ſalis communis*, ut ʒ j. vel *ſalis gemmæ* ℈ ſ. *muſcerdæ*, id eſt, *fæcum muris*, aut *agarici*, aut quid *ſpecierum hieræ*, aut *benedictæ laxativæ*, vel *colocynthidis* ℈ j. ut certò irritet.

℞ ſalis communis ʒ ß. ad ʒ j. vel *ſalis gemmæ* ℈ ſ. vel *ſtercoris muris* ℈ j. vel ℈ ij. aut *ſpecierum hieræ* ʒ ſ. *mellis q. ſ.* (id eſt, quantum ſufficit) *ut* ℥ j. *ut fiat ſuppoſitorium.*

Cum *fortius* velitis, accipietis *ſpecies ad ſuppoſitoria*, quas deſcribit *Cordus* in Diſpenſatorio, libro De *lenitivis* & *ſolutivis*, paginâ ultimâ.

Addunt quidam *pilos* in tenuiſſimas partes inciſos, ex *melle toſto* cum *ſale.*

Ex *melle* ſuppoſitoria, in *oleo* ſervantur, nam eliquari prohibet. at commodiùs *butyro*, vel *axungiâ porci* infigi poſſent: ſed nec *oleum*, *ſalem*, ſolvit facilè.

Formantur quoque ſuppoſitoria ex *ſapone Hiſpano*, commodiſſimè & utiliſſimè.

Sevo
Lardo } in pueris.
Candelâ

Farinâ, *aquâ*, & *ſale.*

Radice betæ rubræ, vel *Althææ.*

Hæc tinguntur *oleo*, *ſaléque* aſperguntur, vel *melle* aut *butyro ſalſo* tinguntur. *Accipe maſſæ farinæ drachmas duas; ſalis, aloës, cujuſque ſcriptulum: cum hierâ mellitâ fiat ſuppoſitorium.* Peregrè abeuntes circumferant exſiccatum. uſus tempore illinant *butyro*, vel *oleo*. Hæmorrhoidibus aperiundis *fel*, vel *cyclaminis ſuccus* additur.

Noduli. *Noduli* fiunt ex *vitello ovi*, cum *ſale* & *croco*, lineo panno exceptis, ac in fabæ formam filo ducitur.

Infantulis *amygdalum*, *ſaccharo obductum*, ſubditur.

Vſus. Si itaque durior reſtagnat alvus, aut ſi clyſma injectum tardet, ſumptive medicamenti vis langueat; ad *uſum* ſuppoſitorii nos vertemus: id enim præſtat, quàm enematis inteſtina replere, ab hauſto pharmaco. Laudantur quoque in *ſoporoſis* affectibus, & in *enterocele*, ubi metus eſt à clyſmate, & cùm fæces duriores renituntur clyſteri, vel ad *hæmorrhoïdas* evocandas, vel claudendas. Ut tutò ſanguis educi poſſit. Vel revulſionis cauſa, ut in *febribus ardentibus*, quò catarrhopi fiant vapores, qui caput invadunt.

Alvus interdum validè ſtringitur, cùm ſpoliantur inteſtina ſua lubricitate, qua alioqui obducuntur à pituitæ affluxu; aut frigore anus ſtringitur, ut his qui diu in lapide frigido ſedêre.

Hîc fiant ex relaxantibus, ut ex *pinguedine ſalſâ porci*, maximè in pueris, & ex *radice althææ*, & *malvæ*, *ſale inſperſo*, aut *candelâ oleo intinctâ.*

Obſtetrices quædam *pennam oleo* oblinunt, ac puerperis indunt, & inteſtina officii immemora ſiccatáque oblinunt.

Ex *ficubus inverſis* fiunt & ſuppoſitoria, ſaléque aſperguntur, filo ligatæ induntur.

Noduli

Noduli fiunt ex *vitello ovi*, *ſale*, & *butyro*; linteo in formam avellanæ revinĉto incluſis, ex cujus extremo funiculus pendet. fit & ex *melle* & *felle*, ex *hierâ* & *aloë*. Suppoſitorium *acre*: accipe *mellis* ad ſpiſſitudinem coĉti *unciam*, vel *ſemunciam*; *veratri*, *ſcammonii*, *ſalis*: pulveriſatorum *ſcriptulum* ſingulorum; adde *rutam*, & *cuminum*. *Acre.*

CAUTIO.

Roget ſemper *Medicus*, num æger ex hæmorrhoidibus vel fiſſuris ani laboret. In his nunquam ſuppoſitoriis *acribus* alvum provocantibus utitor.

Si *ulcus* ani adſit, fiunt ſuppoſitoria ex *melle*, ut purgent ulcus: *hinc* ex Emplaſtris conſolidantibus, ut ex *emplaſtro ceruſæ*: *emplaſtro divino*. *Ad ulcus.*

Fiunt & ſuppoſitoria ad ſedandum *ulcerum* (ut in *Teneſmo*) hæmorrhoidúmque *dolorem*, ex *ſevo*, *ovi vitello coĉto cum butyro*, *oleo amygdalino cum opio leniter aduſto*, *myrrhâque caſtigato*, vel ex *requie Nicolai cum goſſypio*. Accipe *opii*, *croci*, *caſtorei*, cujuſque ſemiſcriptulum, tuſa & cribrata excipiantur *melle*, vel cum *cera* & *oleo*. *Ad dolorem ulcerum.*

Cautio. *Glandes* ad hæmorrhoidas non *duræ* eſſe debent, ob metum dolorum. *Cautio.*

Immoderatior uſus glandium, *hæmorrhoïdas* accerſit, & interdum *ulcera* ano inurit.

Gravidæ à glandium uſu ſibi caveant, nam, ut ſcripſit antiquus Medicus *Ruffus Epheſius*, quæ trimeſtres fœtus in utero geſtant, *glandibus mordentibus* corrumpunt.

PESSUS SIVE TALUS.

Est ſimilis ſuppoſitorio, ſed longior & craſſior: quia peſſi fœminis ſubjiciuntur.

Fit ex *lanâ carpinatâ*, & in rotunditatem ad digiti figuram redaĉta. *Materia.*

Fabricatur interdum ex *cereo*, qui involvitur *bombycino*, aut *œſypo*, ac gratis mergitur odoribus, ut *zybetiæ*, quæ *moſchi* vim imbibit. ita & tenui bombycino excipiuntur aromata cum goſſypio, & filo ſæpius revoluto, peſſus fingitur, qui deinde *oleo nucis myriſticæ*, & *caryophyllorum* alióve fragranti aſpergitur liquore.

CAUTIO.

Ea Cautio ſit, ut filum *longum* annexum gerat, quo cùm lubet evellatur; nam *uterus* avidè gratum ſpirantia proleĉtat.

Ficus ſinditur, vertitúrque: *diambra*, *cinnamomo*, & *muſco* impletur, his nempe remixtis: hinc *filo ſerico* in orbem conſuitur, tandem ſæpe pertunditur *ficâ*, quò incluſum *aroma* odorem ſpargat: filóque alligata, poſtquam *oleo macis* rigata fuerit; ac in acumen faſtigiata utero immititur.

Uſus. Imponuntur *peſſi* ad uteri *ſuffocationem*, & ad uteri *ulcera*; nonnunquam ut cieantur *menſes muliebres*, & ad *ſecundinas* evocandas à partu, & *ſordes* eluendas in uteri

Exemplum. malis. Ut, *accipe beniovini*, *ſtyracis calamitæ*, *caryophillorum*, *cujuſque drachmam*: *ambræ*, *moſci*, *ana grana vj. bombace ac lineamento excipe.*

Perluſtra igitur hæc illis dicata capita, ubi formulæ deſcribuntur *peſſorum* variæ. Et *Nicolaus Myrepſus* ſectionis 38. cap. 1. miram varietatem enarrat *peſſorum* ad conceptionem, & urinæ difficultatem in fœminis, & ad cuncta uterina mala: tum *Æginета* lib. 7. cap. 24. & *Actuarius* lib. 6. cap. 9. Apud hos polydædalam varietatem reperies, unde in omnibus uteri morbis licebit *peſſos* præſentaneos effingere. *Uſui* accommodatos jam, *Weckerus* deſcribit breviter. *Et Andernacus*, tomo ſecundo, Dial. 7. fol. 400.

In uteri morbis *peſſi* ſubjiciuntur ad molliendum, aſtringendum aut ad oſcula venarum aperiendum.

MOLLIENTIBUS utimur

In uteri {
Inflammationibus.
Ulcerationibus.
Perfrigerationibus.
Recurſibus ſurſum verſus.
Averſionibus.
Inflationibus.
Duritie.
}

Mollientes. Parantur MOLLIENTES peſſi ex *cerâ*, *unguento Cyprino* & *Suſino* (illorũ componendi ratio eſt apud Æginetam 7. lib. 20.) *adipe anſerino*, *gallinaceo*, *butyro inſulſo*, *reſinâ uſtâ*, *medullâ cervinâ*, *fœnograeco*, *&c.*

Aperientes. APERIENTIBUS peſſis utimur cùm lubet revocare *uteri* ſuppreſſam vacuationem, & oſcula venarum *uteri* reſerare.

Parantur ex *melle*, *artemiſiâ*, *dictamno*, *braſſicæ ſucco*, *radice dulci*, *porri ſucco*, *ruta*, *ſcammonia*, &c. Hippocrates utitur *colocynthide*, *elleboro albo*, *elaterio*, *ſucco tithymali*, *can-*

thari-

tharidibus, *flore æris*. Sunt & compoſita, ut *unguentum Agrippæ*, *Ægyptiacum*.

ASTRINGENTIBUS peſſis utimur, ad fluxum muliebrem *cohibendum*, expanſum uterum *contrahendum*, prolapſum *repellendum*. *Aſtringentes.*

Parantur ex omnibus medicamentis (ſine morſu & fœtore aut fragrantiâ) adſtringentibus; qualia plurima referuntur apud *Æginetam* lib. 7. cap. 12. de paſtillis, & lib. 7. cap. 16. de collyriis. verum nullus uberiùs nec doctiùs τὰ πεσσὰ unquam enarravit *Hippocrate*, libr. de Naturâ muliebri: & illis duobus quos περὶ γυναικείων inſcripſit.

Quâ novâ, ſalutarique arte, peſſi, ex *argento* & *auro* exſculpantur, foraminibus hâc illâc peruri: quibus hiare cogitur cervix *uteri*, ac ſurſum ruens *uterus* revocetur, ſcribemus capite DE VTERI STRANGVLATV; ET DE VLCERATO VTERO: TVM DE PROCIDENTIA VTERI.

Κλυστήριον, CLYSTER vel CLYSMA, *id eſt*, *ablutio*, ἀ κλύζω. *Enema*, *injectio*.

ISIS, Ciconiæ haud diſſimilis in Ægypto avis, *Clyſterum* uſum hominibus intulit: dum enim illi non ex officio reſpondet *alvus*, roſtro *aquâ marinâ* repleto, longanonem proluit. Vetuſtiſſimum remedii hoc genus eſt: nam *Herodotus* in Euterpe, ſcribit *Ægyptios* ſingulis menſibus per tres dies continuos potionibus uti, *clyſmis*, ac *vomitibus*: ac ſaniſſimi hominum hi ſunt poſt *Libyas*. vocare hoc videtur *Herodotus* συρμαίαν. *Ægyptii.*

Accipit liquoris ferè libram, mellis & olei ana ℥ iij. ſalis drachmam. Veterum clyſter conſtat *ex mulſæ librâ j. olei unciis tribus, & ſalis drachmis ij.* *Modus.*

Clyſter ſeu ablutio, *eſt injectio ſedi propriè dicata, cùm reſtagnat alvus.* verùm quibus ex cauſis id fiat, explorandum.

Subſiſtit etenim alvus, *aut* reſolutis circularibus fibris inteſtinorum; *aut* cum motu periſtaltico ad ſuperiorem alvum refunditur excrementum (unde *Dyſpnoeæ* initia in acutis morbis) hinc *ſubjectæ glandes* interdum *ore* redduntur: *aut* febrili calore, tum partium nutritioni dicatarum ardore, ὄχημα ſtercoris exhauritur: *aut* ob contumaciam rei coquendæ, *anive* muſculo à frigore conſtricto, ut iis evenit qui diu in ſaxo frigido ſedent; *argumen-* *Alvi ignava cauſa.*

to eſt; *fotum ex aquæ halitu tepidiore* (contrariâ nempe vi) ſphincterem laxans, alvúmque ſolvens. Antiqui utebantur ex *aquâ ſolâ dulci tepidâ*, vel *oleo olivæ*, vel his remixtis. Jam ditioribus *oleum amygdalinum* convenit.

Vide. Fiunt ex quatuor vel quinque *herbis*, decoctis ex *aquâ* ad libram unam: Cui remiſcent *ſaccharum*, *mel*, & pharmaca lenientia (ut eſt *caſſia*, *elect. lenitivum*) *olea*, qualia ſunt *chamæmelorum*, *violarum*, *anethi*, *liliorum alborum*, *ovorum vitellos* duos, aut unum (vocat *Hippoc.* χλωρὸν τοῦ ὠοῦ) miſcent & *albumen*, ut nempe fuerint variæ rerum agendarum indicationes. *Salis* quid addunt, ut ʒ j. Veteres in Clyſmatis loco *ſalis*, *nitro* utebantur, ut docet *Alexand.* 1. problem. imo *P. Bellonius* refert Ægyptios alióſque populos *nitro* uti pro *ſale*. Sed inopia ejus apud nos eſt: attamen inter *cappares* ex Alexandriâ advectos, Patavii ſæpe vidi.

CLYSTER conſtat ferè ex lib. 1. *liquoris*, *ol.* ℥ iij. & ex ℥ ij. pharmacorum, ut *electarii*, *lenitivi*, &c.

Ad octo hæc plerumque præſcribitur.

Uſus. Ad molliendam alvum duritiâ fæcum ſtrictam: qualis hic eſt verè emolliens, cohibitas fæces deducit.

Emolliens. ℞. *herbarum emollientium*, *parietariæ ana M. j. radicum althææ*, & *liliorum alborum ana* ℥ j. ß. (nam in Clyſteribus non ſuperent *radices* ℥ ij.) *ſeminis lini*, & *fœnigræci ana* ℥ ß. *aniſorum* ʒ *ij. ficuum pinguium N. iiij. fi. decoctio ad lib. j. In colaturâ diſſolve caſſiæ pro Clyſteribus, mellis violati, butyri recentis ana* ℥ *j. olei violati* ℥ *iij. miſce, fi. Clyſter.* In inopiâ jam præſcriptorum. ℞. *olei olivarum tepidi, lib. j. fi. Clyſter.*

℞. *olei olivarum, butyri ana lib.* ß *fi. Clyſter.*

vel ad
- *Irritandam* alvi excretricem vim. tunc abſint oleo, & viſcida, niſi vetuſta fuerint.
- Humores *evacuandos*, cum pharmaca non ferant, ut ſenes, pueri, & fractis qui viribus languent.
- Ventos, flatúſque.
- Alvum *ſtringendam*.
- Ulcera inteſtinorum *detergenda*, aut ad ea *conſolidanda*, ut ſarcoticis & epuloticis.

Ad *alterandum* intemperiem in inteſtinis locíſque proximis conceptam, & ad doloris vehementiam.

Horum exempla ſerie quadam in capitibus, De purgan-

gantibus, De colico dolore, De dyſenteria, & De febribus videte. Id notandum, ut, dum *agaricum*, vel *colocynthis* unà coquitur, lineamento excipiatur.

Ubi ſecretrix facultas cum fæcum duritie ſopita languet (quod plerumque evenit) hoc Clyſtere utemur.

℞. 4. *herbarum emollientium ana M. j. ſeminis carthami* ℥ *j. ſem. fœniculi, aniſorum, cari ana* ʒ *iij. fi. decoctio ex aqua.* ℞. *præſcripti decocti lib. j. hieræ ſimp. vel diaphœnici, vel benedictæ laxativæ aut elect. Indi majoris, aut de citro* ℥ *ß. mellis deſpumati* ℥ *j. ſalis communis* ʒ *j.* (uſque ad duas) *vel ſalis gemmæ* ℈ *j. vel* ʒ *ß. olei chamæmelini & violarum ana* ℥ *j ß. miſ. fi. Clyſter.* Acrior erit ſine oleo obtundente vim ſtimulantis remedii: vel ſit oleum vetus. Et *beta, braſſica, parietaria* & *mercurialis*, à nitroſa vi, alvum cient: cum *melle* & *ſale*, & cum compoſitis purgantibus ut *hierâ:* & in quibus eſt *colocynthis* vel *ſcammonium*, ut *pil. cochiarum* ʒ ij. *Emolliens & ſtimulans.*

Clyſter *anodynus*, id eſt, dolorem ventris ſedans.

℞. *florum chamæ. meliloti, ſummitatum anethi añ p. ij. radicis althææ* ℥ *j. fi. decoctio ex lacte. in colatura diſſolve ſacchari albi* (nam rubrum mordacius eſt) ℥ *j. ß. vitellos ovorũ N. ij. ol. anethi, chamæ. añ* ℥ *j. vel* ℥ *j. ß. miſ. fi. Clyſter.* Diu retineatur: nam temperatus eſt. *Dolorem mitigans.* Clyſteres qui *flatus* diſſipant, fiant ex decocto *origani, calaminthæ, rutæ, chamæmeli, anethi, cum ſemine aniſi, fœniculi, cari, cumini, apii, leviſtici, ſeſelios, baccis lauri:* In decocto ſolvatur *mel roriſmarini: elect. de baccis lauri, cum oleo rutæ, lauri, anethi, vel chamæmeli, vel ex oleo nucum ſincero, cum vino malvatico, hiera, benedicta.* *Ad flatus.*

Refrigerans. Clyſter. ubi refrigerandum, ſucculentas herbas miſcemus frigidas: ut *portulacam, lactucam, fol. violarum* (nam perennant ſæpe toto anno) *folia cucurbitæ, melonum, cucumerum, horúmque ſemina, hordeum.* *Refrigerans.*

Cautio. ſint frigida hæc, humore madentia, ſine ullâ aſtrictione. Attamen ineunte inflammatione aliquâ, minimè à *plantagine, portulaçâ, roſis*, ſimilibúſque abſtinebimus.

CAUTIO.

QUIDAM exiſtimant Clyſteribus remiſcendas res eſſe peculiariter partibus dicatas, ut in potibus fieri aſſolet: Nam cùm vitium cerebrum ferit, clyſteres ex *betonicâ, ſtœchade, majoranâ*, cæteriſque cephalicis herbis confectos

fectos injiciunt: ut & in aliis *partibus* malè affectis, aliis *remediis* utuntur his amicitiâ junctis. Verùm id alienum à mente *Galeni* eſſe videtur, qui 6. libro De locis affectis 2. ſcripſit *ſuperioribus inteſtinis laborantibus potionibus ſuccurrendum eſſe: at inferioribus affectis, clyſteribus opitulandum.* etenim *potiones* vim ſuam toto corpore fundunt, ductúque venæ cavæ (cui ſe inſerit) undique trajiciunt.

Obſervatio. Summâ etiam cautione hoc *nota.* In uſu pharmacorum purgantium, cùm illa votis non reſpondent, ſed in corpore dum titubant. Pragmatici hæc *enemate* evocant, non dextrè nec tutò, inquit *Oribaſius.* Dum enim turbet mole allabentium *ſuccorum* ac vi *pharmaci* inteſtinum, aditu excluditur *remedium.* Glandem itaque, hoc *auctore*, ſubjeciſſe profuerit, ex *melle, cum ſemidrachmâ ſalis, fellis bubuli, & ſucci cyclaminis:* vel, flatibus prementibus, *cymini* addemus *ſemen.* vel ſaltem *acrius* clyſma exiguâ copiâ infundatur, ut ad octo uncias. vel ſorbeat *juſculum carnis* cum *ſale* vel *ſaccharo.*

Copia. QUANTITAS Clyſteris varia eſſe debet, ut *hominum & morborum* conditio poſtulat: ut in utero quæ geſtat *mulier*, & *pueri*, non æquè copioſè uti debent: ita nec magna copia in *dyſenteriâ*, *colico*, *hydrope* aut *fæcibus duris* cùm renititur alvus, utilis. Ne, ut inquit *Ruffus Epheſius* lib. De Veſicæ & renum affectibus, renes comprimat.

Repletis minima copia.

Pueris unciæ tres; *adoleſcentibus* ſelibra: *adultis* ad ſeſquilibram infunditur.

Qualitas. QUALITAS. tepidus injiciatur: nam *nervoſis partibus* frigus bellum indixit.

Modus. UTENDI MODUS. ita injici debet, ut qui imponit, ſemper ægri collimet *caput*, ut nempe per corpus Clyſtere *caput* petere ſibi videatur, ita recto tramite, ad *inteſtinorum cavum* infuſionem projiciet. Initio *ſenſim* infundat: nam *impetu* ſi injiciatur, *flatus* ſurſum pellit: hinc *tormina.* Æger *ore* ſit hianti, id *laxat* abdominis muſculos. In figuram ſe curvet *ſemilunarem*, ac in *dextrum* latus decumbat: nam ita alluet ac rigabit omnia *inteſtina.* Accepto clyſtere *ſupinus* aliquamdiu jaceat, mox in latus *ſi quod dolet*, ſe vertat. Antiqui *ſupinis* imponebant, *adductis crucibus*, ut notat *Ægineta* lib. 6. cap. 78.

Quando. TEMPUS longè à paſtu, ne chylum ventriculo unâ eripiat,

eripiat. Et ut monuit *Ægineta* lib. 1. cap. 44. his aſſiduè non utendum, ne his aſſueta natura officii ſui immemor reddatur.

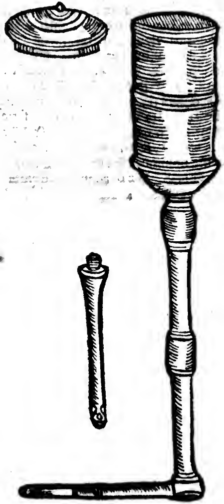
VTILITAS.

Nulla corporis pars eſt, quæ utilitatem à *Clyſtere* ritè dato non ſentiat: quóque *alvo* vicinior fuerit, manifeſtiùs ab his recreatur. ut *uterus*, *veſica*, *meſenterium*, *renes*, *lien*, & ob rectitudinem caput conſecutione quadam tangitur. *Clyſterum* varietatem maximam apud veteres (unde & jam doctioribus petere licet) ſcribit *Oribaſius*, Collectaneorum lib. 8. cap. 24. ex ſententia doctiſſimi medici ac antiquiſſimi *Rufi*, & *Lyci*, & *Mneſithei*. Hinc petant, qui *antiquam* medicinam amant, in omnem morborum varietatem. Ita ad *diverſos affectus* ſerie quadam hos deſcribunt *Andernacus*, *Rondeletius* & *Weckerus*: & injectiones in *uterum*, & *veſicam*. Sed nos Methodi legem violare hîc nolumus: ſed quæ partibus dicanda, his, illa dabimus, ubi, S. DEO annuente, de morbis in *ſingulis partibus* ſcribemus.

CLY-

CLYSTERIS CHARACTER, UT QUIS IPSI SIBI LIQVOREM INFVNDAT.

Si quis ſæpius uti Clyſmate velit, inſtar ſyringis parvum inſtrumentum emat, capax quatuor vel quinque unciarum id ſibi quiſque facilè imponet.

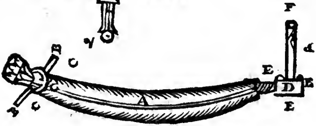
Alius

Google

Alius per æſtuarium.

Alius per veſicam.

A Ex Corio tenui attamen ſolidiſſimo, characterem mentiatur inteſtini craſſioris: fabricetur ad ideam ejus longanonis, quo vinum migrare cogitur integris cadis follibus impulſum. Eâ ſit amplitudine, quâ liquoris ſeſquilibram excipiat.

B Verticulum ligneum, quo volutamus annexum corium.

C Annulus ligneus, latus tres digitos, cui verticulum incumbit, ut tutò volvatur.

D Fiſtula ex uno ligno facta, cui corium annectitur, cùm uſus poſtulat, loris.

E Fibulæ. his corrigiæ trajiciendæ, ut loco ſtabili revincta fiſtula firmari, continerique poſſit, ne unà vertatur, cùm volutamus corium A.

F Sedi hæc fiſtula immittenda.

Alius.

α Æſtuarium, quod mulieres pedibus ſubjiciunt.

β Foramen quod pervadit Clyſteris fiſtula, ut leniter diductis natibus inſeratur.

γ Clyſter qui terræ impoſitus, natibus premitur, & ab æſtuario compreſſus exprimitur.

Fieri itidem poterit ex corio, ad ideam chartaceæ laternæ, quam plicis pueri per hyemem fabricari ſolent. Sidit enim in ſe facilè, & commodè exprimitur, varia illa plicatura, dum ano premitur. Alias multas formas enarrat *Arculanus*, in praxi ſuâ, ubi de cura colici ventoſi.

DECOCTA APOZEMATA, *id eſt, fervefacta, quòd in illo liquore inferbuere* herbæ. *&* SERAPIA. *Potiones. Macerationes, ſeu infuſiones, quas Diluta Latini, Græci* ἀποβρέγματα: & emulſiones.

VETERES mulſæ *remedia* incoquebant, ac *jus* dabant vice *Apozematum.* Quanquam apud Græcos *Nicol. Myrepſus* ſectione 19. plurima *decocta* deſcripſerit. At *ſyruporum* compoſitioni *oxymel* occaſionem dediſſe videtur; mox enim Arabes *oxyſacchar* effinxere: Etenim *oxymelitis* uſus & ante *Hippocratis* ætatem notus fuiſſe videtur. quo etiam ad *febres acutas* utitur *Galenus.*

Vſus. Præſcribuntur, ut *partes* in priſtinam temperiem, à quâ abierant, revocentur: *aut* ut præparent ante purgationem *humores*, qui ita faciliùs cedunt *pharmaco* trahenti, & *naturæ* expellenti. Nec ab hâc lege abeunt *Hippoc.* 2. Aphoriſmorum 9. & *Galenus* eo libro, quem ad philoſophum *Glauconem* ſcripſit primo, in tertianâ nothâ *abſinthio* abſtinere jubet ante ſeptimum diem elapſum. Sed eodem modo & nos *decoctis* ac *ſyrupis* (ut ad edomandam ferocium vim *julapiis*) craſſos humores *attenuabimus*, lentos *incidemus*, ac viſcidos *abſtergebimus*: ut his ſubſidiis naturæ *excitetur* vis, obſtructa *liberentur*, materiáque *præparetur*, ac corpus reddatur εὔρουν, id eſt, *meabile*, ne fiat via vi, ſed ut ſine offenſione partium, placidè inoffenſóque curſu, *humor* ad excluſionem feratur, ægríque ferant alacriter. Hæc ut in *uſum* trahantur, optimè elucet in hiſtoriâ curationis *febris cottidianæ*: ac capite De *præparantibus remediis*, hujus operis libro ſecundo, quibus *bilis*, *pituitâ*, &c. ad excluſionem parentur, latè proſequemur.

QUALITAS.

Decoctiones propriè *ſunt*, *cùm radices, folia, ſemina, flores, aromata, ligna, fructus, vel quodcunque coquitur in aquâ ſimplici, aut liquoribus diſtillatis, vel vino, mulſa, &c.*

Interdum his decoctis *vini* aliquid, vel *aceti* additur, ut promptiùs res coctæ ſeſe in *habitum corporis* trajiciant, efficaciuſque *contumaciorem materiam* tenuent, ac edoment, vimque medicatam ebibitam *partibus corporis* inſinuent.

QUAN-

QUANTITAS.

Fit hæc *decoctio* ſæpè ad libram unam, vel ſeſquilibram, ut ter vel quater *æger* ex his bibat. Augetur aquæ copia cùm duriores res (ut *radices*) ampliorem coctionem efflagitant; aut cùm infuſis, maceratiſque diutius *remediis*, plurimum *decocti* evaneſcit in auras. Quare ſæpe hæc judicio pharmacopolæ relinquunt Medici: & nulla adſcriptâ aquæ copiâ, dicunt *q. ſ.* hoc eſt, *quantum ſufficit*. *fructus* induntur ad alterandum par. iiij. vel v. ad laxandum, copioſiùs xx. *Flores* imponuntur à p. j. ad p. iij. *herbæ*, ad M. iiij. *ſemina*, ad drachmas ſex: *radices*, ad ſeſcunciam.

Recentes, ſuccique plenæ *herbæ*, ac *radices*, ex quadruplo liquore coquuntur, dum ad tertias redeat. ut aquæ libræ tres, ad duarum *exhauſtionem*: vel mediæ partis *conſumptionem*.

Sicca verò ex ſextuplo madore, dum in quadrantem vaneſcat: ut una libra *ſiccarum*, ex ſex humoris libris, dum reſtibilis ſit ſeſquilibra, coquatur: ita integrè vires prolectabit liquor.

Verùm hæc *coctionis* immota conſtanſque ſit lex.

Quodque *remedium* coquendum hactenus, dum vim omnem exuat ac in *liquorem* ponat, nec perdat eam *liquor*.

Radices imponantur ab ℥ j. ad ℥ ij. vel iij. (maximè ſi *urina*, aut *ſudor* movendus) ut nempe pro multis vicibus paratur *remedium*. Etenim pro unâ exhibitione à ʒ iij. ad ℥ j. injiciantur, ut vis earum fuerit. In *purgantibus* ſufficit ℥. ſ. aperientium: ne ad urinas abeant, nec *aceto* aut *vino* macerentur *ſiccæ radices*, ut *Iridis* & *Helenii* ad ʒ iij. A *bugloſſi radice* abſtine, ob lentorem.

MODUS.

Demum talis *decoctio* colatur *interdum* leniter, *interdum* forti expreſſione: & *modò* multùm coquitur, flagrantique igne; *modò* mitiùs, ut res coquendæ poſtulant: nam *herbæ* tenuioris ſubſtantiæ ad quartæ partis (nempe *liquoris* cui incoquuntur) conſumptionem elixandæ, ne vivida tenuiſque *herbarum* vis evaneſcat.

Talis tum *liquor* à practicis *Decoctio* vocatur: Hæc *clara* redditur remixto (dum ſpumeſcit) *albo ovi* uno, ad libras duas liquoris; ac ſcopulis unà miſcetur, id *viſci* in

morem ſecum educit ſpumam. Hoc fiat dum plurimum fervet coctio.

Primò coquuntur radices, *dein* imponuntur folia & ſemina, *hinc* fructus, *tandem* flores & aromata; nam eorum *vis* facilè tenues abit in auras nimiâ coctione: ita *piper* inſpergi ſolet remediis, & cibis; non coqui. Et hoc eſt *ſecundùm artem* coquere. Viſcoſa, ut *lini*, & *fœnigræci ſemen* linteo immitte.

MODUS UTENDI.

Tandem dulcorantur *ſaccharo*, vel *ſyrupi* adduntur: libræ *decocti*, uncias tres ferè *ſyruporum* adjicimus: aut *ſuccum* aliquem addimus; *citreorum malorum*, *auranciorum*, *granatorum*, vel *herbæ alicujus*. Demum ſæpe *aroma* afflatur ex *cinnamomi* drachma; vel ſcriptulis duobus *ſantalorum alborum*, *nucíſve myriſticæ*.

CAUTIO.

Non eſt perpetuandus *apozematum purgantium* uſus per *febres*: nam *vires* enervant. *Diureticum* in ſeminibus frigidis maximè concedit in *corticibus*. nam *medulla* humectat & nutrit.

Obſervatio de Diureticis.

Exemplum in febribus.

℞. *cichorei cum rad. acetoſæ, endiviæ ana M. j. ſem. 4. frig. maj.* ℥ *ſ. rad. graminis, aſparagi, maceratarum in aceto ana* ʒ *iij. fi. decoctio ex aquâ, ad lib. j. Colaturæ claræ adde ſacchari albi, ſucci aurinciorum, vel granatorum, aut ſyrupi de acredine citreorum ana* ℥ *iij. vel in fine decoctionis, adde aceti acerrimi, & mellis optimè deſpumati ana* ℥ *iij.* (nam ita vim oxymelitis bibet) *fi. apozema clarum. quod aroma trahat ex ſantal. alborum* ℈ *ij.* Ubi *bilis* in vitio eſt, (ut in *tertianis febribus*) utile iſtud *remedium*. Varias formas Caput De *præparantibus remediis* narrabit.

Mel decoctis addimus, ad *pituitæ* abſterſionem, *aut* cùm thoracis regio *pituita* madet, cerebrúmve *frigore* torpet. *Mel* enim attenuat, calfacit, & expectoratum promovet uberiùs quàm *ſaccharum*. Hinc ſyrupos de *arthemiſia* & *ſtœchade* ex *melle* compoſuere vetuſtiores. Ego ubi *pituita* domanda, cùm decoctio ad finem venit, miſceo *mellis* & *aceti* ℥ iij. cujuſque.

Sapa additur cùm à *catarrhis* metus eſt; minus enim *acredinis* gerit quàm *mel*, adſtringendi quadam vi valet: hinc *Galenus* ad defluxus parat *diacodium* ex *ſapa*.

SYRUPI

SYRUPI *quaſi Syriæ opoi, ut Hermolao videtur. Græcis recentioribus σιρόπιον dicitur, aliis ζυλάπιον.*

Miſcentur hi *decoctis*, vel ut gratiam ſapori concilient, aut à *corruptione* ut vindicent *cocta remedia*: Hinc *ſuccis* plus *ſacchari* damus quàm *decoctis*, quòd cùm efficaciores ſint, faciliùs putreſcant.

Ita *ſyrupus* de *boragine*, æquam ferè partem *ſacchari* poſtulat: at dum excoquitur *ſyrupus de acredine citreorum*, quia ſapor ejus acrior, ac vehementi vi præditus, ad ſeſquilibram *ſucci*, remiſcent libras tres *ſacchari*. Accipe optimam partem optimi *ſacchari* cribro excretam. Hanc cum *ſuccis acidis* (ut *citreorum*, *acetoſæ*, & talium) miſce ſine ullâ *coctione*. Nam quod ſidit, in *criſtallinum ſaccharum* abit, eiſdem uſibus reddendum. Quod verò ſupernatat, eſt *ſyrupus* ſuaviſſimus. Verum qui *ſyrupi* ex *infuſis* fiunt *herbis*, æquali parte *ſacchari* contenti ſunt, ut ſyr. *fl. nymphææ*: ſyr. ex multis infuſionibus *roſarum* vel *violarum*. *Fabrica.*

℞. *infuſi* ℔. j. ß. *ſacchari lib.* ij. hæc jungantur: coque ad conſiſtentiam *ſyrupi*. Coque *hordeum mundatum*, ac *primum decoctum* abjice. *Secundum* albet, huic injice *violas* contuſas, ac macera ſine *igne*, & exprime. Colaturæ adde *ſacchari* optimè pulveriſati ad pondus *violarum*. Cùm liqueſcit *ſaccharum* ſine ullâ *coctione*, effunde ſenſim *liquorum*. In reliquis *ſyrupis* ne in *Cryſtallum* abeat *ſaccharum*, dum coquuntur adjice cochleatium *mellis*. Ut verò toto anno tibi ſit *ſyrupus violatus recens*, ita ages. Verno tempore ex *floribus violarum* facies *conſervam* cum pauco *ſaccharo*. Uſus tempore accipe aliud *ſaccharum*, quod coques ex aquâ ad conſiſtentiam *ſyrupi*: dum calet adde *conſervam* dictam, atque ita *calentem* exprime.

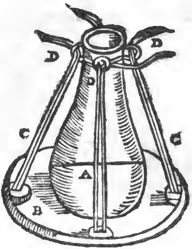
Fiunt hæc *apozemata*, *decocta*, & *ſyrupi*, vel ex unâ æqualíque vi præditis *rebus*, (qui non malè *ſimplices* dici poſſunt) ut ex *ſcariola*, *endivia*, *cichoreo*, *taraxaco*, *acetoſa*, & ſimilibus: vel variâ potentiâ valentibus, (qui *compoſiti* vocari poſſent) his utimur in *affectibus implicitis*, maximè toto evacuato, *febribus morbíſque* declinantibus, ut cum *ſyrupo Byzantino*, *ſyrupo de* 5. *radicibus*. Interdum cùm *partim* alvum, urináſque movere volumus, *partim* præparare, ut in *febribus longis cotidianis*, *Unde.*

ubi non expectatur ſubita excretio, naturæ vi *criſim* mo-liente, tunc *ficus* decoctis addimus ac *paſſulas* copioſiùs, *carthami ſemen*, *agaticum recenter trochiſcatum*. nam in his ut ſunt gradus *coctionis*, ita & *purgationis* eſſe debent. Sin bilis *vitium* fecit, miſcemus *pruna*, *tamarindos*, *ſyr. roſarum ſolutivum*, *ſyr. de cichoreo cum rhabarbaro*: ſi melancholia, *polypodium*, *ſenam*, *epithymum*, *caſſutam* incoquimus ſ. a.

Obſervatio. Ubi diu *contumax materia* præparanda erit, ne *perpetuis purgationibus* fatiſcant ægri, præſtat vel parvam copiam parari *laxantis decocti*, vel tertiam partem *decocti purgantibus* imbuere, ut tertio vel quarto die (cùm *præparanti* indulgeat interjectis diebus) excludatur *morbifica materia*. Aut in *puppa* ligentur *evacuantia medicamina*, ut opportunè mergi poſſent; *decocto*. ℞. *fol. ſenæ mund.* ℥. *iij. rhabarb. opt. pul.* ℥. *j. ſ. vel agarici rec. trochiſ.* ℥. *ij. zinzib.* ℈. *j. vel cinnamom.* ℥. *j. ſ.* miſce illigata *tenui linteo*. tertio die cyatho *decocti* impendeant totâ nocte, manè ſi. expreſſio.

Ut integra *herbarum* vis in *liquorem* tranſeat, commodè in *duplici vaſe* coctio celebratur. *Herbæ* minutim conciſæ *poculo* anguſti oris induntur, *liquoris* quantum velis additur (ut vim valentem eliquare velis) nam aduſtionis hîc nullus eſt metus: fermento veſica vel membrana excepto, obthuratur: vaſi *aquæ* pleno imponitur, diùque coquitur. Ita *Galenus* in Methodo medendi *ceratum ſuum* coxit *refrigerans*.

VAS ut firmandum ne media in aquâ bulliente fluctuet.

A Notat poculum.
B Lamina plumbea cui poculum inſidet.
C Funiculos traductos, qui laminæ affigunt poculum.
D Annuli alligati poculo funiculo: ad quos trajecta revinciuntur lora, ne coctione fluctuet vas.

Cùm itaque *craſſum ſyrupum* coquere velis, major vis *ſacchari*, ut jam diximus, ac coctionis hunc efficiet: eo enim fine coquuntur, ut diu ſervari à *ſitu* & *ſqualore* poſſint, ut *delitiis* his æſtivis, in hybernis *morbis* fruamur. Fiunt ex *ſuccis*, & *decoctis claris*, & utinam ex *aquis* rectè exſtillatis. Coquitur dum extracta *gutta*, aërique frigido expoſita non effluat. nam vix ſextantem liquoris à *coctione* retinet. *Syrupi ut fiant.*

Sin vis *ſuccorum* coctione exuatur nimium, in librâ unâ puri *ſacchari*, ſelibra *ſucci* ſenſim eliqueſcat, ac coquatur, ut integra facultas transferatur in *ſaccharum*: ac ſoli exponatur; id ſitum arcet. Ne autem *ſyruporum* ſubſtantia, in *canditum ſaccharum* longâ coctione abeat, id cavebimus mixto quadrante *mellis*. *Mel* non tantâ coctione ad perennitatem eget.

Obſervetur illud, quòd illa facultas quæ in craſſiore materiâ inhæret, tutiùs evocatur *coctione*, atque in jus ipſum *Obſerva.*

 trans-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

transfertur: at quæ conſiſtit in *tenui materiâ*, tota plerumque diſpergitur, & exoleſcit *ebullitionis* calore. Et qui *medicinam* faciunt, cùm *decocta* cottidie hyeme ac æſtate ægris deſcribant, illud ſemper cogitent, *facultatem* refrigerandi, humectandi, emolliendi ac laxandi in *foliis virentibus*, & *liquore madentibus* inveniri: non *arida plantago* refrigerat, nec *ſiccata malva* liquidò humectat. Verùm *calidâ vi* prædita, ſiccantia, attenuantia, aſtringentia, detergentia, ſæpe *ariditate* acuuntur, exhauſta vi *vi quoſa ac crudiore*. Hæc ex *mulsâ* ſunt coquenda: nam *aqua* obtundit *potentiam* calidorum, & attenuantium, nec avidè eliquat vim *rerum calidarum*; longiùs enim receſſit à *rerum calidarum* temperie. quare neceſſum fuit, ut *liquor* cui incoquentur, *mediam* quandam *facultatem* obtineat, inter *aquam* & *ea* quæ incoquuntur: talis eſt *mulſa* ad *aquam* collata, ac *herbas calidas*. idem de *infuſis* cenſendum.

CAUTIONES.

Cocto *apozemate* non ilico utemur; ſed perſeverent *tepido* in *liquore* res coctæ, horis quinque, vel ſex: & priuſquam in *algorem* veniant, traducendus *liquor*.

De aquâ. Plurimis in morbis *coctiones* ex AQUA fiunt, ſine quâ, d. *Columella* 1. lib. 3. nemo noſtrum vel proſperæ, vel adverſæ valetudinis vitam proroget. dicitur quaſi *àquâ* fiunt omnia. Quare plurimum refert ex quâ *aquâ* remedia coquantur. *Galen.* κτ. τοπ. *pluviam* aliis prætulit, ubi *Diacodii* comp. docet.

AQUA eligatur *leviſſima*, ubi aperiendum attenuandùmve eſt. *Leviſſima aqua* agnoſcitur, ſi in eâ faciliùs *carnes*, *piſces*, vel *herbæ* elixentur quàm in aliâ. vel ut d. *Hippoc.* quæ citò caleſcit, & refrigeratur. *Primæ bonitatis* eſt aqua *Sole* cocta, quæ *imbribus æſtivis* decidit, leviſſima, dulciſſima, tenuiſſima, ſplendidiſſima. *Hæc* enim eſt meabilis, ſaporis expers, nec *hypochondria* gravat, aut cunctando bileſcit, eſtque lympidiſſima. *Hæc* præ cæteris eligenda. Hinc *Hippoc* lib. 3. De Morbis in fine d. ὕδωρ ὑέτιον αὐτὸ καθ' αὐτό. Aliæ *pluviæ aquæ* ſæpe *aſtringendi* vim ſortiuntur, quam, ex *aquâ marinâ* earum parente, aut *terrena ſubſtantia* una nubibus elatæ contraxerunt. Hinc *Medici* eam coquunt, ut *inquinamenta* expirent. Attamen *moderatè* coquendæ, maximè ſi *affectus*

calidus

calidus cui dicantur, fuerit. Nam dicit *Oribaſ.* lib. 4. Collect. 1. *Aqua* per ſe cocta *diutiùs*, magis ſeipſa *falſa* redditur. Abſit *aqua hordei* non rectè cocta, nam *cruditatibus* & *flatibus* ventriculo bellum indixit, nec *antiquioribus* ea nota. *Aqua nivis* tenuis eſt: nam à modeſtiſſimo calore, brumâ, in ſublime rapta, *non putreſcit* facilè. Et reſpondere videtur *aquæ* à balneo *diſtillatæ*. Sed peſſimæ ſunt, quæ per tubulos plumbeos decidunt, ut dicemus capite de Julepo.

Secunda ſerie eſt fontana, quam fluviatili anteponit *Actuarius* lib. De ſpiritibus animal. & *Cornel. Celſus*, quanquam *Aëtius* 1. 3. 165. Nili aquam aliis omnibus prætuliſſe videatur.

Tertio loco ſunt AQUAE fluviatiles; hæ *crudæ* ferè ſunt, *limoſæ*, ac cloacis *fœdæ*.

Quarto ordine, puteorum, *crudæ*, ac *duræ*, averſo ſole natæ, ejúſque vi ſpoliatæ: Niſi, dicit *Actuarius*, putei aſſiduè *hauſtione* agitentur.

Agnoſcatur ut *optima aqua*, qui veterum auctoritatem velit, legat *Palladium* in ejus Auguſto, cap. 20. & De re ruſtica 1. lib. 4. *Oribaſium* collectorum 5. lib. 1. qui pulcherrima quædam ex *Rufo* philologis omnibus notanda exſcribit, ac ex *Diocle* & *Athenæo*, quorum ſcriptis caremus, enarrat. *Aëtium* Tetrabiblii primo, Sermone tertio, capite 165. & *Hippocratis* De aëre & aquis librum.

Cavendum ne *hiera picra* in potibus detur, ob nimium *amarorem*, quo plus *faſtidii* adfert quàm *vacuationis*: & *ægri* putant ſe *vehementia pharmaca* potare, quibus vix equos pares exiſtimant, nec quicquam *materiæ fœdioris* abducere. *Cautio in potibus.*

IN *longis morbis* à diuturno *apozematum* uſu, eliquatâ *pituita craſſa*, ſæpe fit *hydrops*: id ut caveamus, labente, trahentéque ſe morbo, tandem ſumat quid *trochiſcorum abſinthii*, vel *trochiſcorum de eupatorio*, vel *capparorum*, aut *de roſis ſine ſcammonio*: ut ℞. *Trochiſcorum abſinthii* ℈ ij. *cum melle roſato*; *fiant pilulæ duæ*, *ſumat*; *ac ilico ſuperbibat decoctum.* *Cautio in longis M.*

Oxymel & *ſyrupi* dantur à ʒ vj. & ad ℥ iij. cum duplâ copiâ liquoris: *ſyrupus papaveris* ad ℥ j. vel ij. in magnâ neceſſitate, cum æquali copiâ *aquæ lactucæ*, *nenupharis*, *violarum*. *Uſus.*

Succi præſtant *ſyrupis*. Arabum inventum eſt *ſyrupus*,

 quò

quò perennent vires *ſuccorum*. Hæc apozemata viſce-rum quidem *impedimenta* eximunt, & *urinam* evocant, non tamen ad *cutim* properant, quod maximè in *febribus* requiritur.

Hoc autem facit *hydromel, oxymel,* & *vinum*, pro vehiculo, in *aquâ* cocta cum *ſaccharo*: nam oblectatione, naturæ altiùs vires inferunt. *Oxymeliti* addi poteſt *ſaccharum, hydro ſaccharum*, aut *mulſa*, quæ fieri poterit ex *aquâ cichorei*, &c. Vel *aqua endiviæ* coquatur cum *ſaccharo*, ubi uſus *hydromelitis*, vel *oxymelitis* eſt ſuſpectus; adde tantillum *aceti*.

POTIONES.

Potio hodie à medicis *dicitur Medicamen craſſum, quòd potando ſorbetur.* Quanquam *veteres* quoque liquidiſſima remedia ita vocârint, ut *Oribaſius* 5. Collect. 31. & *Ægin.* 7. lib. 15. Jam *craſſitiem* ducunt ex pulveribus, ut *Diacatholicum*.

USUS.

Materia morbifica præparata ad excluſionem, corporéque meabili ac libero, *purgantes potiones* dantur. Hæ latiùs ſe per corporis œconomiam fundunt, quod *pilulis* negatum fuit. Hinc *valida pharmaca* pilulis potius includuntur, ne valida eorum vis *nervos* feriat, *convulſionéſque* accerſat.

Fiunt interdum ex *aquis diſtillatis*, quæ in potum fundit *craſſum pharmacum*. Hæc autem *maceratio*, ſeu *infuſio*, quam etiam novit *Gal.* 8. κα. τό. 10. & 1. ad *Glauc.* 11. & eo antiquior *Damocrates*, ubi *dejectio* molienda, *diſtillatis* etiam præfertur: nam diſtillatio abſumit *calidiores* & *tenuiores partes*, quibus inhabitat *vis purgatrix*. Omnia enim *coctione* exuunt *tractionem purgatoriam*. Quare in *tenellulis* remediis purgatoriis, diluto nil melius. Ita *roſarum aqua* non purgat; *ſyrupus* purgat.

Purgant bilem & plegma. Ut ℞. *rhab.* ʒ *j.ſ. agarici recenter trochiſcati* ℈ *ij. cinnamomi* ℈ *j. zingib.* ℈ *ſ.* (ad correctionem pharmacorum) *aquæ endiviæ* ℥ *ij. vini* (nam id tenuat & extrahit, eliquátque vim pharmacorum) ℥ *j.ſ. infundantur huic liquori pharmaca dicta; totáque nocte macerentur: manè expreſſioni colatæ, adde caſſiæ, vel electarii lenitivi, vel diacatholici, vel diaphœnici* ℥ *ſ. ſyrupi roſati ſolutivi, vel violati, vel capill. Veneris* ʒ *vj.* (nam leniunt & grati ſunt) *miſce; fi. hauſtus.*

Ubi

Ubi *bilis* & *pituita* vitium fecere, κυλῶς ea excludit. Nonnunquam ex *apozemate* (interdum & *oxymelite*) pharmaca hæc dantur.

Interdum præſcribuntur *potiones* ad *robur* afflandum viſceribus, quorum officio vita carere nequit, & ut *ſpiritus* tenuati recreentur: vel ad *ſomnum* provocandum, *dolorem* leniendum, *calculúmque* extrudendum, & ad *venena*, & ad *menſes*, &c. *Roborantes.*

Vt ad Cor.

℞. *Diarrhodonis abbatis* ʒ j. *confectionis alchermes* ℈ j. *aquæ meliſſæ, boraginis añ* ℥ j. *ſyrupi de corticibus citreorum* ʒ vj. *miſce.*

Ad Dolorem.

℞. *Philonii Romani* ʒ ß. *aquæ lactucæ* ℥ j. *ſyrupi papaveris* ʒ vj. *miſce.*

QUANTITAS.

Vix uncias tres ſuperabit copia, ægris ingratæ cùm ſunt potiones: ℞. *catholici* ℥ j. *decocti laxativi q. ſ. ut fi. hauſtus.* Formulas plurimas ponemus libro De *purgantibus.*

CAUTIO.

A *nauſeâ* metus eſt inter potandum: quare ut *gravem odorem* quem ſpirant, eludas: ex cyatho bibantur adducti oris, ac linteo *aceto* madenti *os cyathi* involvatur, quò *nares* recreet *acetum*. Epoto *pharmaco* mox eluat os *oxycrato*: Et ne evomat, parum *ptiſanæ* vel *cereviſiæ* ingerat, vel *tragematum* vis os perfundat, ut *medicatam vim* ſtomacho abſtergeat: ita *Hippocrates* ſuaſit libro De vict. rat. acut. *Calidam*, non *tepidam* bibat.

INFUSIO.

Fit cùm infunduntur *pharmaca* (contuſa, in pulverem verſa, vel ſolida) in aliquo liquore, ut *aqua* vel *vino*, ſine ulla decoctione: quæ macerantur per aliquod tempus. Tum *liquor colatus* dicitur *Infuſio*.

Ut ℞. *Agaricum, vel rhabarbarum, aut folia ſenæ* (ut materia morbifica fuerit) *infunde in aquam vitæ per aliquot dies: ſumant* aquæ *ejus cochlear unum, aut alterum.*

UTILITAS.

Nam *aqua vitæ*, ſeſe trajiciens, omnes vires rerum elicit;

cit; etenim imis & in ſedibus ſeſe rerum inſinuans tenuit, & eliquat combinata concretáque & in ſe effundit.

Elegans. Ita novâ elegantíque ratione, ex *aromatibus*, vivida illa fragrantia in *aquam vitæ* educitur: quæ miram vim (*frigidis* in *morbis*) obtinet ad *ſpirituum* inſtaurationem. Ego id *remedium*, labore mihi emptum, ad hominum utilitatem lubenter profero.

℞. *Cinnamomi* ℥ *j. ſ. zinziberis albi*, ʒ *iij. caryophyllorum, nucis moſcatæ* ãñ ʒ *ſ. granorum paradiſi* ℈ *ij. piperis* ℈ *j. pulveriſentur craſſiuſculè, ac macerentur in ſemilibra aquæ vitæ, probéque obthurato vaſe, luto ex farina & aqua, fiat infuſio dies ſex: ac in cella vinaria interim ponatur, & cottidie bis concutiatur, ut ſe motu variè res mixtæ feriant.*

Guttulæ aliquot hujus *liquoris* remixtæ cyatho *vini*, Hippocraticum vinum ilico præbent. Ita parvo labore, infuſione hâc, efficacius elicitur *remedium*, quàm id, quod mille diſtillationibus, anxiis animis ac manibus proleƈtatur. Etenim talem vim habet *aqua vitæ*, eúmque uſum in INFUSIONE, ut quicquid infuderis medicaminis, ejus vim ebibat ac reddat: ut ita commodè uti liceat *rerum* libratis viribus. hinc *Chimici* quidam *Cælum philoſophorum* hanc nominârunt, quòd rerum cunƈtarum *potentias* in ſe rapiat.

Vini hic vis. *Vinum* quoque *album* & *tenue*, ſedicula optima virium trahendarum: ita & *Hippocrates* olim dedit *vinum* tedæ, lib. περὶ φυσ. γυναικ. Eſt enim *vinum* gratus, jucundus citúſque *delator* ad partes corporis humani minimas: nam obviis quaſi ulnis mira voluptate excipitur, abſque ullo horrore aut metu. uberrimè ex plurimis utiliſſimiſque rebus, ut *vina* componantur, proſequitur *Mizaldus* in Medicis artificiis.

Novum de infuſis. Nova attamen ſalutari ratione, infunduntur & *herbæ* in febribus, ubi *obſtruƈtio* premit: nam faciliùs quàm *decoƈta*, aut *diſtillata*, pervadunt in venas. Hæc autem *infuſio* eſt *duplex*. *Una*, cùm infunduntur in *aquam ferventem*, ilicóque *vas* occluditur, ac *cineribus* tepentibus aut furfuribus imponimus, ut *calorem* non exuat *aqua*. poſtquam *aqua* vim cepit *herbarum*, fit expreſſio: ut in febribus ardentibus. ℞. *foliorum endiviæ, acetoſæ, bugloſſi.* ãñ *p. j. aquæ hordei q. ſ. fiat infuſio, & factâ diligenti expreſſione, hujus* ℞. ℥ *iiij. & ſyrupi alicujus, ut de acredine citreorum* ℥ *ij.*

Alte-

Altera, cum infundimus in *aquam* non ferventem, & noctu detinentur in *aqua*, hæc infuſio non ita validè ſorbet *herbarum* vires, ut prima. Nam eo modo *Galenus* non veretur (lib. I. ad *Glauc.*) uti *petroſelino* in tertianâ febre: quamvis immeritò ab *Alex. Tralliano* (qui non adnimadvertit eum infuſo leniter tincto uti) reprehenſus fuerit.

Itaque *Aqua ſimplex* vel *diſtillata* infundendis rebus erit pro *vehiculo*; & quoque *hydromel* in frigidis morbis, & *mel* & *oleum* vim *herbarum* ebibere poterunt: nam ſiccarum in *pulveres* redactarum rerum vim intra tertium diem eliciunt. Et in *ſero lactis* fit quoque infuſio, ut *fumi terræ, foliorum ſenæ, epithymi, &c.*

CAUTIO.

Blando tepore transfundantur; ita *vires* bibent commodiùs.

Infuſio vim longè efficaciorem evocat in quemvis humorem, quàm *decoctio:* nec abjicit in auram tenuem *remediorum* vim, quòd miti tepore fiat.

JULEP, *ἰολέβιον, quaſi violarum infuſio.*

GRAECI Zulapia: Julepa hodie, inquit *Actuarius*, barbara voce vocamus. Eadem ferè quæ Græcis *ζεράπια.*

Fiunt jam ex *aquis diſtillatis*, remixtis *ſyrupis*, ut libra *aquæ* excipiat ferè tres uncias *ſyruporum:* ut in *calore* flagrante: ℞. *aquæ cichorei, aquæ endiviæ, añ lib. ß. ſyrupi de acredine citreorum ℥ iij. & ut gratius fiat, addo guttulas aliquot olei vitrioli.* nam gratiſſimo acore, id commendat ægris *medicamen:* adeò ut volentes voluptate quadam eo fruantur. *Quidam aroma afflant cum ʒ ſ. ſantalorum.* Eodem modo in aliis morbis, ex aliis *liquoribus* ac *ſyrupi* ſcribuntur, ut *ex aqua cardui benedicti*, &c. *Cichoreum* vel *endivia* plurimæque tales *herbæ* contuſæ macerantur in *balneo* dies quatuordecim. Dein diſtillantur. Huic *aquæ* injiciuntur *flores cichorei*, ac Soli exponc. Cùm lubet adjecto *ſaccharo* in *jolabium* coquitur. *Ad calorem.*

At jam in Italiâ nitidiſſimum *Julepum* componitur, quod tamen nec omnibus his notum habetur; qui autem norunt, magnam inde pecuniam faciunt: cùm ob æſtus *flagranſiam*, qua corpora ibi torrentur, *ſanis* & *ægris* exoptata ſit hujus amœnitas. Fit hoc modo: *Elegans.*

℞. *aquæ*

℞. *aquæ limpidiſſimæ, ſacchari optimi ana: quæque libra aquæ, accipiat albumen ovi recentiſſimi, vehementérque quatiantur; hinc affunde ſaccharum. lentoque igne coquantur, ut tota ſpuma evomatur, & abjiciatur. Deinde bis térve per filtrum trajiciatur: hinc iterum coquatur, dum cerevifiæ Gedanæ craſſitudinem referat.* aqua autem hæc primò accipit vim roſarum ex frequenti infuſione, vel quarumcunque herbarum vim bibit: Exiſtimo, ſi *roſæ* ante ſecundam tandem coctionem infunderentur zulapio, quòd minùs auræ cederet earum vis. *Ad ℥ ij. hujus Iulepi remiſcent aquæ limpidiſſimæ ℥ iiij. grata venere non ſine gratiis hauritur.* poterit etiam ex aquis componi, ut *aquæ bugloſſi*, & *ſacchari libra*, coque dum ſpumant, & ſantali lutei drachma imbuatur. Aliud, *aquæ roſarum, ſeſquilibra: ſacchari, libra; ovi albo perpurgentur, & ad formam Iolebi coquatur. Accipe hujus unciam: aquæ optimæ, uncias quatuor. miſce.* Gratiſſimum remedium æſtuoſis febribus: ſitim reſtinguit. *Franciſcus* Galliæ rex eo utebatur.

Si ad affectus ſeribatur frigidos, ex *melle* licebit loco *ſacchari* componere, ac *cinnamomi* ℈ ij. tingere.

Usus.

Ad indomitorum *humorum* ferociam placandam, & cùm *partes* humani corporis, rapidi potentiâ æſtus flagrant, non ſine *gratiis* (quæ in hoc *medicamine* ob ſuavem ejus uſum, omnes manus laviſſe videntur) imperantur.

Cautio.

De aqua diſtil.

Cavendum ex ſententiâ *Vitruvii* 8. lib. 7. ab aquis eliquatis *inſtrumentis plumbeis*, etenim ex plumbo *ceruſſa* naſcitur; hæc nocet corporibus humanis. reliqua pulchra ille. Et *Galenus* 7. lib. κατ. τόπ. in *Diacodii* compoſitione d. *quia recrementa plumbi trahentes ſecum aquæ, dyſenteriam inducunt.* Hinc *Gal.* lib. 1. De Antidotis, vaſa *ſtannea* fugiebat, pro *pharmacorum* conſervatione; quòd ſciret ſtannum *plumbo* adulterari, ab eóque vim quandam pernicioſam immitti reformidaret. Quare nec *Medici* jam eas in uſum vocare debent.

Iulapium, quod verè Julapium dicitur, magis coquitur, quàm *ſyrupus*. nam in libra *Iulepi* remanet tantùm uncia

uncia *liquoris incocti*: in *ſyrupi* libra, unciæ duæ. quadrupla aquæ copia datur Julepo; Syrupis, dupla.

SUCCI, SAPA, ROB.

Valentiores ſunt *decoctis*. fiunt ex *herbis*, *radicibus*, *floribus*, *ſeminibus*, *fructibúſque*. Hæc extunduntur, ac à maceratione bidui aut tridui exprimuntur efficaci ſatis vi: ſunt enim velut ſanguis plantæ ſincerus.

Quæ *lentum reſtagnantémque liquorem* gerunt (ut *portulaca*, *borago*) ignis tepore eliquata, in *balneo maris*, faciliùs ſeſe effundunt, preſſionéque diffluunt.

Succus recentiſſimus, eſt efficaciſſimus, utpote craſſiſſimus: argumento eſt *pharmacum* defæcatius, quod quo purius, hoc lenius.

Ad diuturnitatem SUCCORUM facit, cùm expreſſi tepida aura, *vini* more, æſtu deferbent: ita namque ad *potus* & *ſyrupos* ſecuriùs reconduntur. *Tutela.*

Ut ſuccus *citreorum*, *limonum*, *auranciorum*, *cydoniorum*, *malorum*, *pyrorum*, *ribes*, *ceraſiorum*, *berberis*.

Vinum ex *ribes*. Ribes *baccas* inde ollæ, quam linteo tege, Soli expone, *cochleari* ſenſim ſupernatantem ſuccum excipe, ac *phialâ* reconde. *Vſus* ejus: *accipe endiviam & acetoſam, eas coque ex aquâ, quam cum tribus unciis hujus ſucci, Cinnamomi ſcriptulo, & ſpecierum diamargariti frigidi ſemidrachma, trajice per manicam.*

Herbarum ſuccus, in uſum præſentem deſpumatur lento igne, *ovique albo* clarus redditur, ſæpiúſque colatus, cum *ſaccharo* bibitur.

Succus *acetoſæ* & *limonum* optimè clarificantur ut ſervari poſſint, ut cùm velis ex his *ſyrupus* fiat: Si his expreſſis, libræ eorum addas cochlearium *lactis acidi*, & per manicam trajicias, ac *ſaccharum depuratum* adjeceris. Nam *albumen ovi* non rectè clarificat hos *ſuccos*, quia ſe illis miſcet: at *lac acidum* coagulat. Accipies duas partes *ſacchari*, & tres *ſucci*.

CAUTIO.

Ut diu perdurent, *phiala anguſta* excipiuntur; *oleum* ſuperfundatur, ut ſpacium æquet duorum digitorum: ita perennant.

Quædam parva coctione, & reſidentia purgantur ante repoſitionem; ut *ſerum* exhalet.

Eſt

Eſt & alia ratio quâ indurantur *ſucci*. qui *concreti* reponuntur in varios uſus. Ilicò ab expreſſione *leni foco* coquuntur, dum obdureſcant; ut *Rob ex ribes*, *citoniorum miva*, ſapa Græcis σιραῖον & ἕψημα. Rob Arabibus: Rob de ribes. *Accipe ſucci quantum capit poculum vini: adde ſacchari ſeſquilibram. coque lento igne ad mivæ muccaginem.*

Sapa ex quam recentiſſimo fit muſto ad tertias coctо, quod & mellis craſſitudinem ſuperat. Si dulcore depoſito *muſtum* coquatur, nunquam vertetur in *ſapam*, ſed in *defrutum.* Ita & alii *ſucci* coquuntur, ut *prunorum*, cum, vel abſque ſaccharo, & *pomorum*, &c. *Defrutum*, *Robus Arabicus* dicitur, *Succago* Latinis, Græcis ἀποχύλισμα. *Sapa Rob accipit duas partes mellis vel ſacchari, ad unam ſuccorum: coquitur ad ſpiſſitudinem.*

Rob.

Aut *inſolatu* concreſcunt, ut *mororum ſuccus*, *acacia*, *elaterium*, *ſcammonium*: ita & antiqui *omphacium* parabant: ut ſcribit *Dioſc.* v. lib. IIII.

Hac arte hoc ævo *pharmacum efficax* componi poterit ex ſucco *tithymali*, vel *lathyridis*, pulveri *ſenarum* remixto, ad conſiſtentiam edulii *ſinapios*. Soli *diurno* ac *flagranti* expone; ſiccata in *pulverem* verte, *ſpeciebúſque* committe *hieræ picræ ſimplicis*, iterúmque *ſucco* aſperge, ac denuò ſicca: poſſet addi & *ſuccus ſambuci*: Tandem cum *ſyrupo roſato* fiat maſſa.

Norum.

Eccriſes. Novâ arte *vivacior* vis ſuccorum jam eliquatur. ἐκχυλώματα, *extracta* vocant.

Macerantur remedia ex *aqua vitæ*, vel *alio liquore*, dum duos digitos *inciſis rebus* ſupereмineat; occluſa macerantur. in *balneo* vel *ſole*, vel *igne*, aut *fimo equino*, exprimuntur; & *recentes herbæ* eidem *liquori* eâdem hiſtoriâ infunduntur, idque ut lubet ſæpius. Hinc ſeparatur *vinum* diſtillatione, dum in fundo *mellea craſſities* reſideat. Aliquando *cineribus* relictis tritis, exhauſtus *liquor* ſæpius affunditur, iterúmque maceratur ac diſtillatur: inde & *ſalem*, & *oleum* eliciunt.

CAUTIO.

In his ſint *herbæ* modicè ſiccatæ.

Si res ſit pretii magni, ſæpius infunde, dum nil amplius effundat coloris, ut *Rhabarbarum*, *cinnamomum*: ſimúlque *mixtis liquoribus*, tandem exſtillatur *vinum*: ſi relictum

relictum craſſamentum *vinum* redoleat, affuſo liquore alio, ac exſtillato, eluitur ac abſtergetur.

Chalybs lima tritus ſolvitur in *vino dulci*. *Argentum* ſolvitur in *aqua roſata cum melle*. Cætera vide capite De Ecchylomatibus libri ſecundi cap. 25. ubi Ecchyloſis Hologogum.

EMULSIONES, & MUCCAGINES.

Attritu *ſeminum*, ac *fructuum*, affuſo inter terendum liquore (ne pingueſcant) ſubſtantia eorum funditur: mox colatur ac exprimitur. Ad renes & veſicam, *accipe ſeminum frigidorum majorum, uncias duas: ſeminis papaveris, ſemunciam: ſeminis lactucæ, drachmam: amygdalorum dul. unciam: contundantur in mortario lapideo ex decocto glycyrrhizæ: colentur ad ſeſquilibram: addi poteſt ſyrupus violatus, adianthi.* *Dolor renum & veſicæ.*

Ita in *febribus* ad *ſomnum* conciliandum, ac refrigerandum: utque *ardor* renum, urinæ ve *acrimonia* temperetur, *lac amygdalinum* præſcribitur, hoc modo:

Lac amygdalinum quo omnes hodiè utuntur.

℞. amygdalarum dulcium à cuticula. purgatarum (quod facile fit injectis his tepido liquori) ℥ ij. quatuor ſem. frigidorum majorum recentium, mundatorum añ ʒ ij. ſeminis lactucæ & papaveris albi, añ ʒ j. ſimul contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affuſa aquæ coctæ, ac frigidæ lib. j. vel aquæ hordei, vel glycyrrhizæ.

Vel cum hordeato ita.

℞. hordei mundati ℥ j. coque ex ſeſquilibra aquæ, dum in pulticulam vertatur; mox trajice per ſetaceum; hinc adde emulſionis 4 ſeminum frigidorum majorum, ſem. papaveris albi ana ʒ j. cum ℥ iij. aqua hordei fiat emulſio; adde ſyrupi de papavere, ſacchari albi ana ℥ j. fi. hordeatum. *Hordeatæ.*

Accipe hordei mundati cocti dum crepet uncias tres, amygdalorum infuſorum in aquâ roſarum uncias duas, ſeminum melonum & papaveris albi cujuſque drachmam: fiat emulſio in aquâ hordei ad ſemilibram: Cui adde Iulepii roſati unciam: miſce. bibat in introitu lecti.

Æſtibus canicularibus *Galenus* ex *Scyllæ radice*, emulget *ſuccum*. Vide in fine conſilii ejus de *puero epileptico*.

In Italiâ *roſæ Punicæ prunis* affunduntur, ac *ſaccharo* inſper- *Pruna toſata.*

inſperguntur tenuiter pulveriſato, madorem *roſis* eliquatum *pruna* bibunt; ac tenellulis naturis mirâ facilitate *alvum* ducunt.

Muccago. MUCCAGO elicitur injectis *liquori* convenienti rebus: ut cùm ſemen *cidoniorum*, aquæ *lactucæ* committitur; vel ſemen *pſyllii*, vel *malvarum*, *althææ*, *lini*, *fœnugræci*, parum fracta aut conciſa, tepore emulſa linteo colantur & exprimuntur; ut in eryſipelate & inflammatione, *Vſus.* ex aquâ *plantaginis*, *ſolani* imponuntur. Ut ad molliendum, *althææ*, & *lini* muccilago, ex *jure ficuum*; & *fœnugræci* muccilago ex *mulſâ*. vel aquâ *chamæmeli*, vel *ſalviæ*, ad reſolvendum. Uncia *aquæ*, accipiat *ſeminum* ʒ j. In *Euporiſton.* gulæ ſqualore ſemina *cidoniorum* parum quaſſata *aquæ*, *optimæ* immittito. Ea *muccagine* lubentiſſimè ſe rigant ægri.

ELECTARIA, *quòd habeant aliquot electa medicamina*; CONDITA, & PANDALEA.

INTEGRI fructus *minores*, ut *ceraſa*, *ribes*, ut perſeverent, ex *ſaccharo*, vel *melle*, aut his remixtis condiuntur: *majores*, ut *perſica*, *poma* omnia, & *pyra*, *juglandes*, conciſi, intus foriſque *purgati*, ritéque *cocti* reponuntur. hoc modo:

Modus condiendi. *Saccharum aqua* ſolvitur, ac coctione *clarum* ponitur; túmque fructus, ut *corna*, *pruna*, *ceraſa*, *perſica*, & *ribes*, vel *myrtilli uvæ ſpinæ*, incoquuntur moderatiſſimè, dum in primam ideam ſuæ conſiſtentiæ redeat *ſaccharum*.

Duri verò fructus, ut *cotonea mala*, *nuces virentes*, *pyra* & *mala*, ſecta purgatáque coquuntur, dum tenereſcant: hinc, ſiccantur, & in horum decocto *ſaccharum* coctione *clarum* redditur, hinc *fructus* redduntur huic, ac ad *ſyrupi* conſiſtentiam coquuntur.

Condiuntur *radices*, *teneri caules*, *ſurculi*, *germina*, *flores*, *fructus*, *ſemina*, *cortices*.

Amariores fructus, ut *juglandes*, *arancia*, *limones*, ſæpius refuſa aqua macerantur, tandemque coquuntur ex *ſaccharo* aqua ſoluto. Ita & *radices*, ut *ſatyrii*, *eryngii*, *zinziberis*, *acori*, *helenii*: & *herbæ*, ut *mentha*, *lactuca*, *portulaca*, ac *cauliculi* condiuntur.

Si *ſicca* gratiora ſint, hæc *ſaccharo* optimè ſaturata, leni igne, aut fervente Sole ſiccentur.

Saccharum ex *aquâ* diſtillatâ ſolvatur, & ut decet coquatur,

quatur, mox aut *folia roſarum* vel *violarum*, aut *nymphœæ* excepta intingantur ſingulatim: ita *arida* fiet confectio.

Pandalea neoterici ferè vocant, idem quod electarium *ſolidum*, niſi quòd *pandaleon* integrum remanet: etenim *ſaccharum* ritè coctum *pyxidi* infunditur, ac ſoliideſcere ſinitur. æger *cultro* fractam partem accipit inſtar *eclegmatis*. *Pandalea.*

Electaria autem componuntur ex ſimplici *condito*, aut *conſervâ*: his miſcetur *pulvis corroborans*, & moderata *ſacchari* copia adjicitur. Lex eſt temperamenti, ut ferè uncia *conſervarum* drachmam *pulveris* excipiat. *Electa.*

Hæc autem *Electaria* duplicia ſunt: Vel *liquidiora*; hæc efficaciora, nam maximam partem accipiunt *pulverum*, quaſique in characterem *opiati* effuſa: ex *melle, ſaccharo, ſapâ*. Vel *ſolida*, nam in *tabulas*, vel *rotulas*, aut *formulas* quadratas oblongas (quas vocant *manus Chriſti*, & *Lozengas* à longitudine digitorum) efficta. Et hîc ad unam drachmam *pulverum* parti ſtudentium unam imponunt ferè unciam *ſacchari ſoluti* & *penidii*, in liquore (*affectui* vel *parti* dicato) qui in *duritiem* iterum excoquitur, *cavendo* ab acidis, ut *limonum ſucco, aranciorum, aceto, granatorum*. nam *ſaccharum* non concreſcet iterum. Dicuntur *orbiculi*, *placentulæ*, & *rotulæ*; effunduntur in *pulverem* farinæ *ſantalorum* vel *cinnamomi*: in *cribro*, loco *calido* ſicceſcant. *Candidi* fiunt, cùm *ſaccharum* diutiùs coctum, diu *piſtillo* agitatur. *Tenues* fiunt, cùm aſpergitur ſpongiâ *aqua*, dum fit *fuſio*. In *tabulas* abit, dum fluidum *ſaccharum* acie *cultri* perſtringitur.

Ut ℞. *ſpecierum diarrhodonis ab.* ʒ *j. ſacchari albi diſſoluti in aquâ roſarum* ℥ *j. fiat confectio in rotulis*. Pulveres miſceri debent, cùm extracta ab hâc, & refrigerata guttula *ſoliditatem* habet: nam tum paulatim *pulvis*, cùm ferè refrixit, inſpergatur, ac miſceatur.

Vel ℞. *ſpec. diarrhod. ab.* ʒ ß. *ſacchari albiſſimi diſſoluti in aquâ roſarum* ℥ ß. *fiat confectio tabulata*, & ita agunt in cunctis aliis; ut *varii* affectus.

Iuniores antidoti *loco* in gratiam *ægrorum* hæc effinxere: at *minori* efficaciâ, ob *integras* vires à *fermentatione*. pilo effuſa *maſſa* complanatur ac ſcinditur drach.ij. vel drach. iij. pondere.

Exhibentur ad robur *facultatis* animalis naturalis & vitalis. *Cùm* exhibentur ad partium *nutritioni* dicatarum *Vſus.*

robur, præbentur *ſtomacho* vacuo. *At* cùm *coctrix* facultas à *frigore* languet, potiùs à cibo. *Sin* humor *frigidus* in *vitio* fuerit, potius ante *cibum* offeruntur. *Cùm* autem *vitalis* facultas *robur* deſiderat, quocumque tempore dantur.

Animalis ſi languida fuerit vis, horâ ſomni, aut mediâ nocte bene offeruntur, ut aura, celebratâ coctione, hâc vi cerebrum afflet.

Ad vires. Cùm itaque ad *vires* corporis *condita* ſcribantur; *vires* autem conſiſtant in *partibus ſolidis*, *humoribus*, ac *ſpiritibus*; maximè *ſpiritus* recreant *condita*.

Conditi formula ad omnium virium robur.

℞. *Conſervæ anthos* (id eſt roriſmarini) *conſervæ boraginis, bugloſſi, roſarum, cichorei, capillorum Veneris ana* ℥ *ij. corticum citri conditi* ℥ *j. ſ. pulveris electarii pleres archôn, diamoſchi dulcis, diarrhodonis abbatis, & trium ſantalorum ana* ʒ ß. *fol. auri* N. *vj. cum ſaccharo albo, fiat condîtum auro coopertum.*

Ex eiſdem fieri poterit confectio ſolida, ut ℞. *ſpecierum diamoſchi dulcis, ſpec. pleres archôn, diarrhod. ab. ſpecierum trium ſantal. ana* ℈ *ij. conſervæ roſarum, & cichorei ana* ℥ *j. ſ. ſacchari albi, diſſoluti in aquâ roſatâ q. ſ. fi. electarium, per morſellos ad modum manus* Chriſti, *pondere* ʒ *j.*

Cardiacum condîtum, quo utebatur D. *Fernelius.*

Cardiacum. ℞. *conſervæ nymphææ, bugloſſi, roſarum, corticum citri conditi ana unciam dimidiam; pulveris diambræ, de gemmis, diamargariti frigidi ana* ℈ ß. *oſſis è corde cervi, ſeminis citrei, & carduibenedicti, radicum tunicæ, & tormentillæ ana* ℈ *j. ſcobis unicornis gr.* 8. *folia auri minutim conciſi* N. *vj. ſacch. albi q. ſ. fi. conditum. Semina* etiam junguntur ut *citri*; *radix*, ut *tormentillæ*; *trochiſci*, ut *de ſuccino*.

Ita cuique virtuti *labefactatæ*, effinguntur, ut ſi ceſpitet ſola virtus *naturalis*, tunc ſpecies, & conſervas ponam dicatas illi, *calidas*, *frigidáſve*; ut *intemperies* ſuaſerit. Vide caput De *corroborantibus*.

Reſtaurans.

Nutriens. Ita efficaci vi ſolebam ex carne *pullorum* candidiſſimâ, ſolidam excoquere ſubſtantiam. *teritur minutiſſimè illa cum paucis amygdalis, vel ſeminibus frigidis, coquitur ex aquâ roſatâ,* *mox*

mox adjicitur ſaccharum cum cinnamomo tenuiſſimum in pulverem redacto: lento coquitur igne, dum morſuli ſolidi ad pollicis magnitudinem effingi inde poſſent.

PASTA REGIA, ET MORSELLI.

Ut *antiqui* præclara quædam, *Regia* vocabant, ut *Aëtius* Operis ſui penultimo capite, Suffumigium *Regium* deſcribit: & *Actuarius* regia poma, De ſpiritibus animal. cap. 6.

Ita practici *Paſtam regiam* celebrant, quam vocavit *Meſue* Regium electarium.

Hominibus in tabem abeuntibus conferunt. *Ad tabem.*

Ut ℞. *amygdalarum dulcium excorticatarum* ℥ ij. *pinearum, piſtaciorum non rancidorum ana* ℥ j. *pulpæ dactylorum, paſſularum, jujubarum ana* ℥ j. ſ. *gummi tragacanthi. & arabici ana* ʒ j. *amyli* ℥ ij. *pulpæ capi elixi* ℥ iiij. *fructus macerati aqua roſata, cum reliquis tundantur, & ſaccharo paulatim aſperſo fi. maſſa, indeque cujuſque figuræ panes, ſenſim ſiccandi, ac auro obducantur.*

Addere licet *ſem. frigida*, & *papaveris* ana ʒ ij. ne in bilem vertantur. & *cinnamomi* ℥ ſ. & *ambræ* vel *muſci* g̃. 6. vel 8. ad *flatus*.

Ita fiunt & ex *amygdalis* cum *ſaccharo*, & *aquâ roſatâ* Maſſæ panis, quæ dicuntur *Marſepain.*

In Italiâ hodie fit *paſta* laudatiſſima, *Moſtacioni* ipſi vocant. *Moſtacioni.*

℞. *ſacchari albiſſ. pulveriſati, farinæ albiſſ. ana lib.* ß. *cinnamomi optimi* ʒ ij. *zinziberis, caryophyllorum ana* ʒ j. ſ. *piperis* ʒ ſ. *vitellos ovorum ſeſqui, moſci cum aquâ roſatâ temperati gr. ij. miſce fi. paſta.* In *morſellis* ſeriùs quàm in *rotulis* inferri debent res, tepeſcente *ſaccharo*, & incidi debent craſſiùs.

OPIATA, BOLI, ET ANTIDOTA.

DIFFERUNT à conditis & electariis, quòd *condita copioſius conſervas accipiant, & minus pulverum* (cùm ad *robur* & *ſuavitatem* ſæpius effingantur) qui gravi odore bellum ægris indicere videntur. Quare *condita* cùm grata eſſe debeant, plus *ſacchari*, quam *opiata* accipiunt.

Opiata, ut *confectio philonii, catholicum, hiera picra, diaphœnicum, aromaticum roſatum, &c.*

Quare præſcribuntur ad *alvum* officii immemorem revocandam, purgandum, alterandum, & ad *robur* partium,

 dolo-

doloremque mitigandum. In *catharticis* notandum, ut *melli* tenuis portio *pulverum* immittatur *ſenſim*: quò *exactè* miſceantur: alioqui *conglobare* ſe ſolet *ſcammonium* in unâ regione; ut & cætera.

Boli præſcribuntur vel ex his *opiatis*, aut *caſſia* extracta in *bolum* fingitur, ut ℞. *diacatholici* ℥ *j. ſacchari q. ſ. fi. bolus.*

Vel ℞. *caſſiæ recenter extractæ* ℥ *j. ſeminis: niſi craſſo modo contuſi* ʒ *ſ. miſce, cum ſaccharo fi. bolus.*

CAUTIO.

Quia flatulenta eſt *caſſia*, aliquid illi addi debet *aniſi*, ut ℈ j. vel ʒ ſ.

Quibus ex *infirmitate* labefactata ſunt *inteſtina*, his *caſſia* non eſt præbenda; etenim doloris tantam vim infert, ut & *ſyncopen* præbeat. Quare ante *exhibitionem* peculiaris *ægri* natura diſcenda: rogandúmque, quo modo eam ferat. Hinc quidam remiſcent quid *granorum oxyacanthi*, aut *ſacchari roſati ſimplicis*, ut robur *inteſtinis* affletur; ut *adde granorum oxyacanthi* ℈ *j. vel* ʒ *ſ. cum ſaccharo roſato ſimplici, fi. bolus.*

Alii *ſtimulum* addunt quo promptiùs elabatur, ut *diapruni laxativi* addunt ℈ ij. vel ʒ j. vel *electarii de ſucco roſarum.*

Antidoti. ANTIDOTI quoque fiunt ex *pulveribus*, *melle* vel *paſſo* exceptis. *Mel* in fictili vaſe liquoris quadrante diluitur, lentè coquitur ac ſpumatur, cumque ad teporem, quem immiſſus digitus fert, rediit; ternæ *pulverum* unciæ, libræ inſperguntur; ac *ligneo* pilo miſcentur. Hinc cùm refrixit, excipitur pyxide ad *fermentationem*, quæ *perennitatem* afflat, & *divinam* quandam vim. His ſi *pulpa* fructuum addatur, *manna* aut *ſaccharum*, minimè propterea *mellis* copia creſcere debet. Præſcribuntur ad *virium* robur, & *venena* cuncta, ac *internarum* partium *fractam* vim longè efficaciùs *neotericorum* electariis ac conditis.

Vſus.

CONSERVAE.

A *ſervando* dictæ; plerumque ex *floribus* fiunt: quamvis non inefficacem vim *herbarum* hoc modo exceptarum experiamur.

Flores, ob tenuem quam *ſpirant* auram, ne *expirent* foco, in *Sole* ſaturari *ſaccharo* debent, vel *melle*.

Car-

Tempus hæc faciendi.

Carpendi *flores* (ut *roſarum, bugloſſi, violarum, nymphææ, cichorei, aranciorum, limonum, ſalviæ, betonicæ, hyſſopi, geniſtæ, perſicorum, calendulæ, leucoïj, pæoniæ, roriſmarini)* eâ maximè ætate, eóque diei momento, quo *fragrantiſſimum* de ſe odorem ſpargunt: nam tunc (ut *aſtrologicè* illud dicam) eorum *vis* ac *Venus* exaltatur.

Modus.

Flores ſternendi integri: duplum pondus *ſacchari* injiciendum: ac *inſolentur* menſes (ut *tenuitas* horum efflagitat) duos, tres, vel unum. Rectè dici poſſint *flores ſaccharati*, ut & *melliti*.

Melliti flores.

Conteri poterunt & *flores* (ut fit in *herbis)* cum *ſacchari* triplo, vel duplo: ac *torrido* Soli exponuntur.

Si *acres* res ſint, *accipiant ſacch.* ℥ *ſ. pro* ʒ *j. florum vel radicum.*

Alii remiſcent *flores* integros *ſaccharo* liquato ac ferventi, mox *Soli* committunt. Sed ne urantur vide.

Error pharmacopæorũ in electariis colorandis.

Magnâ hodie contentione de *venuſtate* conſervæ *roſarum*, ac *violarum* inter ſe certant *pharmacopolæ*: qui enim *floridum* ſplendorem his intulit, laudis quid mereri videtur. *Roſeus* ille *roſarum* in Conſervis fulgor, elicitur à quibuſdam guttulis *limonum* ac *olei vitrioli* affuſis. verùm id florum *ſubſtantiam* die exedit ac vaſtat, tandemque in *nigredinem* deturpat.

Pulchrum.

Roſeo nitore, *proprioque* decore efflorescent, ſi *roſæ* aut *violæ* terantur cum *ſaccharo*; nam ita exteritur *roſeus* ſuaviſque *violæ* nitor: mox ſuccus expreſſus *roſis, violisve*, propriis *conſervis* affunditur, *lentóque* igne, imò *maris balneo*, aut *inſolatu* in conſervæ *ſpiſſitudinem* excoquitur, *miro* decore, non abſque *gratiis*. A purgationibus poſtridie dantur, ut *conſervæ roſarum drachmæ tres; mithridatii ſemidrachma, vel cum ſyrupo violaceo.* Temperatæ ſunt ex *roſis, violis, boragine, bugloſſo.* Frigidæ, ex *cichoreo, endivia, acetoſa, adianto, violis, nymphæa.* Calidæ, ex *roremarino, eryngio, enula, acoro.* Semunciæ, ad unciæ pondus, præſcribuntur.

Vſus, & vires.

Solida.

Licebit ex his & *ſolidas* formas effingere, *peregrinantibus* aptas: ſi enim diutiùs coquantur, dureſcunt, ac in *paſtillos* finguntur. Aut ad *craſſitudinem* remixtis, *paſtillos* facere licebit *cujuſvis* formæ, linteoque obductos *inſolare*, dum *planè* exaruerint.

Poterunt & *ſaccharo* tenuiſſimè trito, *roſarum, violarum, aliique* ſucci affundi, *eodémque* modo ſiccari: quibus

bus ſi *margaritæ* addantur, fiet *manus Chriſti perlata*: ſi fluxus adſit, cum *corallis*, vel *eboris raſura cornûve cervi*.

Hoc ferè *modo* in Italiâ jam fabricatur *conſerva* utiliſſima *peſtiferis* febribus, ex *ſaccharo* affuſo *citreorum* ſucço quo rapidi potentiâ ſolis, ſeſe ad perennitatem trajiçiant vires.

Accipe ſuccum violarum. miſce cum ſaccharo in patinâ profunda, vel in cyatho vitreo. Exhauriatur vaporando mador in patulo balneo maris, tenui abſterſâ ſpumâ. fiet ſaccharum tabularum violatum clarum.

LINCTUS, DELINCTUS, ILLINCTUS, *Loch*, *Arab.* vel *Looch*, ECLEGMA.

Ab ἐκλείχω, id eſt, *lambo*: antiquis enim *Græcis* familiare illud *remedium* fuit. Nam delinguntur ex radicula *glycirrhizæ* ad morbos *thoracis*, & *pulmonum*: ut ſunt *anhelationes*, *tuſſes*, *empyemata*, *catarrhi & tracheæ arteriæ vitia*, *linguæ oriſque mala*. Lentore lubrica fiunt, ut in ore ſenſim ad thoracem eliqueſcant.

Materia. Fiunt ex *paſſis uvis*, *jujubis*, *dactylis*, *caricis*, *glycyrrhizæ ſucco*, *ſcyllæ*, *braſſicæ*, *marrubii albi*, *hyſſopi*, *ex tragacantho*, *gummi arabico*, *ſaccharo*, *ſapâ*, *melle*, *ficuum decocto & hordei*.

Ex *ſeminibus cidoniorum*, *bombacis*, *malvæ*, *althææ*, *pſyllii*, *quatuor frigidis ſeminibus*, *amygdalis*, *pineis*: Et ex aſtringentibus *remediis* & glutinantibus, ad *ſputum* ſanguinis: & ex *ptiſanâ*. Pleraque ſunt *dulcia*, quædam mediocriter *amara*, alia *acria*.

Veteres *myrrham* lingebant, hoc ævo ob *amarorem* exoſam: quamvis *enulam campanam* admittat, ac *porrum* ad *pituitæ craſſæ* tenuationem: & *terebinthinam* quidam adjiciunt: nam ex *butyro*, *ſaccharo*, & modicâ *terebinthinâ* eclegma, *tuſſim* curat ex *frigidâ* materiâ.

Modus. Hæc contunduntur, ac per *cribrum* trajiciuntur, *melli*, *cocto ſyrupo*, aut *muccagini* (ut *ſeminis malvæ*, *ſeminis pſyllii*, *cydoniorum*, *albumine ovi*, *conſolidæ*) extractæ committuntur ad *pultis* craſſitiem; vel *ſaccharo*, *ſapa*, *vino dulci*, aut *decocto præſcriptorum fructuum* excipi poterunt. *Sapa* minus *fluxiones* excitat quàm *mel*.

Pulveres his remiſceri ſolent, quandoque *cinnamomi*, *zinziberis*, *iridis*, *ari*, & *ſemen urticæ*: aut *ſpecies diaireos*, *diatragacanthi*, &c.

Pulpa *paſſularum* ad ℥ j. miſcetur interdum.

Farina

Farina *ſeminis lini* torrefacti, cum *melle*, tuſſim *puerorum* ſedat.

Linctus fiunt & ex *electariis* cum *ſaccharo candito*, aut ex *penidiis* cum *ſyrupo* pectori dicato, q. ſ.

Et ex *butyro*, & duplo *ſacchari*.

FORMULA.

℞. *Medullæ uvarum paſſarum* ℥ ß. *cremoris ficuum extracti* ℥ ij. *enulæ campanæ pulveriſ. drach.* ß. *pulveris diaireos ſimplicis drach. j. ex ſyrupo glycyrrhizæ fiat linctus.*

Sunt & officinarum linctus, qui ibi proſtant: ut *Diacodium Galeni*, & ex *ſapâ*: *Diacodium compoſitum*, linctus Meſues *ex papavere*: eclegma *ex pſyllio, & ex tuſſilagine, è pino, ex amygdalis, & althæâ: ſalubre & expertum; ex pulmone vulpis, ex ſcyllâ, ex caulibus Gordonii, ex alliis, ex ſemine cnici.*

CAUTIO. *Linctus in Pleuritide.*

In *pleuritide* ineunte, nunquam præſcribi debent eclegmata, quamvis *graviſſimi* auctores aliter fecerint, ac practici *ferè* omnes; & *Aëtius* 2, 4. in fine. Repugnat enim *Hippocratis* ſententiæ: qui libro primo De *victu* in morbis *acutis*, aphoriſmo 27. *ptiſanæ* ὀλισθηρὸν, id eſt, vim *fluidam* & *meabilem* laudat, quæ *ſpiritus* viam non intercludit; præclarè enim ad *ſalutem* facit *facilis* ſpiratio: quare, quia *pectori* adhærent linctus, nunquam hîc præſcribantur; ſed potiùs *ſyrupus capillorum Veneris, & violatus*: hi alas pulmonum explicant, nec expectoratum ſiccant.

PULVERES, ET TRITURAE,
quas Græci ξηρία vocant.

SEMINA, *radices, folia, ſurculi, flores, aromata*, in *pulverem* vertuntur: nam *pinguia*, ut *ammoniacum*, & *bdellium*, potiùs *vino* vel *aceto* ſolvuntur.

Fiunt *pulveres* accuratè triti, vel craſſiuſculè, ut *aromata* & *flores*, ne exuant vim nimia tritione, ac ritè tegendi, ne evaneſcat in *contuſione* eorum robur.

Tenuem in pulverem comminuuntur, cùm *cribro* excreta, ad *mortarium* revocantur: vel *marmore* teruntur, ut *metallica* ad collyria; ita & *corallum* & *margaritæ*, primùm leniter *mortario* comminuta, *pictorio* in lapide in *pollinem* confricantur.

Humecta nimis, ut *radices* quædam, & *fructus*, ſiccioribus remixtis in *pulverem* fatiſcunt contuſione.

Obſervat. *Pulveribus* recondendis nec *pini nuclei*, nec *amygdalæ*, aut *ſemina* 4. *frigida*, remiſceri debent; nam die longâ ranceſcunt; *uſus* itaque tempore adjiciantur. *Internis affectibus* dantur à ʒ ß. ad ℥ ß. *flores in pulverem redacti* à

Doſis. ℈ j. ad ʒ ij. *corallum uſtum* ad ʒ ij. datur: ita *cineres hirundinum, cuculi, vermium, ſtomachi gallinæ, lupi, cornu cervi*, efficaces, ut *Diagemma, Diacamaron* ad ℈ ij. *Diatragacanthum* ad ʒ iij. in eclegmatis.

Sacchari additur ℥ j. ad pulveris ʒ j. Sin *purgantes* ſint, tantùm additur *ſacchari* drach. j. & pulveris drach. j. ſ.

Varius pulverum *uſus* eſſe poteſt, ad *robur, vacuationem*, ac *ſiccationem*: ut *Diaturbith, diaſena*: quibus *ſaccharum* adjicitur triplum, vel quadruplum.

Dantur *purgantes* ex *juſculo pulli*, vel *liquiritiæ* decocto.

Apud *practicos* rarus eſt *uſus* pulverum *per ſe*, qui exhibentur.

Pulveres ac *trituræ* longo tempore durare nequeunt; quòd, ut dicit *Actuarius* lib. 5. Methodi cap. 3. facilè eorum potentia evaneſcat: quare, dicit, *denſis vaſculis obſerandi, ne nobis inſciis langueſcant.*

Raro ad *humectandum* præſcribuntur; quod ſi fiat, *recentes* eſſe debent, ut *diatragacanthi*, reſumptivi.

Ad calculum. Ad calculoſas arenulas, purgato corpore ex *ſex drachmis benedictæ laxativæ cum vino, dabis* ℈ *ij. ex vino albo vel jure pulli.*

Accipe *ſeminis petroſelini, radicum petroſelini ab interna animulâ purgatarum, cujuſque ſemunciam; florum cardui ſtellati unciam: furno tenerè ſiccata in pulverem redigantur.* A ſpinis ſtellatis dicitur Carduus ſtellatus.

PILULAE, *vel Catapotia à deglutiendo dicta.*

MITIORES ad drach. ij. vorantur: *mediæ*, ad ℈ iiij.

Auctor ſum ut *parvâ copiâ* dentur, ob *moleſtiam*, & adjectis *dacridii* granis iij. uſque ad x. vel *trochiſcorum alhandel*, hac acuentur vi.

Craſſiuſculè ex comminutis fiant pulveribus, ne in habitum erumpant corporis, cùm purgandum eſt.

Modus conficiendi. Liquore *lento* in maſſam conglobantur, ne *exhauſto* tenuis liquoris madore, *maſſa* dehiſcat *ſitu* & *ſqualore*; utque *medicamentorum* vis inexhauſta continuetur, ut ex

mucca-

muccagine, *ſyrupo*, vel *melle*. Nam ſi *gummata* recipiant, *aquæ vinive* mador ab hâc injuriâ vindicabit.

In orbiculos rediguntur, in *pituitæ* vitio ex ſyrupo de *mentha*, *hyſſopo*, *abſinthio*, *ſtœchade*: *corticibus citri*. In *bile*, ſyr. ex *citren*, *acetoſa*, *cichoreo*, *roſis*. Melancholia, *oxymelite*, *ſtœchadu*, *eupatorii*, *calaminthæ* ſyrupis, vel *de duabus rad.* vel *aqua cinnamomi*, & *ſaccharo* & *cinnamomo* immergantur. *In pituita.* *Bile Melancholia.*

Miſcenda ſi veniant *gummata*, pilo *calido* contundantur dum molleſcant, & ſenſim affuſis *aridis* pulviſculis, tandem quantum ſufficit *madoris* inditur.

Primis diebus ſi *fermentatio* quædam fieret, acueretur vivida *remediorum* vis, ac ſeſe mutuò temperaret: unde præſtantior erit *maſſa* initio mollior, quò ſeſe pervadant faciliùs. Hinc *oleo amygdalino* in teretem figuram volvatur, tenuique *membranæ* involuta, *pyxidi* includatur.

Rectè exhibentur ubi corpus aut ventriculus *madore* fluctuat; & ubi *tardam* vim *remedii* optamus: & cùm *ingrata* hauriri remedia debent, ut *aloë*, *colocynthis*, *agaricum*, ac ex *lachrymis* confectæ pilulæ. *Vſus.*

Quæque *partes* corporis, ac *humores* omnes, *ſibi dicatas* pilulas habent, ex quibus vel *fortiter*, vel *moderatè* educunt. Eſt & *varia* harum potentia; nam quædam *laxant*, quædam *ſtringunt*, aliæ *aperiunt*.

Cùm pharmaca *efficacia* his committuntur, quædam adjiciuntur quæ *indomitam* vim eorum refrenant, ut propter *colocynthidem*, muccago *tragacanthi*, & ad *domandam* vim *ſcammonii*, *roſæ*, ne *tenui* vi exulcerent *inteſtina*. *Caſtigatio.*

Interdum & *ſtimulus* ignavioribus rebus additur, ut *zinziber*.

Lachrymæ pilulis induntur, ad detergendum & molliendum, ut *bdellium* & *myrrha*: vel ad fundendum concreta, ut *opopanax*, *ſarcocolla*, *euphorbium*, *ſagapenum*.

Adduntur ſæpe quæ *calefaciendo* tenuant, & incidunt, ut *ſemen apii*, *fœniculi*, *ſeſeli*, *cinnamomum*, *ſpica*, *aſarum*: ſed in *paucâ* copiâ, ne *hebetetur* vis purgatrix: ſunt enim *urinalia*.

Contuſa pilularum maſſa maceretur *aqua cinnamomi*. exprime: exhauri *aquam* poculo patinæ *parvæ* ſubjecto. *Mellago* cum *pulvere liquiritiæ* redigatur in *parvas* pilulas. *Doſis* harum gerat vim ſeſquidrachmæ pilularum *non extractarum*. ita ſine *tædio* molis, *uſum* pilularum inimus.

TROCHISCI, κυκλίσκοι, vel ἀρτίσκοι, vel *orbiculi plani*, *paſtilli Celſo*, & *Hypoglottides rotulæ*.

Modus conficiendi. FIUNT ex *pulveribus* junctis *aquâ*, ut *roſatâ*: viſceribus dicati, ut ex *ſpeciebus diarrhodonis*, *vino*, *aceto*, *herbarum ſuccis*, ut de *eupatorio*, *abſinthio*, *cichoreo*, & *muccagine*. *Vſus.* umbrâ, ignísve tepore areſcunt. facti, quò *combinati* pulveres diutiùs perſiſtant, *infractis* viribus. Etenim his non niſi *ſolutis* utimur, exceptis quos in ore retinemus. Eo enim fine confici teſtatur *Dioſcorides* capite De *nardo Celtica*, & de *cinnamomo*, quod tritum ac *vino* in *paſtillos* collectum, *umbráque* ſiccatum reponitur. Ita tranſigi deberet & cum aliis pulveribus *cardiacis*: nam durati ita contemnerent *aëris* injurias; qui alioqui his ob *tenuitatem* expoſiti contabeſcunt.

Seminis lupini formam habent; ſunt *cephalici*, *optici*, *ophthalmici* & *hypoglottici*.

Varietas. Sunt Trochiſci *purgantes*, ut *alhandel* (ex *colocynthide* fiunt optimè parata, ob id non alio modo *colocynthide* utor) & de *agarico*.

Alii *aſtringentes*: ut de *terra lemnia*, *ſpodio*, *de carabe*. Sunt & *aperientes*, ut de *rhabarbaro*, qui hebati ſtudent, & de *eupatorio*; ut & lieni, de *capparibus*; renibus, ut *alkekengi*.

Ocularia medicamenta olim in trochiſcorum formam redigebantur: *Dioſcorid.* De *ſpica nardi*: & *Gal.* in methodo. Ita & *Razes* Collyrium *album* deſcribit, cujus *uſum* hæc quoque ætas novit.

Olim maximè ex *metallicis* fiebant, ut auctor eſt *Celſus* lib. 5. cap. 17.

Obſer. *Pingue* nihil *trochiſcis* addi debet; nam in *pulverem* iterum ſe reddere debent.

Hypoglottides trochiſci. *Hypoglottides* trochiſci dicuntur, quòd ſub lingua diutiùs teneantur. Fiunt ex craſſantibus, muccilaginibus, ut *tragacanthi* vel *gummi arabico*, *albumine ovi*. Ita Venetiis coquitur muccago *althææ* cum *ſaccharo*, lento igne; & perpetuâ agitatione, ne uratur.

Fiant ex rebus euſtomachis, ut quibuſdam eſt dulce, aliis *acacia*.

Ut ℞. *muccaginis tragacanthi*, *extractæ in aquâ roſatâ*, *miſce ſaccharum candum*, *ſuccum glycyrrhizæ*, *bolum*, *ſemen papaveris*, *vel amylum*, &c.

Doſis. Dantur pondere ſemidrachmæ, & drachmæ, ut trochiſchi

chiſci *de bolo:* At qui *opium* habent, ad ℈ j. exhibentur; ut de *alkekengi.* ita purgatorii, ut de *rhabarbaro*, de *eupatorio.*

EPITHEMA.

ID ad *cordis* & *hepatis* ferè intemperiem præſcribitur: ut in *ardentiſſimis* febribus, ne fiat hectica, *cordis* imponuntur regioni. aut cùm *venenoſa* aliqua eluvies *viſceribus* his inſilit, ut cùm à gangræna; quo roborata, acriùs reſiſtant incurrenti *perniciei*, ac arceant. *Pectori* quoque injiciuntur, ut in *ſquallidis* febribus, & *hecticis*, ex rebus *frigidis* & *humidis* ac *cardiacis*, ut unà cum *morbo* pugnemus, ac *naturæ* ſtudeamus, *æſtus* temperetur, ac *vis vitalis* recreetur. *Uſus.*

Fiunt ex *ſtillatitiis* ferè *liquoribus*, ut aquâ *buglosſi*, *roſata*, *meliſſæ*, *vino albo*, vel *malvatico*, *aceto:* ubi cordi ſtudendum, *carduibenedicti*, *violatâ*, *nymphææ*, *ocymi*, aqua ex floribus *limonum*, vel flavedine *citreorum*, *aranciorum*, *myrti.* *Materia.*

Ita in *jecoris* intemperie, ex aquâ *cichorei*, *endiviæ*, & *portulacæ*, *roſ. plantaginis:* & quoque ex harum *ſuccis.*

His liquoribus *pulveres* roborantes partibúſque dicatos injicimus, ut ſemilibra *liquorum* ferè drachmam *pulveris* accipiat: quidam tamen liberè ℥ j. ſ. addunt. *hepar* recreatur *roſis ſiccis*, *abſinthio*, *ſantalis*, *cypero*, *ſcœnantho*, trochiſcis è *camphorâ.* Cordi aromata conferunt, *xyloaloë*, *dictamnus*, *tormentilla*, *crocus*, *garyophylli*, *margaritæ*, *theriaca*, *corallus.* *Hepati.* *Cordi.*

Admoventur tepida, *ſcarlato panno* excepta, expreſſóque, ne diffluat *liquor;* aut *ſacculo* (qui incluſa *remedia* habet) hæc madentia inducuntur parti: id enim efficacius quàm *ſiccos* ſacculos partibus imponere; reſtagnat enim *aridior* illa vis in habitu *carnoſo* corporis. *Modus utendi.*

Ab *uſu* epithematis (quæ in *febribus* quater die adhiberi, quòd minimum, ſolent, maximéque ante *paſtum*) fiat ex ſimili vi *inunctio* partis.

CAUTIO.

Stringentia ſemper, *viſceribus* quæ imponuntur, conſociata habeant. Libræ molem non multum excedant.

Ubi *exanthemata peſtifera* efflorescunt, *cordi* imponi non debent; ne fiat palindrome ad partem *nobiliſſimam*, cujus *officio* vita noſtra carere nequit. *In peſte.*

Maximè

Maximè in *febribus* adhibentur, ab *evacuatione* univerſali, & in *ſtatu*: cùm nempe *ſymptomatum* plena ſunt omnia; ſubinde ne *calore* ardeſcant corporis, novanda.

Notandum. Sed, in *putridis* febribus, ante *declinationem* non temerè admoveri debent: nam *cor* illâ *ſyſtole* & *diaſtole*, quâ perpetuò micat, excludit *fuligines*; has tu retines? certe, *cutem* denſando, quam alioqui trajiciunt *fumoſa* excrementa. Inde *putredo* major & *febris* acrior; quin *criſis* impeditur. *Cauſos* tamen & *Peſtilentes* excipe: nam cogimur interdum in *cauſis*, neglectis noxis *putredinis* & *obſtructionis*, ad *ardoris* exſtinctionem, in *vigore*, nos *totos* convertere. At in *peſte*, non ſolùm in *ſtatu*, verùm & per *initia* cor roborare *ſtringentibus*, & *repellentibus* à venenatis *halitibus* tueri conſilium eſt. In cæteris ad *empyreumatis* exſtinctionem, in declinatione admovebuntur.

Calfac. Cùm *calfaciendum* eſt, additur ad penetrationem *vinum*: ut in *ſyncope* à ſanguinis grumis, ab hauſto veneno frigido à ſemine corrupto.

Refrig. Cùm *refrigerandum* eſt, additur *acetum*, pro *aquæ* librâ, *aceti* uncia: ut in *ſyncope* à diſſipatione *ſpirituum* per febriles *ardores*.

Teſtibus quoque in *ardoribus* admoventur, cùm *arteriis veniſque* illi abundè rigati, *totum* corpus ſuâ *temperie* perfundant; indicio ſunt eunuchi. Ut ℞. *aquæ nymphææ, aquę plantaginis, ana uncias quatuor; vini unciam unam; linteo admoveantur. ad robur ſervandum vinum adjicitur.*

Ad cor.

Ut ℞. *aquæ roſarum* ℥ j. *bugloſſi lib.* ß. *ſucci meliſſæ vel ſcabioſæ, vel carduibenedicti* ℥ ij. *pulveris diamargariti frigidi drach.* j. *ſ. corticis ſicci citreorum drach.* ß. (*ſem. citri, & carduibenedicti*, addunt quidam & *ſpodium, & corallos*) *moſchi, croci ana gr. vini albi* ℥ j. *ſt. epithema pro corde.*

Veteres. *Epithemata* veteribus dicebantur *malagmata*, quæ *partibus viſceribúſque* inducuntur, ut ἐπιθέματα καρδιακὰ plurima deſcribuntur ab *Aëtio* lib. tertio. Dicit *Ægineta* propriè vocata fuiſſe *epithemata*, talia *malagmata* quæ mediis *corporis* partibus adhibentur, 7. libr. 18. & Hæc fuiſſe ita *ſicca*, ut nec proprio lentore adhærere *partibus* potuerint, ſed *externis* faſciis conſtricta, adhæſiſſe corpori auctor eſt *Actuarius* lib. 5. Meth. cap. 1.

Πυρία.

Πυρία. FOTUS *vel* FOMENTUM.

FIT ex leni *tepore*, ac vapido; *leniendis doloribus* præſtans; ad *molliendum*, ac *fundendum* maximè comparatum. Quare *grato blandóque* calore partes *laxat*: ut ſcripſit *Galenus* in Methodo medendi, quæ ad *ſuavem* illum madorem quaſi *libidine* quadam tactæ ſe aperiunt: ut ad *ardorem* infeſtum ſe comprimunt. Ad *robur* quoque languidæ partis utile *fomentum*. Ut ex *variis* rebus paratur, ita & *variis* partibus ſtudet, víque *diverſa* præcellit. nam & *aſtringentia* præſcribuntur in *fluxibus*. *Uſus.*

Coquuntur *herbæ*, *radices*, *ſemina*, *flores*, ex *vino*, vel *aquâ*, cui in *fine* coctionis interdum quid *vini* vel *aceti* affunditur. *Materia.*

Fit interdum ex *oleo*, cùm molliendum. Coquuntur & ex *lacte*, cùm leniendum vel cùm validè eſt digerendum, vel ſiccandum *lixivio*, aut *chalybeatâ aqua* fabrorum; & ex *cerevisia*, ut *Gedanâ*, madeſcunt *cruda* fila ad *herniam*. Coquuntur ad tertias, vel mediæ partis *conſumptionem*. Omnem remediorum partium ſtudentium *varietatem* admittunt.

Radices ferè ſunt, *malvæ*, *althęæ*, *liliorum*, & *raphanus*, & *petroſelini radix*, &c.

Semini *malvæ*, *althææ*, *petroſelini*, *apii*, *lini*, *fœnigræci*, *ſeſelios*, *agni caſti fœniculi*, *aniſi*, &c.

Flores, *chamæmelini*, *meliloti*, *ſummitates anethi*, *ſambuci flores*.

Fructus, *ficus*, *paſſulæ*, *cucumis agreſtis*: Herbæ præſcriptarum rerum, & *bellis*, *thapſus barbatus*, *calamentum*, *origanum*, *violaria*. Libra *liquoris* accipiat M. j. vel ij. *herbarum*: abſumatur *dimidium* cocturâ, vel *tertia* pars.

Fotu utimur ante *linimentorum* ac *emplaſtrorum* admotionem, ut poris *patentibus*, *integris* viribus remedia *penetralia* corporis feriant. *occaſio* à purgato evacuatóque corpore, alioqui *plus* ad partem calfactam trahunt, *quam* ab ea evaporetur. Hinc *Galenus* dicit: *Extrema pernicies eſt, non puris præcordiis adhibere.* *Modus.* *Occaſio.*

Molli *ſpongiâ*, *panno*, vel *veſicâ* ſemiplenâ admoventur, vel *philtro*.

Ut ℞. *rad. althææ, liliorum alborum ana* ℥ *ij: ſeminis lini, fœnigræci ana* ʒ *iij. ficuum pinguium* N. *vj. flor. chamæmelo-* *Exemplum.*

melorum anethi ſummitatum, florum meliloti ana p. j. ſummitatum majoranæ m. ſs. bulliant ex vino, & aqua ana: vel in duabus partibus aquæ, & una vini: vel in lixivio ſarmentitio vitis, ad tertiæ partis conſumptionem. Id emollit, ac diſcutit.

Obſervatio. *Humida* fomenta conveniunt inflammationibus *bilioſis*; ut *ſicca* his, quæ ab *aquoſo* tenuíque ſanguine: nam illa *dolorem* ſedant, coquunt, molliunt, diſcutiunt. *Sed* cautè hæc admovenda, *evacuato corpore*, & cùm non amplius *fluxio* fertur (etenim tunc reprimere expedit) & ab uſu *aſtringentium*: niſi tamen *venenoſa materia* feratur; ut in *bubone peſtifero*, ne fiat palindrome in *cor.* Hæc enim *cutim* perſpirabilem reddunt, & *ſanguinem* in inflammationibus attenuant, ac digerunt. *Cùm* adhuc influit *materia*, primò quidem ſedant *dolorem* qui mox recrudeſcit.

Ad *hepar* & *ventriculum* labefactatum nunquam ſine *aſtringentibus* præſcribantur: ut *abſinthium*, *maſtix*. His *colum, inteſtina, muſculi abdominis* non egent.

Sicca fomenta ut fieri ſoleant, refert *Celſus* 2. lib. 16. in fine.

Quibus. Admoventur *fomenta*, colicis, nephriticis, ſtranguriæ, inflammationibus, pleuriticis, viſceribus, utero, oculis, bubonibus, œdematis, nervis induratis.

CAUTIO.

CAVENDUM ne nimis diu his *calidis fomentis* utamur; nam, dicebat Hippocrates, *carnis effœminationem invehunt*; laxantur enim *fibræ*, ac diſſipatur proprium carnium *alimentum*, ac *humor* inducitur excrementitius: *& nervorum inducunt infirmitatem*, quorum robur in *ſiccitatis* mediocritate conſiſtit; *καὶ γνώμης νάρκωσιν*, id eſt, *cerebri ſtuporem, ſenſus motusque, omniumque actionum cerebri labefactationem, &*, dicit *Hippocrates, hæmorrhogias inferunt* laxatis venis, fuſóque ſanguine: *& lipothymias*, reſolutis membris, diſſipatiſque ſpiritibus. hinc mors.

SEMICUPIUM *practicorum* INSESSIO, *ἐγκάθισμα*.

COPIOSIUS affuſum fomentum INSESSUM efficit: ut enim minori ſpatio partique corporis præbetur *fotus*, ita toti parti immittendæ INSESSIO. Sed propriè

priè INSESSIO quæ Græcis ἐγκάθισμα, *eſt, cùm ab imis pedibus vel feminibus, uſque ad umbilicum, ita ut ſupernæ partes non humeſcant, inſidemus.*

Vrinæ difficultatibus afflictis mirè opitulatur, ac *renum* vitiis, *artuum*, *uteri*que malis ſuccurrit, maximéque facit ad *menſium* evocationem, & intemperiem. Eſt enim veluti peculiare membro *balneum*, quare & *colicis*, ac *iliacis* auxiliatur doloribus; modò non ſint ab *inflammatione*; nam tunc *initio* minimè conferunt. Et quamvis hoc *medicamen* cum pleriſque *morbis* conveniat, iis tamen *ſolis* plerumque adhibetur, qui partes premunt *peritonæo* cinctas: ut ſit quaſi *balneum* inferioris ventris; vel cùm vires *balneum* non ferunt. *Vſus.*

Ita *renibus* inflammatis, ſedeant in decocto *malvæ*, *althææ*, *fœnigræci*, *ſeminis lini*. Et cùm *calculus* urget, his additur *artemiſia*, *roſmarinum*, *petroſelinum*, *ruta*, *ſpica*, *anethum*, *caricæ*, & *oleum*,

In *uteri* morbis ex *aquâ* & *vino*, *arthemiſia*, *ſalvia*, *lauri folia*; aut infundibulo vaporem accipiat, ſepta pannis.

Sedis vitiis opitulatur decoctum *meliloti*, *papaveris*, *roſarum.*

Hæmorrhoïdibus ac uteri fluxibus. Ex *aquâ chalybeatâ* decoctum, *polygonii*, *plantaginis*, *corticum granatorum*, *roſarum*, *ruborum*, *rhoës*, *burſæ paſtoris*, *pilarum cupreſſi*, &c. *rad. biſtortæ*, *conſolidæ*, *myrtilli*, *aluminis.*

Ad metum *convulſionis* in vulneribus, ex *aquâ* & *oleo* fit ſolium. His affectibus maximè ſtudet *inſeſſus*: cùm enim aliis aſcribitur, id inopiâ ſit *balnei*, aut labefactatâ vi ægrorum, quæ uſum totius *balnei* non poſſit admittere, aut cùm *ſuperior* aliqua pars uſum *balnei* non fert.

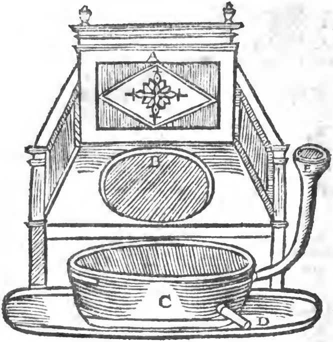
A *coctione* herbæ includantur *ſacco*, cui inſideat æger; maximè in *veſicæ ſediſque* vitiis. *Vapor* mollientium, tumentes quoque hæmorrhoïdes laxat, ac longanonis *dolorem* placet. *Herbæ* à manipulis quinque ad octo, vel decem: *radices* ab unciâ, ad quatuor uncias: *ſemina* à drachmis ſex, ad uncias ſex *aquæ ſufficienti* inferuntur. Coquuntur ad tertias. *Modus.*

CAUTIO.

Olim ungebant priùs *partes*, quæ non madeſcebant *inſeſſu*, ac *caput*; quod tegebant, ne vaporibus acceptis repleretur.

SES-

SEDES INSESSUI APTA.

A Sella brevis, ac contracta.
B Foramen, quo ſedet ægrotus.
C Vas, quod aquam habet.
D Epiſtomium ad aquam exhauriendam, cùm frigere cœpit.
E Hoc aqua tepida infunditur vaſi, &c.

BALNEUM.

A *balanis* dictum; nam *veteres*, inquit *Suidas*, his veſcebantur, ac *cortices* igni dabant alimentum. Nam & *ſicco* balneo ex furno æſtu candente utebantur, ut teſtatur ad *Conſtantinum* qui *Geopanica* ſcripſit, Libr. 2. cap. 12 in fine.

Vſus. Hoc, *univerſum* corpus mergitur, medicis *omnibus* auxilium *commendatum*, tum *Græcis*, *Latinis*, ac *Arabibus*, ad ſanitatem *firmandam*, deperditámque *revocandam*. certè auxilium *jucundiſſimæ* voluptatis plenum. cum intimis, tum in peripheriâ poſitis confert affectibus, totius

totius corporis intemperiem abigit; placat *ventris* dolores: *colli*, *uteri*, *cutis* affectus hoc miteſcunt. Adeoque nullam partem vitæ patitur ſui eſſe indigam balneum. Attamen utilitas ſine aſſuetudine, tenuis; ſi ab uſu alieni, ſenſim diſcant. Primis diebus, dicit *Herodotus* antiquus Medicus, horam mediam in balneo exigant, creſcátque die longiore in duas vel tres horas. populi enim quidam alieni ſunt à balneis. Scribit *Ælianus* 4. lib. 1. Variarum, Dardanenſes ter lavari per vitam, *nati*, *in nuptiis*, *mortui*. *Herbæ* à ſemimanipulo ad x manipulos, vel xv imponuntur. *Florum* pugilli xII *radices*; ab unciis tribus, ad libras tres, vel v *ſemina* ad unciam unam: *legumina* ab unciis ſex, ad libras duas: *mineralia* ab unciis tribus, ad lib. 3. Coquuntur ad tertias. *Antiquum.*

Utilitas.

Dolores, laſſitudineſque mulcet, exhaurítque *inquinamenta* acriora ſub cute latentia; *intemperiem* omnem corrigit, *perfugium* ultimum in morbifica materia contumaciore; menſes evocat, nephriticis & lethargicis ſtudet, vigiliaſque placat: maximè peripneumonicis convenire ſcripſit *Hipp*. 3. ac 57. & pulcherrimas rationes ſubnectit.

Sunt *naturalia* Balnea, ex *Archigenis* ſententia, humidis frigidíſque morbis & corporibus utilia, *podagræ*, *paralyſi*, *anhelosis*, *fractis oſſibus*, *ulceribus fluidis*, *ſcirrhis*, &, ut *Antyllus* vetuſtiſſimus Medicus ſcripſit, morbis diuturnis ſtudent; nam *acutis* ſunt *noxia*, ob fervorem, *Naturalia.*

Differentiae.

Quædam Balnea *naturæ vi* varia facultate excellunt, ut *aquæ* tinctæ *metallorum* potentiâ. Alia ſunt *arte* fabricata, novíſque qualitatibus perfuſa; ut *aqua tepida*, *calida*, &c.

Quæ ultrò ex *metallis* erumpunt, *ſiccant* ferè omnia, varia tamen ut metalla ſunt, vel *refrigerant*, vel *calefaciunt*, *laxant*, *digerúntque*, vel *ſtringunt*. *Thermæ.*

Calentes *balneorum* ac bullientes aquæ, quales vidimus juxta Euganios montes, in villâ Patavio vicina, ex *ſulphureo* ardore efficacem illam vim ducunt; adeò ut ranæ cùm fonti inſilirent, ilico convulſæ expirarent. Attamen quædam *aquæ* labuntur per *ſalem*, *alumen*, *bitumen*, *vitriolúmve*.

 Unde

Vt notanda vis Baln. Unde *nata* fuerit aqua, oſtendet *ſapor*, *color*, *odor*, *lutum*; & diſtillatione longáve coctione ac evaporatione loquentur *reliquiæ* quid remixtum fuerit: & quoque naturæ inde curatorum morborum: nam interdum, à *diſtillatione* nil reſtibile manet: quòd vapore tantùm ſulphureo vel metallari trajiciantur: ut *flores* à vaporoſa odorum ſubſtantiâ fragrant.

Sulphurea. *Sulphurea* Balnea, eadem poſſunt quæ *Dioſcorides* de *ſulphure* prodidit 5. lib. 73. Etenim ab imis penetralibus corporis, ad peripheriam eliciunt inquinamenta cuncta: *nervos* emolliunt, inquit *Archigenes* ac *teneſmi* dolores leniunt, *ſplenes* duratos molliunt, *coxendicis* morbo proſunt, & *pruritum* abſtergent.

Cautio in his ſit, ne per *os* exhibeantur; *jecori* enim bellum indixere: & ſcripſit *Archigenes* ſtomachum his ſubverti.

Aluminoſa. *Aluminoſa* minùs calida ſunt: *oris* ulceribus medentur: *Archigenes* ad *ſanguinis* rejectiones præſcripſit, & vomibundis, & *hæmorrhoïdum* fluxu nimio tentatis utilia perhibet, & *profluvii* menſium, & temerè *abortientibus*, *varicibus*, *ſudoribus* nimiis, & ſurarum *tumori*.

Salſa. *Salſa*, ea quæ de *ſale* ſcripſit *Dioſcorides*, efficaciter præſtant; arcent *putredinem*, extenuant, digerunt, *ſcabiei* & *œdematis* conferunt. Ita *marina* ex aquâ articulorum defluxibus utilia: Veſicæ *noxia* ſunt, ac, dicit *Herodotus*, ex anthematis & ulceribus.

Bitumin. *Bituminoſa* idem efficiunt, *nervôſque* laxos reddunt; ſed *caput* lædunt, inquit *Archigenes*: cum tepore molliunt *uteri* partes, *veſicæ* & *coli*.

Ænea. *Ænea* balnea digerunt, & ſtringunt, purgantque *ulcera* phagedæna; *fiſtulis* medentur, ac *carunculam* narium, & ſedis depaſcuntur; *ori*, *tonſillis*, *uvæ*, *oculis*, commendata dicit *Archigenes*.

Ferrea. *Ferrea* refrigerant, innoxiáque potu ſunt, ut D. PETRI aquæ circa *Apanum* in *Euganiis*; ex quâ, æſtu flagrans, magnam aliquando copiam bibi, ſine ullâ noxâ. Scirrhoſis *lienibus* conferunt, *renibus* æſtuantibus ac *jecinori* auxiliantur, & cùm quid ſtringendum ſit, utilia perhibentur ſtomacho, inquit, & ſpleni conveniunt.

Plumbea. *Plumbea* balnea, *cretacea*, ex gypſo, quâ valent eorum auctores, vi præcellunt.

Calida. *Calida* frigidis affectibus & humidis, maximéque artuum

tuum

cuum opitulantur; & ab his obſtructionibus ac doloribus.

CAUTIO. *picrocholis, æſtuantique hepati* hæc calore ſuo ſunt inimica.

Frigida BALNEA potui ſunt ferè, ad robur viſcerum nutritioni dicatorum, & ſi quid copioſiùs fluxerit, ſiſtunt: ac fervorem hepatis extinguunt. ut apud Eburones *Spadenſes* aquæ, quæ inſignem vim *diureticam* gerunt, nec in corpore hærent, aut putredine contaminantur: ſed ſerum putridum ſanguinis ſecum rapiunt, unde fætore imbutæ redduntur, eadem vel uberiore copia per urinam excluſæ. *Hac de* BALNEIS ULTRO *natis. Iam* DE ARTE PARATIS. *Frigida.* *Spadenſes.*

Cùm in ITALIA viverem, mirandáſque Balneorum vires animadverterem, quibus ad omnem Morborum varietatem ibi utuntur *Medici* doctiſſimi: diligenter ex illis indagabam, num imitatione effingere liceret eaſdem vires, ac aliis regionibus importare balneis fraudatis. Quare didici ab illis, ac apud ægros obſervavi ibi cùm eſſem, illos & ſua ἀντιμαλάγματα ſuccedaneaque habere, quibus & ipſi loco BALNEORUM eodem ferè ſucceſſu uterentur. *Hoc modo:* *Artificialia.*

SUCCEDANEUM BALNEI D. *Virginis Patavii.*

℞. aquæ fontis q. ſ. Capitum arietum numero tria; pedum eorundem quatuor: contundantur, quatiantúrque capita & pedes; roſarum rubrarum, foliorum lauri, ana manipulos tres: portulacæ recentis, manipulos quinque; ſolatri, ſempervivi, cujusque manip. duos: miſce, bulliant; hinc fiat colatura, eáque tepente bis die utatur, duabus horis ante cibum.

SUCCEDANEUM AQUAE D. PETRI *in Euganeis.*

℞. radicum ariſtolochiæ rotundæ, p. j. alkekengi ℨ ſ. florum chamæmelorum, p. ij. Bulliant in libris quatuor aquæ fontis, ad conſumptionem dimidii, ac colentur: ℞. præſcripti decocti ℨ vj. ſeri caprini libram unam: miſce, fiat potio; bibat: & ſemihoram ambulet, donec aut alvus, aut urina ſolvatur. Mox altero die, capiat uncias ſeptem, & ſeſquilibram ſeri. Tertio die auctario quaſi accedat ſeſquiuncia, dum ſurgat copia in libras tres, per octo aut decem dies. Hoc loco *ferri vi tinctarum aquarum* utebantur. *Refrigerant, ſiccant, adſtringunt,* & *expurgant.*

SUCCEDANEUM SULPHUREORUM
Balneorum in Clyſmis.

℞. *radicum centaurei minoris, ariſtolachiæ rotundæ ana p. j. chamæmelorum manipulum unum: bulliant ex arte. dein* ℞. *ſulphuris ignem non experti, uncias duas: decocti præſcripti, libras quinque: bulliant, & ex libra fiat clyſma:* flatus *excutit,* dolorémque *placat,* ac vitream pituitam *extrahit.*

SUCCEDANEUM BALNEI IN
COLICIS.

Hujus præſcripti balnei libræ triginta accipi poterunt. Vel ℞. *ſulphuris ignem non experti, libras duas; aquæ puræ, libras triginta; aluminis rupei, ſemilibram: bulliant dum deſpumata ſint.*

NITROSI BALNEI *Succedaneum.*

℞. *nitri, uncias quinque, ſalviæ, betonicæ, labruſcæ, cinerum oſſium meſpilorum, ana p. j. fiat decoctio ad dimidium.*

Salſi balnei ſuccedaneum pro tumore pedum: ℞. *lixivii veteris libras decem, ſalis libram unam: nitri ſemilibram; bulliant ad octavæ partis conſumptionem; dum ſal & nitrum liqueſcant.*

Tumor pedum.

Nitroſa ſalſáque balnea, dicit *Archigenes*, capiti, & thoraci fluxionibus occupatis, ſtomacho humido, hydropicis, & tumoribus omnibus ſtudent.

BALNEI D. HELENAE *in Euganeis ſuccedaneum.*

Roborans ac partes nutriens.

℞. *cinerum dulciorum lixivii, libras viginti: ſalis, libram unam; nitri, ſemilibram; ſulphuris ignem non experti, libras duas; bituminis libras duas & ſemis: bulliant ad octavæ partis conſumptionem.*

Poſtea veteri oleo ungatur pars, ac in vinaceis foveatur.

℞. *aquæ loturæ œſypi q. ſ. id eſt, pro ſingulis libris ſulphuris ignem non experti, accipe aquæ libras decem; & ſalis foſſilis libras duas; nitri libram ſemis; cinerum quernorum, vel abietis libram: miſce. bulliant dum ſpuma tenuis reddatur, ac minus ampullis obſita.*

Hæc quoque cum *arenis* ſacculo includuntur, ac coquuntur: Addo *argillam*, cum *ſale, ſulphure, alumine*, vel

vitriolo,

vitriolo, pice: hæc ſacculo includo, & unà cum *chamæmelis, malva, oxylapatho,* vel *ſcabioſa* aquæ incoquo: *ſcabiem* contumacem ilico curavi hoc balneo. A balneo extremas partes ungant *unguento roſato*, quod *ſublimati* duo vel tria grana habet, mirum in modum juvat. *Ad ſcabiem.*

LUTUM *quoque thermarum ita imitabimur: ut in podagra.*

℞. *fimi bubuli recentis libras decem, œſypi humidi, ſemilibram; miſce, & cum aquâ œſypi fiat emplaſtrum, vel ſtrigmentum, ut lutum thermarum: in eo reſideant aliquo ſpacio.*

Hinc ablui debent, præſcripto balneo. *doloribus* nervorum ſubvenit. mox à balneo adhiberi debet, ut hac cruſtâ quaſi obducta balnei vis, feliciùs agat, ac partes ſubeat.

Γλοιὸς, id eſt, ſordes balneorum, inquit *Ægineta* 7. libro, calfacit moderatè, mollit, diſcutit; *fiſſuris* & *tuberculis* convenit. *Vſus.*

Scribit *Theophraſtus Paracelſus* Smaragdi balnea *veneris* uſum non ferre; ut ſapphirus nec *peſtem* nec *lepram.* Balnea, inquit ex *argenti* fonte *leproſis* utilia. Et dicit, balnea ex *ſale gemmæ* commigrare faciunt in *ſaxa*, quæ *lignea* erant: ut ex *vitriolo* balnea, in *æs* mutant *ferrum*. Certè illud affirmare poſſum, me Patavii vidiſſe muliebrem *mammam* in *ſaxum* evaſiſſe, quòd, cùm mortua jaceret, hæc fonte merſa fuiſſet. Magna ſine dubio vis, & *fontium* & *balneorum.* *Mirum.*

BALNEA ſint *tepida*, cùm eorum uſus initur. Balnea *aquæ dulcis* omnia aperiunt, ac excludunt *inquinamenta.* & coquunt, laſſitudinîſque *ariditatem* molliunt, omni *intemperiei* (excepta *humida)* proſunt, *flatus* diſcutiunt; calidum enim nativum promovent. Hinc omnibus *febribus* conferunt coctâ morbificâ materiâ, maximéque *hecticis* omni tempore auxiliantur: *pleuriticis*, *peripneumonicis*; nam expectorato ſtudent, at non niſi vacuato toto corpore admoveantur. *Vtilitas dulcium.*

Sit aqua *pluvia*, *fluvii*, vel *fontis*; nam tenuis optima, ne aſtringat.

Balneis his additur *oleum*, *butyrum*, vel *lac*, cùm vel *lenientibus*, vel *placantibus* dolorem opus eſt: ut in *calculo*, in *nephritide*, & *convulſione*, ac ad ariditate ſqualida corpora: nam laxatis poris rigantur ſolidæ partes optimo hoc liquore. *Modus.*

Ad dolorem. *Dolorum* placant quæ fiunt ex temperatis, mollibus, ac laxantibus; ex *aqua* & *vino*, ut in *flatibus* concluſis alvo utero, vel renibus.

Exemplar.

℞. *rad. althææ, liliorum alborum ana ſeſquilibram; foliorum malvæ, althææ, perdicii, violariæ ana manipulum; ſeminum lini, fœnigræci ana ſemilibram; ſeminis biſmalvæ uncias tres; florum chamæmelorum, meliloti, ſummitatum anethi cujusque manipulum. fiat decoctio ex aqua q. ſ. cui miſce olei liliorum, & lini ana libras ij. fiat balneum.* Diutius in eo verſetur, ut placetur dolor: nec tamen ſudor promoveatur, ne fatiſcant vires.

Ubi *ſcabies* moleſta, tergentia miſce; poſtea ſiccantia ad cutis robur.

Aqua dulcis frigida. UT *aqua dulcis* variè calore frigoréque perfunditur, ita & varios effectus profert.

HECTICIS. Ut Balneum ex *aqua dulci* frigida, attamen egelida, nondum tamen tepida, *hecticis* confert: firmat enim viſcera ſqualentia æſtu, ac poros. Quanquam *Philippus* antiquus Medicus in his balneum rejiciebat. At graviter *Galenus* contra illum egit libro de Maraſmo, capite decimo, & duodecimo; & libro decimo Methodi, capite duodecimo. *Hectici* hoc modo admoveri debent: *primò* ponantur in balneum tepidius, (ita laxabuntur partes) *hinc* affunde frigidam, ut leniter tepeſcat (illud humectat) *tertiò* tantum affundantur, ut frigeſcat: vel exſpiret calor, & per ſe frigeſcet, id enim denſat partes: & jucundè ea frigoris voluptate perfruuntur in ſicco illo corporis ſqualore. In *primo* balneo non hæreant diu; in *medio* aliquantum prolixiùs; in *tertio* minùs quàm in ſecundo. *Roſæ* quoque incoquuntur & folia *ſalicis*, *nymphææ*, & *hordeum*, *violæ*, ad robur cutis. *flores* utiliores *foliis*: quia tenuior eſt eorum vis. *Succi* quoque miſcentur, ut *ſolatri*, *cucurbitæ*, &c.

Tepida. *Tepidæ* AQUAE balneum naturæ cuncta negotia promovet, in his quæ moderato calido ac humore egent, ac apertis laxatíſque poris refrigerat, exhauſtis fuliginibus, ab æſtu liberat.

Calida. *Calidæ* AQUAE balneum, algore contractis malis medetur; *ſudores* movet, exhaurit corporis *madores*. Cavendum ne impuro corpore eo utamur; nam cuncta fundit ac liquat. Ubi calor occupat corpus, noxium erit.

Olei

Olei Balneum.

Olim, ut prodidit antiquiſſimus Medicus *Herodotus*, libro de Remediis foris adhibendis, ex *oleo* ſolium inſtitui ſolet, his qui diuturnis *febribus* conflictantur, & his qui *laſſitudine* oppreſſi jacent, ac cùm *doloribus* quatiuntur nervoſæ oſſium partes. & urinæ ſuppreſſæ admovet *Galenus*. Omni enim ætati, maximéque ſenili dicit *Herodotus*, ac omni tempore convenit. Et cùm *febris* ſymptomate aliquo moleſta eſt, commendatur hoc *balneum*, ea declinante: at in ſtatu *febris quartanæ* laudatum remedium. At, dicit *Herodotus*, in urinæ ſuppreſſione, ac in acerrimis doloribus, & convulſionibus feſtinandum eſt. In *uſum* ductum remedium novi. cùm quendam extenuatum ac exhauſtum ferè acerbiſſima *convulſio* occupaſſet, *tepidi olei* pleno vaſe merſus, aç fotus (à Cl. Botanico GUILLANDINO) evaſit. *Olei.*

Ἐγχείρησις *hujus Balnei.*

Quinta pars *olei* caleſcat, ac in ſolium fundatur; non enim vis trajicere caloris totum oleum foco poteſt: ſi hoc modo ab affuſione oleum caleſcat, nidorem nullum trahet, ac ſequentibus diebus utile erit uſibus. Sedeat æger in ſede perforata, ne fluctuet; ſpongias ſibi ſubſternat. Si & caput perfunditur, ſpongia mollis oculis apprimatur. *virium* cura adſit; nam ſudores facilè profluunt ab hoc tempore.

Ita in *hydrelæum* ſeſe dimittere poterunt; ſed primò quantum fieri poſſit miſceantur, ſitque ſexta pars *olei.*

CAUTIONES.

Hippocrates libro tertio De victus ratione in morbis acutis ſcripſit aphoriſmo 54. καὶ μήτε νεοῤῥόφητον μήτε νεόποτον λούεσθαι. id eſt, *neque potu neque cibo ſaturatum, lavare eſt æquum*: ne cruda materia ex alvo in venas, & habitum corporis rapiatur. *Tempus.*

Cur igitur hòc ævo Medici, modò *lac aſininum* exhauſtus æger biberit, ſtatim in balneum ægrum immittunt? Reſpondebunt, ut rapiatur in habitum corporis. At nos; non aſſimilabitur cùm non coctum fuerit. Rectiùs igitur poſt quatuor horas id fiet. Et dixit *Hippocrates, neque confeſtim à balneo ſorbendum, neque bibendum*: nam exci- *Error.*

excitato calore, vis caloris attrahens, eripit occaſionem mitificandi. Hinc *Celſus* 3. libr. 22. parca manu exhibet.

Quare opportunè dabis à balneo. quid? *quod* vires ſtabiliat, ut *lac* vel *ptiſanam*, cùm corpus rediit ad æqualitatem à balneo.

Sin vires langueant in balneo, da *panem* vino tinctum, vel ſucco aranciorum, vel *uvas* ad ſitim fallendam: nam *Caſſius* Medicus in problematibus dicit, *exhauſto humido eos aliquando ſitire.*

Crudâ in febribus adhuc materiâ infirmáve alvo, à *balneis* abſtinendum: ita & in *catarrho, hæmorrhagia,* & *viſcerum* effœtâ vi; quia cùm *balneo* liqueſcant humores, huc ruent patentibus viis.

Quomodo. Quare omnis cautio rectè colligatur ex balnei *qualitate, quantitate, loco, tempore,* & *utendi modo*: nam æqualitas quædam eſſe debet in affuſo liquore, ne viciſſitudine caloris & frigoris offendantur ægri: hinc & aſſueſcant priùs aëri calido, ne repentina aëris mutatione lædantur.

Quare *Hippocrates* dicebat, via brevis ad *vas balnearium* eſſe debet, καὶ ἐς εὐέμβατον, καὶ εὐέκβατον: id eſt, *facilísque vaſis balnearii aſcenſus, & egreſſus eſſe debet*: nam lipothymiâ multi laborant. *Quinetiam*, dicit Hippocrates, *qui balneo utitur, modeſtum eſſe oportet, & taciturnum: quia mutatio qua modò fit foras, aut intrò, calamitoſa eſt: quia hoc modo refrigerantur, qui ſeroſum humorem profundere debebant. Quare ipſe*, dicit Hippocrates, *omninò feriari debet: nam alioqui diſtenti muſculi plus madoris contrahunt, quàm diſſipari poſſit.*

Præterea qui *ritè* his utetur, in promptu habere debet *temperationis* varietatem, ut à calido ad egelidum, hinc ad frigidiuſculum fiat progreſſus in excundo.

Balnei partes. Sunt enim quatuor BALNEI partes, *aër, aqua calida, aqua frigida,* & *ſudoris deterſio*: & hoc eſt quod vocabat Hippoc. 3. acut. 48. μετακέρασμα. Nihil enim eſt pernicioſius quàm cum horrore in balneum deſcendere.

Cui. Et quoque diligenter perpendendum *cui* admoveatur: etenim rupta vomica in pulmonibus, & in renibus, multi in balneis interiere.

Periculoſum & qui *ſanguinem* profundunt, & qui *lienteriæ* ſunt obnoxii, & nauſeabundis, & *bilioſâ* ructantibus.

Summo ſtudio dicit *Hippocrates*, caput eſt reſiccandum ſpon-

ſpongia, detergendo & fricando occiput verſus: eſt enim mador *capiti* inutilis; ut & frigus.

Sit libera *alvus*, & *veſica*; ne cloacæ hujus fœditas in venas & habitum rapiatur, capútque vapores feriant.

Tempus matutinum optimum eſt; moram, vires dicent: paulatim aſſueſcat. *Quando.*

A balneo ſiccato ægro, cubili tradatur, ut quod attractum eſt ſudore excutiat ex habitu; & tegatur: Deterſo mox ſudore, ambulandum lentè, hinc paſtus ineundus; ſed à *Venere* ſit pax, ob exhauſtum.

Antyllus vetuſtiſſimus medicus libro primo De remediis ſcripſit, ſenſim mergendum eſſe corpus balneis naturalibus; ne ſi aliter, pori corporis ſidant, ac vim aquarum excludant. *Aſclepiades* venientem à balneo, ac ſudantem, à potu frigidæ arcebat, inquit *Celſus*, lib. 1. cap. 11. *Modus.*

Agathini doctiſſimi ac antiqui medici ſententia fuit calida balnea rarò ineunda eſſe. At, dicit, qui vitæ hujus curriculum ſani perficere velint, frigidâ lavari ſæpe debent; hinc qui ſenectâ crudâ bis utuntur, roſeo colore (inquit) effloreſcunt, ac robur induunt, firmantque partes nutritioni dicatas. *Laus frigidi.*

At dicit, qui calidis utuntur, flaccidas carnes gerunt ac fluidas, omniaque, quæ cæteris expedita, languent: hinc barbarorum corpora, qui frigidâ; & infantulos mergunt, firmiora: nec eorum pueruli æquè ut noſtri, *epilepſiæ* obnoxii: nam nutrices olim omnes puerulos cottidie calidâ ad ſomnum lavabant; quod ſi neglexiſſent, ſoporari (inquit *Herodotus*) illos non poſſe putabant. Attamen graciles à frigidioribus caveant.

LACONICA SUDATORIA.

Veteres ab uſu balneorum in *Laconicâ* deſcendebant. Hæc ſunt vel *ſicca*, vel *humida*: *ſicca*, ex aridâ exhalatione poros corporis laxante fiunt, unde ſudor promovetur.

Candentes igne ſilices cupæ imponantur, ſuppoſitâ laminâ ferri: ſedes ægri in medio ſit: orbis ligneus aut vimineus ſectus (ut utrinque labro cupæ affigi poſſet) linteis inducatur, quibus arceatur caloris expiratio: & ut caput commodè exerat, ritè admoveantur. Convenit craſſis.

CAUTIO. qui aſtant, ægrum inſpiciant, ne lipothymiâ labens in ſilices, totum corpus urat.

Modus. Paulatim aſſueſcat his: nam *Herodotus* medicus antiquiſs. lib. De remediis externis, dicit balneis (hîc major vis) ſi quis tres hebdomadas utetur, à dimidiæ horæ mora exordiatur, increſcátque ſenſim, dum tempus duarum horarum hebdomadâ perficiatur. Ac paulatim ad ſemihoram redeat.

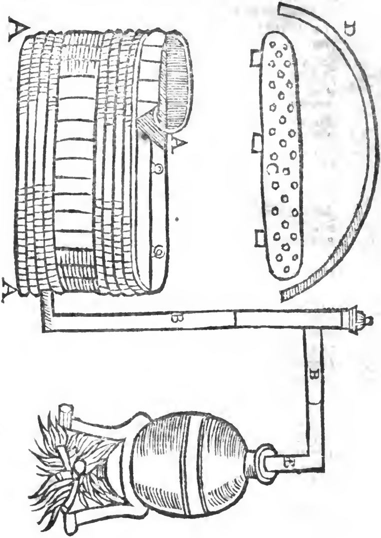
Humida. *Humida* Laconica vapore eliciunt ſudorem. fiunt ex ſudoriferis coctis ex *aqua*, *vino*, vel his remixtis, ac coctis in ingenti lebete obſerato, ne quid expiret: ex cujus ore fiſtula ferrea producitur in cupam, in medio amborum fundorum, quò, vapore, tota cupa impleatur.

Etenim duplici *fundo* ſtrui debet, imo, ac ſolido: altero ſublimiore, multis pervio foraminibus, in quo æger vaporem toto corpore excipit.

Vapor ille cùm æſtuat nimis, aperto fiſtulæ ſupremo foramine miteſcat.

In harum inedia, decoctis *herbarum*, pedibúſque appoſitis ægri, *ſilices* candentes injiciantur; ut vapor inde ſurgat: coquuntur ut *pulegium*, *hyſſopum*, *origanum*, *thymbra*, *ſalvia*, *folia lauri*, *pyrethrum*, *chamæpitys*, *roſmarinum*, *grana juniperi*, &c. Germanis hoc adhuc ævo frequentia ſunt balnea. Quare qui plura de iis velit, legat D. *Andernaci* Tomi II. Dialogum VIII. in fine.

A Cupa

A Cupa in quâ ſedes eſt ægri.
B Fiſtula quæ & lebeti & cupæ inſeritur, cui infert vaporem.
C Fundus ſublimior foraminibus pervius.
D Orbis vimeneus cupæ affigendus.

IRRIGATIO, PERFUSIO,
Καταιόνησις, καταίντλησις.

FIT inſtillato copioſè liquore in partem: nam ita penitiùs penetrant. *Calidis* maximè affectibus ſtudent *irrigationes*. *Capiti* maximè dicatum remedium, ad ſomnum *provocandum*, delirium *placandum*, convulſionem *ſedandam*.

Vtilitas.

Utile in *febribus*, & *vigiliis*: ut eſt *decoctum chamæmeli*, & *capitum papaveris*: quibus vel ex *oleo* coctis, *caput* rigamus, blandúmque *ſomnum* conciliamus.

Hiſtoria. Fertur *Archigenes* præceptorem ſuum Agathinum ex *vigiliis delirantem*, confeſtim *delirio vigiliiſque* ſolviſſe, largiore *oleo* & calente, *capite* irrigato.

His temporibus, ac *regionibus*, non facilè admittunt *affuſiones*, etiam cùm urgent *vigiliæ*. Quare jubemus ut brachiis, manibúſque in *decocto tali* natent diu, hora ſomni; & ſi velint, pedibus. Fiat *decoctio* ad libras ſex.

Ad ſomnum lotio. ℞. *malvarum, foliorum lactucæ, cujuſque duos manipulos, capitum papaverū alborum quindecim; corticum radicum mandragoræ ſemunciam; foliorum meliſſæ manipulum* (illa addo ad robur, & penetrationem) *aquæ q. ſ. fiat decoctio ad quintæ vel ſextæ partis conſumptionem*, & non ad mediæ ablationem: quia vis remediorum evanida exſpiraret. *Addi* poterunt *flores nymphææ, meliloti, folia ſalicis, vitis, cucurbitæ, ſemen anethi.*

Vſus. His ſimilem *uſum* ac medicamen, *embrocham*, id eſt, irrigationem *jam* vocitant medici practici: at non ita *veteres*, quod *embrochæ* deſcriptio mox aperiet. *Veteres* in canina convulſione, & nervis vehementer affectis *oleo* calida vi perfuſo *caput* rigabant: ut *oleo Sicyonio* calido; & cùm tremor accedebat, *caſtorium* remiſcebant. *Ita* podagricos ex *marrubio* in *aquâ*, aut *vino cocto* irrigabant.

Ita & *hepatici* & *ſplenici* proprias irrigationes habent. *Veteres* excogitarunt olim irrigationem ad *vomitum*, quæ jam nova haberi poſſit: Etenim *Diocles* glande ex *elleboro*

Ad vomitū ciendum. utero impoſita *vomitum* inferebat. *Dieuches* autem *anum* emplaſtro circumdedit, ex *elleboro*. Horum exemplo, priſcorum *poſteri* pedes irrigabant, *cocto* ex aquâ marinâ *elleboro, oléoque Cyprio*, ac *nitro* infuſis: ex quâ perfuſione *pituitoſa* vomebant, quæ prodeſſe videbantur *podagræ*, ac

Podag. *arthritidi.*

Ad

Ad meningis *vitia calida* præcipuè comparatum *remedium*, ſincipiti ob tenuitatem cranii pervium: *partibus in inflammatis* utimur, ut arteriæ unà cum aëre, *frigus* partibus calentibus inferant. *Vſus.*

His quoque utimur, cùm in *fractis*, ac *luxatis* vincula ſolvere non tutum eſt, ne *diſſiliant* membra, & ubi à ſolutione *fluoris ſanguinis* metus eſt, tunc ex ſublimi, quò pervadat *vis remedii* ad membrum *vinculis* injicitur.

Verùm ſi *dolor* adſit, parum juvat hæc rigatio. *Antyllus* libro 1. de Præſidiis dicit, *ad reſolvendas inflammationes conferre, itque promoveatur pus in abſceſſibus.*

Vitiis *calidis* maximè ſuccurrit: cùm enim perpetuò affluat novus parti liquor, majus frigus ducit hinc, quàm ex fotu.

Coquuntur *herbæ* ex *aquâ*, & quoque *vino*: in frigidis & humidis affectibus ex *lixivio*, & *balneorum aquis*, & ex *oleo* vel *aceto*, aut his remixtis, ut in *cerebri inflammatione*, utimur *καλῶς oleo roſato*, cum *aceti* quadrante. Cùm *dolor* ſedandus venit, *oleum violaceum* hunc molliet. Ad *inflammationes* laudatiſſimum eſt *oxyrhodinon*, quod conſtat ex *olei roſacei* partibus quatuor, & *aceti* una, ut dicit *Gal.* 1. *περὶ εὐπορίστων*: ita enim mediocriter refrigerat; quod plus *aceti* habet, id frigidius. *Materia.* *Dolori.*

Frigidis morbis adhibetur cum *ſale*, vel *thymo*, *ſalviâ*, &c. ut ℞. *fl. violarum, roſarum, nymphææ, cujuſque pugillum, foliorum nymphææ, ſolatri, plantaginis, cujuſque ſemimanipulum; ſeminum frigidorum majorum, & minorum, cujuſque ſcriptulos duos. fiat decoctio ex aquâ plantaginis, vel endiviæ, &c. ad libram; in fine coctionis adde aceti acerrimi uncias tres*: Initio inflammationum inſtilletur. *Exemplum.*

Ad *humidos* & *frigidos* morbos, ex *lixiviis*, vel *metallicis* potiùs quàm ex *herbis* fit irrigatio, ut *alumine*, vel *chalcitide*: quòd æquè ſiccent ac calfaciant: & quos movent *ſuccos* dimovent. *Ad humid.*

SPLENIUM, FRONTALE, HUMECTATIO, EMBROCHA.

Ab *ἐμβρέχω*, id eſt, *immergo*. etenim ἡ καταιόνησις differt ἀπὸ τῆς ἐμβροχῆς, quòd poſt τὴν καταιόνησιν in parte aliquâ factam, eidem *lanam* aut *linteum*, aut aliud ſuperponimus, *eodem liquore* imbutum, quod *perpetuò* inſideat. *Hæc* malè diſtinguunt hodiè *practici*.

Splenium à ſplenis formâ dictum, olim *quodvis emplaſtrum* ſignificabat, & *linteum oblongum*: unde Martial. *Splenia tolle legens*: Et *quodque Emplaſtrum*, ut antiquiſſimus ſcriptor *Philemon* in Phileta. Ἀρ' ἔτι λόγος τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος ὡς σπλήνιον πρὸς ἕλκος οἰκείως τεθὲν, τὴν φλεγμονὴν ἔπαυσεν.

Cataplaſmatis vices explet (quamvis fractiore vi) ubi commodé id adhiberi nequit: quod fit, vel à *partis figurâ*, ut in capite, aut adeò *labefactato ægro*, ut pondus *cataplaſmatis* non ferat: ac *inflammatione* obſeſſis præcordiis, *incunte morbo*, cùm intempeſtivus eſt *Cataplaſmatum* uſus vel *fractis* & *contuſis*, cùm *emplaſticis* locus non eſt. *Aceti* ℥ ſ. *ſufficit ad* ℥ iij. *Olei.*

Hoc ævo medici in *phrenitide, vigiliis* ac acerbis *capitis* doloribus, remedium *fronti* & *ſincipiti* adhibent ex *aqua roſata, lacte muliebri, aceto roſato*: his quid *olei* addunt roſati; *linteo* madente, tepidè admovent. *fumos* à capite arcet.

His regionibus. Qui *his regionibus* reformidant uſum *humidorum*, accipiunt ſemimanipulum *farinæ hordei*, cum *lacte muliebri*, & *aceto roſato*, paucóque *oleo roſato*, pullis in formâ, duabus *ſindonibus* excepta admovent *fronti*.

Chamæmelinis. Declinante morbo *chamæmelino oleo* illinunt *caput*: nam, ut dicit *Antyllus* antiquiſſimus medicus, *digerit*, nec novam materiam *prolectat*: quod æquè *nulli*, dicit, *remedio* conceſſum fuit. Alii *herbas calidas* ex *liquore* coquunt, *linteis* admovent.

Formula.

Exemp. ℞. *olei roſatii completi, olei violacei, olei nymphææ, ſingulorum uncias duas*; *aquæ lactucæ, nymphææ tres uncias*; *aceti* (vel ſi *vigiliæ* urgent, *ſucci* citrii) *unciam unam*: vel addite aquam *meliſſæ*, ut robur ſervetur capitis. nam *Avicen.* utitur *chamæmelis* in dolore calido.

CAUT. CAUTIONES. *phreniticis* adhibeantur *ſincipiti* & *temporibus*: dicit *Antyllus*, intacto *vertice*, ac *poſticis*: nam origini nervorum *frigus* bellum indixit; quæ *calidis* perfunditur liberaliùs bonis ægrorum rebus.

Criticum unde innot. delirium. A *frigidorum* adhibitione abſtine ſi *delirium* fiat ratione futuræ *hæmorrhagiæ*; nam id foret *lethale*. Sin nil tale expectetur, à *phlebotamia*, ilico admove, ne fiat *phrenitis*. Sed dices, unde noſcam *criticum* delirium? Dico, ſi

coctionis

coctionis ſigna appareant in *urina*, & *pulſu*, adſitque quædam *ἀφορία*, fiet *hæmorrhagia*: ab *his* igitur cave. Si verò langueat natura, nec *pepaſmi* adſint ſigna; cùm nempe victâ naturâ, ruunt in *caput*, nec eò feruntur naturæ vi, opportunè tunc admoventur; nam cauſam *delirii* arcent, *vigilias*, ac humorum acrium *influxum* longè ablegant.

OLEA.

Oleum, vitæ *ſacratus* liquor, corpora *perennare* facit. *Democritus* rogatus quid *maximum* vitæ tutelare eſſet, foris *oleum* reſpondit, intus *mel*. *Hannibal* à milite in montibus *frigus* illito *oleo* arcebat: *athletis* olim dulce ſubſidium.

Uſus *oleorum* initur, quò pervadat remediorum vis partium ſubſtantiam faciliùs. *Uſus.*

Et ut acriùs remedium hebeſcat: ita in *peſſis*, ne *ulceretur* uterus, *oleum amygdalinum* adjicimus, ut cùm *cantharides*, aut *flos æris* admovetur.

Oleum olivarum mediam temperiem ſortitum eſt, ita ut ejus vis nutet, quò ab injectis remediis trahitur. Sed *crudius* quòd eſt *oleum*, maturo *frigidius*. quare cùm ex *frigidis* injectis rebus, *oleum* componendum eſt, (ut *roſis*) ſit id *omphacinum*: tantum *frigoris*, quantum *aſtrictionis* habet. *Olivarum.*

At ſi *calida* ut perfundere *oleum* velimus, *maturum* ac *ſuave* accipiemus, & *antiquum*, vel quod vim *calidæ* herbæ biberit & aromaticæ, ut *roriſmarini*, *majoranæ*. Nonnulli & *amygdalinum* loco *olivarum* accipiunt. Sæpe lavatur *oleum*, ne die rancidum fiat, *aqua roſatâ*, aliáve affuſa, modeſtè concutitur, ac ſæpius mutatâ *aquâ* candore niteſcit, & omnem *acrimoniam* exuit. *Lotio.*

Oleum quò *antiquius*, eò *calidius*: tenuitate & pelluciditate id elucet, & ſi facilè illitis partibus imbibatur.

Oleum *omphacinum* ita parabis: injice *veteri* oleo vireſcentes *oleæ* talos, fiet *omphacinum*. ſed oleum *Hiſpanum* eſt *omphacinum*: hinc mulieres id in *alvi* fluxibus hodiè exhibent. *Omphacinum.*

Olea quæ *aquoſam* ſecum rapiunt humiditatem *cortiges* injecto *pane toſto*, qui bibit aquam, ut oleum ex *ſemine papaveris*, & *hyoſcyami*: ita cùm *colicis* oleum *olivæ* bibendum exhibetur. *Correctio.*

OLEA

OLEA QUAE EXPRESSIONE FIUNT.

Ex *Simplicibus* rebus hæc *olea* fiunt; ex *fructibus*, ac *ſeminibus* tritis, & contuſis. Id fit abſque *igne* interdum, ut ſemen *hyperici* in piſtrino *molâ* frangitur, ac vi *oleum* exprimitur; cui *flores* immittunt hyperici, Soliqué exponunt: *vulnerarium* inſigne, ſecretúmque *remedium*: ita torculari *amygdalinum*, *nucum*, *ricini*, à contuſione exprimitur.

Secretum hyperici.

Quædam *ignis* admotione, ut ex *tritico*, ex *vitellis ovorum*, qui *cocti* in ſartagine, & ab attritu digitorum, *frixi*, exprimuntur cùm *oleum* fluit: ex *amygdalis*, *avellanis*, *nuce moſcata*, *perſicis*, *baccis juniperi*, *lauri*, *myrti*, *hyoſcyami ſemine*, & *cucurbitæ*, & ex *uvarum acinis*, calfactis, & *torculari* ſubditis: linteo *vino* vel *aquâ* madido inducta, tepefiunt ac rorantur *aquæ* vapore. Hæc nullus uberiùs docuit *Meſue* libri tertii ſectione nonâ. eum conſulite, & doctiſſimum ejus interpretem, *Iacob. Sylvium*.

Nucis myriſticæ. Ut *amygdala* in maſſam trita, ſacculo ſetaceo *vino* aut *aquâ* madido excepta, *torculari* ſubjiciuntur: ita *nucis moſcatæ* maſſa, *vapore* rigata. Eo modo & *baccæ* recentes *lauri* teruntur, & in *vaſe duplici* coquuntur & exprimuntur. Quidam *nucem moſchatam*, *macem*, vel *crocum*, vel *caryophyllos* craſſum in *pulverem* redigunt, & *aquâ vitæ* aſpergunt, diu *balneo* in longo vaſe coquunt; *ſetaceo* excepta *laminis calidis* exprimunt.

Herbæ oleoſæ. *Vmbelliferæ* herbæ ferè cunctæ, *oleoſa* ſemina fundunt. Id *oleum* leptomereiâ quâdam excellit, aut reſtagnat craſſiore ſubſtantiâ. *Craſſum viſcidúmque* illud oleum *preſſione* excludi poteſt; non enim fit illi via vi diſtillando; ſurrigi namque ob *craſſamentum* nequit: hinc oleum *nucis myriſticæ* niſi *aquâ vitæ* paretur, concreſcit inſtar *butyri*.

Benjovini. Ex *Benjovino* fragrantiſſimum exprimitur oleum: *Balneo* maceratur id gummi, cum oleo ex *nucleis ceraſorum*: hinc miſcent *ambram*, *muſcum*, & *zibettam*, ferreis *laminis* candentibus binis exprimunt; hoc eſt illud oleum quo *chirothecæ* imbuuntur.

Ex baccis, elegans ratio.

Iunip. Ut, Accipe *baccas Iuniperi* non ſeneſcentes, nec recentes (nam & ita fructuum *nuclei* colligi debent) ſed mediæ ætatis; miſce parum *aquæ vitæ*, contunde in maſſam,

adde & aliquid *olei terebinthinæ* limpidiſſimi; immitte *vaſi ſtanneo*, ac claudatur; *balneôque* imponatur, ut æſtuet. Ab horis tribus *prælo* ſubde, ac *laminis* ferreis tepentibus exprimatur *oleum*. Id *cochlearis* copiâ ſumptum *excludit* fœtum, ſtomachum *firmat*, nervorum convulſionibus ac reſolutionibus *medetur*, colicos uterique dolores *ſolvit*, fœdam vim aëris *arcet* in peſte, calculoſis *utile*: ſcabiem & fiſſuras *curat*. *Vir.*

Similiter *baccæ lauri*, *hederæ*, *ſabinæ* exprimuntur. Si quid ſitus die contrahant, affuſo *vino* retortis diſtillentur.

SECRETUS *modus extrahendi olea ex omnibus floribus.*

Accipies *nucleos ceraſorum*: ſiccentur in *calido furno*, quò *mador* evaneſcat; dein *cultro* craſſiuſculè incidantur; mox ſtratis viciſſim & *his*, & *floribus*, vitro, in *calido loco* (ut in *balneo*) dies quinque foveantur; hinc contundantur minutim, ilicóque *raro linteo* leniter adducto *torculari* exprimantur. *Florum.*

OLEA QUAE INFUSIONE FIUNT.

Hoc fit vel *decoctione*, *maceratione*, vel *inſolatu*, ut docuit *Æginetа*, libro octavo, capite vigeſimo.

Decoctione: cùm *plantarum* partes aliquæ, *gummi*, vel *animalia*, ex *oleo olivæ*, vel *amygdalorum* coquuntur. Id cùm fit, *oleo* affundimus *vinum*, *aquam*, vel *ſucci herbarum* tertiam vel quartam partem: coquimus dum *exhauſtum* fuerit affuſum: quod intelligimus dum gutta *igni* injecta non *ſtrepit*, ſed *flammeſcit*: nam alioqui *ſitum* contrahet. *Modus.*

Sæpè *macerantur* prius, ut ſolutior ſit *vis*. At BALNEO hæc coqui præſtat metu uredinis, nec alio liquore opus erit: exprimitur & reconditur. *Hac* arte fit *roſatum oleum*, *violatum croci*, *cydoniorum*, *vulpinum*, *lumbricorum*, *maſticinum*, &c.

Sexta, aut quarta, ſit *remedii* injecti, ad *oleum* pars; ut libra *olei* accipiat tres vel quatuor uncias *herbarum*: ter renoventur: ultimò maneant. Si ſint *aromata*, primò ea incoque *aquæ*, mox adde *oleum*.

Nonnunquam *decoctione* ex liquore, *eliqueſcet* oleum: ita ex *granis ſambuci*, *ebuli*, & *lauri baccis* paratur *oleum*. *Exemplum per ignem*:

℞. *olei roſati* ℥ *vj. maſtichis* ℥ *j. ſ. vini opt.* ℥ *iiij. coq. ad vini conſumptionem*: hoc eſt, *maſticinum oleum.*

Maceratio. *Maceratio* fit in *arenis, cineribus calidis*, vel *fimo equorum*; ut vires proleſtet ac ſolvat injectas *oleum.*

Antiquis. *Antiquis* hæc olea, *μύρα*, *Latinis* unguenta fuere; cùm *aromatibus* inſpiſſata eſſent, aut *propriâ vi*: veteribus ob *fragrantiam* expetita. Sed ſine *fragrantia* non dicebantur *μύρα*, ut ex hoc D. *Baſilii* dicto elucet: ὥσπερ γὰρ τοῦ πυρὸς αὐτομάτως ἕπεται τὸ φωτίζειν, καὶ τοῦ μύρου τὸ εὐωδεῖν. οὕτω καὶ ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν τὸ ὠφέλιμον. id eſt; Ut *ignem* vltro lucis ſplendor, & *unguentum* ſuavis odor ſequitur; ita *bona opera* utilitas.

Inſolatus. *Inſolatu* utimur in *floribus* (nam nullus flos *coctionem* fert) cùm *tenues florentéſque vires* haurire *oleum* volumus; nam *tepido vitalique hoc calore* non ſe in auram ſolvunt. Ita *oleum roſatum* fit, *anethinum, violarum*, ex *nymphæa*, & *liliorum floribus, chamæmelis*, &c. apud *Meſuem.*

VULNERARIUM INSIGNE.

Nos ita *vulnerarium* amicis paramus: ℞. *olei olivarum libras duas; vermium terreſtrium manipulum: vivi hi vermes muſco quercino immittantur per diem*, nam eo evomunt, quicquid fœdi à terra ſorpſere; *adde florum hyperici, vel potius hos nondum emicantes* (tunc enim rubedine tingunt) *lib. ſ. florum centaurei minoris & capitum trifolii odorati ana* ℥ *ij. gummi elemnii tantundem: totâ æſtate Soli æſtuanti exponatur.* Ac ſingulis annis flores *recentes*, abjectis *antiquis*, remiſceantur. quidam & aliquid *terebinthinæ* addunt. *Mira* vis hujus eſt *olei.*

Nonnulli addunt quid *aquæ vitæ* in quâ quid *beniovini* ſolutum eſt.

Olea Hyperici.

Ad *Olei hyperici* compoſitionem quidam æquales ſumunt partes *olei*, & *terebinthinæ*; injiciunt *flores hyperici, & chamæmelorum, roſarum rubrarum, prunellæ & rutæ, centaurei, & parum florum chelidonii.* Quotannis *novi* flores abjectis *veteribus* inferuntur: alii *vino cum rubro* ſæpius *mutatis* floribus in *balneo* coquunt. Nonnulli ad libram *olei* remiſcent *terebinthinæ* tantùm uncias duas.

Alii quatuordecim diebus *vino rubro* infuſos *flores* leniter coquunt, ac exprimunt: hiſque expreſſis, *novos* flo-

res

res injiciunt, ac octo dies macerant, & ex *balneo* coquunt cum paucâ *terebinthinâ*, dum vaneſcat vis *vini*: tandem *croci* quid injicitur. Sunt qui dum coquitur, addunt *thus*, *myrrham*, *opopanacem*, *ſarcocollam*, & *rubiam tinctorum*.

Aliud.

Accipe *cacumina (cùm ſe ex flore in ſemen colligere cœpit) hyperici, contundantur; vino albo maturo infunde, quò mergatur hypericum, Soli per decem dies expone; hinc adde olei quo pondere æquet & vinum & hypericum, inſolentur dies decem, adjice terebinthinam, nempe ut quæque libra olei, binas uncias terebinthinæ accipiat, & croci drachmam; nucis myriſticæ, caryophyllorum, myrrhæ, cujusque ſemunciam; reſinæ pini ſemunciam addat libræ; rubiæ tinctorum unciam; bulliant in balneo, obturato vaſe: vinum exſtilletur: mox cola.* Vulnera *glutinat*, *mundat*, nec cicatrice *fœdat*, putredinem *arcet*, contuſa *recreat*, venenis *reſiſtit*.

Sunt qui *antimonium* addant, *millefolium*, *caudam equi*, *beniovinum* & *conſolidam*, *axungiam porci*, *cuminum*, *roſas*.

Et quidam *terræ* infodiunt *dicta*; ſemeſtri ſpacio.

Hyperici inſigne Balſamum, quod per os ſumitur, in capitis & internis vulneribus.

Accipe *olei baccarum juniperi, libram: olei extuſi ex ſemine hyperici quatuor uncias; his adde flores hyperici; utróque clauſo inſolentur dies duodecim, agitato cottidie vaſe. his exactis, novi flores injiciantur, abjectis effœtis; idque ſæpius repetendum. rubia hic addi poterit, vel boloſanthos.*

ECCRISES CHEMICAE, ET OLEA QUAE DISTILLATIONE FLUUNT.

Ut *veritati* ſoli, cujus caſtra, non *Paracelſi*, non *Galeni* nos ſequimur, patrocinemur, fatendum certè eſt, Medicinam vix & ne vix dum Gratiis ſacrificaturam, ſine elegantiſſimâ hac *Diſtillandi arte*. Quam non modò *utiliſſimam* exiſtimo, quin potius *neceſſariam*; ut ſine qua ne vita quidem ſatis commodè duci poſſet; ceſpitat jam profectò ſine *hac arte* Medicina. *Hæc* potentiâ *ignis* liquores elicit ex *herbarum* ac *animalium* omnibus partibus; quæ *ſaporem*, *colorem*, *odorem*, ac *vim* gerunt earum partium unde dimanârunt. *Vtilitas.*

Vnde nata. *Hoc artificium* comparatum eſſe videtur ad imitationem *vaporum*, qui in corpore humano, *calore rigato* ſeſe jactant ac volvunt: qui cùm abundè ſe erigunt ad *caput* in ſublime poſitum, ubi domicilium eſt *frigidi ſucci*, in κατάῤῥους coguntur, ac ſe effundunt, quos *Diſtillationes* vocant. *Non* aliter ac in magno mundo, ex anathymiaſi abrepta in aëris regionem, *ros* ac *imbres* gignuntur. Horum imitatione, *cucurbitæ vitreæ* imponitur *capitellum*, quò longiùs à *fervore* recedat, utque attrahat vehementiùs rectâ in lineâ. *Nam & homines*, inquit Abincenna, *declivi qui dormiunt capite, minùs his, qui erecto & ſublimi dormiunt, catarrhis fatigantur*: addit rationem *Ariſtoteles* Sect. 10. Probl. 53.

Quid ſit. *Eſt* DISTILLATIO *partium tenuiorum à rebus in halitus extenuatio, & elatio à caloris vi facta: & ob frigiditatem aëris in liquorem commutatio.* Hanc κατασταγμὸν Græci appellant.

Sublimatio. *At Sublimatio* quid aliud eſt; nam hæc *non in liquorem fundit, ſed exhalationes ſurrigit in altum à rebus aridis, quo puriores & ſplendidiores evadant*: & adhærent ad vaſis operculum, & ad latera, liberat res à terreis & aqueis partibus.

ANTIQUITAS. NON nuper nata hæc præcellens ars: nam *Albucaſis*, *Raſes*, & ejus auditor *Abincennas*, qui circa annum octogeſimum ſupra milleſimum à partu virginis floruere, de hâc, tanquam jam receptâ & evulgatâ arte loquuntur. Et ſi *Raimundo Lullio* credimus, *Hippocrates* hanc omnino calluit, *ac modos ſcivit quo ſtellas ex metallis, etiam cœlo figere liceat*, ut illi loquuntur. Sileant igitur qui exiſtimant hanc artem *Hippocrati* & *veteribus* incompertam fuiſſe. Exiſtimo *hanc artem* antiquiorem mille & trecentis annis, *Plinii* ſententiâ; qui affirmat *Caium principem, ex auripigmento aurum feciſſe*: & etiam ſcripto *Suidæ*, qui ſcribit, *Diocletianum libros de Chimia auri argentique Ægyptiorum, ab antiquis ſcriptos, Vulcano dicaſſe; ne Ægyptii hâc arte, divitiis comparatis, arma moverent. Iulius* etiam *Firmicus Maternus*, qui annis jam ampliùs mille ducentis vixit, lib. tertio *Matheſios*, capite decimoquinto, *Alchimiæ* meminit: aſſerens, *Lunam* in nono ab horoſcopo loco, in nocturnâ geniturâ, in domo *Saturni*, hominem *Alchimiæ* ſtudioſum reddere. Maximè eo tempore explenduit, cùm *Sarraceni* Damaſcum urbem ſedem regni conſtituerunt: cùm litteræ emicare ſub *Mavia* eorum rege vel *Almirato* cœpiſſent, anno

3. lib. 4.

ALCHIMIA *quãdo maximè cepe- rit exſplendeſcere.*

ſalutis

ſalutis circiter ſexcenteſimum ſeptuageſimum. *Cui* tamen *arti* ſummam majeſtatem, ſi voluiſſet, *Paracelſus* adferre potuiſſet; à cujus ætate maximum in vigorem, qualem aliàs nunquam, ſurrexit hæc *ingenioſa inventio*.

Quamvis ab ipſis *Ægyptiis*, ſi ſcruta antiqua eruantur, profectam hanc *artem* deprehendemus, ſed ab illis occultatam; cùm id *Suidas* illis tribuat, & *Firmicus Maternus* ſuam *matheſin*, in quâ de *Alchimiâ* meminit, *Ægyptiam* appellet. Poſtea apud principes habitavit. Ita *Abatach* rofato à *ſtillatitio liquore* celebratur, ab hinc annos quingentos: quam etiam fovit Rex Neapolitanus *Robertus*, & *Odoardus* Angliæ Rex, & omnes ferè *Principes* hoc ævo.

Hæc certè maximi *uſus* in Medicinâ ars; nam ſegregat heterogenea, & nobilitatem rebus addit, dum à *fœditate*, corruptioni obnoxiâ, illas ferè vindicet: quin & quæ tenuia ſunt, facilè à calore noſtro ſuperantur, exiguâ ſi mole admittantur. *Vſus.*

Adde etiam ſuavitate hæc blandiri; quod bonis naturæ rebus fieri in pharmacis, aſſeruit *Hippocrates*: nam ut ait *Philagrius* apud *Aëtium*, *natura odore grata lubenter amplectitur, ac inde recreata, & quaſi reviviſcens, vires ſuas à morbi ferociâ preſſas revocat.* Quare optarem *ſyrupos* ex *aquis*, quæ ſaporem odorémque *herbarum* ſpirant fabricari; ita citiùs corpus trajicerent, ac omnia pervaderent, non ſine quâdam jucunditate. *Syrupi ex aquis.*

Nec tamen humanis artibus conceſſum fuit, ut ſiniſtrè *quidam* putant, pura putaque elementa *rebus* abduci poſſe. Id enim jam in confeſſo eſt, ignem eſſe leviſſimum: attamen quod *primo loco* erigitur, per diſtillationes, in quibuſdam *aquam* ſapit: ut in *aceto, chalcanto ſulphure*: at *ſecundo loco*, validiore ab igne exprimitur *calentior pars*. *Elementa non diſtillantur pura.*

Sed dices, ob mixtionis validam connexionem, *calidiores partes* cunctantiùs exprimuntur. I *ſanè*: profectò cùm æqualis adſit mixtio, eadem in extundendis *aqueis partibus* difficultas eſſe poterit. Imò in *oleo chalcanti* & *ſulphuris*, quæ ad *ignem* illi referunt, magnam *acerbitatem* & *aſtrictionem* percipimus; itaque terreum quid ineſt: & quædam eorũ *terræ* immiſſa ſubſidunt. Attamen ſimilitudine eâ quâ propriùs ad *elementa* vergunt, *elementa* dici poſſunt, quamvis ex quattuor *elementis* conſociata ſint; leptomera tamen. Imò *Averrhoës* negat *ſyncera elementa* iis locis habitare, quę illis à naturâ dicata fuere: quanto igitur minus in mixtis. *4. Meteor. 10.*

Notanda. Illud *obſervabile*, ut *ſolaribus* à radiis id quod leviſſimum eſt ſurſum rapitur, ita quod vi *ignis* exſtillatur tenuius ſeipſo & calidius eſt, vel ſaltem minùs frigidum: ut id acriori vel cunctantiori igne elicitum fuit. Ita Tartari *aquâ lactis ſtillatitiâ* ſe inebriant. Et feliciùs reſtibiles *ſuas vires* tuentur *exſtillatæ* res *calidæ*, quàm *frigidæ*.

Omnia exſtillata calent.

Quæ ægrè vel nunquã ſurrigunt ſe. Præterea *notandum*, quaſdam res *materiæ* ratione maximè agere, ut *aſtringentia, roborantia, denſantia*: ſed hæc ægriùs erigunt ſeſe, quin potiùs fundo ſe committunt: ſunt enim *ſubſtantia* craſſâ, & *qualitate* frigida.

4. ſimpl. 7. *Quæ faciliè.* Aliæ res ratione *formæ* potiſſimùm actionem ſuam exercent, hæ præclarè exſtillantur: harum munus eſt *calfacere, extenuare, digerere, aperire, flatus diſcutere*, &c. Sed *Cautio.* *cautè* his utendum; longè enim validiùs ſuum *munus* peragunt, quàm illæ res unde dimanârunt: nam habenis craſſamenti exutæ jam ſunt. Argumento ſit *oleum vitrioli*, quo ſi quis utatur ad fontanellam cruri inurendam, quia tenuius, *nervos* pervadet, & calamitoſam *phlegmonem* excitabit.

Obſervatio. Præterea hoc mihi *compertum* eſt, quòd ea quæ validâ flagrant à tenuitate diſtillatâ, pervadunt *obſtruentes ſuccos*, nec valido niſu eos extrudunt, nec validam actionem tenuationis edunt: ſed his quaſi inviolatis ſe trajiciunt, & tenues evaneſcunt in auras. Evenit in *colicis* nobis id *doloribus*, & in *urinæ difficultate*; quæ cum *oleis aniſi* minimè ſuperabantur, ita *decocto aniſi* facilè debellabantur: ignis enim *vini ardentis*, linteum imbutum non impetu quodam abſumit, ſed lambit: at *ferri lignorúmque* ignis amburit.

Modus. Quæ longiore autem & recto exſtillantur collo, *tenuiora* ſunt reliquis; maximè *repetita* diſtillatione. Quod autem primùm ex *ſtirpibus* effluit *aqua* eſt: quæ uberiùs emanat ex *viridibus*: Mox ſequitur *oleum geminum*, alterum *tenue* & *album*; alterum *ſiccius* & *rubens*, in quo maximæ herbarum potentiæ habitant. Quamvis in quibuſdam rebus, ut in *vino* & *roſis*, cæteriſque *floribus* ac *odoriferis herbis*, in eo liquore qui *primùm* manat, totæ ſtirpis proprietates ſedem ſuam habuiſſe videntur: nam *valido igne* perirent. Secus in *metallis*, quòd denſa eorum *ſubſtantia*, quódque eorum *vires* maximè à *materiâ* pendeant. Propterea *Hippocrates* jubet, ut rizotomi ſervent *flores* à flatibus, ne exanimentur: quaſi dicat, earum proprietas *herbarum*, in *tenui* earum parte conſedit.

At po-

At poteſtne *frigidum* exſtillari? Lullius *quintam eſſentiam* ponit tanquam *receptaculum omnium formarum*, quæ, tanquam *Proteus* aut *chamæleon*, in cuncta ſe vertat. *Geſneri* Euonymus diſtillat *flores nymphææ, ſemen portulacæ, lactucæ, ſolani folia*. Attamen diſtillata hæc *minus algoris* gerunt *ſubſtantiâ* unde manârunt, quamvis penitiùs penetrent: vel ſi conſocientur *calidis*, magis refrigerabunt, quod *Philonio* evenit, nam pro *vehiculo* dum uſui fuere *calida, evolant*: at reſtibile *frigus hæret*. *Frigida ut diſtillata habeantur.*

Ita è *recenti opio*, & nudis *allii* capitibus, *aquam* vitreis organis diſtillant, ad ſomnum: *opio* enim abſterget, abdita quadam vi, *allium*, ſuam fœditatem odoris, & unà in caput *opium* effert. Ita alii, *opii* & *metellæ nucis* æquas partes, cum *ſemine hyoſcyami nigri*, in *aqua lactucæ* diſſolvunt, macerant, & diſtillant. ita ex *Solano*, & *Mandragora*. *Opii diſtillatio.*

Ex *Solani majoris* totâ herbâ diſtillatur *aqua*, quæ pota trium cochlearium menſura, internas *viſcerum* inflammationes exſtinguit. *Solani vis.*

Sed verebuntur hic mei *dogmatici*, horum ſtricto frigore *cor* conglaciandum fore, ac *calidum innatum* extinguendum: vel, quòd *interceptis viis* anhelitus ac meatuum, ſuffocabunt. Verùm illorum tenuitas domari poterit *vividi caloris* vi, ac quaſi in *halitus* miteſcere. Quæ autem frigida *vino exſtillato* immiſſa ſunt, à *vino* aliquid caloris ſpirant: nec tamen his evenit quod *Philonio*; nam tenuis *frigidorum* eſſentia ſolùm cum *vino* miſcetur.

Sed num *diſtillatus* liquor *purgatricem* vim ſecum vehet? nam *tenuitate* potiùs *urinalis* reddetur. Et *ſimilitudine* fit illa attractio, quæ eſt *Pharmaco* cum *ſucco* attrahendo: at violatis, vi ignis, partibus, *ſolvetur ſimilitudo* hæc mutua: eſt enim ex elementorum *mixtione* quadam *certa* hæc *ſimilitudo*: quin cùm *magnetis* temperies vertitur, affricato *allio*, non trahit *ferrum*. Itaque frangetur *purgatrix* vis *diſtillatione*. *An diſtillata purgent.*

Sileo ea quæ arctando, leniendo, vel eliquando *alvum* ducunt: nam ſtricta maximè fundum occupant, nec efferuntur: ut nec lenientes vires, cùm *calidi actio* ſiccet, ac tenuet: nec liquantia, cùm elicita diſtillatoriâ arte, parum in *ſtomacho* perſeverent. Attamen cùm ex *quattuor elementis* conſociatus ſit *ſtillatitius liquor*, aliquantulum purgabit: ut *dilutum roſarum* laxat *alvum*: quamvis ejus *aqua* minimè id faciat; & *lac* animalium quæ *tithyma-*

lum depaſcuntur, *ventrem* dejicit. ita ſi *venter* illinatur *oleo* quod ex libra *aloës*, & unciâ *myrrhæ* exſtillavit, ſtupâque ſupponatur, *alvus* feretur. Exiguum ſanè quod *purgat*, reſtibile remanet in *diſtillatis*.

Arcanum. Atque idcirco quæ extillatur *aqua* ex *floribus perſicorum*, *ſcammonei*, & *turpeti* æquis partibus, *balneo maris*, magno quibuſdam arcano, modicè admodum purgat.

Extractum ellebori nigri. *Radices ellebori nigri* recentis *aqua vitæ* maceratæ, *primò* leni igne, *mox* valido diſtillantur, dum *liquor* exhauſtus ſit cunctus: *aqua* deinde *vitæ* extillatur leni igne *balnei*; & in eo quod remanet, injicitur *ſacchari cryſtallini*, quod ſatis ſit. Datur *epilepticis* cum *mulſa*, ad grana tria: vel ex *decocto hippogloſſi*.

Cautio. Sed *cautione* in compoſitione ecchylomatum *purgantium* opus eſt, ne remiſceantur *paucis* purgantibus *valida* calfacientia & ſiccantia: nam dum parum *alvum* ciebunt, à leptomeriâ *remedii* metus erit, ne agitati *ſucci* & attenuati, *nobilibus* partibus imbibantur, & penitus illapſi validius obſtruant. Ita ad *epilepſiam*, non ſatis dextrè quidam accipiunt *xyloaloës*, *cinnamomi*, *turpeti*, *aloës*, *colocynthidis*, cujuſque drachmam: *caryophyllorum*, *croci*, utriuſque ſcriptulum: *moſchi*, drachmam: *jolabi*, libram: *aquæ vitæ* circulo actæ, binas libras: macerant duodecim dies: colaturæ præbent drachmas duas, vel tres. *Aqua* etiam *vitæ* potentiam *purgandi* frangit.

Ex his conſpicuum eſt *integras* rerum vires elici non poſſe. Quamvis alioqui optandum foret, ut quàm maximè rerum *odores*, *ſapores*, & *colores* abducerentur.

Sapor. *Saporem* vix retinent quæ à *dulcibus*, *ſalſis*, *amaris*, *ſaccharo*, *aquâ marinâ*, *gentianæ radice* trahuntur: nam hi *ſapores* in *terreſtri parte* earum rerum habitant.

De colore abducendo diſtillatione. *4. ſimp. ult.* Difficillimè certè *colores* in *diſtillata* traducuntur: quòd *color* non æquè videatur à *temperie* rerum pendére, ut elucet in *nive*, & *cepa alba*, teſtante ipſo *Galeno*. Verùm eodem loco admonet, quòd in eodem genere *ſeminis* vel *ſucci*, de *temperie*, rarum ſit *coloris* argumentum; ut *alba* minùs fervere.

Ut veritas eluceſcat, quidnam ſit *Color*, compertum *5. gen. animal. 6.* nobis eſſe debet, vel ſaltem unde is oriatur. *Ariſtoteles* videtur dicere, ea quæ *albiora*, eſſe *calidiora*; quòd circum- *1. uſ. part. 9.* fluant *ſubſtantiâ aëreâ*. & tamen *Galenus* dicit *cepam albam* minùs fervere *rubris*; quamvis in quibuſdã ſolis è diverſo

eveniat:

eveniat. Et *Galenus* alibi affirmat temperiei conſectaneam eſſe non ſolùm mollitiem, duritiem, ſaporem, odores, ſed etiam colores. *Auctor* de *coloribus*, aſſerit *colores* ſequi *mixtionem* elementorum. Quâ itaque ratione conſociant ſeſe, in fabricam colorum, *elementa?* Hypotheſin ſumo, *mixta* eſſe conflata ex *quatuor* elementis. In *elementis* autem notari poſſunt illæ *formæ* quæ præbent τὸ τί εἶναι, quas *ſubſtantiales* appellabimus: & *materiæ* elementorum, eorumque *qualitates*. Pro *variâ* itaque conſociatione *formarum* prodeunt *proprietates* rerum, ut ea quâ *rhabarbarum* bilem ducit: at *liquabile* vel *illiquabile* eſt à *materierum* mixtione; at *temperaturæ* explendent à confuſione *caloris, frigoris, humidi*, & *ſicci*: ita *complexio*, *ſapor*, *odor*, *mollities*, *durities*, nequaquam *Color*.

Quid itaque reſpondebimus *Galeno?* Hoc dicemus, *eum* loqui de *temperaturâ* quatenus notat *formam ſubſtantialem*: nam hæc, apud *Galenum*, ſequitur *temperaturam*, vel eſt *ipſa temperatura*. Et hanc formam exprimit ut *Medicus*: nam indubitatum eſt, *accidentia* conſectanea eſſe *formarum*: cùm tantum det agens de *formarum conſectaneis*, quantum præbet de *formâ*. Hinc dicit *Galenus*, colores ſequi *temperiem*, hoc eſt, *formam ſubſtantialem*; & hanc, ut *medicus*, exprimit. Itaque *aliud* eſt, ſi dixeris, hoc *fieri* ex illo; *aliud*, hoc *ſequi* illud: accidentia *ſequuntur* formam, non *fiunt* ex formâ.

Cùm itaque *colores* non fiant ex conſociatione *formarum*, vel *materierum*, nec ex *calido*, *frigido*, *humido*, aut *ſicco*, quo igitur modo prodeunt ex *elementis?* In *elementis* notari etiam debent aliæ qualitates, nempe *diaphanum*, & *opacum*, & *lumen*. Nam *colores* prodeunt à *diaphano* mixto cum *opaco*: quò *diaphanum* quod non erat *luminis* capax, eo fruatur, ut in peripheria fiat coloratum. Unde *Ariſtoteles* animadvertens *lumen* hoc evadere in *colorem*, in ſuperficie diaphani, dixit *colorem eſſe extremitatem diaphani terminati*: ſcilicet ab *opaco*. At *Plato* non collineans hanc ſuperficiem, ſed potiùs lumen, ſcribit *colorem eſſe veluti quandam flammulam, ac fulgorem quendam ex ſingulis emanantem corporibus*. Verum nec hoc ſatis eſt perſpexiſſe, ſed videndum in quo conſiſtat *opacitas* & *diaphanum*, & unde prodeat *lumen*.

Colores unde.

De ſenſu & ſenſili.

In Timaeo.

Aliqui *diaphanum* ad elementorum *puritatem*, *opacitatem* ad *impuritatem* rettulere. alii hanc in *denſitatem*, illud in *raritatem*. Non dextrè; nam *argentum*

Diaphanum unde.

magis diaphanum eſt *auro*, nam *albus color* maximè *diaphano* conſectaneus eſt, attamen *aurum* eſt purius *argento*. aliorum opinionem refellit *fumus*, qui quamvis *tenuis* ſit, eſt tamen *opacus*.

Quare affirmamus *diaphanum* conſiſtere in *puritate* & *raritate*, *opacum* in *impuritate* & *denſitate*. Atque hinc eſt, quod *viſum* diſſipat ac disjicit *fulgor*, ob tenuitatem: *opacum* enecat, ob denſitatem. Sic *aurum* minùs diaphanum, quia denſius eſt *argento*; non quia impurius. In *albo colore* viget *diaphanum*, & propterea *viſum* disjicit: at in *nigro* opacum laſcivit, & propterea ſuffocat, quaſi *viſum* conſociando.

De ſenſu & 2. anima, 68. Aër & aqua *Ariſtoteli* ſunt elementa *diaphana*, *humida* ambo. Propterea ubi *Plato* meminit diaphanorum, *humidi* mentionem facit. terra *opaca* eſt.

Ad *coloris* itaque fabricam concurſu opus eſt *aëris* & *aquæ*, quò *diaphanum* adſit: & *ignis*, quò *lumen* explendeſcat: & *terræ*, quò conjungat ſe *opacum*.

Ad præcipuas has *colorum* cauſas collineans *Author* de coloribus, horum *cauſam* eſſe dicit *lucem* Solis, ignis, aëris, & aquæ. Per *ignis* lumen notat *lumen* quod degenerat in *colorem*: adjicit *Solis* lucem, reſpectu *colorum* quatenus videntur. Sed ſunt tales *colores* propter inteſtinum lumen, qui videntur beneficio *ſolaris* lucis, proinde *externus* ignis.

Varietas colorum unde. Quare ex *vario* ignis *diſcrimine*, *varii* eluceſcent *colores*; utque *variè* miſcebitur *diaphanum* cum *opaco*, & ut fuerit diaphanum vel *aqueum*, vel *aërium*. hinc mille luſus *colorum*; ac *calorum* & *frigorum*.

In Timæo. Quòd autem pro *ignis* diſcrimine *varii* ſurgant *colores*, ex *Platone* intelligimus, qui proponit *triplicem* ignem, *clariorem*, *tenebricoſum*, & *medium*: id eſt, is qui eſt inter clarum & tenebricoſum *medius*. Et dicit, ex *primo* igne, veluti ex coruſcatione exiliente, *fulgentiſſimus* naſcitur color. Huic contrarius eſt *tenebricoſus*, cùm dicit, *ex altero verò penetrante* (non dicit exiliente) *& in humore exſtincto, veluti obruto*. deinde *medium* proponit. *Varietas colorum.*

Igitur ex *diverſis* ignibus, *varii* efflorеſcunt colores: nam ex *clariori* igni fiunt colores *albi*: ex *tenebricoſo*, *nigriores*: ex *medio* igni efferunt ſe *medii* colores. Eâ itaque etiam analogiâ, ut *variè* miſcebit ſe diaphanum opaco, *varii* elucebunt colores. Cùm itaque plus *diaphani* acceſ- *Averr. 5. Collect. 29.*

acceſſerit, magis albeſcet *color*; nigreſcet ab *opaco*.

Sed ſervetur *æqualitas* in lumine. Ex igne *clariore* & *diaphano*, fiet color *albus*, hoc eſt, in quo non aderit plurimum *opaci*: ſed excellit *diaphanum*, idque vel *aëreum*, vel *aqueum*. unde patet *Ariſtotelem* rectè ſcripſiſſe, cùm ait, *colorem album in animalibus calorem ſignificare*; quia fit ex *diaphano aëreo*: in aliis autem rebus, ubi fit ex diaphano *aqueo*, *frigus* denotant colores *albi*. cùm igitur *viget diaphanum* aliquâ in re, *albeſcit* magis color: ſi opacum, *nigreſcit*.

Qui itaque de *colorum extractione* à *rebus* ſolliciti ſunt, *colorum* quæſo *naturam* priùs exactè rimentur; & facilè notabunt, ex quibus *rebus* educi, & ex quibus *minimè* avelli queant: ne alioqui oleum & operam perdant.

Color in extractis quo modo reſervandus. Ut aquæ diſtillatæ *colores* retineant; *filo* innecte *flores* vel *herbas*, ac virgulæ obvolvatur id *filum*; & *Cucurbitæ* indatur, ita ut fundum non rangat. Hi *vapores* eximo ſurrecti, ducunt *colores* florum & herbarum per quæ feruntur.

MODUS DISTIL. OPT.

Herbam eâ ætate quâ *flores* partim in *ſemen* dedit, totam accipies cum *radicibus* evelles meridie, ſplendente Sole, purgabis: non teres nec comminues *herbam*; nam ita *color* & *ſapor* evaneſcet. Sed totam *cucurbitæ* inferes, ac *balneo* tepido, cui immiſſi digiti non urantur, diſtillabis. Tota *cucurbita* ab immiſſa *herbâ* impleatur. Nam dum *vapores* per ſuperas *herbas* feruntur, bibunt hos *colores*. Exſtillet, dum nil *liquoris* reſtibilis fuerit. Eximes *herbam*, ſiccabis, ac in *pulverem* comminues, cribrabis tenuiſſimè, & dein in *lapide* teres, mixtâ *aquâ diſtillatâ* dum fricando atteris. ita tritam ollæ indes, & ex eâdem aquâ ſuperfundes, & duobus diebus *tepido* hæc committes *balneo*. Sexta quoque hora, immiſſo cochleari ligneo, *materias* volves, quò *aquam* pervadant. A duobus diebus, *balneo* eximes, & ſepones, & ſit in *otio* dies tres: dein effunde *aquam*. Reſtibili cineri aliam adjice *aquam*. eandem hiſtoriam perages toties, dum nec *colorem* nec *ſaporem* ducat à *cineribus* ampliùs *aqua*. attamen à *cineribus* acriores reddi *aquas* veriſimile eſt. Sed extra lineam ferè abieram, redeo. Quæ autem *olea* diſtillatione eliciuntur, hæc, reſolutis rerum viribus extrahendarum, faciliùs eliquantur, *varia* arte reſolvuntur; *Sole*, *igne*, *fimo*. *Olea extillata.*

Olea hæc vim gerunt earum *rerum* unde emanârunt, *Vis.*

ſed

ſed coactâ combinatáque vi, parvâ mole ingentem poteſtatem ſpirant: etenim *facultas* materierum ſemilibrâ fuſa, ſæpe in unciam trahitur, ut in *caryophyllis*; imò *cinnamomi* libra, in ſeſquidrachmam, vel ℥ ij. arctatur hac pulcherrimâ *arte*.

Quæ diſtillanda ex ſeminibus. Quæ *res* tenue ac leptomereiâ præditum *oleum* continent, aëris æmulum, quia facilè ſurrigitur id, DISTILLATIONE extrahitur, ut ex *fœniculo, junipero, aniſo*: ita *anethum, ſemen ſalviæ, cinnamomum, caryophylli, nux myriſtica, piper, zinziber*, &c.

Quo modo. *Diſtillanda* quaſſata, *aquæ* infunde; ſint decem *aquæ* partes, ut præ uncia una *materiæ*, ſint decem *aquæ*. Inſtructum ſit *vas* æneum, *ſtanno* vel *argento* intus obductum. quidam primò vas *teſtaceum* igni objiciunt, dein *arenam* inferunt, quæ cingit undique impoſitum *æneum*, quod tamen incluſum ſit in hoc *teſtaceo* vaſe. *cervicem* habeat ſtanneam, *caput* vitreum eſto. Et *caput* vaſis, *aquâ* mergatur *frigida*; in *cineribus arenáve* fiat diſtillatio. quidam penulam ducunt gyris per vas *frigidâ* plenum. Cave ne æſtuet nimio fervore. Primò *hydrelæum* manat, hinc *aqua*: tunc ſupprimendus *ignis*. conchâ abducendum *oleum*, ſi natat; & *oleum aniſi*: nam quædam ſidunt, ut *caryophyllorum, macis, cinnamomi*.

Servetur & *aquoſus* liquor, is enim à *favillis* eliquatus tenuis eſt; & qui educitur cum *cinnamomo*, & *aniſi oleo*, die, quâdam ſui parte in *oleum* craſſeſcit.

Oleum aniſi, & cætera quæ tenuitate excellunt, loco *frigido* ſervanda, ne evaneſcant, ſed potiùs ut concreſcant ſtudendum. Sed *aniſum* cùm diſtillatur, facilè ebullit: quare non ilicò impone *galeam*; ſed poſtquam *bullæ* excitari, & *vapor* ſurſum ferri incipit.

Ex herbis. *Herbæ* ex quibus *oleum* elicietur, ſint à *madore alimentali* liberæ: ita & teruntur faciliùs, & *oleum* deponunt: in vaſe *prolixi* colli exſtillentur, (à *fermentatione* decem dierum) ac *cineribus* ad duos vel tres digitos aggeſtis, evocetur. Alii addunt *oleum amygdalinum recens, dulce*, ad ſeſcunciam: & *aquæ vitæ* unciam; macerantur per diem tepidè: lento igne, ex *cineribus* diſtillatur. Dum *aqua* rubeſcit, augebitur *ignis*. Ita ex *mentha, abſinthio*. Sed à *floribus* frigidis, ut *violis*, & *nymphæâ*, abſit *aqua vitæ*.

Fit *extractio* & infuſione in *aquam vitæ*, dum digitos duos emineat *aqua*: BALNEO Maris octo diebus

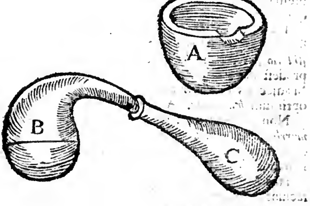
mace-

macerantur, ac abjectis rebus nova materies inditur ter vel quater, dum inſipida ſit, finitur: tandem *aqua vitæ vi balnei Maris* evocetur; in fundo efficax vis permanebit materiei injectæ. Si velis *extractum* ſuccum potius, *figulino* vaſe *tenuior* pars *foco* expiret. Ita *herbarum*, *florum*, *ſeminum*, *& fructuum* vividas *vires* prolectabimus: & *rhabarbari*, *agarici*, *turbith*, *veratri*, *hermodactylorum*, *ſalviæ*, *cinnamomi*, &c.

Seſquiſcriptulus horum, vi ſemiunciam ferè æquat materiei.

Extorquentur quoque *olea* ex *gummi*, *lignis oleaginoſis*, *lachrymis*, & *viſcidis liquoribus*, & quoque ex *metallis*. *Ex gummi, lignis, metallis.*

Extrahuntur retortâ capaci duodecim ferè librarum; *cervix* pedis longitudinem ſuperet: *excipulum* ſit vitreum, immittitur *Retorta* in *teſtam* figulinam *arenâ* vel *cineribus* plenam; ac *fornaci* imponitur.

A Teſta.
B Retorta.
C Excipulum.

Viſcidi liquores ſurriguntur ægrius, quin ſæpe aduruntur; hinc quidam adjiciunt *gummi* libræ, duas vel tres libras *olei terebinthinæ*. *Viſcida.*

Et *liquidiora* ſæpe *æſtu* effunduntur; hinc *arenas* ac *lapillos fluviatiles* remiſcent, loco *ſaburræ*.

Maxi-

Oleum terebinthinæ. Maximum *ſecretum* eſt apud quoſdam *oleum* ex *terebinthinâ* extrahere abſque periculo *effuſionis*. Ab *effuſione* enim ingentis *incendii* eſt metus. Diſtilletur itaque in veſica *ænea*, ſemiplenâ *aquâ*, ut *aromata* exſtillantur: *album* fundit *oleum*. Sed *cinis* unde *ſapo* coquitur, vocant *weaſche*, remiſceri debet. Hujus enim duo vel tres manipuli *aquæ* injici debent, in quâ diſtillari debet *terebinthina*.

Ex oſſibus. Ita ex *oſſibus humanis* contuſis quidam *oleum* proliciunt: quod mirum quàm ſit efficax in contumaciſſimis *podagræ* & *articulorum* doloribus, à *morbi Gallici* primordiis natis.

Exemplum.

Ex reſina. ℞. *reſinæ vel terebinthinæ libras duas: inde retortæ, ac quartam ſaltem partem ejus impleat; arenæ ſicciſſimæ uncias octo: ſenſim foco caleſcant, nec efferveſcant. Primò*, limpidus & acidus liquor fluet. *Secundo*, oleum limpidum, aqueo candore. *Tertiò*, fulvum manabit, majori vi ignis tollendum. *Quartò*, æſtu foci, ſtillat craſſum rutilans. Plurimum olei *terebinthina* fundit. Sed *uſui interno* melius id, quod, ut mox dicemus, ab affuſa affatim *aqua* elicitur.

E Cerâ. Ex *Cerâ* eâdem arte extruditur *oleum*: ex ejus librâ ferè ſeptem unciæ *olei* manant. Sed repetenda eſt hic *diſtillatio*; etenim in *butyri* craſſamentum abit oleum *ceræ*. prodeſt *ſtomachi* doloribus, *tuſſi* ex frigore, & *podagricis*. Si adjeceris *thus, myrrham, aloën*, & *gummi elemnium*, fiet optimum *balſamum*. Alii ceræ *vinum* indunt.

E Gummi. Nonnulli qui dura *Gummi* diſtillant, ut *thus, maſtix, myrrha*; duplum addunt *aquæ vitæ*, & *olei terebinthinæ* quadrantem ad *gummi*: & *balneo maris* decem dies macerant, aut *fimo equorum*.

Balſama. Hac arte, *Balſami* æmula auxilia fabricantur: *nam* calfaciunt, ſiccant, tenuant, aperiunt, digerunt, putredinem arcent, roborant: quale hoc, in *paralyſi*:

℞. *angelicæ, acori, azari, rad. cyperi ana drach.* j. *maſticis* ℥ j. ß. *galangæ, caryophyllorum, cinnamomi ana* ʒ iij. *nucum myriſticarum* ℥ iiij. *ligni aloës* ℥ ij. *gummi elemnii* ℥ vj. *aloës optimæ, myrrhæ ana* ℥ ß. *caſtorei* ʒ x. *ſtyracis calam. benjovini ana* ℥ j. *ſanguinis draconis* ℥ ſ. *florum lavendulæ* ℥ iij. *olei nucis unguentariæ lib. ſ.* Trita *hæc aliquot dies macerentur in aqua vitæ, fiat diſtillatio* ut diximus de *oleo terebinthinæ*.

Aliud.

Aliud.

Galbani uncia; *gummi hederæ, unciæ quinque: comminue & diſtilla: quod eliquatum eſt, redde libræ ſcheſten: iterum diſtilla.* nervos occupantes morbos *fugat*; memoriam occipiti illitum *recreat*. Aliud: *Olei terebinthinæ, ovorum induratorum albuminum, cujuſque accipe libram: reſinæ uncias ſex: gummi elemnii, uncias duas: fiat diſtillatio per cineres ex retorta*: horis 36 abſolvitur diſtillatio. contuſis *capitis* vulneribus prodeſt. Aliud: *Terebinthinæ ſeſquilibram, ceræ flavæ libram; nucis myr. caryophillorum, cujuſque unciam, retorta lente extillentur, diſtillato adde laterum uncias quattuor: & iterum diſtilla.* nervorum prodeſt *vulneribus*, & *tuſſi*, pectori illitum. *Capitis vul.* *Vuln. nerv. & tuſſi.*

℞. *terebinthinæ libras duas, olei communis libras tres, olei laurini uncias ſex, cinnamomi uncias duas: euphorbii, caryophillorum, baccarum lauri, gummi hederæ, ſagapeni, ammoniaci, opopanacis, galbani ana unciam unam, thuris; maſtiches, cujuſque drachmas duas. fi.* ut ſcripſi, *diſtillatio.*

Veſalius ita Balſamum componit. *Veſalii.*

℞. *terebinthinæ optimæ* libram; *olei laurini* uncias quattuor; *galbani* uncias tres; *gummi elemnii* uncias quatuor cum ſemiſſe: *gummi hederæ, thuris, myrrhæ, ligni aloës, centaurei*, cujuſque tres uncias: *galangæ, caryophyl. conſolidæ majoris, cinnamomi, nucis myriſticæ, zedoariæ, zinziberis, dictamni albi*, ſingulorum unciam; *olei vermium terræ* uncias duas, *aquæ vitæ*, libras ſex: *macerentur, ac*, ut diximus, *diſtillentur.*

Tres manabunt ſubſtantiæ: *prima*; aquoſa; *ſecunda*, aurea; *tertia*, rutilans balſamum. Prima, *ſtomacho frigido* ſtudet, ac *flatus* abigit: Secunda, *vulneribus* medetur recentibus, ac *paralyſi*. Tertia, *omnia illa* efficacius præſtat. *Stom. vul. paraly.*

Oleum Balſami D. Fallopii.

℞. *terebinthinæ claræ* libras duas; *olei de ſemine lini* libram: *reſinæ pini* uncias ſex; *thuris, myrrhæ, aloës, maſtiches, ſarcocollæ* ana uncias tres: *macis, ligni aloës.* utriuſque uncias duas: *croci* ſemiunciam. *fiat diſtillatio cinericio vel arenoſo igne.* *Fallopii.*

Eo modo extrahimus etiam *oleum* ex *antimonio*: ei miſcemus *acetum* forte, (ſit *crudum ſtibium*) & *oleum chamæme-* *Ex antimonio.*

mæmelinum, & *hyperici* miſcemus: digerimus in *fimo*: & per *retortam* diſtillamus. *Primò* effluit *aqua* ab *aceto*. ulcera *venerea*, & *maligna* rubrum hoc *oleum* mirè curat.

Alii miſcent *antimonium* & *ſaccharum*, ac diſtillant: debent *æquali* pondere ſumi, & teri in marmore. *Oleum* hoc *rubrum* dant *epilepticis*. Alii libræ *ſtibii* addunt *ſublimati* binas uncias, *retortâ* diſtillant *vehementi* igne, ex *cineribus* tamen: *malignis* ulceribus *cauſticum* fœlix. Inferunt fæcibus *aquam vitæ*, & quod reſtibile eſt *oleum* diſtillant. *aqua* illa *herpetes*, *verrucas*, *cancros*, *tophos arthriticos* curat impoſita. Alii libræ *ſtibii* addunt *tartari crudi* ſelibram, macerant *aceto* diſtillato, & *oleum* hoc exſtillatum *lepram* eximere ajunt.

Epilept.

Vlcera mal. arthrit.

Primò manat *aqua*, ſecundò *oleum vulnerarium*.

Ex myrrhâ jam oleoſus liquor ita paratur. Include in *pollinem* redactam *myrrham* induratis odorum *albuminibus*, abjecto *vitello*, ac iterum ſectas *partes* committes, *crati* impone vel *ſtanneo* in vaſe *foraminibus* pervio, & *cellæ* includes, manabit *liquor oleoſus*: qui *vitro* exceptus, & cum *aquæ vitæ* pari quantitate remixtus, in *equino fimo* digeratur menſes tres vel quattuor: hinc *vitro* inclinato effundatur *liquor*, quod *craſſamentum* reſtat, *balneo maris* imponatur, ut evaneſcat quicquid *aquæ vitæ* ineſt, vel *liquoris* ab ovo *eliquati*; etenim in *fundo* remanebit *oleum myrrhæ*.

Ex Myrrhâ.

Hoc anchuſæ radice admixtâ vehementiùs eniteſcit: ac guttulis aliquot affuſis *olei ſalviæ*, *caryophyllorum*, vel *cinnamomi* gratum *odorem* afflabis.

Quidam accipiunt *myrrhæ* ſemilibram, *vini rectificati* libram, màcerant in *fimo equino*, (*vitro* incluſa cùm fuerint) diebus ſex. *Extracto* vino, *vi* balnei, *fundus* oleum habebit: quod *panno* colatum, vim dabit *balſami*; etenim cuncta à *putredine* arcet, nam ſeſquidrachmæ pondere hauſtum, *putridos morbos* ſanat: cum *peculiari* liquore *parti*. & *morbo* dicato ſorberi debet. Delet *faciei* maculas hoc modo: *Vrticas acerrimas* coque ex aquâ, hujus *vapor* faciem irriget, quo manet *ſudor*, ſiccatáque *facies* ilicò hoc *oleo* illinatur. Alii *myrrham* in maſſam cum *aquâ roſarum* redactam digerunt duos dies, & *arenis* diſtillant, igne valido, mox remiſſo, ne uratur ſiccior maſſa. Iterum balneo diſtillatur: hoc *oleum* colli *veſicæ* ulcera ſanat,

Putridi M.

Ad maculas.

Veſica.

Eo modo & *oleum camphoræ* ferè paratur. in *lac* ſolvitur frigidum ac humidum: à leniſſimo *igne* exſtillatur,

E Camphorâ.

tertio

tertio ordine frigefacit, illinitur *hepati* ac *renibus* fervore æſtuantibus. *Renes cal.*

Caphuram ſolvit etiam *oleum amygdalinum*. Clarior ejus pars inclinando effunditur. in doloribus *dentium* ſi eo *genæ* illinantur, præclarè auxiliatur.

Oleum miræ potentiæ polychreſton.

℞. *olei communis terebinthinæ, olei laurini*, cujuſque libram; *miſce, & cucurbitæ immittantur, lentoque igne diſtillentur: quæ prima emanat aqua inutilis eſt, reſtibili materiæ* adde *cinnamomi, caryophyllorum*, ſingulorum ſeſquiunciam; *euphorbii, galbani, ammoniaci, gummi hederæ, opopanacis, thuris albi, maſticis, baccarum lauri detractis corticibus*, cujuſque drachmas tres; *caſtorei, ligni aloës, ladani, olei ſpicæ*, vel *diſtillati ex lavendula*, ſingulorum drachmas duas. *miſceantur cuncta ac digerantur.* Hinc *lapidem laterinum* in *fabaceas partes* confringes, & in *prunis* urito, donec excanduerint, ac *oleo* reſtinguito, & paulatim *aucto* igne diſtillentur. ſtudet *cerebro* frigore madenti; nam *memoriam* roborat *illitu*, ac *potu* guttulis *vino* mixtis: *refrigerato* cerebro *naribus* immittitur, illinitur hepati *frigido*. Bombace *utero* immiſſum, *fœtum mortuum* extrahit, & *menſtrua* evocat, *grumoſum ſanguinem* illitu & potu diſſipat, craſſam *pectoris* materiam extenuat, fiſtulas *palpebrarum* ſanat, morſibus *venenatis* convenit, *epithematis* modo ex *vino* impoſitum, vulnera *antiquata* ſanat. *Lienem* illitu abſumit, *podagræ frigidæ* ac *lumborum doloribus* opitulatur, *convulſionibus* ſuccurrit, *ſurditati* ex frigore medetur guttâ auribus immiſsâ, ac earum *vermes* necat, & *ſuſurra* diſſipat, *urinæ* difficultati medetur, quæ à *craſſâ* eſt materiâ, *calculum* abſumit; *vermes* necat; mollit *dura*; diſcutit *tumida*; *epilepticis* prodeſt ac *morbis frigidis*. Tale etiam *Balſamum* deſcribitur à *Io. de Vico*, ad *plurimos* morbos. & doctiſſimus *Rubeus* plurima 2. lib. 26. & *Andernacus*, qui etiam *Galbaneta* deſcribit.

Polychreſton ad varios morbos. *Vis ejus.* *Nervoſis frigidis.*

CAUTIONES QUÆDAM.

Qui hanc elegantiſſimam *artem* exercent, *caloris* ſeries varias, *teporis*, ac *æſtus* admovent. *Caloris ordo.*

In primo itaque ordine vel gradu *caloris*, fit maceratio ex *aquoſo vapore*, vel *fimo equorum, Sole, & clibano*. Ut *cibus* in humano corpore in *chylum* coctione abit; *chylus* in ſan- *Gradus caloris.*

ſanguinem, qui defecatur vi *lienis* à *craſſâ* fæce, *tenuique* ab ardore, à *fellis* veſiculâ: ita parata materia, *diſtillatione*, in diverſa trahitur (paratur *digeſtione* in *fimo equorum* & *circulatione*, nam ſeſe ita librant *commixtæ* materiæ, *ſolutæque* ſurriguntur facilè vi *ignis*) ut *elementorum* cottidie hiſtoria (vi *ſolis* jactatorum) nobis loquitur.

Digeſtio. *Digeſtio*, ut vocant, ex *fimo equorum* hâc arte fit. in loco ſubterraneo effoditur *foſſa*; huic *fimum equinum* injiciunt, *calceque* obducunt, iterumque *fimum* inferunt, idque repetunt dum *foſſa* æquetur *Solo*. ſi vim *caloris* acuere velis, *Cautio.* aliquoties fimum *aquâ tepente* rigabis. Sed ea *cautio* adſit, ne unquam in *algorem* deferveſcat: nam ita *cucurbitæ* indita putreſcerent. Hoc negotio fit partium quædam *ſeparatio*, fermentando. Etenim à *putredine* abeſſe debent, *Putredo abſit.* quæ eſt mutatio totius putreſcentis corporis *ſubſtantiæ*, ad corruptelam, à calido *externo*: ut definit *Galenus* 11. Methodi 8. Hic eſt *terminus* putredinis: qui eſt *interitus* formæ ſubſtantialis *mixti*. Itaque ex putrefactâ *florum*, *herbarum*, cæterarúmque rerum *ſubſtantiâ* corruptâ, quo modo *liquores* eliciemus, qui puriores referant integraſque *rerum*; quæ jam periere, *vires?* Ex *aceto* vinum non ſurrigitur. refert enim *forma*, qualitates *materiæ* unde elicitur: ut, ſi vinum fuerit *odoratum* unius anni, nec decimumoctavum menſem exceſſerit: hoc eſt, ætate viginti ſi fuerit, *optimum* liquorem fundet.

Itaque in his, quæ *facilè* evaneſcunt & putreſcunt, *cautè* & tenuiter *fermentandum*: ut in *fructibus*, *floribus*, *Fermentationis modus.* *herbis*. Sed cùm plura conſociantur, quæ concurrentia ita ſe trajiciunt ut quid novæ formæ acquirant; ut cùm *aromata* vino dantur ardenti, horæ quædam, non dies, *macerationi* ſuffecerint: ut, horæ octo. *Lachrymæ*, & *ea* quæ non æquè *putredini* patent, aliquantulum prolixiùs macerabuntur *fermentatione*.

Fit autem *fermentatio* ebullitione quadam cum *humore*, ex ſententiâ *Platonis*, & *Galeni*, 1. Prorrh. 2, 40. Etenim *tribus* opus eſt in fermentatione, *terreâ* parte, quæ in majorem turgeſcit molem: *humidâ*, unde *flatus*, qui tenuant terream & lentam humoris compagem. Itaque quæ *facilè* putreſcunt aut evaporant, non ſunt fermentanda. Sed cætera præcedat *fermentatio*, non autem *putrefactio*: nam à *putridis* acre quid ſtillat, & alienum pingue.

Quâ

Quâ *caloris* copiâ in rebus *digerendis* opus ſit, natura rerum explicabit, ut ſi *vinum novum* diſtillandum fuerit; primò *digeſtione* opus erit; at *vetus vinum* adeò *ſpiritus* tenues ac puros obtinet, ut *ſeparatione* nullâ opus ſit.

Gummata cuncta *pinguedine* rigantur alba, difficiléque ſeparabili: quare ni digerantur, *diſtillatione* urentur. Quare ut faciliùs ſeſe librent ac ſeparent, à remixtâ mole, *vitelli ovorum* unà miſcentur in duritiem lixati: nam ita *digeſtione* in *oleum* eliquata *pinguedo*, ſetaceo colabitur, & *calido* loco digeretur. quidam remiſcent cum *vitellis* gummi, ac condunt menſibus aliquot ſub *terrâ* frigore madoréque inſigni; trium quattuórve pedum altitudine; hinc ex *arenis* exſtillant *fervidis*. *Gummi.*

Diſtillatio per *favillas* vel cineres, *tertium* caloris ordinem non ſuperat. Quare quæ intus ſumuntur, *aquâ* aut *cineribus* ſint eliquata, cætera *majorem* vim exercent in *corpus* quàm decet: ut quæ per *arenam candentem* ſurriguntur. *Vis graduum cal.*

Sit hæc ſeries, *prima* per vaporem aquæ extracta, *ſecunda* ex aquâ calidâ, *tertia* per cineres, *quarta* arenis. Hæc ad *tertium* caloris ordinem ſaltem ſurgunt. *Lymatura chalybis* ad *quartum* gradum ſe erigit. In quolibet horum quædam eſt *latitudo*, *primò*, ut in *aquâ balnei* cùm ſibilum edit, quaſi jamjam bullitura; *ſecundò*, cùm ebullit; *tertiò*, cùm æſtu effervescit. Quin eoſdem *fervoris* gradus in *favillis* & *arenis* notabis. Hæc variè moderamur ex *ignis* copiâ, *fornacis* latitudine, ac altitudine, & *caloris* exſpiraculis.

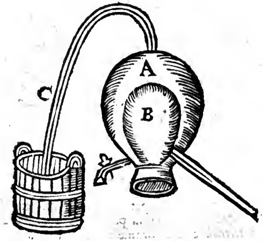
Ex *Balneo* & *naturali* fit *diſtillatio*; quod ita imitabimur. *Accipe* partem unam *calcis ex fornace calentis*, *ſulphuris* ſemiſſem, *aphronitri* quadrantem, *aluminis* beſſem: *redigantur in pulverem ſingulatim: cacabo infunde cuncta. cùm ex Balneo maris diſtillas, ſit pars cacabi tertia aquis vacua*; hoc eſt, *balnei* pars *tertia* vacet. *Bal. nat. diſtil.*

Ne *vivida* vis *ſtillatorum* oleorum evaneſcat, hoc modo claudetur *excipulum*: Accipe *ceræ albæ* unciam, *maſticis* ſemiunciam, *boli Armeniæ* tres drachmas. miſce, & *veſicâ* obvelentur, *Obſervanda.*

Studendum eſt ubi *tenuis materia* eliquanda venit, qualis *aquę vitę*, *flores ſtœchados*, & *cuncta* ex quibus *oleum* tenue ac ſubtile exſtillamus, ut *capitellum* eo modo fabricatum ſit, quo nullo empyreumate elata *materia* inquinetur.

Hoc obtinebimus, ſi *capitellum* duplex fuerit, quo *frigidam* excipiat.

Hoc modo.

A Galea refrigeratoria, vel veſica magna quâ galea veſtitur, & circum iſthmum arctè ligatur filo calciariorum. Arundo veſicæ gemina immittatur, ut frigida aqua immitti, ac calida emitti poſſit, vel terra cingatur capitellum, ut aqua à fiſtula affuſa exhauriri commodè poſſit.
B Ænea galea, quæ cingitur alia galea refrigerante.
C Fiſtula quæ aquæ impoſita perpetuum fontem frigidum ſuppeditare poteſt.

DISTILLATIONES, & AQUAE ODORAE.

Notandum in rebus *diſtillandis*, quòd quæ res *vitâ* auctæ fuere, *geminum liquorem* continent: *alimentarium* (cujus nempe portio in *aquam* diſtillatione eliqueſcit) & *primigenium*, cujus pars eſt *oleum*, quod *ſaporem* & *odorem* gerit *ejus* unde dimanavit.

Quo modo. Si itaque *vis* medicata *herbis*, *floribus* & *radicibus* exſtillanda fuerit, acciſæ ac tuſæ, *ſuccóque* madidæ *ſuo*, biduo reponendæ ac obſerandæ: hinc *primò* acriore, *dein* ignaviore igne fluant. Sin *tenuior vis* in quâ *odor* reſedit, elicienda ſit, integræ, nec fractæ, *miti igne* diſtillentur ex

Bal-

Balnei aqua, vel *ejus* vapore, ut *roſæ*, maximè ſi *ſicco loco* collectæ fuerint: nam ut ſcribit *Plinius* 21. lib. 4. illæ *odoratiores* ſunt quàm quæ *humidis locis* leguntur. *Nec* ejus aqua ilico ſpirat ſuave, priuſquam *Sole* cocta fuerit, & *manè* roſa *optimè* ſpirat. Talia *mitiſſimè* emulgeantur, ut per *auram balnei*. *Roſæ.* *Vaporis balneum.*

Vapore itaque utendum in *his* quæ *tenui* egent igne; quæ halituoſa leptomeriâ circumfluunt. Vocatur *primi gradus* ignis, balneis *ſecundi*, cinerum arenæ, *tertii*: *Matthiolus* arenas *balneo* committit, ut quaſi *medius* quidam *calor* efflorefcat: unde effundi poſſe *geminum* affirmat liquorem: *primum* dilutiorem; *alterum* rubentiorem. *Quartus* ignis gradus *limaturæ chalybis* inditur. Fit autem diſtillatio per *vaporem* mitiſſima, nec ullum *aduſtionis* veſtigium imprimit; ac *innatam* ſibi facultatem redolet. Vas *æneum* fornaci inditur, ac *aquâ* repletur: hujus *labris*, junguntur *labra* alterius urnæ, ac obſerantur: ſit *urna* circumcirca *foraminibus* quibuſdam pervia amplioribus: his foraminibus pertoſo vaſi, vas *herbas* continens inſeritur, ac obſeratur. Ne verò elangueſcat *calor* vaporum, *olla* ſummo apice *foramen* exile gerat, ut ritè gubernari *caloris* temperies poſſit. liquor *Soli* exponatur dies octo, ita tutiùs perennabit. Eo modo & ex *gummis* odoratius *oleum* fluit. libra *pulveris* vix unciam *olei* fundit. *Ex gummis.*

Quæ extillantur, ſi *ſublimi* ſpacio non evehantur, *ſæpius* in diſtillationem revocari debent, quò *crudior* materies (quam *phlegma* vocant) abſtergeatur.

Notandum quò quæque tempeſtivè in uſum hunc trahantur: ut enim variæ *plantarum* naturæ, aliæ *dulces*, aliæ *amaræ*, ita & aliis temporibus annus *ſurculos* ac *flores* earum profert. *Radices* ut commodè tractentur, eo anni tempore, eâque ætate extrahes, quâ *ſucci* plenæ fuerint, non nimiâ mole ſtupendas, nec inopiâ tabidas. Contundes & ſcindes, *vinóque* aſperſas, *calore* digeres: ſin *humore* luxurient nimio, *primò* leniter ſiccandæ, *filo* trajectæ; ſi *pingues* fuerint, *tepor* Solis ad *digeſtionem* ſuffecerit. *Herbæ* commodè diſtillantur, cùm ſe in *primum ſemen* colligit *flos* adhuc reſtibilis: tunc unà cum *radicibus* commodè *diſtillationi* præbent. Quæ autem ex *herbis* eliciuntur *vaſculo* impoſitis, quod *aqua bulliens* circumluat, nihil ferè bonitate cedunt his quæ per *vaporem* emulgentur. Quin & acrior ab *igne* vapor urit; & à *cacabo* inflammatur inter- *Quando.*

 dum,

dum. Sin velis *vaporem* à *tepidâ* ſolum *aquâ*, nil ille ſurriget. Si *validiorem* aliquantulum petas, reſpondebit *balneo*. Et varius in *aquâ* calor facilè obſervabilis: non æquè in *vapore*, niſi per *aquam*. Obſervabile, *ignem* optimè gubernari, qui ex *carbonibus* accenditur, nam æqualis eſt.

In ITALIA *fragrantiſſima aqua* extillatur ex *floribus* malorum *citriorum*, *limonum*, & *aranciorum*: quorum cùm apud nos inopia ſit, ita imitabimur.

Aqua ex malis citriis, & aranciis. Accipiemus illam abraſam *flavedinem* teneram *pomorum* (in quâ *fragrantiæ* focus reſedit) *ſucco* pomorum aſpergemus (modò ad *frigidum uſum* ducere velimus) aut *vino*; vel ſi *calidioribus uſibus* accommodemus, *Cretico vino*; imò & *aquâ vitæ*; & diebus quibuſdam digerantur. Vel ilicò *exciſa* à pomo *flavedo*, ſine attritione, extilletur *balneo*. ita *cortices cotoneorum malorum*.

Vtilis hæc *aqua*, præter *ſuavem* odorem quem ſpirat, uſibus *cottidianis*; & quoque miſcetur *ſaccharo*. *Veneno* & *peſti* reſiſtit, *halitum oris* commendat, *melancholiam* diſcutit, *ſtomachi* pituitam diſſipat, *oculorum* craſſitiem extenuat, ictibus *venenatis* appoſitu prodeſt; epithemata *cordi* gratiſſima inde fiunt in *populatim graſſantibus* morbis.

Aqua ad peſtem. *Aqua* ad præcavendam *peſtem* & *venena*, accipe *cinnamomi* libram: *flavedinem citreorum*: *ſummitates meliſſæ*, *ſemen angelicæ*, extilla ex quatuor libris *malvatici*, & *rhodoſtagmatis* tantundem.

AQUA *odorata Italorum, quàm* Damaſcenam *vocant, à roſis Damaſc.*

Cinnamomi uncia; *caryophyllorum* ſemuncia; *ſampſuchi*, *roriſmarini*, *lavendulæ*, *foliorum lauri*, *pulegii*, *roſarum alborubentium* (*Provinciales* vocant) ſingulorum *viridium* manipulus; *vini malvatici*, *aquæ roſarum*, ſingulorum ſeſquilibra: inciſis *viridibus*, ac *aridis* in *pulverem* verſis, *Soli* exponantur ſex dies. hinc diſtillentur in *duplici* vaſe. Addunt quidam *citrii corticem*, *ſtyracis calamitæ*, *iridis*, cujusque drachmam: & *flores jaſmini*. *Hac* aqua *veſtes*, *lintea*, *manus*, *nateſque* aſperguntur.

Alia: Accipe *caryophyllorum*, ſemunciam; *aquæ roſarum*, ſeſquilibram: miſce, & diſtilla. Ita *myrrha* diſtillatur: & ejus guttulæ *aquæ* gratiam aſpirant.

Alia: Anguſti oris *vaſi* inde *moſchi* grana duodecim: alteri vaſi inde *roſas* vel *violas*; hæc *vaſa* junge ore, & Soli expone

expone ita ut *ſublimes* ſint *roſæ*; linteo *ſepto* ora diſcriminentur. Quidam *roſas* parum contundunt. *Caryophylli* & *cinnamomum* loco *moſchi* poni poterunt.

Alia: Ex *roſis* ſternatur *cucurbitæ* ima pars: mox *lilia* ſuccedant: & ſeries quæque habeat aſperſos *caryophyllos*, & quid *moſchi*: & *roſarum* ſtratum hæc iterum tegat: diſtilla.

Vel hoc modo *ſuaviſſima* fiat aqua: *Roſarum* libræ tres incidantur, *cinnamomi*, *caryophyllorum*, ſingulorum drachmæ duæ: *camphuræ*, ſemidrachma; *radices ireos*, ſemuncia; *nucis moſcatæ*, *macis*, ſingulorum drachmæ duæ, *vitro* excipiantur; ac ſuperfundantur *vini Cretici*, *aquæ roſatæ*, ac *lavendulæ*, ſingulorum unciæ tres: dies octo macerentur, ac diſtillentur: ac *moſci* ſcrupulo imbuantur, ac *Sole* dies quinque digerantur. Addi poteſt *ſtyrax cal. benzuin.*

Alia ex ſuperioribus compoſita.

Aquæ roſarum, libra; *aquæ damaſcenæ*, *aquæ ex corticibus citri*, ſingularum uncia; *cyperi*, drachma; *ligni aloës*, ſemuncia; *benzoini*, uncia; *iridis*, tantundem; *ſtyracis calamitæ*, ſemuncia; *caryophyllorum*, drachmæ duæ; *moſci*, *ambari*, *zibeti*, ſingulorum ſcriptulus. Inſolentur quindecim dies vaſe *cottidie* agitato: *cordi*, *cerebro*, & *ſtomacho* proſunt.

In *odoribus* notandum, quòd *florum* ac *herbarum* quarum *tenuis* eſt facultas & *rara* materia, *vires* omni *diſtillatione* evaneſcunt, ut *violarum*, *roriſmarini*, *baſilici*.

Ut herbæ *odorem* non exuant, contundantur, ac digerantur, & *torculari* ſubjiciantur; & illa *materia* circuletur (ut ajunt) id quod *purius* eſt, hâc arte à *fæce* ſeponitur.

Edulia contundantur, ac bulliant tres quatuórve dies ritè *obturato* vaſe: hinc *ſetaceo* exprimantur; mox diſtilla ex *balneo*: extillabitur *aqua*, at *alimentalis* materia *fundo* hærebit.

Ex omnibus *oſſibus* oleum trahitur: nam dum æſtu candeſcunt, *oleo veteri* extinguuntur, ac ab horis quatuor, in partes *craſſas* comminuuntur, ac diſtillantur. Confert id oleum *podagræ*, *epilepſiæ*, *arthritidi*: ut ex *maxillis equorum*.

Baccarum Iuniperi aqua.

Ex baccis & ligneis.

Baccas plurimas contundes in *maſſam*, ligneo *vaſi* impone; affunde *aquam* æſtu *bullientem*, ut obruatur *maſſa*; junge *fæcis vini* eam copiam, quâ medii pedis altitudinem ſuperet: *cooperto* vaſe, diebus quatuordecim illis *otium* ſit, dum nempe *acorem* inſtar *fermenti* ducat *maſſa*: cottidie *bacillo* hæc maſſa agitetur. Tandem fiat *diſtillatio* ex eo *vaſe* quo *terebinthina* eliquatur; *excipulum* amplum ſit. *Ignis* lentior initio excludet ſpiritum *juniperi*, hinc ſubſtantiam *vini*, & *granorum*.

Uſus.

Hoc *vinum* apud *Colonienſes* maximi *uſus* & pretii eſt. *Cochlear* hauſtum ejus, *partum* accelerat, *ſtomachum* firmat, *convulſionibus* ac *reſolutionibus* medetur, *colicos uteríque dolores* compeſcit, ab inquinato *peſte* aëre tuetur, *calculoſis* expetitum remedium, *fiſſuras ulceráque manuum* ſanat.

Ita & *baccæ lauri, hederæ*, & *ſabinæ* extillantur, & *ligna*, ut *guaiaci, corni*, quod *ſtrumas* abigit.

Elegans ratio quâ olea ex camphorâ gummis, & aromatis eliciuntur.

Ex gummis & aromatis.

Accipies *oleum amygdalorum dulcium*, cui miſce *camphoram* (aut quod lubet *aroma*) ac in *maſſam* coge; *Sole* digeratur: *hinc* exprime *oleum*, cui *ſpiritus vini* affundes quaternum digitûm altitudinem, & octo dies *alembico cæco* digeratur. *Hinc* favillis ſurrigatur *ſpiritus vini*; etenim fundus *oleum* retinet *amygdalorum*. *Tandem* hunc *eliquatum* vini *ſpiritum* tepente *balneo* auferes; nam *fundus* tenuiſſimum *oleum* habebit.

Eâdem arte *aromata* elicies, & *ſtyracem, benjovinum, ladanum, crocum, aloën, thus, maſticen, moſcum, ambram, zibettam.* Alii *oleum tartari*, cum *aquâ roſatâ* his remiſcent. Alii *gummi* tuſo *aquam vitæ* addunt, ut quatuor digitos ſuperet: duobus diebus *balneo* macerant: inde *aquam* colant, & *aliam* infundunt toties dum *coloris expers* effundatur: conſociata *aqua* diſtillatur: in *fundo* oleum remanet. quod, ſi tenacius ſit, redditâ *aquâ* iterum diſtilletur.

Alia

Alia ratio.

Accipe *benjovini*, *vini* rectè *diſtillati*, cujuſque libram, *craſſiùs* comminuatur *benjovinum*: depreſſæ *cucurbitæ* imponantur. *leni* igne *vinum* evocetur (à *digeſtione*:) mox ſurrigatur *oleum* acriori *vi*. hinc *æſtu* torridiore aſcendet *gummi*, quod inſtar *mannæ* galeæ accreſcet, mirâ *odoris* fragrantiâ excellens: his tincta *roſata aqua*, jucundiſſimo *odore* perfunditur. Vel, *benjovini contuſi* ℥ *vj. ſtyracis calam.* ℥ j. *ladani* ℥ ß. *nucis myriſticæ* ℥ *ij. moſci gran. iiij. aquæ vitæ* ℥ *ij. fimo macera, ac diſtilla oleum.* omnes *vires* firmat.

Oleum Terebinthinæ quidam diſtillant, remixto *cinere querno* ſatis copioſè, aut *lapillis* injectis. Alii *accipiunt* libras duodecim *terebinthinæ*, & *aquæ fontanæ* libras triginta (ne urantur *ſpiritus*) ex organis *aquæ vitæ* eliquant *oleum*. Lentè exardeſcat primò *ignis*. Unam *olei* libram præbent libræ quatuor: etenim quod relictum fuit, ilicò antequam refrixerit, in *aquam frigidam* effunditur, ac in *colophoniam* abit. Hæc in *oleum* vertetur hac arte; libram ejus remiſcebis unciis duabus *butyri*, ac tenui *igne* liquentur, inditâque *retortæ* extillentur: efferetur *oleum rubrum*, ac parum *fæcis* reſtibile erit. *Terebinthina.*

Inſigne ex *his* oleis *balſamum* parari poterit: etenim & *terebinthina* per ſe efficax eſt in *vulneribus*, hoc modo ſi præparetur: Accipe *terebinthinam*, & *vinum rubrum*, ſit æqualis utriuſque copia; bulliant, & nondum abſumpto vino effundantur in *aquam cyclaminis*; ſæpiuſque *laventur* dum frigeſcant: hinc miſce mediæ quantitati *vitellorum ovorum*.

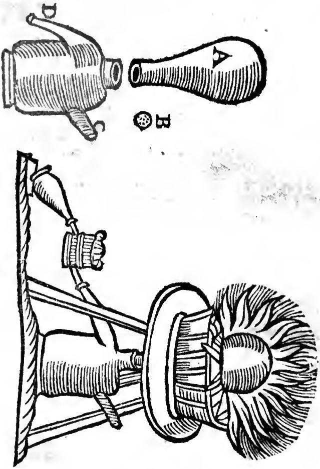
OLEUM SUCCINI *per* DESCENSUM.

Extorqueri poſſunt ex plurimis ſolidiſſimis *rebus* hac arte *olea*. Vas inferius duos exerat *canales*, quorum ſuperior *ligneo cono* obſtruatur; inferior autem per vas *aquâ* plenum trajiciatur, aut *fiſtulæ* jungatur *ſtanneæ* quæ *vas* pervadit, ut tandem in *excipulum* finiat. Uterque autem *canalis* ſe exerat per *furni* parietes. Infundes *ſuperiori* canali *aquæ frigidæ* tantum, dum ex *inferiori* canali effluat, ſecumque innatans *oleum* in *excipulum* traducat: nam quod *oleoſum* non eſt, ſidet in *vaſis* imo, quod *canales* habet.

Fabricato itaque *furno*, cucurbitam ſuperiorem *ſuccino* ac *lapillis* alternatim implebis; nempe *primùm* ſternes fundum *ſuccino*, *dein* ſuperſterne *lapillos*, *móxque* iterum *ſuccinum* injice, idque toties dum impleto vaſe *ſilices* operculum *perforatum* tangant. *Excipulum* contineat *aquæ puriſſimæ* ac *frigidæ*, libram. Accende undique *ignem* vi *æquali* emicantem; mox *auctior* reddatur, *ſenſimque* vehementiùs æſtuet uſque ad veſperam: tunc enim aſpergatur *cucurbita* undique *carbonibus* ardentibus, imò obruatur illa, ac *igne* candeſcat. permitte ut totâ nocte ultrò refrigeretur. poſtridie exemptam *cucurbitam* deprehendes *ſuccino* exhauſtam. *lapillos* nigredine obductos; *vas* ſubjectum imum, *fæces piceas* oſtendet. Dum hæc fiunt, ſtudiosè nota, num ſubjectum *vas* ſatis *aquæ* habeat, quâ *oleum* in *excipulum* eructet. Quòd ſi inediâ *aquæ* elabi nequeat, *ligneum* conum extrahes, & *aquæ calidæ* tantum affundes ut *oleum* in *excipulum* prolabatur.

FOR-

FORNACIS FABRICA.

A Cucurbita ſuperior cum ſuccino, & ſilicibus.
B Operculum perforatum.
C Canalis ſuperior, per quem aqua ſubinde affunditur.
D Canalis inferior, per quem oleum cum aquâ elicitur.

Balſamum arte factum, inſigni vi excellens.

Accipe *olei terebinthinæ*, eâ quâ dixi arte *extillati*, li- *Balſamum.*
bras

bras tres; *florum lavendulæ, majoranæ, ſtœchados, trium cordialium, ſpicæ, foliorum lauri, meliſſæ, hyperici, betonicæ, ſalviæ, rutæ, menthæ, abſinthii* Romani, ſingulorum manipulum: *ſcordii, dictamni*, cujuſque ſemimanipulum: *radicum zedoariæ, peucedani, angelicæ, enulæ, iridis, pęoniæ utriuſque, calami aromatici, valerianæ, ſtrutii, ſeminis citri, ocimi*, cujuſque ſemunciam; *corticum citri, cinnamomi, galangæ, nucis moſcatæ, macis, caryophyllorum*, ſingulorum unciam; *gentianæ, rhabarbari, cubebarum*, cujuſque tres drachmas; *croci*, drachmas duas; *ſtyracis, myrrhæ*, cujuſque tres uncias; *maſticis, thuris, benjovini*, unciam ſingulorum; *camphoræ*, drachmas duas; *moſchi*, drachmam.

Primò *cucurbitæ* impone *herbas, flores*, & *oleum terebinthinæ*, adde *ſpiritus vini* quatuor uncias: Digere, ac extilla per *balneum maris*.

Hinc injice *huic* liquori *aromata, radices, ſemina*, & *cortices*; ac à digeſtione, citrà *empyreuma*, ſurrige *arenoſo igne*. Ac *huic liquori* indes *gummi* præſcripta ac *lachrymas*, iterumque ad *ignem* revoca *moſcus* & *camphora* linteo commendari debent, ac in *medium* cucurbitæ ſuſpendi; ignis enim *æſtum* reformidant.

Hoc *plurimis morbis* confert, *ſanitatem* ſtabilit, ac rationi incomperta vi, *contumaciſſima mala* perſanat.

Finita diſtillatione, *ſpiritus* vini *balneo* evocetur.

Fæces à primâ & ſecundâ diſtillatione *reſtibiles* aſpergantur *hoc ſpiritu*, digerantur, ac *vi* ignis *oleum* per *alembicum* extundatur. *rubicundum* illud, ac empyreuma redolens, in *ulceribus deploratis* miram efficaciam habet.

DE AQUÆ VITÆ (*inde dictæ, quòd vitæ tutelaris exiſtimatur*) *diſtillatæ vi, ac uſu.*

Ἀθάνατ-ος. E *vino* extillatur *puro*, ſi quæ injicienda ac maceranda ſint, ferè duodecim *aquæ vitæ* libris injiciuntur, *ſpecierum* & *herbarum* unciæ octo: ac *vitreo vaſe* macerabuntur (occluſo *vaſis* oſculo accuratè) diebus quindecim. Deinde *vitreo* alembico *vaſi* ſuperpoſito, *aquæ* ferventis vel tepentis *balneo* exſtillentur, oſculis *alembici* concluſis. AQUA quæ inde fluxerit, in *aliud vas* ſubinde refundatur, additis *ſantalis odoratis* teſſulatim inciſis, & ſemiſcriptulo *moſci*, & *ambari* in tenui *linteo* colligati, & *roſati julapii clariſſimi* libra. hinc *fortiter* concutiantur dum *julapium* cum *aquâ* miſceatur. Claudatur dein vas *cerâ* & *membranâ*, & dies quin-

quindecim quieſcat: & ultimò in *aliud vas* transferatur & recondatur.

Hæc *vini* tenuiſſima pars, *aqua vitæ* vocatur. nam ut *cuncta* injecta à *corruptione* vindicat, ita & ipſa *corpori humano* injecta omnem *putredinem* arcet; *coctiones* promovet, excitato *calore nativo*, evictiſque *cruditatibus* vividam vim *ſpirituum vitalium* recreat, *calidúmque nativum* quaſi in *eclampſin* evocat. *Ventriculum* calfacit, *cerebrum humidius algoréque preſſum* excitat, *intellectum* acuit, *viſum* (injectam cùm *euphragiam* gerit) *clarum lucidúmque* efficit, *memoriam* reparat, *ubi calidum nativum* opprimitur *excrementis à frigidis*: vel ſi *infirmus* ſit, vegetat. Rectè parata erit, ſi ei immiſſum *oleum* ſidat, & ſi *tota* exuratur ab *immiſſa flammâ*, ſi eadem *ſurrigatur*, quâ *immiſſa* fuerat, copiâ; manu trita evaneſcit ilicò: vel ſi *caphuram* diſſolvat. *Vis aquæ vitæ.*

Sed ita hæc *aqua* parari debet, ut cujuſque propriè *naturæ* ſtudeat, & cum *morbo præſente* pugnet. Nam cujuſque *rei* injectæ *vires* ilicò prolectat. & in ſe traducit.

Ut ſi *cerebrum* in *vitio* fuerit, *cephalicas herbas* immacerabimus: ſi *ventriculus* aut *cor*, his ſtudentibus *rebus* imbuemus. nam ilico ob *tenuem* vim *aquæ* VITAE *vires* appellunt *partibus* ipſis. ut ſi *cor* fatiſcat, *cinnamomi* vi, vel *ſantalorum*, *caryophyllorum*, *zedoariæ*, *ſpeciebus diarrhodonis abbatis*, &c. perfundetur: ſin *caput* vitium fecit, *betonicam* injiciemus, *nucem moſchatam*, *melanthium*, *calamum*, *pœoniam*, *ſalviam*, &c. injiciemus. Si *flatus* bellum indixerint, *calaminthain*, *mentham*, *cuminum*, *aniſum* inferemus. *Ut miſcenda.*

Ita fiunt ex hac *aqua vitæ* antidota *præſtantiſſima*: quæ, non ſolum *hauſta*, ſed & in *faciem* ex *alterius* ore projecta, *epilepticos*, & *animo* defectos *præſentaneâ* vi revocat, *aphoniam* expellit, & *moribundos* tamdiu ſuſtinet, ut & *miraculi* ſpeciem inferat. *Etenim exiſtimo ferè omnium rerum vapidas partes prolectari poſſe vini ſpiritu: quemadmodum frigidiora aceto diſtillato: ut etiam quæ foris admoventur, oleo laterino, vel terebinthinæ.* & *calcinata* (ſi res combinatiores fuerint) & *digeſta* ſolvunt. *Melle* interdum acuitur. Et hæc *extractio* eſt *ſubtiliſſimarum* partium; ſine *igne* enim fit, non aliter ac *nix*.

Cautio.

Uſum ejus *liberaliùs* ineant *frigidiores* temperie, quique *flatibus*, *cruditatibus*, ac *morbis frigidis* obnoxii vivunt: ut qui

qui *ventriculi* dolore à *cruditate* & *flatu* premuntur, *vertiginoſis*, *comitialibus*, *paralyticis*, *melancholicis*, *veternoſis*, *hypochondriacis*, cordis *pulſu* & animi *deliquio* laborantibus *remedio* eſt, ſi cottidie ſumatur *cochlearis* menſura; ob *julapium* additum non tantâ vi caloris æſtuat.

In *colicis* doloribus à *flatu* & *cruditate*, uncia additur enematis fœlici ſucceſſu, maximè additis quæ *flatus* ejiciunt, ac *mithridatii* vel *theriacæ* binis drachmis. *calidis* naturis hæc *aqua* bellum indixit; *jecori* namque ac *renibus* inimica.

Mirum eſt quantâ facilitate languentes à *frigore* vires
Hiſtoria. erigat. Inſignis Medicus *Savonarola* narrat, *Antonium è Scarperia* clariſſimum Medicum, cùm eſſet annos natus octuaginta, dicere ſolitum, ſe *ſtillatitio vini liquore*, annos duos & viginti *vitam* produxiſſe. Et *Iacobum Parmenſem* Medicum eximium, cùm nonageſimo anno proximus eſſet, hoc eum eidem *liquori* aſcripſiſſe. Præterea *Io. Franciſcum Gonzagam* primum Mantuæ Marchionem, plurimum huic *ſucco* tribuiſſe; ubi enim opus *pervaſione*, *attenuatione*, *calore*, nil potius *diſtillatis*: modò *dextrè* in uſum flectantur.

Attamen *ardentia* hæc ecchylomata, & *Eccriſes* Chemicæ, ut etiam *aqua ardens* tenellulis *corporibus* inimica ſunt: ut nec *oculis* infundenda; ut nec *aqua vitæ*, niſi miſceatur cum *rhodoſtagmate*, & *ſaccharo*. Nec ſe fallant *naturâ* calentiores, exiſtimantes *cælesti* calore flagrare *aquam vitæ*:
2. anim. 41. etenim *elementarius* is totus: auctor *Ariſtoteles*, quod *idem* calor, ut à corporibus *cæleſtibus*, temperatus eſt, eorumque ut virtute agit, hac ratione eſt cæleſtis. Cùm autem peculiari *ſuâ formâ* agit, id eſt, *ignis* formâ, nullâque cùm alia tegitur, elementarius dicitur. *Senſus*, fidus in his judex, *differentiam* calorum non agnoſcit.

Galenus, aſſerit *febrem eſſe calidi nativi in igneum muta-*
2. gen. animal. *tionem*. Nec *Ariſtoteles* dicit *calorem generationis cæleſtem eſſe*, *ſed cæleſti reſpondere proportione*, ἀνάλογον εἶναι τῷ τῶν ἄστρων στοιχείῳ. Itaque *calidi* naturâ, ætate, vel morbo abſtineant ab *aquâ vitæ*. Novi ſuffocatos *refrigerii* inediâ; in calorem abrepto, hujus *immodeſtiore* uſu, pectore. *Stomacho* etiam *crapulâ* onuſto inimica eſt, nam *paralyſin* accerſit, ac *tremores* his creat: nam *tenuiores* partes in *caput* effert. *Cibum* præcedat tribus horis, ita *extenuabit* & *diſcutiet* cruditate & excrementa. *Frigidis* morbis

utilis

utilis eſt, evictâ jam edomitâque *materiâ*.

Quæ *aquæ vitæ* immerguntur viginti quatuor horarum ſpacio exuuntur ſuis viribus, quas totas ſibi aſciſcit hæc *aqua*. Attamen præſtantior redditur *aqua compoſita*, cùm *vino generoſo* injecta, ac octo decémve horis macerata diſtillantur. Ita, inquit doctiſſimus Medicus *Rubeus*, magno aliqui arcano, ex *radice gentianæ* eliciunt *aquam*. His miſcetur *vinum*: ac quarto ſolùm his utendum. Immitti ſolebant *cubebæ*, *cinnamomum*, *galanga*, *nux moſcata*, *caryophylli*, *gingiber*, *mace*, *zedoaria*, *piper*, *cortex citri*, *ſalvia*, *ammi*, *xyloaloë*, *calamus od*. *ſtœchas*, *chamæpitys*; *theriaca*, quam infundunt ſolùm per menſem, ſæpè verſant, dum *croceum* colorem trahat *aqua*. *Putredinem* arcet: ſed tamen *calorem* acuit. *Compoſitâ aquâ vitæ.* *Quoties utendum.*

Quæ fiunt ex *zytho* aquæ *ardentes*, ſaporem *vini* non gerunt nec fragrantiam, nec illam familiaritatem agnoſcunt cum *noſtro* calore: *calorem* & *ſiccitatem* concedimus, *reliqua* negamus: *ars* enim aſſequi *naturam* nequit, niſi ejus ſuppoſitâ materiâ.

Deprehenditur materies unde manârit *aqua vitæ*, ſi *guttulæ* aliquot volâ in manus fricentur, evaporabit *aura* antiqui parentis, qui *olfactu*, qualis ſit, facilè deprehendetur. *Adulterata ut noſcatur.*

Sed maximum ſtudium adeſſe debet, ut *optima* aqua vitæ habeatur. Sit itaque vinum diſtillandum non corruptum, ſed *odoratum* maximè, ætate *vegetum*. *Savonarola* præfert *nigrum albo*, quòd denſiore ſubſtantiâ ſit, & validiore, licet fortè non ita penetret. Sed exiſtimo *parcius* elici ex *nigro*. *Album* magis laudandum, vel ſaltem *rubrum*: non enim *ſalem* extrahere conſilium eſt: nam *generoſiſſimum* illud Italiæ vinum, *album* vocat *Dioſcorides*, quod tamen vere *giluum* eſt. *A quo vino ſit diſtillando.*

Sit itaque flavum vel fulvum. *Savonarola* fulvum *vinum* præfert, quòd ſit *ſtomacho* gratum.

Sed *Galenus* ſcribit, *nullum vinum tenue eſſe exquiſitè dulce. & ſapor is in aquâ vitæ non ſervatur niſi phlegmatis ratione*. Et ex *tenui* vino eſt facilior *eliquatio* & copioſior. nam ex *dulci*, pauci *halitus* efferuntur, ob *craſſitiem* partium: & hinc eſt, quòd non ita inebriat: nec geniti inde *flatus* adeò penetrant *hypochondria*; & ipſum confert oleo *Ariſtoteles*: nec ſtringitur frigore, & uritur. *2. anim.*

Scribit *Albertus Magnus*, quòd ubi partes *aquæ* è *vino* *4. Meteor. 17.*

exti-

exſtillârunt, *reſtibiles* manent *terreæ* partes perfuſæ humori *oleagineo*: quin ſi *ſubſtantia* illa ulterius efferatur lento igne, emanat *oleum*: quâ re plurimum inter ſe diſcrepant *vina*. Quò enim *fortiùs* vinum fuerit, hoc *parcius* manabit *aqueus* liquor: *oleagineus* autem *copioſius*. E diverſo, quo tenuius debiliuſque, *aqueus* majori copiâ ſtillabit, parciùs *oleoſus* humor. *Rubrum* pluri *oleo* perfuſum eſt quàm *album*: & *flavum*, quàm *aqueum*. Aqueum vocat *Albertus*, ut doctè explicat doctiſſimus Medicus *Rubeus*, omnem *humorem* prodromon *olei*, dum *phlegmati* permixtus adhuc perſeverat.

Laudamus itaque *vinoſum* vinum & *meracum*, quod *oligophoro* opponitur. *Muſtum* rejicimus, ob *aquoſam* & *terreſtrem* ſubſtantiam: nec *vetus* probamus, nam evanuit.

Ut diſtillandum. *Diſtilletur* recto longóque collo, trium, ſi fieri poſſit, ulnarum, & ſenſim in gyrum, ſine capitello, flexo: *balnei* hoc fiat aurâ. Sit *dimidium* vas *vino* plenum, & educatur *tertia* pars. Quidam *decimam* tantùm partem emulgent, & *repetitis* diſtillationibus depurant. Sed doctè *Savonarola*,

Obſervatio. Ad curandos *frigidos* morbos *acriori* opus eſt, at in *tuendâ valetudine*, *minus acri*.

Quin ſtudendum ut *illum* madorem retineat, quo *ſpiritibus* noſtris familiarior & proprior efficitur: nam *hunc* plerumque *repetitis* diſtillationibus deponit.

Quæ aqua vitæ tutelaris ſanitas. Quare ad *bonam valetudinem tuendam* ſat eſt, ſi *primò* ad *dimidias* extrahatur: *deinde* verò ad *tertias*. Ad morbos autem *frigidos* arcendos, *ter* diſtilletur: & *ſingulis* repentitionibus *tertia* tantùm colligatur pars.

Quidam ex *decem* vini partibus, *unam* diſtillant: *hæc* iterum ad *dimidium* extillant, idque *quater*; *ſingulis* vicibus *attenuato* igne ad *gradum*.

Sed abſit à *valetudine defendenda* hoc *vinum*: nam à *Dioſcoride* vetus etiam *vinum* culpatur, quòd *nervos* lædat: niſi *parcè* uſus ejus ineatur, & *aquâ* diluatur. & *aqua vitæ* longè hoc eſt calidior & tenuior: nam ab infenſâ flammâ tota ejus *humiditas* exeditur: quare etiam *validè* calfacit, pervadit, tenuat, ſiccat, quæ *repetitis* vicibus diſtillatur, *utilis* madore *frigido* circumfluis corporibus, ac inde *morboſis*.

Vini militas. At ad *tutelam* valetudinis *vinum purum* laudamus, non diſtillatum, *ſapore* & *odore* jucundum, *moderatè* hauſtum; nam id familiarius eſt *naturę humanę*, humidóque *nativo* ab ipſo

nam id familiarius eſt naturæ humanæ, humidóque nativo ab ipſo ſummo rerum *Architecto* fabricatum, *cujus* artem nulla ars aſſequetur unquam. *Læto* quodam genio id genium *humanum* exporrigit, ac in lætitiâ & hilariâ effundit; *ſanitatis author corporis & animi*, inquit ſapientiſſimus *Siracides*.

Hæc nunquam efficeret, niſi *calidum humidúmque nativum*, ac *viſcera* vitæ ſtabiliret: eſt enim humido *aëreo* multo perfuſum, quo blanditur huic *noſtro*, & erigit *ſpiritus cordis*, *cerebrum* abſterget ab omni *tenebricoſa umbrâ*, & *excrementis* id liberat; nam modeſtè calet & humet. 31. 37.

Propterea *Bacchus* Dithyrambus *veteribus* dictus, quòd quaſi per duas fores vitam ingreſſus ſit: ex Jove & Semele (quod imaginem Hebraicè ſonat) quia *primùm* ex *humiditate* vinum naſcitur, *deinde* & *temperatum calorem* accedere neceſſe eſt.

Tale autem aëreum verè vitæ ſtudet: quare *Liviam* Auguſti octuaginta annos *vino Pucino* rettuliſſe acceptos, auctor eſt *Plinius*, nec alio uſam.

Scribit *Mathiolus*, ruſticos Japidiæ incolas, cùm *vino Pucino* cognato utantur, rariſſimè ægrotare, & vitam ad nonageſimum, & centeſimum annum producere. Sit non *ita calidum*, nec *ita ſiccum*. Profectò una *Lipothymia* vini *vim* oſtendit. 14. *lib.* 16.

Ad *diſtillatum* redeo. eſt *ſimplex*, *quinta eſſentia*, & *compoſitum*. *Simplex*, quod jam dixi, *tuetur* valetudinem, tale jam *Francfurto* adfertur: *Quinta* autem *eſſentia* fit, cùm, ut jam retttuli, *ſæpius repetitur* diſtillatio. vel cùm *aqua* vitæ *ſimplex* diu in pellicano *gyratur* à tepido calore: nam ita *tenuitatem* retinens, *acumen* fervoris exuit, ac quaſi in *æthera* abit, & *fragrantiſſima* redditur, quod moderationis ſymbolum eſt, nam calet modeſtè. *Lullius* toto *anno* hanc aquam *gyrat*. *Quotuplex diſtillatum.*

Sed, ſi verum fatendum, tantum abeſt, ut ſi *menſe* vel *anno* gyretur, ut *odoratior* reddatur atque *ſuavior*, ut potius *calidior* ac *acrior* evadat, à calore & motu. *Quare quintam eſſentiam vocare licebit illam aquam vitæ, quæ eſt puriſſima, quæ exuritur tota in flammam.* Hæc *pueris*, ni remixta fuerit cum aliis, inutilis. At *ſenibus* frigidis *ſimplex* potiùs *aqua* confert, *tertio* tantùm die. Cottidie *lac ſuum*, id eſt, *vinum* bibant. *Quid quinta eſſentia.*

Tartarum affunditur *aquæ vitæ*: retorto vaſe, ut *vitriolum* *Tartari oleum.*

lum extillatur; *primò* manat aqua, *hinc* oleum. quod *grani copiâ* datur *phthiſicis* ex decocto; *ulceribus* curandis accommodum.

Alii illud *uſtum* aquâ diluunt *calidâ*, colant, ſiccant: affundunt *vino* aquam, macerant, diſtillant *aquam*, in fundo remanet *oleum ureticum*; datur *ejus* drachma ex *vino* dulci: *phthiſicos* recreat; *hepatis* & *lienis* infarctus aperit.

Aceti diſtillatio. Fracaſtorius 3. Contagioſ. Diſtillatur *acetum* cum *theriacâ*, affunditur *aqua vitæ*. eroſiones *oris* & *gutturis* in lue *venerea* à catarrhis *acrioribus* caſtigat, ſi tangantur adjecta *bolo armeniæ*, vel *terra lemnia*. pilos *deciduos* firmat in *barbâ* & *ſuperciliis*.

E ſaccharo & melle. Ex *ſaccharo* liquor fit, cùm ei admiſcetur *aqua vitæ*, quæ accenditur, & *reſtibilis* quædam remanet *pinguedo*.

In *mellis* diſtillatione *quinta* tantùm vaſis pars impleatur, & *ſenſim* retorto vaſe extilletur: *primò* alba, *dein* flava aqua manat, *quæ* eſt opthalmica, *catarractas* eximit: *ultimò* rubrâ manat, *ulceribus* commoda, & *pilis*.

Hæ aquæ *injectarum* rerum *vires* facilè bibunt, ut *euphragiæ*, &c. *tuſſi* & *lieni* ſtudet, ſi *herbæ* peculiares injiciantur. *E fæcibus.* ex *ſtercore* ut fiat diſtillatio, docet *Matthiolus*, ad *carcinomata*, & *oculos*; & *epilepſiam* curat, *lapidem* minuit, *hydropicis* & *morſibus* animalium *venenatorum* ſuccurrit.

E Roſis oleum. E *roſis* ita fit *oleum*: folia *ſiccentur* aliquantulum, *latifundâ* cucurbitâ excipiantur, quæ *media* impleatur: alluantur *rhodoſtagmate*, ut madeant: digerantur *ſemimenſis* ſpacio tepore; *cineribus* modeſtè fiat *diſtillatio*: repetatur *hujus* aquæ iterum *diſtillatio* tepenti diplomate; in fundo reſtibile erit *oleum rubrum fragrans*, dicatum *cordi*, & *cerebro*.

E corticibus. E *corticibus* etiam *oderatis* fit *oleum*; cucurbita vitreata *media* impletur *aquâ* & *corticibus*, igni *forti*, ut *aqua* ebulliat, extillatur; *oleum* innatabit *aquæ diſtillatæ*: ita etiam ex *cinnamomo*.

E vitriolo. *Frequens* hoc ævo uſus *olei vitrioli* me etiam evocat. Accipies *optimi vitrioli* libras ſex: magno ac ventricoſo *poculo* indes, *fornax* excipiat ultra *mediam* poculi partem, ſic ut *collum* deorſum parum vergat. Tenui *primùm* igne emulge *ejus* phlegma: *dein* aucto ab igne *incandeſcat* poculum; & *horæ* ſpacio in eo *ardore* perſeveret. *Dein* phlegma auferes, unà cum eo quod elicitum eſt; & *poculum* colli-

colliſes, & unà cum *vitriolo*, quod habebat, comminues in *pulverem* : & *magno* inferes poculo ; & *extillatum* liquorem *ei* reddes, cui *quadruplum* junges *aquæ pluviæ*. Sed à *remixtâ* aquâ in *fervorem* excandeſcet *poculum* : tu miſce, & ſine ut *integri* diei ſpacio ad *teporem* redeat. *Mox* quod *clariſſimum* fuerit effunde : ſed affunde *novam* pluviam aquam : ita *ſalem* elicies. *Has* aquas fictili *novo* indes, carbonibus *ſenſim* exhauriatur *aqua* : reſtibiles erunt *ſalis* unciæ tres, ex ſex libris *vitrioli*. *Hunc* ſalem *cucurbitæ* aut *poculo* iterum immittes, & leni igne *phlegma* exiges : quo exacto *excipulum* mutabis, ignem *vegetiorem* dabis : ita *ſingulis* horis abduces *unciam* olei. *Duæ* libræ *ſalis* fundent *quatuor* uncias *olei*.

Mixtum *aliis* liquoribus *parcè*, *ſtomachum* roborat, aperit, *putredinem* arcet, *infarctus* renum exigit, *peſtiferis* febribus *dulce* præſidium : *pueris* cum *aquâ graminis* ad *vermes* guttulæ propinantur. in *malignis* febribus miſcetur unciis quatuor *juris pulli*, in quo herbæ *cordi* dicatæ coxere ; cum *ſyrupo citreorum*.

Cautio ſit, ut *ſqualidis* corporibus *parciùs* propinetur. *Cautio.* Dicitur Latinis *Atramentum ſutorium* ; Græci χαλκάνθον vocant, *jam* vulgò *vitriolum* : Romanum *blandius* eſt, Germanicum *acrius*.

Ex *Sulphure* ita fit : deſpumant libras octo *urinæ puerorum*, ſeſquilibram addunt *calcis vivæ* ; ferveant ſimul ad *tertias* ; mox *colatis* junge *ſulphuris vivi* pulveriſati ſemilibram : unà bulliant, dum exhauriatur *medietas* : colentur, & colatura diſtilletur. *hoc* oleum *cancris* ſubvenit, & nervoſis *algore* rigidis ſuccurrit. Quidam *ovorum vitellos*, cum *ſulphure* & *terebinthinâ* conſociant *æquali* manu ; ac per cineres *oleum* eliquant. Alii *aquam* vitæ *ſulphuri* mixtam exurunt ; ita *ſiccatum ſulphur* diſtillant ut *oleum laterinum*. Alii *oleo tartari*, repetitis vicibus imbibunt, & loco madido *oleum* eliquant : *fiſtulis* & *cancroſis* accommodum. Alii ex *aquâ vitæ* illud coquunt, dum innatet *oleum*, quod *concha* abſtergent : *ſæpius* mutatâ *aquâ*. *E Sulphure.*

Quæ *aquæ* diſtillatæ *humida* vi madent, *Soli* exponantur, *tertia* parte vacuâ cucurbitâ, *quadraginta* dies, in *arena* fervente : ita excutitur *phlegma*, & *empyreuma* tenues *evaneſcit* in auras : *tertia* autem pars *arena* condatur. *Calidæ* autem *herbæ* plerumque *vino* rigantur ; propterea, ne *vinum* noceat, per aliquot dies ante *diſtillationem* *Obſervanda.*

loco *madido, arenáque humectâ* conſtituuntur. At quæ *viſcoſæ* ſunt *herbæ*, per *vaporem* diſtillatæ, facilè inquinantur *putrilagine*: arenâ hæ *meliùs*. incidi autem vel teri *primùm* debent, & *parcâ* manu viciſſim imponi. Cùm *cupreâ* veſicâ celebratur *diſtillatio*, & dum ex *viginti* libris emulctæ ſunt *ſeptemdecim* libræ, ne uratur *materia* in veſica, deſine. Raro ultra *ſex* horas trahitur *diſtillatio*, ſi *duæ* libræ *materiei*, cum *viginti* libris *aquæ* in uſum venerint. Primò augeri debet *ignis*, qui, dum cuncta incaluere, accidendus: ita eodem filo trahetur diſtillatio. *Aquæ* etiam ſatis commodè *cineribus*, at *olea arenâ* eliciuntur. Quæ autem ſurriguntur ex facili, ut *herbæ, flores, ſemina, radices, aromata*, erectâ *cucurbitâ* diſtillentur: quæ verò altiùs attolli nequeunt, ut *gummi, lachrymæ, reſinæ, pinguedines*, retortâ rectiùs ſublimantur. *olea* & *aquæ cauſticæ* per ignem, maximè ex *metallis* efferuntur.

Herbæ oleũ. *Herbæ* oligeræ, *calidæ* ſunt & *ſiccæ*: ut *roſmarinus, ſerpillum, ruta, calamintha, origanum, lavandula, chamæmelum, ſalvia, hyſſopus, baſilicum, nardus, apium, ſtœchas, ſatureia, abſinthium, liviſticum, thymus, mentha, polium, iva, ſabina.*

Seminum. *Semina* ſuaveolentia: ut *fœniculi, aniſi, ſileris, cumini, petroſelini, ammii, anethi, nigellæ, ſantonici, dauci, cari.*

Aromata. *Aromata*: ut *cinnamomum, piper, zeduaria, caryophylli, mace, angelica, galanga, grana paradiſi, nux myriſtica, zinziber, cubebæ, cardamomum, calamus aromaticus, cyperus.*

Modus. Cùm *oleum* ex *herbis* trahitur, magno *vaſo* æneo opus eſt; ut maximam habeat *aquæ* copiam, præ *aromatibus* & *ſeminibus*. Aqua *pluvia* his miſcetur; nam non vertit *oleorum* naturam. & quæ abſque *maceratione* diſtillantur, *puriùs* perennat: & ne *balnei* quidem modeſtia ab hac injuria abeſt. *Aqua* quæ unà effertur cum *oleis*, vim eandem gerit, quam balneo *extillati* liquores ex *plantis*.

Quinta eſſentia. Sed eliciturne *quinta eſſentia* hac arte? Non videtur. nam cuncta *corporea naturâ*, pendet à *formâ*, quæ ex *certâ* quatuor elementorum *contemperatione* conſtat. ſi enim, *ablatis* quatuor *qualitatibus*, quid ſupereſſet præter *fæces*, id *ſingulare* & *æthereum* foret: quod nuſquam ſentitur: nam ubique *ſapor, odor*, vel *quid* elementorum *mixtorum* conſectaneum. *ſemina* & *aromata* recentiora, præſtantiſſima fundunt *olea*. *Herbæ* cùm *flores* ferunt carpuntur: & *poſt menſem* ſiccatæ diſtillantur.

Ex lignis & gummis. Quæ OLEA ex *lignis* & *gummis* diſtillantur, hærent tena-

tenaciùs ſuis rebus, ob *viſcoſitatem.* ex *lignis*, ut *roſmarino, ſabina, junipero, fraxino, guaiaco.* Quæ *calida* & *ſicca* tenaciora ſunt, *oleo proprio* ad *lentum* ignem primò ſolvantur, ut *maſtix, cera, terebinthina.* ut; accipe *terebinthinæ* libras duas, *aquæ puræ* libras octo: diſtilla. aqua *empyreuma* arcet, *intus* tutò hoc datur ad *duas* drachmas. ſed *thus, maſtix, benjovinum* aquæ ſunt impatientiſſima; ſed loco *aquæ* accipiant *terebinthinæ oleum* ad *tres* uncias, & *retortâ*, ut mox dicam, ubi de *lignis*, diſtillentur.

Quædam *galbaneta, gummata,* & *ſmegma Hiſpanum*, hoc modo; *Ferrea* olla igni fornacis expoſita ſit, huic inſiſtat chytropus *vitri* ſuſtentaculum: *vitro* autem indita ſint *gummi:* lapideo *operculo* claudatur *furnus*, ita ut *collum* vitri emineat: fiat *diſtillatio* in ignis calore. Ubi in *aquis* repetitur *diſtillatio*, id quò fit ſæpiùs, eò ferventior evadet *aqua:* itaque *calidis aquis* id utilius erit. & ſingulis vicibus *unius* gradus accidatur ab igne calor in *repetitis* diſtillationibus: nam agitatione hac ignea à vi, *tenuata* jam *materia* facilè ſurrigitur. Et *aquæ* diſtillatæ, *balneo* vel *Sole* retorridam partem exſpirent. Si *turbidæ* reddantur, libræ *liquoris* guttulas duas accipiant *aceti*. *Per athanora.*

Aqua ad *cancroſa ulcera*, & *faciei ruborem*: accipe *plantaginem*, *ſolatrum*, *agreſtam*, *albumen ovorum* duodecim; *aluminis* ſemilibram; *mixta* ſint invicem, & *extilla*. *Ad cancroſa & faciei ruborem*

Cùm *aromata* & *ſemina* diſtillantur, non fiat *infuſio*, nec *maceratio*; ita *oleum* elegantius vigebit: ſatis eſt *cribrata* & aquæ *remixta* illa eſſe. Et *tertia* pars cucurbitæ vacet. Sit *materiæ* diſtillandæ moles *duarum* librarum: quibus miſce *aquæ* libras *octodecim*. at, ut diximus, *herbæ* liberaliorem *aquæ* copiam petunt. *Sex* horis tantùm macerentur. *Aromatum* ac *ſeminum* diſtillatio gaudet *arenis*, ſi *ænea* cucurbita induatur, ſubjecto *fictili* quæ induntur. at *herbæ* puro igne extundantur. *Bocheiroſis.*

Aqua, quæ cum *oleo* elabitur ex *aromatibus* & *ſeminibus*, eſt illa ex *pluviali* quæ his copiosè affuſa fuerat, verùm *non* mera ac puta, *ſed* unà remixta cum *eo* madore, *quo* hæc pro nutricatu debuiſſent jamjam frui, qui jam *contagione* quadã *oleum* (in quo præcipua vis, quæ in *ſeminibus* & *aromatibus* micat, habitat) redolet: at *illa* aqua quæ *balneo* ex *herbis* eliquatur, jamjam *ſolari* calore prolectata fuerat, nec dum aſſimulatione aſſociata herbæ. Hinc eſt quòd *ſeminũ* & *aromatum* aquę *odorem* & *ſaporẽ* referant *olei* unde dimanavere. *Aqua olei & alterius diſcrimen.*

Vtendi modus. *Olea* hæc *tenuiſſimam* ſubſtantiam gerunt, ita ut *oleum capburæ*, ad *oculorum intuitum* evaneſcat. Et *parva* mole *ingentem* vim ſpirant; *libra* enim rerum in *drachmæ* efficaciam ſe colligit interdum hac arte. Quare *guttulæ* tantùm aliquot horum *oleorum*, ad uſum, includantur *ſaccharo* fuſo ab *aqua violata*, vel *roſata*, vel *cinnamomi*, &c. ut fiant *tabulæ* ex *ſaccharo*. Quod *primùm* ſtillat oleum *optimum* eſt; itaque *ter* muta excipulum.

Aniſi oleũ. *Aniſi oleum* commodè diſtillatur dum ſtricto à frigore bruma riget.

Fructuum. *Fructus*, quia circumfluunt *oleo*, non eam *aquæ* molem petunt; ut *juniperi baccæ*, &c. nam quinque vel ſex libræ *aquæ*, *baccarum* libræ affuſæ ſatisfacient; ſed exactè contuſæ ſint. primò ſurrigitur in his *oleum*.

Aromatum diſtil. Ab *aromatibus* diſtillandis abſit *vinum*; nam antequam aromatum *oleum* ſeſe ſurrigit, *vinum* exigitur: quare *reſtibile* aroma ſuo *vehiculo* defraudatur. At *aqua* non ſine *aromate* effertur.

Oleum cinnamomi. Accipe *cinnamomi* libram; *aquæ meliſſæ*, vel *boraginis*, aut *endiviæ* libras duas; infunde ac macera dies *quinque*; per *arenam* diſtilla. in *ultimâ* confectaneâ aquâ *cinnamomum* iterum infundi poterit novum. Ita *caryophyllorum*, *piperis*, *angelicæ*, *galangæ*, extorquentur *olea*.

Ex lignis oleum. E *lignis* oleum non facilè erumpit in ſublime: & quod præcipitando effunditur, *retorridam* quandam nauſeam ſpirat: itaque medio quodam *filo* excludatur: ut per incurvum *vas* oblongum, veſicæ æmulum. *Cacumen* fornacis *cloaculam* parieti inſculptam gerat, qua recorvum *vas* ſeſe *furno* eximat. Hæc cucurbita ea *vaſtitate* ſit, ut *duodecim* librarum in ſe *liquorem* condat: *roſtrum* id recurvum *ſeſquipedem* promineat: ſitque ex *geminis* partibus conſociatum aptè: nam *manui* purgatrici patêre debet *cucurbitæ* primum os; cui in *acumen* attenuata ſenſim altera pars, ut commodè fiat *diſtillatio*, nectitur. hæc cucurbita *arenæ* imponitur. hæc *ligna* debent *lima*, ut *guaiacum*, atteri. *Duas ligni* libras cum tantundem *aquæ vitæ* committe: macera aliquot diebus, & diſtilla. quidam *ſartaginem* etiam imponunt *cucurbitæ*, & *igne* impoſito *fervorem* cucurbitæ addunt. *Primò* ſurgit *aqua vitæ*; dein *oleum* manat. Ter hæc *aqua vitæ* ad ſimile, in aliis *lignis*, officium revocari poterit. Ablatâ *aqua* excipulum ſubdes *aquæ* ſemiplenum, metu empyreumatis; vel natet in

aqua

aqua frigida excipulum. Ita *lignum guaiaci, fraxini, & juniperi* tractandum.

Ita *ſicca gummi* eliduntur, ſed emaciatis *oleo terebinthinæ*, quæ, ut jam dixi, affuſâ *aqua* extillatur: & in fine, repreſſo jam *liquore*, *plumbi* uncia *fruſtulatim* conciſa *fæcibus* adjicitur: nam ita quicquid *reſtibilis* ſupereſt *liquoris*, eliquatur à *fuſo plumbo*.

Thus etiam non niſi conſociato *plumbo* facilè diſtillatur; ſed aliquantulum erectiore id fiat *cucurbitâ*.

Nec alio modo rectiùs elicitur *oleum* ex *ſuccino, gagate, ſulphure*, quàm ſi in *pulverem* comminuta *oleo olivarum* rigentur. Sed laventur ac mundentur primùm *aqua tepida*.

Benjovinum, ladanum, etiam *aquâ*, ut *ſemina, oleum* fundunt.

UNGUENTA, ἔγχρισα, *linimenta, Cerata liquidiora, Acopa.*

Veteres in deliciis habuere *unguenta*; videte *Athenæi* 15. lib. 14. & ſequentia capita. Refert *Plutarchus* in Laconicis, *Lycurgum* expuliſſe *unguentum* tanquam *olei perniciem*. Et *Seneca* 4. lib. 13. *Solon* etiam prohibuit *unguenti* venditionem. *Antiquiſſimus* eorum uſus elucet ex *Anacreonte*, & ex *Diodori* lib. 2. de *Myri* rege Ægypti, ex *Iudith* & ex *Iacobo* mortuo. Et ex *Homero* Iliad. ψ, ubi ait: *ῥοδόεντι δὲ χρίεν ἐλαίῳ*. *Archilochus* qui ſub *Romulo* fuit *μύρον* primus dixit *unguentum*: Nam antea *eodem* nomine *oleum* & *unguentum* appellabatur. Et *Philoſtratus* de vitâ Apollonii, 3. lib. 1. *Ad Hyphaſidem*, inquit, *flumen Indiæ arbores naſcuntur, ex quibus unguentum diſtillat, quo in nuptiis Indi perunguntur: ſine hac illitione imperfectæ illis nuptiæ, & Veneri nequaquam gratæ putantur*. Idem, eodem libro, capite quinto, nec *Iarcham* Principem Brachmannorum alienum ab *unguentis* dicit. Qui antequam lavarent, *calidiſſimo unguento*, quo *ſudor* manabat, ſeſe ungebant.

Fiunt ex triente vel quadrante *ceræ, oleo* remixto. Cujus elegantem docuit rationem *Galenus* decimo Methodi, capite nono: *Omnium*, inquit, *quę humectant & refrigerant, ſimpliciſſimum remedium fit, quo & adverſum eryſipelata utor, & phlegmonas in pudendis, his inchoantibus, antequam depaſcens putredo irrepſerit. Accipio ceram optimam & elotam, cum oleo roſato miſceo, ac in vaſe duplici liquantur. Factoque liquido cerato* (cujuſmodi fuerit quod triplum aut quadru- *Modus conficiendi.* *Exemplum.*

plum ad ceram roſaceum habet) *poſtquam refrixerit, miſceo ei ſenſim in mortario tantum aqua, quantum in ſe dum cùm ea mollitur, excipere poſſit. Expedit autem ceratum frigidiſſimum prius eſſe, & aquam quæ ei remiſcebitur. Abundè autem ceratum refrigerabis, ſi, cùm modicè coïvit, totum vas in aquam frigidiſſimam dimittas. Quòd ſi quid aceti clari ac tenuis admiſcere velis, magis humectans ac refrigerans medicamen fiet.* hæc Galenus.

Modus compoſ. Æſtu cùm flagrat cælum, plus *ceræ* erit adjiciendum; nam eo fine plerumque hæc inditur; ne diffluat *oleum*, ſed in corpore ut reſtagnet. Ita ſi *cera* vetus, aut arida, aut *aër* frigidus fuerit, paulo plus *olei* erit adhibendum. Ita ſi *pinguior* cera fuerit, ac aër *calidior*, paulò minus *olei* adjiciemus. Id eſt (inquit *Oribaſius)* & undecim & tredecim *olei* unciis, *ceræ* libram admiſcebimus. *olei* uncia accipiat *ceræ* drachmas binas. Sed in *cerato*, drachmæ duæ *olei* ſumunt *ceræ* duræ unciam: *emplaſtrum* æquam utriuſque partem.

Id *cautione* notandum, dum ad expugnandum æſtum membris admoventur *unguenta*, ne eo uſque ſuper *ægrum corpus* maneant, dum manifeſtò incaleant; ſed ſubinde mutari debet.

Hæc ex *oleis* variis fiunt, ac variæ *adipes* admiſcentur: & *gummi* & *muccagines*, cùm nempe frigeſcit *unguentum*. ut hoc, quo pro myracopo utebar in *peſtiferâ febre*, quæ calamitoſiſſimis *ſymptomatis* poſtquam preſſerat *ægros*, tandem in tam acerbos *dolores* crurium labebatur, ut & hinc

Experientia. metus *mortis* foret: hoc omnes recreabantur. Accipiebam *olei amygdalini dulcis*, & *olei chamæmelini*, ſingulorum unciam; *unguenti de althæa cum gummis*, ſemunciam; *axungiæ humanæ*, & *gummi elemnii*, cujuſque drachmas binas; *croci*, ſcriptulum; & interdum *ſpiritus vini* parum: miſcebantur ad formam *linimenti*.

Pulveres ut indendi. Nonnunquam & *pulveres* induntur, cùm ad *algorem* redire cœpit à coctione *linimentum*, ut *olei* uncia, duas drachmas *pulverum*, & *ceræ* ſeſquidrachmam ferè accipiat.

Miſcentur autem *pulveres ſuccorum denſatorum, herbarum ſiccatarum, metallorum*, ac *reſinarum*. At *lentiora gummi* ex *vino* vel *aceto* primum in *ſuccum* vertuntur, ac *nimio* madore exhauſto *unguentis* inſtillantur. *Antiqui* ferè nec *ceram* nec *reſinam* unguentis indebant; quæ ſi accepiſſent,

Myra-

Myracopa dicebantur; quæ ut *acopis* erant liquidiora, ita *Myracopa.*
& *unguentis* craſſiora habebantur: Et *ſuavi* odore perfuſa
myracopa erant.

Acopon enim medicamen olim illud erat, quod *fatigatos* *Acopon quid?*
illitu recreabat. Traductum fuit id nomen tandem ad *alia*
remedia *ſimilem* formam ſortita, nec ita *laſſitudini* dicata.
Humida *acoporum* erat conſiſtentia, nempe *media* inter
συγχρισμάτων, & *liquida* cerata; tanto illis *craſſior*, quanto
his *liquidior*. nam inquit *Oribaſius* 2. Synopſ. 57. *Acopum
erit cùm oleum ceræ quadruplum injicies; liquidum ceratum
erit, ſi duplum.* Acopa alia *calfacientia*, alia *emollientia*.

Cerata dicuntur quòd magna ex parte cerâ conſtent, ſubſtan- *Cerata.*
tia media inter emplaſtrum, & unguentum. Sed tamen inter-
dum *molliùs liquidiusque* effinguntur, ut apud *Galenum* de-
cimo Methodi, *ceratum roſaceum*, quod triplum, vel qua-
druplum *ceræ* accipit ad *oleum*. uncia ſit *olei*; drachma,
vel ſeſquidrachma ſit *ſpecierum*; *ceræ* ſemuncia, cum pau-
câ *reſinâ*.

Vnguentum autem, id eſt *μύρον* vel *ἄλειμμα*, *ex liquoribus,* *Vnguentum.*
*adipibus, & medullis cum oleo remixtis fit, dum ſpiſſati olei
conſiſtentiam acquirat.* Quòd ſi *reſinam* aut *ceram* adjece-
ris, quibus craſſitiem ducat (τοῖς ἀκόποις ut ſimile evadat)
μυράκοπον dicebatur.

LINIMENTA *ſunt molliora & liquida unguenta, quæ* *Linimenta.*
parum aut nihil ceræ accipiunt, iiſdem uſibus dicata. *Cera* cùm
varia ſit, *variis* quoque *affectibus* accommodabitur. Nam *De cera miſcenda.*
cùm emolliendum, & coquendum eſt, aut cùm dolor le-
niri debet, *mollior* cera, *pinguis*, ac *nova* utilis erit; ut ſi
pectori linimentum paretur. Verùm cùm indurandum &
refrigerandum, *candida* cera recens commodior erit: nam
aceto indurata fuit.

Uſus.

Vnguenta quæ à Medicis jam præſcribuntur, vel ſunt
ad *doloris* placandam vim, ut *ſambucinum, chamæmelinum,
amygdalinum, anethinum*: vel ut alterent; ut *renum* calo-
rem *unguento roſato*: aut ad *ſcirrhos* emolliendos & diſcu-
tiendos, maximè in *hepate*, *liene*, & in *ventriculi* malis, ut
alabaſtrite unguentum. Etenim chirurgicas formulas *anti-
dotaria* enarrant.

Fiunt quandoque apud nobiles, *nobilis* odoris gratia, *Odorata.*
unguenta:

Ut *moſci*, *ambari*, *zibetti*, ſingulorum grana quatuor: ex *oleo amygdalino dulci*, in *unguenti* formam rediguntur.

Vel Olei *nucis myriſticæ expreſſi*, drachma; *zibetti optimi*, ſcriptulus; *moſci electi*, grana ſex; *olei ſpicæ*, *lavendulæ*, utriuſque duæ guttæ, vel tres: miſceantur, fiat *unguentum*; quo *nares*, *frons*, & *nobiles* partes, roborandi gratiâ illinuntur.

Interdum effinguntur ut *diſcutiant* & *detergeant*, *emolliant* & *maturent*.

Ad *omnes* partes effinguntur, nam non effluunt ita ut *olea*.

Materia.

Fiunt ex *oleo*, *axungiâ*, *butyro*, *ſevo*, *ſtyrace liquida*, *ſtacte*; cum *terebinthinâ*, vel *muccagine*, vel *medullâ*.

Cera miſcetur *oleis*, ne *oleo* indita diffluant: pro ℥ ij. *olei*, addemus ℥ ß. *ceræ*: ut ſit quadruplum *olei*. Si *ſevum* adſit, minuenda eſt *cera*; ita non in *axungiis*.

Axungia. In *ſecretis* eſt aulicis quibuſdam ratio, qua *axungia* intacta à *rancedine* perennat. Hanc *porco* evulſam *frigida* & *egelida* lavant, & purgant à *ſanguine*; albiſſimoque *ſaccharo*, duorum digitorum craſſitie, aſperſam reponunt.

Habeat igitur ℥ j. *olei*; *ceræ* ʒ ij. In *cerato* contra, pro *olei* ℥ ſ. adde ℥ ij. *ceræ* duræ. Linimentum habet *adipes*, *butyrum*, *reſinas liquidas*, cum *oleo* & *cera*.

Vnguentum præter *ceram* & *pulveres* habet: Quare eadem *ceræ* his debetur copia: & pro ʒ j. *pulverum* ℥ j. *olei*.

Metallica quâ quantitate imponenda ſint, cùm varia ſint, *acrimonia* edocebit, & *lenitas*: ut *æris flos* ad ʒ ij. *chalcitis* ad ℈ j. *arſenicum* ad gr. j. *ſulphur* ad ʒ j. *argentum vivum* ad ʒ j. *ſublimati* gr. vj. ad unciam earum rerum quibus miſcetur.

Cautiones.

Si ex *oleis* compoſitis *unguenta* parentur, illa *olea* non erunt lavanda nec *succis herbarum*, nec *vino*: Nam lotio, *oleum* omni alienâ ſubſtantiâ ſpoliat. Exiſtimant quidam

Error Medicorum. *nulla* unguenta vel cerata *ſtomacho* eſſe admovenda ſine *galanga*: ut nec *cordi* ſine *mace*, & *croco*: vel *cerebro* ſine *ſtœchade* Arabum: aut *jecinori* abſque *ſpodio*, *ſantalis*, vel *abſinthio*; nobilis partis officio ducti.

Dicimus id fieri debere, modò *contrarietatis* lex non violetur, in *cauſarum morbificarum* amotione. Nam *varia*

ſunt

ſunt *aſtringentia*, quibus roboris filum ſuſtinetur, & quæ æquè *parti* ſtudent, ac cum *intemperie* pugnant. Hæc fuit ſententia *Galeni* 7. Methodi, cap. 4. ubi ſcribit de ſe, *quòd ſi ſuos præceptores ſine ratione aliqua ſectatus fuiſſet, quòd talia nunquam non adhibuiſſet.*

In *unguentorum* præſcriptis, laudamus, ut fiant potiùs cum herbarum *ſuccis*, quàm *pulveribus*; etenim pervadunt *carnem* faciliùs. *res* utiliſſimis exemplis ita patebit: *Obſervatio.*

Accipe *ſpecierum trium ſantalorũ, roſarum, abſinthii, agrimoniæ*, cujuſq; ſemunciam; fiat *pulvis*. hunc coque ex *aqua* per ſeſquihoram. cùm *aqua* tincta ſatis fuerit, coletur per *linteum* forti expreſſione; tum coque ad *mellis* craſſitiem; ac adde *ſucci apii, cichorei ſylveſtris, lactucæ*, cujuſque drachmas tres; *camphoræ*, drachmam: cum *cera* fiat *unguentum*: ungatur *jecur*. *Exemplum.*

Ita ad *cor* ex *radicibus tormentillæ, zedoariæ, roſis & violis, cinnamomo, mace, caryophyllis, cortice citriorum*, &c.

Emplastra, ἔμπλαστον φάρμακον, ἀπὸ τοῦ ἐμπλάττειν, *id eſt, à fingendo, formando.*

Fiunt ob varios *affectus*: cùm volumus ut diutius *vis* remedii hæreat, & ne evaneſcat: & ut *corroboretur* pars, vel *coquatur* materia morbifica. Fabricantur ex *gummis, oleis, reſinis, axungiis*, & ex rebus *ſiccis*, ut *metallis* & *cineribus*, mixtis cum *ceræ* parte, ut in viſcoſum durúmque *corpus* abeat. *Galeno* maximè *emplaſtri* formam perficere videtur *lithargyros*. *Materia.*

In horum *compoſitione* monendi ſunt *pharmacopolæ*, ut macerando diſſolvant *gummi* cum *vino, ſuccis*, vel *decoctis* herbarum (quæ iterum excoquuntur) *aceto*, *aqua vitæ* & *oleo*, & ut dein *aromata* miſceantur citra ignem; ut quæ ad *ventriculum* & *viſcera* parantur: nam alioqui *vis* eorum vaneſcet ac deperibit. *Obſervatio in gummis.*

Succi qui induruere, indendi cùm ſunt, (ut *acacia, aloë*) ſi recentes fuerint, cùm liquore convenienti macerati & liquati fuerint, excoqui debent. *In ſuccis.*

Metallica & *terræ* in *pulverem* comminuta poſtremò injicienda: niſi tamen *vires* effrenes illorum domare conſilium ſit, longâ coctione. Ita & *reſinæ, pix*, & *terebinthina*, à *cera* remiſcentur, *In foſſilibus.* *Reſinæ.*

Lithargyros cum *oleo* copioſo (nam ebibit) primò coquitur ad juſtam emplaſtri conſiſtentiam (modò *ſiccandi* *Modus.*

conſi-

conſilium ſit ſine *morſu*) *ſuccis*, *decoctis*, aut *muccaginibus* jam conſumptis, *adipes* immittentur: hinc *reſinæ ſiccæ*, *cera*, *gummi*, (ne vim *emplaſticam* coctione amittant) *terebinthina*; tandem *pulveres*, *radices*, *folia*, *ligna*, *caules*, *flores*, *ſemina*. cùm frigent, *crocus*, *moſcus*, *ambra*, ſoluta *liquore*.

Lithargyros auri, argentei *venuſtatem* ſuperat.

Ceruſa prolixiùs cocta, *alborem* exuit.

Coctum *ſatis* eſſe elucet ex conſiſtentiâ, cùm in *aquâ* refrixerit; ac mixtione, ſi rumpi contumas fuerit. Quare ex *coctione* magis pendere videtur forma *emplaſtrorum*, quam ex *certâ* copiâ rerum *remixtarum*.

Cera emplaſtris inditur; quâ ſortiantur vim *emplaſticam*; hinc cùm acceperit *emplaſtrum* tali vi *medicamina* dotata, parciùs adjicienda erit; ut dum *ladani* copiam habuerit. Quidam ad manipulum *pulverum*, *liquoris* (ut *olei*) inferunt ſeſquiunciam: Sed ne aberres, regula ſit, *veterum* deſcriptio.

In dolore & phlegmone.

Cùm *dolor acrbus*, aut *inflammatio* bellum præbent, liqueſcat ex *oleo* in *unguentum*, ne perſpiratione fraudetur pars: nam, ut inquit *Oribaſius*, emplaſtica, *media* ſunt inter repellentia, & abſtergentia.

Glutinoſa eſſe debent, ne diſſiliant: ut *tetrapharmacum*, quod fit ex *oleo*, *cerâ*, *pice*, & *reſinâ*. cavendum ne nimium coquantur, nam *glutinoſitas* ita uritur, diſſolvitur, & inutile *emplaſtrum* reddit.

In cancroſis.

Ego in *cancroſis* ita: accipio *plumbi* drachmas tres, *mercurii crudi* ſeſquidrachmam: fundo ſimul foco, & in *pulverem* verto (nam *argentum vivum* in *calcem* urit cuncta *metalla*) addo *unguenti de tutiâ* drachmas ſex, *ceræ* drachmas duas, *terebinthinę* drachmam.

Lintea *detrita* quoque hodie utrinque intingunt *liquatis* emplaſtris: ad *molliendum*, *purgandum*, vel *cicatrice muniendum*. vocant Dzepl-doeckſkens.

Ut; Accipe *olei dulcis*, *axungiæ porci*, *lithargyri*, ſingulorum ſeſquiunciam: *ceræ odoratæ rec. picis pul.* ambarum ſex drachmas; coque lentè: in fine adde *reſinę pul.* unciam, *ceruſę*, tres drachmas. *evacuat*, *glutinat*, *coquit*, *purgat*, & *cicatricem inducit*, *mollit*, *excoriationi à longo morborum decubitu medetur*, maximè ſi crudi *plumbi* ac pulveriſati miſceatur, *decens* copia. Cùm enim diu *plumbum* tunditur in mortario crudum, affuſis guttulis *aquę plantaginis*, in tenuiſſimum *pulverem* vertitur.

Vel

Vel *oleo* (ex quo *emplaſtrum* coquitur) primum incoquatur *lima* attritum *plumbum.* Id enim *putredinem* mira ratione ſiſtit, adeò ut ſi arma *ferrea* hoc illinantur, difficillimè *æruginem* ducant: nam, ut ajunt *Chimici*, *Saturni* eſt omnia metalla purgare, ut *Mercurii* calcinare.

Qui dextrè velit *emplaſtrum* in *uſum* vocare, ex quibus *rebus* compoſitum ſit, & quâ mixtionis *copiâ*, exploratum habere debet. *Vſus.*

Sunt quædam emplaſtra *polychreſta*, quæ *variâ* facultate inſignita ſunt: quæ *vires* ſi *ſingulę* haberentur, *meliores* eſſent, iis potius adhibitis quæ propriè id quod eo tempore opus eſt conſequuntur.

Niger *color* emplaſtris ferè ſit ex *pice* & *reſinâ*; at ex *bitumine* nigerrimus: ex *ærugine*, aut *æris ſquama*, viridis: ex *minio*, ruber: ex *ceruſâ*, albus. *Color.*

Emplaſtrorum variam *materiam*, variis *affectibus* dicatam, prodidit olim *Antyllus* antiquus Medicus, ex quo elegantia quædam rettulit *Ægineta* lib. 7. cap. 17. & *Oribaſius* Synopſeos initio lib. 3. *Aëtius* tetrabib. 4. ſermone 2. cap. 44. & ſermone 3. cap. 12.

Metallica, *oleo*, *aceto*, *ſucco*, vel *aquâ* primò ſine *igne* imbibantur; & craſſeſcant in *mortario* continentur mota. *Pinguia* fuſa miſce piſtillo calido, & ſpatha. *Aridorum* uncia accipiat *olei* uncias tres, & *ceræ* libram, *reſinæ* beſſem.

CATAPLASMATA, *Malagmata veterum*.

Ambigere horum *forma* videtur inter *unguentum* & *emplaſtrum*: nam ex *pannis*, ac *ſtuppis*, injiciuntur membris laborantibus.

Fiunt ex *radicibus*, *herbis*, *ſeminibus*, *fructibus* (maximè *caricis*) *ſuccis*, *ſurculis*, *farinis*, *oleis*, *axungiis*, *reſinis*, *medullis*. *Materia.*

Farina & *oleum*, *muccagines* & *adipes*, ultimò indenda veniunt; cùm reliqua jam *cocta*, ac cribro fuerint *ſecreta*; nam tunc repetita coctione, ad *mellis* conſiſtentiam ducitur.

Cataplaſmatum quædam ſunt *cocta*, quædam *cruda*. Cruda accipiunt *herbas* contuſas, quas *oleo* excipiunt, ut & *ſuccos* adjectâ *farinâ*, vel *pulvere* ex certâ indicatione præſcripto.

Coquuntur autem ex *lacte*, *aquâ*, vel *hydromelite*, aut *vino*.

Fiunt

Uſus. Fiunt ad *dolorum* mitigationem, vel ad *duritiei* emollitionem, & *tumorum* reſolutionem; ut in auram *humor* evaporet. Interdum ut *maturatio* & *coctio* juvetur; nonnunquam ut è *ſublimi* attrahant, & ad peripheriam educant humores, & *flatus* disjiciant. hæc, *calida* moderatè eſſe debent, & *tenui* vi prædita ſint.

Ut *variæ* res curando peragendæ; ita & *variæ* res medicæ junguntur: ſæpe *emollientia* cum *diſcutientibus*, & *diſcutientia* cum *ſedantibus dolorem* committuntur, ut in *œdemate*. magis ad blandè *calfaciendum*, quàm *refrigerandum* comparatum remedium.

Ubi *maturationi* ſtudemus, *craſſior* conſiſtentia ſit *emplaſtri*; ubi digerendum, *mollior*. Hinc eſt quòd quantitas *materierum* hanc formam ſubeuntium, certò definiri nequeat. Ferè tamen addatur ad libram *herbarum*, vel *rerum* cribro trajectarum, *farinarum* & *ſeminum* pulveriſatorum vel *radicum* ſemilibra, *medullæ*, vel *olei* tres unciæ.

Fabrica.

Emolliens. Ut; Accipe *malvæ*, *violariæ*, ambarum manipulos tres: *radicum althææ*, & *liliorum*, cujuſque uncias tres; *ficuum pinguium*, numero quinque: coque ex *aquâ*, ac cribro trajiciantur: dein adjice *florum chamæmeli* pulveriſatorum, *ſeminis aniſi*, cujuſque unciam; *farinæ lini*, vel *fœnigræci* tres uncias: *adipis anſerini*, *olei violacei*, vel *chamæmelini*, ſingulorum uncias binas: coquantur in *malagma*. Emollit *dura*, ac ſimul ſolvit. *Euporiſton* ad omnes *dolores*:

Ad dolores. Accipe *furfures*, *ſapam*; & parum *ſalis* (addo *flores chamæm.*) fiat exigua ebullitio. præclarè omnes *dolores* ſedat.

Ad Contuſa.

℞. *rad. conſolidæ majoris*, & *minoris* ana ℥ iij. *chamæmel. melilot.* ana ℥ j. *croci* ℈ j. *farinæ fabarum* ℥ ij. *farinæ fœnugræci* ℥ viij. coque ex *aquâ*: & primò *radices*; adde *abſinthii* & *cumini* ana ℥ ſ. præclarum eſt iſtud ad *contuſa*. Emplaſtra *varia* deſcribit *Oribaſius* 9, Collectaneorum 24. & *Aëtius* 1. 3. 175. & *Myrepſus* 20.

CAUTIO.

Non *purgato* corpore *cacochymo*, ſuſpectus eſt horum *uſus*; nam in partem *rapiunt* inquinamenta totius corporis.

Modus utendi. *Cataplaſmata* ſupra *totas* partes inflammatas applicari poſſunt ex rebus quas indicabit *affectus*, *pars ægra*, & *materia*

teria morbifica. Sed ea *cautio* adſit, ut ſi *integra* cutis non ſit, primùm *tenue* linteolum *unguento roſato* vel *populeo*, vel de *tutiâ* illitum imponatur. hinc *cataplaſma.*

Quæ *tenuandi* vi inſignia ſunt, non injicienda erunt, ubi reſtagnans *materia morbifica* craſſior duriorque fuerit: nam *attenuatis* partibus rarioribus, *craſſior* materia in *ſcyrrhum* contreſcet: ſed unà *emollientia* erunt inferenda.

PULTES. Πόλτοι.

Pultes à *cataplaſmatibus* non differunt, niſi quòd *puls* ex *farinâ* (aut *re* quæ in molliſſimam formam traduci poteſt) ex *oleo*, *lacte*, *aquâ*, *melle*, vel *butyro*, aut *axungiâ* decocta fit. At cataplaſma, *herbas*, *radices*, *flores*, *fructus*, *ſemina*, & *ſuccos* accipit,

Fiunt ad coctionem *tumorum*, ad ſiccandum, conſtringendum, abſtergendum, diſcutiendum, & ad *dolorem* leniendum. Qualis eſt *illa*, à nobis felici experimento exploratâ, in *dolore* & *tumore* rubro oculorum: Accipe micam *panis albi*, maceretur aliquot horis, in *aquâ roſarum*, & *lacte recenti muliebri*; mox in *pultem* vertatur; ac addatur *medulla pomi toſti acidioris*, Gulbelinge nos vocamus id pomum, quaſi dicas, *auratum pomum*: ac adjice parum *croci*, quò *flavedinem* ducat, fiat *puls*: quæ ſindone duplici, vel tenui linteo excepta, *tepidè* oculo dolenti imponatur. *Cautio* ſit tamen in hujus adhibitione, ne *cornea* oculi tunica puſtulam habeat. *Vſus.* *Ad ophthalmiam.*

Ita in aliis *maturandis* tumoribus, fit *puls* ex *micâ panis*, quæ injicitur *lacti*, vel *decocto chamæmelorum*; hinc in *pultem* vertitur, adjecto *vitello ovi*, *oleo roſato*, vel *chamæmelino*, aut *ſimplici oleo*; *croci* quid remiſcetur, ac *tumori* imponitur. *dolorem* ſedat, & *coctionem* promovet. Interdum accipimus & *muccilaginis ſeminis althææ*, *fœnigræci*, *lini*, libram: & *lento* igne dum coquuntur, inſpergitur *hordei farina*, & tandem *ovi vitelli*, *crocus* & *butyrum*, vel *adeps* aut *oleum* (ne *contumaciùs* parti inſideat) adjiciuntur. *Ad tumores.*

Variis facultatibus *pultes* imbuuntur, ut *varia* fuerit *pars* laborans, & *affectus*, nam & ad *vermes* ita præſcribitur:

Accipimus *abſinthium*, contundimus ex *aceto*: & expreſſioni addimus *fel bubulum*, & *farinam lupinorum*: umbilici *regionibus* inferimus. *Ineunte* inflammatione ex *aquâ* in *pultem* coquitur *parietaria*, *ſolatrum*, *acetoſa*, *atriplex*, *Ad vermes.*

plex, lactuca, cucurbita, malva, ſempervivum, poma acida, punicum, liguſtrum, plantago, violaria, bellis, roſa, farina hordei, caſſia.

In *augmento* miſcemus *chamæmelum, melilotum, anethum, ſambucum, ſcrophulariam, nicotianam, lapathium, radices althææ, ficus, liliorum radicem, ſemen lini, fænugræci, furfures.*

SACCULI, vel *Marſupia.*

Fiunt ut locis *dolentibus* admoveantur, vel *ſicci*, vel aliquo liquore *madentes.*

Materia. Sicci, ex *herbis*, & *ſeminibus* integris in ſartagine frictis, vel in *pulverem* redactis, *floribus, fructibus, corticibus* & *pulveribus* qui partibus *ægris* conveniunt: ut in *corde*, ex *cortice citri, ligno aloës:* ut *flatus* diſſipentur, quemadmodum fecit *Hippocrates*, libro De morbis acutis ſecundo, in initio; ex *ſale, milio retorrido, ervo, panico, avenâ, arenâ.*

Humidi, primò exprimi debent, & ita admoveri: & dantur ad *robur* partium nobilium.

Vſus. Præſcribuntur & ut *humor* à centro in peripheriam evocetur, & ut ſiccetur, & ad *catarrhos* inhibendum. Qua-

Ad Catarrhum. lis hic eſt D. *Fernelii:* ℞. *milii* lib. ſ. *ſalis vulgaris* ℥ iiij. *baccarum lauri modicè contuſarum* ℥ ij. ſ. *aniſi, fœniculi, cati, cumini, florum chamæmeli, comarum anethi*, ana ℥ j. *ſartagine* torrefiant; integra hæc nec tuſa, & protinus recondantur in *ſacculum:* calidus, inquit, *capiti, ventri*, aut *cuivis* parti inducatur, & ſubinde mutetur. Hic *ſacculus* loco *fotus* erit *aridi* & *ſicci.*

In ventriculo. Ita in *ventriculi* imbecillitate fiunt ex *roſis* quam plurimis, *cyperi radice, ſemine aniſi, galangâ, ſchœnantho, abſinthio, menthâ, maſtice, caryophyllis.* vino *generoſo* immerſus, ac expreſſus, *ventris* regioni injicitur.

Modus fabricæ. Varium *materierum* pondus erit, ut partis fuerit amplitudo cui adhibebitur. Sæpe *pulveres* expanſo *bombaci* inſperguntur ſolatii cauſa, ut molliùs *corpori* inſideant, ac interſuuntur decuſſatim, ne ſeſe temerè in *molem* unam conglobent.

Sacculi vel *ſicci* adhibentur, vel *vino*, aut *infuſo*, vel *aquâ* irrorantur: interdum ſolus *humor* in *candentem* patinam effunditur, ac eo ſuffiuntur: modò in patinâ *calidâ* tantùm verſantur.

Ex ſindone *tenui* fabricari debent.

CAU-

CAUTIO.

Si *dolor* ad *fotum* non conceſſerit, diu fovere non oportet: ut demonſtravit *Hippocrates* ſecundo *De Morbis acutis*, in *laterum* doloribus: nam, inquit, id *pulmones* ſiccat, & *ſuppuratum* facit. Quare ſi per biduum non profecerit, ſuperſedendum: quia dum *tenue* reſolvitur, *reliquum* magis cogitur. Accedit & id quòd cauſa *antecedens* irritatur, nulla cauſæ *conjunctæ* amotione: hoc eſt, ob materiæ novæ *affluxum* ab *orgaſmo* attractæ; vel *excluſione*, quâ *una* pars ſeſe in *aliam* exonerat.

Variis formis effinguntur *ſacculi*, ut fuerint *variæ* partium ideæ quibus adhibentur; ut qui *capiti*, pileoli characterem referunt; qui *ventriculo*, ſcuti; qui *lieni*, linguæ bubulæ; qui *hepati*, lunæ creſcentis; ut & *cordi* qui admoventur, ejus formam ferant.

SCUTA.

Scuti formâ effingitur *ſacculus*, cùm *ventriculi* vis languet, quo vis *coctrix* recreetur.

Materiæ *ſiccæ* copia, ſit in *ventriculi* mālis uncia, vel ſeſcuncia; unde fabricabitur *ſcutum* intexto *bombace*.

Hæc ſcuta *ſtomacho* admoventur *loco* unguentorum, & epithematum: ſæpè ad robur *ventriculi*, cùm *emplaſtrorum* tædia aſpernantur ægri.

Ut; Accipe *roſarum rubrarum* pugillum, *maſtiches*, *corallorum rubrorum*, cujuſque ſemunciam; *ſeminum aniſorum*, & *fœniculi*, cujuſque drachmam; *garyophyllorum*, *nucis myriſticæ*, cujuſque ſeſquidrachmam; *abſinthii*, *menthæ*, ſingulorum manipulum: fiat *pulvis*, & inde *ſacculus* interpunctus.

PILEOLUS, *vel cucupha, & ſemicucupha, ſeu cucullus, Tiara.*

Fit ad *dolores* capitis, & ut *catarrhi* ſeſe ſiſtant.

Copia *materiæ* quæ venit ad harum fabricam eſt duarum unciarum.

Capiti qui admoventur *ſacculi*, vel ſunt *lati*: ut qui *anteriori* parti capitis adhibetur, dicitur *frontale*; & ad *refrigerandum* & *repellendum* uſus ejus initur: ut, Accipe *coriandri* drachmas duas; *ſeminis lactucæ*, *papaveris*, amborum drachmam; *florum nymphææ*, *roſarum*, *violarum* (&

ad *robur* capitis *betonicæ*, *ſerpilli*) ſingulorum drachmas duas. redigantur in *pulverem*, ut fiat *ſaccalus latus* quinque digitos, longus pedem.

Vel ſunt *ſacculi* applicandi capiti formâ *pilei*, junctis duabus partibus, hinc *cucupha* dicitur; hæc forma prompta ad *calfaciendum*, ni irroretur *aceto*, vel aquâ copiosè.

Uſus. *Capiti* plerumque præſcribitur *cucupha* in morbis *frigidis* & *humidis*, ad calfaciendum, exhauriendum *materiam* *Materia.* *morbificam*, utque recreentur *ſpiritus animales*. Fabricantur ex rebus *ſuaviter* fragrantibus, ut *herbis*, *radicibus*, *floribus*: *gummis*, ut *benjovinum*; & *ſeminibus*, ut *myrti*; & *aromatibus*, ut *rad. galangæ*, *cyperi*, *calamo aromatico*, *nuce myriſticâ*, *caryophyllis*, *mace*, *floribus roriſmarini*, *ſtœchados*, *ſalviæ*, *meliloti*, *chamæmel*, *ſambuci*, *majoranæ*, &c. cephalicis.

CAUTIO.

Sint *tenuium* partium hæc medicamina, ut vis *cranium* trajiciat. Quare *roſis*, & *myrtillis*, & *granis tinctorum*, jam evacuatâ exhauſtâque *materiâ* morbificâ utemur; ut pars in *priſtinum* robur revocetur.

Pręterea *cautio* ſit, ne *nimio* fervore *remedia* hęc æſtuent; nec *potenter* ſtringant. Quæ enim *rapido* æſtu incandeſcunt, liquant *cerebro* conceptam materiam, ac varios *catarrhos* excitant: at quæ validè ſtringunt, comprimendo è *cerebro* æquè *materiam* exprimunt, ac fœcunda in *catarrhos* cùm ſint, unà viam *tranſpirationi* intercludunt, ac *dolorem* acuunt, repreſsâ *materiâ*.

Sacculus ſiccans. Ut; Accipe *furfurum* pugillum; *milii* unciam; *ſalis* drachmas binas; *roſarum rubrarum*, *florum roriſmarini*, *ſtœchados*, ſingulorum manipulum; *betonicæ*, *ſalviæ*, *majoranæ*, *caryophyllorum*, cujuſque duas drachmas: Ex horum *pulvere* fiat *cucupha*; uſus tempore, *ſuffitu* perfundatur ex *gummi juniperino*, ac *thure*. Capiti & cordi fiant ex *ſindone*.

SUFFITUS, VEL EVAPORATIO, *Thymiamata*, *Suffimenta*, *Suffitio*, *Suffimen*, κῦφι.

Materia. *Suffitus* quidam ſunt *ſicci*, alii *humidi*.

Sicci, ex rebus fiunt quæ vapidum nidorem eructant, qualia quæ pinguia; ut *ladanum*, *myrrha*, *maſtix*, *pix*, *ſandaracha*, *terebinthina*, *reſina*, *ſtyrax*, *thus*, *caſtoreum*. His remiſcen-

miſcentur *pulveres*, & *paſtillorum* in formam rediguntur, ex *terebinthinâ*.

Pulveres copiâ ſeſcunciæ, *gummi* unciarum duarum præſcribuntur.

Ut: Accipe *gummi juniperini*, *maſticis*, *roſarum*, cujuſque drachmam; *caryophyllorum*, *ſtyracis*, amborum drachmas tres; *terebinthinæ*, quod ſufficit: fiant *paſtilli*. His, *prunis* injectis, fiat *ſuffitus* tegumentorum *capitis*. *Exemplum.*

Mira vi *ſuffitu* admiſſa prædita eſt *Nicotiana*, quam *Herbam ſanctam* vel *Petum*, aut *Reginæ* vocant; nuper huic orbi illata. *Nicotiana.*

Etenim hæc mirâ *ubertate* ore ac naribus *pituitam* evocat. *Arida* folia *carbonibus* igne *candeſcentibus* injiciuntur, ac *fumus* excipitur *ore* hianti, & infundibuli anguſtâ *fiſtulâ*; totum enim *cerebrum* pervadit: & in *aures* eadem arte infertur, & quoque *utero*. Verùm id affirmare poſſum, hanc *herbam* peculiari ratione *cerebro* dicatam eſſe, faciléque eò viam affectare, ac id ab omni *inquinamento* eluere. Cùm ego ipſe ante annum vehementer ex *dente* laborarem, hanc decoxi ex *aquâ*, adjectis *chamæmeli floribus*; tepidi hujus *decocti* cochlear *ore* tenebam, expuebam, ac idem agebam, horis duabus: dolor miteſcebat: poſtridie cùm ex more meo hortulum in ſuburbiis acceſſiſſem, inclinatoque capite quid graminis evellerem, *liquor* croci *flavedinem* referens copiosè è *naribus* meis effluxit, *Nicotianæ* odorem referens: ac omnis *dentium* dolor evanuit. Mihi toto vitæ curriculo nec *ſanguis*, nec quid præter *ſeroſam* pituitam, è *naribus* fluxit unquam: at nihil ego vidi hoc *effluxo* liquore flavedine *altiore* tinctum. *Hiſtoria.*

Præſcribuntur ut *ſpiritus* recreentur, & *cor*: ita *Razes* in febribus *ardentibus* æſtate flagrante, parietes *cubiculi* obvelat linteis *aceto* madentibus. Et ut *pituita* capite, & pectore *concepta* ſeſe ſolvat; & ad *ſiccandum*, *roborandum*. Etenim *Nicotiana* cum *ungula caballi*, *iride*, *thure*, vel *ſulphure* ſuffita, *expectoratum* promovet. Ut hoc etiam hic extra lineam dicam, *ſirupum* ex ejus *ſucco*, vel etiam *diluto* confici jubemus, qui *tabidos* quoſdam reſtituit. *Uſus.*

Spiritus *vitales* excitantur vapore *ligni aloës*, *nuce myriſticâ*, *caryophyllis*, *calamo*, *ſtyrace*, *ladano*, *benjovino*, *ambrâ*, *moſco*. Ex *vino* vel *aquâ roſatâ*, vel *lavendulæ* fiunt *trochiſci*. Hæc ſunt loco *Thymiamatum* à veteribus celebratorum, dicta quaſi θυμίαμα, id eſt, *animi* medicamen.

Cautio in ſuffitu.

Sæpe ad *uteri* mala præſcribitur *ſuffitus* ex auctoritate *Hippocr.* 5. Aphoriſmorum 28. *Suffitus aromatum* (inquit) *muliebria educit*. Dico quòd tamen non ſine *cautione* his uti debemus ; *tenerrima* enim acetabula *ſiccitate* facilè areſcunt : hinc *infœcundæ* fiunt. Præterea *his* utemur ubi neque *inflammati*, vel *perverſi uteri*, neque *ſenilis ætatis*, neque *graviditatis*, *lactationis*, aut *anteacti morbi* excuſatio adferri poteſt. Hæc ſi abſint, cùm omnis *obſtructio* fiat *copiâ*, materiæ *craſſitie*, & facultatis *infirmitate*, hæc *naturæ* vim excitant : quia *grata*, & materiam *attenuant*.

HUMIDI SUFFITUS *fiunt*

Humidi. Ex *liquore*, coctione *vaporem* expirante : ut *cocto aceto*, *vino*, *aquæ vitæ*, vel *roſarum* : decoctis ex *aquâ* rebus, ut *cypteri radice*. Interdum & *pyrites* lapis *ardens* his injicitur, ut fiat *exhalatio*, ut dum *tumor* quis durus & contumax *incidendus*, *diſcutiendus*, aut *ſiccandus* venit.

Ut ; Accipe *laterem ignitum*, extinguatur *acri aceto*, ac parum *aquæ vitæ* inſtilla, pars *vaporem* accipiat.

Infundimus & *acetum* peſtis tempore *lateri exardeſcenti*, & per *ædes* hunc *fumantem* circumferimus.

Mulieres ut dextrè hos utantur. Scripſit antiquus Medicus *Antyllus*, ex *Hippocratis* ſententiâ, *mulier, cùm ſuffimentorum uſum inire velit ad uteri vitia, in ſella ſeſe componat, quâ parturientes utuntur, ac tota pannis accuratè valletur.*

Poculum ligneum in *ollam* conjicimus, quod in *medio* ſit perforatum ; & *poculum* labris *ollæ* agglutinamus, aut *luto figulorum*, aut *paſtâ* ; in foramen *calamum* rectà perforatum ponimus, ut nulla ſit tranſpiratio, & *fiſtulam* plumbeam alteri extremitati aptamus calami, cujus læve ſit *labrum*.

Muliere in *ſede* compoſitâ, *ignem* leniter *ſellæ* ſubjicimus, & in ſellam *calamum* imponimus : eſto verò *calami* tanta longitudo ut *plumbea* fiſtula *calamo* aptata *ſellam* excedat : *fiſtula* hæc *matricis* ori admovenda : atque ita *ignem* ollæ ſubdimus, quo nidor *uterum* feriat. *plumbum*, ne vellicetur *uterus*, circundatur. Cùm hæc ritè peractâ fuerint, inquit *Hippocrates*, calamo adhuc *pudendo* inſidente, *olla* ab *igni* auferatur : nam ſi *calamus* ſubducatur, cùm *vapor* aſcendens adhuc fervet, *ſinus muliebris* exuritur.

CAVENDUM ne in *ſanguinis ſputo* his utamur; etenim *acrimoniâ* ſuffimentorum ſeſe aperient *venulæ*; nec in ſiccis *thoracis* morbis. *aſthmaticis* verè conferunt à *copiâ* craſſæ *materiæ*. Totum *corpus* rectè ante horum uſum ſit *purgatum*. *Cautio.*

Ut; Accipe *ſtyracis*, *ſandarachæ*, *terebinthinæ*, *maſtiches*, æquales partes. Hoc fidem uſu repperit, quòd *anhelosas*, & *ſuppuratas*, & *pleuriticas* affectiones ſanet, ut & *tuſſim*, maximè ſi *folia nicotianæ* remixta ſint. *Aëtius* capite ultimo plurima deſcripſit. *Ad pulmones.*

Hippocrates olim maximam ſibi gloriam conciliavit *hoc* medicamine: etenim abſumptis myaſmatis *fœdati* aëris, quæ ex Ægypto acceperat, Athenas *peſte* liberavit: injectis *corollis*, *herbis ligniſque odoratis*, ac *unguentis*, focis *ardentibus*: Ab *Acrone Agrigentino* (qui *Empedoclis* auctoritate, ut inquit *Laërtius*, commendatus fuerat) *hanc* artem accepiſſe videtur. *Hiſtoria.*

SUFFIMEN ad *peſtilentem* aërem: *Ladani*, *ſtyracis calamitæ*, ſingulæ drachmæ: *caryophyllorum*, ſeſquidrachma: *caphuræ*, *nardi*, *nucis moſcatæ*, ſingulorum grana ſeptem: fiat *pulvis*, qui excipiatur *aquâ roſatâ* in *quâ* maduit *tragacanthum* & *gummi Arabicum*; fiant *orbiculi*. *Ad peſtem.*

Sed ſumma *cautione* cavendum, ne *ingravidatis* mulieribus *ſuffitus* ſubdantur, *hi* enim *conceptum* ſemen corrumpunt: nam inter φθόρια medicamenta (quæ propriè illa ſunt, quæ abigunt ex utero *fœtum*, & ejus focum *ſemen*, qualia etiam ἐκβόλια, ab ἐκβάλλειν, ab ejiciendo) ſunt *ſuffitus* & *peſſi*. *Cautio ſumma in ingravidatis.*

Caveant itaque Medici, ut horum *uſu*, & cùm non admodum eſt quòd *ſemen* tenellulis *utero* amplexibus hærere cœpit, avellatur, ab *irritato* inde *uteri* genio. Sacroſanctum enim haberi debet *conceptum* ſemen: nam in *ſemine* eſt *fatalis* portio *corporis* effingendi & procreandi. Nam *ſemen* fit actu *animal*, perficiendo: non autem *corruptione*. Et *animal* factum ex *ſemine*, eſt *ens* quod erat: ſed non *quo modo* erat: quia *ſeminis eſſentia eſt eſſe quod eſt, ut aliud ſit*, nempe *animal*. Conſcelerant itaque ſe immani barbarie, qui *illud* præcipitant ex illo *naturæ* horto, *utero*.

Sed cur *Hippocrates* libro de naturâ pueri pſaltriæ *abortiferum ſaltum* præſcribit? Id fecit ille, quò *ſemen* in *vitam* non conformaretur. nam *veteres* exiſtimabant ſe *fœtum* tantum, *ne fieret*, impedire. *Ariſtoteles* 7. Politicorum,

priuſquam ſenſum & animam induat, interſtingui concedit. Sed *Tertullianus* in Apologetico dicit, *feſtinationem eſſe homicidii prohibere non naſci.*

POMA *odorata.*

Odor hominibus varius. Variâ copiâ *aromata* miſcentur, quæ ad *pomorum* compoſitionem veniunt. Ut enim variæ *hominum* facies ſunt, ita ferè nihil commune habet cum alio, cujuſque ſuaviſſimi *odoris* judicium; his, *moſco* fragrantius eſt *cinnamomum:* illis utriſque, *caryophyllus*: adeò ut nulli ſit de odoris *dulcedine* judicium idem. Quare ex cujuſque peculiaris judicio, emicet in *pomis* gratiſſimi *aromatis* fragror.

Materia & modus. Fiunt *poma* ex rebus *odoriferis* in *pulverem* verſis, *copiâ* duarum unciarum, quæ ampliſſima videtur: uncia *ferè* ſufficerit, *interdum* & ſemuncia: ut tenuiter validioréve vi *odorem* fundi voluerimus.

Hæc *ladano* puro, eâ copiâ, quâ cuncta accipiat, remiſcentur pilo *calido*, ſenſim affuſâ *aqua roſarii*, vel *terebinthinæ* momento, ut tenaciùs cuncta combinentur. Interdum & ex *aquâ roſarum* madeſcit *gummi tragacanthum* & *gummi Arabicum*, ut in *maſſam* cuncta convolvat: *Ambari*, vel *moſci* ſemiſcriptulus additur, vel *zibettæ*: ſed his recentari ſæpe præſtat *ſuperficiem* pomi, vel momento *olei cinnamomi*, *caryophyllorum*, aut *nucis myriſticæ*.

Exemplum. Ut: Accipe *pulveris violacei* ſeſquidrachmam; *roſarum*, *majoranæ*, *ſtyracis calamitæ*, *ladani*, ſingulas drachmas; *caryophyllorum*, drachmas duas; *benzoini*, *nucis myriſticæ*, amborum ſcriptulum; *ambari*, ſemiſcriptulum: fiat *maſſa ex aqua roſarum*, in quâ maduit *tragacanthum* & *Arabicum gummi*, & momento *olei caryophyllorum* hæc imbuantur.

Præſtaret *poma* hæc fabricari ſine *gummi* ne indureſcant, & ſine *foramine*, ut ſæpe verti *materia* poſſit, nec ita *ſuperficies* ſqualorem aut callum ducet *odorum* viribus invium, ſed potius *ladani* uncia ſolvatur in *aquâ Damaſcenâ*, vel *roſata*; & *lavendulæ*; mox *pulveres* miſce *odoratos*. Quidam *croci* ſex grana addunt, & *minimam* guttulam *olei de ſpica*, ſed ex *cinnamomo*, vel *caryophyllis* præſtantius erit. Foramina *moſco* & *zibetta* impleantur.

PULVERES *odorati, Cypriæ aves, vel tedæ, Sapo.*

Odorus pulvis *violarum*, veſtibus *gratum* odorem comparans.

parans. *Violarum*, *roſarum*, ſingulæ ſemunciæ; *majoranæ ſiccæ*, uncia; *radicis iridis Florentiæ*, libra j; *calami aromatici*, drachmæ ſex; *caryophyllorum*, drachmæ tres; *moſci*, *ſcriptulus*: miſceantur.

Pulvis ad *inſperſionem* ex *herbis ſiccis* præſcribitur à ʒ j. ad ℥ j. ita in *ſuffumigiis*, ut gratæ fuerint, vel ingratæ *herbæ*. In *internis* affectibus dantur à ʒ ß. ad ℥ ſ. *flores* in *pulveres* redacti à ℈ j. ad ʒ ij.

Fiunt etiam ex pulveribus *Dentifricia*, Græcis ὀδοντοτρίμματα, ut ex *uſto corallo*, *cornu cervi*, *ovorum putaminibus uſtis*, *oſſibus ſepiæ non uſtis*, *alumine uſto*, *pumice*, *iride*, cum *cinnamomo* vel *caryophyllis*, odoris causâ, vel grana *muſci*.

Tedæ vel *Cypriæ aviculæ*, fiunt ex odoris *pulveribus*, cum triplo *carbone ſaligno*: quæ *ladano* vel *terebinthina* excepta, in *quamcunque* trahuntur formam; & *accenſa* ſuavem *odorem* ſpirant: quin & *cera* addita *tedæ*, fiunt ex *odoriferis* pulveribus. ut; Accipe *ſtyracis calamitæ*, & *carbonum ſalicis* ſingulas duas uncias; *benjovini*, unciam; *caryophyllorum*, ſemunciam: excipiantur *cera*, vel *ladano*, vel *terebinthina*, & formentur vel *tedæ*, vel *aviculæ*. *Cypria.*

Sapo albus odoratus fit ex *vervecis adipe*, *calce*, & *ſale*. accipe ſemilibram; adde *iridis ſiccæ* ʒ j. *nucis myriſticæ*, *caryophyllorum*, ſingulas drachmas binas; *menthæ*, *majoranæ*, ſingulas drachmas: cum *aqua lavendulæ* ſimul combinentur. *Sapo.*

Aquæ odoratæ.

Aquæ, manuum faciei, totius corporis & linteorum *lotionibus*, quò amœnum ſpirent *odorem*, utiles ſunt. *Aquæ odoriferæ.*

Aqua lavendulæ.

Accipe *florum lavendulæ*, libras ij. *aquæ roſatæ*, & *vini albi*, cujuſque libram j. *aquæ vitæ*, uncias ij. miſce: fiat *diſtillatio* ex *balneo*.

Quidam citra *diſtillationem* macerant *flores lavendulæ* in *aqua communi*, addito pauco *oleo de ſpica* & *moſco*. inſolant, vel *balneo* macerant.

Aqua caryophyllorum.

Accipe *caryophyllorum* unciam, *aquæ roſatæ* libram: macerentur, ac *balneo* eliquentur.

Aqua compoſita.

Accipe *menthæ nobilis, majoranæ, ſalviæ, roriſmarini, lavendulæ, cyperi*, ana m. j. *radicum ireos*, unciam; *caryophyllorum, cinnamomi, nucis moſchatæ*, cujuſque drachmas ij. *limonum*, duo: macerentur cuncta in *aquâ roſatâ* ſpacio *horarum* viginti quatuor, diſtillentur *balneo*; hinc adde *moſci* ſemiſcriptulum.

LIXIVIA.

FIUNT ex tribus libris *aquæ*, & una *cinerum*; ut tamen *acriores* fuerint, eò *minus* cinerum adjiciendum. Intus dantur ad ℥ iij. ut *ex uſtis lomentis fabarum*, ad *hydropem*. *Ad hydropem.*

Ita *Leviathan* Rabbi: ℞. *cinerum geniſtæ virgineæ, ſtipularum fabarum, ſarmentorum vitis albas uvas proferentis*, ana m. j. urantur in *cineres*: per quos ter colabis *vini albi* (quale *Rhenanum*) libras iiij. fiat *lixivium*; cui adde *nucis myriſticæ* numero j. & ad *nucis myriſticæ* pondus adde *cinnamomum, baccarum lauri* num. vj. *cymini* ʒ ij. *ſeminis aniſi, fœniculi*, ana m. ß. craſsè contuſa ſint coctа: dulcorentur *ſacchari* ℥ iiij. ter *die* exhibeatur. Continuetur ejus uſus duabus vel tribus ſeptimanis. Incipientem *hydropem* abigit: nam omne *ſerum* ſanguinis exhaurit.

Cephalica. Eodem modo ex *fraxini* cacuminibus *lixivium* compoſitum *hydropem* tollit. Fiunt & ad *capitis* lotiones, ut *morbificos* ſuccos in *auras* ſolvant, *ſomnum* concilient, *vertiginem* adimant. ex herbis *capiti* dicatis, ut *chamæmelis, betonicâ, ſalviâ*: hinc *roſæ* addantur, *agaricum*, & *cortices citreorum*; vel *ſacculo* exceptæ in *lixivio* coquantur *cephalicæ* res. Sed rarò *caput* lavandum: lotum *ilico* ſiccandum.

DROPACES, πιττωτὰ, *picationes.*

Dropaces ſunt inter ea *remedia*, quæ πυρωτικὰ, q. *ignita* dicuntur: quæ omnia eò adhibentur, ut revocent parti *vitam*; vel evincant *vitia* contumaciora. Inter ea quæ *languentem vitam* parti reſtituunt, ac *calidum nativum* recreant, *blandiſſimum* eſt dropax. *Duplex.*

Forma. *Dropax* plerumque emplaſtri formâ effingitur; eſtque *duplex*, ſimplex & compoſitus. *Simplex* dicitur πίττωσις, hoc eſt, *picatio*; cùm *pix* liquatur cum exiguo *oleo*, & cuti ex *pelle* injicitur; ſi *piloſus* locus fuerit, primò *abraſione* glaber

glaber fit. Sæpe priuſquam refrigeſcat detrahitur, ac iterum revocatur, dum *pars* incaleſcat, ac *rubor* in eâ efflo-reſcat. Eſt hîc præparatio quædam corporis ad *phœnigmum*, & *ſinapiſmum*; & poſt ſinapiſmum etiam, ut *reliquiæ* morbi evellantur. Utimur & *galbano* & *ſagapeno* loco *picis*, in duris corporibus.

Dropax *compoſitus*, adjicit *piper*, *pyrethrum*, *ſulphur*. Qui antiquorum more compoſitum *dropacem* velit optimum, hunc videat apud *Aëtium* Tetra. prim. ſerm. 3. capite centeſimo octuageſimo; *Æginetam* libro octavo capite 19. qui Dropacem *Gallum* deſcribunt. At *Dropacis* vis, tertium *caloris* ordinem ſuperare non debet: quia ejus finis eſt *rubrificatio*.

Ut, ℞. *olei nardini*, *picis aridæ*, ſingulas uncias. *igne* ferveſcant in *ebullitionem*. ab *igne* remotis, adjice *pulveris zinziberis*, *pyrethri*, *ſeminis naſturtii*, ſingulas drachmas. *remixtis* cunctis, ſuper *corium extendantur*. Ita & *piper* adjicitur, & *ſemen roriſmarini*, *ſulphur*, *cinis ſarmentorum*, *euphorbium*. Si validè materia ſit trahenda, ut in *ſpaſmo*, fotus primò fiat ex *oleo coſti*.

Vſum remedia hæc habeant, ut ſi *calfaciendum* tantùm ſit, adjiciatur *piper*, *pyrethrum*, *roriſmarini ſemen*, *bitumen*: ſi *ſiccatione* opus ſit, *ſal*, *ſulphur vivum*, *cinis ſarmentorum*: ſi aperire, *euphorbium*. *Vſus.*

Accipe *picis aridæ* uncias tres, *ſulphuris vivi* ſeſcunciam, *olei roſacei* quantum ſufficit; extendatur in *pelle ovilla*. Si *acrem* velis, adde *pulveres ſtimulantiores*.

Accipit Dropax *picem*, cui addit quartam vel quintam partem *olei*: quibus ſubduplum *pulverum* miſcetur. Vitiis *antiquatis* confert.

Humores *attrahit* & *evocat* ad peripheriam à centro, & *diſcutit*, artuum *frigidis* doloribus confert, *coxendici*, & *podagræ*, & *reſolutis* omnibus partibus, *vomitibus*, *cruditatibus*, diuturnis & cæliacis *affectionibus*, ac *epilepſiæ*, & *cephalææ*, *vertigini*, *inſaniæ*, *aſthmati*, *orthopnœæ*, *tuſſi veteri*, *pectori* adhibitus: auxiliatur & *catarrhis* diuturnis: prodeſt *atrophiâ* tabeſcentibus partibus: nam firmat partes quæ & *frigore* & *fluxionibus* elangueſcunt: unde hæc remedia *veteres* μετασυγκριτικὰ dixere, quæ *exſuccas* partes revocant, & quaſi recorporant. *Vtilitas.* *μετασυγκριτικὰ.*

Variè utuntur Dropacibus: cùm enim *ſuccum alibilem* parti inferre volunt, *attenuatâ* cute *balneo*, apponunt, dum *Modus utendi.*

rubeſcat ac tenuiter *tumeſcat* locus; ilicoque eo remoto, *oleo* illinunt *chamæmelino* (ne *alimentum* allapſum exhauriatur, unáque calor *inductus* exſpiret) in quo *gummi*, & *tragacanthum* ſolvuntur, ut *poros* claudant. Sæpius imponantur: nam frigeſcunt.

Ψίλωθρα, hoc eſt, *depilatoria* medicamina interdum *Dropaces* appellantur; ut Martialis 10.

> *Levis Dropace tu cottidiano;*
> *Hirſutis ego cruribus geniſque.*

Quo *citius* pars in *ruborem* evocatur, eò *faciliùs* cedit *morbus*. Itaque ut contumax aut lenius *malum* fuerit, ita bis térve cottidie, vel ſemel triduo admovendus *Dropax*: & *æſtate* quoque rariùs.

Fricetur primò pars *aſperiùs*, ſi *contumax* languor fuerit, vel *tepidâ* foveatur, vel affricetur *ſapone* qui *piper* habet. Cùm *contumaciùs* hæret *parti* Dropax, *tepidâ* foveatur; hinc *furfurum* decocto & *mollientibus* excipiatur *pars*.

CAUTIO.

Admoveatur, dum in *tumorem* ſe attollit *caro* rubedine aſperſa: etenim *nimius* ille *Dropacis* uſus damnatur, cum qui *tumor* priùs emicabat, *perpetuo* uſu *medicamenti* ſubſides, ac à *rubore* albeſcit.

Nam volumus, ut pars quæ confecta *macie* intabuit, *humorem alimentalem* prolectet, circumfluat *ſpiritibus*, & quaſi *reductâ* animâ reviviſcat: non ut exhauriatur *attracta* materies. optimè ad emaciationem facit *pix*, cum paucâ *terebinthinâ*, & momento *olei*.

Fæces *animalium* ad ℥ ij. imponi poſſunt: *ovis* verò ad ℥ vj. *capræ* ad ℥ iiij. ut *bubulæ* ad libram.

SINAPISMI, & PHOENIGMI, hoc eſt, *rubrificationes, vel cutis cruentationes*.

Sinapiſmus, eſt cataplaſma ex *ſinapi*, ut definivit *Archigenes*; ut humor à *centro* in *ſuperficiem* trahatur.

A *Dropace* ejus ineundus *uſus* eſt: etenim *finis* Dropacis, eſt *rubedo*: at Sinapiſmi, *veſiculæ*: fit ex rebus *quarto* ordine *calidis*. Ita in *coxendicum* dolore, *primò* utimur Dropace; *hinc* Sinapiſmo; à *totius* nempe *purgatione*.

Dropax totum amplectitur membrum: at *Sinapiſmus* aurei ferè magnitudinem non excedit; cùm ſpacioſiùs excur-

excurrit, *phœnigmus* rectiùs dicetur: etenim is & *exulcerat*, & *veſicas movet*.

Sinapiſmus *ſimpliciſſimus* fit ex trito & admoto *ſinapi*: Interdum fici *aquâ tepidâ* macerantur; poſtridiæ *expreſſæ* manibus, tunduntur: hinc *Sinapi* contuſum, exactè ac privatim, injicitur. Ad facilem trituram *ſinapi*, additur ei *aqua* macerationis *ficuum*. Cum *torrido* æſtu flagrantem velint, uni parti *ficuum* binas *ſinapis* addunt: ſi *tenuiorem* vim exigant, contrà: ſin *moderatam*, æquas remiſcent partes. Ficus *aquâ tepidâ* pridie macerantur, & exprimuntur. *Fabrica.*

Corpora molliora, ſenſûve acriore ſi fuerint, vel cùm non longè à peripheria receſſit malum, *panem* loco *ficuum* admiſcent; vel ex *aceto* ſinapi, antequam teratur, maceratur: etenim *aceti* vi frangitur indomita *ſinapis* potentia. Fricatur primò *locus*, ut laxatis *ſpiraculis*, celeriùs *vim* medicaminis accipiat.

Sæpè levandum *cataplaſma*, ac explorandum, num ſuum *officium* fecerit: maximè *hebetata* vis ſi fuerit *partis*. Quod ut celeriùs peragat, ſpongiis *aquâ* madentibus *foveatur* pars, incumbente adhuc *cataplaſmate*. Hinc eluatur, ac *unguento roſato*, vel *oleo roſato*, aut *aquâ*, *oleoque roſato*, *lanæ bapſo imbuto*, foveatur; vel *malvâ* cum *pane* coctâ. *Vnguento ceruſæ* eluitur quoque *ſinapios* vis: & ulcus *ceruſâ* curatur. *Vnguentum roſatum* cum *ſucco malvæ*, vel *fœnigræci*; his *lintea* intincta, ac impoſita, omnem *dolorem* abigunt. A *Scilla* uredinem propriè *oleum* eluit, inquit *Oribaſius*; addit *Aëtius* roſatum. *Materia.*

Fiunt ex *ſinapi*, *euphorbio recenti*, *cantharidibus*, *flammula Iovis*, *battachio*, *ſtercore putrefacto columbarum*, *caprarum*, *aceto* miſtis, *naſturtio*. vidi in *hydrope*, intumeſcentibus cruribus *plantaginem aquaticam* feliciter *humorem* in *veſicas* evocaſſe, quæ *maximam* vim *aquarum* profundebant. Eſt enim hæc *plantago* calida; ut *plurimæ* herbæ *rivis* innatæ, quæ *cacumina* ſua efferunt ultra *alveum*: quod *uſu* animadverſum à *me* fuit. *Radice enulæ*, *lepidio*, *ſcilla* tritâ, *allio*, *urtica*, *tithymallis*. *Lac ficulneum*, *aſſæ carnes*, & *ova fervida*. *Materia.* *Plantago aquatica.*

℞. *fermenti* drachmas duas; *cantharidum* drachmam; *ſeminis ſinapios* ſcriptulos duos. miſce: *parti* à frictione *rubenti* & *calenti* imponatur. Interdum *cantharidum* ſcriptulum tantùm miſcemus; & *loco* fermenti *caricis* excipimus interdum; & quoque *capparibus*. Nonnunquam *Exemplum.*

melle,

melle, vetere axungiâ, ſapone inferuntur, ut *corpora* fuerint valida aut mollia.

Obſervatio. *Tenuioribus* utemur, cùm ilico quod alget *corpus*, calfaciendum eſt: *Craſſioribus*, ubi *calor* ſenſim elanguit; nam *ſtabiliorem* calorem imprimunt, nec ita fugacem: ut *zinziber* craſſum eſt, *piper* & *ſinapi* levia.

Anacardi mel. *Anacardia*, ſeptem diebus *aceto* macerata, ad *trientis* exhauſtionem coquuntur; cùm *refrixerit*, quod ſupernatat *oleoſum* excipitur *conchâ*. id *mel* vocant *Anacardinum*.

Alii ad *dimidias* excoquunt, per *linteum* trajiciunt, quod *adjecto* melle in *craſſitiem* igne fatiſcit. *craſſamentum* ſiccatum *ſaponi* remiſcent. Alii ſepeliunt *anacardos* cum *melle*, ut *vim* prolectet.

Aliud. Accipe *ſinapi*, *piperis*, *euphorbii* (& ſi placet *cantharidum* aliquid) cujuſque drachmam: excipiantur *melle* præſcripto; vel *ſapone*, vel *fermento* cum *aceto*.

Aliud. *Cantharidum* pars una (*ſeroſos humores* evocant) *axungiæ* quatuor partes; hæc ſimul teruntur: ſeptimo die *leniſſimo* igne liquantur, exprimuntur, reponuntur ad *phœnigmum*. Cantharides *leniſſimè* tritæ, à frictione *rubenti* parti impoſitæ, vehementer *veſicas* movent: & cum *ſinapi* remiſcentur quoque interdum.

Caprini ſtercoris *pilulæ*, cum *aceto* impoſitæ *efficaciores* ſunt quàm *ſinapi*; maximè *coxendicum* in doloribus.

In *membrorum* perfrictionibus *ceratum* de Euphorbio *Galeno* uſitatum eſt; ex *oleo tenui & calido, recenti euphorbio, & cera*. Sapo cum ſale.

Lepidii inſignem nobilemque *vim*, vide apud *Aëtium* Tetrab. 1. ſer. 3. capite centeſimo octuageſimoquarto.

Modus tractandi. VESICAS aperimus, *ulcus* eructat vitium contumaciſſimum: *folium* braſſicæ *aquâ* vel *vino* maceratum superponimus: id enim cùm *ſucceſum* ſit, *nitroque* naturæ vi aſperſum, *ſiccari* non ſinit *ulcus*, ac promovet *effluvium* morbificæ *materiæ*. Novi qui in omnibus *ulceribus* jam *remediis* fotis, *illud* imponant: & bonis *ægrorum* rebus. Nam *vetus* Roma, inquit *Plinius*, annis ſexcentis hâc medicinâ uſa eſt: & *Chryſippus* volumen illi dicavit, per ſingula *membra* hominis digeſtum, & *Dieuches*. Mihi certè ejus *vis* uſu conſtat.

Braſſica vis.

Quibus. Præſcribuntur hæc remedia, *coxariis, podagricis, hemicranicis, viſceribus, lieni*, & ſexcentis *vitiis* frigidis, contumaci *diuturnitate* fatigantibus, ac quaſi deploratis. Nam

& *le-*

& *lethargicis* confert, in principio *cruribus* admotus; cùm autem *materia* omnino influxit, *capiti*: *comitialibus*, *inſaniæ*, *vertigini*, ſive *capiti*, ſive *cruribus* apponatur. Et *orthopnœas* curat maximè ex *ſcillâ*; & *diuturnas* tuſſes, *thoraci* admotus: *penis* & *veſicæ* reſolutiones, inquit *Oribaſius*, hoc *remedio* recreantur. prolixis *ſtomachi* & *inteſtinorum* malis: *inappetentiæ*, *paralyſi*, perfrictionibus medetur. Adeò ut quæ neque *emollitione*, *attenuatione*, *attractione*, domari ac exhauriri potuere, *hoc* remedio diffluant: quare & in *morſibus* & *puncturis* venenatorum *animantium*, & *carbunculis* conferunt.

CAUTIO.

Deſiſte cùm locus jam *multùm* intumuit, & quaſi *rubore* inflammatus fuerit, & æger *vehementer* dolet, cumque *cicatricoſa* caro *liveſcere* incipit, & cùm à *fotu* leniter *puſtulis* aſperatur. Non enim eò progrediendum, ut *pars* evicta *ſtupeſcat*. ubi parti ſentienti *acriùs* admoventur, mitius ſit *ſinapi*: & ejus uſus ſit *menſura*, ut *caro* fiat *paulo* rubicundior. *Sæpe* inſpiciatur pars. Si ab *uredine* dolet exulcerata pars, *hapſo* ex *aquâ roſata*, in quâ *malva* cocta eſt, obducatur: & *ſedato* dolore, obline *roſato* cum *ceruſâ*.

Acutis morbis non admovendum, nec *exulceratis* partibus *extimis*, imò nec *pulmonum* regioni, cùm hi *ulcus* habent, quòd his efferentur *ulcera*. Nec *partibus cartilaginoſis*, *carneque* ſpoliatis, quòd *uredine* nigreſcant.

In *ſegnioribus* affectionibus, ubi *carnea* moles, *utile* remedium. In *calidis* & *ſiccis* affectionibus, *his* ego non utor, inquit *Aëtius*.

Mirum eſt *hoc* ævo præſtantis hujus *remedii* ſilentium, quòd *minimo* ære comparetur, non profuturum niſi *pluris* venierit; quod *ferrea* hæc ſæcula, *auro* tantùm miteſcant: vel quòd *ſævitiæ* malorum *lenioribus* blandiri placeat, *differentibus* magis occidionem, quàm *prohibentibus*; ut *voluptati* ſubſcribamus.

CAUTERIA, *Eſcarotica*, *Fontanella*, *Ruptoria*.

Ea quæ *urunt*, alia id *leniter* agendo *veſiculas* efferunt à *cute*, dicuntur *veſicatoria*: alia *vehementiùs* urendo *cruſtas* inferunt, dicuntur ἐσχαρωτικά: alia *non ſolùm* cutem ſolvunt, *ſed etiam* carnem penetrant, appellantur καυστικά: de quibus jam agimus.

Fiunt

Fiunt ex *medicamentis* quæ *poteſtate* urunt, vel *actu*. etenim χαυτῆρα appellavit Hippocrates ferrum *candens*, cujus *uſu* ſiſtebatur *hæmorrhagia*, undecumque promanaret, ac *defluxiones* intercipiebantur, & *oſſa* carioſa malignáque *ulcera* urebantur. *Erat autem*, ut ſcribit Galenus, *æreus calamulus perforatus in fundo, per quem parvum ferrum demiſſum, adurebat.*

Antiquum.

Æmulam vim *candenti* ferro, *quædam* medicamina induerunt.

Quid.

Quare *cauteriſatio*, nihil aliud erit, quam *combuſtio imperfecta, ignis vi, rectè, & convenienter facta: ut membrum exciteiur, corroboretur, & evacuetur.*

Ferrū candens tutiſſimum cauterium.

Quæ fit *ferro* ab igne *flagrante*, quamvis *crudelis* ſit, attamen *tutiſſima* eſt. Eſt enim *ignis* formâ *ſimpliciſſimâ*, omnis *alienæ* qualitatis expers; nil niſi *calorem*, ac *empyreuma* relinquens. Etenim agit *ignis* ob *ſummam* quam habet agendi vim: at *medicamina* non ea ſolùm *potentiâ* agunt, ſed & *eâ* vi, quâ *vivis* partibus, totâ *ſui* ſubſtantiâ bellum indixere. Quare cùm *medicamina* ſint *compoſita*, non ſolùm *penetrabili vi* adurunt, verùm & *plurima* inferunt ac imprimunt *corporibus*, quæ corrumpunt *calidum nativum*: hinc fœdæ *gangrænarum* ac *ſphacelorum* calamitates.

Quare ſi *cauterium* inveniri poſſit, quod *penetrabili* vi, *ocyſſimè* ſuam *vehementiam* exerat, nec *calidum nativum* (in quo reſedit *naturæ* genius) expugnet, nec *pernicioſa* ſymptomata inferat: ſed *ilicò* carnem ſubnaſci patiatur, *id* profectò nullis laudibus ſatis decorari poterit. *Tale* autem unicum *mihi* uſu compertum eſt, ac labore meo, mihi emptum: quo rempublicam fraudari nolo.

Hiſtoria.

Dum *Vltrajecti* medicinam faciebam, evenit quendam *ſteatomate Venereo* in *capite* premi, erat is *hujus* morbi *curationi* præfectus, ac celebris arte: *is* me ut *ſuæ* curationi, admoto *chirurgo*, aſtarem, oravit. Vidi capiti *cauterium* admoveri *triente* horæ, eo nempe *loco* ubi *tumor*, *quarto* vel *quinto* die cùm excidiſſet *cicatrix*, nudum *cranium* in conſpectum dabat, quod quaſi *murium* acerrimo dente undique arroſum à *lue Venereâ*, conſpiciebamus; hiſque abraſis quaſique abeſis, & ad *æqualitatem* lævigatis, nobis ferè nolentibus *caro* ſe inferebat nova. eandemque hiſtoriam, in *totum* caput (quod mirum) ſeriatim exercuimus: ac reliquis ritè peractis, evaſit.

Fit hoc *cauterium* ex ſaponis *lixivio*, nempe eo, quod coqui-

coquitur in *ſmegma* nigrum. Id *ſartagine* exceptum, uritur in *lapidem*, qui *teſſerarum* majorum in *formam* ſcinditur cùm refrixerit, ac *vitro* rectè obturato reponitur. ſed in *inſpiſſationis* copiâ, magna pars *hujus* artis verſatur: non enim *tam diu* excoqui debet, ut liquor *cunctus* areſcat ac torreatur: nam ita & vis *cauſtica*, quæ *ſpiritibus* implicita eſt, exhaurietur. Itaque antequam ad *extrema* ariditatis venerit, ſubducatur *igni*, dum ſupereſt *ſpiſſior* liquor, qui fingi cauteria poſſunt, nec in *pulverem* diffluere. *Uſus* tempore *teſſera* eximitur, *ruditer* contunditur, *aëri* exponitur, liqueſcit *ultrò*: id *cùm* fieri inceperit, *tunc* uſus ejus ineundus, ac *corpori* imponendus hic *lapis*. CAUTERIUM *potentiale nobiliſſimum.*

Primò muniatur (injecto *emplaſtro*) ad *palmæ* ſpacium *pars* cui imponetur *cauterium*, & foramen *medii* aurei referens amplitudinem, in *medio* emplaſtro fit: huic *foramini* indatur *cauterium*, & aliud *emplaſtrum* ſuperinjiciatur (tactu enim aëris *cauterium* eliqueſcit) ne diffluat. Si non *potenter* ex tuâ ſententiâ agit, *ſuperius* emplaſtrum malè cohærens, *quid* aëris trahat; nam id *liquidius* cauterium ac *potentius* reddit. cumque *dimidia* hora, vel ejus *triente* hæſerit, amove *cauterium*, attamen non purè; & ilicò illine *unguento roſato* uberrimè: & *emplaſtrum roſatum* ſuperadde, madens ex *albumine ovi* quaſſato, *oleo & aquâ roſarum*. Si ab *aliis* cauteriis non cedat *cruſta*, ſed in *pejus* ſi degenerat malum, accipies *olei vitrioli*, *olei hyperici*, *olei nigellæ*, æquas partes; & *plumâ* inunges *cruſtam*: & *molle* cataplaſma ex *ſambuci* & *lapatii foliis* ſuperaddes. *Modus utendi.*

Cùm *ſtrictiorem* vim inferre *cauterio* vellet, horis *aliquot* calcem *vivam* indebat, *mox* excoquebat; ad id rarò. *Lixivium* illud optimum cui *ovum* injectum innatat, nec ſubſidet.

Sexcentorum remediorum cauſticorum *utilitatem* illud vincit; medicisque *ſufficere* abundè, & *ſecuritate*, & *vi agendi*, quâ cuncta alia excellit, poterit. *Mihi* certè priuſquam extorſerim, multis laboribus conſtitit; ægreque concedebat, quòd hinc *maximum* lucrum apud *Hiſpanos* captaret: qui quamque *teſſeram* lubentiſſimè coronato *aureo* redimebant: ad *bubones*, & *peſtiferos*, & *Venereos* illis expetitum *remedium*. Quidam ex *aquâ* coquunt *cinereorum* vaſorum *primam* ſuperficiem abſciſſam: indunt quid *calcis* & *cineris*: *hâc aquâ ſanguinem* fundentes *venas* ſtringunt. Ego ſæpe hoc effeci *pulvere* ex *colcothar*; *Utilitas.*

ita

ita appellant *fæces* reſtibiles à *vitrioli* diſtillatione. ad meum redeo.

Scio *polydædalam* varietatem *hujus* remedii proditam ab *auctoribus*: qualia plurima *Hollerius* libro tertio Chirurgiæ, capite quinto, De pyroticis: nec me latet & *hoc* remedium à quibuſdam enumerari, ſed non *eâ* ſimplicitate, ac uſu: memini & *me* antè inter cætera apud *auctores* id legiſſe, ſed nobilitas inter cætera, nec *illis* comperta, nec *mihi* explorata erat. Olim multo *auro* id vendere nolui, quod jam *gratis* Reipublicæ offero. Quale autem id munus ſit (quamvis ſimpliciſſimum) videbit *is*, qui aliorum ſæpe uſu depoſitis, hujus *ſanctiſſimi* remedii vim comperiet. Etenim non ut cætera, *febres*, *inflammationes*, *dolores intolerabiles*, *ſyncopas*, aut *gangrænas* invehit.

Uſus. *Potentialium* cauteriorum uſus eſt, ut ex partibus, quibus applicantur, *humorum* fiat *evacuatio*, *derivatio*, *revulſio* aut *attractio*.

Quare utilia in *venenatis* ictibus, *bubonibus* & *carbunculis peſtiferis*, niſi *dolore* fatiget *inflammatio*. *Uſtio* enim foras *venena* evocat, ac domat. Proſunt & in *contumacibus* & *pituitoſis* tumoribus. Malo enim *nodo* malus *cuneus* quærendus eſt; raróque *crudele* malum, niſi *crudeli* malo depelli poteſt. *Capiti* etiam inuruntur, cùm veteraſcit *malum* à materiæ *vitio*; ut illa *perenni* exhauſtione evocetur, cùm ab idiopathia *caput* laborat: maximè cùm dolor *internus* oculos feriat, & metus adſit *cæcitatis*, aut *ſuffuſionis*, ſuturæ *coronali* affigantur. Eam *ſuturam* oſtendit cujuſque propria *manus*: ſi enim *carpi* foſſula ad *naſi* apicem ponatur, tum *medius* digitus extenſus *ſuturam* feriet *coronalem*.

CAUTIONES *in omni uſtione.*

Primò, religioſè perpendendum, an ſit *cauterio* utendum. *Secundò*, Quo *tempore*. *Tertiò*, Modus comburendi *aptus* ineundus.

Quare *cautè* indagandum num ad *ignem* veniendum ſit; etenim & *ſubſtantiam* abſumit, & *continuas* partes abſcindit. In *ultimo*, *extremâque* vi prædito remedio itaque nullus *temeritati* locus ſit: nam vel ut *vitam* parti reſtituat, vel evincat *vitia*, quæ auxiliis *aliis* non expugnantur, adhiberi ſolet.

TEMPORE eo uſus *cauterii* ineundus, cùm metus imminet ne *materiæ* copiâ obruta *pars* putreſcat.

Cùm

Cùm primum periculum fecimus *curæ*, medicamentis *elementioribus*: ut cùm *rubificantibus* non cedit, nec tota materia *morbifica* exhauriri poteſt: & *veſicas* moventia (quarùm *hyparxis* in *tenui* ſubſtantia reſedit) eò pervadere cum *integris* viribus non poſſunt; tunc ad *auſteram* & *aſperam* hanc curationem deveniendum erit, maximè à vacuato *toto* corpore. *Vtile* hoc remedium, ubi periculum eſt ne *os* putreſcat.

MODUS autem comburendi, à modo *morbi* ſumetur: nam ſi *igne* ſiccare velimus *partem*, rotulis *planis* utemur. Sin *leniter* tangenda *ſuperficies*, utemur *ſphærico* inſtrumento; etenim *puncto* id tantùm attingit. Si *profunda* pars *urenda* igne, habeat *formam* gladii. Si *paucâ* uſtione opus ſit, *æneum* ſit inſtrumentum; ſi *copioſè*, ferreum. *Avicenna* laudat *aurum*, quia in *raro* corpore, non æquè *potens* ignis ſe ſuamque vim explicat. *Modus.*

Cautio ſit de *Scrophulis*, *nervis*, *chordis*: nam plurimi *Scrophulas* urentes, uſſere *arterias jugulares*, ac *mortem* intulerunt. *ætas* & cæteræ *circumſtantiæ* ſemper ob *oculos* ſint.

Ego ob *vim* compertam noſtri *cauterii*, lubenter ab *igne* abſtineo: à vaſis tamen *majoribus* cave.

FONTANELLAE quoque inuruntur, uſu omnino à *cauteriis* alieno: *Cauterium* enim ſemper loco *ægrotanti* admovetur, ut *ſiccet* & *roboret*; *fontanellæ* verò *locum humectant*. *Cauteria* ut locus *ſanetur*, inducuntur, & parti *laboranti* infliguntur, & *ſervantur* dum in *vitio* perſeverat *pars*: deinde *clauduntur*: nam ab his pars *robuſtior* redditur, & cutis *denſior*. At *Fontanellæ* diu geſtantur, unde & illis nomen, quò tanquam ex perenni fonte, mali *ſcaturigo* exhauriatur; & toto *vitæ* curriculo interdum ſervantur. Hæ non parti *afflictæ* inuruntur, ſed *remotioribus*, ad *revulſionem* vel *derivationem* materiæ *morbificæ*. Ita in *podagrâ*, & *cephalalgiâ* brachiis, ratione *præſervationis*: in *chiragrâ* cruribus: ita & in *cephalalgiâ*. Quare fiunt *fontanellæ*, ut labefactetur *pars*. quare *fontanellæ* non ſunt *Cauteria* antiquorum. *noſtrum* illud Cauterium *ſemihoræ* ſpacio *altiſſimam* fontanellam imprimit. *Vſus* itaque *ejus* ſit, cùm *materia* congeſtione, vel influxu membro concepta, nec *repulſione*, *derivatione*, nec *vacuatione*, *mollitione*, nec *maturatione*, nec *digeſtione*, nec *rubificantibus* eximi poteſt.

Silentio involvere nolo quod *quibuſdam* Chirurgis in *alto* ſilentio eſt, maximè his qui celebres ſunt à *Fontanella-* *Obſervatio pulchra.*

rum inuſtionibus. Ita accipe. Cùm inuruntur *noſtro* cauterio *Fontanellæ*, eo uſque pervadere *earum* vis *cutem* debet, dum *ſubjecti* muſculi *membranula* exedatur. ut in *his* quibus in *vitio* ſunt *pedes* à perpetua *acrioris* materiæ *incurſione*, unde *tædii* plena ibi *ulcera* : hæc ne ampliùs fiant, fontanella *cruri* impreſſa, *eâ* regione *quâ* lorum *caligas* ſtringit, ſed *paulo* depreſſiore, eam *labentem* materiam exſpuit. Sed, ut dixi, illa *pellicula* muſculi trajicienda: ne *acrior* materia, ſolitâ quâ ferebatur viâ, inter *carnem* & *muſculum* elabatur in *pedes*. Quare ea *cautio* adſit, ne hæc *conſociatio* junctâ à *carne*, redintegretur: nam fruſtra *Fontanellæ* tædium gereret *homo*, ſine *commodo*. Scio tamen à *copiâ* materiæ *acrioris* nonnunquam recrudeſcere *pedum*, *aliarumque partium* vitia, quòd *tantæ* moli *fontanella* exhauriendæ *par* eſſe nequeat. hîc *aliis* primùm auxiliis abſtergenda *ubertas* materiæ. A *deciduâ* cruſtâ *hydrargyro* aſpergitur *ulcus*; id arcet *conſociationem*, & evocat *materiam*. Piſum *Fontanellæ* cottidie novum inditur, *purgato* loco, ſuperque datur *emplaſtrum*.

GARGARISMA.

Remedium dictum à *gargareone*, corpuſculo *carnoſo* & *ſpongioſo*, figura *mali pinei*, pendens ad *perpendiculum* ab *extremo* palato, quo palati *duo* foramina, à *naſo* ad laryngis *ingreſſum* pervia dirimuntur. Ad hoc *vocis* plectrum; *remedii* hujus locus eſt. fit in formâ *liquidâ*, ut *lotione* eluat, vel *potentiam* ſuam *oris* partibus imprimat. Etenim, ut inquit Celſus, *vel levandi causâ, aut reprimendi, aut evocandi causâ fiunt*; ut cùm *ſinapi* & *pipere* utimur.

Vtile remedium ut intercipiatur *ruentis* humoris *influxus*, ne *phlegmone* incandeſcat, & ut concepta *ore ſaucibusque* ulcera *eluantur*, ac *curentur*, utque doloris vis *placetur*.

Lene gargariſma· ℞. *origani*, *ſerpilli*, ana m. ß. *caricarum pinguium* ℥ ij. *aquæ* q. ſ. fiat *coctio*: ℞. hujus *decocti* lib. ſ. *oxymelitis ſimplicis* ℥ ij. miſce. Si *valentius* velis, miſce *aromata*, *ſinapi*, &c. vel *aquæ* loco, accipe *liquorem ſalviæ*, *calaminthæ*, cum *oxymelite ſcillitico*.

Fiunt ex *decoctis*, & *aquis extillatis*. Coquuntur *radices*, *folia*, *flores*, *fructus*, *ſemina* concepto *morbo* dicata, ex *aquâ purâ*, vel vino *remixta* vario, ut affectus *varietas* ſuadet: vel ex decocto *pectori* dicato, aliiſve rebus adjectis, ut interdum *repulſioni*, *digeſtioni*, *mitigationi*, *ſtrictioni*, *deterſioni*, *refri-*

refrigerationi ſtudemus, & quoque ex *hydromelite*.

AQUIS interdum vi *ignis* eliquatis utimur, modò *ſyrupos* jungimus; interdum *muccagine*, *lacte*, & *ſero*, nonnunquam *mel* inditur *roſatum*, *oxymel*, *diamorum*, *dianucum*, *ſyrupus de roſis ſiccis*, *ſyrup. nymphææ*, & *papaveris*, *oxyſaccharum*, *ſyrupus acetoſus*. Cætera ex *indicationibus* enata, *polydædala* varietate miſcentur; *balauſtia*, *alumen*, *myrrha*, *caſſia*, *thus*, *piper*, *zinziber*, *cinnamomum*, *hiera picra*, *roſæ ſiccatæ*. Interdum & quæ ex *cerebro* eliciunt, ut *pyrethrum*, *carthamus*, *turbith*, *ſinapi*; cum *ſyrupo ſtœchados* vel *calaminthæ*.

Pondere *uberiore* præſcribi debent, quòd *perpetuâ* lotione *copiosè* abſumantur. Librarum duarum pondus *liquoris* accipiant; *ſyruporum* uncias quatuor, *pulveres* parcè imponendi, nempe ad ſemunciam: quamvis copioſius *alumen*: *muccagines* ex ſemuncia eliciantur ſeminum.

Accipe *aquam hordei*, cui incoque *ſemen citoniorum*, *paſſulas*, & *ſaccharum canditu*. in *febrium* ſqualore conducit valdè.

Repellens, & aſtringens.

Plantaginis, *lactucæ* vel *polygoni*, & *acetoſæ*, cujuſque manipulos duos: *roſarum rub.* pugillum; & *hordei* ſemimanipulum: fiat *coctio* ad libras duas. *colaturæ* adde *ſyrupi myrtillorum* vel *cotoneorum* ſeſquiunciam; *dianuci* unciam: fiat *gargariſma*. ita ex *poſca*, & *vino granatorum acidorum*, *ceraſorum acidorum*, *ſucco cotoneorum*, *mororum*, *pyrorum aſtringentium*, ex *cornis*, *uvis immaturis*, *ſummitatibus rubi*, *myrti*, *vitis capreolis*, *piloſella* (quæ in *vino* decocta oris *ulcera* & *inflammationes* citiſſimè curat) *liguſtro*, *berbere*, *ſeminibus frigidis minoribus*, cum pauco *aceto* aſperſis, & ex *foliis ſalicis*, & ex *foliis prunorum Damaſcenorum*, utile fit *gargariſma*, inquit *Aëtius*, lib. I. in inflammationibus. *Exemplum repellentis.* *Piloſellæ vis.*

Hordei decoctum, cum *melle roſato*, ſæpè commodè adhibetur. quia *refrigerat* & leniter *deterget*: etenim *exſudat* ſemper aliquid ex partibus *inflammatis*, quod *leniter* abſtergi debet. *Digerentia.*

At *promoto* morbo, herbæ *detergentes*, & *digerentes* utiles, ut *hyſſopum*, *origanum*, *ſatureia*, &c. cùm *ficubus*, *glycyrrhizâ*.

Dolorem mitigans, & digerens: *auricularum Iudæ*, *chamæmeli*, *meliloti*, *anethi*, ſingulorum ſemimanipulum; *roſarum rubrarum*, pugillum; *paſſularum mundatarum*, un- *Ad dolorem.*

ciam; *ficus*, ſex. coque ex *vino* & *aquâ*, ad libras duas: adde *muccaginis ſeminis lini*, & *fœnigræci*, cujuſque uncias tres: fiat *gargariſma*.

Detergens.

Aqua liguſtri, plantaginis, liviſtici, vel *abſinthii*, cujuſque uncias quatuor; *mellis roſati* colati, *ſyrupi roſarum ſiccarum*, & de *abſinthio*, ſingulorum unciam. *Lacti bubulo* incoquitur *lens paluſtris*, uſu mihi compertum utile medicamen in *gulæ* rubentibus *tumoribus*.

CAUTIO.

Caveant medici ne *caprifolio* ineunte *inflammatione* utantur: quàm enim *ardens* ejus *vis* ſit, experientur, ſi folium *ore* frangere velint.

ERRHINA, *Naſalia*.

Naribus inſeruntur, ut *excrementis* cerebrum *anterius* purgetur: interdum & *naribus* conſecrantur, ut in *ozænis*, & *polypis*. Quædam evocant *pituitoſa*, alia *bilem* utramque, *tergentia* ſunt & *acria*; nam ita & *expultricem* irritant, & *commodiſſimè* attrahunt. *Errhina* vel *ſicca* ſunt, vel *dura* & *emplaſtri* ideâ: vel *liquida*.

Siccorum materia. *Sicca*, ut ex *pyrethro, acoro, veratro albo, pipere albo, caſtoreo, myriſtica nuce, croco, caryophyllo, zinzibere*. optimum *Errhinum* fit ex *foliis ſiccatis Nicotianæ majoris*, naribus *folii* parte indita.

Humid. *Humida*, ex *ſucco betæ, iridis radicis, anagallidis, cucumeris ſylveſtris, braſſicæ, nigellæ, cycramini, ſambuci, ſabinæ, majoranæ, hyſſopi, meliſſæ, oleo ex pipere*. Ex horum *ſuccis*, vel *decoctis*, vel cum *vino* licebit etiam uti *oxymelite ſcillitico, ſyrupo de hyſſopo, roſato, anthoſato melle*. Aut *pulveres* his miſcentur *piperis, euphorbii, pyrethri, marrubii, nigellæ, caſtoriei, myrrhæ, ellebori, cyclaminis*.

Exemplum. Ut; Accipe *ſucci majoranæ, betæ, braſſicæ*, ſingulorum unciam: *bulliant* cum *vini albi* duabus unciis; *oxymelitis ſcillitici*, ſemunciam: fiat *errhinum*.

Accipe *ſucci majoranæ* unciam unam; *olei amygdalini amari* drachmam unam; *maſticis* ſubtiliter pulveriſatæ, vel *caſtorei* ſcriptulum unum. miſce. trahatur *naſo*, dum *ore* reddatur. ſolvit *Cephalæam*, & *viſum* acuit.

Purgantia. Si humoribus *peculiaribus* dicare velis, adde *agaricum*,

ſenam,

ſenam, carthamum, dacrydium. Interdum & *decoctis*, vel *ſuccis* inditur drachma *pulverum*, aut ſeſquiſcriptulus; ut *vehemens* aut *laxum* eſt quod infertur remedium. *Tepide*, manè ad ℥ ß. attrahuntur.

Fiunt & ad *electarii* ſpiſſitudinem; cùm *ſucci* efficaciores, vel pulveres *melle* excipiuntur; maximè cùm *dacrydion*, *colocynthis*, *agaricum* additur, aut *veratrum*: digito illinuntur, nec reſpirationi impedimento ſunt. Ut; Accipe *ſucci cucumeris agreſtis*, vel *mercurialis*, vel *cyclaminis*, uncias duas, *vini* exiguum; *mellis*, quod ſatis eſt; fi. *lenis* coctio ad *ſpiſſitudinem*. *Electarii formâ.*

Emplaſtri quæ gerunt *formam*, vulgo *naſalia* vocantur: fiunt ex *pulveribus* ſucco *herbarum* exceptis, ac *terebinthinâ* & *cerâ* temperatis, ut formam *commodam* ducant ad *inſertionem*; ut *majoranæ*, *ſalviæ*, *nigellæ*, *piperis albi*, *caryophyl. galangæ*, cujuſque ſcriptulum; *pyrethri*, *euphorbii*, amborum ſemidrachmam; *ellebori albi*, ſcriptulum: fiat *pulvis*, cum *terebinthinâ* & *cerâ* q. ſ. fiant *naſalia*, pyramidis *formâ*. *Emplaſtri ideâ.*

Nunquam *naſum* impleant *totum*, ne prohibeatur *reſpiratio*, & halitus *attractio*. *Cautio.*

℞. *ſinapi* gr. v. *pyrethri*, *piperis albi*, ana ℈ ſ. *ladani*, *ceræ*, ana ʒ j. ſ. miſce; fiat *ſtreptum*, id eſt, *tenta*, vel *panno lineo* excipiantur *pulveres*.

Utimur his in contumacibus *cerebri* morbis, & longis, *epilepſiâ*, metu *apoplexiæ*, *convulſione*, odoratus *læſione*. *Trallianus* & in *ſurditate* utitur, à *totius* nempe *purgatione*.

Liquida, è *vola* manus attrahuntur ad ſemunciam, *ore* repleto *aqua*. Sicca, ex *fiſtula* naribus inflantur. Solida, *filo* nexa induntur. *Modus utendi.*

CAUTIO.

Cùm *valentioribus* utimur, ſit *os* aquæ plenum. Si dolore *nares* ab harum *uſu* tententur, *lacte muliebri*, vel *oleo violaceo*, *unguentóve roſato* leniatur.

Qui ex *oculis* laborant, his *noxius* eſt *horum* uſus, & qui *narium* ulcerationibus obnoxii ſunt, & quibus imminet *ſuffuſionis*, aut *cæcitatis* metus: vel quibus à *Venerea lue* dolet *caput*: nam his *naſus* in *periculum* trahetur: nec ſit *veneno* contaminata *materia* quæ in *nares* derivatur, ne *naſo* ulcera *fœda* immittantur.

Prono *capite* hauriatur. In *catarrhis* abſtinendum à *li-*

quantibus, ſed ſolùm *ſiccantibus* utendum: nam & irritatur *expultrix* his, ut à *bile* in *dyſenteriâ*.

Quænam *bilem* alióſve *pituitoſos* humores evocant è *capite*, ſcribam, otia dante ſummo DEO, De doloribus *capitis*. Quantitas uncias quattuor non ſuperet.

STERNUTATORIA, PTARMICA.

DEUS optimus max. *ſternuendi* vim *hominibus* indidit, ut, cùm uberrimo *excremento* circumfluat, *quæ* irritant excutiat *caput*.

Fiunt ex *acribus* mordacibus rebus, quæ *expultricem* vim cerebri *proritant*, quæ *excutit* quod *moleſtum* eſt. *Hippocratis* ſententiam de ſternutatione collegit *Aëtius* Tetrab. 3. ſerm. 2. cap. penultimo, ubi & *inſigne* ſternutatorium *Heracleæ Tarentini* recenſet.

Modus. *Pennâ* quædam inflantur: hinc *nares* comprimendæ ſunt; intueantur *Solem*, aut *manſuetum* ignem: *ſupinis* imponatur, deinde *ambulent*, ac *ſurſum* ſpectent.

Materia. *Invitant* ſternutamentum *cuminum*, *piper*, *ſtrution*, *caſtorium*, *zinziber*, *veratrum*, *euphorbium* odore, *cyclaminis ſuccus*, pulvis *nicotianæ* inflatus, *ſtaphyſagria*. Ptarmica *efficax* eſt, *batrachii* radix *naribus* indita. *Arida* fibra *ellebori albi* maceretur *aquâ vitæ*, naribus intrudatur: nam *pulvis* tantùm *apoplecticis* & *lethargicis* utilis: *ſtrutium*, inquit *Scribonius*, quod eſt *radix lanariæ*. Pennâ *naribus* cribrata immittuntur: ſint *nares* primò *frictione* tritatæ & concalfactæ. hinc *Caſſius* antiquus Medicus ſcripſit problemate trigeſimo ſexto, ad *Solis* jubar obverſa *facie* ſuccedere *ſternutationem* ſternuentibus, quia Sol *nares* calfacit: & dicit poſtea, *oculo* perfricato *ſternutare* ceſſamus, eò *rapto* calore *narium*, hinc, inquit, & *dormientes* non ſternutant, *intrò* evacuato *calore*.

Validum.

Utilitas. Conferunt valdè *capiti*, vaporibus *repleto*; craſſos *muccos* exhauriunt ex primis *cerebri* ventriculis, & craſſorum *expectorationem* promovent. *Lethargicis*, ad *fœtum* & *ſecundas* ejiciendum, ad *vertiginem*, ut *auribus* concepta ejiciantur, in longis cerebri malis, in *caro*, *cataphorâ*, *ſingultu* à *repletione* conferunt.

Exemplum. ℞. *pyrethri*, *piperis*, vel *euphorbii*, aut *zinziberis*, cujuſque ſemidrachmam; *ellebori albi*, ſcriptulum; trita *naribus* inſpirentur *ante* cibum.

Vel ℞. *majoranæ*, *nigellæ*, *caryophyl*. *zinziberis*, *euphor-bii*,

bii, cujuſque ſcriptulum; *acori*, *pyrethri*, *cyclaminis*, ſingulorum ſemiſcriptulum. ℞. *Ellebori albi radicum maceratarum in aquâ vitæ, & iterum ſiccatarum*, *ſtrutii*, *caſtorei*, ana ℈ j. *piperis*, ſemidrachmam: miſce: fiat *pulvis*; ex quo parum *naribus* pennâ inſletur.

Nihil *promptius* eſt in ſternutationem *euphorbio*: Cui miſce parum *caſtorei*, ita *minùs* turbabit *cerebrum*.

CAUTIO.

Quæ ſternutamenta *vehementia* ſunt, non ſunt *naribus* inſlanda, ſed *pixidi* æneæ incluſa, *motâ* pixide *naribus* admovenda. Sternutamenta in *ſuccis* crudis, *capite*, *thorace* vel *pulmone* conceptis non conveniunt: *partes* enim illas *vehementer* quatiunt & turbant, quæ *moderatè* calfieri & quieſcere, ut *coquantur* ſucci, flagitant: *alioqui* magis implentur, nec conceptos *ſuccos* concoquunt. Verùm ubi jam *cocti* fuerint, conferunt: videmus enim *gravedines* acui *incoctas* à *ſternutamentis*, at *declinante* morbo diſſolvi.

Cùm ad *partum* promovendum vel *ſecundas* ejiciendas præſcribuntur, priùs ſumantur *remedia* abigendo *fœtui* dicata per *os*; quæ cùm exciderint, vel etiam poſt inſeſſus ptarmica adhibeantur: ita & in his quæ *auribus* inciderunt, ſi *febris* adeſt, *uſus* ineatur cum *illa* deferbuit, & à *totius* curâ. *Ad ſecundinas.*

Quia *indomita* potentia *his* remediis eſt, præſtat *ſimplicioribus* uti.

Sternutamentum, inquit *Celſus*, in *pulmonis* morbo eſt *periculoſum*.

APOPHLEGMATISMI, *Maſticatoria, Salivam ducentia.*

Sunt *medicamenta* quæ *manducata*, vel *palato* illita, pituitam à *capite* in *os* eliciunt, Sunt & illa *ferventi* ac *acri* potentiâ prædita; qua vel *expultricem* ſtimulant, vel *materiam* capite *conceptam* liquant, aut attrahunt; maximè ex *ventriculis* cerebri *prioribus* in *eam* partem *quam* ab uſu χοάνην, quaſi *infundibulum* appellant: inde in *os* decidit, ac excernitur.

Ad *capitis*, *dentium*, & *aſperæ arteriæ* affectus, *commodum* remedium; maximè *inveteratis* ſtudet malis, ut in *ſtupore* videndi, *ſurditate*, faciei & capitis *puſtulis*, & cùm *exulceratæ* nares *ulcus* habent, ut avertant *alluviem*. *Uſus.*

Materia. Hæc præſtant *byſſopum*, *nicotiana*, *origanum*, *ptarmica*, *ſtaphys agria*, & talia; *radices acori*, *iridis*, *coſti*, *gentianæ*, *valerianæ*, *zinzib. galanga.*

Fructus, *cappares*, *ficus*, *paſſulæ*, *amygdala amara*, *nux moſcata*, *caryophylli*, *piper*, *ſcilla*, *ſinapi*, *raphanus*, *nigella*, *grana paradiſi*, & talia quamplurima, *nux ceraſorum*, *prunorum*. His adduntur *mel*, *cera*, *maſtix*, *gummi ammoniacum*, *myrrha*, *caſtoreum*. Sint *ſaporis* grati.

Simplicia illa maſticantur; aut quædam *linteolo* involuta manducantur: vel in *pulverem* verſa, *ſuccis* excipiuntur, ac in *trochiſcos* rediguntur, *lupinorum* magnitudine: vel *ceræ albæ* miſcentur.

Quando. *Manè* mandi debent, *mediâ* horâ: maximè *prono* capite: *ante* cibum utiliter manducantur.

Quantitas. *Quantitas* præſcribitur, à ſemuncia, ad ſeſquiunciam.

Ad dolorem dentium à frigore.

Dentium. *Pyrethri*, *piperis*, cujuſque ſeſquidrachma; *maſticis*, uncia: miſce: ad horæ *dimidium* mandantur *ante* cibum. *Vvæ* paſſæ *gigartis* ablatis miſceri poterunt. vel præſcripta *linteo* in *nodum* colliguntur.

A calore; *acetum* in quo *ſemen fœnugræci* coxit, *ore* teneat, & *expuat*.

Interdum *melle* & *cera* excipiuntur: ut ad *dolorem* capitis:

Maſticis tritæ, ſemuncia, ex *melle* redigatur in *paſtillos*, lupini *forma*: unus ad horæ *dimidium* mandatur.

Exempla. Vel ℞. *zinziberis*, *ſinapi*, cujuſque drachmam; *euphorbii*, ſcriptulos duos; *piperis*, ſemidrachmam; excipiantur *melle* & *cera*: fiant *paſtilli*.

Vel ℞. *zinzib. caryophyllorum*, ana ʒ j. *pyrethri*, *piperis*, ana ʒ ſ. *ſtaphyſagriæ*, ʒ ij. *maſtiches*, ℥ ſ. fiant *paſtilli*, additâ *cera*. vel ʒ ij. *corticis capparis* adduntur. Interdum *pulveres*, *uvarum paſſarum* ſemunciâ excipiuntur, & panno *linteo* in *puppam* colliguntur. *Folia* ſicca *nicotianæ* in *puppam collecta*.

Alius.

℞. *pyrethri*, *maſtiches*, utriuſque unciam; ex *cera* in *paſtillos* avellanæ *magnitudinis* formentur. Alius: *ſtaphyſagriæ*, *pyrethri*, *zinziberis*, cujuſque bini ſcriptuli; *maſticis*, drachma; *ceræ*, ſemuncia: fiant *paſtilli* parvi; ratione *ceræ* conſociantur *cuncta* hæc.

Fit

Fit & ex *humidis*; cùm *acrium* decoctum *ore* tenetur.

Ut *hyſſopi, thymi, origani, ſalviæ*, cujuſque pugillum; *uvarum paſſ. ſtaphyſagriæ*, ſingulorum drachmæ binæ; *carpeſiorum*, drachmæ tres; *ſinapi*, drachma: coquantur ex *aquâ*. *Humidi.*

Ad *ſputum* ſanguinis ex *gingivis* vel *trachæâ arteriâ*, manducetur *portulaca*.

CAUTIO.

Sint *grato* odore imbuta, quò *diutius* citra tædium *ore* verſentur. *Abſtinendum* ab his, in *ulceribus* oris & gutturis: pulmonum *inflammationibus*, & in *catarrhis*, qui *viam* ad *pulmones* affectant: quare nec *his* obnoxiis præſcribantur, ut nec in *ulceribus* pulmonum, ne *humor* eò *aſſuetudine* malâ repat: quare *errhinis* potiùs indulgendum.

Si quid hæſerit *palato* ab horum uſu, *aquâ ſubtepidâ*, vel ex decocto *liquiritiæ*, & *hordei* eluatur.

A *purgatione* totius *corporis*, horum *ſolemnis* uſus fit. *Antyllus* volebat ut *alvus* pridie *medicamento* electa eſſet.

ANNOTATIO DE MASTICATORIIS & ERRHINIS.

Sunt hæc *calida*, leptomeriâ inſignia, acria; ſint ſuavis *odoris* & *ſaporis*, (nam *illis* res cum *palato* eſt) ut recreent *ſpiritus animales*, & ut irritetur *facultas* expultrix *acribus*; quò *deponat* materiam, *capite* conceptā. Nihil *maligni* hæc habeant, quemadmodum *colocynthis*, *ſcammonium*, *turbith*: nam *oris* membrana *eadem* cum *ſtomachi* tunica eſt; quare *læſo* ore, ac *œſophago*, *ventriculum* rapiunt in ſui *affectionem*: & hinc *cibi* tetri & amari *illis* videntur. *His* dicit abſtinendum *Galenus*, niſi urgeat *neceſſitas*; & urgétne *neceſſitas* cùm ex *vehementia* doloris *capitis* metus *apoplexiæ* imminet, *epilepſiæ*, *cæcitatis*? nónne hinc *majus* creatur *periculum* quàm ex *affectibu* oris? quare dico, *his* interdum *utendum* eſſe. *Quæ cavenda.*

Sed dicet quis, *hæc* remedia quæ *proprietate* educunt, *huc* non pertinent, ut *rhabarbarum*, *ſcammonium*. Reſpondeo: *Gal.* 2. κτ̀ τόπους utitur *ſternutatorio* ex *colocynthide*; *Avicenna* utitur *ſyrupo roſato ſolutivo* cum *ſcammonio*; & cùm *bilis* miſcetur *pituitæ*, addit *turbith*; & ſi *contumacior* fuerit *pituita*, addit *colocynthidem*. At *dicunt* neoterici, *pharmacum* non agit, niſi ejus *potentia* in *actum* evocetur: *id* autem fit vi *caloris*, qui maximè urget in *ventriculo*; quo *Quæſtio.*

igitur conſilio *apophlegmatiſmis* & *errhinis* impoſuit *Avicenna* hæc *pharmaca*, quæ *peculiarem* humorem *trahunt?*

Solutio. *Reſpondeo*, rectè percipiendum eſſe quo modo *pharmaca* ducantur in *actum*. Scripſit *Avicenna* libro de Viribus cordis, capite de Hyacintho, ita *pharmaca* agere ut *electrum*, quod *feſtucas* trahit. & quo modo ducitur *id* in *actum?* Primò, ſi *remotius* fuerit, non attrahit *feſtucas*. Secundò *opus* eſt ut *fricetur* & *incaleſcat*; nam *vis* electri, ad *paleam* fundi debet.

Ita *pharmacum* peculiarem *humorem* evehens, *non* eget re *aliâ*, quàm ut *vis* ejus ad *humores* vacuandos veniat; id ut fiat, debent *incaleſcere*, & in *tenues* partes *deduci*. Sed dicent, *pharmacum* in *ventriculo* longam *moram* trahit, *priuſquàm* attrahat, & tamen *ventriculus* uberrimo *circumfluit* calore, at in *ore* vel *naribus* ſtatim trahit. *Reſpondeo*; cunctatur ejus *actio* in *ventriculo*, quia ex *remotis* locis trahit: igitur falſum eſt quòd tantùm exceptum in *ventriculo*, purgationem *moveat*. Sed dico *his* tamen non utendum abſque *neceſſitate*, ſunt enim *ingrata*.

Ad bilem. Præterea ſi *bilis* in *vitio* fuerit, *lenioribus* utemur; *fortioribus*, ſi *pituita*. Etenim *bilis* tenuis eſt, & *caput* ab *eâ* calet, ac *ultrò* ſtimulat; non ita *pituita*, niſi *putrida*, aut *ſalſa* fuerit.

Fortia. *Fortiſſima* ſunt *aloë*, *ſcammonium*, *turbith*, *ſuccus tithymalorum*, *cucumeris agreſtis*, *ſtaphyſagria*.

Uſibus grata. *Non* ingrata, & *ſatis* fortia, *ſinapi*, *piper*, *zinziber*, *pyrethrum*, *acorus*, *nigella*. Cum *oleo caryophyllorum*. Aromata ex *ſucco naſturtii*, *iberidis*, cum *oxymelite ſcillitico*, cum *ladano*.

Lenia. *Leniora*, ut *maſtyx*, *myrrha*, *thus*, *origanum*, *ſerpillum* cum *ſucco betæ*, & *cera* cum *ſucco foliorum hederæ*; & in *errhinis* hæc ponuntur cum *oleo violato*, *amygdalino*, cum *caricis*, cum *goſſypio*. Dentur ſemper *parvâ* copiâ, & mole.

Obſervatio in capitis dolore. Hæc euſque dantur in *capitis* gravitate donec *caput* omninò *purgatum* ſit, (proviſione *totius* corporis *priùs* habita) hoc eſt: ſi *gravitas* adfuerit *capitis*, dum *illa* abſit; & dum *adhibito* medicamine *nihil* amplius emanat ex *capite*, id enim *puri* capitis *indicium* erit.

Cautiones. Si *tenues* ſint ſucci *peccantes*, ut *bilis*, ab uſu *maſticatoriorum* abſtinendum. Si adſit phlegma *craſſum*, & bilis *craſſa*, adde *ſcammonio* turbith. Non ſint *pulmones* obnoxii *fluxibus* in horum uſu.

Hæc

Hæc pericula ſi *abſint*, præcellunt *apophlegmatiſmi* errhina: dum enim *ſanitate* fruitur *cerebrum*, per *palatum*, & *non* per *nares* purgatur: *commodiſſimus* eſt enim locus *oris* purgationi *pituitæ*.

℞. *caricarum pinguium*, *maſtiches*, *ceræ* ana ℥ ij. miſce; fiat *maſticatorium*. vel ſolùm *maſticen* maſticet; nam dicit *Dioſcorides*: στόματος ἢ εὐωδίαν ποιεῖ διαμασωμένη.

Validius.

℞. *ſinapi*, *piperis*, *pyrethri*, ana ℈ j. *ladani*, *ceræ*, ana ℥ ij. miſce: fiat *maſticatorium*. Ab ingratis, ut *ſtaphyſagria*, abſtinendum, cùm *grata* alia ſufficiant. Cùm *aridiores* res non rectè cohærent, plus *ceræ* jungatur.

Collyria.

Sunt *propriè* medicamenta *oculis* dicata: quæ in *tenuiſſimum* pulverem *lævigantur*, in formam *alcohol*, ut ajunt *Arabes*. quamvis interdum *eo nomine* utantur, pro *quolibet remedio liquido*, quod *pulverem remixtum* habet.

Apud *veteres* κολλύριον erat medicamentum *teres*, variis *uſibus* comparatum; in modum ferè *magdaleonis* cohærens. *Olim* enim reponebantur; & interdum *integra* in *uſum* vocabantur, aut in *pulverem* ſoluta, qui *liquore* vel *linimento* exceptus, oblinebatur *parti*: aut *ſuffitu* eam rigabat. *Vetus.*

Hæc fuit *figuræ* ratio: dictum enim κολλύριον quaſi κολοβὴ οὐρὰ, quod eſſet *mutilatæ caudæ* forma, ſiquidem κολουρίαν πέτραν dictam à *Callimacho*. *Suidas* στρογγύλην interpretatur. *Olim* enim *ſimplici* λ ſcriptum fuit: quamvis ſint, qui malint κολλύριον παρὰ τὸ κολλᾶν τὸν ῥοῦν dictum, hoc eſt, *quòd comprimat fluxionem*, vel παρὰ τὸ κωλύειν. Veteres *variis* partibus admoverunt: imò & *ſedi* indebantur, apud *Aëtium* De Dyſenteria, & *Scribonium Largum* ad *Teneſmum*, formâ *nuclei pinei*. & *Columella* 6. lib. 6. Attamen in *oculorum* morbis *præcipuum* uſum ſemper habuere, adeò ut eorum *præſtantiâ* & *copiâ*, veteres *certaſſe*, vel *luſiſſe* videantur. Ob *oculi* enim *præſtantiam*, & vividum *ſenſum*, cùm (ut cæterarum partium tædia) *horum* vitia non *leniter* ferant homines, ſed *perpetuò* remediari velint; non injuriâ, ob *gloriam* curandi huic *ardentiùs* incubuere: *gratiſſimi* enim membri cura, famam de *medico* gratiſſimam refert. *Unde dictū & inventū.*

Uſus

Vſus eorum eſt ad *inflammationes oculorum, vulnera, ulcera, fiſtulas, ſuffuſiones.* Sunt triplicia: *liquida,* (propriè jam *collyria* vocata) *ſicca,* & *quæ* linimenti, vel mellis *ſpiſſitudinem* gerunt. Ut *varia* eorum eſt idea, ita *variis* oculorum *vitiis,* ac eorum *partibus* accomodantur.

Liquida. LIQUIDA, oculorum *angulis* inſeruntur, *inflammationes* leniunt, *evicto* promptè *calore,* cùm *pervia* ſint leptomeria. Fabricantur ex *ſuccis, muccaginibus,* & *liquoribus, ovi albo, herbis, ſeminibus, fructibus, metallis, fellibus,* &c. *His*

Vſus liquid. vel *fluxum* humorum *inhibemus, reſolvimus, detergemus,* vel *placamus dolorem.* Præſcribitur *liquor* ad tres uncias, quibus inditur *pulveris* drachmæ unius ferè pondus.

Ut ex *aqua roſarum, myrti, plantaginis, portulacæ;* his parum *albuminis ovorum* jungitur, *ne* tam facilè diffluant.

Sicca. SICCA, in *pollinem* lævigantur, hoc in cenſu ſunt & *trochiſci.* Hæc vel *oculis* inſufflantur: vel *liquore* excepta *humidum* in *collyrium* abeunt. Cùm hæc *ſucco* excipiuntur, in *linimenti* vel *mellis* craſſitiem abeunt; & cum *adipe,* vel *pomata,* vel *oleo,* excipiuntur. *Hæc,* quia *contumacius* hærent, *certiùs* vim imprimunt; quæ *mellis* characterem exprimunt, *pupillæ* magis conferunt & *palpebris.*

Vſu compertum. Peculiare quoddam remedium eſt *axungia coturnicis;* & ſuccus *quinquefolii flore albo,* ſuccus ex *radice,* nam & *membranam* adimit, & *phlegmonem* ſopit: at in *ejus* uſu, *oculis* ſuperpone *ſtupam* madidam *aquâ roſatâ, albo ovi,* & *bolo:* & *aqua euphragiæ, rutæ, verbenæ, fœniculi, chelidonii.* Succi *antiqui,* & lac *non recens* mulctum, *acria* ſunt, & oculis *noxia.*

Repellens ad fervorem oculorum.

Exempla. Accipe *aquæ myrti, roſarum,* vel *plantaginis,* cujuſque unciam; *albuminis ovorum, dum in aquam tenuem eliqueſcat, concuſſi* ſemunciam; miſce.

Aliud.

Accipe *oculis* dicatas aquas; adde *euphragiæ aquæ,* & *fœniculi,* ſingularum ſemunciam; & *loco* albuminis ovi, *tragacanthi* & *ceruſæ,* drachmas duas cujuſque.

Id efficit & *aqua portulacæ, violarum,* & earum *ſucci,* cum *aqua roſarum,* vel *pomorum,* ut & *cotoneorum:* quæ ſi *fluxi* fuerint nimium, reſtagnabunt *granis* adjectis *tragacanthi,* vel *albumine ovorum,* vel *ſemine pſyllii* vel *cotoneorum,* ut quæ & *mitigent* & *refrigerent.* ℞. *aquæ roſarum* drachmas

mas duas; *vini albi*, ſemidrachmam; *pompholygi præparatæ*, ſcriptulos duos: fiat collyrium.

Lenti cremores *initio* cùm nil reſudat conferunt: at coctâ materiâ, *meliloti* decoctum, &c. *Tempore quo.*

Ut, ℞. *micæ panis albi* uncias duas; macerentur decocto *chamæmeli*, & *meliloti*; exprime, & adde *croci* ℈ j. ſ. ſi *fervor* ſit, adde *lac muliebre*. tandem adde coquentibus detergentia, *thus* & *ſarcocollam* lacte *nutritam*, vel *aquâ fœnugræci*, & *malvæ*; nam *ſarcocolla* digerit & coquit; adde *myrrham*, *aloën*, & *metallica*, ut *tutiam*, *antimonium*.

COLLYRIA ANODYNA: *dolorem placantia.*

Aquæ violarum, *plantaginis*, ſingulorum ſeſcuncia; *trochiſcorum Raſis cum opio*, ſemidrachma; *albuminis ovi*, *ſucci fœnigræci* in *aquâ roſatâ loti*, cujuſque ſemuncia: *miſce*. Nam *fœnigræcum* dolorem *placat*, & influxa *exhaurit*. & quoque *paſtilli* hæc agunt: quare in *ſtatu*, cùm *laxat* habenas *dolor*, his *uti* licet.

Vel: Accipe *pomatam curioſè confectam*, *ne quid acris habeat*, miſce *trochiſcos albos Raſis*: angulo magis *rubenti*, digito *leniter* imprime, dum ſe fundat *collyrium*.

Vel: Accipe *decocti fœnugræci*, ſeſcunciam; *mucci ſeminis lini*, unciam; *ſacchari candi*, ſemidrachmam: *croci*, ſemiſcriptulum: miſce.

Lac muliebre cum *tragacantho* & *gummi Arabico*, & *albo ovi*, ineunte *morbo*.

COLLYRIA *detergentia & reſolventia.*

Hoc *collyrio* quod olim precio & prece emi, quidam magnam pecuniam fecit, ac ab *hoc* nominis celebritate ornatus fuit: eſt enim hactenus *abditum* & *elegans* potentiâ.

Accipe *calaminaris lapidis ter uſti*, *ac bis in vini aceto extincti*, ſcriptulum unum; *myrrhæ*, *plumbi uſti ac loti*, cujuſque ſemiſcriptulum; *croci or.* grana quinque; *opii*, grana duo; *æris uſti*, ſcriptulos quatuor; *decocti fœnigræci*, unciam: terantur omnia ſuper *lapidem pictorum*. fiat *collyrium*. Interdum & ex *axungiâ recenti lotâ* terebat. *Exterſis* oculis *ſpongia* imbuta *aquâ tepidâ*, quæ *vim* habet *fœnugræci* & *ſeminis lini*, manè *penicillo* illinatur, quinquies aut ſexies *ante prandium*, & *veſperâ* quoque. OCCULTUM ET NOBILISSIMUM.

Albugines & oculorum *puſtulas*, tum *pruritum* abſterget. *Vſus.*

Aliud

Aliud detergens.

Accipe *thuris*, *mirrhæ*, cujuſque ſcriptulum; *tutiæ præparatæ & antimonii loti*, cujuſque ſemiſcriptulum, cum *ſucco chelidoniæ* ſiccatur in *umbrâ*.

Aliud.

Ex felle. Accipe *fellis perdicis*, vel *leporis*, vel potius *piſcium (minùs* enim *acre* eorum *fel)* cujuſque ſemidrachmam; *ſucci fœniculi*, drachmam; *ſacchari candi*, drachmas duas, cum *ſyrupo roſato*, quantum ſufficit: fiat *collyrium*.

Lene. Dum *fœniculum* in *caulem* ſurgit, ille abſcinditur. ejus fiſtula repletur *ſaccharo cando*, dum in *liquorem* tabeſcat, qui *oculis* infertur.

Ex vitriolo. *Albumen ovi duratum* teritur cum *vitriolo pauco* uſto, *linteo* exprimitur: ille *liquor* vehementer *membranulas* abſterget.

COLLYRIUM Πολύχρηστον.

℞. *Euphragiæ*, *fœniculi*, *rutæ*, *agrimonii*, *ſtratiotis*, *quinquefolii flore albo*, *pulegii*, *teſticuli canis*, *telephii*, *anagallidis*, *plantaginis utriuſque*, *farfaræ*, *hederæ terreſtris*, *polygonii*, *ſolani*, *betonicæ*, *lilii ſilveſtris*, *intybi*, *verbenæ*, *abſinthii*, ſingulorum manipulum. Omnibus contuſis, *vinum album vetus*, *mel optimum*, *urina maſculi nondum trimuli*: hæc ſingula *æquali* menſurâ *ſtanneo* vaſe, *herbis* infundantur: *octiduum* macerentur in *cellâ*; hinc *balneo maris* ter diſtillentur.

Hæc *aqua* ruborem *oculis* adimit, & *reſtagnantes* inſtar membranarum *humores* abſterget, *fluxus* ac *dolores* abigit, *viſum* acuit.

Aliud NOBILE COLLYRIUM.

Nobile. *Pompholygos* unciæ binæ, ſuper *laminam* ferri, *novies* excandeſcant, ac *toties* ſeſquilibrâ *vini Malvatici* extinguantur: hinc in *pollinem* lævigentur, ac cum *oleo macis* miſceantur, & *cribro* trajiciantur: *vitro* excepta, ac *dicto* vino *affuſo* macerentur *Sole*, dum illud *flaveſcat* inſtar *auri*.

Oculis auxiliatur *inflammatis*, *maculas*, *unguem*, *ſugillationem*, *cicatrices*, *albugines*, *puſtulas*, *plagas*, &c. abigit.

Plurima apud *Galenum*, *Paulum*, Græcos *omnes*, & *Meſuem* compoſita deſcribuntur; ex quibus polydædala *va-*

rietas

vietas effingi poteſt, ac rebus *præſentibus* accommodari: nam *præſtantium, validaque vi præditorum* quorundam *obſolevit* uſus, *quæ* laude non parvâ *revocari* poſſent. Quæ, ut *materiâ*, & *viribus* diverſis conſtant, ſic *varia* ſortita ſunt nomina.

CAUTIO in compoſitione. *Celſus* in Philonis collyrio & *Oribaſius* monent, *ſingula* ſeorſim *læviganda* eſſe remedia, diu *metallica*, ſobriùs *ſuccos*, liquore *parcè* affuſo, ne *metallica* ſidant. Et tandem *gummi* colligentur ne diffluant; vaſiſque *vitreis* reponantur, aut *æneis*. Uſus cùm hæc evocat, *liquore* diluantur. *Vere*, paranda ſunt *ſicca*: at *humida*; in rem *præſentem*: quia *æſtate* vis *eorum* expirat: at *hyeme*, cùm *horridæ* & *rigidæ* ſunt res, *non* miſcentur. *Cautiones.*

Repellentia vel *ſtringentia*, non niſi evacuato *capite* admoveantur, qualia *pompholyx*, *ſpodium*, *amylum*, *plumbum*, *cadmia*, *Samius aſter*, & *ovi candidum*; alioqui *metus* erit, ne diſtentæ *oculorum* venæ rumpantur.

INSTAURANTIA.

Uſum habent ubi *vires* ab *exhauſtu* laborant; *vi morbi*, aut *nimiâ evacuatione*.

Præſcribuntur ex *pulveribus aromaticis*, *conſervis odoratis*, cum *capo*, duplici *vaſe* coquuntur, dum ejus *pes* extractus *filo*, qui *alligatus* fuerat, *coctus* appāret. *Materia.*

Conſervæ; ut *boraginis*, *bugloſſi*, *nymphææ*, *corticum citriorum*, *violarum*, *roriſmarini*. *Conſer.*

Pulveres; ut *cinnamomi*, *caryophyllorum*, *diamargariti*; de *gemmis*, *diarrhodonis*. *Pulv.*

Aqua *roſata*, *bugloſſi*, *acetoſæ*: *vinum*, *omphacium*, *acetum*. *Aqua.*

Ego jubeo ex *crure bovis*, *muſculoſæ minimeque pinguis carnis* libras tres accipere; interdum & ex *vervece*, imò & *capones*, in *tenues* partes *atteri* curo; *paſſulas Corinthiacas* addo, & parum *cinnamomi* & *vini*, in *duplici* vaſe, ex alio *fictili* rectè *obturato*, horas xij. coqui jubeo. Hinc *ſetaceo* infuſa, *torculari* ſubdo; exprimitur *genuinus* ſuccus, qui *parvâ* mole, *magnâ* vi nutrit. *Pinguedo* quæ in peripheria reſtagnat, *inutilis* eſt *ægris*: attamen *non abſtergenda* eſt *ante* uſum *ſucci*, cùm à *ſitu* vindicet *ſubjectū* ſuccum. & propterea *amplâ* platinâ excipi totum *ſuccum* jubeo: quòd *ſpacioſiùs* tegatur *pinguedine* ſuccus. *Gelatinæ* hujus *cochlear* unum aut alterum exhibeo cum *pauco vino*, vel *ſucco granatorum*. EFFICACISSIMUM.

CAU-

CAUTIO.

Aromatis ſi *pluribus* opus fuerit, non *unâ* coquantur jam *coctâ* ferè *carne* addantur: nam ob inſignem *lept riam* in tenues *evaneſcunt* auras. *Aurum* his non conco tur: nihil enim inde quàm *hydrargyrum* & *ſordes* ab get *coctio*.

CAUTIONES *quædam obſervandæ in mixtione medicaminum.*

Quæ reliquis adferunt *conſiſtentiam*, ſuperare in *con ſitis* debent, ut *mel* & *ſaccharum* in electariis: *oleum*, in guentis, &c.

Quarum *vires* maximè petuntur, *pleniore* manu im nenda: ut *hiera* accipit *aloës* drachmas centum.

Quæ *magnam* molem *exiguis* viribus gerunt, à *pilulis* cludenda ſunt, ut *flores* & *fructus*.

Ingrata. *Quæ* ſunt ingrata *ſapore, odore, conſiſtentiâ*, aut *inim qualitate* prædita, parvâ copiâ dentur: ut *lachrymæ, ſabi caſtoreum, ſinapi, abſinthium, pinguia, vitriolum, ſulphur*, &

Deducentia. *Deducentia* remedia ad *locum* morbi, *exigua* quantit addantur, niſi *affectui* ſtudeant. Ita & *corrigentia*, & *ſtin lantia*, ut *zinziber* à granis iij. ad vj. additur *agarico*, in *tuitoſis* affectibus. *Sal gemmæ*, à granis vj. ad ſcriptul unum. ita *colocynthis*, quæ *lacte* caſtigatur: aut *muccag pſyllii*, vel *tragacanthi*.

Quæ *integra* vorantur, *exigua* mole ſunt danda: cù infunduntur, *mediocri* præbenda copiâ: in decoctis *maj* quantitate injicienda.

Semina. Semina *temperata* in *internis* remediis præſcribuntur ℥ j. ad ℥ j. ut *malvæ, lini, fœnugræci*.

Quæ *acriora*, ad ℨ j. ut ſemen *cumini, ſeſeli, carvi, ameo naſturtium*, & *thlaſpi*, & *ſinapi*, quia *acriora*, ad ℈ j. ß.

Diuretica, à ℨ j. ad ℨ iij. vel ℥ ß. verùm cum pharm cis *purgantibus*, à ℈ j. ad ℨ j. ne ad *ve riam*.

In *pectoris* morbis, ne *monia* novam *fluxione*

Quæ *flatus* ei *flatus*, ſurgend *lentiſſima* d tem à

Frigida ſemina majora, à ʒ ij. ad ℥ j. verùm *laxantibus* remixta, ad ʒ j. in *enematis*, ab ℥ ſ. ad ℥ j.

Fructus *hederæ* à ʒ j. ad ℥ ß. *myrti* ad ʒ ij. Ita ſemen *roſarum* & *uvarum*. *Coriandrum*, ad ℥ ſ. cum *ſaccharo*: grana *tinctorum*, ad ℥ ſ.

Aceto indita *acria*, miteſcunt; ut *ſinapi* & *coriandrum*. & *fatua* inſipida, acreſcunt ab *aceto*. *Aceto.*

Ligna precioſa, ad ʒ j. *aloës lignum*, & *ſantalam*, *ſaxafras*. *Ligna.*

Ignobilium, ad llbram; ut *fraxini*, *tamariſci*.

Animalia in *pulverem* aſſata, grata ſi fuerint, dantur ad ℥ ſ. alia ad ʒ j. *Animal.*

Fel *avium* ad ʒ j. *quadrupedum* ad ʒ ij. *piſcium* ad ʒ iij. *cornua*, & *conchæ uſtæ*, ad ʒ ij. vel iij, ablutæ & extinctæ. *unionum* ʒ j.

Serum lactis primò detur ℥ iiij. menſurâ. *cottidie* accreſcat ℥ j. dum ad ℥ x. ventum ſit: & *eodem* filo decreſcat.

Coagulum, ad gr. xij.

Terebinthina ad *deterſionem*, ad ʒ iij. cum *ſaccharo*: ad ℥ ß. cùm *alvus* ducenda.

Pix arida ex ovo, ad ʒ j. ſ. vel ij.

Saccharum cryſtallinum magis ſiccat, & deterget; in *pulveribus* à *cibo*, ſit *minor* copia ejus: ita in *uteri* rebus. cum *aquâ roſatâ* paratum, confert *calidis*. *Clyſmis* inditur, ad ℥ iij. *Sacchar. cryſtal.*

Sulphur, ad ℈ j. *intus* datur.

Medicatæ terræ, à ʒ j. ad ʒ ij.

IN *præſcriptis maxima quantitas primò ponatur*, *minima ultimò*; *& primò quæ prolixiori egent coctione & præparatione*, *ut radices*: *& nobiliora*: *& quod vice materiæ eſt.*

Primo loco ſint *radices aperientes*, *attenuantes*; tum *ligna non odorata*, & *cortices*.

Deinde, *folia herbarum*.

[illegible] loco, *fructus*.

[illegible]

[illegible] & *odorata*, & *purgantia*.

[illegible] *fundenda* vel in *pollinem* [illegible]

[illegible] ita quicquid *prolixâ* [illegible]

[illegible] rum *plenior* copia eſt [illegible]

[illegible] iat inſcriptio. quin & [illegible]

[illegible] *conſocianti* [illegible]

CAUTIO.

Aromatis ſi *pluribus* opus fuerit, non *unà* coquantur, ſed jam *coctâ* ferè *carne* addantur: nam ob inſignem *leptomeriam* in tenues *evaneſcunt* auras. *Aurum* his non concoquatur; nihil enim inde quàm *hydrargyrum* & *ſordes* abſterget *coctio*.

CAUTIONES *quædam obſervandæ in mixtione medicaminum.*

Quæ reliquis adferunt *conſiſtentiam*, ſuperare in *compoſitis* debent, ut *mel* & *ſaccharum* in electariis: *oleum*, in unguentis, &c.

Quarum *vires* maximè petuntur, *pleniore* manu imponenda: ut *hiera* accipit *aloës* drachmas centum.

Quæ *magnam* molem *exiguis* viribus gerunt, à *pilulis* excludenda ſunt, ut *flores* & *fructus*.

Ingrata. *Quæ* ſunt ingrata *ſapore, odore, conſiſtentiâ*, aut *inimicâ qualitate* prædita, parvâ copiâ dentur: ut *lachrymæ, ſabina, caſtoreum, ſinapi, abſinthium, pinguia, vitriolum, ſulphur*, &c.

Deducentia. *Deducentia* remedia ad *locum* morbi, *exigua* quantitate addantur, niſi *affectui* ſtudeant. Ita & *corrigentia*, & *ſtimulantia*, ut *zinziber* à granis iij. ad vj. additur *agarico*, in *pituitoſis* affectibus. *Sal gemmæ*, à granis vj. ad ſcriptulum unum. ita *colocynthis*, quæ *lacte* caſtigatur: aut *muccagine pſyllii*, vel *tragacanthi*.

Quæ *integra* vorantur, *exigua* mole ſunt danda: cùm infunduntur, *mediocri* præbenda copiâ: in decoctis *majori* quantitate injicienda.

Semina. Semina *temperata* in *internis* remediis præſcribuntur à ʒ j. ad ℥ j. ut *malvæ, lini, fœnugræci*.

Quæ *acriora*, ad ʒ j. ut ſemen *cumini, ſeſeli, carvi, ameos, naſturtium*, & *thlaſpi*, & *ſinapi*, quia *acriora*, ad ℈ j. ß.

Diuretica, à ʒ j. ad ʒ iij. vel ℥ ß. verùm cum pharmacis *purgantibus*, à ℈ j. ad ʒ j. ne ad *veſicam* revocent *materiam*.

In *pectoris* morbis, ne *expectoratum* ſiccent, aut ne *acrimonia* novam *fluxionem* accerſant, ad ʒ j.

Quæ *flatus* ejiciunt, in *decoctis*, ad ʒ ij. in *clyſmatis* ad *flatus*, ſurgendum ad ʒ vj. in *antidotis*, ad ʒ iij. verùm *calentiſſima* dentur ad ʒ j. in *decoctis* ex *aqua*. In *externis* autem à ʒ iij. ad ℥ j. ſ,

Frigida,

Frigida ſemina majora, à ʒ ij. ad ℥ j. verùm *laxantibus* remixta, ad ʒ j. in *enematis*, ab ℥ ſ. ad ℥ j.

Fructus *hederæ* à ʒ j. ad ℥ ß. *myrti* ad ʒ ij. Ita ſemen *roſarum* & *uvarum*. *Coriandrum*, ad ℥ ſ. cum *ſaccharo*: grana *tinctorum*, ad ℥ ſ.

Aceto indita *acria*, miteſcunt; ut *ſinapi* & *coriandrum*. & *fatua* inſipida, acreſcunt ab *aceto*. *Aceto.*

Ligna precioſa, ad ʒ j. *aloës lignum*, & *ſantalum*, *ſaxafras*. *Ligna.*

Ignobilium, ad libram; ut *fraxini*, *tamariſci*.

Animalia in *pulverem* aſſata, grata ſi fuerint, dantur ad ℥ ſ. alia ad ʒ j. *Animal.*

Fel *avium* ad ʒ j. *quadrupedum* ad ʒ ij. *piſcium* ad ʒ iij. *cornua*, & *conchæ uſtæ*, ad ʒ ij. vel iij, ablutæ & extinctæ. *unionum* ʒ j.

Serum lactis primò detur ℥ iiij. menſurâ. *cottidie* acceſcat ℥ j. dum ad ℥ x. ventum ſit: & *eodem* filo decreſcat.

Coagulum, ad gr. xij.

Terebinthina ad *deterſionem*, ad ʒ iij. cum *ſaccharo*: ad ℥ ß. cùm *alvus* ducenda.

Pix arida ex ovo, ad ʒ j. ſ. vel ij.

Saccharum cryſtallinum magis ſiccat, & deterget; in *pulveribus* à *cibo*, ſit *minor* copia ejus: ita in *uteri* rebus. cum *aquâ roſatâ* paratum, confert *calidis*. *Clyſmis* inditur, ad ℥ iij. *Sacchar. cryſtal.*

Sulphur, ad ℈ j. *intus* datur.

Medicatæ terræ, à ʒ j. ad ʒ ij.

IN *præſcriptis maxima quantitas primò ponatur*, *minima ultimò*; *& primò quæ prolixiori egent coctione & præparatione*, *ut radices*: *& nobiliora*: *& quod vice materiæ eſt*.

Primo loco ſint *radices aperientes*, *attenuantes*; tum *ligna non odorata*, & *cortices*.

Deinde, *folia herbarum*.

Tertio loco, *fructus*.

Quartò, *ſemina*.

Ultimò, *flores*, & *odorata*, & *purgantia*.

Si quæ fuerint *infundenda* vel in *pollinem* vertenda, ea *primo* loco ponantur: ita quicquid *prolixâ* paratione eget.

Perpetuò *eorum* quorum *plenior* copia eſt præſcribenda & præparanda, *primò* fiat inſcriptio. quin & *nobilioribus* primus *debetur* locus, ut *conſocianti materiæ* poſtremus:

 ut *aloë*

CAUTIO.

Aromatis ſi *pluribus* opus fuerit, non *unâ* coquantur, ſed jam *coctâ* ferè *carne* addantur: nam ob inſignem *leptomeriam* in tenues *evaneſcunt* auras. *Aurum* his non concoquatur; nihil enim inde quàm *hydrargyrum* & *ſordes* abſterget *coctio*.

CAUTIONES *quædam obſervandæ in mixtione medicaminum.*

Quæ reliquis adferunt *conſiſtentiam*, ſuperare in *compoſitis* debent, ut *mel* & *ſaccharum* in electariis: *oleum*, in unguentis, &c.

Quarum *vires* maximè petuntur, *pleniore* manu imponenda: ut *hiera* accipit *aloës* drachmas centum.

Quæ *magnam* molem *exiguis* viribus gerunt, à *pilulis* excludenda ſunt, ut *flores* & *fructus*.

Ingrata. *Quæ* ſunt ingrata *ſapore, odore, conſiſtentiâ*, aut *inimicâ qualitate* prædita, parvâ copiâ dentur: ut *lachrymæ, ſabina, caſtoreum, ſinapi, abſinthium, pinguia, vitriolum, ſulphur*, &c.

Deducentia. *Deducentia* remedia ad *locum* morbi, *exigua* quantitate addantur, niſi *affectui* ſtudeant. Ita & *corrigentia*, & *ſtimulantia*, ut *zinziber* à granis iij. ad vj. additur *agarico*, in *pituitoſis* affectibus. *Sal gemmæ*, à granis vj. ad ſcriptulum unum. ita *colocynthis*, quæ *lacte* caſtigatur: aut *muccagine pſyllii*, vel *tragacanthi*.

Quæ *integra* vorantur, *exigua* mole ſunt danda: cùm infunduntur, *mediocri* præbenda copiâ: in decoctis *majori* quantitate injicienda.

Semina. Semina *temperata* in *internis* remediis præſcribuntur à ʒ j. ad ℥ j. ut *malvæ, lini, fœnugræci*.

Quæ *acriora*, ad ʒ j. ut ſemen *cumini, ſeſeli, carvi, ameos, naſturtium*, & *thlaſpi*, & *ſinapi*, quia *acriora*, ad ℈ j. ß.

Diuretica, à ʒ j. ad ʒ iij. vel ℥ ß. verùm cum pharmacis *purgantibus*, à ℈ j. ad ʒ j. ne ad *veſicam* revocent *materiam*.

In *pectoris* morbis, ne *expectoratum* ſiccent, aut ne *acrimonia* novam *fluxionem* accerſant, ad ʒ j.

Quæ *flatus* ejiciunt, in *decoctis*, ad ʒ ij. in *clyſmatis* ad *flatus*, ſurgendum ad ʒ vj. in *antidotis*, ad ʒ iij. verùm *calentiſſima* dentur ad ʒ j. in *decoctis* ex *aqua*. In *externis* autem à ʒ iij. ad ℥ j. ſ,

Frigida,

Frigida ſemina majora, à ʒ ij. ad ℥ j. verùm *laxantibus* remixta, ad ʒ j. in *enematis*, ab ℥ ſ. ad ℥ j.

Fructus *hederæ* à ʒ j. ad ℥ ß. *myrti* ad ʒ ij. Ita ſemen *roſarum* & *uvarum*. *Coriandrum*, ad ℥ ſ. cum *ſaccharo*: grana *tinctorum*, ad ℥ ſ.

Aceto indita *acria*, miteſcunt; ut *ſinapi* & *coriandrum*. *Aceto.*
& *fatua* inſipida, acreſcunt ab *aceto*.

Ligna precioſa, ad ʒ j. *aloës lignum*, & *ſantalum*, *ſaxafras*. *Ligna.*

Ignobilium, ad libram; ut *fraxini*, *tamariſci*.

Animalia in *pulverem* aſſata, grata ſi fuerint, dantur ad ℥ ſ. alia ad ʒ j. *Animal.*

Fel *avium* ad ʒ j. *quadrupedum* ad ʒ ij. *piſcium* ad ʒ iij. *cornua*, & *conchæ uſtæ*, ad ʒ ij. vel iij, ablutæ & extinctæ. *unionum* ʒ j.

Serum lactis primò detur ℥ iiij. menſurâ. *cottidie* accreſcat ℥ j. dum ad ℥ x. ventum ſit: & *eodem* filo decreſcat.

Coagulum, ad gr. xij.

Terebinthina ad *deterſionem*, ad ʒ iij. cum *ſaccharo*: ad ℥ ß. cùm *alvus* ducenda.

Pix arida ex ovo, ad ʒ j. ſ. vel ij.

Saccharum cryſtallinum magis ſiccat, & deterget; in *pulveribus* à *cibo*, ſit *minor* copia ejus: ita in *uteri* rebus. cum *aquâ roſatâ* paratum, confert *calidis*. *Clyſmis* inditur, ad ℥ iij. *Sacchari cryſtal.*

Sulphur, ad ℈ j. *intus* datur.

Medicatæ terræ, à ʒ j. ad ʒ ij.

In *præſcriptis maxima quantitas primò ponatur, minima ultimò; & primò quæ prolixiori egent coctione & præparatione, ut radices: & nobiliora: & quod vice materiæ eſt.*

Primo loco ſint *radices aperientes*, *attenuantes*; tum *ligna non odorata*, & *cortices*.

Deinde, *folia herbarum*.

Tertio loco, *fructus*.

Quartò, *ſemina*.

Ultimò, *flores*, & *odorata*, & *purgantia*.

Si quæ fuerint *infundenda* vel in *pollinem* vertenda, ea *primo* loco ponantur: ita quicquid *prolixâ* paratione eget.

Perpetuò *eorum* quorum *plenior* copia eſt præſcribenda & præparanda, *primò* fiat inſcriptio. quin & *nobilioribus* primus *debetur* locus, ut *conſocianti materiæ* poſtremus:

CAUTIO.

Aromatis ſi *pluribus* opus fuerit, non *unà* coquantur, ſed jam *coctâ* ferè *carne* addantur: nam ob inſignem *leptomeriam* in tenues *evaneſcunt* auras. *Aurum* his non concoquatur; nihil enim inde quàm *hydrargyrum* & *ſordes* abſterget *coctio*.

CAUTIONES *quædam obſervandæ in mixtione medicaminum.*

Quæ reliquis adferunt *conſiſtentiam*, ſuperare in *compoſitis* debent, ut *mel* & *ſaccharum* in electariis: *oleum*, in unguentis, &c.

Quarum *vires* maximè petuntur, *pleniore* manu imponenda: ut *hiera* accipit *aloës* drachmas centum.

Quæ *magnam* molem *exiguis* viribus gerunt, à *pilulis* excludenda ſunt, ut *flores* & *fructus*.

Ingrata. *Quæ* ſunt ingrata *ſapore*, *odore*, *conſiſtentiâ*, aut *inimicâ qualitate* prædita, parvâ copiâ dentur: ut *lachrymæ*, *ſabina*, *caſtoreum*, *ſinapi*, *abſinthium*, *pinguia*, *vitriolum*, *ſulphur*, &c.

Deducentia. *Deducentia* remedia ad *locum* morbi, *exigua* quantitate addantur, niſi *affectui* ſtudeant. Ita & *corrigentia*, & *ſtimulantia*, ut *zinziber* à granis iij. ad vj. additur *agarico*, in *pituitoſis* affectibus. *Sal gemmæ*, à granis vj. ad ſcriptulum unum. ita *colocynthis*, quæ *lacte* caſtigatur: aut *muccagine pſyllii*, vel *tragacanthi*.

Quæ *integra* vorantur, *exigua* mole ſunt danda: cùm infunduntur, *mediocri* præbenda copiâ: in decoctis *majori* quantitate injicienda.

Semina. Semina *temperata* in *internis* remediis præſcribuntur à ℨ j. ad ℥ j. ut *malvæ*, *lini*, *fœnugræci*.

Quæ *acriora*, ad ℨ j. ut ſemen *cumini*, *ſeſeli*, *carvi*, *ameos*, *naſturtium*, & *thlaſpi*, & *ſinapi*, quia *acriora*, ad ℈ j. ß.

Diuretica, à ℨ j. ad ℨ iij. vel ℥ ß. verùm cum pharmacis *purgantibus*, à ℈ j. ad ℨ j. ne ad *veſicam* revocent *materiam*.

In *pectoris* morbis, ne *expectoratum* ſiccent, aut ne *acrimonia* novam *fluxionem* accerſant, ad ℨ j.

Quæ *flatus* ejiciunt, in *decoctis*, ad ℨ ij. in *clyſmatis* ad *flatus*, ſurgendum ad ℨ vj. in *antidotis*, ad ℨ iij. verùm *calentiſſima* dentur ad ℨ j. in *decoctis* ex *aqua*. In *externis* autem à ℨ iij. ad ℥ j. ß.

Frigida,

Frigida ſemina majora, à ʒ ij. ad ℥ j. verùm *laxantibus* remixta, ad ʒ j. in *enematis*, ab ℥ ſ. ad ℥ j.

Fructus *hederæ* à ʒ j. ad ℥ ß. *myrti* ad ʒ ij. Ita ſemen *roſarum* & *uvarum*. *Coriandrum*, ad ℥ ſ. cum *ſaccharo*: grana *tinctorum*, ad ℥ ſ.

Aceto indita *acria*, miteſcunt; ut *ſinapi* & *coriandrum*. & *fatua* inſipida, acreſcunt ab *aceto*. *Aceto.*

Ligna precioſa, ad ʒ j. *aloës lignum*, & *ſantalam*, *ſaxafras*. *Ligna.*

Ignobilium, ad libram; ut *fraxini*, *tamariſci*.

Animalia in *pulverem* aſſata, grata ſi fuerint, dantur ad ℥ ſ. alia ad ʒ j. *Animal.*

Fel *avium* ad ʒ j. *quadrupedum* ad ʒ ij. *piſcium* ad ʒ iij. *cornua*, & *conchæ uſtæ*, ad ʒ ij. vel iij, ablutæ & extinctæ. *unionum* ʒ j.

Serum lactis primò detur ℥ iiij. menſurâ. *cottidie* accreſcat ℥ j. dum ad ℥ x. ventum ſit: & *eodem* filo decreſcat.

Coagulum, ad gr. xij.

Terebinthina ad *deterſionem*, ad ℥ iij. cum *ſaccharo*: ad ℥ ß. cùm *alvus* ducenda.

Pix arida ex *ovo*, ad ʒ j. ſ. vel ij.

Saccharum cryſtallinum magis ſiccat, & deterget; in *pulveribus* à *cibo*, ſit *minor* copia ejus: ita in *uteri* rebus. cum *aquâ roſatâ* paratum, confert *calidis*. *Clyſmis* inditur, ad ℥ iij. *Sacchar. cryſtal.*

Sulphur, ad ℈ j. *intus* datur.

Medicatæ terræ, à ʒ j. ad ʒ ij.

In *præſcriptis maxima quantitas primò ponatur, minima ultimò; & primò quæ prolixiori egent coctione & præparatione, ut radices: & nobiliora: & quod vice materiæ eſt.*

Primo loco ſint *radices aperientes*, *attenuantes*; tum *ligna non odorata*, & *cortices*.

Deinde, *folia herbarum*.

Tertio loco, *fructus*.

Quartò, *ſemina*.

Ultimò, *flores*, & *odorata*, & *purgantia*.

Si quæ fuerint *infundenda* vel in *pollinem* vertenda, ea *primo* loco ponantur: ita quicquid *prolixâ* paratione eget.

Perpetuò *eorum* quorum *plenior* copia eſt præſcribenda & præparanda, *primò* fiat inſcriptio. quin & *nobilioribus* primus *debetur* locus, ut *conſocianti materiæ* poſtremus:

K ut *aloë*

CAUTIO.

Aromatis ſi *pluribus* opus fuerit, non *unà* coquantur, ſed jam *coctâ* ferè *carne* addantur: nam ob inſignem *leptomeriam* in tenues *evaneſcunt* auras. *Aurum* his non concoquatur; nihil enim inde quàm *hydrargyrum* & *ſordes* abſterget *coctio*.

CAUTIONES *quædam obſervandæ in mixtione medicaminum.*

Quæ reliquis adferunt *conſiſtentiam*, ſuperare in *compoſitis* debent, ut *mel* & *ſaccharum* in electariis: *oleum*, in unguentis, &c.

Quarum *vires* maximè petuntur, *pleniore* manu imponenda: ut *hiera* accipit *aloës* drachmas centum.

Quæ *magnam* molem *exiguis* viribus gerunt, à *pilulis* excludenda ſunt, ut *flores* & *fructus*.

Ingrata. *Quæ* ſunt ingrata *ſapore, odore, conſiſtentiâ*, aut *inimicâ qualitate* prædita, parvâ copiâ dentur: ut *lachrymæ, ſabina, caſtoreum, ſinapi, abſinthium, pinguia, vitriolum, ſulphur*, &c.

Deducentia. *Deducentia* remedia ad *locum* morbi, *exigua* quantitate addantur, niſi *affectui* ſtudeant. Ita & *corrigentia*, & *ſtimulantia*, ut *zinziber* à granis iij. ad vj. additur *agarico*, in *pituitoſis* affectibus. *Sal gemmæ*, à granis vj. ad ſcriptulum unum. ita *colocynthis*, quæ *lacte* caſtigatur: aut *muccagine pſyllii*, vel *tragacanthi*.

Quæ *integra* vorantur, *exigua* mole ſunt danda: cùm infunduntur, *mediocri* præbenda copiâ: in decoctis *majori* quantitate injicienda.

Semina. Semina *temperata* in *internis* remediis præſcribuntur à ʒ j. ad ℥ j. ut *malvæ, lini, fœnugræci.*

Quæ *acriora*, ad ʒ j. ut ſemen *cumini, ſeſeli, carvi, ameos, naſturtium*, & *thlaſpi*, & *ſinapi*, quia *acriora*, ad ℈ j. ß.

Diuretica, à ʒ j. ad ʒ iij. vel ℥ ß. verùm cum pharmacis *purgantibus*, à ℈ j. ad ʒ j. ne ad *veſicam* revocent *materiam*.

In *pectoris* morbis, ne *expectoratum* ſiccent, aut ne *acrimonia* novam *fluxionem* acceſſant, ad ʒ j.

Quæ *flatus* ejiciunt, in *decoctis*, ad ʒ ij. in *clyſmatis* ad *flatus*, ſurgendum ad ʒ vj. in *antidotis*, ad ʒ iij. verùm *calentiſſima* dentur ad ʒ j. in *decoctis* ex *aqua*. In *externis* autem à ʒ iij. ad ℥ j. ß.

Frigida,

Frigida ſemina majora, à ʒ ij. ad ℥ j. verùm *laxantibus* remixta, ad ʒ j. in *enematis*, ab ℥ ſ. ad ℥ j.

Fructus *hederæ* à ʒ j. ad ℥ ß. *myrti* ad ʒ ij. Ita ſemen *roſarum* & *uvarum*. *Coriandrum*, ad ℥ ſ. cum *ſaccharo*: grana *tinctorum*, ad ℥ ſ.

Aceto indita *acria*, miteſcunt; ut *ſinapi* & *coriandrum*. & *fatua* inſipida, acreſcunt ab *aceto*. *Aceto.*

Ligna preciosa, ad ʒ j. *aloës lignum*, & *ſantalum*, *ſaxafras*. *Ligna.*

Ignobilium, ad libram; ut *fraxini*, *tamariſci*.

Animalia in *pulverem* aſſata, grata ſi fuerint, dantur ad ℥ ſ. alia ad ʒ j. *Animal.*

Fel *avium* ad ʒ j. *quadrupedum* ad ʒ ij. *piſcium* ad ʒ iij. *cornua*, & *conchæ uſtæ*, ad ʒ ij. vel iij, ablutæ & extinctæ. *unionum* ʒ j.

Serum lactis primò detur ℥ iiij. menſurâ. *cottidie* accreſcat ℥ j. dum ad ℥ x. ventum ſit: & *eodem* filo decreſcat.

Coagulum, ad gr. xij.

Terebinthina ad *deterſionem*, ad ʒ iij. cum *ſaccharo*: ad ℥ ß. cùm *alvus* ducenda.

Pix arida ex ovo, ad ʒ j. ſ. vel ij.

Saccharum cryſtallinum magis ſiccat, & deterget; in *pulveribus* à *cibo*, ſit *minor* copia ejus: ita in *uteri* rebus. cum *aquâ roſatâ* paratum, confert *calidis*. *Clyſmis* inditur, ad ℥ iij. *Sacchari cryſtal.*

Sulphur, ad ℈ j. *intus* datur.

Medicatæ terræ, à ʒ j. ad ʒ ij.

In *præſcriptis maxima quantitas primò ponatur*, *minima ultimò*; *& primò quæ prolixiori egent coctione & præparatione*, *ut radices*: *& nobiliora*: *& quod vice materiæ eſt.*

Primo loco ſint *radices aperientes*, *attenuantes*; tum *ligna non odorata*, & *cortices*.

Deinde, *folia herbarum*.

Tertio loco, *fructus*.

Quartò, *ſemina*.

Ultimò, *flores*, & *odorata*, & *purgantia*.

Si quæ fuerint *infundenda* vel in *pollinem* vertenda, ea *primo* loco ponantur: ita quicquid *prolixâ* paratione eget.

Perpetuò *eorum* quorum *plenior* copia eſt præſcribenda & præparanda, *primò* fiat inſcriptio. quin & *nobilioribus* primus *debetur* locus, ut *conſocianti materiæ* poſtremus:

ut *aloë* in *pilulis*, *melli* in electariis, *ceræ* in unguentis.

Si quid ſit quod *infeſtam* vim *remedii* domet, id *ilicò* ſubnectatur, ut *ſpica* poſt rhabarbarum: poſt opium, *myrrha*, *caſtoreum*, vel *crocus*.

Confitura ut exaſperentur, CONFITURAS ita exaſperant. *Materia* condienda *æneo* vaſi inditur, quod duabus *anſis* ſuſpenditur ſuper *carbones*, movetur quoquoverſum, dum *caleſcant* eæ res quas *inditas* gerit. *Calfactis* infunde parum *ſacchari* ex cochleari *ferreo*, non procul à *margine* unico *foramine* perforato: *continuoque* agitetur, dum ſicceſcat *ſaccharum*. Dein *repetitis* vicibus *novum* inſtillatur *ſaccharum*, idque dum juſtè *confitura* craſſeſcat.

& criſpentur, *Criſpatur* autem *peripheria* ex alto *ſaccharum* præcipitando. Si conglobentur *nimio* à dato *ſaccharo*, vel *neglectim* agitato *vaſe*, manu *affricati* ſolvantur *nodi*. Dein *cribro* impoſita, loco *calido* & *ſicco* ſerventur.

Alii ita *aſpredine* ornant: *vaſi* calfacto *medio* quid *ſacchari* infundunt, quod *cochleari* hinc inde diffunditur: ubi *bullæ* effloreſcunt, aliquid *confituræ* jam *ſaccharo* obductæ inditur, & *ſtrenuò* gyratur, ne *fundo* ſe nectat. Mox, *ablata* hac, *nova* materies infunditur, *eademque* hiſtoria peragitur.

& rubeſcant. Rubeſcunt à *ſantalis*, *Braſiliæ ligno*, *rubra*, *laccâ*, *floribus amaranthi*: *croco flavent*: vireſcunt *ſucco anethi*, *ſolani*, *rutæ*: nigreſcunt *ſucco corticum juglandium*, *gallâ*, *myrobalanis*, *aceto*, *aquâ vitæ*, *alumine*.

Hæc *uſum* ſuum poſtea aperient, ubi de *lenientibus*, *præparantibus*, *evacuantibus*, & *corroborantibus*. Etenim his ſemel *perſpectis*, cùm *ſimplicia* medicamina *partibus* peculiari *vi* ſtudentia, ac cum *morbifica* materia *pugnantia*, comperta fuerint, *facilè*, imò *ultrò* colligentur in certam *remedii* formam, quæ *alioqui* ubique proponenda foret, *non ſine* inutili *mole*, ac ingeniorum *tædio*. Rectè *Pindarus*, Παντὸς ὁρᾶν μέτρον, μηδὲν ἄγαν: hoc, inquit *Alphæus*, ἄγαν με τέρπει.

DE

DE MEDICAMENTIS USU COMPERTIS,

LIBER METHODI ad PRAXIN II.

QUÆ *medicamina prolixè profudere Pragmatici, in tam numeroſâ morborum copiâ, in unam Methodum conglobant: ut inde (accedente tandem vera medendi Methodo) uno intuitu, maxima remediorum varietas, cunctos morbos complecti poſſet. Polydædala enim compoſitorum medicaminum turba hinc fabricari poterit, modò quæ primo libro tradidimus rectè percepta fuerint. Si enim quis ad Indicem primi libri collimârit (cùm ſeſe offeret in corpore humano vel ſuccus mitigandus, aut pars firmanda) ac ſecum reputet quidnam remedii ex his ſimplicioribus rebus, quæ hoc libro ſcribuntur, aptè effingi ad hæc vitia poſſit, num apozema, an ſacculi, linimenta, aliáve remediorum idea, ille, ſine dubio nullâ remediorum inediâ laborabit. Quibus autem remediorum formis opus ſit, aperiet morbifica materia, morbus, pars morbo preſſa, ægri natura, & alia indicationes, quas tertio libro fuſiùs, ſummo Deo favente, enarrabimus. Quid præſtiterimus hac in artis parte, judicabunt alii: illud unum certò ſcio, nullam ad utilitatem publicam rationem aliam adferri potuiſſe commodiorem. Scio ingenia rarâ doctrinâ præſtantia, ubi ſuum explorant acumen, & tentant eruditionis ſuæ ſpecimen exhibere, nonnunquam ea edere quæ admirationem magis implent, & plauſibilia delectant, quàm in præſentem uſum valdè conducibilia. Quemadmodum Plato rempublicam conſcripſit, à laudatis viris laudibus multis celebratam, quam tamen nulla gens pro commoda uſurpavit unquam. Si fortè quis deſideret majorem remedio-*

Digitized by Google

rum copiam, quàm hîc in quibuſdam numeris deſcripſimus, is ad aliud ejuſdem ferè hiſtoriæ caput ſeſe transferat. Fruimini itaque his laboribus ex animo ſuſceptis, & candidè favete conatibus, qui ſtudiis veſtris, & utilitati publicæ inſcribuntur, ac impenduntur.

CAPUT PRIMUM.

De Remediis Præparantibus materiam morbificam. Quid ſit Præparatio, & quid Coctio. Modus exhibendi Præparantia. quæ Græcis ἀλλοιωτικά*: hoc eſt, Alterantia.*

MEDICAMENTA quorum *maximus* in faciendâ *medicinâ* uſus eſt, ſunt vel *Lenientia, Præparantia, Purgantia,* vel *Corroborantia.* Et quanquam *ordo* curationum, *lenientia* remedia *primâ* ſerie ſibi expetat, attamen de PRAEPARANTIBUS *primò* agere conſilium eſt: quòd *plurima* eorum quæ *leniunt*, vi *quadam* cum *purgantibus* ſeſe conſocient. Quare *commodius* (ne quid bis) eorum *hiſtoriam*, ac *facultates* his annectemus.

Ordinis ratio.

Triplicem hanc ſeriem, ita tranſigemus, ut in quoque genere examinemus *modum exhibendi:* Secundò, *rationem componendi:* Tertiò, *correctioni* ſtudebimus, ſi aliquam *rationem* in his deſideraverimus: Quartò, *copiæ augendæ* vel *accidendæ* operam adhibebimus: Quintò, *qualitatem* remediorum enarrabimus; Sextò, *ſuccedanea:* Septimò, *quanam* ætate *ſingula* ſint exhibenda, proponemus.

Præparatio

PRAEPARATIO, quam quidam *lato* modo loquendi, *Coctionem* vocant, *eſt materia morbifica ad ſubſtantiæ mediocritatem redactio:* ut cùm quæ *nimis* craſſa ſunt, *attenuamus:* quæ *nimis* lenta, *incidimus: nimiumque* viſcida, *abſtergemus:* acria, ut *miteſcant*; ut quæque promptè ac innoxiè *evacuari* poſſent.

Coctio.

AT COCTIO *materia morbifica* (quæ propriè *pepaſmus* ab *Hippocrate* vocatur, ut alimenti coctio *pepſis) eſt alteratio finiens putredinem:* hoc eſt; *cauſarum* in humoribus *præter naturam* exiſtentium, *debellatio*, ut *ſucci* quantum fieri poſſet, ornatum *formæ* maximum acquirant, quò *benigni* ſucci à *pravis* ſeparari poſſint: id enim proprium *Coctionis* eſt officium. Quare *calor nativus* remiſcet *madida* ſiccis,

ſiccis, & ita *Coctionem* peragit. Tantóque feliciùs id agit *calor nativus*, quo is fuerit *vegetior*. Ita *nimiùs mador* in crudis ac putridis *pepaſmi* capacibus, ab emicante *calido nativo* coquitur: dum *perfecta* miſcella fit *humidi* & *ſicci*. Inde enim inutilis *abſorbetur* ichor, *reliquo* madore partibus *ſicci* admixto. Hinc eſt quòd *Coctione* omnia craſſeſcant.

Hæc tamen *Coctio* eſt vel *perfectior*, vel *imperfectior*. Perfecta eſt *ſubſtantiæ* ad optimum *naturæ* ſtatum *converſio*. Imperfecta eſt ad *commodiorem* ſtatum *ſubſtantiæ* reductio. *Vtrique* opponitur *cruditas*, & *putredo*; cruditas per *gradus* coqui debet: nam partium *inæqualitas* non admittit *Coctionem* ſimul edi. *Putres*, cùm *Coctio putredinem* finit, coquuntur.

Quare *varii* gradus ſunt *coctionis*: & ut ſunt gradus *coctionis*, ita *purgationis* eſſe debent. Quæ itaque omnino *cruda* ſunt in *ſanguine*; non *purgabimus*, ex *Hippocratis* ſententiâ, 4. acut. 44. Ita & *Galenus* nos docuit De criſ. cap. 17. ubi ait, craſſa urina, *obſcuræ*; nebula, *manifeſtæ* coctionis, ſed *nondum* perfectæ *ſignum* eſt. Quare in *acutis*, materiæ *totam* coctionem expectamus, *naturæ* imitatione: at in *longis* morbis ac in *degeneribus*, quia materia eſt *heterogenea*, etiam in *augeſcente* morbo *purgamus*, ubi *coctionis* ſymbolum elucet. Verùm in *acutis*, à *vigore* id agimus, ubi quid *reliquum* eſt. Niſi quòd *revulſionis* cauſa interdum id agamus, ubi *urget* malum. ex 4. acut. 64. & 76. Itaque ut *breviter* dicam, ubi *purgandum*, abſit cruditas *extrema*: 2. humores ſint *fluxiles*, & *meatus* pateant. 3. *hypochondria* non ſint *flatibus* diſtenta. 4. nullum ſit viſcus *inflammatum*, ne vi pharmaci naſcatur *colliquatio*. 5. ſit febris *non* vehemens. 6. ardor *abſit* à partibus *ſpirabilibus*. 7. *non ſit abſtricta alvus*. PURGATIO.

Quare *Præparatio via* quædam eſſe videtur ad *coctionem*; ut *chylus* ad *ſanguinem* paratur in *ventriculo*, quò *hepar* faciliùs eum in *ſanguinis* formam transferat: ita nos præparamus, ut *materia* non ſit *contumax* ad *Coctionem*.

Quare *alia* eſt apud *Medicos* coctio, quàm ea, de quâ *Philoſophi*. Etenim *Ariſtoteles* quarto Meteorologicôn, tres *Coctionis* recenſet ſpecies, *Maturationem*, *Aſſationem*, & *Elixationem*. Dicimus *Medicis* celebratam *Coctionem*, nullam *harum* eſſe. Nam quæ ad *maturationem* provehuntur, in eum *cultum* abire debent, ut aliud *ſimile* generare *Alia coctio Medicis quam Philoſoph.*

 poſſint.

poſſint. At *elixatione* & *aſſatione* ita quid perfici debet, ut verti poſſit in *ſubſtantiam* coquentis *partis*. Quare ſi ad *œconomiam* noſtri *corporis* hæc trahere voluerimus, exiſtimare poſſimus, *maturationem* hominibus evenire, ad *ſpeciei* tantùm *conſervationem*, & ad *individui* perennitatem neceſſaria fuit *elixatio*, & *aſſatio*: ut loco *exhauſti* reponatur *nova* ſubſtantia: id quod in pueris evenit beneficio *elixationis*, & in juvenibus *aſſatione*. Sed *materiæ* morbificæ COCTIO, fit apud *Medicos*, cùm *calidi nativi* vi, ſeparatur *benigna*, à *pravâ* materiâ, ut *formæ* cultum quàm maximum induat.

Officium medici ad coct.

Quare *Medicorum* officium erit, cùm *coctioni* ſuccorum ſtudet, *primò* cauſis *præter naturam* reſiſtere, *hinc* calidum *nativum* ſervare. Quare *decocta*, & *ſyrupos*, *fotus*, & *emplaſtra* præſcribunt, quibus *calidum nativum* robuſtius effloreſcat, ac *calor* qui *præter* naturam eſt, *elangueſcat*; & maximè *eventationi* ſtudent, ne *oppreſſus* calor *extinguatur*. Propterea primò *explorandum* erit, *quænam* materia ſit *præparanda* ac *maturanda*, & quænam *corporis* ſit *temperies*, & num ab *oppreſſione*, vel *exhauſtione* calidum *nativum* tabeſcat. *Nam* ſi *frigidior* fuerit materia *morbifica*, & corpus *frigidum*, calida *decocta* propinabimus: etenim, ut auctor eſt *Hippocrates* quinto Aphoriſmorum ſeptuageſimo, *febrilis calor quoque pituitam coquit*. Ita cùm ex *immoderato* exhauſtu *calor* torpeſcit *nativus*, eum cohibent: ut in *inflammationibus*, cùm *cataplaſmatis* exitu *eum* prohibent: ſed cùm *immoderatiùs* calor retinetur, ut in *febribus* putridis, modicè *difflationi* ſtudent.

Notandum.

Cauſis autem *præter naturam* reſiſtunt *alterantibus* medicamentis, quæ tamen non ita finiunt *putredinem*, ut de humore *putri* faciant non *putrem*, (illud enim eſt impoſſibile) ſed *eam ceſſare* faciunt, & *prohibent* ne ultrà pergat *depaſcendo* corrumpere, ſed *ſeſe* ſiſtere.

Modus utendi.

MODUS exhibendi *Præparantia*, ex humorum *ſitu*, & *naturâ* ducitur: *Præparant* autem *unum* ſuccum, vel *plures*. Et partes *corporis* in quibus conſtitere *humores*, eâdem *intemperie* in vitio ſunt; vel membris *minimè* affectis, ſoli *ſucci* vitium agnoſcunt.

Cùm *ſucci* vitium fecere, *illi* vel in *venis* habitant, vel *extra venas* vagantur: quare illud perpendemus, ac quænam *ſucci* idea ſit, indagabimus. Sunt enim *duplices* ſucci in *corpore* humano.

Alii

Alii *alimentarii*, qui fuere *nutritioni* omnino dicati; *Humores quot.* hi in *maſſâ* illâ ſanguineâ, quæ *venis* coërcetur, continentur. Eſt enim *ſanguinis* vox *æquivoca*; quæ interdum hanc *Sanguis æquivoca vox.* *totam* maſſam denotat: ſed nonnunquam ſola *purior* ejus pars, *ſanguis* dicitur.

In *hac* itaque *ſanguinea* maſſa, *quatuor* humores ſunt *alimentales*, *Nutritii.* qui oculis ſeſe conſpiciendos à *venæ ſectione* præbent: Nam in conglobatâ illâ *maſſâ*, quæ *rutilâ* quâdam flavedine *altiorem* ſuperficiem claudit, *bilis alimentaria* dicitur; quòd *nutricatu* ſuo fruantur ex *eâ* partes *corporis* calentiores. Quæ verò mox huic ſubditur *craſſior*, & *viſcoſior* ſanguinis pars, *pituita alimentaria* vocata fuit: ſed *ſinceriſſimo* illo ac *roſeo* rubore *tinctus* ſuccus, *ſanguis* dicitur: quæ autem ad *fundum* receſſit, *nigrior* illa pars, *melancholia* dicta fuit. Vocent alii *ſulphur*, *mercurium*, & *quidlibet*; modò rei *ſubſtantiam* intelligamus.

Secundò, ſunt in *corpore* humores *ſupervacanei*, qui aut *Excrementitii.* *utiles*, vel *inutiles* & *noxii*.

Utiles, ut *bilis*, quæ cottidie colligitur in *veſiculâ* fellis; nam in *hepate* dum coquitur *ſanguis*, : fervidum illud *recrementum* exſpumatur. Attamen *utilis* eſt *hæc bilis*, quòd cottidie ferè in *inteſtina* ſeſe effundat (unde *fæces* hominum *flaveſcunt*) ac ad *excretionem* illa irritet, & *pituitam* ab illis extergeat. Talis eſt & *melancholia* lienis: & *pituita* inteſtinorum.

Inutiles ſunt humores excrementitii, qualis eſt bilis *putrida*, unde *tertiana* febris ſurgit, & *eryſipelas*: & *cancer* à *melancholia*.

Cùm itaque ſuccus *alimentarius* in *vitio* fuerit, cumque *Vſus præp. dexter.* is in *ſanguine* hæreat, *venarumque* parietibus claudatur, unà cum *illo* in uſu *præparantium* remediorum alterabimus *hepar*, *cor*, & interdum *lienem*.

Si verò humor *extra venas* poſitus fuerit, hærebit *is* vel in *capite*, *pectore*, *ventriculo*, *hepate*, *utero*, *veſicâ*, aut in *habitu* corporis. Ut *bilis*, in *capite* concepta eſt, dum *phreniti*de quis laborat: in *ventriculo* natat *picrocholis* τὰ ἄνω de cæteris idem dicimus. Tunc itaque *partis* his obſeſſæ *naturam* perpendemus, & *alterantia* præſcribemus, quæ æquè *parti* ſtudent, ac cum materiâ *morbificâ* pugnant. Cùm itaque *capiti* eſt *pituita* moleſta, *betonicam* præſcribemus, & *cætera* tali vi prædita *illi* adferemus. Nam & *cephalicum* eſt iſtud remedium, & *pituitam* calfacit, & atte-

nuat, & incidit. Si in *pectore* vitium fuerit; dabimus *hyſſopum*, & cætera *talia*. Fiunt autem *alterationes*, remediis datis per *os*, & *foris* adhibitis: qualia illa ſunt, quæ mox recenſebimus.

Observatio *Pragmaticis utilis*.

In remedii *compoſiti* fabricâ, *primùm* ob oculos ſit *forma*, quam induet: *hinc* excogita *radices*, *herbas*, *flores*, *ſemina*, *fructus*, flatus *purgantia*; & in ſingulis ponendis, cogita de *parte ægrâ*, & nobili *vicinâ* parte, & de *morbi* causâ, num *validè* aperiendum vel ſtringendum: num *urina* vel *alvus* ducenda: aut an *calidorum* remediorum vis *temperanda* ſit, ut *paſſulis*, *glycyrrhiza*, *radice bugloſſi*.

Caput II.

De quantitate quâ ſumi debeant: & de modo componendi Alterantia: & de eorum viribus, & correctione.

Copia *ſumendi* Alterantis remedii, ex Modo *componendi* quoque elicitur. Modus autem *componendi* ex ſimplicium *naturâ* elucefcit: quæ excoquuntur vel in *ſyrupos*, *ſuccos*, *conſervas*, & reliquas *medicaminum* formas. *Syrupi* vel ſunt ſimplices, vel compoſiti.

Syrupi. *Simplices*, parantur ex *ſucco* unius *herbæ*, aut ex *aquâ*, in qua cocta *herba* fuit; cum *ſaccharo*, ſi æſtu *hepar* incandeſcat: nam illud *non ita* exardeſcit ut *mel*: aut cum *melle*, ſi ſtomachus à *pituitâ* torpeat; nam membra *concava* abſterget facilè *mel*. Dantur *ſyrupi* à ſeſcunciæ copiâ, ad duas uncias & ſemis, cum *ſtillatitio liquore*, aut *decocto* ejuſdem *facultatis*, ab unciis tribus, ad quatuor.

Mel.

Doſis. Ut; Accipe *ſyrupi alicujus*, ſeſcunciam; *aquæ*, vel *decocti*, uncias tres; miſce: bibat. Hæc eſt *moderata* doſis, quæ in *ventriculo* non fluctuat.

Alterantia ne lædant. Cautio: *Non nimis* frequentes eſſe debemus in *Alterantium* uſu, ne *nauſeam* invehant, ac naturæ *calorem* vincant: ſed eò utemur, ut naturæ *vis* excitetur, & *materia* præparetur, ne fiat in purgando poſtea via *vi*, ſed ut *materia* naturæ *expellenti*, & medicamento *trahenti* cedat. Id

Obſervatio. obſervandum, *Razem* in confectione lætificante, nono ad Almanſorem, capite de Melancholiâ, tribus partibus *mellis*, unam partem admiſcere *roborantium pulverum*. Sed *pragmatici* aliter hodie, nam ſæpe *parum* roborantium miſcent;

cent; ſed fruſtra, nam operam ludunt: dat *Razes* unam drachmam. Quin OPIATAE confectiones accipiunt hodie pro ſingulis drachmis *ſpecierum*, uncias tres *mellis*. Sed *mador* copioſior *vires* pulverum diluit: ut etiam ejus *inopia*, ariditatem *præmaturam* adfert.

Compoſiti ſyrupi ex plurimis *remixtis* rebus comparantur, *dantur* alternis diebus. *Hi* quò *magis* compoſiti fuerint, hoc *minori* copiâ exhibentur: *notandum* tamen, quæ *vis* ſit rerum *mixtarum*. *Compoſiti Syr.*

Succi liquidi præbentur ab unciis duabus ad quatuor: *condenſati*, ad ſemunciam; nam *aquoſæ* partes ab *illis* expirârunt. *Nec* quoque liberaliùs præſcribuntur, ne mœniis *ventriculi* hæreant, ac ibi *cunctando* vires exuant, nec ita in *corpus* ferantur: niſi quis *melle*, vel *ſaccharo* remixtos, hos *ægris* offerre velit. *Succi.*

PULVERES *eâdem* lege exhibentur, à ſcriptulo, ad ſemunciæ pondus. CIBI *alterantes*, offeruntur in primâ menſâ, ut *cappares*, ad lienem: at ut *ſomnum* inducant, à cœna; qualia *amygdalata*, & *lactucæ*. *Pulveres.* *Cibi.*

CONSERVAE, alterant *ventriculum*, *caput*, *pectus*, & cæteras partes; quibus, *peculiari* vi his incluſa *remedia* ſtudent. Dantur ad molem ſemunciæ, ut contra materiam *morbificam* pugnent, ac partis *naturæ* ſtudeant. Ita conſerva *ſalviæ*, vel *betonicæ*, præbetur *capiti*, à *pituitâ* fatigato: quòd ſi *bilis* in capite ferociat, *roſarum* conſerva hanc domabit. Quòd ſi in *jecore* ardor æſtuarit, conſervæ *cichoraceæ* feliciter præſcribentur. *Lien* cùm à *frigidâ* materiâ premitur, conſerva *tanaceti* hunc recreabit: *uterus* ex *floribus Leucoij* conſervam amat: ut *artus* ivæ *ſaccharum*. Ita & reliqua *membra*, ſibi à ſummo DEO dicata *remedia* agnoſcunt. *Conſervæ.*

PILULAE præſcribuntur, ut *alterent* membra *nobilia*, aut ut *recreent* membra *ignobiliora*, & ut *ichores ſuccorum*, *humores* ipſi, & *excrementa*, placidè ad *genuinam* vim revehantur. *Pilulæ.*

Nobilia membra, quorum nempe officio vita carere nequit, ſemper ſtabilienda veniunt, qualia *jecur*, *cor*, *cerebrum*. *Cautio.*

Ita in morbo *venereo* porrigimus *pilulas*, ad fractam œconomiam *hepatis*; ut, Accipe *ligni guaiaci*, *jam in ſcobem tenuem redacti*, drachmam; *corticis ejuſdem ligni pulveriſati*, ſemidrachmam; *pulveris ſalſæparillæ*, ſcriptulum; AD VENEREUM MORBUM.

 cum

cum *ſyrupo de ſoncho* fiant *pilulæ* triginta : ſumat *tres*, cùm jam *paſtum* initurus eſt. Illæ, *longo* uſu, à morbi *Venerei* curatione, *intemperiem* illam fœdam eluunt, quam divina *vis* hæmatôſis ipſius *hepatis* contraxerat : quæ alioqui *reſtibili* fœdunditate, in *novum* contagium *fœta* perennat, adeò ut in *recidivam* fœdè relabantur, *ſanati* à fœdiſſimo *morbo* homines. Tam difficilè *occultior* hæc macula eluitur, ut non malè dixiſſe videatur *Galenus*, maculas quaſdam *hepati* imprimi quas eluere nemo poteſt : ut *lana alba*, quæ *ſemel* denigrata, ad *priſtinum* candorem abſtergi nequit. Et fortaſsè ſubſtantiâ ipsâ *ligni*, feliciùs id *malum* abigitur : cùm *incolæ*, unde manavit *morbus*, folia *guaiaci* depaſcantur, *efficaci* remedio ad morbi *excißionem*.

In peſte. *Ichores* abſumunt *pilulæ ex ebore*, vel *cornu cervina*. Ita in *peſte*, ut ſiccemus ſine *obſtructione*, & ut *fibras ſanguinis* ſtabiliamus, *adituque* à corde *venenum* arceamus, *bolum Armeniæ* damus.

Infuſiones. STILLICIDIA & *infuſiones* præſcribuntur ex *aquis*, *oleis*, & *decoctis*. Ex aquâ *ſimplici*, *purâ* & *putâ* : vel aquâ *minerali*.

Calfactio à frigore. *Aquâ* ſimplici, *refrigeramus* & *humectamus*, & ex eventu *calfacimus*. Ut in *tetano*, id eſt, *convulſione muſculorum* antagoniſtarum cervicis à *materiâ frigidâ craſſâ*, in juvene uberrimo habitu prædito, *aquæ frigidæ* aſperſio, coërcet *effluvium* caloris, unde *uberiùs* exiliens fervor, *coquit* materiam, *digerit*, & *exhaurit*.

Sal. Ex *minerali* aqua fiunt *ſtillicidia*, ad *ſiccandum*, vel *calfaciendum* : nam *aqua nitroſa*, & *ſalſa*, ſiccandi *vim* gerit ad *ſecundum* uſque ordinem.

Sulphur. *Sulphurea* aqua *tenuat*, & *digerit*, *calet* ad tertium *numerum*.

Ferr. *Ferrata* aqua *robur* membris addit, ac *refrigerat*, *urinas excutit*, & *extenuat* ; maxime cùm quid *vitrioli* habet.

Inunctiones & emplaſt. INUNCTIONES *alterantes*, ſi fiant ad partes *nobiles*, quò ex *rarioribus* fabricatæ fuerint, eò *tutiores*. Vel effinguntur EMPLASTRA *alterantia* ; in quorum *compoſitione* illud ſtudium adeſſe debet, ut vis *contraria* affectui *morbifico* in *his* excellat.

Ut ſi *calfaciendum*, ita *temperanda* erunt medicamina, ut *calida* vincant. Remiſcentur *calida* medicamenta, à *primo* caloris ordine ad *tertium* ; nam *quartus* numerus *fervido* æſtu

æſtu corrumpit. Ut pervadant hæc faciliùs, ex *pinguibus* ac *oleoſis* fabricabuntur.

Si *coctioni* ſtudendum, *emplaſtra* calore *moderato* prædita, ex *uſu* erunt.

Sin *ſuppurationi*, acria *unguinibus* opimis excepta: nam ita retinebitur *effluvium* caloris *nativi*, qui *coctionis* eſt auctor: ut *ficus* cum *fermento*.

Reſolutioni ſi incumbendum, ſint *calida* remedia in *ſecundo* numero, *humida* in *primo*.

At *refrigeramus* & *repellimus*, frigidis *remediis* ab ordine *primo*, ad *tertium*: nam *quartus* nimio *algore enecat*.

Humectantia à *primo* madoris gradu, ad *tertium* ordinem excurrunt: nam in naturâ, *non* datur *major* humectatio. Pro manipulo *rerum ſiccarum*, accipiat ℥ j. vel ℥ j. ſ. *liquorum*.

CERATA *alterantia* conflantur ex *cera* & *oleo*, addun- *Cerata.* tur *ſucci* vel *gummata*, *reſina*, *pix*, *colophonia*, *ſandaracha*; *pulveres* & *res unctuoſæ*. Utimur his, ut *pars* affecta *tutiùs* *Uſus.* nutriatur, munita ab *injuria* aëris; utque *materia* pepaſmi expers *mitigetur*, ſenſimque parti *temperies* reſtituatur. Interdum his utimur ut partes *laxæ* denſentur; *duræ* molliantur; *ſolutæ* uniantur. Copia & quantitas *cerati*, ſumitur ex *partis* laborantis mole.

RUBIFICANTIA quoque remedia *imtemperiem* abi- *Phœnigmi.* gunt: Sunt illa *calidâ* à *tertio* ordine, ad *quartum*: admoventur *carnoſæ* parti, gratiâ *revulſionis*, *derivationis*, vel *alterationis*. Hæc ſunt vel *ſimplicia*, vel *compoſita*.

Simplicia, ut *ſal gemmæ*, *marinum*, & *foſſile*: *ſulphur*, *cinis lignorum*, *plantago aquatilis*, *flammula Iovis*, *cantharides*, *euphorbium*, *fimus columbinus*, *naſturtium*, *ſinapi*, *ſcilla*, *cæpa rubra*, *allium*, *porrum non tranſplantatum*, *aqua vitæ*, *calx non lota*, *alcyonium*.

Ex *his* fiunt *compoſita*. Sinapiſmi *his* ſunt proximi.

CAUTERIA his cunctis ſunt *validiora*. Horum co- *Caut.* piam *corpori* humano admovendam, *qualitatis* vi metimur: quò *potentior* fuerit vis, eò *minori* admoveatur copiâ: vel jungatur *mitioribus*, qualia ſunt, quæ *pinguedine* diffluunt.

FOMENTA *alterantia*, ſunt vel conſiſtentiâ *humida*, *Fotus.* vel *ſicca*.

Humida, fiunt ex *oleo*, *vino*, *aquâ medicatâ*, & *decoctis*. Horum *copia*, eſt ad *libitum*, modò *æger* his *par* ſit. Plerumque *liquor* eſt ℥ xij. *ſpecierum* ʒ j. ſ.

Ex-

Exhalat. EXHALATIONES *ſiccæ*, fiunt in *lateribus* ab igne *candentibus*, aut *ſilicibus* ex *lignis odoratis*, ut ſcobe *ligni cupreſſi*, *juniperi*, *guaiaci*, & *corticum ejus*, *ſtyrace*, *benjovino*, *ambrâ*, *muſco*, *caryophyllis*, *foliis* & *floribus odoratis*, *calaminthâ*, & *aromatibus omnibus*.

Utendi modus. At ut *faciliùs* pervadant, *vapor* excitabitur in *lapide* ignito, *vino* vel *aceto* incoctis, quarum vim membris imprimere volumus.

Alioqui ſi *igni* injicienda ſint, excipientur *terebinthinâ lotâ* (decocto *guaiaci* in morbo *Venereo*) ut *myrrha*, *cortices citriorum*, *caryophylli*, *cortex guaiaci*, *calamintha*: omnium *horum* partes *æquales*. Quantitas *horum* eſt aucupanda ex *virium* tolerantiâ.

Calidi noxa. CAUTIO hæc in horum *uſu* adſit, *ne quid nimis*. Nam ſcripſit *reverendus ille ſenex*, quinto Aphoriſmorum: *Calido ſi quis diu multumque utatur*, *his damnis ægrum auget*; *carnis enim præbet effœminationem*, diſſipato proprio *carnium* pabulo, & laxatis *fibris*, inductóque *humore* excrementitio; *cerebri adfert ſtuporem*, quod ſenſus, ac motus omnis principium eſt: & *nervorum infirmitatem* infert; nam eorum *robur* in mediocritate *ſiccitatis* conſiſtit. Quare horum *admotio* fiat per *intervalla*: *aſſiduus* enim uſus *relaxat*, & *hæmorrhagias* adfert, *laxatis* venis, & ſanguine *fuſo*: quin & *lipothymias*, diſſipatis *ſpiritibus*.

Bal. BALNEA *alterantia*, alia ſunt *frigida*, alia *calent*: naturâ, vel arte parantur. Et præter *primas* has qualitates, quædam *aſtringunt*; nonnulla *aperiunt*; interdum *roborant*, alia *attenuant*, *diſcutiunt*.

CAUTIO.

Ex ſententia *Hippocratis*, libro tertio De morbis acutis: ſæpe *Hectici* ad *balnea* ducendi ſunt, & *Nephritici*: modò adſit *aëris* tepor: *rarò*, qui ex *catarrho* laborant, & qui *alvo* ſunt infirmi; nec in *hæmorrhagiâ* eo utendum eſt, etiamſi *intemperies* adſit: Nam qua ex parte *natura* eſt magis opis indigens, hac illi eſt ſuccurrendum. Non quoque, ubi *viſcerum* effœta *vis* languet, *balneis* indulgendum. Adde, inquit *Hippocrates*, quòd *neque cibo* [illegible] *potu ſaturatum ægrum*, *lavare eſt æquum*.

Correctio. DE CORRECTIONE *alterantium* pharmacorum. Si à *pharmaco* quis *majorem* vim deſideret, *illam* ei aſſlabimus *alterius* ſimili *vi* præditi acceſſione: aut ſi quid *vehementiore*

tiore qualitate *noxam* daret, *contrario* addito remedio ejus *vim* domabimus.

CAPUT III.

De qualitate alterantium remediorum.

QUALITATEM *alterantium* notamus, vel ratione *compoſitionis*, vel ratione *finis*.

Ratione *compoſitionis*, ut ſi *pilulæ* fabricandæ venerint, vel *pulveres* componendi, exquirimus *medicamenta ſicca*, ut *his formis* accommodari poſſint.

Ratione finis, nempe ut *alteremus*. *Alteramus* autem *partes* corporis, aut *ſuccos*, vel *utroſque* ſimul in *aliam* qualitatem transferimus, ſive illæ partes *nobiles*, aut *ignobiles* fuerint. Ita & *humores* venis *incluſos*, hoc eſt, *alimentales quatuor*, in *aliam* facultatem traducimus. Nec non extra *venas* poſitos *ſuccos*, qui nempe in *aliquâ* corporis *parte* recepti ſunt, in *novam* qualitatem abripimus. *Vſus.*

OLEA *calida*, *digerentia*, ſive *rarefacientia*, quædam *ſunt* debiliora, ut *chamæmelinum*, *anethinum*, *lumbricorum*, *de nucibus*, *amygdalinum dulce*, *roſarum completum*. VEHEMENTIORA: qualia *amygdalorũ amarorum*, *abſinthinum*, *coſtinum*, de *lateribus*, *laurinum*, de *junipero*, *maſtichinum*, *nardinum*, *rutaceum*, *vulpinum*, *ſcorpionum*, de *piperibus*, de *euphorbio*, *caſtorei*, de *capparibus*, *terebinthinæ*, *ſampſuchinum*, *hyperici*, *vitellorum ovorum*, *irinum*, *moſchelinum*, *lilinum*, *narciſſinum*, *ſambucinum*, *jaſminum*, *cheirinum*, *menthæ*, *petroleum*. Balſama *arte* fabricata. *Olea.*

Olea frigida, repellentia, & adſtringentia: *Roſarum*, *citoniorum*, *omphacinum*, *myrtinum*, *nymphεæ*, *papaveris*, *violarum*, *cucurbitæ*, *mandragoræ*, oleum *populneum*, *hyoſcyami*.

UNGUENTA calida, rarefacientia: *aregon*, *agrippæ*, *dialtheæ*, *alabaſtrinum*; de *meliloto*, *martiatum*.

UNGUENTA frigida: *roſatum*, *comitiſſæ*, de *bolo*, *infrigidans* Galeni, *populeum*, *ſantalinum*, unguentum *citrinum*, unguentum *pectorale*, unguentum *album caphuratum*, unguentum *violatum*, *roſatum*.

EMPLASTRA calida, digerentia: *diachylon ſimplex*, & *compoſitum*, de *meliloto*, *oxycroceum*, *apoſtolicon*, de *baccis lauri*, *Polyarchion* Galeni, *Philaggianum* Pauli, *Martiatum* Nicolai: *diaphœnicon* calidum. *Emplaſtra* frigida, reprimentia, *Album*, de *cruſtâ panis*.

CERATA calida: *Ceratum ſtomachale.*

Cerata frigida: *Infrigidans* Galeni, *ſantalinum.*

Vnguenta cum cerâ fiunt: *linimenta* abſque cerâ. *Cerata* reſinam accipiunt.

CONDITA calida. *Cortices citrii* & *flores. Arantia,* & eorum *flores. Limones, myrobalani, nuces juglandes, caryophylli, calamus aromaticus, galanga, zinziber, enula, eryngium.*

CONDITA frigida: *integri limones, cinonia, meſpila, pyra, ceraſa, pruna ſilveſtria, pimpinella.*

Trochiſci. TROCHISCI alterantes. APERIENTES, ut trochiſci de *eupatorio*, de *myrrhâ*, de *capparibus*, de *laccâ*, *de abſinthio*, de *ſcillâ*, *rhabarbaro*, de *amygdalis* amaris *Æginetæ* libri ſeptimi, duodecimo.

TROCHISCI attenuantes, *ſcillitici*, de *capparibus*, de *rhabarbaro*, de *eupatorio*, de *galliâ moſcatâ*, *diarrhodon*, *hedichroi*, *cyphii*, trochiſci de *roſis*, de *aniſo*, hepatici *Aſclepiadis.*

TROCHISCI frigidi: de *carabe*, de *ſpodio*, de *alkekengi*, de *terrâ lemniâ*, de *caphurâ*, de *berberis*, *diarrhodon*, *ramich*, *diatriôn ſantalorum* trochiſci, trochiſci *diaſpermatôn* Galeni.

TROCHISCI corrigentes *venena* in ſuccis *corporis* concepta; trochiſ. de *viperis*, de *caphura*, de *myrrha*, *de galliâ moſcatâ*, de *terra ſigillata*, de *cypero*, & de *ligno aloës.*

FRUCTUS arborum *medicatâ* vi imbuuntur, *arboribus* cum *medicamina* inferuntur: eâ arte, quam tradimus capite de *lenientibus* pharmacis. Ita & *herbæ* inſuccantur; & animalium *lac*, *ova*, & *caro* imbuuntur; nam quem delinxere *ſalem*, referunt in *lacte* ſaporem, ut ait *ille.*

Vina medicata. VINA alterantia *ſalutari* arte effinguntur. Habeat *vinum* duodecuplam proportionem ad *miſta* medicamina, *fermentationis* fervore & velitatione maximè opus eſt, ut bibat *vinum* medicatas *vires*; quare *muſtum* ad hunc uſum laudatur. *ſecundo* menſe eorum *uſus* erit. præſtaret illud elutriare, ne *fæces* in *vappam* vinum exaniment. *Alii* macerant remedia *muſto*, dum *vires* eorum trajiciantur in *vinum*, hinc *modeſtè* coquunt: cùm *refrixit*, alteri *muſto* (tamen *minoris* copiæ) remiſcent. Negligenter contundi debent *materiæ* medicatæ, & *linteo* includi, *lapillo* annexo, ut *fundum* feriant. Alii *vina* ſub torrido *Caniculæ* ſole, cùm *cælum* rapido *incanduit* æſtu, *vitreis* phialis macerant, *ſuperfuſo* oleo, tanquam *tectorio* quodam.

Ita

Digitized by Google

Ita *vina* finguntur, *quibus* creduntur facultates *roſarum, anethi, aniſi, aſari, pulegii, fœniculi, baccarum lauri, petroſelini, conyzæ, rutæ, fœnugræci, hyſſopi, apii, abſinthii, thymi*, &c.

Scribit *Plinius*, Africam *ſuis* vinis *gypſo* & *calce* aſperitatem exuiſſe; Græciam ſuis *argillâ, marmore, ſale*, aut *marinâ aquâ*, mollitiem intuliſſe: noſtri *bormino* injecto *ſaporem* acuunt, ne *edentulum* fiat. Antiquis *reſinatum* ac *picatum* vinum erat; & *fumo* expoſitum Maſſilienſibus frequens erat. *Antiquum.*

CONFECTIONES Aromaticæ ferè *calidæ* ſunt, paucis exceptis: Nam hæ *frigidâ* vi prǽditæ ſunt, *diamargariton frigidum, diatragacanthum frigidum, manus Chriſti perlata, diarrhodon abbatis*, quod temperatum eſt, *diatrion ſantalon, confectio liberantis*, moderata eſt: *roſata novella, electarium reſumptivum.*

CONSERVAE *calidæ*, anthos, *fumariæ, lavendulæ, majoranæ, meliſſæ, tanaceti, abſinthii, menthæ*, herbæ *paralyſis, pæoniæ, carduibenedicti, liliorum convallium*, florum *tiliæ, euphragiæ, ſambuci, hyſſopi, betonicæ, ſcabioſæ, ſalviæ*, diacydonium *compoſitum: nuces myriſticæ integræ conditæ*, & *caryophylli*, & *caro citri* & *flores, aurantia mala condita: myrobalani* & *limones, juglandes: piper, calamus, galanga, zinziber, enulæ radix, eryngium, pimpinella.*

Flores minutim inciduntur: *horum* libra accipiat *ſacchari* ferè libras duas cum ſemiſſe. Nam *humentiores* flores duabus libris *ſacchari* abundè madeſcent, quales *boraginis* flores ſunt.

CONSERVAE frigidiores; *boraginis, bugloſſæ, cichorei, nenupharis, roſarum, violarum, acetoſæ, lactucæ caro, berberis, ribes, cydonia, meſpila, pyra, ceraſa, pruna.*

SYRUPI calidi: de *Byzantiis* compoſitus, de *arthemiſiâ* Matthæi de Gradibus, de *abſinthio, calaminthæ*, de *praſſio*, de *glycyrrhizâ*, de *hyſſopo*, de *eupatorio*, de *ſtœchade, mel roſatum, miva cydoniorum* compoſita, *oxymel ſcilliticum* ſimplex & compoſitum, *mel paſſularum* & *emblicorum.*

SYRUPI frigidi: *acetoſus ſimplex, acetoſitatis citrii* & *limonum*, & *aranciorum*. Syrupus de *agreſtâ, granatorum, roſarum, violarum, endiviæ, cichorei, oxyſaccharum*, de *jujubis*, de *nymphæâ*, de *papavere* ſimplex, & compoſitus: *myrtinus*, de ſucco *acetoſæ*: Julep *roſatum* & *violatum*, de *ribus*, de *berberis.*

SY-

SYRUPI ferè moderati: de *duabus radicibus*: de *quinque radicibus*: *acetoſus* compoſitus, de *pomis*, de *Byzantiis* ſimplex, ſyrupus de *mentha* Meſues, *oxyſaccharum* compoſitum Nicolai, de *boragine* & *bugloſſa*, de *lupulis*: miva *cydoniorum* ſimplex, *mel roſatum*, *oxymel* ſimplex, & compoſitum.

LOOCH vel LINCTUS ferè *temperiem* habent: ut Looch *ſanum* & *expertum*, looch de *pino*, *diaïris*, looch de *pulmone vulpis*. CALET looch de *ſcilla*, & looch ad *aſthma*, looch de *tuſſilagine*, de *praſſio*, looch *Antipatri*; looch ex *ervo*, looch *diapenidion*, *diahyſſopu*, looch de *carthamo*.

FRIGET looch de *papavere*, looch *diatragacanthon frigidum*, *diacodion*, looch de *pſyllio*.

Pſyllium. Sed mira *altercatio* eſt apud *graviſſimos* viros de *pſyllii* facultate; nam *Galenus* ſalubre eſſe affirmat, & *ſecundo* numero *frigidum* eſſe, cæteris *moderatum*. *Paulus* idem aſſerit. *Dioſcorides* inter *venena* rettulit: in *ejus* ſententiam ivit *Avicenna*, & *piloſum* corticem *pſyllii* horrido *algore* perniciosum eſſe; at *medullam* à calore *lethalem* vim gerere aſſeruit. *Meſue* cum *Avicennâ* cenſet, atque affirmat *Ruffum corticis* ſuperficiem *ordine* tertio *frigidam* & *humidam* poſuiſſe; verum *Dioſcoridem* ſecundo *numero* illam *frigidam* aſſeruiſſe ſcribit: accedit autem *Dioſcoridi*, motus auctoritate *Hippocratis*, Qui, inquit, ſcripſit toto naturæ domicilio, nullam *rem* madore *frigido* ſurgere ultra *ſecundum* numerum. *Plinius* frigere dicit, at de *veneno* illi ſilentium eſt: hic vir multa quæ nuſquam ſunt narrat; eorum quæ ſunt, tacet nihil: quare putandum *venenum* non eſſe. *Matthiolus* venenum eſſe cum *Dioſcoride* ſanctè affirmat. *Manardus* proferre ſuam ſententiam non audet; ſed dicit, ſi *venenum* gerat *pſyllium*, id *non* erit ex *calore*, ut *Avicenna* & *Meſue* putant, ſed ex *frigore* illam *vim* imprimet, *Dioſcoridis* ſententiâ. *Fluctuantem* videmus ſententiam de *veneno*, cùm *hic* calidum, *ille* frigidum aſſerat: quare *venenum* non eſſe, ſed *ſaluberrimum* medicamen *affirmamus*. Datur enim drachma *puerulis*, à ſatietate *fatigatis*, & quamvis *dentibus* attritum, *innoxium* deprehendimus. *Galenus* quoque ſecundo De antidotis, refert antidotum cui immittitur contuſum *pſyllium*: ſed *alexiteriis* nullum *deleterium* immittitur. Quare *Galenus ejus* vim *exactè* cognovit: at fieri potuit quod ad *Avicennæ* manus ſemen *calamitoſâ* vi præditum inter *pſyllii* ſemina devenerit, & hinc optimo *pſyllio* notam

notam impreſſam fuiſſe. Ludit *Meſue* dum *Hippocratem* & *Dioſcoridem* graduum meminiſſe aſſerit.

SERUM LACTIS, inſigne remedium in febribus ardentibus. RATIO parandi hæc eſt: *Bulliat*, & *ferveat*, eſt enim *flatuum* plenum; ita quicquid *caſeoſi craſſamenti* habet ſubſidet. Separat ſe per *oxymel*, vel flores *cynaræ*, cnici *ſemen*, aut *ficulneum lac*, & per *coägulum*: Sed per *oxymel*, aut *mel* diu *incorruptum* perennat: Manipulus *acetoſæ* illi incoquitur, ad febrilem *ſitim* extinguendam. *Seru lactis.*

AQUAM *refrigeratam* & *nivem* potabant *veteres*, & aquam de *nive* rigentem in *deliciis* habebant. Perennabat illis *nix* toto *anno* foſſis condita, *pannis paleiſque* cincta, ut prodidit *Plutarchus*. Ægyptii, inquit *Galenus*, calidam *noctu* ventis exponebant, *manè* humi deponebant, *frigidâ* rigabant *fictilia* quibus *aqua* inerat, ac *frigidis herbis* obruebant. Alii in *puteos* vaſa *aquâ calente* plena dimittebant. *Nero* calidam *aquam* in *nive* refrigerabat, ita voluptatem *nivis* abſque à nive incommodo bibebat. Romæ decocta *Neronis* dicebatur *hæc aqua*: unde *Galenus* 7. Methodi ſcripſit, hanc ill δεκόκταν vocant. *Eſt enim gratiſſima naturæ aqua frigida, quam ſemper, inquit Plinius, bruta proſequuntur.* *Aquā frigida.*

Hæc itaque *alteratio* perficitur *medicamentis* ſimplicibus, vel compoſitis. *Compoſita* in quibus *caloris* emicat vis, amicitiâ quâdam cunctis partibus corporis adblandiuntur. cùm verò altiùs ſeſe effert *potentia* frigoris *putredinem* magis arcebunt. quæ verò *remixta* pharmaca *humore* madent, metum *putredinis* inferent; ut illa quæ *ſiccitatis* majorem *vim* ſpirant, *difficiliùs* per corporis *vias* traducentur, & *tardiùs* vim ſuam in *corpus* effundent. *Hippocrates* eleganter deſcripſit *poteſtates* calidi & frigidi, libri 5. Aphoriſmo vigeſimoſecundo. *Calidorum compoſ. vis.*

CALIDUM *purificum* præclarè ad *ſalutem* appāret & facit: *naturæ* enim bonitatem, & *materiæ* integritatem ſignificat: ut cauſa, quia *omne* ſuppuratum *pepaſmus* eſt: & à *pepaſmo* ſpes certa *ſalutis* oſtenditur. *Cutim* quoque, inquit *Hippocrates*, *emollit*: quæ nempe aut *ſiccitate*, aut *diſtentione*, vel *concretione* obduruit: & *extenuat*, diſſipando *humores*: & *dolorem ſedandi vim habet*, rarefaciendo, vacuando. Quicquid *habitus* & *temperamenti* immutationem reſtituit, eſt *anodynum*. *Et mitigat calidum rigores*, qui fiunt ex *ſuppreſſione* excrementi *illius*, quod in cujuſque *peculiari* *CALIDI temperati vis.*

culiari naturâ redundare conſuevit: etenim ſi id *exitu* prohibeatur, *putredine* affectum, ſuæ *congeneres* naturæ parit *morbos*: hanc ſuppreſſionem reſolvit calor. *Ita tetanos & ſpaſmos, & cephalalgiam placat*: coquit enim, & reſolvit *acria* & *craſſa*, quin & *flatus* diſſipat. *Sed mirandum eſt quantum cætera remedia antecellat calidum*, inquit Hippocrates, *ad oſſium fracturas*, ſuccum *alibilem* attrahendo, & *callum* generando: *& maximè ſi nudata ſint oſſa*, quia his *frigidum* inimicum, *maximè* in capite. *Et calidum labefactatis à frigore confert, Herpetibus exedentibus, ſedi, pudendo, utero*; τῦτο ἴσι τὸ θερμὸν φίλιον, ϗ κρῖνον τὸ δ' ψυχρὸν πολέμιον, ϗ κτεῖνον, id eſt, *his calidum amicum, & dextri judicii: at frigidum, his bellum indixit, & calamitoſum eſt.*

FRIGIDI nimii noxa.

FRIGIDUM *autem*, inquit Hippocrates, *ſi quis eo inconſideratè utatur, adfert convulſiones*, cogendo *humores*, & *nervos* contrahendo: *livores, & partium denigrationes accerſit*, intercepto *vitali ſpiritu*, extinctóque *calore nativo*: *& rigores febriles*, ſuppreſſione illius *fuliginis* quæ emanare ſolebat.

Unica pars ut alteranda.

ALTERANDUM itaque eſt *unicum* membrum, vel *multo*. Si *unica* pars *aliâ* temperie imbuenda fuerit, id ægrè fiet, ni *proxima* pars *eâdem* vi percellatur. Quare ut id *commodè* peragatur, partis *ſitus* erit perpendendus, *motus* & *quies*.

SITUS, ut cùm *hepar* æſtu *flagrat*, dum *ventriculus* frigore *alget*: foris tum *frigida unguenta* & *epithemata* adhibemus; at intus *piperis integri* aliquot grana. Quòd ſi *habitus* corporis *morbo* fatigetur.

MOTU & frictione, data primùm *remedia* & hauſta *attrahimus*, & in peripheriam *evocamus*. quòd ſi in *alvum* vires exercere debent, *quietem* præſcribimus, *ne* in *habitum* corporis *medicamentum* abducatur.

Plures.

SIN PLURA membra fuerint alteranda, *cautio* de *nobilibus* viſceribus magna eſſe debet, maximè de *corde* & *hepate*: Quæ enim *partis* nobilis *intemperiem* emendabunt, *blandè* viſcerum *ſubſtantiam* ferientia, *ſpiritusque* eorum alterantia, *calorem nativum* recreantia, ac *humidum primigenium* ſint foventia. Quænam his *potentiis* præclarè dotata fuere *remedia*, mox, ubi de *alterantibus* viſcera agemus, enarrabimus.

CA-

CAPUT IV:

De ſuccedaneis, & fermentatione alterantium.

QUAE alterius loco venient, hæc *illi* reſpondere debent *ſubſtantiâ, qualitate, quantitate*, & *proportione*.

Subſtantiâ, ut *craſſitie* & *tenuitate, levitate, gravitate, raritate, denſitate, lentore* & *friabilitate*. Nec exuta ſit illa *vis* à *medicamine*, cujus *potentiâ ſuccedaneâ* frui volumus: quod interdum fit ab *aëre, regione, cæli*, vel *ſoli* naturâ, cujus *nutricatu* fruitur, aut *culturâ*. *Subſtan.*

Ita *loco* endiviæ *ſonchum* interdum accipimus, *eâdem* tenuitate *ſubſtantiæ*; pro plantagine, *portulacam*; nam *ſubſtantiæ* craſſitie *mutuò* reſpondent.

Quòd ſi hæc ab *aëre* in aliam *ſubſtantiæ* moderationem abrepta fuerint, *non* vicem *alternatim* implebunt; ut ſi *endivia* verno *humore* madida carpatur, *ſonchus* autem æſtivis *ſqualoribus* reponatur. Ita nec *thymus Italiæ*, & *hac* natus *regione*, eâdem *vi* decoratus fuit; *longeque* differunt *daucus Cretenſis*, & *Italiæ*.

Quin & *ſoli* ratio *magno* diſcrimine *auxilia* notat: ita *montanæ* herbæ ab *Hippocrate* expetitæ fuere, *efficaciâ majori* etenim præſtant *cœnoſis locis* erumpentibus.

Siderum quoque *motu* variè *potentias* ſuas *herbæ* variant; *horæi fugacesque* fructus ſub *ortu* Vergiliarum *ſuaviſſimi* ſunt, at his *occidentibus*, non *eandem* integritatem obtinent. Quin & *cultura* à peculiari *genio* ſuo *herbæ* degenerant; *agreſtia*, aliam *vim* gerunt à *cicuratis* cultu: *domeſticâ* curâ quædam *ferocem* vim *veneni* (quâ *primùm* efferuerant) deponunt: ita *perſea* præſtans *inquilinum* venenum, *tranſlatione* miteſcit. Quare quæ *aliorum* loco in ſcenam *medicam* evocantur, non ſint *horum* potentiâ *immutata*, ſed *ſuccedaneam* perſonam *genuinè* referant.

QUALITAS ſimilis affectanda quoque eſt, in *his*, quæ *aliorum* loco *ſuccedent*: hæc elucet ex *ſapore, odore, colore*, & *tactu*. Et in *tertiis* qualitatibus, quæ *peculiares* quoſdam effectus edunt, ut *urinas ciendi, vomendi, purgandi*, lac & ſemen *ſuppeditandi*, tum *extinguendi*. *Qual.*

QUANTITAS aut *vis* facultatis *ſuccedanei*, eodem *robore* ſit dotata: ut cùm *ſuccedaneum* remedium quæritur eorum quæ *tepent* ordine *primo*, eligendum erit quod *primo* numero *tepet*, aut cujus *non longè* hinc aberrat *vis*. *Copia.*

OBSERVATIO. DEIN eam gerant invicem *ſympathiam*, ut *nullâ* proprietate *diverſâ* inſignita ſint; ut *endiviæ*, quæ ſine *offenſâ* ventriculi *bilem* frenat, *non* aliud in *locum* pones, quod *ventriculum* fatigat, quale eſt *ſolatrum*, & cætera *bilem* domantia, attamen *pernicioſâ* vi imbuta *naturæque* bellum indicentia.

THERIACA SUCCEDANEA. Argumento in his nobis ſit *Theriaca*, in quâ *neceſſitas* nos cogit ad *aliena*. Primò itaque ſit *eorum* quæ *alterius* locum occupabunt, *concors ſubſtantia*, cum *ſubſtantiâ* ejus, *quod* deſideratur. Secundò, *qualitatibus* conveniant, *primis*, *ſecundis*, & *tertiis*. Tertiò, imponatur *lachryma* pro *lachrymâ*: *ſuccus*, loco *ſucci*: *ſemen*, *ſemini* ſuccedat: *radix*, *radici*: *flos*, *flori*: pro *opobalſamo*, *ſuccus* inferatur *nucis myriſticæ*: loco *carpobalſami*, veniat *nux myriſtica*: vice *xylobalſami*, lignum *aloës*: pro *coſto*, *zedoariam* accipiemus: pro *Rha.* reponemus *rhabarbarum torrefactum*: *Mace*, *malabatri* locum occupabit: ita *caryophylli* vel *cubebæ* accedent in ſedem *amomi*, *aſpalati* vices implebit *ſantalum citrinum*, loco *calami odorati* inferemus *acorum minorem*, vel *calamum aromaticum*.

Ejuſdem generis.

Ferment. DE FERMENTATIONE Alterantium: *Fermentantur* ac *velitationem* ſubeunt *quædam* compoſita, ut *nobiliorem* vim induant: cùm *qualitates* ſimplicium, *mutuò* ſeſe pervadentes miſcentur. *In hac obſervandum*, ut ritè compoſitus ſit *aër ambiens*, *locus*, *ordo miſcendi*, & *tempus*. Nam in primis, *mador* reſolvi debet, qui alioqui facilè *cœnum* facit: nec *nimio* calore æſtuantia, *cætera* præcellere debent: ut nec ea quæ frigore *ſtricto* algent: ſed & *ſicca*, modeſtè *humectanda* erunt. Quin ut *vis* ac *potentia* frigidorum fuerit, ita *prolixè* vel *breviter* erit *fermentationi* ſtudendum: ita *theriaca* diu ſubigi debet *vi* fermentationis, ob *algidam* vim *opii*. quare *novâ* non temerè utimur *theriacâ*; nam *vis* frigoris ab *opio*, nondum *obtuſa* vi *fermentationis*, lædit.

DIVINA quædam vis *fermentationi* ineſt: *liberant* enim ſeſe *hujus* vi è *corporibus* ſuis *qualitates*, liqueſcunt *elementa*, diverſis *viribus* dum trajiciuntur: hinc *varia* ratione *ſeſe* jungunt *potentiæ*. Cùm itaque præcellentibus *viribus* dotata fuerint injecta *remedia*, pariet *Fermentatio* divinam quandam *facultatem* in *remedio*, quæ *evomit* quicquid noxæ *non mixtis* inerat, ac ut *ſublimiorem* ſenſibuſque *incompertam* vim fragret *remedium*, efficit.

VE-

VERUM non ſine ratione *ambigere* quis poſſit, nùm in cujuſque morbi *curatione*, feliciùs *ſanitatem* revocemus, *multorum* remediorum *remixtione*, quàm *ſimplici impermixtoque* medicamine. QUAESTIO.

Vetus enim *Empiria* putabat, in tantâ *Compoſitorum* congerie, ſæpe *aliquid* ingeri *proprii* remedii, *quod*, cum *morbo* dum pugnat, & *parti affectæ* dum ſtudet, *perpetuò* ſuam *actionem* felicitet. *Reſpondemus*, ſi non ab aliam cauſam, quàm ut *frigida* calfaciamus, *calida* refrigeremus, *ſicca* madore imbuamus, *humida* ſiccitate ſtabiliamus, *præſcribenda* veniant: vel ut *dura* molleſcant, *lenta* inciſione miteſcant, *craſſa* tenuentur, *viſcida* abſtergeantur, profectò *paucorum* remediorum *potentiâ* opus erit, nec *fermentationis* decor *neceſſarius*. Quod verè ſcripſit *Villanovanus*, QUI POTEST MEDERI SIMPLICIBUS, DOLOSE AUT FRUSTRA QUAERIT COMPOSITA.

Quòd ſi *remotior*, magiſque *abdita* facultas *indenda* ſit *remediis*, hîc *fermentatio* utilis erit. Sed cùm *ſenſibus* humanis *incompertus* ſit modus & idea *fermenti*; obſcura atque anceps, imò incerta erit illa *forma*, quæ ex variis rebus *mixtis* ſurget.

Quare *rerum* variarum *farciminatio*, nec ſatis *tuta* eſt, & *incerta* earum potentia, & non niſi *uſu* vario *ſeſe* in lucem proferens: *tacitis* enim viribus quædam diſſentiunt, quamvis *non* juncta *eoſdem* effectus proferant, *juncta* tamen *ſeſe* pervertunt. *Rejectio compoſitorum.*

Nec enim *lacti mellive* mixtum *vinum malvaticum*, eandem *ſuavitatem* refert: ita nec *quæ* cum *morbis* pugnant, *eandem* potentiam à *mixtione* præſtant: quamvis alioqui *remedia* quæ *nuper* mixta fuere, *priſtinas* exerceant vires, *nondum* vi *fermenti* debellata atque edomita: quare & *natura* ſagax, facilè ex *his* quæque *propriis* aptat affectibus.

Verùm cùm *quæque* ſeſe *mutuò* perſuaſere *fermentationis* vi, *nulla* naturæ tam *valida* vis in *nobis* effloreſcit, quæ *ſemel* ita *commiſſa* divellere poſſet: ſed *nova* quædam idea, ex *illorum* concurſu nata, *ſeſe* exerit.

Hæc autem *recens* enata vis, quam *poteſtatem* exercere poſſet in *noſtrum* corpus, ſolus *uſus* aperit; quamvis alioqui *facultas* num adſit *humectandi, arefaciendi, refrigerandi, indurandi, incidendi*, loquantur *rerum* injectarum *qualitates*: at *nova* illa forma, ex *obſcurâ* & *abditâ* vi rerum *mixtarum orta*, *eſt* rationi *impervia*.

Occulta & manifeſta prepar.

Quare exiſtimamus, *remedia* quæ *præparandi* & *alterandi* vim gerunt, ea eſſe vel *occultâ*, vel *manifeſtâ* vi prædita.

Miranda hiſtoria.

Occultâ, ut *antidota*, quæ *nova* & *inaudita* morborum *genera* curant, ita *Crateri* antiqui Medici *ſervum* viperæ *eſu* curavit; cùm (ut refert *Petrus Victorius*, in Lectionibus ſuis, ex Porphyrio) *caro* tota ejus ab *oſſibus* abiret; cumque *cætera* remedia *nihil* opis attuliſſent, *periculo* inventa *vita* fuit, cùm à *viperâ* mors quæreretur. Ita *vipera* ſubmerſa *vino*, ſanitatem *Elephantico* attulit, teſte *Galeno*.

MANIFESTA verò *qualitate* quæ *ſuccos* alterant, ac *purgationi* parant, id *eâ* ratione peragunt, quâ *aptè* materiam *morbificam* ad *excluſionem* excolunt: Nam *craſſam* attenuant, *viſcidam* incîdunt, ac *lentam* abſtergent: *tenuem* incoctam *craſſitie* afficiant. Sed & materiam *crudiorem* coquunt, ut *bona* à *contaminatâ* avellatur: quare *tenuis* morbifica *materia*, erit *coquenda*, modò *cruda* fuerit, ut tantum *formæ* ſortiatur decus, quantum vi *coctionis* induere poſſet: ita enim *feliciùs*, bonisque *ægrorum* rebus *naturæ expellenti* cedet.

Coquenda tenuis materia.

Coctio & Præparatio.

Cùm *coctioni* ſtudemus, utimur *decoctis*, *ſyrupis*, & magnâ *remediorum* varietate, quo *his* ſubſidiis *calidi* nativi *vivida* vis emicet; & *calor*, naturæ *qui* bellum indixit, *frangatur*.

Quare *perpetuò* ad *materiam* erit collimandum, *quænam* ſit illa materies *moderanda* ac *coquenda*, & *quânam* temperie totum *corpus* ſit præditum: ut ſi materia *morbifica* fuerit *frigida* & *craſſa*, attenuantibus utemur *decoctis* & *calidis*: nam quinti Aphoriſmorum ſeptuageſimo, proditum fuit, *pituitam* à febrili *calore* coqui.

Præparamus itaque, ut *materia* non ſit *contumax* ad *maturationem*: quare *præparatio* præcedet *coctionem*; naturæ quadam *id* fiet *æmulatione*, quæ cùm *verſura* eſt *chylum* in *ſanguinem*, primò *ſuccum* hunc *præparat* in *ventriculo*, ac quaſi in *æquabilem* madorem *cibum* eliquat, quò *calor* æqualiter agat in *omnes* partes. Hâc *præparationis* velitatione, *materia* fiet *naturæ* coquenti *obediens*, ne ſuccedente *pharmaco*, fiat via *vi*, ſed ut *morbifica* materia, *pharmaco* trahenti, & *naturæ* expellenti cedat.

CA-

CAPUT V.

De Corroborantibus & Alterantibus principes corporis humani partes.

CORROBORANTIA *ea ſunt quæ parti alicui ab omni illuvie jam expurgatæ, vim atque naturam reſtituunt, priſtinaque reddunt valetudini.* Verè dicebat Celſus, *rarò quiſquam non aliquam partem corporis imbecillam habet.*

Partes *corporis*, aut ſunt *ſimilares*, vel *organicæ*, quas, *labefactatæ* cùm fuerint, *roboramus*: hoc fit, cùm ad *antiquam* temperiem eas *reducimus*, medicamentis *intus* & *foris* aptè adhibitis.

Cùm fœda *humorum* (quæ *morbum* faciebat) eluvies jam *cocta*, pharmaco *trahente* excuſſa fuit, pars *morbo* tamen labefactata, ne ſuccreſcente *novâ* cacochymiâ (cùm nec *ritè* alimentum *conficere* hactenus potuerit) *reſtibili* fœcunditate *novum* morbum invehat, *roborari* debet.

Curandum in *his* eſt ſummè, ubi *diverſæ intemperies* negotium faciunt, ne dum *uni* prodeſſe cupimus, *alias* partes *damnis* augeamus: ut ſi *æſtu* flagrârit *uterus*, at *frigore* languorem *ceperit* ventriculus, *temperatis* utemur, *quibus* perinde ac *tepida*, addita *gelidæ*, frigoris *exceſſus* remittatur.

Alioqui *ſi* hæc non *aſtu* providentur, ut ait *ille* apud Comicum, aut *hunc* aut *illum* peſſundabunt: *nec* quid agas certum eſt, *húncne* adjutes, an auſcultes *illi*: ſi *illum* relinquis, *ejus* vitæ timeas: *ſin* opituleris, *hujus* minas, *cui* remediari difficile eſt. *Cùm dubia res.*

Robur autem *partis* per calidum *nativum* eſt. hoc itaque ne tenues *diſſipetur* in auras, ideo *ſtringentia* remiſcemus præſidia: quin nec ita *pars* excrementorum *illuviem* ſuſcipiet.

Cor alterantia: & qualia ea eſſe debeant: & indicationes, ex ejus præſtantiâ ducta.

QUAE præſcribuntur ad *Cordis* flectendâ *intemperiem*, ea nec *fervido* æſtu *incandeſcere* debent, nec à *rigido* algore *torpeſcere*: verùm *genuinâ quadam* moderatione ac temperie, *parti huic principi* adblandiri debent: quin & *putredinem* arcere, recreare *ſpiritus vitales*, ac tenuem *calorem* cordis excitare, & ejus veluti ἐκλαμψιν provocare. *Sanguinem* ejuſque *ichorem* ſuggerere debent *benignum*, hæc dico *COR.*

medicamina, quæ cordi *alterando* dicanda erunt; quin & facilem *ſpirationem* ac *expirationem* conciliare debent. *Cor alterantia* remedia, tantâ *moderatione* inſignita ſint, ut & *iis* pro *nutricatu* utatur *natura*, & ex his *ſpirituum* limpidiſſimorum *copia* ſuccreſcat. Aut hæc *auxilia* talia ſint, quæ *totâ vi* naturæ *cordi* ſuam operam dicârunt: non à *temperie* profectâ *facultate*, ſed ex *abditâ* vi, ſenſibusque omnino *incompertâ*: aut quæ *aperta* vi ſuccum *melancholicum* coquunt, idque *modico* calore, & quaſi *naturæ* æmulo.

Βεϐαίωσις PRÆMISSARUM INDICATIONUM, & eorum quæ de *Corroborantibus* cor mox narrabimus.

Cordis fabrica. DEUS optimus maximus, CORDIS fabricam mirandâ ſapientiâ abſolvit: Hujus *ſiniſtræ* parti *ſinum ampliſſimum* inſculpſit, in *quo*, tanquam in publicâ quâdam officinâ, *ſpiritus vitales* conderentur: ut inde *hi* vehiculis, veluti è promptuario quodam *animæ* vires *emiſſæ*, vitali *vigore* totam *corporis* œconomiam rigarent; utque ab his, qui *ſopitus* jacebat in ſingulis *membris* calor *excitatus*, vitali *vi*, ea animaret.

Spiritus cordis. Hi *vitalis* roboris ſatellites ſpiritus, *ſanguinis* totius *tenuiſſimam* partem, *vapidumque* ejus rorem, ſui *originem* agnoſcunt, tantò *ſanguine* tenuiores ipſi, quantò reliquum *corpus* denſius compactiusque *ſanguine* concrevit.

Qui *ſpiritus*, cùm *exactè* elaborantur in *corde*, amœnam quandam *ideam*, & cæleſtis blandique *caloris* æmulam referunt, *lumine* quodam *vitali* perfuſi; *gaudii*, *mœroris*, *iræ*, ac *timoris* auctores.

Hinc *Indicatio* illa enata fuit *curatrix*, quòd medicamina *cordi* ſtudentia, *ſpiritus* recreare debent, ac ſanguinem *benignum* ſuggerere. Cùm enim *ſpiritus* ille ſuo decore fulget, ac pandit ſe toto *corporis* theatro, cuncta *gaudio* quodam perfundit, humanamque *mentem* in *lætitiam* exporrigit.

Hæc *cauſa* eſt cur ab aſſumpto *lapide Bezaar*, mens in *repentinam* ſeſe laxet lætitiam. Quare *ſtudendum* erit, ut ejus *ſanguinis* copiâ ditetur *corpus*, ex quâ ſurgant *ſpiritus* elegantiſſimi *temperie*, ac *ſplendore* micantes. Cùm enim acciſâ *ſpirituum* ubertate langueſcit *cor*, aut eorum cùm *temperies* labefactatur, cumque non eâdem *tenuitate* ſplendeſcunt, ſed vaſtâ quadam *craſſitie* reſtagnârint, *nimiáve* tenuitate ſeſe *pandere* ſi nequeant, ſed potiùs *vaneſcant*, aut *tenebris* ſeſe implicent, *cuncta* jam tum in triſtem *mœrorem* abri-

abripient. Ut enim *ſulphur* facillimè *flammam* concipit, ita vel *minimo* momento ſpiritus *lætitiâ* & *mœrore* perfunditur.

Hinc ea *vino* optimo *vis* ineſt, *quâ* in *præſens* gaudium abripit *hominem*: etenim *ſpiritus* gignit moderatos *temperie*, & *conſiſtentiâ* mediocres, *humore* moderato *perfuſos* (hinc enim & *pueri* in gaudia *præcipites* ſunt) ac *ſplendidiſſimo* lumine *emicantes*. Quod ſuaviſſimus *Anacreon*, vino *ſuaviter* tinctus, in ſe *uſu* comperit, cùm ait: VINI *vis.*

Ὅτ' ἐγὼ πίω τὸν οἶνον,
Ἀπορείπτονται μέριμναι
Πολυφρόντιδές τε βουλαὶ
Ἐς ἁλικτύπους ἀήτας.

Hoc eſt:

Vbi ſuave poto vinum,
Subitò moleſta cura &
Operoſa conſili vis
Rapidas eunt in auras.

Quare ex naturâ *cordis*, ejuſque *ſpirituum* & *ſanguinis*, elucet; ea *remedia*, quæ adminiculo *cordi* futura ſunt, *inſigni* vi dotata eſſe debere, quâ *vitalem* eorum *potentiam* firmare poſſent, atque *craſſiores* ſpiritus *rarefacere*. CORDIS *remedia qualia.*

Robur autem *ſpiritibus* afflatur, ex moderatâ *eorum* temperie, & ſi *proviſio* habeatur, ut *copia* eorum affluat, & ſi qui *exhauſti* fuerint, *reſarciantur*: & ne ſi *copia* eorum adſit, *nimium* reſolvantur.

UBERRIMAM ſpirituum *copiam* ſufficit facilis *cordis* motus: quo, cùm *dilatatur*, prolectat *nutrimenti* ampliſſimam *vim*; cumque *pectus*, ac *pulmonum* fiſtuloſa *ſubſtantia* plurimum *adminiculi* cordis *motui* adferant, ſtudendum, ut *expeditus* eorum quoque *motus* ſit, ac *uberrimus* allapſus *aëris* ad *cor*; ac ejuſdem ut procedat *expectoratio*. *Spir. copia.*

Rari verò redduntur *ſpiritus*, ex *motu*, & ex eorum *expanſione*. Quare *nullum* remedium *æquè* robur ac tenuitatem *ſpiritibus* addere poteſt, ac ſolemnis quædam *lætitia*. Etenim ut id, quod *algore* ſæpe *rigeſcit*, tandem *frigus* inexpugnabile *imbibit*: ita & qui *lætitiâ* ſæpe circumfluit, *lætiorem* naturam induit. LAETITIAE *vis.*

SANGUIS quoque *exuberans*, *clarus*, calore mediocri *transfuſus*, in plurimos *limpidiſſimos* ſpiritus *ſeſe* effundit, ac quaſi in *illos* eliqueſcit; ac *gaudii* & venuſtioris *lætitiæ*

 auctor

auctor eſt. Rationi itaque *conſentaneum* erit, ut procuremus, ne ſit ſanguis *aquoſus*, nec turbido craſſamento *fœdatus*; etenim in *ſplendore* & *diaphano*, ſeu claritate *modico* calore perfuſâ, habitat *gaudium*.

Quare ex his ſymbolis *rationum*, orietur INDICATIO, ut his talibus *potentiis* ornatis *alimentis* foveamus *ſpiritus*: *indicio* eſt *vinum*, & ea quæ *delectant* grato dulcore ac *odore*, qualia ſunt *aromata ſuaviora*.

Lucida. Margarita. Quòd ſi accerſendum fuerit *ſpiritibus* LUMEN, *margaritas* præſcribemus; nam *luce* quâdam *vividâ* præcellunt: *Margaritæ antiquo pretioſæ.* hinc *olim* tantus *earum* cenſus. *Vnio* quem *Servilia* à *Cæſare* accepit, *ſexagies ſeſtertiûm* æſtimatus, hoc eſt, *centum quinquaginta millibus aureorum*. Quin *Veneri* genitrici *Cæſar* unionem dicavit, auctore *Suetonio*. *Cleopatræ* unio *centies ſeſtertiûm* fuit æſtimatus: quod precium *Budæo* æquipollet *auréis ſolatis ducenties quinquagies mille*. & *Lampridius* narrat uxori *Alexandri Severi* donatum eſſe unionem *ingentis precii*. dos horum in *candore* & *figura*. *Solino* unio dictus, quia una *inſignis* tantùm *oſtreis* ineſt.

Præſcribimus & *corallorum* ſubſtantias, ut & *ſericum*: eâ nempe *vi* prædita, *quâ* ſpirituum *madorem* abſorbent, *eorúmve* quòd *exhauſtionem* ſuâ *ſiccitate* coërcent.

Quin & *nimis tenuis* ſpiritus ſi *evaneſcat*, indeque ab exhauſto *frigeſcat*, quæ *congregant* ac *colligunt*, *glutinant*, & quaſi *conſtringunt* ſpiritus, *remedio* erunt: quales ſunt *myrobalani chebulæ conditæ*, *carabe*, & quoque *corallum*.

Eucraſiam ſtabilientia. Quòd ſi nil niſi temperamenti *eucraſia* deſideretur, ut *frigus* moleſtum ſit, *doronicum* remedio erit: ſi *calor* in vitio fuerit, hunc expugnabit *caphura*, & *aqua roſata*. ſin turbidus ac melancholicus *vapor* turbet *ſpiritus*; in uſum evocabimus quæ hoc *inquinamentum* à *ſpiritibus* abſtergent: qualia ſunt *bugloſſum*, *bezaar lapis*, *meliſſa*.

OCCULTA. Sunt & quædam quæ *Tota Subſtantia* abditâ *lætiores* ſpiritus reddunt: ut *rubinus*, *ſapphyrus*, *hyacinthus citrinus*. quædam tamen & *apertâ* vi, & *occultâ* potentiâ *remixtis*, juvant: ut *muſcus*, *ambra*: his enim & *aroma*, & *incompertior vis* adeſt. Ita remiſcemus *ſuccum pomorum redolentium* (matiana vocant) cùm *ambrâ* & *moſco*, ubi *frigus* moleſtum eſt. *Nam quæ vim alimentariam habent, ea prolectant vehementiùs partes nutritioni dicatæ; & nutrimentum gratius fit aromate.*

Aromata & dulcia. Aroma autem *ſubtile eſt*, *vapidum* & *fumoſum*: ac dulcor

cor in *ſubſtantia* reſedit *craſſiore:* hinc aromata *nutritioni ſpirituum* magis ſunt accommodata: verùm dulcia, *corpori nutriendo.* Hæc *cauſa* fuit quòd *cordi* dicata *remedia* plus *aromatum* poſtulent, quàm *dulcoris*: at *hepati* ſtudentia plus *dulcedinis* quàm *aromatis* efflagitant: quamvis *exiguum aroma* non abnuant: etenim hoc, officina eſt *nutritionis*; at iſtud, *ſpirituum*. *Cur aromatica cordi, dulcia hepati utilia.*

CAUTIO.

UBI ex *craſſo ſanguine* laborat *cor*, à *diureticis* & *ſudorificis* erit abſtinendum. Nam hæc *exhauriunt* ſerum *ſanguinis*, illumque *craſſiorem* relinquunt, ac in *mœrorem* promptum. Verùm ſi cordis *debilitas* adfuerit à ſanguine *tenui* & *aquoſo*, hæc *jam tum* mirum in modum *proderunt*. *Diuret. & ſudor.*

Flatulenta cordi ſunt *inimica*; nam inde *ſpiritus* afflati *vaporibus* fœdantur, hinc *illi* tenebreſcunt ac ſtupeſcunt, *cordis* frangunt *vim* ac *mœrorem* inferunt. *Flatul.*

. Id ſummè *notandum*, ut cùm *uſum* inimus *rerum ſiccarum* & *adſtringentium*, adjiciamus *quid*, quod *penetrandi vi* valet: ut cùm utimur *ſuccino*, vel *terrâ lemniâ*. *Nota.*

Quæ cor alterabunt.

SINT QUALITATE TEMPERATA: ut juſcula *carnium moderatarum*, juſcula *cocta cum ſeminibus citriorum*. ſcribit *Athenæus* mirâ vi *venenis* reſiſtere hoc *pomum*, ac eleganti hiſtoriâ fidem fecit. Cùm *Princeps* quidam Ægyptius *maleficos duos* condemnaſſet, eoſque *aſpidibus* in prædam exponendos dixiſſet: ii fortè *citrium* in itinere comederunt; quod *caupona* quædam *illis* objecerat. Mox dum in theatrum deſcendiſſent, ac à *ferociſſimis feris* demorſi eſſent, *nihil noxæ* ſenſerunt. *Præfectus* à ſatellitibus percunctari cœpit, num *antidotum* præſumſiſſent. Reſpondentibus *citrium*; poſtridie juſſit *uni* præberi, *alteri* verò denegari. Quo facto, *iterum* demorſi: *qui* comederat, *nihil injuriæ* ſenſit; *alter*, læſus undique, livore deformatus, *confeſtim* interiit. CITRIA.

Theopompus Chius ſcripſit, *Clearchum Heracleotam*, Ponti *tyrannum* multos *veneno* ſuſtuliſſe, pluresque necare voluiſſe, niſi *citrii* vis à *populo* cognita, *venenis* reſtitiſſet. Non mandebatur hoc malum *Theophraſti* ætate, ſed ne *Plutarchi* quidem avorum memoriâ. *Parthorum* proceres *grana* eorum *eſculentis* incoquebant, commendandi *halitus* causâ.

Vinum

Vinum *moderatâ* quoque *temperie* cor *alterat*, modò nullum *caniculæ* æſtuantis *empyreuma* ſpiret.

Syrupus *boraginis*, & *bugloſſi*: nam cum quodam *madore* calent, ut & *ſyrupus* de *pomis temperatis*, & ex *citreis malis*. Talis eſt & *Antidotus* analeptica, à *Fernelio* deſcripta libro ejus Methodi 7. *julep violatum*, craſsâ *conſiſtentiâ*, & limpido *ſplendore* illuſtre, ut ſit *hydrophorum*.

Margar. *Manus Chriſti perlata*: *margaritas* enim accipit, quæ *cæleſti* quodam *ſplendore*, ſuam ab *elementari* contagione *vim* liberam indigitant.

Aranciorum mediocri acore temperatorum caro, ſaccharo adjecto contuſa, ac æſtivis ſolibus cocta.

Syrupus *meliſſæ* mirâ vi excellit, *vapores fœdos* abſterget à *ſpiritibus* cordis: ſcripſit de *meliſſâ* Abincenna, *recreari ſpiritus ab ejus odore; ac vi ſtrictâ roborari ab eâ viſcera; & leptomeriâ, omnia pervadere.*

PROHIBENTIA PUTREDINEM eſſe quoque debent quæ *cor* alterabunt: talia ſunt *ſubamara*, quæ *aperiendi* vi prædita ſunt, quale eſt *ſemen citreorum malorum*, *zedoaria*, & moderatè *pleraque* calentia. Quin & *conſerva acredinis* citriorum *putredini* reſiſtit: quemadmodum & hæc ſequentia, *acetoſa*, *borago*, *cichorium*, *meliſſa*, *betonica*, *ſcabioſa*, *pimpinella*: Quæ ex *margaritis* & *gemmis* componuntur, & *corallo*, *manus Chriſti*.

Carduus bened. *Cardus* benedictus *infarctus* expedit, ac *ſudore* omnem *putredinis* vim ejicit: nam *putredo* ſoboles *obſtructionis* eſt, hinc enim omnia putrent, & *ſerum* ſanguinis, *flatulentum* inde concipit *ſpiritum*, ac *calorem* præter naturam; hinc turbatur *ſanguis*, ac *putridæ febres* fiunt.

ARISTOLOCHIA, & pilulæ *Fernelii* de *Ariſtolochiâ*, & *Theriaca*, *Mithridatium*, Electarium ad *Peſtilentiam*, quale illud eſt quod deſcribit *Andernacus* Commentario ſecundo De novâ & veteri medicinâ, Dialogo 7. ubi De *corroborantibus* electariis; folio quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, *crocum*, *myrrha*, *mentha aquatilis*.

Accipe *meliſſophyllum*; contere, ac incoque *aquæ carduî benedicti*: cola: adde *ſyrupum violatum*, ac *olei vitrioli* parum: id & gratum erit *palato* remedium.

Accipe *conſervæ acetoſæ* drachmas ſex; *ſeminum citreorum pulveriſatorum* drachmam: ſuperbibat *ſyrupum*. Interdum ſcriptulum *margaritarum conſervæ* addimus, vel *tormentillæ*, aut *pentaphylli*: nam *non* ita calent.

CA-

CALOREM CORDIS *recreare* debent quoque *ea*, quæ *tutò* cor *alterabunt*. Talia ſunt *aërea*, quæ calorem *tenuem* & *evaporabilem* ſortita fuere; ut *crocum, moſcus, ſtyrax, benjovinum, caſtoreum, roſmarinum, cortices citri conditi, meliſſa, majorana, dictamus, juniperi baccæ, doronicum, carduus benedictus, angelica, myrtus, ſtœchas, radix pimpinellæ, aromata, caryophyllum, cinnamomum, lavendulæ flores.* Et *Ambra*, quæ *calet* & *ſiccat* ſecundo ordine, & *viſcoſæ denſitatis* quid obtinet: attamen *vehementer* roborat cor, ac *lætius* illud reddit; cunctos *ſpiritus* recreat, & *moſcum* temperie *ſuperat*; nam *ſubtili* craſſamento *excellit*. Confectio lætificans *Raſis*, ab eo deſcripta libro nono ad Almanſorem, capite De *Melancholiâ*, accipit *meliſſam*, *Quare*, inquit, *animi hilaritatem, coloris, amænitatem ac jucunditatem, bonamque coctionem creat, & canitiem retardat.* *Ambra.* *Meliſſa.*

Id notandum, *Raſem* miſcere tribus partibus *mellis*, unam *pulverum*: at *pragmatici* vix duodenam: jam partem *pulverum ſaccharo* committunt. *Notandum.*

Confectio *alkermes*, conſerva *anthos*, electarium *pleres archôn*; hoc *animi mœrore* preſſos mirè *recreat*, & longo *morbo* exhauſtos *inſtaurat*. Electarium *exhilarans* Galeni, & *Aromaticum roſatum*.

COQUITUR *capo* dum ab *oſſibus* cedat, dein cum *juris* libris quatuor *contuſus* inditur *alembico*, adduntur *conſervæ* ad ſemilibram: cum *ſpeciebus ſimplicibus* & *compoſitis*, & *aquis diſtillatis*, *ſeminibus*, & interdum *radicibus*, cum *mica panis* infuſâ *vino* diſtillatur: hujus ſemilibra cum *ſacchari* unciis tribus, & *cinnamomi* drachma traducitur per *manicam* Hippocratis. INSTAURANS.

SPIRITUS etiam *alere* debent, quæ *cor* alterabunt: talia ſunt quæ citò alunt, ut *aqua vitæ* eliquata ex *vino Rhenenſi*: illa enim *mitior* eſt, nec adeò *flagrat* æſtu: etenim ex ſedecim partibus hujus vini, una *aquæ vitæ* elicitur diſtillatione: at ex *Gallici*, octo. *Aqua vitæ ex vino Rhenenſi & Gallico.*

SI CINNAMOMI CRASSIUS CONTUSI *pulveres*, addito pauxillo *nucis myriſticæ* & *zinziberis*, aquæ vitæ *immittantur*, paucis diebus *totum* pulverum *aroma* proléctabit *aqua vitæ*: mirum eſt, quàm *citò* revocent *vires* guttæ aliquot hujus *aquæ*, ex *vino* hauſtæ. ELEGANS.

Confectio *alkermes* ſpiritus *melancholicos* à corde *profligat*, & craſſos *attenuat*. accipe *confectionis alkermes*, ſemunciam; *conſervæ radicum bugloſſi*, unciam; *conſervæ florum* *Alkermes.*

rum, roriſmarini, ſemunciam; *pulveris diamargariti frigidi* drachmam: cum *ſyrupo de pomis redolentibus*, fiat OPIATUM: hoc *bilaritatem* parit.

Bugloſſ. Conſerva *bugloſſi* ſpiritus *temperat, gignit*, & *fovet*.

Bezaar. Lapis BEZAAR, inſperatam quandam *lætitiam* ſubitò affundit, eo ipſe die quo fuerit hauſtus. *Conſervæ roſatæ*, vel *violatæ*, adde guttas aliquot *olei cinnamomi*, vel *caryophyllorum*.

AQUA *cinnamomi* cum *ſaccharo albiſſimo* in *zulapium* excocta.

INSTAURANTIA. SANGUINEM & ICHOREM præbeant etiam *benignum*, quæ *cor* tutò alterabunt: Talia ſunt *aërea*, calori *modeſto* ſociata. Qualia ſunt *paſſulæ*, *ficus*, *dactyli*, *vitelli ovorum*, cum *vino*, *juſculo carnis* & *ſaccharo*.

LOMBARD. OVUM. Vel illud quod noſtri *ovum Lombardicum* vocant: quod hoc modo paratur: Accipe *vini* & *aquæ* partes æquales, *aquæ roſatæ* cochlearii copiam, *vitellos ovorum* duos, *ſacchari* quod ſatis eſt, & parum *cinnamomi*.

Pulpa caponum. Coquitur *muſculoſa albaque pulpa* caponum, ex *aquâ roſatâ*, quæ *ſaccharo* infuſo dulceſcit; ſub *finem* coctionis, *cinnamomi* tenuiſſimus *pulvis* affunditur: finguntur fruſtra *dura*, quaſi *ſcybala*; quæ *palato* mira *Venere* blandiuntur.

Vapido *balneo* elicitur *liquor* ex carne *caponis*, cum pauco *cinnamomo* & *aranciorum ſucco*.

Laudantur *aves* pingues montanæ, *turtures*, *perdices*, teſtudinum nemoraſium *caro*; *lac*, & ejus *pinguior* pars, & *pulli* cum *herbis* alterati.

Panis Marſicus. PANIS MARSICUS, pulpamenti *capi*, *perdicis*, utriuſque uncias tres; *pulveris diarrhodonis abbatis*, *diamargariti frigidi*, ſingulorum ſcriptulum; *pinearum contuſarum*, & *aquâ roſatâ maceratarum*, drachmam; *ſacchari aquâ roſatâ* & *boraginis diluti*, quod ſatis fit, fiat *placenta*.

Congelatũ. CONGELATUM. *Capus* in *minutas* partes ſcinditur, cum paucâ *carne vitulina*, ex *aqua* & *vino* coquitur, dum ab *oſſibus* cedat *caro*,; colo traducitur *jus*: pinguedo *reſtagnans* abſtergetur, & iterum coquitur, & tribus libris *juris* una *ſacchari* additur, & *cinnamomi* uncia. *Sacchar odiluto* injiciuntur *albumina*, *duo ovorum* ritè concuſſa, ac *parum* ſimul coquuntur, *mox* colantur quinquies vel ſexies juxta *ignem*.

SPIRATIONEM & EXSPIRATIONEM promoventia, Talia ſunt *aëria*; ut *pulpa jujubarum*, & *ſebeſten*,

beſten, *violæ*, *diaïris*, *vinum paſſulatum*, *ſaccharum cryſtallinum.* Sint cuncta talia, quæ *moderatâ temperie* prædita, *pectori* ſtudent. Hæc ſcripta à *nobis* ſunt in eâ *ſerie* remediorum, ubi De corroborantibus *pectus.* ſint *naturâ* ita comparata, utpote quæ *leni* quodam madore *pulmones* rigant, ac *expectoratum* promovent. Reſpirat enim maximè *cor* per pulmonum *poros*: quibus *infarctu* obſeſſis, libera *ſpiratio* coërcetur. Quia de his in ſequentibus, ſuperſedeo.

Sed *illud* obſervabile, *cardiaca* duo poſtulare, ut *agant*, & ut *citra noxam agant.* ut *agant*, opus eſt *narcoticis*, & *meabilibus*, quæ *viam* aperiant. *Narcoticis*, quò non *evaneſcat* vis *cordialium*: ideò veteres *opium* importârunt *cardiacis.* Sed his *non* utendum antequam tres vel quinque menſes *fermentata* fuerint. Adduntur & *leptomeriâ* inſigniâ, quæ & *flatus* exigunt, & craſſiora *cordialia* remedia attenuant. Si *calore* æſtuant *cardiaca*, ſyrupo *de pomis* corrigantur: nam *occulta* vis *correctionis* non eget.

COR ALTERANTIA CALIDUM, & *illud* ROBORANTIA.

INTUS *hæc propinantur.*

UNICORNIS cornu, cum *ſucco citriorum malorum* exhibitum: quod *veneni* vim *frangere* exiſtimatur à vulgo. Sunt autem *quatuor* animalia quæ *unum cornu* gerunt, *Rhinoceros*, *Aſinus Indicus*, *Oryx* apud Ariſtotelem, & *Unicornis.* De *nullius* autem *cornu* ab *antiquis* proditum fuit, *venenis* reſiſtere, quàm de *Aſini Indici* cornu, ab *Æliano.* UNICORNU. *Cornu Aſini Indici tantum reſiſtit venenis.*

Julep *violatum*, mirâ *amœnitate* refrigerat: *viola* enim *cordis* tædia *depellit*, contracta ab *aduſtâ bile*: eſt enim *mollis* viola & *aquea.* Julep *roſatum*, quod *cryſtalli* more *ſplendet*: ejus *componendi* rationem explicavimus libro primo: horum alioqui loco erit *ſyrupus violatus* & *roſatus.* *Viola.*

Ita & *bugloſſum* & *borago* in diuturnis *morbis* conferunt: nam vel *continuus* eorum uſus *non* lædit: *citriorum ſuccus*, & *aranciorum*, *vinum granatorum*, *acetoſa*, *trifolium acetoſum*, *nymphæa*; nam arcent *fumos* turbidos à *ſpiritibus* cordis: *Nymphææ* frigus temperatur *croco*, vel *cinnamomo.* *Margaritæ* cor *roborans* ob ſplendorem; *meliſſa viridis*, *ſantala alba*, *cornu cervi uſtum*, *ſerum uſtum*, *lactucæ* ſemen, *portulacæ*, *acetoſæ*: *coriandrum* friget in *ſecundo* ordine, & ſiccat

ſiccat in *tertio*, ſpiritus *denſando* roborat: *cucurbitæ ſemen.*

Roſa non *validè* mixtas *qualitates* gerit, ſed *facilè* ſeparabiles: eſt *frigida* in *ſecundo* ordine, & *calida* in *primo*: lenit & humectat, & ſiccat (auctore *Avicennâ* de viribus *cordis*, tractatu ſecundo, ubi de *roſa*. at *Galenus* tertiô ſimplicium nono & decimo, hanc *frigidam* in *primo* ponit. *Avicenna* libri ſecundi, tractatu ſecundo, capite 575. *Hanc conſtare* dicit, *aqueâ & terreâ ſubſtantiâ*: Et, dicit: *in aqueitate eſt caliditas, & ejus ſiccitas in principio ſecundi. Fernelius* quinti Methodi capite tertio, *frigidam primo* dicit, *& ſiccam ſecundo.* Et *ſuccum pallidarum calidum primo ordine* affirmat, *& ſiccum primo*; lib. Method. 3. cap. 9. Quare puto *Avicennam* de *variis roſis* loqui, cùm ita *varias* facultates *uni* roſæ aſſcribat:) *cardiacæ calidæ* confert. Cùm

ROSA. itaque tantas, ac tam amœnas vires *Roſa* ſpiret, non mirum eſt *antiquitatem* ſeſe in ejus admirationem effudiſſe: quare & ipſis *roſis* ſuavior *Anacreon*, inquit;

Τὸ δὲ γὰρ θεῶν ἄημα,
Τὸ δὲ καὶ βροτῶν τὶ χάρμα.
Χάρισιν τ᾽ ἄγαλμ᾽ ἐν ὥραις
Πολυανθέων ἐρώτων.
Ἀφροδίσιόν τ᾽ ἄθυρμα.
Τόδε καὶ νοσοῦσιν ἀρκεῖ.
Χαρίεν ῥόδων δὲ γῆρας,
Νεότητος ἔχει ὀδμήν.

Id eſt;

Roſa, flos odorque divûm,
Hominum roſa eſt voluptas.
Decus illa Gratiarum
Florente Amoris hora.
Roſa ſuavium Diones.
Quid plura? nónne multis
Medicina certa morbis?
Hujus ſenecta ſuavem
Servat juventæ odorem.

Pauci profectò *flores* ſunt, *qui* æquè *oculis*, *naribus*, *palato*, & *ſanitati* ſtudent, ac *Roſæ*: quare fabulatur *Anacreon*, fulgentem *illum* ruborem, *roſis* afflatum fuiſſe, quòd Dii *nectare* eam aſperſerunt. Geoponicôn *auctor* libro undecimo narrat, *fabulam* celebrem fuiſſe. *Cupidinem* alis *laſcivientem*

vientem inter *choreas* Deorum, craterem *nectaris* plenum evertiſſe, ac iſtud in *roſam* effluxiſſe illud unum indigitant, ſeſe non poſſe eloqui divinas *Roſarum* vires. Quare apud *Achillem Tatium*, ex odâ *Sapphus* ſcribitur, ſi *Iupiter* vellet *floribus* imponere regem, *Roſa* inter *flores* regnum obtineret. Certè ſine *Roſis*, Medicina rarò *Gratiis* ſacrificaret.

Confert quoque cardiacis *citriorum* ac *limonum* aciditas, ſi *ſaccharo* aſpergatur, ac *ſolibus æſtivis* coquatur: eſt *frigida* & *ſicca* tertio *ordine*: benè datur cum antidoto *Alkermes*.

Corallus *frigidus* eſt in *primo* numero, & *ſiccus* in *ſecundo*: occultâ *vi* firmat *cor*, & *luce* quadam *ſpiritus* rigat, & cum *aſtrictione* firmitatem præbet. *Coral.*

Caphura eſt *frigida* & *ſicca* in *tertio* ordine: *ſpiritus* roborat, ac ab *exhauſto* arcet: ejus *frigus* miteſcit adjectâ *ambrâ*, aut *moſco*, & ne obſit *ariditas*, affunditur *oleum violarum*: ſuo *lumine* ac tenui *vi*, trajicit *ſpiritus*, ac *lætitiam* præbet. Hoc mirum, ſi cyathus *aquæ* in quâ *caphura*, quanta *nux avellana* eſt, *accenſa* conflagrarit, exhibeatur *cardiacis*, ſtatim liberantur. *Caphurà.*

Trochiſci quin etiam de *caphurâ* vapores *arcent* calidos: & *cryſtallum*, quod & *lac* auget: & *emblicæ myrobalani*, *pyra*, *cancri fluviatiles*, *tamarindi*, qui *cholericis* conferunt, *roſata novella*, *diamargaritum frigidum*, *diamoſcum dulce*, quod & contra *aconitum* prævalet.

Spodium *frigidum* eſt in *ſecundo*: lumen *afflat*, ac ſtabile *robur* ſpiritibus *adfert*: frigidis *datur* cum *croco*. trochiſci etiam de *ſpodio*. *Aconiti remed.*

Accipe *ſuccum de Ribes*: coque cum *aquâ bordei* & *ſaccharo*: gratiſſima eſt hæc *potio*, cùm Cor ab æſtu flagrante incanduit; & *ſyrupus de ribes*; *ſuccus ceraſorum acidorum rubrorum*, qui *vini* modo expreſſus, *deferbuit*, in annum aſſervatur; lenit *æſtus* febriles. Ita paratur & *ſuccus è Ribes*. Syrupi *acidi* omnes, ut ex acore *citriorum*, *limonum*, *aranciorum*, *granatorum*, de *ribes*, de *agreſta*, ex *acetoſâ*, *aceto*: omnem *veneni* vim *humoribus* conceptam exhauriunt. Fiant hi *ſyrupi* ex *malis maturis*, ita citra *adſtrictionem* tenuando *refrigerabunt*: quod καλῶς fit in febribus *peſtiferis*, nam validè *putredinem* arcent. *Succi grati.* *Acida.* *Obſerv.*

Syrupus de *cichorio* compoſitus *Nicolai Florentini* deſcribitur in Antidotario Florentino. Syrupis *Saporis de pomis*, *E pomis.*

mi, eodem in Antidotario deſcriptus, & *pomorum odoratorum* ſuccus, & *cydoniorum malorum* ſuccus, & *ſyrupus* è ſucco *perſicorum malorum*. Syrupus *endiviæ*, cum *aquâ violarum*, in quâ maceratum fuit *corallum, margaritæ*, & *bolus*.

Iuſ. Juſculum *pullorum*, alteratum *lactucâ*, *oxalide*, *linguæ cervinæ aquâ*, & *meliſſâ*: *acetum*, & *manus Chriſti*, ſpecies *trium ſantalorum*, antidotus Analeptica *Fernelii*, ejus libro ſeptimo deſcripta.

Conſerva. *Paucæ* ſunt conſervæ *frigidæ*: jam in *uſu* ſunt, *roſarum*, *violarum*, *nymphææ*: nam conſervæ *boraginis* & *bugloſſi*, utrique cauſæ ſtudent, ut & *cortex citri conditus*.

Cautio. Si adſit tenuis *humoris* affluxus, his miſcebimus *diatragacanthum frigidum*, vel *ſantalorum*, aut *diarrhodon abbatis*, *elect. de gemmis ſine ſpeciebus*: ſin lentus *humor* fuerit expectorandus, miſcemus quid *diaïreos ſimplicis*, & *Salamonis*, vel quid *diatragacanthi calidi*.

Perſica. Trochiſci *diarrhodon* Nicolai. *Perſica condita*: quæ quia *cordis* imaginem referunt, ab antiquis *huic* ſtudere exiſtimatum fuit. fit & ſyrupus de *Perſicis*, & *Armeniacis malis*.

Pimpin. Uſu compertum eſt, *pimpinellam* ſolutam *aquâ calidâ* febrem *continuam* ſtatim domare; *lac acidum*, & *anguriæ aqua*: pulli *aceto* & *agreſtâ* conditi.

Pſyl. Semen *pſyllii* totâ nocte *aquæ* infuſum: quæ manè colabitur, & adjecto *ſaccharo* pota, *intolerabilem* calorem *febrium* placat; ac *alvum* eliquat.

Ad venen. Malæ *fœditati* reſiſtit hic Potus: Accipe *ſyrupi de Byzantiis*, *oxyſacchari*, ſyrupi *acredinis citriorum*, cujuſque unciam; *mithridatii*, drachmam; *caphuræ*, grana tria; *aceti roſati*, unciam; *aquæ cardui benedicti*, & *acetoſæ*, cujuſque ſemilibram. Somnum inducens: Accipe *confectionis alkermes*, ſcriptulum; *diatragacanthi frigidi*, drachmam; *aquæ violarum*, *bugloſſi*, vel *nymphææ*, ſingulas ſeſcuncias. *Decoctum cordiale*, deſcriptum in Antidotario Florentino: quod apud *D. Plantinum* excuſum extat.

Iulepi. Julep fit ex ſucco *bugloſſi*, *endiviæ*, ſucco *pomorum*, & *aquâ roſatâ*, additâ *ſacchari* parte ſextâ: hæc ſuaviter coquuntur in ſpiſſitudinem. *Iulep* ex *foliis meliſſæ*, coctis in *aquâ roſatâ*, dum *vim* acceperit *meliſſæ*: vel *ſucco bugloſſi* inditur, Syrupus de *agreſtâ*, *violarum*, *nymphææ*, *roſarum* ſimplex: ex aquâ *violarum*, *roſarum*, *nymphææ*.

Condit. Conditum; Accipe conſervæ *anthos*, *roſarum*, *boraginis*,

raginis, *bugloſſi*, *capillorum Veneris*, cujuſque drachmas duas; *corticum citrii conditorum*, ſeſquidrachmam; *pulveris electarii pleres archôn*, *diarrhodonis abbatis*, *trium ſantalorum*, ſingulorum ſemidrachmam; *foliorum auri*, ſex; *ſacchari* quod ſufficit, ut fiat CONDITUM; *auro* cooperiatur.

ELECTARIUM: Accipe *pulveris electarii diamargariti frigidi*, ſeſquidrachmam; *margaritarum electarum*, *candidarum*, pulveriſat. in mortario *marmoreo* (ne *candorem* deponant) cum piſtillo *ferreo*, ſcriptulum unum: *camphoræ*, grana duo: vel *trochiſcorum* de *caphurâ*, ſcriptulum; *rad. dictamni*, *tormentillæ*, *corticum citri*, ſingulorum ſcriptulum; *conſervarum bugloſ. nenuph. roſarum*, unius, aut omnium, ad copiam binarum aut ternarum drachmarum; *ſacchari albi* diſſoluti in *aquâ roſarum* vel *boraginis*, quod ſatis fuerit, ut inde fiat *electarium* in tabulis: vel additis *ſerapiis*, fiat *electarium* liquidum. Electa.

ALIUD: Accipe *diarrhodonis abbatis ſine moſco*, drachmas tres; *ſpecierum trium ſantalorum*, ſeſquidrachmam; *conſervæ roſatæ*, *ſyrupi violati*, cujuſque ſeſcunciam: fiat *electarium molle*. Ita agebat *Razes*, qui in ſuâ *confectione lætificante*, tribus partibus *mellis* miſcebat unam partem *pulverum*.

Elegans *remedium* in ſpirituum *evanidâ* vi: Accipe *ſuccorum denſatorum acetoſæ*, *endiviæ*, *radicum quinquefolii*, cujuſque unciam; *limaturæ auri*, ſcriptulos duos: *caphuræ*, drachmam; *ſerici crudi*, drachmas binas; *ſeminis citri*, ſemunciam; *conſervæ foliorum endiviæ*, *acetoſæ*, ſingulas uncias; cum *ſyrupo de acredine citriorum*, fiat electarium. *Baſin* ponunt *ſucci denſati*: gratiam addunt *conſervæ*. Datur à ſemidrachma ad ſemunciam: *infrigidat* numero *primo*, ſiccat *ſecundo*. conſtat ex *meris cardiacis*, ſeu ſpectes *baſin*, adjuvantia, vel quæ *gratiam* adflant & *formam*. Elegans.

In *cordis* rebus, ex remediis *aridis* fiunt *Trochiſci*; at ex *ſuccis*, *ſapâ*, ut *granatorum*, & *cydoniorum*, *prunorum acidulorum*. *Vinum rhodites*. Ex his jam dictis rebus, variæ *remediorum* formæ confarciantur, quales libro primo deſcripſimus.

NOTANDUM. *Miræ quid potentiæ inferre medicamentis videtur remedium ſtupefaciens*; cùm miſcetur rebus *illis* quæ *cordi* dicatæ ſunt. Etenim eo modo *integras* ac *incorruptas* ſuas vires, tandem in COR effundunt; nam *reſtibili* quadam potentiâ, diu *vires* ſuas imprimunt, nec *facilè*

evaneſcunt, ut *opium*, cardiacis *remediis* exceptum, ac cum his *fermentatum*. Hæc de iis, quæ INTUS aſſumpta *cor* recreant, ac alterant, dum *calore* languet.

FORIS.

FORIS CALIDIORI cordi ſtudent *fomenta*, ex rebus *moderatione* inſigni *refrigerantia*, ut cuncta ex *roſis* comparata, *aquâ roſata*, *acetum roſatum*, *unguentum roſaceum* mixtum cum *ſantalino*, vel *unguento populneo*, *oleum roſatum*: miſcent *violas* & *ſantala*. *Caphura* & *trochiſci* ex *eâ* confecti. *Vrticæ ſuccus* cum pauco *unguento* populneo, *arteriis* illitus: vel ejus *folia*, cum *oleo violarum* contuſa, ac admota.

Epith. EPITHEMATA ex aquâ *bugloſſi*, *boraginis*, *violarum*, *roſarum*, *nymphææ*, *cardui benedicti*, *meliſſæ*, ſucco *citrii*: additur *corallum*, vel *cryſtallum*, aut *pulvis* ad *epithema*, deſcriptus à Cordo, aut ſpecies *diarrhodonis abbatis*. miſcentur, vel *diatrion ſantalorum* ſpecies, aut *diatragacanthi frigidi*, cum pauco *croco*.

Saccul. SACCULUS fiat ex floribus *boraginis*, *bugloſſi*, *violarum*, *roſarum*, *nymphææ*, & foliis *meliſſæ*, cum *flavedine malorum citriorum*, aut *aranciorum*: irroretur *vino* & *aquâ meliſſæ*, vel *aceto* & *aquâ cardiacæ herbæ*. Accipe *pulveris diamargariti frigidi*, ſemunciam; florum *boraginis*, *bugloſſi*, *nymphææ*, cujuſque drachmas duas; *caphuræ*, ſcriptulum; *raſuræ panni coccinei*, quantum ſufficit ad excipiendum *hunc* pulverem: *ſindoni* include, fiat *ſacculus* ovali *formâ*: qui modicè *aquâ roſatâ* & *bugloſſi* irrigatur.

Baln. BALNEUM: Accipe *foliorum violarum*, *lactucæ*, *nymphææ*, *malvæ*, ſingulorum manipulos tres; *foliorum ſalicis*, *vitis*, *florum chamæmelorum*, *meliloti*, cujuſque manipulos duos: coque ex *aquâ*, ut fiat *balneum* calidiuſculum.

Cautio. CAUTIO: Præſtat in *refrigerando* parum deficere, ob *caloris* neceſſitatem, cujus officio *vita* carere nequit.

CATAPLASMA ex *intybo*, & foliis *rubi*.

COR FRIGIDUM ALTERANTIA *& corroborantia.*

INTUS.

Caleant ita ut *cinnamomum*, & *mace*: ſint *dulcia* odorata.

THE-

Theriaca, & *Mithridatium*: hæc, *apertâ abditâque* vi, manifeſtis occultiſque *cordis* affectibus *efficaciſſimè* auxiliantur. Abditam *theriacæ* vim, inquit *Abincenna*, divinâ quadam *vi* afflatam eſſe, *ſapientiſſimis* hominibus videtur: quòd *fermentatione*, in nobiliorem *vim* ſeſe erigat, quàm orbis hujus inferioris *remedia* afferere ſibi audeant, aut poſſint. Nam ſi *Theriacæ* ac *Mithridatii* vis, ex *inditis* remediis ſurgeret, *recentiores* eſſent efficaciores: verùm tantum abeſt, ut *vetuſtiores*, vividâ vi, *contumaciſſimos* morbos debellent, ac dejiciant. *Decem* annis, ex *Arabum* ſententiâ, *Theriacæ* abſolvitur *fermentatio*; *Galeno* ad Piſonem annis *viginti*. Verùm ut *regio* fuerit *frigidior*, ita *prolixior* ei *fermentatio* debetur. Quanquam fuerint apud *Arabes*, qui *ſex* menſium miſcellâ contenti fuerint: nos tamen omnia *miſtioni* & *fermentationi* tribuimus, quòd *divinam* quandam *vim* in *eis* ſpirat. Theriaca.

Verebantur olim *imperiti* Medici, de *inſigni* fervore *theriacæ* & *mithridatii*, nec *ſemidrachmæ* copiam præſcribere audebant. ſed tamen *opium* premit *calidiorum* æſtum, adeò ut *theriaca* non caleat, niſi ad finem *ſecundi* ordinis, & *mithridatium* infra *aliquantulum* ferveat. *Imperitia de Ther. calore.*

Quare cùm homines *moderatè* habiti eorum uſum ineunt *decenter*, nec *nimis* copioſè, *ſanitatem* tuentur, & omnem *putredinis* fœditatem eluunt, ac *ſymptomaticos* ſuccorum *motus* refrenant, *vires* omnes erigunt, atque *vitæ* perennitatem conciliant. Accipe *mithridatii* drachmam: *theriacæ* ſemidrachmam: *ſyrupi de corticibus citrii*, ſemunciam: *aquæ meliſſæ, cardui benedicti, angelicæ*, cujuſque uncias tres: fiat *hauſtus*. hoc, *venenum* etiam eluit.

Cautio tamen ſit, ne *ardoribus* validis implicitis exhibeantur.

Theriaca *vetus* expandit cordis *ſpiritus*, ac *impetum* ad vehementiorem *motum* his infert, ac ita debellat *venenum*, ac procul à *corde* ablegat, ne aditu dato, *ſeſe* inſinuet. Aqua *theriacalis*, Aurea Alexandrina.

Ambra *ſpiritus* cunctos recreat, *napelli* vim frangit; eſt *calida* & *ſicca* in *ſecundo* ordine; eſt *viſcoſa* & *tenuis*, ſuperatque temperie *muſcum*. ejus *ſiccitas* diluitur oleo; & *calor*, camphorâ. *frigidis* naturis confert, ex *vino* pota *ilicò* inebriat. Si unà *mador* adſit, accipies *zedoariæ, carabes, coralli rubri, macis, cinnamomi, cardomomi, caryophyllorum, radicum acori*, cujuſque drachmam; *margaritarum, ſtœchados,* Ambra.

 dos,

dos, ſingulorum pugillum; *tormentillæ*, *ſeminis baſilici*, *ſpodii*, *piperis longi*, ſingulorum ſcriptulum; *moſci*, parum; *ſacchari*, quantum ſufficit. fiat *electarium*.

Moſcus *ſpiritus* recreat, *picrocholis* inimicus eſt. mira illi *amicitia* eſt cum *argento*, quod ſemel ejus *odore* imbutum, ægerrimè *eum* deponit.

Et *frigus* à corde arcent *lignum aloës*, *juniperi grana*, *caſtoreum*, *zinziber conditum*, *zedoaria*, *ſpica*, *cyperus*, *mace*; hæc *calent* & *ſiccant* ordine *ſecundo*, & *tenuitate* & *aſtrictione* valent. Præterea flores *citriorum conditi*, & flores *ſalviæ cum roſis*, conſerva *roriſmarini*, & *majoranæ*, conſerva *betonicæ*, *ſtœchados*, *hyſſopi*, *ſerpilli*, & *florum lavendulæ*. Sirupus *boraginis*, *bugloſſæ*, cum aquâ *meliſſæ* vel *inulæ*.

Vinum. Utimur & vino *generoſo anthoſato*, vino *juniperino*, aquâ *vitæ* & *cinnamomi*, ſyrupo *corticum citriorum*.

Citrium. *Pomum citrium* coquimus ex *aquâ roſatâ* (nam *ejus* cortex *calidus* eſt & *ſiccus* in *tertio*) ad *tabem* uſque, vel ex *aquâ meliſſæ* cum *ſaccharo*: damus *cochlearis* menſuram.

BENIOVINUM, *doronicum* quod *calidum* eſt & *ſiccum* in *ſecundo* ordine: *ſtœchas Arabicum* abſterget *melancholiam*. Oleum *cinnamomi*. Aurum eſt *temperatum*, ad *calorem* nutans: totâ *formâ* roborat *cor* proximè ab *hyacintho*.

Vina med. VINUM Hippocraticum, & *vina* medicata, *malvaticum* vinum, *pyra* & *poma* condita rebus *calidis*, vinum *meliſſæ*, & *boraginis*: nam *mœrorem* abſterget, & *læta* objicit *ſomnia*: ſyrupus *meliſſæ* hac *vi* etiam nobilis eſt. *Ocimum caryophyllatum*, *citrii ſemen*, *angelica*, florum *limonum aqua*, *vetonica*; *dictamnum* leptomeriâ nobile, quare & *peſti* confert; *tormentilla*, *galanga*, *roſmarinus*; *carduus benedictus* aperit *obſtructa*, eſtque *peſtiferis* febribus dicatus: *ſcabioſa* virus ex *centro* corporis ad *peripheriam* evocat: *caryophyllum* ſpiritus *reſtituit* exhauſtos, ut & ejus *confectio* aromatica.

Card. benedict.

Crocum. CROCUM quod expetitur à *Raſi*, capite De palpitatione *cordis* Tubabeticum, *calet* in *primo* numero & *ſiccat*, vehementer *diſſolvit* exhauſtione, & *aſtringit*; præclaris *dotatum* viribus, nam *robur* inſigne *cordi* adfert, ac *ſpiritus* mirâ vi *ſtabilit*, ac lætos *reddit*: quin & ſplendidiſſimo *lumine* honorem afflat, ac *pandit* ſpiritus *contractos*, iterumque *diffuſos* nimium, *contrahit*. Nimius *ejus* uſus *funeſtus*: antiqui *dicebant*, drachmas tres potas *interficere*, nam effundit *vitales* ſpiritus, *caput* mirum in modum invadit

vadit *ejus* vis. *hinc Homerus ſcripſit, crocum ſub capite Iovis dormientis in Idâ enatum fuiſſe.* lenit & digerit, *leniter* aſtringit, *putredinem* arcet. lavendulæ *aqua* potata, & *arteriis* appoſita.

RIBES quin etiam *nigrum*, quod æmulum *amomi* eſſe videtur, & *Angelica*, cor *frigidum* recreant.

AGARICUM inter *cardiaca* quoque recenſetur: nam *Dioſcorides* ſcripſit, id, *venenorum* antidotum eſſe, & *ventriculum* roborare, & *internis* omnibus *vitiis* convenire: addit *Meſue*, quorum hyparxis in *obſtructione* conſiſtit, quare, inquit, *Democritus* jure vocavit *Agaricum* familiarem *medicinam*, cùm ad omnes *corporis* partes *familiaritatem* habeat. exiſtimo hæc vera eſſe, modò *aliis* committatur *remediis* agaricum, quò ſuam *levitatem* fermentatione *frangat* ac *deponat*. Eſt agaricum *calidum* in *primo* ordine, & *ſiccum* in *ſecundo*: tenui ſuâ *ſubſtantiâ* aperit, & turbidos *ſuccos* exhaurit, hinc *lætius* corpus ac *vegetius* reddit. AGARICUM.

Ocimum eſt *calidum* & *ſiccum* in *primo* ordine, & *excrementitiam* quandam *humiditatem* habet cum *ſtipticitate*: hinc *turbidum* in ſanguinem ac *melancholicum* promptum habetur, nam venas *flatibus* implet. *Ocimum.*

CINNAMOMUM *calidum* eſt in fine *ſecundi* gradus, & *ſiccum* in *tertio*: ſtringit & lætificat: *aroma*, & *vis grata* ejus, calorem *blandiorem* reddunt: *venena* oppugnat ejus *aqua*. imponitur etiam *aquæ vitæ*; guttulæ dantur cum *vino*, initio menſæ. *Cinnam.*

MELISSA *calet* & *ſiccat* in *ſecundo*; mirâ vi *lætitiam* præbet, ac *cor* firmat, grata cunctis *viſceribus*: vapores *melancholicos* purgat à *ſpiritibus*, & à *ſanguine* cordis; *vino* benè inditur. MELISSA.

Citrii mali ſemen *ſiccum* eſt numero *tertio*; ſpiritus *luce* perfundit, ac firmat. *Thus* etiam *cordi* ſtudet; *calet* receſſu *ſecundo*, *ſiccat* in *primo*; ut & *mumia*, eadem *temperie* prædita, ſed gratè denſat *ſpiritus*, cùm *viſcida* ſit.

Nobile hoc: Accipe *vini aroma redolentis*, libras duas: expone *æſtivis ſolibus*: adde *hyſſopi* pugillos duos: *ſtœchados*, *calaminthæ*, *ſerpilli*, ſingulorum pugillum: *cinnamomi*, drachmas duas: *flavedinis abraſæ à citreis malis*, drachmam: *anthoræ radicis*, ſeſquidrachmam: *meliſſæ*, pugillos tres: poterit jungi *angelica*, *caryophyllum*, detur ineunte *paſtu* cyathus.

Succus CARNIS *balneo* excoctus, dum in *liquorem* diffluat; CARNIS SUCCUS.

fluat: nam ejus colatura, *genuina* vis eſt *carnis*. Fit ex *vitulinâ, arietinâ, hœdinâ, agninâ*, aut ex *avium* carne: nam ſi *evanidi* nimiâ *tenuitate* ſint *ſpiritus*, arietis *juvenis* caro proderit; ſin *turbidi* ſpiritus fuerint, aut *copiâ* acciſi, *tenerrimorum* animalium *ſuccus* erit accommodatior; vel *capo* coctus cum *mace, hyſſopo, ſerpillo, roſmarino*.

Olus ex *boragine, fœniculo, meliſſâ*.

Ovorum *gallinæ* vitelli, & *phaſianorum*, & *perdicum*: quia promptè, ac ſine multâ *eluvie* excrementorum, *talem* proferunt ſanguinem, *quali* maximè *cor* nutritur, *tenuitate* exiliâ ac *ſplendore* micantem: & is ilico à *corde* rapitur. *Vanum eſt quod vulgus ait*, ova *validè* calfacere: vidi cùm in Italiâ eſſem, doctiſſimos *medicos* ea aſſiduò præſcribentes æſtate *mediâ*, in temperamentis *calidis* naturâ, & à *febribus*, nec nocuiſſe. Et *Gal.* lib. de Euchym. enumerat *ova* inter cibos ſymmetros: & 1. ad Glauc. concedit *ova* in *tertianâ* exquiſitâ, quæ ex *ardentiſſimo* naſcitur ſucco.

OVI VITELLUM *in febribus ardentibus utile.*

Cibi in calorem *aromatibus* condiantur, & *fœniculo, hyſſopo, ſerpillo*.

Præſcribuntur hodie magnâ utilitate electaria, ut *diamargaritum calidum, diambra, diamoſcum; pulvis cardiacus* Fernelii, *Aromaticum roſatum majus* Gabrielis, *diarrhodon abbatis*, electarium de *Gemmis*, confectio *alkermes, dianthos*, electarium *pleres archôn, diacalaminthum*, aromaticum *nardinum*, aromaticum *muſcatum*, electarium *Conciliatoris*, Trochiſci de *ligno aloës*, deſcripti in antidotario *Florentino*, confectio de *cinnamomo*. Si *horum* calor (ut *Diamoſci amari*, quod mirâ *vi* frangit *Aconiti* virus) ſuſpectus fuerit: coquantur cum *ſucco pomorum*, vel *granatorum*, aut *cydoniorum*: ut, accipe *Diamoſci* & *ſucci* cujuſque unciam, coque ad *ſpiſſitudinem*: idem fieri poterit cum *ſucco ribes, ceraſorum*, vel *citriorum*: miſcetur autem *ſuccorum* uncia; *pulverum* drachmæ; *Diamoſci*, utriuſque ℥ ij. ſacchari *violati*, ſyrupi de *pomis* & de *acredine citreorum*, cujuſque unciam: fiat *Electarium*; ſumat *cochlearium*, horâ unâ ante cibum. Vel accipiat *alkermes* ſcriptulum cum *vino*, vel cum *aquâ meliſſæ*: id agat *alternis* diebus, horas *duas* ante *cibum*.

Syrupus *endiviæ compoſitus*, laudatur ad *cordis* intemperies. *Radix Scorſoneræ*, & *ſuccus* ejus, *vetonicæ altilis*, flores *conditi*, vel *macerati* in decocto *meliſſæ* cùm fuerint, utiliter *Decoctum* bibitur: vocaut *Gyroffilata*.

Gut-

Guttulæ quatuor vel quinque *olei cinnamomi*, vel *nucis myriſticæ*, aut *caryophyllorum*, cum pauco *vino*: nam *aromatica dulcia* hîc locum ſibi vendicant, ut etiam *ſaccharum, mel, vinum dulce*.

FORIS.

CORDI FRIGIDIORI FORIS ſtudent *ſacculi*, fomenta *epithemata* dictu, *inunctiones* ex *benjovino, ſtyrace, ladano*, *galliâ moſcatâ*, *thure*: nam de eo ſcripſit *Avicenna*, fumum *ejus* prodeſſe in *peſte*; ex floribus *majoranæ*, ſemine *ocymi caryophyllati*: *lauri* foliis, ligno *aloës*, *caryophyllis*, & *aromatis*, ſpeciebus *lætificantibus*; *meliſſa*, floribus *lavendulæ*; & horum *eliquatis* liquoribus, ut & aqua *roriſmarini*.

EPITHEMA, aquæ *meliſſæ*; florum vel flavedinis *aranciorum*, *bugloſſi*, unciæ tres: *aquæ* ex foliis *myrti*, unciæ duæ: *vini Cretici*, uncia: *pulveris diamargariti calidi*, drachma: *trochiſci de caphurâ*, ſcriptulus. *Epithemata.*

FOMENTA etiam fiant ex *vino* optimo albo, & odorato; ut, Accipe *radicum bugloſſi*, uncias binas; *ſpecierum lætificantis*, *diamoſci dulcis*, cujuſque drachmas quatuor; *florum cardui benedicti*, manipulos duos: ebulliant ſemel in *vino malvatico*: fiat *epithema*.

Aliud: Accipe *caryophyllorum, cinnamomi*, cujuſque binas drachmas; *oſſis de corde cervi*, *corticis citrii*, *ligni aloës*, ſingulorum drachmam; *ſpecierum lætificantis Gal.* drachmas duas; *moſci, croci*, cujuſque grana tria; *foliorum meliſſæ*, ſemimanipulum; *vini odoriferi*, uncias ſex; *aquæ meliſſæ*, *cardui benedicti*, *majoranæ*, *bugloſſi*, cujuſque uncias tres, vel quatuor: miſce; fiat *epithema*, poſtquam *infuſa* fuere per *duodecim* horas, & *expreſſa*, & reſtibilis materia in *ſacculum* conſocietur, qui *madeſcat* ab infuſo, & *calidus* cordi imponatur. Vel fabricetur

SACCULUS odoratus; Accipe *flavedinis corticum citriorum*, *radicum galangæ*, cujuſque ſeſquidrachmam; *foliorum meliſſæ*, ſemimanipulum; *florum boraginis*, *bugloſſi*, *ſtœchados*, & *roriſmarini*, ſingulorum pugillos duos; *electarii de gemmis*, drachmam unam: fiat *Sacculus*, qui *vino malvatico* rigetur. *Saccul.*

Aromata cuncta conveniunt, *moſcus*; & OLEA, ut *nardinum verum*, oleum *cinnamomi*, & aliorum *aromatum*, oleum *macis*, oleum *florum majoranæ*, oleum *florum citrii* *Olea.*

mali, *lavendulæ* oleum. *Abſinthium* ex paſſo decoctum.

Vnguent. UNGUENTUM: *Succi cardiaci*, uncia; *caphuræ*, ſemidrachma; *croci*, ſcriptulus: cum *cerâ* fiat *unguentum*. vel *ſuccus bugloſſi* cum *croco*: Hæc in PESTE & PALPITATIONE *cordis* conferunt quoque. Oleum *Scorpionum* Matthioli. Aqua *theriacalis*, in quâ maduit *ſcordium*.

OBSERVATIO.

Semper his quæ foris cordi adhibentur, mace jungi debet, aut vini momentum in epithematis, & croci grana aliquot.

COR HUMIDUM ALTERANTIA & ROBORANTIA.

INTUS.

Peſtilens febris. HUMESCIT interdum malè COR, ut in febribus *peſtilentialibus* cum *fluxu*, à nimiâ *putredine* oborto: qualis *Anglicana* illa lues, annis *ab hinc* centum, quæ enata fuit à durâ militiâ: quæ hoc modo curari debuit: Accipe *radicum tormentillæ*, uncias binas; *ſantalorum*, drachmas duas; *roſarum rubrarum*, manipulum unum; *coralli rubri*, ſemunciam; *radicum pimpinellæ*, unciam: coque in diplomate, ex *vino Rhenenſi*. Primò *conſervam foliorum acetoſæ* edant, in quâ *margaritæ* in *pulverem* redactæ *mixtæ* ſunt, vel *armena bolus*, aut *cornu cervi*, aut *ſemina citrii*, & parum *croci*: mox *cyathum* ſcripti *vini* ſuperbibant.

Pulvis Meobani. *Vtilis* fuiſſet & PULVIS MEOBANI, *excellens* in omni *peſte* remedium. *antidotus* hæc celebratur à clariſſimis viris, *Ioanne Moibano, Cratone, & Geſnero*: hanc à *ruſtico* nactus fuerat *Saxoniæ* Elector: fit hoc modo: Accipe *radicum Valerianæ*, ſemunciam; *hirundinariæ*, *urticarum minorum*, ſingulorum unciam; *polypodii quercini*, *angelicæ ſativæ*, & *ſylveſtris*, cujuſque uncias duas; *corticum radicum laureolæ*, ſeſcunciam; radices *effodiendæ* ſunt inter *Auguſti* diem decimumquintum, & *Septembris* octavum. *Inciſæ* igitur radices, in ollâ *vitriatâ* optimè *obſtructâ* poſitæ, aſperſæque *aceto acerrimo*, ut duobus *digitis* excedat: ad lentum *ignem* bulliant: tandem *aceto* abjecto, *ſiccentur* radices, ut *teri* poſſent in *pulverem*: his *tritis*, adde *acinos* vigintiſex *herbæ Paridis*: fiat pulvis. *Geſnerus*, lib. tertio epiſt. loco *herbæ Paridis* indit *Solani manici baccas*: ſed, inquit, *minori* copiâ. Omnibus *venenis* reſiſtit, curat *aſthma*,

ma, iℓterum, lienis *infarℓtus* expedit, retentos *menſes* evocat, *quartanam* curat.

Ubi *malignitas* febri ſe conſociat, ego propino ſemicochlear *aquæ theriacalis*, cum tribus vel quatuor cochlearibus *aquæ boraginis*. Laudo *aquam theriacalem* frigore *diſtillatam*: hoc eſt, indes ſcriptulum *theriacæ*, & granum *caphuræ*, *aquæ vitæ*, unciæ uni: *inclinatione* effundatur. Ita *tenuiſſimæ* partes, quæ à *mitiſſimo* etiam foco *fugarentur*, prolectantur.

Humido CORDI quoque ſtudent *ebur raſum*, quod cor etiam recreat; *cornu cervi uſtum*, *corallum rubrum*, *os de corde cervi*, nam *proprietate* id agit, ut aſſerunt *Arabes*: cinis ex *pericardio* bovis: *margaritæ*, quæ ob *ſplendorem* & *puritatem* cordi ſunt amicæ: *nux moſc.* & ejus *ſyr.* & *condita nux*.

AROMATA omnia cordi *humido* grata ſunt: *ſyr. cortic. citriorum*, *ſyr. granat. manus Chriſti*, *ſapphirus*: ſmaragdus *melancholiam* lenit: *unicornis cornu* ſiccat *inſigniter*, ſine *adſtriℓtione*, quod bonis *ægrorum* rebus fit in *febribus* peſtiferis: *auri* braℓteolæ *mœrores* abſtergent: & *vinum* in quo *aurum* extinℓtum fuit; *eleℓtrum*; & *bolus* Armeniæ. *Vinum* ex *bugloſſo*, *meliſſâ* & *cinnamomo*, & vinum *cydonites*. Aër præterea *ſuaviter* redolens, *poma cydonia*, *roſmarinus*, *mentha*, *myrtilli*: *tormentilla*, *pimpinella*, quæ *tenues* partes habet: *zedoaria*, ocimi *ſemen* propria *quadam* vi *ſtomachi* madores abſorbet; *coriandrum*, *ariſtolochia rotunda*, *roſa*, *plantaginis ſemen*, & *acetoſæ*, & *citri*; *pæoniæ radices*; *karabe*, eſt *lucida*, & *ſicca* in *ſecundo* ordine; *lignum* aloës; *myrtus* in ſecundo *ſicca*, & in primo *frigida*; gerit quid facilè *ſeparabilis* caloris. TROCHISCI Ramich *Meſues*: Aurea *Alexandrina*, trium ſantalorum *ſpecies*, electarium de *gemmis*, *aromaticum roſatum*, *diamargaritum frigidum*, fragmenta *gemmarum*; terra *Lemnia*, in hac vehementer miſcetur *ſiccitas* cum *humiditate*, hinc ejus eſt viſcoſitas; *corallus*, *gallia moſcata* ex decoℓto *cardiacæ* herbæ; ſuccus *acetoſæ* denſatus, *ſericum* crudum, *confeℓtio* cordialis. Myrobalani *chebulæ*, & *Indæ*, nam *cordis* & *hepatis* ſanguinem mundant; ut *Bezaar lapis*, & *hyacinthus* totâ *naturâ* temperatus. omnique *veneno* inimicus.

Unicornu. *Vina.* *Ocimum.* *Electaria.* *Terra Lemnia.* *Bezaar.*

Accipe *meliſſam* contuſam, quam *aquæ cardui benediℓtæ* incoques, ac *expreſſioni* colatæ addes *ſyr. de corticibus citriorum*, & parum *olei vitrioli*; gratiſſima potio futura *cordi*; POTIO.

jus

jus *galli* veteris. *Mumiæ* grana quatuor, pota ex *aquâ* menthæ. *Electarium* à morbis *peſtiferis* liberans, & electarium *cor* inſtaurans.

Notatio. OBSERVANDUM illud eſt, quod cuncta quæ *cor* ſtabiliunt, ac illud *lætius* reddunt, *theriacalem*, ut ita dicam, *vim* ſortita fuere: attamen non omnia *theriacæ* vim reddentia *lætitiæ* auctores ſunt: ut quæ *fervore* nimio æſtuant, vel *frivore* algent. Præterea, *omnia remedia cætera præcellunt Theriaca & Mithridatium, ubi cor affectu aliquo obſidetur: quare inſpiratione divinâ eam fabricatam fuiſſe exiſtimat Avicenna.* *Ther.* Accipe *conſervæ roſarum*, *bugloſſi*, *meliſſæ*, cujuſque ſemunciam; *muſci*, grana ſeptem; *cinnamomi*, drachmam; cum *ſyrupo de corticibus citriorum*, fiat *electarium*. ſumat ʒ iij. manè.

CAUTIO.

Reſolventia vehementer remedia cordi inimica ſunt, nam *tenues ſpiritus* exhauriunt: at ſi *crudi*, *craſſive* ſucci adſint, admitti poterunt: vel ſi quid, quod *ſtringendi* vim habet, *his* jungatur; quales *myrobalani* ſunt.

FORIS.

CORDI HUMIDIORI. FORIS ſtudent *balnea* à naturâ *calida*, & aër *thermarum*: *Sacculi.* ſacculi quoque *ſicci odorati*, ut ex floribus *roriſmarini*, *ſtœchade*, *ocymo*, *cortice citri*, *zedoariâ*, *mace*, *caryophyllis*, *meliſſâ*, *oſſe de corde cervi*, ex *diamargarito calido*, & ex *ſpeciebus* electarii *de gemmis*, & ex *aromatibus*.

Inunctiones. Inunctiones ex *Theriaca*, oleo *ſampſuchi*, oleo *cinnamomi* cum *aquâ vitæ*, unguento *nardino*, ut faciebat *Galenus* in Boëthi *uxore*: oleum *lateritium*, oleum *caryophyllorum*, & *balſami*, aqua *vitæ*: fiant *inunctiones* ad *ſpinam* dorſi, & ſub *ſiniſtrâ* mamma. *Fomenta* conferunt ex *croco*, *corallo rubro*, *ſantalis*, *myrtillis*, coctis in *vino* generoſo & *aceto*.

COR SICCUM ALTERANTIA & ROBORANTIA.

INTUS.

CUM ita ſqualet COR ariditate, utemur iis quæ *moderatè* reſtituunt *genuinam* humiditatem; ut *lacte muliebri* & *aſinino*: primo die ad *quartarium* unum, donec ad uncias

cias octo perventum ſit: tum integrum *menſem* continuabit *ejus* uſum: *utiliter* bibetur quatuor horis *ante* prandium.

Cremore quin etiam utatur *ptiſanæ*, *mulsâ*, *apomelite*, *rhodomelite*: potu utatur *frigidiuſculo*; non tamen *frigidiſſimo*, ob *viſceris* imbecillitatem.

Bugloſſum *cordi* dicatum fuit: in *primo* ordine *humidum* & *calidum*: ſanguinem *cordis* mundat, & *ſpiritus* vitales *puros* reddit: ita & *diabugloſſatum*, & conſerva *florum bugloſſi*, & vinum *bugloſſatum*, ut & *paſſulatum* vinum. *Bugloſſ.*

Borago tædia *cordi* eximit, *peculiarem* gratiam *juribus* addit: hyeme *radix* eſt *foliorum* vice, cùm *frigus* illa negat: *flores* in vino *lætitiam* augent: quare Græcis εὐφρόσυνον, hoc eſt, *exhilarans* vocatur: & νηπενθὴς, quòd *triſtitiam* excutiat: *diaboraginatum* quoque laudatum eſt *remedium*, ut & aquâ *bugloſſi* cum *violarum* ſucco, & *vinum* boraginatum. BORAGO.

POMA odorata *bilis* rapidæ *æſtum* domant & placant: ſed CAUTIO adſit, ut *flatulentam* ſubſtantiam *eis* eximat *coctio*, & *ſyrupus* eorum. *Poma maximis gratiis conduntur aliquot diebus in aridis ſambuci floribus, ita bibunt ſaporem muſcatelli æmulum.* *Poma.*

Ova tria *ſorbilia*, in *diluculo* hauſta, per *quadraginta* dies: & jus *gallinæ* cui incoxit *borago*: & *Antidotus* analeptica *Fernelii*, deſcripta ejus Methodi libro ſeptimo: & apud alios *electarium* reſumptivum. *Vitulina* præterea *caro*. Et ſuccus *carnium*, jus *gallinæ*, vel *capi*, alteratum *aquâ roſatâ*, *calendulæ*, *bugloſſi*, vel *acetoſæ*, vel *violis*, *nymphææ*, *floribus*, aut *cichorii*, *portulacâ*, *lactucâ*: diſtillati *liquores* inſtaurantes, *poti* inter duos *paſtus* ad uncias quatuor. CANCRORUM & *aſtacorum* fluviatilium *caro*, ex *aquâ hordei* coctâ: & *marini teſtâ* liberati, & loti *hordeaceâ aquâ*. *Ova.*

NUTRIENS remedium: accipe *carnis teſtudinum* nemoralium, *lotæ* & *elixatæ* in *decocto hordei*, libræ ſemiſſem: *farinæ hordei*, uncias tres: *amygdalarum dulcium*, *pineorum*, cujuſque unciam: *ſeminum melonum* & *cucurbitæ recentium*, ſingulorum ſemunciam; *ſemina inciſa* macerentur *decocto teſtudinis*, & adde *farinam*: reliqua miſce. & adjice *ſacchari albiſſimi* uncias quatuor: tepidè *paſta* coquatur, fiant *Boli*. *Nutriens.*

Confert & GELATINA ex *pedibus vitulinis*, *hœdinis*, *ſuillis*, cum pauco *aceto*, & momento *ſantalorum rubrorum*, & *gummi tragacanthi*. *Gelatina.*

Con-

Conſerva *violarum* elegans ac juvans *remedium* eſt; *lactuca condita*, ſyrupus *acetoſæ*, & è *perſicorum floribus*, cum *floribus malvæ*, ſyrupus ex *ſucco endiviæ*.

TRANQUILLITAS. Magnam vim habet ad hanc *intemperiem* pellandam animus *quietus*, non *irâ* aut *mœſtitiâ* turbatus: nihil enim *mœrore* calamitoſius: quare *Menander* inquit,

Νόσον πολὺ κρεῖττόν ἐστιν, ἢ λύπην φέρειν:

Hoc eſt:

Morbum ferre multo ſatius eſt, quàm triſtitiam.

Et Naſo:

Quique dolet, citiùs, quàm dolor ipſe, cadet.

Et quod *Pindarus* cecinit de Juſtitiæ filiâ *Tranquillitate*, nos idem, de *eâ*, tanquam *Sanitatis* matre. φιλόφρον Ἡσυχία, τὰ Ὑγείας ἔχοισα κλαῖδας ὑπερτάτας. hoc eſt: O *amica menti & cogitationi Tranquillitas, Sanitatis gerens præcellentes claves.*

Laudatur & *decoctum* refrigerans *cordiale*, deſcriptum in antidotario Florentino.

ERYNGII radix *pota* ex decocto *bugloſſi*, vel *meliſſæ*.

Elegans remedium. Conſervæ *cardiacæ*, cum rebus *pectoralibus* humidis, *adjecto* jure *caponis* alterato *bugloſſâ*, & *meliſſâ*, &c. cum *micâ panis albi*, fiat *diſtillatio*: ſemilibræ *hujus liquoris* adde *ſacchari albi*, uncias tres; *cinnamomi*, ſcriptulum; trajiciantur per *manicam Hippocratis*: juris *caponis* libræ tres, *diſtillandis* rebus addi poterunt.

FORIS.

CORDI SICCIORI FORIS admoventur EPITHEMATA ex decoctis *humidis*, & *aromaticis*, & ex aquâ *boraginis*, *roſarum*, *violarum*, *nymphææ florum*, *bugloſſi*, *meliſſæ* aquâ *remixtâ*: & ex *decocto* florum *nymphææ*, *violarum*, florum *boraginis*, *roſarum*. Peſtilli *refrigerantes*, cum ſemine *ocimi*, & aquâ *meliſſæ*: Aqua *florum melonum*, & *aranciorum*.

Epithema. EPITHEMA. Accipe *hordei mundi*, pugillum: *ſeminum frigidorum majorum*, ſingulorum uncias duas: *florum violarum*, pugillum; *nymphææ*, medium pugillum: ſeſquilibræ *decocti colati*, adde *olei amygdalini dulcis*, & *violarum*, ſingulorum ſeſcunciam: vel ex *aquâ violarum*, *boraginis*, & *meliſſæ*, cum *vino*, & *cinnamomo*.

BAL-

BALNEUM commendatur ex *aquâ* dulci : *tepeſcat* primò, dein *frigeſcat*, modò fuerit *æſtas*; & qui utetur, *juvenis* ſit bene habitus, ac ſucci plenus: & nullâ *agitatione* fatigetur, ac primùm *aëre* ſuavis *balnei* fruatur.

INUNCTIONES conferunt ex oleo *dulci*, & *roſato* oleo, & oleo *nymphææ*, cum oleo *liliorum*, & *dulcium amygdalorum*, & *violato*. *Unctio.*

FLATULENTUM COR ROBORANTIA.

FLATUS cordi eximunt, *galanga*, *zedoaria*, *radices angelicæ*, *majorana*, *calamintha*, *hyſſopum*, *ſemen cardui benedicti*, *aniſum*, *mentha*, *mace*, *crocum*, *muſcum*. Ex his ſimplicibus *remixtis* remediis inſtruuntur *pulveres*, *condita*, *paſtæ*, *diſtillata*, *inſtaurantia*, *epithemata*, *ſacculi*, *ſuffitus*, *conſervæ*, *globuli odorati*: Et mira *varietas* medicaminum hinc effingi poteſt, *qualem* libro *primo* plurimis *formulis* deſcripſimus.

Abſtinendum erit à *ſyrupo de pomis*: Poma enim *flatus* ſuos (cùm *immatura* plerumque ab arbore vellantur) *contumaciſſimè* retinent, nec leni *coctione* deponunt. Quare ſolebam auctor eſſe *ægris* qui *his* delectantur, ut primùm *ignis* ardore coquerentur in *crate*, depoſitisque *flatibus* cunctis in *uſum* verterentur. *ad tertiam enim coctionem uſque flatus pertinaciter retinere creduntur.* Antiqui *vapidâ* aurâ *mitia* poma coquebant, quæ primùm in *arbore* ad maturitatem *cocta* fuiſſent, & non die quæ *mitiora* evaſiſſent: jam *vino* & *butyro* coquuntur. *Poma.* *Antiqui.*

Præterea *varia* ſunt quæ *flatus* eximunt *cordi*, ut *vinum* in quo *ſemina* flatus *vacuantia* coxere, cum *galanga*: ſyrupus *quo* conſervantur *cortices citriorum*, & aqua *vitæ*, in quâ *cinnamomum* infuſum ſit: *diacalaminthes*: confectio *aromatici roſati*; aromaticum *caryophyllatum*; cônſerva *corticis citri*, & *roſmarini*; *diarrhodon abbatis*; *dianiſum*; confectio *alkermes*, *diatrion pipereon*; Eſdræ *antidotus*; trochiſci *galliæ moſcatæ*; conſerva *florum roriſmarini*; *cinnamomi* aqua, *eo modo* diſtillata ut docuit *Matthiolus*; zinziber *conditum*; Decoctum *carminativum*. His *aridioribus* ſuperbibat parum *vini generoſi*, in quo *abſinthium* vel *mentha* diluta fuerint. *Confectiones.*

Cordi *flatulento* opitulantur & offulæ *albiſſimi panis*, quæ leniter *igne* torrentur, *vino* immittuntur, *ſaccharo* ac *cinnamomi pulvere* aſperguntur: gratiſſimè præbentur *ægris*, vice *jentaculi*. *Offae.*

Accipe

Digitized by Google

Potus. Accipe *ſpecierum lætificantis Galeni*, ſcriptulos duos; *conſervæ radicum buglоſſi*, uncias duas; *nucis miriſticæ*, ſeſquiſcriptulum: infunde ſeſquilibræ *vini malvatici* horis *quatuordecim*: ter *cyathum* bibat in *die*.

Accipe *moſci*, ſemigranum; *croci*, ſcriptulum; *vini albi, calidi*, ſemicyathum; bibat. *Cinnamomum* immitte *aquæ vitæ*, cum *meliſſâ*, vel *flavedine citriorum*; miſce *guttulas* vino.

Crocum infunde *vini ſpiritui*, dum *crocum*, flavedine *exutum*, albeſcat: id tunc *calcina*, & cum *prædictâ* aquâ *fermenta*, & inclinando *effunde*: da guttulas cum *juſculo* vel *vino*: à ſyncope *revocat*. Eodem filo tranſfigendum de *cardiacâ*, *meliſſâ*, &c. ita etiam è *caphura* prolectatur *vis*. Semper quod *reſtibile* eſt *calcina*; & redde *cineribus* liquorem: nam ita *fundent* ſalia.

Accipe *radicum angelicæ*, unciam; *caryophyllorum*, drachmam; *cinnamomi*, drachmas duas cum ſemiſſe. *infunde* vino: ex *hoc*, ſumat *hauſtum*, tempore *paſtus*.

Cibi ſint *aromatibus* conditi, & *fœniculo*, *hyſſopo*, *ſerpillo*, *origano*, *ſalviâ*.

Occulta vi. Promiſcuè in *quacumque* causâ, ſeu *calidâ*, ſeu *frigidâ*, quædam *proprietate* quadam Cor roborant, & tuentur à *venenorum* incurſu; ut *margaritæ*, ſemen *citrii*, radices *tormentillæ*, *dictamnum*, os *cordis cervi*. Radix *vincetoxici* bibita cum granis *citriorum*, & *aquâ boraginis*. Radix & ſuccus *Scorzoneræ*. Guttulæ *quatuor* olei *nucis moſcatæ*, *caryophyllorum*, vel *cinnamomi*, ex vino.

Caput VI.

Hepar alterantia & roborantia.

Totum corpus ſi traducendum foret in *aliam temperiem*, nulla ratione id melius aſſequeremur, quàm *ſanguine* ad *alium* qualitatis *modum* tracto: etenim quæque pars refert *ideam* ejus *ſucci*, cujus *nutricatu* fruitur: aluntur autem *ſanguine*: Qualis itaque *ſanguis* fuerit, talis evadet *habitus* totius corporis. *Sanguis* autem characterem *hepatis* (ſui auctoris) induit. Ut igitur *hepar* compoſitum fuerit, tale ferè erit totum *corpus*: nam ſanguis *calidus* calidam *gignit* carnem; *humidus* madore *diffluentem*.

Cautiones. *Hepar*, nobile *viſcus*, magnâ *cautione* erit tractandum: neque

neque enim ſuſque deque habendum *quibus* illud alteres *remediis*, ut ad ſymmetriam *naturæ* revoces: ſed videndum, ne cùm *calidâ intemperie* æſtuat, eo *frigore* tincta admoveas, quo *obſtruantur* exiles *hepatis* venulæ: nam inde *putredinis* magna calamitas oriri poſſit, & ſeges ſpargi *maximis febribus*. Sint igitur *infarctus* liberantia, quæ calorem *modeſtè* ſpirant, & *mitiora*: eſt enim *hæc* pars, *tantâ* auctoritate, ut ejus officio *vita* carere nequeat.

Quæ autem FORIS *admoventur, vim quandam ſtringendi ſortiri debent*; ne nobis eveniat quod *Attalo*, qui perniciosè *Theageni*, Cynico Philoſopho, *relaxantia mera* adhibebat; apud *Galenum* libro decimotertio Methodi. Sint & *ita* comparata *remedia*, quæ *ſpiritus* naturales *placidè* ac *inoffensâ* vi alterent, & parenchyma *molle* hepatis *modeſtè* ferientia, *calidum humidumque* naturæ recreantia.

OBSERVANDUM *illud eſt, ſpleni aperientes ſyrupos magis convenire, minùs adſtringentes: at hepati minùs aperientes, ſed magis adſtringentes. Syrupi calidi & tenues, qui acetum accipiunt, lieni, potius dicandi quàm hepati. Semper tamen illud hæreat animo, quòd exiles admodum ſunt hepatis venæ, quæ impediuntur frequenti infarctu; quare obſtructa quæ liberant exigit, &, ob uſus præcellentiam, quæ robur afflant, ſine valida calore.* *De liene.*

HEPAR CALIDUM *alterantia & roborantia.*

INTUS.

HEPAR CALIDUM, INTUS *quæ alterabunt, debent blandè aperire, & leniter detergere: qualia ſunt ſubamara, quæ aliquam adſtrictionem ſortita ſunt: & unà putredinem arcere debent.*

Summus DEUS magnam *copiam* ob inſignem eorum *neceſſitatem* horum *remediorum* mundo intulit, ut *cichoracea* omnia, *quæ* peculiariter *refrigerandi* vim nacta fuere, quâ hepatis *æſtum* domant, nec *ventriculo* ullam vim *frigidam* inferunt: *taraxicon, ſoncbus, endivia*, & *intybus* omnis, & τρώξιμος, id eſt, eſculentus *Tralliano* dictus: *Galenus* 8, κατ. τό. 8. ſeſcunciam *ſucci* propinat, cum *melle*, ut feriat *hepar*. ita cum *mulsâ* damus drachmas tres *ſucci denſati cichorii*, vel *endiviæ*, aut *ſonchi*, cum drachma *hepatis lupini*; *ſantala*, graminis *radices*, & earum *aqua*, ruſci *radices*, & aſparagi; *portulacæ majoris* aſparagi *cocti* in acetarium; *DEI benignitas.* *Cichoracea.* *Portulaca.*

turgidæ bilis *æſtum* frenant in *ardentibus* febribus; *acetoſa, chondrylla, plantaginis radix*, nam aperit; *corallum*, ſed aſtringit; *tamarindi, Roſa pallida, & moſcata*, nam *leptomeriâ* eſt inſignis; omphacium *ſitim* ſedat, arcet *putredinem*, & *hepar* aperit; agrimonium *temperatum* eſt, *roborat*, ac ab *infarctu* liberat, & *diuturnis* febribus confert; *acetoſitas citrii, ſemina frigida, liquiritia, malva, bugloſſa, lactuca, pruna, hepatica, lupulus, lenticula aquæ, ſpinachia, myxaria, agrimonia, hordeum, tamarindi: adianthum* omne *temperatum* eſt; *acetum & caphura.*

Omphac. Agrimon.

Aqua. AQUAE *minerales* acidæ, vel *vitriolatæ*, præclaram vim *frigidam* gerunt; *aqua* hordei; *mulſa* aquoſa; *limones, citria, & aranεia mala, ribes, fraga, aphrogala, uva ſpinæ.*

Lichen. *Pyra, poma, & ceraſia: lichen*, vulgò hepatica, *moderatè* abſterget, aperit *abſtructa*, ac *hepar* roborat; *melones, alkekengi fructus, ſemina frigida*, nam *hepar lupi* proprietate confert.

Decocta. Decoctum *lactucæ, cichorii, endiviæ, ſeminum frigidorum, violæ, taraxici, agrimoniæ, acetoſæ, ſenecionis, caſſutæ, capillorum Veneris*, & ſucci *ribes* cum *aquâ* hordei: *hepaticæ, roſæ & boraginis*, radicum & foliorum *fragariæ*. *Hoc mihi placet*: Accipe *cichorii cum toto*, manipulos duos; coque ex *aquâ* ad libram. *aromatiſetur* drachmis duabus *trium ſantalorum*, & cum *ſaccharo* dulceſcat. *Et hoc*: Ter coque ex *eâdem* aquâ *acetoſæ* folia: copia *aquæ* ſit quâ tegatur *herba*. Poſtea cum æquâ *ſacchari* copiâ coque ad conſiſtentiam *Iulapii*. hoc gratè bibitur *dilutum* cum *aquâ*. ita

Pueris. *Iulapium* roſatum, & Alexandrinum. *Infunditur fermentum in aquâ, cum modico ſpodii, croci, & ſacchari albi. macerantur horis tribus, fit colatura: pueris febricitantibus expetita potio.* Syrupus *papaveris*, ſyrupus *acidus oxyſacchari*; aqua *fumariæ* & *cichorii*. Cerviſiæ *impoſitæ* radices *cichorii*, cum pauco *abſinthio*: Decoctum *refrigerans*, in Antidotario.

SERUM. SERUM lactis *tempore* uerno, capiat cottidie, primo die, *libram*, & ſequentibus jungat *uncias binas*, dum ad *tres libras* devenerit, ac ſeriatim ad *libram* redeat.

Malum granatum; hepatis *ſpiritus* roborat *dulce* malum: *ſpodium*.

Syrupi. Syrupus *endiviæ*, nam *refrigerat*, leniter *deterget*, & *aperit*: ſyr. ex *floribus perſicis*; *roſatus*; *omphacii*; *boraginis* Compoſitus *endiviæ* ſyrupus *potenter* refrigerat, *leniter* aperit: *Byzantinus*. Syrupus de *cicorεo* compoſitus *Nicolai* Flo-

Florentini, deſcriptus in Antidotario Florentino: Syrupus *capillorum Veneris*, cum decocto *endiviæ*; *oxyſaccharum* compoſitum *Nicolai*; ſyrupus *citriorum*, *granatorum*.

Conſerva *nymphęæ*, & *capillorum Veneris*, nam *aperiendo* frigus adfert: conſerva *cicorei*, *acetoſæ*, & *bugloſſi*, *roſarum*, *violarum*, *nymphęæ*, *diatragacanthum frigidum*, *triaſantala*. *Conſerva & ſpecies.*

Trochiſci *diarrhodon* Nicolai, & trochiſci de *caphurâ*, trochiſci ex *alkekengi*, *diarrhodon abbatis*, *aromaticum roſatum*. *Trochiſc.*

Si unà *aſtringendum* fuerit, *pręſcriptis* adjiciemus trochiſcos de *corallo*, de *bolo*, vel de *terrâ lemniâ*; trochiſcos de *berberis*, id eſt *oxyacantha*; trochiſcos de *ſpodio*; de *roſis*; de *carabe*. Sin ab *obſtructione* metus fuerit, utemur eo *electario*, quod pro *ventriculo calido* deſcripſimus. *Adſtring.* *Obſtruct.*

Aqua *diſtillata* ex ANGURIA *cauſos* ilicò placat; *uſu*, ac Averrhoidis *auctoritate* nobilitatum *remedium*. Aqua *cardui benedicti*, in quâ *flores cyani* macerati ſunt, Aqua *lenticulæ paluſtris*. POTUS: Accipe *aquæ coctæ*, libram; *aquæ roſatæ*, unciam; *ſacchari roſati*, uncias tres; *cinnamomi*, ſemidrachmam; traducantur per *manicam Hippocratis*. *ANGURIA.*

CAUTIO.

Ubi *hepar* incanduit *æſtu*, perpendendum erit, num id ſit à *ſimplici intemperie*, vel num adſit *bilis*: ſi *bilis* affluxerit, *leniter* aperientibus erit *refrigerandum*, ac *leniſſimè* ſtringendum: ut conſerva *capillorum Veneris*, cum *cicoraceis*, *bugloſſo*, & *ſeminibus frigidis majoribus*. Vitentur *dulcia*, *amara*, & *ſalſa*.

ELECTARIUM. Accipe *pulveris trium ſantalorum*, drachmas duas; *diamargariti frigidi*, & *diarrhodonis abbatis*, amborum ſcriptulos duos; *conſervæ violarum* & *cicorei*, cujuſque ſeſquidrachmam; *ſacchari albi ſoluti* in aquâ *endiviæ* vel *cicorei*, quod ſufficit, ut fiat *confectio* in *tabulis*: quæque *ponderet* binas aut ternas drachmas.

CONDITUM: Accipe *conſervę cicorei*, *violarum*, *nymphęæ*, & *bugloſſi*, ſingulorum drachmas duas cum ſemiſſe; *conſervæ roſarum*, ſeſquidrachmam; *pulveris trium ſantalorum*, *diamargariti frigidi*, cujuſque ſcriptulos quatuor; *foliorum auri*, *per areolas poſitorum*, numero octo; *ſacchari albi*, quod ſufficit; fiat *condîtum*. Accipietur *cochlearis* menſura: ſi *peſtiferæ* materiæ *ſuſpicio* adſit, *addemus* ſemina *citreorum*, vel *cardui benedicti*, radices *dictamni*, *tormentillæ*, *Peſtilens materia.*

cornu cervi: eorum nempe ſcriptulum, vel ſemidrachmam.

Triphera. *Philonium Romanum cum œnomelite*: *Triphera Perſica*, inflammationibus & *acutis* febribus confert, *obſtructa* liberat, *ſitim* extinguit: *Ambroſia Archibii*, ex *Galeno* deſcripta, in antidotario Florentino: ex *aquæ mulſæ* hemina dimidia.

DOLOR. Si DOLOR *acerbus* fuerit, accipe *ſpecierum diarrhodonis abbatis*, unciam; *opii*, drachmam: cum *ſyrupo de abſinthio* fiat OPIATUM. Sed *Galenus* 7. κατ. τό. laudat *Aſclepiadis* moderata *remedia*: Philonis *medicamen* abjicit: ſed addit, *ſemel* tantùm *eo* utendum eſſe, *flagrante* ab æſtu *hepate*. non ſæpius *his* utendum, nam *obſtructo* hepate, *hydropem* inferunt. Quare *frigidis* interdum miſcenda modeſtè *calfacientia*, & quæ unà *detergent*, ut *agrimonia*, *betonica*, *fumaria*, *ceterach*, *filix*, cujus *ſucci* drachma cum unciis tribus *mulſæ* bene datur: & *radix* ejus *utilis*.

Illud NOTANDUM, *ſyrupum de eupatorio*, & *triaſantalon ſæpiſſimè in hepatis languore præſcribi*: *nam omnes hepatis facultates roborant*.

OBSERVATIO.

Apozemata imbibant aromá ex ſantalis luteis, & *corticibus citreorum*.

FORIS.

HEPAR CALIDUM FORIS alteramus & corroboramus *fomentis*: quæ tamen *hepati* non niſi in *acerbo* dolore, *duritie*, aut flagrante *æſtu* adhibentur. *frigidâ* tamen vi præcellentia, *tutiùs* foris *admoventur*, ut aqua *roſata*, ſuccus *endiviæ*, *cicorei*, & *hepaticæ*; aqua *acetoſæ*, *nymphææ*, *lactucæ*, acetum.

Unctiones. INUNCTIONES ex oleo *ſeminum cucurbitæ*, cum pauco *ſantalino*, ob adſtrictionem: oleum *cydoniorum* confert, *Sicyonium*, *myrtillorum*, *lentiſcinum*, *violatum*, *roſatum*, *nenupharinum*, ex *ſeminibus uvarum*: oleum ex *hepate rajarum*, *galeorumque* omnium. *hepar* in *partes* cônſciſſum, *ollâ* coquatur, & exprimatur. Hepar *caniculæ* & *centrinæ* laudat *Rondeletius*: nam, inquit, *ſcirrhum* emolliunt & *jecora*, & refrigerant: *addenda* tamen erunt alia *ſicciora*, ut ſemen *acetoſæ*, *endiviæ*, *ſantalorum* pulvis, *diarrhodon abbatis*.

Iecora animalium.

Li-

LINIMENTA quoque laudantur ex *refrigerante* cerato *Galeni*, & ex unguento *roſato*, & *ſantalino*: ſed ab *hoc* abſtinendum erit in *febribus tertianis*, nam *aſtringit* validiùs.

EPITHEMATA mirum in modum recreant *hepar*: ut, Accipe *aquæ endiviæ*, *cicorei*, *ſolatri*, *roſatæ*, ſingulorum uncias binas; *aceti*, unciam; *pulveris electarii triumſantalorum*, ſeſquidrachmam; *ſpodii*, ſemidrachmam; *miſce.* admove, *horam* ante *cibum*, ex *parvâ ſpongiâ*. Eodem modo fiat ex *herbarum* decoctis: & imponitur *caphura* cum paucâ *ſpicâ*, & *diarrhodon abbatis*: exſtat & *pulvis* ad epithema *hepatis*, apud *Cordum*. *Epithemata.*

Accipe *roſarum rubrarum*, *cichorii*, *endiviæ*, *chamæmeli*, cujuſque manipulum; *ſummitatum abſinthii*, ſemimanipulum; *ſantalorum alborum*, & *rubrorum*, ſingulorum drachmas ſex; *caphuræ*, ſemidrachmam: coque ex *aquâ*, pro *fotu*; adde parum *aceti*. ſumantur quinque partes *cichoraceorum*, & una *aceti*.

ALIUD: *Cicorei cum radicibus*, *endiviæ*, *eupatorii*, ſinguli manipuli; *abſinthii*, pugillus; *florum cicorei*, tantundem; *ſeminum frigidorum majorum* & *minorum*, ſingulorum ſeſquidrachma; *cyperi*, drachmæ duæ; *lupinorum*, drachmæ tres; *ſantalorum omnium*, ſingulæ drachmæ; *junci odorati*, drachma ſemiſſis: fiat.

SACCULUS: qui ex *aquæ* librâ, & *vini acetique* unciis duabus infervefcat: *obſtructa* liberat, *hepaticis* prodeſt. *Sacculus.*
SACCULUS, qui cùm *metus* adeſt *obſtructionis*, utilis erit: prodeſt *cachecticis*, & *hepaticis*: Accipe *cicorei cum radicibus*, *acetoſæ*, *endiviæ novellæ*, *eupatorii*, ſingulorum ſemimanipulum; *florum cicorei*, pugillum; *quatuor ſeminum frigidorum majorum* & *minorum*, cujuſque ſeſquidrachmam; *cyperi*, drachmas duas; *lupinorum*, drachmas tres; *ſantalorum omnium*, cujuſque drachmam; *ſcœnanthi*, ſemidrachmam; *ſummitatum abſinthii*, pugillos duos: fiat *Sacculus*; qui coquatur in quatuor partibus *aquæ*, & unâ *vini*, cum tantillo *aceti*, unico *fervore* ebulliant: fiat *fotus* per horam *ante* paſtum: addi poterit *camphoræ* drachma: ſi *ſcirrhi* rudimenta apparuerint, miſcebimus *emollientia*. Vel ex *aquâ roſ.* cum *caphurâ*, *ſantalis*, & pauca *ſpica*. Balneo imponantur folia *ſalicis*, *violarum*, *lactucæ*, *malvæ*, nymphææ *flores*, bugloſſi *radices* & *folia*, & *melilotum*. *Baln.*

UNGUENTUM. Accipe *ceroti ſantalini*, unciam; *ſucci* *Unguent.*

ſucci abſinthii & *cicorei*, cujuſque drachmas duas; *pulveris ſucci agrimoniæ* ſcriptulum.

Cataplaſma. CATAPLASMA: *mali cydonii*, unciæ duæ: *farinæ hordei*, *fœnugræci*, ſinguli pugilli duo: ex *aquâ*, coquantur in *cataplaſma*, cum *oleo omphacino*, & pauco *abſinthio*, vel *vino acido*.

CAUTIO.

Refrigerantia & aſtringentia ſint moderata, ne inflammatio in ſcirrhum abeat: aut ne ichor, qui exſpirat ab inflammatione, retineatur; nam inde *putredo* augeſcet: vel ne *obſtructio* geminetur; & ne claudatur *via* ſanguini, ſuoque *genio* fraudetur *corpus*. Quare ubi *ſcirrhus* adeſt, ab uſu *ſtringentium* vereri oportet.

Obſervatio. OBSERVANDUM, *poſt febres tertianas*, *frigore opus eſſe abſque valida adſtrictione*, ut & in *ictero*: quare *unguentum* roſatum *ſantalino* tunc præferendum: vel *oleum violaceum*, aut *nymphæa*, cum *ſucco cichorii*.

HEPAR FRIGIDUM *alterantia & corroborantia.*

INTUS.

HEPAR FRIGIDUM INTUS *ſumpta quæ recreant varia ſunt: ſed optima quæ leniter ſtringunt*, *abſtergent*, & *calfaciunt*; ut *zinziber* conditum, *acorus* conditus: *aloë* aperit, & arcet *putredinem*: *mel*, & *mulſa*, quia alunt & excitant *calorem* moderatum: *Paſſulæ* occultâ *proprietate* juvant: *lupulus*, *peucedanum*, *calamintha* cum *vino*, *roſmarinum*, *enula*, *piſtacia*, *calendula*; *ſerpillum*, *fumaria*, hæc *putredinem* arcet: *chamæpitys*, *bethonica*, *fœniculum*, *praſſium*, *origanum*, *chamædrys*; *ammi*: *dictamnus*, *rubra*, nam *purgat*

Centaurii. hepar: *centaurium minus*; ſed hoc, *immoderato* uſu, & *fœtum* excludit, & *ſanguinem* prolicit: *gentianæ* radix. *Petroſelini radice quoque utimur*; quòd ſi autem ejus *calorem* attenuare velis, maceretur *aceto*, horis duabus: *apium* confert, & *juncus odoratus*, & *cyperus*: *calamus aromaticus*, qui confert & *hydropicis* & *tuſſientibus*: amygdalæ *amaræ*, *gentiana*, *eupatorium*, *eryngii* radices; *daucus*, *abſinthium*, *aniſum*, *angelica*, *ſpica*, *myrrha*, *adianthum*.

Decoct. DECOCTUM *lavendulæ*, & *nardi Celticæ*. Aqua *canellæ* diſtillata. Decoctum *cicerum rubrorum*, & *nigrorum*, *iridis* decoctum. *Eupatorii* vulgaris *ſuccus* ſiccatus, datur cum *herbæ* decocto, *Anonidis cortex radicis*. Guttulæ quin-

que

que *olei caryophyllorum* ex *vino*: *balſama*, oleum *aniſi*, *cinnamomi* ut olei *fœniculi* gr. iij. *ſacchari* ℥ iij. cum aquâ *fœniculi* fiant *rotulæ*, da ʒ iij. Oleum *ſulphuris*, cum *myrrhâ* & *croco*. Jus *galli veteris* commendatur: *aqua mellis* diſtillata: *vinum abſinthites*, & alia *vina medicata*, & *hyſſopi* decoctum ex *vino*: juſculum *decoctionis* majoranæ: *vinum* cum *aquâ cicorei*, in *qua* maduit *abſinthium*: aquæ *thermarum*.

SYRUPUS de *Byzantiis*: hic ab infarctu *hepar* & *lienem* expedit: magis *calet* quàm ſyrupus *capillorum Veneris*; quare & ab ejus *uſu* præbetur. Hinc eſt ſyrupus de *quinque radicibus*, de *praſſio*, & de *artemiſiâ*; *chelidoniæ* ſuccus, & infuſio *florum ſambuci*, & *ſeminis aquileiæ*. Remiſce ſyrupum *fumariæ* & de *eupatorio*, cum aquâ *fumariæ* & *ſcabioſæ*. Eupatorii *ſyrupus* Meſuës, *aperit*, & robur *afflat* hepati; ſyrupus *menthæ*; ſyrupus *capillorum Veneris* cum decocto *abſynthii*; *oxymella* omnia; *ſyrupus* abſinthii *urinas* movet. *filicis* ſuccus, & *radix* cum ſyrupis; & ſemen *ſecuridacæ*; & ſales *theriacales*; dantur etiam cum *mulsâ*, vel *oxymelite*. *Accipe* ſyrupum *de cicoreo cum Rhabarbaro*; ſyrupum de *praſſio*, cum decocto; *ſcirrhum* delet. *Syruporum ordo.*

LAUDANTUR TROCHISCI de *ligno aloës*, deſcripti in Antidotario *Florentino*; trochiſci de *aniſo Meſues*; trochiſci de *eupatorio*, *abſinthio*, *capparibus*, & de *Rhabarbaro*; ex his *pilulam* ante *ſyrupos* hauriat ſemper: *Raſis* trochiſci de *roſis*. *Trochiſci.*

Theriaca, *mithridatium*, *triphera* Saracenica; *theriaca* diateſſaron; nam *cacochymiam* & *hydropem* arcet: *Cyphoides* Andromachi; *diacubebe*, *dialacca*, *diacalaminthes*, *diacyminum*, *diatrion pipereon*, *aromaticum roſatum* majus *Gabrielis*; electaria *calida*, cordi amica. *Diacinnamomum* cordi amicum eſt: *diacaſtorium*; *diacapparis*; *diacurcuma*, quod accipit *cyperi Indicæ* radicem, unde nomen: *diacrocum*, abigit ſeneſcentes *hepatis* & *lienis* affectus, *ſcirrhum* incipientem delet, & *hydropis* initia ſanat: *diambra*, conſerva *anthos*. *Electaria.* *Diacrocū.*

Pulveres *calidiores* benè exhibentur cum *conſerva cicorei*; nam quæ *validè* calent, liquant *hepatis* parenchyma, ut frequentior uſus *aquæ vitæ*, huic itaque immitte *cicoracea*.

AD IMMANEM DOLOREM, Accipe *ſpecierum Dialaccæ*, vel *Diacurcumæ*, aut *aromatici roſati*, unciam; *opii* drachmam; cum *ſyrupo abſinthii* fiat OPIATUM. *Dolor.*

FORIS.

HEPAR FRIGIDUM FORIS alteramus & roboramus *fomentis*, ex *abſinthio*, floribus *chamęmelinis*, *anetho*, floribus *ſambuci*, *roriſmarini*, *meliloti*, *eupatorio*, *abrotano*.

Cyperus. Cyperus *recreat* mirum in modum *hepar*, ac *ſpiritus* grato *odore* animat *languentes*: coquatur ex *vino* mediocriter *aſtringente*, cum *eupatorio*, *abſinthio*, *ſpicâ*, *cinnamomo*, *roremarino*: fiat *Epithema*. Semen *apii*, *petroſelini*, *ſpica*, *aſarum*, *aniſum*.

Vnctio. INUNCTIONES ex oleo de *capparibus*, *chamęmelino*, *nardino*, ubi *obſtructio* in vitio eſt: oleum de *euphorbio* validè *calorem* imprimit; oleum *maſtich* cum oleo de *menthâ*, & *hepati*, & *ventriculo* opitulatur, ut & oleum *abſinthii*: oleum *amygdalorum amarorum*, ubi *infarctus* moleſtus eſt: oleum *irinum*, *ſambucinum*.

UNGUENTUM ex rebus *aperientibus*: ut, olei *abſinthii*, & *amygdalini amari*, cujuſque unciæ duæ; *amygdala amara*, ſeptem; *abſinthii*, ſemimanipulus: ex *acido vino* coque; his *exhauſtis*, exprime; adde *unguenti ſantalini*, ſemunciam; *olei caryoph.* parum. Si *laxandum*, junge *adipes*, & *ſpicam*.

UNGUENTUM Martiatum: *unguentum ſtomachicum magiſtrale*, in antidotario Florentino deſcriptum: *Vnguentum* ex *oleo nardino*, *ligno aloës*, *caryophyllis*, *cinnamomo*, *ſucco eupatorii*; *oleum* in quo *coxit* radix *enulæ*, *cyperi*, vel *gentianæ*.

Emplaſt. Emplaſtrum *Diaphœnicon calidum* Meſues, in antidotario Florentino deſcriptum; Emplaſtrum de *meliloto*; Emplaſtrum de *baccis lauri*; *ceratum ſtomachale* Galeni.

Epith. EPITHEMA ex decocto *caryophyllorum*, *cinnamomi*, *junci odorati*, *eupatorii*, & ex floribus *chamęmelinis*. radicibus *aſari*, ſeminibus *aniſi*, *fœniculi*, *ameos*: his additur *diagalanga*, *diacinnamomum*, ex aquâ *eupatorii*, *caſſutæ*, & aceto ad *penetrationem*. Accipe *abſinthii recentis*, manipulos duos; *vini nigri non auſteri*, libras tres: fiat *decoctio* ad dimidium: *fotus* fiat cum *ſpongiâ*. Vel ſuccus *chelidoniæ*, *abſinthii*, *cichorii*, decoctum *ſecuridacæ*, *pentaphylli*, cum *vino* & *aceto*.

Catapl. CATAPLASMA: Accipe *florum chamęmeli*; *meliloti*, cujuſque ſeſquimanipulum; *ſeminum lupinorum*, ſemunciam; *foliorum abſinthii*, *eupatorii*, ſingulorum ſeſquimanipulum;

pulum ; *roſarum rubrarum*, ſemimanipulum : coque ad *mollitudinem*, ac adde *olei de abſinthio*, quod ſatis ſit, fiatque *cataplaſma*. Radices *enulæ*, *iridis*, & *gentianæ*, incoquuntur *oleo abſinthii & nardino*. Abſinthium *coquatur* in *vino*, mox *oleum* addatur.

HEPAR HUMIDUM *alterantia & corroborantia.*

INTUS.

HEPAR HUMIDUM INTUS *quæ alterabunt, aliquo modo aperiant*, ut *ſchœnanthos*, *ſpica*, *tormentilla*, *tunicæ* radix, *citrii* ſemen, *carduus benedictus*, *rhabarbarum*, *ſantala*, *hepar* lupi, *terebinthina* : *cornu cervi* cum ſucco *anagallidis* : *origanum*, *paſtinacæ erraticæ* ſemen, & *ſmyrnii*, cum decocto *polii* : *Viticis* ſemen, *unicornis cornu*, *ebur uſtum*, cineres *inteſtinorum lupi* : *hepatis lupi* drachma datur cum granis ix. *piperis*, & ſcriptulo *myrrhæ*. aromata, *roſa rubra ſicca* : *corallum*, frenat *bilem* : *ciceres rubri* cum *roremarino* decocti : *aſarum*, *lotium humanum*, *abſinthium*, & ejus *ſal* : *trichomanes*, *ruta*, *betonica*, *ariſtolochia*, *bolus*, *veronica mas*, *marrubium*, ſemen *aquilæ* cum *vino*, *chamædrys*, *caſſutha*. *Fragariæ* decoctum, & *tenerrimorum foliorum quercus* aqua. *Semen fraxini*. Drachma *ſeminis napi* bibita ex decocto *marrubii* ; per multos dies ejus iniri debet uſus. *Carduus benedictus*, *pulegium* ; radix *pentaphylli* ; *allium* coctum : decoctum *calami odorati*, cum ſemine *apii*, & *cinnamomo* : *filicis* decoctum.

Ex his fiunt *electaria*, *ſyrupi*, *condîta*, *trochiſci*, *decocta*, *fotus*, & plurima *remediorum* genera. *Lupini* cocti, & manducati cum *pipere*. Accipe *abſinthii*, manipulum, *caſſuthæ*, ſeſquimanip. *florum ſambuci*, ſemimanip. *Rhabarbari*, *radicum aſari*, ana binas drachmas : infunde *vini* libris tribus ; ſumat *alternis* diebus *hauſtum*, duas *horas* à ſumptis *trochiſcis*, cum pulvere *hepatis* lupini. Aqua *diſtillata* è melle ; *acetum* ſcylliticum, & *ſcyllites* vinum, *mel* & compoſitum *oxymel*. DECOCTUM ligni *guaiaci*, *ſaxafras*, radicis *Chinæ*, & *ſarzæ* ; vinum *guaiaci*, vinum *malvaticum*, vinum in quo *auri* lamina ſit extincta. Olei *vitrioli* aliquot guttulæ *vino* remixtæ ; quod tamen copioſè dari non debet *atrophiâ* laborantibus : *ſiccum* enim eorum corpus eſt & *exſuccum* ; vinum *cydonites*, vinum *azarites*. Decoctum *florum* lupulorum ex *vino albo* ; decoctio *ſoldanellæ*, & *aſclepiæ* ex *vino* ;

Formula. *Liquida.* *Oleum vitrioli.*

aqua *herbæ Roberti*, longo uſu: *radices Helenii*, maceratæ in *vino Hiſpanico*.

Troch. TROCHISCI de *olibano*, trochiſci de *carabe*, & de *bolo*, trochiſci *Ramich Meſues*, trochiſci de *aniſo*, trochiſci *hepatici Aſclepiadis*, trochiſci de *amygdalis amaris Pauli*, apud Antidotarium Florentinum: *benjovinum*, cum *ficubus*, pulvis *radicis nymphææ albæ*.

Electaria. Accipe *diarrhodonis* drachmas duas: *rhabarbari*, drachmam: *conſervæ cicorei*, drachmas tres: *ſaccharo ſoluto* aquâ *abſinthii*, fiat TABULATUM, ſumat drachmas tres. *Diacucurma, dialacca*; conſerva *radicum iridis* vel *helenii* & *apii*: tryphera *Sarracenica*, Electarium ex *Rhabarbaro Nicolai*. Accipe *jecoris lupini*, drachmam: *radicum cicorei*, ſemidrachmam: *ſchœnanthi*, drachmas duas: *cornu cervi*, ſcriptulum: *glycyrrhizæ*, ſemidrachmam: *rhabarbari*, ſcriptulos duos: *ſpicæ*, grana octo: fiat *pulvis*: ſumat drachmam ex *aquâ mellis*: vel cum *terebinthinâ* fiat *maſſa*: & alternis *diebus* ſumat. OLEUM FERRI, drachmæ pondere ſumptum cottidie. *Bulchaſis*, qui Servitor appellatur, *crocum ferri* parare docet, ex *limaturâ ferri*, decies, vel ampliùs, incandeſcente in *laminâ* ferreâ (*vino* extinctâ *limaturâ* ſi placet) donec *croci colorem* induat, & imbuat. datur cum *theriacâ*. Conſerva *roſata* cum radice *pentaphylli*; nam ſiccat & non obſtruit: *ſucci Peti* ℥ vj. Radices *iridis* conditæ. Liquores *balſami* artificialis. TABULATUM: Accipe *hepatis* lupi, *ſpecierum* diarrhodonis, *rhabarbari*, cujuſque ſcriptulum; *ſacchari ſoluti* aquâ *abſinthii*, quantum ſatis ſit. Qui plura velit, conſulat *Lotium* & *ſudores* moventia: & caput De *hydrope*: ibi varia *cataplaſmata*, *urinalia*, *balnea*, *fotus*.

Ferri crocum.

FORIS.

Fotus ſicci. HEPAR HUMIDUM FORIS *alteramus* balneis *marinis* & *nitroſis*: alioqui FOMENTA *ſicca* utiliſſimè admovebimus ex *arenâ littorali calidâ*, *myrto*, *maſtice*, *myrrhâ*, *ſtyrace*, *cornu cervi*, *bolo*, *balauſtris*, *myrtillis*, *ſantalis rubris*, *ſpicâ Celticâ*, *ſpodio*, *ſchœnantho*, *aſaro*, *apio*, *acetoſæ ſemine*, trochiſcis de *ſpodio*.

Humidi. FOTUS ex vino *malvatico*, oleo *amygdalino* amaro, *abſinthio*. Conducit & *Emplaſtrum* Diaphœnicum *Meſuæ*, deſcriptum in Antidotario Florentino: *raphanus* coctus: *hyſſopum* cum *fico*, *nitro*, & *rutâ*: Emplaſtrum ex *baccis lauri*,

lauri, cum *cyperi* ſeſcuncia: & cum *capræ* aut *vaccæ* fimo ſicco, ad pondus omnium: *aquam* & *flatus* excutit: *ebulus* & *chamæmeli*, *ſulphur*.

CAUTIO.

Vbi adeſt obſtructionis metus, ab aſtringentibus ſuperſedendum: quare in *hypoſarcâ*, ſatis validè *ſiccandum*, ſed minùs eſt *conſtringendum*. Oleum ex *floribus iridis*.

UNGUENTUM refrigerans & adſtringens: *olei cydoniorum*, vel *roſati*, aut *myrtei* unciæ duæ; *ſeminis portulacæ*, *cicorei*, *endiviæ*, ſinguli ſcriptuli; *coralli*, *boli*, cujuſque drachma ſemiſſis; *myrtorum*, *ſpicæ*, *balauſtiorum*, *ſantali rubri*, ſingulorum ſcriptulus; vel *ſpodii* ſemidrachma; *ceræ* parum. *Vnguent.*

HEPAR SICCUM ALTERANTIA *& corroborantia*.

INTUS.

HEPAR SICCUM INTUS *quæ alterabunt*, *nec obſtruere debent*, *nec indurare*, *ſed humidum ichoroſum generare debent in omnibus ſuccis*, *& maximè in ſanguine*. Conducunt *olea humida*, & *dulcia*; *butyrum*, *medulla*, & quæ moderatè *pinguia* ſunt: *poma*, *ficus*, *pruna*, *laç*, *ptiſana*, *jujubæ*, *paſſulæ*, *piſtachia*, *portulaca*, *lactuca*, *cicoreum*, *endivia*, *cochleæ*, *ſerum lactis*, *glycyrrhiza*, *eryngii* radices conditæ. *Cerviſia*, *mulſa* & *mulſum*, *vinum* eryngatum, *hordei* aqua: juſcula *nutrientia*, moderatione quadam præditarum *carnium*: decocta ex *aquâ* & *ſapâ*: vinum *paſſulatum*: Cyphoides *compoſitio*: Electarium *reſumptivum*. *Pinguia.*

CONSERVA *violarum*, *boraginis*, *bugloſſi*, ex *nenuphare* cum *aquâ* hordei, & *evulſione* ſeminum *frigid.* *& amygdalorum*: conſerva *eryngii*, & *ſatyrii*: mel *paſſulatum*: cochlearum *carnes*: aqua è *limacibus* diſtillata: *aſparagi* recentes. *Omnia* quæ *hecticis* proſunt, hîc auxiliantur. *Lumbrici* ſiccati in *furno*, ſumpti cum *vino albo* & *ſaccharo*. Hepar *leporinum* juſculis additum. *Oleo* incocti *piſces* ac *carnes*, auctor eſt *Averrhoës*, Arabibus ad *robur* hepatis, ac *ingenitum* ad ſuccum ſtabiliendum, id *alimenti* genus *familiare* fuiſſe. *Ammoniacum* bibitum. Si *frigus* ſiccitati ſe junxerit, tunc accedant quæ *modeſtè* calfa- *Conſerv.* *Oleum.*

calfaciunt, ut *Agrimonia*: Si *calor*, adde *conſervam* roſarum.

CAUTIO.

QUAE *nimis calent abſumunt humidiores partes; & frigore rigida, comprimunt; ſicca, digerunt; hinc Scirrhi.* Maſtix, myrrha, bdellium, ſtyrax: *hæc* dantur in *pilulis*, nam fundunt *concreta*; hinc veniendum ad *ammoniacum*, & cum *terebinthinâ* fiant *pilulæ*; accipiat drachmam, *manè*; addi poterit *ſpica & cinnamomum*: & ſuperbibat *oxymel* vel *ſyrupum*
Decocta. *acetoſum*, vel de *eupatorio*, cum decocto *malvæ*, *violarum*, *ſeminum lini*, *althææ*, *petroſelini*, *ficuum*, *paſſularum*, *ſeminis biſmalvæ*. *Ficus* capitur cum *amygdalis amaris*, vel cum *pipere*; & *dactyli* commendantur.

Ferri medicamen. Laudatum celebreque *remedium* eſt *electarium de ſcoriâ ferri*, deſcriptum à *Raze* libro nono ad Almanſorem, capite ſexageſimo tertio, ubi de *ventriculi imbecillitate*. Vel cape *limaturum chalybis*, & *ſcoriæ ferri*, & in *vino* optimo *Soli* exponas, per dies *quadraginta*. Sectatores *Paracelſi*
Item. IN ICTERO utuntur *ſtanni* in *calcem redacti*, ſcriptulis quinque: cum *aliptæ moſcatæ* ſcriptulo; & *bdellii* ſcriptulis duobus; *præbent* ad ſeſquiſcriptulum.

Ad contumacem obſtructionem, utebatur *Alexan. Peronius* Romæ hac potione, quam *amaram* vocabat. Accipe *abſinthii* pugillos duos; *aloës zocoterinæ*, ſemunciam; *aquæ*, libras tres: Coque ad *quartæ* partis *conſumptionem*; utatur unciis *ſex* per *quinque dies*.

FORIS.

HEPAR SICCUM FORIS alteramus Balneis ex *aquâ dulci*, & Fomentis ex *radice althææ*, *liliorum*, *ficubus*, *ſemine lini* & *fœnugræci*, *malvâ*, *floribus althææ*, *violarum*, *chamæmelinis*, & *ſummitate anethi*, *radice ulmi*, & *mandragoræ* ad duas uncias. Proſunt & *folia ſolatri*, cum *floribus ſambuci*, & *chamæmelinis*.

Decocta. Fiunt & DECOCTA ex radice *iridis*, & *cucumeris aſinini*, radicibus *ſambuci*, *ebuli*, & *ariſtolochiæ*, foliis *pulegii*, *marrubii*, *geranii* majoris, & minoris, & *pedis columbini* radicibus: coquuntur in *aquâ*, in quâ *inteſtina* coxere, cum *vino albo*; in fine additur *ſpica*, *azarum*, *abzinthium*.

Unctio. A frequenti fotu fiunt INUNCTIONES ex oleo ex *hepate galearum* expreſſo, vel *rajarum*, cum oleo *lumbricorum*,

rum, *liliorum*, & *ammoniaci*, unciis duabus; *ſtyrace*, *benjovino*, cum *iride*, *ſpicâ*, *azaro*, ad ternas drachmas; cum *medullæ porci* & *ceræ*, ſufficienti quantitate: *tempore* unctionis adde quid *oxymelitis ſcyllitici*. FOTUS primò fiant ex oleo *dulci* cum *aquâ* & *vino albo*, oleo *irino*, *ſeſamino*, *liliorum*, *amygdalino*; miſce parum *vini*: *ſucci molles* deinde coquantur cum *oleis*, ut *iridis*, *cyclamini*, *cucumeris agreſtis*, *ariſtolochiæ*, *abſinthii*; adde *butyrum*, *adipes* & *medullas*, vel *porci axungiam recentem*, ut fiat *linimentum*: adjice quid *ſpicæ*, vel *ſchœnanthi*, *ſtyracis*, *ceræ novæ*, *myrrhæ*, *iridis*, vel *terebinthinæ*, aut *propoleos*. Inunctionibus *locus* erit à fotu. UNCTIO: Accipe *olei amygdalini*, *amari*, & *capparorum*, cujuſque ſemunciam; *ammoniaci ſoluti aceto*, ſemunciam; *miſce*, fiat *linimentum*. oleum *violatum*.

EMPLASTRUM ceroneum cum *ſpicâ*, *ſtyrace*, & oleo *irino*; emplaſtri *diachyli compoſiti magni ireati* adhibemus uncias duas, cum oleo *irino* & *abſinthii*: emplaſtrum de *meliloto*, & emplaſtrum de *muccilaginibus*, cum *abſinthio*, vel *ſpicâ*: emplaſtrum *polyarchion* Galeni, & *Philagianum* Pauli, apud antidotarium *Florentinum*; unguentum *martianum*, & de *arthanitâ* minus, & *althææ*: inunctiones ex *oleo antiquo*, cum *adipe temperato*; addimus *ladanum*, *terebinthinam*, & *bdellium*, vel medullam *vituli* vel *cervi*. Oleum *expreſſum* ex *hepate* coctо in ollâ *rajarum*, *galeorum*, vel *caniculæ*, & *centrinæ*: nam ſcribit *Rondeletius* ab hoc *ſcirrhum* ſolvi. *Emplaſt.*

Accipe *hepar lupi terreſtris*, coque ex *oleo amygdalino dulci*; adde *radicum iridis* unciam; colaturæ adde *propoleos*, vel *ſordium alveariorum*, uncias tres; *ſtyracis*, *bdellii*, *myrrhæ*, *ammoniaci*, ſingulorum drachmas tres; *ſpicæ Celticæ*, *ſchœnanthi*, cujuſque drachmam; fiat *linimentum*; ungatur *hepar durum*: & tempore *unctionis* adde quid *vini albi*. Rondeletius. *Gummata* ſoluta ſint cum *vino* & *pauco* aceto. *Ammoniacum* admotum. *butyrum lotum* cum decocto *malvarum*, & aliquo *pulvere roborante* aſpergatur. *Occultum.*

CAUTIO.

Quæ accommodantur ſcirrhis hepatis, accipere debent abſinthium, roſas; vel ſchœnanthum, vel tali vi quod præditum fuerit: nam minùs emollire & reſolvere debent, quàm quæ lieni admoventur. Si *calor* ſe conſociat *ſiccitati*, adde reliquis *oleum* aut *unguentum roſatum*: Si *frigus*, oleum *maſtichinum*.

OBSERVATIO.

Iterum ſuccedens obſtructioni aperientia medicamina poſtulat, quæ nonnihil abſtergant & refrigerant: Hydrops verò aperientia vult, ſiccantia, & roborantia. Si à *vino* temperare nequeat, *paſſulas cæruleas* cum *acinis* tundat, quibus adjiciat aliquid *roſarum rubrarum ſiccatarum*, junge & *cichorii radices*, & *vini* vaſculo inde. idem *cervisiæ* cum pauco *abſinthio* includi poterit.

CAPUT VII.

Cerebrum alterantia & roborantia: quâ ratione id fieri debeat, & quâ CAUTIONE.

CEREBRUM, fabricæ *concinnitate*, & admirandarum planeque divinarum actionum *præſtantiâ*, cæteras *ſuperat* partes cunctas: ex *hoc* in animantes dimanat *motus voluntarius*, quem Græci vocarunt τὴν κατὰ προαίρεσιν κίνησιν; eſt enim *voluntatis* ſpecies προαίρεσις, ac perfecta quidem; hoc ordine: *velle* in communi: dein *deliberare*, eſt actus *intellectus* per cognitionem, *promovens* ſe in *voluntatem*: tum *eligere*: hac ſerie, βούλησις, βούλευσις, αἵρεσις, πρᾶξις. Non tamen ſolum eſt *arx* ſenſuum, & motuum προαιρετικῶν *artifex*, magnas *membrorum* moles, & *muſculorum* prætumida corpora, tenuiſſimis *nervorum* fibris, ſæpe ex longo *intervallo* trahens, non ſine admiratione: ſed & ſapientiæ eſt *domicilium*, & *officina* cogitationum, judicii & memoriæ; quibus Deo genus *humanum* ſimillimum eſt. Quæ ex *corde* fluit vita, *brutis* nobiſcum communis eſt: at *intelligentia*, quæ non ex *materiâ brutâ*, ſed accepta ex *divinitate*, & hac delibata, cognatione quadam animos *humanos* cum DEO conjungit, *cerebro* inſedit. *Hæc* nobis loquitur *qualem* ſeſe ſummus DEUS expreſſerit iis *notitiis*, quas radiis ſuæ *ſapientiæ* in mentibus *humanis* accendit: hoc dico, loquitur DEUM mentem eſſe *æternam* architectatricem, quæ *organa* noſtri *corporis* tantâ *ſapientiâ* & *arte* fabricârit: & eam eſſe videt *veracem, beneficam, juſtam, caſtam*.

Electio aut προαίρεσις.

RATIO.

Cerebri hujus *ſubſtantia* fabricata fuit ex *puriſſimâ* & *tenuiſſimâ* parte *ſeminis* & *ſpiritus vitalis*: etenim *cerebro* vis quædam *ingenita* fuit peculiaris, orta ex *ſeminis* divina *temperie*,

Cerebri ſubſtantia, & fabrica.

perit,

perie, quæ quoque *obſcura* quædam rudimenta *cogitationum* & *memoriæ* informat in *brutis:* ſed *conſpicua* illa *imaginum* conformatio in *homine*, & *artis ſapientiæque* plena *cogitationum* ſeries, quibus *perſpicuè* conformantur *rerum* imagines *longâ* ſerie rectè cohærentes, alia *vis* præſtantior ciet & gubernat. Cerebrum *copioſiſſimum* homini ineſt, multis *ductibus* pertuſum, *ſinubus alveiſque* patentioribus dotatum, perpetuiſque *motibus* agitatur, quibus ſe *expandit* ac *adducit* viciſſim, geminæ *membranæ* præcinctu, quaſi *vinculo* quodam circumdatum *ne* diffluat, cùm ſit conglomeratum *anfractuum* complicatione, toto *exteriore* ambitu, *bellicum* inſtar *gyros* ducens. At *intus* his *plicis* coëuntibus, harum *coalitu* ſolidari incipit: mox à *coalitu*, in amplos & laxè hiantes *ſe* expandit *alveos*, quos muniunt ex *anfractuum* fiſſuris *ſolidatæ* partes. Quod verò *ſolidum* in his *parietum* anfractibus cernitur, *tenuiſſimis* ac viſum *fugientibus* foraminibus, *ſpongiarum* inſtar, *pervium* eſt.

Quatuor *cellulas* habet, ac omnium *nervorum* & ſpinalis *medullæ* cerebrum eſt *principium:* & maximos *arteriarum* ſuſcipit *ramos* ſoporalium, quæ καρώτιδες ſunt, de *quibus* intra *meatus* illos conditis, & in *ſublime* ſubvectis, ac *fiſſurâ* multiplici *diſcerptis*, rurſuſque *implexis* inter ſe, & tenuis *membranæ* intertextu *devinctis*, natura efformavit τὸ χοροειδὲς, καὶ δικτυοειδὲς vocatur πλέγμα, in quo, *qui* ab *arteriis* ſoporalibus advehitur ex corde ſpiritus *vitalis*, vi *cerebri* elaboratus, ac *fulgore* perfuſus, *æthereus* ac *cæleſtis* evadit. IN prioribus cellulis abſolvitur *animalis* ſpiritus, *cùm* ex *vitali* exactiùs elaborato, *tum* ex attemperato huic *aëre*, qui *inſpiratione* attrahitur: etenim motu *perpetuo* fruitur *cerebrum*; & *ſpiritus* in alveis *cerebri* perpetuos ſuos *fluxus* & *refluxus* habent, inſtar *Euripi:* hos diſtentum ac dehiſcens *cerebrum* ex *cellulis* concameratis intra *poros* exſorbet, rurſuſque arctatum, regerit in *eoſdem*, atque refundit. His *ſpirituum* motibus & purgantur *cellulæ*. & implentur ac inflantur, ut *cerebrum* expeditè pateat, *ſpiritusque* traducantur in *nervos* ſenſuum. *Spiritus cerebri.*

Quare impeditis *ventriculis*, actio *cerebri* labefactabitur; ut in *iis* elucet quos ὀξυκεφάλους & φίξους vocant: ita *humore* craſſo *infarctis* ac *ſtupefactis* hebetatur *actio:* quare *talia* deſiderabit *cerebrum*, quæ ab omni *intemperie* ac *incurſu* noxio *illud* vindicent, ne *infarctu* impediatur. Quæ tamen *foris* admoventur, ſatis *valida* eſſe debent; *ce-* *Remedia.* *Caput quid ferat.*

rebrum

rebrum enim receſſit ad imas *cranii* & *meningum* partes: quare eſſe debent *leptomeriâ* inſignia, quæ tamen *non nimium* calfaciant nec conſtringant: nam *calida* ſuo fervore *materiam morbificam* fundunt, ac in *fluorem* liquefaciunt, ut *Sol*: at *frigida* exprimunt, ut *Aquilo*, qui *premendo* hyeme *fluxionis* auctor eſt. Accedit, quòd *nimis ſtringentia* perſpirationem *cerebri* intercludunt, ac *doloris* cauſam fovent. quare modeſtiſſima *capiti* adſcribi debent remedia: ut quod *nec æſtu* flagrantia, *nec frigore* ſtricto rigentia *æquo* ferat filo.

Nulla pars *corporis* adeò crebrò *doloribus* fatigatur ac *caput*; cucurbitæ enim modo cæteris *ſuperpoſitum* partibus, paſſim in ſe rapit *viſcerum* ſubjectorum *inquinamenta*. Quare non ſolùm *materia* morbifica *capitis* regione concepta manus petit medicas, verùm & *ſymptomata* ipſa, quibus ſæpe ad *internecionem* uſque jactatur: qualia ſunt

Vigiliæ mitandæ.

VIGILIÆ pertinaciſſimæ, atque DOLORES contumaciſſimi. Refert *Fernelius* adeò diuturnas *vigilias* interdum à *capitis* morbis evenire, ut quidam *menſes* quatuordecim *inſomnis* duxerit. *Mæcenas* toto *triennio*, inquit *Plinius*, inſomnis fuit: *Niſolius* quoque plurimos *annos* ſine ullo *ſomno* exegit. Verùm *remedia* quæ hæc *ſymptomata* placant, frigore *vehementia* ſunt: nec temerè *capiti*, parti *frigidæ*, imponenda, quæ facilè ad *ſimilem* intemperiem abducetur, ac *ſui officii* immemor reddetur: at *ejus* officio *vita* carere nequit.

Dolorem placantia & vigilantia.

Quare quæ *capiti* admovebuntur, illi *blandâ* quadam vi placere debent, vel *membranas*, *nervos*, aut *ſpiritus animales* recreare. Propterea ſummâ religione *narcoticis* utemur; ſunt enim *inimica* partibus *ſolidis* ac *calido nativo*: interdum tamen ad *hæc* deveniendum eſt, cùm ſumma adeſt *neceſſitas*; cùm nempe *vires* reſolvuntur, ut *ceſſantibus* doloribus *vires* recolligant ægri, *morboque* fiant pares, & ut ſufficere *curationis* ſpacio valeant: *ſcopus* enim eorum eſſe

Narcotica.

debet *virium* conſervatio. *Crudelis* eſt Medici ægrum *doloribus* ac *vigiliis* enecandum relinquere: at *adulatoris*, ſi hæc *leviſſimis* doloribus exhibeat: ſed *virium* jactura eum ad *hæc* trahere debet; ſed ſemper, *ne quid nimis*. at *lęſio*, melior *morte*. Præterea ſi inde plus *commodi* quàm *incommodi* adferatur ægris, *illa* dabimus; ut ſi fuerit à *mordente* bile, & *vaporibus* febrilibus, ut mitigatâ *materiâ*, obrepat

Somnus quid.

ſomnus, qui, cùm nihil ſit quàm *δεσμὸς αἰσθητικοῦ τοῦ πρώτου*, cùm

cùm à ſuavi *anathymiaſi* rigatur *cerebrum*, quæ à *toto corpore* ſurgit ac immiſcet ſe *cerebro*: ſi dico ejus loco *acris vapor* eò ſe transferat, is omni operâ ut *madeſcat* ſtudebimus, ac *narcoticis* rigabimus. Attamen aſſerimus *his* locum non eſſe, ſi ab *intemperie ſolâ calidâ* citra *materiam* incubuerit *dolor*.

Præterea dico, *dolorem* (cujus ob vim *narcotica* in uſum evocantur) *duplici ratione* conſiderari; *vel* quatenus eſt *perceptio* rei *naturæ* triſtis: *vel* ratione juncti alterius *ſymptomatis*, ut ſunt *vigiliæ*. *Dolori ut narcotica dentur.*

Dico ob incommoda *vigiliarum* utiliter nos his uti, cùm in *vitæ* diſcrimen certò ab *his* trahatur *homo*, & cùm *delirii* metum adferant. *Ratione* tamen doloris *capitis* non ſunt danda; non etenim tam immaniter affligit dolor *cerebrum*, ut inde *vitæ* periculum adferatur; nullus ſibi manus intulit ob *cerebri* dolores, inquit *Galenus*, ut ex dolore *aurium* & *oculorum*: Quare *Apollonium* reprehendit, quòd in *hoc* dolore *narcoticis* uſus eſſet. Dicam quænam ſint illa *remedia* quibus in infractis *vigiliis* utendum ſit, & *quo modo* illis ſit utendum, in *qualitate, quantitate, tempore*, & *utendi modo*.

QUALITATE utendum hac ſerie: *primò* utatur *lactucâ*. hac olim *Antonius* Muſa ab *ancipiti* morbo *Auguſtum* curavit. *capiti* admoveatur ejus *ſuccus*; ut & *agreſtis lactucæ*, & *ſeridis* ſuccus *linteo* exceptus. *Secundò* veniemus ad ſuccum *nymphææ*, & *cydoniorum*, cui folia *olivæ* incocta ſint: *dein* utemur liquore *ſolatri*, & radice *mandragoræ*, capite & ſeminibus & foliis *papaveris*, tandem *opio* ex *vino*, cum oleo *chamæmelino* & *croco*. Potio ὑπνωτική: *Accipe* decoctionis *lactucæ* & *portulacæ vehementer expreſſæ*, uncias quatuor; *ſyrupi papaveris*, uncias duas: *miſce*. detur *quatuor* horis à *cœnâ*: Si *vires* languent, adde *diamargariti frigidi* ſcriptulum vel ſemidrachmam. *Accipe* quinque vel ſex *capita papaveris erratici*, in cyathis *vini* tribus ad *dimidium* coctis: *vinum* potui datum. *ita* & *mandragora*. *Lactuca. SOMNIFERA. Somnifera potio.*

COMPOSITIS hac ſerie utemur: primò *Mithridatio* recenti, & *theriacâ* novâ, *diaſpermato*, philonio *Romano*: id quòd fuerit *vetuſtius*, eò *minùs* ſtupefacit; ut & reliqua: *requies* Nicolai. *Compoſitorum* uſus eſt *tutior* quàm *ſimplicium*: ob *opii* vim à vi *fermentationis* edomitam. *Compoſ.*

QUANTITATE hoc modo utendum: Accipe *Philonii Romani* ſcriptulum; *mithridatii veteris*, ſemidrach- *Quant. temp.*

mam ; ſumat *horâ* ſomni. *Vel* accipiat *philonii Romani* drachmam, cum *ſyrupo lactucæ* aut *papaveris*. Montagnana *audacter* hoc utitur : Accipe *papaveris albi* ſemunciam ; *corticum mandragoræ, hyoſcyami albi*, cujuſque ſemidrachmam ; *croci integri*, grana quatuor : leniter contuſa ac *ſindone* excepta per *ſex* horas immittantur *aquæ nenupharis* unciis quinque : fiat *expreſſio*. datur ad uncias *tres*.

Foris. FORIS : Accipe *philonii* drachmam, *olei chamæmelini*, ſemunciam : fiat *inunctio*. vel ; Accipe *olei violacei* drachmas tres ; *aceti*, drachmam ; *opii, croci*, cujuſque grana tria : *miſce*. unge (*purgato* corpore) *tempora* & *frontem* : ſed à *ſuturâ coronali* abſtine. In *magnâ febre*, accipe *aquæ roſatæ* uncias quatuor ; *opii*, ſcriptulum ; *croci*, ſemiſcriptulum : miſce pro *frontali*. *Montagnana*, inquit, *extremè* hoc *ſomniferum* erit. Accipe *unguenti populei* ſemunciam ; *olei violati*, drachmas ſex ; *ſeminum hyoſcyami, corticum mandragoræ*, ſingulorum ſemidrachmam ; *opii*, grana tria ; *aceti* parum. Sed in his

Cautio. CAUTIO eſt admovenda. *Galenus* à ſucco *papaveris* & *mandragoræ* abſtinendum eſſe dicit : & *Gordonius* inquit, non niſi in *deſperatâ re*, ad *hæc* veniendum. *minùs* nocet *oleum papaveris*, in quo *capita* ejus coxere, & *mandragora*. At ab *hyoſcyamo* in *capitis* rebus abſtinendum, nam (ut nomen indicat) dementat *Altercum*.

UTENDI MODUS : fiunt *linimenta, inunctiones, potiones, pilulæ*.

Series remediorum. Primò à *lenioribus* auſpicandum, atque utemur *oleo nymphææ* ; ſecundò, *portulacæ* ; tertiò, *mandragoræ* ; quartò, *papaveris* ; quintò, ad *opium* veniemus. Sedato *dolore* & *vigiliis* (ut eluatur *impreſſum frigus*) inungatur *oleo* de *ſpicâ*, vel *chamæmelorum*, & *intùs* conſervis *calidis* recreetur *calor*.

Fotus. Fiunt quoque FOTUS *manuum & pedum* : accipe *foliorum portulacæ, lactucæ, ſolani, lenticulæ aquæ, umbilici Veneris*, & *aïzoi*, foliorum *ſalicis & vitis*, ſingulorum manipulos duos ; *capitum papaveris* (ſi *parva* fuerint) numero viginti ; *carnis cucurbitæ interioris* cum *ſeminibus*, ſemilibram ; *corticum radicum mandragoræ*, uncias tres ; *florum nymphææ, violarum, ſummitatum anethi*, ſingulorum ſemimanipulum : fiat *decoctio* in aquâ *pluviæ* : cape *colaturæ vehementer expreſſæ*, libras tres ; *aceti vini albi*, ſemilibram : *manus* & *pedes* hoc *balneo* utantur, aut *pannis* ab hoc *decocto*

ma-

madidis *tepidè* involvantur. Non autem ubique *omnibus his incoctis* opus eſt, nam interdum *duò* aut *tria* ſuffecerint.

SPONGIA frigida nonnunquam paratur, hoc modò: *Præſcriptis* decoquendis adde *foliorum hyoſcyami*, *mandragoræ* & *papaveris albi*, ſingulorum manipulum unum; cape de *colaturâ*, libram; *ſucci lactucæ*, uncias quatuor; *opii* in hoc decocto *diſſoluti*, drachmam: *miſce*. Hoc ex *decocto* ter quatérve *maceratam* ſpongiam in *umbrâ* ſiccato: cùm *uti* velis, *iterum* macerato, ac *tepidam* admoveto *naribus*. Si hoc modo *diuturnior* obrepat *ſomnus*, tum ſpongia *macerata* decocto *ſerpilli*, *majoranæ*, *apii*, & ſeminis *fœniculi*, cum aceto *naribus* apponatur. *Elegans.*

Accipe *croci*, *opii*, *myrrhæ*, *hyoſcyami albi*, corticum *radicum mandragoræ*, ſingulorum ſcriptulum: cum *ſucco lactucæ* fiant *trochiſci*. Unus ſolvatur *albumine ovi*, vel *lacte muliebri*: fiat *inunctiò* temporum.

TEMPUS. Tunc *his* utemur cùm ſomnus *levioribus* evocari non poteſt, & cùm *ſumma* adeſt neceſſitas. *Opium*, niſi *fermentatione* fractum fuerit, nunquam *intùs* exhibeatur. quare *philonium* ſit *ſex* menſium; *perennat* enim in *decimum* annum: ſed tamen *quò* fuerit *vetuſtius*, *eò* erit *imbellius*. Sedato *dolore* ac placatis *vigiliis*, ilico *removeantur* hæc *narcotica*, ne *calidæ* intemperiei *frigida* ſuperveniat, quod eſt *calamitoſum*. *Tempus.* *Cautio de* OPIO.

PARS: non admove *ſuturæ coronali*, ſed *temporibus* & *fronti*: *auribus* quoque indit *Rhazes* (qui *centum* annos *medicinam* fecit) ſed *bellum* indixit *auditui*; quare, ſi licet, *præſtat* ſuperſedere ab *ejus* uſu, & potius quid *unguenti roſati* cum *oleo* nenupharis *auribus* & *naribus* inferre; adjectâ parte *populnei*, ſi *recens* fuerit. *Parti cui.*

CAUTIO.

* Ubi *craſſi* & *glutinoſi* ſucci exuberant, *alieniſſima* ab eis ſint quæ *torporem* inferunt, modò abſit ab *ægro* periculum.

QUAE verò *remedia* præſcribuntur, non ad *dolorem* capitis *ipſum*, ſed ad CAUSAS dolorum, *varia* eſſe debent, ut fuerit *cauſa* morbifica *varia*. *Ad cauſas dolorum.*

In CALIDA enim *intemperie* ſine *materiâ*, foris adhibeatur *oleum roſatum*, quo diu *medici* uſi fuere ante

mam; ſumat *horâ* ſomni. *Vel* accipiat *philonii Romani* drachmam, cum *ſyrupo lactucæ* aut *papaveris*. Montagnana *audacter* hoc utitur: Accipe *papaveris albi* ſemunciam; *corticum mandragoræ*, *hyoſcyami albi*, cujuſque ſemidrachmam; *croci integri*, grana quatuor: leniter contuſa ac *ſindone* excepta per *ſex* horas immittantur *aquæ nenupharis* unciis quinque: fiat *expreſſio*. datur ad uncias *tres*.

Foris. FORIS: Accipe *philonii* drachmam, *olei chamæmelini*, ſemunciam: fiat *inunctio*. vel; Accipe *olei violacei* drachmas tres; *aceti*, drachmam; *opii*, *croci*, cujuſque grana tria: *miſce*. unge (*purgato* corpore) *tempora* & *frontem*: ſed à *ſuturâ coronali* abſtine. In *magnâ febre*, accipe *aquæ roſatæ* uncias quatuor; *opii*, ſcriptulum; *croci*, ſemiſcriptulum: miſce pro *frontali*. *Montagnana*, inquit, *extremè* hoc *ſomniferum* erit. Accipe *unguenti populei* ſemunciam; *olei violati*, drachmas ſex; *ſeminum hyoſcyami*, *corticum mandragoræ*, ſingulorum ſemidrachmam; *opii*, grana tria; *aceti* parum. Sed in his

Cautio. CAUTIO eſt admovenda. *Galenus* à *ſucco papaveris* & *mandragoræ* abſtinendum eſſe dicit: & *Gordonius* inquit, non niſi in *deſperatâ re*, ad *hæc* veniendum. *minùs* nocet *oleum papaveris*, in quo *capita* ejus coxere, & *mandragora*. At ab *hyoſcyamo* in *capitis* rebus abſtinendum, nam (ut nomen indicat) dementat *Altercum*.

UTENDI MODUS: fiunt *linimenta*, *inunctiones*, *potiones*, *pilulæ*.

Series remediorum. Primò à *lenioribus* auſpicandum, atque utemur *oleo nymphææ*; ſecundò, *portulacæ*; tertiò, *mandragoræ*; quartò, *papaveris*; quintò, ad *opium* veniemus. Sedato *dolore* & *vigiliis* (ut eluatur *impreſſum frigus*) inungatur *oleo de ſpicâ*, vel *chamæmelorum*, & *intùs* conſervis *calidis* recreetur *calor*.

Fotus. Fiunt quoque FOTUS *manuum* & *pedum*: accipe *foliorum portulacæ*, *lactucæ*, *ſolani*, *lenticulæ aquæ*, *umbilici Veneris*, & *aïzoi*, foliorum *ſalicis* & *vitis*, ſingulorum manipulos duos; *capitum papaveris* (ſi *parva* fuerint) numero viginti; *carnis cucurbitæ interioris* cum *ſeminibus*, ſemilibram; *corticum radicum mandragoræ*, uncias tres; *florum nymphææ*, *violarum*, *ſummitatum anethi*, ſingulorum ſemimanipulum: fiat *decoctio* in aquâ *pluviæ*: cape *colaturæ vehementer expreſſæ*, libras tres; *aceti vini albi*, ſemilibram: *manus* & *pedes* hoc *balneo* utantur, aut *pannis* ab hoc *decocto*

ma-

madidis *tepidè* involvantur. Non autem ubique *omnibus his incoctis* opus eſt, nam interdum *duò* aut *tria* ſuffecerint.

SPONGIA frigida nonnunquam paratur, hoc modò: *Præſcriptis* decoquendis adde *foliorum byoſcyami*, *mandragoræ* & *papaveris albi*, ſingulorum manipulum unum; cape de *colaturâ*, libram; *ſucci lactucæ*, uncias quatuor; *opii* in hoc decocto *diſſoluti*, drachmam: *miſce*. Hoc ex *decocto* ter quatérve *maceratam* ſpongiam in *umbrâ* ſiccato: cùm *uti* velis, *iterum* macerato, ac *tepidam* admoveto *naribus*. Si hoc modo *diuturnior* obrepat *ſomnus*, tum ſpongia *macerata* decocto *ſerpilli*, *majoranæ*, *apii*, & ſeminis *fœniculi*, cum aceto *naribus* apponatur. *Elegans.*

Accipe *croci*, *opii*, *myrrhæ*, *hyoſcyami albi*, corticum *radicum mandragoræ*, ſingulorum ſcripulum: cum *ſucco lactucæ* fiant *trochiſci*. Unus ſolvatur *albumine ovi*, vel *lacte muliebri*: fiat *inunctiò* temporum.

TEMPUS. Tunc *his* utemur cùm ſomnus *levioribus* evocari non poteſt, & cùm *ſumma* adeſt neceſſitas. *Opium*, niſi *fermentatione* fractum fuerit, nunquam *intùs* exhibeatur. quare *philonium* ſit *ſex* menſium; *perennat* enim in *decimum* annum: ſed tamen *quò* fuerit *vetuſtius*, *eò* erit *imbellius*. Sedato *dolore* ac placatis *vigiliis*, ilicò *removeantur* hæc *narcotica*, ne *calidæ* intemperiei *frigida* ſuperveniat, quod eſt *calamitoſum*. *Tempus.* *Cautio de* OPIO.

PARS: non admove *ſuturæ coronali*, ſed *temporibus* & *fronti*: *auribus* quoque indit *Rhazes* (qui *centum* annos *medicinam* fecit) ſed *bellum* indixit *auditui*; quare, ſi licet, *præſtat* ſuperſedere ab *ejus* uſu, & potius quid *unguenti roſati* cum *oleo* nenupharis *auribus* & *naribus* inferre; adjectâ parte *populnei*, ſi *recens* fuerit. *Parti cui.*

CAUTIO.

Ubi *craſſi* & *glutinoſi* ſucci exuberant, *alieniſſima* ab eis ſint quæ *torporem* inferunt, modò abſit ab *ægro* periculum.

QUAE verò *remedia* præſcribuntur, non ad *dolorem* capitis *ipſum*, ſed ad CAUSAS dolorum, *varia* eſſe debent, ut fuerit *cauſa* morbifica *varia*. *Ad cauſas dolorum.*

In CALIDA enim *intemperie* ſine *materiâ*, foris adhibeatur *oleum roſatum*, quo diu *medici* uſi fuere ante

Sine materia. *Galeni* tempora. *Trallianus* momentum *aceti* affundit, quò magis penetret. *Adſit illa cautio*, ut ad uncias *olei* ferè tres, *aceti* ſemuncia affundatur; alioqui *ſomnos* excutit. ita quindecim vel viginti diebus uti licuerit. ita & *oleum cydoniorum* (melinum *veteribus* dictum) in *uſum* vocabitur cùm pauco *aceto*: unguento *roſato* lubenter utimur in *capitis* ardore, cùm non ita effluat ut *oleum*: ſuccus *portulacæ* illi miſceri poteſt.

Cautio de aceto.

Ab intemperie frig. Si frigus *materiæ* expers moleſtum ſit, *non* admovenda erunt *quæ* ingratum *odorem* ſpirant, quale eſt *oleum laurinum* & *irinum*; ſed potius fiant FOTUS ex *ſpongiâ* imbibita *aquâ* decocti *chamæmelorum*, vel foliorum *lauri*, *ſerpilli* vel *hyſſopi*, *calaminthæ*, *rutæ*, *iberidis*, *praſſii*: vel oleo *chamæmelino* incoquantur *folia* lauri.

Exemp. In *validâ* intemperie *frigidâ* utitur *Galenus* Euphorbio, cum *cerâ* & *oleo non adſtringente*: accipit *Euphorbii* unciam, *ceræ* uncias tres, *olei* libram. quaſi dicat: ſint *olei* partes duodecim, *ceræ* tres, & una *euphorbii*: ut; Accipe *euphorbii*, drachmam; *ceræ*, drachmas tres; *olei communis*, *anethini*, vel *chamæmelini*, vel *nardi*, ſeſcunciam: *miſce*. applicentur *parti dolenti*. Vel fiant *fomenta* ex *herbarum* manipulis tribus, *aquæ*, libris quadraginta: *bulliant* ad *quartæ* partis conſumptionem.

Fortiora. *Rhazes* contumaciorem videns *hanc intemperiem*, conficiebat *trochiſcos* ex pulvere *euphorbii*, *caſtorei*, *pyrethri*, *ſinapi*, *hyſſopi*, *ſtyracis*, *rutæ*, *marrubii*: comminuebat hæc in *pulverem* ſubtiliſſimum; *aromatico vino* excipiebat, & in *uſum* reponebat: à *fotu*, ſiccato *capite*, accipe *horum trochiſcorum* drachmam, cum *oleo caryophyllorum*, vel de *ſpicâ*, ſuturæ *coronali* impone, priùs *fricato* capite, ut *pervia* ſit *vis* remedii: *frons* & *tempora* illinuntur, ac *auribus* quid indit *Rhazes*. Tam *pertinax* hoc vitium eſt, ut *Aretæus*, *Rhazes*, *Avicenna* ad *ſinapiſmos*, *dropaces*, & *phœnigmos* tandem ſurgant. Nil itaque mirum, ſi *hoc ævo* dolores non expugnentur, cùm *lenioribus* oppugnentur, nec ad *robuſta* illa facilè transferant *curationem* medici.

Notan.

Cum materia. Sin verò non *ſimplex* ſit, *nudáve* intemperies, ſed ſi ſeſe jungat *materia*, purgato toto *corpore* & *capite*, ei admovebimus *remedia*. In quorum *uſu* illud notandum, *materiam* doloris gigni in *capite*, vel *aliunde* importari, vel *vi* detineri.

Cùm gignitur in *capite*, ſint *remedia* ita comparata, ut *intem-*

intemperiem abigant: maximè autem à *frigore* gignitur; ſint igitur *calida odorata*, qualis maximè eſt *ambra* & *moſcus*: hæc *ſuturæ* coronali, *auribus* ac *naribus* erunt inferenda, ut recreetur *ſpiritus animalis*, & ſi qui *flatus* adſint à *frigore*, diſſipentur. hoc efficit & *oleum* ſeminis *ſalviæ*, & ejus *decoctum*.

Sin *aliunde* affluat *materia* morbifica in *caput*, erit *repellenda* ſuccis *frigidis craſſis*: nam *frigidum craſſum* maximè refrigerat, ut *calidum tenue* valentiſſimè calfacit: ſed tamen *leptomeriâ* prædita *his* miſceri debent. laudatur *oleum roſatum recens*, eo anno confectum; id validè *aſtringit*, ac ſtrenuè *refrigerat*. Quod ſi *molliora* fuerint corpora, *leniùs* agendum erit, *oleoque chamæmelino* erit utendum, quod ex *oleis* & *floribus immaturis* confectum fuit.

Omnibus miſcendum eſt *acetum*; niſi *vigiliæ* urgeant: alioqui reponimus *ejus* loco *ſuccum acetoſæ*, *radicum quinquefolii*, aut *aranciorum acidorum*, & *limonum*: ſed ſint hi *fructus maturi*, ut penetrent *ſucci*. *Aceti in his uſus.*

Sed qui prudenter hæc in *uſum* vocare velit, videre debet, quâ *tecmarſi* ſint adhibenda: in *quo* capitis *dolore* commoda ſint: *quâ copiâ* ſint præſcribenda: *quo modo* in uſum vocanda: *quo tempore*: & *cui parti* capitis imponenda. *Tecmarſis.*

Cùm *ſine materiâ* dolor *capiti* incubuit, *moderatè* admodum *his* utendum erit; ſin *materia* adfuerit, *ea* perpetuò ab *influxu* arcenda, ſive *fervida*, ſive *frigida* fuerit.

Id notandum, ſi *calida* materies *morbifica* fuerit, *frigidis* & *adſtringentibus* remediis utendum erit, ut *oleo roſato omphacino*, cum *aquâ roſatâ*: ſin *frigida* fuerit *morbi* materia, non ſint *aſtringentia*, attamen *frigida*, quale eſt *oleum roſatum* completum, & *violatum*. *Notanda.*

Accuratè *cuncta* in negotiis *capitis* ſunt tranſigenda, *minimam* enim noxam *facillimè* ſentit: quare ſi evenerit ut *alii affectus* ſeſe miſceant *doloribus* capitis, *obſtructio*, *febris*, *catarrhus*; religioſiùs agendum erit.

Quòd ſi *obſtructio* ſeſe jungat, ab uſu *adſtringentium* remediorum (quæ *foris* adhibentur) erit *abſtinendum*: nam geminarent *infarctus*: hinc eſt quòd *veteres* ad *ſomnum* provocandum præſcripſere *ſerpillum*, *crocum*, *pulegium*, & *anethum*; nam expugnant *vigiliarum* cauſam, *obſtructionem*. ut *rhabarbarum* evacuat *bilem* & refrigerat, ita *vinum* anethinum *ſomniferum* eſt. *Obſtructio capiti.*

Cum febre. Si dolor *caput* fatiget cùm homo FEBRI implicitus jacet, perpendendum num ſit *dolor criticus*, nec ne: ſi *criticus*, nullo loco uſui erunt *frigida reprimentia*, quia *jamjam* futuram *hemorrhagiam* ſignificat. ſi hanc prohibueris, *mortem* inferes. Quòd ſi *non criticus* fuerit dolor, *is* erit vel à febre *pituitosâ* vel *biliosâ*: ſi *materia* quâdam *acrimoniâ* exardeſcat, licebit *eam* reprimere *adſtringentibus*: ſin *pituitoſa* fuerit, *retuſio* utilis quidem erit, quæ fit *rerum frigidarum* uſu; at *repreſſio*, non fiat *adſtringentibus*.

Cum catharro. Quòd ſi *catarrhi* ſoboles ſit *dolor*, ſi ejus *materia acris* fuerit *uberrima*, *contaminata* malignâ vi, *ſalſa* & *putrida*, à repulſione *temperandum*, ne *materia* ruat in *pulmones*, à vi *remediorum* eò præcipitata: alioqui *reprimere* licet, non tamen ita *aſtringentibus*.

Aceti copia. Sed quâ COPIA, *frigida* capiti erunt admovenda, & *adſtringentia*, quale eſt *acetum*? Dicimus conſiderandam eſſe *cauſam* doloris, *dolorem ipſum*, & ei *annexa*, ut *vigiliæ* & *delirii* metus. Si enim à *ſanguine* fuerit *dolor*, multum *aceti* erit miſcendum: parciùs cùm *pituita* moleſta eſt: parciſſimè ſi *bilis* fatiget, nimium enim *ſiccat*: at *minima* ſit ejus copia ubi *melancholia* bellum *naturæ* movet. Quò dolor *acerbior* fuerit, eò *parciùs* aceto erit utendum, ob ejus *acrimoniam*, dolori infeſtam; & *vigiliis contumacibus* inimicum eſt *acetum*.

CAPITIS quinetiam natura eſt luſtranda, in *temperie*, *ſtructurâ*, & *ſitu*. Caput quod *temperiem inſignem* nactum fuit, uberrimam *copiam* medicaminum *repellentium* perfert: *frigidius* ſi fuerit, *non ita*: minimè *calidius*, quòd *vigiliæ* exhauriant: nec caput *ſiccum*, aceti *uſu* gaudet: at *humidum*, uberiorem *copiam* perfert.

Qualia ferat cerebrū. Quare aſſero, in admovendis *capiti* remediis, cerebri *temperiem* unicè eſſe perpendendam, quod tale eſt, ut nec validè æſtu *incandeſcentia*, nec admodum *frigida* ferat: ut enim *frigore* materia *illo* concepta exprimitur, ita & *calore* in fluxum laxatur.

Structurâ ſi laxiore *caput* fuerit, *minori* copiâ *aceti* utemur, quòd *vehiculo* non egeat penetrabili: ſi *denſior* fuerit, *copioſiùs*.

SITUS ſi fuerit *dolor* ad *peripheriam*, ab *aceto* cavendum, ut ſi *pericranium* doleat: à *ſuturis* quoque cavendum. nam *frons* & *tempora* validiora ferunt.

Vſus præceptorum. Ut ſi *dolor* fuerit à *ſanguine*, accipe *olei roſati omphacini* uncias

Digitized by Google

uncias tres ; *aquæ roſatæ*, ſeſcunciam : *miſce*, & conquaſſentur in *mortario plumbeo*, nam ita ſeſe *oleum* cæteris miſcet. *linteum* ex eo calidum *capiti* imponatur.

Si à *bile* fuerit, accipies *olei roſati, aquæ roſatæ*, cujuſque uncias duas cum ſemiſſe ; *aceti*, ſemunciam : *miſce :* vel accipiemus *ſeminum althææ* & *malvæ*, cujuſque drachmas duas : affuſo *aceto* conquaſſentur *piſtillo* ;& linteo *aquæ roſatæ* tincto excipiantur ; ac *capiti* admove : Ita & *ſemen cydoniorum* & *pſyllii* admovetur, & oleum *nymphææ, cucurbitæ*, florum *ſalicum*, & *violarum*. *A bile.*

Vigiliæ ſi *doloribus* nectantur, accipiemus *olei roſati omphacini* uncias duas ; *aquæ roſatæ*, ſeſcunciam ; *olei violacei*, *ſucci lactucæ*, ſingulorum ſemunciam ; *acetoſitatis citrii*, unciam : *miſce.* *Vigil.*

Pituitoſa ſi fuerit materia, accipe *olei roſati completi* uncias tres ; *olei chamæmelini*, unciæ ſemiſſem ; *aceti*, unciam ; *remiſce.* *Pituita.*

Cùm materia *morbifica* fuerit *calida*, actu *frigidis* remediis utemur : ſin *frigida* fuerit, actu *tepidis*. in *molli* corpore uſus eorum ſit *tepidus :* ita & *declinante* morbo *calido*. His igitur CAUTIONIBUS *capiti* inferenda erunt *remedia*. jam copiam *eorum* ſubdimus, *Qualitas remedii actu.*

SERIES *Remediorum quibus cerebri intemperies in melius vertitur, ac languore fractum erigitur.*

CAPUT CALIDUM CORROBORANTIA, & in eo conceptam BILEM ac extra venas effuſam ALTERANTIA.

Roſa accerſit quoque *ſomnum*, *mentem* & *cerebrum* firmat. *Viola*, hæc emollit *præaſſatam bilem*, ac lenit ejus *ferociam*, & *ſomnum* evocat. *Nymphææ flos* humectat *ſecundo* ordine. *Lactucæ* folia & ſemen ſine injuriâ *ſomnum* accerſit, unde *anathymiaſi* ſuavi rigato *cerebro*, æſtu *incandeſcens bilis* miteſcit ; à *cœnâ* manducatur : Ita olim antiqui, qui *menſas frigidas* celebrârunt, hoc eſt, *acetaria*. Sed tempore *Plutarchi* à *caudâ* ad *os* (ut inquit *Plato)* primùm tranſlatæ *lactucæ*, ut prodidit *ejus* ferè coætaneus *Martialis*, dum inquit : *Intus.* *Lactuca.*

Claudere quæ cœnas lactuca ſolebat avorum,
Dic mihi cur noſtras inchoat illa dapes ?

quaſi dicat: olim ad *ſomnum* mandebant *lactucas*, jam ad *luxum*, quò *ventriculus* recreatus *lactucæ* frigore *avidiùs* paſtum ineat. *Portulaca* & ejus *aſparagi* in *acetarium* cocti: *Acetoſa*, & ejus *folia* inciſa, & cum *butyro* cocta, *gratiſſimum* præbent olus & *capiti* & *cordi*: *papaver*, *ceterachum*, *& capillus Veneris*, qui tamen *modicè* calet, ſed *ichorem bilioſum* ad *veſicam* ablegat, atque *hinc* refrigerat, *exhauſtâ* bile. *Citri acetoſitas* ſaccharo condîta, ab *æſtivo* ſole: *granatorum ſuccus ac vinum*, *ribes*, *berberis*, hordei *farina*, & inde *pulticula*: *mirobalani condîtæ*: *hordeacea aqua*, & *aquæ gelidæ* potus conſerva *foliorum lactucæ*.

Conſerva & Electaria. Diacorallium & diacodium, conſerva *ſymphyti*, *manus Chriſti*, *diatragacanthum frigidum*, & *diamargariton frigidum*: hæc *robur* capiti afflant *calido*. *Requies* antidotus, & *philonium*: ſed hæc ſunt *prudenter* exhibenda: ut & *diaolibanum opiatum*, & *ambroſia* Archibii in Antidotario *Florentino*, diacodion *ſimplex* & *compoſitum*, pilulæ de *cynogloſſâ*, trochiſci de *ſuccino* apud *Fernelium*, ſyrupus *nymphææ*, conſerva *boraginis*, *diatrion ſantalon*; Polenta, id eſt, *farina* toſti *hordei viridis*.

Potanda. Accipe *hordei mundati* unciam; *ſeminum quatuor frigidorum majorum excorticatorum*, feminis *papaveris albi*, cujuſque drachmam: fiat *emulſio* ex *aquâ*, ad uncias quatuor; adde *ſyrupi de papavere*, *ſacchari albi*, ſingulorum unciam: fiat *hordeatum*. Julepum *roſatum* & *violatum*. Syrupi *papaveris nigri*, unciæ duæ; *aquæ nymphææ*, unciæ tres; miſce. *ſomnum* infert. Lac *amygdalinum*, cum emulſione *ſeminum frigidorum*; vel emulſio *ſeminum papaveris* ex *aquâ lactucæ*. Accipe *ſyrupi roſati*, *diacodii*, cujuſque uncias duas: ſumat *mediam* partem *horâ* ſomni. *Syrupus violatus*, & *nymphææ* diluatur aquâ *meliſſæ*, *endiviæ*, & *lactucæ*. A paſtu datur *miva cydoniorum*, cum conſervâ *roſatâ*, & *ſeminibus coriandri*.

Roborans. Electarium roborans: Accipe *pulveris diarrhodonis abbatis*, *trium ſantalorum*, cujuſque ſcriptulum; *oſſis de corde cervi*, numerum unum; *ſacchari roſati tabulati* quod ſufficit: adde *conſervæ bugloſſi*, *boraginis*, *nymphææ*, *roſarum*, cujuſque drachmas duas; *conſervæ cichorii*, *corticis citri*, ſingularum drachmam: fiat Conditum, quatuor foliis *auri* coopertum. Præbentur *medicamina* cum aquâ *verbenæ*: olei *margaritarum* ſena grana.

Observatio; Apozemata hîc *ſantalis* imbuuntur.

Fo-

FORIS.

CAPITI CALIDO FORIS admoventur CORROBORANTIA, & æſtum ALTERANTIA: ut unctiones *humidæ & frigidæ*, & lotiones *moderatione* quadam præditæ: *Apophlegmatiſmi* quoque temperati, & *ſternutatoria, fotus, irrigationes* quas embrochas vocant, *cataplaſmata, frontalia.* Silva horum *remediorum* eſt maxima unde *hæc* fabricantur, ut *roſæ, violæ, nymphææ*, & ejus *folia* & *oleum*, liguſtri *flores* ex aceto, *hippogloſſum.*

PULVERES Cephalici ex *violis, nymphæâ, roſis, chamæmelis, papavere, mandragorâ, anetho, ſtœchade, ſantalis, lactuca. Lac, acetum, aqua roſata, caphura*, quæ *frigida* eſt, & *ſicca* ordine tertio, *leptomeriâ* præclarè prædita, cum *aquâ* roſatâ *temporibus* & *fronti* admovetur, pro *fotu*: trochiſci de *caphurâ, populus, ſolatrum*, & *ſempervivum*, papaver *album*, tum *nigrum*, & *rhœas*, mandragoræ *folia* & *radix*, cum oleo *fronti* illita.

Repercutientia omnia vapores *calidos*, ut *oxyrrhodanon*: *Repellentia.*
poſca: ex quâ & *os* ſæpe lavatur; *unguentum populneum* non rancidum: *opium* ſi addendum, non ultra *decem* grana accipiat uncia. *Vnguentum roſatum*, placentæ ex *roſis*, & quicquid inde fingi poterit; nam ſuavi *odore* unà recreat *roſa* cerebrum, ac *vapores* à *cerebro* arcet: unde *roſeæ coronæ* *Roſa menſis*
olim *menſis vinoſis* expetitæ fuere, quòd *ebrietati* hac vi re- *expetita.*
ſiſtant: unde *Anacreon* ipſum vinum olens cecinit:

Τὸ ῥόδον τὸ τῶν ἐρώτων
Μίξωμεν Διονύσῳ,
Τὸ ῥόδον τὸ καλλίφυλλον
Κροτάφοισιν ἁρμόσαντες,
Πίνωμεν ἁβρὰ γελῶντες.

Hoc eſt;

Roſam amoribus dicatam
Sociemus ad Lyæum:
Foliis roſam decoram
Capiti revincientes,
Calices jocemur inter.

Roſæ *vino* maceratæ & admotæ; vel roſæ *linteo* exceptæ & odoratæ: *cucurbitæ* quoque *fruſta* conferunt; *liguſtrum, plantago, pampini*: Pomorum & herbarum etiam *ſucci*: *Violæ*, ſemen *lactucæ* & *portulacæ, ſantala, fœnugræcum*,

(quod *temperie* valet) *mori* ſuccus cum *aceto*, *pſyllium* cum *aquâ roſatâ*. Rhodoſtagmate, hoc eſt, *aquâ roſatâ* fove *caput* ex *ſpongiâ*, & poſtea illinc caput *unguento roſato*; ita *frigidum* permanebit: *portulacæ* folia contuſa: *fungi* ab imæ ſtirpe *ſambuci* avulſi, ac cum *aquâ roſatâ* admoti: aqua *florum ſambuci*, aqua *cucurbitæ* & *melonum*, uvæ *immaturæ* ſuccus, *muſcus arborum* cum *oleo*, polygoni *ſuccus* & endiviæ: *muccus* limacum: *Rhodia radix* cum roſaceo *fronti* & *temporibus* adhibita.

Ebrietatis medicamen.

MELILOTUS: *Cratinus* hunc vocavit ἀεὶ φρȣρὸν, ſemper cuſtodem, (Latini *Sertulam*) quòd præcipuè *ebrietatis* fervorem mitigaret *coronis* impoſita *herba*, ac caput à *dolore* cuſtodiret *vi frigidâ*, auctore *Athenæo*, qui ſcripſit μελιλώτινοι ςέφανοι κηρύσσων⊙ ῥεαψοχπκώτατοι. Poculis dedita *antiquitas*, acerbiſſimos cùm in *dolores* capitis ſæpe incurreret, *præſentius* medicamen ſenſit nullum, quàm *loris* arctè *caput* cùm ſtringeret: hæc tandem *jucunditate* mutavere,

Vnde Coronæ

nexis *coronis* ex *hederâ*, *meliloto*, *myrto*, *roſis*. Tantus *coronarum* uſus fuit apud veteres, ut *Mneſtheus* atque *Callimachus* privatim de illis ſcripſerint. Nec his *humana luxuria* ſatiari potuit, Sed, inquit *Plinius*, ex auro & argento *folia* tegere cœperunt, *pretioſiſque unguentis* perfundere: quaſi parum eſſet à *naturâ* elargitis perfrui, niſi aut *illam* vincere, aut dehoneſtare tentaſſent. *braſſicæ* ſuccus, & *ejus* folium *capiti* admotum; *coriandrum* cum *roſis* linteo exceptum, *aceto* tinctum, ad *odorem*: aqua *betulæ arboris*: fabaria *piſtata* cum *aceto*, nymphææ *folium* capiti admotum.

Lotiones.

LOTIONES ex *roſis*, *violis*, *nymphæâ*, cum lixivio ex *cineribus* ſalicis; & ex *aquâ* tepidâ, vel *decocto* lactucæ, & *aquâ* verbenæ. Accipe *folia lactucæ*, & *capita papaveris*, cum *chamæmelis*, foliis *ſalicis*, *nymphææ*, *cucurbitæ*, *betonicâ*, *violis*, vel *roſis*: ex *aquâ* coquantur, ac addito *aceto*, fiat fotus. *Balnea* hîc conveniunt quæ *hepati calenti* adſcribuntur: *Mandragora* coquitur cùm *hordeo*, pro fotu.

Olea.

INUNCTIONES ex *pinguedine*, & oleo *recenti*, ex oleo *roſato*, *chamæmelino*, ex *immaturis floribus* fabricato: *nymphææ* oleo, vel ex oleo *communi* cum pauco *aceto*: camphora ex *unguento roſato*, vel ex *adipibus* & oleo *amygdalino*, validè *rubores faciei* abigit: Laudatur & *oleum* in quo *cucurbita* coxit, vel *flores* ejus macerati ſunt: & oleum *liguſtri*, oleum *myrtinum*, *cydoneorum*, oleum *ver-*

benæ,

benæ, cerotum *refrigerans Galeni*, oleum *mandragoræ, papaveris*, & *populneum*; his adde *oleum chamęmelinum*.

APOPHLEGMATISMI ex *aquâ tepidâ* & *lacte*, ex mulsâ cum *ſero lactis*.

Odoramenta ex *aceto*, *aquâ roſatâ* & *caphurâ*. Sacculi fiant roſcidi ex *aquâ* & *aceto*.

FRONTALE. Accipe *farinæ hordei* ſemimanipulum; *ſeminis papaveris*, drachmas tres; cum *lacte muliebri*, *oleo* & *aceto roſato*, vel decocto *capitum papaveris*, fiat *pulticula*, quæ, inter *duas* ſindones, *fronti* admoveatur: miſcentur interdum *roſæ*, *violæ*, & flores *nymphęæ*. *Splenia.*

ALIUD: Accipe *ſeminum* conquaſſatorum *althęæ*, *pſyllii*, cujuſque ſemunciam: macerentur *aceto*, & in *duobus* linteis excepta, *capiti* admove.

ALIUD: Accipe *foliorum lactucæ* manipulos duos; *florum roſarum*, manipulum; *ſeminum papaveris*, ſeſquidrachmam: adde *farinæ* drachmas ſex: coque in *aquâ*; adjectoque *olei violati* quod ſufficit, fiat *cataplaſma*.

ALIUD: Accipe *roſas rubras* maceratas in *vino*, excipiantur inter *duas* ſindones *tres* digitos latas: & ab *unâ* aure ad *aliam*, extenſum fiat *ſplenium*: ita *nymphęæ* & *violarum* flores, cum *chamęmelis*, & *cyperi radice* excipiuntur. Si *ſomnus* ſit inducendus, adde folia *lactucæ*, *papaveris* vel *mandragoræ*; vel ſemina *papaveris*, *lactucæ*, & *ſantala*, cum pauco *ſemine anethi*, fiat *ſplenium*, quod ex *aquæ roſatæ* & *aceti* fumo ſuffiatur. *Placet nobis* hapſus *lanæ* vel *bombacis*, oleo *violaceo tepente* imbutus: poterit addi *lac muliebre*, & *fronti* & *temporibus* admoveri. *Lac muliebre* cum pauco *aceto*: muccago *pſyllii* cum oleo *violato*, vel *roſato*, vel *amygdalino*. *Somno.* *Euporiſton.*

OXYRRHODINON ex *oleo roſato*, cum ſeſcuplâ vel ſextuplâ parte *aceti*; ut *olei* unciam, *aceti* drachmas duas: *miſce*, & agita diu in *phialâ*. Vel ubi metus adeſt *phrenitidis*, accipe *olei roſati* unciam; *olei nymphęæ*, ſemunciam; *olei papaveris*, *ſucci ſolatri* vel *lactucæ*, vel *papaveris*, vel *roſati*, *aceti*, vel potius *ſucci limonum*, ſingulorum drachmas tres: in *phialâ* diu miſceantur. *Phrenit.*

ALIUD: Accipe *olei roſati completi* uncias duas; *aquæ violatæ*, vel *nymphęæ*, unciam; *aceti*, ſemunciam. *Trochiſci narcotici* apud *Fernelium*, libro ſeptimo ubi de Trochiſcis.

CAUTIO.

Parcè utendum in capite, quæ manifeſtè adſtringunt: & ſæpe *calida* quædam adduntur, ut *reliqua* penetrent. Si fuerit non *fixus* dolor, ſed *fugax*, ab imminente *criſi*, nullo modo erit *reprimendus*: nam *naturæ* ductu jamjam *hæmorrhagiam* in *procinctu* eſſe denotat, quam ſi retuſeris, *mortem* adferes. Notabimus facilè, *criticum* eſſe, ſi in *diem* criticum per *febres* incurrerit: & ſi *pepaſmi* ſigna per *febres* præceſſerint: ut *urinæ* coctio.

Rubor faciei. AD FACIEI RUBOREM: Accipe *Lithargyri argentei*, unciam; *cerusæ albiſſimæ*, drachmas tres; *caphuræ*, ſcriptulos duos; *aquæ ſolani*, *lactucæ*, *nenupharis*, cujuſque uncias tres; *aceti albi*, uncias duas; reſideant *horis* ſex; & *filtro* tranſmitte: Aqua *vitreo vaſe* ſervatur; ac cottidie *bis* aut *ter* ea *facies* madeſcat.

Aliud: Accipe *unguenti roſati* unciam; *ſulphuris in pollinem acti*, binos ſcriptulos: miſce *ſine foco*.

Accipe *radices lapatii acuti* quot volueris; ablue & exſicca *interiora dura*: pulveriſentur ruditer, & miſceantur cum *axungiâ* veteri *liquefactâ* & *colatâ*; & cum *cerâ albâ* fiat *unguentum*: adde parū m *mercurii* extincti *ſalivâ* hominis *jejuni*.

Vel accipe jam dictas *radices*, eaſque miſce cum *unguento roſato*: adde parum *mercurii crudi*, diu fricti cum *albumine ovi*, vel præparati in *micâ* panis *calidi*.

AD *guttam* Roſaceam: *Ceruſa* ponatur cum *aquâ roſaceâ* ad *Solem*: quâ ſiccatâ, adjiciatur *alia*, dum fiat *albiſſima*, & fiant *pilulæ*. Solvatur una ex *roſaceâ*, & illinatur *facies*.

Piſtentur *nuclei pinei recentes*, & coquantur ex *lacte* & *roſaceâ*: colligatur *ſupernatans pinguedo* poſt refrigerationem: Eo *facies* illinatur. Ad veterem *guttam raſaceam* accipe *caphuræ* drachmam; *boracis*, drachmas duas; *farinæ cicerum*, ſemunciam: miſce cum ſucco *citrangulorum* & *melle*; inunge.

CAPUT FRIGIDUM CORROBORANTIA, ac in eo conceptam PITUITAM ac extra venas effuſam ALTERANTIA.

INTUS.

Simplicia. Talia ſunt *Betonica*, *ſalvia* anguſtifolia, *nervos* firmat; ange-

angelica, chamæmelum, acorum, lavendula, coriandrum, radix *imperialis, dictamnus, lauri* folia, *verbena, ſatureia, euphragia; majorana*, hæc *leptomeriâ* valet, & *flatus* excutit; *chamæpitys, cyperus, hyſſopum, praſſium, artemiſia, origanum, calamintha, meliſſa, primula veris, thymus*; ſerpillum *ſomnos* adfert, & *catarrhos* ſiſtit: roſmarinus *ſenſus* omnes & *memoriam* recreat, *tremori* & *paralyſi* dicatus; *myrtus* ſpiritus *animales* fovet, & *catarrhos* ſiſtit; *calamus* aromaticus, *acorus* & galanga *flatus* excutiunt; *helenium, pæonia* mas, *pavores* abigit, & aperit; *ocymum caryophyllarum, ruta, iris, ſpica, centaurium* minus, *nervis* dicatum eſt; *coriandrum, piper*, cortex *citri* conditus, *zinziber* conditum, *caſtorium, guaiacum, cubebæ, nux* myriſtica, *juniperi* baccæ, *maſtix*; ariſtolochia *lentam* adimit *pituitam*; hinc *Epilepſiæ* ab utero inſigniter confert: *thus* confert *oblivioni*, & *hebetudini*, inquit *Avicenna*, nam *animales ſpiritus* recreat. *Pyrethrum* conditum *epilepticis* prodeſt; *aqua* exſtillata ex *floribus* tiliæ; *myrrha*, medicamen è *ſcyllâ*; *fœniculum*, quod oculis ſtudet, Salſa parilla, & *ſaſſafras*.

Conſerva & ſpecies.

Pilulæ de ariſtolochiâ, à *Fernelio* deſcriptæ, libro ſeptimo. Conſerva *florum* vetonicæ *altilis*, conſerva *florum ſalviæ*, & *anthos*, *diacorum*, *diapæonias*, *diamargaritum* calidum, *ſtœchas* Arabica; & ex eâ *unicus* ſyrupus *cephalicus* calidus, de *ſtœchade*, celebris habetur; nam *ſtœchas* quaſi vitam *nervis* afflat: ſed *ſtœchas* per ſe, ut & alia *cephalica*, nimis *calida* eſt; quare hoc ferè ſolo *ſyrupo* utimur in *frigido* cerebro. *Gal.* tertio κτ̀ τόπους, *myrrham* & *crocum* rejicit: quòd nimis *odorata* cùm ſint, *plethoricis* cauſis gravent *caput*: quare ſint leviter *odorata*; quale eſt *coriandrum*. Confectio *anacardiana*. hoc vehementer firmat *cerebrum*, terebinthinæ *cypriæ* drachmæ tres, *confectionis anacardinæ*, drachma; *miſce*; fiat bolus: *diacyminum*, conſerva *pæoniæ*, cum *ejus* ſemine; *diacaſtorium*, electarium *pleres archôn* mirè juvat; *dianthos*, *diamoſcum*; ſed inter cætera excellit *Theriaca* & *Mithridatium*, aurea *Alexandrina*, aromaticum *roſatum*. confectio *lætificans Rhaſis*, capite De *melancholiâ* ab eo deſcripta, nono libro ad Almanſorem: *In ea, id notandum, quòd accipit pro tribus partibus mellis, unam pulverum: at noſtri pragmatici unciæ ſacchari aut mellis drachmam aſſcribunt aromatum; ſed nullo ſucceſſu ſæpe*. Theriaca *diateſſaron*; trochiſci de *galliâ moſcatâ*.

Odorata rejiciuntur.

Bolus.

Notandum.

Accipe

Electarium. Accipe *pulveris aromatici roſati*, ex deſcriptione *Gabrielis*, & roſatæ *novellæ*, cujuſque drachmam; *pulveris diagalangæ* & *diacymini*, ſingulorum ſemidrachmam; *ſacchari ſoluti* in decocto *ſalviæ*, vel *betonicæ*, quod ſatis ſit: fiat *electarium* in tabulis pondere *duarum* drachmarū, vel *trium*.

Accipe *olei florum roriſmarini* vel *ſalviæ*, vel *aniſi*, ſemiſcriptulum; *aqua cinnamomi* ſolvantur tres unciæ *ſacchari*; & fiat *confectio* in rotulis.

Potanda. *Mulſa* & *mulſum* cum herbis, nuce myriſticâ, & cæteris aromatibus: ſed non ſit *mulſum* vinoſum à *fermentatione* redditum. audi *Pauli* ab Æginâ de hoc ſententiam: is ita ſcribit, 3. lib. 6. *Hydromelum*, quod à *Cebyra* adfertur *vinoſum* in parvis *vaſis*, reprobandum eſt in *Phrenitide*, ut quod pejora detrimenta quàm *vinum* in talibus inducat, & præſertim in *capitis* affectibus, & ante *coctionem*. Decoctum *ligni guaiaci* cum floribus *cardui benedicti* laudatum eſt *remedium*: Sunt enim *affinia*, eodemque modo *agentia*, (ὁμοιότροπα vocat *Hippocrates*) ad *peripheriam* enim corporis diffundunt *ſuccos*, ac à *capite* avertunt. *Aqua theriacalis* cum *ſucco betonicæ* hauſta *bis* in ſeptimanâ, ſub *ingreſſum* lecti.

Potio. Accipe *foliorum ſalviæ* manipulos tres; *ſeminum pæoniæ* unciam, (vel potius ex D. *Langii* ſententiâ fraxinellæ) *aniſi* ſemunciam; *glycyrrhizæ raſæ*, drachmas ſex; *caſtorei*, ſcriptulum: coque ex *vino*; fiat *potio*.

Accipe *ſyrupum ſtœchados*, *oxymel*, & *mel roſatum*, cum *aquâ ſalviæ*, *rutæ*, vel *betonicæ*. Aqua *vitæ* in quâ maceratum ſit *caſtorium*, *acorum*, *ſalvia*, vel *maſtix*, aut *calendula*.

Accipe *mithridatii*, *theriacæ* antiquæ, confectionis *anacardinæ*, cujuſque ſemidrachmam; *caſtorii*, ſcriptulum ſemis; *aquæ vitæ*, in quâ infuſa fuit *nux moſchata*, ſemunciam: fiat *hauſtus*. Hæc mirum in modum recreant *cerebrum*; ut & illud:

Accipe *hyſſopi*, *ſalviæ*, cujuſque ſeſquimanipulum; *florum roriſmarini*, manipulos tres; *nucis myriſticæ*, ſeſquidrachmam: tepidè macerentur in *aquâ vitæ*, horis viginti quatuor; factaque colaturâ, *novæ herbæ* imponantur, idque ſæpius. Vel *aquæ vitæ* quid imponitur *theriacæ*, *mithridatii*, vel *diamoſci dulcis*, aut *diambræ* & *caſtorei*. Aqua *florum roriſmarini*: vina quoque *medicata*, ut *roriſmarini*, aqua *canellæ* diſtillata. *Apozemata* aromatizentur *zinzibere*.

De-

Decoctum *cephalicum*, deſcriptum in Antidotario Florentino cum *ſerapiis*. Decoctum *florum ſtœchados* cum *melle*. Aqua *theriacalis* cum *ſucco* betonicæ: *oxymel* celeberrimum eſt medicamen. *Succus* & *radix* Scorſoneræ. *Cubebarum* grana quinque *cottidie* devorata. *herba gallæ* bibita; ita vocant *horminum*. Vinum *juniperinum*.

SEMPER *adſit remediis ſtœchas*.

Syrupus *praſſii*, mel *anthoſatum*, ſyrupus de *arthemiſiâ*. Hæc tenuant, & expedita reddunt quæ *obſtructa* connivebant: *utilia* futura, modò *febris* abſit. ſyrupus *hyſſopi*, mel *roſatum*, ſyrupus *acetoſus* ſimplex, *acetum* ſcylliticum. *Syrupi.* *Cautio.*

Accipe *liquoris diſtillatitii lilii convallii*, in quo *aurum* vel *ferrum* ſæpe exſtinctum fuit, *aquæ* diſtillatæ *ceraſorum dulcium, nigrorum*, partes *æquales*: bibat.

CAUTIO.

Ubi morbus *caput* fatigat per *effumigationem*, à leptomeriâ *præditis* maximè cavendum; vel ante *cibum* exhiberi debent: ſed *temperatè* calidis ſemper eſt utendum. NOTANDUM: *Ubi pituita nervis infuſa fuerit, Apozemata ex zinzibere aroma ducere debent*.

FORIS.

CAPITI FRIGIDO FORIS admoventur CORROBORANTIA, & FRIGUS ALTERANTIA.

Ut *Anethi* ſemen, & *aniſi*, alkermes *grana*: *galanga*, *zinziber*, *macis*, *cinnamomum*, *cyperus*, *pyrethrum*, *cubebæ*, nux *moſchata*, *caſtorium*, *ambra*, *moſcus*, *euphorbium*, *meliſſa*, *betonica*, *lavendula*, *ſampſuchus*, *valeriana* viridis, *ſtœchas*, *coſtus*, *hyſſopum*, *ſatureia*, *origanum*, *ruta*, *calamintha*, *lauri* folia, *pulegium*, *chamæmelon*, *roſmarinum*, *ſalvia*, *verbaſcum*, *ſerpillum*, *euphragia* *caryophyllatæ* radix, *cortex* citri, *calamus* odoratus, *ſpica* Celtica. Ex his PULVERES etiam fiunt. *Simplicia.*

LOTIONES Capitis, additis *juniperi* baccis, & *aniſi fœniculique* ſemine, fiant ex *lixivio* ſarmentorum vitis, vel ex *aquâ*, cui *ſexta* pars *vini* affunditur in fine coctionis. *Lotio.*

Lotiones commendantur ex *aquâ thermali calidâ*: vel in *lixivio* coquuntur *flores chamæmelini*; decoctis additur *aqua vitæ*. Accipe *malvæ folia* cum *radicibus*, *meliloti*, cujuſque manipulum: coque ex *aquâ*, & *ſpongiâ*, fiat *fotus*. Si *validiùs* velis reſolvere, adde *parietariam*, *abſinthium*, vel *ſtœchadem*; ſin *robuſtius* id velis, adde *fœnugræcum*, ſemen

ſemen *aniſi*, & *lini*, *betonicam*, *majoranam*, *meliſſam*, folia *lauri*, *lavendulam*. Hæc interdum *ſacculo* incluſa coquuntur in lixivio; *ſalvia*, *calamintha*, *origanum* adduntur. *aquâ* vitæ *capiti* illita.

Olea. Olea laudantur *calida* in ordine *ſecundo*: oleum *coſtinum*, *irinum*, *anethinum*, *chamæmelinum*, oleum *ſambucinum*, oleum *nucleorum perſicorum*, oleum *euphorbii*; *hederæ ſuccus* ex oleo: ita & *ſpondylium* vel *peucedanum* ex oleo, cum pauco *aceto*; oleum *nucis moſcatæ* cum *euphorbio* & *caſtorio*; oleum *caſtorii*, cum *aquâ vitæ*, & de *lateribus*: nam *epilepſiæ* & *paralyſi* opitulatur. *petroleum clarum*, oleum *juniperi*, oleum *balſami duplex*, apud antidotarium *Florentinum*; oleum *rutæ*, oleum *aniſi* cum *aquâ vitæ*, oleum *amygdalinum* amarum, & *caryophyllorum*, oleum ex *floribus* & *foliis* hyſſopi. Radix *cucumeris aſinini* ex oleo. *ceratum* de Euphorbio *Galeni*.

Vnguenta & Emplaſtra. UNGUENTUM *aregon*, unguentum *Agrippæ*, vel *Martiatum*. Mithridatium *vetus* illinitur, & *aurea Alexandrina*: vitriolum *Romanum*, uſtum modicè: *ejus* ſcriptuli duo miſcentur *unguentorum* drachmis decem. Emplaſtrum de *januâ*, & *gratiæ Dei*; emplaſtra ex *radice cucumeris aſinini*, & *abſinthio*: ceratum ex *euphorbio*, celebratum ab *antiquis*, in diuturnis *doloribus*; emplaſtrum de *meliloto*.

Purgatio particularis. Laudantur *apophlegmatiſmi*, ut maſtix cum *cerâ* nova; & *errhina*, & *gargariſmi*: *ſternutatoria* quoque expetita ſunt *remedio*, quæ *calent* à ſecundo ad tertium gradum, ut *majorana* cum *caſtorio*, *nigellâ*; *ellebori albi* ramenta macerata in *aquâ vitæ*, & dein ſiccata, *naribusque* inſerta: *caſtorium* minimè *caput* turbat, inquit *Aretæus*.

Suffitus interdum ſuccurrunt *præclarâ* vi; *lateres* calidi *vino* generoſo aſperguntur: vel *fumum* naribus excipimus *nicotianæ* herbæ.

Suffitus. SUFFITUS ad *craſſas* & *frigidas diſtillationes*: Accipe *ſeminis melanthii*, *ſuccini*, utriuſque ſemunciam; *ſtyracis calamitæ*, *benjovini*, utriuſque drachmas duas; *macis*, *caryophyllorum*, *nucis moſcatæ*, ſingulorum ſeſquidrachmam: terantur in *pulverem craſſum*; fiat Suffitus. vel *præſcripti* pulveres conſociati *myrrhæ* & *maſtici*, cum *aquâ roſatâ* in trochiſcos fingantur.

Sacculi. SACCULI qua arte ſtruendi ſint, ſcripſimus *libro primo*: ut; Accipe *ſtœchados utriuſque*, *majoranæ*, *roriſmarini*, ſingulorum manipulum; *roſarum rubrarum*, pugillum cum ſemiſſe;

ſemiſſe: *chamæmeli, meliloti*, cujuſque ſemipugillum: *corticum citriorum ſiccorum*, vel *radicum cyperi*, *granorum alkermes*, ſingulorum drachmas tres: *macis*, *piperis longi*, *cubebarum*, *caryophyllorum*, cujuſque ſemidrachmam: fiat *pulvis*, & ex eo *cucupha* inter duas *ſindones*, cùm paucâ *bombace* interbaſtata; vel immiſce *raſuram* ſcarlatæ. *Majorem* copiam *pulverum* eâ regione accipiat *ſacculus*, qua maximè *caput* laborat. *Ita* addimus interdum *galangam*, *calamum*, & cætera quæ primùm enumeravimus.

Fiunt & SPLENIA, hoc eſt, frontalia ex *ſalviâ*, *roremarino*, *chamæmelo*, *meliloto*, *betonicâ*, *bryoniâ*: hæc *vapore* ſuffiantur, ut *aquæ meliſſæ*, vel *betonicæ*: aut *acetum* effundatur in *laterem* ardentem, ac *fumo* ſacculus ſuffiatur, vel *aquâ vitæ* rigetur. *Perſicorum nucleorum* ſuccus, extractus cum *aquâ* verbenæ, *fronti* & *temporibus* admotus.

CAUTIO.

Quæ calentiora capiti admoventur, tunc apponenda erunt, cùm ventriculus mediocriter vacuus fuerit, ne ſurſum horum vi proliciantur vapores. Unguenta *uſus* tempore ſolvantur paucâ *aquæ vitæ* affuſione, ut *liquidò* penetrent. Præterea ſi à *vaporibus* cerebro *importatis* obortus fuerit *dolor*, odorata *nimium*, abſint.

CAPUT HUMIDUM CORROBORANTIA, & in eo madorem ALTERANTIA.

INTUS.

Digerant, ac *animales ſpiritus* recreent; quare ſint *leniter* odorata, ut *aromata*; quæ tamen καρηβαρείας non inducunt *vaporibus* caput opplendo: ut quæ valdè *calfaciunt* cum *tenuitate*: nam hæc facilè *ſurſum* efferuntur.

Caryophylli conditi, & *aromata* omnia: *zedoaria*; viſcus quercinus *epilepſiæ* prodeſt: hinc olim *vates* manu tenebant *viſcum*, ne *vertigine* corriperentur; *mace*, *nux myriſticâ*, *cornu cervi*, *cinnamomum*, *moſcus*, *ambra*, *lignum* aloës, *caſtorium*, ſcobs *eboris*, *ſmaragdus*, *myrobalani* conditæ, ſed abluantur; nam aliquid *caſſiæ* illis remiſcetur. *Cortex citrii* ſiccus, *piper*, *zinziber* conditum, *coriannum*, *corallum*, *cyperus*, *acorum*, *iris*. Cineres *viſci querni*, bibiti quadraginta *dies*. radices *filicis*. *Amygdalæ amaræ*, in ſar- *Antiquum.*

P tagine

tagine inter *furfures*, ſiccatæ foco; & *avellanæ* tritæ, & cum exiguo *pipere* hauſtæ. *flores* ſulphuris.

Accipe *coriandri præparati* ſeſcunciam, *panis albi toſti* unciam, *corallorum rubrorum præparatorum*, *margaritarum præparatarum*, cujuſque ſemidrachmam, *ſacchari albiſſimi*, ſemilibram: capiat à *cibo* cochlearium: prohibet à *capite* fumos, & *coctionem* juvat in *ventriculo*.

Pæonia, *calore* ac *frigore* temperata, *ſpiritus animales* excitat, *melancholiam* & *pituitam* abſterget à *cerebro*: ſtœchas *Arabiæ*, radix *aſclepiæ*.

Optimè ad *ſalutem* hic facit decoctum *ſaſſafras*, ut illud deſcribimus, capite de *roborandis* Articulis *humidis*: hîc miſce ei *betonicam*.

Et hoc *Electarium*, quod in *deliciis* erat Reginæ Galliæ *Catharinæ Medices*; Accipit *radicum enulæ* ſemunciam, (ſit hæc optimè condita,) *pulveris diambræ*, & *diarrhodonis abbatis*, ſingulas ſemuncias: *conſervæ*, *bugloſſæ*, *roſarum*, cujuſque binas uncias: *cinnamomi*, *zinziberis*, *nucis myriſticæ*, *caryophyllorum*, cujuſque drachmas duas: *moſci optimi*, grana duodecim: *olei vitrioli*, ſcriptulos quatuor: *aquæ vitæ ter ſublimatæ*, unciam: fiat *conditum* ſecundùm artem.

Guttulæ quinque *olei caryophyllorum*, cum *vino*: oleum *aniſi*. GUTTA *olei de ſuccino*, ex aquâ *betonicæ*, vel *florum tiliæ*. Oleum diſtillatum ex *maſtice*. olei *margaritarum* ſena grana. oleum *coralli*. oleum *ſulphuris*.

Conſerva & ſpecies. CONSERVA *anthos*, confectio *anacardina*, *diacinnamomum*, *diamoſcum*, *diambra*, conſerva *pæoniæ*. *ſtœchas* cum *oxymelite*, vel *aceto ſcyllitico*.

Victus. *A catarrhis tuetur cerebrum, parum bibere ac edere, vigilare, ac à ſalſis & acribus abſtinere, & maximè ſalſis non ſuperbibere.*

VINUM in quo coctus fuerit *muſcus pyri*. electarium ex *pæoniâ*.

Opiatum. OPIATUM. Accipe *ſummitatum roriſmarini*, *cinnamomi*, *macis*, *nucis myriſticæ*, *caryophyllorum*, ſingulorum drachmas duas, *priapi tauri*, & *hirundinum* in fumo *uſtarum*, cujuſque ſemunciam: excipe *ſaccharo* & *ſyrupo* de ſtœchade; fiat *Opiatum*.

Potanda. DECOCTUM *hyſſopi*, cum *oxymelite* ſcyllitico, *epilepticis* quoque prodeſt. IVAE *moſcatæ* decoctum cum *melle roſato* & *aceto*, multis diebus *bibita*. Accipe *corallum*, im-

immitte *aquæ vitæ* : hujus *aquæ* accipe ſemunciam : *ſpiritus vitrioli* drachmas duas : *miſce* cum ſyrupo de *ſtœchade*, & de *hyſſopo*, ita ut unciis quatuor *ſyruporum* diluantur. *ter* die ſumat *cochlear* cum *vino albo*. hoc *Apoplexiam* etiam arcet.

FORIS.

CAPITI HUMIDO FORIS admoventur CORROBORANTIA & ALTERANTIA.

Ut pulveres, SUFFITUS, & POMA odorata. LOTIONES ex aquis *thermalibus*, *ſalſis*, *nitroſis*, & *ſulphureis*. Siccamus, fricamus, inſolamus modeſtè. Illinimus *oleis*, & *aromatibus* aſpergimus *raſum* caput : *adipe* urſi, *oleo* veteri, *cedrino* oleo, & *caryophyllorum*, *macis*, *caſtorei*, *maſticino*, oleo *roriſmarini*, oleo *ſuccini*.

Apophlegmatiſmis utimur, ex *origano*, *ſalviâ*, *betonicâ*, *maſtice* cum *cerâ novâ*.

Sternutatoriis rarò utimur, ne fiat *influxus* materiæ in *oculos*.

Conferunt *coriannum*, *corallum*, *moſcus*, *ambra*, *zibetta*, *galanga*, *cyperus*, *myrtha*, *calamus*, *nux myriſtica*, *caryophylli*, *mace*, *myrti* baccæ, *benjovinum*, hederæ *gummi* torrefactum, *nigella* torrefacta, *maſtix*, *thus*, juniperi *gummi*, ſuccinum *collo* appenſum, & *ſacculo* incluſum, & ſuffitum, *cerebrum* recreat, *catarrhos* ſiſtit, *calet* primo ordine, *ſiccat* ſecundo : dicitur *carabe* Arabibus, *electrum* Græcorum. *Styrax*, *lavendula*. *Simplicia.*

Granum unum thuris albiſſimi deglutiat alternis, vel miſceat cum ſaccharo roſato. Hoc prodeſt ventriculo, cerebro; & in catarrhis nobile eſt remedium.

Roſmarinus, ſtœchas, ſalvia, chamæmelon, melilotus, ſambuci flos. *Maſtix vorata ſiſtit tenues catarrhos, maximè ſi à ventriculo ſint* : lignum aloës, cyminum torrefactum, ſpica, nux cupreſſi.

SUFFIMEN: *roſatum*, *coriandri*, gummi *hederæ*, *nigellæ* torrefactæ in *aceto*, ſingulorum drachmæ duæ : *maſtiches*, *thuris*, & *corticis ejus*, gummi *juniperi*, cujuſque ſemidrachma : fiat *craſſior* pulvis, quo, *carbonibus* impoſito, capitis *tegmina* ſuffiantur. VEL ex *thure*, *ladano*, *maſtiche*, ſtyrace *calamitâ*, cremore *tragacanthi* exceptis, ad formam *lupinorum* orbiculi formentur. *Suffitus.*

SUFFITUS aſtringens *diſtillationes tenues* & *acres* :

Accipe *roſarum rubrarum*, *ſantalorum rubrorum*, *maſtiches*, *gummi juniperini*, *ſuccini*, cujuſque ſemunciam : fiat *pulvis*. Ubi *frigus* ſe jungit, nihil præſtantius eſt quàm *melanthium*, vel *cyminum* : ſi torrefacta, & linteo incluſa, ſæpius odorentur ; vel ſi *ſincipiti* admoveantur. Vapor *aceti*, dum illud *candenti* ferro aut lapidi molari injicitur, *naribus* & *ore* hauſtus : & *nicotianæ* vapor. Accipe ſeminis *melanthii torrefacti* ſemunciam ; *caryophyllorum* tantundem : *ſindone* excepta colligantur in nodulum, *odoris* ergò. *Caſtorium* naribus inſpiratum : id, inquit *Aretæus*, mirum in modum *caput* roborat, nec ut alia ſternutatoria *caput* turbat.

Sacculi. Sacculus aſtringens : *ſalis torridi* unciæ duæ ; *nigellæ*, *majoranæ*, ſinguli manipuli ; *corticum citri*, *thuris*, ſingulæ drachmæ ; *gummi juniperi*, drachma ſemis : ex *lino* fiant *Sacculi*, qui *horæ* ſpacio ante *prandium* alternatim adhibeantur.

Materia calida. Sin calida fuerit Materia, *milii torrefacti* pugilli duo ; *myrtorum*, *nucum cupreſſi*, ſingulæ ſemunciæ ; *roſarum rubrarum*, pugillus : fiat *Sacculus*.

Sacculus ex *ſalis toſti* ſeſcuncia, & *milii* unciis quatuor, *capiti raſo* impoſitus : ita ex *furfuribus* frixis, & *ſalviâ* : vel ex *roſis*, *caryophyllis*, *mace*, *nigella* Romana, *gummi* juniperi, *origano*, nuce *cupreſſi*, radice *cyperi*, *calaminthâ*, *ſtyrace*, *ladano*, *maſtice*, corticibus *citriorum*, & *chamæmelo*. Accipe *foliorum ſalviæ*, *majoranæ*, *meliſſæ ſiccæ*, *betonicæ*, ſingulorum drachmam ; *calami aromatici*, *cyperi*, *galangæ tenuioris*, cujuſque ſemidrachmam ; *ſchœnanthi* & utriuſque *ſpicæ*, granorum *tinctorum*, & *roſarum rubrarum*, ſingulorum ſcriptulum : fiat *pulvis*, & inde *Sacculus*. Sacculis *interdum* drachma additur *piperis*, vel ſemidrachma *zingiberis*, ut *validiùs* pervadant *remedia*.

Pulveres. Pulvis : Accipe *gummi juniperini*, *roſarum rubrarum*, *corticis thuris* & *citrii*, *caryophyllorum*, *maſticis*, *ſantalorum omnium*, *myrtillorum*, cujuſque ſcriptulum : fiat *tenuis pulvis*, qui *ſuturæ coronali* imponatur.

Fſus. Nonnunquam addimus *nucem cupreſſi*, *corallum*, *ſuccinum* : Sed primò fiat illitus ex *ſtyrace liquidâ*, uſque ad *frontem* ; nec ante *ſeptimum* diem amoveatur. *Roſarum rubrarum*, *myrtillorum*, *coralli præparati*, cujuſque drachmam ; *maſticis*, ſemiſcriptulum : *noctu ſuturæ coronali* inſpergatur. ſiſtit *effluxiones* ad partes *inferiores*, & *caput* roborat.

Alius ;

ALIUS; *Nigellæ Romanæ* torridæ, *granorum alkermes*, cujuſque ſeſquidrachma; *corticis citrii*, drachmæ duæ; *caryophyllorum*, *xyloaloës*, *roſarum rubrarum*, *meliſſæ*, *majoranæ*, ſingulæ drachmæ: *æſtate* adde *ſantala*, & baccas *myrti*, ſingulorum binas drachmas.

FOTUS *fiat* ex decocto *betonicæ*, *majoranæ*, & *ſalviæ*, cum oleo *ſambucino* & *chamæmelino*, & *anethino*: fiat fotus. *Perſicorum nucleorum* ſuccus extractus cum *aquâ verbenæ*. Muſtelæ *cineres* cum *aquâ*. Decoctum *foliorum ſenæ*. Lixivium ex *cinere buxi*, in quo coxit *ſemen nigellæ* Romanæ, *ſtœchas*, *roſmarinum*, *chamæmeli*, *betonica*, *meliſſa*. *Liquida.*

Cæpæ ſquama *cineribus* aſſa cum oleo *roſato*, *laurino* & *œſypo*, frigori confert. *Septem* folia *hederæ*, tot *nuclei perſicorum*, bullita cum *oleo* & *aceto*. Senecta *anguium* ex *aceto* admota. *Balſami* aqua *capiti* illita. Pulvis *thuris*, & *myrrhæ*, cum *albumine* ovi, *fronti* & *temporibus* admotus. Illinatur *ſuturæ coronalis* regio *oleo* nucum *cupreſſi*.

CAPUT SICCUM CORROBORANTIA, & in eo ALTERANTIA MELANCHOLIAM.

INTUS.

Recreatur *humidis* in *primo* ordine quæ in *ſecundum* gradum excurrunt: ut *cichoracea*, *viola*, *roſa*, *nymphæa*, *lactuca*, ſemina *frigida*, *ptiſana*, *borago*, *bugloſſum*, *lac* & *aphrogala*, *poma* dulcacida, *paſſulæ*, *pruna*, *farina* hordei ex *lacte*: drachmæ duæ *ſeminis malvæ*, inquit *Aretæus*, interdum potatæ: aqua *lactucæ*, & ſuccus *malvæ* ad uncias ſex potus.

Conſerva *foliorum lactucæ*, conſerva *ſatyrionis*, conſerva *violarum*, *nymphææ* & *roſæ*.

Huc pertinent *ſomnifera*, ut lactuca à *cœnâ* comeſta, *lac amygdalinum*, cum ſeminum *frigidorum* emulſione & *papaveris*, ex aquâ *lactucæ*. *Somnifera.*

Accipe *ſyrupi roſati*, *diacodii*, cujuſque uncias duas; capiat *mediam partem* horâ *ſomni*. Syrupus *papaveris* cum pauco *philonio*, & aquâ *lactucæ*. Juſcula in quibus coxere capita *papaveris*, ſemen *lactucæ*, & ſemina *frigida*, *viola*, *nymphæa*.

Montagnana ita: Accipe *ſeminum papaveris albi* ſemunciam; *corticum mandragoræ*, *hyoſcyami albi*, cujuſque

ſemidrachmam; *croci*, grana quatuor: leniter contuſa, & *ſindone* excepta, horis *ſex*, aquæ *nymphææ* immitte unciis *ſex*: exhibe uncias *tres*. Sed non temerè *uſus* ejus iniri debet. Sint *talia*, quæ in *lætitiam* mentem effundant.

Requiei Nicolai drachmam unam remiſce cum *aquæ lactucæ* & *nenupharis*, cujuſque uncia: ſumat *mediâ* nocte. vel *ſacchari roſati*, drachmas duas, *opii*, grana duo: ſumat *tribus* horis à *cœnâ*. Cum *aquâ violarum* fiat emulſio *ſeminis papaveris albi*, dum ſpiſſitudinem induat *ſyrupi*: adde parum *ſyrupi violati*. Sumat *cochlearium* à cœnâ diu.

MELANCHOLIA extra *venas* in CAPUT effuſa ſi admodùm *frigida* fuerit, utemur *meliſſâ, ſatureiâ, euphragiâ, ſampſucho, betonicâ, verbenâ, meliloto, fumariâ, ſcordio, caryophyllatâ*, ſemine *aniſi*, floribus *ſambuci*. Proderit *nux myriſtica, angelica, cinnamomum, caryophylli, epithymum* & *ejus* ſyrupus: *Dianthos, pleres archôn, manus Chriſti, diacyminum*, aromaticum *roſatum*, diamargaritum *frigidum*, diagalanga cum *conſervis* humidis, ut *violarum*, vel *boraginis*. Sint *ſucci* plena *alimenta*. Caro *vitulina*: nam *ea* madet. *Venus* hìc profligetur.

Species.

Ova.

Accipiat *manè* tria *ova ſorbilia*, cum *ſaccharo, croco, thymo, epithymo, cinnamomo*; hæc in *pulverem* redacta injiciantur. Id agat per *plurimos* dies; & *juſcula* bibat. Ocymum *caryophyllatum*, flores *cordiales*. Roſata *novella*: & ferè cuncta *ejuſmodi* quæ ſine *inſigni* fervore *mœſtitiam* adimunt. Vinum *ſalviatum, roſmarinites, boraginatum*, & cætera talia. *Radix* ſcorſoneræ vel *ſuccus* potus.

Aër.

Aër ſit *lucidus* & *humidus*, in reliquis *temperatus*: id fit per *vaporem* decocti *malvæ* & *violarum*: ſint odores *grati*; ſed tamen *blandi*.

Qualia eſſe debeant.

Cuncta quæ abſque *fervore* inſigni *lætitiam* afflant: *talia* plurima prodita ſunt à *nobis*, ubi De roborantibus COR, ut ſyrupus de *corticibus citriorum*, Meliſſa, quæ *odore* recreat *ſpiritus*, ac ſtipticâ quadam *vi*, robur *viſceribus* afflat, ac *leptomeriâ* pervadit ad *nobiles partes*: Conſerva ex *foliis meliſſæ*: aqua hodie elicitur, quæ *totâ* ſubſtantiâ *meliſſam* redolet. *Thymus hauſtus* pondere duarum drachmarum, cum *oxymelite, lactuca* cocta *butyro* & pauco *aceto*. ita *endivia, borago, ſpinachia*, &c.

OBSERVATIO.

Apozemata bibant *aroma* ex nuce *myriſticâ*; vel guttulæ

tulæ aliquot *nucis myriſticæ* miſceantur; vel aliquid *aquæ cinnamomi*.

Accipe *radicum boraginis*, & *bugloſſi*, cujuſque ſeſcunciam: *florum ſtœchados*, *bugloſſi*, *cardui benedicti*, *epithymi*, cujuſque manipulum: *ſeminum aniſi*, ſemunciam: *hordei mundati*, unciam: *paſſularum mundatarum*, ſeſcunciam; coque in *decenti copiâ* aquæ *bugloſſi* & *betonicæ*, ab libram unam: in fine *coctura* adde parum *vini*, in quo macerata ſit *nux moſcata*: colaturæ adde *ſyrupi de ſtœchade*, & de *epithymo*, ſingulorum ſeſcunciam. *Apozema.*

FORIS.

CAPITI SICCO FORIS admoventur CORROBORANTIA & ALTERANTIA. Ut quæ *madorem* adſpergunt partibus, *humentem* ab ordine *primo*, ad gradum vel ambitum *ſecundum*.

LOTIONES ex aquâ *ſuavi tepidâ*, in quâ coctum ſit ſemen *lini*, *fœnugræci*, *malvæ*, *althæa*, caput *vulpis*, *violaria*. *Malvæ* decoctum, ex *inteſtinorum*, *capitum* & *pedum* vervecum *aquâ*, pro fotu, ex *ſpongiâ*. Fotus ex *lacte muliebri*, quod & *capiti* admulctum prodeſt; ut & *aphrogala*. Accipe lactis *ovilli*, *caprilli*, *vaccini*, aquæ in quâ *malva* coxit, partes æquales; coque ad *medietatis* conſumptionem, & admove *capiti*. DECOCTUM florum *nymphææ*, *lactucæ*, *malvæ*, *anethi*, *ſalicis*, capitum *papaveris*, *ſtœchados*, *violarum*, *althææ*, *chamæmeli*; *capitum* vervecum, *boraginis*, *hordei*, ſeminum *cucumerum*, & ſeminis *lini*; ex *lacte*, *aquâ*, & *butyro*. vel cum oleo *violarum*, *nenupharis*, *chamæmelorum*, cum pauco *aceto*. Vel *decocto* capitis *caſtrati*, adde oleum *chamæmeli*, *roſatum*, *violatum*, in paucâ *copiâ*: ita magis humectat decoctum. Si urgent *vigiliæ*, adjice quatuor capita *papaveris*, *lactucam* & *nymphæam*. Amygdalæ *dulces* contuſæ cum oleo *violato*. Accipe ſpumam ex ſero *lactis* bacillo agitati, *coronali ſuturæ* admove. *ſomnum* evocat. ODORIFERUM: Accipe aquæ *roſatæ*, aquæ *ſolatri*, cujuſque uncias quatuor; *aceti*, vel ſucci *citrii*, uncias duas; *ſeminum papaveris*, *lactucæ*, *mandragoræ*, ſingulorum drachmas binas: terantur, & bulliant; ex *vitreo* vaſe *odorem* hauriat. *Frontale.* *Odor.*

ILLINITIO ex *adipe* temperatâ, & ex oleo *dulci* & *pingui*, oleo *violato*, *amygdalino*, *nymphææ*, & *macis*. Prodeſt unguentum *roſatum*, quod non ita effluit ut *oleum*; *Unctiones.*

cum ſucco *lactucæ* vel *portulacæ*, aut *bugloſſæ*. Unguentum *reſumptivum*, & *populneum*: pinguedo *gallinæ* & *humana*: oleum *maturum*, & oleum *mandragoræ* cum *croco*.

Unguentum *althææ*, oleum *lini*, & *liliorum*, adeps *ovilla*; omentum *vituli* vel *vervecis*: caleſcat in *ſartagine* cum oleo *chamæmelino* & *ſambucino*. oleum *ſeminum cucurbitæ*, naribus impoſitum: *butyrum recens*, *inſulſum*: mica *panis* macerata in oleo *amygdalino dulci*, & capiti admota. Pulmo *arietis* calens, vel *catulus* ſectus,& *capiti* admotus: cùm refrixere, ex tepido *chamæmeli* decocto, iterum tepeſcant.

Si *vigiliæ* urgent, lac *caprillum* diu agitetur, perpetuò *ſpuma* madefacta petia roretur *ſutura coronalis raſa*. vel accipe *ſeminis hyoſcyami* albi drachmas duas: bulliant in *vini albi* unciis tribus, ad dimidias; *naribus* & *temporibus* petia madens ab hoc admoveatur.

ERRHINA ex *malva*, *violâ*, *nenuphare*, *beta*, *lacte*.

STERNUTAMENTIS nunquam hîc utemur, ne *materia* in meatus excuſſa *epilepſiam* inferat.

CAPUT VIII.

De pulmonibus, & remediis pneumonicis.

PECTUS CALIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA in eo conceptam BILEM extra venas effuſam: quibus & qua cautione id fieri debeat.

INTUS.

Sit *aër* frigidus, nam is perpetuò ferit ac pervadit *pulmones*. Utilia ſunt *ſemina frigida*, & ex eis *emulſiones*: ſaccharum *album* cum *penidiis* & *tragacantho*. Saccharum *cryſtallinum*, quod *Canditum* vocant, deterget; ſaccharum *violaceum*, & *roſaceum*; *jujubæ*, *lactuca*, *endivia*, *papaver* album & nigrum, & *rhœas*; ſiſtit *fluxum*, & torpore quodam *dolorem* ſolvit: *bugloſſum*, *portulaca*, & *ejus* ſyrupus: *Amygdala*, *penidia*, tepidè id agunt: *lac* acidum, *paſſulæ* modeſtè *temperant* æſtum: *hordeum*, althææ *ſemen*, ſemen bombacis; *ſaccharum* temperie quadam efficax: *cucurbitæ*, ranarum *fluviatilium* coxæ, *teſtudines* lotæ aquâ *hordei*, & cancri *fluviatiles*: cyani *flores* & *aqua*: farfara, id eſt, *tuſſilago*: Nymphææ, & violæ cum *earum* ſerapio, & *infuſo*: *jujubæ*, *liquiritia* & ejus *ſuccus*.

Simplicia.

Muc-

Muccago *radicum* althææ cum *ſaccharo* leniter coqui- *Offula.*
tur *perpetua* agitatione, ne *aduſtionem* ſentiat: ita Venetiis fiunt inde *offulæ*. Flores *papaveris rhœados* maceratur, ut & *eorum* contuſa capita, ex *aquâ* eorundem florum, vel *pimpinellæ* & *ſcabioſæ*: dantur quatuor unciæ; quater cottidie.

Accipe *florum* ſiccatorum *papaveris nigri* drachmas duas: cum aquâ *cardui benedicti*. Semina *malvæ*, butyrum *inſulſum*, lac cum *farina* coctum, *pruna* dulcia, *dactyli*, & *ficus*, *amylum*; ſuccus *amygdalarum* dulcium, *lac* avenatum, *muccago* ſeminis *cydoniorum*, *malvæ*, *pſyllii*, & *tragacanthi*: capillus *Veneris*: aqua in qua coxit *ſaccharum*, vel paſſulæ *Corinthiacæ*, &c. *Succus* ptiſanæ, *ſitis* eſt expers. *caſſutha*, *ceterachum*. Oleum *caphuræ* cum *aqua bugloſſi*. *Caphura.*

Rondeletius in ſanguinis *ſputo* ab acri *materiâ* dabat *caphuræ* ſcriptulum, ex cyatho *aquæ* ciſternæ, cum modico *aceto*. Aqua, & caro *cucurbitæ*, & *melonum*. mora *matura*. Aqua *florum liguſtri*. Aqua *cardui albi*, quem D. *Mariæ* vocant.

Decoctum *refrigerans*: pilulæ *hypoglottides*: ſyrupus *Syrupi.*
de *jujubis* Meſues, ſyrupus ad *catarrhos* Meſues: ſyrupus de *ſucco* endiviæ *ſimplex*: ſyrupus de *ſucco cucurbitæ*, refrigerat & humectat: ut & ſyrupus ex *violis*: omnibus *calidis* & *ſqualidis* affectibus ſunt valdè utiles, ac ex *hectica febre* laborantibus. Syrupus *nymphϱæ*, ſyrupus *granatorum dulcium*, gummi *tragacanthi* & *Arabicum* ex decocto *liquiritiæ*. Et ſyrupus *violatus*, *jujubarum*, *papaveris*, cum aquâ *nenupharis* & *lactucæ*. Decoctum *liquiritiæ*, aqua *hordei* cum multo *ſaccharo*; vel ſyrupo *violato*. Conſerva *violata*, ſyrupus de *pomis*, ſyrupus *roſatus laxativus* commendatur à *Rondeletio*.

EMULSIO: Accipe *ſeminis papaveris albi* ſemun- *Emulſio.*
ciam; *ſeminum frigidorum majorum*, ſingulorum tres drachmas; *amygdalorum dulcium*, ſemunciam; *aquæ* decoctionis *liquiritiæ*, quantum ſufficit: terantur omnia in *mortario*; colaturæ adde Syrupi *violati*, & *capillorum Veneris*, utriuſque ſeſcunciam: fiat *emulſio* pro duabus vicibus: ſumat *quatuor* horis *ante* cibum.

POTUS: Accipe *hordei excorticati* ſemimanipulum; *jujubarum*, quindecim; *liquiritiæ raſæ*, ſemunciam: coque ex *aquâ*.

Looch de *pſyllio*, & de ſemine *lini*, & de *althæâ*, &

Eclegmata & Electaria. *tuſſilagine*, Looch *Antipatri*; deſcripta in Antidotario Florentino. *Diatragacanthum* frigidum, & *diamargariton* frigidum: *diapapaver*, & looch de *papavere*. Pilulæ de *cynogloſſâ*, & de *ſtyrace*, deſcriptæ in Antidotario Florentino.

ELECTARIUM: Accipe *diapenidii*, *diatragacanthi*, ſacchari *violati*, cujuſque ſemunciam: cum ſyrupo de *liquiritiâ* fiat *electarium*: Interdum addimus *ſaccharum* cryſtallinum *violatum*, cum ſyrupo *violato*, & duobus ſcriptulis *ſeminis papaveris* nigri: *dolorem* placat, ac *fluxum* inbibet. *Hypoglottides* pilulæ frigidæ.

Paſta. PASTA REGIA: Accipe *amygdalorum dulcium excorticatorum* uncias tres; *penidiorum* vel pinearum non rancidarum, ſed recentium, & mundatarum, temperatarum horis *decem* in aquâ *ſcabioſæ*, vel *helenii*, ſemunciam; *amyli*, *tragacanthi*, gummi *Arabici*, cujuſque ſemidrachmam; *pulpæ* dactylorum, *jujubarum*, *ſebeſten*, *paſſularum*, unciam; *ſeminum frigidorum* excorticatorum, quantum placet: cum *ſaccharo albiſſimo*, diſſoluto in *aquâ* enulæ: fiat *paſta Regia* in formâ placentulæ: vel per bolos incidatur. *Dulciarii* quoque panes laudantur, ut *Martii*. Proderit & *albumen ovi* concuſſum, admixto *ſaccharo* penidiato, cum utroque *gummi*.

Linctus ad tempora morbi. ECLEGMA: Accipe *electarii diatragacanthi frigidi* drachmas decem; *pulveris penidiorum alborum recentium*, drachmas tres; *ſerapii violati*, vel de *jujubis*, quod ſufficit: fiat *eclegma*. Confert *fluente adhuc materiâ*: ſed cùm *pars* ejus influxit, addetur *diaïris*, & ſyrupus *hyſſopi*.

Sed *fluente* acri tenuique *materiâ*, addentur ſcriptuli vel drachmæ duæ *boli*, & trochiſci de *terrâ ſigillatâ*: & loco *diatragacanthi* immittemus *diapapaver*, & ſyrupum *papaveris*, & trochiſcos de *carabe* cum *opio*. Diatragacanthi *frigidi*, drachma; *boli*, ſcriptulus; *opii*, ſemiſcriptulus; *Ulcus renũ, & veſicæ.* *croci*, grana quatuor; *ſacchari*, ſeſcuncia: fiat *Electarium*: hoc interdum opportunè dari poterit in *veſicæ* & *renum* ulceribus, cum *lacte*, vel *cremore* hordei, aut ex *ovi albo*, quod incaluit *igne*.

Aliud. ACCIPE conſervæ *violarum*, ſacchari *penidiati*, cujuſq; ſemunciam; *diatragacanthi* frigidi, & *diapenidii* ſine *ſpeciebus*, ſingulorum drachmas duas: cum ſyrupo de *jujubis* *Opiata.* fiat looch: utatur ex *rudiculâ* glycyrrhizæ. *Diacodion* Aëtii laudatiſſima inter remedia eſt: ab *uſu* ejus utatur *his* pilulis; *Accipe* pulveris *diagalangæ*, & aromatici *roſati*, ſingu-

ſingulorum drachmam; *opii* diſſoluti *vino malvatico*, ſemidrachmam: fiant *pilulæ* decem vel duodecim: capiat duas, tres, vel quatuor diu à cœnâ. *Galenus*, *Aëtius*, & *Paulus* utebantur pilulis ex *ſtyracis*, *myrrhæ*, *galbani*, & *opii* partibus æquis, *ſapâ* exceptis.

THERIACA recens optimum remedium eſt. *rob* nucum. *Antidotus* analeptica *Fernelii*, deſcripta ejus libro ſeptimo Methodi. *Diaolibanum* opiatum. *Philonium* Romanum cum *mulſo*, aut *hyſſopi* decocto, vel *lauri*, hoc eſt, *narcotica* miſcenda ſunt cum *detergentibus*: aurea *Alexandrina*: Accipe *opii*, *croci*, *cinnamomi*, ſingulorum drachmam; *vini* quantum ſufficit: detur inde parvâ pilulâ. laudanum *Paracelſi*, purgato *corpore*.

ECLEGMA; Accipe *medullæ ziziphorum*, ſemunciam; *amyli*, drachmas duas; *gummi tragacanthi*, & *Arabici*, cujuſque drachmam: cum ſyrupo *papaveris* fiat *linctus*. ALIUD ex ſemunciâ *diatragacanthi*, & drachmâ *boli*, cum ſyrupo *papaveris*. *Eclegma.*

ECLEGMA: Accipe *muccaginis* ſeminis *pſyllii*, & *cydoniorum*, ex decocto *malvæ*, *violariæ*, & *lactucæ extractæ*, ſingulorum ſemunciam; *ſacchari cryſtallini*, & *penidiati*, cujuſque drachmas tres; *emulſionis* quatuor ſeminum *frigidorum majorum* & *papaveris*, cujuſque ſemunciam; *ſyrupi violati* quantum ſufficit.

CAUTIO.

IN *quibus frigoris plena ſunt omnia, ut nix & glacies, pectori bellum indixere: ſanguinis & ſpiritus vias intercipiendo, ipſamque thoracis naturam, cùm ſit cartilaginea & oſſea, labefactando, quæ multo calore gaudet, ad vitæ conſervationem.* Nam cient tuſſim, catarrhos, hæmorrhagias, preſſis venis, ac duritie, minimè extendi cùm poſſint, ruptis. *Frigida.*

OBSERVATIO.

Hoc omnibus utile erit; *Specierum diatragacanthi frigidi*, drachmæ duæ; *ſacchari cryſtallini*, *penidiorum*, cujuſque uncia: *aquâ violaceâ* diluantur, ut fiat linctus: *calidis* proderit. Si *frigida materia* fuerit, adde *diatreos* drachmam ſemiſſem: aut ſi *potentius* velis medicamen, miſce *electarium Salomonis*: Hæc, addito *ſaccharo*, coctione in maſſam ſolidam abire interdum poterunt.

Fo-

FORIS

PECTORI CALIDO *admovenda.*

Quæ *calore* prædita ſunt, tutiùs *pectori* admoventur: Quare nunquam quæ validè *frigent*, diu *pectori* inſideant.

Fotus. FOMENTA ex *roſis*, *violis*, *meliſſâ*, *boragine*, *bugluſſo*, *acetoſâ*, ſemine *lini*, *fœnugræci*: EPITHEMA ex decocto *hordei*, *ſeminum frigidorum* & *violarum*; cum oleo *amygdalino* & *violato*. Accipe *malvæ*, *althææ*, *violariæ*, ſingulorum manipulum; ſeminis *lactucæ*, *portulacæ*, *papaveris*, contuſ. ſingulorum drachmam: fiat *coctio* ex *aquâ* ad libram, cum tantillo *vini albi*.

Illitus. INUNCTIONES ex *oleo* roſato *pectori* ſtudent: & ex oleo *violato*, & *nymphææ*, & adipibus *temperatis*: Accipe ſucci *portulacæ*, *lactucæ*, *umbilici Veneris* depurati, ſingulorum ſemunciam; olei *violati* & *nymphææ*, utriuſque drachmas tres; *caphuræ*, ſcriptulos tres; *ceræ albæ*, parum: *conſumptis* ferè ſuccis fiat *unguentum*.

ACCIPE olei *amygdalini dulcis*, olei *violati*, ſingulorum ſemunciam, *butyri* loti in *aquâ hordei*, drachmas duas: miſce, & illinatur *pectus*. Commendantur *muccagines* ſeminis *lini* & *fœnugræci*, & *cydoniorum*, aut radicum *althææ*: Oleum ſeminum *cucurbitæ*, & *lini*: oleum *papaveris* cum amygdalino & *hordei* ſucco. Unguentum *reſumptivum*: moderatè *emollit* ſine magno calore: eſt *nobile* remedium in omni *ſqualore*. unguentum *pectorale*, & *roſatum*: huic quid *croci* interdum miſcemus.

CAUTIO.

Vehementer ſtringentia, *reſpirationem lædunt*: *quare in pectoris rebus ab his cavendum.* Quæ enim *pectori* admoventur, conſtant plerumque ex *relaxantibus* & *digerentibus*.

De frigidis cautio. FRIGIDA nunquam diu inhærere ſinemus: ſcripſit enim *Hippocrates*: τὰ ψυχρὰ, οἷον χιὼν, κρύσταλλος, τῷ στήθει πολέμια. hoc eſt: in quibus *frigoris* ſumma ſunt omnia, cujuſmodi *nix* eſt & *glacies*, pectori bellum indixere, *ſanguinis* & *ſpiritus* vias intercipiendo, ipſiuſque *thoracis* naturam, quæ *cartilaginea* eſt, labefactando; quòd multo *calore* gaudeat ad *vitam* tuendam.

P 5.

PECTUS FRIGIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA in eo conceptam PITUITAM extra venas effuſam.

INTUS.

Abſterſoria ſint: talia ſunt *dulcia*, & mediocriter *amara*, quin & quædam *acria*. Aquæ *thermalis* potus, & vinorum *medicatorum*: jus *galli* veteris. *Decocta* & Syrupi: ex *praſſio* Meſues, *craſſa* attenuat in aſthmaticis. *hyſſopum* & ejus *ſyrupus*, qui leniter *abſterget* & *calfacit*. Coque *hyſſopi* manipulos tres ex *aquâ*; in fine coctionis adde *mel* ad dulcorem, & parum *aceti*: unà *tuſſim* evincit. *Decocta & Syrupi.*

Accipe ſeminis *aniſi*, *fœniculi*, ſingulorum manipulum: coque ex *aquâ*: cùm tota vis *aquam* invaſit, adjicies *ſacchari* tantum, ut *ſyrupi* ideam induat: da unciæ ſemiſſem.

Enula, *pulegium* craſſam *abſterget* pituitam: *calamintha*, & *ejus* ſyrupus: *betonica*: *ſcabioſa*, quæ vomicas quoque *pectore* conceptas rumpit, & *ejus* ſyrupus. *chelidonia*: liquiritia *expectorat* moderatè, ejus *ſyrupus* & *ſuccus* modeſtè *abſtergent*.

Vinum *dulce* recens: *botrys* & ejus *ſaccharum*: capillus Veneris, & *conſerva* ejus: ejus *ſyrupus* modeſtè *calfacit*: febribus *cottidianis* etiam utilis. *melilotum*, *crocus*.

Syrupus ex *ſucco* Nicotianæ, ſyrupus *tuſſilaginis*, nam hæc *herba* ſuffitu *vomicas* rumpit; *pæoniæ* radix; *mulſa*, *mel* & *ſapa*, *ſaccharum*. mel *violatum*; nam non *coctum* mel, *flatulentum* eſt.

Decoctum pectorale, *aniſum*, *fœniculum* dulce, *cuminum*, *apii* ſemen, *paſſulæ* & *ficus*: oxymel, & ſcylliticum *mel* Galeni. *fructus* dulces. aqua *roris Solis* cum *vino* baſtardo, & *ſaccharo* cando, cùm *vitello* ovi, & *pane* hordeato. Et *aquæ vitæ* immittitur *ros Solis* recens, dum bibat ejus *colorem*: id ſæpe repetitur: & tandem *inclinatione* vaſis excolatur: iterumque adjicitur *mace*, parum *caryophyllorum*, & *cinnamomi*, *dactyli*, *paſſulæ*, *liquiritia*, & *aniſi* magna pars. inſigne eſt hoc *remedium*, & ſuave: bis vel ter die *cochlearii* menſuram propinamus.

Thymus, ſed *fœtum* excutit *ejus* decoctum cum *melle*, *adianthum*, & ſemen *ſecuridacæ* decoctum ex *melle*, *paſſulis*, *ficubus* & *ruta*. *Satureia* quæ & *thymbra* dicitur: *juniperi* baccæ; *decoctum* guaiaci. *Remedia* deſtur ex *melicrato*, vino

Vehiculum remediorũ. vino *dulci*, aut molli *ſorbitione*. Syrupus *Epithymi*, *glycyrrhizæ*, *praſſii*, *Hyſſopi*, cum aquâ *calaminthæ* & *inulæ*.

Amygdala amara; *pomum* in quo *thus* coctum eſt: *terebinthina* cum ſaccharo: *iris* condita, *diaïris*, origanum *linctum* ex *melle*, ita & *calamintha* aut *diacalaminthes*. ariſtolochia in *craſsâ pituitâ* confert, & *internos* aperit abſceſſus. *abrotani* ſemen *orthopnœæ* confert quoque.

Pueris. IN PUERULIS: Accipe ſeminis *naſturtii* pugillum: macera *noctu*, & exprime: da cum *melle* roſato & *urinâ* pueri, ad copiam cochlearii. *Polypodium* leniter dulceſcit: *cnici* ſemen: *helenii* radix, vetera *vitia* adimit, eſt diuretica: *ſarzaparilla*. *ſiler* montanum, *leptomeriâ* inſigne eſt. *Iacea* nigra: *myrrha*, fabæ *quantitate* devorata: *cutiones*, & *erycinus* ſilveſtris. *ſagapenum* cum decocto *helenii* vel *hyſſopi*.

Linctus. ECLEGMATA varia à *Fernelio* deſcripta libro ſeptimo. Pulmo *vulpis* ſiccatus, & ſyrupo *glycyrrhizæ* exceptus. Looch de *pulmone* vulpis: *Scylla* omnium fortiſſima eſt, ut cocta & *melle* excepta: & ex eâ *oxymel*; utile *Series remediorum.* præterea ejus Eclegma in *viſcidâ* pituitâ: *Secundas* tenet *radix* dracontii, *ariſtolochia*, *gentiana*, *galanga*, & *capparis*: ſequitur *Arum*, *iris*, *helenium*, &c. Looch de *tuſſilagine* compoſitum, in antidotario Florentino: & looch de *carthamo* Meſuæ, ibidem. *diatragacanthum* cum guttulis olei *aniſi*. Accipe ſeminis *urticæ* ſcriptulum, lingatur ex ſyrupo. *urticæ* folia & ſemen: *diathamaron*: *diacyminum*.

ACCIPE *electarii* diairis *Salomonis*, & diairis *ſimplicis*, cujuſque drachmas tres; *looch de pino*, ſemunciam; *conſervæ enulæ*, drachmas duas; *oxymelitis ſcyllini* quantum ſufficit ut fiat *looch*. *Detergentia.* Si majori *deterſione* opus ſit quàm *inciſione*, immittes ſyrupum de *hyſſopo*, *praſſii*, vel *liquiritiæ*. Crocum *pleuriticis* confert & *aſthmaticis*. Eclegma de *caulibus*, & expertum: pilulæ de *ariſtolochia*, & pilulæ *ſcabioſæ* apud *Fernelium*. linctus ex *melle* cum *hyſſopo*, *origano*, *ſalviâ*, *rutâ*. mel *hyſſopatum* & *paſſulatum*. looch ad *aſthma*: looch de *Scyllâ*. pix cum *melle*. ALIUD: Accipe *ſpecierum diaireos* drachmas duas; *piperis* vel *zinziberis*, grana quinque: cum *melle* deſpumato fiat *ſolida placenta*.

Mulſa. Scribit *Hippocrates* tertio de Morbis acutis, MELICRATUM ſubſtantiæ mediocritate πολύμετρον μαλθακτικόν ἐστι, καὶ βηχὸς παρηγορικὸν, οὐχὶ γὰρ σιελογματῶδές τι: hoc eſt, lenit *pulmonem*, *tuſſimque* ſedat; nec facit *ſputum lentum*: & eſt

& eſt *κρηπὶς*, inquit, niſi quis *picrocholos* ſit, aut *megalo-ſplachnos*.

Scordium, cæpa, allium, porrum, cum *hydromelite* cocta *pus* ejiciunt: vel cum *naſturtio, melle*, & *reſinâ* fiat linctus. Accipe *muſci* ſemigranum; *croci*, ſcriptulum; *vini albi*, ſemicyathum: bibat. *Zinziber* coctum cum *vino* baſtardico, *viſcus* quo capiuntur aves. *Pus.* *Decocta.*

Apozemata aromatiſentur *zinzibere* & nuce *myriſticâ*. Valerianæ *radix* cocta cum *liquiritiâ*, uvis *paſſis*, & ſemine *aniſorum*. Lac *potum* in quo *Ari* radix decocta eſt: decoctum *chamæmeli*, & aqua *ejus* diſtillata.

Aër ſit *alteratus* ligno *juniperi, roremarino*, foliis *lauri*. ſit parva *potus* & *cibi* copia. *dracunculi* & *ari* radices in cibum elixatæ, vel aſſatæ & conditæ. *cæpa* cocta cum *ſaccharo*. conſerva *anthos*. *diapenidion*: *alkermes* confectio. *lauro* res coctæ. *vinum* caryophyllatum, *ſenum* putrem ſanat *tuſſim*. Trochiſci de *aliptâ moſcata*, qui dantur etiam *pueris* lac evomentibus. *Aër.* *Condita.* *Senes.* *Pueri.*

Pimpinella madoribus *tabidis* apta eſt, *ſanguinis* ſputum ſiſtit, *ulcera* deterget & ſiccat: ut & conſerva ex *auriculâ* muris. *ſymphytum* majus, ubi *ſalſa* pituita *venas* aperit. Conditum *adianti* & florum *iridis*. *Ambroſia* Archibii, deſcripta in antidotario Florentino: *conſerva* florum *hyſſopi*, & *meliſſæ*: thus in *pomo* coctum: looch ex *ſaccharo, butyro*, & *terebinthinâ* paucâ: fundit, deterget, expectorat.

Eclegma ex pineis *nucleis*, deterget & attenuat *craſſa*, tuſſi *antiquæ* confert. *Diahyſſopum, diacyminum* Nicolai, in Antidotario Florentino. *diapraſſium*. aurea *Alexandrina*, & *tryphera* magna: *theriaca* vel *mithridatium* ex vino *albo*; vel; Accipe *mithridatii* optimi, *theriacæ*, utriuſque ſeſquiſcriptulum, decocti *glycyrrhizæ*, radicis *enulæ*, *capillorum Veneris*, *hyſſopi*, uncias quatuor: ſyrupi *glycyrrhizæ* unciam: fiat *Potus*. Paulina deſcripta ex *Galeno* in antidotario Florentino. *Ficus* duæ vel tres, maceratæ in *aquâ vitæ*. hypoglottides *pilulæ* calidæ.

CAUTIONES.

Ab Eclegmatis cavendum ubi febris acuta adeſt: nam ſiccitate ſuâ & lentore expectoratum ſupprimunt: unde *frequentior* ſit reſpiratio, ac *materia* fervore *contumaciam* induit, maximè in pleuritide. *Præterea obſervandum, quòd multa calida in craſſa pituita non conveniunt, quæ, quod tenue eſt, conſumunt,*

ſumunt, ac craſſum relinquunt : ſint igitur talia quale eſt *lini ſemen* : quod *pueris tuſſientibus* magno ſucceſſu exhibetur.

Pueri.

OBSERVANDUM & illud, quòd *expectorantia* & *emollientia*, in *pectus* ubi effuſa eſt *pituita*, commodiora ſunt, quàm *incidentia* : Hinc *fructus* indantur *decoctis* plenâ manu : & addantur *remediis* ſqualentioribus *ſemina frigida*, ut ſiccitas diluatur ; & ne *ſiccata* pituita, in *thorace* reſtagnet. Quare *leniendo* detergeant & extenuent, nec vehementer calfaciant ſiccéntve, aut aſpredinem inferant : ſed *leni* madore *fluxilem* materiam reddant. talis eſt *radix eryngii, althææ, malvæ, paſſulæ*.

NOTANDUM præterea in *pectoris* rebus, ut in decoctis *pectoralibus* & ſerapiis, mediâ quantitate *fructus* imponantur : ut *paſſulæ, ficus, jujubæ, ſebeſten, dactyli* ; alterationis *causâ* & deterſionis : ut *vis* remedii ſervetur, dum in *pulmones* feratur. quare paria *quinque* præſcribuntur *alterationis* causâ : ad *deterſionem*, paria *decem* ſuffecerint : at *ventris laxandi* gratiâ, paria *viginti* vel *triginta* adjiciuntur. PRAETEREA, Apozemate hîc *iridis* radice ſiccâ, *aromatis* quid ducant.

FORIS

PECTORI FRIGIDO *admovenda.*

Fotus.

FOMENTA calida & humida ex relaxantibus & digerentibus adhibeantur : ex *chamæmelo, meliloto*, ſummitatibus *anethi, rutâ, malvâ, ſcabioſâ, ſambuci* flore, *lauro, dauco, cymino*, ſilere *montano*, ſemine *fœnugræci, lini, aniſi, juniperi* baccis, *fœniculo*. Epithemata ex *vino*, & aquâ *ſcabioſæ*. Ex his *aquæ* incoctis ac *ſpongiâ* exceptis, fiat *fotus* : nam pervia *meatibus* ſpongia, *pectori* minimè gravis eſſe ſolet.

Illitus.

INUNCTIONES ex oleo *chamæmelino, amygdalino* amaro, *œſypo* humido, oleo *nardino, rutaceo*, & *moſchellino*, *liliorum, irino, cheirino, anethino*, oleo *cinnamomi* : *terebinthinâ, pice*, maximè in *dolore* qui *foris* conſiſtit. *Porrum* cum *axungiâ* tuſum, *dorſo illitum*. unguentum *martianum*, & *Agrippæ*. unguentum ex *oleo* in quo decoctæ ſint *radices enulæ*, & *ireos, hyſſopus*, ſemina *lini* & *fœnugræci*. Accipe *Emplaſtri diachyli* uncias tres, *ſulphuris* drachmas tres, cum oleo *liliorum*.

Olea.

Unguenta.

Variè adhibentur aromata, *crocum, cinnamomum, calamintha, ſambuci* flores : *Nicotianæ* folium, & *ejus* ſuffitus.

Linimentum: Accipe unguenti de *althęâ* cum *gummi* ſeſquidrachmam, unguenti *roſati* drachmas tres, *gummi elemnii* ſemidrachmam, vel *croci* ſemiſcriptulum, *olei amygdalini* ſemunciam: miſce, fiat *linimentum*: addi poterunt *medullæ* vel *adipes*.

Aliud: Accipe olei *irini*, *chamęmelini*, *rutacei*, vel *anethini*, axungiæ *caponis*, ſingulorum drachmas duas, *butyri recentis inſulſi* drachmam, *ceræ lotæ* modicum: fiat linimentum: *pleuriticis* utile.

Pro Rusticis: Accipe *unguenti* de *althęâ* ſeſcunciam, *ſeminis cymini* ſemunciam: miſce.

Cum *acerbiſſimus* eſt dolor, *mollibus* ſubſtantiâ utemur, ut *fotibus* & *illitionibus*: ubi *mitior* dolor eſt, *cataplaſmatis*, *ceratis*, & *emplaſtris* uti licebit. Emplaſtrum *ceroneum*. Cautio.

Emplaſtrum *diachylon* cum oleo *liliorum* vel *amygdalorum*. Lana ſulphurata *Æginetæ*. Fuit olim celebre πηγανηρὸν, hoc eſt, *rutaceum* Emplaſtrum: Accipe *rutæ viridis* uncias quatuor, *butyri* uncias ſex, *terebinthinæ* & *œſypi* utriuſque drachmas quinque, *opopanacis*, *galbani* cujuſque unciam, *olei anethini* quantum ſufficit: fiat *Emplaſtrum*. Rutaceum.

Cataplasma ex *furfuribus*, *ſapâ*, & parum *ſalis*; fiat exigua *ebullitio*: præclarè *ſævientes* dolores ſedat. Cataplaſma.

Aliud: Accipe *florum chamęmeli* manipulum, *furfurum* ſemimanipulum, *ſalis* pugillis duos, *mellis*, & *aquæ*, & *vini*, ut coqui poſſit in formam *Cataplaſmatis*: apponitur incluſum *duobus* linteis. *flatulentos* dolores expellit *ſummâ* vi.

Pectus humidum corroborantia, & Alterantia.

Intus.

Hypoglottides pilulæ *adſtrictoriæ*, & Trochiſci *adſtringentes*; ut Diacorallum *Galeni*, trochiſci de *terrâ ſigillatâ*, trochiſci *diaſpermatôn*, trochiſci de *ſtellâ*. Olei *cymini* guttulæ, *teſſellis* inditæ, oleum *radicum polypodii*, cum earum *ſale*, inveteratas *punctiones* abigit. olei *ſulphuris* grana aliquot cum *vitello ovi*. Pulmonaria in *olus* cocta: *byſſopum* ſiccum, *praſſium*, *caules rubri*, *iris*, *pulegium*, flores *ſalicis*, aqua *roris Solis*, cum *Cretico* vino: *lac* amygdalinum, *auriculæ muris* conſerva, *ſarzaparilla*, *guaiacum*: *priapus tauri*, *corallum*; raſura *dentis apri*, ex *vino albo*: aqua *cardui benedicti*: Trochiſci. Olea.

dicti: oculi *cancrorum*, & *vinum* in quo *hi* macerati fuere: flos *galliæ*; *thus* bibitum & *maſtix*, *mumia*, & gummi *juniperi*, & *perſici*. amylum in *ovo* hauſtum, vel *bolus*. veronica *mas*. roſtri *gruis*, hoc eſt, primæ ſpeciei *geranii* ex vino *decoctum* radicis.

Decocta. Decoctum *botryos*, cum *liquiritiâ*, & melle *violato*. coquitur conſerva *botryos*, & *violata*, cum *ſarzaparillâ*, & pauco *guaiaco*, additis paucis *dactylis*, affuſaque *aquâ*, in *maris* balneo. *Sulphuris* drachma *igne* liqueſcat, ac effundatur ter vel quater in aquam *tuſſilaginis*: veteri *tuſſi* confert: detur cum *ovo*. vel includatur *ſaccharo* optimo, ut fiat *Electarium*: ſumat ſemunciam. ſit exactè lotum in hac aquâ *ſulphur*. utatur *manè* & *ſerò* ad ingreſſum lecti. ſumant etiam ex eo *Aſthmatici*, in paroxyſmo.

Phthiſi. AD PHTHISIN unà cum *tuſſi*; Accipe *urticas* parvas, ardentiſſimas, quas Græcas vocant, extunde *ſuccum*: accipiat *binas uncias* manè, & horâ ſomni: & ſumat primò trochiſcos de *carabe* ad ſemidrachmam. *Diatragacanthum*, & *diapenidium* cum *pulmonis vulpis* pulvere, & ſyrupo *liquiritiæ*. *Linctus.* Accipe *mellis* libram, *ſucci caulium* ſemilibram: bulliant dum fiat LOOCH caulium.

Vulneraria. *Vulnerariæ* herbæ, & quicquid verè *diureticum* eſt: *piloſella*, *ſavicula*, *conſolida*, *auricula* urſi, *radix* caryophyllatæ, *pes* leonis, *virga* aurea, *pyrola*, *millefolium*.

Aqua *cardui benedicti*, cum ſemidrachma *pulveris* ſeminis ejus; *pleuriticis* confert. *Apium*, *ſcabioſa*, conſerva vetus *roſarum*, *amylum*, *gummi*, *terra Lemnia*, *bolus* & *trochiſci*, *Symphytum* & conſerva *ejus*, *adianthum*, *avellanæ*, *galli veteris* jus: *ſemola*, *urticæ* ſemen, *pulegium*, *avena*, *oryza*, *lens*, *milium*: hæc excorticata *Grȩcis* dicuntur πτισάνη. Succus *ſalviæ* cum *vino*: in vetere *tuſſi* dabat *Orpheus* ſuccum *ſalviæ* cum melle, *jejuno* ſtomacho, & ad effrenes *ſanguinis* expectorationes: nobis uſu compertum eſt, præclarè facere ad *expectorationem* ſanguinis cum *tuſſi*, cerviſiam in qua *ſymphyti radix* coxit. Decoctum *hyſſopi*, cum *oxymelite* ſcyllitico, *aſthmaticis* confert: *bellis*, flores *amaranthi* purpurei, *portulacæ ſemen*, *ovi album*. Poculo *vini Rhenenſis*, adde manipulum *florum roriſmarini*, coctione exhauriatur media pars, adde *ſaccharum*. vinum *juniperinum*.

Potus. POTUS: *Accipe* aquæ *burſæ paſtoris*, *portulacæ*, *plantaginis*, cujuſque ſemilibram, trochiſcorum de *carabe* drachmam,

mam, *ſpodii*, *cornu cervi* uſti, gummi *Arabici*, & *tragacanthi*, cujuſque ſcriptulum, *boli* ſemidrachmam: fiat *levis* coctio: *colaturæ* adde ſyrupi *cydoniorum* uncias quatuor. *diaireſtrum* Galeni, *corallum*. Præcellens *potus* fit ex *ſaſſafras*: eum deſcribo ubi de artubus humidis. ſed adjice hic *decocto* conſervarum *violarum*, vel *boraginis*, aut *capillorum Veneris*: vel miſceat *decocto* ſyrupum *violatum*. Aquæ *hederæ* uncias quatuor bibat cottidie. Lingat farinam erui cum melle.

Trochiſci de *ſuccino*, looch *ſanum* & *expertum*, looch de *pulmone vulpis*, aurea *Alexandrina*; athanaſia *Nicolai*. conſerva ex *pimpinella*. PILULAE: Accipe *thuris* & *agarici* ſcriptulos quatuor cujuſque; fiant *pilulæ* decem, cum *ſucco hyſſopi*: capiat unam in *introitu* lecti. *Looch.*

ELECTARIUM: *Accipe* radicis *draguntea conditæ* unciam unam, radicum *ariſtolochiæ rotundæ* ſemunciam; ſeminis *lini*, *croci*, *thuris*, *maſtichis* ſingulorum ſeſquiſcriptulum: cum ſyrupo *glycyrrhiza* fiat Electarium. *Et hoc electarium*, quod, capite de Humido cerebro, *reginæ Galliæ* adſcripſimus: maximè ſi à *capite* præcipitatur *catarrhus*. diaſulphur cum *vitello ovi*, vel ſyrupo *violato*. Accipe *praſſii*, *iridis*, *hyſſopi*, *pulegii*, *apii*, ſingulorum ſemunciam, *ficuum* uncias tres, *nucleorum pini contuſorum* uncias quatuor: coque ex *aquâ*, dum *tertia* pars maneat, & *fortiter* exprimantur; *expreſſioni* adde tantundem *mellis*, & modeſto *igne* coquantur in *eclegmatis* formam.

LINCTUS: *Accipe* muccaginis *ſebeſten*, & *cydoniorum* cujuſque drachmam, *looch de papavere* unciam, *margaritarum*, lapidis *hæmatitis*, coralli *rubri*, ſeminis *portulacæ* ſingulorum ſemidrachmam, *trochiſcorum de carabe* ſeſquidrachmam: miſce cum ſyrupo *violato* & *berberis*.

PILULAE: Accipe *myrrhæ* drachmam unam, *ſagapeni* ſemidrachmam, *mellis* & *aquæ vitæ* quantum ſufficit: fiant *pilulæ*. Sumantur ad *unius* uſque drachmæ pondus. Et cuncta quæ *conſtringunt*, qualia apud *pragmaticos* multa cenſentur, ubi de *Sputo ſanguinis*, & *Hæmorrhagiâ*. *Pilulæ.*

UBI ſpuit *æger* ſanguinem in *tuſſi*, urgent *duæ contrariæ* indicationes; nam ob *reſpirationis* neceſſitatem ſeſe expandere debent *alæ* pulmonum, unde *expectoratione* opus eſt: ſed *ſanguinis* effuſio, *adſtrictioni* pectoris ſtudendum eſſe ſuadet. *His duabus*, non ſine mirabili quadam proprietate, ſatisfacit *ſyrupus myrtinus*: addatur *ſyrupus portulacæ*, *Sputū ſanguinis cum tuſſi.*

quo craſſeſcet *ſanguis*: ut; *Accipe* ſyrupi *myrtini* & *portulacæ* cujuſque unciam, *decocti portulacæ*, vel *limacum* uncias quatuor. ita in *pleuritide*, quæ jungitur *diarrhææ*, præclarè ad *ſalutem* facit *uſus* myrtini *ſyrupi*. Syrupus ex *ſucco* Nicotianæ, *ſanguinem* quoque ſiſtit. AD *id* elegans medicamen fit, ex *radicis ſcabioſæ* unciis duabus, *coralli rubri* drachma: datur ex *ſucco ſcabioſæ*. ALIUD: *Accipe* conſervæ *ſymphyti*, & *roſarum veteris* cujuſque ſemunciam, *mivæ cydoniorum* unciam, *trochiſcorum de terrâ ſigillatâ*, vel de *ſuccino* drachmas duas; cum *ſyrupo* myrteo. *Theriaca*, *mithridatium*, *dodecatheon* Pauli, lib. 7. *diapraſſium*. pulvis *pulmonum* vulpis cum *theriacâ* ad drachmæ pondus; vel *terebinthinæ* ℥ ij. cum *pulvere* hyſſopi.

FORIS

PECTORI HUMIDO *admovenda*.

FOTUS *ſicci*, unde *evaporatio* ſurgit. & quæ *flatus* diſcutiunt & *madores*: ut ex *milio*, avenâ *frixâ*, cinere *calido* (θερμοσποδιον Græci vocant) tegulâ *quadratâ*, orbe *ligneo*, pannis *calidis*, *ſale* uſto, *apii* ſemine, & *cari*, vel *fœniculi*, *ſambuci* flores, *roriſmarini* flores, *myrobalanorum* oſſa, & cuncta *aromata*. Ex his fiunt *ſacculi*, qui *vini* calidi *vapore* debent tepeſcere: vel ſuper *laminam* ferri, *vino* extinctam: aut ex *vini* vapore *lapidibus* calidis infuſi.

SACCULUS: *Accipe* florum *chamæmeli*, *meliloti*, *anethi*, *ſambuci* cujuſque pugillum, *cymini* vel *rutæ*, *dauci*, *ammi* ſingulorum ſeſquidrachmam, *ſinapi* ſemidrachmam: *contuſa* include *ſacculo*, qui *vini* infuſi *vaporem* excipiat, & applicetur. *Inſolatus* quoque proderit: *nidus hirundinis*.

EPITHEMA: Accipe *ſantalorum*, *myrtillorum*, *ſumachii*, *hypocyſtidis* ſingulorum ſemidrachmam: fiat *pulvis*, qui miſceatur cum *aquâ*, & oleo *roſato*; ita ut *aqua* ſit quadrupla ad *oleum*: linteum ab eo madens *pectori* imponatur. vel balneum *ſulphureum*, & *ſalſum*, vel ex lixivio *ſalicis*, cum *ſulphure* fiat *fotus*.

Ad flatus. SACCULUS ad FLATUS, Accipe *milii*, *furfuris* ſingulorum manipulum, *ſalis* ſemimanipulum: ponantur in *vaſe æneo*, dein *ſacculo* includantur.

Olea. INUNCTIONES ex oleo *amygdalino* amaro, *liliorum* alborum cum *aromatibus*: oleum *nardinum* & *chamæmeli*: ſevum *hircinum*, *bubulum*, & *taurinum*, ut auctor eſt *Dioſcorides*

rides: oleum *irinum*, *coſtinum*, cum *aquâ vitæ*, *maſtice*, *myrtillis*, *thure*, *corallo*, *carabe*, *ſpodio*, farinâ *amyli*, &c.

EMPLASTRUM: Accipe *ſulphuris*, *ceræ* utriuſque unciam, *picis* uncias duas, *olei chamæmelini* quod ſufficit; ut fiat *magdaleo*. EMPLASTRUM *Æginetæ*, efficax in *Pleuritide*. Accipe *cineris* truncorum *braſſicæ* ſeſcunciam, *coſti*, *bdellii*, vel *myrrhæ* ſingulorum unciam; *adipe* excipiantur. Folium *nicotianæ* admotum. *Emplaſtra.*

CAUTIO.

Quæ adſtringunt, aut ſummè ſiccant, non ſint temerè pectori imponenda: nec gravia, ut Emplaſtra.

SUFFITUS ex *nicotianâ*, *pice*, *terebinthinâ*, *maſtice*, *juniperino* gummi, *ſantalis*, *roſis*, capite *papaveris*, *benjovino*, *ladano*, *hypocyſtide*, *ſtyrace*, cortice *mandragoræ*, ungulâ *caballinâ*, *myrrhâ*, *marrubio*, *bdellio*, *iride*, vel ex drachma *diaſulphuris* Meſuës, gummi *hederæ*, *coriandrum*, *thus*: *therebinthinâ* excipi poterunt, *conchula Indica*, capita *papaveris*: *auripigmenti rubri* ſemidrachma. *Vngulæ caballinæ* radix, *marrubium*, *bdellium*, *pix*. *Suffitus.*

In *empyemate*; accipe *arthemiſiæ*, radicum *cucumeris agreſtis* cujuſque binos manipulos, *radicum ebuli* manipulum: adde *hyſſopum*, *calaminthum*, &c. fiat coctio ex *aquâ*, & fotus. Vel duo *poma colocynthidis* cocta ex *aquâ* vel *vino*, vel *cochleæ* decem cum *teſtis* contuſæ in *cataplaſma* coquuntur; & *thoraci*, digiti *craſſitie*, inducitur, dum *ultrò* excidat. *Empyemati.*

PECTUS SICCUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *in id effuſam* MELANCHOLIAM.

INTUS.

Lac *muliebre*, & *aſininum*, quod *ſiccitate* contractum *corpus* ſuâ *leptomeriâ* pervadit; *caprillum* lac, & *vaccinum*, cùm *ovo* & *ſaccharo*: Serum *lactis*, *aphrogala*; aqua *teſtudinum* diſtillata, & *cochlearum* aqua: Aqua *nenupharis*, *violarum*, *ceraſorum*, *farfaræ*; & ex his *ſyrupi*. *Potulenta.*

Vinum *paſſulatum*, *paſſulæ*, *ficus*, *dactyli*, *ziziphа*, quæ *σηρικά* Græcis, *jujubæ*, *butyrum*: *ſaccharum*, & *poma* cum *ſaccharo* cocta; *porrum* coctum, *bis* effuſâ *aquâ*, & aſperſo *ſaccharo*. Nero ex *oleo* comedebat *coctum porrum*, dum *Simplicia.*

certaret de *voce* cum *Phonaſco*, ut ſcripſit *Plinius*. *Cucurbita*, medulla *nucis* Indicæ: *malvæ*, *aſparagi*: ſemen *papaveris* & *lactucæ*, gummi *Arabicum*, ſuccus *glycyrrhizæ*.

Eſculenta. *Porcellorum* extrema, cum *hordeo*, & *coctione* tabefacta. *Pinei nuclei* ex *aquâ tepida* macerati, nam ita *acrimoniam* deponunt, ex *melle* & *ſaccharo*. Limaces *ſilveſtres* à ſordibus *purgati*, & à muccagine *abſterſi*, cocti in *lacte* vaccino cum *tuſſilagine*, comeſti *loco* cibi, & *tuſſilaginis* folia. vel *radices*, cocta in juſculo *carnis*, vel *pulli*: hoc *jus* pro *jentaculo* ſit. ego ita, ſummo DEO felicitante, *phthiſi* obnoxios curavi. Et id nota, ut *medicamenta* juſculis *nutritioni* dicatis incoquantur, cùm *areſcit* vi *morbi* æger. *Ranarum coxæ* coctæ ex juſculo *caponis*, vel *pulli*. pulmo *vulpis*. Decoctum *fœnugreci*. maceratæ *ficus* tres in *aquâ vitæ*, *quotidie* comeduntur.

Potus. POTUS: Accipe *tragacanthi*, gummi *Arabici* cujuſque ſeſquidrachmam, *ſeminis papaveris albi* drachmas ſex: *bulliant* in libris duabus *hydromelitis*, ad tertiarum *conſumptionem*, & coletur. *Iulapium* violatum, ex *aquæ violarum* unciis ſex; & *ſacchari* unciis quatuor; ſed *ſuccus* efficacior ad *id* erit, ſed *non* eiſdem *gratiis*. radices *eryngii*, *althææ*, *malvæ*: conſerva *bugloſſi*, & *violarum*.

Pilulæ de *cynogloſſo* apud *Fernelium*; antidotus analeptica *Fernelii*, libro ſeptimo Methodi ab eo deſcripta; pilulæ *becbiæ*, diatragacanthum *frigidum*, medulla *caulium braſſicæ*, cocta in *lacte amygdalino* cum *melle*, ut fiat

Linctus. LINCTUS. *Tragacanthâ* in eclegmate cum *melle*. *Accipe* looch de *altheâ*, & de *muccilaginibus*, diapenidii ſine *ſpeciebus* cujuſque ſemunciam, *ſacchari violati* drachmas quinque; cum ſyrupo *violato* fiat linctus. Ex *muccagine* ſeminis *althææ*, *butyro*, & *melle*, fiat linctus. Medulla *paſſularum*, & *ficuum*, cum ſucco *glycyrrhizæ*.

ALIUS; ex *butyro*, *ſaccharo*, & modicâ *terebinthinâ*; expectorat *materiam frigidam*, fundit, & alas *pulmonum* explicat; *tuſſim* curat.

ALIUS; *medullæ paſſularum* uncia, *conſervæ enulæ tritæ* drachmæ duæ, *ſpecierum diaireos* drachmæ tres; cum *ſyrupo glycyrrhizæ*.

PANDALEON; Accipe *amygdalorum dulcium*, & *pineorum* recentium, maceratorum *decocto hordei* cujuſque uncias duas, *ſeminum melonum* & *cucurbitæ* cujuſque unciam, *pulpæ paſſularum* ſemunciam, *dactylorum* recentium,

& *dia-*

& *diatragacanthi frigidi* utriuſque drachmas duas, *penidiorum ſacchari* quod ſufficit, fiat *pandaleon*: abſterget. Plurima ex his quæ parant *bilem* in *pectore* conceptam, hîc locum habent; & *refectoriæ* compoſitiones. *Ova ſorbilia* tria, mané hauſta cum *ſaccharo*, & pauco *croco*: id agant per plurimos dies; & interdum *vinum ſalviatum* ſuperbibant. DECOCTUM *botryos*, cum *ſyrupo* violato, *purulenta* curat. *Martii panes* violati. *ptiſana* cum *lacte amygdalino*, vel ex *ſeminibus frigidis*. *Refectoria.*

MELANCHOLIAM extra *venas* effuſam in *pectore* præparant, ſi ex *frigore* nata fuerit: *praſſium*, *pulegium*, *enulæ* radices, *atriplex*, lignum *guaiacum*, *ſarzaparilla*, *Chinæ* radix. Hæc coquuntur, cum *conſervâ violatâ* & *botryos*, ex *aquâ* in diplomate: *hyſſopum*: *ficus* incidunt & abſtergent: *ſcabioſa*, *mercurialis*, *morſus diaboli*. *Scordium*, *allia*, *cepæ*, *porrum*, *crocum*, niſi *capitis dolor* adſit: *juſculum carnis* in quo *radices tuſſilaginis* coctæ attritæ ſunt. *Pinearum contuſarum* uncias duas coque ex *melle deſpumato*, dum concreſcat in *Placentulam*. *Ex frigore.*

Si ex *ardore* nata fuit, utemur *boragine*, *pomis*, *violis*, & ex iis *ſyrupis* vel *conſervis*. Conferet *manus Chriſti*, conſerva *ſatyrionis*, *hordeum*, *capillus Veneris*: decoctum *paſſularum* & *liquiritiæ*, cum pauco *melle*: *malva* & ſemen *malvæ*, humectat & lenit. *emulſiones* ſeminum; & radices *bugloſſi*: ſemen *bombacis*, tenuat craſſa, ac *pectori* dicatum eſt: *Nuclei pinei*, nam molliunt & detergent, ut & *paſſulæ*; *lini* ſemen; *capillares* herbæ, *napi*, *rapæ*, *althææ* radix. *Ex calore.*

Accipe *jujubas* viginti; coque ex *aquâ* ad libram: in ea diſſolve *ſacchari cryſtallini* ſemunciam, *diatragacanthi* unciam: fiat *Iulapium*. *Iulapium.*

POTUS: Accipe *aquæ coctæ* libram, *ſacchari albiſſimi* uncias tres, *ſacchari candi* ſemunciam, *cinnamomi electi* drachmas ſex: trajiciantur per *manicam* Hippocratis. *diacodium* cum ſucco *portulacæ* vel *lactucæ*.

ELECTARIUM: Accipe *conſervæ violarum* drachmas tres, *diatragacanthi frigidi* drachmam, *ſacchari diluti & multum cocti* quod ſatis eſt: hinc *conſerva* paulululum ſiccata indatur; mox *pulvis*: lignea *pixide* ſerventur.

FORIS

PECTORI SICCO *admovenda*.

FOTU fruantur ex *aquâ dulci*, & tali BALNEO: ex *ficu-* *Fotus.*

ficubus, radicibus *liliorum*, *althæa*, *fœnugræco*, *lini* ſemine, *malvâ*, & *pſyllii* mucco.

EPITHEMATA ex decocto *hordei*, ſeminum *frigidorum*, *violarum*, cum oleo *violato* vel *amygdalino*.

Illitus. INUNCTIONES ex oleo *dulci*, oleo *liliorum*, *violaceo*, *lini*, ex *adipibus* moderatis, & *axungiis*, *medullâ* ſuis: Oleum *cucurbitæ*, *amygdalinum*, *butyrum*, *œſypus*, muccago *ficuum* extracta *decocto* malvæ: *Vnguentum* reſumptivum, *tabidis* prodeſt, *aſthmaticis*, & *pleuriticis*: unguentum ex *oleo lini*, *irino*, *butyro* recenti, *amygdal. dulci*, muccagine *lini* & *fœnugræci*, *croco*. Braſſicæ *folia*, quaſi tabeſcant *igne*, & *butyro* illita admoveantur. Unguentum *dialthœa*, cum *pulvere* ireos.

LINIMENTUM: Accipe *olei violati* unciam, muccaginis *radicum althææ*, & ſeminis *pſyllii*, extractæ in *lacte*, vel *jure pulli*, aut in *aquâ hordei* cujuſque drachmas duas, *butyri*, vel *axungiæ* porci, vel *medullæ* ejus, aut *vitulinæ* drachmam: miſce, fiat *linimentum*, adde parum *croci*.

ALIUD: *Accipe* medullæ *cervi*, *vituli*, *butyri*, axungiæ *gallinæ*, *porci* recentis, *tragacanthi*, gummi *Arabici* infuſi in oleo *nenupharis* & *violato* ſingulorum drachmam, *ceræ* quod ſufficit; fiat *unguentum* molle.

ALIUD: *Accipe* unguenti *reſumptivi recentis* uncias duas, *unguenti de althæâ* drachmas ſex, *olei amygdalini dulcis*, & *liliorum* cujuſque unciam, *ireos* in tenuiſſimum *pollinem* tritæ drachmam, *ſtyracis calamitæ* ſcriptulos duos, *croci* grana ſeptem, *moſchi* grana octo; modicâ cum *cerâ* fiat UNGUENTUM.

OBSERVATIO.

Linimentum refrigerans & humectans, magis quàm unguentum hecticis confert.

CAPUT IX.

De Stomacho.

VENTRICULUM CALIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *in eo conceptam* BILEM, *extra venas effuſam: quibus remediis & cautionibus id fieri debeat:*

INTUS.

Quæ his partibus *nutritioni* dicatis commodè præſcriben-

bentur, moderatè *aſtringere* debent: Utiles hîc *ſyrupi*, *mivæ*, *conſervæ*, *electaria*, *condîta*, *julapia*, *juſcula*. Sint omnia *adipſa*, imò talia quæ *ſitim* extinguunt: ut *poſca*, *rhodomel*, *cucurbita*. Syrupus *acidus*, de *agreſtâ*, de *cydoniis malis*, de *roſis*, cum aquâ *portulacæ* vel *plantaginis*.

Cichorii ſuccus, vel *acetoſæ* denſatus, *granatorum* ſyrupus, *ſonchus*, & olera ex *lactucâ*, *malvâ*, *intybo*, *acetoſâ*, *roſâ*: & ex *his*, ſyrupi, conſervæ, ſucci, & decocta. *Granatorum* ſuccus *robur* ſtabilit *ventriculi*, quare *ſyncopi* medetur à *ſtomacho*: cydoniorum *malorum* ſuccus, & *prunorum*, *tamarindi*. *Lactuca* præcordiorum *æſtum* domat, ac *ferocientem bilem* placat, *naturæ* ſtudet; nihil enim *pravi humoris* ſuggerit. *cucurbita*. Portulacæ *aſparagi* in acetarium cocti, *æſtum* ac *ſitim* ſedant, *aphrogala*: *omphacium*, ſtrictione ſtudet *ventriculo* & *hepati*. Scripſit *Aretæus* abſinthii *ſuccum* ad *fabæ* magnitudinem devoratum, ne *bilis* gignatur impedimento eſſe. *Rubi humilis* fructus, hoc eſt, *fraga* cum *aphrogalis*, flores *conſolidæ regalis*, aqua *lenticulæ aquatilis*. Mora *immatura* ſiccata, tuſaque *obſoniis* immiſta: quæ cùm affatim *maturuere*, ſqualidum ac æſtuoſum *ſtomachum* conſolari *Hippocrates* & *Galenus* prodidere: ſed paulo *ante cibum* ſumenda. *ſenecionis caulis* decoctus. *perſici mali ſicci* decoctum. *cotonei mali macerati* liquor. *pruna* cocta. *Simplicia.* *Lactuca.* *Abſinthiũ.*

Spodium, *ſantala*: *Ceraſium* rubrum ſubacidumque *ſitim* mulcet; & *ſuccus* cùm deferbuit, in *annum* ſervatur. *flagranti ventriculo* opitulatur, *cor* recreat, ac arcet *putredinem*. *Ribes* vellicationes *bilis* frenat. *acetum roſatum*, inquit *Fernelius*, medicamenta *prægnantibus* tutiora reddit: attamen *viſcera* ferit. Coquuntur ex *aquâ*, ut oxyacanthæ *baccæ*, & *ſuccus* ribes, *uvâ acerbâ*, *ceraſa*, *prunidactyla*, hoc eſt, Damaſcena: *hordeum*, *corallum*, *citrium malum*, *perſica*, *omphacium*, *punica* mala, *creſpini* fructus, *meſpila* & *ſorba*. *Ceraſa.*

POTIO: *Accipe* aquæ *roſarum*, ſucci *limonum*, & *granatorum*, *ſacchari albi*, ſingulorum uncias quatuor: lentè coquantur dum deſpumaverint; detur ex *aquâ coctâ*. ALIA: Accipe *aceti roſati*, *ſacchari* cujuſque cyathum, & tantundem *ſucci aranciorum acidorum*, *caryophyllorum* parum contuſorum ſex: lento *igne* ſine *fumo* ferveant, quartâ horæ parte. Eadem ratione fiet ex *omphacio*. Laudatur *lactis caprilli* ſerum, *myrti* ſyrupus, *vinum* roſatum; aquæ *thermales*, *Potus.* *Syrupi.*

ex thermis *frigidis* potæ; *oxyſaccharum*, ſyrupus de *ribes*, ex ſucco *acetoſæ*, de *agreſtâ*, *oxymel*, *portulacæ* aqua, ſyrupus *roſ.* & *citriorum*, & *granatorum*. Accipe *aquæ puræ* libram, *aquæ roſarum*, ſucci *citriorum*, & *aranciorum*, *ſacchari albiſſimi* cujuſque uncias quatuor; coque dum *ſpumam* abjecerint.

Conſerva. Conſerva *roſarum*, & *nymphææ*, *violarum* & *acetoſæ*: rob de *ribes* & *berberis*, roſata *novella*. Syrupus *acetoſus* ſimplex: Julep *roſatum*. Accipe *ſyrupi violati* uncias quatuor, *muccaginis pſyllii* & *cydoniorum*, extractæ in *aquâ roſatâ* drachmas duas: utatur ex *aquâ* hordei. *diacotonion*.

Species. Diamargaritum *frigidum*, *triumſantalon*, diarrhodon *abbatis*, trochiſci de *caphurâ*, & de *ſpodio*, diatragacanthum *frigidum*, diaolibanum *opiatum*,

Opiata. philonium *Romanum* cum *poſcâ*, tryphera *perſica*, ambroſia *Archibii* (deſcripta in Antidotario Florentino) ex *aquâ* & *vino* granatorum.

Electarium. ELECTARIUM: Accipe *pulveris electarii trium ſantalorum* drachmas duas, *pulveris diarrhodonis abbatis* drachmam unam, *conſervæ cichorii*, & *roſatæ*, cujuſque ſeſquidrachmam, *ſacchari albi* ſoluti in aquâ *cichorii*, vel *endiviæ* quantum ſufficit: fiat *electarium*. quæque *tabula* ſit duarum drachmarum, vel trium: capiat unam ante *paſtum*: Accipiat *quæque* ſeſquidrachma *pulverum*, unciam *ſacchari*: quare hîc uncias quatuor apponemus *ſacchari*, & erunt *tabulæ* tredecim: conferent quoque *hepati* calido & obſtructo.

Qualia. Sint omnia talia, quæ prohibeant *influxum* bilis à *jecore* in *ventriculum*.

FORIS

VENTRICULO CALIDO *admovenda*.

Quæ calent, *ventriculo* tutiùs admoventur, quàm *frigore* horrida.

Simplicia. FOMENTA ex *roſis*, *ſantalis*, *ſolatro*, *plantagine*, *lactucâ*, *omphacio*, *portulacâ*: *Acetum* laudatum remedium eſt à *Dioſcoride*; nam integris viribus *foris* admotum, ad *nervoſas partes* non pervenit: promovet *aliorum* penetrationem, ac *ſtrictione* firmat *viſcus*. Conferet *ſemen endiviæ*, *umbilicus Veneris*, *meſpila*: ſemen *lactucæ*, *papaveris*, *portulacæ*, *corallum rubrum*. Flores *violarum*, *roſarum*, & *nymphææ*: ſem-

per

per parum *abſinthii* addatur, aut *maſtich*, vel *cyperi* radicum, aut florum *roſarum*.

OBSERVATIO: Quæ *frigore* horrent, non diu admota hæreant.

INUNCTIONES ex oleo *roſato*, & unguento *roſato*, oleo *cydoniorum*, oleo *Sicyonio*, *myrtillorum*, *lentiſcino*, & ex ſemine *uvarum*; Accipe *olei violati* ſemunciam, vel *nymphææ* ol. muccaginis *pſyllii*, extractæ in *aquâ roſatâ* ℥ ij. *ceræ* parum: ungatur *ſpina dorſi*: nam eam tangit *ſtomachus*. *Illitus.*

UNGUENTUM: *olei roſati omphacini* ſeſcuncia, *coralli*, *coriandri*, *ſantali albi*, florum *labruſcæ*, corticum *citrii* ſingulorum ſemidrachma, *ceræ albæ* parum: adde *aceti* pauculum, *unctionis* tempore. Toſta *panis* cruſta, ex *aceto*, cum paucis *caryophyllis* inſertis. *Unguentũ.*

EMPLASTRUM ex *roſis*, *ſantalis*, *cydoniis*, & *aceto*. ceratum *ſantalinum*. Emplaſtrum *diaphœnicum frigidum*, apud Antidotarium Florentinum. *Alabaſtrites lapis* cum *cerato* impoſitus. Emplaſtrum ex *portulacâ*, *ſoncho*, ſucco *umbilici Veneris*, & ex foliis & capreolis *vitis*. *Emplaſt.*

Epithematis SACCULUS: Accipe *roſarum rubrarum* pugillos duos, *utriuſque plantaginis* cujuſque ſemimanipulum, *ſummitatum abſinthii* pugillos tres, *ſantalorum omnium* cujuſque drachmas duas, *coralli rubri* drachmas tres: includantur *ſacculo*: fiat coctio ex *aquâ* & pauco *aceto*; & addi poterit quid *vini rubri*, vel *ſucci cydoniorum*: fiat *fomentum*. Interdum addi poterit *althæa*, *endivia*, *coriandrum*, baccæ *oxyacanthæ*, & *acidula*. *Fotus.*

EPITHEMA, *olei roſati*, *chamæmelini* cujuſque unciæ duæ, *ſucci malorum aranciorum* unciæ tres, *vini auſteri* ſeſcuncia: *ſpongiâ* his madente foveat. *Cautio* adſit, ne *opiata* admoveantur, etiam *inflammato ventriculo*: nam *immemor* poſteà reddetur *ſui officii*; nam exactè ſentit *ventriculus*, & citò læditur. & conſectaneum in *ſcirrhum* abit *inflammatio* ab uſu *narcoticorum*: cùm denſent affatim. Potius *cauſam doloris*, hoc eſt, *tenſionem* abigant laxando; ut *adipes*, & *oleum amygdal.* Hæc fiant acciſâ *cauſâ antecedente*; & tunc *intùs* dentur *laxantia*, ut decoctum *caricarum*, *paſſularum*, cum ſyrupo *liquiritiæ*. Sed non ſint hîc merè *laxantia*; niſi acerbiſſimus *dolorum* cruciatus ea evocet.

VEN-

VENTRICULUM FRIGIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *in eo conceptam* PITUITAM *extra venas effuſam.*

INTUS.

Quæ ſumuntur ſint *flatus* diſcutientia, & *appetitum* excitantia, cum leni *aſtrictione*, vel *deterſione.* Ut vina *medicata*, vinum *conyzæ*, & *caryophyllorum*, *hippocraticum*, vinum *vetus*, *malvaticum*, *roſmarinatum*, *aqua vitæ*, *guaiaci* decoctum: *abſinthium*, quod deterget; laudatiſſimum eſt *Ponticum.* hujus *vim* mentietur *noſtrum*, ſi addatur *ei*, ad ſtringendum, *roſa*, vel ad jucunditatem, *cotonium malum*, vel, *ſpica*, aut *ſchœnanthos.* *Mentha*, & ex eâ *ſyrupus* & *conſerva*; eligatur *rubra* illa mentha, quæ quàm *odoratiſſima* eſt; ſed *conceptionem* impedit. Quare *veteres*, ut admonet *Ariſtoteles*, vigeſimo Problem. ſecundo, dicebant, *mentham* non ſerendam *tempore belli*: nam ut ſcripſit *Caſſius Dionyſius* lib. 12. Geoponicôn: τὸ ἡδύοσμον ἀνεπιτήδειον δ' ἐστὶ καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Quare cùm *generationi* adverſetur, cui pars eſt operam dare *tempore belli*, ut jactura *Martis*, qui ab *Homero* βροτολοιγὸς appellatus, ſarciatur, ab hac abſtinendum. Vel quod *abſumpto* ab hac ſemine, *milites* inſtrenuos ad expeditionem reddat. *Oribaſius* putat *madorem* ſeminis exedi à *menthæ* ſqualore. ſed quæ *hortis* infertur, cùm *ſylveſtri* plus à *flatibus humidoque craſſamento* turgeat, *veneri* inutilis minimè erit. Scripſit *Caſſius Dionyſius* Geoponicôn duodecimo, *periculoſum* uſum *menthæ* eſſe, quod *vulneri* admota, *difficilem curationem* adferat. Exiſtimo *veteres* hoc dicto collimaſſe ad μνησικακίαν: quod inimicitias immortales eſſe turpiſſimum ſit. nam *mentha* ſemel ſata, ac *hortis* immiſſa, *durat* ætate. *Rondeletius* putabat quod *ſemen* menthæ *homines* furibundos ac audaces reddat. Syrupus de *menthâ* major, & minor. *Cinnamomum* modicè *aſtringit*, & *coctioni* ſtudet: *cyperus*, *maſtix*, *caſtorium*, *caryophylli* cruditatem *tollunt* & flatus: *mace* & *myriſtica nux*, *ſtœchas*, *roriſmarinum*, ſalvia *appetitum* citat, *meliſſa*, *enulæ* radix, *hyſſopum*, *galanga*, *xyloaloë*: Betonica *coctionem* juvat iis qui *acidum* ructant. *Mentha aquatica* tenuis eſt & diuretica, *fœtum* extrahit: Crocum *coctionem* promovet: *Nux condita*, & *pyra*, carnes *cydoniorum* conditæ, *fœniculum* & *ejus* oleum, & *aniſi* oleum; *calamus aromaticus.*

Simplicia. Mentha.

Offa

Offa *panis*, ex *vino* & *cinnamomi* pulvere. *Caſtorium* ex *vino*, *nepeta*, *imperatoria*, *tanacetum* ovis incoctum. *Nux moſchata* trita, ac *mellis roſati* unciis ſex, & *aquæ vitæ* unciis duabus incocta: mirè auxiliatur *ſtomachi* doloribus. *Daucus*, *ſiler montanum*, *careon*.

Syrupus de *abſinthio*, conſerva *eryngii*, cortices *citreorum conditæ*; conſerva *anthos*, & *ſalviæ*; *zinziber* conditum: *theriaca* & *mithridatium*, *aromata*, *acorum* conditum, *theriaca* diateſſaron, *tryphera* magna. *Condita & Electaria.*

POTUS: Accipe *vini rubelli* ſeſquilibram: in *eo* aliquamdiu macerentur *panis modicè torrefacti* unciæ tres, *cinnamomi*, *nucis moſchatæ* ſingulorum drachmam, *ſacch.* quantum ſufficit: interdum *hauſtum* ſumat. *Potus.*

ALIUS: Decoctio *nucis myriſticæ*, cum *melle roſato*, & *aquâ vitæ* pota. Aqua *balſami* ex juſculis. Tres vel quatuor guttulæ *nucis myriſticæ* ex *vino* in primâ menſâ. Oleum *aniſi*, *fœniculi*, *cinnamomi*, & ejus *aqua*, oleum *caryophyllorum*. Syrupus *menthæ*, *abſinthii*, vel *calaminthæ*, cum aquâ *pulegii* vel *liviſtici*.

Trochiſci de *abſinthio*, *diaxyloaloë*, *diazinziber*, *diarrhodon abbatis*, trochiſci de *roſis* Rhaſis, & *diarrhodon* Meſuæ, *diacalaminthes*, *diatrion pipereon*, *diacyminum*, *dianthos*, aromaticum *caryophyllatum*, aromaticum *roſatum majus* Gabriëlis, *dianiſum*, *diacinnamomum*, trochiſci *galliæ moſchatæ*: *dioſpoliticon* Galeni. *diagalanga* & *diaxyloaloës*, *diambra*, *pleres archôn*, electarium *Ducis*, roſata *novella*. Accipe *ſpecierum diagalangæ* & *diacymini*, cujuſque ſcriptulum, *olei carui* quatuor guttas: miſce; & cum *ſyrupo betonicæ* fiant *pilulæ* quinque. *flatus* pellunt. Vel accipe *ſacchari* in *aquâ cinnamomi ſoluti* uncias tres, *conſervæ roſarum* drachmas tres, *olei cinnamomi* ſemiſcriptulum; fiat *confectio tabulata*. *Species.*

OBSERVATIO: *Ubi* ventriculus *pituitam accepit immoderatiùs*, *Apozemata ex* cinnamomo *aroma trahant*.

FORIS

VENTRICULO FRIGIDO *admovenda*.

Fomenta ex *vino*, *chamæmeli*, floribus *roriſmarini*, *ſtœchade*, *ſalviâ*, *majoranâ*, *abſinthio*, *betonicâ*, *menthâ* ſiccâ, *hyſſopo*, *ariſtolochiâ* longâ, *rutâ*, *fœniculi* ſemine, & *cymini*, *cypero*, *calamo*, *galangâ*, ſeminibus *fœnugræci*, *juniperi* baccis, *adano*: Abſinthium in *aquâ* coquitur, mox additur *oleum*. *Simplicia.*

Syſim-

Syſimbrium, ex *Cretico vino* coctum. *Alchæa, malva, nardus* Celtica, *origanum*, *calamintha*, *aromata*, *anethum*, *juncus* odoratus: cortices *citrii*, *caryophylli*, nux *moſchata*, *macis*, *benjovinum*, *maſtix*, *nardus* Gallica, & quæ *flatus* diſcutiunt.

Illitus. UNGUENTA cum pauco *moſcho* utiliter admoventur, & *aromata*; Inunctio ex oleo *moſchellino*, *nardino*, *coſtino*, *chamæmelino*, *ſampſuchino*, *caryophyllato*: *menthæ* oleum, & *abſinthii*.

Accipe olei *macis* & *maſtichini* utriuſque drachmas tres: adde *maſticis* ſcriptulos duos. ALIUD: *Accipe* olei *maſticis*, *abſinthii*, *nardini* ſingulorum drachmas binas, *galangæ*, *caryophyllorum* utriuſque ſcriptulum, *xyloaloës*, *macis*, *calami aromatici* cujuſque ſemiſcriptulum, *galliæ moſchatæ* ſemidrachmam, *ceræ novæ* quod ſufficit: fiat *unguentum*; & ab unctione *ſcutum* ſuperponatur. Unguentum *martianum magnum*: unguentum *ſtomachicum magiſtrale* in Antidotario Florentino.

Scutum. SCUTUM: Accipe *ladani depurati* drachmas ſex: ubi *validum frigus*, addo *piperis longi*, & *ſinapi* drachmam, *maſticis* drachmas duas, *thuris* drachmam, *coriandri*, *menthæ* ſiccæ, *coralli* rubri, *galangæ*, ſingulorum binos ſcriptulos, *xyloaloës*, *macis* cujuſque ſemidrachmam, *terebinthinæ* vel *balſami Peruviani* drachmas duas, *ceræ* ſolutæ in oleo de *abſinthio*, vel *nardino*, aut *maſtichino*, vel *roſato* quantum ſufficit: fiat *maſſa*, quæ extendatur ſuper *alutam*, ad formam *ſcuti*; duplicata *ſindone* obvolvatur, cum *baſturis* & *loris*: ſolvantur *gummi* cum *vino* & *oleo*; hinc reliqua affunde extra *ignem*; & ſuperficies hujus *ſcuti* irrigetur & fricetur *oleo caryophyllorum*, cui inſperge *pulverem Sinapi*.

SCUTUM ubi *flatus* & *frigus* bellum indixere *ſtomacho*: Accipe *menthæ*, *abſinthii*, *majoranæ ſiccæ* ſingulorum pugillum, vel ſeſquidrachmam, *caryophyllorum*, *galangæ*, *xyloaloës* cujuſque ſcriptulos duos, *cymini*, *coralli rubri* cujuſque drachmam: cum pauco *bombace* fiat *Scutum* interbaſtatum inter *duas* ſindones, cum *ligulis* ut decet: *everſum* regioni *ſtomachi* appendatur.

Emplaſtra. EMPLASTRUM: Accipe *cerati ſtomachici Galeni* uncias duas, *galangæ*, *caryophyllorum*, *xyloaloës*, *coralli rubri* ſingulorum ſemidrachmam, *ceræ* ſolutæ in oleo *maſtichino*, vel *abſinthii*, quod ſuffecerit; fiat *magdaleum*: ex quo fiat *emplaſtrum* extenſum ſuper *alutam*, ad formam *ſcuti*, dupli-

duplicatâ *ſindone*, cum *baſturis* & *loris* ut decet. Emplaſtrum de *baccis lauri*. *Cruſta panis* ſaturata *vino* à toſtione, pulvereque *maſtiches*, *nucis moſchatæ*, & *caryophyllorum* inſperſo.

Aliud: *Maſtix* diſſolvatur cum *albumine ovi*, hinc cum *micâ panis* toſta, in *vino* ac pauco *aceto* macerata, cum *menthâ*, *abſinthio* & *mace*; fiat ad ideam *Emplaſtri*.

Aliud: Accipe *abſinthii*, *menthæ* cujuſque ſeſquimanipulum, *roſarum rubrarum* ſemimanipulum: coque ex ſufficienti quantitate *vini generoſi* dum molleſcant: *piſtatis* adde *panis toſti* quantum ſatis ſit, ut fiat *Cataplaſma*. Vel coquuntur *herbæ* & *ſpecies*, ex *vino* & *oleo*.

Aliud: Accipe *pulverum ſtomachalium* ſemunciam, *picis navalis*, *reſinæ* cujuſque unciam: fiat *ceratum*. illud Montagnanæ eſt. *Ceratum* ſtomachale *Galeni*, & *Meſues*, Emplaſtrum ex *baccis lauri*.

Aliud: ex *ceræ* & *terebinthinæ* decenti copiâ, remixtis *aromatibus*, fiat Emplaſtrum. *dropax* ex pice. *Mentha aquatica* cocta cum *vino* Cretico, *dolores* mollit.

Sacculi hic ſunt expetiti: Accipe *roſarum rubrarum*, florum *chamæmelorum* cujuſque manipulum, *foliorum centaurii* minoris, *pulegii*, (ſi *lien* conſentiat) *abſinthii* ſingulorum ſcriptulos quatuor, ſeminum *rutæ*, *aniſi*, *fœniculi*, *cymini*, *fœnigræci*, ſingulorum ſeſquidrachmam: craſſiuſculè ſint contuſa: fiat *Sacculus*: qui ex *vino* & *aceto* irroretur. In Sacculis effingendis, *pulveres* non excedant *ſexcunciam*: nam ſæpe *drachmæ* ſex ſatisfaciunt. *Sacculi.* *Obſervatio.*

Carpatur *bombax*, cui *vino generoſo* immerſo exſiccatoque inſarciatur portio aliqua *aromatum* cum *abſinthio*.

Sacculus: Accipe *abſinthii* utriuſque, *roſarum rubrarum*, *ſalviæ* ſingulorum manipulum, *rutæ*, *ſpicæ* cujuſque ſemimanipulum: contuſis ac inciſis omnibus adde quid *aceti* & *cymini* ſemunciam: ſiccata tandem omnia in ſartagine in *ſacculum* collige.

Alius: comæ *abſinthii* ſiccæ, *menthæ*, *ſyſimbrii* ſingulorum pugillus, *coriandri* ſemuncia, *caryophyllorum*, *cinnamomi* ſingulorum drachmæ duæ, *ladani*, *coralli rubri* cujuſque ſeſquidrachma, *maceris* drachma, *granorum alkermes* drachma ſemis: *ſerico purpureo* inſuantur; fiat *ſacculus* acu interpunctus.

Cau-

CAUTIO.

IN *ventriculi imbecillitate*, ſemper quædam addemus quæ *hepar* firmant, cùm inde *naturales* diffundantur *ſpiritus*, vel ſaltem officina cùm ſit *ſanguinis*. UBI à *calido* hepate, *frigida* fluxio *ventriculo* incumbit, omni auxilio refrigeretur *hepar*; nam ita facilè in ſuam *temperiem* ac *naturam* redibit *ventriculus*.

IN ADMOTIONE remediorum *calidorum* ſemper ſocientur modeſtè *aſtringentia*; & ſemper adſit *galanga*.

VENTRICULUM HUMIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Simplicia. Sint talia quæ *ventriculi eluviem* exſugunt; ut ſuccus *ſalviæ*, & *betonicæ*, *mentha* ſicca. *roſa* rubra arida, *balauſtia*, *myrtus* & condimentum ex *eâ*, *oliva* flava recens, *myrobalani* conditæ, *maſtix*, *ebur*, *cornu cervi*, *margaritæ*, *corallum*, *bolus*, gallinæ vel lupi *inteſtina* ſiccata, *corna* condita, *agnus caſtus*, *ruta*, *iris*, *juniperi* baccæ, *cyperi* radix, *coriannum*, *acetoſæ* ſemen, *thus* obſoniorum, *acacia*, *lycium*, & *hypocyſtis*: *ſuccinum* pravos ſuccos abſorbet. Caro *avicularum* aſſata: *olivæ* κολυμβάδες: *ſalſamenta* & *aromata*: Nuces *juglandes*, vel *cydonia mala*, *caryophyllis* aut *cinnamomo* tranſfixa, & *melle* condita: *ocimum* ex *aceto* flatus excutit. *Poma* auſtera *cineribus* cocta. *Pulmonaria* cocta: *mora* immatura, *oryza*,

Electaria. DIARRHODON *abbatis*, electarium de *gemmis*, *diatrion* pipereon, *aromaticum* roſatum, *diagalanga*, *diacyminum*, *dianiſum*, *diaolibanum*, *diacalaminthum*, *zinziber* conditum; *theriaca*, *mithridatium*, conſerva *betonicæ*, *diacydonites* cum *aromatibus*. Trochiſci de *ſpodio*; his ſuperbibat aliquid *vini menthæ*. Confectio *anacardina*, colorem *venuſtum* faciei adfert: trochiſci *ramich* Meſues, *diarrhœon* Galeni, deſcriptum apud Antidotarium Florentinum. Trochiſci de *olibano*: tryphera *minor Phœnonis*, & tryphera *Saracenica*, ſumpta ad ternas drachmas: præſcribitur ad *firmandam* ſanitatem. *Athanaſia* deſcripta in Antidotario Florentino. Trochiſci de *ligno aloës*, apud eundem deſcripti auctorem. *Ladani* drachma comedatur duabus horis à cœnâ; *ſaccharum roſatum*: electarium ex *citro*.

VINUM *cydonites*: jus *galli veteris*: hydromelum *Pauli*, in Antidotario Florentino: *acetum* ſcylliticum; *lac* chalybeatum, cum *torrefactâ farinâ* hordei, *vitello* ovi, *aquâ* roſatâ, & *ſaccharo*. Vinum in quo *muſcus arborum* coxit; vinum *juniperinum*. *Potulenta.*

Syrupus de *ſtœchade* ſimplex, & compoſitus: ſyrupus *myrtinus* compoſitus; miva *cydoniorum* aromatica; *mel roſatum* quod ſecundo loco deſcribitur à *Cordo*. AQUAE *cinnamomi* duo vel tria cochlearia cum pauco *vino malvatico*, vel *ſucco granatorum*. olei *nucis moſchatæ* guttulæ quinque ex *vino Cretico*; oleum *piperis*, & *aniſi*, oleum *fœniculi*, *cymini*. oleum exſtillatum ex *maſtice*, *caryophyllis*.

DECOCTUM ex *abſinthio*, *chamædry*, & *chamæpity*: calfacit, *urinam* expedit, & ab *infarctu* liberat, *auctore* Aëtio: *guajaci* cum *ſalviâ*, adde *decoctis* aliquid *vini*, in *fine* coctionis.

ACCIPE *maſtiches*, *olibani* utriuſque drachmas tres: cum ſyrupo de *menthâ* fiat *maſſa*: detur drachma, ex *vino* liquefacta, & propinetur in *aurorâ*, & ſub *noctem*. ſiſtit & *catarrhos*, ſi quis diu eo utatur. *Mentha* ſicca, bibita ex *vino* granatorum. *caryophylli* cum ſucco *cydoniorum*, vel *vino* auſtero. PULVERES magnam vim *areſaciendi* habent, ac *madorem abſorbendi*, cùm inde *fractus appetitus* languet: Accipe *coriandri* ſæpius aceto macerati, *aniſi* & *fœniculi*, carnis *cydoniorum* in umbrâ ſiccatæ, *corticum citreorum ſiccatorum* ſingulorum ſemunciam, *coralli* decies loti *aquâ roſatâ*, ventriculorum *gallinarum*, vino *lotorum* & *ſiccatorum* ſingulorum ſemidrachmam, *galangæ*, *caryophyll. macis* cujuſque ſcriptulum, *margaritarum pulveriſatarum* ſemiſcriptulum, *cruſtæ panis aſſæ* drachmas tres, *ſacchari roſati tabulati* ad pondus omnium: fiat *pulvis*. ſumat *cochlear* unum per horam ante *paſtum*: & à *paſtu* confert. PULVIS *meſpilorum* ſiccatorum, cum *ſucco roſarum* rubrarum, *corallo*, *caryophyllis*, & *nuce* myriſtica. *Mumia* cum decocto *cymini*, *ameos*, & *cari*. Accipe *coriandri præparati* ſemunciam, *roſarum rubrarum*, *corallorum rubrorum* cujuſque ſemidrachmam, *cinnamomi* ſcriptulum, *ſacchari roſati* uncias tres: fiat PULVIS: utatur à *paſtu* menſurâ *cochlearis*. *Pulveres.*

ELECTARIUM liquidum: *Accipe* pulveris electarii *aromatici roſati majoris* ex deſcriptione *Gabrielis* drachmas duas, pulveris electarii *diacalaminthis* drachmam, *diatrion piperii* ſcriptulos duos, *conſervæ anthos*, & *roſarum*, cujuſ- *Opiata forma.*

que ſemunciam, *ſacchari optimi* ſeſcunciam, *ſerapii* de *menthâ* quod ſufficit; ut fiat *electarium* liquidum, ad modum *opiatæ*: Datur ad ſemunciam ante *paſtum.* frigido & humido *ſtomacho* auxiliatur.

In fluxu. SI *Fluente* alvo *viros proſtratæ* languent: *Accipe* diſtillati liquoris *caponum* ſemunciam, *vini granatorum*, ſyrupi *cydoniorum* cujuſque unciam: traducantur per *manicam Hippocratis*, in qua ſit *ſacchari roſati*, & ſpecierum *aromatici roſati* & *diamargariti frigidi* ſingulorum ſcriptulus: fiat *Potus*.

CAUTIO.

Roborantia leniter *aſtringant*: At *præparantia* & *educentia* minùs *aſtringant* quàm *abſinthium*.

FORIS

VENTRICULO HUMIDO *admovenda*.

Simplicia. *Fotus* ex aquis *balneorum*, *ſulphure*, *nitro*, & *ſale tinctorum*. Fomenta ex *vino* auſtero, *corallum* uſtum, cortex *citri* ſiccus, *cinnamomum*, flores *labruſcæ*, *coriannum*: vinum *cydoniorum*. thus, & *cortex* thuris, *cyperus*, *ſantala*, *galanga*, *alumen*, *cupreſſi* nux, *acacia*, *balauſtia*, *myrobalani*, *caryophylli*, nux *myriſtica*, *ſpica*, ſemen *antheræ*, ſemen *oxylapathi*, *ſpodium*, *malicorium*, *biſtortæ* radix, *ſchœnanthos*, *moſcus* arborum ex *vino* coctus, & admotus. miſce *aquæ* roſatæ *ſantala*, *corallum*, *myrtum*. Si *frigus* ſe conſociat, ſolâ inediâ tollitur. *Cautio* itaque ſit, ne *cibo cibus* ac cedat.

Emplaſtra, olea & unguenta. *Emplaſtrum* de *cruſtâ panis* Montagnanæ: emplaſtrum *diaphœnicon* Meſuæ, deſcriptum in Antidotario Florentino; emplaſtrum *maſtichinum*. Panis *toſtus* cum vino *malvatico*, & ſucco *menthæ*. Accipe *cerati ſtomachici* Galeni, *diacydonii*, *maſtiches* ſingulorum unciam, *olei ſpicæ*, & de *abſinthio*, q. ſ. miſce: fiat *Emplaſt*.

Accipe *carnium cydoniorum* veterum, *maſtichis*, cujuſque ſemunciam, *caryophyllorum*, *galangæ* ſingulorum ſcriptulum, *roſarum rubrarum* ſemidrachmam: *piſtillo calido* atterantur cum *oleo* abſinthii in *Emplaſtri* conſiſtentiam: Interdum addo *corallum*, cum oleo *cydoniorum* & *myrtillorum*, ubi à *febre* metus eſt.

Vng. *Inunctiones* ex oleo *menthæ*, *myrti*, *abſinthii*, *pulegii*, cum pulvere *maſtichis*: ex oleo de *piperibus*, *maſtichis*, & *cydoniorum*.

niorum. Unguentum: *Accipe* olei *maſtichini*, & pulveris *maſtichis*, tantum quò his mixtis *unguenti* forma edatur. Unguentis *aſtringentibus*, qualia in *utero humido* deſcripſimus, addimus *corallum* uſtum, *ſantala*, cortices *citri*, *cinnamomum*, & parum *aceti*.

ALIUD: Olei *maſtichini*, & *cydoniorum* ſingulorum uncia, *ladani*, *hypocyſtidis*, *acaciæ* cujuſque drachma, *caryophyllorum*, nucis *myriſticæ* cujuſque ſemidrachma, *ceræ* quod ſatis eſt. Addi poterunt *roſæ* & *ſpica*.

SACCULI ex *chamæmelo*, *roſis*, *abſinthio*, *meliloto*, *furfure*, *ſale*, *milio*, floribus *roriſmarini*: & ex ſemine *albi ſinapi*. ex *menthâ*, *anetho*, *aniſo* cum *coriandro*. Inde ſtruuntur *Sacculi*, qui *aquâ* & *vino* coquuntur. *Cineres calidi* admoti in *patinâ*, cum *parietariâ*, & *menthâ*. *Sacculi.*

Fiant *fotus* ex *vino* ſalviato, *menthæ*, *majoranæ*, *betonicæ*, *ſtœchados*, ſpongiâ admove. imò *herbas* potius ex *vino* madentes admove *calidas*. mox unge. *Accipe* olei *nardini*, *maſtichini* cujuſque uncias tres, *abſinthini*, *chamæmelini* ſingulas binas uncias, *caryophyll.* *macis*, *cinnamomi* cujuſque drachmam, foliorum *abſinthii*, *calaminthæ*, *ſtœchados*, *majoranæ*, *ſalviæ* ſingulos pugillos, *vini optimi* ſemilibram; coque in *balneo*: exprimatur: fiat *fotus*. *Fotus.*

VENTRICULUM SICCUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Succus carnium: *vitelli* ovorum: *cinara* coĉta, *pinei*, teſtudinum *caro*; nam id *alimentum* hæret, nec facilè exhauritur; paratur cum *aniſo* & *cinnamomo*, ut *flatus* abigantur, ac coĉtioni ſtudeatur. *Aphrogala* & *lac*; *ptiſana*. Juſcula *temperie* optimâ *præditæ* carnis: *prunodaĉtyla* condita: *palmulæ* recentes, & *paſſulæ*, *perſica*, *melones*, & flores *melonum* conditi: *caro* anguriæ. *Ficus*, *poma* dulcia, *glycyrrhiza*: *amygdalorum dulcium* oleum. *Eſculenta.*

Syrupus *cucurbitæ*, *violarum*, *malvæ*, *portulacæ*, *bugloſſi* & *boraginis*. *Syrupi.*

Conſerva *violarum*, & *ſatyrionis*, *eryngii*, & *nymphææ*: conſerva *radicum bugloſſi*, & florum *boraginis*: conſerva *florum malvæ*. Macerantur *conſervæ* in cremore *ſeminum frigidorum*; parum *aniſi* & *cinnamomi* additur. *Conſerva.*

Potulenta. *Emulſio* ſeminum *humidorum*, ut *malvæ*: ſemina *frigida* ſemen *bombacis*; decoctum ſeminis *lactucæ*, *cucurbitæ*, *intybi*, *cucumeris*. Aqua *hordei* cum floribus *boraginis*, *malvæ*, *violarum*, *roſarum*, cum ſyrupo de *violis* & *cydoniorum*. Fiat *lac* ex *amygdalis* & *hordeo*, cum *butyro*, & *ſaccharo*. Vinum *paſſulatum*: aqua *hordei* cum ſyrupo *roſato*. Oleum *amygdalinum* dulce, cum *vino* Cretico. *Terebinthinæ* drachmæ duæ, ex *ovo*. Clyſma ex *decocto* ſeminum *intybi*, *lactucæ*, capitum *papaveris*, capitum *vervecum*, & *portulacæ ſemine*.

CAUTIO.

A nimio madore eſt abſtinendum, ne officii immemor reddatur ventriculus. Quare rarò aliis quàm cibo & potu ad id conſequendum utimur.

FORIS

VENTRICULO SICCO *admovenda.*

Fotus. Lintea *oleis* imbuta, & fotus ex *oleis*, & decocta ex ſeminibus *lini*, *fœnugr.* additur aliquid *ladani*, vel *maſtichis*, aut *olei* ejus; *myrrhæ*, vel *ſtyracis*: balnea *ſuavia* optimè remediantur.

Illitus. Oleum *violatum*, *malvæ*, *nenupharis*, *amygdalinum*, *cucurbitæ*, & *oleum* dulce. *Inunctiones* ex unguento *roſato* & *violato*. Fiat *unguentum* ex oleo *amygdalino*, *irino*, *violarum*, & *liliorum*, cum *axungiâ* humana & *caſtorio*.

Epith. *Epithema* ex olei *chamæmelini* & *maſtichini* ſingulorum ſelibra, *vini* unciis quatuor: reliqua his addi poterunt

Emplaſt. cum pauco oleo *nardino*. Emplaſtrum *diachylon* & de *meliloto*; vel ex farinâ *lini*, *fœnugræci*, radicibus *althææ*, cum oleo *lini* & *chamæmelino*. Accipe olei *amygd.* olei *maſtichini*, adipis *gallinæ recentis* ſingulas ſemuncias, *maſtichis* ſemidrachmam, *ceræ* parum; fiat *linimentum molle*. hoc optimum eſt. & *totum corpus* oleo *amygdalino dulci* perungatur. fiat etiam picatio ex *pice* cum oleo *amygdalino* ſolutâ.

CAUTIO.

QUAE *ventriculi* ſcirrho accomodantur, eadem ſint, quæ *hepar* & *lien*, ex *ſiccitate* cùm laborant, poſtulant: ſed addatur *abſinthium*, *roſæ* rubræ, *calamus* aromaticus, *mentha* vel *galanga*, & *cyperi* radices.

MELANCHOLIAM *extra venas & ſanguinem in* VENTRICULUM *effuſam alterantia :* *Melanch.*

INTUS.

Fumaria ſiccata ex *mulsâ*, *betonica*, *mentha*, *pentaphyllum*, ocimum caryophyllatum, *chamæpitys*, *ruta*, *ſalvia*, *agrimonia*, myriſtica *nux*, lignum *aloës*, radices *petroſelini*. *Simplicia.*

Syrupus de *eupatorio*, poma *cocta*. Syrupus de *abſinthio* : nam auctor eſt *Aretæus*, ſi *ſucci abſinthii* cottidie *fabæ* copia ſumatur, *melancholiam* non gigni. *Syrupi.*

Cortices *citriorum* conditi, *diacyminum*, *diagalanga*. Conſerva *roſarum*, & *violarum*. *Species.*

Refunditur interdum hic *ſuccus* in *ventriculum*, ab hepate *obſtructo*, quod ejus copiam præbet. *Electarium* : Accipe *pulveris electarii lætificantis Galeni* drachmas tres, *pulveris diamargariti calidi* drachmam, *pulveris electarii de aromatibus*, vel de *gemmis*, vel *diamoſci* dulcis, aut *diambræ*, conſervæ *boraginis*, *bugloſſi*, & *violarum* cujuſque ſeſquidrachmam, *corticum citriorum conditorum* drachmam, *ſacchari albi* diſſoluti in *aquâ roſarum*, vel *bugloſſi* quod ſufficit ; ut fiat *electarium* in tabulis : Quæque earum ponderet drachmas tres, vel ſemunciam. *Electarium.*

SI *opiatæ* character placet, duplo vel triplo plus *conſervarum* adjiciatur, aut aliquid *pulveris ſacchari roſati* adſpergatur, aut *ſacchari albi* unciæ duæ addantur, & cum ſyrupo *boraginis*, vel *ſcolopendrii*, aut *fumariæ*, *roſarum*, vel *epithymi*, quantum ſufficit ad *opiatæ* formam.

CAPUT X.

De Liene.

LIENEM CALIDUM CORROBORANTIA, & ATTERANTIA.

INTUS.

Poma quæ ſint *coctione* mitigata, alioqui ad tertiam uſque *coctionem* ſuos *flatus* retinent. Quare ubi *ægroti* in juſculis *poma* exigunt, primùm coqui ea in *cratere* jubeo, quò deponant omnes *flatus*, ut inde *juſculis*, vel *lacti acido* incoquantur. Syrupus *pomorum* ſuaviter redolentium : *cichoracea* : ſemen *endiviæ*, *agrimonia* : foliorum *ſalicis* decoctum : *melones* ; capilli *Veneris* ; *roſarum* dilutum ; *portulaca* aqua, *Poma.* *Simplicia.*

& ſemen: *Ruſci* aqua: *caſſutha*: *aſparagi* aqua, *lupuli* & *graminis*. *Acetoſa* aperit & diſcutit *lienem*: *aſplenium* moderatum eſt: *Rubi humilis*, id eſt *fragariæ* folia, in *juſculis* cocta, & eorum *ſuccus* cùm *melle* devoratus.

Dulcia nocent. Id tamen *animadverſione* dignum eſt, *dulcia* per ſe, *ſpleni* nocere. quod antiquiſſimus primusque Philoſophus *Pythagoras* compertum habuit; dum enim quidam dixiſſet, Nimium me irrides: Atqui, inquit, τοῖς σπληνικοῖς, τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα, τὰ δὲ γλυκέα βλαβερά: hoc eſt: *Splenicis* etiam *acria* & *amara* proſunt, *dulcia* nocent: Sed *aliis* addita remediis, pro *vehiculo* ſunt. Sed ſi quis plenâ manu *paſtum* eorum ineat, *ſplenem* obſtruet, unde *turgeſcit*, dum *corpus* ejus *vitio* liqueſcit, quare *Trajanus Imperator* dicebat *fiſcum* eſſe *lienem*, quòd eo creſcente, *reliqui artus* tabeſcant. *Lien fiſcus.*

Mora conducunt.

Oxyſaccharum compoſitum *Nicolai*, in Antidotario Florentino deſcriptum: conſerva *florum tamariſci*, vergit ad *calorem*: diarrhodon *Abbatis*: ſyrupus *acetoſus* ſimplex: *Violarum* ſyrupus, *bugloſſi* ſyrupus & *conſerva*, ſyrupus *ſcolopendriæ* & *fumariæ*. Syrupus *nymphææ*, capillorum *Veneris*, cum aquâ *capillorum* Veneris, & *cichorii*. Philonium cum *oxymelite*, prodeſt *ictericis*. creſpini *ſuccus*. trifolium *acetoſum*. flores *conſolidæ regalis* poti. *Barbula* hirci, *bugloſſum*, *nymphæa*, *viola*, *melilotum*, radix *ſalicis*. *Syrup.*

OBSERVATIO.

Apozematis addantur unciæ duæ, vel tres *aceti*.

FORIS

LIENI CALIDO *admovenda*.

Fotus. *Fotus* ex balneis *ſuavis aquæ*: Radices *mandragoræ* coquuntur in oleo *ſeminis lini*, cum pauco *aceto*. Fomenta ex *alkekengi* decocto, & ſeminis *portulacæ*: limonum *ſuccus* prodeſt *lieni calido*. Fotus ex *aquâ* & *aceto*: frequens eſt in *lienis* affectibus hujus uſus. Aqua *phyllitidis*, cum *ejus* pulvere admota. *Salicis* folia, cum *ſale*, cicuta in *oleo* & *aceto* bullita.

Cataplaſma. CATAPLASMA: *farinæ hordei* unciæ duæ, *roſarum rubrarum* pugilli duo, *chamæmeli*, *abſinthii*, *meliloti* ſingulorum ſemuncia, cum oleo *roſato* & *nardino*; adjici poterit ſuccus *portulacæ*, vel *foliorum* ſalicis, ſi *æſtus* urget. In *inflam-*

inflammationis augmento, *utilius* erit oleum *roſaceum*, *chamæmelinum*, & *lilinum*.

INUNCTIONES ex linimento *ſantalino*, & *roſaceo*: & illitus ex *frigidioribus axungiis*, ut *ſuillâ*. Acetum *acerrimum*: oleum *amygdalinum*: oleum *ſeminis lini*: cicuta cum *ammoniaco* ſoluta. *caphura*. *Illitus.*

CAUTIO.

QUAE calent, *lieni* tutiùs admoventur.

Lieni inflammato per initia *adſtringentia* conveniunt; & *evacuato* corpore, quoque *digerentia*; nam pleniore *adſtringentium* uſu, fœculentus in eo *ſanguis* graviùs craſſeſceret. Quare *Epithema* tale fiat: *Thymi*, *origani* ſingulos ſemimanipulos: coque ex *vino* & oleo *nardino*, aut ex *roſaceo*, cum *vino* & *aceto*: *iris* & *cyperus* interdum additur. *Epith.*

LIENEM FRIGIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Meliſſa, ob tenues *partes*, pervadit in *lienem*: *Gentianæ* radix, *ariſtolochia*, *aſarum*, *lapathum*, *centaurium* minus, *rubia*, *origanum*, *praſſium*, *betonica* omnes expedit *obſtructiones*: tamariſci *cortex*, cortex *radicis fraxini* ex *aceto*, *ſpica*, *crocum*, *ſcordium*, *ſerpillum*, *roſmarinum*, *corallium*, *bryonia*, *aſplenium*, *geniſtæ* flores, *thymus*, *calamintha*, *pulegium*, *hyſſopum*, *chamædrys*, *chamæpitys*, radices *acori* cum *oxymelite*: flores *capparum*. Pulvis *radicis Helenii* bibatur per aliquot dies. *Eupatorii* vulgaris *ſuccus* aridus propinatur ex *herbæ* decocto. *Simplicia.*

Quidam in *ſcelotyrbe* accepit *illecebræ*, hoc eſt, *ſedi minoris* pugillum unum, coxit in librâ ſemiſſe *aquæ*; ſumpſit cottidie *ter* cyathum. Convaluit is, qui à *cochleariæ* uſu non recreabatur. *Lienoſis* & *ſcorbuticis* hoc confert: Accipe *guaiaci* uncias ſex, *radicum filicis* ſemunciam, *corticis* interni *fraxini*, *ebuli*, *capparorum*, cujuſque unciam, *ſeminis aniſi* ſeſcunciam: infunde hæc novem diebus in *aquâ vitæ*: ita ut exundet illa ſpacioſè.

Aliud: Accipe *ſeri caprilli* facti cum *oxymelite*; huic infunde *abſinthii* pontici, *agrimoniæ*, *chamædryos*, *chamæpityos*, *rutæ* cujuſque ſemimanipulum, *ſedi minimi*, *naſturtii* aquatici, *fumariæ*, *becabungæ*, *ſcolopendriæ*, *hyſſopi*, *ſcordii*

R 4 cujuſ-

cujuſque manipulum, *cochleariæ* manipulos binos: macera dies tres: fiat *expreſſio*: ter repetatur id. Tandem miſce cum *aquâ vitæ* præſcripta: adde *ſpecierum diacurcumæ* ſemunciam, *ſeminis cardui benedicti* drachmas ij. *cinnamomi* ℥ iij: fiat *ebullitio*: colatis & depuratis adde ſyrupi *cochleariæ & becabungæ* cujuſq; unciam: de *epithymo*, acetoſitatis *citrii*, *mellis deſpumati* cujuſque ſeſcunciam: ſervetur uſui. *Majorana* infarctus non ſolùm liberat *lienis* ac *hepatis*, ſed *viſcera* firmat & ſolidiora reddit. *Anonidis* radix, *naſturtium*, *cochlearia* cum *becabunga*: *ſiler* montanum, *lavendula*, *hypericum*, *melilotus*, *chamæmel*. *valeriana*, *ſalvia* agreſtis. Electarium de *ſcoriâ feri*, à *Rhaze* deſcriptum, nono ad Almanſorem, ubi de *ventriculi* imbecillitate. *Diacoſtum*: confectio *alkermes*: *diacapparis*: *diacalaminthum*: trochiſci de *abſinthio*, de *eupatorio*, de *laccâ*, de *capparibus*; *diagalanga*, *dialacca*: *athanaſia*: *diacrocum*, quod & *diacurcuma* dicitur, *ſcirrhos* delet, & *hydropis* reliquias abſumit. *diamoſcum*: electarium de *baccis lauri*. Sal *polypodii* & *hyperici*.

Syrupi & potulenta. SYRUPUS florum *chamæmelorum* Romanorum, cum *vino albo*. *Accipe* ſyrupum de *cichorio* cum *rhabarbaro*, ſyrupum de *praſſio*, cum decocto *ſplenetico*: delet *ſcirrhum*.

VINUM *chalybeatum*: oxymel *ſcylliticum*; ſyr. de *calaminthâ* Meſues: ſyrupus *meliſſæ*: olea *diſtillata*, & *galbaneta*, paucarum guttarum copiâ *vino* affuſa. Decoctum *ſarzaparillæ*, decoctum *hyſſopi* ex *vino*: *vina* quibus *medicaminum* vires infuſæ ſunt, ut *fœniculi*, *ſarzæ*, *guaiaci*, *fumariæ*, *ſaſſafras*.

POTUS *Hippocraticus*: Accipe *radicum boraginis* uncias duas, *polypodii* ſemunciam, *corticum radicum capparorum* drachmas duas, *ſeminum aniſi*, *carui* utriuſque ſemunciam, *florum violarum* & *bugloſſi* cujuſque ſeſquimanipulum: coque ex duabus libris *aquæ*, ad medietatis conſumptionem; ſub finem, adde *vini generoſi* libram: iterumque modicè bulliant: colaturæ adde *nucis* myriſticæ, *cinnamomi*, roſatæ *novellæ* ſingulorum ſemidrachmam: *ſacchari* quod ſufficit; fiat ex arte *potus* Hippocraticus. oleum *amygdalinum amarum*, oleum *cnici*. Syrupus *ſcolopendriæ*, *calaminthæ*, *oxymel* ſcylliticum, cum aquâ *fœniculi*, & de radicibus. *Decoctum* cicerum. Aqua *canellæ* diſtillata. *Ac-*

Ex aceto. *cipe* libram *radicum* ACORI, negligenter terantur, *tres* dies *aceto* macerentur, *media* pars excoquatur, dein cole-

tur,

tur, adde *mel*: iterum coque dum vaneſcat *acetum*. ſumat *cottidie* ſemunciam cum *decocto acori*. Accipe *trochiſcorum* de *capparibus* ſemunciam, *florum geniſtæ* manipulos duos, *corticum tamariſci* unciam unam: infunde *vini albi* ſeſquilibræ: macerentur horis viginti: bibat *hauſtum*, à duabus horis cùm quis *theriacam* ſumpſit: Vel à ſumptis *trochiſcis* de *eupatorio, diacucurmate, dianiſo, diacaſtorio*.

OPIATUM: Accipe trochiſcorum de *cappare*, trochiſcorum de *eupatorio*, corticum *radicum tamariſci, ſarzæparillæ* ſingulorum drachmam, *radicum ruſci* ſcriptulum, *rhabarbari* ſemidrachmam, *ſacchari albi* ſoluti in *decocto ſarzæparillæ* quantum ſufficit ut fiat *opiatum*.

OBSERVATIO.

Decoctis *vini* quid addatur, & *aceti*. chalybs *exſtinctus* ſit in *aquâ*. His *aroma* afflabitur ex *aquâ cinnamomi* diſtillata, ut libræ decocti, tres unciæ affundantur.

FORIS

LIENI FRIGIDO *admovenda*.

Fotus ex *azaro, abrotano, ſchœnantho, anetho, arthemiſiâ, pulegio, chamæmelis, meleloto, geniſtæ* floribus, *ſtœchade, centaurio* minori: *fomenta* calida & humida: *fraxini* ſemina hîc utilia ſunt. *Thymelæa, thymus, cyclamen, mentaſtrum, ſambucus, ebulus*, & flores eorum: *viticis* ſemen: *cucumeris agreſtis* radix: folia *lauri*: ex *vino albo*, vel ex *oleis* fotus. *Ruta* ex aceto, *naſturtium, abſinthium, ſtruthium, ſerpyllum*, ſemina *flatus* pellentia. *Oleo* incoque ſemen *cymini, rutæ, dauci, anethi*, fiat fotus. Vel præſcriptarum *herbarum* fiat decoctio ex *aquâ, vino*, & *aceto*. Ita coquitur & *ſena, polypodium, anethum*: vel *Sacculis* inſuantur, & *aceto* rigentur, vel fiant ex his cataplaſmata addito *cypero, abſinthio, roremarino*, cum oleo *abſinthii* & *rutæ*: *ſinapi*, hedera *terreſtris*. *Fotus. Simplicia. Cataplaſmata.*

Unguentum de *arthanita*: lepidium cum *helenii radice* impoſitum. *hederæ tenellæ* folia, ex *vino* cocta. *Illitus.*

Diachylon majus: emplaſtrum de *meliloto*. cauterium ex *cantharidibus*.

Inunctio ex oleo *laterino*, vel *juniperino*, oleo de *capparibus*, ex oleo *amygdalino amaro*, oleo *irino*, *nardino*, de *fraxino*: ſint omnia *attenuantia*: oleum *euphorbii* validè *calfacit*: oleum *liliorum*: *Vrtica* cum *cerato* impoſita: oleum

 ex flo-

ex floribus *geniſtæ*, & ſeminibus *nigellæ*: oleum ex radicibus *cucumeris aſinini*, & ex ſemine *ricini*.

LIENEM HUMIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Olei *vitrioli* guttulæ aliquot; cum aquâ *exſtinctionis* ferri: *ſtringit* enim *ſplenem*, qui laxior, *flatus* ſuſcipit. Scribit *Celſus* canes fabrorum *lienes* non habere, quod *aquam ferream* bibant. *Aquæ* thermales *acetoſæ*, qualis eſt *Spadenſis*. OLEUM FERRI, drachmæ mole propinatum cottidie. & *limatura ferri* ſæpe uſta, & *vino* exſtincta; cum *theriacâ*. Hedera cum *vino auſtero*. olei *cymini* guttulæ. oleum ex *ligno* tamariſci.

Simplicia.

Caſtorium: *chamædrys*: *cyperi* radix: *iva*: *abſinthium*: radix *filicis*: radices *apii*, & ejus ſemen: ſemina *agni caſti* & *cymini*: *ſcolopendrium*, *polypodium*: *lupini* cocti, & cum *pipere*, & *ruta* comeſti. Succi *cyclamini* drachmæ binæ, cum *aceto*. veronica *mas*, rubi *humilis*, hoc eſt, *fragariæ*, folia & radices. Decoctum *guaiaci*, *ſarzæ*, *ſaſſafras*, & *chinæ*. *corallum* ſæpè propinatum. *acorum*, *tamariſci* decoctum, & ſeminis *agni caſti*. *nymphææ* radix ex *vino*. Radix *filicis*; ſal *fraxini* mirè potens hîc eſt.

Conſerva *radicum apii*: *dialacca*: electarium è *gemmis*: electarium *exhilarans*: & *hæmagogon*.

Pilulæ.

PILULAS: Accipe *myrrhæ*, *aſari*, *ariſtolochiæ*, ſeminis *capparis* ſingulas drachmas, *nardi*, *junci odorati* ſingulorum drachmam ſemiſſem, *apii*, *petroſelini*, *agni caſti* ſingulorum ſcriptulos binos: fiant *pilulæ* exiguæ ex *oxymelite*.

Potus.

Vinum & *acetum ſcylliticum*: vinum cum *epithymo* & *ſenâ*: Decoctum corticum & radicum *geniſtæ*, & ſeminis *viticis*. Vinum *azarites*, *mumia* cum decocto *carui* bibita. LIQUORES omnes artificiales *balſami*. Decoctum *corticum fraxini*. cineres *tamariſci*, *capparorum*, & *fraxini*, puppâ excepti ac *vino albo* inditi.

FORIS

LIENI HUMIDO *admovenda*.

Quia *flatibus* plerumque diſtenditur *lien*, propterea optima ſunt *ſiccantia*, & modicè *conſtringentia*; ut *vitex*, *cyperus*,

rus, ſcoria ferri, corallum uſtum, capparis, fraxini ſemen, *cyminum, apium, cinnamomum.* VAPORATIONES ſiccæ ex *ſale, milio* & *arenâ* calidâ. *ſchœnanthos* confert hîc, & *azarum. lavendulæ* ſemen: *fimus* caprarum: *iris:* ſemen *viticis, nigellæ* & *anethi*.

FOTUS fiunt ex horum *decocto*, & florum *geniſtæ, tamariſci* & *capparorum.* Accipe *radicum ebuli* unciam, *foliorum rutæ, ſambuci, anethi* ſingulorum ſemimanipulum, *ſeminum aniſi, cymini, dauci* cujuſque unciam, *cinnamomi* drachmam: fiat coctio ex *aquâ* & *vino*: hoc foveatur *regio*, ubi *borborigmi.* Succus *mercurialis*, radicis *cucumeris, cyclamini*, ſuccus *corticum ſambuci, thymelææ, chamelææ, braſſicæ* marinæ, *tithymalorum, daphnoïdis, ariſtolochiæ, apii, lathyridis*: ex his, cum farinâ *lupinorum* & *vino* cretico, *unguenta* fiunt, ad *digerendum*; nam *olea* ſtipant *cutem*. *Fotus.*

INUNCTIONES ex oleo *abſinthii, coſtino, nardino*, & *maſtichino*, cum *caſtorio.* oleum *geniſtæ*, & *capparorum*, & ex ſeminibus *flatus* excutientibus. *Vnguentum* diacyclaminum *humorem* cum *flatibus* eximit. Emplaſtrum *ceroneum.* emplaſtrum *Avicennæ*, deſcriptum decimaquinta tertii. *lupinorum* farina, cum *raphano*. *Illitus.*

UNGUENTUM ad *Tumorem* ſine *duritie* lienis, olei *nardini, abſinthii* ſingulorum ſemuncia, *ſeminis viticis, portulacæ, capparis*, vel *fraxini* cujuſque drachmæ duæ, *apii, petroſelini, cymini*, in *aceto maceratorum* ſingulæ drachmæ, *coralli uſti*, & *excrementi ferri* ſingulorum ſemidrachma, *ceræ* quantum ſufficit: in *uſu*, affunde parum *aceti*. *Ad tumorem.*

LIENEM SICCUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Remediantur huic malo quæ *hepar* madidius reddunt: ſed validè *aperientia* meliùs fert *lien*, quam *hepar*: ob *ſucci* quo repletur craſſitiem. *ἐμφρακτικά. fumaria. lupulus, caſſutha, ſcolopendrium*, & *ceterachum*: cortex *tamaricis*, & radic. *capparis*, vel *aſplenium, filicis*: ſemen *agni caſti*: *chamædrys, galanga* major, *ariſtolochia, ſedum* minimum, hoc eſt, Muer-peper. Decoctum *ſarzaparillæ*: *ſarzaparillæ pulveriſatæ* drachma, cum pulvere *myricæ*, decoctum *ſaſſafras*. Radices *cyclaminis* decoctis immiſſæ ad ſemunciæ pondus: *lilii* radices ex *mulſo* præparatæ: *iris* cum *aceto*. *Cichoracea* conveniunt cuncta; *agrimonia*, *Simplicia.*

capilli

capilli *Veneris*, *hepatica*, radix *bugloſſi*, *viola*, *mercurialis*; decoctum *tamariſci*, ex *vino*. Cineres *grandium limacum*, poti, cum ſemine *lini*, *urticæ*, & melle. *Centaurii*, *ſalviæ*, & *ficuum* decoctum. *Polypodium*, nobile ac laudatum in *lienis* fractâ œconomiâ *remedium*; quare ſcripſit de eâ *Dioſcorides*: ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς λειπογαστρώσιμον σπληνιῶσι, hoc eſt, reſtituit lineoſos. *Ammoniaci* drachma ex *vino*. *Anchuſæ* radix. *Bryonia* ex *aceto*.

Compoſ. Trochiſci de *capparibus* cum ſyrupo *violato* aut *boraginato*. *Terebinthina* ſæpè vorata. oleum *amygdalinum*, & *ſeſaminum*.

Syrupus de *pomis*, de *epithymo*, & de *fumariâ*, & de *ſcolopendriâ*. Accipe *electarii diacalaminthis* ſeſquidrachmam, *ammoniaci* ſcriptulos duos, *aquæ ſcolopendriæ* uncias binas: miſce. bibat *calidum*, & horis quinque *cibis* abſtineat. *Oxymel* ex floribus *geniſtæ*: & conſerva *geniſtæ*.

Notandum, quòd à ſumpto medicamine *æger* quieſcat in latere *ſiniſtro*. Celebre eſt *Electarium* de *Scoriâ ferri*, deſcriptum à *Rhaze* libro nono ad Almanſorem, ubi de *ventriculi* imbecillitate. Ita *limatura chalybis*, dies quadraginta in *vino dulci* macerata, poſtquam in *aceto* limatura illa lota ter fuit & *caryophyllis* aſperſa, & ſiccata. vide quæ de limaturâ notavi capite De *utero ſicco*.

FORIS

LIENI SICCO & *Scirrhoſo admovenda.*

Scirrhum *facilè incurrit* lien, *ob ſanguinis craſſitiem*; & *magis* laxantia *fert quàm* hepar.

Fotus. FOTUS ex radicibus *liliorum*, *althææ*, *bryoniæ*, *enulæ* recentis, radice *lapathii* acuti, *fraxini* cortice medio, & *capparum*, ex *cichoreo*, *fumariâ*, & ex *emollientibus* herbis, *ficubus*, ſemine *lini*, *fœnugræci*; & propter *flatus*, cum ſeminibus *agni*, *rutæ*, *geniſtæ*, *ſambuci*, *chamæmelis*, *roremarino*. *Malva* huic malo quoque ſtudet, *ſenecio*, *ebulus* & ejus radix: *acanthus*. Fotus ex *lacte* & *butyro*: & ex luto *thermarum*. coquuntur ex *aceto* acerrimo ut fiat *Epithema*: Accipe radicum *cucumeris ſilveſtris* uncias tres, radicis *althææ*, *iridis* utriuſque uncias duas, ſeminis *lini*, *fœnugræci*, *althææ* ſingulas uncias, florum *violarum*, *malvæ* ſingulos pugillos: coquantur ex *vino albo*, adjectoque oleo *amygdalino* & *lilino*: fiat Epithema.

Illinit. *Inunctiones*: A *fotu* illinatur *locus* axungiis *gallinæ* & *anſeris*,

anſeris, *cruris vituli* medullâ, muccagine radicis *malvæ*, & *fœnugræci* extractâ cum *vino albo*; cum *iride*, *cyclamine*, oleo *amygdalino* & *chamæmelino*. Axungia *porci*, & *adipes* temperatæ, & olea *dulciora*: oleum *liliorum*; unguentum *martianum* magnum. Quæ liquefaciendo *molliunt*, ſint recentia; ut *bdellium*, *ammoniacum*, *galbanum*; *opopanax*, cum *cinnamomo* & *croco*; hæc *aceto* ſolvantur. *Myrrha*, *cera* recens: folia *liliorum* in *aceto* cocta; unguentum *Agrippæ*, & de *arthanitâ*: *terebinthina*, *butyrum*, *propolis*: adeps *camelorum*: oleum *ireos albæ*. Radix *althææ*, & *liliorum*, cocta in adipe *ſuillo*, cum *myrrhâ* & *iride*.

UNGUENTUM: radicis *althææ*, *liliorum* ſingulæ unciæ. foliorum *althææ*, *malvæ*, *violariæ* ſinguli manipuli, *farinæ* florum *chamæmeli*, *meliloti*, *anethi* ſingulæ ſemunciæ, ſeminis *lini*, *fœnugræci*, gummi *ammoniaci*, *ſagapeni* ſingulorum uncia, *bdellii* ſemuncia, *terebinthinæ* unciæ tres, *medullæ* bovis, *anatis*, *gallinæ*, olei *amygdalini dulcis* cujuſque ſeſcuncia: gummi ex *aceto vini* ſolvantur: *olea* dein *adipibus* & *ceræ* addantur: hinc *farinis* & *herbis* coctis contuſiſque adjiciantur: *Scirrhos* curat. Unguentum ad *lienem*. *Unguent.*

EMPLASTRUM *Ceroneum*, & *oxycroceum*, emplaſtrum *diachylon*: emplaſtrum de *muccilaginibus*, & de *meliloto*: emplaſtrum *polyarchion* Galeni, deſcriptum in Antidotario Florentino: emplaſtrum *Apoſtolicum*, & *Philagrianum* Pauli. *Vrtica* cum *cerato* impoſita, *concretos lienes* abſumit. *Emplaſtra.*

Accipe oleum *amygdalinum* cum *cerâ*; admiſce *ſextantem* pulverum, ut *iridis*, *cyclaminis*, *azari*, cum *bdellio*, *ammoniaco*, & *medullis*: gummi *ſolvantur* aceto. *Bryoniæ* radix excavetur, & impleatur *gummis*, & ſub *cineribus* coquatur; addantur *olea*, *pulveres*, & *acetum*. Radices *ſcyllæ*, coctæ ex oleo *capparorum*, adde radices *liliorum*. Emplaſtrum ex oleo de *lateribus*, & gummi *ammoniaco*. Lapis *molaris* candens, ſæpè acerrimo *aceto* exſtinguitur; qui, adhuc fumans, *linteolis* exceptus, ſæpè ſuperponatur. Emplaſtrum de *fermento*. emplaſtrum ex *gummi ammoniaco*, *opopanaco*, oleo *cucumeris aſinini*, vel oleo *capparorum*, & aceto. *Ammoniacum* ſolutum *aceto* remiſceatur cum *farinâ* hordei. *Emplaſtrum*: *Ex bryonia.*

Accipe *ſcyllæ* uncias duas, vel radicis *bryoniæ* tantundum, foliorum *tamariſci*, *malvæ* ſingulorum unciam, foliorum *abſinthii* ſeſcunciam: coquantur in *aceto*, ac in *aceto* piſten-

piſtentur; adde *ammoniaci* unciam: fiat emplaſtrum. *Fi- mus caprinus* applicitus. Ita radix *ſerpentariæ*, cum *ſucco* cyclaminis. *Mentha Græca* cum oleo *ireos*.

Ex cicuta. Mirabile eſt emplaſtrum ex *cicutâ*, cum ammoniaco *aceto* diſſoluto: ACCIPE *cicutæ* manipulos quatuor, *ammoniaci* ſemilibram: infunde *aceto acerrimo* dies octo: Dein bulliant dum *ammoniacum* ſolvatur, hinc per *pannum* fortem lineum validè exprimatur, iterumque expreſſus *liquor* ebulliat quinquies, & adjectâ *cerâ*, cum oleo *amygdalino dulci*, fiat unguentum: hoc ſit pro ſecreto; nam omnem *duritiem* mollit.

Ex mandragora. ALIUD: radicis *mandragoræ* uncias tres: coque ex oleo *lini*, vel *ſeſeleos*, aut *amygdalino*, cum pauco *aceto*: contuſis ac *cribro* trajectis, adde *opopanacis* aceto *ſcyllitico* ſoluti uncias duas, *ſtyracis, myrrhæ, bdellii, ireos*, ſeminis *veſicariæ* ſingulas ſemuncias, *croci* drachmas duas, *ſpicæ* celticæ, *ſchœnanthi, aſari, viticis* ſingulas drachmas, *ceræ* novæ vel *propoleos*, & *terebinthinæ* quantum ſufficit. *Ceratum* Philagrii. Optimum eſt hoc *emplaſtrum*: Accipe *lapidis molaris* optimè calcinati, & ſæpiùs *aceto extincti* uncias quatuor: in *pollinem* tenuiſſimum vertatur: *abſinthii* manipulos tres, *cinerum tamariſci* uncias tres, *farinæ fœnigræci* unciam; coque ex *cereviſiâ Gedanâ*, dum *pultis* formam ducat: adde *terebinthinam*. Hæreat regioni *lienis* id diutiſſimè.

Sacculus. SACCULUS: Accipe *ſalis communis*, ſeminis *cymini parùm torrefacti* cujuſque ſeſquimanipulum, *florum meliloti* manipulum, *radic. ebuli* unciam, *ſeminis rutæ* drachmas quinque: miſce, ſiccentur in *tegulâ*, & tenui linteo include, fiat *ſacculus* ad formam *ſplenis*, qui, uſus tempore, *acerrimo aceto*, in quo candentis *molaris lapidis* fruſtum extinctum ſit, rigetur: fiant duo ſacculi, qui viciſſim admoveantur: *reſolvent* & *emollient*.

CAUTIO: Durus *Splen* primùm molliatur, hinc *diſcutientibus* utemur aliquamdiu, dein ad *emollientia* iterum tranſitio alternatim fiat.

QUAE accomodantur *Scirrhis lienis*, accipere debent *tamaricem*, vel *capparorum* corticem: & quia *flatibus* ſcatere ſolet *ſplen*, remediis jungatur ſemen *flatus* diſcutiens: ut *viticis, apii, cumini, petroſelini*. A *fotu* admovenda tandem *unguenta*.

CA-

Caput XI.

De Inteſtinis.

INtestina Calida Corroborantia, & Alterantia *effuſam in ea* Bilem *extra venas.*

Intus.

A *Dyſenteriâ* ſi impreſſa *intemperies* remanſerit, utemur *clyſmis* ex aquâ *hordei*: vel ex *lacte vaccino*, aut ejus *ſero*: ex oleo *roſato*, adipe *hircino*, decocto *dactylorum*, vel inteſtinorum & capitum *arietis*, capitum *papaveris* decoctum proderit, ſeminum *intybi*, & *lactucæ*, & ex muccagine *ſeminis* pſyllii, *amyli* decoctum: pilulæ de *cynogloſsâ*: oleum *violatum*. *Violæ*, *malva*, *althæa*, *brancha*, folia *lactucæ*, ſemina *frigida*, *portulaca*, *borago*, *beta*: *ſolatrum*, *caſſia*, *butyrum*, *axungia*, ſemen *lini*, *fœnugræci*: *verbaſcum*, *thapſus barbatus*, *ſpinachia*. *Clyſmata.* *Simplicia.*

Per os opitulabitur vinum *cydoniorum*, *roſarum*, *rhoïtes*, *œnanthinum*, *terra Lemnia*, ſuccus *plantaginis* denſatus, *cochleæ* terreſtres, *violæ*. Succus *oxyacanthæ* coctus in aquâ: *mali punici* ſuccus: *cornorum* cremor: *uvæ acerbæ* ſuccus, & *ceraſorum* acidorum: *Roſarum* conſerva: *ſpinachia*, *borago*, *myrtus*, *aſparagus*, *lactuca*, *endivia*, *perſica* mala, *mora* matura, *malvæ arboreæ* flores. *Per os.*

Aqua *hordei*: decoctum ſeminis *lactucæ*, & *cucurbitæ*, capitum *papaveris*: ut ubi magnus eſt *ardor* internus, cum *fluxu alvi*: ut in *Hungarica febre* evenit, curabam hoc modo: Accipe *cichoracearum herbarum*, foliorum *olivæ*, cujuſque ſemimanipulum, *florum roſarum*, *nymphęæ* ſingulorum pugillos duos, *capitum papaverum* craſſo modo contuſorum numero quatuor, *ſeminis papaveris albi* drachmas tres: coque ex *aquâ hordei* ad libras duas: adde ſyrupum *roſatum*, vel *nymphęæ*, vel *papaveris*, aut *ribes*, cum ſyr. de *acredine citriorum*. Syrupus *papaveris*, emulſio *ſeminum* frigidorum: *jujubæ*, *poma*, *portulaca*, *roſa*, *malva*. Succus *trifolii*, & *malorum agreſtium*, intus & foris. Decoctum ſeminum *cucumerum* & *intybi*: ſyrupus *granatorum* & *cydoniorum*: decoctum ſeminis *papaveris* in *aquâ roſatâ*. Aqua *florum liguſtri*, ſed aſtringit; & ungues *roſarum albarum*. *Potulenta.*

Aëtii

Aëtii diacodium: *Philonium Romanum*: diacodium *Actuarii*, cum *aquâ fluviali*, in qua *ſpodium* inferbuit, aut *ſuccinum* torrefactum, vel cum ſtillatitio liquore *roſarum*, ſi fluxus adſit. *Roſata novella.* Electaria *anodyna*, quæ Colica vocant.

Iulapium. *Accipe* aquæ *portulacæ*, vel *plantaginis* libram unam, *ſacchari albi* uncias quatuor: coquantur in *julapii* conſiſtentiam. Syrupus *myrtinus*, de *agreſtâ*, de *cydoniis*, *roſatus*, cum aquâ *portulacæ* & *plantaginis*: fluxum etiam ſiſtit.

De aceto. CAUTIO: ſi adſit *diarrhœa*, acetoſis à *ſyrupis* erit abſtinendum, nam *excoriant*: eſt enim aphthodes *alvus*, ubi febris fatigat cum *fluxu alvi*. Attamen conceduntur quidam, ut de *ribes*, & de *berberis*, *cydoniorum*, & de ſucco *acetoſæ*: nam modeſtè acescunt.

FORIS

INTESTINIS CALIDIS *admovenda*.

Fotus. FOTUS ex *myrto* & *roſis*, *violis*, *althæa*, *cydoniorum malorum* decocto, *bellidis*, &c. Conducunt & *fomenta* ex aquâ *plantaginis*, cum ſemine *portulacæ*, *roſis*, ſemine *plantaginis*, *burſa paſtoris*, *balauſtiis*, & *rubi* ſummitatibus, *hypociſtide*, *corallo*.

Olea. INUNCTIONES ex oleo *roſato omphacino*, *myrtino*, *maſtichino*, *cydoniorum*, *violato*: unguentum *roſatum*, & oleum *cucurbitæ*: *papaveris* oleum cum *amygdalino*.

Emplaſtrum *diaphœnicum* frigidum *Meſuæ*, deſcriptum apud Antidotarium Florentinum.

INTESTINA F[illegible] RAN-TIA, & A[illegible] UI-TA[illegible]

Simplicia. Q[illegible] itur ut *ali*[illegible] *me*[illegible] movet[illegible]

podium quernum, *beta* & *ejus* ſuccus: *furfures* peciâ excepti, ac in *decoctis* poſiti, maximè in clyſmis; *ruta*, *hyſſopum*, *tanacetum*, *anethum*, *fœniculum*, *menthaſtrum*.

Guttulæ paucæ olei *piperis*: & oleum *nucis moſcatæ*: oleum *aniſi*: oleum *cymini*: oleum *ſuccini*. *Myrrha*, & *piper*, *angelica*, *galanga*, *ſagapenum*. flores *ſulphuris*. *Olea.*

A *colico dolore* utemur trochiſcis ex *amygdalis amaris*; oleo *amygdalorum dulcium*, cum *mannâ*; jure *galli veteris*, aquis *thermarum* calidis. *Theriacâ* cum decocto *chamæmeli*: *caſtoreo* cum mulsâ & aquâ ex *floribus* croci: *Juſculo* utemur in quo coxit *majorana*: vinis *medicatis* etiam utemur. Proderit & *diacyminum*, *diagalanga*. Vinum *abſinthites* cum *cymino*, & vinum *conyzæ*: antidotus è baccis *lauri*, & *juniperi*: mithridatium & theriaca cum decocto *rutæ*. Decoctum *ſatureiæ* ex vino; *chamæmeli* flores cocti ex *jure* pulli, vel *vino*. Syrupus de *menthâ* & *abſinthii*, cum aquâ *pulegii* & *ſambuci*. Aqua *vini*, in quâ maduit *abſinthium*: electarium *Ducis*: diatrion *piperion*: Egetea *opiatum*: aurea *Alexandrina*: ambroſia *Archibii* à Galeno deſcripta; ejus compoſitio deſcribitur in Antidotario Florentino: *acetum* ſcylliticum: *mel* anthoſatum: *ſaccharum* rubrum: Oleum *nucis juglandis* per ſe, vel cum *vino* injectum per ſedem; *flatus* diſcutit. Vinum *malvaticum*. Aqua *canellæ*. Liquores *Balſami* artificialis. *A colico.* *Electaria.*

In *colico* dolore: *Accipe* drachmam *opii* diluti *aquâ vitæ*, ſpecierum *aromatici roſati*, vel *diacymini*, vel *diamoſci* drachmam ſemiſſem, *croci*, *caſtorei* ſingulos ſcriptulos: ex ſyrupo *ſtœchados* fiat Electarium. ſumat drach-
ex *vino*, vel *aquâ* florum *croci*, aut *hyſſopi*.
ilicò prodeſt *colicis*: Accipe *cordis gallinæ* auricu-
ntur cum *ſale* & *vino*; & propinentur.
LYSMIS, parietaria, anethum, beta, caules, *Clyſmata.*
taurium, lupini, ciceres, chamæmelum,
um de baccis lauri: *vinum* Hippocrati-
orum perſicorum, quod interdum bibi-
. Accipe *ſucci rutæ* libras tres; vel, ſi
catæ *rutæ* accipe manipulos quatuor:
vini libris IX. ad exhauſtionem duarum
ris tribus incoque *ammi*, *calaminthum*,
hamæmel. *anethum*, cum radice *althææ*:
ſucco incoques ad libram: fiat *clyſter* ex
iiij. adde oleum *roſatum*, & *caſtoreum*.

Aetii diacodium: *Philonium Romanum*: diacodium *Actuarii*, cum *aquâ fluviali*, in qua *ſpodium* inferbuit, aut *ſuccinum* torrefactum, vel cum ſtillatitio liquore *roſarum*, ſi fluxus adſit. *Roſata novella*. Electaria *anodyna*, quæ Colica vocant.

Julapium. *Accipe* aquæ *portulacæ*, vel *plantaginis* libram unam, *ſacchari albi* uncias quatuor: coquantur in *julapii* conſiſtentiam. Syrupus *myrtinus*, de *agreſtâ*, de *cydoniis*, *roſatus*, cum aquâ *portulacæ* & *plantaginis*: fluxum etiam ſiſtit.

De aceto. CAUTIO: ſi adſit *diarrhœa*, acetoſis à *ſyrupis* erit abſtinendum, nam *excoriant*: eſt enim aphthodes *alvus*, ubi febris fatigat cum *fluxu alvi*. Attamen conceduntur quidam, ut de *ribes*, & de *berberis*, *cydoniorum*, & de ſucco *acetoſæ*: nam modeſtè aceſcunt.

FORIS

INTESTINIS CALIDIS *admovenda*.

Fotus. FOTUS ex *myrto* & *roſis*, *violis*, *althæa*, *cydoniorum malorum* decocto, *bellidis*, &c. Conducunt & *fomenta* ex aquâ *plantaginis*, cum ſemine *portulacæ*, *roſis*, ſemine *plantaginis*, *burſa paſtoris*, *balauſtiis*, & *rubi* ſummitatibus, *hypociſtide*, *corallo*.

Olea. INUNCTIONES ex oleo *roſato omphacino*, *myrtino*, *maſtichino*, *cydoniorum*, *violato*: unguentum *roſatum*, & oleum *cucurbitæ*: *papaveris* oleum cum *amygdalino*.

Emplaſtrum *diaphœnicum* frigidum *Meſuæ*, deſcriptum apud Antidotarium Florentinum.

INTESTINA FRIGIDA CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam in ea* PITUITAM *extra venas*, & SANGUINEM.

INTUS.

Simplicia. Quæ *pituita* in *ventriculum* effuſa eſt, alterabitur ut *alimentaria*; nempe his quæ *primam coctionem* promovent.

Proderunt flores *chamæmelini*, & aquâ *florum ſambuci*, *petroſelinum*, *ſerpyllum*, *centaurium* minus: *anethum*, & *ejus* oleo utendum in *clyſmis*; ut & *rutæ*. Proderunt cuncta quæ *flatus* diſcutiunt: Semina *cymini*, *rutæ*, *dauci*, *leviſtici*, *fœniculi*, *aniſi*, *ſileris*, *apii*, *petroſelini*, *cari*: *origanum*, *calamintha* & *ejus* ſyrupus, *lauri* baccæ, *abrotanum*, *abſinthium*, *mercurialis* & *ejus* ſuccus; *hordeum* integrum, *poly-*

podium quernum, *beta* & *ejus* ſuccus: *furfures* peciâ excepti, ac in *decoctis* poſiti, maximè in clyſmis; *ruta*, *hyſſopum*, *tanacetum*, *anethum*, *fœniculum*, *menthaſtrum*.

Guttulæ paucæ olei *piperis* : & oleum *nucis moſcatæ* : oleum *aniſi* : oleum *cymini* : oleum *ſuccini*. *Myrrha*, & *piper*, *angelica*, *galanga*, *ſagapenum*. flores *ſulphuris*. *Olea.*

A *colico dolore* utemur trochiſcis ex *amygdalis amaris*; oleo *amygdalorum dulcium*, cum *mannâ*; jure *galli veteris*, aquis *thermarum* calidis. *Theriacâ* cum decocto *chamæmeli* : *caſtoreo* cum mulsâ & aquâ ex *floribus* croci : *Iuſculo* utemur in quo coxit *majorana* : vinis *medicatis* etiam utemur. Proderit & *diacyminum*, *diagalanga*. Vinum *abſinthites* cum *cymino*, & vinum *conyzæ* : antidotus è baccis *lauri*, & *juniperi* : mithridatium & theriaca cum decocto *rutæ*. Decoctum *ſatureiæ* ex vino; *chamæmeli* flores cocti ex *jure* pulli, vel *vino*. Syrupus de *menthâ* & *abſinthii*, cum aquâ *pulegii* & *ſambuci*. Aqua *vini*, in quâ maduit *abſinthium* : electarium *Ducis* : diatrion *piperеon* : Egetea *opiatum* : aurea *Alexandrina* : ambroſia *Archibii* à Galeno deſcripta ; ejus compoſitio deſcribitur in Antidotario Florentino : *acetum* ſcylliticum : *mel* anthoſatum : *ſaccharum* rubrum : Oleum *nucis juglandis* per ſe, vel cum *vino* injectum per ſedem ; *flatus* diſcutit. Vinum *malvaticum*. Aqua *canellæ*. Liquores *Balſami* artificialis. *A colico.* *Electaria.*

In *colico* dolore : *Accipe* drachmam *opii* diluti *aquâ vitæ*, ſpecierum *aromatici roſati*, vel *diacymini*, vel *diamoſci* drachmam ſemiſſem, *croci*, *caſtorei* ſingulos ſcriptulos : ex ſyrupo *ſtœchados* fiat Electarium. ſumat drachmam ex *vino*, vel *aquâ* florum *croci*, aut *hyſſopi*.

Hoc ilicò prodeſt *colicis* : Accipe *cordis gallinæ* auriculas, tundantur cum *ſale* & *vino* ; & propinentur.

In Clysmis, parietaria, anethum, beta, caules, abſinthium, centaurium, lupini, ciceres, chamæmelum, *folia* lauri : *electarium* de baccis lauri : *vinum* Hippocraticum. *oleum* nucleorum perſicorum, quod interdum bibitur. *oleum* nucum. Accipe *ſucci rutæ* libras tres; vel, ſi jam abiit viror, ſiccatæ *rutæ* accipe manipulos quatuor : coque ex *aquæ* vel *vini* libris IX. ad exhauſtionem duarum partium : His libris tribus incoque *ammi*, *calaminthам*, *fœniculum*, aut *chamæmel. anethum*, cum radice *althaæ* : hæc *decocto*, vel *ſucco* incoques ad libram : fiat *clyſter* ex hujus ℥ iij. vel iiij. adde oleum *roſatum*, & *caſtoreum*. *Clyſmata.*

S Fo-

FORIS

INTESTINIS FRIGIDIS *admovenda.*

FOTUS ex *balneis calidis*, vel eorum *ſuccedaneis*: & lutum *ſulphureum* balneorum proderit, vel ejus quod viceni implet: *Fomentum* ex *ſuffitu*: chamæmelum, melilotus, ſambuci *flores*, ſtœchas. *Fotus* ex vino *malvatico* cum aquâ *vitæ*: apium *laudatur*, piper, galanga, cyminum, fœniculum, lauri *baccæ* & *folia*, calamintha, anethum, origanum, petroſelini *ſemen*, ſeſeli, mentha, maſtix, nigella, pulegium, ruta, menthaſtrum, ammi, aniſum, lavendula, furfures *linteo excepti*: hæc admoventur cocta ex *vino auſtero*. Decoctis additur *oleum* chamæmeli, aut anethi.

Illitus. Illitus ex *adipe* urſi: *oleo* rutæ, *oleo* de piperibus: & ex *oleo* anethi, lauri, nardi, caſtorei. Fit & fotus ex *oleo* & *vino*: Accipe *olei* rutacei, in quo *ſemina* cymini, aniſi, & centaurei minoris cocta ſint *unciam unam*, picis navalis *uncias tres*: miſce; ac *ventri* imponatur, ſi *flatibus* turgeſcat.

Emplaſtrũ & unguentum. Emplaſtrum ex *baccis lauri*; emplaſtrum *Diaphœnicum* calidum *Meſuæ*: efficax medela deſcribitur in Antidotario Florentino. Unguentum *aregôn*; oleum *moſchelinum*. Unctionis tempore affunde parum *vini*.

Balneum ex *decocto* chamæmeli, meliloti, *foliorum* lauri & rutæ.

Furfures ex decocto *chamæmeli* cocti, *calidi* admoveantur: additur *oleum* chamæmelinum, & althæa interdum.

Sacculus. *Sacculus*: Accipe *florum chamæmeli* pugillos duos, *ſummitatum anethi*, *origani*, *meliloti* ſingulorum pugillum, *fœnugræci*, ſeminis *lini* cujuſque unciam, *foliorum* utriuſque malvæ, *violarum* ſingulorum ſemimanipulum: fiant duo *ſacculi*; madeſcant *vino* malvatico, *lacte*, vel *aquâ*: & ſpongiâ madente ab hoc *decocto* fiat fotus.

OBSERVATIO.

Vberrimè ſunt præſcribenda quæ *flatus* diſcutiunt, ob frigidam *inteſtinorum* naturam, & ob *flatus* pituitæque *abundantiam*.

Inſeſſus. INSESSUS ad dolores ex flatibus: *althææ*, *rutæ*, *majoranæ* manipuli duo ſingulorum, foliorum *lauri*, ſeminis *apii*, *aniſi*, *cumini* cujuſque unciæ duæ: coque ex *aquâ*. Ita ex *origano*, *calaminthâ*, *anetho*, *chamæmelo*, ſemine *fœnugræci*, *cari*, *cumini*, *aniſi*, baccis *lauri*.

IN-

INTESTINA HUMIDA CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

CAUTIO in horum *uſu* maxima eſſe debet, ne in *alvi fluxibus*, dum *natura* morbificam *materiam* excernere nititur, *intempeſtivo* horum uſu, *materiam* fœdam *exitu* prohibeamus. *Diuretica*, & *ſudorifica* conferunt, & *ſomnus*. Leporis *caro*, & *ſanguis* ejus calidus cum farinâ *hordei* mixtus, ac devoratus priuſquam frigeſcat.

Rhabarbarum, maſtix, olibanum, amylum, tragacanthum, bolus, & *aliæ terræ medicæ*; acacia, hypocyſtis, galla, ſumachium, corallum uſtum, conchæ *uſtæ*, cornu cervi *uſtum*, oryza, ſophiæ *ſemen*, balauſtia, myrtilli, ſuccinum. *Semen* apii, ſeſeleôs, ammi, rubia. Piper, zinziber, mace, aloë, caſtoreum, cinnamomum, cyperus, galanga, zedoaria, *cortex* citri: acori vulgaris *conſerva*, myrobalanorum *cortex*: farina *hordei* furno ſiccata: *acetoſæ* ſemen, *oxylapathi* ſemen: farina *fabarum* cum *lacte* & *aquâ*; oſſa *meſpilorum*, & folia *meſpili* ſiccata & *clyſmis* indita. *Raſura* eboris: *coriandrum*, dicit *Avicenna*, cibum valenter in *ventriculo* continet: *ſchœnanthos*: *caryophyllorum* toſtorum *uſus*. Conſolida, abſinthium, ruta, hepatica, cyminum, ſalvia, mentha, adianthum *Dioſcoridi*: plantago & ejus *ſuccus*, ſanguinalis, myrtus, tormentilla: *radices* & *folia* fragariæ: papaver, ribes: *ſuccus ſiccatus* millefolii. *Calyces* roſarum, *lanugo*, *ſemen*, & *foliorum* albæ roſæ ungues. *Biſtortæ* radix, *ſophiæ* ſemen, *gnaphalium*, flos *ſolis* cum *radice* potus: decoctum *piloſellæ majoris*. *Simplicia.*

Cydonia mala, & *miva*; *roſæ ſiccæ*, & *conſerva* vetus; *granata*; *conſerva* cornorum. *cydonium malum* inanitum, ac *novâ cerâ* vel *maſtiche* repletum, ſub cineribus coctum, & comeſtum: coagulum *hœdi*, vel *leporis*; hepar *lupi*. Trochiſcorum de *ſtellâ* ſcriptulus ſumitur in aurorâ, ad omnem *fluxum*. Punicum malum clibano toſtum, tritum, ac bibitum. conſerva *florum granatorum*. condimentum *myrtillinum*. *Mixta.*

Tryphera minor, *diarrhodon* abbatis, trochiſci de *ſpodio*, philonium *perſicum*, michleta *Nicolai*, electarium; *diacydonium*, *athanaſia*, trochiſci *ramich Meſuæ*, diacodium *Actuarii* cum aquâ *cæleſti* in quâ *ſpodium* ferbuit; trochiſci *Compoſita.*

de *berberis*, hoc eſt *oxyacantha*; diarrhœon *Galeni*; & hydromelum *Pauli*, apud Antidotarium Florentinum. Trochiſci de *terrâ ſigillatâ*, cum ſucco *burſæ paſtoritiæ*, *triaſantala*, gummi *juniperi* ex ovo, *aromaticum* roſatum, *diacyminum*, diacorallum *Galeni*.

Potulenta. *Aqua* fabrorum, *lac* chalybeatum *butyro* adempto: vinum *rubellum* aſtringens, cum aquâ *chalybeatâ*. vinum in quo infuſa fuit *roſa ſicca*, & *paſſulæ cæruleæ* cum *acinis* tritæ, unà cum *prunis ſylveſtribus*. Syrupus de *menthâ*, ſi materia fuerit *frigida*. ſyrupus *cydoniorum*, & de *roſis ſiccis*, & *myrtillorum*; ſyrupus *granatorum*, & de *ribes*; & de *oxyacanthâ*: ſuccus *Eupatorii*. cydonium *malum* coctum ſub *cineribus*. ſuccus *cydoniorum*, in quo *corallum* coctum ſit. oleum *coralliorum*.

Aquæ *roſatæ* indatur *caro* cydoniorum; bibat. Aqua *roſata* vel *plantaginis* in quâ coxit *maſtix*, adjectâ *conſervâ* roſarum. AQUA in quâ *genitale cervi* lotum fuerit, pota. Tenerrima *cornua cervi*, fruſtatim ſecta, ſiccata, & pulveriſata; & cum *pipere* & *myrrhâ* pota. Aqua *foliorum quercus*. Aqua *aparinæ*.

Venter inflatus. Ubi *venter* inflatur, propinatur drachmæ pondus *thymi*, ex *aquâ mulſâ*, vel *oxymelite*.

LIMACES uſti, ac triti cum *cochleis* ſuis; miſce *gallas* duas, & *piper album*: aſpergatur his *cibus*; vel potentur. *Tragacanthum* toſtum, ac propinatum ex vino *cydoniorum*. Pulveris *conyzæ* drachma, ex *vino auſtero*, cottidie ſumptus. Dilutum ex vino *muſci arborei*.

Hypercatharſis. *Hypercatharſin* ſiſtunt ſeni *gallorum* ventriculi, *ſale* inveterati & in umbrâ ſiccari, poti: Sed omnium feliciſſimè *theriaca* recentata granis *opii*: ut dicam mox, ubi de *Purgantium* hypercatharſi.

Clyſteres. *Clyſmata* ſint *olei* expertia: Id in eorum *uſu* notandum, ut minorem *liquoris* copiam gerant cùm eſt *conſolidandum*, & *adſtringendum*; majorem, cùm *detergendum* fuerit.

Valentiſſimum ſtiticum. REMEDIUM *adſtringens* valentiſſimum: *Accipe* corticum *granatorum* uncias duas, ſeminis *nigellæ Romanæ* unciam, granorum *tinctorum*, ſeminis *fœniculi* ſingulorum ſemunciam, radicis *cyperi*, *ireos Florentinæ* utriuſque drachmas duas, radicis *tormentillæ* & *biſtortæ* cujuſque drachmas tres, *maſtiches* electæ unciam, *balauſtiorum*, roſarum *rubrarum*, corticum *citriorum* non conditorum, *ſumachi* ſingulorum ſemunciam, *cinnamomi* ruditer *contuſi* drachmas

tres.

tres. coquantur ſecundùm artem, ex *aquæ* libris tribus: dum ſuperſit *juris decocti* libra una; tunc adde *vini* Gallici *ſubaſtringentis* ſemilibram: *ferveant* duabus aut tribns ebullitionibus, & *macerentur* horis duodecim: poſtea *colentur* expreſſione mediocri. De hâc *colaturâ* excipe *cochlearium* unum: cui adde *vini* de *roſetta*, tantundem: & cum multo *ſaccharo roſato* ſubtiliſſimè trito, ac iiſdem probè commiſto, fiat *hauſtus* brevis, initio cujuſque *paſtus* exhibendus. *Suave* eſt id remedium, & præclarè *alvum* in *fluxum* effuſam frenat & compeſcit; ut in *deſperatâ re* ſæpe mihi uſu compertum fuit.

Michleta *Nicolai*, cum *tormentillâ* & *maſtiche*.

ALIUD: *Accipe* ſucci *malorum cydoniorum* libram, *corallorum* rubrorum, *roſarum* rubrarum, *rhabarbari* ſingulorum drachmam, *acaciæ*, *hypocyſtidis* cujuſque duos ſcriptulos: bulliant ad *tertias*. Detur *manè* & *veſperi* binis horis ante *cibum*, potu: purgato *primùm* ægro.

ALIUD ſuaviſſimum *remedium*: Accipe *vini rubelli* libram, *ſacchari roſati veteris* uncias quatuor, *granorum myrti* uncias duas, *caryophyllorum*, *cinnamomi* cujuſque drachmas binas: vertantur in *pulverem* craſſum, & *vino* imbulliant, ad *mediæ partis* exhauſtionem: utatur *loco* apozematis.

ALIUD: *Croci ferri* drachma, *croci* ſcriptulus: cum oleo *nucis moſchatæ* excipiatur. *Dyſenteriam* ſiſtit.

IN DIARRHOEA: *Ferri lævigati* & ſæpiùs *uſti* drachma, *terræ ſigillatæ* ſemidrachma, *theriacæ* drachmæ tres; ad drachmas duas. *Diarrhœa.*

IN LIENTERIA: *Chalybis lævigati* & *uſti* drachmæ duæ, *coralliorum rubrorum* drachma ſemis: cum *theriacâ* fiat *Electarium*. ſumat *manè* & *veſperi* drachmas tres. *Lienteria.*

OBSERVANDUM, *alvi fluxum* religioſè tractandum eſſe: nam interdum *ſolutæ* alvo *evacuantia* remedia damus; cùm *materia* hæſerit *inteſtinis*, quæ *illis* influxit, ac bellum *expultrici facultati* movet. Non autem *pharmacum* præſcribitur ad *evacuationem* affluentis *materiæ*, ſed ad *excuſſionem* ejus, quæ jam *impreſſa* vim *excretricem* irrîtat; quæ, ſi ibi *reſtagnârit*, perniciem *ægro* intentabit. Sed tamen à *naturæ* infenſis *pharmacis* erit temperandum; nam rapiunt à *peripheria* ſuccos, ad *affecta inteſtina*. Dentur & benigna exiguâ mole & vi; ne *alius ſuccus* evocetur ad *inteſtina*: ſatis enim fuerit, *illis* immiſſum *ſuccum* exigere. ut da *ſubſtantiæ* rhabarbari, & myrobalanorum *corticum* cujuſque *Notanda.*

ſemiſcriptulum, vel ſemidrachmam. hoc repete ſæpiùs: ita ab *inteſtinis* elues *urentem ſuccum*, & nullum eò prolicies. *Tamarindi* laudantur; nam *temperant* ardorem, modeſtè *vacuant*, & robur *afflant* inteſtinis: erunt dandi cum *roſis*, *ſantalis*, quò plus firmitudinis *membris* aſpirent.

Accipe pulpæ *tamarindorum* ſemunciam, vel drachmas quinque, *ſacchari roſati* ſemunciam, *ſantalorum* ſemiſcriptulum. Probantur & *pruna* quæ ad integram *maturitatem* non pervenere: & cuncta quæ leniunt mitigantque *acrimoniam ſucci*, & vacuant; tum quæ firmant *ventriculum*, *inteſtina* & *viſcera*. *Avicenna* præ cæteris laudat *myrobalanos*; nam evacuant, roborant, & adſtringunt; & ut varii ſunt *ſucci*, ita & variæ *myrobalani*. Syrupus *roſatus ſolutivus* hîc commendatur cum decocto *tamarindorum*. *Rhabarbarum* celebre remedium eſt; quod cum *myrobalanis* committere ſoleo. *Copiâ* non magnâ præſcribi hæc debent, ut jam dixi, ſed *ſæpiùs*: & cùm *ſtringendi* mens non eſt, utemur *horum* infuſis; at decoctis, cùm *roborare*. ſi *adſtrictioni* ſtudes, dentur in *ſubſtantiâ*; & quoque *leniter* urantur.

Cautio. *Temperantia* acrem *materiæ* vim, debent & leniter *adſtringere*; ut ſyrupus de *roſis*, de *cichoreo* & *menthâ*. à *dulcioribus* abſtinendum, nam *bileſcunt*; hinc *incrementa* trahit *fluxus* in calidiore *corpore*: quare loco ſyrupi de *endiviâ*, veniat *cichorei* ſyrupus, vel potiùs decoctum *cichorei*; nam *ſaccharum* quod ſyrupis ineſt, *fluxum* auget.

Cautio in tuſſi. Cautio: In uſu *moderantium* horum remediorum, videndum num adſit *tuſſis*; tum enim abſtinendum erit ab *acidis adſtringentibus*: ſed potiùs *viſcidis* utendum erit, ut eſt farina *amyli*, radix *conſolidæ*, ſuccus *oryzæ*: quæ nempe poſſunt ſuo *lentore* materiæ *fluxum* inhibere. Quare & ab *aceto* cavendum, nam & vis quæ ab *aceto* micat in *oxymelite*, gravis erit ita *affecto ventri*, nam *excoriationem* promovet: propterea ubi *inteſtina* ſunt imbecilla, ab *hoc* cavendum erit. Admonuit *Avicenna* à ſorbitionibus abſtinendum eſſe; quare decocto *cichorei* utemur *parcâ manu*: imò potius ipſa conferet ejus *ſubſtantia*; ut ſi utamur ejus *ſucco* conglobato, vel *pulvere*, & conſervâ ex *foliis*, cum pauco quæ *ſaccharo* fabricata fuit.

Vomitoria & urinalia. *Vomitoria* hîc conferunt: ſed abſit *oleum*, nam *ventrem* laxat, *Urtica* commendantur; nam, ſcripſit *Hippocrates*, mictio

miſtio *noctu* plurima *parvam dejectionem* ſignificat per *alvum*: ita trajicitur *ſuccus* ad *hepar*, & avertitur à *ſede*: ſint *calida*, quantum *ardor corporis* ferre poterit.

Sudorifera conveniunt *intùs*, ubi materia *morbifica* fuerit *frigidior*.

Cùm ad uſum *Adſtringentium* deventum fuerit, notabimus *ea* id facere vel ſine *ſtupefactione*, vel erunt *narcotica*. Sine *ſtupido* illo torpore ſi *ſtringendi* vi præcelluerint, notabimus num ille *alvi* fluxus *copioſus* admodum ſit, vel num *modeſtiùs* feratur: ſi enim in *maximum* ſeſe effuderit *fluxum*, ſtrenuò erit *adſtringendum*; ſin *mitior* effuſio *alvi* fuerit, *blandioribus* utemur. Cùm *mitiorem* dico, intelligo tamen *ſuperfluum*; alioqui *ſtringendum* non eſſet: & dum *metus* adeſt ut *vires* ferant *perennitatem* dejectionum. Sed tamen *immoderatior* excretio ſuum *ambitum* habet; nam vel *longiùs* recedit à *naturæ* lege, vel *propiùs*; ita & *variis viribus* inſignita ſint *medicamina*. *Obſervatio in alvi ſluxu.*

Inter validè *adſtringentia* ſunt, *malicorium*, *balauſtia*, *hypocyſtis*, *myrtus*, *galla*. Debiliora, *maſtix*, *roſa*, terra *Lemnia*, lapis *hæmatitis*, caſeus *vetus* uſtus, ſæpe lotus (ut *ſal* abluatur) & in *pulverem* tritus, fiant *pilulæ*; Ut: *Accipe* pulveris *caſei antiqui loti & aſſi* ℈ ij. pulveris *gallarum immaturarum* ℈ j. ſacchari *roſati antiqui* drachmas duas; miſce, & *unicâ vice* exhibeantur. Coagulum *hœdi* & *leporis* hîc ſuum locum habet: ſed monuit *Galenus*, decimo libro Simplicium, aliquid *acrimoniæ* illi ineſſe: & *Dioſcorides* affirmat *fœminas* ab uſu *coaguli leporini* ſterileſcere: Quare abluatur *coagulum* cum aquâ *hordei*; dein cum aquâ *plantaginis*, *ſymphyti*, vel *roſarum*. Spodium *datur* ad ʒ j. cum ʒ iij. *conſervæ* roſatæ; *ſanguinem* ſiſtit. *His* utendum tantum cùm eſt *metus* jamjam caſuras eſſe *vires* ægri. *Michleta*. *Varia ſunt vi quæ ſtringunt.* *Coagulum.*

Avicenna ſcripſit *ſtupefacientia* adſtringentia maximè conferre: nam *craſſiorem* reddunt materiam, ac *partem* refrigerant, & *ſomnum* conciliant, ac *dolorem* ſedant. Accipe *acaciæ*, *hypocyſtidos*, carnium *cydoniorum*, *thuris*, *gallarum* ſingulas drachmas, *corallii rubri uſti* & in *aquâ roſatâ loti* ſeſquidrachmam, *opii* drachmam; cum ſyrupo *roſarum ſiccarum* fiat *Electarium*: curat *dyſenteriam*. *Narcotica.*

His tamen non utendum, ni *neceſſitas* nos impulerit: urget autem ea, in corpore *calidiore*, & aëre *ferventiore*, & in *fluxu* ab *acri* materiâ. His *narcoticis* miſcebimus roborantia, *Cautio.*

coque ex librâ *olei* ad tertias: *ſpongia* hoc imbuta, *ano* admoveatur: *vini* quid addi poterit.

Sicci vapores, & *ſudorifica*; & inunctiones *calidæ* ex oleo *rutæ*, *maſtici*, *cydoniorum*, *roſarum*, *anethi*, *chamæmelino*: inunctio ex oleo *myrtillorum*, & *nardino*, *maſtichino*. *Illitus.*

Laudat *Avicenna* Unctiones quibus *rareſcat* cutis, ut ex oleo *amygdalino dulci*, cum modico *vino albo* tenui, & *leni frictione* admotas. His utitur ubi materia *æſtuat* calore: nam *frigida* materia, potiùs *aſtringentia* commendat, ut oleum *abſinthinum*, *maſtichinum*, nucis *cupreſſi*, cum cydoniorum *omphacino* oleo.

Emplaſtrum ex baccis *lauri*, & emplaſtrum *contra rupturam*; emplaſtrum *pro matrice*; emplaſtrum *diaphœnicum* Meſuæ *calidum*, & *frigidum*, apud Antidotarium Florentinum. emplaſtrum ex *galliâ* Meſuæ, *calidum*, & *frigidum*. emplaſtrum ad *fluxum ventris*. *Emplaſt.*

Sacculi: Accipe *milii uſtulati* pugillos quatuor, farinæ *orobi*, *furfurum macrorum* cujuſque pugillos duos, florum *chamæmelorum*, ſummitatum *anethi* utriuſque pugillum, *cymini*, *cari* utriuſque uncias binas, baccarum *lauri* drachmas tres: fiant duo *ſacculi* interbaſtati, & totum *ventrem* complectantur. *Ventos* diſcutiunt, *colicæ* ventoſæ & *tympaniti* conferunt. *Sacculus* ex *milio ſaléque* toſtis, floribus *chamæmeli*, & *aniſo*. Si *profluvium* fuerit immoderatius, *ſacculi* ex ſale *ventri* imponantur; ex *hordeo* autem *dorſo*: Contrà, ſi *fluor* non ſit immoderatus. *Sacculi.*

Vnguentum: Accipe *roſarum rubrarum*, baccarum & foliorum *myrti*, corticum *thuris*, *maſtici* ſingulorum drachmam, *malicorii* & *balauſtiorum*, *acaciæ*, *gallarum* recentium, nucum *cupreſſi* ſingulorum ſcriptulos duos, *coralli* uſti, *ſpodii* cujuſque ſemidrachmam, *croci* ſcriptulum, *caryophyllorum*, *macis*, *nucis* moſchatæ, *ſpicæ* cujuſque ſemiſcriptulum, olei *lentiſcini*, *cydoniorum* ſingul. drachmas ſex, *ceræ albæ* quod ſufficit: fiat *unguentum*. VEL ſolvatur *emplaſtrum* cum *oleo*, ut fiat *linimentum*. *Vnguentũ.*

Aliud: Olei *cydoniorum*, & *myrtei* ſingulæ unciæ, *coralli*, *boli*, radicis *biſtortæ*, *gallarum* ſingulæ drachmæ, *acaciæ*, *hypocyſtidis*, *ladani* ſingulæ ſemidrachmæ; cum *cerâ* q. ſ.

OBSERVANDUM, ut *inunctionis* tempore ſemper quid *aceti* affundatur: quod & ſtringit, & leptomeriâ pervadit. AUT ex *decocto adſtringente* foveatur primùm *alvus*. *Obſerva.*

S 5 Con-

Conveniunt hîc & quæ *ventriculo* humido, & *utero* madente admoventur.

CAUTIO.

Cautio in fluxu. Non temerè *alvus* ſtringatur à *principio fluxus*, ne translatione *ſymptomatica* materiæ *morbificæ*, in *febrem*, *pleuritidem*, *peripneumoniam*, *ſpaſmum*, vel *dyſenteriam*, negato *materiæ* exitu, incidant. A *levioribus* exordiendum, ac ſemper quæ *hepati* & *ventriculo* robur afflant remiſcenda.

Cùm *fluxus* eſt *alvi* obortus à *calidâ materiâ*, commendatur *Balneum* ; ſed primò *evacuato* corpore à *materiâ pravâ*.

OBSERVATIO.

Ubi effuſa in *fluxum* fuerit *alvus*, ſemper notandum, num adſtringentibus *calidis* (ut in *lienteriâ*) opus ſit ; an *frigidis*, ut in *cholerâ* affectu.

INTESTINA SICCA CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam in ea* MELANCHOLIAM *extra venas & ſanguinem*.

INTUS.

Clyſteri. Clyſmata ex *butyro recenti*, & oleo *recenti dulci*, & ex oleo *violato*, & *roſato* : ex decocto *malvæ*, *thapſi barbati*, *althææ*, *branchæ*, *violarum*, *bellidis*, *furfurum*, cum vitellis *ovorum*. cremor *ptiſanæ* confert : *albumen* ovi : *adipes*. Decoctum ſeminis *lactucæ*, *intybi*, capitum *papaveris*, & *amyli*; *juſcula*, *malva*, *lactuca*. Verbaſci *flores* pulveriſati & bibiti. *Althææ* decoctæ *ſuccus* ex *vino*, alceæ *radices* cum *vino*. ACCIPE olei *ſeminis lini*, olei de *althæâ*, cujuſque uncias quatuor, *vini* cum *cæpis* decocti, quantum ſufficit : *fiat* Enema. *colicis* prodeſt. Nunquam *butyro* aut *ſevo* utantur ſine *oleis*, in clyſmis. *Clyſter* ex oleo in quo *fœnugræcum* vel *althæa* ebulliit. cum *anſerino adipe*.

Simplicia. PER OS: Paſſulæ, dactyli, ſpinachia, violaria, malvæ *turiones*, pruna, mora *matura*, ficus, ſebeſten. Caſſia, *quia ſtricta eſt alvus*. ſaccharum, cucurbita, portulaca, endivia, poma *dulcia*, panis *furfuraceus*, ptiſana : aqua *cocta cum ſacchare* : Decoctum *ſeminis* lactucæ, cucurbitæ, intybi, cucumeris. Aqua *cocta cum floribus* malvæ, violarum,

roſa-

ſarum, & hordeo: Fructus ὡραῖοι maturi. *Semen* lini, enugræci, *muccago* pſyllii in *clyſmis*, ad binas uncias: *Juſ-lum* caponis, & *pinguia*; oleum *amygdalorum dulcium*, am *vino* Hippocratico. *Lac, butyrum, medullæ*, ol. *amygd. ulcis* ℥ iij. ol. *amygd. amar.* ℥ j. ß. *ſacchari* ℥ j. miſce. *Accipe* olei *communis* uncias quatuor: in *eo* cruſta *panis* eniter *inuſta* ſæpiùs extinguatur; detur *oleum* cum juſcu-o *pulli*, in quo flores *chamæmeli* cocti ſunt; & à *cibo* abſti-eat *horas* quatuor. *Accipe* decoctum *prunorum, paſſularum, aricarum*; inde *caſſiam*, & trajice per *colum*: da cum *oleo* amygdalino. *Paſſulæ* coquantur cum *aquâ* & *ſaccharo*: manè ſumat *cochlearium*.

MELANCHOLIAM *in inteſtinis alterant.*

Chamæmelum, ruta, hyſſopum, centaurium, origanum, polypodium, pulegium, mercurialis; cyminum, & diacyminum. *Semina* aniſi, dauci, ameos, carui, ſeſeleos, fœniculi. *Radices* acori: melilotum, anethum: *ſerum* lactis: lapathium acutum: *caro* cucurbitæ *ſaccharo* condita.

ET quicquid ejuſmodi eſt, ut quod *flatus* (*moderato madore* non omnino ſpoliatum) excutere poteſt: Quare *decoctis* his ex aquâ, in *clyſmis* utimur: vel *olea* ex *his* facta injicimus. Si *areant* omnia, fiat *decoctum* ex ſemine *pſyllii*: infundatur *alvo* cum oleo *violaceo*. *Axioma.*

FORIS

INTESTINIS SICCIS *admovenda.*

FOMENTA *humida* ex oleis, & *panni* his imbuti & appoſiti. *Olea.*

Balnea *dulcia*. Illitus ex *adipibus* moderatis, *oleo* dulci, *butyro*, oleo *lini*, *violaceo*, *amygdalino*, cum *medullis*. Proderunt & hæc olea: *cucurbitæ*, & ex ſemine *malvarum*; & ex ſemine *althææ* oleum: oleum *lilinum*.

Vnguentum ex oleo *liliorum*, *amygdalorum*, *irino*, *violarum*, axungia *humana*, & pauco *caſtoreo*. Unguentum de *Althæâ*. *Vnguenta.*

Parietariâ cum recenti *butyro*, vel adipe *gallinaceo* frixa, & *ventri* impoſita *cataplaſmatis* modo, *colicum* ſedat. *Omentum* ovis, in *ſartagine* calfactum, & appoſitum. Semen *lini*, & *fœnugræci*: *verbaſcum*. FOTUS ex *aquâ* dulci, cum *lacte*, & *oleo* temperato: vel ex *hydrelæo*. SACCULI ex *violariâ*, *malvâ*, *althæâ*, ſemine *fœnugræci*: & ex *lacte* madidi imponantur.

EMULSIO: Accipe *quatuor* ſeminum *frigidorum majorum recentium* & *mundatorum* cujuſque drachmas tres, *amygdalorum dulcium* excorticatorum in *aquâ frigidâ* unciam unam: terantur in *lapideo mortario* cum *aquâ*, & fiat *colatura* ad libram: ſervetur *vaſe vitreo*: adde quid *ſacchari* roſati, ne *emolleſcat* ſtomachus. *ſtranguriæ* confert hæc *emulſio*, bibita *quatuor* horis *ante* cibum: ſed edat primò *diatragacanthum frigidum*: addi poſſunt *ſemina* lactucæ, portulacæ, & papaveris. *Emulſio.*

BOLUS: Accipe *caſſiæ* uncias tres, *pulpæ tamarindorum*, & *jujubarum* ſingulas uncias, *muccaginis pſyllii* drachmas ſex; ex *ſyrupo* violaceo fiat *Electarium*: ſumatur forma *boli*, vel ex juſculo. *ulceribus* prodeſt. *Bolus.*

Confert gummi *prunorum*, cum decocto *alkekengi* fructuum. *Caſſia* cum juſculo *carnium* in quo fructus *alkekengi* cocti ſunt, eximit *bilem* à renibus: vel *caſſia* propinata ex *decocto* communi, *glycyrrhizæ*, *paſſularum*, & *prunorum*. Juſcula pinguia *carnium*, in quibus *althęa*, *mercurialis*, *ſaccharum* rubrum, *malva*, & *butyrum* coquantur: nam *alvus* officii immemor, *calorem* auget. Aqua *florum fabarum*. Unciæ duæ *paſſularum* per horam *ante* prandium ſumptæ. *Clyſma* ex ſemine *fœnugræci*, *lini*, floribus *chamęmeli*, *meliloti*, *violariæ*, *malvæ*: fiat decoctio ex *aquâ*; adde oleum *violaceum*.

CAUTIO.

Exardeſcente à calida vi *urinâ*, ab urinalibus *remediis* cunctis abſtinendum, ne ardor in *renibus* & *veſicâ* excandeſcat. Nec *aceto*, aut *vino tenui*, *ſalſis*, aut *acribus* utendum; ſed *modicè* humectantibus, refrigerantibus, & temperantibus: *maximè* ineunte morbo, *ſuccis* nondum mitigatis, ac *inflammatione* premente.

FORIS

RENIBUS CALIDIS *admovenda.*

Hæc ab *aſtringendi vi* libera ſint. Conveniunt *Inſeſſus*, & Balnea *dulcia*: ex *decocto* ſeminis *lini*, *fœnugræci*, florum *chamæmelorum*, *meliloti*, *malvæ*, radicum *althęæ*. Ex tribus partibus *aquæ*, & unâ *vini* fiat *fotus*.

Vitetur *decubitus* in *dorſum*; id ne dormienti accidat, accingat *balteum*, cui, è *regione* renum, *ſpinachiæ* ſemina inſint. *Conveniunt* violæ, roſa, ſenecio, lactuca, plantago, ſola-

ſolatrum, ſalicis folia, ſedum, umbilicus Veneris, portulaca.

Balneum. BALNEUM: *Accipe* foliorum *violarum, endiviæ, malvæ, althææ, plantaginis, nymphææ* cujuſque manipulos tres, *roſarum rubrarum* manipulos quatuor, *hordei* ſeſquilibram: adde *lac recens*, poſtquam ex *aquâ* cocta fuerint.

Illitus. INUNCTIONES ex oleo *violato* cum *aceto*; ex oleo *roſato* & *nenupharis*, ex unguento *roſato* cum *caphurâ*. Proderit oleum *papaveris*, lac *muliebre*, muccago *ſeminis pſyllii* unguentum & oleum *populinum*; unguentum ex *oleo* amygdalino, liliorum, violarum, chamæmelino, *axungiis*, & *butyro*.

Accipe olei *roſati* ter quatérve loti *roſaceâ* uncias duas, *ceræ candidiſſimæ* unciam; liqueſcant in *duplici vaſe*: ubi refrixerint, demergantur in *aquam frigidiſſimam*, moxque ſubigantur ſucco *lactucæ*, aut *ſempervivi*: adde *caphuræ* drachmas duas; aut, ſi *æſtu* incanduerint lumbi, *opii* ſcriptulos duos. Noxii ſunt *lecti* ex plumis *anſerinis*. Illitus ſemper à *quartâ parte* horæ revocentur in *uſum*: dum

Inſeſſus. ſentit evanidum *calorem* abiiſſe. Inſeſſus vel fotus ex *aquâ dulci*: vel ex *malvæ* hortenſis, *althææ*, faſciculis octo: ſeminis *lini*, *fœnugræci* unciis quatuor; *aquæ* incoctis.

Cataplaſma ex lactucâ, papavere, parietariâ, portulacâ, vitis foliis, farinâ hordeaceâ. *Ceratum refrigerans* Galeni: *Lamina plumbea*, multis foraminibus pertuſo, ac pauco *hydrargyro* illita. Oleum *papaveris*, & *myrti*, cum *roſis rubris*. Ceratum *Santalinum*, cum ſucco *papaveris*.

Sacculus ex violis, roſis, nymphæâ, *ſemine* intybi, portulacæ, acetoſæ, plantaginis, cichorei, & ſantalis.

RENES FRIGIDOS CORROBORANTIA & ALTERANTIA *effuſam in eos* PITUITAM *extra venas.*

INTUS.

Simplicia. Ribes nigra *loco* amomi: fœniculi *radices* & *ſemen*: adianthum, ſaxifragia, & ejus *ſemen*, ceterachum, raphani *cortex* vino *macerata*, artemiſia, geniſtæ *flores*, guaiacum, apium; cerefolium, & *ex eo cum lacte*, aqua exſtillata: *ejus ſemen*: *flores* chamæmelini *ex juſculo* capi, vel pulli, in *colicis* & *nephriticis* doloribus *valentiſſimum* præſidium eſt.

eſt. Paſſulæ, ſebeſten, *baccæ* lauri: juniperi *vinum* & *baccæ*: aſari *radix*; *decoctum* cicerum: apium, & petroſelini *radix*; niſi æger *Epilepſiæ* fuerit obnoxius. *Radices* filipendulæ, rubia tinctorum. liquiritia, *radices* ſmyrnii & fœniculi: Amygdalæ *dulces*, pineæ, piſtachia, avellanæ, geniſta, cardamomum, caprifolium, tanacetum, eruca, allium *elixum*, origanum, *cortex* radicis lauri: ſpica, thus, rubia *major*: crocum. Roſmarinum *cum vino*, betonica, centaurium minus, tribulus uterque: *oleum* juniperi, & ejus baccæ *ex vino coctæ*: folia & cortex radicis lauri, *ſed fœtum enecat*: calamus odoratus *ex vino*: Baccarum hederæ terreſtris *ex vino albo colatura*: Iridis radicum *decoctum*, & *ea conditæ*: valerianæ *radix*: ſalvia nobilior: aniſum: *Aqua* fabarum, & naſturtii aquatici, urtica. *Et plurima hepatica*, & *ſplenetica*. *Sal* polypodii, & hyperici, geniſtæ, anonidis, lomentorum fabarum, *urinas movent*: *ut* & *Sal* ſanguinis hircini. *Sales.*

Clyſter ex decocto *radicum* althææ, *ſeminum* aniſi, fœniculi, carui; *florum* chamæmelorum, meliloti, anethi, violarum, malvæ, ficuum: *cum* benedictâ laxativâ; *oleo* anethino, chamæmelino, ſcorpionum, *cum* caſſiâ. *Clyſma* ex *oleo* amygdalino & *vino* Cretico. *Clyſma.*

Cautio: Cùm adeſt *calculus*, ſit parva *copia* Clyſmatis. Fiat *Clyſter* & ex *ſolo oleo* chamæmelino, *cum* caſſiâ.

Mel, vina *medicata*, myrrha, terebinthina *cum* ſaccharo, ſtyrax: *vinum* album, & fœniculatum: *Vina* medicata, ut conyzæ, & guaiaci. *Aqua* ſaxifragiæ, calaminthæ, betonicæ, & pulegii. *Aqua* canellæ. *olei* ſuccini gutta. *liquores* balſami arte confecti. *dictamni albi* drachma ex *vino* pota. *Potulenta.*

Oxymel *ſcylliticum* & *compoſitum*. ſyrupus *raphani*, apud *Fernelium*. Syrupus de *radicibus*, oxymel cum *aquâ* abrotani, & ſaxifragiæ. *Dianiſum* & *diatragacanthum*; & ſuperbibat *vinum aniſatum*: pulvis electarii de *baccis lauri*: electarium *lithontripticon* apud *Fernelium* libro ſeptimo Methodi: cum *terebinthinâ*. diatrium pipereon, *alvum* unà *aperit*. Aurea Alexandrina; diaſatyrion; diathamaron; Athanaſia; Juſtinianum; Egetea opiatum; Theriaca. Syrupus de *Byzantiis*: hic eſt *calidior* quàm ſyrupus *capillorum Veneris*; quare & ab ejus exhibitione dari ſolet; ſyrupus *acetatus* cum radicibus, *Meſuæ*: ſyrupus de *duabus* & *quinque radicibus*. *Electaria.* *Syrupi.*

Ace-

Renes humidos corroborantia, & Alterantia.

Intus.

Clyſteres ex *oleo* amygdalino amaro; vel rutaceo, chamæmelino, maſtichino; ex *decocto* equiſeti, plantaginis, & chamæmeli. *Clyſma.*

Avellanæ *nuces*, cornu *cervi*, caſtaneæ, guaiacum, oryza, *cupulæ* glandium, *ſanguis* hirci, corallum, coriandrum, lucii *mandibula*, & *interna oſſa* capitis. Rutæ *ſemen*, & milii ſolis, agni caſti *ſemen*. Myrobalani *citrinæ*, ſchœnanthos, *pulvis* integri leporis *cum pelle*, acetoſæ *ſemen*, moracilla avicula, adianthum omne, *craſſam* bilem *abſterget*: balauſtia, cyperi *radix*. *Simplicia.*

Dialacca, *electarium* diaſpermaton; diacydonites, & lithontribon: *Electarium* Juſtinum; *electarium* Ducis; & *pulvis* Reginæ: *aurea* Alexandrina: *Trochiſci* de ſpodio; *trochiſci* diaëlectrum *Galeni*, apud Antidotarium Florentinum: *trochiſci* de alkekengi, & de carabe, & de terrâ ſigillatâ, & ſtellæ, & de ſucco polygonii. *Syrupus* myrtillorum: *aſter* Galeni. *Conſerva* radicum apii, & raphani, & naſturtii aquatici. *Nuclei* ceraſorum & perſicorum. *radix* nenupharis. *Teſta* ovi ex quo *pullus* prodiit. Potus ſit parcior, & *ſpatiis intermediis* ejus ſit abſtinentia. *Decoctum* ligni cum *cortice* ſaſſafras, *aſſulatim* conciſi (uncia *corticis* ſatisfecerit) *aquæ* libræ quatuor: *novo fictili* macerentur horis duodecim: coque lentè, ad *duarum tertiarum* conſumptionem: Siccat *valdè*, & *modeſtè* calfacit. *Decoctum* virgæ aureæ, cum *pulvere* herbæ hujus. *Compoſit.*

Si *calculoſa* adſit *materia*, Potus hic *utilis erit*: Accipe *betonicæ* manipulum, *cicerum rubeorum* unciam: fiat decoctio ex *mulsâ deſpumatâ*, ad libram; cui adde *oxymellis ſimplicis* uncias tres, *nucis myriſticæ* drachmam unam. *Potus ad calculum.* Calculo dicata.

Alius: Accipe *radicum graminis* uncias tres: fiat coctio ex *mulsâ deſpumatâ* ad libram: *aromatiſetur*. *Ita ex* capillis Veneris, betonicâ, ſaxifragiâ, pentaphyllo, *ſemine* hyperici, & dauci.

Vel accipe *ſanguinis* hirci *præparati* drachmam *(hircus* ſaxifragis *nutriri* debet, ſub *torrido ſole)* cum decoctionis *graminis* & *cicerum rubrorum* in *mulsâ* unciis quatuor. *Terebinthina* cremata. *vermes terræ* cum Juſtiniano. *Pulvis*

T poly-

polygoni *minoris*, & betonicæ, ac *corticis* caſſiæ: *lapilli* aſtacinorum: hæc *calculorum* focum abigunt. Cucurbitæ *cinis*, *ſemen* perſonatæ, cynosbati *fructus*. Decoctum *muſci* terreſtris ex *vino*. Aqua *foliorum quercûs* diſtillata. *meſpilorum* oſſa bibita *cochlearis* copiâ, ex *vino*. cochleæ *limacum* aridæ. *oculi* cancrorum. Piſa, ciceres: hippolapathi *radix*. veronica *mas*. Olei *vitrioli* ſemiſcriptulus, cum aquâ *florum geniſtæ*. lithoſpermon.

Calculo. Ad CALCULUM: *Accipe* nucleorum oſſium perſicorum *quinquaginta*, nucleorum oſſium ceraſorum *centum*, florum ſambuci *manipulum*, vini Cretici *libras tres*: fictili novo excepta ſepeliantur in *fimo equino*, dies decem: hinc *diſtillentur*: dentur *aquæ* unciæ quatuor *ante* prandium. Flores *fagi* ſiccati, dati cum *vino albo*. Virga paſtoris in *cineres* combuſta, hinc ex *Pictavienſi vino* fiat lixivium. *veronica*, cum caudâ *equi* & dauco, *Hiſpanico* in *vino* coctâ.

Pulvis. PULVIS: *Accipe* glycyrrhizæ pul. *ſemunciam*, myrrhæ rubræ, ariſtolochiæ, baccarum lauri, gentianæ *ſingulorum drachmas binas*: cum *ſaccharo* & *vino* utatur cottidie *binis drachmis*. oleum *fæcularum vini*, ex vino.

FORIS

RENIBUS HUMIDIS *admovenda.*

Fotus ſicci; *Balnea* ſulphurea; Aſarum, ſpica, ſumachium, ſchœnanthus, raphanus, milium Solis, arundinis *radix*.

Olea. ILLITUS ex oleo *chamæmelino caſtoreo*; ex oleo *rutæ*: infunde *rutæ* capitula cum *ſeminibus*, oleo *lini*. geniſtæ *flores* in oleo *chamæmelino* macerati: oleum de *ceraſis*: oleum *ſcorpionum*.

Cataplaſma. *Cataplaſma* ex portulacâ, roſis, *farinâ* hordei, *ſeminibus* papaveris, balauſtiis, ſantalis, *cum oleo* myrtino & cydoniorum: *addi poterunt ſemina* plantaginis, balauſtia, malicoria, & *ſemina* roſarum. *Cineres* glandium faginarum.

RENES SICCOS CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam in eos* MELANCHOLIAM.

INTUS.

Clyſmata. Clyſteres ex *oleo* dulci, & ex emollientium rerum *decocto*: vel ex *juſculis* pinguibus, ut *inteſtinorum* & *capitum* vervecis; vel ex *lacte*, cum lactucâ, & hordeo, malva, mer-

curia-

curiali, beta; cum *radicibus* althææ; *ſeminis* lini & fæni-græci cujuſque uncia: cum ſaccharo, *oleo* communi, & *caſſiâ*. vel *oleo* amygdalino dulci utemur, aut *oleo* ſcorpionum. Vel *fiat* clyſma ex *oleo* communi, *cum pauco ſemine* althææ, & aniſi. PRO CALCULO: Accipe *olei* amygdalini amari recentis, *pinguedinis* anſeris, *terebinthinæ* claræ, *butyri* recentis ſingulorum uncias tres; *croci* ſubtiliter pulveriſati drachmam; fiat *clyſter*. Calculo.

PER OS *emolleſcit* ſiccitas *uſu* melonum, & cucurbitæ coctæ. *Convenit* papaver, ova, ptiſana, butyrum, lac; *cui interdum additur* ovum recens. *Semina* melonum excorticata, & *ſaccharo* condita; aſparagus; vitulina caro; ſatyrion & diaſatyrion; pinei, cynaræ, piſtachia, paſſulæ, *gallorum* teſticuli, *teſtudinum* caro; bulbus; *cerebrum* porci *cum* origano *paratum*; paſtinaca, malva, linum; olivæ; borago, violæ, malva: *Succus* parietariæ ex *vino albo*, cum *oleo* amygdalino; *ſemen* althææ; bdellium *bibitum* calculos *abigit*; & terebinthina. Gummi *perſicæ*, cum *ſucco* raphani vel limonum. *Tragacanthæ* drachma ex *paſſo*; anchuſæ *decoctum*. Per os.

UBI *metus* adeſt à *calculo*, tum *urinalia medicamina* obſunt ad *præcautionem*: ſed in *paroxyſmo* auxiliantur *fuſis* ac *emollitis* ductibus, quibus *exitus* illi pateat. Nam in *diexodo* inſeſſu, fotu, ſitu, *utimur*, non in *generatione* ejus. à lenientium *uſu*, leniter erit *incidendum*: hinc validè. CAUTIO.

Vinum eryngatum; *vinum* cum *ſucco petroſelini* mixtum, *pelvi* infunditur, & *lac bulliens* confertim ſuperinjicitur: quod ſe in *fundo* colligit *ſerum* bibitur. *Dialthæa* Actuarii. *Conſerva* eryngii, boraginis, violarum, & florum malvæ. Dialacca: diaſpermaton, *lenit* urinæ *vias*, inquit *Fernelius* libro ſeptimo Methodi. *Ceraſa nigra* cum *lacte* diſtillata. *Syrupus* boraginis & bugloſſi. *Accipe* olei *amygdalini* uncias duas, *vini malvatici* uncias quatuor; miſce; *fiat* hauſtus. Vel *mannæ* aut *caſſiæ* uncia, cum uncia *olei* amygdalini dulcis, & *jure* carnium *pingui*. Compoſita.

MELANCHOLIAM *in renibus alterant*.

LEPORINA caro: nam ſcripſit *Galenus*, ſuaviſſimum hujus *ſanguinem* eſſe: *ejus* autem ſine dubio *ideam* refert *caro*, ex quo *tota* conſtat: *unde* Martialis; Lepus.

Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Amomum *vel* ribes *nigra* : adianthum. *Radices* fœniculi, graminis, aſparagi, ruſci, valerianæ, cyperi, cichorei, aſari; ceterachum; paſſulæ, caſſuta, capillus Veneris: geniſtæ *flores*, lapidis *prohibent* coagulum, & eorum *aqua*. betonica. fraga, *hoc eſt*, chamæbatus, *vel* rubus.

Lixivium. Lixivium, ex *cineribus* ſtipularum fabarum, *vino* eliquatum, ut ſcripſimus libro primo De *lixiviis*. Ononidis *radices*, & *ſurculi tenues*, priuſquam *aculeos* induant, *conditi* ſaccharo, melle & aceto. Epithymum *renum vitiis* confert, *inquit* Meſues. *Conſerva* ſatyrionis. *Serum* lactis *coctum*. *ſemina* frigida. *aqua* fœniculi, ſeli, *ſemen* liviſtici, parietaria, roſmarinus, napi, rapa. *Conſerva* florum geniſtæ: liquiritia. *Radices* quinque aperitivæ: *hoc eſt*, apii, petroſelini, ruſci, graminis, & aſparagi: *ſalvia*, ſummitates *lupuli*. Ocimi *ſemen* potum: hormini *ſemen*; ſed *Venerem* ſtimulat: unde *illi* nomen, ἀπὸ τοῦ ὁρμᾶν. Abſtineant à *lacte* cui *butyrum* ademtum eſt; & à. *pane* malè cocto; *aromatibus*, cereviſiâ *impurâ*, vino *novo*.

Ad calculum. *Calculum* extrudit hoc: *Accipe* aquæ *diſtillatæ* limonum *uncias duas*, olei amygdalarum dulcium recentis *unciam*, & vini albi *ſeſcunciam*, nucis myriſticæ, macis *cujuſque ſcriptulum*: ſumat *vacuo ventriculo*.

Optimum. Sed omnium *fœliciſſimè* hoc, quod *accipit* vini ardentis, aquæ fragariæ & petroſelini *cujuſque libras duas*, malvatici acerbi *libram*: primùm miſce *aquas utraſque* aquæ ardenti *quadrantæ horæ*: mox *junge* malvaticum, & ſacchari cryſtallini albi pulveriſati *libram*: macerentur *dies* octo: *cottidie* move; *dein* Soli *expone* dies *octo*, nec move. *Dein* effunde; & *iterum* dies octo *redde* Soli: & quod *clariſſimum* eſt, *deinde* effunde. *Accipe* jejunus *cochlearia* tria: id repete *dormiturus*. eſt præcellens *remedium*; nec prudentem *fallet* medicum in *calculi* amotione.

Summitates *althææ* coquuntur in *juſculo*, cum *vino* & *butyro*, Quidam hanc *aquam* celebrant ad *calculi* extruſionem: *aquæ* petroſelini, & raphani; *his* infunde *pulverem* oculorum cancrorum: à *maceratione*, inclinatione *effundatur*, & bibatur. Ita *ciceres* cum multo butyro *juſculis* coquuntur. *Matthiolus* laudat *pulverem* corticum *radicum* anonidis, ex *vino*. Semen *fraxini* ex vino. *oleum* nucleorum perſicorum, *cum aquâ* eorum. *Succus* limonum *cum malvatico*. Oleum *recens* amygdalinum amarum, *copiâ* quinque *unciarum*. In vino & aquâ petroſelini coquitur

rapha-

raphanus, & radix althææ. *Calculo* proſunt *radix* aſparagi, oxalidis, graminis, perſonatæ, *hoc eſt*, bardanæ *radix*, *ſemen* ruſci, eryngii, betonicæ, *ſemen* & *radix* althææ, adianthum, *quatuor* ſemina frigida *majora*, halicacabi, fraga, *cortex radicum* Anonidis: *ſyrupus* de althæâ, & de raphano; *olei* olivarum *cochlearium*.

FORIS

RENIBUS SICCIS *admovenda*.

Balnea dulcis aquæ: *fotus* humidi; *ficus* in *fomentis* conferunt, & *oleum* olivarum. Violaria, parietaria, *radix* lilii, brancha: lumbrici: *radices* althææ: butyrum: ſaxifragia: *folia* caulis, pimpinellæ & betonicæ (ſi *calculus* adſit) *ſemen* lini & fænigræci. *Additur* tertia pars *vini*: vel *jungitur* media pars *olei*, decocto *horum*. *Simplicia.*

Accipe malvæ, althææ, *florum* chamæmeli, artemiſiæ, *ſeminis* lini, *radicum* petroſelini *cujuſque manipulum*: coque ex *aquâ*, ad mediæ partis *exhauſtionem*; fiat *Fotus*. *Fotus.*

Illitus ex dialthæâ, vel unguento Agrippæ: *oleum* violaceum, & liliorum, nymphææ: *oleum* ſeminis fœnugræci: *axungia* cuniculi, & felis, & anſeris. LINIMENTUM: Accipe *olei* ſcorpionis, amygdalarum dulcium, amararum, chamæmeli *cujuſque drachmas* tres; *axungiæ* gallinæ, cuniculi, *muccilaginis* ſeminis althææ *ſingulorum drachmas* duas, *ſeminis* althææ pulveriſatæ *drachmam*, ceræ *quod* ſatis ſit. à *fotu* ungatur. *Oleum* in quo *radices* althææ *coxerint*: œſypus. Taxi *adeps*, coquitur ex *vino* in Linimentum. *Illitus.*

Accipe *radicum* althææ *uncias quatuor*, malvæ, althææ, *foliorum* raphani (ſi *calculus* fatigat,) parietariæ, *florum* chamæmeli, *ſummitatum* anethi *ſingulorum manipulos duos*, origani, calaminthæ, betonicæ *cujuſque manipulum*: *ſeminis* aniſi, fœniculi, lini, fœnigræci, dauci *ſingulorum binas uncias*, furfurum *pugillos quatuor*. ponantur in *ſacculo*, & fiat *decoctio* ex aquâ, *quantum ſufficit*, ut fiat *Semicupium*: Nephriticis *confert*. Veſica *oleo tepido* ſemiplena, *loco* adhibita. *Filum* coctum ex *lixivio*, *cineribus*, & *tertiâ parte* olei communis. *Semicupiũ.*

CATAPLASMA: *Accipe* malvæ, altheæ, & ſeminis ejus, ſeminis lini, butyri *recentis*, caricarum *ſingulorum unciam*, florum chamæmeli *manipulum*, ſeminis fœnigræci *ſemunciam*: fiat coctio ex *aquâ*: & dein adde *olei* ſcorpionum, *Epiplaſma.*

liliorum, violarum, *utriuſque* amygdalæ, *axungiæ* anatis & cuniculi *quantum ſufficit*: fiat *Cataplaſma*: adde *croci* ſcripulum. *bis die* renovetur. Sacculi ex *lacte* interdum admoventur. *Emplaſtrum ceroneum.*

CAPUT XIII.

De Veſicâ.

VESICAM CALIDAM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam* BILEM *per* VESICAM *extra venas.*

INTUS.

Electarium temperatū & molliēs. Hic locum habent *ea* quæ refrigerant *jecur*: nam dum *lotium* acreſcit ab *hepate* (ut etiam interdum à *renibus*) his occurrendum eſſe ſuadet ratio. ELECTARIUM: Accipe *althææ radicis* uncias duas, *glycyrrhizæ*, *eryngii* ſingulas uncias, *paſſularum*, *ficuum*, *jujubarum* ſingulorum paria triginta, *aniſi*, *fœniculi* utriuſque drachmas duas, *apii*, *petroſelini* cujuſque ſemidrachmam, *florum violarum*, *chamæmeli* ſingulorum pugillum: coque in *jure* cicerum rubrorum; *fiat* ſyrupus ex *melle* & *ſaccharo*; adde *caſſiæ* uncias ſex, cum pulpâ *paſſularum* & *ficuum*. ſolvit, deterget, incîdit, ureticum eſt.

Ad calculū & urinæ ardorem. Quæ *tenuant* & *refrigerant*, non ſinunt in *calculum* abire *arenulas*, & mulcent *urinæ* ardorem. In *urinæ* ardore commendatur *lac* potum: *emulſio* ſeminum *melonum*, & ſeminis *papaveris*. Hoc caſtigat *humorum* acrimoniam.

Accipe ſeminum *melonum* drachmas x. ſeminum *cucumeris* maturi, *cucurbitæ*, *papaveris*, *portulacæ* ſingulorum drachmas tres; ſeminis *alterci albi* drachmas ij. *ſacchari albi* quantum *cuncta hæc* pendent. ſumat manè *hujus pulveris* drachmas tres; & tantundem *ſub veſperam*, cum unciâ *ſyrupi* violacei; vel cum julapio & dulcis radicis *decocto*. Si *ingravidata* mulier à *ſtranguria* laborat, bibat *decoctum* radicum *althææ* & *paſſularum*, cum ſaccharo: & *dein* lac amygdalinum. *Victus ſit emplaſticus*: abſtineat acribus, ſalſis: *potus ſit parcior*. ſerum *lactis caprilli*: oleum *amygdalinum dulce*: Vinum *halicacabi*, & vinum *graminis*. Portulaca, liquiritiæ *ſuccus*, *ſemen* cydoniorum, *fructus* alkekengi, & eorum *ſuccus*, cum *decocto* papaveris & ſeminibus frigidis: endiviæ & lactucæ, portulacæ & acetoſæ

ſemen,

ſemen, hordeum; Pepones & melopepones, cucumeres, & cucurbita; *ſemen* cucumerum emulſum in *lacte*: graminis *radices* & *ſemen*: limonum *ſuccus*, & raphanus totus conquaſſatus ac *ſucco limonum* affuſus, atque hinc *elicitus* liquor *diſtillatione*. Acetoſæ radicis *ſuccus*: Rubus, aſparagus *cum vino*, perſonata, fraga, urticæ *ſuccus*: rubi idæi *fructus*, & eorum *ſtillatitia aqua*: ex fructu ſpinæ acutæ *aqua diſtillata*: parietaria. Paſſulæ, amygdalæ dulces. *Decoctum* florum conſolidæ regalis.

Potus: Accipe *cicerum rubrorum* ſeſquilibram: in libris decem *aquæ* per diem macerentur. coque *ad tertias*: colaturæ adde *glycyrrhizæ* unciam, *radicum & foliorum malvæ, althææ, graminis, agrimoniæ, caſſuthæ* manipulum, *jujubas* decem, *ſeminis melopeponum* binas uncias, *baccarum halicacabi*, & *hortenſis ſolani, lithoſpermi* ſingulorum ſemunciam, *oſſium dactylorum tritorum* drachmas tres, *ferveant* ad tertias: *ſumat* uncias quatuor *manè*. Alioqui, accipe *cicerum* uncias duas, *hordei mundi* unciam, *baccas halicacabi* octo, *liquiritiæ* drachmam: *fiat coctio* ex aquâ *ad libras duas*. *Potus.*

Electarium *diaſpermaton* lenit *urinæ vias*, apud *Fernelium* libro ſeptimo. *diaolibanum* opiatum. *philonium* Romanum, & *Meſues*. Decoctum *lagopi* cum *foliis* malvæ ex *vino* dulci. *Electaria.*

EMULSIO: Accipe *ſeminis papaveris albi* ſemunciam, *ſeminum frigidorum majorum* ſingulorum drachmas tres, *amygdalorum dulcium* ſemunciam, *decocti liquiritiæ* uncias novem: *terantur* in mortario, & in *colaturâ* diſſolve ſyrupi *violati, capillorum Veneris, myrtillorum* ſingulorum unciam: fiat *emulſio* pro *duabus vicibus*. ſumat *manè* quatuor horis *ante prandium*. *Emulſio.*

ALIA EMULSIO: *Accipe* quatuor ſeminum frigidorum majorum recentium, ac mundatorũ *cujuſque drachmas tres*, amygdalarum dulcium excorticatarum *unciam*. terantur omnia in *mortario lapideo*, cum aquâ hordei *ad libram*: quæ *in vaſe vitreo* ſervetur. adde *aliquid ſacchari roſati*, ne emolleſcat *ſtomachus*. capiat *uncias quatuor vel ſex* ante prandium, *per duas vel tres horas*. Si magis *refrigerandum* ſit, adde ſemen *lactucæ, portulacæ*, vel *papaveris*: poterit priùs devorari *Diatragacanthum frigidum*.

FORIS
VESICAE CALIDAE *admovendæ*.

Fotus. *Præcipuum auxilium eſt fomentum* ex malvâ, parietariâ, radicibus lapathii acuti, ſeminibus fœnugræci. *Fomentatio* pubis & perinæi *cum decocto* parietariæ & petroſelini, cum aliquâ *vini* parte. *Sed illud obſervabile, ut remiſceantur ſemper* calida, *etiam in* calido affectu, *ob frigus* veſica *nativum: ut* oleum maſtichinum.

Unctio ex *oleo* amygdalino dulci, *oleo* violato, *oleo* cucurbitæ, *oleo* malvæ; *butyro* recenti, & *adipe* temperata.

VESICAM FRIGIDAM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam in eam* PITUITAM *extra venas*.

INTUS.

Simplicia. Opitulantur ea quæ verè *diuretica* ſunt: *ſemina* apii, leviſtici, leucoii, & ejus *flores:* Dauci *ſemen*, petroſelini, geniſtæ *ſemen: grana* juniperi, aniſi *ſemen*, ſeſeleos *ſemen*. pæoniæ *ſemina* & *radix* ex vino. *Aqua* petroſelini Macedonici, & leviſtici *prima* germina: *aqua* ebuli. Guttulæ

Olea. aliquot *olei* nucis moſchatæ, cum *vino* Cretico: *oleum* aniſi, & cymini. *olei* ſuccini gutta, ex *aquâ* petroſelini, vel *vino*.

Radices rubiæ, petroſelini, fœniculi, ruſci: & *menſes movent* baccæ ejus *ex vino*. aſparagi, apii, ſmyrnii, pæoniæ, graminis, aſari. *cortex* radicis lauri: eryngii *radix:* anonidis radicis *cortex*, & cauliculi *conditi:* ariſtolochia *rotunda*.

Nux cupreſſa, ribes nigra; raphanus, & ejus cortex *vino* maceratus *ad unciam unam*, cum oſſium dactylorum *drachmis duabus:* fiat *expreſſio* poſt octo horas *à maceratione*. Salvia, ſaxifragia, lentiſcus, naſturtium aquaticum, nigella, pimpinella, adianthum omne, myrrhis, valeriana, betonica, lithoſpermon: glycyrrhizæ pulvis, ſemen lupuli. *Pulveres* ex ſucco *apii* excipiuntur, *ut fiant* pilulæ.

Cinnamomum, caſtoreum, lauri baccæ, crocum, nux myriſtica, ſtyrax, calamus odoratus, bdellium.

Cutiones. *Vrinam* vehementer provocant *porcelliones*, hoc eſt, *cutiones* triginta: contunde cum *vini Rhenenſis* unciis quatuor; ac *peplo* trajice *cum vino*.

Le-

LEVIATHAN RABBI preſentiſſimũ medicamen *Potulenta.* prodidit *ad urinam provocandum*: Accipe *ſuccum urticarum Græcarum depuratum* ad uncias binas cum ſemiſſe, *olei amygdalini amari* unciam, *vini Rhenenſis* ſeſcunciam: *miſce*: id ter aut quater bibat. *aquæ thermarum*, intus & foris.

Decoctum florum vel foliorum ribes nigræ, *ex vino*, cum *Decocta.* liquiritiâ. *Decoctum* chamęmelinum, liquiritiæ & ſebeſten: cicerum nigrorum parvorum *decoctum* cum multo petroſelino: *decoctum* paſſulatum & ſatureiæ, *ex vino*: adianthi *decoctum*, thermæ *potæ*: Jus *galli* veteris. *Vinum* anethinum: *juſculum* decoctionis majoranæ: *decoctum* florum *lavendulæ* ex vino. *Vinum* baccarum lauri: *decoctum* thymi: ſarzęparillæ *decoctio*: erucæ *decoctum*. Aqua *diſtillata* ex raphano, qui cum *ſucco limonum* fuit maceratus. *aqua vitæ* in quâ *poma hederæ terreſtris* macerata ſunt. *aqua* canellæ, *liquores* balſami.

AQUA: *Accipe* corticum *radicum anonidis* libras quatuor: macerentur *vini Cretici* libris octo; ac diſtillentur. *Mithridatium*: *athanaſia* in Antidotario Florentino. *aurea* *Electaria.* *Alexandrina.* Paulina *ex Galeno*, apud Antidotarium Florentinum: *diacalaminthum*. Oxymel *ſimplex* & *compoſitum*, ubi magna *vis* eſt *lentæ pituitæ*: alioqui æquè *veſicæ* inimicum eſt acetum ac *utero*. Mulſa: ſyrupus *de calaminthâ*. *Terebinthina* cum pulvere *nucis myriſticæ*, & poſtea detur *Syrupi.* *hauſtus vini*: ſyrupus *de artemiſiâ*, cum decocto *betonicæ*. Theriaca *cum vino* decoctionis *piperis*. Et cætera quæ *uterum* calfaciunt.

Quæ calculos *attenuant ſine* calore vehementi, *ea præclarè ad* ſanitatem *faciunt*: nam quæ *fervidiora* ſunt, abſumunt *tenues partes*, ac relictis *craſſioribus* indurant *lapidem*: & novas *materias* accerſunt ad *renes* & *veſicam* ex reliquo *corpore*: Sint igitur potiùs *tenuia frigida*. CAUTIO. *De calculo.*

Annotavit *Guainerus* obſervandum eſſe, *primò* ut ſociemus *penetrantia*, remediis *calculo dicatis*; ut cinnamomum, nux myriſtica: *Secundò* tale addemus, quod *remediorum vires* firmat, quò *integris viribus* calculum *feriant*; ut maſtix & gummi. *Tertiò*, ut leptomeriam habeant, qua pervadant. *Quartò*, acrimoniam *obtundens addetur*, ut roſa, liquiritia, ſemen lini.

Iacobus Forlivius hoc in ſecretis habebat ELECTARIUM; *accipit* pulveris *ſcyllæ*, ſtercoris *columbini* utriuſque *Electariũ.*

 unciam,

unciam, cum librâ *mellis* deſpumati: *doſis* erat drachmarum binarum.

Montagnana ita ad Calculum: *Accipe* oxymellis diuretici *uncias quatuor*, pulpæ ſebeſten in muccilaginem redactæ *libram mediam*: id autem fiat cum *aquâ* milii ſolis: *lapidis* ſpongiæ, & Judaici, & lyncis *cujuſque drachmam*, pulveris liquiritiæ, radicis eryngii, ſeminis paſtinacæ, petroſelini *ſingulorum duas drachmas*: vitri combuſti *ſemunciam*, ſacchari cryſtallini *uncias quatuor*: coquatur *pulpa* ſebeſten, cum *oxymelite*, ad formam *ſyrupi*; hinc reliqua adde, cum cinnamomi *drachmis ſex*. ſumat *nucis* pondus *ante paſtum*, cùm *Electarii* formam accepit. *ſæpè utatur*.

FORIS

VESICAE FRIGIDAE *admovenda*.

Cautione opus eſt in horum *uſu*, ut, dum *valida* adeſt inflammatio, *validè* refrigerantibus & reprimentibus *non utamur*, cùm *urinâ* ſupprimitur. ſed *antequam* ea intercepta fuerit, *reprimentibus* exiguo tempore uti licet.

Fotus. *Inſeſſiones* in oleo ſuavi: *Balnea* aquæ *calidâ vi* præditæ, vel cui incoxere *res diureticæ*. *Decoctum* mercurialis & foliorum lauri. *Sulphurea* balnea *perinæo* ac *pectini* admota. Florum lavendulæ *fiat decoctio* ex vino. Unctiones

Olea. *ex oleo* amygdalino, anethino, irino, coſtino, *&* *ex oleo* de piperibus, & ſcorpionum: nucis moſcatæ, ribes nigræ: *ex oleo* de lateribus, hyperici, moſchelino *oleo*, rutæ ex *oleo*. Convenit & *oleum* ſtyracis; *deſcribitur* in Antidotario Florentino: & *oleum* Balſami *duplex*.

Cataplaſma. *Cataplaſma* ex naſturtio aquatico, petroſelino, raphano, parietaria, *frixa* in adipe *cuniculi*; vel ex vino & butyro: Ita & pectinis Veneris *omnes ſpecies* admotæ. mentha Græca, & tanacetum. *Emplaſtrum* de baccis lauri. *Baccæ* lauri, cum *furfure* triticeo, *baccis* juniperi, & alliis, *vino* exceptæ, *pubi* admótæ. *Raphanus* minutim inciſus, cum *vino albo* in ſartagine coctus, ac *pubi* admotus. Accipe *cærefolii* manipulos duos, vel tres: *foliis braſſicæ* involve; & ſub *cineribus* aſſato, & *pectini* admove. Vel *accipe* artemiſiam, cærefolium, caules rubros, *bulliant* ex vino: *impone*. & mox ſumat cum *vino* drachmam *macis*. & ſemidrachmam *nucis myriſticæ*.

VESI-

VESICAM HUMIDAM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Succus rutæ, meſpilorum *oſſa*; maſtichis pulveriſatæ *Simplicia.* *drachma*, cum *vino rubro*: thus, ſpodium, tragacanthum, *gummi* Arabicum; *vitrum* combuſtum; *lepores* combuſti, & *eorum* tali; *ovorum* teſtæ; *lapis* Judaicus *calculos* exigit; *ſtomachi* gallinarum uſti. *Cineres* capitis muris, aurugo *illa quæ innaſcitur dorſo* foliorum aſplenii, *copiâ drachmæ*; cum ſuccini *ſemidrachma*, ex ſucco portulacæ, argentina, ſantala, hypociſtus, myrtus, ſumachium.

Si copioſior *fluat* urina, ſine *dolore, ſiti, & extenuatione* *Pulvis.* corporis: *Accipe* glandes *tres*, thuris *uncias duas*, coriandri, boli, gummi *cujuſque drachmam*: fiat pulvis: *doſis* trium drachmarum erit.

Thymus, plantaginis *ſemen*, ceterachum, milium ſolis, ceraſorum *nuclei*, fructus roſarum, pimpinella, ſaxifraga, crithmum, urtica, petroſelinum, *Plinio* apium, *Græcis* ſelinon; fœniculi *radix*, & *comæ*; libyſticum, & ejus *ſemen*: raphanus, petroſelinnm Macedonicum, daucus, ſeſeli; *vinum* cydonites: *lixivium* ex cineribus juniperi, *cum* *Lixivium.* *vino albo*: & ex ſabinâ. *Radices* arundinis: parva grana quæ inſunt *radici* ſaxifragiæ albæ. *oſſa* dactylorum, *cum ſero crudo* potata.

Accipe glandium ſiccatarum *uncias quatuor*, thuris *un-* *Pulvis.* *cias duas*, myrrhæ *drachmas tres*, coriandri torrefacti, acori, cyperi *cujuſque ſemunciam*: fiat tenuiſſimus *pulvis*: ſumat manè *drachmas tres*, cum vino *ſliptico* & *lymphato* cum aquâ *decoctionis* piperis, galangæ, cardamomi, & croci. *Oleum* ſuccini *cum vino Cretico*.

Decoctum fragariæ. *lapis* in felle bovis inventus, *lapidem* frangit. *Succus* plantaginis & millefolii, *cum ſemidrachmâ* Philonii Perſici: *ſanguinis mictum* cohibet. *Pulveris* mille- *Sanguinis mictus.* folii *uncia*, cum *drachmâ* boli, *ex lacte*.

Accipe cyperi *ſemunciam*, thuris *drachmas duas*: coque *ex aquâ*. fiat potus. Theriaca, *cum vino* decoctionis mu- *Opiata.* miæ & coriandri: *mithridatium*, xyphoïdes *Galeni*, diacalaminthum, *Triphera* minor; *Ægetea* opiatum; *Trochiſci* quos deſcripſimus ad *renes humidos*: electarium *de cineribus* Avicennæ, *deſcriptum* in Antidotario Florentino. *Tro-*

chiſci

chiſci de terrâ Lemniâ, *veſicæ* injecti, *ſanguinem* ſiſtunt.

Ad calculum. *Drachmæ duæ* ſanguinis hircini præparati; *ac exhibetur* ut in *renum* hiſtoria diximus: vel *accipe* radicum ſaxifragiæ *unciam*, foliorum betonicæ *ſemimanipulum*, ſeminis melonum, amygdalarum amararum *cujuſque drachmas duas*; fiat coctio *ad uncias quatuor*: in eâ *ſolvatur* ſanguis hirci; ſucci limonum *unciæ duæ*, vini albi *uncia*, nucis myriſticæ *ſcriptulus*. Cornu cervi, roſæ, myrrha, ſtyrax calamita, *pulvis* rutæ. *cerebrum aſſum* leporis, *pueris datur*; vel eornm *teſtis*; aut *guttur galli* ſiccatum, & *pulvis* veſicæ ſuillæ *cum vino tenui*. & ea quæ *Paralyſin* amovent, ut *caſtoreum*, &c.

FORIS

VESICAE HUMIDAE *admovenda*.

Fotus. *Fomenta* ſulphurea, bituminoſa, & nitroſa. *Fotus* ex lateribus *igne* candentibus: *Plumbum* foraminibus pervîum, ad *renes* & *pectinem* poſitum. *Petroſelini* radicum & ſeminum *fotus*, pectini adhibitus, *urinas prolectat*.

Olea. UNCTIONES *ex oleo* myrtino, & omphacino. *&* *ex oleo* hyperici. *oleum* coſtinum *cum* caſtoreo, myrrhâ, maſtice, mumiâ, & bolos; *oleo* roſato, cydoniorum.

Cataplaſma. *Cataplaſma* ex ſalviâ ſilveſtri, roſâ, lycio, & balauſtiis. *Milium* bullitum in *aquâ* hordei, *pectini* admotum. *ſinapiſmi*. Fotus *ex decocto* roſarum, malicorii; foliorum coroneæ mali; *cum paucâ* maſtiche, vel menthâ.

VESICAM SICCAM CORROBORANTIA, *&* ALTERANTIA *effuſam* MELANCHOLIAM *per veſicam*, *extra venas*.

INTUS.

Quæ conveniunt *ſiccis pulmonibus*, ea & hîc juvent. *Decoctum* malvæ *ex vino*; & conſerva *florum* malvæ, *althææ* ſemen: *radix* eryngii. *Emulſio* ſeminum melonum, & papaveris; *lac* cum croco; jujubæ, ficus; amygdala dulcia,

Simplicia. & *oleum* eorum recens *cum ſaccharo*; glycyrrhiza, ſaccharum, gummi, piſtachia, cinaræ coctæ, jujubæ, ſatyrii radices. rapa. Althææ radicis *jus* potum, & *ſemen*. Lactucæ *ſemen*, & portulacæ; intybi & cichorei *ſemina*. Ceraſa contuſa & *cum lacte* diſtillata, liquorem *præbent* diureticum. *Vino* affunditur *lac calidum*, cum ſucco *petroſelini*, in pelvi

in pelvi *à patinâ* cooperta: ita *ſeparatum ſerum* bibitur. *Vinum* fœnugręci, Clyſteres *ex oleo* ſcorpionum, liliorum, amygdalorum, *ſucco* melonum (qui maximopere confert) cum ſyringâ *veſicæ* induntur, cum pauco *vino*, ac *ſanguine* hircino, ubi *calculus* fatigat. vel *lac muliebre* cum ſaccharo: *dolorem placat*, ſi ſyringâ infundatur. *Ius carnium*, in quo coxere *ciceres rubri*. ADEPS *vulpis* ſiccatus. *Clyſmata veſica.*

Accipe *ſeminis* lini, & napi *drachmas duas*; propinentur *ex vino*. Parietariæ *ſuccus*, copiâ trium unciarum *hauſtus*, urinam *promovet*. *Potanda.*

Terebinthina: *Electarium* diaſpermaton, apud *Fernelium* libro ſeptimo; *omnes*, inquit, *urinæ vias* refrigerat, & lenit, & ab omni *humoris* illuvie clementer expurgat. *Philonium* Meſues, *cum decocto* ſaxifragiæ, *vel cum aquâ* apii, *calculum* frangit. *Electaria.*

AD *ciendam* remorantem *Vrinam*, varia *deſcribit* medicamina *Dioſcorides*.

MELANCHOLIAM *alterant.*

Saxifragia, agrimonia, raphanus, calamintha, lentiſcus, cupreſſus, ſmyrnium, arthemiſia, arthanita: *hæc*, lapidis *coagulum* arcent. *Sal* artemiſiæ, *aqua* fructuum *ſpinæ acutæ*, hedera *arborea*, cicerum *decoctum*.

Syrupus *bugloſſi*, *violatus*, *capillorum Veneris*, *cucurbitæ* caro. *Radices* fœniculi, & rubiæ majoris, filipendula, ſambuci *flores*: ocimi *ſemen* bibitum. Si *calculi* metus ſit, *Accipe* terebinthinæ lotæ aquâ alkekengi *unciam*, caſſiæ *ſemunciam*, pulveris glycyrrhizæ *ſeſquidrachmam*: cum ſaccharo cryſtallino *fiat Bolus*, pro duabus vicibus. ALIUS: Accipe *caſſiæ* extractæ ſub fumo decocti althęæ, *terebinthinæ* lotæ aquâ alkekengi, *pulpæ* ſebeſten, *ſacchari* cryſtallini *cujuſque ſemunciam*, pulveris aniſorum, glycyrrhizæ *ſingulorum drachmas tres*, ſanguinis hirci *drachmas duas*, pulveris lithontripon *drachmam*: cum ſyrupo *capillorum Veneris* fiat *opiatæ* forma: *ſingulis hebdomadis* ſumat *unciam*: ſuperbibat *vinum*. *Boli pro calculo.*

FORIS

VESICAE SICCAE *admovenda.*

Inſeſſiones in oleo dulci: *Balnea* dulcis aquæ, ac tepentis: *Fotus* ex rerum mollientium *decoctis*, in ſemicupio, *ex hydrelæo*. Parietaria *ſuper tegulâ* calfacta, *vinoque Cretico* irrigata, & *pubi* illita.

UN-

Olea. UNCTIO *ex oleo* violaceo, amygdalino; chryſomalorum *oleum*, quæ vocant *habrecours*: cucurbitæ *oleum*, & *axungia* gallinæ illita. *Vnguentum*: Accipe *olei* vulpini, lilii, amygdalini, lini, *unguenti* de althæâ *partes* æquas: *taxi* addi poteſt *axungia*. *Emplaſtrum* ex radicibus lapathii: *emplaſtrum* ceroneum, & de muccilaginibus. *butyrum*. *malva*.

Vnguentū.

CAPUT XIV.

De Vtero.

UTERUM CALIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA BILEM *in eum effuſam extra venas.*

INTUS.

Simplicia. *Dioſcorides* plurima remedia prodidit; quæ *uterinis variis affectibus* ſuam operam *dicârunt*. Capillus Veneris, & ejus *ſyrupus*: mercurialis, ruſcus, eryngium, nymphæa, viola, malva, *radix* oxalidis: *Decoctum* radicum oxalidis, in quo maduit *radix* petroſelini; *adde ſyrupum* capillorum Veneris: portulacæ *ſuccus*: lactuca: oxyacanthæ *ſuccus*: poma odorata: cydonia mala, & *ſyrupus* eorum; roſa, graminis *radices*, biſtorta, bugloſſum; *flores* conſolidæ regalis. Plantago, ſalicis *flores*, ſcolopendrium, polygonium, ſeriola *quæ* ſcariola *dicitur*. *Emulſio* ſeminum frigidorum.

Potulenta. Si *aquæ* cyathus, in quâ *caphura*, quanta *nux avellana* eſt, accenſa conflagrarit, *exhibeatur* hyſtericis, *ſtatim liberantur*.

Syrupus de endiviâ, & de portulacâ: *Cum aquâ* virgæ paſtoris, & endiviæ.

Serum lactis; *aquæ* thermarum ferreæ: *lac* caprillum: *ſuccus* plantaginis *condenſatus*, & *interdum* ſolatri: palmulæ *immaturæ*, jujubæ, pruna. *Iulep* roſatum, *uterum* aperit. *Aqua* liliorum alborum bibita, *ſecundinas* ejicit.

Electariū. ELECTARIUM ad *dolorem* indomitum, *Accipe* caſtorei, myrrhæ, croci, ſtyracis *ſingulorum drachmas duas*, radicis iridis, ſpicæ nardi, malabathri, aſari *ſingulas drachmas*, opii *drachmam ſemiſſem*: cum *ſyrupo* artemiſiæ *flat Opiatum*. Ego dare ſolebam *unciam* ſyrupi papaveris, *cum ſcriptulo* philonii.

Coral-

Corallum, margaritæ, hæmatites, *conſerva* roſarum, *electarium* de gemmis; *hæc & fœtum continent.* Diaolibanum opiatum; philonium Meſuës, *cum decocto* rutæ, vel chamæmeli; *ſyrupus* endiviæ, & granatorum. *Aqua* roſata *manè & ſero* pota. Triphera. *Syrupus* de portulacâ, de ſucco acetoſæ, de berberis; *ſyrupus* myrtillorum, *cum aquâ* plantaginis vel portulacæ, ſi *ſtrictioni* ſtudendum. *Trochiſci* de ſpodio, & de terrâ Lemniâ: *ſyrupus* papaveris. *Opiata & ſyrupi.* *Trochiſci.*

Obſervatio: Hæc plerumque locum habent poſt *menſium* fluxum *copioſiorem*.

FORIS

UTERO CALIDO *admovenda.*

Fotus ſint moderatâ ſiccitate *præditi.* Flores nymphęæ, mercurialis, pſyllium, fœnugræcum, roſæ, cydonia mala, ſempervivum, lens paluſtris, *cum* botryde. *Fotus.* *Simplicia.*

Aqua acetoſæ, plantaginis, roſarum, portulacæ, endiviæ, lactucæ. *Succus* portulacæ, *cum* ſantalis, antherâ, & ſantalino *cerato*. Injectio *decocti refrigerantis*, cum *unguenti roſati* unciis duabus: vel *inteſtinis* injectum, plurimum proderit: eſt enim *uterus medius* inter *inteſtinum longanonem & veſicam.* *Injectio.*

Vnguentum roſatum, *oleum* myrtinum, *oleum* omphacinum, *oleum* roſatum & cydoniorum: *oleum* maſtichinum *cum* ſantalis. *Emplaſtrum* è roſis, bellide, plantagine. *Oleum* hyoſcyami, *ſed* menſes *cohibet.* *Illitus.*

UTERUM FRIGIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *in eum effuſam* PITUITAM *extra venas.*

INTUS.

Studium adſit ut *menſes* ſtatis periodis *effluant*: quare ſint *incidentia & attenuantia*, ut olei macis *duæ vel tres guttulæ*, in vini potu. *oleum* aniſi; caſtorei. *Ciceres* rubri, roſmarinum, hypericum, ſerpillum *cùm floret.* ſeſeli, ſabina, artemiſia: origanum *tenuat & aperit:* pulegium, agnus caſtus, trifolium, ſatureia, ſcordium, *grana* ſeſami, thymus & ejus *decoctum cum melle*, coſtus, nepita, abrotanum, petroſelinum, pæonia, petaſites, majorana, dictamnus, centaurium *minus*, ariſtolochia, bryonia, mercurialis, leu- *Obſervatio.* *Simplicia.*

coïon,

coïon, matricaria, capillus Veneris, ſalvia hortenſis; ruta, & ejus *ſuccus* cum vino *expreſſus*, rubia *major*, apium, fœniculum: laurus *mollit*: iva, ſeſeli, chamæmelon *duritias* & *flatus excutit*: betonica, *conceptum recreat*, & *albis menſibus confert*: ocimum *in acetariis ſumtum*: meliſſa, *flores* ſambuci, juniperi *baccæ* ex vino *coctæ*: praſſium, teucrium, angelica: calamintha *attenuat validè*, & *fœtum præcipitat*: raphani *decoctum*, aſarum, lavendula. *Cibi* roremarino *ſociati*.

Albi menſes.

Eryngii *radix condîta*; nigellæ *ſemen* & *oleum*; iris; Dauci *ſemen* ſecundas *pellit*, & ſtrangulatus *arcet*. Gentianæ *radix* aperit, *radices* valerianæ, rubiæ, & enulæ, cyperi *radices* & fœniculi; *grana* fraxini; *δᾳὶς*, id eſt, *tæda pinguis*, cocta *ex vino* dulci. *Semina* fæniculi, ſeſeleos, cymini.

NUCES *aquâ* macerantur dum *à cute* liberari poſſint: hinc in *aquâ vitæ* macerantur *diebus duobus*: ſumant *manè* tres, *purgato jam corpore*, ante *menſium* reciprocationem.

Aromata.

Aromata: crocum, caſtorium *cum vino*, vel *hydromelite* & *pipere*: myrrha, bdellium, ſtyrax, maſtix, ſpica, *quæ* ſuffitu *quoque* conceptum *juvat*: malabathrum, galbanum, caryophyllum *cum vino nobili*, fœtum *firmat*; ut & myriſtica nux: calamus odoratus, & *ſuffitu juvat*: Borax *fœtum* præcipitat; & *trochiſci* de myrrhâ; & *cum* urticæ foliis *ſubduntur*. ſagapenum; olibanum *Hippocrati*: SICCIORA ſumuntur *cum vino*, mixto *cum* artemiſiæ *decocto*.

Species.

Diacalaminthum, diagalanga, diatrion pipereon, dianiſum, triphera magna *ſine opio*; diacyminum. *electarium* ducis, & dulce; diamoſcum, diambra; *electarium* de gemmis; athanaſia *apud Antidotarium* Florentinum; *electarium* aromaticum. *electarium* hæmagogum. *Paulina* ex *Galeno* apud *Antidotarium Florentinum*; mithridatium *cum decocto* cinnamomi: Theriaca *cum aquâ* cinnamomi; hiera: benedicta; *pilulæ* de ſagapeno minores, *quæ* & mortuum fœtum *extrudunt*.

Electarium uteri dolorem placat.

Doloris immanitatem hoc ELECTARIUM placat: *Accipe* pulveris diamoſci & diambræ *utriuſque ſeſquidrachmam*, caſtorei *ſcriptulum*, opii *ſemiſcriptulum*: cum ſyrupo *de artemiſiâ* fiat opiatum. *Datur* drachma *ex vino*, in quo *flavedo citriorum* fuit macerata. *Aquæ* ſulphureæ; *aqua* florum citriorum: pulegium *cum caſtorio* potum. *Accipe* florum

tum nucis *ſcriptulum*, cum vino; *præfocationem uteri* abigit. *Oleum* baccarum ſabinæ, *mortuum fœtum* ejicit. *Vinum* in quo maduit *ſabina* cum dictamno, *partus* accelerat. Ariſtolochia *cum myrrhâ* & *pipere* pota, *ſecundas* & *fœtus* pellit. *addo* crocum, *quod* raptim *uterum* petit: *adeò* ut cùm quædam excludere *fœtum* non poſſet, dato *croco*, prodierit *fœtus* croco *tinctus*. Sagapenum *ex hydromelite*, menſes *excludit* & fœtum. *Vinum* odoratum in quo *roſæ* maduere *cum dictamno*: & vinum *decoctionis* hyſſopi. *Aqua* diſtillata *ex floribus* croci: *aqua* vitæ: *aqua* cinnamomi. Balſama *arte* elicita; ſed *fœtum* abjiciunt. Nux moſcata *negligenter contuſa*, cum radicibus matricariæ, *coquatur* ex vini albi *unciis ſex*, ad tertiæ partis *exhauſtionem*; cum ſacchari *drachmis duabus*: præſtans eſt *uterinis flatibus* remedium. *Aqua* florum liliorum, *cum* croco & cinnamomo, *facilem* facit *partum*, & *ſecundas* ejicit. *Gutta* olei ſuccini, *ex aquâ* verbenæ, *partum* facilitat. *Partum accelerantia, & fœtum præcipitantia.*

Syrupus *Byzantinus*, & *de eupatorio*, & *de artemiſiâ*, ex deſcriptione Matthiæ de Gradibus: *oxymel* quod non ſit confectum ex immodicâ copiâ aceti: *oxymel* compoſitum. *Iuniperi* vinum: *vinum* in quo *iridis radices* coxêre: *oleum* baccarum hederæ, & ſabinæ: *ſyrupus* de duabus & quinque radicibus: *mel* roſatum: mulſa: *ſyrupus* de ſtœchade, *calfacit* & tenuat: *ſyrupi* de praſſio & hyſſopo, *abſtergent*. *Syrupi.*

SYRUPUS: *Accipe* quinque radicum aperientium *cujuſque ſemunciam*, radicis rubiæ *unciam*, radicis pentaphylli, eryngii *ſingulas uncias*, pulegii utriuſque, calaminthæ, origani *ſingulos manipulos*, quatuor ſeminum calidorum majorum *ſingulas drachmas*, florum roriſmarini, leucoii, geniſtæ *ſingulos pugillos*: coque ex aquâ & vino: *primùm* madeant in eo *radices* per noctem: *libræ* colaturæ adde mellis deſpumati *uncias quatuor*; ſacchari *quod ſatis ſit*; ac condiatur *aquâ cinnamomi*. Detur *cum decocto* artemiſiæ, vel perſicariæ.

Syrupus de hyſſopo, de artemiſiâ, de radicibus, de calaminthâ; *cum aquâ* artemiſiæ, ſalviæ, meliſſæ.

POTUS: *Accipe* betonicam, & radices fœniculi, & petroſelini; *fiat coctio*: adde *ſyrupum* de betonicâ, vel oxymel, *ſyrupum* de radicibus, aut de artemiſiâ, vel de calaminthâ, *vel adde* mel roſatum, *cum aquâ cinnamomi*. DECOCTUM nucis myriſticæ, *cum* melle roſato, & aquâ *Potus.*

Electarii. vitæ. *Vinum* in quo abrotanum &c. *decoxere.* ELECTARIUM: *Accipe* ſucci eryngii, ſalviæ, ſabinæ, pulegii *ſingulorum drachmas tres*, cinnamomi, aſari, myrrhæ, croci *ſingulas drachmas:* miſce, & *cum ſyrupo* de artemiſiâ *(ſaporis gratiâ)* fiat *liquidum* electarium: id *menſes* commovet.

Menſes moventia. MENSES MOVENT quæ impetum dant *ſanguini*, attenuant, & *vias* aperiunt; ut *abſtergentia, aperientia*, cujuſmodi ſunt *acria, amara, nitroſa* non aſtringentia. *aqua vitæ* in quâ *maduit* pulegium, roriſmarini flos, & aroma, *menſes* movet: *addo* roſas. Sed *decocta* danda ſunt copioſè, ut *uterum* feriant, ad *uncias* ſex vel octo. *Hippocraticum* remedium: *Accipe* tædæ pinguiſſimæ *unciam*, cymini optimi, aniſorum *cujuſque ſemunciam*, myrrhæ *drachmas duas*, vini odorati *libras duas:* fiat *Decoctio:* da *uncias decem:* miſce *guttulas* olei baccarum *ſabinæ*, vel *hederæ*. Myrrhæ *trochiſci*, cum aloë & borace, *certò menſes* evocant. Idem poſſunt & ea quæ *pituitam* cum *ſanguine* mixtam parant ad *meliorem formam.*

Obſervatio. OBSERVANDUM in *menſium* evocatione, ubi *phlebotomiæ* locus eſt, ut *diebus* ſex vel octo *antequam* uſus ejus ineatur, *mulieris ſanguis* fluxus reddatur, *ac meabiles viæ*; partim *per pedum lotiones*, quæ fiunt ex *decocto* pulegii, ſabinæ, menthæ; partim *juſculis*, quæ *vim bibere* pulegii, ſalviæ, croci: *& hinc ſecetur vena.*

Cautio. Cautio hęc perpetuo adſit in *uteri* rebus, ut *ſeroſa* remedia, *ſine dulcedine* numquam pręſcribantur, alioqui ad *renes* abibunt: nam *dulcibus* avide fruitur *uterus*. ut renes *ſeroſis*. Hinc *Galenus* in curatione *uxoris Boëthi*, non miſcuit *mel*, cùm avertere vellet *curſum* ſuccorum *ab utero* diureticis: quare nos *melli* addimus *iridem*; quò prolectetur avidiùs *ab utero*. IN *gravidis* his remediis non eſt utendum.

Sint *omnes ſyrupi* aceti *expertes*, ex Hippocratis *ſententiâ* tertio Acutorum: eſt enim ὑστερoλγὴς *leptomeriâ ſuâ* frigidâ. *Apozemata* accipiant *aquam* cinnamomi.

Aromata ſtudent utero. *Aromata* naturæ vim *excitant*, quia grata: *materiam* pręparant, *obſtructa* liberant, *quòd ſint* calida & tenuia: quare & *menſes* evocant, modò nulla aut *inflammati* aut *perverſi* uteri *excuſatio* adferri poſſit, *neque* ſenilis ætatis, *neque* graviditatis, *aut* lactationis, *neque* antecedentis morbi.

Obſtructionis cauſa. Nam cùm omnis *obſtructio* tribus ex cauſis ſurgat, *copiâ*, mate-

materiæ *craſſitie*, & facultatis *infirmitate*, has ultimas duas cauſas expugnare poſſunt *leptomeriâ ſuâ* aromata.

FORIS

UTERO FRIGIDO *admovenda.*

CAUTIO ſit *à nimis ſiccantibus:* nam hinc *tenerrima acetabula* ſiccеſcunt, unde obſtructio menſium. *Exercitia* ſummè conferunt: *Suffitus*, & *inſeſſiones* in calidis thermis, & decoctis. *Sint* odorata. *fotus* fiant *cum vino.* Origanum, lavendula, ſchœnanthos, matricaria, chamęmelon, leucoïon, melanthion, cyminum, ariſtolochia, aſarum, laurus, majorana, ſabina, petroſelinum, ſeſeli, ammi, cyperi radix, rutæ *ſemen & folia* cocta *flatus diſcutiunt*; ſcordium, gentiana, cinnamomum, benjovinum, abrotanum, myrrha, galbanum; artemiſia *& inde ſacculus*; origanum, nepita, hyſſopum. Ladanum *cum muſco*, juniperus, caſtoreum, meliſſa, zibetta *umbilico* immiſſa. *Aqua diſtillata* ex tenerrimis pomis *pini.* *Simplicia.*

SUFFIMEN: myrrhæ, bdellii, ſtyracis, iridis, aſari, opopanacis *ſingulæ ſeſquidrachmæ*, pulegii ſicci *ſemidrachma:* excipe *terebinthinâ:* uſus ſit, cùm *menſes* erupturi ſunt: *menſes* evocat, *& non* ſiccat *nimium.* *Suffitus.*

PESSUS: *folia recentia* artemiſiæ, *cum* oleo ireos, ficubus, & myrrhâ: *menſes*, & *ſecundas* quoque evocat. Rubia major ſuppoſita, & fotu *admota.* BALNEUM *menſes* evocans; ireos *ſelibra:* galangæ, rubiæ, althęæ, cyclamini, artemiſiæ, nepitæ, matricariæ, origani, *foliorum* lauri, *ſeminis* lini, fœnugręci *ſingulæ unciæ*, *ſeminis* ſeſeleos, ammeos, petroſelini, *florum* majoranæ, roriſmarini, ſtœchados, cicerum rubrorum, ſabinæ *ſingulorum ſemuncia*, cinnamomi *drachmæ duæ:* incoquantur aquæ *partibus duabus*, & vini albi uni: *inſideat*, ac herbas *ventri inferiori* admoveat. *Ita* ex praſſio, ſambuci *floribus*, cypero, *granis* juniperi *ſacculo* exceptis. *Interdum addimus* thymum, ſalviam, filicem, valerianam, *radices* liliorum, & cucumeris aſinini. *Peſſus.* *Balneum.*

Olea diſtillata, ut ſuccini; œſypus, *oleum* amygdalinum amarum, *oleum* liliorum *cum* aromatibus, *oleum* irinum, cheirinum, anethinum, de croco, & de piperibus, de myrrha, foliatum & rutæ, nardinum, & caſtorei: *oleum* de ſpicâ, petroleum, ſabinæ *oleum*, *oleum* ſtyracis: *Balſami* liquores, ſed *fœtum* pręcipitant; *oleum* carthami. *Olea.*

Emplaſtra. *Emplaſtrum* ex baccis lauri: *Ceroneum* emplaſtrum, *flatus* unà diſcutit: *Vnguentum* de arthanitâ.

Cataplaſma ex menthâ aquaticâ *cum vino*. Mentha Græca *cum parthenio* ovis immiſſa; ac cum *oleo lilino* in placentam cocta, & admota: *puerperarum doloribus* remediatur.

Illitus. *Vnguenta* fiant ex *oleis* & *pulveribus*; *cum* adipe anſerino, terebinthina, & paucâ cerâ. *Pubes, renes, inguina* illinantur.

UTERUM HUMIDUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Mira vis ſalviæ. SALVIA: *Agrippa* eam ſacram herbam appellavit, & ſcripſit *leænas* eam manducare ad *partus* facilitatem. *Aëtius* dicit: *gravidæ* mulieres, ſi *fluidæ laxæque* ſint, *eâ* utiliſſimè veſcuntur: nam *conceptum* retinet & *vitalem* reddit. *Ajunt* in Copio Ægypti poſt ſævas peſtilentias, ab his qui ſuperfuerunt, ad ejus *ſuccum* bibendum *mulieres* coactas fuiſſe, plurimoſque fructus *inde* productos.

Flores amaranthi *albos menſes* cohibent. *Oleæ* folia, & ſuccus *cum vino* extractus, & ſiccatus. *oſſa* dactylorum. *ſemen* plantaginis, *cum pulvere* cornu cervini, *in vino & aquâ roſatâ*. Accipe *pulveris* roſarum rubrarum *drachmam*, ſeminis altheæ *tantundem*: cum *aquâ* roſarum rubrarum, fiat POTUS. *Olei* cymini *guttulæ* aliquot; *oleum* coralliorum.

Simplicia. Mentha, calamintha, euphragia, millefolii *ſuccus*, betonica, hypericum, fumach, chamædrys, pulegium, *folia* quercus, thymus, rhoïs, ſabinæ *ſummitates*, acacia; balauſtia, *& inde conſerva*; myrtilli, burſa paſtoris, nymphçæ candidæ *radix*, ciceres rubri, rubi ſummitatum *ſuccus ſiccatus*, plantago *quæ quoque ſubditur ex lanâ*, portulaca, ſempervivum: Biſtorta *conceptum fovet* admota, & ſumta *cum nuce myriſticâ & caryophyllis*: *ſuccus* plantaginis & burſæ paſtoris, *cum gummi* tragacantho & arabico: *Coriandri* ſemina; *radix* garyophyllatæ; pulmonaria; *amaranthi* flores, *cum aquâ* foliorum quercus. *Potus vulnerarii*. dactyli. cydonia mala; *quæ ſi crebriùs eſitaverit*, paritura erit *infantem* tum *induſtrium* tum *ingenioſum*. Ovo *maſtichen* miſceat. majorana *flatus* utero *eximit*. ſemen *rutæ*. Acorus

Potulenta. paluſtris. POTUS *ex decocto* ſarzæparillæ, *cum* virgâ aureâ; *cancris uteri* quoque ſuccurrit. *decoctum* ſaſſafras, *ut*

notavi

notavi capite De articulis humidis: miſce hîc *roſas pallentes*; nam *calet* ambitu ſecundò, & *ſiccat* tertio. Garyophyllata *cum radice* contuſa, & *cum vino* colata, *dolores* utero *eximit*. Ita ſemen *urticæ*, cum vino, *flatulentos dolores* ilicò expugnat. *carduus benedictus* in cerviſiâ *coctus*.

Thermæ ſulphureæ, jus *galli veteris*, guaiaci *decoctum*, & ſarzæ parillæ: *vinum* Hippocraticum, *ſyrupus* myrtillorum: *decoctum* ſummitatum rubi. *Vinum* cydonites; *caſei ſicci* pars, cocta *ex vino ſliptico*; potum *vinum* ſiccat. Corticum *nucum avellanarum* maceratio *in vino*. *Vinum* baccarum creſpini. *Oleum* amygdalinum amarum, *converſiones* & *dolores* vulvarum *adimit*.

Myrrha, & *trochiſci* de myrrhâ; cinnamomum, *carnes* cuniculorum, maſtix, benjovinum, amylum, ſtyrax, ſanguis draconis, terræ rubræ, caryophylli, cornu cervi *uſtum & lotum*, ebur *in ſcobem tenuiſſimum redactum*, corallum, & *fœtum* unà recreat; Succinum *conceptum* promovet: *potus* in quo *radices*, *folia*, & *ſemina* plantaginis coxerunt: alumen uſtum & *utero* inditũ: mumia, maſtix, *gummi* juniperi. *Sicca.*

PULVIS: Accipe *trochiſcorum* de carabe, & *trochiſcorum* de ſpodio *cujuſque drachmas duas*, coralli rubri, boli, cornu cervi uſti *ſingulorum drachmam*, ſanguinis draconis, roſarum rubrarum, balauſtiorum *cujuſque drachmam ſemiſſem*, ſacchari roſati antiqui *ad pondus omnium*: ſumat *cottidie* drachmam ex *vini* unciis tribus: vel ex *ſyrupo* myrteo fiat *electarium*: Interdum adde *opii* drachmam, *corticis* thuris, maſtiches, ſarcocollæ *ſingulas ſemidrachmas*; aqua polygonii *ſuperbibatur*. *Pulvis, & electarium.*

Philonium Perſicum *Meſues*; tryphera minor *Phanonis*; athanaſia *Nicolai*, apud Antidotarium Florentinum; *trochiſci* de carabe, hoc eſt, de ſuccino; *trochiſci* de terrâ Lemnia, injecti, & illiti *pubi*; diaolibanum, diatrium ſantalon. *conſerva* de ſucco ribes, *caro* cydoniorum. *Opiatæ & Trochiſci.*

AD FLATUS uteri: *Accipe* Trypheræ magnæ Nicolai *drachmam*, aquæ artemiſiæ *uncias quatuor*; ſumat *per dies ſeptem* alternis diebus; ſed *ſex menſium* ætatem ſaltem habeat *remedium*, quo vis *opii* frenetur. *Ad flatus uteri.*

SUFFITUS ex *ſemine* ſinapi: Injectio ex *vino aſtringente*, in quo ſalvia, roſæ, plantago, ſolanum, bolus, *decocta ſunt*: vel ex *ſucco* roſarum, ſolatri, plantaginis. *Aromata*, quia grata, excitant *naturæ* vim. *fimus leporinus* ſuppoſitus. *Suffitus.*

Præfocatæ mulieres. ADSTRANGULATUM UTERI: *Accipe* aſſæ fœtidæ *ſcriptulum:* fiant *pilulæ* tres, vel plures; *inaurentur:* deglutiat eas cùm malo *tentari* incipit: aut *detur* galbanum *eâdem ratione* efformatum.

Cautio. *Cautio:* Injectiones & Peſſaria *citiùs* ſuam vim inferunt, *quàm* quæ *per os* dantur: ſed in *virginibus* ab his abſtinendum.

Siccantia validè (qualia ſunt *aromata*) non *ſine cautione* ſunt ſubdenda: tenerrima enim *uteri* acetabula *ſiccitate* facilè areſcunt, hinc *infœcundæ* redduntur *mulieres.* Quare cùm *calfacientium* initur uſus, *minimè ſiccent:* ſed eorum *fervor* remixtione *madoris* dometur.

FORIS

UTERO HUMIDO *admovenda.*

Balneum. BALNEUM, UTERUM ad *conceptionem* roborans. *Radicis* valerianæ *ſeſquilibra,* cyperi, galangæ, enulæ campanæ, *ſeminis* ameos, lentiſci, fœniculi, malicorii *ſingulorum ſeſcuncia,* artemiſiæ, origani, calaminthæ, lavendulæ, majoranæ, *foliorum* lauri *cujuſque manipuli tres,* aluminis *ſemuncia;* roſarum, ſtœchados, majoranæ *ſinguli ſemimanipuli:* ex aquâ & modico vino auſtero *fiat balneum:* huic inſideat *à menſium fluxu.*

Simplicia. Benjovinum, SUFFITU ad *conceptum* facit: moſcus, zibetta, calamus, coſtus, iris, galanga, cinnamomum, caryophylli, ceruſa, terebinthina; ſuccinum, ammi, fœniculum, bolus, os ſepiæ, corallum, hęmatitis, pompholyx, alumen, *ſuccus* polygonii & burſæ paſtoritiæ, alipta moſchata, gallia moſchata. *Aqua* cui *chalybs* intinctus eſt.

Radix biſtortæ, maſtix, cupreſſus, balauſtia galla, equiſetum, polygonium *cum aceto,* hypociſtis, verbaſcum, ſchœnanthos, rubia, cyclamen, laurus, majorana *flatus abigit,* plantago, roſmarinum, ſtœchas, malicorium, valerianæ *radix,* cyperi *radix,* helenium, ſymphytum, *cupæ* glandium, nepita. *Aqua* diſtillata *ex tenerrimis foliis* quercus. *aqua* alchimillæ. perſicaria, roſa, rubus.

Suffitus. *Vaporationes ſiccæ,* & *ſuffitus:* ut ex ſalviâ ſiccâ, arenâ calidâ, ex *decocto* tormentillæ & *radice* biſtortæ. milium *cum ſale.* Bulliat *fimus porcinus* in aquâ, & fumum *utero* excipiat: *albos fluxus* ſiſtit. vel PESSUS fiat ex *fimo porcino,* cum *ſucco* ſanguinariæ & plantaginis.

SUFFITUS: aliptæ & galliæ moſcatæ *ſemuncia,* benjovini

jovini, calami *ſingulæ drachmæ : ex cremore* tragacanthi *fiant paſtilli.* ALIUS: ladani, maſtichis, galliæ moſchatæ, caryophyllorum, macis, calami, galangæ, cyperi, roſarum, hypociſtidos, caſtorei *ſingulæ drachmæ : ex cremore* tragacanthi *fiant paſtilli:* conceptionem *promovent*, ſi quæ *hìs* utatur à *menſium fluxu*, ante *concubitum*. *Conceptus.*

ILLITUS ex *oleo* de ſpicâ, & ex majoranâ, *oleo* rutæ, & chamęmelino, cydoniorum, nymphęæ, & ex *oleo* myrti. *oleum* ſuccini *præfocatas* excitat. *Emplaſtrum* pro matrice, *retinet* ſemen; *emplaſtrum* coutra rupturam; *emplaſtrum* Comitiſſæ. *Lubrica acetabula*, quæ facilè *crudum fœtum* dimittunt, hoc *Emplaſtrum* firmabit: *Accipe* lapidis hęmatitis, & lapidis aëtitis, thuris albi *cujuſque ſemunciam*, maſtichis, ladani *ſingulorum unciam*, ſeminis ſumachii *drachmas tres*, galbani *ſemunciam*, reſinæ pini *quantum ſatis ſit*, ut fiat *ceratum*. *Olea.* *Emplaſt.*

UNGUENTUM: *olei* roſati omphacini, vel cydoniorum, aut myrtei *uncias tres*, radicis biſtortæ *ſemunciam*, boli, coralli *ſingulas uncias*, balauſtiorum *drachmas duas*, ceræ rubræ *quod ſatis eſt* : illitus tempore adde *parum* aceti, *aquâ roſatâ* diluti: ungat *renes*, & *ventrem*. aluminis ℥ *duæ*. ſungi poterunt, & *fimus ſuillus*, ſi nimium *ſanguis* effluat. *Unguentū.* *Hæmorrhagia.*

Flatus uterini ſi *moleſti* fuerint, ac dolores *puerperas* invaſerint, *flores* chamæmelinos, botryn viridem, & matricariam, *minutim conciſa* in oleo lilino, *coquantur* parumper, *tribus ovis* mixtis in *placentæ* ideam redigantur. *Accipe* muſcum quernum, & *folia* quercus tenera, *coquantur* ex aquâ, & *fiat inſeſſus*. *Ad flatus uterinos.*

CATAPLASMA: *Accipe* gypſi pulveriſati *uncias quatuor*, madeſcant *ovi albo*, & ſtuppâ *admove* inferiori ventri *drachmas decem*. *Inſeſſus.*

Cautio: Ab *aſtringentium* uſu, ubi *hæmorrhagia* moleſta fuit, notandum num *grumi* ſanguinis *reſtibiles* ſint, unde *præfocatio* à putredine.

UTERUM SICCUM CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam in eum* MELANCHOLIAM, *extra venas*.

INTUS.

Peſſus ex medullâ cervinâ, *cum* mercuriali: *lilii* radices *ſub prunis* coctæ & *oleo* ſubactæ, & *utero* per linteolum immiſ- *Peſſus.*

miſſæ: *liliorum* radix *cum roſato unguento* tuſa, & ſubdita.

Simplicia. *Oleum* amygdalinum *cum fiſtulâ* injectum; lac; cichoracei *ſucci* condenſati, & *conſervæ*; paſſulæ *pingues*; pinei *nuclei*; piſtachia; *medulla* nucis Indæ valdè *ſterilitatem* expugnat; *radices conditæ* eryngii, & *earum* non conditarum *decoctum*; conſerva *radicum* paſtinacæ ſylveſtris; Violæ, & boraginis *flores*; nymphææ *flores*; radices *ſatyrii* conditæ; bugloſſum, malva, cinaræ, poma, calendula: myrrhæ *momentum*, cum *ſucco urticæ*; radix *artemiſiæ* pota.

Mercurialis. *Hippocrates* miris laudibus *mercurialem* in mulierum rebus *prædicavit*.

Semen lilii *vino albo* intritum, & epotum, *fœtum mortuum* celerrimè educit: *fragorum* aqua exſtillata *cum aquâ vitæ*. diaſatyrium. *ficuum* frequens uſus. *Decoctum* malvæ *ex vino* dum lenteſcat: *unciæ ſex* dantur *ægrè parturientibus* rapa.

MELANCHOLIAM *in* UTERO *alterant, dextra venas effuſam*.

Simplicia. Smyrnium, azari *radices*, tanacetum, aſparagus, thymus, ſcolopendrium, dictamnus, origanum, liquiritia, mercurialis, ciceres rubri & nigri, caricæ, fumaria, crocus, nux moſcata, gladiolus, polium, ruta, leviſticum, chamædrys, enula campana, artemiſia, matricaria.

Compoſita. *Vinum* odoratum dulce *Hippocrati*. Syrupus *Byzantinus* abſque *aceto*. FIAT DECOCTUM ex mercuriali, liquiritiâ, ciceribus rubris, & aſparagis: *mox* adde *ſyrupum* de boragine, vel de fumariâ, vel de pomis. Meliſſa *ex vino* cocta, *menſes* diu *ſilentes* excitat. *Ita* & origanum.

MENSES EVOCANS. *Menſes* EVOCAT, AC *fœdos* VIRGINUM *colores* EMENDAT HOC: *Accipe* ſcobem chalybis; hunc pande *in linteo*, & adſperge ſæpe *aquâ vitæ* in quâ maduit *abſinthium Romanum*: vel exſtingue illum *chalybem* in *vino* macerationis *abſinthii Romani*: ac ſæpe id repete. Deinde *contunde* Chalybem *in exiguum pulverem*, ac eum *cribro tenuiſſimo* excerne. Hujus *tres uncias* remiſce cum conſervarum *libra una*. Sit conſerva hæc *ex abſinthio Romano*; cui adjice *parum* conſervæ *anthos*; & plenâ manu *adde* conſervam *roſarum pallidarum*; adde *quid* ſpecierum *diambræ*: da ad *unciæ* pondus. verùm *ineunte uſu* primùm ſumat *drachmas tres*; & pedetentim ſurgat ad *majorem doſin*; & ſuperambulet. Et *quarto die* modeſtè purgetur.

Vel

Vel fiant ex hoc *pilulæ* : & ſuperbibat cyathum *vini albi* in quo *roſæ pallidæ*, & *abſinthium Romanum* macerata ſint.

PILULÆ AD MENSTRUA CIENDA : *Accipe* aloës *unciam*, myrrhæ, gentianæ, ariſtolochiæ, dictamni, croci *ſingulorum ſemidrachmam*, rubiæ majoris, mithridatii, vel caſtorei *cujuſque drachmam* : cum ſyrupo *de artemiſiâ* fiat maſſa. Capiat *pro doſi* pilulas quattuor vel quinque *cottidie manè*, duodecim vel decem diebus *continuis*, ante ſolemne *purgationis* tempus.

FORIS

UTERO SICCO *admovenda.*

Balnea aquæ ſuavis. FOTUS *ex decocto* althęæ, malvæ, chamęmeli, *ſeminum* fœnugręci, *radicum* & *foliorum* liliorum & althęæ, *ſeminum* lini, *florum* leucoii, *radicum* iridis, *florum* calendulæ, *foliorum* pruni. *Fotus.*

Quæ emolliunt, *ſine dolore*, laxando, *menſtrua* promovent. AD OBSTRUCTA MENSTRUA, radicum rubiæ majoris, eryngii, fœniculi, apii, petroſelini, graminis *ſingulorum drachmæ quatuor*, radicum liliorum, althęæ *unciæ quatuor*, pulegii, matricariæ *ſinguli manipuli*, ſeminis apii, petroſelini, ſeſeleos, fœnugręci, althęæ *ſingulæ unciæ*, florum chamęmeli, leucoii, violarum *ſinguli pugilli* : fiat *decoctio*, & *epithema* utero. *Epithema.*

ILLITUS ex *oleo* dulci, & *adipibus* temperatis. *Confert* maſtix, ladanum, ammoniacum, butyrum, medullæ, terebinthina, myrrha, ſtyrax, galbanum : opopanax *ſolvit* ſuccos : *axungia* porci & gallinæ, anatis, anſerum ; *ireos* radix *fotu* admota, emollit *locos*, & glandis *modo* appoſita, *fœtus* evocat. mercurialis *ex oleo* liliaceo : *oleum* narciſſinum. *Illitus & gummi.*

UNGUENTUM poſt *balnei* uſum *pectini* admovetur *ex muccagine* ſeminis lini, fœnugręci, *butyro* recenti, *medullâ* cervi, *oleo* amygdalino dulci vel liliorum. *oleum* violaceum. *Folia* rutæ *oleo* liliorum intrita, & addito *adipe* gallinæ, & anſeris, *utero* appoſita *inſtar emplaſtri*, artemiſia ex *oleo* irino tuſa, *cum* caricâ & myrrhâ. *oleum* lini, & liliorum, *cum* lanâ ſuccidâ. *radix* ebuli elixa, & *fotu* admota, *omnem* utero *duritiem* eximit. *Vnguenta.*

Vnguentum quod *partum facilem* reddit : *olei* amygdalini dulcis, *butyri* recentis *ſingulorum uncia*, adipis ſuillæ, gallinaçeæ *utriuſque ſemuncia*, cinnamomi, aſari, ſtyracis, myr- *Ad partum.*

rhæ *ſingulæ ſemidrachmæ*, ceræ *parum*: inungatur *coccys* & *inguina*, à *fotu* ex malvis, & ariſtolochiâ. *His addita* colocynthis & agaricum, *ſecundas* ejicient, *irritatâ* expultrice vi. *Emplaſtrum* ceroneum.

CAPUT. XV.

De Artubus & Iuncturis.

ARTUS *calidos* CORROBORANTIA, & *alterantia* BILEM *in eos effuſam extra venas.*

INTUS.

Uberrimè *hiſtoriam* medicaminum *membrorum extremorum* proſequitur paſſim *Dioſcorides*. Quæ *caput* roborant, eadem ferè *artus* firmant: ſunt enim *partes nervoſæ*, quæ laxatæ, *ſtabilimentum* exigunt. Quare *purga* totum, & caput: *dein* errhinis *utendum* & apophlegmatiſmis.

Simplicia. *Conveniunt* Roſæ, violæ, nymphęa, lactuca, portulaca, & ejus aſparagi *cocti*, ex *aceto* & pauco *oleo*: cichoreum, hordeum, endivia, mercurialis, acetoſa, papaver *ſativum*, & *aqua* rhœados: cardui benedicti *aqua* plurimum *commendatur*: cydonia *mala*, omphacium; punici mali *ſuccus*,

Acetum. citrei & limonum *ſuccus*: Acetum *nervis* eſt inimicum; *quare* non propinandum, nî *cætera* probè *permiſtum fuerit*. Fraga, pruna, ceraſa, cucumeres, cucurbitæ, anguriæ, ſan-

Olera. tala, ὀξύγαλα. *Olera* ex malvâ, ſpinachiâ, cichoraceis, &

Potus. lactucâ; & *his* quoque *ex juſculis* utatur: ptiſana. *Potus* ſit aqua *hordei*, quæ in fine *coctionis* quid *roſarum rubrarum* accepit, vel aliquid *ſyruporum* hîc pręſcriptorum, *maximè* de roſis ſiccis, & de granatis: *ſtatimque* cùm *ab igne* fuerit remota, *coletur*, ne turbida fiat, & ingrata *bibentibus*. Sit *cibus* elixus. *Aqua* ſacchari hîc commendatur. Et ubi *acerbus dolor* urit, hic ſomnifer POTUS: Accipe *ſyrupi* papaveris nigri *binas uncias*, aquæ nymphęæ *uncias tres*.

Syrupi. *Syrupus* cydoniorum, roſarum ſiccarum; *cum aquâ* plantaginis; nam *aditu* prohibent *ſuccos* acriores. *Syrupus* acetatus ſimplex, citriorum, myrtinus, *ſyrupus* papaveris; *julapium* Alexandrinum, & violarum; *ſyrupus* de jujubis.

Obſervatio. Hæc dantur cum *aquis* & *decoctis* leniter *inſpiſſantibus*, & *aſtringentibus*: nam ea *Cautio* adeſſe ſemper debet, ut *le-*

niter adſtringantur partes, cùm tenuis ac meabilis *ſuccus* bilioſus *artubus* influit.

IN OMNI *Arthritide* ſit potus parcior; *vinum* abſit. *Serum* lactis caprilli. *Aquæ* thermarum *acidæ*: nam *hepar* (ubi *focus mali* interdum reſedit) refrigerant. *Flores* conſolidæ regalis *bibiti*.

MORA ſcripſit *Pythermus*, ut refert apud Atheneum *Hegelander*, ſuo ævo ſteriles fuiſſe *moros*, ad vigeſimum annum; ac tantam calamitatem *podagræ* cunctos invaſiſſe, ut nec *eunuchi*, *mulieres*, *puellæ*, ac *pueri* intacti *ab hoc tædio* fuerint; *capris* adeò gravis, ut nec tertia *earum* pars *hanc labem* vitare potuerit. *Mora.*

Diamargariton frigidum: Philonium *Meſues*, cum *decocto* nucis myriſticæ: mithridatium *recens*. diatrion *Jantalon*, diamargariton *frigidum*, conſerva *roſarum*. *Species & Opiata.*

PILULAE: *Gummi* tragacanthi & Arabici *ſingulas drachmas*, amyli *drachmam ſemiſſem*, thuris, ſtyracis *ſingulos ſcriptulos*, myrrhæ, ſucci glycyrrhizæ *cujuſque ſcriptulos duos*, opii *ſcriptulum*; cum *ſapâ* fiant *pilulæ*: quarũ decem, *drachmam* pendeant. *Ex his* duas vel tres *dormiturus* capiat, *longè* à cibo. *In tenuibus* pectoris *fluxibus* conferunt etiam. *Pilulæ ad dolores.*

FORIS

ARTUBUS CALIDIS *admovenda.*

Non adhibenda, niſi *corpus* magnâ ex parte *purgatum* fuerit.

Plantago, ſantala, ſolatrum, roſæ rubræ: & *quod uſu comperi*, aqua diſtillata *ex ſemine* ranarum: ſcripſit enim *Hippocrates*, quinti Aphoriſmorũ vigeſimo quinto, * *νάρκη μετρίη ὀδύνης λυτικὴ*: reſtitutione *habitus* & *temperamenti*, quorum *mutatio* in cauſâ *doloris* erat. *Aqua nivalis*: nam & illa *modicum ſtuporem* invehit. *Lac* ex capræ ubere *admulctum*; nam *laxat*, *digerit* & *mollit*. Aizoon, *muccago* altheæ, & cydoniorum, fœnugreci, lini, & pſyllii: ut, *Accipe* ſeminis pſyllii *uncias tres*, aquæ *quantum ſufficit*; coque *ad viſcoſitatem*, & exprime. *adde* ceræ *uncias tres*, olei *uncias ſex*; coque ac piſta: vel ex *poſcâ* & *aquâ roſarum*. Conducit *acetum* cæteris *aſperſum*. Medulla panis *in lacte* cocta. Si *magnus dolor* urget, oleum *violarum*; ſi *major*, oleum *alterci*; ſi maximus, *oleum* mandragoræ *imponi debet*, *cum* croco. Mandragora *cum* pauco croco. pampini, ſolanum & *aqua* ejus, hyoſcyami *flores* & *folia*, & mandragoræ *folia* ex lacte

Simplicia.

* Hoc eſt: *Modicus ſtupor dolorẽ diſcutit.*

Linimentũ.

ex lacte *cocta*, biſmalvæ *radix*, ovi *album*, & *vitellus* cum *thure*, parietaria, ſambucus, ebulus, portulaca, papaver, lens paluſtris, plantago, cicuta, caphura, hordei *farina*.

Cataplaſma. ſambuci *folia*, ſine *oleo* aut *adipe*, oxycrato *incocta*. umbilicus Veneris, *in cataplaſma* aptatus. urticæ *radix* cum *aceto*. polygonum, acetoſa *cum* polentâ, bellis. *Tenerrima folia* ſambuci, *cum radicibus* plantaginis, & *axungiâ* porci, *fiat cataplaſma*. Limaces *triti* cum cochleis, & *admoti*. Locum *frica* per ſemihoram, *manu* inunctâ *oleo* roſato; *dein* per duodecim horas hoc *Cataplaſma* admoveatur: *Accipe* altheæ, *farinæ* hordei *cujuſque manipulum*; contundantur junctim, adfusâ *cereviſiâ tenui*, cum *pauco oleo* violato, *bulliant* parum: *æſtate* adde ſolatrum contuſum; *ſi hyems*, barbam Jovis: ſed hæc *non ſimul* coqui debent. *Cortex* radicis ſolani; *ſuccus* malorum ſylveſtrium: *coriandrum* cum aceto & ceruſâ. *ſemina* lini coque ex *aceto* & *aquâ* fœnugreci; quæ *melli* mixta, *parti* per tres dies *impone*.

Muccago. *Vel*, Accipe *aquæ* roſatæ, & ſolani, *vel aquæ* ſeminis ranarum, (*nobile* enim id *remedium* in dolore) *ſeminis* pſyllii, & cydoniorum *ſingulorum drachmas tres*; extrahatur *muccago*, quæ *tepidè* inducatur *locis dolentibus*, linteo *oxycrato tepido* madente *excepea*. Opitulantur *Balnea* aquæ dulcis, *ſimus* vaccinus *cum* aceto, *lutum* pingue. *farina* hordei, *cum* ſuccis ad *pultis formam* redacta, *cum* paucâ caphurâ. *trochiſci narcotici*, apud *Fernelium* libr. 7. Methodi. Fomenta *humida* pinguiora, *cum frigidis* remixta.

Ad dolorē. *Cataplaſma* in *dolore acerbiſſimo*: Accipe *medullæ* panis ſecalini *in lacte* maceratæ, & *parum* coctæ *uncias duas*, vitellum *ovi unius*, opii *drachmam*, croci *ſemiſcriptulum*, olei roſati *quod ſufficit*: ilicò removeatur dum *ſtupere* incepit pars: ac *decocto* roſarum & chamæmeli *foveatur* pars.

Fotus. *Fotus* ex roſarum rubrarum *manipulo*, coctarum in *lactis* libris quatuor. *Farina* hordei vel fabarum *cum vitello* ovi, & *pauco* croco.

Repellens. CATAPLASMA REPELLENS: Accipe *corticum* granatorum *manipulos duos*: coque ex *vino auſtero* uſque ad diſſolutionem; *dein adde* foliorum *ſempervivi*, *ſummitatum* rubi *cujuſque manipulum*: contunde, & per *ſetaceum* trahantur: adde *farinæ* hordei *manipulum*: vini Rhenenſis q. ſ. vel *mica panis* maceretur *in poſcâ* & *aquâ* roſatâ.

ALIUD:

Aliud: Solani, violariæ *ſingulorum manipulus*, florum alterci *manipuli duo*, florum chamęmeli, violarum *cujuſque manipulus*: coque in *lacte* vel *aquâ*: contuſis *adde* adipem ſuillum, & *ſcriptulum* croci: eſt elegans *Narcoticum*; nam *vi immani* à pingui *ſtupeſcit*. Ego accipio *folia* malvæ, violariæ, ſolatri, ſambuci, vel ſcrophulariæ, & *farinam* hordei, & *aliquid* meliloti; coquo *ex aquâ*; & cultro *dein* attero: *fiat pulticula*. interdum *quid* croci *addo*. hoc *omne genus* Eryſipelatis *edomat*.

Olea. *Oleum* amygdalinum dulce & recens: *œſypus* humidus; *oleum* violatum, & nymphęæ, *oleum* roſatum; *unguentum* roſatum, & *unguentum* populinum *cum* aceto; *oleum* cydoniorum: *Oleum* hyoſcyami *empiricorum arte* eliquatum, ut capite De diſtillationibus tradidimus, libro primo; nam *in fimo* digeritur ac eliquatur. *Oleum* roſatum, *cui incoxere* lumbrici terræ, *oleum* roſatum *completum*, cum *albumine ovi*; vel cum *decocto* lactucæ & ſempervivi: *ſed ſi* materia *non ita fervet*, accipiemus *vitellum ovi*, cum *oleo* roſato *completo*. Solatri *fructus* poculo *includuntur*, quo *toto anno* perennent. *ita* ſambuci *folia*, &c. *Linimentum* ex ſantalis rubris, *cum ſucco* ſolatri, vel portulacæ.

Cautio. Liveſcente parte *ab uſu* frigidorum, ſubſiſtendum erit. *Tandem* exhauſtâ totâ antecedente *materiâ morbificâ*, diſſipantia *utilia* erunt, ut *oleum* chamęmelinum, anethinum, lumbricorum; *cum farinâ* hordei, vel fabarum. *Deinde* (niſi *reſtibilis* fuerit *tumor* aliquis *durus*) articuli *roborandi* erunt, *fotu* vini auſteri, *cui incoxere* aſtringentia *moderata*, roſæ, ſantala, ſumach, balauſtia, &c. *cum* chamęmelo.

Obſervandum. *Notandum* quoque eſt, *topica remedia* vel pręſcribi ad *materiam morbificam*, vel ad *imbecillitatem partis*, vel ad *dolorem*: Materiæ *dicata ſunt* reprimentia, emollientia, & ſolventia. *Cautio* adſit in *reprimentium* uſu, ne in podagrâ *à febri*, & chiragrâ *criticâ*, & in coxendicis *dolore* adhibeantur. Quæ ſi non adſint, *notandum erit* num *calida* ſit materia, vel *frigida* quæ influit. **Ad** *Dolorem* implacabilem, *opio* addemus *crocum*; & excipiemus cum *lacte* vel fœnugręci *decocto*, caſtoreo *adjecto*. Sed *opium* coxendici *non admovendum*.

ARTUS FRIGIDOS CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *effuſam in eos* PITUITAM *extra venas.*

INTUS.

Quæ *capiti frigido*, eadem & *artubus frigidis* ſtudent. Conducit *parum* comedere & *parum* bibere.

Simplicia. Caſtoreum *nervis* dicatum eſt, & *cerebro* mirum in modum *ſtudet*: datur *cum mulsâ*, & ligni guaiaci *decocto*. Iva, *quæ* & chamæpitys; pyrethrum *conditum*; origanum, betonica, geniſta, anthos, guaiaci *lignum*, chinæ *radix*; ſalvia, laurus, ſtœchas: *radix* helenii & iridis, primula veris, & verbaſculum, calamintha, acorum, hermodactylus, centaurium *minus*, ſcordium, hypericum, capillus Veneris, adianthum, thymus, *radices* bryoniæ & ejus *ſyrupus*: cyclamini *radix*; pulegium. *gutta* olei ligni guaiaci, *cum duabus unciis* decocti triſſaginis, vel ivæ: Sed *talia* per plurimos menſes *exhibenda*.

Compoſita. Terebinthina, opopanax, caſtoreum. *Et alia* quæ attenuant *parti* influxum *ſuccum*, & *coctionem* quæ promovent: *Hæc dantur* cocta vel trita *ex decocto* guaiaci; *hoc enim trajicit ſe* integris viribus *ad artus*. Terebinthinæ *unciæ*, additur *pulveris* ivæ *drachma*; cottidie dantur *drachmæ tres*, per plures dies: origanum *quoque addi poteſt*, & caſtoreum.

Species & olea. Diamoſcum, diambra, diacorallum, mithridatium, diacorum, aurea Alexandrina, *oleum* baccarum hederæ & ſabinæ. *Oleum* balſami duplex, deſcriptum in Antidotario Florentino, *parvâ copiâ* potum *ex aquâ* articulis *dicata*; & etiam inunctum. *Conſerva* galangæ; *pilulæ* è caſtoreo, aſsâ fœtidâ, & nuce myriſticâ. *confectio* anacardina.

Diacorallium. *Diacorallium* Alexandri; *quod non* à corallo *nomen habet*, ſed ab anagallide, *cujus flos* coralli *æmulus eſt*: non enim adſtringit, ſed penetrat; *Alexander* exhibet *ſcriptulum*, centum dierum ſpacio, *ac interjectis diebus viginti*, uſum ejus *repetit* ad dies octuaginta, *ſed alternis diebus*: Tota illa compoſitio *calet* ordine primo, & *ſiccat* ſecundo. *Salium* theriacalium *ſcriptuli duo*, ſumuntur *cottidie*. Oleum *nucis myriſticæ* bibitum, & applicitum.

Pilulæ. PILULAE: *Accipe* caſtorei *ſeſquidrachmam*, pulveris ivæ *ſemidrachmam*: fiant *pilulæ* cum *ſyrupo* de ſtœchade: *ſumat* duabus horis *ante cibum*, alternis diebus. *flatus* diſcutit, coquit, & firmat.

Mel

Mel ſcylliticum, *mel* roſatum: *oxymel, ſyrupus* de Byzantiis, *cum decocto* chamæmeli, apii & fœniculi; *vel horum* ſtillatitio liquore. *Syrupus* ſtœchados, ſcylliticus, acidus, *cum aquâ* calaminthæ & pulegii. *Aqua* theriacalis, mulſa, *aquâ* cinnamomi: *vinum* Hippocraticum. *Potulenta.*

Aëtius dat thymi aridi *ſemunciam*: cum oxymellis *cyatho*, & dat *jejunis*: nam exhaurit *acrem ſaniem* motâ urinâ. *Vinum* conyzæ. Sed *in paroxyſmis* dolorum *à vino* abſtinendum eſt: & ut *in calidâ cauſâ* potus eſt *aqua hordei*; ita in *pituitoſæ materiæ* vitio, potus ſit *aqua coriandrata*. Verùm CORIANDRI *vis* multis *ſuſpecta* jure eſſe poſſit: nam *coriandrum*, inquit Dioſcorides, *refrigerat*; etenim *eryſipelatis* cum *pane* illinitur. *Galenus* negat *frigidum* eſſe, ſed *ſiccum* & *calidum*; quia *amarum*, cum *quodam* madore. *Dioſcoridi* reſpondet, *jam refrigerato eryſipelati* mederi: ſed, inquit, *ſtrumas diſcutit*, auctore *Dioſcoride*, quod alienum *à frigore* eſt. Aëtius & Paulus *annuunt* Galeno. Avicenna *ſubſcribit* Dioſcoridi, & *in eandem factionem trahit* Ruffum, & Archigenem: ac *proprietate* quadam *ſtrumas ſolvere* affirmat, vel *leptomeriâ calidâ* id fieri, quamvis *reſtagnantes* frigore *partes* alias ſortiatur. *Sed* ambigua ſunt omnia *Avicennæ* verba. *Certè* coriandrum *odoratum* eſt & *amarum*, cum *acrimoniâ* quadam, & *ſitiferum* eſt, & *mentem* æquè ferit ac *vinum*, ſi plenâ manu *ejus paſtus* incatur, *diciturque* propterea *venenum*, non quidem *deleterium*, ſed *ecſtaticum*, hoc eſt, *mentem* alienans, ac extra ſe rapiens. *Hæc fieri non poſſunt*, nî vapor *caput* feriret, quare & *caloris* omnia ſymbola *gerit* coriandrum. *Cùm* autem *Galenus* ſecundo de Antidotis *aſſerit* vinum purum, *antidotum eſſe* contra coriandrum viride; *id ibi aſſerit* ex ſententiâ *Aſclepiadis*, qui, ut *Dioſcorides*, *Ruffus*, & *Archigenes*, frigidum id *putavit*. ſed fortè illi *de aliâ herbâ*. *Coriandri vis.*

FORIS

ARTUBUS FRIGIDIS *admovenda.*

Primula veris & verbaſculum, *digerunt* ac *exhauriunt* influxum *ſuccum*. amygdala *amara*: roriſmarini *flores* aquæ vitæ *injiciuntur*; quod *ſupernatat* illinitur: *Dux Mediolanenſis* eo utebatur *in doloribus*. Naſturtii & urticæ *ſemen*: euphorbium, eſt *calidiſſimum*: cucumeris agreſtis *radix*, ſalvia, nepita, tritici *farina*, anethum, abrotanum, ſtœchas, *Simplicia.*

chas, laurus, calamintha, origanum, parietaria, bryonia, ebulus: ari *radix*, ſerpentariæ & ſcyllæ *radices*; iva, hypericum, cyminum, centaurium *minus*. Conyza *minor*, cocta *in lotio puerorum*, contuſa, & admota. Pix: ſagapenum eſt *fervens* & *tenue*: galbanum: caſtoreum *tenue* eſt, & *nervis* dicatum.

Balneum, & fotus. Sapo: *Thermæ* ſulphureæ *calidæ*: balneum *ex ligno* raſpato juniperino *ad libras duodecim*: coquantur *in cacabo magno* ex aquâ, *ad conſumptionem* duarum tertiarum. Balneum *ex decocto* vulpis: hinc *oleo* vulpino *ungatur*: ac *pelle* vulpinâ *tegatur*.

BALNEUM: *Accipe* origani, calaminthæ, ſummitatum anethi, chamęmeli, rutæ, vel pulegii *ſingulorum manipulos quatuor*: fœnugręci, aniſi, cymini, fœniculi, cari *cujuſque binas uncias*: baccarum lauri *ſemunciam*: colicis *quoque confert*.

Fotus ex uvarum vinaceis, *in illis regionibus* ubi uvæ premuntur. *Fotus* ex furfuribus madidis. *Suffitus* molliens & calfaciens.

Decocti ligni & baccarum juniperi *cujuſque ſeſquilibra*: fiat Balneum. *Flatus.* SI *Flatus* in vitio ſit, *Fotus* fiat *ex vino*, in quo cocta ſunt *ſemina* fœniculi, rutæ *flores* chamæmeli. *Ad robur.* *Robur* partibus *addit* hic Fotus: *Accipe* florum chamæmeli *manipulum*; foliorum ſalviæ, roriſmarini, majoranæ, ſtœchados, chamępityos *ſingulorum ſemimanipulum*: coque *in vino auſtero*: & ſpongiis novis *fiat fotus*. Si *novâ* ſpongiâ careant, *vetus* ſpongia *aquæ ſalſæ* immittatur per noctem; *ſal* enim roborat. Balneum *ex aquâ* in quâ *formicæ*, & *earum ova* fuere trita & cocta, *inveteratam* podagram curat.

OLEA: *oleum* de lateribus: *oleum* mellis, *dolores* ſedat: *oleum* ceræ, & gummi elemnii. terebinthinæ: ſampſuchinum. moſchelinum, rutæ, guaiaci, jaſminum, cheitinum, laurinum; ſtyracis *oleum*, deſcriptum in Antidotario Florentino: *oleum* balſami: maſtichinum *oleum*, cum *caſtoreo*: irinum, coſtinum, vulpinum, de piperibus, ebuli, caſtorei *oleum*: chamęmelinum, ſpicæ & lavendulæ *oleum*, œſypus: Galbaneta *ſunt utiliſſima*. De his *conſule* librum primum. *oleum* leucoii, apud *Ferndium* libro ſeptimo. *oleum* florum verbaſci, vel ejus *flores* & *radices* macerabuntur *in vino rubro*, *ut* fiat *diſtillatio*: liquor ſplenio exceptus, *parti* imponatur, *oleum* caryophyllorum & macis. SI

MATERIA fuerit FLATULENTA: Accipe *olei* chamæmelini, anethini, & rutæ *ſingulorum ſemunciam*, ceræ *q. ſ.* aquæ vitæ *parum*: fiat Linimentum. *Oleum* de euphorbio *mirè confert*, ubi *materia* non eſt craſſa, *in ſciatico* dolore. *oleum* ſalviæ *certò juvat* ad robur. *oleum* ex floribus ireos. Dialthæa, *unguentum* Aregon, *digerit*, & *colicis* quoque prodeſt: ἀρήγων dicitur, ab ἀρήγω, quaſi juvans. *Unguentum* Martiaton *Nicolai*; & magnum: & *emplaſtrum* Martiatum, *apud* Antidotarium Florentinum. *Ad flatus.* *Unguenta.*

UNGUENTUM: *Accipe* granorum piperis, juniperi, ſinapi *cujuſque ſcriptulos duos*, anacardorum *ſemidrachmam*, radicum pyrethri, ſalis ammoniaci *cujuſque ſeſquidrachmam*, vini ardentis *uncias quatuor*, malvatici vini *uncias octo*, olei hyperici, terebinthinæ, laurini *ſingulorum uncias duas*: bulliant *ad evaporationem* vini: *addendo* caſtorei, euphorbii, galbani, myrrhæ, bdellii *ſingulorum ſeſquidrachmam*; ceræ *quod ſufficit*: fiat *unguentum molle*: Et poſt unctionem *tegatur* pars *pelle vulpinâ*: primò *pars* fricabitur & ungetur *aquâ vitæ*. Hermodactylus *cataplaſmatis modo* adhibitus. Emplaſtrum J. de Vigo. *Pinguedo* cati & caſtoris: & *recens pellis* cati. *Emplaſtra.*

EMPLASTRUM: *Accipe* terebinthinæ *ſemilibram*: coque parum, *& in fine* adde *pulveris* olibani, roſarum, myrtillorum, maſticis, nucis moſchatæ, caryophyllorum, cinnamomi, macis *ſingulorum ſemidrachmam*; & adhuc calenti *pannus lineus* intingatur: qui, *parum ſiccatus*, ponatur *ſuper locum juncturarum*, cui dein ſuperponatur *corium caninum* præparatum: & *ſingulis menſibus* innovetur. FOLIA caulis calidè impoſita, *ſudorem* promovent, & *dolorem* leniunt.

In *Sciatico* dolore *emplaſtrum* ex ſolâ terebinthinâ *utile* eſt: *ceratum* quoque de oxycroceo: *folia* tenera *lauri*, tuſa, & admota *dum locus rubeſcat*. ita & *nicotianæ*. *Sciaticis.*

CATAPLASMA: *Accipe* foliorum malvæ, violariæ *ſingulorum ſemimanipulum*, radicum althææ, liliorum, iridis *cujuſque ſemunciam*, vel *unciam*, florum chamæmeli, meliloti, ſummitatum anethi *cujuſque pugillum*, ſeminis lini, fœnugræci *utriuſque unciam*, cymini, baccarum lauri *cujuſque drachmas tres*, croci *ſcriptulum*, vel *ſemidrachmam*, axungiæ anſeris, medullæ vituli, butyri recentis, olei liliorum vel irini *quantum ſufficit*, ut fiat *cataplaſma*: emollit *tumores*, digerit, & *dolorem* ſedat. *Cataplaſma* ex *foliis* *Epiplaſma.*

minoris verbaſci. *Accipe* cæpas albas, *cum* ſale, euphorbio, & oleo lauri.

Dolor. AD DOLOREM: *Accipe* lactis *libram*, micas duas *panis albi*: coque, & *adde* pulveris chamęmeli, meliloti *cujuſque ſemimanipulum*, croci *ſcriptulum*, vitellos duos ovorum, olei roſarum & chamęmeli *utriuſque drachmas ſex*. fiat Cataplaſma: *bis die* applicetur *calidè*. fæces leporinæ *ex vino* admotæ, *ſciaticum dolorem* curant. Salvia & ruta *ex oleo*. Ruta *cum* ſale & melle.

Cautio. *Cautio*: Sint *talia remedia* quæ non exhauſtis ac abſorptis *tenuioribus partibus*, cætera *in tophum* aſſant. *Quare* euphorbium *miſceatur* cum *oleo* violato. SEMPER *in principio* fluxionis *ſtringens* aliquid *addatur* cataplaſmatis & fomentis. Ut *mica* panis *ex vino auſtero*, in quo *coxit* maſtix, cupreſſus; *quia* craſſas *habet* partes. *Notandū.* SI DOLOR *immitis* fatigârit, *à ſtupefacientibus* abſtinebimus, & potiùs *calidis* utemur: ut, *Accipe* axungiæ gallinæ, olei chamęmeli *cujuſque ſemunciam*, olei maſticis *drachmam*, euphorbii *drachmam*. Euphorbio *non eſt utendum* ſolo: *nam* tenues *exhaurit* partes, *reſtagnantibus craſſis*.

HUMIDOS ARTUS CORROBORANTIA, & ALTERANTIA.

INTUS.

Victus. *Eadem* remedia quæ *caput* firmant, ſtabilient *articulos*. Omnis *largior potus* abſit: *nam* feroſis ſuccis *aditum* præbet ad peripheriam *corporis*, ac unà *quæ craſſa ſunt*, rapit. Aquâ chalybeatâ *diluatur* potus. *Vitentur* piſces *ſquammis* carentes, & viſcoſi: lac *obeſt* & caſeus. *Obſervandum.* *Abſint* quæ carnes *ſemiputrefactæ* ſunt, ut *teneriores* die fiant: non enim quomodolibet *teneræ* carnes ſunt *recentioribus* ſemper *præferendæ*; nam *in diu mactatis* animantibus *teneritudo* ea, veluti *putredo* quædam eſt, vel primum *ad eam* veſtigium, *dentibus* quidem *facilis cibus*, ſed *venis* futurus *gravis*, à putredine. Famem *non eximat* menſa. *Venus* inutilis eſt. *urinalia remedia* fugienda, niſi *corpore mundo*. Sint *carnes* aromatibus *adſperſæ*: & *coctæ* odoriferis cum herbis. *Radix* enulæ campanæ. *Accipe* conſervæ betonicæ, roriſmarini *cujuſque ſemunciam*, caſtorei *drachmam*, ſyrupi de pomis *quod ſatis ſit* ut fiant *boli* quinque; *ſumat* manè

manè. Caſtoreum *recipientes* partes *modeſtè* calfacit.

Diamargariton *calidum*, aromaticum *roſatum.* Caſtoreum, amygdalæ *amaræ*, ſchœnanthos, ſpica, abſinthium, laurus, hypericum: *ivæ* pulvis *ex conſervâ* betonicæ, *cum* terebinthinâ & caſtoreo, *cerebrum* leporis *aſſum.* Ab uſu *balnei ſicci* theriacam ſumat, & *ſudorem* promoveat. aromata: thymus *aridior* cum *vino* propinatur. mumia. tormentilla. *Remedia.*

Decoctum ligni guaiaci, & ſarzæparillæ, & radicis chinæ, *cum* melle. *Vinum* cydonites: *vinum* ſalviæ, aut ivæ, vel guaiaci: *nam* in doloribus longis *à phlegmate* obortis, *vina medicata* mirè auxiliantur. *Decoctum* ivæ moſchatæ, vel betonicæ; *cum* melle roſato. Thymi ſicci *ſemuncia*, ex oxymelite. Succini *drachma ſemiſſis*, ex decocto ligni Indici. *Præcellens* jam coquitur *remedium* ex ſaſſafras ligno & cortice: *quod calet* ſecundo, *ſiccat* tertio ambitu. ACCIPE ligni ſaſſafras *cum* ſuo cortice, *aſſulatim* confracti *ſemunciam:* modò *recens* fuerit; nam *aliâs* ſurgere licet *in uncias tres*, aquæ optimæ *libras quinque:* macera *fictili in novo* horas duodecim: *lentè* dein excoquantur *duæ tertiæ partes.* ſumat hauſtum *manè* & *veſperâ.* Scribit *Monardus*, ſingulari experimento *ſe didiciſſe*, id auxilio fuiſſe his, qui *diſtortos pedes* & *manus* ex arthritide *habebant.* *Potanda.*

FORIS.

ARTUBUS HUMIDIS *admovenda.*

Cucuphæ, & errhina *capiti* admota *opitulantur.* Fiant *frictiones ſiccæ*, cum *manu* vel *panno* calido. ACCIPE ſalis, aluminis, ſiccatorum & *tenuiter* pulveriſatorum *cujuſque manipulum*, nucis moſchatæ *ſeſcunciam:* colligantur *in ſacculo*, eoque *manè* articuli *fricentur.* Vel SPONGIA nova imbibat *vinum auſterum*, quod accepit *vim* ſalviæ, caryophyllorum, roriſmarini, betonicæ, ſtœchados; *ac iterum* ſiccetur, & hâc *fricentur* membra. *Sal* oleo *omphacino* intritum, & *in articulos* frictione adactum. *Aqua vitæ* quæ ſalviæ *vim* accepit, vel *granorum* juniperi. *Lintea calida* perpetuâ repetitione *admota.* Lapathum, furfures, abſinthium, anethum, & *quæ* flatus *diſcutiunt*, hîc remediantur. *Sacculus.* *Simplicia.*

Aër balnei ſulphurei; vel *nitroſum* balneum: *evaporatio* ex lateribus, vel ex ſale, nitro, & ſulphure. *Suffitur* bombax vel lana *ex digerentibus & ſiccantibus*, ac parti *admovetur*; ut ex myrrhâ, ſtœchade & marcaſitâ.

Fotus & ſuffitus. Suffitus: foliorum lauri, ſalviæ, hyſſopi *cujuſque manipulos duos*; coque *ex vino*: lapides igniti *hoc conſpergantur*: manè & veſperi *admittat* hunc vaporem *toto corpore*, loco calido: *ſub exitum* hauriat *drachmam* theriacæ, ac *in lecto* ſudorem *eliciat*. Columbarii aër *à proprietate occultâ* valet, ut *in Paralyſi*.

Podagra. In Podagra: *Accipe* ligni juniperini, *in ſcobem* deraſi *libras duodecim*: coque *ex aquâ* in lebete magno, donec *tertia pars* fuerit exhauſta: *tum unà* lignum *projice* in labrum; & *in eo* æger *umbilico tenus* ſedeat. *Fotus* ex decocto *majoris tithymali*; vel cum *oleo* imponatur. *vinacea calida*, ubi *vina* parantur.

Cautio. Sed *Cautio* adſit, ne *digerentibus fotibus* utamur, *niſi* fusâ materiâ. *Fotus* ex muſco fagi, ex vino auſtero: *muſcus inſuccatus* ſuperponitur *parti*.

Lixivium. *Veteres* artus *humore* tumentes *tritico* vel *lapidi ſarcophago* imponebant: nos *ſalſis lixiviis* utimur: *Accipe* lixivii veteris *libras decem*, ſalis *libram*, nitri *ſemilibram*: coque ad *octavæ partis* exhauſtionem; hoc eſt, *dum* ſal *liqueſcat*: artus *horæ ſpatio* imponat, *manè & veſperi*, ante paſtum. *Lixivium* ex cineribus ilicis, fagi, quercus, prunorum, *cum* alumine.

Balneum. Balneum *fiat* ex vulpe, & catulis exenteratis excoriatisque: *adjice* ſalviam, laurum, roremmarinum, rutam, *radices* pyrethri & acori; *flores* chamæmeli, & meliloti. *Accipio* ſulphur, picem, alumen, ſalem, argillam; *ſacculo* includo, *in aquâ* coquo, *ut fiat balneum*: nam *huic malo* ſuccurrunt *thermæ* ſulphureæ, nitroſæ, ſalſæ, & bituminoſæ.

Ad podagram. Lixivium ex fagi cineribus *paratur*, ter aut quater *colatur*, tantum vini *admiſcetur*: aluminis *unciæ duæ* adjiciuntur: *calfiunt* ita ut non ferveſcant: *Podagræ* auxiliatur, *manè & veſperi* adhibeatur, *ante cibum*, calidè. *utilè*, cùm malum *paroxyſmum* minatur, & *poſt*: quater aut quinquies *in ſeptimanâ* utatur.

Illitus. Illitus *ex oleo* euphorbii, *cum oleo* maſtichino. Opitulatur *oleum* maſtichinum *cum* caſtoreo. *Mercurius* extinctus *cum oleo* chamæmelino & caſtoreo; *axungia* taxi, vul-

vulpis, urſi, tauri, apri, equi, & hyænæ: *hu* ſemper *additur* caſtoreum. *Diſcutit* membris *conceptos ſuccos*, ac firmat, *lutum* thermarum ſulphureum, & *fimus* recens: *farina* lupinorum, orobi, fabarum, & hordei; *coquuntur* ex vino & aquâ. *Cineres* ſtipularum fabarum, *cum* unguento veteri. *Auguſtus*, ut ſcribit *Suetonius* coxendice, & femore, & crure ſiniſtro *non perinde valebat*, ut ſæpe etiam inde claudicaret; *ſed remedio* arenarum *atque* arundinum *confirmabatur*.

Oleum terebinthinæ, ſulphuris, galbaneta; *unguentum* de bdellio, *oleum* myrtinum, *unguentum* Agrippæ, Martiatum *unguentum*, & de vulpe: *Oleum* liguſtrinum & ſambucinum; *oleum* fraxini, *per curvum vas* diſtillatum; *oleum* ligni guaiaci, & de hermodactylis. *oleum* viperinum *cum* vulpino. *oleum* ex foliis & floribus hyſſopi. *oleum* ex iride alba. *oleum* leucoii. *oleum* de hermodactylis, *flatus* diſcutit. *Olea & unguenta.*

EMPLASTRUM: *Accipe* picis nigræ, gummi elemnii *cujuſque ſeſcunciam*, ceræ, axungiæ *utriuſque unciam*, thuris, hermodactylorum, radicis iridis, ſulphuris *ſingulorum drachmas tres*, olei irini *quantum ſatis erit*, ut fiat *emplaſtrum*: exſorbet *madentem materiam* ex articulis. *Emplaſtrum* nuchæ *impoſitum* ex ſinapi. Iberidis *radix*, ex adipis ſuillæ *æquis partibus*: fiat Cataplaſma; *digerit*. Fabæ *recentes*, coctæ *cum* fimo porcino. *Cinis* ſtipularum fabarum, *cum* axungiâ. *coque* rorem marinum *in oleum*, dum *ferè* areſcat. *Emplaſtrũ.*

SACCULI: *Accipe* milii uſtulati *pugillos quatuor*, orobi, furfuris macri *cujuſque pugillos duos*, florum chamæmeli, ſummitatum anethi, vel ſpicæ, aut foliorum rutæ *ſingulorum pugillum*, cymini, cari *cujuſque drachmas duas*, baccarum lauri *drachmas tres*, caſtorei *ſemidrachmam*: fiant duo *Sacculi interbaſtati*, eâ magnitudine quâ *totum ventrem* complectantur; qui *calefacti*, viciſſim *admoveantur*. Tympaniti ac colicæ ventoſæ *etiam conferunt*. SAL tuſus, aſſatus, ac oleo *incoctus*, ſacculo *incluſus*: quidam *ſicco ſale* utuntur *cum* furfuribus, *floribus* chamæmeli, & *ſemine* lini. *Sacculi.*

Cataplaſma ex furfuribus, ſapâ; *parum* ſalis, & *ex ſemine* anethi; *fiat* exigua ebullitio: *præclarè* ſævientes dolores *ſedat*. Si fuerit *à pituitâ craſſâ*, erit reprimendum *quod influit*; diſcutiendum *quod influxit*: & ſi *indurârit* materia, *priùs* molliendum; *Tertiò*, ne iterum ſuccreſcat *materia*, *Cataplaſma.*

intemperies frigida *erit tollenda* : quæ obtinebimus ab hoc EMPLASMATE: *Accipe* micæ panis triticei *cum* furfuribus *manipulos duos* : parum *coquantur*, ac adde *pulveri* chamæmeli, & meliloti *cujuſque manipulum*, croci *ſcriptulum*, olei chamęmelini & roſarum *uncias duas* : ſi durities *magna* fuerit, *addes* adipes. *Cùm* ſubſiſtit fluor, *loco* roſati olei *miſcebimus* anethinum. *Si* tenuis pituita *vitium* fecit, *emollientibus relictis*, erit diſcutiendum, *ut* ſale, & balneis ſulphureis, *niſi ſqualleat* ab ariditate *corpus*, aut æſtu *Sirius flagrârit*, vel cruditatum *in corpore* plena fuerint omnia: *his enim* noxiæ *ſunt* Thermæ.

Obſervatio.

CAUTIO: *Non ſint* hæc remedia *nimis* calida; nam ea *cutem* à ſiccitate *denſant*, ac tenue *exhauriunt*, reſtibili craſſo. Si *tenue* diſcuſſum fuerit, *ilicò* ex dialthæâ *fiat inunctio*, vel admoveatur *emplaſtrum* de muccilaginibus: *dein excipiat* pars *fumum*, ex aceto, lapidi molari, candenti *ab igne*, injecto: *iterumque* emollitis duris, *ad fumum* redeundum.

ARTUS SICCOS CORROBORANTIA, & ALTERANTIA *in eos effuſam* MELANCHOLIAM *extra venas*.

INTUS.

Simplicia.

Quæ *cerebrum ſiccum* firmant, eadem *juncturas* & *nervos labefactatos* erigunt. LAC, papaver, rapa, poma, malva, ficus, *nuclei* pinei: *medulla* nucis Indicæ. *vulpinus* adeps ſiccatus. *Juſcula* caponum & carnium *cum* violis, malvâ, & hordeo, radicibus bugloſſi. *Capita* agnorum, & vervecum, & vitulorum: *pedes* vitulini: gelatinæ: *Jus* carnis. & *cætera* quæ medentur *ex inanitione* affectibus. *Conſerva* bugloſſi, boraginis, violarum, roſarum. *manus* Chriſti, diamargariton. Terebinthina *cum ivâ* & *caſtoreo*. cucurbita, paſſulæ.

Conſerva & ſpecies.

MELANCHOLIAM *in* ARTUBUS ALTERANTIA.

Iva, juniperus, melilotus, fumaria, borago, ebulus, betonica, ſalvia, enula campana, centaurium *minus* : guaiaci *decoctum*, vel ſarſæ parillæ, aut chinæ, & ſaſſafras, *cum floribus* cardui benedicti. Lupuli, Regionis *mutatio*, & ad madidius

dius clima *migratio*. Cibus, potus, motus, omnia *madorem* augeant. Balnea jam narrata, ac fotus. *Adeps* urſinus, leoninus, canis rubri, *oleum* antiquum. Galbaneta: *Attamen* cuncta ſint remixta *his* quæ molliendi vim *ſortita ſunt*, ut adipe humanâ. *Illitus.*

FORIS

ARTUBUS SICCIS *admovenda*.

Fotus, & *Balnea* ex lacte, vel aquâ dulci: *incoqui* illi *poteſt* malva, althæa, violaria, ficus, verbaſcum, branchá, ebuli *radix*, bugloſſum, thapſus barbatus, parietaria. *Radix* malvæ, liliorum, rapæ, narciſſi: *coquantur* cum vulpe. *Balneum* ex malvæ *manipulis quatuor*: & capitibus *vervecum*, ex aquâ: *addimus* lactis *libras ſeptem*, butyri *libras duas*. Caules *ex cereviſiâ* cocti. *Natatio* in oleo *olivæ*: & in aquâ *œſypi humidi*: vel in lixivio *dulci*; aut *hydrelæo*. *Fotus & Balnea.*

Suffitus ſub papilione, *injectis* ignitis *lapidibus* decocto. *Balneum* Divi Cornelii *apud Aquiſgranenſes*, confert *tumoribus duris*: nam *mollit* & *diſcutit*.

Vnguentum ex bdellio *Meſuæ*. Illinuntur ἄκοπα unguenta: *Accipe* muccaginis radicis althęæ, ſeminis lini, fœnugręci *cujuſque unciam*, medullæ cruris vaccæ *ſemunciam*, adipis porci colatæ *unciam*, olei liliorum *ſemunciam*, croci *parum*: ceræ *quod ſufficit*; fiat *Vnguentum*. Hirundines viventes *contunduntur*; his additur *medulla* cruris vituli, *cortices* nucum juglandium, caryophylli, *aliquid* ceræ: *digeruntur* in fimo: & in balneo *coquuntur*, exprimuntur: *fiat* unguentum. *Vnguentum* Agrippæ, & Martianum: *unguentum* roſatum, dialthęa. *Succus* florum geniſtæ, *cum* axungiâ, *coctus* in unguentum. *Oleum* exſtillatum ex ammoniaco, *oleum* violarum, lumbricorum, amygdalinum dulce; *gummi* ſoluta *in vino*, ut opopanax, ammoniacum, bdellium, *cum* oleis. *Adeps* canis rubri, humanus, & taxi, murisque montani, arietinus, *cum oleo* amygdalino dulci: *oleum* nucis myriſticæ *cum adipibus*: vulpis *adeps*, pix: *oleum* jaſminum: butyrum; *oleum* ſambucinum. *Secretum* quorundam *remedium eſt* oleum *diſtillatione eliquatum* ex oſſibus humanis, *cum medullis*: id enim infractum contumacemque omnem dolorem *eximit* artubus. *Accipe* olei cannabini *ſemilibram*, vini albi *libram*, pedis leonis *manipulos duos*: bulliant *ad exhauſtionem* mediæ partis. *oleum* lini. *oleum* ovorum, *Illitus.* *Oleum & adipes.*

Linimentum. *cum medullâ* cervi aut vituli. *oleum* nucum Indicarum. *Linimentum:* Accipe *olei* laurini, chamæmeli, roſati, *unguenti* populeonis, *partes* æquas; *olei* lumbricorum *partem* mediam.

Emplaſtra & Cataplaſmata. *Ceratum* Philagrii, & œſypatum, & è ſtyrace. *Emplaſtrum* de muccilaginibus, oxycroceum, diachylon, & de meliloto, & apoſtolicon, & ceroneum. Arum *cum fimo bubulo* admotum. *Cataplaſma* ex verbaſco. cereviſia *Gedana* cocta *cum cumino*, hermodactyli *cum lacte*. Hoc *eximit* omnes dolores: *Accipe* ſucci radicis ebuli *uncias octo*, axungiæ porci maſculi, & caponis *cujuſque uncias binas*: miſce; *pone* in vitro, quod *paſtâ panis* circundatum *pone* in furno, *horas octo* vel *novem*: fiat unctio; *convulſis* quoque opitulatur. *Cataplaſma* ex radicibus althææ, farinâ lini, micâ panis. Et *radix* althææ trita *cum axungiâ* porci *veteri*, podagram *intra triduum* ſolvit. *cataplaſma* ex lumbricis & vulpino *oleo*. Vel caſſiæ *unciæ duæ*, cum *oleo*, vel *ſucco* ſolatri. *Aliud:* panis ſecalinus *ex lacte* coctus, *cum* ovi *vitellis duobus*, & croci *ſcriptulo*. Pulmones *ex vivis animalibus* exempti, *ac unctis partibus* ſuperpoſiti dum calent; *ac iterum decoctis* mergantur. *Pelles recentes* felium, & vulpium. EMPLASTRUM: *Accipe* bdellii pinguis, *adipis* vituli, ammoniaci, iridis *ſingulorum drachmas duas*, opopanacis, galbani, thuris, ſtyracis, *florum* roriſmarini *cujuſque drachmam*, piperis *ſcriptulum*, fecis *olei* irini *unciam*, & ℥ ij. vini *quod ſufficit:* fiat malagma. *Accipe* carnem ſuillam ſalitam pinguem; *coque:* & in decocto *maceretur* caſeus antiquus, *& ſubigatur* in mortario, *ac tophaceis locis* admove. *Vel remiſce* pinguedinem *quæ dimanat* ex oſſe pernæ: *nam* illa *dolorem* ilicò *mitigat*. Pyrites lapis *cum* adipe ſuillâ. Thapſus barbatus, *foliis anguſtioribus* præditus, & *minutis*, cum butyro. *Quo* autem *modo* totius corporis *ſiccitas* caſtigari debeat, *docet* eleganter *Galen*, lib. 10. Meth.

Podagra.

Expedita ratio. CUM *in Italiâ* medicinæ operam dabam, *quidam* meorum præceptorum, *omnes* ferè *Arthriticos* hac ſerie *curabat:* primò *exhibebat* diaſebeſten, & electarii lenitivi *cujuſque drachmas ſex*; hinc materiam morbificam *parabat* ad excluſionem, *ſyrupo* betonicæ, eupatorii, & fumiterræ: *deinde* purgabat, *pilularum majorum* de hermodactylis, & maſtichinarum *cujuſque ſemidrachmâ*, cum *ſyrupo* de ſtœchade. *tandem roborabat*, terebinthinâ, *cum* ivâ, & caſtoreo,

IN

IN *omnium membrorum* corroboratione, *rectè ac ex lege artis* obſervari debent *Res non naturales*: Ut regionis mutatio, diæta, exercitium, animique affectus. *Oportet enim cuncta* agenda, admovenda, ſumenda, excludenda, *temperie quadam* moderata eſſe: *ut præclarè* reverendus ille *ſenex* dicebat, πᾶν τὸ πολὺ, τῇ φύσει πολέμιον τὸ δὲ κατ᾽ ὀλίγον, ἀσφαλές; hoc eſt; adeoque in univerſum, *nimium*, naturæ bellum *indixit*: quod verò viciſſim ac *ſenſim* fit, *tutum*. OBSERVATIO.

ID notandum in *Roborantium electariorum* uſu, quòd *quæ ſtudent* naturalis facultatis *robori*, jejuno ſtomacho *exhiberi debeant*: ſed ſi *coctrix vis* langueat *ob frigus*, à cibo *offerenda erunt*. Verùm ſi ſuccus *frigidus* ac *madidus* moleſtus fuerit, *duas horas antè* propinabuntur, *quò is mitificetur*. AD *Vitalem* vim *quolibet tempore* dexterè præſcribentur. AT *Animalem* facultatem *ſtabilient*, ſomni tempore aut mediâ nocte *propinata*. *Notandum in uſu electariorum.*

CAPUT XVI.

SANGUINEM ALTERANTIA, QUI EST PURIOR QUATUOR HUMORUM NUTRITIONI DICATORUM PARS. *Ad febres ſanguineas curandum res utiliſſima.*

HACTENUS eorum ſuccorum qui *extra venas* receſſerunt *hiſtoriam* peregimus; jam, *quibus medelis*, hi, qui *intus* in *venis* & *arteriis* ſtabulantur, *in priſtinam* flectantur *temperiem*, cùm *ab eâ* abrepti fuere, *videamus*. Hæc hiſtoria *ad malum* toto corpore *ſparſum* pertinet, *ut prior illa*, de quâ hactenus, ad *ſingularum partium* vitia ſpectabat: *quare* omne genus *febrium* hîc remedium inveniet. *Alteramus* vi remediorum, *interdum* unicum, *qui in vitio eſt*, humorem; *aliàs*, plures; *non rarò* cunctos, *cùm vitium* fecere. *Cùm* unicus *itaque* ſanguis *à naturæ lege* abiit, qui nempe κατ᾽ ἐξοχὴν *Sanguis* dicitur, *hoc eſt*, optimus ille *in venis* alimentarius humor, *eum puriorem* reddemus, *abſtergendo* ab eo *ſuccos excrementitios*: id fiet *provocando* lotium, & ſudorem, alvumque *ducendo*, ſi *ex officio* non reſponderit: *Secundò*, ſanguinem craſſum *attenuando*, tenuem *incraſſando*: calidum, frigidum, humidum, aut terreſtrem *temperando*. Quare *rectè* faciunt illi, qui *à venæ* *Purior ut reddatur ſanguis.*

Sanguis à ſecta vena ſervari debet.

ſectione ſanguinem *ſervari jubent*, dum pars quæque *ſuo loco* reſederit: *bilu enim flava*, ſublimem *maſſæ ejus* locum *tegit*; quemadmodũ *craſſamentum melancholicum* in fundum *fertur*. Hinc *reſtagnante* in *ſanguine*, quiſnam *ſuccorum* quatuor in vitio ſit, *oculis* facilè animadvertimus: ac in cognitionẽ *morbificæ cauſæ* ducimur, & *tutiùs remedia* (jam conſpicuâ in causâ) *admovemus*. Non tamen nos fallat *ſciolorum chirurgorum* opinio, *qui* apertâ *manus* aut *pedis* venâ. *dum* calente aquâ *exceptus pes* ſanguinem *reddit*, filamenta quædam viſcoſa *ſanguini* innatantia, *fundumque* petentia, *manu excepta* oſtendunt: ac *pituitâ* modis miris *contaminatum* ſanguinem *fuiſſe* aſſerunt: *falluntur*, ac Medicos *fallunt*; ſunt enim *fibræ* ſanguinis; *ſine quibus*, illabefactata *naturæ humanæ* œconomia, *diu* perſeverare *rectè nequit*, optimæ nutritionis, ac *virium* ſtabilimenti *auctores*: His enim depaſtis à *putredinis* vi, in febribus *peſtiferis*, ſanguis emiſſus *non concreſcit*; at calamitoſum id eſſe *ſæpe obſervavi*. Robuſtiſſimi *tauri* ſanguis, *fibris* abundat; ac propterea *effuſus*, ilicò *concreſcit*, ac *eâ vi* perniciem *Themiſtocli* intulit; *hauſtus* etenim in *caſei* duritiem *firmat ſe* in ventriculo. *contrariâ vi*, imbellium cervorum *ſanguis* non concreſcit, ob *fibrarum* vacuitatem. *Mulieres* in porcino ſanguine *fibras* agnoſcunt, *quem* ad farcimina *expetitum* ſtudioſiſſimè *atterunt*, dum, fibris fractis, *fluxus* evadat *ſanguis*.

Chirurgorũ inſcitia.

Sed jam *videamus* quænam ſint illa *remedia* quæ *ſanguinem* blandiorem reddant, HUMOREM EXCREMENTITIUM SEPARANDO.

HUMOREM EXCREMENTIUM SEPARANT.

Antidota: nam id *peculiari quadam vi* efficiunt. *Theriaca*, mithridatium, bezaar: maximè *ſi fuerint* corpore *frigidiore*, tempuſque *ſi fuerit* hybernum: *ſyrupus* de corticibus citriorum: *malum citrium* coquitur *in aquâ roſatâ* ad tabem; *aſpergitur* manu Chriſti; *decoctum* ſeminum citriorum, *meliſſa*, myrrhis, carduus benedictus, angelica, roſmarinus, pervinca, petaſitidis *radix*, ex vino *abſinthii*, dictamnus. *Et quæ* LOTIUM provocant, *talia* ſunt quæ *ſeroſam ſubſtantiam* gerunt, ut *ſerum* lactis, & *Anglorum* poſſettum, *quod fit* ex vino albo, & ſucco *petroſilini*, quibus *affunditur* lac bulliens: *cremore* abjecto, *utun-*

Miſtoria.

tur

tur ſero *ut vidi* cùm illis *medicinam* facerem. *opiatum* ex ſucco juniperino, *cum ſaccharo.* mulſa & liquiritiæ *decoctum.*

ET QUAE SUDOREM *eliciunt*, ut ea *quæ ſortita ſunt* *Sudorifica.* ſubſtantiam aquoſam, *quæ tamen* ad aëream naturam *abeunt*, ac tenuem compagem *habent:* talis eſt *aqua calida* thermarum, *aqua* hordei *tepida*, guajaci, vel ſarzæparillæ, vel chinæ, & petaſitidis radicis *decoctum.* Debet *ſudorificum* potentius eſſe *diuretico*; quale illud eſt, *quod*, ubi *de bile* hic paranda agimus, *deſcribimus.* Niſi febris *obſtiterit* immanitas, *utendum erit* calidioribus: alioqui, *diuretici illius* propinabimus *uncias duodecim.* Si pulvere *utendum*, tenuiſſimus *ille ſit*, ut capillorum Veneris, ceterachi, *cum* dictamno. Et capite De purgantibus, *ſudorifica* deſcribimus.

FORIS movent SUDOREM, *oleum* amygdalinum, *Foris.* *cum aquâ dulci*, ut laxetur *corpus*, & temperetur *acrimonia.* Avicenna *miſcet* quid *vini tenuis*, quo penetret: *lenis* fiat *frictio*, quò *pervadat* liquor. *Accipe* olei amygdalini dulcis, aquæ communis *ſingulas uncias duas*, vini albi tenuis *ſemunciam:* unge. *Sed* tunc *non adſit* flagrans febris.

ET QUAE ALVUM ducunt PINGUIA, *quale* bu- *Lenientia.* tyrum, oleum, ſpinachia, malva: *Quare* præclarè illud *Heſiodus*, Νήπιοι ὐδ᾽ ἴσασιν ὅσον ἐν μαλάχῃ μέγ᾽ ὄνεαρ: hoc eſt; & Stulti neſciunt quantum auxilii malvæ inſit: & Horatius; *Gravi Malvæ ſalubres corpori:* exiſtimo *per malvas*, cunctas herbas *ventrem* ſine injuriâ *mollientes* intelligi.

Et quæ VISCIDA & LENTA alvum *ſolvunt*, ut caſſia, ficus, pruna, paſſulæ, *unciarum duarum* pondus, *harum coctarum* ante paſtum *ſumitur.*

DULCIA ventrem quæ *laxant*, ut mel, ſaccharum, manna.

SUBAMARA, ut ſal, thermæ nitroſæ, & ſulphureæ; *jus* galli veteris, & pulli *validè excoctum.* AMARA in *ventris* ſolutionem ſunt *potentiora*, ut aloë: *ſyrupus* de fumariâ: *& quæ* ex his remixtis *committuntur.* Præterea multa *eorum* quæ leniter *ſanguinem* ab inquinamentis *fœdorum ſuccorum* abſtergent: *illa* ſcribemus *ubi* de lenientibus medicaminibus, & de modeſtè purgantibus.

At-

ATTENVANTIA CRASSUM SANGUINEM.

Subamara id officioſè *præſtant*, ut ſonchus, cichoreum, endivia, carduus benedictus, fumaria. *Syrupus* de limonibus, & de citrii acido; *oxyſaccharum* quatuor ſemina frigida majora. *Plurima remedia* hac facultate *inſignita* trademus *mox ubi de* pituitæ *præparatione*: qualia & *de bile* deſcribimus, *ubi*, quæ ejus *ferociam* domant, & *unà urinas* movent. *Succus* radicis fœniculi, *cum* oxymelite. *oxymel* in quo *ferbuere* frondes *nucis*.

INCRASSANTIA SANGUINEM.

Ea quæ frigent *ordine primo*, quæque madent *ſecundo*: ut lactuca *primis epulis* ſumpta, vel *ex aceto* elixa: *borago*, violaria, ſantala, bugloſſum, filicis *radix*: hinc *ejus* decoctum *fiſtulas* ex ſero *ſanguinis* obortas *curat*: papaveris *ſemen* & *flores*: Portulaca, & ejus *caules*; quos, ut aſparagos, *coquebat quidam*, æſtuanti ſanguini *in febri* obnoxius; *aceto* & pauco *oleo* condiebat, & *ſe maximè* recreari *eorum* uſu *affirmabat*, & nos obſervavimus. *Semen* althææ, *lenticula* paluſtris. *Iuſcula* vitulinæ carnis, *alterata* portulaca, lactucâ, acetoſâ.

Portulaca aſparagi.

Condita & conſerva. *Cydonia* mala; *ceraſa* acidula; *prunodactyla* quæ *Damaſcena* vocant, *ſaccharato liquore* macerata: *uva* immatura *ſaccharo* condita; *jujubæ*, ſebeſten: manus Chriſti *perlata*, cum *ſantalis*: BOLUS, *conſervæ* de acredine citriorum *drachma*: cum *ſcriptulo* boli Armeniæ. *Acetoſæ* conſerva, *ſaccharum* roſatum tabulatum, *diatragacanthum* frigidum: *conſerva* roſata & violata. *Pedes* animalium, & gelatinæ, oryza, pyra, poma; *ſymphyti* radix, & jus *in quo* ea coxit.

Potulenta. Omphacium, *ſyrupus* de agreſtâ, *granatorum* vinum & ſyrupus: POTUS ex aquâ, ſaccharo, & aceto: *ſed cautio* *Cautio.* *ſit* in hyſtericis, tenuibus, & in iis *quibus* mordet *acetum* inteſtina. APOZEMA clarum: *foliorum* lactucæ, endiviæ, portulacæ, violariæ *ſinguli manipuli*, jujubarum & ſebeſten *viginti*, quatuor ſeminum frigidorum minorum *uncia*, ſeminis althææ *drachma*, florum cordialium, & papaveris rhæados *ſinguli pugilli*, glycyrrhizæ raſæ *uncia*: coquantur *ex aquâ* hordei mundi; *in ſeſquilibrâ* colaturæ *diſſolve* ſacchari penidiati, *ſyrupi* violati *ſingulorum uncias duas*, diatragacanthi frigidi *drachmas duas*, ſantali albi & rubri

rubri *ſcriptulos duos*. Et quæ ſcribimus de *hebatis* roboratione.

CALFACIENTIA SANGUINEM.

Ea *primò ordine* caleant, ac madeant *ſecundo*, ut betonica viridis, ſumaria viridis, ceterachum virens, ſtœchas. *Et quæ enarravimus* ubi de cordis & jecoris *alteratione*. Mala citria *decem* conſcindantur *in multas partes*; ſummitatum ſcordii, boraginis *manipulus*; vini albi *libræ tres*; fiat diſtillatio: *accipe* duo cochlearia, *cum* theriacæ *momento*. ACCIPE aquæ vitæ *uncias tres*, roſarum rubrarum, ſantalorum, cinnamomi *cujuſque ſcriptulum*: macerentur; ac *trajice* per ſetaceum: *dulcorentur* ſaccharo roſato: *exhibe* unciam, *cum* pane calido. *Offæ* ex vino, ſaccharo, & *pauco* cinnamomo; *& ita* poma cocta. *Diſtillatum.*

REFRIGERANTIA SANGUINEM, *ac ejus* ebullitionem *ſiſtentia*.

Modeſtè *aperiant*, ut cichoracea, viola, nymphæa, lactuca *cocta* cum endiviâ, *pauco* aceto & butyro *adjecto*, vel ejus trunci *ſaccharo* conditi: cucurbita *ſaccharo* condita. *Fraga*, prunodactyla, ceraſa *acida*, aqua *hordei*, cereviſia *tenuis*, vini *abſtinentia*, aqua *cum ſucco* granatorum, ptiſanæ *ſuccus*, panatella. *Dulcia* fugienda, *quia* validè *nutriunt*, ut carnium *copia*. laudantur *portulacæ majoris* ſtolones. *aquæ* frigidæ *potio*: tamarindi.

Caphura, margaritę, manus Chriſti, *julep* violaceum, roſaceum & nymphęæ, *ſyrupus* papaveris: *Serapion* de ſoncho, *ſerapion* acetoſum ſimplex, *ſerapium* de endiviâ, & roſatum, granatorum, *de lupulis*, ex acidulâ, de citreis; *ſitim exſtinguunt*, maximè dantur dum *vigiliæ* non infeſtant: *ſiccant* putredinem, & venena *debellant*: Sit confectus *ſyrupus* ex maturis pomis, & herbis ſucculentis, *ne adſtringat*, ubi *febris putrida* urit: *Galenus* quarto ſimplicium *non prodidit* acetoſam *adſtringere*, ſed inquit ἡ ὀξεῖα ψυχρότης, λεπτομερής. hoc eſt: *acida frigiditas* tenuium eſt partium, modò *adſtrictio* abſit. Cum *decocto* cichorei, violarum, fumariæ, lactucæ, portulacæ, *hæc cohibent* ſanguinis *efferveſcentiam*. diaprunum *non laxativum* Nicolai, in Antidotario Florentino. ACCIPE *ſyrupi* limonum citreorum, ac de agreſtâ, *cujuſque* unciam: *ſyrupi* de endiviâ, & de prunis agreſtibus, ſi *fluxus* adſit, *cujuſque* ſemunciam; *aquæ* acetoſæ, *Serapia & julapia.* *Obſervatio.*

artc-

artemiſiæ, ſi *uterus* laborat, *aquæ* roſ. bugloſſæ, endiviæ *cujuſque* uncias tres: *aromatiſetur* drachmâ *ſantalorum* alborum. *Aqua* diſtillata *ex anguria*, ſecretum *quibuſdam* remedium *in cauſo*: nam ilicò ſanguinis *æſtum* exſtinguit, ac *febrem* placat: *Averrhoës* illud memoriæ prodidit. Jus pulli *cum* acetoſâ, vel cucurbitâ. *Aqua* ex limonum *ſucco*, quæ *in calente balneo maris* vitreis organis *elicitur*, ſerapiis *remiſta*. aqua *ſolatri* in qua *perſicaria* maduit: quidam *putredini* Perſicariam *poſtea* conſecrant, ac id cœlitus *ad eximendum malum* facere exiſtimant. *Oleum* caphuræ *ex aquis frigidis*, ardentes febres & peſtiferas *abigit*. Accipe *ſucci* anguriæ *libras quatuor*, ſacchari *libras duas*: coque. Accipe *ſucci* granatorum acidorum, & dulcium *ſingulas binas uncias*: reſideant *per noctem*: poſtridie *adde* ſacchari violati *unciam*,& aqua roſatæ *tantundem*. Si pituitæ *quid* adſit, *rhodoſtagmati* ſuccedat *vinum*: hoc roborat *ventriculum* & *hepar*, ac proſtratum *appetitum* erigit. ſi *obſtructio* adſit, adde *aquæ* hordei, vel endiviæ *unciam*. Succus endiviæ, *cum* oxyſaccharo. *Decocti* prunorum *unciæ quatuor*, ſacchari violati *ſemuncia*. vel tamarindi. Accipe *conſervæ* roſarum, violarum, nymphææ, acetoſæ *cujuſque ſemunciam*, ſpecierum diarrhodonis *drachmas* duas, *ſyrupi* roſati, & de acredine citreorum *quantum ſatis eſt*, ut fiat *conditum*. Talia multa *de bilis* præparatione *ſcribimus*.

Secretum remedium.

SICCANTIA SANGUINEM.

Superflua *diſcutiendo*, ut fœniculum, petroſelini *radix* & *ſemen*: Punicum malum. daucus. *Et* quæ *amara* calent *in ſecundo ordine*, ut abſinthium, mentha, hyſſopum. *Talia* quæ *pectori* unà ſtudent. *Abincenna* dat lentes, & jujubas. *Dicet quis*, ſunt mali & craſſi ſucci. *Reſpondemus*, dat loco *remedii*, quòd *putredini* reſiſtant, & non loco *cibi*. Conſervæ boraginis *drachma*, boli Armeniæ *ſcriptuli duo*: vel ſcordii pulveriſati, *ſcriptulus*. margaritæ, cornua, *decoctum* ſarzæ, radicum chinæ, vel ſaſſafras, &c.

Lentes.

HUMECTANTIA SANGUINEM.

Unde *cor* madeſcat: quare *ſint* aquea, & lenem quandam viſcoſitatem *gerant*, ut *jus* pulli *cum* cucurbitâ recenti, vel anguriâ: *cucurbitæ* caro, *decoctum* ex floribus malvæ, violarum, nymphææ, boraginis; *cochlearum* aqua.

Syru-

SYRUPUS: *ſucci* depurati lactucæ, portulacæ, acidulæ, endiviæ, boraginis *ſingulæ unciæ duæ:* ferveſiant *parum*, ac colentur: *his adde* ſucci depurati *uncias tres*, ſucci limonum *uncias duas*, ſacchari albi *quod ſufficit:* coque ad *ſyrupi* conſiſtentiam: *aroma* illi afflетur *drachmâ* ſantalorum alborum, & *ſcriptulo* caphuræ; *refrigerat & humectat.* ALIUS: *ſucci* cucurbitæ, quæ *mazâ* obvoluta *in clibano* cocta fuit *unciæ ſedecim*, ſacchari albi *unciæ novem:* coque ad *ſyrupi* ideam. *Syrupus* de jujubis, de lactucâ, de nymphęâ, boraginis. Syrupi.

POTIO: foliorum lactucæ, nymphęæ *ſinguli pugilli:* fiat *decoctio* cum *aquâ* endiviæ: *Accipe* decocti *uncias quatuor*, ſyrupi de jujubis, oxyſacchari *ſingulas uncias:* ſubtiliorem *ſanguinem* caſtigat, refrigerat, & vias parat. *Hordei* decoctum, cum ſyrupo violato, vel cum julapio. *fructus*, ut poma. pyra, paſſulæ; *caro* vitulina. Potio.

COMPOSITA *quæ in uſu ſunt, puriorem ſiſtentia* SANGUINEM.

Syrupus de granatis dulcioribus, & de limoniis, de acredine citriorum, de bugloſsâ: *ſyrupus* de pomis ſimplex, *ſyrupus* de endiviâ ſimplex & compoſitus. *Aquæ* vel *Decocta* acetoſæ, pentaphylli, bugloſſi, ſcordii. *Conſervæ* florum cordialium & meliſſæ, *conſerva* roriſmarini. *his* miſcetur *ſemen* citriorum, & acetoſæ.

Hæc in ſanguineis febribus *ſuam utilitatem* agnoſcunt. *Vſus horũ.*

CAPUT XVII.

PITUITAM ALTERANTIA *intra venas contentam, quæ eſt purior quatuor humorum* nutritioni *dicatorum pars. Ad* febres pituitoſas *curandum utilis hiſtoria:*

PITUITAM quandoque *alteramus* eam, quæ eſt *in venis*, & eſt quarta pars *ſanguinis* alimentaria. Quæ enim eſt *excrementitia*, à ſanguine *ſeparata eſt*, ac aliquâ peculiari in parte *concepta:* de cujus *præparatione* antè egimus. Sed ab hac, *ſanguini* remixtâ luxuriante, *vocatur* ſanguis pituitoſus: De *hujus* præparatione *jam agimus*; commoditatem maximam *in tractandis* pituitoſis febribus *hæc hiſtoria* pręſtabit. *Alimentariam* itaque *Pituitã*, hoc eſt, quæ *Pituita multiplex.* *Vſus.*

in venis

in venis reſedit, *alterabimus* coctrice vi *hepatis* & *ventriculi* firmatâ, ac *expeditis utriſque viſceribus* ab infarctu *ſuccorum* : quin & modeſtum quendam *calorem* afflabimus *cum* hepati, *tum* ventriculo ; *ac urinalibus remediis* pituitoſum hunc *ſanguinis* ſuccum *abſtergebimus* ab inquinatis ichoribus, his *medicaminum* impulſibus *ad antiquum* ſplendorem, *nutritiamque* vim *revocari* poterit. *Hanc operam* nobis dabunt *remedia* quæ *ſine adſtrictione* calent, attenuant, incîdunt, & *quæ* detergent.

His itaque legibus *pituita*, quæ *à ſuâ naturâ* abiit, *ad priſtinam eucraſiam* revocari poterit, *hoc eſt*, ad ſuam qualitatem, & ideam *peculiaris ſuæ conſiſtentiæ*. Ita enim à ſummo DEO comparatum fuit, ut *cuncta* in corpore humano *rapido æſtu* torrerentur, *ni obſtaret* pituitæ mador ac rigor : *quod* enim in magno hoc mundi theatro eſt *aqua*, à quâ *cuncta* recreantur, id *in corpore* pituita. *Attamen* ut variæ ſunt *pituitæ* ſpecies, *ita* variè hæc *parari* debet. *Nam* ſi illa *ſalſa* ſit, parabitur *ſyrupo* de cichoreo, *cum* betonicæ *ſyrupo*. Si lenta, *præpara* melle roſato, *cum ſyrupo* de betonicâ & oxymelite, *cum decocto* menthæ. Ita *ſyrupo* de ſtœchade, *cum decocto* radicum aperitivarum, hyſſopi, cichorei.

Vtilitas pituitæ alimentariæ.

CAUTIO. *A validè ſiccantibus abſtinendũ.*

QUAE *pituitam* ad excluſionem *parant*, ineunte eorum uſu *non ſint validè* aperientia, *nec vehementer* æſtuantia : ne *materia* liquata ac fuſa, *majori mole* turgeſcat, ac *dolorem* inferat : *ſed* puriore corpore *in uſum* ducantur. *Quare* quæ remedia *ardentiorem vim* ſpirant, *viridia* decoctis *imponantur*, ne nimium *ſiccent*. Quod ſi *copia* viridium *abſit*, addantur *ſiccis* ſemina frigida, borago, aut paſſulæ. *Sin* tenuis pituita *in vitio* fuerit, ac *fluxa*, ut in catarrhis & arthritide *evenit*, non attenuanda erit, *dum* in fluore eſt, *nec quoque* multum *detergenda*. His remediis *locus* eſt in omni parte ; *attamen* quæ *parti* ſtudent *remiſceri* debent : *unde*, ex his maxima *remediorum* varietas *effingi* poterit.

Tenuis pituita.

ACCIPE *ſyrupi* ſtœchados, hyſſopi, byzantini *uncias tres*, cum librâ *decocti* betonicæ & hyſſopi. *Ita* de menthâ, calaminthâ, artemiſiâ, eupatorio, glycyrrhizâ, *cum* abſinthino ſyrupo, & oxymelite. *Aqua* verbenæ, ſaxifragiæ, meliſſæ, calaminthæ, inulæ, ſalviæ, majoranæ, ſatureiæ, hyperici, euphragiæ, menthæ, fœniculi, petroſelini, aſparagi, graminis.

Cautio adſit, ubi *multum diuque* apozematis *utendum erit*, ut tan-

ut tandem *cum eorum uſu*, paſtillos *robur* afflantes *hepati* committamus, ne *malum* in hydropem aut lienis *tumorem* abeat: *quales* ſunt *trochiſci* de abſinthio, *qui* efficaces ſunt; & *trochiſci* de eupatorio, de capparibus, de roſis *ſine ſcammonio*. Propinantur *à ſcriptulo*, ad drachmæ *pondus*: Ut, *trochiſcorum* de abſinthio *ſcriptuli duo*: cum *melle roſato* fiat BOLUS, vel *pilulæ duæ*: & mox *ſuperbibat* apozema; ita *ad remotiſſimas partes* ſeſe trajicient, aperient & roborabunt.

QUAE VENTRICULI COCTIONEM *promovent.*

Omnia *modicè* calfaciant *cum quadam aſtrictione*: talia ſunt, *cuncta* quæ *cibi* faſtidium *diſcutiunt*, ut abſinthium, & ejus *ſyrupus*. Sed *cavendum* ne uſu *aſtringentium* altiùs imbibatur *materia*. Betonica, mentha, chamæpitys, pentaphyllon, ruta, roſa, ſalvia, origanum, ſerpillum, pulegium *nauſeam ſedat*, ſatureia *quæ* & thymbra: *ſemen* aniſi, fœniculi: majorana. *Aqua* liguſtici, *ad inflationem* ſtomachi *præcipuè valet*. Galanga. lignum aloës, cinnamomum, nux moſchata, & *cætera* aromata: *cortices* citri: diaſpoliticon *Galeni*, apud Antidotarium Florentinum. *aromaticum* roſatum, diagalanga, diacyminum. *Simplicia.* *Species.*

Syrupus *conſervationis* corticum citriorum, & *conſervationis* myrobalanorum. *vinum* roriſmarini, *vinum* nobile, *mulſum*, anethinum *vinum*, mel *roſatum* colatum: *mel*, roſæ, aniſum, & crocum *vino* injiciuntur. *Decocta* aromatiſentur cinnamomo. *Accipe* ſyrupi ſtœchados, hyſſopi, menthæ, de radicibus *ſingulorum ſemunciam*, aquæ menthæ, betonicæ; apii, meliſſæ *ſingularum tres uncias*: fiat *Iulapium*, & aromatiſetur *drachmis duabus* cinnamomi & *ſcriptulo* zinziberis. *Potulenta.*

ELECTARIUM: *ſpecierum* aromatici roſati ex *deſcriptione* Gabrielis *drachmæ duæ*, pulveris diacalaminthis *drachma*: diatrion piperii *ſcriptuli duo*, conſervæ anthos, & roſarum *ſingulæ unciæ mediæ*, ſacchari *ſeſcuncia*, ſyrupi de menthâ *quod ſufficit*. ſumat *ſemunciam* ante cibum. *Electariū.*

Cibus *paucus*, coctu *facilis*, & qui facilè *diſtribuitur*: ſit *conditus* ſalviâ, roremarino, majoranâ. *Melicratum* in quo *coxit* hyſſopum, origanum, pulegium, thymus, *modò non* febricitet. *Victus.*

Emplaſtri de maſtiche, emplaſtri pro ſtomacho *ſingulæ unciæ*, galangæ, coralli rubri *cujuſque drachmæ duæ*: cum *Foris.*

 oleo

oleo cydoniorum, *fiat* ad ſcuti *formam*; tempore *paſtus* deponatur. UNGUENTUM *ex oleo* macis, *cum oleo* caryophyllorum; *adde* maſtichen, corallum, mentham, roſas, coriandrum, abſinthium: *unum* horum.

QUAE SECUNDAM COCTIONEM *in hepate roborant.*

Mulſa utilis pituitoſis: inimica bilioſis.

Ut *mulſa*, quæ hîc optimè *ad ſalutem* facit: *nam* pituitoſi *temperie* non ita ſunt *picrocholi*, nec *μεγαλόσπλαγχνοι*: his enim eſt *inimica* mulſa, *inquit* Hippocrates libro *tertio* De morbis acutis: *nam* ab illorum hepate *crudior mulſa* rapitur; *hinc* obſtructionem *parit*, ibique *flatus* ægrè diſſipabiles, & *æſtu* incendit *viſcera*, quæ accenſa *bilem* generant à *ſanguinis* ſecretione *ſegregatam*, quæ omni ſero *ſanguinis* exhauſta eſt, ac *craſſiore parte* ad inteſtina *detruſâ*, dyſenteriam *calamitoſam* excitat.

Duo autem ſunt *melicrati* genera, *unum* ex melle crudo, *alterum* ex coƈto: *priore*, tormina *ciet* Hippocrates *in gravidis*. Hodie *loco* melicrati *utuntur* hydroſaccharo, *ex librâ* aquæ coƈtæ, *cum* ſacchari *unciis tribus*, & *drachmâ* cinnamomi: *trajiciunt* per manicam Hippocratis.

Conferunt & vina *non vetuſta*, *odorifera*: ſalvia, hyſſopus, fœniculi *ſemen* & aniſi: angelica, ſcolopendria, capillus Veneris, fumaria, eupatorium & ejus *ſyrupus*, thamariſcus, hepatica, pulegium, chamæpitys, citriorum malorum *ſemina*, abſinthium, ſatureia, paſſulæ, ſerpillum, praſſium, betonica.

Species. *Aqua diſtillata* ex gentianâ, & *aqua* ex tenerrimis *foliis* eryngii.

Cinnamomum, cortices *citriorum*, calamus *aromaticus*, diarrhodon *abbatis*. BOLUS: conſervæ roſatæ *drachma*, theriacæ *drachma ſemiſſis*: nam ſcripſit *Averrhoës*, theriacam *prodeſſe* in febribus, *ubi adeſt* ſuccorum *pravitas*. Chinæ radicis *decoƈtum*, & guaiaci, & ſaſſafras: *ſyrupus* de hyſſopo. Juſcula *condiantur* caryophyllis, cinnamomo, *Conſerva.* galangâ. *Conſerva* florum cichorei, ſalviæ, capillorum Veneris, ſtœchados.

QUAE APERIUNT OBSTRUCTIONEM *ventriculi & hepatis: Detergentia, ῥυπτικά.*

Simplicia. *Ut* agrimonia *recens*, hyſſopum, pulegium, cichorium, eupatorium, pentaphyllon, pimpinella ſaxifraga, chamæmelum,

melum, aſparagus, lupulus, ruſcus; fumaria, tamariſcus; trichomanes, adianthum, dictamnus *Creticus*, ſtœchas, calamintha, mercurialis *cum* cicerum *decocto*: apium, *ſed* epilepticis *inimicum*, & fœtui & lactanti: intybi *omne genus*. abſinthium; ariſtolochia; centaurium, fœniculum, betonica, praſſium.

Radices ireos, rubiæ, aſari, cyperi, eryngii, valerianæ, pęoniæ, dauci, capparum, *quinque radices* aperientes. *Semina* aniſi, ſileris montani, hyperici, libyſtici, dauci; graminis *radices*, capparorum *uſus*.

Potio: ſyrupi de betonicâ, oxymellis ſimplicis *ſingulæ drachmæ ſex*, decocti betonicæ, & petroſelini *unciæ quatuor*. Ita ſi febris notha adſit tertiana, *miſcemus* agrimoniam, cichoreum, quinquefolii *radices*. Potio.

Et *lubentiùs* utemur *Syrupo* cichorei quàm de endiviâ, aut de ſoncho *ſyrupo*; *nam* ſcripſit *Galenus* cichoreum *refrigerare* ſine noxâ *ventriculi*, qui languet ubi *pituita* moleſta eſt. *Syrupus* acetatus; *diarrhodon* Meſuæ, in Antidotario Florentino: *ſyrupus* capillorum, *ſyrupus* de Byzantiis, & *ſyrupus* acetoſus ſimplex & compoſitus, & de radicibus; *ſyrupus* de duabus & quinque radicibus: oxyſaccharum, *oxymel* compoſitum & ſcylliticum: *hydromel*, quia his eſt *oureticum*. Cichorium. Syrupi.

Galenus octavo Methodi, *maximè* laudat *oxymel*; ſed *in febribus* accipiat magnam *aquæ* copiam. *Nam* oxymel *neque* calfacit *neque* refrigerat, aperit, deterget, & *non accendit* febres. *Galeno* laudatum *in omnibus putridis*, adeò ut nec *continuas* exceperit. *Dum enim* doceret *vacuato corpore* delendas *obſtructiones*, inhibendamque *putredinem*, examinat *cuncta* quæ *per febres* id poſſunt: *In alimentis quidem*, ubi refrigerandum, *ptiſanam* laudat, & *in frigidis* mulſam: & 8 Methodi *in medicamentis* oxymel *cenſet*: Oxymel, *inquit*, ſolum nec *febres* incendit, & ſtrenuè deterget, & aperit: Et libro undecimo *cunctis* ætatibus *utile* aſſerit: *Et ait*, aceti *acciſione* parari ut *nec tuſſes* excitet, *nec nervoſa* lædat, aut radat. *In febribus* præſcribitur *non refrigerandi gratiâ*, ſed *ad tollendas* obſtructiones, *detergenda* glutinoſa, craſſa *attenuanda*, & putredinem *debellandam*. de hoc etiam *diximus* libro primo, ubi de *Apozematibus*. Oxymel.

SPLENI aperientes *ſyrupi* conveniunt, *minùs* aſtringentes: *ait* HEPATI *minùs* aperientes, at *magis* ſtringentes. OBSERVATIO.

Qui tenues calidi ſyrupi, *acetum* accipiunt, LIENI *potiùs* dicandi, *quàm* hepati.

Trochiſci. *Trochiſci* de eupatorio, rhabarbaro, abſinthio. PILULAE, *Trochiſcorum* de abſinthio *drachmæ*, ſucci apii *quod ſufficit*; fiant *pilulæ decem*: ſumat *manè*, ac ſuperbibat *vini* uncias duas, *cum aquâ* graminis & caſſuthæ.

Apozema. APOZEMA: hyſſopi *manipuli quatuor*, ſalviæ, roriſmarini *ſinguli manipuli*: coque *ex hydromelite*, ad *tertiæ partis* conſumptionem; *utatur* pro potu, *ad dies quadraginta*. Aliud: capillorum Veneris, ceterachi, radicum fœniculi, & aſparagi *ſinguli pugilli*: fiat decoctio: *hujus* accipe *uncias quatuor*: ſyrupi de menthâ, vel cichorei, *ſi febricitet*, ſyrupi de duabus radicibus *ſingulas ſemuncias*.

ALIUD: *Syrupi* Byzantini (validè aperit, attenuat, incidit) *ſyrupi* de radicibus *ſingulæ unciæ duæ*, decocti artemiſiæ, *radicum* aſparagi, fœniculi, *corticum* capparorum *unciæ iiij*.

Cautio. *Cautio*: Ineunte morbo *præſcribemus ea* quæ moderatiùs *aperiunt*: alioqui *exhauriuntur* tenues partes, ac reliquæ *lapideſcunt* in invictum *ferè* malum. *Quare* primò *utemur* tenuantibus, abſtergentibus, aperientibus; *hac* ſerie: *Series.* *primò* melle roſato; *deinde* ſyrupo de duabus radicibus, acetato, *hinc* ſyrupo adianthi, endiviæ compoſito, Byzantino. *Vitentur* piſces, legumina, porcinæ carnes, & *ſatietates*. juſculis *radices* & *herbæ* incoquantur.

Notandum quod ſcripſit *Averrhoës* ſeptimo Collectaneorum, *ſe vidiſſe* aliquos, qui *ex immodico uſu* ſyrupi aceto ſi ſimplicis, *incurrêre* in hydropem: *Id fit*, quod ſyrupus ille *attenuet* craſſam pituitam, ac *in aqueum madorem* eam effundat. *Trochiſcorum* roborantium *uſu*, hic metus *declinatur*. *Hydropis metus.*

QUAE CALFACIUNT *jecur moderatè.*

CALIDIS tenuantibus *modeſtè* utendum, *ne ſeſe* in madorem *laxet* fuſa pituita.

Victus ratio. Ut *aër* calidus & ſiccus, *montanæ* aves; *condiantur cibi* caryophyllis, cinnamomo, pipere, hyſſopo, thymo; *vinum* tenue, & non dulce: *vinum* herbis *medicatum*. Succus *carnis* moderatæ, *ovorum* vitelli, paſſulæ, amygdala, *Febris.* ſtrobili, *id eſt*, nuclei pinei, piſtacia, porrum. *Si febris adſit*, eâ ineunte, *tenui victu* utatur *dies octo*, in jure pulli *cum pauco pane* (ſi vitium non in alimentali *conſederit* pituitâ) *hinc*

hinc pleniùs; *quia perennant* hæ febres. *Carnes fugiendæ* agninæ & vitulinæ; *nam fœtæ ſunt* in pituitam: *Quare* Oribaſius *ad Eunapium*, earum *uſum* etiam *in valetudinariis* improbat. *vitulinæ* lumbricis *fatigatis pueris* inimicæ ſunt: *nam & ipſi vituli* ex lumbricis *laborant*; indicio, *pituitescere* hanc carnem *ex facili*. *Vitulina caro.*

OBSERVANDUM, quòd ubi extra *naturæ* lineam *abiit* pituita alimentalis, *nunquam* tenui victu *in principio* utendum erit. *Dicet quis*, malè igitur *Celſus*, qui triduanam inediam *præſcribit* in cottidianâ febre. *Reſpondemus*, eum loqui *de eâ*, quæ fit *ab ingluvie*. Varianda itaque *victus* ratio, ut *pituita* fuerit calidior, algidior, benignior, vel pravior, *pepaſmi* expers, vel compos.

OLEUM laudat *Averrhoës*, idque ad *temperiem* nutare ſcribit, *adeò ut* pinguius *reddat* hepar: *ejusque ſubſtantiam* incrementis quibuſdam *ab eo* augeſcere *prodidit*, nobis *incompertâ* ac *abditâ* vi: & *affirmat* in ſuâ regione *homines* ſolere *carnes* oleo *incoquere*: Quod *Galenus* etiam prodidit, ubi *de ſimplicibus*, coquos *ſolere* carnes *oleo* incoquere, ut *ſuaviores* redderentur. *At nónne* Galenus *de attenuante victu*, dicit, *oleum* non attenuare? *dicimus*, ab Arabibus *commendari*, non quòd *incidat*, ſed quòd *hepati ſtudeat*. Vel oleum *mixtum* cum aceto *convenit*. *Oleum.*

Salvia, ireos *radix*, abſinthium, mentha & *ejus ſyrupus*, betonica, hyſſopus, thymus, *cortex* citrii, praſſium, calendula, menthaſtrum, pulegium, calamintha & *ejus ſyrupus*, meliſſa, nepita, ocimum caryophyllatum. *Glycyrrhiza*, aniſum, fœniculum, enula, angelicæ *radix*, cinnamomum, ariſtolochia. *Mel* roſatum, oxymel vel acetum mulſum, *decoctum* guaiaci *cum oxymelite*, hydromel *cum hyſſopo* & thymo: *ſyrupus* de eupatorio, & de praſſio. *mel* mercurialatum, *quod eodem modo fit* ut roſatum, *infuſis foliis* mercurialis: *ſyrupus* de hyſſopo, de ſtœchade. *Decoctum* fœniculi, ſtœchados, hyſſopi, ſalviæ, petroſelini. & *hoc* decoctum: *Accipe* ligni guaiaci raſpati ℥ ij. corticum ejuſdem ℥ ß. ſalſæ & chinæ radicum ana ʒ vj. *macerentur* in aquæ lib. iiij. & *coquantur* ad dimidium: *colaturæ* adde *ſeminis* cichorei & endiviæ ana ʒ j. ß. fiat *emulſio*. Si *febris* adſit, *aqua* ſaccharata, ex *ſaccharo* rubro.

Electarium diafurfurum, dianthos *cum muſco*, pleres *cum muſco*, diatrion *piperion*, aromaticum *roſatum*, diapraſſium, diacoſtum, diacalamintha, diaïreos, diacuminum,

num, diahyſſopum, diarrhodon *Nilei*, diacaſtoreum, diacaryon, diagalanga, diagaryophyllatum, dianiſum, diamarathrum, diazinziber, *tabulis* informata *hæc* dantur *ad ſemunciam*, vel *ad tres drachmas*.

CAUTIO. IN *febribus*, ubi *corpus* non aſſuevit *frigidæ*, ventriculo *debili*, aëre *frigido* ſint *potus* actu *calidi*: nam ubi *pituita* moleſta eſt, *ſtomachus* languet. *Plura*, ubi *de humoris* melancholici *præparatione*, cùm *ſanguini* mixtus fuerit.

QUAE DIURETICA.

Mulſa. Ut *Mulſa*, in quâ *nonnihil* ſalviæ vel cinnamomi *coctum* ſit: eſt enim *Melicratum* οὐρητικόν, inquit *Hippocrates*, ubi

Simplicia. nec ſunt *picrocholi* homines, nec μεγαλόσπλαγχνοι. Amomum, vel *ejus loco* ribes *nigra*, adianthum, centaurium, pulegium, ceterachum, aſparagi & *radices*, capillus Veneris, raphanus, & *decoctum* foliorum raphani, glycyrrhiza, ſemina *ad flatus*, carduus benedictus, chamædrys. *Et ea* quæ deſcripſit *Galenus* libello *De victu attenuante*. Fœniculi *ſemen* & *radices*, aniſi *ſemen*, ciceres, lupini, *radix* pæoniæ, graminis, ruſci, aſari, *quinque radices* aperientes, *ſemen* ſileris montani, dauci, ameos, rubia *tinctorum*.

Potulenta. *Lixivium* ex cineribus *juniperi* & vino *ad uncias quatuor*: validè *urinam* movet, adeò ut & *hydropicos* ſanet. *vinum* abſinthites. *Syrupus* acetoſus ſimplex, & compoſitus; *oxymel* compoſitum & diureticum, ſcylliticum, & ſimplex.

Vetus. VETERES, *herbas omnes calidas* in hydromelite *coquebant*: nam *acuit* earum *vim*: & melli *plurima commoda* adſcripſere, *adeò ut* decimam partem *immortalitatis* melli *tribuerint*. Sed in hydromele *obſervandum*, quoddam *fermentatione* fieri *vinoſum*, quod fugiendum ubi *caput* dolet: *nam id*, non aliter ac *vinum*, plethoricis cauſis *auget*. Hoc ſcivere etiam *veteres*: nam *Paulus* ab *Æginâ* 3. libro 6. ita ſcribit; *Hydromelum* quod à *Cebyrâ* adfertur *vinoſum* in parvis vaſis, *reprobandum eſt* in Phrenitide, *ut quod* pejora detrimenta *quàm vinum* in talibus *inducat*, & præſertim in *capitis* affectibus, & *ante* coctionem, *decoctio* cicerum & alkekengi.

POTIO: *Oxymellis* ſcyllitici, *ſyrupi* de duabus radicibus *ſingulæ ſeſcunciæ*, decocti *radicum* petroſelini, & ſaxifragiæ *libra*. ALIA: Foliorum abſinthii, caſſuthæ, florum ſambuci *ſinguli ſemimanipuli*, radicum aſari, liquiritiæ *drach-*

drachmæ duæ: infunde *vino*, ſumat *duabus horis* ab hauſto pulvere *diuretico.* Theriaca, mithridatium, triphera magna *ſine opio*, aurea Alexandrina, *conſerva* anthos, eryngii, ſalviæ, inulæ, ireos; cyphoïdes, *cortices* citriorum *conditi*, zinziber.

SYRUPUS cottidianis febribus *utilis*: radicum fœniculi, petroſelini, apii, bruſci, aſparagi *ſingulæ unciæ*, hyſſopi *unciæ duæ*, capillorum Veneris *ſemilibra*, menthæ, abſinthii, cichorei, ſcolopendriæ, lactucæ *ſingulæ unciæ duæ*, ſeminum frigidorum majorum, ſeminum violarum, bruſci, aſparagi, endiviæ & ſcariolæ *cujuſque uncia*, laccæ, ſpicæ, ſchœnanthi *cujuſque drachmæ duæ*: cum aquâ, ſaccharo, & melle roſato *fiat ſyrupus.* *In febribus cottidianis.*

Initio utatur *ſyrupo* acetoſo ſimplici, & de Byzantiis, *deinde* acetoſo *cum radicibus*, & oxymelle compoſito. *Seroſis* rebus *delectantur* renes, *ac illas* facilè *in ſeſe* rapiunt; ut *uterus* dulcibus *afficitur.* *Obſervatio.*

Obſervandum in febribus *mixtis* à pituitâ & bile, *quòd* quò prolixius *utendum* fuerit *Diureticis*, hoc magis *pituitæ* dicata remedia *in uſum* vocabimus. *Quare* ineunte *eorum* uſu, utemur *ſeminibus* frigidis majoribus; *at ultimò* radicibus aſparagi & petroſelini; *pedetentim* tamen *acceſſione factâ*: Nam *primò* accipiemus *unciam* ſeminum melonum, & ſeminis fœniculi *ſcriptulum*: hinc adjiciemus *ſemidrachmam* fœniculi, dum *in drachmam* evaſerit *acceſſio*; redeunte interim *melonum* ſemine *in ſemidrachmam.* His addemus *aquæ* hordei, aut *decocti* capillorum Veneris cum ceteracho *uncias octo*, vel *decem.* FOMENTATIO pubis & perinæi *cum decocto* parietariæ, *radicum* aſari, & petroſelini, *in vino.* *Series remediorum.* *Foris.*

CATAPLASMA ex parietariâ *coctâ* cum *vini* parte, *addito oleo* ſcorpionum, *pubi perinæoque* admotum. *Unguentum* Agrippæ, *cum oleo* ſcorpionum, *pubis* regioni *illitum.*

Fiant Apozemata ex hydromelite; etenim *robur* ferventium medicaminum *purius* ac *validius* in *hydromel* quam in *aquam* transfertur: *miteſcit* enim *vis* calidarum herbarum *affuſâ aquâ.* Veteres *tuſas ſiccas herbas* dabant ex *hydromelite.* Si acorem *petat* æger, *macerentur* radices coquendæ *horis ſex* in aceto acerrimo. *Aromatizentur* Apozemata *ſemidrachmâ* zinziberis, vel *duabus unciis* aquæ *cinnamomi* diſtillatæ. OBSERVATIO. *Hydromeliti calida incoqui debent.* *Quo modo offerenda.*

SI *Viribus* integris *tranſlatione* medicatarum virium *in diſtantiſſima loca* opus fuerit, *hæc remedia* coćta aut trita *in juſculo* guaiaci, & *cum* magnâ *liquoris* copiâ *offerantur.* De Diureticis *obſervationem* vide, ubi De bile.

CAUTIO. *A validis abſtinendũ.* A validè aperientibus *abſtinendum* in ingravidatâ fœminâ, *quæ*, cùm expedita *à fœtu* fuerit, *leniùs* illa feret. *Et ſemper* à moderatioribus *auſpicanda* erit *curatio*: quæ enim valentiora, *ineunte morbo* ac cruditatis cùm *plena* ſunt omnia, *præſcribuntur*, abſorbent *partes tenues*, ac craſſas *relinquunt*; fitque *inſanabile* quod primùm *curabile* fuerat. *Igitur* quinque vel ſex diebus, *mitioribus* paretur *ſuccus*, & excludatur.

Compoſita quæ ſunt in uſu alterantia pituitam, *intra*, *vel extra* venas.

CRASSAM PITUITAM *alterantes* SYRUPI.

Syrupus de eupatorio, de ſtœchade *compoſitus*: de calaminthâ, de ivâ, *oxymel* compoſitum & ſcylliticum: *ſyrupus* Byzantinus *cum aceto* compoſitus; *ſyrupus* de betonicâ: *ſyrupus* acetoſus, de duabus & de quinque radicibus. hi *cum quadam apertione* calfaciunt. OBSERVATIO: *Syrupi* qui *acetum* habent, maximè *calidi* & *attenuantes*, ſpleni *aptiores* ſunt *quàm* hepati. *Aqua & decocta.* *Decoctum* fœniculi, rutæ, eupatorii, ivæ, verbenæ, chelidonii, apii, ſatureiæ, petroſelini. *Decoctum*: quinque radicum aperitivarum, *temperatarum* in aceto *ſingulæ ſemunciæ*, origani, calaminthæ, hyſſopi, betonicæ, chamędryos *ſinguli ſemimanipuli*, aniſi, fœniculi *cujuſque drachma*, paſſularum *ſemuncia*, ſtœchados *utriuſque pugillus*: fiat coćtio *ex hydromelite*; in fine *adde* mel & acetum, & *iterum* ebulliat.

OBSERVATIO. *Series remediorum.* Si *febris* fatigârit, *eâ ineunte*, utatur *melle* roſato, *cum decocto* capillorum Veneris & bugloſſi: & *ſeptimo die* à præparatione *vacua*. Deinde *veniat* ad uſum *oxymelitis* ſimplicis & *ſyrupi* de duabus radicibus: *cum decocto* fœniculi, endiviæ, bugloſſi; *& à tertio die* vacuetur. Tertiò, cùm *aliquot dies* pax *à remediis* fuerit, dabimus *ſyrupum* Byzantinum, de radicibus, & adianthi: *cum decocto* fœniculi, abſinthii, bugloſſi.

Si *alimentaria* pituita *crimen* habuerit, *miti medicamine* utendum erit; *mellis* roſati, *ſyrupi* acetoſi ſimplicis *ſingulæ unciæ*,

unciæ, decocti cicerum, liquiritiæ, apii, ceterachi *unciæ quatuor*. aperit, incidit, attenuat, calfacit modeſtè; *id efflagitat* pituita naturalis; *imò* pulli *decocto* potiùs *includi* debent *alterantia* remedia.

TENUEM PITUITAM *alterantes* SYRUPI.

Syrupus de betonicâ, liquiritiâ, artemiſiâ, de pomis *compoſitus*, de ſtœchade *ſimplex*, de hyſſopo, praſſio, menthâ, abſinthio: *ſyrupus* de cichoreo ſine rhabarbaro compoſitus, *ſyrupus* acetoſus compoſitus, *mel* roſatum. *mel* violatum: *oxymel* ſimplex. hæc *lenem* aſtrictionem *habent* & abſterſionem. *Syrupi.*

Aquæ & *Decocta*, betonicæ, ſalviæ, hyſſopi, capillorum Veneris, praſſii, menthæ, euphragiæ, ſcabioſæ, polytrichi, abſinthii, eupatorii, majoranæ, roriſmarini, meliſſæ, fœniculi. *Potulenta.*

JULAPIUM: *ſerapii* de ſtœchade, de hyſſopo, & menthâ *quantum placet*, aquarum menthæ, betonicæ, meliſſæ *duplum*: aroma *infundatur* à cinnamomi *drachmis duabus*.

Si res *cum peculiari parte* fuerit, *quæ illi* ſtudent, *in quâ latet* materia morbifica, *copioſius* affundantur. *Obſervatio.*

CONSERVAE.

Acori, ſtœchados, roriſmarini, enulæ campanæ, cortex citrii *condita*, zinziber *conditum*, eryngii radices *conditæ*. *Conſerva & ſpecies.*

ELECTARIA.

Diamoſcum *dulce*, pleres *archôn*, pleres *cum* muſco, *electarium* de gemmis, diagalanga, diaïris *Salomonis*, & ſimplex: aromaticum roſatum *Gabriëlis*, diambra, diatrion piperion, diamoſcum. *Mithridatium* theriaca, aurea *Alexandrina*, trifera magna *ſine opio*. DOSIS eorum eſt à *drachmæ* pondere ad *ſemunciæ* molem, *cum aquâ* ſcabioſæ.

CAPUT XVIII.

Bilem alterantia intra venas contentam: quæ eſt purior quatuor ſuccorum nutritioni dicatorum pars. Commoda res bilioſis Febribus.

BILEM quandoque *alteramus* eam quæ eſt *in venis*, quam *alimentariam* vocamus; *quæ* longè *alia* eſt ab *Bilis varia.*

eâ bile quam *excrementitiam* dicimus. *hæc* cùm *luxuriat* in ſanguine, *bilioſum ſanguinem* tum eſſe *affirmant* medici. *Id cùm fit*, extra *naturæ* lineam *ſanguis* abit; *ac* ad priſtinam temperiem & moderationem *revocandum eſſe*, domitâ *bile*, ac ejus *ferociâ* accisâ. *Natura* clamat. Hoc fiet, *Primò*, temperando *rapido æſtu* incandeſcentem *ſanguinem* bilioſum. *Secundò*, ſi *facilem* reddiderimus *eventationem* arteriarum: *Tertiò*, hepatis παρέγχυμα, id eſt, *affuſionem carneam*, modeſtè incraſſando: *Quartò*, venarum *tenſionem* laxando: *Quintò* & poſtremò, *ſpiritus naturales* fovendo.

Quo modo.

Aquæ frigida antiquorum. *Antiqui* maximo ſtudio *captabant* AQUAM frigidam, quâ, *æſtu* incandeſcentem bilem, *ſub rapido Caniculæ igne* exſtinguerent: *quare* ex nivibus *eam* refrigerabant. *Athenæus* refert id *ex Alexi*, tertio Dipnoſoph.: ita & *Galenus* ſexto Epidemiôn *ſectione quartâ*, narrat *Alexandriæ Ægypti* ſolemne *fuiſſe*, ut Sole *tepentem aquam*, vaſis figulinis *injectam*, in feneſtris ad *ventorum* incurſus *exponerent*, ut totâ nocte *frigus* biberet; *dein* ante ortum *Solis* humi *poſitam*, foliis *lactucæ* & *pampinis* injectis *frigidam* tuebantur. *Plutarchus* ſexto Sympoſiacôn, *cotibus* & *ſilicibus* aquæ *injectis* id fieri prodidit. ſed *nobiliſſima* fuit *decocta* Neronis; *is enim* ut nivis *voluptate* ſine nivis *injuriâ* frueretur, *aquam ferventem* vitro *demiſſam* in nives, *refrigerari* curabat: *hoc voluit* Galenus *ſeptimo Methodi*, ubi δικόκτα Romanis *uſitatam* affirmat. *Iam* innoxiè *crudior* aqua *hauritur* ac jucundè, *affuſo* julapio *roſato* Alexandrino.

CAUTIO. *De aqua.* Sed in AQUAE *exhibitione* (quæ plerumque *bilioſis* expetitur) *Cautiones* obſervandæ ex *Hippocratis* ſententiâ, qui tertio De morbis acutis ſcripſit: Πλημμυρίδα τινὰ ἐμποιεῖ, οὐδὲ δίψαν παύει, ἀλλ' ἐπικραίνει χολώδες γὰρ φύσει χολώδει, καὶ ὑποχονδρίῳ κακὸν, καὶ σπληνὸς αὐξητικὸν, καὶ ἥπατος ἐστὶν βραδύπορον γὰρ διὰ τὸ ὑπόψυχρον, καὶ ἄπεπτόν ἐστι. hoc eſt: Madoris *abundantiam quandam inducit*, *quòd* bilem *quaſi* pituiteſcere *faciat*: *neque* ſitim *ſedat*, *quòd non ſit* meabilis aqua, *ſed* vehiculo *opus habet* aceto: *ſed* amareſcit, *& cunctando* putreſcit: *eſt enim* bilioſa *homini* bilioſo, *nam* degenerat *in bilem*: *&* hypochondriis *moleſta*: lienem *auget* *&* jecur, *ubi* phlegmone *obſidentur*, *ut qui in* cauſo *aquam* hauriunt *plenâ manu*, *his*, à liene æſtuante *attracta*, in epiploum *deponitur*: *atque* alvum ſtagnantem *reddit*: *nec* urinas *promovet*: *eſt enim* pigra *in meando*, nam eſt *frigida &* coctionis *expers*: ad hæc mala *iſtud etiam accedit*, *quòd ſit*

Lien.

ſtercoris

ſtercoris *expers*. Hæc mala *ſi abſint*, detur *aqua frigida*; nam *materiam* vacuat, *calorem* exſtinguit, & *corpus* humectat. *Detur* magna copia: *nam*, inquit *Averrhoës*, præſtat *morbum* reddi *longiorem*, quàm *ægrum* jugulari.

Modus utendi ſit, ut *primò* propinetur tepida, *hinc* frigida, *vel primùm* hauriat *cyathum* olei roſati, *ut muniantur* ventriculi *parietes*: ita antiquus medicus *docuit* Philumenus: *non tamen* crudam *dabant* antiqui, *ſed coctam* cum pauco melle. *Sed* ut commodè detur, *collimare debemus* ad res præter naturam, *nempe* morbum, cauſam morbi, & ad ſymptomata. *Si* materia morbifica *fuerit* craſſa & frigida, *ab ejus uſu* ſuperſedebimus: *Sin* calida ac tenuis *materia* fuerit, *hanc* propinabimus. *Sit morbus* calidus & ſiccus. *Res naturales* quoque explorandæ, ut *conſuetudo*, *habitus* carnoſus, *juvenis*. *Modus utendi.*

Eo tempore cùm *ſigna* coctionis apparent in urinâ, & *pulſus robuſtius* fuerit. *Quando danda.*

Iam tradendum quibus medelis *ad naturam* redire poſſit *Bilis nutritia*: ſi enim *extra venas majores* aliquam in partem *transfuſa* alteranda *fuerit*, id docuimus *ubi de variis partibus* ab illâ *obſeſſis*.

Quæ calorem temperant.

Ut lupulus, *aqua* graminis, roſa & ejus *ſyrupus*, & julep *Alexandrinum*, quod *libro primo* deſcripſimus: acetoſa *cum radicibus*, viola, cichoreum, dens leonis, ſonchus, bugloſſum, *quod* moderato madore *perfuſum eſt*, borago, endivia, lactuca, tuſſilago, capillus Veneris, aſparagi, graminis *radices* aceto *maceratæ*. Juſcula *alterata* herbis. *Semen* papaveris albi, cucurbitæ, citrulli, lactucæ, ſantala, tamarindi, paſſulæ, jujubæ, uva ſpina, ceraſa. *Decoctum* acetoſæ, cichorei, lactucæ, quinquefolii *radicis*, ubi *craſſior bilis*, cum *ſyrupo* acetoſo ſimplici, & violato.

Syrupus nymphęæ, *aqua* citriorum malorum; *ſyrupus* de endiviæ ſucco, & de endiviâ compoſitus. *Syrupi* acidi, limonum, aranciorum, citriorum acidorum; nam *ſitim* exſtinguit; *ſyrupus* acetoſus ſimplex, oxyſacchar: *emulſio* quatuor ſeminum frigidorum *cum* ſyrupis. *Syrupus* lactucæ & nymphęæ ubi *acrior* eſt *materia*, ac ubi *fervor febrilis* incandeſcit, ut *vigiliæ* cedant. *ſyr.* de ſucco acidulæ, & cucurbitæ. *Syrupus* capillorum Veneris; de agreſtâ, de berberis, cydoniorum, de ribes, portulacæ, jujubinus. *Cum aquâ* cicho-

cichorei, endiviæ, lactucæ, plantaginis, acetoſæ, limonum, portulacæ, nymphææ, roſarum, ſcolopendrii, capillorum Veneris, cucurbitæ, cucumeris, fumariæ, *cum ſyrupo* de epithymo ubi *uredo* adeſt.

CAUTIO. *Quæ* hujus bilis *ferociam* domant, *non ſint* purè *refrigerantia*, ſed unà *naturæ* ſtudeant; *eſt enim* Bilis alimentalis quæ *naturæ* gravis eſt: ut *ſyrupi* cichoracei, de ſucco acetoſæ, roſarum, de capillis Veneris; *ſumantur* cum jure *pulli* alterato *cum* aceto & cichoraceis.

Succus de ribes *coctus* cum *aquâ* hordei, *ſerum* lactis *cum* cichoraceis, ptiſanâ, *aqua* hordei, *ſyrupus* de roſis ſiccis, *cum* aquâ *datur* in Cholerâ. *Syrupus* de cichoreo *cum* rhabarbaro: *aqua* anguriæ *humectat* & *abſterget*: aqua *caſſuthæ*.

Potio. POTIO: *Syrupi* de ſucco acetoſæ, *ſyrupi* acetoſi ſimplicis, *ſyrupi* de ſucco cichorei *ſingulæ ſemunciæ*; decocti endiviæ, acetoſæ, hordei *unciæ quatuor*.

Decoctio herbarum *fieri ſolet* ex aquâ *ad tertias*. Sed decoctio *in duplici vaſe* magis probatur: *nam ita* vis herbarum *minimè evaneſcit*. Ut: Foliorum endiviæ, acetoſæ, boraginis *ſinguli ſemimanipuli*; aquæ *liberæ duæ*: coquò *per* ſex horas: *accipe* liquoris *uncias quatuor*, ſyrupi de ſucco acetoſæ, roſati recentis *ſingulas drachmas ſex*: miſce. *Accipe* ſyrupi endiviæ, capillorum veneris *cujuſque ſeſcunciam*, oxyſacchari compoſiti *ſemunciam*, aquæ lactucæ, bugloſſæ, endiviæ, acetoſæ *cujuſque uncias tres*; fiat *julapium*.

Obſervatio de infuſis. *Nobilior* tamen eſt *Infuſio*, maximè ubi putret *ab obſtructione* ſuccus; *validiùs* enim pervadit *quàm* decocta & aquæ. *Eſt autem* infuſio *duplex*; UNA, cùm *medicamina* funduntur *in aquam ferventem*, ilicoque *obthuratum vas* imponitur *cineribus* vel *furfuribus*, ut perpetuo calore *fruatur*: cùm *aqua* vim medicatam *bibit*, exprimitur: *Ut*, Foliorum endiviæ, acetoſæ, bugloſſi *ſinguli pugilli*, aquæ hordei *quod ſufficit*; fiat *infuſio*: & factâ *diligenti expreſſione* bibat *uncias quatuor*, cum *binis unciis* ſyruporum. *Altera*, cùm *infundimus* in aquam *non ferventem*, & totâ nocte *macerantur*; hæc, *non æquè* ac prima *vim* rerum injectarum *elicit*. Ita *Galenus* non veretur *uti* petroſelino *in tertianâ*: primo ad Glauconem. *Accipe* ſtillatitii liquoris endiviæ & roſarum *libram*, ſacchari albi *uncias quatuor*; coquan-

Julep. tur in *Julepum*; miſce *aquæ coctæ* duplum.

Sed

Sed *dicet* quis, *maturatio* fit *à calore*, cur igitur *præſcribis* res frigidas? *Reſpondeo*, non ad *coquendum* ſed *præparandum*: ita *in cauſo* damus *ſyrupum* nymphææ, & papaveris; *at tandem* paratâ materiâ *calorem* fovemus *ſyrupo* de boragine, capillorum Veneris, &c. *Obſervandum*: Galenum *octavo Methodi* laudare *ad hanc rem* oxymel: *Avicennam* laudaſſe *ſyrupum* acetoſum, quòd *ſaccharum* non *æquè* fervet ac *mel*; quare, *ubi* corpora *fuerint* calidiora, hoc *utemur* ſyrupo. *Poſtea* miſcemus *præparantibus* maturantia, *dum* manifeſta ſigna *coctionis* edantur. *Conſerva* roſarum, violarum, nymphææ, capillorum Veneris, *corticum* citriorum, bugloſſæ, boraginis, acetoſæ, *florum* papaveris rhœados. *Electarium* trium ſantalorum, roſata *novella*, de gemmis, diamargariton *frigidum*, diatragacanthum *frigidum*, diarrhodon, diacydonium. Dubium.

Quæ *facilem eventationem* præbent *à corde, arteriis, & pulmonibus*; ut *calor & ſpiritus vitalis* recreentur.

Vt roſa pallida; *ejus enim* tenuis *eſt* ſubſtantia; & maximè roſa *moſchata*, viola; *nam* alas *pulmonum* expandit *omnes*: meliſſa, *flores* bugloſſi, boraginis, acetoſitas citrii, lupulus, glycyrrhiza, paſſulæ, cucurbita, *ſemen* citrii, & acetoſæ, & frigida *ſemina*, poma *odorata*.

Syrupus ex foliis meliſſæ, *ſyrupus* acidi citriorum, de iujubis, de violis, de ſebeſten. de duabus & quinque radicibus, de cucurbitæ ſucco: *acetoſus* compoſitus *aperit* hepar & lienem, *ac* craſſam pituitam *exterget*: ptiſana, aqua *infuſionis* ſeminis pſyllii *cum* julepo *violaceo*: ſaccharum *penidiatum*. Ovum *in æqualem ſuccum* quaſſatione *verſum*, lacti ferventi *mixtum*, cum *pauco* ſaccharo. *Syrupi.*

Aër ſit *moderatus*, in madorem & frigus *vergens*. Irroretur *pavimentum* aquâ frigidâ, *cum pauco* aceto & aquâ roſatâ, *inſternatur* pampinis, *foliis* arundinum, ſalicis, nenupharis, cucurbitæ, cucumeris. *Parietibus* appendantur *lintea* aceto aut aquâ egelidâ *madentia*. Ut hoc *ſemel dicam*, Aër frigus *ducit* novem modis: *Primò* copiâ ac frequentiâ *ejus*; nam *Ariſtoteles* libro De reſpiratione *ſcripſit*, eos *qui in pauco aëre* reſpirant, *ſuffocari*; nam *ilicò* ille *caleſcit*, ut poſteà *non refrigeret*: quare ubi *magna* hominum *turba* calidum aërem *exſpirat*, ibi aſthmatici *vivere* nequeunt. *Secundò*, bibit *frigus* aër *ex flabello*, quia *novus* *Aër ut frigeſcat.* *Aëris unde frigus.*

aër

aër ad corpus *appellit*; hinc *Ariſtoteles* octavo Problematum *ſcripſit*, eos *qui currunt* magis *rigere* iis qui ſtant. *Tertio*, ex appoſitâ nive & aquâ *circa lectum*. olim *Saraceni* oblinebant *ædes* & *parietes* lutó, & papyro, *quæ eſt* juncus *in Ægypto* frequens. *Quartò*, parietes *fronde ſalicum* obducuntur, *vel linteis* aceto & aquæ *roſatæ* intinctis. *Quintò*, irroratione *areæ*: hinc *fontes* in cubili *parantur*, dicti *Silani* à Celſo, 3, 12. & à Lucretio, *libro ſexto*, in fine:

Corpora ſilanos ad aquarum ſtrata jacebant.

Sextò, ex Avicennâ, ſi *lecti* fiant *ſuper foveam* aquarum. *Septimò*, ut fiant *lecti* ex pilis *camelorum*, ut fit in Arabiâ: *hîc*, ex linteis *ſubſtrato* corio. *Octavò*, ut lectus *conſpergatur* herbis. *Nonò*, ut propter lectum *fragrantes fructus* ponantur.

Notandum. UBI ſcriptores *in febribus putridis* aërem *his* commodum *præſcribunt*, omnes *uno ore* affirmant *purum* eum eſſe debere, ut & *Galenus* ſecundo Methodi, *eum* frigidum & humidum *exigit*, quod *repetit* decimo Methodi. *Dico* jure *ita* decretum eſſe, *attamen* cùm Dogmaticen *profiteantur*, exiſtimo *remedia* ex naturâ *cauſarum morbificarum* proficiſci *debere*.

Obſervandum de aëre. Quare OBSERVATIONE dignum; *aërem* in his febribus *indicari* duobus modis: *Primò*, quo propriâ vi *ad robur corporis* refertur. *Secundò*, quo propriâ ratione *reſpicit* res contra naturam. *Primo modo* ſemper *indicatur* à viribus, ut *eas* ſervet ac ſtabiliat. Vires *habitant* in ſpiritibus *corporis*, ſuccis, & partibus ſolidis. *Spiritus* ſervantur *ſpiratione*; hinc *aër purus* eſſe debet *qui vires* conſervabit, & *moderatus* hic ſit aër. *At ſecundò*, indicatur *aër* à rebus præter naturam, *ut à materiâ morbificâ*: hæc aut *putruit* vel *putreſcere* potuit. *Si putruit* materia, *illi* opus erit *aëre* ſicco & frigido: *ut in peſtilentibus*, nam cum *putredo* adeſt, *ſeſe* ſociat *mador*. Propterea *Hippocrates* in magnâ illâ *Athenienſium* peſte, ligna odorata ac corallas *magnis* paſſim *accenſis ignibus* injici *curabat*: nam imitabatur *Acronem Agrigentinum*, qui, ut refert *Diogenes* Laërtius, *Empedoclis* phyſici *auctoritate* commendatus fuit, *primus* ſectæ Empiricæ *auctor*. Ita arte *correcto aëre*, Empedoclem *refert* Laërtius, *Agrigentum* à peſte *conſervaſſe*, factis viribus *ex coriis* aſinorum, *hiſque* ventis *expoſitis*; unde *illum* vocarunt κωλυσανέμαν: Quanquam *Plutarchus* libro *De curioſitate*

ente afferat, *illum* fiſſuras *montium* obſtruxiſſe, *unde* venti *in urbem* ſpirabant. Si *non fuerit* putrida *materia* corpore *concepta*, varius aër *utilis* erit, ut varius fuerit *ſuccus* morbificus, bilioſus, pituitoſus, aut melancholeſcens. CAUTIO tamen adſit, ne *res frigidæ* adſtrictionem *aëri* inferant: *nam* decimo Methodi jubet *Galenus*, ut etiam *ardenti febri* correpta corpora *tegerentur*, ne ita *obvia* eſſent *frigido aëri* ut adſtringerentur: *nam* ſemper *aliquo modo* tegi *poterunt* corpora; nec id *febris* impedit quæ *frigus* flagitat, quin *adſtrictionis* metus *vitari* debeat. *Cautio.*

Quæ jecoris *carnem tenuem* modeſtè *incraſſant*, *& acrimoniam* bilis *retundunt*.

Vt ptiſana tota, *quæ fit* ex hordei excorticati *parte unâ*, & *viginti partibus* aquæ; *coquuntur* dum *puls* fiat. *porcorum* pedes, & capita: *cydonia* mala; pyra; paſſulæ *cum acinis*, & pruna: berberis, ribes: *mala* Punica, citria, arancia: *piſces* ſaxatiles.

Bugloſſum, borago, portulaca, & ejus aſparagi *in acetarium cocti*: lactuca, nymphæa, viola, roſa, ſonchus, endivia: *folia* & *ſemen* acetoſæ: plantaginis *radix*, vel *ejus* liquor, *febres abigit*: cyanus *cum floribus ſuis*, hypericum. Far, zea, amylum, *ſemen* portulacæ; tamarindi, *hoc eſt*, dactyli Indici. *Aqua* tenerrimorum foliorum quercus *diſtillata*, cum *aquâ* ſucci limonum, *aqua diſtillata* lentis aquaticæ. *Aqua* portulacæ, plantaginis, roſarum, ſolatri: *aqua cocta* cum *aceto*: nam *acetum* corrigit *vitium* aquæ, & *auctor eſt* ut frigus *aquæ* magis pervadat; &, ut *ſcripſit* Hippocrates, *pituiteſcit* ab aceto *bilis*. Modeſtè *tamen* eo utendum, ne *nervi* lædantur. *Simplicia.*

Syrupus nymphææ, *conſerva* roſarum, *ſyrupus* papaveris *mirum in modum* ruentem *bilem* ſiſtit: *oxyſaccharum* ſimplex & compoſitum, *ſyrupus* de roſis ſiccis, *ſyrupus* myrtinus & cydoniorum: *ſyrupus* de granatis, de omphacio *vomitum compeſcit*. Diacodium *ſine ſpeciebus*, diamargariton *frigidum*: diarrhodon *abbatis*, diatragacanthum, trium ſantalorum *ſpecies*, omphacium, *ſyrupus* acetoſus ſimplex, *oxalidis* ſuccus, *ſyrupus* acetoſæ, oxyacanthæ *ſuccus* in turgidâ bile: *ſyrupus* de portulacâ, *cum pauco oleo* vitrioli. *Syrupi & ſpecies.*

ACCIPE decocti herbarum frigidarum *libram*, ſacchari albi *ſelibram*, vini granatorum *ſeſcunciam*, vel aceti *ſemunciam*, ſantalorum alborum *ſcriptulos duos*.

APO-

OBSERVATIO. APOZEMATUM *libra* aromatiſetur *cum drachmâ* ſantalorum. SI *ventriculus* firmior fuerit, & *aër* calidus; *utatur* actu *frigidis*; metu *maraſmi*.

Quæ venarum tenſionem laxant.

Aqua cucurbitæ præſtantiſſima eſt *adverſus* febres ardentes. *recens* cucurbita *recenti* paſtâ *veſtitur*: calente clibano *cum pane* aſſatur; aperitur, & *aqua intus natans* colligitur. vel *tota cucurbita* fruſtulatim ſecatur; *fictili novo* includitur, coquitur, & exprimitur: *ſaccharum* additur.

Liquor cochlearum, teſtudinum, nenupharis, tuſſilaginis, bugloſſi: *malua*: althæa, & *ex ejus muccagine* cum *ſaccharo* cocta *trochiſci*; borago, lactuca rubra illa & pinguis; *coque* folia lactucæ & endiviæ *cum* acetoſâ & *pauco* cichoreo, *cum* butyro & *momento* aceti. *radices* bugloſſi, *ſemen* althææ. *Cerebrum* ſuis commendat *Galenus* ad Glauconem philoſophum ſcribens; & *Avicenna* hœdi *cerebrum* laudat: *Montanus* exiſtimat *Galeni* textum *vitium* habere: ſed profectò *cerebrum* ſuis, *ſuo madore* bilis *ferociam* frenare poterit.

Potulita. Juſcula *pulli* alterata *foliis* lactucæ, & acetoſæ: *ptiſana* cum *ovi* vitello: panatella. *ſerum* lactis, *lac* aſinarum, *jus* galli junioris; *ptiſana* & *cibus* liquidus & ſorbilis: *aqua* hordei, *cerevifia* tenuis: *humidior cibus* fervorem *mitigat*. Paſſulæ, jujubæ, fructus *autumnales* maturi, non *mangonio* ſed *naturâ*. Gloriatur *Trallianus* ſeſe *domuiſſe* fructuum pomaceorum *uſu* ferociſſimas *tertianas febres*.

Fructuum coctio. *Obſervatione* dignum, *veteres* (ut elucet ex *Tralliano*) aliter quàm nos *fructus* coxiſſe: Perſica *inquit* (ubi de Tertianâ *agit* febre) *in vaporem* ſuſpenſa, & *ab eo ſolo* cocta, *velutique* condita: *Galenus*, ubi recenſet *ſcripta* Apollonii *ad dolorem capitis*, ſcribit *fructus* debere coqui *ad vaporem*. Hæc *Coctio* ita *peragebatur*: altam & *aquæ* ſemiplenam ollam *accipiebant*; illi *craterem* pro operculo *imponebant*, cui *fructus pomaceos* committebant, *ac blandè* coquebant. *Scripſit* D. Hieronymus *epiſtolâ* octogeſimâ tertiâ, *conſueviſſe* coquos *etiam phaſianos* hoc modo *ſuaviſſimè* coquere & parare *gulæ*. Nos *diviſa* poma *patinæ* imponimus, *mox* aliam *ſuperaddimus* pro tegmine; *ac ollæ* plenæ *aquâ bulliente* imponimus. *ita blandè* coquitur *fructus*. Melones *vehementer* commendat *Trallianus*, & cauliculos *lactuçarum*, cucurbitas, & cuçumeres.

Syru-

Syrupus violarum, nenupharis, de jujubis, de liquiritia, capillorum Veneris, boraginis, *ſyrupus* de pomis. *Ovum* concuſſum *lacti* ferventi, ac *ab igne remoto* inditum. *Syrupi.*

Quies *adſit* & tranquillitas; *nam ſcripſit* Hippocrates, *calidis naturis* deberi *ocium* & aquæ *potum*. Somnus *protractior*.

Quæ ſpiritus in hepate *naturales* temperie quadam *nutriunt*.

Nam eſt *bilis alimentalis* quæ *vitium contraxit*, non autem *excrementitia*: quare *plenius ſemper* alendi ſunt ægri *hujus calamitate* qui preſſi jacent. *Quare* & vinum *concedendum*.

Saccharum: id *in eo* notandum, quod *ſitiferum* ſit, quamvis *ſoboles ſit* ejuſdem arundinis, *ex quâ* Græci *ſacchar ſuum* hauſere: & *terreſtre*; ex arundinibus *longâ triturâ & coctione* paratum. Aſt *Græcorum* iſtud eſt, quod *arundines* ultrò exſudant, *ſeu ſucculenta pinguedo*, quam *fractæ arundines* fundunt, *ilicoque concreſcens* in pellucidum ſuccum; *tale ferè* cryſtallinum candum ſaccharum *noſtrum eſt*. Dulciarii *panes*, ut marſici, *poma ſuavia*, paſſulæ, *nuclei pinei*. *Saccharum veterum.*

Lac humanum & caprillum, *vinum* aquoſum, *ptiſanæ* cremor, hydromel, *jus* pulli *cum* acetosâ, endiviâ, & aceto. *Piſces* ſaxatiles & ſquamoſi, *panis* triticeus recens; *carnes* temperatæ, *alæ* avium. *Veneris* abſtinentia. *Conſervæ* florum cordialium. *De his* uberiùs, *initio hujus*, ubi De *alterantibus* hepar.

Quæ domant ejus ferociam, & urinas unà movent.

SALSA, acria, dulcia, *omnia* vitentur. *Succus* baccarum creſpini *cum julepo roſato*: uvæ criſpæ *ſuccus* in juſculis *coctus*, ribes, ceraſa acida.

Apozema: Radicum graminis & oxalidis *utriuſque binæ unciæ*, foliorum endiviæ, ſcariolæ, cichorei, acetoſæ, portulacæ, lactucæ, ſonchi *ſinguli manipuli*, quatuor ſeminum frigidorum majorum, & minorum *cujuſque drachmæ duæ*, apii & petroſelini *utriuſque drachma*, florum violæ & cichorei, boraginis & nymphęæ *ſinguli pugilli*: fiat coctio *ex aquâ* hordei *ad ſeſquilibram*: colaturæ *adde* ſacchari *quod ſufficit*, aceti acerrimi, aut vini granatorum *uncias tres*: aromatiſetur *ex drachmâ* cinnamomi, & *ſcriptulo uno* ſpicæ *Apozema.*

Z nardi:

nardi: *addi* poſſunt *ſucci* cucurbitæ *unciæ tres.* Si *leniendi vim* unà inferre velis, *adde* pruna *viginti*, vel tamarindorum *unciam*: aut ſyrupi violati ſolutivi, aut roſati *uncias quatuor*: aut ſyrupi de cichoreo *cum* rhabarbaro *uncias tres*: & ultimæ *doſi* infunde *drachmas duas* rhabarbari, vel *unciam* myrobalanorum: *detur* expreſſio. *Elegans* hoc eſt *in magnis febribus.*

Elegans in febribus. *Accipe* aquæ cardui benedicti, & cichorei *cujuſque ſelibram*, aquæ papaveris rhœados *uncias quatuor*, ſeminis lactucæ & cichorei, contuſi *ſingulorum ſeſquidrachmam*: macerentur *tepidè*: colaturæ *adde* ſyrupi violati *uncias tres*: vel de duabus radicibus, vel de endiviâ compoſiti: *parum* olei vitrioli, *quo aceſcat.*

OBSERVATIO. *Diuretica.* *Diuretica* ſunt *duplicia*; nam *quædam* ſunt *exactè diuretica*, ut calida & ſicca, *tenuium partium*: hæc *ſanguinem* fundunt ac attenuant, & *ichores à ſanguine* ſegregant, *qui* propterea *tunc facilè* effluunt: *talia ſunt*, dictamnum, calaminthha, *ſemen* dauci, ammeos, &c.

Alia ſunt & *diuretica non exactè*, quæ potiùs *ob tenuem ſubſtantiam* cient *urinam*, quàm *ob calorem*: ut ceterachum, *ſemina* frigida majora, capillus Veneris: *hæc utiliora* ſunt *febribus*, ob eorũ *frigus*. Galenus 11 *Methodi* utitur *diureticis* propriis & non propriis: *hinc Meſuë* cùm deſcribit *ſyrupum* de duabus radicibus, *miſcet* calida *frigidis*, ut unà *cum* materiâ morbificâ, & febri *pugnet*. At ſi *materia craſſa* fuerit, *nihil* frigidis diureticis *promovebimus*: Hinc *Galenus* ad Glauconem, *in tertianâ nothâ*, utitur *aquâ* in quâ *maduit* petroſelinum.

Ad febres. DIURETICUM *in omni febri*: Capillorum Veneris viridium, ceterachi *ſinguli pugilli*, aquæ hordei ferventis *unciæ decem*: fiat infuſio, & *à ſex horis* addatur *uncia* radicum petroſelini; *madeſcant* horis quatuor: *colaturæ* adde *emulſionis* ſeminum melonum *ſeſcunciam*, ſyrupi aceroſi ſimplicis *unciam*; miſce: *ſumat* ad uncias decem: *quia* mole *opus eſt* in diureticis. ALIUD: *emulſi* quatuor ſeminum frigidorum majorum *unciæ duæ*, aquæ endiviæ *quod ſufficit.*

Quæ autem *bilem* alicui parti *infuſam* placant, *ſcripſimus* in ſingularum partium *alteratione*, & *roboratione.*

Compoſita quæ ſunt in uſu, ad alterandam bilem *tenuem vel craſſam*, intra, *vel* extra *venas.*

Tenuem bilem *alterant, incraſſant, & cùm* mobilis *ſit, cohibent.*

SYRUPI, de cichoreo, de ſoncho, de ſucco acetoſæ, de agreſtâ, acetoſus ſimplex, de cydoniis, de portulacâ, de roſis ſiccis, de berberis, myrtinus, nymphææ, violatus, de granatis acidis, de endiviâ, de ribes, *ſyrupus* malvæ, de jujubis, de pomis ſimplex: *julep* roſatum & violatum. *Diamorum*, miva *cydoniorum*, & de ribes, & berberis: *ſyrupus* papaveris. *Dantur* ad ſeſcunciam. DECOCTA & AQUÆ, acetoſæ, roſarum, bugloſſi, cirſii, ſolatri, portulacæ, endiviæ, nymphææ, lactucæ, meliſſæ, plantaginis, violarum, *ſuccus* cucurbitæ, *aqua* cochlearum, *aqua* uſtulata. *Aromatizentur* drachmis duabus *ſantalorum* alborum. *Syrupi.* *Decocta & aquæ.*

Craſſam bilem *alterant:*

SYRUPI de acredine citreorum, de liquiritiâ, de lupulis, de endiviâ compoſitus, Byzantinus, acetoſus, de limonibus maturis: *oxyſaccharum* ſimplex, *ſi non adſit* alvi fluor. *Omnes ſyrupi* acetoſi *edomant* bilem: *ſyrupus* capillorum Veneris. IN *Vitellinâ* bile, *ſyrupi* ſint *maximè* tenuantes. *Aquæ* & *Decocta*: cichorei, endiviæ, agrimoniæ, hepaticæ, bugloſſi, lupulorum, acetoſæ, alkekengi, fumariæ, caſſuthæ, adianthi, ſcabioſæ. *Electaria*: Trium ſantalorum, diatragacanthum *frigidum*, diapenidion *ſine ſpeciebus*, diarrhodon *abbatis*, diacydonite *ſine ſpeciebus*, electarium *reſumptivum*. *Syrupi.* *Decocta.* *Species.*

Electariorum *doſis* ſurgit *ad drachmas tres.* Utendi *ratio* hæc eſt: *Accipe* ſpecierum *drachmam*, ſacchari albiſſimi, *in aquâ* quæ *bilem alterat* reſoluti *unciam*: coque *in tabulati formam*: ſumat *drachmas duas, vel tres.* CONSERVAE violarum, & roſarum, nenupharis, boraginis, bugloſſi, acetoſæ, acetoſitatis mali citrii *conſerva*: ceraſorum acidorum: de berberis. *Conſervæ.*

Si alvi fluxus *à morſu* acerrimæ bilis *non adſit*, ſed ſi *febrilis fervor* æſtu *incanduerit*, ab uſu *aſtringentium* erit temperandum: *quare* tunc conferent *remixta* ex endiviâ, portulacâ, violâ, nymphæâ, capillis Veneris. *Si verò conſtet* majori FRIGORE opus eſſe, utque *arceatur* fœlicius *CAUTIO. Fluxum alvi.*

putredinis FOEDITAS, utemur *ſyrupis* acetoſis frigidis: *qualis* acetoſus ſimplex, *quo utimur* in utroque malo, *calido*, & *frigido*: maximè qui *de limonibus* commendantur. SIN ab humore mordaci *alvi fluor* obortus fuerit, *ab acetoſis* temperandum: nam *inteſtina* mordent, quæ *aphthis* obſita ſunt. Attamen *ſyrupus* de ribes, & de berberis, de granatis, & cydoniorum *admittuntur*; nam *lenem acorem* ferunt.

Apozema. APOZEMA *domans bilem*: Endiviæ novellæ *non lotæ*, adianthi, capillorum Veneris, cichorei, portulacæ, lactucæ, ſcariolæ, lentis aquatilis, ſempervivi, *omnium*, vel *aliquorum*, duorum, vel trium *manipuli tres*, quatuor ſeminum frigidorum majorum *cujuſque drachma*, radicum cichorei, acetoſæ & graminis *ſingulæ ſemunciæ*: poſſunt *addi* jujubæ, paſſulæ, hordeum, *flores* cordiales, *ſuccus* boraginis: *fiat* decoctio *ad libram*; ſacchari adde *uncias tres*, ac vini granatorum *uncias duas*, vel aceti *unciam*: aromatiſetur *ſcriptulis duobus* ſantali albi.

CAPUT XIX.

Melancholiam *alterantia* intra venas *contentam*, *quæ eſt purior quatuor ſuccorum* nutritioni *dicatorum pars*. Febribus Melancholicis *dicata remedia*.

Melancholia varia. MELANCHOLIAM alteramus vel *in venis* exiſtentem, quæ eſt fæx quodammodo ſanguinis, & *quarta ejus pars*, quâ *craſſiores partes* corporis *pro nutricatu* fruuntur: vel *extra venas* exiſtentem *melancholiam* ad nativam ſynceritatem *retrahimus*, ut quæ *effuſa* in aliquam peculiarem partem, ibi *vitium facit*; de quâ egimus antè.

Quo modo. *Quæ eſt* cum ſanguine, *ab eo* Melancholicus Sanguis *dicitur*: hanc *alterabimus* expediendo *infarctus venarum* hepatis & lienis: *ſecundò*, humectando: & *tertiò*, calfaciendo *modeſtè* jecur & lienem; ne *melancholeſcens* materia *ac ſiccior* reddita, *in his viſceribus* reſtagnet, ac *eorum* vias meabiles *infarciat*: nec tamen ita *madeſcat*, ut per vaſa vaga *fluctuet*.

SUCCUS Melancholicus *admodum* contumax eſt, *nec facilè* cedit: Hinc *Plato* in Timæo, *aſſerit* morbos omnes *terminos ſuos certos* ſortitos eſſe, *ad quos* antequam perveniant, ſi *medicamentis irritentur*, acerbiores fiunt. *Hanc ſen-*

ſententiam de melancholicis morbis *prolatam eſſe*, graviſſimus *Platonis* interpres Ficinus *docuit*.

Ubique *cautio* ſit, ne liberaliùs *aceto* utamur. ſcripſit *Hippocrates* tertio De morbis acutis: *Omnis* quæ *ab aceto* in oxymelite *vis* micat, *bilioſis* potiùs quàm *pituitoſis* prodeſt; etenim *amara* reſolvit & *pituiteſcere* efficit, *dilutioraque* reddit: *nigra* verò fermentantur, & *majorem* acquirunt *molem*, & quaſi *acceſſio*[illegible] *incrementiſque* augeſcunt; *nam* nigra *acetum* movet. CAUTIO De aceto.

Notandum num ſit *ſuccus melancholicus* qui *in vitio* eſt; vel num ſit *atra bilis*; hæc enim *ſqualida* eſt, ut *uredine* nata: illa verò, eſt *fæx* ſanguinis. *Atræ* enim *bili* debentur talia quæ *ferociam ejus* placare *poſſunt*, ut viola, poma, borago, endivia, capillares herbæ: *qualia plurima* ad bilem ferocientem *deſcripſimus*. OBSERVATIO. *Duplex melancholia.* *Atra bilis remedia.*

Verùm dum *ad melancholiam* præſcribimus *remedia*, quæ eſt *ex fæce ſanguinis* nata, modeſtè *calorem* afflare debent, *ſplenem* aperire, & incidere *craſſa*, non ſine *quodam madore*; ut cortices capparorum, *cum* radicibus aperientibus: *tamariſcus*: (refert *Columella*, hippiatros *lienoſis bobus* alveos *ex tamariſco* parare:) fraxinus, geniſta. *Semper* quædam humida *jungantur*, quæ ad temperiem *ſqualentem* melancholiam *revocent*: ut paſſulæ, *ſemina* frigida majora, glycyrrhiza, bugloſſum, viola, poma, cucurbita, *maximè* ſi aridiora *ſyrupis* ingeſta fuerint. *Omnium ſuccorum* hic maximè *præparatione* eget, ac diuturnâ, *ob contumaciam*, quâ vix *naturæ* ac *validiſſimis remediis* cedit: *quare* hinc ortos morbos *Saturni filias* vocaſſe *antiquitatem*, teſtis eſt *Theodorus Priſcianus*. *Melancholiæ remedia.*

Quæ hepatis *&* lienis *obſtructiones adimunt*.

Sint *talia* quæ *lienem* aperiant, & emolliant, & *quodammodò* liquent, attenuent, abſtergeant, *ſine magnâ aſtrictione*: quò fluxa *materia* reddita, *in alvum* expeditiùs *excidat*. Quædam illorum *uſtæ bili* dicata *fuere*, ut viola, bugloſſum, pomorum ſuccus, *ſyrupus* cucurbitæ, *conſerva* foliorum lactucæ. *Syrupus* de cichoreo *cum rhabarbaro*, de pomis *compoſitus*, de endiviâ, violatus, boraginis, de epithymo, de fumo terræ *compoſitus*: cum *decocto* violarum, lactucæ, meliſſæ, fumariæ, & epithymi. *Qualia.* *Uſtæ bilis.*

Quæ *ad ſuccum melancholicum*, ſint *talia* quæ *cum leni calore* leptomeriam quandam *gerunt*, ut lupulus, caſſutha, *Simplicia.*

meliſſa, raphanus *lienem abſumit*. apii *radix*, tumores lienis *abigit*. galanga, *tenuium eſt partium*, adeo ut ejus *decoctum*, fotu admotum, *durities* abſumat: *ſcilla* reſolvit & tenuat, *quartanas* curat, *lapathum* ex aceto vel vino. *rubiæ* ſemen *ex oxymelite*; ita & iris, & raphanus: *ariſtolochia* laterum dolores *quoque adimit*.

Ruta, centaurium *minus*, aſarũ, naſturtium, morſus diaboli, hederæ *tenella folia*, pulegium, bryoniæ viticulæ primæ, ſalvia, veronica, agrimonia: fumaria *liberat* obſtructa, *& roborat*: trichomanes, adianthum, chamædrys, ſtœchas, roſmarinum, artemiſia, epithymum *cum violis*, vel *paſſulis*: ceterachum, hoc eſt, aſplenium vel ſcolopendrium, petroſelinum, anethum, apium, fœniculum, calamintha, eupatorium, cichoracea, dictamnum, betonica, teucrium, tanacetum, ſcordium, lavendula, volubilis *flore* albo, *flores* ſambuci, chamæmeli, geniſtæ, meliloti, mercurialis, nepita.

In *naturali* melancholiâ *aduſtâ* commendatur *ſyrupus* de betonicâ, ſtœchados, de epithymo, de pomis Sabor, de fumo terræ *compoſitus*: cum *decocto* ſtœchados, betonicæ, lactucæ, violarum, polypodii, ſenæ.

Abſinthiũ. ABSINTHIUM potum *confert*, gravi teſtimonio *Aretæi*, qui capite *de Melancholiâ* ſcribit, *ejus ſuccum* efficere ut *melancholia* non generetur. *Ruffus etiam Epheſius* commendat *apud Aëtium* abſinthii *cremorem*, eò quia *abſterget* ſuccos *ventriculi*, & coctioni *auxiliatur*; quia qui *utuntur* abſinthio, *minus ſalivæ* ex ore *emittunt*: & cremor *phlogoſes* hepatis & lienis *mitigat*. Cyclamini *radix*, filicis *radices*, fraxini *radices*: tamariſci, virentis *ſuccus* maximè, hinc *cortex*, & florum *conſerva*. *Radices* aperitivæ, aſparagi, graminis, *polypodium*, enula, carduus benedictus, verbaſcum fœmina, cyperus.

Cappares *Alexandrini*, capparum *cortices* ex oxymelite. *Semina* dauci, fœniculi, ammeos, aniſi, anethi, citriorum, cardui benedicti, ſileris montani: *viticis* ſemen, *flatus* & *durities* excutit. *Aliqua horum* veteres *hydromelini* incoxere. *Antidota* incidentia, attenuantia, quæ *cruditates* tollunt, & *flatus* diſcutiunt, ut *diaſpoliticum*.

Syrupi. *Syrupus* capillorum Veneris, *ſyrupus* de thymo, de epithymo, de ſtœchade, de fumariâ *majore*, abſterget *ichoroſa recrementa*, calet tamen *primo ordine*, ſanguinem *puriorem* reddit: *ſyrupus* de lupulis, de ſcolopendriâ, *ſyrupi* acetoſi,

ſyru-

ſyrupus de polypodio *compoſitus*, in Antidotario Florentino: *ſyrupus* endiviæ *compoſitus*: oxymel *cum floribus* geniſtæ, *niſi vomat* ex facili: *ſyrupus* Byzantinus *abſque* aceto, *ſyrupus* de radicibus, *ſyrupus* de artemiſiâ. *oxymel* ſcylliticum *compoſitum*. *Accipe* uncias tres *horum ſyruporum*, ut boraginis, bugloſſæ, agreſtæ, eupatorii, fumariæ, byzantini, calaminthæ, ſcolopendrii, lupulorum, tamaricis: *cum librâ unâ* aquæ boraginis, bugloſſæ, tamaricis, fraxini, lupulorum, geniſtæ, fumariæ, meliſſæ, calaminthæ, ſcolopendrii, roſarum. & *aromatiſetur ſemidrachmâ* ſantalorum alborum, & cinnamomi.

APOZEMA: *Foliorum* meliſſæ, boraginis, ſcolopendriæ, fumariæ *ſinguli pugilli*: fiat decoctio: Accipe *uncias quatuor* ſyrupi de fumo terræ, de epithymo *ſingulas uncias*: miſce. *Apozema.*

EFFICACIUS: Abſinthii, *radicum* capparum, *foliorum* tamariſci, aſplenii, ceterachi, cichorei *ſinguli pugilli*: fiat decoctio, & *ejus* cape *uncias quatuor*: ſyrupi Byzantini, & de quinque radicibus *ſingulas uncias*: miſce.

Syrupi HEPATI dicati *minùs* aperiant, & *magis* aſtringant: LIENI verò qui ſtudent, *minùs* aſtringant, ſed *validiùs* aperiant: *id fit maximè* in iis qui *acetum* accipiunt, ac qui *calent*: vi enim quadam *opus eſt* ad *ſucci* domandam *contumaciam*. OBSERVATIO. *Quales hepati, quales lieni conveniant.*

OXYSACCHARUM compoſitum, *ſyrupus* Byzantinus, de duabus radicibus, *ſyrupus* acetoſus *compoſitus*.

Ab immodico uſu *aceti* temperandum, maximè ſi *materia hæc ferventior* fuerit: nam, inquit *Hippocrates*, ab aceto τὰ μέλαινα ζυμοῦται, καὶ μετεωρίζεται, καὶ πολυπλασιοῦται: hoc eſt, nigra *ab aceto* fermentantur, ac *majorem* acquirunt *molem*, ac quaſi acceſſione *augeſcunt* incrementis: ἀναγωγὸν γὰρ μελαίνων τὸ ὄξος. Ita *Quartana* uſu aceti *producitur*; nam *frigore*, *ſiccitate* & *adſtrictione* ei ſtudet: & *in humore hoc frigido*, facilè *viſcera* ferit *acetum*. Quare ſi *ejus vi* utendum ſit, *offeratur* cum decocto *corticum* citriorum. *Optimum remedium* eſt oxymel, *cum æquali parte* mellis roſati. *Paſſulatum acetum* confert. CAUTIO. *Acetū melancholicis inimicum.*

TROCHISCI de capparibus, vel de myrrhâ *drachma*: fiant *pilulæ duodecim* cum oxymelite; *ſumat* ex cochleari *cum ſyrupo* acetoſo; & *ſuperbibat* aquæ graminis, & portulacæ *cujuſque uncias binas*. *Trochiſci.*

DECOCTUM radicum chinæ, & cicerum rubrorum, *Decocta.*

 pule-

pulegii, centaurii minoris, abſinthii, & ſalviæ. *Decoctorum libræ* interdum additur *aquæ* cinnamomi *uncia*.

Balnea. BALNEA ex aquâ dulci, *in quâ* decocta ſint *folia* malvæ, violarum, roſarum, nymphęæ, *capita* vervecum; *ſemina*, lini, fœnugręci, *flores* bugloſſi, chamęmeli, meliloti. *Ariſtoteles* primo *Problematum* quinquageſimo ſeptimo, *monſtrat* antiquos medicos *Balneo* uſos fuiſſe *in febribus*, die paroxyſmi, & *curaſſe* ut loti non dormirent, inquit, ᾗ δ' ἡμέρᾳ ἡ λῆψις, λυσιτελοῦμεν, ὕπνον μὴ ζητεῖν. Sed mollia hæc *debent eſſe* balnea: fortiora, *coctâ materiâ*, jamque *progreſſo morbo*; ex meliſsâ, calaminthâ.

ALVUS cottidie reſpondeat. id enim *omnem infarctum* ſubducit *corpori*.

Cautio. IN VICTU abſtineant *à multo ſale*, ſi materia ardentior fuerit, & *fumo conditâ* carne, caſeo *veteri*, & oleribus *ſiccis*, qualis eſt *Braſſica*, quæ quamvis *veteribus* olus dicta *Braſſica.* fuerit, ac *Plinius* ſcripſerit, *Romam* annis ſexcentis *eâ ſolùm medicinâ* uſam fuiſſe, & *Varro* eâ ſuam familiam tutatus *à peſte* dicatur; Græci tamen *Cramben* vocant, quaſi Coramblen, quòd *oculis* officiat, *core* enim *pupilla* illis eſt: *iniqui* enim ac *ſicci* eſt ſucci, & graveolentis; *aqua ejus* humi *effuſa* fœtet: *ſumta*, animæ *gravitatem* facit. Quod in ejus laudes *Varro*; frugali vitæ *potiùs debetur*, quàm putido ſucco: vel cùm *lætis agris quibuſdam* pinguior luxuriet, *promptè* alvum moveat *comeſta*; hoc enim maximè *ad ſanitatem* facit.

Quæ madefaciunt modeſtè hepar, *&* lienem.

Simplicia: Poma cocta *cum aniſo*, & ſuccus *pomorum dulcium*: cichoracea, endivia, lactuca, malva, ſpinachia, thapſus barbatus, adianthum, borago, bugloſſa, viola, portulaca, liquiritia, acanthi *folia*, hordeum, *ſemina* frigida: limaces, ranarum *coxæ*. radices paſtinacæ *ſativæ*.

Potulenta. *Serum* lactis: *juſcula* moderatæ carnis *cum herbis*, loco *apozematum*: lac *recens*: mulſa: ptiſana: apomel, *vinum* dulce: *lac* amygdalinum dulce: *oleum* amygdalinum: *vinum* paſſulatum. *Syrupus* de pomis, bugloſſi, cyrſii, fumariæ. *mel* roſatum, & paſſulatum: & *acetum* paſſulatum.

Fructus. Ceraſa *dulcia*, paſſulæ, pruna *cum ſaccharo*, ficus, dactyli, pinei, cucurbita *cum pipere* cocta.

Species. Diabugloſſatum, diaboraginatum, *conſerva* ſatyrionis, & violarum.

Iula-

Iulapium: aquæ violarum vel bugloſſi, fumariæ, meliſ- *Iulapium.*
ſæ *cujuſque ſelibra*, ſucci pomorum redolentium, ſacchari albi *ſingulæ unciæ quatuor:* coque dum *ſpumam* evomuerint. Vel *ex aquâ hordei* macerabuntur *horis duodecim* violæ, bugloſſum, *flores* pomorum *ſuave redolentes*, & meliſſæ: & *cum ſaccharo* coquentur *leni tepore.* Utilia *hæc ſunt* ad hypochondriacam melancholiam, maniam, ac tremorem *cordis.*

VICTUS ratio: *Ova* laudantur ſorbilia, *carnes* vitulinæ, gallinarum, caponum, pullorum, perdicum: *piſces* molli carne præditi *fluviatiles:* & *reliqui cibi* boni ſucci, & facilis digeſtionis, ac flatus expertes. *Elixa* potiùs quàm *aſſa* conveniunt. *Caveat* à fame, ſiti, & furfuraceo pane: *vitet* potum *ſine cibo.* Braſſicam *fugiat*, abſit caro *ſale diu condita*; caſeus *vetus*, caſtanea, faba & lenticula; inquit *Rhaſes:* nam fœta ſunt *in melancholiam.* Somnus ſit *productior.* aceti *uſus* vitetur. *Diæta.*

Bona eſt *Humectatio*, inquit *Aretæus*, raræ enim carnes *ad amotionem morbi* faciunt: nam denſæ ſunt carnes ubi *ſucci melancholici* eſt copia: hæc *Aretæus.* Scripſit *idem auctor*, ab acidis & mordacibus *eſſe abſtinendum*, & ab acribus aromatibus. *Quid agat mador.*

Quæ viſcera *calfaciunt moderatè*, referta *humore melancholico.*

METUS & MOESTITIA ſummè fugienda, *quæ hîc maximè* depaſcuntur *viſcerum calorem*, ac *naturæ prædium* abſumunt. *Huic enim ſucco* illud peculiare eſt, ut *mentem* tenebris involvat, *unde omnia* ſub horridâ tenebricoſâque triſtitiâ *menti* offeruntur *ſimulachra*; hinc metus & mœror. *Stomacho* & *viſceribus* ſemper *hoc in ſucco* conſulatur: &, inquit *Aretæus*, flatus *diſcutiant*, ut hyſſopum ex mulsâ, dictamnum, origanum, adianthum: Et quæ *diuretica*, hoc eſt, quæ *urinalia* ſunt, ut interpretatur *Aurelianus:* & quæ *incîdunt craſſa*, betonica, thymus, iva, ſalvia, ſcolopendrium, ſtœchas, lavendula, mentha, petroſelinum, glycyrrhiza, aſparagus, ocimum caryophyllatum, abſinthium, helenium *cum violis*, filîcis *radices*, tamariſcus, meliſſa, lupulus. *Triſtitia.* *Qualia.* *Simplicia.*

Mizaldus ubi refert *hiſtoriam* ſolſequii herbæ, *ſcribit* à Monacho quodam *Quartanas febres* curari, *propinato vino albo* ante paroxyſmum, *in quo* ſeptem grana *calendulæ* trita

 fuerant;

ſu rant: *repetito* dies aliquot *hauſtu*. Aqua *diſtillata* ex gentianâ: imperatoriæ *radix*: verbenaca.

Conſerva & Species. *Conſerva* enulæ campanæ, *conſerva* de ſcolopendrio, de roremarino: *electarium lætificans* Galeni, & Rhaſis, *quod* accipit *pro tribus partibus* mellis, *unam pulverum* aromaticorum: *electarium* de gemmis, diamargaritum *frigidum*, dianthos, diambra, diamoſcum, *electarium* Conciliatoris, & *cætera* quæ *cor recreant*, ac *mœrorem abſtergent*: mithridatium: *electarium* ex Laſere *Meſuæ*: diacyminum *Nicolai*. Averrhoës libro *de Theriacâ*, non auſus eſt negare hîc *Theriacam* conferre: *qui alioqui* multa bona *illi* abſtulit.

Quartanæ remedium. Ad *rigorem quartanæ*: Aquæ vitæ *drachmæ duæ*, caryophyllorum *grana quinque*: ſumat *quatuor horis* ante acceſſionem febrilem. Pro *tenellulis*: Succi calaminthæ *ſemuncia*, pulveris caryophyllorum *ſemiſcriptulus*. Myrrhæ *drachma*, ex vino malvatico. *Pilulæ* ex myrrhâ *cum theriacâ*.

Syrupi. *Syrupus* de Eupatorio, & de ſtœchade. *mel* violatum. *aqua* diſtillata *ex tenerrimis foliis* eryngii. Ubi *niger ſuccus*

A Calore. eſt ex fæce *ſanguinis* adustâ, *utimur* calidis, humidis, tenuantibus.

Diæta. In *victu* admittit *Galenus*, ſalſamenta, ſinapi & piper.

Quæſtio. *Hinc orta fuit* Quæstio graviſſima inter *Trallianum* & *Galenum*; Nam *Galenus* primo libro ad Glauconem ſcribens, à *frigidis* & *humidis* ægros arcet: *id* graviter mordet *Alexander*, & unicè eorum uſum commendat. *Leonicenus*, ut altercationem tolleret, *putavit* Galeni commentarium *vitium* traxiſſe. Sed *Oribaſius*, *Aëtius*, & *Ægineta*, eadem verba reponunt: quanquam *Andernacus* apud Æginetam *Leoniceni ſententiâ* abductus fuerit; at *Cornarius* aliter. Hîc *Rationis Suadâ* opus eſt. *Quare* dicimus, quòd *ea* quæ refrigerant & humectant, *humores craſſiores* ac *crudiores* reddunt, ac *fæculenta* ſunt: propterea *Galenus* calida, tenuantia, & ſalita *laudat*; hæc ſunt *calida* & *ſicca*, nam *talibus* opus erat; quæ enim *frigido ſicco* congelantur, diſſolvuntur *tum* à calido humido, *tum* à calido ſicco, ut *glacies*. Hinc ſcripſit *Ariſtoteles* primo Problematum, *corporibus quartanariis* multum ignem eſſe immittendum. *Vinum* ſit album tenue, & interdum *Cretico* utantur: *vinum* roſmarinites: *exercitium* ſit mediocre: *ſomnus* productior.

Com-

Composita, *quæ ſunt in uſu, ad frenandam* Melancholiam, *intra & extra venas poſitam.*

SYRUPI: *ſyrupus* de pomis *compoſitus*, de bugloſſâ, de fumariâ *ſimplex*, & *compoſitus*: Byzantinus, *ſyrupus* de eupatorio: *mel* roſatum & violatum: *ſyrupus* de epithymo; de ſcolopendrio, *aperit* lienem: *ſyrupus* violatus, *potenter* humectat *ariditatem* melancholiæ: *ſyrupus* de lupulis. *Exhibetur ſeſcuncia* ſyruporum. NOTANDUM, *Syrupum* de fumo terræ *duobus modis parari*; uno, *ex ſolo decocto*, vel *ex ſucco* fumi terræ, & *dicitur Syrupus* de fumo terræ *ſimplex*: altero, *ex deſcriptione* Meſuæ, *cum* myrobalanis & caſſiâ, & *dicitur Compoſitus*. Syrupi.

AQUAS vel DECOCTA: betonicæ, ſcolopendrii, *florum* geniſtæ, fumariæ, caſſuthæ, tamariſci, lupulorum, agrimoniæ, fœniculi, aſparagi, lapathri acuti, enulæ campanæ, fraxini, ſcabioſæ, meliſſæ, calaminthæ. Aquæ & decocta.

OPIATA: Philonium: Requies magna. ELECTARIA: pleres *cum* muſco, *electarium* de gemmis lætificans *Galeni*, & *Conciliatoris*: diamargaritum *calidum*, diarrhodon *abbatis*: Dantur *ad ſemunciam*. Species.

CONSERVAE: violarum, boraginis, capillorum Veneris, roſarum, bugloſſi, foliorum tanaceti, *florum* roriſmarini. *Præbentur ad* ſemunciæ *pondus*. Conſervæ.

JULAPIUM: Serapii de bugloſſo, de epithymo, de boragine *ſingulæ unciæ duæ*: aquarum lupuli, fumi terræ, bugloſſi & meliſſæ *ſingulæ unciæ tres*, miſce: *trahat* aroma *ex ſemunciâ* cinnamomi: *ſumat* ſemicyathum *diu antequam* paſtum ineat.

Si peculiari aliquâ parte *morbifica materia* concepta fuerit, *quæ parti ſtudent*, pleniore manu *affundenda erunt*. OBSERVATIO.

Ex *ſimplicibus* quoque præſcriptis *fabricantur* Syrupi varii, apozemata, julapia, decocta, & cæteræ formæ *quibus* hæc ætas *delectatur*.

MULTOS HUMORES PRÆPARANTIA.

Plurimi ſucci ſi *in vitio* fuerint, *eos alterabimus* præſcriptis medicaminibus, *eâ lege*, ut qui maximè *vim ſuam* exerunt, *cum his* maximè pugnemus; *quâ enim parte* natura maximè Quomodo.

Digitized by Google

maximè *eſt opis indigens*, hac potiſſimum *illi eſt ſuccurrendum*; attamen aliis *non omnino* neglectis; ſive hi *intra* ſive *extra venas* fuerint.

Succos omnes facilè hoc eventu *alterabimus*, ſi venæ immunes fuerint *ab omni obſtructione*, corporiſque ductus omnes pateant *ex naturæ lege*, nec ulla *ſolemnis vacuatio* fuerit ſuppreſſa. *Facilis futura quoque mutatio*, cum humores non longè *à nativâ ſymmetriâ* receſſere: *modò cauſæ*, quæ extra naturæ lineam *eos traxere*, languidæ fuerint, & jam nunc evanuerint: *maximè* cùm *viſcera nobilia* germen morboſum *non conceperint*. Tandem ſi integra vis *calidi nativi* emicat, nec peſſundata jacuerit, *hoſtilibus ſuccis* impreſſa vis facilè domabitur.

Hæc obtinebimus, cavendo, *ne ulla fiat obſtructio* nobilis viſceris, ac *nutricatu facili* ut fruantur ſi curaverimus.

Ad omnes humores; *Accipe* ſyrupi de radicibus, ſyrupi hyſſopi *cujuſque ſemunciam*, ſyrupi fumariæ & endiviæ *cujuſque unciam*, aquæ meliſſæ, acetoſæ, boraginis, bugloſſæ *ſingularum uncias tres*: miſce, & *aromatiſetur drachmâ* cinnamomi.

Serapium hepaticum. SERAPIUM ad *Humores mixtos*, & viſcerum *infarctus*; pro iis *qui ſusque deque* victus ratione *utuntur*, unde *varia* ſuccorum ſuccreſcit *fœditas*, auctor *febrium ſpuriarum*: utile remedium *Germanis* ac *Gallis*. Sanguinem impurum *abſterget*, maximè tamen ubi *bilis* ſuperat *cæteros ſuccos*: ac *Hepar* recreat. Quare nobis dicitur *Syrupus Hepaticus*.

Accipe Hepaticæ nobilis, acidulæ, cichorei, dentis leonis, endiviæ, ſonchi lævis *ſingulos manipulos*, (hæc ſine ſtricto frigore *hepar* refrigerant, ac firmant, nec *ventriculo* injuria ſunt) capillorum Veneris eupatorii vulgi, linguæ cervinæ, lupulorum, fumi terræ *ſingulos ſemimanipulos*, (addi *poteſt* caſſutha, aſarum, aniſum) florum *cordi* ſtudentium *ſingulos pugillos*, radicum aperitivarum *cujuſque ſemunciam*, fructuum alkekengi *tantundem*, polypodii quercini recentis *unciam*, glycyrrhizæ raſæ *drachmas ſex*, ſeminis carthami *uncias duas*, ſeminum quatuor frigidorum majorum *ſingulas drachmas duas*, hordei *pugillos duos*, ſeminis endiviæ, cichorei *cujuſque ſeſquidrachmam*, paſſularum *ſeſcunciam*, pruna *duodecim*, myrobalanorum citrinorum, & chebulorum *ſingulas ſemuncias*: coque *ex aquâ* ad tertias; *in* colati juris *ſeſquilibrâ*, macerentur Rhabarbari

bari *unciæ tres*, agarici recenter trochiſcati *uncia*, foliorum ſenæ mundatorum à pulvere & ſtipitibus *ſeſcuncia*, zinziberis, cinnamomi *utriusque drachma*. Iterum expreſſis, *adde* ſacchari *libram*, ſyrupi roſati ſolutorii *uncias tres*: iterum igni reddantur, dum lenteſcat *ſuccus*.

Datur *ſemuncia* pueris, *cum aquâ hordei* cui cinnamomum *incoxit*, in ictero & viſcerum *infarctu*, ac eorum *duritie*. provectioribus propinabimus *unciam*, cum *duabus unciis* ſyrupi violati, aut roſati ſolutorii; *adjecto liquore* intybi, *aut aquâ hordei*. Robuſtioribus præſcribemus *uncias duas*, cum *unâ* ſyrupi roſati. *quod ſi* febri *implicitus æger non ſit*, cum *unciâ* aquæ cinnamomi *ſumi poterit*.

Hoc modo tranſigendum ubi *ſuccus bilioſus* cæteros *præcellit*. cùm enim *pituita* in hac *à naturâ* ſeceſſione *primas obtinet*, fiet *Decoctum* ex hyſſopo, adiantho, thymo, origano, chamædry, chamæpity, angelicâ, *ſeminibus flatus excutientibus*, & ex *ſeminis* carthami *unciis quinque* vel *quatuor*: reliquis tamen non neglectis. ut *pro melancholiâ*, bugloſſo, ſcolopendrio, liquiritiâ, caſſuthâ, tamarice, paſſulis, ſenâ, rhabarbaro *utemur*. *Decoctii.*

Caput XX.

De Lenientibus remediis.

SECUNDA PARS Libri Secundi.

Corpus humanum ut à ſummo Deo diſtinctum fuit *in triplicem regionem*, nempe *alvinam, venoſam*, & *habitus corporis*; ita & *tria* pharmacorum *genera* viribus diſtincta, *notavit uſus*: nam lenientia, *alvinæ regioni aſcripſit*: modeſtè purgantia, *venoſæ dicavit ſedi*: at elleborum, *hoc eſt*, ſevere valideque educentia pharmaca, *habitui corporis peculiaria eſſe voluit*.

Quare *primò* hîc agemus de Lenientibus, *quo* nempe debeant *exhiberi modo*, & *quæ* ſit *ratio compoſitionis* eorum & *correctionis, quâ copiâ* præſcribi debeant, *quænam qualitas* illis peculiaris ſit, & *quænam* ſint lenientia remedia jam uſu ſalutari *inventa*.

Modus

Modus exhibendi *lenientia*, & *tempus*.

Tempus. Propinantur *per os*, vel *per ſedem* injiciuntur. Quæ *per os*, hanc CAUTIONEM poſtulant, ut *præbeantur* dum ventriculus *ſuo coquendi munere* functus eſt: vel *paulum ante paſtum* vorari debent; *alioqui* pro nutricatu eis natura *abutitur*: ſunt enim *naturæ* amica, *facileque* ab eâ *in eſcam* abducuntur. *Id quoque cavendum*, ne ſuccedant *validæ exhauſtioni*: quare ſi corpus ſeſe effuderit *in aliquam vacuationem validam*, pax illi *à lenientibus* ſit.

Præterea *ſi febri* implicitus æger fuerit, *à paroxyſmi* vacuitate *horum uſus* ineatur. *Tandem* ſi fieri poterit, *præbeantur* ante primum paſtum. *Infimâ alvo* ſi leniendum fuerit, id *quocumque tempore* fiat, *commodè* fiet, *maximè à prima coctione*, quæ ventriculi eſt: & *longè meliùs à ſecunda*, quæ in jecore: & *tempore* à paroxyſmi vi *remoto*: eoque *tempore*, quo *ex aſſuetudine* excernere ſolet æger.

Modus componendi *leninetia*.

Ius gallinæ. Cùm *per os* præbetur *leniens remedium*, quia vi validâ *naturam* non concutit, *exſtimulanda ejus vis* erit *juſculo gallinæ*; quod, dicit *Abincenna*, omnes ſuccos *corporis* temperat *Vel vervecino ex jure* dabimus *quid* mellis roſati, *ſi ventriculus* languet: *vel quid* ſacchari, *ſi hypochondriis tumidis* metus ſit *à melle*.

Modus. *Lenientia*, offeruntur *vel eâ conſiſtentiâ quâ enata fuere*, ut caſſia ex fiſtulis: *vel in boli formâ*, ut caſſia in cribro frictione eliquata: *aut potu*, ex decocto aut ex liquore ſtillatitio: *vel* dantur lenientia *in pulvere*, *pilulis* & *tabulis*: præbentur & ex melle *electa, ii formâ*.

Cùm itaque *materia morbifica* ſuperioribus in *alvi* partibus *hæret*, ſumpto remedio *per os* excludatur: ut, *Accipe* caſſiæ *drachmas ſex*; aniſorum *ſcriptulum*. Sin in interiore *alvo* reſederit *materia*, clyſinis *emollientibus* evocatur. *Hos* libro primo *deſcripſimus*.

Correctio *Lenientium*.

Correctio. *Tribus* corriguntur *modis*: nam vel *vitium hæret* in lenientis remedii *ſubſtantiâ*, *qualitate*, vel *ætate*.

SUBSTANTIA, ut cùm illa fuerit *nimis* craſſa *vel* tenuis, dura *vel* mollis, *tunc* contrario *adjecto remedio*, in priſtinam conſiſtentiam *temperabitur*.

QUA-

QUALITATE, primâ ſecundâ, vel tertiâ. PRIMA, ut ſi leniens *valido frigore* algeat, *remiſcebimus aliquid* quod *calidâ vi* emicat: ſi *lubricitas exundat*, ut in quadam caſſiâ, *adjicietur aliquid* corticum myrobalanorum. *Quidam* in tantum dolorem *à caſſiæ uſu* abripiuntur, ut *ſyncopes calamitoſæ* metus *inde* adferatur: *ut his evenit qui* invalidis inteſtinis *præditi ſunt*. Quare vel *ſemidrachmam* berberis *addemus*, aut ſacchari roſati, aut *aliquid* electarii laxativi, *ne diu cunctando* vim ſuam *inteſtinis* interat *caſſia*. Aut ſi *lentior fuerit* lenientis *vis*, incidentis remedii *aliquid* adjiciemus; *quales ſunt* Hieræ *ſpecies*. Sed tamen eâ CAUTIONE hæc miſceri debent, ne *leniendi vim* expugnent. *Eodem modo*, in ODORE & ſapore *ſi quod vitium hæſerit*, adverſâ poteſtate *eluendum erit*.

AB *ætate* quod cœnum fecit, *repudiandum*: ſin novitate in vitio fuerit, *coctione*, quæ *aëris* ineſt *maligna vis* evaneſcet; atque unà *roſcidus* & *pluvioſus mador* exſpirabit. Ita *caſſiam* coquimus *cum ſucco* endiviæ, ubi *febris ardentior* per æſtatem *fatigârit*. QUAE per *ſedem* infunduntur; *ſi corrigenda ſint*, id fiet *ob eorum nimiam acrimoniam*, aut *lubricitatem*: quæ diluentur *acceſſione* contrariæ potentiæ. *Caſsia coctio*

Copia *augenda vel detrahenda Lenientium. & de* Qualitate *Lenientium corrigendâ: & quæ ſint uſu probata Lenientia.*

Copia. *Variâ* præſcribuntur *copiâ*, ratione *magnitudinis* morbi, *peculiaris* naturæ. *Loci* affecti, vicini aut remoti, aut nobilis ignobiliſve partis *naturæ*: vel quod hîc agimus, *ipſius remedii* ratione. *Quibus* calidius eſt hepar, *his* alvus eſt aſtrictior, *nam iſtud exſugit* à chylo *madorem*. Nam *etiamſi* bilis feratur *ad inteſtina* ab hepate; *tamen* indureſcentibus excrementis, *ſtimulus* cui ineſt *bili*, ad excluſionem *ſatis non eſt*; verùm *humiditas aliqua* quæritur. Quæ itaque ſumta *per os* leniunt, vel *valido madore* perfuſa ſunt, aut *modeſtè* humeſcunt: alia *nimiâ dulcedine* nauſeant, *rurſumque* nonnulla *moderatum blandumque dulcorem* fundunt: quędam *comprimendo* leniunt: at *contrariâ vi* alia, *lubricitate merâ* ſolvunt: *ſuntque* hæc poſtrema *verè lenientia*.

Potulenta. Vehementer *humida*, ut *Serum* lactis, *aqua* hordei, hydromel, rhodomel, *poſca* aquoſa, *vinum moderatum* clopioſè hauſtum, lac, *liquores* ſtillatitii, *decocta*, ſucci, juſcula, *thermarum* quædam aquæ. *Aqua* fontana vel fluviatilis, *Aqua dulcis.*

frigi-

frigidè pota alvum *quibusdam* ducit, dum *geminata copi* quâ potus hauriri ſolebat, *admittitur:* illudque comm dum *interdum adfert* (niſi *viſcera obſtructa* fuerint) ut co pore *in ſudorem* ſoluto, *morbificam cauſam omnem* extruda

Quin ad VOMITUM facit aquæ tepidæ *libra:* et nim *hæc ejus copia* nec *ſaturat*, nec *alvum eluit*; ſed *ex t pore* flatus concipiens *natat*, reſolutaque retentrice *ven triculi* vi, *vomitum* concitat. *Aqua mineralis*, ut ferrea & bituminoſâ, *alvum* officii admonet, & *intemperiem* corri git. *Serum Lactis* ovillum, bubulum, humanum, aſini num & ovillum, *à librâ unâ*, ad tres *conceditur*; paulatin *factâ acceſſione*, ad ſummum incrementum *iſtud* dum ve nerit.

Mineralis aqua.

Hordei aqua.

Aqua hordei præſcribitur vel ad *nutritionem*, *alteratio nem*, aut ad *movendam* alvum. *Nutricatui* ſtudet, dum *eâ copia* adfertur, quam *conſuetudo* potandi & ingeſti cibi *copia* efflagitat. *Alterationi* ſuam operam præbet, cùm *ejus libra* potatur; *modò* ritè *decocta* fuerit, ne *flatus* inſerat. At *alvum eliquandam* datur quibuſdam *ad libras duas:* & ex Abincennæ *decreto* ſuperbibat *uncias duas* ſyrupi acetoſi, vel mellis roſati ſimplicis.

Apomeli.

Apomeli fit ex aquâ *ſuavi* & favis *non vitioſis:* coquitur *dum nulla inde ſpuma* exiſtat: *quaternæ* aquæ *partes*, ad mellis *ſingulas* adjiciuntur: *coctione*, totius *octava pars* abſumitur. AD *alterandum*, ejus *libra* ſufficit: ad *alvum ſubducendam*, propinatur *ad geminas libras*; & ne *viſcera* flatu *extollat*, ſuperbibuntur *unciæ duæ* ſyrupi de pomis.

Rhodomel.

RHODOMEL eſt *duplex*; ſimplex & ſolutivum: *ſimplex*, plenâ manu hauriri poteſt, *ad ſelibram:* ſolutivum, *ab unciis duabus*, ad quatuor *conceditur*. Callidiores *pragmatici*, quò *ejus vim* exſtimulent, *granum* ſcammonii *clam* miſcent.

Acetum.

Poſca vel *oxycratum*, *ab unciis quatuor* ad octo *datur*, ut vel *ventrem* leniat, vel *vomitum* excitet. *Attamen* hanc vim *ab aceto* non videtur induiſſe: *etenim* ſcripſit *Galenus* octavo Simplicium, *id ſiccare* in tertio *ordine:* quare nec *vim* ventriculi *laxare* poteſt, nec *fundere* humores *in ventriculo* contentos. *Dioſcorides* libro ſuo quinto, *ſcribit* ab aceto *ſtomachum* recreari, & *appetentiam* promoveri, & *ſanguinem* undecumque *fluentem* cohiberi, ac *alvi fluxum* ſiſti. Niſi dicere *cum Aëtio* velimus, POSCAM, *fluctuoſum ſpiritum* creare, & propterea *his*, quibus *facilè turbatur* alvus,

alvus, *vomitum* moveri. *Quare* ſyrupum acetoſum *non lubenter* ad vomitum concitandum *propinamus*.

VINUM MEDICATUM *nutrit*, *alterat* corpus, aut purgat. Quod *nutritionis causâ* hauritur, ex ratione *aſſueti potus* cuique *præſcribi debet*, & ex copiâ *ſumti cibi*. Quod *alterationis cauſa* propinatur *ab unciis quinque*, ad ſeptem: ut ex euphragia, guaiaco, abſinthio. quod *ratione purgationis*, ut ex elleboro & colocynthide, *ad uncias tres* præſcribitur. *Vinum.*

LAC ſæpiſſimè *in uſum* vocatur *ad nutritionem*; interdum & *ad alterationem*, & *ut cedat alvus* præſcribi poterit. *Lac.*

Cùm *ad nutricatum* præſcribitur, *eâ id fiat cautione*, ne copioſiùs ingeratur *quàm* cùm ſanus eſſet uti ſolebat: *ſecundò*, ne difficultatem *ſpirandi* adferat: *tertiò*, ne ab ejus uſu *pullus* frequentiór, aut *lotium* inflammatius *reddatur*.

Cùm vero *alterationis causâ* offertur, nempe ut *ejus vi* partes *extabeſcentes* genioque ſuo *fraudatæ* madeſcant, ut *in maraſmo* implicito corpore, *Herodotus*, *Prodicus*, & *Eryphon* (ut prodidit *Galenus* ſeptimo methodi) muliebre, vel aſininum, aut caprillum *commendabant*. ab unciis quinque *ad ſeptem* ingeritur, *addito modico* ſacchari, vel ſalis, vel mellis, ut *putredo* arceatur, & *à coagulo* prohibeatur.

Humanum lac primas laudes habet *ad arcendam tabem*, cùm *ex mammis* proleɛtatur: ſed, inquit *Galenus*, quia *homines* ut pueri *mammâ* frui nolunt, *ut aſini*, ad *aſinina ubera* vocari debent. *Veteribus* perſuaſum fuit *lac purgare*, ob varia *purgantium* pabula. Sit *recens mulɛtum*, ſumatur manè, *alvo liberâ* ab omni cibo: *dein* quieſcat, *aut* leniter ambulet.

AQUA DISTILLATA cochlearum & teſtudinis, *datur* jam exhauſtis ac fraɛtis viribus *ad uncias oɛto*. ita in ventriculi *inflammatione* haurienda *præbetur* aqua violarum. *Cochlearum aqua.*

JUSCULA *leniunt* ex malvâ, mercuriali, *cum* paſſulis recentibus, daɛtylis, jujubis, & *cum* mannâ, & caſſiâ. *Talia Juſcula* præſcribuntur *ab unciis quatuor* ad decem. *Hæc leniunt* ex humore uberrimoque madore, *quo perfuſa* à naturâ *fuere*.

ALIA *leniunt* ob *Viſcoſitatem*, ut caſſia, *pulpa* jujubarum, paſſularum, prunorum. *Corriguntur hæc* tenuantibus & calidis, *ut aniſo craſſè pulveriſato*: ne petat *hepar*, ac abducat *Viſcoſa.*

ducat *remedium* in urinas: *ita ſpecies* hieræ, vel hyſſopi ſic- cati *pulvis*, aut diambræ *aromata* miſcentur. *Pro quaque unciâ* caſſiæ, *pulverem* corrigentium *drachma* ferè adjici- tur. *Nonnulla* moderatam viſcoſitatem *ſortita fuere*, ut mel, *ſyrupus* roſatus & violatus: *offeruntur* ex decocto, *moderato calore* prædito, ut mercurialis, ſebeſten, paſſula- rum, ſenæ.

Dulcia. *Lenientia* valdè *dulcia*, ut manna, mel, ſaccharum. Man- na: *ab unciâ* ad tres uncias *præſcribitur*; ex juſculo *datur* pulli. Mel, *in decocto* endiviæ vel violarum *propinatur*. Quædam *leniunt* COMPRIMENDO, ut tamarindi, my- robalani: *hæc cum* caſſiâ & mannâ *præberi debent*.

Qualitas. QUALITAS lenientium ex *emicante* in his *madore* per- petuò accipitur, ut *in pulpâ fructuum*, gummis, liquori- bus, ſuccis, decoctis, diſtillatis, & oleis.

Caſſia. *In pulpa*, ut *in caſſiâ*, cùm *madidior* ejus humiditas fue- rit, *corrigitur* myrobalanorum *adjecto pulvere*; ſin ejus *mador* aruerit, augeatur *lubricitas*, adjectis *decoctis* pinguioribus.

Gummi. GUMMI, ut *manna*: ſi ea *acrior ſicciorque* enata fue- rit, *diluatur* cum juſculis: *alioqui* commodè præbetur *ex decocto* endiviæ, vel boraginis & bugloſſi.

Liquores. LIQUOR, ut *mel*, ſaccharum: ſi *acriora* fuerint *hæc*, coctione & deſpumatione *miteſcent*.

Aloë. SUCCI, ut *aloë*: ſi *acrior*, inſolatu & cocturâ *corrige- tur*, ac lotione *abſtergebitur*. Affunditur *aloë* ſero *lactis*; quo exhauſto *ab ardore* Solis æſtivi, *ſucco* roſarum *iterum diluitur*, vel endiviæ *liquore*, idque ſæpiùs. Si *condenſati*, ariditateque *exſucci* ſucci *fuerint*, remiſcebuntur *cum* mel- le vel ſaccharo.

Decocta. *Decoctum* leniens *ſi nimium* humeat, *coctione* id vitium abſtergebitur: *ſin viſcidum* fuerit nimis, *melle* attenuabitur.

Diſtillata. Ita aqua *diſtillatione* eliquata, præbetur *ad leniendam al- vum* cum melle vel ſaccharo.

Uſu *probata* lenientia *remedia*.

Lenientia qualia. Verè *lenientia* ſunt, *quæ* emolliendo *alvum* movent, Græcis μαλακτικὰ, vel ὑπακτικὰ γαστρὸς, vel ὑποχωρητικὰ vocantur, *partim* cibi, *partim* medicamenta.

PASSULAE acinis exemtis, *è vino* aut *aquâ* lotæ, *dua- rum unciarum* pondere *ſumtæ*: vel *coctæ* ex juſculo, & ſac- *Paſſularum leniens, no- bile.* charo. *Elegans* compoſitio *paſſularum*: Foliorum ſenæ mundatorum *unciæ tres*, aniſi *drachmæ ſex*, aquæ *unciæ no-*

vem:

vem: infundantur *per diem & noctem*: & bulliant *unicâ ebullitione*, fiatque fortis expreſſio, *cui inde* paſſularum Corinthiacarum *uncias ſex*: bulliant *ad exhauſtionem* decocti: & *in fine adde* ſacchari rubri *uncias quatuor*, cinnamomi *drachmam unam* & *ſemiſſem*: Serapii æmulam in ideam *coquatur* dum abeat *ſaccharum*. Accipiat *uncias duas* antequam paſtum ineat: *affundi poterit* aliquid *Serapii* roſati ſolutivi, *quo uberiùs* madeſcat.

Aliud *Paſſulatum* leniens *elegantiſſimum*: Radicum polypodii quercini *unciæ tres*, foliorum ſenæ, radicum altheæ recentium *ſingulæ unciæ duæ*, aniſi ʒ *duæ*: omnia infundantur *in vaſe vitreato*, & coquantur ſecundùm artem; *fiat* expreſſio: *adde* pulpæ paſſularum *per ſetaceum* transmiſſarum *ſemilibram*, ſacchari albi *uncias duas*: coquantur rurſus *ad cydoniati craſſitudinem*: parum *ante prandium* accipiat *drachmas ſex*, vel *unciam*. Observatio hæc adſit in *horum remediorum* uſu, ut ſemper jamjam *ſumendis cibis* præponantur; *cùm* alvus *officii* fuerit immemor. Alium.

Terebinthina: unà *renes* & *urinæ ductus* ab infarctu *liberat*.

Mastichis *drachmas tres* præſcribit *Aëtius* pleuriticis, *ex ſero lactis*, ad excluſionem alvi.

Pruna dulcia, eorumque *juſculum*, ſi violis aut roſis puniceis *aſperſa*, imò *tecta*, ac ſaccharo *ſuperinjecto*, Caniculæ ardoribus *exponantur*: in liquorem enim *abiens* ſaccharum, *florum vim* tranſvehit *in pruna*, quæ avidè *bibunt* hunc lentorem. *vel caro* coquitur *cum infuſione* roſarum & *ſaccharo*. & *Ficus* quoque *eo modo* coctæ. Pruna *duodecim* quidam coquunt *ex jure* ſenarum, quod *drachmas duas* vel *tres* ſenarum *imbibit*. Pruna.

Ptiſanæ *cremor* nonnullis *ſatis fuit*; aliis *coliculi* aſparagorum. *olus* ex ſpinachiâ, betâ candidâ: *coquuntur* cum juſculo & butyro. *Leviſſimum*, ingravidatis, puerperis, tenellulisque *eximiè* conferens, *fabricatur* ex vitellis duobus *ovorum recentium*, & juris piſorum *modicè* coctorum *unciis quatuor* aut *quinque*, cùm ſalis & ſacchari *momento* exhibetur.

Efficacior eſt in id *mercurialis* cocta *cum ſale*, & ejus jus *cum vino* dilutum. Ita & *Malvæ* & *Braſſicæ* ſemicoctæ *jus*, aut *ſuccus* ejus *cum* ſacchari *modico*. Sic etiam *ſerum* lactis, *cum* ſaccharo, & ſale. Similiter *cucurbita* cocta *cum* ſaccharo, ſale, & butyro. *Vinum* quod in crudâ *cucurbitâ* & excavatâ *per noctem* ſubſtiterit, *Oleum* in quo *maduit*

 aliquo-

aliquoties *cruſta* panis *aduſta*: ita minùs *ventriculum* ſubvertit butyrum; *nam quibuſdam* ſatis fuit *butyrum* cortice *nucis* exceptum, ac *umbilico* ſuperligatum. pſyllium: jujubæ.

Ficus maceratæ in decocto leniente. *Galenus* ſexto De ſanitate tuendâ, *docet* quo modo *ſenibus* alvus *lubrica* ſervanda ſit, *accipit* quinque vel ſex *caricas pingues*: cum ſeminis carthami *ſeſquidrachma*, aut *binis drachmis*, deglutiantur. *Novi* quibus *ſatisfaciebat* jus *carnis* pingue, *cui admiſcebatur* ſaccharum & *ovi* vitellus crudus: *Saccharum* lenit & ſtimulat: eo fortius eſt *mel*: & id ſuperatur *à ſale*.

Gravida. *Gravidis, imbecillis* & *pueris* tutò datur *pulveris* violarum purpurearum *drachma*: ex jure *piſorum rubrorum*, modicè coctorum. ſi *vim auctiorem* velis, adde *fæcularum* ex vino albo *ſcriptulum*: & *aliquid* foliorum ſenæ, *cum cinnamomo*.

Nobile. Ego feliciter *in puerperis* hoc utor electario: *Accipe* mannæ, electarii lenitivi *cujuſque unciam*, caſſiæ recenter extractæ *ſemunciam*, diacatholici *drachmas duas*: cum *ſyrupo* roſato laxativo *ducat* ideam opiati. *ſumat interdum* parvum cochlearium, *ante paſtum*.

Caſſia. *Caſſia* tenuia & craſſa *educit*: & diacaſſia *magiſtralis*: diacaſſia *Nicolai*, hoc eſt, caſſia *condîta*: caſſia *communis*. hæc omnia *deſcribuntur* in Antidotario Florentino. *Diaprunum ſimplex* Nicolai; *caſſia* extracta *ſine foliis* ſenæ: *electarium* lenitivum.

In *Caſſiæ* uſu *notandum*, ne inimicitiam *gerat* cum illius *qui eâ utetur* peculiari naturâ: *alioqui* in ſyncopen *homines* abripit. Si *homo* obnoxius ſit *flatibus*, præparari *caſſia* debet, ne *flatu* noceat; *nam* & eâ ratione *hordeum* diu coquitur.

Accipe ſucci endiviæ, vel acetoſæ, vel cichorei *unciam*, (ſit depuratus:) caſſiæ *uncias duas*: ambo *trajiciantur* per cribrum: *hinc* coquantur *lento igne*, deſpumando. *hæc* coctione *non amittit* ſolvendi vim.

Aliud leniens, pomorum dulcium maturorum *caro*, cocta *cum infuſo* roſarum, vel *ſolutivô jure* violarum.

Quæ hactenus *enarravimus*, molliendo & leniendo *alvum* movent: & *propriè* lenientia *dici poſſunt*. Sunt alia, quæ *alvum* benignè *laxando etiam humores* ducunt.

Obſervatio. In horum uſu *obſervandum*. hæc maximè ad *primæ alvi* excrementa *præſcribi*, hoc eſt, *ad eas ſuperfluitates* quæ *in hypochondriis* hærent, & *inteſtinis* quæ inſederunt.

Hæ

Syrupus roſatus.

Hæ *ſuperfluitates* ſunt vel craſſæ, vel tenues. *Si tenues,* ut ritè excludantur, *in uſum* evocabimus *Syrupum* roſatum ſolutivum, *maximè* ſi fractior vis fuerit *ventriculi.* Sin *excrementa* acria & mordacia fuerint, *ſyrupus* violatus ſolutivus *melior erit.* In his ſyrupis *antiquatis,* ut mediâ hyeme, *vis* florum *effœta* languet; quare tunc *unciarum ſex copiam* in his non reformidabis.

Tamarindi.

Pulpa tamarindi *non ita* aſtringit, ut *Syrupus* roſatus ſolutivus: *etenim* ſcripſit *Meſues* capite *de Myrobalanis,* eluendam *illam vim* ac temperandam *ſtrictoriam* quæ *Myrobalanis* inſedit, *adjectis* amygdalis, violis, caſſiâ & tamarindis. *Sint igitur* tamarindi *maturi,* cum ſuavitate quadam *aceſcentes,* non auſteri: *eleganter* refrigerant, *ſupervacua* excludunt, & *bilem* obtundunt, nec *naturæ* negocium faciunt.

Manna.

Manna tenues *excludit* ſuccos *ab alvo.* mulieribus & *frigidâ temperie* præditis hominibus *confert.*

Potio.

POTIO: *Syrupi* roſati ſolutivi; *maximè* ſi laxo *fuerint* ventriculo; *alioqui* ſyrupi violati ſolutivi *uncias tres* accipiemus, *cum mannâ,* ſi frigidius ſit corpus: *cum decocto* acetoſæ & endiviæ, *ſi adſit* febris.

In craſſa materia. *Mel mercurialis.*

Sin *excrementa* illa fuerint *craſſa & pituiteſcentia,* dabimus *mel* violatum *ſolutivum,* & roſatum: *nam* non conficiuntur *cum aquâ,* ut ſyrupi. *Accipe* folia mercurialis & malvæ: *infunde* melli, *eo modo quo* roſæ: *utantur* cum *decocto* acetoſæ, endiviæ, & hordei. *Scripſit* Galenus, *ſuo ævo* uſum *mercurialis* ſolemnem fuiſſe.

Hiera.

Hiera Picra: nam eà utitur *Galenus* in paucâ copiâ *pro eccoprotico,* cùm alvus *officii ſui* fuerit immemor. & *aſſiduò* eo remedio *utitur* Galenus, *pro ducendâ alvo* tantùm, *ſecundo libro κτ̃ τόπ,* in fine *capitis noni.* Ejus *ſeſquidrachma* ſuffecerit ſi *febricitarit* æger, *cùm* alioqui *ad quinque drachmas* ſurgere liceat: *Sed* quia *calet,* nec ſatis *lenit,* caſſiam *illi miſcebimus.*

Accipe ſpecierum hieræ *ſcriptulos quatuor*; cum ſyrupo roſato ſolutivo *fiant Boli quinque*; & ſuperbibat ilico *hunc Potum*; Syrupi roſati ſolutivi *unciæ quatuor*, decocti endiviæ *parum*: fiat *potio brevis*: aperit *menſes & hæmorrhoïdes.* Sed *objiciet* quis, Igitur ſuperat *hepar,* nec erit *leniens* remedium: *Reſpondeo,* id facit *alterando,* & *non evacuando.* Ita jucundè *ſumitur* Hiera, *quia* ob amarorem illa *potari* non debet. *Aloë,* hæc & *cibis* interpoſito *non nocet*: nam

à putredine humores *vindicat*, & unà *cum parte aliquâ ſui* ſeſe *in venas* trajicit.

Quæſtio. *Objiciet* quis, Si *lenientia* non *trahendo* purgant, *quo modo* igitur *quædam* educunt tenuem, *alia* craſſam materiam? *Reſpondeo*, Cruditates *conſiderantur* quatenus vel *ægrè* vel *facilè* extruduntur: *hoc autem* eis *evenit* ex craſſitie vel tenuitate.

Compoſitiones utiles. *Electario hoc* commodè utor *in bilioſis*, cùm *alvus* non *ex officio* reſpondet: *Caſſiæ* recenter extractæ, *electarii* lenitivi, mannæ *cujuſque uncia*, ſyrupi roſati ſolutivi *quod ſatis ſit* ad Opiatæ formam *ut redigi poſſet*.

Aliud: ubi pituitoſa *excrementa* moleſta fuerint: *Caſſia* extracta *ad vaporem* illarum herbarum *quæ* affectui *ſtudent*: diacarthami *drachmæ tres*, conſervæ violarum, penidiorum *ſingulæ ſemunciæ*: cum *ſyrupo* violato.

Si *pilulas* mallet, *imbecillo ventriculo*: aloës *ſemuncia*, rhabarbari *drachma*, agarici *ſcriptulus*, zinziberis, myrrhæ, maſtichis *cujuſque ſemiſcriptulus*: cum *melle roſato* fiat maſſa.

In pectore. *Diacaſſia* utiliſſimè quoque præſcribitur. Bolus *ſanguinem* mundans *in pectore*, qui *cæteris* facilè accommodari *poteſt*: polypodii recentis *unciæ tres*, glycyrrhizæ *uncia*, paſſularum, ficuum *ſingula paria viginti*, dactylorum *maceratorum* aquâ vel vino *decem*, aniſi, fœniculi *ſingulorum ſeſquidrachma*, ſeminis malvæ *drachmæ duæ*, althææ *ſemuncia*, violarum *pugilli duo*: coque *in aquâ* dum emolleſcant: *fructus* contundantur, & *per ſetaceum* trajiciantur: *juri* ſaccharum *addito*: cinnamomi *drachmam ſemiſſem*: fiat Opiatum. *Sumi poterit* cum agarici *decocto*, vel ſenæ. *Pectori* & *capiti* confert. Si *ad bilem* id formare velis, *adde* pruna, tamarindos, berberim, ſemina frigida, paſſulas, violas, caſſiam, rhabarbarum, boraginem, *ſyrupum* roſatum ſolutivum.

Diamanna *Nicolai Alexandrini*, quam deſcripſimus *ubi* egimus *de his* quæ leniter *bilem* purgant. *Nam* in purgantium *ſeriem* copioſius *hæc pharmaca* quæ leniter *cruditates* pituitoſas, bilioſas, & melancholicas *educunt*, referre voluimus.

Hortilitia remedia Lenientia. Cum quædam hodie *Naturæ Tenellulæ* ad omne *remedium* nauſeent, deſudent & quaſi expalleſcant, *uſus* blando quodam fuco *remedium* invenit, *abſque ruſticitate* ruſticum. *Arbuſculam* eliges *nobili fructu* celebrem, *bimatum*

aut *trimatum* non excedat, *læto ſolo* & *cœlo* prognatam. *Hanc* ineunte anno, *cùm* turgere *novo ſucco* ſolent *gramina*, nonnihil *ſupra radicem* findes, *cortice* clementer *violato*, nec injuriâ *diſrupto* : hinc *cuneolis* arborem *aperies*, caudicem *emedullabis*, pharmaco valido *implebis*, quod tamen *primùm* maceratum *fuit*, ut elleboro, aut colocynthide. *Sed detur locus* nutricatui, *nec via*, nimio infarctu, *alimento* intercipiatur : *argillâ* & *fimo bubulo* vulnus *obligetur*; & ne *frigus* aut *pluvia* noceant, *pice* veſtitum *corticem* tenerum *apponemus*.

ALII, cùm *arbuſcula* carbunculos *florum rudimenta* pandere ſatagit, *conſepeliunt* & *infodiunt* fimo *ritè temperata* medicamina.

ALII inſignem *ramum* radicis *medium ſecant*, ac vaſi referto *medicatis rebus* inſerunt; *arctè* ne quid diſtlari poſſit, *obſtruunt* : quotannis *ineunte Vere* id opus renovant.

NONNULLI *medicatis ſuccis* rigant *radicum* alimenta. *quidam* perforant *ultra medullam* ingentis arboris *ramum*, ac pharmaca *inſerunt*.

ALII herbis quoque *vim purgatricem* inferunt, *maceratis ſeminibus* (unde *illæ* naſcentur) *in diluto* vi purgandi *imbuto*, ac hinc *lacteſcentes herbas* eodem ſucco *rigant*; aut nudatis *modeſtè* radicibus *aſpergunt*. Sint herbæ *hoc mangonio* tingendæ, *naturâ* lubricæ; *qualis* lactuca, malva criſpa, violæ, ſpinachia, braſſica, beta, portulaca, pepones, cucumeræ.

Ita VITES quoque *medicatos fructus* proment: *radices* circumſarrito & purgato, ac *contuſas* veratri *radices* apponito: his *ſtercus* vetus, & veterem *cinerem*, ac duas partes *terræ* affundunt: ita *Romanus* Cato. *Geoponici* Græcorum *aperiunt* vitem, medullam *eximunt*, & elleborum *inſerunt*, ac emplaſtro, *ne quid effluat*, tegunt. *Iam*, cùm nova *de gravido palmite* gemma *tumet*, radices *potant* ſucco purgante, *cavendo* Aquilonem, *idque* per dies aliquot.

Nonnulli *ſarmentum* vitis *in vas* demergunt *medicatis ſuccis* ſemiplenum; *à maceratione longâ*, illis *terra* miſcetur, *detinetur* dum *flagellorum oculi* nituntur exire: *nam* ex auctoritate *Dioſcoridis*, ubi de *vino* agit Phthorio, libro quinto, capite quadrageſimo quinto, ſi *ſomniferis herbis* eo modo *vites* aſpergantur, *fient* ſomniferæ *earum* uvæ.

Quidam *foramine* medicamina *viti* etiam inferunt, ut *the-*

theriacam & *mithridatium*, quo *peſtifugas uvas* procreet: ſed *novâ affuſione* interdum *ſeneſcens vis* excitanda erit.

Animalia. *Animalium* prætereà pulpa, LAC, & OVA *purgatoria* evadunt, *dum* horum *parentes* medicatis pabulis *fruuntur*; nam *de Caprino lacte* id olim aſſeruit *Galenus*, & de mulieribus *Hippocrates*. Et *uſu* videmus *vim medicatam* per matrem *in lactentem infantem* traduci. *Quare* triticum *coquunt* cum elleboro aut tithymalo, & agarico: *ſiccato tritico hoc* nutriuntur *diu* aves, hœdi, cuniculi, gallinæ, porcelli.

Alii *ventri* animalium *medicamenta* indunt, ac *igni lento* torrenda *exponunt*; ita inſuccatur *medicatâ vi* aſſata caro. *Vinum* avidiſſimè *bibit* injectas *ſibi* medicatas vires.

OBSERVATIO.

In *uſu* remediorum *notandum*, quid ferat *cujusque* peculiaris natura: *nam* non omnes *eâdem vi* remedium *ferit*: quædam enim *corpora*, præpotentium quoque medicaminum *potentiam* contemnunt: alia *quævis* percipiunt. *Propterea* ſemper *à mollioribus* auſpicando *curatio*, quo & aſſueſcat *remediis* natura, & *laborantis* ſenſus *exploretur*.

CAPUT XXI.

De purgantibus Pharmacis.

PHARMACA quæ *peculiari* quadam vi *peculiarem* ſuccum *ex corpore* proliciunt, *triplici ſerie* continentur.

Species purgantiũ. *Primam* occupant medicamina *lenientia*, leniſſima remedia: quæ *alvum* duntaxat emolliunt, *lubricamque* reddunt, & *excrementa* ejus ſubducunt: μαλακτικὰ Græcis, vel ὑπακτικὰ γαστρὸς, vel ἐκκοπρωτικά: *partim* cibi, *partim* medicamenta. *De iis* præcedenti capite *abundè* egimus. Verumtamen *ad horum claſſem* pertinent *&* *ea pharmaca*, quæ *his* non multò efficaciora ſunt, quæ *alvum* eliquando etiam *ſuccos peculiares* in ventriculo ac meſenterio *contentos* evehunt. *alia* quidem ſunt χολαγωγὰ, hoc eſt, bilioſum ſuccum ducentia: *alia* φλεγμαγωγὰ, pituitoſum: *alia* μελαναγωγὰ, melancholicum: *alia* mixtum humorem *evacuant*. nam quæ hodie αἱμάγωγα dicuntur, *tantùm* reddunt *ſanguinem* fluxiliorem, *apertis* ac *recluſis* ani aut uteri venis.

Secun-

Secundâ ſerie continentur *ea pharmaca* quæ mediocri vi trahendi *prædita*, è venis *ſuccos* proleƈtant.

Tertia, acerrima *continet*, quæ *totum corpus* validè inaniunt, ac *contumaces affeƈtus* demoliuntur: hæc *ob efficaciam* dicuntur Græcis δραστικὰ, vulgò *Eradicativa*. Qui ſuſque deque *his* utuntur, *contemptis his ordinibus*, maximis damnis *ægros* augere ſolebant: *quod* hoc tempore *nimis frequenter* evenire ſolet.

PURGANTIA *itaque medicamina dicuntur quæ certum humorem è corpore proliciunt, aut plurimos evehunt, excepto ſanguine*. Hæc autem *pharmaca*, vel ſunt *ſimplicia* vel *compoſita*; eaque vel *leniter* vel *validè*, ut jam diximus, *purgant*: quare *certo ordine* illa diſtinguemus, in *cujuſque humoris* educendi ſerie. *Purgantia.*

Hoc tempore in pharmacopoliis *quintuplex* eſt Solutivorum *forma parata*: Syrupi, eleƈtarii *mollis*. *ſolidi* eleƈtarii, pulverum, & pilularum, *quas* Græci *Catapotia* vocant. *Forma uſitata.*

Obſervatio. Quòd ſi *pharmaca* velimus ita *comparata* habere, ut *ex peculiari aliquâ parte* corporis *humores* eximant, *addemus* remedia *illi parti* ſtudentia: *hæc* prodita ſunt *à nobis* antè. *Præterea* pilulæ *ex capite* validè proleƈtant, *nam* diu hærent *in inteſtinis*: ex ventriculo, *aloë*; ex liene, *ſenæ*: è jecore, *rhabarbarum*: ab inteſtinis & meſenterio, *agaricum*. *A parte ut trabant.*

Quamvis *ea quæ* fœdis ab humoribus *corpus* vindicant *purgando*, cordis *ſanguinem* ac *ſpiritus* vividiores reddant; *tamen parcè* his utendum, *ni neceſſitas* per morbos *eorum uſum* nobis extorſerit: *Etenim* in excluſione *materiæ morbificæ*, unà ferè *quid* exhauritur, *in quo* naturæ vis *reſedit*; tum quòd *Natura*, cùm in ſuo munere *verſatur*, in habitum corporis *trajicit* alimentum (quo *cottidie* fruimur) quaſi *ad peripheriam*: at pharmacum *à peripheria* in centrum *ſuccos* & *ſpiritus* abducit. *His* itaque *duobus adverſis motibus* mirum in modum *fatigatur* Natura: *Nil enim ægriùs* natura *ferre poteſt*, quàm duos contrarios motus *uno eodemque tempore*. Hinc reverendus ille ſenex *Hippocrates* dicebat, *Pharmacum* mundum *reddit* corpus, & *crebro uſu* maturam *infert* ſeneƈtam. &, *grave eſt* hos purgare, qui *ſecurâ ſanitate* fruuntur; nam *vires* franguntur *reſolutione* partium ſolidarum, *ab hypercatharſi* ſucci alibilis. CAUTIO. *Parcè purgandum.*

Ea Cautione ſemper opus erit, *ne unquam* dum *purgare* conſilium eſt, *in ipsâ purgatione* theriacâ *utamur*, niſi *frenare* *Cautio.*

nare vim *pharmaci* velimus: *etenim ilicò* reſtagnat *à theriacâ* laxior *alvi* effuſio; nam *domat* illam purgatricem *remediorum* vim *theriaca*: Eſt enim *purgatrix vis* vehementior, *media quædam potentia*, inter alimenta & venena, *hanc* dico *vincit* ac *eluit* theriaca.

OBSERVATIO. *Clyſmata non utendum.* IN *purgantium remediorum* uſu, *cùm* illa *ſuum officium* non faciunt, *Pragmatici* clyſma *injiciunt*, non dextrè, nec tutò, inquit *Oribaſius*: nam *diſtentis inteſtinis* pharmaco, ac *ruentibus ſuccis*, aditu *prohibetur* remedium. *quare* hoc auctore, *glandem* impoſuiſſe pręſtiterit *ex melle*, cum *ſemidrachmâ* ſalis, fellis bubuli; & ſucci cyclamini: ſin *flatus* in vitio *fuerint*, remiſcebimus *cymini* ſemen. Vel, *Clyſma acrius* exiguâ mole *infundatur*; ut ad ℥ *octo*: aut ſorbeat potiùs *jus pulli* cum ſale, vel melle, aut ſaccharo, hoc enim mitiſſimũ eſt.

Ab inflammatis. *Præterea* ſtudioſè *ſervandum* in morbis *ab inflammatione* obortis, *lenientia pharmaca* commodiora eſſe quàm *validè trahentia*: ut antecedens cauſa *abſcindatur*, quæ *in primâ alvo* coacervata fuit. *Quæ enim* fundunt ac agitant *ſuccos*, fluxum *excitant*, nec quicquam *à parte inflammatâ* exhauriunt. *Rhabarbarum* autem & *ſyrupus roſatus* ſtrictione *fluentem* ac *furentem* materiam *intercipiunt*: quare *ineunte morbo* horum *utilis* erit uſus.

Notandum. *Notandum*, ut ſemper *grata quædam* pharmacis *aſperguntur*; & ea quæ *humorum* craſſitiem *incidunt*, & tranſitum *præbent*, interdum *injiciantur*.

TEMPUS *exhibendi.*

Propinantur pharmaca *purgantia* quinque vel ſex horis *ante prandium*, ne alienâ permiſtione *fracta* è ventriculo *excidant*: ſed ut minimè impedita *venis* ante paſtum *ſeſe* inſerant. *interdum* tamen *ilicò* cibum *excipere* debet *pharmacum*, proſtratis viribus *cùm languet* corpus, *ne fatiſcat*: quamvis enim *fœdior illuvies* è corpore *purgationum vi* eluatur, *unà tamen* benigni quid *exhauritur*, in quo *vires* domicilium ſuum *habebant*: ut luce clariùs appáret *in his* qui *hydropi* immerſi, *ſe ſecandos* exhibent; *his* cùm confertim *aqua* effluit, *moriuntur*. Si *medicamen* hæſerit in *ventriculi* ore, *Hippocrates* id eluebat *ptiſanâ*.

Hauſto remedio, *ſomnum ineat* ſeſquihoræ ſpacio; *quò faciliùs* nativus calor *in opus* id efferat. Sed quò *ventriculus validior* fuerit, hoc *minus dormiendum*: alioqui *ſomnus* maximè prodeſt.

Pragma-

Pragmatici duabus aut tribus horis *à cenâ* exhibent *pilulas*, totâque nocte *ſomnum* indicunt: hoc illi *ex Avicennæ* ſcripto. ſed *ejus* erat ſententia, ut *tantùm* pharmaci *ſopita vis* excitaretur *calidi nativi* vividâ vi, utque *potentiâ* quod valebat, *in actum* efflorеſceret. *hoc* facilè fit *per ſomnum*, cùm commodiſſimè tunc *cuncta* amplectatur qui *in ſtomacho* reſedit *naturæ fervor*; etenim *hujus vi* per ſomnum *coctiones* ſuum pulcherrimè *officium* faciunt.

Quare poſt octo vel novem horas *à cœnâ* illas *ſumant*, & per ſeſquihoram *ſuperdormiant*. Pharmacum tamen *ſuum munus* exigit *cùm diſtribuitur*: hoc autem fit *per vigilias*. Hæc accipienda *de illis*, quæ *in ſubſtantiam corporis* verti nequeunt; nam *Caſſiæ* ilico *cibus* jungi debet: *quare* cùm *cibus* exhibetur *unà cum caſſiâ*, tunc bene *ſomnus* præſcribitur *à Medicis*; alioqui *ejus facilitate* pro nutricatu *Natura* abutitur.

QUANTITATIS *in* PURGANTIUM *Simplicium* USU.

Simplicium *pharmacorum* copia *primò* ex qualitatibus manifeſtis *initur*, quæ *variâ ſerie* à clariſſimis Medicis *diſtinctæ fuere*. Symmetrum *remedium* vel temperatum *vocamus*, in quo *nulla vis* caloris, frigoris, humiditatis, vel ſiccitatis *ſentitur*. In *his* autem *quæ* hanc moderationem *ſuperant*, quatuor *ponimus* ordines; *nam hi* ad uſum *ſufficiunt*. *Gradus quantitatum ex remediis. Symmetrum quid. Gal. 5. ſimplic. in fine.*

Calidumque nominamus *primi ordinis*, quod nos *calfacit*, non tamen *evidenter*, verùm ita ut *rationis ſubſidio* opus ſit: *ita* frigidum, humidum, & ſiccum, *quod*, nondum emicans *vividâ vi*, demonſtrationem *rationis* exigit.

Quæ autem *manifeſtè* calfacere, refrigerare, humectare, ſiccare *poſſunt*, ea SECUNDI gradûs eſſe *dicuntur*.

Sed quæ *validè*, non tamen *ſummè* ſuas vires *exſerunt*, TERTIO ordini *adſcribemus*.

Quæ verò *adeò urunt* ut eſcharam *inferant*, QUARTI ordinis eſſe *affirmabimus*.

Nec ullum *natura* dedit, *quod* quarto gradu *ſiccans*, non etiam *urat*: quamvis *tertio in numero* quædam *ſine uredine* ſiccare *poſſunt*; qualia ſunt *adſtringentia*, agreſta, rhoë, alumen, balauſtia, galla immatura. *Quæ* vehementiùs refrigerant *usque ad internecionem*, quarti ſunt ordinis.

Quilibet horum graduum ſuum habet ambitum ac latitudinem, *in quibus coërcetur*. *Hunc* cujuſvis numeri *ambitum*

tum in tres ordines *Pragmatici* diſtinxere, ut nempe *paulatim* (triplici ſerie) *auctior vis* increſcat *ad ulteriorem gradum.* Ut, in ſiccis, *vicina* urentibus, *ſunt* ſquama æris, æs uſtum; *dubia* nempe *inter* tertium & quartum ordinem: *in medio* tertii gradus *eſt* æs uſtum & lotum; *in principio* tertii numeri *hypociſthus.* Ita triplices & *Græci* conſtituere *graduum* ideas: *Nec enim* perinde *urit* ſinapi, ut cauterium, *licet* ambo ſint *quarti ordinis.*

Lenientium ex qualitate doſis. Moderatiora *lenientia* dantur *ad unciarum duarum pondus*, & minima eorum moles ſit *ſcriptulorum duorum* aut *drachmæ unius.* Cùm ad potentiora *aſſurgimus* pharmaca, ex *qualitatum* intemperie eorum *copiam* accidimus: *unus* enim *intemperiei* gradus *mediam* temperati remedii *quantitatem* abdicat: hoc *exemplis* melius elucebit.

Caſſia. Caſſia, *quia* calore nec frigore *temperiem* fugit, *exhiberi* deberet *ad uncias duas*, modò *eâdem temperie* humor *ejus* imbutus eſſet: *ſed quia* madet *ordine primo*, debebitur *ei* copia *unciæ unius:* aſt cùm *tantâ moderatione* prædita ſit, ut *naturæ* familiaritate quadam *facillimè* ſeſe ſociet, *hanc molem* ſuperabit (quà *alimentum*) & offeretur *ad drachmas decem*, pro moderatâ copia, *usque ad uncias duas:* hæc enim *cum naturâ noſtrâ* amicitia *ſemper* majorem quantitatem *ſuggerit.* Quoque major copia *caſſiæ* exhibebitur, eò *grandior acceſſio* fiat *eam* corrigentium.

Pruna. Ita *pruna* quòd madent *numero ſecundo*, offerenda eſſent *ad ſemunciam.* ſed quòd *malignitate cunctâ* ſpoliata ſunt, *ad* medullæ eorum *ſeſcunciam* veniunt.

Tamarindi. Similiter *tamarindi* frigidi & ſicci *in ſecundo ambitu.* ſuperant igitur quod *temperie* emicat *medicamentum*; quare *exhibendi* erunt *ad ſemunciam:* ſed quia *ſubſtantiæ benignitate* præclarè *dotati ſunt*, offeruntur *ad ſex drachmas.*

Manna. *Mannam*, quia ferè *temperiem* attigit, damus *ad uncias duas*, & ob naturæ *quam colit* familiaritatem, *ad tres* vel *quatuor uncias* tutò *ingeritur*, nam & *nutrit.*

Viola. Violarum *ſuccus* friget & humet *ſecundo ordine.* propinatur *à ſemunciâ*, ad *unciæ* molem.

Fumaria. *Fumaria* calet *numero primo*: convenit *ei* doſis media *temperati medicaminis*, quæ eſt *unciæ*: ratione verò *ſiccitatis*, qua aret *numero ſecundo*, debebitur *ei* doſis *ſemunciæ*: ita ſimul ſurgunt *drachmæ duodecim*, & minor *ei* doſis ſeſe eriget *à ſemunciâ.*

Myrobalani. Myrobalani *citrinæ*, quia frigent *primo* receſſu, *unius unciæ*

unciæ copiâ admitterentur; ſed ob *ſiccitatis* quam gerunt *duorum graduum* intemperiem, *ſemunciæ pondus* his conveniet: quare *ad duodecim drachmas* in uſum medicum *trahentur*: hæc *maxima* earum copia erit: *media* autem doſis erit *drachmarum ſex*: Sed quod *his* utamur *cum lenientibus*, nempe *remixtis* cum caſſiâ vel ſero lactis, *copiosè* præſcribi poterunt: at cùm *rhabarbaro* junguntur, *tres drachmæ* ſuffecerint.

Scammonium *præparatum* calet & ſiccat *tertio numero*, quare ejus *ſemuncia* offerenda eſſet; *ſed cùm* caloris & ſiccitatis *efflorescentia*, vividâ efficaciâ *vires ſuas* egerat ac *diſcrimen* intentet, *cùm* non longè *à veneno* abſit, *veteres* talium vim *accidendo* caſtigârunt, *non aliter ac ſi* frigore & madore *vitium* feciſſent uſque *in tertium ordinem* à moderato *declinantia*: quare *grana ſeptem* & *ſemiſſem* Scammonii jam *doſim* conſtituunt. *Scammonium.*

Sed præſtat *uſu* jam compertas *medicaminum* doſes certas *conſtituere*, quàm *ſubtili ratione* non ſatis compertas *indagare*: quamvis & *hæc* nonnihil conferre poſſit ad *horum* uſum *rectè ineundum*. Quæ *larga manu* exhibentur *pharmaca*, lenia ſunt; *nam* quæ *exiguâ mole* dantur, *magnam vim* gerunt, & ni *ritè* parentur, *jactatione* mirum in modum *corpus* fatigant. *Melior ratio.*

Cautio.

Si qui *ſucci* purgandi *mixti* fuerint *ſanguini*, pharmaco *opus erit* leni & placido, *nec unquam* tranſeatur *manna*, ſyrupus *violatus* ſolutivus, aut *roſatus* ſolutivus.

De Compositis Purgantibus.

Antiqui commiſere varia *inter ſeſe* pharmaca, quò *plures ſuccos* ſimul evehere *ex corpore* liceret, & *à diverſis partibus* conceptos *elicere* humores. *quin interdum*, ſolitarium *ut pleniùs educamus*, qui in vitio eſt, *ſuccum*: accedit & illud, quod *fermentationis velitatione* juncta pharmaca *malignitatem* exuunt, *faciliusque* pervadunt *ſine noxâ* corpus. *Eo modo* noxiæ *medicaminum* qualitates *leniuntur*, temperie contrariâ *domitæ*. Experientia hæc *probat*, ac ratio *annuit*: trajiciunt enim *ſeſe mutuò* mixtorum *qualitates*, ac totæ totis *miſcentur*: ut cùm elleborum *in diluto* polypodii *ex mulsâ* miſcetur, *præſcripto ex* Hippocratis, *cum* aniſo, cymino, dauco, vel ſilere; *horum aromatum* qualitas *ſeſe* miſcet *Compoſitorum utilitas.*

miſcet *cum qualitate* quæ ex elleboro *manat*, ac ita *hebeſcit* & *retunditur* ejus noxa. *Cùm autem ſint* innumera *pharmaca* compoſita, *ex his* optima & pauca *erunt deligenda*, maximè quæ *uſu* fidem invenere.

Unde inventa remedia. *Veteris* tribus modis *compoſuêre* pharmaca: *primò*, experientiâ tantum: *ſecundo*, rationis ductu: *tertiò*, ratione & experientiâ junctis.

Primo modo inventa remedia *non tutò* in uſum ducuntur, *auctore* enata *cæcâ* fortunâ.

Secundo modo deprehenſa, *Rationis* ſoboles ſunt: hæc *ex regulis* componendi *pharmaca* enata ſuere; *nempe* ex mixtione *qualitatum diverſarum*, unde *una* ex junctis *qualitas* ſurgit.

Componendi pharmaca Regula. *Sed* Ratio *nimis latè* ſe fundit, *ni caſtigetur* rationali quadam experientia, ideò ut ritè *mixtionem* inferamus *pharmacis*, ratione & experientiâ *junctis* id optimè conſequemur: *hoc ut fiat*, miſcenda *remedia* optimè cognita, *ac eorum vires* apertæ *nobis eſſe debent*. Noſcenda itaque *remedii* ſubſtantia, & qualitas, *ſive* ea fuerit prima, *ſive* ſecunda, *aut* tertia.

Subſtantia. *Subſtantia*, num *medicamen* grave, leve; rarum, denſum, craſſum, tenue, lentum, friabile; vacuum, plenum; purum, impurum.

Qualitates. *Qualitate*, num calidũ frigidum, humidum, aut ſiccum.

Calidum ſi fuerit, *Caloris* eſt calfacere, ſubtilia reddere, rarefacere, maturare, aperire, mordicare, inflammare, veſicas inurere, attrahere, conſumere, rubrificare, in cruſtam urere.

Frigoris eſt inſpiſſare, coctioni nocere, obſtruere, congelare, enecare.

Humoris, humectare, lenire, glutinare, obſtruere, flatus movere.

Sicci, ſiccare, arefacere, emaciare, coarctare, attenuare, corrugare, ſcindere, ſquamis fœdare.

Sapores. Et *Sapores* internuncii ſunt *qualitatum* primarum.

Acutus ſapor vel *acer.* facilè inflammat, aperit & attenuat, *ſi citra* tertium ordinem *ſubſiſtat*; ut hyſſopum, thymus: *nam alioqui urunt*, ut pyrethrum: *natura hujus* eſt tenuis & ignea: *in materiâ friabili* conſiſtit, & *citò in opus* effloreſcit.

Amarus ſapor ſiccat, *arcet* putredinem, flatus *excutit*, in terreſtri *reſedit* ſubſtantiâ aduſtâ.

Salſus

Salſus incidit, mordicat, ſiccat, & *modicè* penetrat & adſtringit, calet, *minùs terreſtris quàm amarus*, deterget, & digerit aut abſorbet *humida*.

Dulcis lenit, obſtruit *magis quam pingue*; maturat, coquit, *dolorem* placat; *putredinis* eſt auctor; ſoboles eſt *moderati calidi ritè coquentis*, materiam *ſortitur* calidiorem & tenuiorem *quam inſipidus ſapor*; ſed paulò craſſiorem *quàm oleoſus*: calidæ, aëreæ & temperatæ eſt *naturæ*, quare & *doloris* evincit *ferociam*.

Inſipidus. denſat, lubricat, obſtruit *emplaſticâ vi*, magis friget *quàm dulcis ſapor*, aquoſa *ejus ſubſtantiâ* eſt & craſſa.

Acerbus, cogit, repellit, roborat, unit, refrigerat, ſiccat, *terreus* eſt, & *craſſæ* planè *eſſentiæ*.

Auſterus, lenior eſt, *immaturis fructibus* proprius, qui, *ſi caloris vi miteſcant*, dulceſcunt, *ſin ſuccus eorum craſſeſcat*, auſteri omninò perſeverant: *quod ſi perdurante eâdem* in fructibus *frigiditate*, tenui quadam humiditate *perfundantur*, acidi erunt: at *caloris* ac *humiditatis aqueæ* acceſſione *dulceſcunt*; aut olei *æmulam vim* induunt, ſi *aëreo madore* rigati fuerint, *non ſine calore*.

Acidus penetrat, aperit, incidit, dividit, attenuat *citra calorem*; ex tenui ſiccâque materiâ *conſtat*.

Pinguis ex tenui aëreâ materiâ & temperatâ *conſtat*; laxat, humectat, & mollit.

Variæ *remediorum* vires aucupantur quoque ex *Odore*: ſed *odor* imitatur *ſaporem*: quare de his ſuperſedeo.

Ut autem *primum* in qualitatibus *quatuor ſeries* poſuimus, ita & in *Subſtantiæ modo* graduum exceſſum *ponimus*: ut ſi quid *tenuius* incipiat eſſe *quàm temperatum*, id in *primo gradu* tenue *dicimus*, ita ut tenuiſſima *in tertium gradum* excurrant: *&* *illa ſeſe* in humores & corpus *promptè* inſerunt, & inſinuant. nam *quartus* tenuitatis *numerus* ad ignem aut aërem *abit*. Similiter *quæ* craſſeſcunt *ad ordinem tertium*, dicuntur, *craſſiſſima*: nam *quartâ in ſerie* terræ *naturam* redolent. Ita & de SAPORIBUS conſtituendum. *Gradus.*

Ex his jam facilè *componi poterunt* Lenientia, Præparantia, & Purgantia, & *ratio compoſitionis* reddi: *verùm* ſecurius eſſe exiſtimo, ut *jam uſu probatis* utamur, *quàm* ad exempla eorum *nova* in uſum *accerſere*. Nota jam eſt *quantitas* catholici, *ad drachmas decem* quod ſecurè *datur*, con-

ſectionis hamech *ad ſemunciam*; & ita optima quæque *uſu* notata fuere. *His* utemur *tutiùs*, quam *novis*. Hoc tempore de *paulo* validioribus *drachmæ ſex*, aut paulo *plus minusve*, pro ætatis, ſexus, & anni, temporumque *ratione*, & pro *ſumentis* viribus *exhibentur*. De mitioribus, quæque *ſine tumultu* movent alvum, *unciam integram* præbemus.

Throchiſci Purgantes, de rhabarbaro, de eupatorio, de agarico, de violis cum ſcammonio, de miſerio, ſcillitici, & alhandel.

Pharmaca purgantia morbificum ſuccum *excludunt* per vomitum vel per ſedem; *de his* ſeriatim *jam* nobis agendum erit.

VOMITU PURGANTIA.

Vomitoria. *Per vomitum* excluduntur *quæ* ſuperiore parte *ventriculi* natant: *hâc* commodè exhauriuntur *ob viæ brevitatem*. Quædam id *leniter* poſſunt, *hisque* maximè utimur ubi *nauſea* fatigat, & cùm *os* amarum eſt, cum *præcordiorum* dolore. *Horum* nonnulla *ſolvendo* os *ventriculi* concitant *in vomitum*; ut olea, & aqua tepida, *ficuum* decoctum, & *ſuâ levitate* agaricum. *Alia* fortiora *vomitum* citant *turbando*, ut aſarum, raphanus, atriplex, elleborus. *de his* ſeriatim agemus.

Illud *obſervabile*, ne erremus, *duplicem* eſſe vomitum: *generalis* eſt unus, & alter *particularis*.

Generalis, cùm totius corporis compages, *ſi quid mali* conceperit, *effundit* per vomitum. *Ita* ſapientiſſimus *ſenex* quarto Aphoriſmorum ſexto, *ſcribit* hyemem cavendam eſſe *in vomitu*.

At *de particulari* loquitur libro De ſalubri diætâ, *ubi ait*, ſex menſes hybernos *vomendum eſſe*; hoc enim tempus *inquit* in pituitam *fœcundius eſſe*: nam hic pars, *nempe* ventriculus, *tantùm* evacuatur. *quemadmodum* eleganter demonſtravit *Galenus* quinti De uſu partium, quarto capite. *Ita* etiam *Herodotus* ſcripſit in Euterpe, *ubi narrat* Ægyptios *ſingulis menſibus* ſolere *vomere*.

CAUTO IN UNIVERSALI *vomitu*.

4. Aphoriſmorum 6. *Purgabimus per vomitum*, inquit Hippocrates, *graciles temperamento & habitu* (non morbo,) qui nempe *diſtentas* habent *ſanguine* venas, ac *carnes* macilentas, *modò*, inquit, *vomant ex facili*, ut qui ſunt *amplo* pectore, capite *firmo*, nec

hæc *obnoxii* cephalalgiæ, hæmorrhagiæ, aphthis, veterno, aut pulmonum morbis. *Cavendo*, inquit, *hyemem*: quaſi dicat, *plus* tribuendum *inclinationi* humoris hyberni, quàm *temperamento*, & *habitui*. *At*, dicit, *nunquam tabidi* (ut qui *collo* ſunt exili) *vomant*, ob graviorum ſymptomatum *metum*.

Utilis eſt *vomitus*, in profluviis *alvi*; ani, veſicæ & renum *morbis*: quin & *in orthopnœâ* convenit. *A morbi vehementia.*

Sed quò *vehementior* fuerit *morbus acutus*, eò *lenioribus* erit utendum; *longis enim* & *obſirmatis affectibus* tantùm confert *vehemens vomitus*, qualis eſt epilepſia *à ſtomacho*, melancholia, podagra, elephantiaſis, paralyſis, ſideratio. *Verùm* mulſæ *cum hyſſopo* coctæ *uſus* præceſſerit oportet, & *cibi humidi*, & *ocium*, ubi gravius eſt *Vomitorium*.

Abſtinendum ubi *caput* dolet, aut *phlegmone interna* obſidet, *hæmoptyſis* ubi moleſta, *nec confert* tabidis aut *morbo* exhauſtis; *nec* ſuffuſioni oculorum *obnoxiis*, lipothymiæ & uterinæ affectioni *expeſitis* incommodat: *quique* fracto nauſeabundoque ſunt ſtomacho, *ab his* abſtineant. *Cautio.*

VOMITORIA LENIORA.

Ubi *à tenuibus ſuccis* nauſeârit quis, *ante cibum* vomat: ubi verò *à pituitâ craſſâ*, poſt cibum: *in febribus*, ubi (qui *facilè* vomit) *nauſeat*.

Ut ſi *materia* fluctuârit *in ventriculo* bilioſa; *leniſſimum* medicamen *præſcribendum erit*: aquæ hordei tepidæ, *vel* juris pulli tepidi *unciæ decem* vel *duodecim*, ſyrupi acetoſi ſimplicis *ſeſcuncia*: pro vomitorio. *Non miſceo* oleum *cùm febris adeſt*: nam ventriculum nimis laxat, *cujus robur* in febribus *eſt ſervandum*.

Aliud *fortius*: juris pulli tepidi *unciæ decem*, ſucci raphani, oxymellis ſimplicis *ſingulæ ſeſcunciæ*.

Dicet quis, qui *per febres* vomunt *initio paroxyſmi*, his *lenior* illa evenit; *ſemper igitur* vomendum. *Reſpondemus*, interdum *metum ſyncopes* incumbere, cùm *pravior materia* ſtomachum *vellicat*, id ſentit *cor*. Quare ita *hæc res* tractanda, *ſi miteſcat* à vomitu *febris*, vomat: *quod ſi* antè *in ſyncopen* inciderit *cùm vomeret* ante paroxyſmum, *clyſmis* potiùs ſubducatur *materia morbifica*, ac roborantia *ventriculo* admovebimus, ne *ruentem* à jecore *accipiat* materiam. *In tertianâ* verò *ineunte acceſſione* vomat: *in cottidianâ*, ſignis *coctionis* apparentibus. *Quæſtio.*

 In

Vomitoria. In *officinis* nullum compoſitum *vomitorium* exſtat. *Vomitorium*, Electarium Diaſarum, & *tutum* & *laudatum* Fernelio, *libro ſeptimo* ſuæ Methodi. *Radix* aſari datur *à drachmâ*, ad *ſcripulos quatuor*; in infuſo *à ſeſquidrachmâ* drachmas *ad tres*.

ALIUD: Succi raphani *unciæ duæ*; ſit cum mulsâ *expreſſus*: vel ſeminis *ſemunciâ* ex mulsâ, ſero lactis, vel *aquâ* hordei: *alii addunt* olei *ſeſcunciam*.

ALIUD: Succi raphani *ſeſcuncia*, oxyſacchari ſimplicis *uncia*, juris pinguis pulli, & tepidi *unciæ decem*.

ALIUD: Peponis *radix*: mite eſt remedium, *à ſcriptulis duobus* ad *drachmam* propinatur *ex mulsâ*: Ita urticæ *ſemen* ex juſculo leniente *cum* ſaccharo, *à ſemidrachmâ* ad *drachmam* præſcribendum.

Eupatorii vis. *Geſnerus* vir doctiſſimus ſecundo libro Epiſtolarum, Epiſt. undecimâ, fol. 63. *ita refert*: Eupatorii aquatici, vel Abincennæ, *radicis* fibras *in vino* nuper decoxi, bibi *colatum*. unde *per horam* pòſt, *alvus* & *urina* copioſè motæ ſunt, & *vomitus* poſt horam *duodecies* ferè, *pituita* plurima evacuata, *faciliùs* & *tutius* quàm ab elleboro.

ALIUD: Cortex *medius* juglandis arboris, cùm *ſucco* turget, *ſiccatus*: & maximè *ejus juli*, qui *florem* præcedunt, ac *decidunt* frondeſcente arbore: hi *furno* ſiccati & tuſi *ad drachmæ pondus* præſcribuntur, ex *leniente* liquore vel *vino albo*: vomitum *ciunt*, ac colicos nephriticoſque dolores *tollunt*. Uxor *Theotimi*, apud Hippocratem, *vomebat* ex ſucco granatorum mulſo: & *à febre* curata fuit.

Leniter vomitum movet *hoc medicamentum*: Radicis vel ſeminis raphani *unciæ duæ*, ſeminis atriplicis, anethi *cujusque ſemuncia*, aſari *drachmæ duæ*: fiat Decoctio: in *jure colati* unciis octo vel decem *diſſolve* olei rancidi, vel butyri, vel ſyrupi violati *uncias duas* vel *tres*; bibatur *tepidum* confertim: & *ilico* corpus *exerceat*.

Balanus *myrepſica* calet *tertio receſſu*, lenta *movet* & craſſa; *medulla* eximitur & ſiccatur, *igneque* torretur: *datur* cum fœniculo, cinnamomo, & ſaccharo, *ſubacta* coquitur *in maſſâ*; doſis *à ſemidrachmâ* ad *drachmam*.

Olei lini, & nucis, & amygdalorum amarorum *cochlear*, cum *aquâ tepidâ*. Aſarum *cum oxymelite*. Agaricum *cum oleo* anethi. *Oleum* Scorpionum, *plumâ* gulæ *illitum*. Raſura *proprii unguis* hauſta *ex vino*, ilico *vomitum* movet.

Vo-

Vomitum validè moventia.

Succus è cortice radicis ſambuci, & ebuli; *pulvis* eupatorii *Meſuæ*, vulgo gratiola *vocata*. Vitriolum Romanum *exſiccatum*, vel chalcanthum, *diſſolve* in aquâ; *depuretur* per reſidentiam, *depuratam* evapora: *quod in fundo erit* propinabis *ad grana duo*, cum conſervæ roſatæ, roriſmarini, vel buglоſſi *drachma*. A vomitu *nutriatur æger* aquâ carnis: *hinc* dabimus *quid* carnium cydoniorum, *cum cortice citri*; vel vinum frigidum, ribes, aut decoctum *menthæ* & *pulegii*. Matthiolus *laudat* antimonium, ſi *ruſticus pinguior* fuerit. *Vomitoria valida.* *A vomitu.*

Præſtans remedium: Bryoniæ, cyclamini *cujusque unciæ tres*, ellebori albi *unciæ ſex*: purgentur *accuratè*, ac redigantur *in pulverem*: leniter *ſiccentur* in aëre: *his affunde* aquam vitæ, *dum* duobus digitis *ſupereminеat*: digeratur *aliquot diebus* in balneo: *hinc* lentè diſtilletur, *dum* nil ultrà elabatur: *quod reſtibile fuerit* iterum *in pulverem* redige; *ac huic* nuper extractam aquam *iterum committe*: id repetatur *ter*. Plumæ *apicem* huic liquori *immerges*, ac vino malvatico *elues*; quod propinatum, *ilicò* vomitum *irritabit*. *Elegans.*

Hæc vis *ab elleboro* micat. Quæ purgationes *ex elleboro albo* inſtituuntur, *inquit Hippocrates* in epiſtolis ad Cratevam, *ſtabiliores & firmiores* ſunt. hoc, ait, *Anticyreus* in Hercule uſus eſt, & *Melampus* (ut teſtatur Dioſcorides) in *Prœti* filiabus inſonientibus. *Unde* olim *Melampodium* dictum fuit *Elleborum*. *Elleboriſmi Tecmarſis.*

Scribit *Dioſcorides* libro quarto, *præparationem* corporis ac victus *rationem* quæ antecedere *Ellebori uſum* debet, *diligenter* olim deſcriptam fuiſſe à *Philonide Siculo* Ennenſi.

Elleborum itaque *album* robuſtis ritè paratis, *in pervicaciâ morbi* convenit. *Fibræ* ejus *ad ſcriptulos duos* in raphano *figuntur*, qui tandem *in jure pingui* cum aniſo & cinnamomo *maceratur*; expreſſio *cum ſaccharo* propinatur.

Verùm non ſine ſummâ *Cautione* hoc remedio *utemur*, eſt enim valentiſſimum, & *cùm* Antimonii *vires contemnit* morbus *in auxilium evocatur*, modò *validæ vires* efflоreſcant. *Herophilus* antiquus medicus *elleborum* fortiſſimo duci *æquabat*: concitatis enim *intus* omnibus, *ipſum* in primis exire *dicebat*. Ideò erraſſe *antiquos*, parciùs *illud* præbendo, cùm *celeriùs* erumperet *quod* daretur *largiùs*. Hoc remedio

dio *opus eſt* in invictis morbis: *& ob id Abincenna* eo *utebatur* in Melancholiâ hypochondriacâ. *Sed dico* accuratè illud *præparandum eſſe*. Etenim *Oribaſius* libro ſeptimo capite pen. & libro octavo, *ſcribit* veteres *ſæpe* ab uſu ejus *interiiſſe*, quòd *mos præparandi* eos lateret. *Subdit Oribaſius*, & id tamen *valere* aſſerit *ad morbos contumaces*, qualis eſt dolor *diu multumque fatigans*, Epilepſia, Incubus, vertigo, apoplexia, & melancholia.

Vis ejus.

Quare ut rectè *uſus ejus* ineatur, *quædam notanda* in ipſo elleboro, *quo modo* illud *parari* debeat: & *quædam notanda* in corpore *cui exhibebitur*. Cùm enim præcellens *remedium* ſit, & ſatis tutum, *modò* commodè propinetur, *ejus uſus* exactè noſcendus erit. *Quare* in Ellebori albi *uſu* CAUTIONES *quædam* obſervandæ *veniunt*.

Cautiones.

Prima, ſit corpus *immune* ab omni febre; *maximè* à continuâ: *etenim* in febribus continuis, *nunquam* exhibuit *Hippocrates* elleborum album: *Galenus* in quartanâ *id propinavit*.

Secunda, antequam *uſus ejus* ineatur, *paretur* corpus *ad vomitum*, ac quaſi *aſſueſcat* vomere. *A cœnâ* igitur *crebro* vomendum, & *etiam jejuno ſtomacho*: hinc *intermittant* duos vel tres dies, *ac mox* elleborum *exhibe*. Qui autem *difficilè* vomunt, *ad viginti dies*, inquit *Oribaſius*, id agant; & *vigeſimo primo* utamur *enemate* & *balneo* aquæ dulcis, ut *facilè* laxum corpus *evomat*: poſtridie *leniter* fricetur *oleo* ſuavis olivæ, aut amygdalino; *corpore* ita uncto *exhibe* elleborum album.

Ut autem rectè paretur *corpus* ad vomitum, *utantur* in cœnâ *raphano*, inquit *Oribaſius*. Sit corpus *non cibo* onuſtum (nam id deprimit *ventriculum*) paulò tamen *liberaliùs* comedant. *In cœnâ*, prima alimenta *non* ſint acria, *non* pinguia, *non* dulcia: nam *his* locus erit *à primo cibo*. Quare accipiat *primò* vitulinam & pulli carnem; *hinc* caricas, paſſulas, & vinum dulce (*minimè* ad ebrietatem) *lentè* bibant: *poſt cœnam* ſit quies *ſine ſomno*: à duabus horis *ambulent*; vomant. *Sed* ſi quis *difficilè* in vomitum *ſolvatur*, ante cœnam *balneum* ineat; *exhibe* raphanum & cibos *oxymelite* perfuſos, *quieſcant* horas duas, *dein* ambulent, ac vomant: *à vomitu* ocium agant, *hinc* dormiant. *A ſomno* parum ambulent, *mox* in balneum *ſe conferant* aquæ dulcis: *dein* edant *aviculas* cum *aromatibus*; & tunc propina *elleborum*.

SUM-

SUMPTO *elleboro*, os *abluat* aquâ frigidâ; & *aromata* naribus *affundantur*, quò ſpiritus *vividiores* emicent. *Si viribus ſit firmis*, ſedeat *à ſumpto elleboro* horas tres: *ſi debilis*, jaceat: & ne *decumbens* evomat, *manus* & *pedes* fricentur; *ita* non juſto citiùs *remedium* abjiciet. *Quare* ſpaciis quibuſdam interpoſitis, *ligandæ* erunt extremæ *corporis* partes & *fricandæ*: deinde *liberè* evomat *per horas tres*.

Notandum, mediâ in purgatione *oboriri* ſingultum: *illum* placabimus *datâ mulsâ* cum rutâ. *In fine* purgationis, *ad* mitigandum *remedii* acrimoniam, & *ut faciliùs ſe* à pharmaco *expediat*, dabimus *aquam tepidam*, & poſt horæ quadrantem *evomat*. *Singultis.*

A *Vomitu* univerſum corpus *oleo amygdalino* illinemus, *cum adipe* gallinæ. *Si fortè* incurrat *metus* ſuffocationis, *quod evenit* cùm non evomunt *hauſtum remedium*, clyſma *injiciemus*. Sed *quo tempore* propinabitur elleborum, *quâ Quantitate*, & *quo Modo?* *A vomitu.*

TEMPUS. Non vomat *ab elleboro* niſi coctâ *materiâ* morbificâ. *Scribit tamen Oribaſius* non procraſtinandum; *nam die* invicti evadunt morbi. &, *inquit*, non detur elleborum *ante cibum*, ſed à paſtu; *nam ita* promptiùs evomunt. *Tempus.*

QUANTITAS. Hæc, inquit Oribaſius, *triplex eſt*: maxima, *duarum drachmarũ*: minima, *ſcripulorum quatuor*: mediocris, *decem obolorum*, ſeu *ſcriptulorum quinque*. Et, inquit, *major* data copia *copioſiùs evacuat*: *minor* difficiliorem *purgationem* facit; nam agitat *ſuccos*, & *naturæ* negocium faceſſit: *mediocris*, mediocrem efficit *purgationem*, & facilem. *Copia.*

MODUS. Sit *Elleborum* album optimum, *non* viride *ſed* ſiccum, incidatur, *cum aliis* remiſceatur: *non ilico* propinetur, *ſed dies quindecim* fermentetur. Si incidatur *elleborum* in grandiores partes, *non ita difficilè purgabit*, ſed modica erit, non copioſa *purgatio*: in minores partes comminutum, *copioſiùs vacuat*, ſed difficiliùs. *cauſa eſt*, quòd Ellebori *radix*, ſi qua alia, *validiſſimas habet vires*, non *in ſuperficie* tantùm, ſed *in totâ ſubſtantiâ* vehementer ac tenaciter *impreſſas*: quamobrem etiam *diutiſſimè* ſervari poteſt, *imò poſt decennium*. In pulverem *comminutum* nunquam *Elleborum* exhiberi debet, *nam ſuffocat ægros*: quare qui *grana quatuor* vel *quinque* propinant *pulveris*, maximis damnis *augent* ægros. *Modus.* *Cauſa cur à minoribus partibus remedii, purgatio difficilis.*

Modi exhibendi *Elleborum* ſunt plurimi: *datur enim* ex placentulis *fabricatis* ex farinâ, melle vel ſaccharo, *cum* butyro: *quidam* allium *remiſcent*, quò *vis* ellebori *fumentem* lateat; *ſed tunc* copioſius eſt *addendum* elleborum: & *Oribaſius* ſurgit *ad ſemunciam* ellebori.

Optima ellebori præparatio. Tutius eſt ELECTARIUM: *Ellebori* albi ſicci, & inciſi *libra*, aquæ *libræ duodecim*, vel *quatuordecim*: fiat infuſio *per tres dies naturales*; hinc fiat decoctio *ad medietatis exhalationem*: factâque diligenti expreſſione, *abjiciatur* elleborum; *adde* mellis *libras tres*: repetatur *coctio* tam diu dum *mellis* ideam & conſiſtentiam induat. *hoc electarium* vitreo vaſe *exceptum* uſui *reponatur*. DOSIS *hujus* Electarii eſt *à ſeſcuncia* (& in tenerioribus *à drachmis duabus*, vel ſemuncia) *ad uncias duas*: exhibetur *ex mulsâ*, vel *aquâ ſaccharata*; & omnium optimè *cum decocto* aniſi. *Graviſſimi morbi* hoc medicamine *debellari poſſunt*, ut comitialis, vertigo, inſania, hydrops, coxarum dolor, convulſio, elephantiaſis. *Si quis* boli *conſiſtentiam* malit, *coquatur* prunis ardentibus in *Bolum*. Quod ſi *decipiendi* ſint ægri, *placentulis* aut *paſtillis* illud includemus.

Vires.

Modus tutus. *Modus* utendi *Tutus* in ſenibus, pueris, effœminatis, ac mollibus: *Accipe* veratri albi, ſicci & inciſi *drachmas quinque*, aquæ *ſemilibram*: tres dies *macerentur*. factâ expreſſione, *abjectoque elleboro*, incaleſcat *aqua* in diplomate: *paſſulas* addere licet, *nam* quidam *olivas* miſcent.

Aliud: Accipe *ſemunciam* radicum ellebori albi *craſſo modo* contuſarum, *infunde* vino Hiſpanico *quòd appellatur* Petrus Simenes, *hujus* libræ *injice* radicum *ſemunciam*; & ſolibus æſtivis *expone*: cochlearii menſura *vomitum* provocat. Sin *alvum* duci velis, *hujus vini* ſemicochlear *miſce* alviducis remediis. *Linctibus* ſi remiſceatur, *in empyemate* mirè *ad puris expectorationem* facit.

Alius modus: *Accipe* ellebori albi *ſemidrachmam*, aquæ vitæ *uncias duas*; immacera *dies quatuordecim*, exprime *per filtrum*: propina *drachmas duas*, cum vino.

Meſuës *exhibet* raphanum, *cui* infixum *hæſit* elleborum *ad drachmas tres*; ſub dio *ponuntur*; abjecto elleboro, *taleolas* ex oxymelite *macerabimus* horis tribus: *comedas*, ac oxymel *ſuperbibat*.

Verùm *vix tutiùs* dabitur *elleborum* quàm ex præſcripto electario: *nam domita*, fermentationis velitatione, *effrenis ejus vis*, corpus non ita jactat; *etenim* mel nunquam ocium

agit

agit *his* remixtum, *ſed* efficit perpetuo illo *motionis* incurſu, ut *noxam omnem* evomat.

Cùm *ægri* uſum *ellebori* per os *reformidant*, electarium præſcriptum *enematis* indi poterit, *cum* mulſæ aut aquæ *uncin octo*, aut *decem*: ut, exigua *cùm infunditur* copia, *diu* retineri poſſit.

Qui præclara quædam de *ellebori* apud veteres *uſu* cognoſcere velit, legat *Plinium* libro 25. capite 5. & *Theophraſtum* de hiſtoriâ Plantarum lib. 9. cap. 11. & *Agellium* 17, 15.

Hactenus de pharmacis quæ *per os* excludunt *materiam morbificam*: jam *ad ea* veniendum quæ *per ſedem* pugnant.

CAPUT XXII.

DE PURGANTIBUS BILEM, *quæ χολάγωγα Græcis.*

BILEM purgantia *quædam* ſunt mitiora, *alia* ſunt efficaciora, Græcis δραστικά, vulgò Eradicativa. Et *quæque* horum aut *Simplicia*, vel *Compoſita*. Quæ *certâ jam ſerie* proſequemur, ac *ſelectiſſima* uſuque longo *comperta* præſcribemus; *longè meliora*, nuper natis remediis, *quæ* uſus *nondum* ſtabilivit: *quamvis* illa, *novâ juventâ blandâque facie* arrideant; *attamen* dies ſæpe *venenum* oſtendit, *magnâ* naturæ humanæ *calamitate*. Quare *prudentia* remedia, hoc eſt, *ſeneſcentia*, quæ ætatis temporiſque *ignem* ac *injuriam* ſuſtinere potuere, *imò quæ inde* unde alia cecidêre, *gloriam retulere*, amplectamur. *nam* ut quidam cecinit: *Nova remedia periculoſa.*

Tempora NATURAM *vertere nulla queunt.*

SIMPLICIA LENITER BILEM PURGANTIA, & ALVUM *benignè laxantia.*

CASSIA fiſtularis, quæ *Actuario* Fiſtula nigra, *ab aliis* Siliqua Ægyptia *dicitur*. Optima eſt craſſa & gravis: quæ *cùm quatitur*, nullum *internum* ſonum edit: *quæ fracta*, pleno pulpamento *nigro* ſplendet. *Humida* eſt primo ordine, cæteris *temperata*. nocet *languido ventriculo* ac *alvo lubricæ*: proptereà *corrigitur* aſperſo pulvere. *Ducis*, vel *granis quinque* piperis, & *ſcriptulo* maſtichis, aut *pulvere* corticum myrobalanorum, *rhabarbaro*, ſeminibus *aniſi*, vel ſpe- *Caſſia.* *Correctio.*

 ciebus

ciebus *hieræ ſimplicis*, diarrhodonis *abbatis*, ſcordio, hyſſo-po, *craſſo modo contuſis*, cinnamomo, berberi, tamarindis.

Vires. *Educit* ex ſtomacho, pulmonibus, nam pectori omnino eſt dicata: *pleuriticis* utilis, *nam* lenit: *elicit* ex hepate: *febriles æſtus* obtundit; *placat* ſitim, & ſqualenti corpori *confert*: ſanguinem purum *reddit*, ac flavæ bilis *æſtum* frangit: *renes* æſtu flagrantes *recreat* ex glycyrrhizæ *decocto*, & calculo *reſiſtit*: urinæ difficultatibus *prodeſt*. Quovis TEMPORE commodè ſumitur, *etiam ineunte paſtu*: tutò *datur* pueris & prægnantibus.

Cautio: In Arthritide *non temerè* danda illa: *nam* pars ejus *in nutricatum* abit, *& ita* laxas partes *reddit*, & fluxionibus obnoxias. *Si itaque* hoc in malo *danda fuerit*, ejus *unciæ* remiſce tamarindorum *drachmas tres*; aut maſtichis *ſcriptulos duos*, vel *drachmam*.

Modus. *Interdum* adduntur *Diapruni* laxativi, vel *electarii* de ſucco roſarum *drachmæ duæ*, vel *tres*; ne diu cunctetur *in corpore*. Si acuenda *ejus* vis ſit, *ſuperbibatur* à ſumptione *juſculum*, in quo *hyſſopum* aut *thymus* maduit; *maximè ſi* corpus *pituiteſcat*.

Coquitur. Coquitur *interdum* cum ſucco *endiviæ*, nec coctio *ejus* vires exuit; ita *flatus* deponit & *febribus* reſiſtit. *Ejus vis* primas venas *non tranſit*: quare & *ineuntibus morbis* tutò datur. *Sed ilico* ſequatur hanc *cibus*, alioqui *pro nutricatu* eâ abutitur *Natura*. Strictiore alvo, *viribus ejus* acceſſio *hoc modo* fit, addito *oleo* dulci amygdalino, aut *pſyllii* muccagine, *hyſſopo*, vel ſero *caprino*.

Accipitur in formâ *boli* vel ex aquâ diſtillatâ, decoctis, & ex juſculis *temperatæ carnis*; aut ex decocto *communi*.

Doſis. Datur plerumque *ad drachmas decem*: quamvis cùm *purgationis causâ* exhibetur, *dari* poſſit *ad uncias duas*. Pueris ſufficiunt *binæ drachmæ*, cum *ſemine* dauci.

CAUTIO. Non detur *his qui* ex ventriculi imbecillitate *laborant*, aut inteſtinorum lævitate, aut flatibus, *nec propinetur* his quibus *ulcus* eſt in renibus & veſicâ: *niſi* pulpa *jujubarum*

Calculoſis. vel *tamarindorum*, vel muccago *pſyllii* jungatur. *calculoſis* tamen convenit, *nam* perenni uſu *arenularum focum* ſubducit.

Pruna. PRUNODACTYLA, hoc eſt, *pruna Damaſcena dulcia*, madent *ſecundo numero*, *reliquis* temperata: *ventriculum* parùm lædunt laxando, id corrigitur *adjectis* tamarindis, aut ſucco roſarum, vel melle. *Præbentur* interdum

cum

cum mannâ, caſſiâ, & tamarindis. *In bolo* exhibentur, vel *in potu*, ex hydromelite ab *unciâ* ad *ſeſcunciam*. Nos, *torrido Caniculæ æſtu*, pruna *tegimus* foliis roſarum pallidarum; *inſpergimus* ſaccharum, *quod eliquatum* infert *roſarum* purgatricem vim *prunis*: tenellulis *naturis* gratiſſimum *medicamen*. *Lene.*

Armeni, *inquit Meſues*, truncum *pruni arboris*, locis duobus vel tribus *palmæ unius* intervallo *tenuiter* perforant, *immiſſoque ſcammonio* lutant; *pruna* ob id *purgatoria* evadunt.

TAMARINDI: Tamar *Barbaris* dactylus eſt, *ut ſint* dactyli *Indici*. eorum *ſucco*, loco *aceti* utuntur *Arabes* & *Indi*: quare *ὀξυφοίνικας quidam* eos vocârunt: *Græcis* tamen ignoti. *Optimi* ſunt pingues, *ex obſcuro* rubentes, & acidi. *Frigent* & *ſicci* ſunt ordine ſecundo; *quare* ventriculo frigido *nocent*. propterea *his additur* mace, maſtix, cinnamomum, vel ſpica. *Hyeme* cavendum à *Tamarindorum* uſu. *Tamarindi.*

Tardè *alvum* eliquant, *quia* comprimunt; *quare* acuuntur *cum ſero* caprino, aut *ſucco* fumariæ, vel lupulorum, *mannâ*, vel *caſſiâ*. Macerantur interdum *in aquâ* endiviæ *horis tribus*, & cum ſaccharo *exhibetur* colatura. *Et cum* ſaccharo *fit ex eis* conſerva, *æſtivis ſolibus*. Doſis à *ſemuncia* ad *ſex drachmas*: in infuſo, ad *uncias tres*. *Modus.* *Doſis.*

Bilis *fervorem* compeſcunt, *ſitim* exſtinguunt, *vomitum* ſiſtunt: *præaſſatam bilem* leniunt, *ac* ejus *furorem* mulcent. Accipimus *uncias duas* tamarindorum, *piſtillo* ſubigimus, & *per cribrum* eliquamus, & *ex ſaccharo* in bolum *redigimus*. vel *uncia* in ſeri lactis *unciis decem*, ad *unciarum duarum* ſeri *exhauſtionem* bulliat, *nam* nimia coctura *eorum* vim *aufert*: per linteum denſum *cola*. & cum ſaccharo *potet*. Poterunt *coqui* & in jure alterato lupulo, vel fumariâ *ad uncias tres*; imò interdum *ad uncias quatuor*. BOLUS: Pulpæ tamarindorum *ſemuncia*, ſucci fumariæ denſati *ſeſquidrachma*, caſſiæ *uncia*: fiat Bolus. *purgat* modeſtè, ac ſanguinem puriorem *ſiſtit*. *Vires & formulæ.* *Bolus.*

MANNA, *Galeno* eſt *mel* roridum, *mel* aërium, eſt *ros* mixtus *gummoſis vaporibus*, ex reſiniferis arboribus *qui exſpiravit*: propterea *quæ* ſuper folia *laricis* concrevit, *optima* eſt. *Ætatem* non fert. *recentiſſima*, optima. *Humore* & *ſiccitate* ferè attingit *temperiem*; leniter *tamen* calet: *quare* per febres *frigidis corporibus* utilior eſt, quàm *ſyrupus* ro- *Manna.*

ſatus laxativus. *Tardè* ſolvit; *quare* ejus vis *irritatur* affuſo *ſyrupo* roſato ſolutivo, & *ſucco* roſarum. *Quidam* injiciunt illi *grana duo* ſcammonii, *ubi* æger par eſt. *alii* dulce pomum *cavant*, mannamque *ei includunt*; coctum *vorant*.

Doſis. *Doſis* ejus *ad uncias quatuor* excurrit: *datur* ſine *offenſione* & pueris bimulis, & junioribus *ad drachmas tres* ex *juſculo*: gravidis *ſeſcuncia*. Pectus *lenit*, hecticis *confert*.

In ardentioribus febribus ob dulcorem *non* ita prodeſt. *In colicis* datur *cum* oleo amygdalino: *malvatici vini* quid *additur* interdum.

Viola. VIOLA friget & humet *primo ordine*: recentior *ad ſecundum numerum uſque* madeſcit. *Succus ejus* datur *ad uncias duas* à *ſemunciâ*, cum caſſiâ vel mannâ, *nam* alioqui *alvum* non ſolvit. *Fit* ex eis *infuſio* ex aquâ vel oxymelite; *datur* cum caſſiâ vel mannâ. *Omnes dolores* à calore *placat*, & pectus *purgat* viola. *Melior* eſt viola *matutina*, cujus vim *nec Solis calor* reſolvit, *neque pluvia* diſſipavit: *carpantur*, cùm maximè *odore* flagrant.

Trochiſci. TROCHISCI de violis *fiunt* ſine *ſcammonio*, dantur *ad drachmas quinque*: ſed qui *ſcammonium* habent, *ad drachmas* præbentur *duas*.

Syrupus. SYRUPUS violatus *ſolutivus*, humet *ſerie ſecundâ*, cæteris *temperatus*: *Doſis* ejus *ab unciis duabus* ſurgit *in quatuor*, & cùm *elangueſcit* vetuſtate, *ad uncias* propinatur *ſex*.

Roſa. ROSA frigida eſt *in primo numero*, & ſicca *in ſecundo*. Roſa *Perſica* ſolvit *ventrem*. ſuccus *unciarum inſtar duarum pondere* datur, *cum* aquâ ſaccharatâ: & *Syrupus* roſatus ſolutivus *ad uncias* præbetur *duas*. Id *peculiare* habet, *quòd* à purgandi munere *robur* afflet *viſceribus*:

Syrupus & Mel. MEL roſatum *ſolutivum* debetur *frigidioribus*. INFUSIO roſarum ſorbetur ab *unciis duabus* ad *quatuor*. ROSAE ſiccitatem *corrigit* aqua, & ſerum lactis: *ſaccharum* & *mel*, ejus frigus *mitigant*.

Hepati *confert* obſtructo, ictero, & cachexiæ; *tenuem bilem* educit.

CAUTIO. *Ingravidatæ.* *Prægnanti* non detur *ſuccus roſarum*, quod grato odore *ab utero* raptus, *venas* ejus *plerumque* aperiat.

Fumaria. FUMARIA ſiccat *in ſecundo* & calefacit *in primo ordine*. Uſtam bilem *educit*. Ejus *ſuccus* vel *infuſio* propinatur, *vis* creſcit *affuſo* ſero lactis, vel hydromelite, & *additis* myrobalanis, & *ab infuſo* ſenæ. *A drachmis novem* exhibetur *ad ſeſcunciam*. Hepar, venas, & ſtomachum *mundat*.

Serum

Serum lactis, retorridam bilem *eluit*: eget *correctione* & *ſtimulo*; etenim *madore nimio* humet *ex paſcuis irriguis*. Lac *calet* primo receſſu, & *madet* ſecundo. *Alterabimus* ſerum *ad ſanguinis purificationem*, lupulis: *ad bilis abſterſionem*, myrobalanis, vel rhabarbaro, ſi *ex meſenterio* bilis *elici* debet; vel *cum* ſucco roſarum, *quò* illa *à capite* abducatur; *cum* tamarindis, ſi *è jecore* bilis *evocanda*: cum *caſſiâ*, quando *reſedit* bilis *in ventriculo*: cum *agarico præparato*, ubi *bilis* cum *pituitâ dulci* è pectore *prolectari* debet: *cum* epithymo; *quando* bilis uſta *ex corporis habitu* (ut *in ſcabie*) evocabitur: *cum* polypodio, ut *bilis* in cineres *uſta*, ex liene & hepate *projiciatur*: cum *ſtœchade*, ut à juncturis *ablegetur* in podagrâ calidâ: *cum* aſaro, aut iride, *in hydrope* cum bile: *cum ſucco* endiviæ, aut caſſuthâ, ut *ferocia* ſplendentis bilis *exſtinguatur*: cum ſpicâ & abſinthio, *cùm eluenda* bilis *è ventriculo*. Propinatur *interdum* cum eupatorio, fumariâ, apio, fœniculo, amygdalis amaris, ut *à melancholiâ* mixtio *ejus* arceatur: *cum* ſeminibus frigidis, *quò* bilis *facilè* è pulmonibus & renibus *effluat*: cum *ceterache* abducit *bilem aſſatam* ex meſenterio. *Per ſe* datur *ad uncias octodecim*: cum *aliis* coctum ab *unciis duabus* ad *quatuor*. Accipe *ſeri* lactis caprilli *uncias tres*, vel *quatuor*, ſucci fumariæ vel roſarum *ſeſcunciam*, vel *tantundem* ſyrupi, aut mellis roſati: *ſumat* in aurorâ.

Serum lactis. *Varius ejus uſus.* *Doſis.*

Aloë Socotorina, ex *Socotorâ* Indiæ *inſulâ*, calet *ordine ſecundo*, & ſiccat *tertio*: ſi non abluatur, *aperit* orificia *venarum*, bilem & pituitam *abſterget* ab alvo, *inquit* Meſuës: *pallidis* medetur, *intellectum* acuit, & *oculis* confert, *infarctus* jecoris *expedit*. Cottidianus *ejus* uſus *à lethalibus morbis* tuetur, & *myrrhâ* additâ cum *croco* & *vino*, cadavera, & vitâ quæ fruuntur *à putredine* tuetur. *Indi* ejus *pulverem* propinant *ex lacte*, his qui *renum* aut *veſicæ* ulcere *laborant*, aut qui *purulentas urinas* profundunt. *ad ulcera* valet, *adjecto* ſanguine draconis, & myrrhâ.

Aloë. *Vlcum renum.*

Non detur *in potu*, ob amaritudinem: *ſed* dentur potius *ſpecies* Hieræ ſimplicis. *Doſis* ejus eſt à *drachmâ* ad *ſemunciam*, cùm *purgandi* conſilium eſt: nam *alvum* eliquat, à *ſcriptuli* ad *drachmæ* pondus. *Exhibetur interdum* ex terebinthinâ Veneta, aut melle cocto: vel *cum ſucco* braſſicæ, aut abſinthii. *Reliqua medicamenta* quibus remiſcetur *aloë*, reddit *innocentiora*; eſt enim remedium *ventriculo* & *inteſtinis* dicatum.

Doſis.

Elegans. ALOEN parant *magni quidam viri*, ita ut omnem *noxam* exuat, *hoc modo*: Cùm Sirius æſtivo ſolſtitio flagrat, *pulveri aloës* remiſcent *ſerum lactis*, dum *pultis characterem* trahat: ſoli *exponunt* dum indureſcat: *Iterum* in pulverem *comminuunt*, & ſuccum endiviæ *affundunt*, denuoque *ſiccant*: tandem *in pollinem* vertunt, ac *roſarum* Perſicarum *ſucco* imbuunt: & *ſæpiùs* eandem hiſtoriam peragunt: *ultimò* ſiccatam *in uſum* reponunt. *Scripſit* Ruffus Epheſius *bonum eſſe* ſi cottidie *à prandio* ſumatur; *nam* ſuccos *ſubducit*, ait, *nec* alimenti *digeſtionem* abolet: *nec* ſitifera eſt, *verùm* famelica. *Præbet* Ruffus *duas* vel *tres pilulas* ejus, *combinatas* cum *ſucco* braſſicæ, vel lapathii. *Optimum* pueris *futurum* remedium, *ait*, nî amaror *obſtaret*.

Utilitas aloës.

CAUTIO. *Hectici.* *Eſt adverſiſſima his qui* hæmorrhagiæ *obnoxii ſunt, ex ore, alvo, utero*: & prægnanti *non tuta, nec* hecticis.

Terebinthina. TEREBINTHINA *purgat* ventrem, ſplenem, hepar, veſicam. *Magna vis* ſacchari *ei remiſcetur*: interdum & *rhabarbari* momentum *accipit*. datur *mole* inſtar olivæ.

Rhabarbari vires. RHABARBARUM calet & ſiccat *receſſu ſecundo*: eſt medium remedium *inter mitia* & *fortia*, attamen benignum, familiare, & tutum: *nam* infantibus & ſenibus, & prægnantibus *omni tempore* exhiberi poteſt, ac *ex morbo* ſeſe colligentibus. *Fernelius* lactenti puero *drachmæ pondere* præbet. *Iecori* dicatum remedium, *omnium febrium* focum *depopulatur*: primum alvum *purgat*; ictero, vomitioni, lienteriæ, dyſenteriæ, ſputo cruento, ruptis & contuſis *confert*. Id in eo *notandum*, quòd ſubſtantia ejus *trahit* bilem tenuem & craſſam: *ſed* dilutum ejus, tenuem bilem *abducit*: habet enim *Rhabarbarum* varias in ſe *partes*, aëreas, igneas, aqueas, terreas: *terreniis* adſtringit. *Quare* ubi purgandum eſt, & *metus eſt* ne in nimium fluxum *ſe effundant* humores, *integrum* offertur *ex juſculis*, vel *cùm ſyrupo* roſato ſolutivo. *Ineuntibus* inflammationibus *dextrè* propinatur *cum ſyrupo* roſato ſolutivo; ut *in Pleuritide* ineunte, *datur* cum caſſiâ vel mannâ: *ſed* progreſſis morbis, *cùm jam* hæret medullis *infixa* materia morbifica, *Rhabarbarum* inutile erit.

Rhabarbarum unum, varium.

Ubi utile.

Pro pueris & ſenibus. Pro *pueris* in placentulis *melle* ſubactis *coquitur*. Senibus *præbemus* aquam vitæ, *in quâ* Rhabarbarum & cinnamomum *macerata fuere*. Dyſentericis *pulvis ejus* ex ſucco roſarum *ſole* fermentatus, *cum ſaccharo* confert. *ubi* vitare *ſubſtantiam* ejus *terream* volumus, *maceramus id* vino *albo* &

Dyſenteria.

aquâ

aquâ *endiviæ*; vel diacatholico *excipimus* aut electario *lenitivo*, & ſero *lactis*. Vis ejus *coctione* perit: *quare* in tenui liquore *infunditur*, ac ei jungitur *leniens ſyrupus*. ut tamen *varii affectus* fuerint, *ita* interdum *offertur* in ſubſtantiâ, pilulis, infuſione, pulvere, uſtum, non uſtum. & *jucunda* eſt ἐκχύλωσις ſeu *extractum* Rhabarbari. *Nos* ſyrupo roſato ſolutivo *pulverem* Rhabarbari *infundimus*, cum pauco cinnamomo, *dum* boli ferè craſſamentum *ducat*: ſolibus æſtivis *exponimus*, ut fermentationis *velitationem* ſubeat. *Elegans.*

CORRECTIONE modicâ *eget* ex cinnamomo, ſchœnantho, vino generoſo, *ſi obſtructio adeſt*, ut facilè ſpargi *per venas* poſſit. *ſociatur* plerumque *Spicâ*; ſed in iis *qui vomunt* ex facili, & *in gravidis*, aut ubi *febrilis calor* inæſtuat, *ab eâ* abſtinendum. *maſtix* à quibuſdam *ei jungitur*. Præſtat *Rhabarbarum* primùm *irrorare* aquâ vitæ, & *poſteà* infundere *liquoribus*, ut aquæ *boraginis*, &c. Datur *ad drachmas duas*. *Correctio.*

Optimum eſt novum, ponderoſum, amarum, *foris* nigrum, *intùs* ex rubro *flaveſcens*, odorum, manducatum *tingens*. perennat *cerâ* oblitum, aut *in ſeminibus* lini, vel milii, aut *melle* ſepultum. *Delectus.*

INNOXIUM remedium. *Dum* cydonia mala *cum* cuticulâ externâ *cum* ſaccharo *coquatur* in CYDONIATUM, *miſceatur* Rhabarbarum. *Hoc* hepar & ventrem *firmat*. ALIUD: dividatur *cydonium malum*, & interaneis ſublatis foſſiculis, *loculamentis* nempe ſeminum, ac *cellulis*; pulvere rhabarbari, vel ſenæ, aut carthami, vel agarico, epithymo *impleantur* cavitates: *Deinde* uniantur *partes*, & papyro *involvantur*, coquantur *ad tabem* in clibano vel foco: *Hinc* ſolvatur, & *abjectis medicamentis*, pulpa *manducetur*. Sine noxâ *purgat*, & viſceribus *robur* afflat. Sit *minus* pomum, ut *totum* vorari poſſit. *Infunde* rhabarbari *pulverem* aquæ vitæ, *ita ut* aqua hæc *ſupernatet* quatuor digitis: *balneo* tepeſcat *dies quatuor*. coloratum vinum *effunde*, & novum *infunde*: id repete, dum *color nullus* reddatur; *adjice* aliquid *cinnamomi*: detur *cum vino* hæc aqua vitæ. *Alii* exſtillant *aquam vitæ*, & reſtibili, *in fundo*, ſucco *addunt* olei cinnamomi *ſcriptulos duos*, ad unciam *ſucci*. Doſis eſt *ſcriptuli pondus*, cum *vini albi* cochleari: *infanti*, & *prægnanti* innoxium. *Pulvis* datur *fluxæ alvo*. *Præclarum remedium.*

MYROBALANI Græcis veteribus *incognitæ*. LU- *Myrobalani.*

TRAE

TEAS vel CITRINAS ordine primo *refrigerant*, & ſecundo *ſiccant*. Nullâ moleſtiâ *afficiunt*, ac bilem *excludunt*; imòcor, hepar & ventrem *roborant*. Sed non dandæ ubi *obſtructio* adeſt: vel *præbeantur* ex ſero *lactis* maceratæ, *ad unciæ molem*: vel ex medullâ *caſſiæ* exhibeantur *drachmæ tres*: vel cum *urinalibus* miſceantur *remediis*, ut *cum* ſucco *abſinthii*, & ſpicâ, & hydromelite, *fumariæ* ſucco, *cum* agarico (*fricatæ* oleo amygdalino) vel *cum* mannâ datæ, & ex aquâ *fumariæ*, aut ex aquâ *cinnamomi* maceratæ. *Pueris* ex placentulis mellitis *offeruntur*. Hepati & ſtomacho *ſtudent*: uſus earum *ſenectutem* remoratur, *colorem* emendat, *hilaritatem* adfert, & *hæmorrhoidibus* ſtudet.

Vis.

Doſis. DOSIS *earum* in infuſo eſt à *drachmis ſex*, ad *ſeſcunciam*: ſed quia *lenientibus aliis* has remiſcemus, *earum* doſis erit *ſex drachmarum*; ut quando *cum ſero* lactis, vel *cum caſſiâ* offeruntur. *Sin* cum Rhabarbaro & ſpicâ *exhibendæ fuerint* in ſubſtantiâ, *trium drachmarum* copiam *non ſuperamus*. Pragmatici *ex infuſo*, utuntur à *drachmis duabus* ad *ſex*: pulvere, à *drachmâ unâ* ad *duas*.

Aqua vinoſa. *Aqua vinoſa* ex conſervatione *uvarum*: Nam, ut ſcribit *Caſſius Dionyſius* Geoponicôn tertio, *uvæ* in hyemem *ſervantur*, in decoctâ *pluviali* aquâ, *dum* tertia pars *reliqua fuerit*: huic *uvas* immittunt, ac *loco frigido* reponunt; hæc, *inquit*, aqua *tandem* in firmis *alvum* ducit.

Herba quadam. *Eupatorium*, ſecundum *ſiccandi* ordinem *attingit*. cæteris *temperatum*: datur *ad ſemunciam*.

Abſinthium, quod *Abenſoar* unà phlegmagogum *cenſuit*, inteſtina *purgat* & ſtomachum: & *ſal* ejus. *Vis ejus* creſcit ex ſero lactis, *cum* fumariâ & paſſulis uvis. *Huc* refertur *Capillus* Veneris *recens*, cum violis, caſſiâ, & ſero lactis; *rumex* major; chamæpitys; lactuca *ſilveſtris*; lupulus *retorridam bilem* evacuat; ut & braſſica *ſemicocta*, & pulegium. *Ceraſi arboris* quæ dulcia ceraſa profert, *florum* dilutum; & *ex his* ſerapium: *quod fit* eodem modo *ut ex roſis*. PERSICI flores & folia *in aquâ* macerata, in *julapium*, vel *ſerapium*: dantur *unciæ duæ*.

Ceraſi Syrupus. Syrupus Perſici.

COMPOSITA LENITER BILEM *purgantia & alvum benignè laxantia.*

Serapion. *Serapion*: radicum âpii, fœniculi, in *aceto* per noctem maceratarum *cujusque ſemuncia*: capillorum Veneris, adianthi, polytrichi, ſcolopendrii, endiviæ, cichorii *ſingulo-*

gulorum ſemimanipulus ; aut quorundam *manipulus*, quatuor ſeminum frigidorum majorum contuſorum *cujusque drachmæ duæ*, vel *tres*, aniſi, glycyrrhizæ raſæ *ſingulæ drachmæ tres*, paſſularum mundatarum *ſemuncia*, trium florum cordialium, *ſinguli pugilli*: fiat coctio, ac *infunde* Agarici *recenter* trochiſcati *drachmas ſex*, foliorum ſenæ *unciam* : In colaturâ *diſſolve* ſyrupi capillorum Veneris, & violati *ſingulas uncias tres*, ſacchari albi *uncias quatuor* : fiat ſyrupus *perfectè coctus*, ſine fumo, *lætiſſimo igne* : & in fine *adde* rhabarbari *unciam*. *Febri ſpuria utilis.*

Doſis eſt ad *duas uncias* : cum duplo *decocti* endiviæ, vel cichorei, aut liquiritiæ, aut *ſero* lactis caprilli. *Addi poterit* caſſiæ *ſemuncia*: vel Diapruni laxativi, aut *Electarii* de ſucco roſarum *drachma una*, aut *altera*: quin & rhabarbari *quid* ampliùs *adjici poterit*. Tamarindi & pruna *interdum adduntur*, carthamum, polypodium, *ſemina* endiviæ. *Doſis.*

Accipe ſyrupi præſcripti *uncias duas*, ſeri *lactis* in quo *ſcriptuli duo* aut *drachma* Rhabarbari *macerata fuit*. Æpyptii *hoc tempore* accipiunt *ſucci* granatorum dulcium *ſeſquilibram*: coquunt ad *tertiæ partis* exhauſtionem. *addunt* mannæ maſtichinæ *ſemilibram*, julepi violati *uncias quatuor*: fit ſyrupus, *dant uncias tres*. In Officinis *exſtat Syrupus* roſarum pallidarum : ſed *uterum* aperit. & *Syrupus* de cichoreo *cum rhabarbaro*. dantur *ad uncias tres* vel *quatuor*. Componimus & *Syrupum* florum *perſicæ arboris*. *Officinarum.*

Pro pueris. Rhabarbarum *in taleolas* ſcinde, ac *madeſcant* vapore *albi vini*: dein *ſi æſtas fuerit*, infunde *cùm pauco cinnamomo* in aquâ roſatâ ; *hyeme*, vino : *cùm* induit *colorem* Rhabarbari *liquor*, effundes ; & *novum liquorem* infundes : *hoc repetes*, dum nullum *à Rhabarbaro* ampliùs colorem ducit *liquor*. Hunc *loquorem* molliter *coque*, dum *media pars* exhalârit : *adjice* ſaccharum, vel mel : & *rurſus coque* dum *ſyrupi ideam* induit. *taleolas* Rhabarbari *ſub finem coctionis* illi reddes. *Pro pueris.*

Doſis. Pueris *duorum* vel *trium annorum*, offeres *cochlearia duo* vel *tria* : provectiores *taleolam* accipiant unà *cum Syrupo* : ita *vermes* quoque excutit.

Alius modus : Accipe *taleolas* Rhabarbari : *coque eas* in Syrupo roſato, vel cichorei cum ſyrupo, aut violato: *adde* cinnamomum, & caryophyllos : *Da quatuor* vel *quinque taleolas* Rhabarbari, *cum duobus cochlearibus* Syrupi.

Potiùs ;

Potus. *Potus:* Tamarindorum pinguium *uncia:* trium florum cordialium, ſcariolæ, endiviæ *ſinguli pugilli*, myrobalanorum citrinarum *drachmæ duæ*, aniſi, liquiritiæ raſæ *cujusque drachma*, pruna *ſex*: fiat coctio *ex parvâ copiâ* aquæ; & *validè exprimantur* tamarindi: *colaturæ adde* caſſiæ *unciam*, vel *drachmas ſex*, ſerapii violati *unciam*: fiat hauſtus. *Confert* febribus *ubi metus eſt* delirii: *nam* diadoſin *facit*, & *refrigerat* materiam per *febrium* initia.

Alius: Diapruni ſimplicis *drachmæ ſex*, vel *ſemuncia*; diſſolvantur *in eodem decocto* cum *drachmâ unâ* aut *alterâ* diapruni laxativi: vel *horum* loco *adjice* rhabarbari *drachmam*, ditiore ægro: *aut quid* ſyrupi roſati laxativi. *Sin* res moram abnuat, *eliqueſcant* jam dicta pharmaca in *ſero* lactis, aut *in decocto* liquiritiæ, vel *in aquâ* endiviæ, cichorii, lupuli, aut *in decocto* pulli. *Utilis* eſt hic potus *tertianis febribus* ineuntibus, *cùm* ſex horis *ante cibum* propinatur: *eoque die* hauriri debet, *quo minùs* ægrum *concutit* febris.

Occaſio exhibendi. *Obſervandum*, quòd ubi *potionibus* Rhabarbarum *additur*, remiſceri *ſolebant* atque addi *tria* vel *quatuor grana* ſpicæ nardi: *ſed abſtinendum* ab eâ *in ingravidatâ muliere*, & cùm æger *vomit* ex facili.

Alius: Myrobalanorum citrinarum *drachmæ duæ*, pruna *quinque*, tamarindorum *ſemuncia*: fiat coctio *ad uncias tres*: adde ſacchari *ſemunciam*: fiat potus.

Alius: Myrobalanorum omnium *cujusque drachma*, paſſularum *ſemuncia*, pruna *decem*: fiat infuſio *in ſero caprino*, vel *in aquâ* fumi terræ; *factâ expreſſione*, unciis quinque *hujus infuſi* addes *florum* caſſiæ *ſemunciam*, mannæ electæ *uncias duas*: miſce, *fiat potus*.

Alius: Tamarindorum *ſemuncia*; fiat coctio *ex aquâ*, & adde *ſyrupi* roſati ſolutivi *uncias tres*: mannæ electæ *ſeſcunciam*.

Venenata Bilis. *Ubi* venenata *Bilis* in vitio eſt, *propinamus* mannam, *cum decocto* acetoſæ, pentaphylli, tamarindorum, ſeminum citreorum, vel *ex decocto* florum & fructuum. vel caſſiæ *drachmas ſex*, cùm tamarindorum *ſemunciâ*, & ſeminis citri *ſemidrachma*.

Alius: Rhabarbari *ſeſquidrachma*; infundatur in decocto *trium drachmarum* tamarindorum: *expreſſioni* adde *ſyrupi* violacei ſolutivi *uncias tres*: vel ſi *venter* ſit imbecillis, *huic* ſuccedat *ſyrupus* roſatus ſolutivus, vel manna:

decli-

declinante morbo, adde *pulveris* Rhabarbari *ſemidrachmam*: nam ita *membra* firmantur: *interdum* adjicimus *electarii* de ſucco roſarum *drachmas duas*.

ALIUS: Myrobalanorum citrinarùm, & Indarum *drachmæ duæ*, tamarindorum *ſemuncia*, florum cordi dicatorum *pugillus*: fiat coctio. *colaturæ* accipe *uncias quatuor* cum *ſemiſſe*, cui *infunde* Rhabarbari *ſcriptulos quatuor*, ſpicæ *grana duo*, vini *drachmas tres*: expreſſioni *adde* mannæ, *ſyrupi* roſati ſolutivi *cujuſque unciam*.

Obſervatio de Rhabarbaro: *In morbo ſqualido*, ab uſu Rhabarbari ilicò *frigida* & *humida* ſubnecti debent: ut, *Accipe* conſervæ cichorei, endiviæ *cujuſque unciam*: & ſuperbibat *decoctum* acetoſæ & endiviæ; *ne fiat* maraſmus. *Et plerumque* aliis *adjicitur* ſyrupus roſatus vel violatus, *ad ſqualorem* bilis. *Obſervandum.*

ALIUS: Tamarindorum *unciam ſemiſſem*, myrobalanorum *drachmam*: coque *ex aquâ* endiviæ *ad uncias tres*: colaturæ *adde* Rhabarbari *drachmas duas*; & expreſſioni *adjice* catholici, ſyrupi violati *cujuſque ſemunciam*. Interdum *remiſcemus* ſenæ *drachmas duas*; & loco *catholici*, diaphœnici *drachmas tres*. DECOCTUM adianthi, ſeu capillorum Veneris *Meſuæ*, in Antidotario. Et quoque *aquâ* fructuum *Meſuæ*: & ejuſdem *decoctum* fumariæ. *Infuſio* ſeri lactis, ſeu aquæ caſei *Meſuæ*. Varia *purgantia* decocta & Infuſa *deſcribunt* Meſue & Andernacus.

BOLUS: Pulveris Rhabarbari *ſeſquidrachma*, pulpæ tamarindorum, caſſiæ *cujuſque ſemuncia*: miſce *cum* ſaccharò. ALIUS: Electarii lenitivi *uncia*, rhabarbari *drachma*, electarii de ſebeſten *drachmæ tres*; miſce. *Bolus.*

OPIATA: Succorum endiviæ, cichorei, lactucæ, violarum *cujuſque unciæ tres*; coctione *depurentur*: his *infunde* ſeminis pſyllii *ſemunciam*, & extrahatur *muccago*: huic *adde* caſſiæ *jamjam* extractæ *ſub fumo* præſcriptorum *uncias duas*, pulpæ tamarindorum *ſeſcunciam*, aniſi *drachmam*, dacrydii *ſcriptulos duos*: ſyrupi *violati* ex multis infuſionibus *quantum ſufficit*; fiat opiata: *ex unciâ*, fiat bolus *cum* ſaccharo. vel *ex decocto* quatuor ſeminum frigidorum, *in potum* ſolvi poterit.

ALIA: *Accipe* herbarum morbo dicatarum *manipulos ſex*: nam *eo modo* abſinthium *ſumere licet*, agrimoniam, & mentham, *ubi in peſtiferâ febre* vermes *negocium faceſſunt*: aniſi *ſemunciam*, ſenæ *uncias duas*: fiat decoctio *ex* *Elegans.*

aquâ per horas quatuor: *expreſſioni forti adde* ſacchari *unciam*, caſſiæ *uncias duas*: coque ad *opiatæ* conſiſtentiam.

Alia: Mannam *miſce* cum *ſyrupo* roſato *ad formam* opiatæ, *leniſſime* purgat. *Addo interdum* caſſiam, aut electarium lenitivum: *jubeo* ut primo paſtu *ſumant* cochlearia duo.

Officinarũ. Officinarum: Tryphera *Saracenica*; diaſebeſten *ſimplex*; hiera *ſimplex*; diaprunum *ſimplex*, datur *ad ſeſcunciam.* electarium *leniens*, diacatholicum: *quidam* in Italiâ *medicus*, nulli *medicinam* facere volebat, nî *primùm* catholicum *bibiſſet.* diaprunum *compoſitum* non laxativum *Nicolai.*

Elegans compoſitio.

Diamannae *Nicolai Alexandrini*, Capilli Veneris, ſcolopendrii, lichenis *vulgo* hepaticæ *ſingulæ drachmæ tres*, ſeminum frigidorũ majorum, violarum *ſingulæ unciæ*, prunorum *viginti.* Coquantur *in aquâ* ad dimidias: *colentur*; & *adde* mannæ, conſervæ violatæ, caſſiæ *ſingulas uncias*, ſacchari albiſſimi *libras quatuor*; ad ſpiſſitudinem *incoquantur*: poſtremò *injice ſeminum* cucumeris, cucurbitæ, citreoli, lactucæ, ſcariolæ, portulacæ; *florum* violarum, nymphææ; rhabarbari, *foliorum* ſenæ *ſingulorum unciam*: fiat *Electarium*: ſanguinem & utramque bilem *purgat*; mollè eſt remedium, & *febricitantibus* commodum.

Pilulæ. Pilulae Aſſaieret. *pilulæ* de hierâ ſimplici. *pilulæ* maſtichinæ: ſtomachicæ. *pilulæ* de aloë, *dantur* ad drachmas tres. *Pilulæ* de Rhabarbaro, *in longũ febribus* utiles. *Pilulæ* Ruffi, *quæ & peſtilentiales* dicuntur, *inſignes* ad cavendam *omnis putredinis* injuriam, & *è capite* proliciunt: *Pilulæ* de eupatorio majores *Meſuæ*, jecori *auxiliantur*, lieni & ictero, *diuturnas febres* evincunt. *Pilulæ* imperiales. *pilulæ* de tribus. Aliae: *Accipe* Rhabarbari & aloës *partes æquales*: cum ſyrupo roſato, *fiant pilulæ.*

Ad capitis dolorem. Aliae: Rhabarbari *ſeſquidrachma*, cinnamomi, zinziberis *cujusque ſcriptulus*, pulveris corticum myrobalanorum citrinarum *drachma*: infunde *in ſuccum roſarum Perſicarum* per noctem: *manè* fiat *levis* ferunt, & *fortis* expreſſio, *cui adjice* rhabarbari *ſeſquidrachmam*. pulveris hieræ ſimplicis *ſemidrachma*: fiat maſſa: *interdum* & agaricum ita *affundi* poterit. *Dolorem* capiti *eximunt.*

Doſis. Dosis; *Pilulæ* præbentur *à drachmâ*, ad *ſcriptulos* qua-

quatuor, PULVIS diaſenæ Montagnanæ, *datur ad ſemunciam* ex juſculo: *puerperis* eſt utilis. *aduſtos & ſeroſos ſuccos* ducit. *Pulvis.*

CLYSTER: Herbarum quatuor emollientium, parietariæ, cichorei, endiviæ *ſinguli ſemimanipuli*, ſeminum quatuor frigidorum majorum *ſingulæ ſeſquidrachmæ*, hordei *pugillus*. Fiat coctio, & *colaturæ adde* caſſiæ *unciam*, olei & mellis violati *ſingulas binas uncias*. Ita addi *poterit* lactuca, portulaca, *oleum* roſatum, vel commune. *Clyſma.*

SIMPLICIA FORTIUS BILEM PURGANTIA.

SCAMMONIUM vel potiùs *dacrydium* eſt calidum & ſiccum *in tertio ordine*: efferam & tenuem *bilem* purgat. *Corrigitur* vehemens *ejus vis* cum *ſucco* cydoniorum: *nam* inde *ſtrictiorem naturam* induit, & *hepati* gratius fit: *& quoque* miteſcit *muccagine* ſeminis pſyllii, *nam* tenuem *ejus* ferociam *edomat*; alii *cum* aloë vel melle *miſcent*: & in catapotiis *cum* gummi. Præterea *ferociam* deponit *ſi committatur* myrobalanis flavis: aut violaceo & roſaceo oleo *maceratum ſi fuerit*, antequam coquatur *in ſucco* cydoniorum vel roſarum aut violarum. *Dacrydiũ.* *Correctio ejus.*

Optimè correctum eſt ſcammonium *in electario* de ſucco roſarum, *quo ego* plerumque utor, *cùm* ſcammonii *neceſſitas* incidit. *Vbi* fluxus bilioſus *morbum* facit, ut Arthritidem, *jucundè* hoc modo *utemur* ſcammonio; *coquimus* pulpam *cotoneorum* cum *infuſione* roſarum pallidarum: & *in fine* coctionis *immittimus* ſcammonium: ita ut *uncia una* cotonei, accipiat *grana quinque* vel *ſex* ſcammonei. *ventriculus* ſi friget, *adde* piper. *eſt jucundiſſimum* remedium. *Maximè* ex venis omnibus *prolectat* bilem. *Elegans.*

DOSIS eſt pondus *granorum ſeptem* cum *ſemiſſe*. Nam *antiquorum* ſcammonium *mitius erat*, nec ut *hoc tempore* ſucco *tithymali* adulteratum: *propterea* Dioſcorides *duos ſcrupulos* permittebat. *Doſis.*

Nunquam ſolo ſcammonio *utendum*, ſed *in compoſitis*; ut cum mannâ, roſis, electariis, & pilulis: *nam* turbat *omnia* ſcammonium, & *peculiari vi incommodat* ventriculo, cordi, & hepati: & *nimia acrimoniâ*, ſpiritus *corporis* inflammat: *hinc* febres *facilè* incandeſcunt, *maximè* viſceribus *infarctis*, & putridis *ſuccis* fatigatis. *dicitur enim* ſcammo- CAUTIO.

nium *παρὰ τὸ σκάπτειν*, à fodiendo. & *exſpirat* mordacem ventum, & *rodit*: quare *aniſo* etiam aut *apio* caſtigatur *ejus flatus*. A ſumto *pharmaco* ſcammoniato, *ilico* juſculum *hordei* ſuperbibat. *cavendum*; quamvis *optimè* fuerit paratum, *ne unquam detur* in ventriculo languente, *nec* vomibundis, *nec* in febre continuâ, *nec* flagrante canicula, *aut* viribus languidis. *Nunquam detur* in juſculis, *id enim perniciosum*. Quidam id *ita caſtigant*: extrahunt *maſtichis* vim *in aquâ vitæ*: huic tunc *indunt* ſcammonium: *aquam* medicatâ hac vi *tinctam* effundunt, & *novam* vitæ aquam *coralli* vi tinctam *affundunt*, ut quatuor digitis *ſuperet* ſcammonii *molem*, & macerant *in balneo* dies decem: & *iterum* effundunt, & *addunt* eſſentiæ corallorum & margaritarum *cujusque ſcriptulum*, eſſentiæ croci *ſemiſcriptulum*, olei aniſi & cinnamomi *cujuſque ſemidrachmam*; miſcent *cum* eſſentiâ aloës & myrobal. *Dant* ℈ ſs. *cum* ℥ ij. olei amygdal. dulcis.

De *Elaterio* agemus ubi De aquam purgantibus.

Centaurium Minus calet & ſiccat *ſecundo numero*, purgat *bilem* mixtam *pituitæ*; hoc eſt, *viſcoſam* bilem, & pituitam *ſalſam*. longis febribus *optimum* eſt remedium. *Extractum centaurii veterum.* Ἐκχύλωσιν ejus docet elegantem *Dioſcorides*. unde conſtat *non nuper natas eſſe* Extractorum *formulas*. Datur à *duabus drachmis* ad *ſemunciam*.

Aſarum. *Aſarum* calidum eſt *ordine ſecundo*, & ſiccum *tertio*. Datur *cum* ſero lactis vel mulsâ, aut vino. Si *largiùs* coquatur, *vim ſuam* exuit. Si *curioſiùs tritum* potui *detur*, vomitum *potiùs* ciebit *quàm* alvum. *Vtile eſt* hydropicis, & ſplenicis, ad *bilis* & *pituitæ* purgationem.

Doſis. DOSIS à *drachmis duabus* ad *ſemunciam*. Radices *ſenis drachmis* ex hydromelite potæ, *albi Ellebori modo*, purgant, *inquit Dioſcorides*, & illi ſubſcribit *Galenus*. Radices *ſiccari* debent *in Sole*, cùm folia *effundere* incipiunt.

PSYLLIUM *Galeno* humidum eſt *ordine ſecundo*, reliquis *temperatum*, mite *remedium*. DOSIS ejus eſt *à drachmis duabus* ad *ſemunciam*. Veteres *mirum in modum* de Pſyllio *conflixere*: dum *alii* id venenum, *alii* contrà ſaluberrimum medicamen *aſſerunt*. Exiſtimo *ad Arabas* ſemen *eâdem ideâ* Pſyllium *mentiens* allatum fuiſſe, *quod* acri vi *enecaret*: aut confuſis *ſeminibus*, dum *merces* importantur, *illatum* ac *mixtum* fuiſſe *virulentum ſemen* pſyllio: *unde* exiſtimârunt *Pſyllium* veneno *contaminatum* à naturâ *fuiſſe*. *De Pſyllio certamen.*

COM-

Composita fortius Bilem Purgantia.

Electaria: Diaſebeſten *cum ſcammonio*. Electarium roſatum *Meſuës*; datur à *drachmis tribus* ad *ſex*. electarium de ſucco roſatum *Nicolai*: optimè *in eo* ſcammonium *paratum eſt*. Diaprunum compoſitum *laxativum*: præbetur à *drachmis tribus* ad *ſex*: diarhabarbarum: *rarior* ejus eſt *uſus*. diaturbith *cum rhabarbaro*, ichoroſam *bilem* prolectat. *tryphera* Saracenica *Nicolai*. Catharticum *imperiale*; datur *ſemunciæ* pondere: *non eſt in uſu hodierno*. electarium *de pſyllio*, capiti *auxiliatur*, vertigini, ictero, & hepati *calido*. diacaſſia *cum mannâ*. diamanna *Galeni* ex Meſue, *apud* Antidotarium Florentinum. *Electaria.*

Accipe mercurialis *manipulos duos*, prunorum, ſebeſten, ficuum *ſingulorum triginta numero*, aniſorum *drachmas tres*, florum violarum *pugillum*: extracta *fructuum* pulpa, & *addita* caſſia, *ſyrupoque* roſato laxativo & *ſaccharo*, fiat Opiata: *huic* fortia *includi* pharmaca *poterunt*. *Opiata.*

Accipe mannæ *uncias duas*, ſucci roſarum rubrarum *libram*, conſervæ bugloſſi, cyrſii *ſingulas uncias*, electarii de ſucco roſarum *uncias duas*, ſacchari albi *quantum ſatis erit* ut fiant *Teſſellæ*, ſingulæ *ſemunciam* pendentes. *Teſſellæ.*

Pilulae aggregativæ *à toto corpore* purgant. *pilulæ* lucis. *pilulæ* ſine quibus, *clementer* agunt, *à capite* eliciunt, *Pilulæ* aureæ, *oculos & caput* purgant: *aliquid* quoque *pituitæ* prolectant: *harum* frequentiſſimus uſus eſt. *pilulæ* de rhabarbaro. *pilulæ* ante cibum. *pilulæ* cocciæ ſimplices, abſque elleboro. *pilulæ* de hierâ ſimplici, *mites ſunt*, niſi *ſcammonium* inſeratur. *pilulæ* de tribus *cum* rhabarbaro. *pilulæ* Arabicæ, *viſui, auditui*, & *ſtomacho* conferunt. *pilulæ* de fumo terræ, *bilioſos*, *ſalſos*, & *acres ſuccos* deturbant, & *cutis vitia* emendant. *Pilulæ.*

Accipe *pilularum* aurearum *ſcriptulos duos*, dacrydii *grana duo*, vel *tria*: miſce, *fiant* pilulæ quinque: *Ita* exiguâ mole *eleganter* purgant, & *ſatis* copioſè. *Catapotia* ex aloë, *deſcripta* à Paulo, *libro ſeptimo*, capite quinto: quæ *exſcripta* fuere ex *Galeno* 1. κτ̃ τόπους, capite 1. Quintus *Galeni* præceptor, *cum* maſtiche & bdellio, *ea parabat*: ſed hæc detraxit *Galenus*. *Modus pilulis commodus.* *Galeni pilulæ.*

Hodie *ita commodè* parari poterunt: *Accipe* aloës, & ſcammonii præparati *cujusque drachmas duas*, trochiſcorum alhan-

alhandel, *ſucci ſicci* ex abſinthio *ſingulorum drachmam*; cum *ſucco* cydoniorum, ut vult *Trallianus*, vel *ſucco* braſſicæ, ut *deſcribit Galenus*, I. κατὰ τόπους, *ultimo*, fiant *pilulæ* ciceris vel orobi *magnitudine*: dentur *ex his* numero *undecim*. PILULAE dantur *à ſcriptulis duobus* ad *quatuor*: combinantur *cum ſyrupo* endiviæ, vel violato.

Doſis.

OBSERVATIO.

Superbibant ab hauſto remedio *unciam* ſyrupi violati, *ex aquâ* violarum, vel bugloſſi: *quâ* ſqualor *remedii* leniatur.

CAUTIO.

In morbis à defluxione *concitatis*, addantur *pilulis*, maſtichis & myrobalanorum *ſemiſcriptulum*, vel *ſcriptulum*.

CAPUT XXIII.

DE PURGANTIBUS PITUITAM, *quæ* φλεγμαγωγὰ *Græcis*.

PITUITAM purgantia, quædam ſunt *molliora*, alia *fortia*, quæ *Græcis* δραστικὰ, vulgò *eradicativa*. Et quæque horum vel *ſimplicia*, vel *remixta*. Sed ut *varia* eſt *pituita*, lenta, aquoſa, ſalſa, dulcis: ita *variè* parari & educi debet. *Uſu* quæ *optima* ſunt deprehenſa, *jam* enarrabimus.

SIMPLICIA LENITER PITUITAM PURGANTIA, & *alvum* placidè *effundentia*.

Myrobalani.

MYROBALANI CHEBULAE *dicatæ ſunt* hepati, & cerebro. *Emblicæ* quoque *phlegmagogæ* ſunt; cor, hepar, & ſplenem *recreant*. Macerantur *in juſculo* pulli, ad *unciam uſque*: vel juſculis *incoquuntur* cum ſalviâ, majoranâ, hyſſopo, *vel* cum vino *Arviſio*, id eſt, malvatico. *Pulvis* præbetur ad *ſemunciæ* copiam. *Bellericæ* myrobalani idem poſſunt.

Cautio.

UBI ab obſtructione *vitium eſt*, non benè *offeruntur* myrobalani: *ſed* in fluxibus omnibus *utiles ſunt*, ut alvi, cerebri, & aliarum partium. *Cùm* pituita *inteſtinis* infixa *reſedit*, non bene dantur: *ſed* cùm illa *fluxa fuerit*, præſtantior *harum* uſus erit, *reliquis* tenuantibus.

CASSIA. primò purgat *bilem*, ſecundò *pituitam*. De hac priùs.

CNI-

CNICI, ſive CARTHAMI *ſemen*, Meſuæ *primo ordine* calfacit, *ſecundo* autem ſiccat. *Vomitum* quia movet, *corrigitur* galangâ, maſtiche, aniſo, zinzibere. In *decoctis* & *clyſmis* exhibetur. *Ex jure* galli *coquitur*, & *ſorbetur* jus. *Carthamus.*

Doſis ejus à *ſemunciâ* ad *ſeſcunciam*. Educit *aquam* crudam & pituitam, *flatus* excutit: eſt *remedium alvinum*, mite ac innocens. *Colicis* & *anaſarcæ* confert, ſi *medulla contuſa* ſpiritu vini *maceretur*, & cum juſculis *drachma* detur. *Galenus* medullam *cnici* unà *cum* caricis *æquali pondere*, nempe, *quantum* harum duæ vel tres *pendent*, offerri jubet.

Ficus & *Paſſulæ* leniunt & abſtergent *pituitam*. Ita & *Mercurialis*, nitroſâ vi, *quâ prædita eſt*, alvum *ſui officii immemorem* excitat, ac *pituitam* eluit.

Cineres Tartari vini albi, *detergendo* laxant *alvum*, ac ſiccant *inteſtina*. Cum ſaccharo & pauco cinnamomo *exhibentur*.

Decoctum Galli antiqui, *ob ſalſedinem nitroſam*, abſterget *inteſtinorum* pituitam.

Mel roſatum cum oleo *chalcanthi* modico *ſubactum*, ſi non longè *ante cibum* propinetur, *pituitoſos ſuccos* è ventriculo *ſubducit*. Ita *Saccharum* & *Sal* juſculis *remixta*.

Stœchas ſtimulo *eget* ex ſale, balanis, ſero *lactis*. Deterget & tenuat *pituitam*, obſtructa viſcera *infarctu* liberat, *cerebro* & *nervis* confert: ſed *bilioſis* bellum indixit. Ejus pulvis datur *drachmarum quinque* copiâ.

Hyſſopum craſſam & putrem pituitam *abſterget*: *pectori ſtudet*. Datur *cum mannâ* & *melle*. Pulvis *ad drachmas ſeptem* porrigitur.

Præterea *blandè* pituitam *eluunt*, Polypodium, Centaurium minus, de quo, ubi de BILE: *Scylla*, nam vehementer *tenuat* & *abſterget*: Ariſtolochia: Thlaſpi: Lanaria, id eſt, Strution: Diacuntium. *Sed* in his regionibus *horum* vis expultrix *languet*: quare excitanda eſt *aliorum* acceſſione, *ejuſdem* potentiæ. *Attamen* exiguâ mole *adjicienda ſunt ea* quæ *aliorum* vires *acuunt*. Nam *veteres Medici* & cholagoga *addunt* interdum *phlegmagogis ignavioribus*, ſed parvâ copiâ, & *tantùm* loco ſtimuli: *lenta enim pituita*, non facilè niſi *motâ bile* (qua *pro vehiculo* utitur, *è corpore* præcipitatur. *hinc* ſcammonii *quædam grana*, pilulis *phlegmagogis* interdum *adjiciunt*. *In vires ignavæ excitanda, & qua tecmarſi.*

TEREBINTHINA citra incommodum *purgat* ventrem, ſplenem, hepar, & veſicum. *Huic* interdum *miſcetur* STYRACIS *ſeſquidrachma*, ut pituitam *ſine moleſtiâ* ſubducat. *Tuſſi*, diſtillationibus *in fauces*, & gravedini *utile* remedium.

SAL abſinthii *ventriculum* eluit, & *inteſtina* abſterget.

SARCOCOLLA, phlegma lentum *ab articulis* abducit: *caput* & *pulmones* evacuat, anheloſis *confert* ſenibus. *Corrigitur* zinzibere, myrobalanis, aloë, *ſemine* apii & ammeos. *Drachmæ inſtar* præbetur. *Nocet* picrocholis. *Id agit* & AMMONIACUM.

COMPOSITA LENITER PITUITAM PURGANTIA, *&* *alvum* benignè *laxantia*.

Decoctum THYM: Meſuæ, *ventrem* roborat, *flatus* ab hypochondriis *excutit*. DECOCTUM commune ad *medicamenta* maceranda, *deſcriptum* in Antidotario Florentino. *Decocti* galli annoſi *unciæ tres*: in his *infunde* ſeminis carthami *drachmas duas*. Fiat hauſtus.

Modus quo Galli utuntur. APOZEMA, ubi utendum *epicraſi*: quinque radicum aperitivarum; ſeminis carthami *ſingulæ drachmæ ſex*, radicum ireôs, acori *cujuſque drachmæ tres*, (his tantùm utemur *ſi non* magnus *fuerit* calor *febrilis* accenſus) agrimoniæ, caſſuthæ, betonicæ, hyſſopi, majoranæ, ſummitatum abſinthii, chamædryos, chamæpityos *ſinguli ſemimanipuli*, ſeminum melonum, cucurbitæ, aniſi, cardui benedicti, citrii, coriandri *ſingulæ drachmæ duæ*, florum cordialium *ſingulæ pugilli*; fiat coctio *ad libram*: Colaturæ *infunde* foliorum ſenæ mundatæ *unciam*, agarici trochiſcati *ſemunciam*, cinnamomi *drachmam*: In expreſſione colatâ, *diſſolve* ſyrupi roſati laxativi (ſi *febris* adſit) oxymelitis ſimplicis *cujuſque uncias duas*: fiat apozema, *pro quatuor doſibus*. Si majorem *purgandi* vim *inſerere* velis, *adjice quid* diacarthami. *Hoc modo* doctiſſimi Medici *in Galliâ* jam medicinam faciunt: *ſimul* obſtructa *aperientes*, ac quod fluxum eſt *evacantes*.

Potio. POTIO: Trium florum cordialium *cujusque pugillus*, prunorum, jujubarum, ſebeſten *ſingulorum quatuor*, liquiritiæ raſæ, aniſi *cujusque ſeſquidrachma*; fiat *coctio*, & colatura *pro unâ doſi*; in quâ *diſſolve* diaphœnici *ſemunciam*, ſyrupi violati *unciam*; aut diaphœnici & diacatholici *cujuſque drachmas tres*; vel in colaturâ *infunde* agarici trochiſcati

chiſcati *drachmam:* Expreſſioni *inde* diacarthami *drachmas duas*: fiat hauſtus.

Alia: Paſſularum mundatarum *ſemuncia*, ſeminis carthami, polypodii *drachmæ ſex*, aniſi, fœniculi, liquiritiæ raſæ *ſingulæ ſeſquidrachmæ*, foliorum hyſſopi *drachma*; fiat coctio, & *in fine infunde* Agarici *recenter* trochiſcati, à *drachmâ* vel *ſcriptulis quatuor* ad *ſeſquidrachmam*: Colaturæ *adde* diacarthami, aut diaphœnici, vel benedictæ laxativæ *drachmas tres*, ſyrupi violati *ſemunciam*; fiat hauſtus.

Alia: Quinque radicum aperitivarum, *in aceto* maceratarum *ſingulæ ſemunciæ*, capillorum Veneris, pimpinellæ, caſſuthæ, pentaphylli, filipendulæ, abſinthii *ſinguli ſemimanipuli*, bugloſſi *cum* radicibus *manipulus*, paſſularum *uncia*, ſeminis apii, fœniculi, aniſi *ſingulæ drachmæ duæ*, ſeminum frigidorum majorum *drachmæ duæ*, ciceram rubrorum *ſemimanipulus*, florum cordialium *ſinguli pugilli*, cnici, agarici trochiſcati *utriusque ſemuncia*, turpeti *ſemuncia*, zinziberis *drachma*, polypodii *uncia*, foliorum ſenæ *ſemuncia*: coque *ad libras duas*: cum ſaccharo & melle: *adde* cinnamomi *drachmas tres*.

SERAPION: Radicum apii, fœniculi, petroſelini *cujuſque drachmæ tres*, hyſſopi, origani, calaminthæ *ſingulorum ſemimanipulus*, ſeminis carthami *unciæ tres*, polypodii *unciæ duæ*, ſeminis aniſi, fœniculi, anethi *cujuſque ſeſquidrachma*, liquiritiæ raſæ *drachmæ duæ*, betonicæ, ſtœchados, trium florum cordialium, omnium *pugillus*: fiat *coctio* colata *ad ſeſquilibram*, vel *ad libram*: in quâ *infunde* agarici *recenter* trochiſcati *ſeſcunciam*, foliorum ſenæ mundatorum *uncias duas*: poſt decem horas *fiat colatura* & fortis expreſſio: *cui* adde *ſerapii* violati, *ſerapii* de Byzantiis, & *ſacchari* albi *ſingulorum uncias tres*. fiat Serapion *perfectè* coctum; & *aroma* illi *affletur* cinnamomi *drachma una*, & *ſcriptulo* xyloaloës. *In uſum* reponatur, *ac interdum* quarto vel quinto die *detur* ſeſcuncia. *Inſigne iſtud remedium eſt* nothis febribus, *ubi* pituita *copioſius* remiſſa *fuerit*. Propinatur *cum hydromelite duplo*, aut aliarum rerum *cum decocto*. SERAPION de polypodio *compoſitum*, in Antidotario Florentino deſcribitur. *Tales ſyrupi* præſcribuntur *ad unciarum duarum copiam*, cum *aquæ* diſtillatæ, & *aquæ* cinnamomi *uncia*. Mel roſatum ſolutivum. *Syrupus* de hermodactylis *Nicolai*, in Antidotario Florentino.

Serapion.

Febres nothæ.

Syrupus de Bryoniâ. *Varia* decocta & Apozemata *purgantia* deſcribunt *Meſue* & *Andernacus*, & ex illis *Weckerus*.

OBSERVATIO.

Temarſis. *In* pituitæ *ſpeciebus* quæ lentore, craſſitie vel viſcoſitate *in vitio ſunt*, lentè vacuabimus, *à leni præparatione:* qualis *hæc*; oxymellis ſimplicis, mellis roſati ſimplicis *cujusque unciæ*, decocti apii, hyſſopi, cichorei ℥ *iiij*. Metiaris *ſemper* dum *febris* adeſt, *quodnam* hiſtoriæ *tempus* percurrat *jam morbus*: nam in augmento *efficacioribus* erit præparanda *materia morbifica*; ut capillorum Veneris, ceterach, radicum fœniculi, aſparagi, *ſingulorum* fiat coctio: *Accipe* hujus decocti *uncias quatuor*, ſyrupi menthæ; vel cichorii, ſyrupi de duabus radicibus compoſiti, *ſingulas ſemuncias*.

Efficax. Hinc valentioribus *purga*, myrobalanorum chebularum citrinarum, Indarum, *ſingulæ drachmæ*, paſſularum *uncia*: fiat coctio *ex aquâ* menthæ: *Accipe* hujus decocti *uncias quinque*, agarici trochiſcati *drachmam*; fiat infuſio *per duodecim horas*: Colaturæ *adde* trochiſcorum de roſis *ſeſquidrachmam*, ſyrupi roſati laxativi *uncias duas*: miſce. BOLUS: trochiſcorum de violis *ſcripuli duo*, hieræ ſimplicis *ſeſquidrachma*, agarici *drachma*, diacatholici *drachmæ ſex*: fiant Bolis.

Efficaciſſima. IN STATU *efficaciùs* præparandi & educendi ſucci: *ſyrupi* Byzantini (is enim *omnium maximè* aperit, incîdit, attenuat) *ſyrupi* de radicibus *ſingulæ unciæ duæ*, decocti artimiſiæ, radicum aſparagi, fœniculis corticum capparorum *unciæ quatuor*. Dein *da ea quæ* colocynthidem & *Notandum de pilulis.* ſcammonium *habent*, ut pilulas lucis. & *ſuperdormiat*: nam *ſubſtantia pilularum* exactè debet *comminui* & *atteri* in ventriculo. *Obſervandum* quoque, ut *ſemper* ea addantur *quæ ſtudent* parti *unde* proleℓtandus erit *ſuccus morbificus*.

Electaria. ELECTARIUM ad morbos chronicos *ex lentis ſucci*: Caſſiæ *unciæ duæ* cum *ſemiſſe*, diacatthami *drachmæ ſex*; penidiorum recentium, diaireos *ſimplicis ſingulæ ſemunciæ*, conſervæ violarum *unciæ tres*, aniſi, liquiritiæ *cujusque ſemidrachma*, ſyrupi violati *quantum ſufficit*, ut fiat electarium, *ad modum* Opiatæ: *ſumat* ante paſtum *unciæ copiam*, ex juſculo *pulli*. Diacatholicon. *Electarium* lenitivum.

Omnia

Quæ electaria potui danda.

Omnia electaria ſunt mali guſtus, *excepto* electario lenitivo & diacatholico: *quare* his ſolis *ferè* in potu *utimur*, aliis *potiùs* in bolis.

Hiera quo modo pituitam purget.

Hiera picra, quia liquefacit, & attenuandi vi *abſterget* & *educit* mediocrem pituitam, ſi *Galeno* credimus, qui *aſſeruit* ſcammonium *pituitam* purgare *adjecto caſtoreo*: nam calore ſuo *fundit* pituitam. *ſi autem aliquid* agarici trochiſcati *miſcuerimus*, abducet *pituitam*, inquit *Actuarius*, 5. libro, 19. & *Galenus* 8. κτ̀ τόπ. 2. & 3. Pituita *non facilè* educitur *niſi commotâ bile*: cùm autem *hiera* unà incîdat & attenuet, *magnam* pituitæ *vim* eduxiſſe eam *ſæpè obſervavimus*.

Aloës *maximam copiam* accipit *hiera*: calida & ſicca eſt *Aloë* ſecundo ordine, *extergit illa* craſſam pituitam, *adeò ut* crebriore uſu *oſcula venarum* aperiat. *Aloë*, inquit Meſue, *purgat* bilem & pituitam: *quamvis* ſcripſerit *Galenus*, craſſos ſuccos *ab eâ* non purgari, *quòd hos* ob imbecillitatem *purgatoriæ facultatis* trahere nequeat. *Veruntamen* obſervavit *Fernelius*, pituitam ac craſſam bilem *ab eâ* purgari *ex ventriculo* & *inteſtinis*: nam & *crudos humores* ex ventriculo & præcordiis *educit*. Datur *ad ſemunciæ copiam*. Unguentum *Agrippæ* ventri *illitum*, purgationem *promovet*.

Pilulæ.

PILULAE, dantur ferè *drachmæ* pondere. *Pilulæ* de aloë lotâ, *hepati* & *cerebro* ſtudent, & *meſenterii* fœdam cloacam *ab omni illuvie* vindicant: *Quare* ſtudioſorum *ſanitati* dicatæ ſunt *à Muſis*; ſæpè, & paucâ *ſi ſumantur* copiâ. *cùm enim hi* ſolennibus exercitiis *corporis* vacent, *in meſenterio* focum quendam uberrimum *plurimorum morborum* congerunt: *ea enim pars* ſedes eſt *brutæ partis* animæ, *quæ* ad præſepe *continuò* ſeſe explet.

Studioſis dicatæ pilulæ quibus ſani degant.

Pilulæ de agarico *tenuem pituitam* abſtergent *à ventriculo*, & *inteſtinis*: cum hierâ, *bonis ægrorum rebus*, exhibentur.

Pilulæ Aſſairet. *Pilulæ* maſtichinæ, *ſtomacho* omnem ægritudinem *eximunt*, robur illi *afflant*, ac à putredine *vindicant*, triſtitia *extergent*.

Pilulæ de tribus. *Pilulæ* de hierâ ſimplici *cum* agarico; *à pectore* prolectant. *Pilulæ* de Eupatorio. *Pilulæ* ſtomachicæ. *Pilulæ* imperiales, *roborant*, ac ſanguinem *mundant*.

Pilulæ alephanginæ, *ſtomacho* ſtudent & *capiti*.

OB-

OBSERVATIO.

Miſcendi ratio. Sæpe accipiunt *Pilulæ* aliquid *dacrydii*, non ut *purgent* bilem, *ſed quò* faciliùs *aliorum* cunctantior vis *excitetur*: alioqui *præcipitanter* purgantia *miſceri* non debent *imbellibus*. Quare tum *non eâ copiâ* adjicimus *dacrydium*, quâ *purgari* poſſet *corpus*, ſed ſolùm *moveri*.

Clyſma. CLYSTER: Salviæ, origani, abrotani, chamæmeli, meliloti *ſinguli manipuli ſemiſſes*, ſeminum aniſi, fœniculi, cymini *cujuſque drachmæ duæ*, ſeminis carthami *drachmæ tres*: fiat coctio *ex aquâ*. colaturæ *adde* diaphœnici, & hieræ ſimplicis *ſingulas ſemuncias*, olei anethini, chamæmelini *ſingulas ſeſcuncias*, mellis anthoſati, ſacchari rubri *cujuſque uncia*: fiat clyſter.

Et quia clyſter eſt, addi poterunt *emollientia*, & quoque *anethum*; *ſemina* cari, ammeos, ſileris, *baccæ* lauri, *ſemen* rutæ, *benedicta* laxativa, *oleum* rutæ & liliorum.

SIMPLICIA FORTIUS PITUITAM PURGANTIA.

Mediocre. AGARICUM calet *primo ordine*, & ſiccat *ſecundo*. *Laudatur* album, leve, rarum, laxum, & fragile.

Conſtat ſubſtantiâ *aërea*, & *terreâ* attenuatâ, & paucâ *aqueâ*: aperit, diſcutit, & calfacit.

Purgat *pituitam* tenuem & aquoſam, *non autem* viſcoſam & lentam: *ſed* exhauſtis tenuioribus partibus *hanc difficiliorem* reddit. *Quare rectè* ei junguntur *incidentia*, ut zinziber, galanga, hyſſopus, enula, & *ex Galeni ſententiâ* cum oxymelite, vel melierato *exhibetur* paratum. *Hodie* cum vino *corrigitur*, in quo *zinziber & caryophylli* maduere. *Vtimur ferè* trochiſcato *agarico*: nam id *correctum eſt*. Datur *in infuſo*, vel *pilulis* cum aloë: aut *ex diaphœnico*, & quoque *cum melle roſato*, aut maceratur *in juſculo* in quo *hyſſopum*, *thymus*, vel *cyclaminus* coxêre.

Vis. *Peculiariter* cerebri & pulmonum *excrementa* evacuat, & *viſcera* exonerat: *nam* ejus vis *ad nervos* & *articulos* vix pervadit; *obſtructa viſcera* expedit: *acidum ructantibus* utile, *inquit Ruffus*. Tutum eſt *remedium* omni ætati: *attamen* ventriculo *nocet*. Præbetur *à drachmâ* ad *drachmas duas*: minima doſis eſt *ſemidrachmæ*: pueris *dantur* ſcrupuli duo. *Paratur* ejus *eſſentia* ut rhabarbari, *corrigitur* cum *oleo* zinziberis & ſpicæ, *dantur* ſcrupuli duo. *Ita* & mechoacan.

TURBITH, vel turpetum *optimum* eſt gummoſum & candidum: *calet* ordine tertio, *& ſiccat* ſecundo; *ultimo tamen ambitu*, ita ut nutet *ad tertium* ſiccitatis *numerum*. Nocet *ventriculo*, & *in nauſeam* & *vomitum* concitat. *Corrigitur* zinzibere, maſtiche, pipere, ſpicâ, cinnamomo, *ſero* lactis, *trochiſcis* de violis, & *ſyrupo* violato, paſſulis, *pſyllii* cremore, *oleo* amygdalino. *Datur* in decoctis, *vel* in pilulis; *aut* in jure galli *cum* dactylis, & paſſulis, *aut* pulveribus *remixtum*, cum ſaccharo; *nam hoc* ſqualorem ejus *mitigat*: porrigitur & *in tabulis*: interdum *cum rhabarbaro* offertur. *Turpetum.*

Datur *ejus ſubſtantia* pondere *granorum ſeptem* cum *ſemiſſe*: Decoctis *inditur* à drachmâ ad drachmas tres. *Trahit* craſſos viſcidoſque ſuccos, & crudos humores *elicit* ex juncturis & remotis partibus: *diuturnis* febribus *ſtudet*, hydropicis, inſanis, elephantiacis *ſuccurrit*. Confert *frigidis* & *diuturnis* morbis. *Doſis.*

Quam pituitam Agaricum *non educit*, hanc *trahit* Turpetum: & *quam elidere* Turpetum nequit, *exturbat* Colocynthis. *Non dandum* puero, ſeni, *nec* gravidæ: *ab ejus uſu* cavendum *ab eſu* piſcium, & *flatu* Auſtri. *Ordo pharmaciæ in pituita. Cautio.*

COLOCYNTHIS, *hoc eſt* cucurbitæ ſilveſtris *fructus*, calet & ſiccat *tertio numero*. Nocet valdè *ventriculo* & *inteſtinis*, nam *villis internis* adhæret; *inde* vomitus. *Corrigitur* hepaticis, cardiacis, ſtomachicis, & rebus *lentis*, ut tragacantho, *oleo* amygdalino, zinziberis *aut* maſtiches *granis quinque*, & aquâ vitæ, *aut* juri pingui. *Ruffus* vinum *in ejus fructu* macerat. *Accipitur aptè* in pilulis, & *inditur quoque* opiatis *laxantibus*, ut hieris. *Colocynthis.*

Ego *ſuadeo* nunquam *utendum* purâ colocynthide, *niſi redacta fuerit* in trochiſcos, *quos vocant* de alhandel. *Quidam* pulveri ejus *affundunt* ſpiritum vini, *ita ut ſuperet* ſex digitis; *digerunt* dies viginti: *nam* quò id fiat *diutiùs*, eo *ſuavius* remedium *evadet*. Poſteà *inclinando* effundunt, *utque exhalet* curant. *corrigunt* cum *oleo* maſtichino, *vel* ex nuce myriſticâ, *aut* ex cinnamomo: & *pro unciâ* ſucci, *inferunt* olei *drachmam*. Dant *ſemiſcriptulum* cum *ſyrupo* roſato, vel myrtillorum. *utiliter datur* apoplecticis, epilepticis, vertiginoſis, hemicranicis.

Quanquam Actuarius *propinârit* ſcriptuli *pondus*, & Dioſcorides *obolos quatuor*, nos tamen DOSIN ei ponimus à *granis ſeptem* cum *ſemiſſe*, ad *grana quindecim*: ſed gemi- *Doſis.*

geminatâ doſi in clyſmis; *nempe ad ſemidrachmam uſque*, peciæ *illigata* inditur.

Eſt enim inter cuncta remedia *leviſſima* colocynthis, *parvoque pondere* magnam molem *gerit*: quare *parciùs* ponderi *indulgendum*.

Suppoſitoriis *etiam inditur*. Craſſa & lenta *abducit* à remotis partibus, *à cerebro, nervis*, & *pulmone*. Quos *turpetum* non ſolvit, hos curat *colocynthis*.

CAUTIO. Pueris, ſenibus, & prægnantibus *eſt inimica*: & ſine *aliorum* miſtione *malè tutus eſt* ejus uſus.

Hermodactyli. *Hermodactylus*, ſit albus & compactus; *calet* & *ſiccat* ſecundo numero. *Nocet* ventriculo, *nam* flatus quoſdam *exſpirat* fœdos. *Artubus* dicatus eſt: *purgat* craſſam *materiam*. Corrigitur *tenuantibus*, ut cinnamomo, maſtiche, pipere, ſpicâ, zinzibere, menthaſtro, chamæpity, enulâ, *ſemine* rutæ: *ut quæ* ad articulos *provehant* vim pharmaci. *Offertur* ex pilulis, decoctis, trochiſcis, & pulveribus. *Doſis ejus eſt* à granis quindecim ad drachmas duas.

Iris. IRIS calet & ſiccat *ad tertium gradum*. datur *cum mulsâ* pro purgatione *pituitæ* à ventriculo: *cum ſpicâ*, à pectore & pulmone *prolectat*: in empyemate, *cum* ſero lactis & melle *propinatur*: in flatu inteſtinorum, *cum maſtiche*: in arthritide, *cum caſtoreo*: in hydrope, *cum melle roſato*. Utimur *radicis* ſucco, & decocto: *ex juſculis* interdum datur: ego ex ovo *molliter* cocto, *ademto* albumine *utor*, cum pauco aromate. *Purgat* craſſam *pituitam*, & *aquam* citrinam. *Confert maximè* hepati & pectori.

Doſis. Ireos vis. *Doſis* ſucci eſt *ſemidrachmâ* ad *ſemunciam*. Radicem *præbet* Ruffus *ad drachmas ſeptem*. Parciùs & religioſè *uſus ejus* eſt ineundus; *nam* ſcripſit *Ruffus Epheſius*, eam *ſanguinem* effundere, *ſi præter modum* exhibeatur: Et, *inquit*, admodum *ſtomacho* eſt ingrata.

Euphorbium. *Euphorbium* quarto ordine *calet* & *ſiccat*. Moleſtiam anxiam *præbet* hærendo. *Corrigitur* cordialibus & ſtomachicis, ut *oleo* amygdalino dulci, *acredine* citrei, maſtiche, croco. *datur* cum aquâ *aut* ſucco *endiviæ*. A quibuſdam *trajicitur* ter *per ſetaceum*, reſolutum *cum* aceto diſtillato: *dein affunditur* ſpiritu vini: *inclinando* effundunt, & *adjecto ſaccharo*, digerunt: & *dein coagulant* cineribus: *in fine* adjiciunt *olei* maſtichis, aniſi *drachmam*, pro unciâ *eſſentiæ* euphorbii, vel *olei* maſticis *ſcriptulos duos*; olei aniſi *ſcriptulum*, eſſentiæ corallorum *ſemiſcriptulum*: miſce

miſce *cum unciâ* eſſentiæ *purgantis remedii.*

Ita *paratur etiam* ſarcocolla, & ſagapenum: *viſcoſam* purgant *pituitam*, à nervis, articulis, & thorace.

Cùm dico eſſentia, *nihil aliud intelligo*, quam *aquam vitæ*, quæ extraxit *ab infuſis* ſibi *rebus*, præcipuam vim: *ita tamen* ut evaneſcat *maxima* ſpiritus vini *pars* poſteà, & *reſtibilis* maneat vis *extracti* remedii.

Datur *his quibus* alvus *friget*, quare *colico obnoxiis* utile. *Præbetur* ab uno grano ad octo cum ſemiſſe. *Datur* in pilulis, quas *de Euphorbio* vocant. *quæ fiunt* ad granorum *piperis* ideam rotundæ, & *paulo minores*, cum *ſibi dicatis* corrigentibus. *Craſſam* & *lentam* ducit è nervis & cavitatibus *pituitam*: ſed valentiùs *aquam*. Quidam *cum maſtiche* ad peſtem *eo utuntur.* *Qualem pituitam purget.*

Opopanax tertio ordine *calfacit*, & *ſiccat* ſecundo. *Paratur* cum hydromelite, & decocto *rutæ*, vel ex vino: *ut nempe* calor *eluatur*, ex hydromelite: *ſed* ruta *abſterget* venenum, facilemque diſtributionem *præbet* per venas, *ut traducatur* ad nervos uſque *in paralyſi*. Mollit, digerit, *craſſam pituitam* ab articulis & pectore *elicit*, caput *purgat*, & colicis *medetur*. Datur in pilulis. *Doſis* ſurgit *ad drachmæ* molem. *Opopanax.*

Cyclaminus calet & ſiccat *tertio numero.* Ejus ſuccus *ventri* illitus, *alvum* ſubducit, ſed *fœtum* interimit. *Succo ejus* utimur *cum Agarico*, partibus æqualibus remixtis. *Doſis* ejus eſt ad *drachmæ* pondus. *Radix* datur ex mulſâ, aut paſſo *duarum* aut *trium drachmarum* copiâ. *Pituitam* viſcoſam & *aquam* educit. *Cyclaminus.*

Ita & *ſcylla* pituitam *elicit* craſſam: & *bryonia*: & *ariſtolochia* rotunda, *ex aquâ* drachmæ inſtar *pota*, pectus à *ſuccis lentis* expurgat. ASARI *infuſum* ex ſero caprillo, & oxymelite. *Radices* primum *præparari* debent.

OBSERVATIO.

In his quæ immaniter *urunt* fero æſtu, *eleganter* pro vehiculo *utimur* cichoreo.

COMPOSITA, FORTITER PITUITAM PURGANTIA.

Sæpiùs *purgari* debet *hic humor*, quòd contumax ſit, nec naturæ expellenti, nec remedio trahenti *facilè cedat.* Quare & *initio* lenioribus erit *parandus*, & *purgandus.*

Potio: Myrobalanorum omnium *cujuſque drachma*: fiat *Potio.*

fiat decoctio *ex aquâ* menthæ: *hujus* unciis quinque *adde* agarici trochiſcati *drachmam*: fiat maceratio *horis xij.* Colaturæ *adde* trochiſcorum de roſis ſolutivorum *ſeſquidrachmam*; ſyrupi roſati ſolutivi (ſi *febris* adſit) *uncias duas* cum *ſemiſſe*: fiat potio.

Alia: Turpeti *ſemidrachma*, zinziberis *grana ſex*, ſacchari *drachmæ duæ*: cum aquâ *bugloſſi* fiat potio. *Hoc eſt remedium* debile forte, ut loquuntur Practici.

Alia: Agarici præparati *ſcriptuli quatuor*, turpeti *ſcriptuli duo*, cinnamomi, ſchœnanthi *ſinguli ſemiſcriptuli*: fiat infuſio *in aquâ* menthæ: *expreſſioni adde* ſyrupi roſati ſolutivi *uncias duas* cum *ſemiſſe*, decocti cordialis *quantum ſufficit*, ut fiat potio.

Alia: Diaphœnici *ſemuncia*, vel ℥ vj. modò æger fuerit *firmus*, cum aquâ *decoctionis* liquiritiæ, paſſularum, & aniſorum *quod ſufficit*: fiat hauſtus. *Vel detur* cum mulsâ, *aut* ſero lactis, *vel* juſculo carnis, *aut* cum aquâ *diſtillata*, ut lupulorum, boraginis, cichorei; vel *in decocto* communi, aut pectorali *decocto*, & cordiali: & *additur* uncia *ſerapii* violati.

Hauſtus. *Hauſtus*: ut, trium florum cordialium *ſinguli pugilli*, prunorum, jujubarum, ſebeſten *ſingulorum quatuor numero*, liquiritiæ raſæ *ſeſquidrachma*, aniſi *drachma*: fiat coctio *colata* pro unâ doſi, *in quâ diſſolve* diaphœnici, diacarthami *cujuſque drachmas tres*, ſyrupi violati *drachmas ſex*: fiat hauſtus.

Plurima infuſa & decocta *purgantia* deſcribit *Meſue* & *Andernacus*, & ex illis *Weckerus*.

De Hieris. *Electaria.* Hiera Ruffi, *quæ nobilitatur* ab Aëtio, 2, 2, 24. *habet enim* colocynthidem & agaricum. *Præbet* eam *bis* in menſe *ſemunciæ* copiâ. *Exhibetur* quoque ejus *ſcriptulus* cottidie, ad *flatus* excutiendos, & *ad robur* ventriculi: *quare* roboris *cùm propinatur* cauſâ, *ejus copia* non ſuperabit *drachmæ molem*.

Obſervandum in cottidiano victu. Hinc *colligimus*, in affectibus *ventriculi* frigidis, *maximè conferre* uſum *pharmacorum* frequentem; *non ſolùm* roborantium, *ſed* & primas fœditates *alvi* eluentium. *Hiera* pachii, & *hiera* diacolocynthidos.

Sed ego auctor ſum *ut non utamini*; quin potiùs *adjicite* aliis electariis *aliquot grana* trochiſcorum alhandel: *nam* in iis *optimè* caſtigata eſt *colocynthis*: poterit *addi* & Turpetum.

Inter

Inter hieras magnas, eſt *fortiſſima* hiera *Hermetis*. Hiera *logodii* præſtantior eſt *cæteris*, & menſes *evocat*. Paulus *has* propinat *ad molem duarum drachmarum*: ſed Aëtius ad *ſemunciæ* pondus *ſurgit*. Quare *ut res fuerit*, modò *parciùs*, modò *liberaliùs* præſcribi debet. *Hiera picra* compoſita, deſcriptione *Nicolai*.

Accipe hieræ picræ ſimplicis mellitæ *ſemunciam*, trochiſcorum alhandel *grana quinque*: miſce, *utatur* ſæpe *caſtaneæ* mole; tribus vel quatuor diebus *elapſis*, iterum repetat.

His regionibus iſtud remedium *utile*; etenim *pedetentim* abſcindit *omnem contaminatam* pituitam, & bilem, *unde* alioqui *maxima moles* morborum *effloreſcit*. *His regionibus utile.*

Bolus: catholici *drachmæ ſex*, agarici *drachma*, electarii de ſucco roſarum *ſeſquidrachma*: miſce. *Bolus.*

Alius: Trochiſcorum de violis *ſcripuli duo*, hieræ ſimplicis *ſeſquidrachma*, agarici *drachma*, catholici *drachmæ ſex*: miſce. *febribus* hi conferunt, *paratâ jam* materiâ morbificâ.

Opiata: Abſinthii pulveriſati, ſpecierum hieræ picræ *ſingulæ binæ drachmæ*, euphorbii *ſemidrachma*: cum melle roſato *ſolutivo*, fiat confectio, *ad ideam* opiatæ. *Sumat* interdum *ſeſquidrachmam*. Vermes *educit*, ac materiam *in vermes* fœcundam *abſcindit*. *Opiata.*

In Officinis hæc exſtant: *Electarium* de Pſyllio, *quod* tamen *magis* bilem *evehere* videtur, *quàm* pituitam. *Electaria officinarũ.*

Electarium Epescoph vel epiſcopi, *flatus* pellit, *doloribus* articulorum, lateris & renum *auxiliatur*: colicis ac veſicæ humoribus *confert*: datur *ad drachmas ſex*: ſtudet *articulis*, *colicis* & *renibus*.

Diaphoenicum, materiam *educit* craſſam, *maximè* ſi quid *bilis* remixtum fuerit. *delicatulis* dantur *drachmæ duæ*, cæteris *ſemuncia*. eſt tritiſſimum *Pragmaticis* remedium.

Electarium Indum, ad putridam pituitam *utile*, flatus *ejicit*, & alvo *dicatum eſt medicamen*, & renibus *ſtudet*. Exhibetur *à drachmis tribus* ad *quinque*.

Confectio Hamech, pituitam *evehit* ſalſam & aduſtam, *unde* ſcabies *alioqui* ſurgit.

Diaturbith cum Rhabarbaro. *exhibetur* ejus *ſemuncia*: at pulvis *ad ſeſquidrachmam*; cum triplo, vel quadruplo *ſacchari*. Ita turpetum *aliis medicaminibus* remixtum, *non*

menter corpus *concutit.* de eo cùm *non fracto* aliorum *acceſſu*, dicebat quidam, Nolo damnoſum *turbith* mea viſcera *turbet.*

Benedicta laxativa. *doſis* ejus exſurgit *ad ſemunciam.* educit *pituitam* ab articulis, renibus & veſicâ. *calculoſis* auxiliatur.

Diacarthamum, quod & *Diacnicum*: hujus *doſis* eſt *ſemunciæ*, vel *drachmarum ſex.* datur *in formâ tabulatâ.* ex ideâ *hujus compoſitionis*, & ex aliis, *tabulæ* effingi *poterunt.* Hoc modo: *Accipe* ſacchari ſoluti *uncias quatuor*, ſpecierum diacarthami *drachmas duas.* ſumat *ſemunciam.*

Elegans. *Elegans* hoc erit *remedium*: Seminis cnici *unciæ quatuor*, turpeti gummoſi, foliorum ſenæ *cujusque ſeſcuncia*, dacrydii *drachmæ quinque*, rhabarbari *uncia*, agarici trochiſcati *drachmæ ſex*, mannæ *unciæ duæ ſemis*, myrobalanorum chebularum *unciæ tres*, polypodii *unciæ duæ*, zinziberis *drachmæ duæ.* craſſiùs *conterantur*: & affundatur *aquæ vitæ*, in quâ *diambræ* uncia *per octo dies* macerata *fuerit*: macerentur *tepidè* dies quatuordecim, *hinc* prælo *exprimantur*: & ex liquore *aqua vitæ* exſtilletur, *donec* ad melleam craſſitiem *ſubſidat.* drachma, *adultis*: dimidia, *junioribus*, ex jure, *cum* ſyrupi roſati vel violati laxativi *ſemuncia* diluitur, *potuique* datur.

Electarium de citro, *ad ſemunciam* exhibetur.

Pilulæ. *Pilulæ* hic utiliores quàm *Electaria*, cùm *ob madorem ſucci*, tum quòd *pleniùs* evacuent. *Accipe* hieræ ſimplicis, agarici *ſingulas drachmas*, ſeminis carthami & urticæ *cujuſque ſemidrachmam*, maſtichis, caryophyllorum, cinnamomi, roſarum, galangæ *ſingulorum grana ſex*: interdum *addimus* trochiſcorum alhandel *ſcriptulum*: cum *oxymelite* fiat maſſa.

Officinarũ. Pilulæ de agarico *Meſuæ*, pectori & juncturis *dicatæ*: in craſſæ pituitæ *purgatione* his jungi *debet* turbith, vel colocynthis.

Pilulæ *aggregativæ*, uſitatæ *pragmaticis*, totum corpus *purgant.*

Pilulæ *Cochiæ* vel *Cocciæ*, dicuntur à *grani* magnitudine, quod *κόκκον Græci* vocant: *frequens* harum *eſt uſus*: bilem quoque *evacuant*, capiti *auxiliantur.*

Pilulæ *benedictæ* laxativæ. Pilulæ *fœtidæ*, craſſam & crudam *ejiciunt* pituitam; *auxiliantur* arthriticis, colicis, & elephanticis.

Pilulæ

Pilulæ *ſine quibus*, uſu celebres ſunt. Pilulæ ex *Turbith* Meſuæ, apud Antidotarium Florentinum, *putrem* & *aquoſam* pituitam à *ventriculo* & *cerebro* eximunt.

Pilulæ de *Hermodactylis* majores & minores; *feroſâ excrementa* ab articulis *evellunt*, nervos à *pituitoſo ſero* liberant. & pilulæ *arthriticæ* majores.

Pilulæ *lucis* vel ante lucem, *majores* & *minores*: notæ ſunt uſu.

Pilulæ *polychreſtæ* Fernelii. pilulæ de *octo rebus*, craſſos ſuccos *eximunt* ex capite & oculis.

Pilulæ de *Mеſereo*, eo modo quo *eas deſcribit* Altimarus, *capite* de Hydrope.

Pilulæ de Opopanaco, ad pituitæ craſſæ *fuſionem*; cum *maſtiche*, nam *emollit* & *aſtringit* ſimul: *valent* ad paralyſin & ſpaſmum Cynicum; & ad arthritidem *præſcribuntur*.

Pilulæ de *Sagapeno* ad craſſam pituitam *conferunt*. Pilulæ de *euphorbio* Meſuæ.

Nos *inſignes* deſcribemus, *Deo Opt. Max.* ocium & vitam *dante*, ubi agemus *de nothâ Pleuritide*, inter *Thoracis* morbos.

Pilulæ quæ *ex gummis* conſtant, *fœtidis ſuccis* dicatæ ſunt, & *utero*, & *artubus*. OBSERVATIO.

Pilulæ doſi *unius drachmæ* exhibentur.

Pilulæ de *colocynthide* fiunt *exiguæ*, ad formam *granorum* piperis: *præſcribuntur* ad pituitam *melancholeſcentem*, & ad alphos: Ad *fluentem* pituitam *his addunt* maſtichen, & myrobalanos; ut *in catarrhis*, & *arthritide*.

Pilulæ *alhandel* Meſuæ, *apud* Antidotarium Florentinum: ad *hemicraniam* difficilem, & *ad affectus* nervorum & artuum *porriguntur*.

Accipe pilularum fœtidarum, pilularum alephanginarum, & cocciarum *ſingulos ſcriptulos*: miſce.

ALIAE: Turbethi *albi* & *gummoſi* lacte muliebri *macerati*, agarici trochiſcati *cujuſque drachma*, trochiſcorum alhandel *ſcriptulus*, ſpecierum hieræ *drachmæ duæ*; cum *melle roſato* fiat maſſa.

Nobis frequentes ſunt hæ, mole *exiguæ*, & *fœlices* eventu: *Accipimus* pilularum cochlearum *ſemidrachmam*, trochiſcorum alhandel *grana tria*, vel ſcammonii *grana duo* vel *tria*: fiant *pilulæ* quinque. *deaurentur*.

CAPUT XXIV.

DE PURGANTIBUS MELANCHOLIAM: *quæ Melanophyga* Græcis.

MELANCHOLIAM trahentia, *alia* leniora ſunt; *alia*, vehementiora. *Quælibet* horum ſunt aut *ſimplicia*, vel *compoſita*: inter quæ, hæc *tutiſſima* ac *efficacia* eſſe *uſus* deprehendit: *quæ* mox referam.

Lentus ac *reſtagnans* hic humor, *lentè* purgari debet; *alioqui* crudior *cùm ſit*, medicamento *non cedit*. Quare *Rhaſes*, uſu *doctus* (nam *annos centum* is medicinam fecit) *ſcripſit*, hebdomadas tres *interdum* quieſcendum eſſe. Et *Aretæus* dicebat: *Cedit* melancholicus morbus *cedentibus* medicis.

SIMPLICIA, LENITER *Melancholiam* PURGANTIA.

Myrobalani Indæ, *frigent* ordine primo, & *ſiccant* ſecundo. Utimur *his* cum *ſero lactis*, & cum *aquâ* fumariæ, *aut* ejus *ſucco*: & cum *hydromelite*, vel cum *infuſo* ſenæ. *Earum etiam* eſſentia *paratur*, eo modo quo *ex rhabarbaro*. Infunduntur ad *drachmas ſex* à *ſemunciâ*: in pulvere *exhibentur* à drachmâ ad binas drachmas.

Uſus. *Uſus* illarum eſt, *cùm volumus* alvi *fuſionem* excipi *à ſtrictiore vi*. Cor, hepar, & lienem *recreant*. Uſtam bilem *educunt*; quare *utiliſſimè* dantur *quartanariis*: colorem *emendant* fœdum, & *mœrores* fugant: *præbentur* cum caſſiâ, vel rhabarbaro, ſi *adſtrictione* opus fuerit *à purgatione*. Interdum utimur *drachmis duabus* ex diacatholico.

Stœchas. *Stœchas* calet *gradu primo*, & ſiccat *ſecundo*: torpet *admodum* ejus vis *ſolvendi*, quia *evaporat*. Augetur *ſtupens* illius *vis* ex ſero *lactis*. Datur à *ſemunciæ* pondere ad *unciæ* molem. *Dicata* pectori & viſceribus, & habitui corporis. *Attamen* bellum indixit *bilioſis*.

Epithymũ. *Epithymum* uſtam melancholiam *purgat*: ſiccum eſt & calidum *tertio ordine*. Infuſio ejus *ſæpe* rhabarbarum *excipit*. Corrigitur *pipere*; datur ex ſero lactis, *aut* ex hydromelite, *vel* paſſo cum pauco ſale, *vel* cum oxymelite, & ex jure *gallinaceo*, aquâ *violarum* aut cremore *hordei*. Doſis eſt *ſemunciæ*: ita Galenus 14. Methodi; *ſed* hoc tem-

tempore *plus* damus, *quia* Cretenſi *caremus*: etenim *tutò* jam *uncias duas* infundimus.

In caput, cor, lienem & renes *peculiari vi* fertur: *conducit* animi tremoribus & deliquiis, hypochondriacis, quartanariis, leproſis: *Abincenna* libro De *cordis* medicamentis, *ſcribit*, ab eo *cor* purgari. *Vſus* ejus *tutior* eſt hyeme *quàm* æſtate. *Accipe* epithymi, vel polypodii *unciam*, vini *ſelibram*: contundatur *modicè* & *leniter* ferveant. *Thymus*, inquit *Ruffus Epheſius*, detrahit *melancholiam* & *pituitam* affluenter. *Thymus.*

Polypodium aſſatam *bilem* eluit, & *pituitam*: colicis *opitulatur*, lieni *prodeſt* mirâ vi: *etenim* de eo ſcripſit *Dioſcorides* hanc laudem: ποιεῖ δὲ πρὸς ἀποκατάστασιν σπληνικῶν, id eſt laborantes *lienis* incremento *recreat*: hoc eſt, *reſtituit* lienoſos, ut *propriè* dicam. *cum* epithymo & ſale Indico, *hæc* maximè *præſtabit*. Variè *exhibetur*, ut in decoctis, *vel* mulsâ, *aut* in jure galli, ex *Ruffi* ſententiâ, *maximè* aſthmaticis. *Cum epithymo*, in hypochondriacis: *cum aquâ* hordei, *in febribus antiquis*, quales ſunt *quartanæ*: in obſtructione *hepatis* & *lienis*, cum paſſulis: *in ſcabie* ab uſtâ bile, *cum* ſero lactis: *in flatibus*, cum dauco, aniſo, fœniculo, zinzibere, caryophyllis, & cinnamomo. *Siccat* polypodium *tertio ordine*, quare *benè* datur *ex decoctis*. Inveteratos *laterum* dolores *ſolvit*: maximè *oleum* quod ex eo *paratur*, & ſal, *cum aquâ* polypodii *diſtillatâ*. Doſis, *in decoctis* præbetur *à ſemunciâ*, ad *uncias duas*. Pulveris *drachmas duas* præſcribit *Ruffus Epheſius*. Sit novum; *nam* inveteratum *ſtringit* ventrem. *Ejus eſſentia* eo modo *eliditur* ut ex rhabarbaro. *Polypodiū.* *Splenici.* *Modus utendi.* *Doſis.*

Fumaria & ejus ſuccus *retorridam* effundit *bilem*: dicata eſt *omnibus venis*: dilutum ejus *ex vino*, ſtudet *hepati* & *ſtomacho*. Succi *doſis* eſt ad *ſemunciam*: pulvis *datur* ex mulsâ *ad drachmas duas*. De hac *egimus* ubi *De bile*. Coquitur *cum* myrobalanis, ſenâ, & uvis paſſis. *Sena* media eſt inter *magna* & *parva* remedia: *de hac*, in ſequenti ſerie. *Fumaria.*

Caſſutha calfacit *primo numero*, ſiccat *ſecundo*: abſterget, & *aſtrictione quadam* roborat, hepatis & lienis *infarctus* expedit: *uſtam* ex bile *melancholiam* eluit, puerorum *febribus* ſuccurrit. *Corrigitur* aniſo & *bibitur* decocta *cum* abſinthio, *ad uncias ſex*, cum ſacchari *ſeſcunciâ*. *Caſſutha.*

Mercurialis; & ex eâ *mel* mercurialatum, *confectum* ad imitationem *ſyrupi* roſati laxativi.

Cortex radicis *Capparis*,

Sambucus. *Sambuci* ex corticibus *mediis* ſyrupus.

Geniſta incidit & attenuat; *obeſt* cordi: *noxa tollitur* rhodomelita, maſtiche, dauco, aniſo. *Fit* oxymel ex ejus *floribus*, quod *lienes duros* ſolvit. *Ex geniſtâ* purgatio *podagram* curat.

Pulegium *uſtam bilem* dejicit, ut & *braſſica* ſemicocta.

Scylla. *Scylla*, calet & ſiccat *tertio receſſu*. Paratur *cum* aſaro, vel aceto: *ita enim* Pythagoras *parabat*. ut auctor eſt *Galenus*, libro tertio Euporiſtôn. *Verùm* ex ſententiâ *Galeni*, eleganter *inſolatu* ſuccus ejus *educitur*, remixto *melle*: quemadmodum *prodidit* in conſilio *pro puero* epileptico. *Sed* cùm præbetur *cum* aceto, *tentat* nervos & inteſtina.

Composita, leniter Melancholiam purgantia.

Potio. Potio: myrobalanorum omnium *ſemuncia*, craſsè *contuſæ* fricentur *oleo* amygdalorum dulcium, *fiat* infuſio *in aquâ* fumariæ, *hæreant* ibi *ſeptem dies*: glycyrrhizæ, polypodii, epithymi, foliorum ſenæ *ſingulæ unciæ*, ſeminis citriorum, caryophyllorum *cujusque drachma*: adde hæc *infuſioni*, & bulliant, *dum* tertia pars *exhauſta fuerit* à foco. *accipe* hujus decocti *uncias ſex*, ſerapii de corticibus citriorum *ſeſcunciam*: fiat hauſtus. *præclarè* facit *hæc potio* ad melancholiam hypochondriacam.

Alia: *Accipe* paſſularum minorum *unciam*, florum boraginis & violarum *cujusque pugillum*, ceterachi, epithymi *ſingulorum drachmas tres*, foliorum ſenæ *ſemunciam*: coque *ex aquâ*; & colaturæ *adde* ſyrupi violati laxativi *unciam*, mannæ *drachmas ſex*, ſyrupi conſervationis zinziberis *parum*. miſce.

Alia: *Coque* myrobalanos, folia ſenæ, & epithymum *ex aquâ*: cui decocto *infunde* toties *roſas*, ut has *totas* redoleat. Et *libra* hujus decocti *accipiat* quatuor vel quinque *drachmas* rhabarbari; *atque* factâ *maceratione* & *colaturâ* fiat ſyrupus. *Evacuat* craſſa aduſta, & *refrigerat* hepar. *Sumat* uncias quatuor *ſingulis ſeptimanis*. artus *roborant* myrobalani, ut rhabarbarum *hepar*.

Alia: Foliorum ſenæ *drachmæ duæ*, fumariæ, abſinthii *ſinguli pugilli duo*, cinnamomi *drachma*: infunde *in aquâ* cichorei, & *pauco* vino: à maceratione *exprime*, & iterum *infunde* rhabarbari *ſeſquidrachmam*; tandem *colaturæ*

turæ adjice catholici *ſemunciam* : fiat hauſtus.

ALIA *potio*: Fumariæ, ſummitatum lupulorum *cujusque ſeſquimanipulus*, paſſularum mundatarum *ſemuncia*, polypodii recentis *ſeſcuncia*, caſſuthæ, epithymi *cujusque drachmæ tres*, aniſi. liquiritiæ raſæ *ſingulæ ſeſquidrachmæ*: fiat decoctio, *in quâ infunde* foliorum ſenæ *ij* vel *iij* ℥; in colatâ expreſſione *diſſolve* catholici, & ſerapii violati *cujuſque unciam.* addo *violatum* ſyrupum ob *ſenæ* ſiccitatem.

ALIA: Foliorum ſenæ *ſemuncia*, aniſorum, cinnamomi *cujusque ſemidrachma*, florum cordialium *cujusque pugillus*; fiat infuſio *in ſero*, vel *juſculo* galli decrepiti. Vel *accipe* foliorum ſenæ *drachmas duas* cum *ſemiſſe*, epithymi, rhabarbari *cujusque ſeſquidrachmam*: infunde *hydromeliti*, & colaturæ *adde* catholici *ſemunciam.*

ALIA: Foliorum ſenæ *drachmæ duæ*, cinnamomi *drachma*, ſeri lactis *unciæ decem*: infunde *per noctem*, in vaſe *anguſti oris*, manè *bibatur.* vel lactis *ſeſquilibra*, bulliat *cum* oxymelitis *unciis tribus*: diu *inter coquendum* agitetur *baculo* ficulneo fiſſo; *dein* adde *pulveris ſenæ* in pecia ligati *drachmas ſex*; ſequenti die *bibat* expreſſum liquorem. vel *harum potionum* accipe *uncias quatuor*: cum *ſyrupi* roſati ſolutivi *unciâ*; & violati *ſemuncia*: potui *exhibe.*

ALIA: Foliorum ſenæ, epithymi, origani *cujusque drachmæ duæ*, cicerum rubrorum *pugilli duo*; fiat coctio *ex lege artis*: in hac *infunde* agarici trochiſcati, *ſi pituiteſcat* melancholia *drachmam*; vel rhabarbari, ſi *ex bile* illa nata fuerit *ſeſquidrachmam*, cinnamomi *ſemidrachmam*: à maceratione & expreſſione, *adde* confectionis Hamech *drachmas duas.*

ALIA: Paſſularum mundatarum *ſemuncia*, ſenæ *drachmæ duæ*, cinnamomi ℈ ß: fiat coctio; *colaturæ adde* catholici, vel medullæ caſſiæ *ſemunciam.* Hæc *coqui* poterunt *interdum* ex jure *capi* vel *galli*, alterato *cum* bugloſſo, apio, & aniſo. vel *foliorum* ſenæ ℥ ij. ex *jure* galli ℥ iij. expreſſæ.

QUAE remedia *educunt* melancholiam, *utiliter* ſolvuntur in ſero *lactis*, & decoctis, aut liquoribus *eliquatis* ex rebus *quæ parant* melancholiam. vel *ex ſero lactis* coquantur *præparantia* melancholiam, & *colaturæ* infundantur *folia* ſenæ; *remixtisque* electariis, *fiat* hauſtus. *Decocta & ſerũ lactis.*

Accipe foliorum ſenæ *à ſtipulis* mundatorum *drachmas tres*: infundantur *ſero lactis*, macerentur *per noctem*: expreſſioni adde *unciam* catholici.

Vel, *Accipe* epithymi *unciam*, bulliat *in ſero lactis*, (nam *epithymum* fert coctionem) *coletur* forti expreſſione, & *adde* ſyrupi violati *unciam*: & propinetur. *poterit* interdum *catholici* aliquid *remiſceri*. elephantiaſin *futuram* arcet *hæc potio*.

Hæc decoctio *utilis eſt* admodum: *Accipe* florum boraginis, bugloſſi, fumariæ, epithymi *cujusque ſemimanipulum*, polypodii *drachmas ſex*, fœniculi *drachmas binas*, ſenæ *ſemunciam*, ſeri lactis *libras tres*: fiat decoctio ad *tertiæ partis* exhauſtionem: *adde* mellis roſati *uncias duas*.

Utile. Utile eſt & *dilutum* foliorum ſenæ, & epithymi, *ex ſero*, vel *mulsâ*.

Galli decoctum. Celebratur *galli decrepiti* decoctum, ut *in colicis doloribus* à pituitâ flatulentâ, & ad *aſthma*, ad *dyſpnœam*, ac *arthritidem*. Fiat hoc modo:

Accipe hyſſopi, calaminthæ *ſingulos manipulos*, paſſularum mundatarum *ſeſcunciam*, aniſi, fœniculi, cari *cujusque drachmas ſex*, ſeminis carthami *uncias duas*, polypodii quercini recentis *ſeſcunciam*, trium florum cordi dicatorum *ſingulos pugillos*, florum chamæmeli, meliloti *ſingulos ſemipugillos*: includantur *omnia* in ventre *galli decrepiti*, præparati *ut decet*: in fine coctionis *adde* foliorum ſenæ *uncias duas*, agarici trochiſcati *drachmas decem*: fiat colatura *ad libras duas*, ac reponantur.

Accipiemus præſcripti decocti *uncias quatuor*, ſerapii violati *unciam unam*: fiat hauſtus. *Si robuſtior* fuerit *æger*, adde *drachmas duas* diaphœnici, *aut* benedictæ laxativæ.

CAUTIO. ubi colicus dolor *moleſtus eſt*, ab agarico *erit abſtinendum*: nam *inteſtinorum* villis *adhærens*, ex remotioribus partibus *eò* ſuccos *evocat*.

Si paretur *ad alios affectus*, partibus quæ *ſtudent* remedia *adjungantur*: ut ſi aſthma *fatiget*, cum helenii *radice*, vel cum ſatureiâ, tuſſilagine, *radice* ireos, ficubus, dactylis, jujubis, agarico, botryde, pulmonariâ.

Coquatur gallus in aquæ *libris ſedecim*, dum exoſſetur: *dein cola*: exprime; *amove* pinguedinem: *adjice* ireos *drachmas tres*, cinnamomi *drachmas duas*, ſacchari *uncias quatuor*: iterum *parum* bulliant. *ſumat* manè, & veſperi.

Decoctum *commune* ad medicamenta *maceranda*, quod deſcribitur in Antidotario Florentino, *hìc utile erit*. Et hoc; *Accipe* folliculorum ſenæ *ſeſcunciam*, foliorum ſenæ *unciam*, zinziberis *drachmam*, florum cordi dicatorum *manipu-*

nipulum, polypodii *uncias tres*, paſſularum *uncias duas*, ſebeſten, prunorum *ſingulorum xij*, aquæ *libras quatuor*: fiat *decoctio* ſecundum *legem artis*. ſena *parum* bulliat. hoc *quartanas* fugat, cancros, melancholiam.

Sirapion: Polypodii quercini *unciæ quatuor*, mercurialis, betæ, boraginis, turionum malvæ *ſinguli manipuli duo*, origani, capillorum Veneris, ceterachi *cujusque manipulus*, pruna triginta, pulpæ paſſularum *uncia*, pulpæ tamarindorum *ſeſcuncia*, aniſi, fœniculi *utriusque drachmæ tres*, caſſuthæ *ſemuncia*, medullæ carthami, foliorum ſenæ *cujusque unciæ duæ*, epithymi recentis *ſeſcuncia*, florum cordialium, & geniſtæ *cujusque pugillus*, florum centaurii minoris *uncia*: coque *in ſero lactis*; & in colaturæ *libris duabus*, diſſolve caſſiæ *uncias tres*, mannæ *uncias quatuor*, ſacchari *quantum ſufficit*: fiat ſyrupus *perfectè* coctus. *Syrupi.*

Accipiat uncias duas *interdum* æger *ex hoc ſyrupo*, cum *jure* pulli, vel *ex decocto* boraginis & myrobalanorum Indarum.

ALIUD: Serapion: Succi lupulorum, bugloſſi, fumariæ, pomorum dulcium *cujusque unciæ tres*: depurentur: polypodii quercini recentis *unciæ duæ*, vel *tres*, tamarindorum pinguium *uncia*, epithymi *unciæ duæ*; id, in fine *dum* coquuntur *immittatur*; ſcolopendrii; trium florum cordialium *ſinguli pugilli*: fiat *coctio* colata *ad uncias novem*: his *infunde* foliorum ſenæ *uncias tres*. à maceratione *fiat expreſſio*, cui affunde *ſerapii* violati, & *ſerapii* de bugloſſo, *ſacchari* albi, *cujusque unciæ tres*: fiat Serapion *perfectè* coctum, *quod* aromatiſetur *drachmâ* cinnamomi, & *ſcriptulo* zinziberis.

Doſis eſt *duarum unciarum* pondus: *propinabitur* cum *aquâ* bugloſſi, lupulorum, fumiterræ, vel *cum* ſero lactis. *Remiſceri* poterunt *huic ſerapio* dum coquitur *ſucci cichoracei*, ſi aduſtus fuerit humor *qui in vitio eſt*: & thymus, & polypodium *incoquuntur* nonnunquam, *ad conſumtionem* mediæ partis: & *in fine* adjiciuntur *folia* ſenæ, agaricum: *expreſſionique colatæ* immittuntur *ſyrupi* de ſcolopendrio, de artemiſiâ, de hyſſopo, de fumaria *compoſiti ſingulorum unciæ duæ*: cum *ſelibrâ* ſacchari.

Propinabimus hujus ſyrupi *uncias binas* cum ſero lactis, *bis* aut *ter* in hebdomade. *Liceret* interdum *addere* cortices *tamariſci* & *fraxini* interiores, *abſinthii* ſummitates, & ſemen *carthami*.

Officinaria. Officinarum *ſyrupus* de pomis apud Antidotarium Florentinum. *Syrupus* de fumariâ compoſitus, *mel* violatum. *ſyrupus* de epithymo; *oxymel* ſcylliticum; *ſyrupus* de polypodio compoſitus, *in* Antidotario Florentino *deſcriptus*.

Syrupus de Polypodio mitis. Præclara *ſyrupi* de polypodio *ita fabricabitur compoſitio*. polypodii quercini recentis *ſelibra*: atteratur *craſſiuſculè*; & bulliat *in* aquæ *libris ſex*, dum *media pars* exhauſta fuerit: *mox injice* calami aromatici *craſſè* communi *ſemunciam*; & iterum *parum* bulliant: *poſteà adde* fœniculi *craſſè* contuſi *ſeſquidrachmam*, & leniter *rurſus* *effervescant* à foco: *his adde* myrobalanorum chebularum & Indarum *cujusque ſeſcunciam*, ſucci boraginis & roſarum *ſingulas uncias octo*, medullæ paſſularum *uncias duas*; per diem *macerentur*: hinc *bulliant* lento igne; & *in fine* coctionis adjice foliorum ſenæ *ſeſcunciam*: obturata, *ferè frigeſcant*, ac mox *validè exprimantur*: & his clarificatis *jungatur* ſacchari albi *ſeſquilibra*, & bulliant ad *mellis* ſpiſſitudinem.

Datur ad *uncias tres* vel *quatuor*. Sumi poterit *ex decocto* florum & fructuum *cordialium*. Deſcripſit quoque elegans *ſerapium* de polypodio *Andernacus*, tomo ſecundo, ubi de *novâ* & *veteri* medicina agit fol. 457.

Electaria. *Electaria*: Diacaſſia: caſſia *extracta* cum *foliis* ſenæ: *Electarium* lenitivum, *hoc eſt*, diaſena recens *Rhaſis*: diaſena *lenitiva*: tryphera *Saracenica*: catholicum: hiera *ita parata* ut ſcripſit *Actuarius* lib. 5. cap. 9. Hæc *ad unciæ pondus* præſcribantur: diacatholicum in *decem drachmarum pondus* excurrit. *Vſtam bilem* excludit *electarium* de pſyllio, *confectio* Hamech & *ſyrupus* de polypodio.

Pilulæ. Pilulae: *Pilulæ* de aloë non lotâ, *pilulæ* de fumo terræ, ab *hepate* & *liene* educunt: *pilulæ* aſſaieret, *pilulæ* ſine quibus, *pilulæ* Indæ. *Pulvis* ſenæ præparatæ *Montagnanæ*, apud *Cordum* deſcriptus. *Trochiſci* ſcyllitici, *præbentur* drachmæ pondere.

Cautio. Ubi *melancholia* in vitio eſt, *potius* utendum potionibus, *quàm* pilulis aut ſolidis remediis, *ob ſiccitatem* melancholiæ. *Quamvis* interdum *contumacia* materiæ *ad eas* nos revocet. *nam* robuſtiùs agunt *comminatâ vi*, diutuſque *in ventriculo hærent, ac vehementiùs* è capite *prolectant*.

Clyſma. *Clyſter*: Fumiterræ, centaurii minoris, mercurialis *ſinguli manipuli*, polypodii quercini, foliorum ſenæ *cujusque drachmæ tres*, thymi, ſeminis agni caſti *ſingulorum drachmæ duæ*;

duæ: fiat decoctio, *in quâ diſſolve* confectionis hamech *ſemunciam,* caſſiæ recenter extractæ *drachmas duas,* olei violati, & liliorum *cujuſque ſemunciam,* ſacchari rubri, & mellis violati *ſingulas ſeſcuncias*, ſalis *drachmam:* fiat enema. *Interdum* emollientia *addimus,* & folia boraginis, bugloſſi, & *quoque* lupulos, melilotum, chamæmelon, anethum, *ſemen* cnici, aniſi, fœniculi: catholicum: hieram *Ruffi,* quæ *non eſt* in uſu: *oleum* anethi.

SIMPLICIA VALDE MELANCHOLIAM PURGANTIA.

SENA calet *ordine ſecundo,* ſiccat *primo.* Græci *antiquiores* hujus *non meminere.* Bilem craſſam *educit* ex hypochondriis & meſenterio, *ac omnem ſentinam* primæ alvi *eluit,* bilioſa, pituitoſa, & ſeroſa quoque recrementa *elicit:* adhæc *nec unquam* inteſtina *corrodit*, diuturnis omnibus morbis *prodeſt,* caput, cor, jecur, lienem, pulmones *excrementitiis* ſuccis *liberat,* ſanguinem *mundat,* ſpiritus *illuſtrat,* ſenium *retardat,* ac triſtitiam *excutit.* *Sena mediocre remedium. Vis ejus.*

Mauri zinzibere *eam* caſtigant: *nos,* cùm *acrior* ſit & *ſiccior* quæ *his regionibus* importatur, *jure pingui* maceramus, *ex juſculo* veteris galli, *cum aniſo*; maximè *cùm* adusti ſucci *purgandi* venerint: *datur* & commodè *cum decocto* prunorum, paſſularum, liquiritiæ, jujubarum, violarum, althææ, piſorum *modicè coctorum*, & aniſorum, & *quoque cum* caſſiâ, *ſyrupo* de pomis, polypodio, & epithymo. *Caſtigatio ejus.*

Dilutum ejus *utiliſſimè* ex ſero lactis, *ad uncias decem* propinatur: *maximè* retorrida bilis *ſi moleſta* fuerit: eſt enim *Serum* lactis quaſi *vehiculum* eorum, *quæ purgant* atram bilem. *Folia* ſenarum *vino* infuſa *abundè* corriguntur: *nam* vinum illud *innoxiè* purgat, *nec* ventriculo *grave eſt:* quamvis *drachmis tribus* ſenæ *ita maceratæ*, adjici poſſet *ſemuncia* ſyrupi roſati ſolutivi: & *vini vis* aromate *perfundi potuiſſet*, adjecta *ſemidrachmâ* cinnamomi, *aut* zinziberis; & ne *ſiccius* evadat, paſſularum *ſeſcuncia* inferri poſſet: *quin* ſi epithymi *vim* jungi velimus, *illud* non ſine Venere *admittet* unà *vinum.* Macerantur *loco calido* foliorum ſenæ *drachmæ duæ,* in vino, *cum momento* zinziberis: *ſi non exprimantur,* lenior futura erit *purgatio.* *Serum lactis Elegans.*

Doſis *à drachmis tribus* in *ſemunciâ* excurrit, cùm *in diluto* pro- *Doſis.*

Tempus utendi. propinantur: *in pulvere* præbentur à *pondere drachmæ unius*, ad *binas drachmas*. Horâ *ante cibum*, vel citiùs *rectè datur* ſena. *Eſſentia* ejus *extrahitur*, ut ex Rhabarbaro.

Armenius lapis. *Lapis Armenius* optimus *ex cæruleo* viret, *invenitur* in argentifodinis; *calet* in primo, *ſiccat* in ſecundo gradu. *Si alvus ducenda eſt*, ille contereturò, lavabiturque *cardiacis aquis*, ut roſarum, bugloſſi, cichorei, portulacæ. *toties lavari debet*, donec *aqua* non ampliùs *inquinetur*, imò ad *quinquagenas vices*: nam *illotus*, vomitum *movet*.

Hunc, *ſanguinem* cordis *purgare* perhibet *Abincenna* lib. de Medicamentis *cordis*, tractatu ſecundo: *vapores* abſterget *à vitalibus ſpiritibus*.

Vetuſtiores *Græci* de eo *nihil* memoriæ prodiderunt; *Alexander Trallianus* primus *inter recentiores*, & deinde *Aëtius* & *Actuarius* ejus *meminere*. Miras *de eo* epangelias *prodidit* Trallianus, *capite* de Melancholia.

Doſis. *Meſuë* præbet *à drachmâ ſemiſſe*, ad *ſeſquidrachmam*: potum verò *à drachmâ unâ*, ad *duas*: Aëtius ejus *ſcriptulum* exhibet. fit *ejus* Doſis *drachmâ*.

Datur *cum hierâ*, ut dicit *Trallianus*, & cum aliis *jungitur* laxantibus: *quidam* ex vino, & aqua *boraginis* eum *offerunt*: Cùm ejus *vis ſolutoria* obliteranda eſt, *comburi* debebit: *nam id* acres tenueſque partes *exhaurit*, ſed *empyreuma* tandem *eluatur*.

Lazulus. *Lapis Lazulus* vel *cyaneus*, calet *in ſecundo numero*, & ſiccat *ordine tertio*: eaſdem vires quas *Armenius*, ſed invalidiores *habet*. Quartanis *præſcribitur*; purgat *ſanguinem* cordis, *inquit Avicenna*, libro De *cordis* medicinis. *Paratur* ut Armenius: *datur* ad grana *quindecim*.

Quidam *hos lapides*, ab igne *candentes*, ſexies *exſtinguunt* in aquâ vitæ: *dein* in pulverem *eos vertunt* tenuiſſimum, *qui abluitur* aquâ: abjiciunt *ſæpiùs* ea quæ *ſupernatant*. Siccant *dein* pulverem, & *eum* lavant *aquâ* meliſſæ, vel bugloſſi; *evaporant* aquam; & *digerunt* cum ſpiritu vini *in balneo* viginti dies. *Dein* exhauriunt *ferè* hanc aquam *lento igne*: correctionem *affundunt*, eſſentiam margaritarum, corallorum, croci, & *oleum* cinnamomi & caryophyllorum. *Doſis* eſt *ſemidrachma*: cum *aqua* meliſſæ, vel bugloſſi.

Laureola. *Laureola* vel Meſereon *calet* & *ſiccat* in quarto gradu: *valet* ad melancholiam & ad hydropem. *Prava ejus vis* caſtigatur; *fociis* rebus frigidis & humidis; *talis* eſt *ſuccus*

por-

portulacæ, endiviæ, ſuccago pſyllii, & tamarindi. Pondere *ſeptem granorum* cum *ſemiſſe* propinatur.

Elleborum nigrum eſt *innocens* medicamen, *modò ritè* paretur. *Veteres* Ellebori *ſucco*, alii *foliis*, alii *ſemine*, alii *radicibus* utebantur: *tandem* ratione & experientiâ *edocti*, tantùm *radicibus* utimur. *Veratri.*

Quare Plinius *ſcripſit* Elleborum *quondam* terribile, *poſtea* tam promiſcuum *effectum*, ut plerique *ſtudiorum gratiâ*, ad pervidenda *acriùs* quæ commentabantur, *ſumptitarent.* Verùm, ut *prodidit* Oribaſius, *accuratè* Elleborum *caſtigabant*, & foris quoque *tutò* admovebant: *hæc ratio* ferè *nos latet*, cùm *antiquorum* ſcripta de *parando* elleboro *interciderint.* Scripſit *olim* ejus *tecmarſin* Philonides Siculus Ennenſis, *cujus* meminit *Dioſcorides* libro quarto; & *Hippocrates*, cujus ſcripti *de Elleboro* initium *adhuc ſupereſt.* *Antiquorum Elleboriſmus.*

Elleborum *calet* & *ſiccat* tertio receſſu. *Caſtigatur* ejus noxa *ab Hippocrate*, libro ſecundo de Morbis acutis, & *à Meſue*, rebus *ſuave* olentibus. *nos* extracto Ellebori *utimur*, quod mox *deſcribemus.* *Vires.*

Pomum *radicibus* Ellebori nigri & *caryophyllis* transfigimus, *foculo* ſub cineribus *coquimus*; elleboroque *abjecto*, pomum *offerimus* quartanariis, aliiſque contumacibus morbis *implicitis*, à materiæ morbificæ *mitigatione* temporeque *frigido*, & *humido*. Idem *in cydonio malo*, paſtæ *involuto*, fieri poterit. *Elegans.*

Quidam *eruditus Medicus* exhibuit *diluti* radicis, *ad drachmæ unius pondus*, cumque nihil *excerneret* æger, *tandem* venit *ad ſemunciam*, & feliciter *ægrum* liberavit. *Propinatur* ex infuſo, *à drachmâ* ad *ſemunciam*: infunditur *hydromeliti*, vel decocto *polypodii*, vel ex *jure pingui*, aut *aquâ* hordei, vel *ſyrupo* leniente, *cum* aniſo, cymino, cinnamomo. *Quidam* ſubſtantiam *radicum* præbent, *à granis quindecim*, ad *ſemidrachmam*: ſed à ſubſtantiâ *eſt metus* convulſionis. *Doſis.*

Valet ad omnes morbos melancholicos, febres quartanas, flatus, aurium tinnitus, *ad juvenilem tuendam* ætatem, & pituitoſos morbos *frangit*: febres diuturnas & repetentes *abigit*, prodeſt *inſanis* & *hemicranicis*. Adhibendum *cùm* pervicacioris morbi *contumacia* id poſtulat, *nec aliis remediis* evelli potuit. *Facultas Ellebori nigri.* *Uſus ejus quando.*

Nec puero, *nec* ſeni, *aut* ingravidatæ detur: *ſed* robuſtis,

buſtis, & animoſis, elephantiacis, cancro *obnoxiis*, herpeti, melancholiæ, epilepſiæ, vertigini.

De Elleboro albo egimus, ubi *de vomitoriis*. Ambo *tertio numero* calent, & ſiccant. *Albo* utebantur *antiqui* ad vomitum *provocandum*: nigro ad purgationem infernam. Verùm *ab hinc* recentis annis *formidabilis* ellebori albi *uſus*, & *funeſtus* habitus fuit.

Nigrum *in decocto* minus periculi *habet*. cum dacrydio, aut colocynthide *non ita* ſtrangulat; *abſit* agaricum: *nam* unà *ſtrangularent*. Radicum *fibræ*, aquâ *macerantur*. cortex *exemtus* extra ſolem *areſcat*; tenui medullâ *projectâ*. Paratur *à quibuſdam* cum aquâ *vini*; & corrigitur cum *oleo* aniſi, ita ut *tenellulis* etiam dari poſſit. *Aquam* aniſi *ſeparant* balneo *à radicibus*: dein *aquam vitæ* affundunt *ad quatuor digitorum altitudinem*: digerunt *in balneo* dies tres; *hanc aquam* ut ellebori *delibutam* effundunt, *& ejus aliam* affundunt quæ *habet* vim *maceris*. tandem *exſtillant* aquam vitæ: *& ejus quod* in fundo eſt *accipiunt* ſcriptulum, *cum* gutta *olei* aniſi, aut menthæ: *dant* ex aquâ *betonicæ* epilepticis, hydropicis *cum aquâ* lumbricorum, *clementer* & *ſine vomitu* agit.

COMPOSITA VALIDE MELANCHOLIAM PURGANTIA.

Syrupus de polypodio fortis: *Accipe* polypodii recentis *libram*, corticum ellebori nigri præparatorum *ſemunciam*, foliorum ſenæ *ſemilibram*, epithymi, radicum bugloſſæ, florum boraginis, ſtœchados paſſularum, prunorum *cujusque unciam*, liquiritiæ raſæ, ſeminis fœniculi, turbith, agarici *cujusque ſemunciam*, fumariæ, meliſſæ, betonicæ *ſingulorum manipulum*, cinnamomi, nucis myriſticæ *cujusque drachmam*, croci *ſcriptulum*. fiat decoctio *ex aquâ*: macerentur *horis duodecim*: colaturæ *adde* ſucci fumariæ *libras decem*; ſucci lupulorum, betonicæ *cujusque ſemilibram*, ſucci pomorum *libram*, ſacchari optimi *quod ſatis ſit*: fiat *ſyrupus*. capiat *uncias quatuor* bis aut ter *menſe*.

Syrupus de elleboro: *Accipe* ellebori nigri *ſemunciam*, ſucci pomorum dulcium *uncias decem*, radicum bugloſſæ, boraginis, polypodii, epithymi *ſingulorum unciam*, folliculorum & foliorum ſenæ, chamæpityos, ſtœchados *ſingulorum drachmas ſex*, florum boraginis, bugloſſæ, fumariæ, lupulorum *cujusque pugillum*, capillorum Veneris, agrimoniæ,

niæ, chamædryos *ſingulos manipulos*, ſchœnanthi *ſemunciam:* fiat decoctio *ad libras duas*; huic decocto *adde* ſuccum pomorum, ſacchari albi *libras duas:* fiat ſyrupus. *Doſis eſt* quantitas *duarum unciarum.*

Decoctum: Myrobalanorum omnium *ſingulæ ſemunciæ* comminuantur craſſè, & *macerentur* per diem & noctem in *aquæ fumariæ* libris ſeptem: & *adde* polypodii, epithymi, & ſenæ *ſingulas uncias*, hermodactylorum *ſemunciam*, glycyrrhizæ, ſeminum citrii, caryophyllorum *cujusque drachmas duas*, corticum præparatorum ellebori nigri *ſemunciam:* coquantur ad *medietatis* exhauſtionem, *cum* tenui expreſſione. Decoct.

Accipe hujus decocti *partem ſextam*, ſyrupi de fumariâ compoſiti, ſyrupi roſati ſolutivi *ſingulas uncias*, ſyrupi de corticibus citriorum *ſemunciam:* miſce, & bibat. *Medetur* hypochondriacis, & laborantibus ex morbo Venereo.

Decoctum de epithymo *Meſuæ*, deſcriptum in Antidotario Florentino, *confert* cancro & melancholiæ.

Oxymel Geſneri *compoſitum*. cujus deſcriptio *epiſtolis ejus* annecti ſolet: *Accipe* epithymi *drachmas decem*, polypodii *drachmas ſex*, buglosſi *drachmas quindecim*, thymi, hyſſopi, chamæpityos *ſingulas ſemuncias*, capillorum Veneris *drachmas quinque*, turbith *drachmas ſex*, ocimi, meliſſæ, caryophyllorum, ſpicæ nardi, malabathri, cardamomi *cujuſque drachmas tres*, radicis & ſeminis endiviæ, ſeminis caſſuthæ *ſingulas drachmas* duodecim, conſervæ roſatæ *ad pondus omnium:* infunde hæc *in aceto puro*, horis 24: (ſit copia *aceti*, qua obruantur cuncta) *poſtridie adde* aquæ *libras quinque*. leniter *excoquantur* dum redeat ad *aceti* primam copiam: *fiat colatura*, & adjecto *ſaccharo* coquatur: *datur* ad uncias duas cum ſemiſſe. *Huic* quælibet vires *purgatrices* includi poſſunt. Oxymel.

Potio: Corticum ellebori nigri *ſeſquidrachma*, ſeminis aniſi, fœniculi, citrii *cujusque ſemidrachma*, cinnamomi, zinziberis *cujusque grana ſeptem*, paſſularum *ſemunciam*, ſeri caprilli *unciæ octo:* fiat infuſio: *expreſſio* bibatur *cum* mannâ, vel ſyrupo *roſato ſolutivo*. Potio.

Alia: Epithymi, ſenæ *cujusque ſeſquidrachma*, foliorum lupuli, aſplenii *ſinguli pugilli*, pruna *decem:* infunde *ſero*; factaque forti expreſſione. *adde* confectionis hamech *drachmas tres*, ſyrupi de polypodio *uncias duas*. Infuſa & de-

& decocta, & vina purgantia *multa* deſcribit *Meſue*, *Andernacus*, & ex illis *Weckerus*.

Antiqui parabant Elleborum. *Extractum* ELLEBORI: *Antiqui* curâ quam maximâ *parabant* elleborum, *quare* & tutum illis *medicamen* erat. Scribit *Theophraſtus*, lib. 9. *de Hiſtoriâ* plantarum *capite* decimo octavo, *Eudemum Chium* viginti duas *ellebori* potiones *in foro* uno die *hauſiſſe*, nec quicquam *purgatum eſſe*: cùm *poſt ſeptimam potionem*, pumicis *pulverem* aceto *ſubactum* bibiſſet. *Sed* quo modo *illi caſtigârint*, nos latet: *nam* monumenta *veterum* de elleboro *intercidêre*. quàm religiosè *tamen* elleborum *habuerint*, clarum eſt *ex epiſtolâ* Hippocratis *ad Cratevam* miſſa. *Certè* antiquiſſima *ex Elleboro* purgatio eſt; *Anticyræus*, inquit *Hippocrates*, in Hercule *uſus eſt* elleboro: ut in *Prœti* filiabus inſanis, *Melampus*; nam ſcribit *Dioſcorides*, veteres *hinc* elleborum *vocaſſe* Melampodium.

Extractum Ellebori. Fiat ejus *extractum* hâc arte: *Succi* fœniculi, vel *aquæ* quæ reliqua fuit ab *olei* aniſi diſtillatione *libræ tres*: his *infunde* cinnamomi *uncias duas*, ſeminis aniſorum *uncias tres*, maſtiches *ſemunciam*, flavedinis corticum citriorum *drachmas tres*: macerentur *tepidè* per plures dies, dum omnis vis *tranſiiſſe* in liquorem *videatur*: hinc *fiat colatura*, quæ effundatur *ſuper cortices* radicum ellebori nigri, *exemptâ priùs medullâ*: & iterum *quàm diutiſſimè* macerentur; *quò* eorum vis tota *ferè* fuerit eliquata: *deinde* bulliant dum *ſuccus* ferè conſumatur; *& cortices* jam tum *fortiter* prælo *exprimantur*; & colatura *iterum* coquatur, *adjecto pauco* ſyrupo *roſato ſolutivo*, dum *opiatæ* ideam *induat*. vel priuſquam *ita coquatur*, novæ contuſæ radices *injici* poterunt, *cum manipulo* roſarum rubrarum, *& quid* vini rubri: *ac repeti* eadem hiſtoria.

Novum. NOVA, & occulta *ratio* eſt, ſed elegans, hæc: *Accipe* radicum veratri *nigri*, *effoſſarum* ſub ortum ſolis, *incrementa* ducente lunâ, ac peragrante *dodecathemorion* capricorni, leonis, aut ſagittarii (*opportunè* evelluntur mox dum *flores* exuerunt) *in pulpam* contundantur, & diſtillentur, *dum* nil amplius *liquoris* fundant: *hoc fiet* vi validi caloris, *in arenâ*. hic cinis *cum vino* liqueſcat *in lixivium*: mox *balneo* exhauſto liquore, *ſalem* fundus *dabit*; qui *omne virium* humani corporis *antiquatum* in cauſariis *abigit*, ac in floridam juventam *effœtum corpus* revocat. *ſolvitur* cum vino, croco & ambra. *Quidam* coquunt *toto* die *ex aquâ* viren-

virentes *ellebori* radices, *attamen* parum *ſiccatas* & *contuſas*, ſine effuſione *id agunt*: ſubinde *novam* affundunt *aquam calentem*, quà quod *perpetuo foro* exhauritur, *reparetur*. Prima coctio *efflat* teterrimum halitum, *plenum* virulenti horroris: *quare* eò *protrahatur* coctio, *dum* gratus odor *exſpiret*: ac adjiciantur *florum* nymphææ *manipuli duo*, & aniſi *binæ unciæ*. Coletur *purè*, ſine fæcibus; & *vitreatâ patinâ* exhauriatur *liquor*. DOSIS *extracti elleborati* eſt à ſcriptulo, ad drachmam. *Datur* cum vino albo, *aut* ex jure aliquo.

Cavendum ne dùm *exprimitur* aliquid pulveris *elabatur*. Sit veratrum *optimum*, non viride, *ſed* ſiccum; nec *comminuatur* in exiguas partes: *id enim* periculi *plenum*. Fermentari *debet* dies viginti *antequam* uſus ejus *iniri* ritè *poſſit*. *Cautio.*

Confectio hamech datur *ad drachmas tres*, vel *ad ſemunciam*: frequens eſt *ejus uſus*. ſed vehementer *amareſcit* à copiâ *quam excipit* colocynthidis. *Accipe* confectionis hamech *drachmas duas* cum *ſemiſſe*, electarii de ſucco roſarum *drachmas duas*, catholici *drachmas tres*, ſyrupi violarum *unciam*, aquæ violarum & bugloſſi *cujusque ſeſcunciam*: fiat hauſtus. *Hamech*

BOLUS: Catholici *drachmæ quinque*, confectionis hamech *drachmæ duæ*, lapidis Armenii præparati *ſcriptuli duo*. *Bolus.*

Electarium Indum. *Electarium* de epithymo, *præbitur* ad drachmas ſex. *Catharticum* imperiale, ad *ſemunciæ* copiam. *Diaſebeſten* cum ſcammonio.

Hiera Ruffi *laudatur* ab Aëtio, 22, 23. *Et affirmat* ex ore *Ruffi*, hanc, *materias pravas* ſolùm *expurgare*, *roborare* ventriculum, *excitare* appetentiam, *diſcutere* flatus, à capite *trahere*, & aliis partibus *citra* violentiam, *ſine* dolore, ardore; & *ſitis* eſt expers, *inquit*. Bis *in menſe* dat *ſemunciam*. ratione *purgationis*: nam *alioqui* cottidie *præbet* ejus *ſcriptulum*, ad flatus *excutiendos*, & ad ventriculi *robur*: ut nempe *maxima* ejus doſis ſit *drachmæ pondus*, in pituitosâ materiâ. *Hiera.*

Nobile hoc remedium eſt: *nam accipit* colocynthidem, agaricum, elleborum, & aromata. *Quare* ex hoc *colligimus*, in affectibus *ventriculi* frigidis, *frequentem uſum* pharmacorum *conferre*, maximè *eorum*, quæ eximunt *primæ alvi* illuviem. *Hiera* logadion. *Sed periculoſus* eſt hierarum magnarum *uſus*, ob colocynthidem, *quam* non rectè *Ventriculo debili.*

caſtigatam *accipiunt*. Auctor ſum, ut *trochiſcis alhandel* aliis remediis remixtis *potius utamur*: nam *in his* optimè frenata eſt *vis indomita* colocynthidis.

Pilulæ. *Pilulæ* aſſairet, *cum* elleboro nigro, & lapide Armenio. *pilulæ* aggregativæ. *pilulæ* de epithymo. *pilulæ* Indæ Meſuæ, deſcriptæ *in Antidotario Florentino*: ad cancrum, alphos, melancholiam, quartanam, & cæteros *lienis* morbos. *pilulæ* de bdellio. *pilulæ* ſine quibus eſſe nolo. *pilulæ* de fumariâ, *mediocres* ſunt. *pilulæ* de lapide lazuli. *pilulæ* cochiæ *cum* elleboro. *pilulæ* Arabicæ. *pilulæ* fœtidæ. *pilulæ* de quinque generibus myrobalanorum.

Pilulæ quibus & *in pituitoſâ pleuritide* utebatur Rondeletius, ad ephthalmiam, & icterum: *Accipe* ellebori nigri *ſine medullâ* contuſi, *triduo* macerati *lacte* caprino *cottidiè* recenti *ſemunciam*, dacrydii, gummi Arabici *ſingulorum drachmam*: excipe *ſucco* braſſicæ; *fiant pilulæ* ad ciceris molem. *Dabat* pueris *quinque* ex his *pilulis*, mulieribus *undecim*, viris *quindecim*. dantur *à cibo*.

CAUTIO.

Pilulæ raro utendum in melancholicis. Rarò *utendum* pilulis *ubi* melancholia *in vitio* eſt: *nam* ſqualidus his ſuccus *à ſicco remedio* ægrè trahitur: *niſi tamen fuerit* robuſtus homo, & *ex capite* laborârit; & *tunc* ab earum uſu *humectans quid* ilicò *erit propinandum*. Quia hic humor *naturâ* cunctator eſt, *nec facilè* excidit, *ob ariditatem* quæ illi ineſt, *propterea* ſemper *huic* dicata pharmaca, *cum rebus humectantibus* committantur: *& ſi* in parte principe *conceptus fuerit*, addantur quæ *viſcera* & *ſpiritus* recreant.

CAPUT XXV.

DE VARIOS SUCCOS DUCENTIBUS PHARMACIS: *& de quibuſdam* in eorum uſu *obſervandis cautionibus*.

EX enarratis remediis *ſimplicioribus* variè mixtis, *compoſita* varia *ſurgunt*, eaque *leniora*, *vehementiora*, aut moderatione quadam *mediocria*. Quin & *ſimplicia pharmaca*, mixtos ſuccos *prolectant*.

Phlegmathelophyga. BILEM & PITUITAM *evocat*, rhabarbarum aloë, caſſia, ſcammonium; hæc *primò* bilem, *hinc* pituitam *educunt*.

cunt. Agaricum *primò* pituitam, *deinde* bilem *prolicit*.

Iſtud in remixtis, *jamque uſu tritis* remediis *obſervari ſtudioſè debet*, cujuſnam pharmaci *potentia* maximè emicet.

Compoſita hæc in officinis *proſtant*. Diaphœnicum: Indum *malus* & *minus*: Benedicta *laxativa*: Diacarthamum: *Pilulæ* cochiæ: *pilulæ* arthriticæ: *pilulæ* aggregativæ: *pilulæ* ſine quibus: *pilulæ* aureæ. *Officinalis.*

Serapion: Endiviæ novæ, cichorei, adianthi, ſcolopendriæ *cujusque manipulus*, quatuor ſeminum frigidorum majorum *ſingulorum drachmæ tres*, ſeminis carthami *ſeſcuncia*, polypodii quercini *unciæ duæ*, tamarindorum pinguium *ſeſcuncia*, ſeminis endiviæ, cichorei, liquiritiæ raſæ *omnium duæ drachmæ*, paſſularum mundatarum *ſeſcuncia*, pruna *quindecim*, trium florum cordialium *ſingulorum pugillus*: fiat coctio *ad libram*: cui *infunde* foliorum ſenæ *ſeſcunciam*, agarici recenter trochiſcati *unciam*: In expreſſione colatâ *diſſolve* ſyrupi violati, & capillorum Veneris *utriusque uncias tres*, ſacchari albiſſimi *uncias duas*: fiat ſyrupus *coctus* leniſſimo foco. *Expreſſioni inde* rhabarbari electi *drachmas ſex*: fiat ſerapion *perfectè* coctum; & *aroma* illi affletur *ex ſeſquidrachmâ* cinnamomi, & *drachmâ* ſantalorum: *uſui reponatur*. Utile eſt *iſtud ſerapion* febribus omnibus, *quæ* ortus ſui *principium* agnoſcunt *bilem* pituitæ *remixtam*. Accipiant *binas uncias* cum *ſero* lactis, vel cum *aquâ* aut *decocto* endiviæ. *ſi ſegnius* alvum *evocarit*, adjicies *diluti* rhabarbari, vel agarici *drachmam*. *Serapion.* *Febribus.*

UBI *pituita remixta* bili *maximè* vitium fecit, *non repetatur* hujus ſerapii *uſus* tertio aut quarto die, *ſed* plurimis diebus interpoſitis: *non enim facilè* pituita *miteſcit*: ſed ut ſunt gradus *coctionis*, ita & *purgationis* eſſe debent. *Ita voluit* Abincenna, *ubi de curatione* febrium tertianarum notharum *egit*. CAUTIO.

Si quis mitius remedium *tenellulis* præſcribere velit, *ubi metus adeſt* ne ſe *in fluxum* effundat alvus, *accipiemus* malum cydonium, & *ſublatis interaneis*, nempe ſeminibus, *cum inteſtinis folliculis*, infarciatur *inſculptum illud inane* rhabarbaro *in pollinem* comminuto, & carthami *ſemine*, & agarico *trochiſcato* (idem fieri poſſit *à ſenâ*, & *epithymo*, ubi melancholia *crimen habet*) uniantur que *partes*, & papyro *involutum* ac *illigatum* pomum, *coquatur* in clibano vel foculo *ad tabem*: tandem *abjectis putaminibus*, pulpa *manducetur*; innoxie *purgat*, ac *ſtabilit* partes *nutritioni* *Leniſſimum remedium.*

 dicatas.

dicatas. Opus eſt *exiguo pomo*, ut totum *devorari* poſſit.

Potio. *Potio*: Hordei integri *pugillus*, lupulorum, abſinthii, cichorei, eupatorii *ſinguli pugilli*, ſeminum majorum *drachma*, hyſſopi *pugillus*, foliorum ſenæ *drachmæ tres*, aniſorum *ſemidrachma*: fiat coctio *ad uncias quatuor*: colaturæ *immacera* rhabarbari, & agarici *ſingulas drachmas*, cinnamomi, ſantali, & *interdum* zinziberis *cujusque ſemiſcriptulum*: expreſſioni *adde* ſacchari *ſemunciam*.

Bolus. *Bolus*: Catholici *ſemuncia*, agarici trochiſcati *ſcriptuli duo*, electarii de ſucco roſarum *ſeſquidrachma*: miſce, *fiat* Bolus.

ALIUS: Trochiſcorum de violis *drachma*, hieræ ſimplicis *ſeſquidrachma*, agarici *drachma*, catholici *drachmæ ſex*.

OBSERVATIO.

Notandum cùm bilis & pituita purgantur. NON eâdem copiâ (niſi *uterque humor* æquè *in vitio* fuerit) *hæc remedia* remiſceri debent, ſed *plenius* indendum *quod* luxuriantem ſuccum *excludere* poteſt. *Cum enim* extra *naturæ* lineam & *pituita* & *bilis* abiere, *nunquam* validè *bilis*, neglectâ *pituitâ*, elidi debet: *nam* ab ardore *bilis* tepeſcit *pituita*. Novimus *quibus* totâ corporis œconomia *ad phlegma* nutabat, *à diuturno multoque uſu* rhabarbari & mannæ, *apoplexia* obiiſſe: *nam* ſeſe mutuò *ſucci* frenant.

Cuncta in magno hoc mundi theatro *ſtricto gelu* rigeſcerent, *ni calore ignis* foverentur. *quod autem* ignis *in mundo*, id *in corpore* bilis. *Quare* Avicenna *ubi agit* de venâ ſecandâ, *refugit* venæ apertionem, *cùm metus adeſt*, ne cruditate *indomiti ſucci* validè *frigeſcant*. *Propterea* quando *unà*

Vſus præceptorum. rhabarbaro & agarico *opus fuerit*, hoc modo *tranſigatur*.

Potio. *Accipe* rhabarbari *ſeſquidrachmam*, ſchœnanthi *ſemiſcriptulum*, agarici trochiſcati *drachmam*, zinziberis *ſemiſcriptulum*, decocti florum & fructuum *cordi dicatorum*, cum pauco oxymelite, *quod ſufficit*: fiat infuſio: *expreſſioni colatæ* adjice *ſyrupi* roſati ſolutivi *uncias duas*, mellis roſati ſolutivi *unciam*: miſce; *fiat Potio*. Hîc ineunte *horum* uſu, *æqualem* ferè poſui *copiam* rhabarbari, & agarici: *ſed* in repetitâ *ſecundò* purgatione, *uberiorem* indemus *quantitatem* phlegmagogi *pharmaci*. etenim *cùm* unà à *naturæ* lege *abiere* humor craſſus & tenuis, *longè faciliùs* effluit *qui tenuior*.

Bolus. *Quare* ſecundò *hac formâ* utemur: *Accipe* rhabarbari *ſcri-*

ſcriptulos duos, vel *drachmam*, agarici trochiſcati *ſeſquidrachmam*, catholici *drachmas quinque*; cum ſaccharo *fiat Bolus*: Ita *cum* hierâ & melle roſato *colligi* in bolum *poterunt*. Quin *variè* ad hos ſuccos *medicamina* effingi poterunt.

Potus: myrobalanorum Indarum, & citrinarum *ſingularum* ℨ: fricentur *amygdalino oleo*, ut earum vis (nam ita *patent* & ſe *pandunt*) faciliùs *elici* ab aquâ *poſſit*, paſſularum *numero ſex*, florum cordialium *pugillus*: fiat decoctio *ex aquâ* cichorei: *hujus unciis quinque infunde* agarici, & rhabarbari *ſingulos binos ſcriptulos*, ſpicæ *grana duo*, zinziberis *grana quinque*, vini *drachmas tres*: macerentur *totâ nocte*, & expreſſioni *adde* catholici *ſemunciam*, ſyrupi roſati ſolutivi *uncias duas*: miſce, *fiat potus*. vel utemur *decocto* myrobalanorum *Meſuës*. *Potus.*

Iterum *purga*, ſed coctâ ac mitificatâ priùs *pituitâ* validioribus incidentibus & aperientibus, *ut ſyrupo* acetoſo compoſito; *ſyrupo* Byzantino; *ſyrupo* de cichoreo Nicolai; *ſyrupo* de eupatorio: ut eupatorii, polii *ſinguli ſemipugilli*, radicum apii, fœniculi, cicerum rubrorum *ſinguli pugilli*: fiat coctio *ex lege artis*. *accipe* hujus decocti *uncias quatuor*, ſyrupi de cichoreo compoſiti, ſyrupi de quinque radicibus *ſingulas uncias*. ſi *hyems* fuerit, *utemur* potius *ſyrupo* Byzantino.

Deinde *infundemus* rhabarbarum & agaricum, *in decocto communi* (cum polypodio & ſena, ſi *vitellina* fuerit *bilis*) & in expreſſione *reſolvemus* electarium de ſucco roſarum *Meſuæ*, vel diaphœnicum, *aut* diaprunum ſolutivum, & Indum. *Accipe* decocti communis *uncias quatuor*, diaphœnici *drachmas duas*, electarii de ſucco roſarum *drachmam*, catholici, ſerapii violati *cujuſque ſemunciam*: fiat Potus.

Bilem & atram bilem quæ *ſubducant* remedia, *pauca* uſus notavit. Ex *Dioſcoridis* ſententia tale eſt *ſerum* lactis, & *ſuccus* fumariæ, *qui* propinatur *ad duarum unciarum copiam*; dilutum *quoque* fumariæ *id præſtat*. Compoſita: electarium *de pſyllio*; quod offertur *ad drachmas decem*; & pulvis *diaſenæ*. *Bilem & atram bilem ducentia.*

Accipe rhabarbari *drachmam*, ſenæ *drachmas tres*, paſſularum *ſemunciam*, decocti tamarindorum & acetoſæ *quantum ſufficit*: fiat infuſio, & *adjectis tribus unciis* ſyrupi roſati ſolutivi, *fiat hauſtus*.

Accipe paſſularum *ſemunciam*, galangæ inciſæ *drachmam*, florum boraginis, violarum *cujuſque drachmam*, ſenæ *drachmas ſex*, ſummitatum fumariæ *ſemimanipulum*. ab igne *cùm incaluerint*, tepidis cineribus *hæreant* de nocte: & manè *ebulliant*, & *exprimantur* validè. *Accipe* expreſſi *uncias quatuor*, ſyrupi roſati laxativi, mannæ *cujuſque unciam*, ſyrupi conſervationis, zinziberis *drachmam*, aquæ cinnamomi *cochlearium*; miſce: *fiat Potus*.

Melanophlegmaphyga. Pituitam atræ bili mixtam *purgant* myrobalani chebulæ, *inquit Serapio*: nam *primò* extrudunt pituitam; *ſecundò*, atram bilem. *dantur* in infuſis, *ex ſero lactis*, vel *oxymelite*: immittuntur liquoribus, *ad ſex drachmarum molem*. Electarium *lenitivum*, quod eſt diaſena *Rhaſis*: datur *ad ſex drachmarum pondus*: Pilulæ Indæ Hali. *Si progreſſus fuerit* morbus, *accipies* quinque radicum aperitivarum, *maceratarum* in vino albo *ſingulas ſemuncias*, capillorum Veneris, pimpinellæ, endiviæ, bugloſſi, eupatorii *cujuſque manipulum*, quatuor ſeminum frigidorum majorum, ſeminum aniſi, apii, fœniculi *ſingulorum ſeſquidrachmam*, cicerum rubrorum *ſemimanipulum*, paſſularum *ſemunciam*, polypodii, foliorum ſenæ *cujuſque unciam*, agarici, medullæ, ſeminis carthami *ſingulas ſemuncias*, florum *cordi* dicatorum *cujuſque pugillum*. Coque *ex aquâ*, dum ſuperſit *ſeſquilibra*: huic *inde* rhabarbari *drachmas binas*, ſpicæ, & cinnamomi *ſingulas ſemidrachmas*. poſt horas duodecim *exprime*, & adjecto ſaccharo *utatur*. Et decoctum eupatorii *Meſues*.

Apozema.

Catholica. Bilem, pituitam, & melancholiam *ſimul purgat* elleborum nigrum: epithymum *primò elicit* atram bilem, *ſecundò* flavam, *tertiò* pituitam *purgat*. Sena, *Græcis* bilem & pituitam. *Arabibus* quoque melancholiam *educit*. Medicamenta quædam *eâ lege* mixta fuere, ut plurimos contaminatos humores *æquè* purgarent: *talis eſt* apud Fernelium *ſyrupus* catharcticus major, & minor: & *catholicum* liquidum, & ſolidum. *Syrupus* ex fumariâ *compoſitus*, qui præſcribitur *ad uncias quatuor*, quemadmodum & *ſyrupus* de epithymo.

Compoſita.

POTUS: *Accipe* abſinthii, centaurei, cardui benedicti, quinquefolii *cujuſque ſemimanipulum*, radicum gentianæ *ſeſcunciam*, ſenæ *uncias duas*, rhabarbari *drachmas ſex*, agarici *ſemunciam*, radicum Mechoacarum *unciam*, ſpicæ Indicæ *ſemidrachmam*, zinziberis *ſeſquidrachmam*: ſacculo lineo *include*,

clude, & vini albi *affunde* libras 20. *ſumat* ſtomacho *jejuno*. tertianas ſpurias *debellat*.

Electarium de citro *ad drachmas* daturſ*ex*, tryphera *Perſica*, quæ exhibetur *ad drachmas decem*: confectio *hamech*: diaturbith *cum rhabarbaro*: hiera Gal. laxativa *apud Cordum*. *Pilulæ* aggregativæ: *pilulæ* cochiæ *cum* ellebo-ro: *pilulæ* imperiales: *pilulæ* lucis: *pilulæ* de lapide lazuli: *pilulæ* ſine quibus: *pilulæ* polychreſtæ Fernelii: *pilulæ* de quinque generibus myrobalanorum. Et *vomitum purgat* diaſarum electarium, *apud Fernelium*, lib. VII. Methodi. *Vomitu.*

Extractum: Foliorum ſenæ *libra*, colocynthidis trochiſcatæ *unciæ tres*, aloës *unciæ duæ*, agarici. turbith albi, rhabarbari *cujusque unciæ quatuor*, radicum ellebori nigri, eſulæ minoris *ſingulæ unciæ duæ*, dacrydii *uncia*, attritis cunctis *affunde* aquam vitæ; *adjice* cinnamomi *uncias tres*, & aniſi, maſtichis, ſpicæ *cujusque drachmam*, roſarum rubrarum *manipulos duos*, ſpecierum diambræ, & diarrhodonis *cujusque unciam*. Macerentur *dies* 14, vel *diutius*, prælo exprimantur: *balneo* exhauriatur *tenuior liquor*, ut characterem *mellis* induat. *datur* ſcriptulus. *Ecchyloſis Holagoga extractum ſolutorium.*

Pari modo ex quâque *maſſâ* pilularum *ſuccus* abducitur. *Infunde* pilulas *aquæ cinnamomi*: macera, exprime, evapora; *fiat ecchyloma* cum pulvere liquiritiæ, *ſi maſſa ſit liquidior*.

Novo hoc noſtro modo *extrahi poſſunt* purgantia, narcotica, & alterantia. *Accipe* herbarum *vel* radicum *libram unam*, aquæ diſtillatæ, (nam ſimplex putreſceret) *quæ vel corrigit* extrahendorum vim, *vel quæ eam promovet*, libras decem: *in poculo* ad focum *macera* dies quatuordecim vel viginti, *ut res duriores* vel *molliores* fuerint. *Dein* per ſetaceum *cola*. Hanc colaturam, *per impoſitam* filtri *partem* aut *partes* diſtilla *in vitrum* anguſti oris. *Diſtillatum liquorem* teſtæ *inditum*, ac tenui linteo *obductâ teſtâ*, evapora. *Semper* quod margini adhæreſcit *abſterge*, ac cum ſidente ſucco *id remiſce*. Tenui foco *exhauriatur*. Vel teſta *cum liquore* ollæ *imponitur*, quæ duos vel tres carbones *ignitos* habet. *Tandem* cùm ad *ſucci liquiritiæ* craſſamentum *deventum eſt*, reconditur. *Dantur* grana tria vel quinque, vel plura, *ut rerum extractarum* vis *fuerit*.

Hiera *logadion*, offertur à *drachmâ*, ad *duas*. Præſtaret ut *ſpeciebus* hieræ ſimplicis (*hæ enim validè* eluunt *pharma-* *Hiera.*

 corum

corum tædiâ) *fortiſſima medicamina* includerentur: *qualia ſunt* trochiſci alhandel, lapis Armenius, elleborum, turbith: *qualis ſcilicet fuerit ſuccus* qui vitium fecit, *tale ut remedium ſortiatur.* quin hæc pilulis *dextrè* includi poterunt. *Quare* hieram *cuique ſucco* dicare *hac arte* licebit: quemadmodum & *diacatholicum* medicamen, *cum peculiari* junctum *decocto.*

ANNOTATIO PRAGMATICIS neceſſaria.

Praxis hujus avi. QUI ſeſe ad *medicinam* faciendam conferunt, *id velim obſervent*: Medicos *qui per totas Gallias* (loquor & de *Belgis*) id exercitationem *medicam* ſe conferunt, *maximam facere pecuniam* ex his remediis, *quæ* uno ductu *varios humores prolectant*; & bonis *ægrorum* rebus *id plerumque* faciunt: *quare* & tota ferè *eorum* ars *in horum uſu* conſiſtit.

Propterea auctor ſum, ut *ſelecta medicamina*, quæ præclarè *hac potentiâ* dotata ſunt, quiſque *promptè* ad manum *habeat*, ſummo ſtudio nitatur. *Hæc optima* erunt, & *certò* omnem illuviem *humorum* eluent:

Potus. *Accipe* eudiviæ, lupulorum, betonicæ *cujuſque manipulum*, florum cordialium *ſingulos pugillos*, foliorum ſenæ *drachmas tres*: coque ex lege artis *ad uncias quatuor*; colaturæ *infunde* rhabarbari pulveriſati *ſeſquidrachmam*, agarici trochiſcati *drachmam*, cinnamomi *ſemidrachmam*; expreſſioni *adde* ſyrupi cichorei, vel ſacchari *ſemunciam*; fiat hauſtus.

Hyeme. *Hyeme*, cùm herbæ nullæ præſtò ſunt, *fiat coctio* ex polypodio, *ſemine* carthami, paſſulis, prunis, *ex radicibus* cichorei, acetoſæ, graminis, fœniculi, aſparagi.

Promptum remedium. Si caſus *moram* non admittat, *accipies* catholici *unciam*; ex hydromelite vel juſculo *bibatur*; aut ex decocto *drachmarum trium* foliorum ſenæ; & agarici *drachmæ unius*, cum *ſemunciâ* ſyrupi de cichoreo.

CUM verò *contumacius* malum *vident*, nec uni purgationi *ceſſurum*, vincere *ſtudent* apozemate. *Accipe* radicum graminis, fœniculi, petroſelini, polypodii, ſeminis carthami, paſſularum mundatarum *ſingulas ſemuncias*, ſeminis aniſi, fœniculi *ſingulas drachmas*, lupulorum, hyſſopi, ceterachi, eupatorii *cujuſque ſemimanipulum*, foliorum ſenæ *ſeſcunciam*: coque *ex aquâ* ad libram unam; *colaturæ infunde* agarici recenter trochiſcati *ſemunciam*, cinnamomi

drach-

drachmas duas: expreſſo *adde* ſyrupi cichorei, aut roſati ſolutivi, vel ſacchari *uncias tres*; fiat apozema, *pro quinque* aut *ſex vicibus*: Jubere ſolebam, *ubi pituita moleſta eſſet* (quod *hu regionibus* non inſolens) *ut in fine* coctionis *adderentur* mellis optimi, & aceti acerrimi *cujusque unciæ tres*: ſed ſi *hyſterica mulier* his uteretur, *vinum* aceti loco *infundebatur*. Ita juvantius erit, & viliùs *veniet* remedium, & oxymelitis *vu* in eo *micabit*. *Commodū regioni huic.*

Varia remedia *apozematis* inferri poterunt, fumaria, agrimonia, ſemina melonum, aniſi: liquiritia, tamarix, *polydædala varietas* ex ſeriebus *remediorum* ante proditis *aucupari poterit*, ut morbificus fuerit ſuccus, *qui præparandus* & *purgandus ſe* offert: *nam apozemata* viſcera & meſenterium *ab omni fœditate* eluunt; *quemadmodum* pilulæ *felicisis* remotis partibus *ſubducunt* ſuccos.

Hodie *plurimi* ſibi *nomen com arant* uſu *remediorum* quæ ἐκχυλώματα, id eſt, *ſucci extracti* dicuntur: *etenim* pulcherrimâ hac arte *tenuiſſimæ partes* rerum, *ad uſum humanum* abducuntur: *exiguâ quidem mole illæ*, attamen *validam vim* ſpirantes; *ſuaviter* propinantur, & *ſine tædio* purgationem *peragunt*. *Nova.*

OBSERVATIO.

In uſu commixtorum variè remediorum, id notandum, omnia electaria mali ſaporis eſſe, excepto catholico, & electario lenitivo: propterea bolis reliqua non facilè miſcemus.

IN VARIORUM MEDICAMINUM *præſcriptionibus* HAC METHODO *utimur*. *Ordo qui ſervandus in formulis ſcribendis.*

Primò cogitabimus *de formâ* quam *ducere* debet *præſcribendum* remedium, & *quo modo* velimus *commixta* jungi *remedia*.

Deinde radices, herbas, flores, fructus, ſemina, *flatus evocantia*, & *purgantia* ſeriatim *ponemus*: & ſi quâ *opus erit* correctione *acrioris* vel *ſtupentis* remedii, *id tunc* inferemus. *Eâ cautione* hæc hiſtoriâ peragenda, ut *in ſingulis ſcribendis* cogitemus *de morbi cauſſâ*, & *parte affectâ*, ut his aſſcribamus *auxilia* peculiariter *conferentia*, & quid *reliquæ indicationes* admittant & renuant. *Cum* ad purgantium *ſeriem* ventum fuerit, *perluſtrabimus* qui ſucci *educendi ſint*: num valido, leni, vel mediocri *medicamine* opus ſit: &

quodnam pharmacum ea tali parte *conceptam materiam* peculiariter *proleƈet.*

ULTIMO, num à purgatione *adſtriƈtione* opus ſit, vel *lubricitate.*

Tecmarſis purgatoria. *Præterea* (ut per anacephalæoſin tecmarſim *indigitem)* in artificioſâ *purgationis* montionē, *ſemper notabimus* num purgandum ſit *à toto corpore*, vel *ab aliquâ peculiari parte*: & num *ſimplex* ſit humor *qui in vitio eſt*, an cum alio ſit *ſociatus.* Et cùm *junƈti* humores fuerint, *indagabimus* quiſnam ille ſit, *qui alium* mole vel vi *ſuperat*; & num *æqualiter* peccent, *obſervabimus.* Quantùm *alter alterum* exceſſerit, *tantò uberius* miſcebitur *remedium* exuberanti ſucco *dicatum*: nec unquam *pharmacum* propinabimus, *priuſquam* tecmiriis ſignis *ſcienter* collegerimus, *quanta ſit vis & moles* mixtorum humorum: *quò* ex analogiâ *ſuccorum*, cujuſque pharmaci *miſcendi* copiam *intelligamus.*

Secundò, animadvertemus *quænam ſit potentia* ejus pharmaci, *quod* in uſum *ducere* conſilium eſt: *ſi enim leni duƈtu* bilis *elicienda fuerit*, myrobalanis luteis *id aptè* perficiemus: *ſin mediocri vi* eam *ejicere* decretum fuerit, *rhabarbaro* utemur: *quod ſi vehementer* effundi *eam* voluerimus, *ſcammonii* uſu *id* obtinebimus. *Ita pituitam* ignavo quodam motu *exprimunt* myrobalani chebulæ: *vehementiùs* agaricum: *vehementiſſimè* turbith, & colocynthis. *Atra* bilis, *modeſtè* purgatur *mirobalanis* Indis: *mediocriter*, à ſenâ vel epithymo: *at violenter* eam *excutit* elleborum nigrum, & lapis lazuli.

Tertiò, perluſtrabimus *quinam humores* facilè purganti ac trahenti remedio *cedant*, & ilicò *effluant*, ut bilis: *& quinam* difficilè *evellantur.*

Quartò notabimus, *num humores purgandi* reſpondeant propriæ *hominis* naturæ ac temperamento; *an non*: nam *ex proprio temperamento* ægriùs *abducitur* humor; *ut bilis*, ex bilioſo corpore *majori negotio* elabitur.

Quintò, ſitum *humoris* indagabimus, *num in alvo primâ* reſederit, *num in venoſo genere*; aut *num in habitum corporis* ſeſe immiſcuerit: *quò enim propiùs* ad habitum *receſſit*, eò validiore vi *exſcindi* debet. *Demum* colluſtrabimus *quiſnam affeƈtus* præter naturam *ſe junxerit*: & num ſuccus *à peculiari aliquâ parte* evocari debeat.

CAUTIO.

Gratiis ſudendum. Summa *cautio* adeſſe debet *in remixtis medelis*, ut ſapore,

pore, colore, odore *quantum fieri poterit* adblandiantur *ægris*: ut nullo horrore *ea inſpiciant*, nares *ſine deſpectu olfaciant*, lingua *abſque nauſeâ* guſtet, & ventriculus *jucundè* amplectatur: *ne ex nauſeâ* in ventre *fluctuent*.

Tamen præſtabit ſemper *non farciminatim* & *variegatim* plurima miſcere, *ne* (quod *hoc ævo* malè *à pragmaticis* fit) ſurgat rudis indigeſtaque moles, nec quicquam niſi pondus iners, congeſtis eódem & non bene junctis diſcordibus remediorum viribus. Dicebat Villanovanus. *Qui poteſt mederi* ſimplicibus, *doloſè, aut fruſtra quærit* compoſita. *verùm*, inquit, *tantum abeſt ut* perpetuò *remediis* inſiſtat *medicus fidelis & pius*, ut potiùs *his relictis*, medicatis cibis *tentet* edomare, *ac tandem* excutere *morbum*. *Simplicia potiora & victus.*

CAPUT XXVI.

DE HYDRAGOGIS, ID EST AQUÆDUCIS Pharmacis, *Sudoriferis*, *Diureticis*, *id eſt*, *urinalibus*, *& Flatus purgantibus*.

HYDRAGOGA pharmaca *ferè infinita* ſunt, & *periculi plena*: nativâ enim fœditate quâdam *jecori* partibuſque principibus *bellum indixere*: Propterea *nunquam* bonis ægrorum rebus *offerentur* ni talia remixta *illis fuerint* qualia *fœdam hanc injuriam* eluere, ac *nobilibus viſceribus* robur aſpirare poſſunt: *languet enim hepar* ferè, ubi *ab aquæ incurſu* madeſcit. *Quare* ſuadet *ratio*, ac *uſus* id docet, *cum ſyrupo* de eupatorio Meſuæ, *hydragoga* propinanda eſſe. *Quod dextrè* etiam fiet *cum ſyrupo* de endiviâ, *vel cum ſyrupo* de cichoreo cum rhabarbaro, *vel remixto ſyrupo* Byzantino, *& cum ſyrupo* de duabus radicibus: *interdum* & cum decoctis *roborantibus*, ex ſpicâ, marrubio, paſſulis, *cæteriſque rebus* quæ hepar, lienem, & ventriculum *peculiari vi* ſtabilire poſſunt. *Cum quibus danda.*

Quidam ex LACTARIIS, ut turpeto, hermodactylis, thymelæâ, chamelæâ, eſulâ, *pulverem* faciunt, *cui* affundunt *ſpiritum vini* eâ copiâ *ut quatuor digitos* ſupernatet: *macerant* tres dies *in balneo*: effundunt *vinum*, & *aliud* affundunt: *tandem* evocant *ſpiritum vini*, & pro unciâ *reſtibilis eſſentiæ* addunt *olei* nucis myriſticæ, & zinziberis *cujuſque ſcriptulum*: Evocat *viſco,a* ex habitu corporis, *nec malè turbat*. Datur *ſcriptulus* cum vino *rubro*, aut decocto *pectorali*. Hermodactyli *corriguntur* cum cinnamomi *Extracta.*

oleo, & caryophyllorum: *ſed* eſula chamelæa, thymelæa, & thapſiæ eſſentia *caſtigatur* extracto myrobalanorum. *datur* ex his *ſcripulus*, cum unciâ *olei amygdalini dulcis*. Lathyridis eſſentiæ *junge* oleum maſtichis, & nucis moſchatæ.

CAUTIO.

Leniora. Leniora *quæ ſunt*, hydragoga *hominibus mollibus* dabuntur, & *prægnantibus* interdum, *ſed non temerè*.

Graviora. Validiora nec *pueris*, nec *ſenibus*, aut *prægnantibus* offerenda: nam *menſes* evocant, & plerumque *fœtum* præcipitant. Nec *extenuatis* aut *bilioſis* præſcribenda, nec *febre* aut *acuto morbo* correptis, & *flagrante* ab æſtu *cælo* non conferunt: *hæc enim* robuſtis hominibus *dicari debent*, qui diu *frigidis morbis* impliciti fuere; *idque* temperato frigidioreque aëre.

Series remediorum. *Aquæduca* medicamina *quædam ſunt* moderatiora; *alia ſunt* ferociora: *&* *quæque horum* aut *Simplicia*, aut *Compoſita*.

SIMPLICIA AQUAM PURGANTIA.

Roſa. *Roſarum* pallidarum *ſuccus*, citrinas aquas, *dicit Fernelius*, manifeſtò *ducit*: & tenuem *evocat* choleram. Sed *Gravida.* *menſes* aperit: *quare* religioſè *ab ejus uſu* cavendum *in gravidis*.

Soldanella. *Soldanellæ* pulvis *datur ad pondus drachmæ*; ſuccus *ad ſemunciæ molem* præſcribitur, *cum rhabarbaro*, nos *coctis foliis* in acetariis *utimur*: aut ea cruda *aceto* condimus, *in uſum* acetarii. *Nicotianæ* aqua.

Iris. IRIS *ſiccat* ET *calfacit* FERE *tertio numero*: obſtructa *aperit*, tenuem choleram & aquam citrinam *excludit*. Radicis *ſuccum* (maximè *illius* quæ albo *efflorеſcit* flore) *miſcemus* cum vitello ovi, & *ejus in teſtâ* unà coquitur, dum ſorbilis fiat: ſumitur *cum pauco* vino, & cinnamomo. *Fernelius* laudat *iridem*, purpureum *quæ profert* florem.

Syrupus. Extunditur *ſuccus* ex radice, *depuratus* cum ſaccharo *coquitur*, fit ſyrupus. *Hujus unciis duabus* committimus *drachmam* trochiſcorum de rhabarbaro: *ſed hoc modo* dato remedio (*quia magis* ad roborandum, *quàm* purgandum *faceret*) affundimus *crudi ſucci* ireos, *cochlearia duo*; cùm abſque ſucco *præſcribitur* cum trochiſcis, *alternis diebus* repeti *ejus uſus* poterit.

Potius:

Potus: Succi *radicis* ireos *uncia*; detur *cum juſculo* in quo *coxere* paſſulæ, ſpica, & cinnamomum: *nam coctione* vim purgatricem *exuit*. Ireos *radix* in taleolas *conciſa*, vinoque albo *macerata* horis viginti quatuor, *exprimatur*: colatura *bibatur*. cum melle, mulſo, vel ſpicâ *offerri debet*.

Bolus: Ireos pulveriſatæ *drachmæ duæ*, mellis roſati ſolutivi *ſemuncia*: miſce, *fiant boli*. Nam *pulvis ejus* exhibetur à *drachmâ*, ad *drachmas duas*.

Cautio: Puero, ſeni, prægnanti *malè tuta*; nam *menſes* movet *his*, *illos* autem fatigat *validiore vi*. Gallica Iris à *Galeno* commendatur, *libris* de Compoſitione medicamentorum. *de hac egimus*, ubi de pituitâ.

Ebulus: SED VENTRICULO *moleſtus*. Uncia *ſucci* ex radice, *cum decocto* hordei, paſſularum, cinnamomi, nucis myriſticæ, & ſacchari: *nam purgatrix ejus vis*, coctione *evaneſcit*. Addatur *aqua* cinnamomi. *Succus* radicis ebuli *ſiccatus* in ſole; & *ſemen* baccarum *per diuturnas & multas* aquæ *lotiones* à nigro circumſtante ſucco *abſterſum*, datur *utiliter* ex decocto *chamæpityos* podagricis, & Venereâ lue tentatis. *Fructus* conditur *duplo* ſacchari, & cinnamomi *parte octavâ*: datur *uncia* ex vino, *vel* aquâ mulsâ. *Ebulus.* *Semen.*

VINUM *ebulatum* fit ex baccis *ebuli* maturis, *quæ parum calcatæ* in muſto, *ferveant* leniſſimo igne, *ac deſpumentur*; coctio *tertiam exhauriat* liquoris *partem*: noctu *aëri* expone, *manè* filtro *colentur*. & remiſce *cum alio muſto*, dum *ſapor* placet, & deferveſcat. Ita *Weckerus* libro ſecundo, fol. 198. *deſcribit* quædam aquæduca vina. *Vinum.*

Stillatitiæ aquæ *radicum* ſambuci, ebuli, & *florum* ireos *unciæ ſex*: bibantur *per dies triginta*. Vel *accipe* aquæ radicum ſambuci *uncias quatuor*, aquæ radicis ebuli *uncias duas*, miſce: *bibat* ſpacio menſtruo. *hoc*, exhaurit ac ſolvit *tympanitem*; Aqua diſtillata *corticis* ſambuci, & *florum* iridis. *Aqua.*

Baccæ *coquuntur*, & ſaccharo *condiuntur*: exhibentur ad *drachmarum duarum pondus*, cum aquâ *cinnamomi*. cum *chamæpityos* decocto *præclarè* facit ad *coxendicis* & *podagræ* dolores. *Baccæ.*

Ricinus CALET *tertio ordine*; EX ARTUBUS *aquam evocat*. Dantur *ejus grana quinque*; vel quod maximum, *octo*. Siccantur *igne*: interdum *in maſſâ* coquuntur. *Potantur* ex decocto paſſularum & fœniculi, *adjecto* ſaccharo & cinnamomo. *Cavendum* à granis crudis, *quæ dantur* ex vino; *laudarem* ex ſucco cichorei, portulacæ, aut lactucæ *Ricinus.*

ſi grana

ſi grana primò *macerarentur.* Cataputia, Lathyris *officinarum*, calet *tertio*, humet *ſecundo ordine*: cum *ficuum* & *palmularum* decocto frigido *propinatur.*

Daphnoides. Daphnoides CALET *quarto numero*; CITRINAS exhaurit AQUAS. Folia *macerantur* aceto, & ſucco *oxyacanthæ*, aut ex ſucco *mali punici*, vel *cydoniorum*, aſperſo pulvere *myrobalanorum*: poſtea *exempta folia* ſiccantur, & *ad pondus drachmæ* infunduntur, aut *ad binos ſcriptulos* incoquuntur *juſculo pingui*, cum ſaccharo & cinnamomo. *Conceditur* pulvis *à granis quinque*, ad *decem*, cum tamarindis, maſtiche & ſpicâ. *Tenellulæ naturæ* hujus uſum *fugiunt*.

Euphorbiũ. *Euphorbium* QUARTO RECESSU *calet*; AD SE RAPIT *ſuccos* EX PERIPHERIA CORPORIS. Maceretur *horis viginti quatuor* ex oleo amygdalino dulci, *hinc* acido pomo citrio, *quòd* maſsâ *obvolutum ſit*, coquatur. *Datur* à granis ſex, ad decem, *cum maſtiche, cinnamomo, ſpicâ.* Si ab ejus uſu *turbetur* corpus, *leniens* ac *refrigerans* potio *ſubinde* haurietur.

Elaterii excellentia paucis conceſſa. ELATERIUM, *hoc eſt*, SUCCUS CUCUMERIS AGRESTIS, *calore* AC *ariditate* TERTIUM ORDINEM *invaſit*: CUM AQUA *bilem* EX VISCERIBUS *ducit*; nam nullum aquæducum *æquè valet* ad exhauſtionem *aquæ*, ac hoc nobile remedium. *Hoc elicit* aquam eam quæ *in abdomen* effluxit, *quæque* extra venoſum genus *elapſa*, intra omentum & inteſtina *natat*. Reliqua *ferè* eam aquam *prolectant*, quæ *venis* adhuc contenta, *parvo negotio* elabi poteſt: *ſed difficile eſt* hanc reſorbere, ac *ad inteſtina* revehere *jam ſemel effuſam*.

Correctio. *Exhibetur* cum ſpicâ, cinnamomo, tragacanthâ, & bdellio, *cum ſpeciebus* diarrhodonis abbatis, & *cum ſpeciebus* cordialibus. *Cùm* à jecore *vitium eſt*, addemus illi *ſpecies* trium ſantalorum: *ſi ab utero*, offeremus *cum* capillo Veneris, vel artemiſiâ: *ſin ex artubus* abduci debeat *aqua*, propinabimus *illud* cum terebinthinâ, aut amygdalis amaris, & cum trochiſcis amaris *Æginetæ*, qui ſcribuntur ab eo libro VII. capite XII. *Meſue* dat cum tragacanthâ vel lacte. *Nos damus* elaterium *cum pilulis* alephanginis, *vel cum pulvis* de hierâ: *ita enim indomita ejus vis* aliquo modo *frenatur*: ut, *Accipe* pilularum alephanginarum *ſemidrachmam*, elaterii *grana quinque*: fiant pilulæ *quinque*. Augenda erit aut minuenda *hæc quantitas*; ut corpus & vires *fuerint* laborantis hominis; ut, *Accipe* pilula-

larum alephanginarum *ſcriptulum*, elaterii *grana duo*, vel *tria.* datur & *ex hydromelite.*

Doſis præſcribitur *ad pauca grana*, gerit enim *veneni* æmulam vim: *quare* datur *ad grana ſeptem* cum *ſemiſſe*, Dioſcorides non præbet *ultra ſemiſcriptulum*: attamen *Ægineta* libro ſeptimo *trioboli pondo*: ſcriptulus autem *continet* obolos duos: *quare* propinat ille *ſeſquiſcriptulum* elaterii. *Doſis.*

Sed *auctor ſum* ut religioſè *hîc agamus*, nec temerè *ultra pondus quinque granorum* aſſurgamus: *nam duo* vel *tria grana* ferè ſuffecerint. *Cautio.*

Aëtius in corporibus tenellulis, *radices* cucumeris agreſtis *reponit* loco elaterii. *Drachmam* radicum *contundit*, & *macerat* per tres dies *ex vino adſtringente*: propinabat *hoc vinum* per tres dies: & *poſtquam ſuperſediſſet* ab ejus uſu *dies octo*, iterum repetebat *per tres continuos dies*. Hac arte *Rhaſes* ſingulis decem diebus *curabat* hydropicos, qui *præter ſpem* ſæpè evadebant, & *cunctando* morbi *vim* eludebant.

Quidam extrahunt *radices* cucumeris agreſtis *in Majo*, contundunt, exprimunt, depurant, affundunt *ſpiritum* vini *ſantalatum*; macerant *in balneo dies tres*: transfundunt, repetunt: *tandem* evocant *ſpiritum* vini, & *in cineribus* congelant reſtibilem ſuccum: *& ejus* affundunt *unciæ*, ſcriptulum *olei* cinnamomi, & *eſſentiæ* croci *ſemiſcriptulum*: propinatur *ſcriptulus*, cum vino albo. *aperit* hepar & lienem.

Ita & ex *Elaterio* ESSENTIA eliditur, *cum ſpiritu vini* diamargaritato: *& caſtigatur* oleo nucis myriſticæ, & cinnamomi: ut *uncia* eſſentiæ, *accipiat* duos ſcriptulos *oleorum*. arthritidi *etiam opitulantur*, cephalalgiæ, veteri epilepſiæ. Doſis eſt *ſemiſcriptulus*. Ita etiam fit *extractio* ex ebulo, ſambuco.

Scammonium, inquit Fernelius, *flavam aquam* proleɛtat. *Imbecillis* non convenit, nec *puero*, nec *ſeni*, aut *ingravidatæ*, nec *æſtuanti morbo* implicito: *nam viſceribus* inimicâ vi *bellum indixit*. Datur à *granis ſex*, ad *duodecim*: ſed præparatur *primò*. Cortex myrobalani citrinæ, ſpica & cinnamomum *coquuntur* ex aquâ roſatâ; *in hac maceratur* horis xxiiij, *ac ſiccatur*: hinc *diluitur* oleo amygdalino dulci, *cum paucâ tragacanthâ.* dein *coquitur* in cydonio malo, *maſſâ* oblito. *Dacrydion* vocant. *Dacrydiũ.*

Gra-

Gratiola. *Gratiola* PER CONTRARIUM, *nomen ſortita*, QUOD *Gratiis* NUNQUAM GRATA, *ob amarorem.* CALET ET ARET. Moles *unius ſcriptuli*, valdè *purgationibus* corpus agitat. *Quare* indomita ejus *ferocia* caſtiganda, *adjecto* cinnamomo, ſemine aniſi, liquiritiâ, melle vel ſaccharo, *in decocto* cicerum, *Potens* ad hydropem *remedium.* Sal *gratiolæ* deſcribitur à *Weckero* in Antidorario ſuo.

Tithymali. TITHYMALI *radix* IN UMBRA *ſiccatur:* tempore uſus *cortex* tunditur, & *ejus drachma* diem noctemve *in vino dulci* maceratur, *colatura tepida* bibitur. *Corrigitur* ſpicâ, cinnamomo, nuce moſchatâ, ne *principibus partibus* noceat: & ne *exurat* interna, *ei jungitur* tragacantha, aut muccago pſyllii: & *ne ſiccet nimium*, cum cichoraceis *propinatur*, aut cum portulacâ, aut ſeminibus *cydoniorum.* Scribit *Ruffus Epheſius*, helioſcopium omnium imbecilliſſimum eſſe: *ſuccus* eſt efficacior, ſecundo loco *ſemen*, tertio *folia.* Cypariſſias *cum majori efficaciâ* agit.

COMPOSITA HYDRAGOGA LENIA, QUAE MODESTÈ *aquam purgant.*

Hæc interdum *plus commodi* inferunt, *quàm valentiſſima quæque pharmaca:* quòd *Natura* aliquantulum *ab onere* recreata, *facile* reliqua *excutiat.* Quæ *pituitam* educunt, eadem ferè & *aquam* evacuant.

Decocta. *Decocta* ex aperientibus, tenuantibus, purgantibus: *ut ea ſunt* quæ parant *pituitam*, adjectis *ſeminibus* carthami, braſſicâ marinâ; *cùm propinantur* adjicitur *uncia* aquæ cinnamomi. *His interdum* adduntur *folia* chamelææ, & thymelææ, *ad pondus* unciæ *ſingula*: ſed tunc ad *ſyrupi perfectè cocti*, ideam *redigi præſtat*; & aroma *ei adflari* ex diagalangâ & aromatico roſato.

Potus. *Accipe* braſſicæ marinæ *manipulum*, paſſularum mundatarum *unciam*, aniſi *drachmam*: fiat decoctio *in juſculo* galli; *colaturæ* adde *ſyrupi* de fumariâ *unciam*, diaturbith

Cum ſcirrho. cum rhabarbaro *drachmas duas*; fiat *Potus.* Si fuerit *hydrops* cum *ſcirrho ſplenis*, addemus *huic potui* cortices *radicum* capparorum, ſambuci, vel fraxini, populi aut tamariſci; *ſed aceto* primò *macerentur.*

Decoctum *radicum* ebuli, aut ſambuci *ex vino.* ſerum *laudatur* caprillum, *in quo infundantur* horis aliquot *grana* alkekengi, *folia* fumariæ, caſſuthæ, abſinthii, *ſemina* aniſi, fœniculi. *Accipe* ſpecierum diaturbith *cum* rhabarbaro

baro *ſeſquidrachmam*: infunde *vino albo*. bibat *manè*.

Leviathan Rabbi id commendat lixivium. *Accipe* cinerum geniſtæ virgineæ, ſtipularum fabarum, vitis *albas uvas* proferentis *cujusque manipulum* (addi poſſunt *cineres* caprifolii) vini Renenſis *libras quatuor*: ter cola *per cineres*; fiat lixivium: *adjice* nucem unam myriſticam, & *adde ejus pondus* cinnamomũ, baccarum lauri *numero ſex*, cymini *drachmas duas*, aniſi & fœniculi *tantundem*: craſsè *contuſa ſint* ſemina; & *adjice* ſacchari *uncias quatuor*: ter die *de hoc lixivio* bibat, *ſpacio menſtruo*. *Lixivium.*

Tenellæ ſummitates *fraxini*, *coctæ ad dimidias*: bibatur *hæc aqua* per aliquot dies. *Syrupus* de lupulis, *benè jungitur* decoctis *aquæducis*.

Electaria: Hierâ picrâ, *cum* ſpeciebus diaturbith *cum* rhabarbaro, *plurimos* ſummi DEI beneficio ab *hydropis* rudimentis *vindicavi*: alternis diebus *copia* nucis avellanæ *ingeritur*. Electarium *hydragogum minus*, apud Fernelium: *aquam* effundit *citrinam*. *Electaria.*

Pilulæ de rhabarbaro: *pilulæ* de eupatorio, *cum ſucco* ireos: *pilulæ* de agarico: *pilulæ* de ſagapeno. *Pilulæ.*

Vnguentum Agrippæ illitum: & *unguentum* de arthanitâ majus, *alvo* inunctum: hæc *ventrem* ſolvunt. *Cautio*. In unguentorum *admotione* diligenter cavendum, ne *jecoris regionem* perſtringamus. *Vnguenta.*

COMPOSITA HYDRAGOGA FORTIORA.

POTIO: Gratiolæ *manipulus*, radicum ebuli ſiccatarum, ac præparatarum *ſeſcuncia*: addo *aperientia*, qualia *ſunt* cichoracea, betonica, radices aperitivæ: *quòd* ſi ex liene *vitium* prodierit, *infero* ſplenetica: *radicum* bryoniæ, & *granorum* juniperi *ſingulæ ſemunciæ*, ſeminis fœniculi *drachmæ duæ*, ſeminis carthami *drachmæ ſex*, agarici præparati *ſemuncia*: coquuntur *ex mulsâ* ad libram unam: *colaturæ addo* diaphœnici & electarii lenitivi *ſingulas ſemuncias*: ſpecierum diaturbith *cum* rhabarbaro *drachmas tres*: alternis diebus *bibant* cyathi menſuram. *Potio.*

Cùm *cuidam* hoc remedium *præſcripſiſſem*, unà cum aquis *protruſit* latum lumbricum, qui *ulnæ* ferè longitudinem *æquabat*.

ALIA: Gratiolæ *ſemuncia*, ſoldanellæ, aniſi *ſingulæ drachmæ duæ*, paſſularum *ſemuncia*: coque *ex vino*: bibat.

Syrupus: Radicum valerianæ, quinque radicum aperitivarum *cujuſque binæ unciæ*, endiviæ, cichorei, adianthi, eupatorii *cujuſque manipulus*, ſeminis hederæ *uncia*, braſſicæ marinæ *manipulus*, foliorum daphnoïdis rectè præparatorum *ſeſcuncia*, paſſularum mundatarum *unciæ tres*, aniſi *ſemuncia*; Fiat decoctio *ad ſeſquilibram*: aſperge ſacchari quantum opus erit *ut fiat ſyrupus*: aromatiſetur *drachmis tribus* ſpicæ Celticæ, *vel* cinnamomi *ſemunciâ*: Propinantur *unciæ quatuor* hujus ſyrupi.

Pauperes coquant *ſuccum* baccarum nigrarum *ſambuci* cum ſaccharo, *ut fiat ſyrupus*: & in fine *coctionis* adjiciant *aliquid* cinnamomi, zinziberis, vel nucis myriſticæ: *ſumant* duo vel tria cochleatia, *ex decocto* gratiolæ, aniſi, & caryophyllorum.

Pilulæ. - *Pilulæ* ex daphnoïde, *deſcriptæ* ab Altimaro, *contra* hydropem. *Pilulæ* ex thymelæâ *apud Fernelium*. Veruntamen *hæ pilulæ*, ut & *illæ quæ* ex chamelæâ *inſtruuntur*, tædii *plenæ ſunt*, nec abſque periculo *exhibentur*, cum pleraque *his* remixta *naturæ* bellum indixerint; *aut ſtrictiorâ vi*, altiùs *inurant* remedii *potentiam*: feliciùs enim *cum pinguibus* ſolventibus, ac mitigantibus *ingererentur*. *Obſervatio.*

Pilulæ ex eſulâ Fernelii: *pilulæ* de euphorbio Arabum, *apud Meſuem* deſcriptæ, *aquam flavam* exhauriunt. *Accipe* pilularum de laureolâ *ſcriptulum*, pulveris hieræ ſimplicis *drachmam*, elaterii *grana tria*, uſque *ad quinque*: ex iſce, *fiant* pilulæ.

Pilulæ his temporibus aptæ. *Pilulæ* his temporibus & corporibus *commodæ*: Hieræ ſimplicis *cum* agarico *ſemuncia*, rhabarbari, myrobalanorum chebularum *ſingulæ drachmæ*, foliorum *chamelææ* infuſorum *in aceto vini*, cui incoxere *mala cydonia*, & exemta, *extra Solem* areſcant, *repetitáque infuſione* à recentato aceto, *&* *maceratione factâ* per horas vigintiquatuor, *& deinde* exſiccatorum *ſemuncia*, trochiſcorum alhandel *ſemidrachma*, myriſticæ nucis, caryophyllorum *ſinguli ſemiſcriptuli*: fiat maſſa *cum ſucco* radicum *iridis*: Datur *ſcriptulus*: ſuperdormiat, *& mox* juſculum *piſorum* ſorbeat.

PULVIS: *Accipe* elaterii *ſemiſcriptulum*, pulveris ſoldanellæ, zinziberis *cujuſque ſcriptulum*, galangæ, caryophyllorum, cinnamomi *ſingulorum ſemiſcriptulum*: fiat pulvis *pro tribus vicibus*, ſed primùm *reddatur corpus ὑγρὸν*; hoc fiet *uſu* apozematis.

Ele-

Electarium hydragogum majus. *apud Fernelium* libro ſeptimo, *trahit* aquam citrinam. *Electaria.*

Aliud: Succi ireos, violarum, roſarum, mercurialis *ſingulæ unciæ duæ*, ſucci ebuli, pulpæ prunorum, diacydonitis ſimplicis *cujuſque unciæ tres*, polypodii quercini, angelicæ, ſeminis urticæ, lathyridis, cucurbitæ *ſingulæ ſemunciæ*, pulveris gratiolæ *ad pondus omnium*, mellis deſpumati *libræ quatuor*: miſce, & *fermentationis velitatione* ſeſe pervadant.

Vnguentum è lathyride, *deſcriptum* à Fernelio, *unctione* umbilici *purgat*.

SUDORIFICA.

SI vetuſtior & contumacior fuerit *Interiorum viſcerum obſtructio*, minimè ciendi erunt *ſudores*: ſin vitium *ſuperficiei corporis* inſederit, *à purgatione* utiliter *illi* effundi poterunt. *Sudorifica.*

Obſervandum, ut non niſi *elapsâ ſemihorâ* ab hauſto remedio, *eliciantur* ſudores: *tunc enim* lateres igniti, *aceto* ad teporem *exſtincti*, linteiſque *aceto* madentibus *involuti*, femoribus, pedibus, & axillis *apponantur*: cutis *fricetur* linteis, ita *ſudor ſudori* cedet. *Paulus* calidum clyſma *infundi* jubet, quod *vi diaphoreticâ* ac *pervadenti* præditum fuit. *Obſervatio.*

Cervi lachryma tanta cietur copia *ſudoris*, ut pænè totum corpus *ſolvi* credas: *Datur* cum *vini* momento. *Theomneſtus* hippiatros *ſcribit* cervos *vermes* inteſtinis *conceptos*, ſerpentium *eſu excludere*, quos *ex antris* ducto ſpiritu *eliciunt*, ſed ne virus *illorum* ſentiant, *mox* ad fontes *pergunt*, quibus *ad labra* ſe demergunt, *dum oculi* lachrymis *ſtillent*, quæ *in canthis* oculorum *reſtagnantes*, in *juglandis* molem *accreſcunt*. Cùm *venenum* excluſiſſe ſe *ſentiunt*, ad latebras *divertunt*, ac oculos *arboribus* affricant, ut *viſus impedimentum* abſtergeant: hoc *in Aſiâ* magno vænit. Hæc *Abenſoar* libro primo, tractatu 13. capite 6. qui addit, ſe *tria grana* in lacte, vel aquâ cucurbitæ, vel roſatæ *exhibuiſſe* Azir, filio regii magiſtri equitum, *quem* à virulento ictero *liberavit*. *Lachryma cervi.*

Scribonius Largus capite 163. *Ne* ſerpentes *noceant*, inquit, *habere incinctum oportet id quod in* cervi *cùm captus eſt* oculi angulo, *qui ad nares vergit*, *ſordeſcit*, viroſo odore. *Has ſordes*, inquit, *Siciliæ* venatores *diligenter colligunt*, & *habent in cinctu, ut tuti ſint à* ſerpentum *morſibus* & *ictibus*.

Ante centeſimum annum, inquit Julius Cæſar Scaliger, *in cervo nulla eſt. Poſt eam ætatem accreſcit ad oculi canthum, ipſis oſſibus atque in os protuberans concreſcit, eâ duritiâ, quâ cornu ſuperet.* Qua parte prominet *rotunda eſt*, inſigni nitore *coloris fulvi*, non ſine veſtigiis *atriorum venularum*, tantâ lævitate, ut penè *tactum* effugiat: *ita enim ſeſe ſubtrahit*, ut propemodum *ſeipſam* movere videatur.

Adverſus venena *remedium præſentiſſimum.* Antidotus Saxonica *Meobani*, deſcriptâ *à nobis* ubi de cor alterantibus egimus.

Sales arte confecti, & medici. *Sal* abſinthii, & ſcabioſæ: *hi ſales* incîdunt, attenuant, & putredini obſiſtunt.

Abſinthium *ſiccum* & ſcabioſam *combure*, cineribus *affunde* aquam, *coque* ſeſquihoræ ſpacio: *quâ effusâ*, iterum *novam aquam* infer, *idque toties* dum inſipidam aquam *demittant*: Hinc aquam *depura* per cilicium, *vel* inclinato vaſe *effluat*, & *exhauriatur* igne lento. *Propinabimus* hujus ſalis *grana decem*, ex aquâ buglofſi, *cum vino albo*, vel ex conſervâ boraginis.

Eâdem arte prolici poterit *ſal* ex angelicâ, zedoariâ, guaiaco. *Accipe* grana 12 *ſalis* fraxini, *cum aquâ* cardui benedicti, vel ſcabioſæ: *videbitis* mox totum corpus *ſudore* diffluere.

Potio. *Potio:* Accipe *decocti* milii, *dum glumam deponit* collecti *uncias tres*, vini *ſeſcunciam.*

Alia nobilis *Potio*: Radicum chinæ recentis, in taleolas diviſæ *ſeſcuncia*, aquæ *libræ ſex*: macerenter *horis xij*: coque *fumi experte* igne, *ad dimidias*: colaturæ *adde* ſacchari albi *quod ſufficit*: aroma *afflctur* cinnamomi *drachmis duabus*: ſumat *uncias ſex*; & à ſemihorâ, *arte* evocetur *ſudor.* *In peſte.* Si peſtiferæ contagionis *ſuſpicio* adfuerit, *dabimus* has potiones *cum aquâ* theriacali, & *cum ſyrupo* de acredine citreorum.

ALIA: Scobis ligni guaiaci *libra*, aquæ *libræ duodecim*: à maceratione *viginti quatuor horarum*, coquantur *lento igne.* Ita & ſarſæparillæ *unciæ tres* decoquantur. *Decoctum* petaſitis, tormentillæ, pimpinellæ, angelicæ, dictamni, calendulæ, granorum juniperi, cardui benedicti, ſcabioſæ, hyperici, gentianæ, euphragiæ, oſtrutii, ſcordii, baccarum lauri, dracontii, vincæpervincæ.

Aqua theriacalis *capburata*, ſi febris *ſuſpicio* adſit malignæ, *proderit*: ſin cum ardore *illa flagrârit*, attamen *ſi ef-*

fera

ſera vis abſit, *conferet* ſerapium *acetarum ſimplex*, vel ſerapium *capillorum Veneris*, cum decocto *radicum* fœniculi, graminis, *vel hordei*: admotis *lateribus calidis* ad emunctoria & pedes.

Aqua angelicæ: ſcobis buxi *libra*, in aquæ *libris ſeptem* vel *duodecim* maceratur; *coquitur* dum media pars *exhauſta* fuerit, *interdum* dum tertia ſuperſit: *datur* ad uncias decem.

Aqua florum aurantiorum malorum, *valdè confert* peſtiferis malis, ubi *peſtigia* efflorefcunt: *propinantur* unciæ ſex. Ex *malorum eorum* flavedine, *efficax liquor* exſtillatur: *cordi* auxiliare remedium.

Aqua exſtillata *ex putaminibus* nucum juglandium. *Quidam* offerunt *uncias duas* ſucci calendulæ: *alii* laudant *drachmas duas* tuſſilaginis majoris *hauſtas* ex vino albo.

Nonnulli *à* mulomedicis *docti*, excipiunt *recens ovum* unum, aut alterum *equi avenâ paſti*, macerant id *ex vino* & *aquâ endiviæ*, per ſindonem *colant*, bibunt, *vaſa interna* refrigerari *ab ejus uſu* aſſerunt; *novi qui* & colicis & pleuriticis *exhiberent*.

Diſtillatorias quaſdam aquas, in *ſudoris* evocationem *promptas*, deſcribit *Andernacus* de veteri & novâ medicinâ, *commentarii ſecundi* dialogo ſeptimo, fol. 658.

In peſte, cæpa *excavatur*, theriacâ *impletur*. coquitur *ſub cineribus*, extunditur *ſuccus* cum aceto & aquâ acetoſæ, *potui* datur; *ac mox* lateres calentes *admoventur*. *In peſte.*

Aliud: Panem *ex furno* calentem *effodies*, foſſam *theriacâ* implebis, *cum aceto*: umbilicus *foſſæ* indatur: *hinc* panis *in aquam* abjiciatur.

Potio: Pulveris Meobani, theriacæ *cujusque drachma*, aquæ acetoſæ *unciæ tres*, aceti *uncia*: miſce.

Alia: Pulveris radicis angelicæ *drachmæ*, theriacæ *tantundem*, aquæ angelicæ *unciæ tres*, aceti *ſemuncia*.

Species liberantes: caphura; crocum *cum mulsâ*. In officinis *compoſitum ſudorificum* exſtat nullum. *Pulveres* in tenuiſſimum pollinem *atteri* debent. *Pulveres.*

Accipe radicum ariſtolochiæ, ſerpentariæ *cujusque ſemunciam*, tormentillæ, dictamni, gentianæ *ſingulas uncias binas*: comminuantur *in pulverem*, & *ſindoni* illigentur. *Hinc accipe* allium, & cæpam, *ſcindantur* in tenues partes; *adjice* croci *ſeſquidrachmam*, aquæ communis *quod ſufficit*; huic *incoquantur* illa *per ſemihoram*: Deinde *remotæ* à foco

 ollæ,

ollæ, dicta *inferatur* pulverum *colligatio*, dum tecta *frigeſcat* olla: *tandem* extractum linteum *ab umbrâ* ſiccetur, & *uſui ſervetur*: dantur *drachmæ duæ* ex decocto.

In febre. *In febribus*, cùm cutis jam *eâ inclinante* madere *incipit*, potandum *damus* oxymel liquidum, *in quo* inferbuit *manipulus* florum chamæmeli, vel ſummitatum nepithæ. *optimum eſt*, vinum *guaiaco* imbutum, *ut illud* ex Matthiolo *refert* Weckerus.

Semper *calidioribus* utimur, *niſi magnitudo* febris *obſtiterit*: quare ubi *febris* moleſta eſſe pergit, *diureticis*, ſi fieri poterit, *ſudorem* evocabimus, *nam & hæc* leptomeriâ *præcellunt*, ſanguinem *fundunt*, & *attenuant*, & ſeroſam partem ſanguinis *ſeparant* à craſſiore. *Sed copioſè* talia *hauriri debent*. De his *primò* egimus, ubi de *Pituitæ* præparatione.

Foris. *Quidam* involvunt *ægros* linteis madefactis *in decocto* ligni guaiaci, ebuli, bardanæ, tormentillæ, & *in eo* ſolvunt *quid* ſublimati. *Oleum* amygdalinum, chamæmelinum, *cum aquâ dulci*, ut laxetur *cutis*: adjicimus *aliquid* vini tenuis, *quo faciliùs* pervadat *remedium*.

Accipe olei amygdalini dulcis, aquæ dulcis *ſingulas binas uncias*, vini albi tenuis *ſemunciam*: miſce. ubi tamen *febris* torret, *ab his* abſtinebimus. *Oleum* ſcorpionum *Matthioli*, quod *ab eo* deſcribitur commentario ad ſextum librum *Dioſcoridis*, ſub finem præfationis: *hoc habet* omnem *veneni* antidotum. *Oleum* hyperici, à Montagnanâ *deſcriptum* in Antidotario ſuo.

OBSERVATIO.

In peſte. In peſtiferis morbis *feliciter* promovetur *ſudor*, nam *à corde* venenum *excludit* & *abducit*. Sed cùm *febrilis calor* exardeſcit, *ab æſtu flagrantibus remediis* erit abſtinendum: *abſit igitur* aqua ardens, piper, ſulphur, & quæcumque *eâdem vi* emicant. *Sudor* ultra tres horas *non protrahatur*.

DIURETICA, id eſt, *urinalia remedia*.

De his *abundè* egimus ubi de Alteratione *Pituitæ*, quæ eſt *alimentarius humor*: & ubi docuimus quo modo *pituita* in renibus & veſicâ fit *ad aliam qualitatem* trahenda: & ubi *de melancholiâ coacervatâ* in renibus, & veſicâ.

Ne tamen hic locus aſymbolus ſit; *Accipe* radicum graminis, ruſci, aſparagi *cujuſque unciam*, petroſelini *ſemunciam*, foliorum endiviæ (ſi calor æſtuat,) capillorum Veneris, betonicæ, ſenecionis aquaticæ *ſingulos manipulos*, qua-

quatuor ſeminum frigidorum majorum *unciam*, apii, dauci *cujuſque drachmas duas*, cicerum rubrorum *pugillum*: fiat coctio *ex aquâ hordei*: ſumatur *ad uncias octo*.

OPTIMUM eſt hoc, & uſu compertum: *Accipe* florum cyani, macis *cujuſque manipulos binos*, vini albi *libras quatuor*: miſce. *defodiantur* terrâ *ad dies novem*; & effoſſi liquoris *detur* cyathus.

Tandem, cæteris *non ex ſententiâ* evocantibus *lotium*, & ubi extremum periculum eſt *ab urinâ intercepta*, ad cantharides *veniendum*, ut in Hydrope. Ita *Galenus* 3. de Temperamentis 7, & 11. Simplicium medelam *è cantharidibus* prodeſſe ait. *Canthari-des.*

Dicet quis, at *Galenus* 2. de Antid. 6. improbare videtur *harum* uſum: & *Dioſcorides* recenſet has *inter venena*, nam ulceroſæ ſunt veſicæ: & *Avicenna* de cantharidibus *agens*, dicit *magno errore* eas propinari. *Reſpondemus*: ad harum *felicem uſum* quibuſdam cautionibus *opus eſſe*: ut ſit ſuppreſſum *lotium*, & ſi *nullâ ureticorum vi* exprimi *urina* queat: *nam certò* homo *interibit* non evocato lotio: & nil *potentius* evocat hoc *cantharidibus*. Secundò, *ut dentur* integræ cantharides: ex 11 *Simplicium*, & 4 *acutorum* 121. Tertiò, *dentur* exiguâ copiâ, *remixtæ* mitioribus. *Da* unam integram pulveriſatam: *nec ſupera* ſecundam: *miſce* cum pinguibus, *ut cum juſculo pingui*, in quo *coxit* malva, althæa.

In officinis *hæc uretica* ſunt, *lithôntribôn* ſpecies. *Pulvis* Juſtini: *dantur* binarum drachmarum mole. *Syrupus* de Artemiſiâ: ſed eo *validius eſt* oxymel *diureticum*. Sint hæc *medicamina* ſeroſa, & non dulcia: *nam hæc* rapit *in mulieribus* uterus. *Menſes* moventia *à nobis* prodita ſunt, ubi de *uteri* alteratione *frigidi* ſcripſimus. *Officinariũ.*

AD FLATUS.

RADICES: Gentiana, galanga, angelica, calamus aromaticus, ariſtolochia *rotunda*, enula, eryngii *radix*, valeriana, petroſelinũ, ſpica, porrum, zedoaria, dictamnus, aſarũ, angelica, cyclaminus, iris, ſarſa, china, lilium, ſambucus, cucumeris agreſtis *radix* foris *admota*: zinziber *conditum*. *Ad flatus radices.*

Herbæ, & *Flores*; Summitates anethi, pulegium, ruta, calamintha, *folia* lauri, (ejus *fructus* eſt acrior,) betonica, dictamnus, roſmarinus, ſcordium, hyſſopũ, marrubium, ſabina, polium, melilotus, chamæmelum, ſtœchas, mentha, centaurium minus, agnus caſtus, abrotanum, amomum, origa- *Herba.*

num, abſinthium, thymus, verbenaca, majorana, chamædrys, œnanthe, id eſt, filipendula, ericæ *flores*, geniſtæ *flores*, ſchœnanthos, jaſmini *flores*, iva, viola lutea, *cortex* malorum aranciorum. Et ea ferè quæ ad *pituitæ* præparationem *ſcribuntur*. coquuntur *in mediâ parte* aquæ & vini.

Species. AROMATA: Crocum, cinnamomum, caſtoreum, myrrha, moſcus, nux moſchata, mace, piper, zinziber. *Cùm urgent flatus*, incîde *minutim* zedoariam, & *ſume* cum vino *ſcriptulum unum*. nolo *pulveriſari*.

Semina. SEMINA: Aniſi, fœniculi, cari, ameos, cymini, urticæ, anethi, rutæ, petroſelini, apii, leviſtici, dauci, ſileris montani, naſturtii, melanthii, agni caſti, baccæ lauri, & juniperi. *Vſu comperi*, à ſeminis aniſi *ſcriptulo* craſsè comminuto, *jam recens natos puerulos* commodiſſimè *à viridi bile*, & *fœdâ pituitâ* purgari. cùm *pultem ſaccharatam* ſumunt, *primo cochleari* inditur, *ac illis* exhibetur: *clamoſos* ventris *dolores* quoque ſedat.

Notandum de aniſo.

Alia quædam: Sulphur, pyrites ſeu marchaſita, vaccinum ſtercus *cum* lavendulâ.

COMPOSITA.

Compoſita. Dianiſum, diagalanga, diacyminum, diacalaminthes, *electarium* de baccis lauri, benedicta laxativa: *pulvis* ad flatus, *deſcriptus* in Antidotario Florentino: aromaticum roſatum: theriaca, mithridatium, *vinum* Hippocraticum: *vina* medicata, ut *fœniculi*.

Foris. FORIS: *Oleum* chamæmelinum, anethinum, laurinum, rutaceum: *oleum* in quo abſinthium, cyminum, ruta, aniſum *decocta fuere*.

Accipe olei anethini, chamæmelini, liliorum, aut amygdalorum, ſambucini (hæc *moderatiſſima* ſunt) cujusque *ſeſcunciam*: coquatur *in iis* thymi, hyſſopi, & ſerpilli *aliquid*, aut ſeminum jam deſcriptorum *aliqua*: colaturæ *adjice* caſtorei *ſeſquiſcriptulum*, vel aquæ vitæ *ſemunciam*.

Atque hæc de *totius corporis* remediis *ſatis eſſe* poterunt. *Qui* uſu *plura obſervârit*, aut efficaci vi prædita eſſe *quædam animadverterit*, longâve lectione *ſelecta quædam decerpſerit*, his noſtris thecis *inſeret*, unde *cùm uſus exigit*, facili negocio *evocet*: Hi enim loci, & *morbificæ cauſſæ*, & *affectæ parti* remedia eadem *ſuppeditant* in variis morbis, uno *quaſi intuitu*. His amici feliciter fruimini.

** Hoc eſt, invidi ſuo vitio puniuntur.*

* Φθονεροὶ δ᾽ ἀμμένων ἄτα.

VERA

VERA MEDENDI METHODUS:

Quæ breviter docet TECMARSIN Remedia cuncta tutò ac dextrè in uſum ducendi.

LIBER METHODI AD PRAXIN TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Vtilitas Methodi. Quid Methodi nomen. Et in quibus verſetur Methodi medendi officium.

QUEMADMODUM his qui totum *vitæ ſuæ* curriculum *in marinis negotiis* ſibi tranſigendum conſtituêre, *non tantùm* opus eſt navi optimè inſtructa velis, remis, armentis, *verùm* optimo moderatore, qui rectè gubernaculum trahat, maleasque vitet; *ne* in re adeò periculosâ ac difficili, & *vitæ* & *bonorum* diſcrimen incurrant: *ita in Medicinâ faciendâ*, ſive eam in proprium uſum, ſeu alienum vertere quis velit, ſummoperè anniti debet, ut rectâ encheireſi *remedia* tractet: tractet *remedia*, dico, quæ *Herophilus* antiquus medicus, *& nihil eſſe dicebat*, *& manum* DEI. Idem remedium eidem homini *ſalutare* & *calamitoſum* eſt, ut ἀνχαιεία aut intempeſtivè uſus ejus initur. *Vtilitas Methodi.*

Quare ne *cæcorum more* huc atque illuc, *in tanto* remediorum *Oceano*, quo DEUS optimus maximus totum hoc mundi theatrum implevit, *incerto raptu* fluctuemus, *ductore* opus eſt certo, *quo indice* quid remedium *cuique dicatum ſit* intelligamus: ne nobilem illam DEI fabricam, imò *Spiritus ſancti* domicilium, *hominem* dico, in vitæ periculum *temeritate* trudamus.

Tenerrima, faciliſque avulſu *apud homines* habitat *ſanitas*: & ſæpe *leviſſimi morbi* ſeſe altiùs inferunt, ac non tempeſtivâ curatione *ex curabilibus* fiunt *incurabiles*; accedit & judicii difficultas *ex neceſſariâ diſtinctione* cauſarum, ſignorum, & remediorum: ad cognoſcendum, prædicen-

 dum,

dum, & curandum; ac *ſimilitudines* ſæpè bonis Medicis imponunt.

Propterea *Methodo* utemur *certâ*, quæ tanquam Cynoſura, nobis *in morborum pelago* verſantibus, ut expeditè *ad certa remedia* deveniamus, opem feret: cùm quid facto opus ſit ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἄγειν, ut *Polybius* loquitur, καὶ σωματοποιεῖν quaſi uno intuitu, *in unum corpus* redactam *morbi* hiſtoriam, *hæc complecti* doceat. Nam *talem methodum* ſe ſibi feciſſe narrat *Galenus*, initio libri ſeptimi *ſuæ Methodi*. Quare qui *Methodo curandi* fraudati, *medicinam faciunt*, maximam calamitatem *vitæ* inferunt.

Scio *plurimos* eſſe, qui, *abditis quibuſdam remediis*, efficaci vi præcellentibus, aut *numeroſâ ſylvâ medicaminum* ſeſe venditent: *ſed* ut *non ille* faber auri, *optimus eſt*, qui elegantiſſima & polydædala inſtrumenta, *quamvis* argentea aut acutiſſima nactus eſt, *ſed qui* doctâ manu opus tractat: *ita nec* medici illi *optimi* cenſendi, qui *quàm plurima* & *optima remedia* norunt; *ſed is* ſalutiferam manum adferet *ægris*, qui doctè, aptè, & accommodatè *his uti* norit.

Noſcet rectum *medendi* uſum is, qui compertum habuerit quod *cuique* remedium *optimum ſit*, & quâ copiâ, qualitate, quo tempore, & utendi modo *in uſum* ducendum ſit. *At hæc* obſcura & ſenſibus incomperta ſunt, ni *certa ratio* accedat, *quæ indigitet* undenam *in horum agnitionem* veniendum.

Hæc autem eſt Methodus medendi, *quæ affirmat* nullum morbum *omnibus* eſſe eundem; nec ullum *remedii* genus eſſe, quod habet *eandem vim* in ſingulis. *Ac aſſerit* temperierum variarum *rationem* habendam eſſe: *non eâdem fideliâ*, macie atrum *corpus*, ac carne turgidum *abſtergendum eſſe*; nobile viſcus ſi *morbo* oppreſſum langueat, *aliter quàm* ignobilis pars, *cujus officium* ſeſe non fundit per totum corpus, *habendum eſſe*: *vires* etiam affirmat in examen debere evocari, *aërem ambientem* inſuper notandum, num vires frangat, aut ſtabiliat.

Omitto jam *ætatis* examen, *conſuetudinem*, peculiarem *cujuſque naturam*, num mas, num fœmina, vitæ *exercitium*, *longitudinem* & *brevitatem* morbi, *paroxyſmos* ægritudinum, naturæ *ordinem*, ac ſyderum *ſyzygias*: ſine quorum rectâ perceptione, fluxam ac vanam *remediorum* admotionem omnem eſſe exiſtimat.

Quare cùm ſine his rationibus expugnari *morbi* nequeant,

queant, nec unquam *felicem curationis eventum* ſortiantur, quo modo hæc *in uſum* evocet *Methodus medendi*, perluſtrare ſummâ curâ debemus: Nam, ut ſcribit *Plato in Philebo*, qui artem *ſine Methodo* ſe acquiſiviſſe arbitratur, *ſciat* ſe umbram artis, non artem ipſam habere.

Omnis Methodus viam facit *non ſine certâ ratione* per difficultates artium, per rerum confuſiones *ſeſe expediens*, res obſcuras *in lucem* producens: unde *Galenus* vocat eam *φῶς καταλαμπόμενον*, *quaſi faculam colluſtrantem* artium intima.

Dicitur à *μετὰ* & *ὁδὸς*, quaſi *ὁδὸς μετὰ τόπον τινά*, hoc eſt, via recta ad locum aliquem. *μέθοδός ἐστι ὁδοποιητικὴ μετὰ λόγου*: hoc eſt, *eſt habitus*, *ſcientia*, *ars*, *viam faciens certâ ratione.* Hoc eſt, *artis pars* per loca invia, labyrinthea, ſentibus, & vepribus obſita *viam aperiens*, ac res *ordine* promens *quæ eò pertinent*, ſed *non ſatis eſt* noviſſe viam quæ ad metam collimatam deducat, *ſed longè præſtat* rectiſſimam & breviſſimam ſemitam ſcire, quæ *ad hanc metam* ſine polydædalis labyrinthis, gyris, ac faſtidioſis anfractibus ferat.

Quid methodi nomen.

Ut *viator* commodè peregrinaturus, itineris metam, iter ipſum, nec * *λεωφόρον* cognita habere debet, *ſed* ſemitæ & breviſſimi aditus explorati eſſe debent: ita in *Medicinæ* curriculo & peregrinatione, itinera tuta, hoc eſt, *methodus* cognita eſſe debet. Etiamſi *quidam ſint morbi* curatu faciles, qui planâ quaſi viâ *ad ſanitatem* ferantur; non tamen *ubique* omnium eadem & par eſt bonitas, *ſæpe* magnæ anguſtiæ *in re dubiâ*, ut neſcias quò te vertas, ni magiſtra *Methodus* acceſſerit.

* Id eſt: *vehiculorum via: via regia.*

Nos itaque agemus *de medendi methodo* in univerſum: *hoc eſt*, de eâ medicinæ parte quam Græci *θεραπευτικὴν*, Latini CURATRICEM nominant. Quæ *methodus*, ut eſt omnium *medicinæ* partium *poſtrema*, ita omnium aliarum eſt *finis*. finis medicinæ etenim eſt *ſanitas*, at ea paratur præſidiis *methodi medendi*; quare & hæc *meta* erit reliquarum *Medicinæ* partium. *Hæc* enim illa eſt, cujus gratiâ *naturæ* totam hiſtoriam, maximis (attamen jucundiſſimis) laboribus addiſcimus: morborum *diſcrimina* varia, *mores*, & *motus* ex ſymptomatum variis ideis indefeſſis curis diſtinguimus.

Hęc enim propria *medicorũ* officia ſunt, *ſanitatẽ* ab omni languore tueri, curare *ægros*, reficere *convaleſcentes*, mitigare *ſym-*

Officium methodi medendi.

ſymptomata, fovere *ſenes*. In his officiis *methodus* breviter *has cautiones* proponit: *primò*, ut tutò curemus: *ſecundò*, ut celeriter: *tertiò*, ut jucundè.

TUTO. TUTO peragetur *curatio*: cùm *integrè* excutitur morbus, *ſine ullo* recidivæ *metu*: & cùm toto genere *morbus incurabilis fuerit*, ne lædas, aut irrites *ſilentem morbum*. quod ſæpe evenit his, qui *melancholicis* remedia *præbent* non ſatis valida: ut enim *rabidus canis* niſi laceſſitus non ſævit; ita ocio fruens *melancholia* ſeſe continet.

Morbi non omnes curabiles. Exiſtimare hinc *aliquis* poſſis, *methodum* omnium morborum ferè *curationes* polliceri, *à qua temeritate* illa longè abeſt: etenim *abſolutè* curare morbum illi ſæpè negatur, ob *naturæ fractæ* languorem, *cujus* favore fraudata, ceſpitat *omnis curatio*: ſunt enim *naturæ*, morborum *medici*, dicebat *Hippocrates*.

Quin & morbi, & ſymptomatum vehementia, quæ interdum *naturâ* ſunt ſuperiora, *ejus vim* opprimunt, ut *inutilis*, evadat omnis opera *medica*. his addite *familiares & inquilinos* naturæ *hoſtes*, qui aliquid frequenter addunt *morbo*; ut error ægrorum, *in agendis, admovendis, ſumendis*. quin & aſtantes *officium ſuum non faciunt*. & res eæ *quæ foris ſunt*, naturam *aliò evocant*.

Ne lædant. Summè illud ſtudium omnibus adeſſe debet, *ne lædant*: quare peculiaris *cujusque natura* eſt diſcenda ab ipſis ægris; *quidam* enim horrent *caſſiam*, qui *rhabarbari* uſum leniter ferunt.

Recidiva. Quin ut *tutò* curatio tranſigatur, cura adſit, ne *recidiva* moleſta ſit; cui ſolemne eſt, *tædii* adferre plus, *primario morbo*. Recidivâ autem *declinabimus*, ſi animadverterimus aliquid *à morbo* ſupereſſe *quod adimendum eſt*: nam inde, *ut ſcripſit Hippocrates*, recidivæ fiunt; *cùm inquit*, recidivas adferunt *morborum reliquiæ* à criſi imperfectâ, & inchoatâ, & impeditâ *tum* propter *materiæ* contumaciam, *meatuum* obſtructionem, *tum naturæ* infirmitatem: *hoc ferè fit*, exactis jam *morbi* viginti diebus: & *in morbis diuturnis*, quorum difficultas in *pepaſmi* difficultate conſiſtit: *pepaſmi* difficultas, in *materiæ morbificæ* contumacia. *Quòd ſi igitur ſuperſtes fuerit* empyreuma, ſitis, oris amaror, *recurret* morbus. *Quare ut tutò* curatio peragatur, *jam tum* quamvis recreatus *à morbo* videatur æger eſſe, *pharmaciæ* locus erit.

CITO. CITO curare ad officium quoque *medici* pertinet; ſed *probè* curandum, ne quid fiat *temerè*; nec tamen *temerè* cun-

cunctandum, ſed *lentè* feſtinandum. *Hanc occaſionem* loquetur *ipſe morbus*; unde *Hippocrates* dicebat: *Concocta* medicamento *purgare oportet, ne in principiis quidem, niſi* materia turgeat: *plurimùm verò* non turget. Ubi igitur *materia turget*, quod interdum fit *ineunte morbo*, cùm natura *morbificis cauſis* opprimitur, & *frequens* tum incidit *mutatio* ſymptomatum, & *quieſcere ægrum* non ſinunt, *excludenda eſt materia* œſtro percita furoris *quamprimùm* pharmaco: ne *febrilis calor* augeatur, *ſymptomata immania* evadant, & peſſundetur *æger*.

At ſi *ſucci* firmati fuerint *parte aliquâ*, primò *æmulatione* naturæ (quæ *nihil incocti* excernit) coqui debent: *alioqui neque* medicamento trahenti *nec* naturæ expellenti *cruda materia* cedet, & *æger* damnis *augebitur*, convulſionibus & torminibus *conflictabitur*.

Veneranda antiquitas ſummâ religione cavebat, ne *citâ curatione* læderet. Quòd enim *Ægyptiorum medici* validа remedia *ineuntibus morbis* vitarent: abundè teſtatur *Ariſtoteles*, tertio Politicôn, capite tertio, ubi ita ſcripſit. καὶ ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τὴν τετρήμερον κινεῖν ἔξεστι τοῖς ἰατροῖς. ἐὰν δὲ πρότερον, ἐπὶ τῷ αὐτῶν κινδύνῳ: dicit *Ægyptios noluiſſe quicquam* in ægrotis *immovari, niſi* peractâ quartâ die; *alioqui*, ſuo periculo *agebant*. **Ægyptiorum priſcorum cautela in purgationibus.**

His itaque cautionibus *ſatis citò* curationem peragemus: *ſi animadverterimus* naturam languidiùs ſuum officium facere, *illam erigemus*: ſi quid ad excluſionem paratum ſit materiæ morbificæ, *id dato pharmaco extrahemus*; ut enim ſunt gradus *coctionis*, ita & *purgationis* eſſe debent: quare *non nimis citò* ea inſtitui debet. *Tria* enim *requiruntur ad legitimam purgationem*, ut rectè peragatur; *meatuum libertas, materiæ præparatio, & naturæ vis*: & ita, ut decet, CITÒ curabimus. **Cautiones.**

JUCUNDE autem curamus, cùm ægrum *nullis moleſtiis*, quantum fieri poteſt *commodis illius rebus* afficimus: quod *facilè* à nobis fiet, ſi exhibuerimus remedia *quàm pauciſſima*. Fruſtra fatigant *remediis* ægros qui *moderatâ victus ratione* curari poſſunt: *magno olim tædio* diatriton, id eſt, trium dierum inediam præſcribebat *Aſclepiades* illis qui *ſolutâ venâ* curari poterant. *Ex adverſo hodie*; cùm non tam *quid conducat*, quàm *quid placeat* habeatur ratio; ut *ex obſequio* gratia illis accedat. *hæc impoſtura?* peſtis. **JUCUNDE.**

Attamen naturæ bellum infert ille, qui *paucis* conten-

tam

tam *remediorum mole* onerat. *Quare* quod mundum & volupe eſt *exhibeatur*, & quàm molliſſima remedia *adhibeantur*, & ſuaviſſima, *ne, perterrita natura*, eorum inſuavitatem *averſetur*; ſuavia enim *altiùs* imprimit: *præterea*, moleſta ſymptomata *nullâ cum noxâ* mitigent.

Narcotica. Attamen in *remediorum ſtupefacientium* uſum, quale eſt philonium & recentiorum laudanum, non *præcipites* ruemus: cùm enim *perceptionem* auferant rei naturæ triſtis, *cauſſam* tamen doloris non abſcindunt, *imò ſæpè* ad cauſſam morbificam faciunt. *Quamvis* nonnunquam ſumma Neceſſitas *in his* auxilium *non ſine magnâ gloriâ* quæſierit & reportârit. *Et quamvis* noxa *immittatur* naturæ *horum uſu*, neceſſarium tamen hîc *Thucydidis* eſt conſilium, δράσαντάς τι καὶ κινδυνεῦσαι, id eſt, *agentes aliquid, vel periclitari*. Quibus enim alia *ad ſalutem* via præcluſa eſt omnis, *exceptâ unâ, eâque dubiâ & periculi plenâ*, neceſſarium eſſe *arbitror* hac adverſos periculis ire. *Quantò itaque ſatius eſt* aliquid nonnullâ fiduciâ vel cum periculo facere, *quàm ſpe ademptâ* certò perire; *tantò profectò ſatius eſt* potentibus præſidiis pugnare, *quàm* nihil agere.

Quare non nimis animosè renuemus *horum uſum* cum vires *doloribus ac vigiliis* proſternuntur, *ſed horum meta ſit* virium robur: ut *ceſſantibus doloribus*, robur *recolligant* ægri, utque *morbo* fiant pares, & ſufficere *curationis ſpatio* valeant. *Alioqui*, urgente etiam ſymptomate, *quamdiu virium robori fidimus*, methodus tenenda, *nec in ægri gratiam* ſoli ſymptomati *vacandum*.

Sed labentibus viribus, *morbo omiſſo* tantiſper ſymptomati occurrendum, *quò vires* firmentur. *Crudelis enim medici eſt* ægrum *doloribus* conficiendum propinare: ut *& adulatoris medici eſt*, ad quemvis leviſſimum incurſum *dolorum*, præſcriptis ſtupefacientibus *voluptati ægrorum* ſubſcribere: *nam* à molli medicinâ quæ conſenuiſſe videbantur, *recrudeſcunt*. quare ſemper *ne quid nimis*.

Olim & *his remediis* ſuus uſus erat *in magnis doloribus* oculorum, *catarrhis* tenuibus, *tuſſi* contumaci, & aurium *cruciatibus*: etenim *macula* corpori inuſta, melior *morte*.

Hoc itaque modo *Tutò, Citò, & Iucundè*, curare docet *Methodus*.

CA-

CAPUT II.

Unde nata Methodus, quid ſit, *&* quibus ducibus *abſolvatur.*

CUM itaque maximum officium *Medici* ſit *tutò curare*, id nunquam obtinere poterit, niſi *Methodus* aliqua illi comperta ſit, cujus operâ *tuta remedia* invenire poterit. Ut ſunt *duo* cunctæ inventionis apud homines *inſtrumenta*, EXPERIENTIA, & RATIO: ita & in *Medicinâ*. etenim ad eum qui interrogarit, *Cur* huic ægrotanti *ex cauſa* frigidæ bibendæ poteſtatem feceris, *duplex eſt reſponſio*. *Medici.* *Ratio.*

Altera, quæ cauſſam & naturam *aperit* febris, ac de morborum temporibus *diſſerit*, & unà frigidæ aquæ naturam *enarrat*: Ubi hæc demonſtrârit, *conatur* & illud docere, *in hoc morbo*, & *hoc tempore* morbi, *aquam gelidam* commodum remedium eſſe.

Altera, nempe Experientia, de horum naturâ non ſollicita, *dicit*, in tali morbo ac tempore ſæpe *frigidam* profuiſſe.

Eſt autem EXPERIENTIA duplex: *una*, temeraria & præceps, ſine ratione, & ſtultorum magiſtra: *altera*, ratione utitur, & rerum eſt magiſtra. Hanc *Hippocrates* amplectitur juncta ratione: ſed *eâ lege*, ut malit *judicio* abſque experientiâ *fidere*, quam *experientiæ* ratione carenti. *Experientia.*

Etenim *judicium* quamvis ſit difficile, quòd *corpora*, *cauſſæ*, atque *ſigna* ſimilitudine ſæpe *bonis medicis* imponant (ut *urina alba*, quæ ſoboles eſt & *acutiſſimæ* phrenitidis, & *frigidiſſimi* hepatis & ventriculi) attamen tutum eſt *judicium*: at *experientia* temeraria, eſt periculi plena. *Judicium.*

Judicium certè eſt difficile *apud medicos*, quòd multa putantur fieri *lege naturæ*, quæ ſunt *à vi morbi* profecta: *accedit*, quòd morbi *diverſos mores* induant, modò *διέχοντι*, modò *συνέχοντι*: *quare* optimè ſeſe jungunt ac comitantur *Ratio* & *Experientia*: cùm nec ratio, nec experientia, *invicem divulſæ*, omnia invenire poſſunt.

Rationalis itaque medicina *methodo* utitur, *quæ verſatur* in univerſalibus: *ut exercitatio* in particularibus. *Finis* autem *methodi* eſt, remedia *cuique morbo* dicata *invenire*, & rectâ tecmarſi uti. Hinc *Galenus* dicebat, id pro comperto

perto habeatis, *non licere* ullius artis ſcientiam nanciſci, niſi & *methodum* quandam habueris *per univerſalia* theoremata, & *particularibus* exemplis *te exercueris* in ægris *ſingulatim* curandis.

Methodus medendi quid ſit.

Eſt igitur METHODUS MEDENDI *via generalis, omnibus particularibus communis, & artificioſa certa & exacta, inveniendi per indicationes & intentiones quo remedii genere in qualitate, quantitate, tempore, & utendi modo, morbo cuique ſit medendum.* Dixi *viam eſſe generalem*: etenim ex æquo *omnibus morbis* convenit. Cùm enim vinculo quodam *inter ſe juncti ſint* communi *morbi*, neceſſe eſt ut & *aliquid* ſit his *commune*, quo è corpore abigi poſſent: convenit autem inter ipſos, *ut actionem partis corporis* ſuo officio ſpolient, & *præter naturam* eſſe: quare & omnibus conveniet *ablatio*, quæ fiet *contrario remedio*, ut auctor eſt *Hippocrates* libro De flatibus: τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα: nam ut *Plato* demonſtravit in Alcibiade 2; ea *contrariorum* ratio eſt ut unà habitare nequeant, ac ſeſe mutuò enecent, ac depellant: quare & *contrariis rebus* morbi depellentur.

Inſtrumenta methodi.

Videri tamen poſſet non rectè in rerum cognitione verſatis, *inſtabile illud axioma contrariis remediis* morbum pelli, cum *Hippocrates* ſcripſerit, *tetanum morbum naturâ frigidum curari à perfuſione frigidæ aquæ*: ſed id evenire affirmamus *per revocationem caloris*, qui vi frigoris cogitur, ac effloreſcit iterum *in ſuperficie*, materiamque *nervis* conceptam *tetani* auctorem depellit.

Similibus fit curatio.

Verùm, dicet quis, *vomitus vomitum* curat, *dolor dolorem* placat: *reſpondemus*, dolorem *minimè* doloris *curatorem* eſſe, ſed *remedium*, quod non *ſine dolore* interdum affectum *doloris parentem* adimit: ita & vomitus *cauſam*, vomitus exhaurit. *Quare* fit quidem curatio *ſimilibus*, ſed κατὰ συμβεβηκός, per media illa quæ *primariò* contraria ſunt.

Hæc itaque *Methodus*, artificioſa & certa via eſt, quæ certâ fit *tecmarſi*; tecmarſi dico, quòd *ſignis tecmiriis*, hoc eſt ſyllogiſticis *(quibus poſitis, aliquid neceſſariò ſequitur)* viritim & ſingulatim *curandi rationem* ineat.

Init autem *methodus* omnem curandi rationem *ducibus quibuſdam*, hi ſunt INDICATIONES, quæ in univerſum *ſedecim* numero *ex Hippocrate* colligi poſſunt.

Eſt autem indicatio *rei agendæ inſinuatio*, vel comprehenſio *rei juvantis*, cum comprehenſione *rei nocentis*. Eſt enim *ſcopus* terminus in quem dirigitur actio. *Indicatio* autem

tem eſt ratio agendi, quam oſtendit *ſpeculatio ſcopi*: Vel eſt cognitio ejus quod *conferre* poteſt vel *nocere*.

Sed coindicatio *eſt illud quod non primò, ſed per aliud oſtendit quod monſtrat ipſum Indicans.* Ita vires indicant *victum*, & *miſſionem ſanguinis*; ita ætas, ſexus, conſuetudo.

Contraindicatio *eſt quod impedit primò, quod ab Indicante ſuggeritur*; ut fracta virtus cùm *evacuationi* reclamat.

Correpugnantia *autem, quæ ſecundò indicantibus, ſeſe opponunt*: ut in vacuando ætas, ſexus, habitus, anni tempus, & aquæ, cùm *vires fractas* monſtrent, ideo *vacuationem* arcent, aut moderantur.

Igitur quæ hortantur ut ſcopus perficiatur, ſunt *Indicantia*: quæ reluctantur, *contraindicantia*: quæ illud per accidens, *coindicantia*: quæ hoc, *correpugnantia*. Exemplum ſit victus, qui *indicatur* à viribus: *contraindicatur* à morbo; *coindicatur* à temperamento, ætate, &c. quæ quantæ ſint *vires* oſtendunt: illis verò correpugnant, quæ *morbos* declarant.

Sed oro meos *Dogmaticos* ut ſingula hæc mihi jam mutuò dent, nomine *Indicationum*: quò lucidè in opus flectam *medicinam*. Quarum

1. Indicatio *ſumitur ab affectu ipſo: hoc eſt, à morbo, morbi cauſa, vel ſymptomate urgente.*
2. Indicatio *ducitur à temperie totius corporis ægri.*
3. Indicatio *initur à parte morbo oppreſſa.*
4. Indicatio *ex viribus decumbentis ægri accipitur.*
5. *Ab aëre ambiente capitur.*
6. Indicatio *ab ætate fluit.*
7. Indicatio *à conſuetudine ſumitur.*
8. Indicatio *à peculiari cujuſque natura occupatur.*
9. Indicatio *à ſexu (num mas, num fœmina ægrotet) ducitur.*
10. Indicatio *ab exercitio initur.*
11. *A longitudine vel brevitate morbi captatur.*
12. *A quatuor morborum temporibus* indicatur: *num ſcilicet morbus ſit in principio, augmento, ſtatu, aut declinatione.*
13. Indicatio *trahitur à particularibus paroxyſmis morborum.*
14. *Ab ordinatis naturæ functionibus ſumitur.*
15. *Ex medicamentorum viribus,*
16. *Ab influxu ſiderum.*

HIS ducibus *abſolvitur* in omnibus morbis *curatio*, quod ſi extra hanc lineam abierit, *quò latiùs*, eò ignaviùs curabit: *quò verò propiùs* ſe junxerit, eò faciliùs excutietur morbus. *quare* tantum medicos fallet *conatus curandi*, quantum *ab his Indicationibus curativis* abierit.

Vſus. *Prima etenim Indicatio*, ex ritè perceptâ morbi naturâ *contrarium* ei decernit *remedium*, mole & vi.

Inde vertit ſeſe medici mens *ad ſecundam indicationem*, ac accuratè perluſtrat *num decretum illud remedium* à morbo, ejusve causâ, *perferre* ægri temperies *poſſit*: quare *vel admittit* id, *aut atterit* aliquid ab ejus vi.

Deinde eâdem prudentiâ *tertiam Indicationem* perpendit, *num quod pharmacum* poſtulat morbus, & cui *ſubſcripſit* aut aliquid *abſterſit* totius corporis temperies, *commodè huic parti* admoveri poſſit. *ſi enim hepar* laboraverit, *pars etēm ſit* cujus officio vita carere nequit, *aliter* tranſigendum, *quàm ſi crus* affectum eôdem ex morbo langueret.

Tandem eâdem ſerie ac diligentiâ *reliquas* captat *Indicationem vires*: & quæ indicationes *coïndicent*, & quæ *contraïndicent* perpendit, *ut tandem* rectè limato remedio *curationem* inſtituat.

Has itaque ſi rectè *Indicationes* admoverimus in quærendo *remedii* genere, ejusque qualitate, quantitate, tempore utendi, & modo adhibendi, *aptè* & *ex lege* methodi *medicinam* faciemus.

Sed ut hæc *numeroſa rerum ſeries* altiùs repoſita maneat, *hoc programma* menti infigendum effinxi, *barbarum* quidem, ac uſibus *commodum*.

AFFECTUS CONTRA NATURAM, *hoc eſt, morbus, cauſa morbi, & ſymptomata.*
PARS MORBO OBSESSA.
TEMPERIES *ægri.*
VIRES: *aër: ætas: ſolitum: naturaque ſexus.*
ARS: *brevis: ut tempus: venit: ordo: remedia: cæli.*

HI ſunt *omnis curationis* in omnibus morbis *auctores* atque *duces*.

Vſus Indicationis. Non tamen *eo quo ſcripſimus ordine* in opus trahendæ ſunt *Indicationes*; nam evenit *interdum* ut id quod *à morbo* indicatum fuit, *tertio*, vel *poſtremo* loco habeatur: at ſi *languet* peſſundata virtus corporis, omnem curam *ut erigatur*, illi adhibebimus, *neglecto* interim *morbo*.

Hæ

Hæ *Indicationes*, prout omnes *in aliquo remedio adhibendo* conſentiunt, ita id aut *validum*, *mediocre*, aut *lene* præſcribi debet. *ſin autem* ex æquo hæc *valens*, illa *imbecillum* poſtulent, *mediocre* offeratur. *At in his* non ſolius numeri, *ſed* præſtantiæ *potiſſimum* habenda eſt ratio.

Caput III.

Quomodo in cognitionem morbi, *ejus* cauſæ, *&* partis affectæ *deveniendum.*

Prima Indicatio curandi, *ab affectu præter naturam* ſumitur. Sed antequam ejus præcepta tradere poſſimus, *rectè exploratus* eſſe debet *affectus præter naturam*, hoc eſt, *morbus*, *cauſa morbi*, & *pars ægra* recte cognita eſſe debent: etenim *ignorato affectu*, omnis curationis ratio, & ſpes tollitur. *finis* enim methodi medendi, eſt apta *curationi* invenire remedia; *ejus autem initium*, morbi cognitio.

Morbum autem, *morbi cauſam*, & *partem affectam* nobis indicabunt *ſymptomata*, hoc eſt, corporis *accidentia* aliqua præter naturam mutata, vel *excrementa* quæ aliam quàm decet ideam præ ſe ferunt, & *actiones læſæ*.

Accidentia plerumque *ægris* notiora eſſe ſolent: *quare* de illis *primo occurſu* ſunt interrogandi: *primoque* de iis quæ *tactu* percipiuntur: & *ilico* rogabimus *ex illis*, num moleſta ſit *prima aliqua* mutata *qualitas*, num *caliditas*, aut *frigus*, *mador* aut *ſqualor* infeſtent. & explorandum num *toti corpori* impreſſa ſit hæc dyſcraſia, an *peculiari alicui parti*. *Accidentia.* *Prima qualitas.*

Ut ſi affirmet æger *flammeum calorem* ſe ſentire *circa os ventriculi*, ſuſpicio erit *calidi affectus* ventriculi: *ſed quia* vicinæ ventriculo *partes* nos fallere poſſunt, & *calidâ intemperie* laborantes, *hîc non ſubſiſtemus*, ſed & alia ſymptomata quæ ſunt *in excrementis*, & *actionibus læſis*, examinanda erunt, num *eandem intemperiem* indicent *ut ſi* nidoroſum ructum, vel ovorum frixorum *exſpiret*, & proſtratus appetitus *langueat*, inexplebili autem bibendi ex deſiderio *laboret*, ac *ſentiat* ſe lædi *rerum calidarum* uſu, *frigidis verò* levari: *indicia hæc* certò loquentur *calidam intemperiem* morbum hunc eſſe. *Exemplum.*

Sin his accedat oris amaror, nauſea, vel vomitus, *ſignificatio*

catio adferetur non ſolam *ſimplicem intemperiem* moleſtam eſſe, ſed & *materiam calidam* in vitio eſſe.

Ita ſi *fervor præter morem* exardeſcat *in hypochondrio dextro*, qui toti corpori *citra febrem* affletur, maximeque *ſqualeant* volæ manuum ac pedum, *certa res erit* hunc *ex hepate* profectum calorem *qui in volis* effloreſcit: quòd ſint *temperatiſſimæ*, quodque venas habeant *confertiſſimas*, eò ſeſe abrumpentes.

Ita & *in aliis intemperiebus* tranſigendum: rogandumque ſemper, num *cauſa aliqua externa* malum impreſſerit: *ut ea quæ* aguntur, aſſumuntur, & admoventur *corpori*.

Secunda qualitas mutata. Tactu percepta. SIN nullum ſignum *in ægro* ſe prodat *ex primis qualitatibus* profectum, indagabimus num *ſecundam qualitatem* mutatam *ſentiat*: num mollitiem *præter morem*, aut duritiem, vel tumorem *percipiat*, & an aſperitate, lenitate, gravitate, levitate, denſitate, raritate *eo in loco* afficiatur, *quo* minimè *ex naturæ lege* decet.

Exemplum. Ut ſi *tumor* adſit, de *magnitudine* & ejus *parvitate* ſolliciti eſſe debemus: & rogandum, *ſit ne* unus an plures: *cum* dolore, *vel ſine* dolore; affatim, *an* ſenſim *magnus evaſerit*; durus & tenſus, *vel* mollis; *cum* pulſu *aut* pulſus expers. Si enim *magnus fuerit* tumor *unicus*, & confertim *enatus* cum dolore, *inflammationem* eſſe ſuſpicabimur. *quare*, ut id exactiùs percipiamus, rogabimus *num* caleat *tumoris locus*, *num* rubeat, renitatur & pulſet: *nam* hæc certò *inflammationes* ſignificationem adferent.

Ita *omnes affectiones*, quæ ſeſe facilè *ſecundis qualitatibus* jungunt, perluſtrandæ ſunt: eodem modo *in primâ qualitate* perpendenda, imò & *in excrementis* examinandis & perluſtrandis *actionibus læſis*, eâdem prudentiâ tranſigendum erit. Nam *ſingula* ita excuſſa, non modò *affectum contra naturam* aperient, verùm & *partem afflictam*, *morboque obſeſſam* palam dabunt: etenim in omni parte, omnia evenire nequeunt.

Doloris ex proprietate. TERTIÒ interrogabimus, num *aliquis dolor* moleſtus ſit *in parte aliquâ*, vel *toto corpore* num ſit fuſus: nam ubi *dolor*, ibi plerumque habitat *morbus*. Dolor *varius* eſt vel ratione *partis dolentis*, aut *materiæ variantis*: & interdum *doloris* idea eſt *ex his utriſque* remixta.

Partium dolores. *Partibus* ſui ſunt dolores; ut *membranis* evenit *punctilis* dolor; quod dilatari nequeant, dicitur & *fodiens* dolor. *nervis tractivus*, ab madoris inopiâ vel copiâ. *membranis*

quæ

quæ carni remiſcentur *lacerativus* eſt familiaris dolor, *in quo* videntur *membranæ* à carne divelli. *craſſis* membris *perforativus* dolor proprius eſt, *qualis* colo ac longanoni inteſtino *evenit*. ægrè *ſentientibus* partibus *gravativus* dolor *moleſtus eſt*, ut hepati, pulmoni, lieni: *quare* rogandum num *pondus* citra has *ſentiant* partes. at arteriis *vicinis locis*, hoc eſt *carnibus*, bellum movet dolor *pulſatilis*: hic cùm *molliter* premitur *locus* doloris, *ille* miteſcit ac demulcetur. *venæ extenſivum* dolorem ſortiuntur. *membranæ* oſſium, *contundentem* & *profundum*: *laxum* habent *carnes*.

Et quæque materia morbifica *peculiarem characterem* doloris præfert, *unde innoteſcit*: nam materia *vehementer* frigida aut calida, *mordentem* dolorem præbet: ut enim *calor* ſolutionis continui *auctor eſt* pandendo & dilatando, ita *frigus* comprimendo. *verùm* illud diſcrimen *notandum*, quòd *mordax* dolor tunc fit *à frigore*, dum in parte *calor* conceptus fuerit qui vehementer *renititur*: ſin nulla adſit obluctatio, *ſtupefactivus* dolor erit; qui *in paralyſim* ſe effundit plerumque. *Materiæ dolores.* *Notandum.*

Materia igitur *frigida* parti impreſſa *frigidæ*, quæ *ſpiritibus* ſpoliata torpet, *ſtupefactivum* dolorem profert, qualis proprius eſt ille *dentium dolor* hæmodia: in reliquis membris, hic *paralyſis futuræ* præludium eſt.

Sicca materia *exaſperantem* dolorem præbet; qualis *in raucedine* animadvertitur, *exaſperata larynge*: dolor *acerrimus* & *ſtimulans*, eſt à *bile*: ſtupet & hebeſcit à *melancholiâ*: ita & à *pituitâ* & *flatu*, niſi vehementer diſtendant.

Aut oritur dolor *materiæ* & *partis* ſimul junctarum ratione: ut *materiæ copia* in loco anguſto concepta, *compreſſivum* dolorem ingerit: *materia autem dura* anguſtis ſpaciis coërcita, *contuſivum* dolorem exhibet, qualis *calculi* eſt dolor. *Flatus*, vel *materiæ copia* muſculorum cavitatibus conceptâ, *extenſivum* dolorem accerſunt. *Materia acris* in loco exactè ſenſu ornato, *ulceroſum* dolorem effingit.

Sin *æger* dicat ſe *nullâ parte* dolere, ſed *toto corpore* fuſum dolorem eſſe, *ſciendum*, hos dolores *à medicis* laſſitudines *vocari*, de quibus prodidit illud oraculum Hippocratis, *Laſſitudines ultrò obortæ* morbos *arguunt*. *Sunt* autem *laſſitudines affectus corporis, in quibus, ſi vel minimum quis moveatur, ſenſio quædam excitatur phlegmonoſa, ulceroſa, vel tenſiva*. duplices ſunt hæ laſſitudines, *laborioſæ*, & *ultrò obortæ*; de his ultimis loquitur Hippocrates. *Laſſitudo.*

 Labo-

Laborioſa enim *eſt, cùm quis ſe ab ocio ad exercitationem transfert:* qualis *in illo adoleſcente* deſcribitur *apud Hippocratem,* qui decumbebat in Mendacii foro.

3. Epid. ſect. 3. *Vltrò* autem *oborta* laſſitudo *triplex eſt,* ulceroſa, tenſiva, & phlegmonoſa.

Vlceroſa ea eſt, quæ ulceris dolorem imitatur: cujus cauſa eſt ſuccus contaminatus, & cruditas; *cacochymiam* vocant.

Tenſiva, quæ corpus tenditur: hujus origo eſt plethora, quæ ex venis, arteriis, ac muſculis *ſanguine* diſtentis moleſtiam præbet.

Phlegmonoſa ortus eſt plethora, uberrimè fœdis ſuccis contaminata.

Ex quibus *morbi ferè omnes* principia ducunt.

Situs doloris. *Situs* doloris, *partis affectæ* etiam eſt index: nam ſi *dolor* inſidet penitùs *dextro hypochondrio*, hepar, non lien: *ſi ſiniſtro*, lien non jecur afficitur. Si *dextri hypochondrii* tumor *per coſtarum extrema* trahatur, ac *ſubjectæ partes* lunæ figuram exprimant; *in jecore* eſt. *ſin circumſcriptus* in ventris *longum* excurrat, *in rectis* conſedit *muſculis* abdominis, dolor *profundus*, & *ſublimis*. Hæc de *ſymptomatum* indiciis, quæ *ſenſu tactus* percipiuntur.

Si *ex his indiciis* in cognitionem *devenire non poterimus* affectus præter naturam & partis ægrotantis, *tum quarto,* num ſit qualitas aliqua, *notanda viſu*, mutata *in corpore* inveſtigabimus.

Viſu perceptæ. *Quare* num color *totius corporis* vel *partis* mutatus ſit explorabimus. *maximè* legitur *humoris* vitium *in facie*: nam effloreſcit *in eâ* luxuriantis ſucci *color*, niſi *ab animi pathemate* aut *ab aëre* reflui fuerint: *hinc* pateſcet *num ſit* hepaticus, ſpleneticus, ictericus, *num* hydropicus. Et an pars *rubeat* ſanguine, *albeſcat* pituita, *lineat* à melancholiâ, vel *num flaveſcat* bile: *num facies* mutata *in charactere*, mole & colore: *num oculi* concavi, *adunci* ungues, nares *acutæ*.

Atque ita *de aliis qualitatibus*, quæ guſtu, auditu & olfactu *percipiuntur*. ſapor enim *amarus* bilem effuſam *in ventriculum* purgatione *egere* ſignificat. Sapor *ſalſus* pituitam

Sapore notata. *ſalſam* denotat.

Ex odore. Ita *indagandum num* odorem *fœdum ſpirantem* ſentiat *ex toto corpore*, cum lotus *ſudore* madet: *vel parte*, ut acidus *à ventriculo* ſi ſentiatur *nidor*, ejus cruditate aut

ſple-

ſplenis affectum *denotat*; & *ſi Paulo* credimus, *in pueris* vermium *præſentiam*, modò *reliqua ſigna* conſentiant.

SI nullum ſymptoma *eluceat* in mutatâ qualitate, *ad ſecundum genus* ſymptomatum *deveniemus*, ac interrogabimus *de excrementis*: num ſolemnis ac conſueta *vacuatio aliqua* ſit ſuppreſſa, ſive *urina*, ſive *alvi fæces*, aut *fluxus menſtrui*, vel fluere ſuetæ *hæmorrhoides*, ac *muccus narium*, & num *ſudor ſolemnis* ſtagnet. *Excrementa.*

Sin aliquid *præter naturæ legem* efferatur *quod excerni non conſuevit*, erit ejus examinanda *ſubſtantia*, num ſit *ſanguine* commaculata, num *pure* ac *tabo* fœdata, an *caruncula, membrana, adeps*; nam pars *corporis* excreta *ulcus* denotat: *num* urina, chylus, bilis, pituita, melancholia, ſaliva, ſudor, lachrymæ, ſemen. *Cartilago* tuſſi rejecta *arteriam*; caruncula *in urinis, renes*; ramentum *in alvi fæcibus* tenue, *inteſtina ſuperiora*; craſſum, *longanonem* exulcerari *demonſtrant*. *Subſtantia.*

Deinde cogitandum *quanam qualitate* ſint imbuta, ut *colore, figurâ, aſpredine*: *hæc enim unà* partem prodent *morbo* affectam: *cùm excrementum* ſemper ideam gerat *partis* unde dimanavit. *Qualitas.*

Deinde *quâ copiâ* efferatur *excrementum*, perpendendum, num *immodicè* effluat: *Quantitas.*

Et *quo tempore* elabatur; ut ſi *ſtatis periodis* fluere aſſueta *excrementa* (ut menſes) *continuò* efferantur. *Tempus.*

Excernendi præterea *modus* obſervandus excrementorum, ut *ex vulnere* ſanguis *quaſi ſaltu* proſiliens, *apertam arteriam* denotat: *Ita num* vomitu, tuſſi, ſcreatu *ejiceatur* excrementum. Et *portio* partis ſi *ſolitaria* efferatur, *è proximis ſedibus* dimanare *ſignificatio* adfertur: quod ſi *exactè permixta* fuerint, *ex remotis* elabi *indicium* erit. *Modus excernendi.*

Ut ſi paucus ſanguis *mucco* mixtus *per ſedem* excludatur, *cum frequenti deſiderio* dejiciendi, *à longanone* erit: *ſin abſque crebrâ* deſidendi cupiditate, *ſed cum dolore*, non *exactè* excretis *remixtus* effundatur, & *mox à dolore* excernat, & *dolor* ab oſſe pubis *ſurſum* per latera *repat*, ad ventriculi regionem *in colo* ulcus eſſe *argumento* erit. *nam* plenitudo, *ſine dolore* erumpit.

Quòd ſi ſanguis *exactè* fæcibus *commixtus* fuerit, & *dolor* circa umbilicum *fatiget*, nec *mox à dolore* ſecedat, *ulcus* impreſſum eſſe *ſuperioribus inteſtinis* indicabit,

Ita *vulnus* cùm venter *excepit*, effluvii modus *partem vulneratam* loquetur; *nam ſi* cum ſanguine *chylus* efferatur, *pertuſus ventriculus* erit: *ſin* flaveſcat *chylus*, jejunum inteſtinum *vulnus* habet: quod ſi *fæces* reddat, *inteſtini craſſi læſi* indicium erit.

Itaque ut *morbus*, ita & *pars* ex morbo laborans *ab excrementis* elucet: *aliæ* ſiquidem partes *aliis* gignendis coacervandiſque extrementis *dicatæ ſunt*: renes & veſica *calculo*; inteſtina *lumbricis* fatigantur. *Optimè* hæc obſervant *ægri* ac referunt, cùm *his* terreantur.

Excrementa *autem cuncta* quæ ex corpore manant, *vel ſunt portiones quædam affectæ ſedis*, ut caruncula in urinâ à læſis renibus: *vel ſunt adhæreſcentia parti*, ut adeps: *vel talia quæ pars amplectitur*, ut veſica urinam.

Actio læſa. Si ex his indiciis in *morbi* ejuſque *cauſæ* & *partis affectæ* cognitionem non devenerimus, *ad tertium genus* ſymptomatum nos vertemus: quare *de actionibus læſis* rogandi erunt, de *animalibus* functionibus, *vitalibus*, & *naturalibus*.

Animalis. De *animalibus*, num *ſenſus* vel *motus* ſtupeſcat: deinde num *aliqua princeps facultas* officium non faciat: num labefactata ſit *imaginatio, cogitatio*, vel *memoria*. De his omnibus exequiremus num ſint tantùm *imminutæ*, an *depravatæ*, aut omninò *ablatæ*. Quare omnium partium *uſum* exploratum habere debemus: nam *hunc* edunt, *dum* ex lege naturæ ſunt *temperatæ, formatæ*; & nec *numero, mole*, vel *ſitu* in vitio.

Cùm verò *plura inſtrumenta* ad eandem actionem edendam conveniunt, explorabimus *vitii magnitudinem*, & num *ab omnibus illis partibus* enatum fuerit vitium, vel *à quibuſdam*, ut ſi non mingat quis; videndum, num *à veſicâ*, vel ejus *à reſoluto nervo*, vel *à renibus* id vitium obnatum fuerit.

Cõfuſa ſymptomata. Si igitur *plurima ſymptomata* congruant in *unius partis, morbi*, vel *cauſæ morbificæ* ſignificationem, *firma hæc erunt*: ſin diffident, ad *alterius partis* inveſtigationem divertendum, dum *omnium ſymptomatum* teſtimoniis, *talem partem affectam* eſſe exploratum fuerit, *eâdem ratione* in morbi & morbificæ cauſæ *inquiſitione* tranſigendum.

In *confuſis* itaque ſymptomatis (ubi vulgus *novum morbum* ſtupet) cùm *multa* & *varia* ſymptomata ſeſe exhibeant (ut fit *ſedibus in vicinis*, ac *eiſdem uſibus* dicatis) *ſingulorum* naturis perpenſis, *quotquot* conſpirant in *ejuſdem*

partis

partis ſignificationem, *ſeorſum* conſtituenda ſunt: ut ſcire poſſimus, *quot partes* affectæ ſint *primariò*.

Interdum *magna obſcuritas* in ſymptomatis eſt, ubi *ſymptomata ferociâ*, quædam *minora* ſecum trahunt *ſymptomata*: ut ſi quis *cottidie* puris ſynceri *ſelibram* ter quatérve *excernat*. interdum *fæcibus*, remixtum pus, *nec dolor* unquam fatigat, *nec ſitis* premit, nec fatiſcit *appetentia*, *non febris valida*, ſed ignava, *nec ſolita munia* cogitur intermittere æger; *id unde emanat?* ex abſceſſu, *rupto meſenterio*. Non enim à ventriculo aut inteſtinis, *quæ doloris expertia non forent*. non ex renibus ac veſicâ, *quæ ad urinas abirent*: non jecore aut liene, *ubi ſine febre, ſiti, & jactatione non hærerent*: Igitur in Meſenterii regione, parte ignobili, *conſedit* hujus morbi *focus*.

Num per ſe vel per conſenſum laboret pars.

PARTE itaque affectâ deprehensâ, *ex læsâ actione, excrementis, dolore, & qualitate mutatâ*, videndum, num illa pars laboret *per ſe*, vel ex alterius partis *conſenſu*.

Deuteropathia.

Cùm *conſenſu* affligitur pars, *δευτεροπάθεια ab* Hippocrate dicitur: quæ illi fit duobus modis; uno, *per Sympathiam, id eſt, per contagionem, vel ut Plinius interpretatur, per concordiam*: altero, *per Diadoſin, id eſt, per communicationem* materiæ morboſæ & morbi.

Per *Sympathiam* tribus modis quid afficitur, *generis* ſimilitudine, *operis* ſocietate, & *vaſorum* communione.

Generis ſimilitudine fit vomitus bilioſus, *vulnerato capite*: quia menynx detecta, aërique expoſita, & ab ipſo immutata, *trahit in conſenſum ſuæ affectionis* omnes membranas. ita pulſo *in teſtitudine* nervo, & alter movetur.

Operis ſocietate, ut in brachio ſi *os* rumpatur, vel *muſculus* ſecetur, vel *nervus* contrahatur, *reliquæ* brachii *partes* ſuo munere ſpoliantur.

Vaſorum communione, ut in fracturâ calcis, apud *Hippocratem* libro ſecundo *De fracturis*, aphoriſmo decimoſexto: quòd illa, *ſine contuſione* cutis aut carnis *fieri nequit*, (eò quòd fiat tantùm caſu) unde *chorda maxima* trium muſculorum *ſuræ* convellitur, & *per venam* & *arteriam inſignem*, transfunditur *materia* in cor, *unde* febris: & *poſtremò*, per nervum *in cerebro* fit delirium.

Deuteropathia per Diadoſin, fit duobus modis; uno, *lege Critica*: altero, *Symptomaticos*.

Criticè, ut cùm *materia* pulmonibus concepta, *in teſtes* vel *in crura* decumbit.

Symptomaticè fluit *materia*, cùm *ex cruribus* ad pulmones viam affectat; hæc *Palindrome*, propriè *Metaſtaſis* dicitur.

Metaſtaſis. Hoc enim *differt* metaſtaſis à diadoſi, *quod* metaſtaſis *ſemper ferè* ab Hippocrate *in malam partem* accipitur: *ſemel tamen in bonam*, quinto Aphoriſmorum, ſeptimo. nam *Metaſtaſis eſt* mutatio *morbi in morbum*, per tranſlationem *materiæ morbificæ*, à parte ignobiliori *ad nobiliorem*: ab exteriore *ad interiorem*: *à parte* quæ continetur, *in eam* quæ continet. *Diadoſis.* *Diadoſis verò*, cùm ſit tranſlatio *à parte nobiliore* ad ignobiliorem: *à ſuperiore* ad inferiorem: *à* continente *in eam* quæ continetur: *ab interiore* ad exteriorem.

Et cùm *multæ ſedes* affectæ ſunt, explorandum erit, num *una* alteri *affectionem* importet, hoc eſt, num *ejus morbi* cauſa ſit: *id elucet ex* primo morbo *prehenſâ parte*; & ex eo, quòd *grave ſymptoma* poſteriori *incommodarit*: id trifariam fit; *partium ſocietate*, *ſitu*, & *robore*: ut cùm *ventriculo* refecto diſtentoque nidoribus, *caput* hos excipit, ac dolet *à ventriculo*.

Nota cùm ex ſympathiâ laborat pars. Hæc ita animadvertuntur: nam *cùm pars* primario affectu *laborat*, *affectio nihil intermittit*, nec increſcente *alterius partis affectu* augetur, *ſed quovis alio miteſcente* perſeverat: ac illi *accommodata præſidia* conferunt.

Mox *ipſam partem* examina, ſi quid extra *naturæ* lineam abierit, quod *ad illam* pertinet deprehendas: ut *intemperiem*, *tumorem*, *colorem*. Si nil tale eluceat, *alia pars* crimen habebit. Nam ſi *ex aliâ parte* morbum accipit, *cuncta* contrario modo eveniunt.

Præterea illud *ad ſuſpicionem* facit, ex *aliâ parte* tranſlatum malum eſſe, quòd *ei vicina pars* laborarit, & *eidem uſui* inſerviens: *vel quòd* maximâ *inter ſe* ſocietate jungantur, ob *vaſorum* communionem, aut *generis* ſimilitudinem.

Concordiâ cùm laborat, triplus obſervatione innoteſcit. *Sympathiâ* itaque *alterius partis*, impreſſum malum eſſe, *triplici* ferè *ratione* agnoſcimus.

Primo, cùm ex aliâ parte ſive *vapor*, ſive *materia* effertur, quæ jamjam *morbum* excitat.

Secundò, quando *materia* quæ *aliunde* fluere conſueverat, intercipitur.

Tertiò, cùm *aditu* prohibetur *facultas*.

Obſervanda. *Quatuor* autem in his interrogationibus, *cùm* ab ægro *ſymptomata* exquirimus, *obſervabimus*.

Primò,

Primò, ut proficiſcatur *inquiſitio* de illo ſymptomate, quod *ægro* aut *aſtantibus* notius eſſe exiſtimabimus.

Secundò, ut incipiamus *interrogationem* ab eo, quod, *ratione* præſentis temporis, regionis, ætatis, & temperiei, *ſuſpicabimus*, quàm maximè moleſtum eſſe.

Tertiò, ut ab illo, cujus, *præteriti temporis* conſtitutio & *rerum aliarum* conditio, *ſuſpicionem* nobis injicit.

Quartò, ut ſi *primo* morbo laborârit aliquo, nos vel de *eodem* morbo, aut *alio* ei cognato ſuſpicionem induemus. Quare nihil non agemus ut *morbi* ejusque *cauſæ*, & *partis* in cognitionem deveniamus.

Quod ſi ne his quidem ſubſidiis *rerum contra naturam*, accuratè *horum natura* nobis comperta fuerit, *non quieſcendum*, ſed & res nobis annatas (quas *naturales* vocant) & *non naturales* (ita non annatas nobis vocant, *ſine quibus* tamen vita non perſeverat) in *inſignia* & *notas* evocabimus. *Alia notanda.*

Propterea *inter nativas res*, corporis *habitum* & *temperiem* examinabimus: etenim hæc *jecoris* ac *cordis* naturam ferè imitantur: *cuncti enim muſculi* è jecore *alimentum*, è corde *calorem* & *ſpiritum* ſumunt, & *ex his* quodammodo conſtant. *Temperamentum.*

Temperamenti autem *notæ* interdum fallitur, ob *aſcititiam temperiem*: ut qui *naturâ graciles*, in ocii umbrâ ac uberrimo victu *craſſeſcunt*. tunc *parentum temperies* conſulenda, *quâ prædiii eſſent* cùm generarent, & *quibus de partibus* & *morbis* querela illis fuerit: *ita conſpectior erit* prolis omnis natura, & quas partes imbecillas, quibusque *cumulandis humoribus* aptas ſortiti fuerint, *deprehendemus*. Etenim *parentum ſemina* (quæ ex *partibus omnibus* dimanant) atque *prægnantis victus*, principum partium & totius corporis *naturam* conſtituunt. *Parentes.*

Temperamentum animadvertimus *ex pulſu, animi moribus, calore, colore, reſpiratione, mole, pilo, habitu corporis*. Faciei *ex colore*: nam in facie *abundans* in corpore *ſuccus* effloreſcit *inſtar florum*, præſertim ſi *humores* non frigore aut triſtitiâ *in altum* compulſi ſint, nec *in cutem* violentiùs irruerunt *ab æſtu* & *irâ*. *Color.*

Nam *faciei* cutis, cùm minimè *à carne* divulſa ſit, ſitque extima *carnis* pars exſiccata, ſi quod *animi pathema* premat, *quot* animi inde motus, *tot* commutationes eorum *in facie* eluceſcent. *Faciei.*

Ita *in ictero* primò *facies* flaveſcit: ſin *pulmones* inflam-

ſlammentur, rubet: *ſi elephantiacus fuerit*, livet: *cùm* lien & jecur *obſtructione* tentantur, *faciei* cutis *obſcuro colore* marceſcit: *in tabe*, cadaveroſa *evadit*: quare & corporis *temperiem* explicat.

Oculi. Maximè autem *corporis* res elucent in *Oculis*, qui *humoribus* mollibus repleti ac *ſpiritibus*, facilè injurias quaslibet *corporis* exprimunt: *cùm* levem ob cauſam *exhauriri* eorum poterit pars, *tum* quòd iterum *ſuccis* & *ſpiritibus* rigati oculi, *lætiorem* corporis *ſtatum*, vivido ſplendore, *teſtari poſſunt*. Quare *oculus* qualis *fuerit*, tale *totum erit corpus*.

Animi mores. Quin & *animi mores* in apertum proferunt *quonam temperamento* corpus præditum ſit. *morum* certè obſervatio ſæpe *morbos* detegit, *aliis ſignis* incomprehenſos. *Sub longâ inediâ* maximè conſpicui fiunt *mores*, cùm ſuccus *impermiſtus* exſultat, qui in *cujuſque* peculiari naturâ *redundare* conſuevit: tunc enim nondum *alimenti benignitate* repreſſus, ſincerè *ſuos mores* proferre ſolet.

Quare, cùm *morum* quædam ſemina *nobis* inſerantur *à nativitate*, illa primordiis *naturæ* conſentanea erunt. Primordia *naturæ* ſunt temperamentum, & *præſtantior ea vis* quæ nos conformavit; *quæ tamen* ſine moderatione certâ *corporis*, ſuum officium facere nequit.

Res non naturales. Inſomnia. His *adde*, ut rectè temperamentum innoteſcat, *quæ aguntur, admoventur, & ſumuntur.* Quin & INSOMNIA *temperiem* corporis explicant: ut enim *deliria* conſtitutioni corporis *conſentanea* homines invadunt, ita & *ſomnia varia* ludunt; ut tacita *corporis* fuerit temperies: & quicquid *corpus* vehementer premit, quandam de ſe *animo* imaginem exhibet, & *inſomnium* facit. & *ex animi pathematis*, irâ, mærore, gaudio.

Quare, ut breviter dicam, noſcetur *temperies* ac *immoderatio* corporis ex *Ætate*, *Aëre* quo fruimur, *qualis* ille ſit *in ſubſtantiâ*, quâ *qualitate* imbutus ex regionis *ſitu*, anni *tempore*, & cæli *ſtatu*: ex *Ciborum copiâ*, & *Inediâ*: ex *Vitæ genere*, in victu, ſtudiis, & exercitiis: ex *Vacuandorum ſuppreſſione*: ex *Prægreſſorum morborum conditione*: ex *Iuvantibus* & *Lædentibus*: nam hæc *affectum*, & unà *ejus ſedem* monſtrant: ex *Somno* & *Vigilia*, quin *ex morbis* jam tunc graſſantibus.

Hæc itaque illa ſymbola ſunt, *ex quibus* in morbi cauſæque ejus, ac partis laborantis *cognitionem devenimus*: ſine quâ, *accommodata remedia* præſcribi nequeunt.

Quare

Quare negocioſum cùm ſit exactè *morbum* ejusque *cauſam* pernoſcere, nihil à diligentiâ inquirendi remittere debemus. *Difficultas noſcendi.*

Quantum enim *obſcuritatis* pullulantes ac herbeſcentes *morbi* habent: non malè quis *herbis* primùm jam erumpentibus ſimiles dicat, quæ non niſi *ab exercitatiſſimis* agnoſci poſſunt: pauci enim *lactucas* à betis emicantibus diſcernere queunt, Ita, quàm plurimi *morbi ineuntes*, ſimiles ſunt: ex materiæ *cognatione*, partiumque *vicinitate*, vel *conſenſu* eandem faciem gerentes: & *morborum remixtio*, plurima obſcurat: & *varia* eorum per tempora *mutatio*.

Quandoquidem qui morbus *primo pede* bilioſus apparebat, *tandem* in pituitam reſidet; *evictâ* aut *evacuatâ* bile, *reſtibili* pituitâ: *ut* enim erumpentes herbæ *aliam* foliorum ideam gerunt, *aliam* cùm in caulem ſurgunt; *eodem modo*, jam provecti morbi *alium characterem* exprimunt, quàm cùm nuper naſcerentur: *ita* ſanguineæ febres *vertuntur* in bilioſas: arthritis bilioſa *tandem* pituiteſcit.

Et *ſyndrome* ſignorum, quæ *à morbo*, & *parte affectâ* accipiuntur, ſi jungatur, ideam *morbi* deſcribet, ut *Pleuritidem, Anginam*.

Quare exploratæ ſint, cunctæ *morborum* cauſæ, *internæ*, & *externæ*: notenturque *quæ præceſſere* ex iis quæ *morbos* inferre ſolebant: & quæ *cauſæ* quos *morbos* parere ſoleant: & an cum *hoc morbo*, ejus cauſæ *effectus* reſpondeat: an illud urgens ſymptoma, *hujus morbi* ſit & partis: an non *ad vicinum morbum* pertineat, & meliùs *ex illius pharetrâ* profectum eſſe dici poſſit: nam ſat *citò*, ſi ſat *benè*.

Observatio.

Symptomata *partium* propria promptiſſimè *ægram partem* aperiunt: ut *cibi* faſtidium, *ſtomachi* languorum loquitur: *ſanguis* per ſedem excretus qui ideam gerit *aquæ*, in quâ *recens mactata caro* lota fuit, *hepar imbelle* indigitat. *In partis inveſtig.*

Sed ne fruſtrà ſimus, his *non ilicò* ſtandum, ſed *alia ſigna* jungenda; ut ſi quis ægrè *ſpiritum* trahens, *rubedine maxillarum* tingatur, & *ſpumoſa* expectorârit, hunc *inflammatos pulmones* habere affirmabimus: Non igitur *genarum* ſoli *rubori* fidimus; nam *ille* ex naturâ *quibuſdam* effloreſcit; aut *criſis futuræ* prodromos eſſe poterit.

Ita *in hepaticâ excretione* jam dictâ, exploramus num *ab*

hæmor-

hæmorrhoïdibus effundatur; id, ex *tumore* & *gravitate* hepatis, *colore* faciei, & ex *ſubditâ glande*.

In inveſtig. cauſa morbi. In *morbi cauſâ* agnoſcendâ proderit noviſſe, *quænam pars* corporis *in partem* jam morbo *preſſam* excrementa ſua *evomere ſoleat*: & quiſnam ſuccus *in eâ*, & *toto corpore* luxuriare ſoleat: *nam hinc* perenni quodam fluxu *rigatur* ægra pars. *Notas* prævalentis ſucci *uberrimè demonſtravit* Fernelius, *libro ſecundo* de Signis, *capite* ab XI, uſque ad finem ejus libri.

In morbi inveſtigatione. *In morbi* inquiſitione luſtrabimus *morborum cauſas*, quæ *intus* ſunt, & *foris*: quænam *præceſſerint* ex iis quæ *morbos* evocare ſolebant; ut *aër*, vitæ *ratio*: & notabimus, quænam *cauſæ* quos *morbos* excitare ſoleant; & num hic *morbus* tali *cauſæ* reſpondeat: *juvantia* & *lædentia* animadvertemus: & quænam *morborum* genera *populatim* ſeſe effuderint.

Interdum & *ex uno* ſymptomate *aliud* agnoſcimus, ita *unus* morbus *alterum* aperit: ut ſi *corpus tabeſcat*, indicio erit *hæc macies* interclusam eſſe viam *alimento*; clauditur, *ab infarctu* gibbarum partium hepatis: *hunc infarctum* dignoſcemus ex *hepatis* labore ac gravedine, *quam* ſubit *in ſecundâ coctione*, cùm traducendum eſt *alimentum* per hepatis *venulas*. Ita *analyſis* patefacit *affectus*.

Præterea *naturæ loci affecti* interdum *morbum* aperit: quòd *cuique parti* ſint *peculiares* morbi, ut nec *pulmo* nec *ſyndeſmus* dolet: *crurium* maxima duricies eſt *in ſcorbuto*: lumbricis *fatigantur inteſtina*: renes & veſica *calculo*.

Ita facile *notatu* eſt, hæc nobis *enarrata ſigna*, æqualem *ubique* vim non habere. *Excrementa* enim, & his magis *dolores*, certò *partem afflictam* monſtrant.

CAPUT IV.

An morbus ſit curabilis.

MORBO *itaque*, cauſa morbi, ejusque exploratâ naturâ, ſpeciebus & differentiis, & parte morbo obſeſſa cognita, & num *primariò* aut *ſecundariò* laboret cùm exploratum fuerit; & num *per ſe* aut *per aliud*; ilico animum convertemus *ad prognoſin*: num ille *talis affectus* morbificus *curari* poſſit: fruſtra enim *de curatione* tranſigemus, ſi illa inanis futura fuerit. Si *curari* non poſſit, *à promiſſis* abſtinendum; nec temerè, cujus poſtea pœniteat, com-

committendum: *οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν*, inquit Epicharmides, *χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.* non igitur *generoſo remedio ullo* utamur *in his* ad infamiam, ſin *curationem* admittat, *ea* erit aggredienda.

Sed *quibus ſymbolis* in cognitionem veniemus quòd *curam* non abnuat? id *duorum* ſubſidio elucebit, *experientiæ* & *judicii.*

Experientia tradi monimentis nequit, *uſu* tantùm comparatur: *ratio* itaque ſola nos juvabit.

Iudicium ingenioſè *eventum* colligit, *ſumtis indiciis* à morbo, ab ægro, tum à parte affectâ.

Judicium, *ex morbo* intelligit *num curari poſſit*; cùm ejus confert *ſpeciem ac eſſentiam*, *morem*, & *magnitudinem*, ad ægri vires: *nam metitur hæc* cum robore *languentium.* etenim ſenes *thoracis morbis* facilè enecantur; *latera enim imbecilliora* ſenum, *expectorationi* non ſufficiunt: *ita* ardentibus ex febribus *ſenes* abripiuntur; quòd *immanitatem cauſæ* ſignificent, *ex quâ* tam frigidum corpus *exardeſcit*: eſt enim *magnus affectus* triplici de causâ, *ob partis affectæ* præſtantiam, *affectus* magnitudinem, & cacoëthiam. *Morbus.*

Ex viribus judicium etiam *prænotionem* captat. Hæc autem elucent *ex facultatibus*, *excrementis*, & *qualitatibus mutatis*. *Ex his* cùm intellexerimus *ægri vires*, eas *cum morbi viribus* committemus. Et ſi animadverterimus *vires* ægrorum *morbum* ferre poſſe uſque ad *morbi decurſum*, ægrum *curari poſſe* putabimus: *ſin minùs*, contra. *Vires.*

Excrementa ſunt urina, alvi dejectio, ſputum, *quod è naribus labitur*, vomitu excretum, ſudor: *in his* cruditas, & coctio. *Vaſorum* morbos indicabit *urina*: thoracis & pulmonis, *expectoratum*: ventriculi, inteſtinorum: hepatis & lienis, *alvi dejectio* & *vomitus*. *Excrementa.*

Ex parte malè affectâ colligit *judicium* eventum *morbi*; ægrotat enim vel *nobilis*, vel *ignobilis* pars. *Pars affecta.*

Pars *nobilis* periculosè ægrotat: *ejus enim officio* carere vita nequit: vel ſi *uſus ejus* neceſſarius vitæ eſt, *periculi* res plena erit.

Ignobilis pars *interdum* & ſuam difficultatem habet: cùm remedium *intùs* ſumptum vel *foris* admotum *integris viribus* eò pervenire nequit: ut qui *ex lapide* renum vel veſicæ *laborant*.

Quare res ægrorum hac ſerie examinabimus; *primò* rectè explorabitur *vis morbi*: *dein pars affecta* ob oculos ſit: *Series.*

ultimo

ultimo vires metiemur. Si itaque omnia conſpirant in *ſalutem* vel *perniciem* ægri, certa erunt præſagia.

Facultas. Si *vitali* facultati benè ſit.

At *animales* cottidie fatiſcant.

Naturales verò continuò in melius provehantur.

Tunc accuratè perpendendum, *ad quas functiones* maximè *hæc læſio* ſpectet: nam in quâ *facultatum* parte *morbus* hæſit, ab hac potiſſimum *judicium* pendet.

Vitalis tamen facultas *primarium locum* obtinet: *nec deſperandum* dum illa ſuo robore fruitur; *nec temerè ſperandum* ubi illa peſſundatur.

Quare perpende num *actio* ſit abolita, diminuta, vel depravata. *Num pejus* ſeſe habuerint *quàm nunc*, indagandum: *aut* num erigat ſe *in melius*, hoc eſt, qualis *fuerit* & qualis *jam ſit* morbi ſtatus, cogitandum.

Præterea, num *corpus* & *humor* longè à genuino ſtatu *receſſerint*, examinandum. An *die critico* judicium *ineat*: nam nihil *rectè judicatur* quod *prius indicatum* non fuit. *In juvene* nunquam deſperandum: *in ſene* nunquam fidendum.

Hippocrates multa *ſigna* prodidit ducta *ab ægro*, *viribus*, *morbis*, & *partibus*: maximè in nobiliſſimis illis tribus *Prognoſticôn* libris, in quos contulit imo jam ſenio confectus ea quæ *uſu* didiciſſet in *Græciâ*, *Lybiâ*, & *Scythiâ* firma eſſe: & *Galenus* libris *de Criſibus* prolixè hiſtoriam *omnium eventuum* proſecutus eſt.

Ad ſpeciem & ad tempus. *Illud obſervabile, ut notemus ſigna præteritæ ſanitatis, & præſentis ægritudinis: ut ſciamus quantum receſſerit à naturâ priſtinâ.*

Præterea illud rectè notetur, *quòd ſigna apparentia ad ſpeciem criſis, incerta & calamitoſa ſunt, niſi præceſſerint ſigna ad tempus:* Nihil enim rectè fit, quod antè ſignificatum non fuit ſignis apparentibus ad tempus criſeôs, hoc eſt, *ſigna pepaſmi debent præcedere criſim:* & illa *ſigna ad* tempus, debent priùs apparere quàm *ſigna perturbationis criticæ*. Quæ niſi præceſſerint, dicetur *excretio* ſymptomatica, & non critica. Sit itaque rata hæc Prognôſis: *τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥᾳστωνήσαντα, θάνατον σημαίνει*, id eſt, *pernicioſa mala, quorum ſine ſignis levatio eſt, mortem ſubeſſe oſtendunt.*

Sed lubet hîc, ob inſignem *præſagæ ſcientiæ* utilitatem, aliquantulum prolixiùs abire, & emiſſum equum iterum ad carceres revocare; nunquam enim ſatis dicitur, quod nun-

nunquam ſatis diſcitur. Profectò quod Iſocrates de viro bono, nos rectè de Medico, * ὅτι τὸν χρηστὸν ἰατρὸν, δεῖ τῶν μὲν προγεγενημένων μεμνῆσθαι, τὰ δὲ ἐν ἑστῶτα πράττειν, περὶ δὲ τῶν μελλόντων φυλάττεσθαι. Quid enim divinius quàm pulcherrimis his ſymbolis *notare* poſſe, num *ægrum*, qui acerrimis malis *conflictatur*, læta excipiet victoria, *contra omnium ſpem*, aut mors inſperata: aut *ſaltem* ſi eventuum ideam hiſtoriamque *morbi* peragendam *prænunciaveris*?

** Hoc eſt, quod frugi Medico cōveniat anteactorum meminiſſe præſentia verò agere, de futuris autem cavere.*

Quin *medicationi* verè hæc patrocinantur: & *diætæ rationem* ſuis gubernaculis ducunt. & *fidem medicam* ægro afferunt, adeò ut lubenter *juſſis medici* pareant, quod *ad ſalutem* plurimum valet, & *medicum ipſum* ab ignorantiæ & malitiei calumniâ vindicat. *Quod* brevi hoc filo, quod jam texo, me adumbraturum confido. *Vſus.*

Primùm perluſtrandum erit num ad *ſalutem vel mortem* morbus ſit excurſurus. *Alia ratio.*

Si *ad ſalutem, quando, & quo modo*, hoc eſt, num criſi vel longâ die eo defungetur.

Sin *ad mortem*, quo mortis *charactere, quóve tempore* abiturus ſit.

Hæc eniteſcent ex *morbi naturâ*, & *corpore* quod morbo eſt implicitum.

Qui *morbi naturæ* potentiâ aut artis vi *evinci poſſunt*, hos fæliciter hiſtoriam ſuam abſolvere poſſe *ſpes eſt*: ſin minùs, in anguſto *ſpes erit*. nam tunc *ſalus vitæ* in promptu eſt, ſimulatque *naturâ triumphârit* de morbo: ſicut *mors* in propinquo, *triumphatâ naturâ*. *Qui curabiles aut non.*

Sed eam de morbo *triumphaturam* indicio ſunt, cùm iis *explendeſcit* commodis quæ *pugnant* cum morbo, *vitamque ipſam* tuentur ac ſuſtinent: *nam hinc veniunt* pepaſmi & criſes.

Sed undenam hæc certa *ſpes*, aut mox futura *calamitas* nobis elucebit? ex indiciis certis. *Vnde noſcatur.*

Unde illa petam? *ex morbi eſſentiâ*, hoc eſt, ex naturâ morbi, ejus generibus, differentiis, proprietatibus, ſymptomatis, cauſis *unde enatus fuit*, & partibus *quas occupat*: hæc enim *eſſentiæ* nomine comprehendimus. *Ex morbi eſſentia.*

Vt itaque hæc magna & immania fuerint, maligna, aſſidua, utque eorum conſociatio, inæqualitas, & motuum ductus compos ordinis, vel ſeriei expers: *vel ſi, è diverſo*, cuncta fuerint *mitiora*, ita vel *ad ſalutem*, aut *ad interitum* apparebunt.

Morbi eſſentia. Primùm itaque exploretur *morbi* eſſentia, *ex cujuſque morbi naturâ, in genere, ſpecie, proprietatibus.*

Magnus. *Vt magnitudine* (eſt enim magnus morbus *ſuâ naturâ*, ut inflammatio: vel *cauſæ immanitate*, ut orgaſmo, ſi efferа fuerit: aut *ſymptomatum vehementiâ*, ut juvenes faciliùs *à parotidibus* intereunt quàm ſenes, ob *doloris* atrocitatem) *& more, motu,* (nam hic *ex ſymptomatis* eniteſcit) *parte affectâ, & humoris dominatis:* cùm ille *morbi* fuerit *cauſa.*

I. *Morbi ſpecies.* SPECIEM morbi quæ *peculiaria* ei ſunt *ſymptomata* aperient, ut *motus* & *ſenſuum* privatio *apoplexiam* indicant. ita *reliqua* ſymptomata interdum, ut *firmior* notatio fiat *ſpeciei*, in judicium vocanda: *ut quæ* à qualitate mutatâ, & excrementis fuſis aut ſuppreſſis *ducuntur*: ita *idea* paroxyſmorum, *natura* ægri, & *cauſæ* quæ *à foris* ſunt.

II. Magnitudo morbi. *Specie* morbi perveſtigatâ, ejus *proprietates*, ut MAGNITUDINEM perluſtrabimus. *Morbus* eſt magnus *vel ſuâ vi, ut* jam diximus, *vel relatus ad vires* titubantes.

Quòd *ſua vi* magnus ſit, dicet *ſymptomatum* hujus morbi ſpeciei peculiarium *magnitudo:* ut, magna erit *illa apoplexia*, in quâ *nulla* ampliùs elucet *ſenſus* & *motus* vivacitas.

Ad vires relata magnus. Sed evenit, ut *non grande* onus *leves* premat vires: *idem* uſui venit *proſtratis viribus*, cùm tenuis *etiam incumbit* morbus: *nam* vires *ab eo* triumphatæ *premuntur.* undenam *virium res* eluceant mox, ubi de corpore *morbo* implicito, dicemus.

III. Morbi mos. His deprehenſis, *ad morbi morem* nos vertemus, (nam is etiam ad *proprietatem morbi* ſpectat,) ac indagabimus *num ſit morbus boni vel mali moris*, nam is benignâ facie *interdum* furtimque *vitæ* inſidiatur, *tegens* aliquantiſper *ſuam ferociam*; ut morſus *à rabido cane*, & bubo *venereus* aut *peſtilens* evaneſcens intùs. ſed *epiphænomena ſigna* tandem horuin fraudem aperiunt: nam illa, ut *criſes futuras*, ita & *morbi morem* notant.

IV. Motus. Hinc veniemus ad morbi MOTUM: qui *ſymptomatis* ſe prodit. *ſunt enim* morbi quidam *motu veloces*, ut morbi acuti & peracuti, qui *celeriter, continuò, & vehementer* moventur: alii ſunt *tardi motu*, ut diuturni morbi. ita ſunt *conſtantes* vel *inconſtantes*, *æquales* vel *inæquales* motu.

Morbi vigor ſummus unde innoteſcat. *Metam motus* definit *ſummus morbi vigor:* cum ſignificat *morbi ſpecies*, ut illæ morborum *ſpecies* quæ *à bile* enatæ fuere, *facilè* in vigorem ſe *erigunt, cunctantiùs* quæ *à melancholiâ.*

Paro-

Paroxyſmorum *viciſſitudines* etiam hoc monſtrabunt: ut *ſi inſurgant* vehementiùs, prolixiùs, tædioſiusque *fatigent*, velocis motus *argumenta* erunt.

Sin diu paroxyſmi *eodem* ſe trahant *ductu*, tardi motus *indicium* erit, idem de cujuſque paroxyſmi parte dictum puta.

Si morbus *periodorum expers* ſit, *ejus auctio* motum illuſtrem reddet: *auctio* ex ſignis pathognomonicis & epiphænomenis *ſe in conſpectum dabit*.

Æqualiter aut inæqualiter *moventur* morbi, nam interdum *ſuum impetum* remittunt.

Conſtanter, qui non temerè, ſed jure ſe in *aliam faciem* transferunt, per ſeriatim factam *ſuorum temporum* decurſionem, & non ſubſultim, ita ut *modò* augeantur, *modò* temerè remittantur; quod *ſymptomatum mutatio* declarabit.

Quare *in Motu* notabimus num *celeriter*, *æqualiter* ac *ordine quodam*, & num *conſtanter* ferantur morbi.

Ut ſi primùm, ex *generi* dicatis notis, *animadverſum fuerit* tertianam febrem *hominem* fatigare. *Etſi* dein *ex peculiaribus ſignis* notatum fuerit *eſſe ſpeciem* tertianæ *exquiſitæ*. hæc cum *animoſè* inſiliat, *celeriter* movetur *reſpectu* aliarum *ſuæ ſpeciei* febrium: *quare* citò *ſolvetur*, nec ſeptimum *ſuperabit* paroxyſmum, & quia *non continuò* movetur, nam *integrum diem* interponit, *à periculo abeſt*. quia etiam, *ſi benè morata fuerit*, æquali quodam tractu ac ſenſim *in ſtatum* ſurgit; & non *inconſtantiâ quadam* ſuâ confundit aut pervertit *tempora* curſus.

Poſtea, *his perſpectis*, qualis ſit *pars* morbo *affecta*, videbimus; num ea *princeps* ſit quæ *valido* implicatur *malo*: Nam morborum omnium *principatus naturæ* ſic occupantium, *ut inde* eorum officia pervertantur, *expectanda* in pejus *mutatio eſt*: hinc enim nulla *ſperabilis* redintegratio. V. Pars affecta.

Sic enim comparata eſt ratio *morborum lethalium*, ut ſi non citò exeant *criſi propriâ* & *ſecundâ*, mox edant *ſigna* jamjam futuræ mortis: nam illi *celeriter*, *continenter*, & *vehementer* moventur. *Criſis tempus.*

Et nulla criſis *ad ſalutem* ſit, ubi *ad calamitoſam vim* morbi *accedit* ſumma *naturæ* infirmitas: *propterea* calamitoſa ἐπιφαινόμενα hîc tunc efflorеſcunt. Et illa prognôſis quæ ducitur ἐκ τῶν ἐπιφαινομένων, vix unquam, vel nunquam potius errat. *Vires.*

Signa ſalutis & mortis.

Multi ſunt quidem terrifici morbi ſpecie & magnitudine: *ſed nulli adimunt ſpem ſalutis, nulli certò mortiferi atque funeſti* in quibus *non appareant* ſigna *ſuperatæ naturæ, quæ veteres* τὰ ἐπιφαινόμενα θανατώδεα *appellârunt.*

Cernuntur *hæc* in qualitate corporis, actionibus, & excrementis. ut *in prægrandi pleuritide* ſpes in anguſto eſt, *non tamen* certa deſperatio: *ita* nihil *ſpei* reliquum, quando *in ſtertore*, aut nulla eſt, aut certè exigua perque difficilis & prava *expurgatio*, cum *urinâ* prærubrâ & *pulſu* effœto.

Contrà *in exquiſitâ tertianâ*, ubi *princeps* pars nulla *vitium agnoſcit*, cùm ejus cauſa *in minoribus* ſtabuletur *venis*: unde *valida* naturæ *vi* edomari eam poſſe *ſignificatio fit*: nam *coctionis* jamjam *ſigna* apparebunt. *gravius* periculum *cauſus* adferet: nam *cordis ſedem* ſuo foco *inquinat*.

VI. Humoris.

Tandem HUMORIS dominatum perluſtrabimus: num adſit *ſucci* inopia, aut *corrupti* copia: num *duriore* antea *victu* multis de cauſis *infirmior* evaſerit.

Et hîc *cautio* adſit ut *infirmitatis* cauſam ſpectemus, num eveniat *morbi* magnitudine, vel *ſucci nutricii* inopiâ. *Ita magnâ ex parte*, à morbi eſſentiâ.

A cauſis morbif.

Deinde *à cauſis morbificis* intelligemus etiam num *ægri natura* par eſſe poterit *huic cauſæ* quæ illi bellum indicit, & *ab eâ* profectis *tædiis*. Ut num *à maximis cauſis* enata *febris* fuerit, ut *ab efferâ bile*, quæ *malo victu* increvit ac putruit, *in bilioſo corpore*, alvo *officii* immemore, *hepate* flagrante ab æſtu, *corpore* obſtructo.

Cauſarum verò nomine comprehendimus *formam, materiam*, *ſubjectum*, *efficiens*, quod ſcilicet gignit, ad incrementa facit, conſervat, juvat, vel lædit, *inſtrumentum*, *finem*, & *cauſam* cum quâ, & ſine quâ.

θεῖον Hippocrati quid.

Ut ſi *forma* labefactati ſucci, *unde* naſcitur *tertiana*, malignior fuerit; *non ita facili pede* in criſin ibit: *nam hoc* ſummus *medicinæ* dictator volebat primo Prognoſticon, ubi inquit, καὶ ἐκμανθάνειν χρὴ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, hoc eſt, *tum & ſi quid divinum inſit in morbis* (ob materiam *ſcilicet* indomitam & pepaſmi expertem, *propriæque ſubſtantiæ corruptione* vitioſam: *cujuſmodi materia* eſſet ſolet *morborum* peſtilentium venenatorum, & contâgioſorum) *illius*, inquit, *divini quoque providentiam confecturi oportet.*

Duo enim ſunt quæ in morbis omnibus mortis conſecutionem adferunt, τὸ ὀξὺ, καὶ τὸ θεῖον; hoc eſt, *magnitudo*,

& ma-

& malignitas. Nam hoc *divinum* non ita accipiendum, ut ſit aliquid *veteribus* abditum. nam *aſſerit* Galenus *Hippocratem* id non ignoraſſe, imò nec *rationem* dierum criticorum. & *Hippocrates* negat quicquam eſſe divinius *in epilepſiâ* quam *in aliis morbis*: at omnia *divina* eſſe. ſed politico loquendi modo utens, *eos morbos* qui ab extraordinariâ *aëris* conſtitutione naſcuntur, *malignos* vocat. *Libr. de morbo ſacro.*

Ita, ex ejus ſententiâ, *febris tertiana*, longè eſt difficilior *quæ* ab hujuſmodi *temporum* mutatione *excitatur*, quàm ea quæ *vitio* diætæ, *ab obſtructione*, obnata fuit.

Ita materia *tertianæ* quia *bilis*, facilè erethiſmo *naturam* laceſſit, quæ ſurgens *eam abigit* ex facili, ſi *maligna* non ſit.

Sic ſi ſubjectum corpus *rarioris texturæ* fuerit, *per id* exhalat faciliùs.

Et efficiens *tertianam* cauſa ſi *cibus* & *non aëris conſtitutio* fuerit, *leniùs* eâ defungetur, nec *ſubjecta pars* in quâ ſtabulatur *eſt princeps*; nec parti *penitus incubuit* ut inde *inflammata* ſit: & *in corpore* eſt valido raræque texturæ: & *ſi aër frigidus* (nempe *cauſa* conſociata) *evincetur* faciliùs; ita ſi *lætus ſit animus*: & cauſæ *cum quibus* hic ſit morbus, ut ſi *huic tertianæ* adſit *cutis* raritas, *ductus* meabiles *ad excluſionem* ſuccorum *facilem* fore ſignificat: *his adde* cauſas juvantes, ut *medicum, clinicas*, & quæ *à foris* ſunt: & vires validas *huic morbo* ſubjectas, & *ſi juvant* admota remedia.

Si breviter velis *judicium* ferre, *quare ex cauſarum efficientium vi* (quæ in rebus non naturalibus, & naturalibus) *& effectis cauſarum, & ex ſymptomatis, morbi eſſentiam: & dein præſagium inferas.* *Breviter de ſalute & morte à cauſis.*

Ut ſi *febris* fatiget, vide num præceſſerit uſus *aromatum*, &c. quæ fæcunda *in bilem*: num *corpus* & *hepar* calida & ſicca, &c. dein *effectus*, num vigiliæ, ſitis, rigor, &c. *ſymptomata*, ut urina *flava*, vomitus *bilis*, ſudor: *pallida* cutis, *amarum* os, ac *flava* lingua, *hæc tertiana exquiſita* erit. Hæc *non interficit*, ſed *ſeptimum diem* non præterit, quin *lætâ victoriâ* triumphet *de morbo*: Igitur nec *ab inflammatione*, nec *venenatâ vi* obnata fuit: non itaque *periculoſa*.

Præterea, ut ſeriem proſequar, *ab effectibus* noſcemus, num *ab ægroto* domari *morbus ejuſque cauſa* poſſit. *Effectum* vocamus quod dimanat *ab alienâ vi*. quare ut *res* fuerint *naturæ variæ*, unde proficiſcuntur *eventa*, ita & *illa varia* *Ab affectibus & ſymptomatis.*

 ſunt;

ſunt: nam *alii* ſunt effectus morborum cauſarum, *alii* ſymptomatum.

Ita quæ *à morbis* proveniunt, ſunt *ſymptomata* actionis, qualitatis, & excrementorum: *quæ* tactu, guſtu, odoratu, viſu, auditu *percipiuntur*. quæ, quia *ſigna etiam epiphænomena* continent, diligenter ex *Hippocratis* mente examinari debent. ut, ſi *nubecula* vel *hypoſtaſis* appareat, &c.

Ex analogiâ. *Tandem* ex analogiâ aut ſimilitudine *cum aliis*, quæ ſit vix *morbi ejusque cauſæ* notabimus. Ut ſi *eo tempore* contumaces tertianæ *graſſentur* publicè: vel ſi *in eâ familiâ* plurimi *ſimili calamitate* abrepti fuerint.

Anacephalæoſis. Ut *igitur* has opes contraham, *Prognôſis* inibitur rectè *ex morbi exploratâ eſſentiâ, in ſpecie, magnitudine, more, motu, parte affectâ, humoris dominatu, dein ex cauſis morbificis, effectibus* (inter quæ ſunt epiphænomena ſigna) *&* *analogiâ cum aliis*. *Hæc jam conferantur cum ægrorum viribus*, num hæc cum tali, *à morbo*, pugnâ (quam *ex jam notatis* quanta futura ſit ſcienter collegimus) *ſubſiſtant*.

Ex corpore ægroto.

Vires. *Virium* autem *ratio inibitur* ex univerſi habitus, partiumque ſingulari *naturâ*, in colore, charactere, mole, *actionibus* vitalibus, naturalibus, & *ex iis* quæ *excernuntur* in ſubſtantiâ, qualitate, quantitate, tempore, & excernendi modo. & num *in vitio ſit* animadvertemus *natura ejus* communis, propria, inſita, & adventitia: *quæ* in temperamento, habitu, humorũ dominatu, conſuetudine, & diætâ.

Ex his, nempe *eſſentiâ* affectus præter naturam, & *corpore* morbo implicito, *tanquam* uberrimis fontibus, *innumera* ſurgunt *ſymbola* quæ nos *in præſagia* ducant.

Obſervabile in conſiliis. Hic *obſervandum*, ut, in conſultationibus *de morbi eventu*, ab eo *auſpicemur*, quod apertiores *profert* notas. Et illa adſit *lex*, ut perpetuò *immediata* & *propria* in theatrum hoc educantur *ſymbola*: nam hæc ſatis commodè rem *aperient*, & nudam *demonſtrabunt*.

Ita tranſigendum ubi *in re obſcurâ*, demonſtratione *opus eſt*: ridiculum enim & intolerabile *rem notam* magno niſu *probare velle*.

Sin *abdita* nec adeò comperta res fuerit, *cuncta jam dicta genera* percurrenda erunt, ut *luce quâdam* futuræ res, quæ *in obſcuro* ſunt illuſtrentur. Et eâ ubi opus eſt, *hac* fiant *cautione*, ut univerſum genus, *unde orſi*, primùm excutiamus diligenter, *ne pedem referre* poſtea ad eandem hiſtoriam *opus ſit*: deinde *ad alia* tranſibimus.

Ex

Ex his itaque jam relatis *indiciis* rectè exploratis, *in notitiam* veniemus, QUIDNAM per morbos *eventurum ſit.* id ut colligamus, *ſignorum omnium* quæ *cernuntur* in qualitate corporis, in actionibus, & excrementis, *ea conſpiratio* eſſe debet *ad criſin*, ut cèrtò promitti poſſit *quando* ventura, & *quid* ex illâ ſit eventurum. *Hoc eſt*, ut noſcamus *ſpeciem criſis* in ideâ, eventu, modo, & copiâ, & *in tempus criſis* præſagiamus. *Vſus.* Quid eventurum.

Hæc dico noſcuntur *ex jam præſcriptis ſex rebus* (numeris hîc notatis) *quas*, ut vides, *jam in uſum* ducimus, ut *in cauſo* præſagimus *interdum* ſanguinis effuſione *è naribus* finem inventuram *febrem*, ita enim ſuadet *genus illud* febris; *ejusque magnitudo* in criſin *ſe effuſuram* dicit: & *mos ejus* ita ſæpe habet, *ſi juvenis fuerit*, nam *in hoc* ſanguis anarrhopos: *ſed ſi ſenex*, quia *in eo* catarrhopos ſanguis eſt, *cruentâ dyſenteriâ.* finiri poterit: & ſæpe *maligno quodam more* enecat *funeſtâ criſi.* dein *motu celeri* cùm feratur, *excretionem futuram* denotat: & ex *ſymptomatis* epiphænomenis, *ſi caput* incurri *à ſanguine* eluceat, *hæmorrhagia* eveniet; *ut ſi ob* oculos *ſplendores* exiliant, & *delirium* ſuperveniat *à ſubitò enatâ cephalalgiâ*, ſi *nares* pruriant, *facies* rubeat, &c. adde jam *cauſas* undè enata *febris*, & corporis laborantis *naturam*.

Dein num *ſeriùs* vel *citiùs* morbus cauſaque morbifica *evinci* naturâ vel præſidiis *poſſit.* & quanam *anni*, *menſis*, vel *diei* parte *id* quod prædicimus ſeſe *in conſpectum* daturum ſit. *Tempus.*

Ut *tertiana* febris *exquiſita* ſi examinetur *per indicia præſcripta*, ex ejus magnitudine, more, motu, humoris dominatu, effectis, *facilè notabimus* eam *ſeptimam periodum* non ſuperaturam.

Nam *ejus materia* eſt biliosa & uniuſmodi, nec venenata aut pepaſmi expers; & in corpore libero *ab inflammatione:* quare *intra illud tempus* abſolvi poterit *benignæ materiæ* pepaſmus.

Hîc divina illa *Hippocratis* præcepta perveſtiganda: inter antiqua præclarum hoc, *morbi cujusque* propria ἐπιφαινόμενα, quæ appârent circa initia * λόγῳ τῆς φύσεως, ſuum *quæque* morbum abbreviant: quæ autem *ſeriùs* ipſum *ad diuturnitatem* producunt. *Temporis Axiomata ad criſin futuram.* * *Merito naturæ.*

Vetus illud admodum in ſcholâ Æſculapidum vulgatum eſt, τὰ κρίσιμα μὴ αὐτίκα ἐπιφαινέσθω, id eſt, *critica ne*

citò ſe dent in conſpectum: ſive fit *criſis* ipſorum, ſive *ſigna* eò ſpectantia: nam cuncta *κρίσιμα* ibi ſunt *δύσκριτα*.

Nam ubi *natura* morbificis cauſis *opprimitur*, eſtque *ſuccorum* cruditas, *nulla* bona ſperabilis *criſis*: itaque *ilicò*, ineunte jam morbo, *illæ non expectandæ*.

Quare *Galenus* dicit, *rigere* initio *febris ardentis*, eſt malignæ qualitatis *proprium*: quamvis *febris ardens* rigore ſuperveniente *ſolvatur*: critica *tamen* non decet *initio* apparere.

Ut enim *cruditas* humoris morbifici, quæ caret ἐρεθισμῷ, *acriſiam* quidem facit, *non tamen funeſtam*: ita ſi *acceſſionem* habeat ἐρεθισμοῦ, *conſecutionem* adfert *ſiniſtri judicii* atque *mortis*.

Morbi motus tempus etiam criſis indicat.

Motus morbi, ut *tempus criſis* eluceat, *diligenter notetur*, quia quorum morborum *cita mutatio* eſt, *cita* etiam evenit *criſis*. at *cita mutatio* cernitur *in celeritate* τῶν ἐπιφαινομένων quæ *jure* & *loco* apparent. ut, *jure* & *loco* apparet quæ *continuò* fit *anagoge* phlegmonarum ſuſtrophicarum.

Ita *in pleuritide* quò citiùs *os* madeſcit *ab expectorato* quod liberali copia & liberè fertur, eò *res ægri* melius eunt.

Ita *in inflammato hepate* quò citiùs venit *hæmorrhagia*, eò præclariùs *ad ſalutem* facit. quòniam ut acutorum morborum *celerrimi* ſunt motus & *vehementiſſimi*: ſic eorum etiam *celerrimæ mutationes* ad interitum vel ſalutem. Nam *criſis* mutatione perficitur, *mutatio* autem motu: propterea *ii morbi* quorum *labores* continenter, celeriter, & vehementer *moventur*; citas etiam *criſes* adferre ſolent.

Si itaque *vehementer* moveatur morbus *in paroxyſmo* (cùm jam *ad ſtatum* venit) veniet *criſis*. ita, ut ſi *paribus diebus* moveatur morbus, *paribus etiam diebus* criſin habeat: ſi *in imparibus*, *imparibus*. & ſigna *criſima* præcedentia *id notant*, pro ſui magnitudine, numero, & viribus, ut nubecula *quarto die* in lotio apparens, *ſeptimo* fore *criſin* denunciat. *his* itaque adde *diei naturam* in quâ apparuit.

Dein motus inſpice *vehementiam*, *tempus* anni, & ægri *naturam*. Et antecedet *perturbatio critica* per diem vel noctem. *præſentem autem criſin pullus nunciat*, ut ſi in altum, vehementem, *vel* magnum, *eorum comparatione* qui præceſſerant, *ſeſe erigat*. Si verò ea quæ *primùm ferocia* erant *miteſcant*, non fiet *criſis*: ſed *ſimplex ſolutio*.

An fiet criſis.

Mortis tempus.

In lethalibus autem morbis, mortis futuræ *tempus* in obſcuro

ſcuro eſt: nam *motus* vincentis morbi *incerti* ſunt. quare *à vehementiâ* motus morbi *id elucebit*. quidam ne *primam periodum* abſolvunt, ſi *eam ægrè* confecerint, *in acerbiore* paroxyſmi *tempore* enecantur, ut ſi *in augmento*, vel *initio* ejus, aut *vigore* pejus affligi ſoleat.

At *acuti* morbi *intra dies quatuordecim* judicantur: & *æſtate* celeriùs quàm *hyeme*: nam & *æſtivæ quartanæ* breves ſunt. atqui *ἐν μεζαπλώσεως*, *quadraginta diebus* judicantur.

Sed in acutis, *primis periodis*, mutatio eſſe ſolet cita *ad interitum* vel *ſalutem*, ut eò conſpirat *celeritas* motus morbi, ac *vis* aëris.

Verùm *in longioribus* exacto quadrageſimo, *ante ſexageſimum* alia criſis *non expectanda*.

Hoc *evenit* ex conditione *contrariâ* celeritati *in motu* morbi: in natura quidem, *habitus* & *temperies frigidior*; in ætate *ſenectus*; in tempore *hyems*; in tempeſtate, *frigida, pluvioſa, aquilonia*: in humore *craſſities* & *contumacia*: & ex parte obſeſsâ.

Ad alias jam dictas *notas* etiam collineabimus, ut *ad vires*: quoniam *ubi regnat* naturæ virtus, *cita excluſio* eſſe ſolet *cauſæ morbificæ*. notum eſt illud in ſcholâ Hippocraticâ, *πεπασμοὶ, ταχύτητα κρίσεως, καὶ ἀσφάλειαν ὑγιεινὴν σημαίνουσι*. Quia in pepaſmo conſtanti, *vis* eſt naturæ, *libertas* meatuum, & cauſæ morbificæ *mitificatio*: quæ tria ſunt *ad citam criſin* neceſſaria. **Notanda.**

Teſtis eſt *Hippocrates*, ubi ait, *Quibus ſeptimo die criſis venit, illis ſub quartum in urina nubecula fuit rubra.* Ita ſolet in morbis acutis, qui & *celeriter*, & *vehementer*, & *continenter* moventur.

Nec ſolùm *quarti diei* epiphænomena *κρίσιμα*, ſperabilem *ſeptimo* criſin denunciant, apparentque *ad tempus*, verùm etiam *ſpeciem criſis* oſtendunt.

Ita viſum *Hipp.* ubi ait, *Quibuſcumque circa initia febrium, obortâ ſternutatione, ſanguinis ſtillicidia ſunt è naribus: ſiquidem quartâ die urina hypoſtaſin habet albam, dimiſſionem morbi per hæmorrhagiam ſeptimo fore oſtendit.* Quare ut in ipſis *morborum* initiis *nulla fit criſis* vi *naturæ*, ac lege *criticâ*: ita nulla ſignificatio, *perturbatione*, eſſe poteſt critica: *nam* tunc adhuc *natura validè* premitur *morbificis cauſis*.

Et nulla *criſis* fit bona *in cruditate*; neque *ſalutariter* fieri quicquam poteſt, quod *antè ſignificatum* non fuit *ſignis apparentibus* ad tempus, & ad ſpeciem ipſam *criſis*.

 Cùm

Modus criſis. Cùm itaque *compertum fuerit*, ex primis *à nobis* poſitis indiciis, *quid* eventurum ſit, & *quando*, & deinde etiam QUO MODO hæc ſuam hiſtoriam finient, *ex eiſdem poſitis notis*, indagandum erit. Num ἀθρόως vel ſenſim, hoc eſt, num *criticâ perturbatione* excuſſura ſit *cauſam morbificam* natura: vel num potiùs *longâ die* eam exhauriet per * ἄδηλον διαπνοήν: aut num *in abſceſſum* morbi cauſam *effundet* foras.

** Inſenſibilem exhauſtionē.*

Axiomata. Scripſit medicinæ præceptor initio De humoribus; ὁ πεπασμὸς ἔξω ἢ εἴσω ῥέπειν ἢ ἄλλῃ ὅπῃ δεῖ: hoc eſt, *natura à pepaſmo triplicem viam invenit, qua ſe tuetur*, ac morbum excutit: *aut enim foras excludit* ſudore laudabili, ictero critico, ex anthematis: *aut introrſum* excernit, alvi dejectionibus, urinis, hæmorrhagiâ: *vel per* * διαδοχὴν *eam exigit*, è directo & procul, *in partem capacem*, ubi *abſceſſus* naſcitur, nec *morbo* impar, nec *ipſius naturæ* potens.

** id eſt, traditionem.*

Verùm ſi *in natura* ſuis opibus explendeſcente, *bilis tenuis* bellum moveat, *cum libertate meatuum*: in ita meabili corpore, *ſperabilis erit excretio* à pepaſmo, *introrſum* aut *foras*: quatenus *natura* & *humor* huc, illúcve *curſum* inflectunt.

At verò ſi *nec* humor, *nec* natura, *nec* meatuum libertas *æquè excretioni* comparata ſint; *unius tantum* vitio, *aut* naturæ fractioris, *aut* materiæ contumacioris, *aut* meatuum arctiorum: *morbi* diuturnitas *à coctâ materiâ* in abſceſſum *fatiſcet*.

Excutitur autem *hæc materiâ* intus foras, aut ſupernè deorſum: *quò* natura *viam affectat*, & ubi jam *excipiendi* præparatio eſt. *Nam* in titubante ætate, *ceſpitante jam robore*, indomitâ *materiâ*, & meatuum *anguſtia*: ut neque *excretio*, ita nec *abſceſſus* fit, ſed *in corruptelam* degenerat, unde *ilias* morborum ſubnaſcentium.

Criſes itaque *morborum* abſolvuntur *excretione* humoris morbifici, vel *abſceſſu*. hoc autem fit cùm *natura* inſurgit in paroxyſmo, *recreata* humoris *pepaſmo* & partium *neoteriſmo*; tunc in bellum ſurgit.

Sed *diuturni morbi* niſi hanc naturæ ἔφοδον ſentiant, ut in *Cleanactide* octogeſimo die, *in abſceſſum* abeunt *ad inferas partes*, cùm *ex difficili coctione* materiæ hæc *difficultas* obnata fuit, & meatuum *anguſtiâ*: viribus adhuc validis: *alioqui* pro abſceſſu *maraſmus* ex cacochymiâ *expectandus*.

At

At *acuti morbi*, quorum *motus* celer, perpetuus, & vehemens, *intra ſecundum ſeptenarium* criſin habent: *hi iidem* ex irrito erethiſmo *acuti* amittunt *naturam*, nomen *tamen* retinent, & *ad quadrageſimum diem* producuntur: & per vicenarios ſubeunt *naturæ* inſultus, id eſt, ἐφόδους.

Et horum *diuturnitas* in coctionis *difficultate* hæret, quæ eſt ab *humoris morbifici* contumaciâ, & *erethiſmi* vacuitate.

Difficultas enim pepaſmi propter *materiæ* contumaciam, *diuturnitatis* cauſam adfert.

Naturæ *diu multumque* oppreſſæ *ſopita vis*, meatuum *anguſtia*, deſperatam *efficiunt* excretionem.

Solo tunc abſceſſu *criſis futura* ſperatur: niſi *abſceſſus* materiam & occaſionem *præripiat* vrina craſſa, multa, & alba: *qualis* Archigenis *ſervo* profluxit.

Sed *acuti morbi* excretione *maximè* abiguntur, ut diximus ἔξω καὶ ἴσω. idque *juvenibus* quorum *meabile* corpus, & humor, & *natura* motus vegetur. *his enim tribus* opus eſt ad liberam & liberalem *excluſionem*. propria excrementa *coctiones* aperiunt.

Ut breviter dicam, *cuique morbi ſua debetur criſis per evictionem peculiarem ſuæ cauſæ, & redintegrationem partis obſeſſæ.* Evictio materiæ morbificæ *fit excretione*, *pepaſmo*, *abſceſſu*, *pro humoris qualitate, naturæ impulſu, & meatuum conditione.* Præterea certæ ſunt *criſeôn* quædam perturbationes, quæ jure & loco apparent, ut τὸ ὀρφνῶδες vomitionis eſt *κρίσιμον*: ſicut ἀμβλυωγμὸς hæmorrhagiæ.

Utile admodum eſt *naturæ* motu *præſentire* quò tendat, ut, *ſi tuta minùs* ſit futura *criſis*, de eâ *habeatur* proviſio: *Et ne* ſiniſtrè remediis eam *tollas* aut *tardes*, aut *præcipites*.

Antè diximus *ex morbi ſpecie* deciſionis morbi *formam* intelligi. Sed cùm jam in propinquo eſt *criſis*, epiphænomena id ſplendidè ſignificant, quæ *varia* excretiones *varias* denotant. Ut ſi febris *cauſos* ad criſin *veniat*: eumque *hæc hæmorrhagiâ*, ſudore, vomitu, & dejectone *criſin* inire poſſit, tu ad *vomitus ſigna* oculos vertas; *huic enim* caligo, capitis dolor, vertigo, cardialgia, tremor inferni labri, & tenuis ſaliva ex ore *anteambulones* eſſe ſolent.

At ſi hæmorrhagia in procinctu eſt, facies *rubet*, lachrymæ *obnaſcuntur*, caput *pondere graveſcit*, temporum venæ *tenduntur* ac pulſu *fatigantur*, calor multus; *ſi juvenis*.

At ſi urinæ *conſtiterint*, & rigor *ſupervenerit*, & ſi jam

jam dicta ſigna *abſint*, & ſi alvus officii *fuerit* immemor, *ſudore deciſionem faciet:* quos jamjam adfuturos, *molles undoſique* pulſus *nunciant*, & facies *rubet*, & omnia *calent* vapido quodam ab æſtu.

Nam verò *dejectione deciſio eventum habitura ſit*, nulla ſunt pecularia indicia *ex quibus* illa ſignificatio fiat: ſed *aliorum* inopia *hanc reſtibilem* denotat, dum modò in ἴφοδον ſuam ſurgat *morbus*. Si tunc *indoluerint* lumbi *ex gravido dolore*, qui *ad pubem* ſe effundit, *ex utero* fiet dejectio, ſin *ad ſedem*, eò fiet excretio.

ABSCESSU autem *frigidi morbi* maximè *deciſionem* habent: ita *ſpecies morbi*. Luſtrandus & *morbi motus*, nam longi *abſceſſu* judicantur, ut *acuti* & *magni* excretione. Sed ſi *imbellior* fuerit æger, *longi* illi morbi vel *longâ die* evincentur, vel *preſſâ naturâ* interiment. *Hyems* in abſceſſum *eſt fœcundior.* qui abſceſſus *mali erunt*, ſi doloris acerbitatem, vel acriſiam, vel diuturnitatem *ſecum adferant*.

Pars excipiens. *Pars*, ut prius dictum, *ea* accipiet *abſceſſum*, quæ *imbellior* eſt. Itaque *vegetâ in naturæ vi*, ubi nulla interna pars *languet*, ad peripheriam *abſceſſus* excurret. *laudabilis ille*, ſi ita è directo fiat. Ita etiam *parvi morbi* die *ſolvuntur*. Pars quoque *affecta* ſolutionis *modum* declarat: ita *febres* ſudoribus *ſe excutiunt*, nam *venoſum genus* laborat: ita & urinis, &c.

COPIA. Deinde *ex eiſdem poſitis notis* perveſtigabimus quânam

Axiomata. COPIA erupturum ſit *excrementum morbiferum*. Si itaque *aliter* evenerit, atque ſi *copia* acciſior fuerit *quàm* morbi ſpecies, magnitudo, mos, motus, pars obſeſſa, humoris dominatus, &c. *indicant*, hoc *ad deterius* vel *ad mortem* apparebit: nam *nihil paucum* eſt *criticum*; ſed plenâ ac liberali manu *effundi* debent quæ *criſeos ideam* præ ſe ferent *ex lege naturæ*, & *rarò* cieri debent.

Ita in Hippocraticâ ſcholâ damnantur τὰ σμικρὰ ἐμέσματα, καὶ τὰ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα, id eſt, *vomitiones exiguæ, & frequentes:* cùm enim *repetitò* id fit, naturæ oppreſſæ *imbecillitas* in ſummâ *excernendi* neceſſitate declaratur.

Ita ſanguinis *è naribus* ſubſtillum, *die non critico*, merum, *mortem* jamjam futuram *ſignificat*. nam nihil ἀκρέτως benè fit, tale eſt *paucum*: cùm oppreſſæ vel fatiſcentis naturæ *ſignum* ſit, & effætorum viſcerum. & *ex irritatâ contentione* naturæ, *fruſtraque* tentato ſanguinis profluvio *major fit infirmitas*, & morbus *vires* acquirit, *unde* gra-

gravioribus ſymptomatis *natura jam effœta* opprimitur.

Fit enim *hæc acciſio* ob materiæ *contumaciam*, meatuum *anguſtiam*, & imbellem naturæ *concuſſionem*: propterea *nihil paucum* fit καλῶς ἐ κρισίμως: id elucet *in dyſenteriâ* & *teneſmo*. Hoc etiam videmus *in ephidroſi*, id eſt, *ſudatiunculâ*, quâ tantùm *roſcidum* eſt caput, cervix & thorax, *vel* totum corpus *exiguo* ſudore *udum*: nam *vitio* & *reſolutione* partium ſolidarum, ita effætarum ut *alibilem ſuccum* ſibi *aſſimilare* nequeant, ſed *elabi* & *diffluere* permittunt, id evenit. *Sed cùm* liberè copioſeque *effunduntur* lege naturæ, *bonum*.

Imò talis hæmorrhagia ἐκ κρισίμως μὴ κρίνοντα à calamitate vindicat. Quæ fuit cauſa ut *Galenus* ſuper Metone per hæmorrhagiam *à morbo lethali* liberato exclamet, αἱμοῤῥαγίαι λαῦρα ἐκ ῥινῶν ῥύον) πολλά, id eſt, *hæmorrhagia multa difficilia multa diſſolvunt*. *1. Epid. Hiſt. 7.*

Etiam *ex eiſdem indiciis* (nempe morbi eſſentiâ, in ſpecie, magnitudine, more, motu, parte obſeſsâ, humorum dominatu, &c.) *notabimus* in QUID *abiturum ſit malum*; num *in melius*, vel *deterius*, num finietur *ad ſalutem* vel *mortem*. *In QUID abiturus morbus.*

Præcipua *quædam* ex dictis notis, *exempli cauſâ* attingam. *Præ cæteris* adducamus *excrementa*, nam morem, & motum, & magnitudinem, & pleraque alia *inde intelligemus*, & *ad quæ* eventus *morbi* exiturus ſit.

In his notæ elucent *ſalutares* vel *mortiferæ*; & utræque *laxo ambitu*: nam *ut mala ſigna* ſunt vel mitia, mediocria, vel peſſima; *ita alia bona*, mediocria, vel optima. Maximè à *pepaſmi* capacitate vel ab eâ alienatione *horum* judicium captandum. *Salutis vel mortis. Boni eventus notæ.*

SECUNDÒ, ut hæc *citò effulgeant* optandum, id enim *citæ coctionis* ſignum, & *ſalutis*.

TERTIÒ, ut conſtantiâ quadam *perſeverent*, nec crebrò evarient.

QUARTÒ, ut *tempore* & *loco* excernantur, hoc eſt, *à pepaſmo*, & ſi ἀναφορὰν conſectaneam habeant: &, ſi *die critico* apparere cæperint.

QUINTÒ, ut excretio fiat κατὰ λόγον morbi: nam *alii* morbi *aliis* placantur excretis. *Talia autem excrementa maximè ſunt*, urinæ, dejectiones, expectorata, ſudores, naribus & ore profluentia.

In his, ut dixi, *notari debet* ſubſtantia & contenta,

qua-

qualitas, copia, tempus, & excernendi modus.

Exercitationis cauſâ jam lubentur ſubnecterem *quænam* ab urinarum, alvi dejectionum, narium excretionum, expectoratorum *differentiis* indicentur, ſed *methodi lex* me ab hac prolixitate *excludit.* aperit hæc ſatis ipſe ubique *Hippocrates:* quare ſuperſedeo.

Nec ſolùm *excrementis* animum dabimus, ſed *omnia epiphænomena* conſulemus, *cùm* morem & motum *morbi* monſtrent.

Hippocrates optimus horum præceptor conſulatur, *qui* libris *Prognoſticôn* docet, *quo modo* à corpore ægro, & ejus functionibus *præſagia* ſint legenda.

A corpore, ut *quo modo* lubet, *num* ſanorum more, *num* jactatione ſe fatiget, ſtateque loco neſciat, *num* algeat corpus, vel æſtu retorrido flagret. moles corporis *num* ilico tabeſcat. *num* exanthemata citò enata mox ſe condant, ut etiam tumores. Si *ulcera* malam ideam induant. *Sudores* exiles & miliares. *Partes* ſi degenerâ formâ *fœdentur*; ut vultus & oculi. *lingua* ſi monſtri quid gerat. *labra* tracta. *dentes* nigris ſordibus fœdentur. *Reſpiratio* ægra. *tremor* artuum. *livor.* omnia *mala hæc* ſunt: nam à *naturæ* charactere aliena ſunt.

His adde facultatum notas; *animalium* in ſenſu principe & externis, & motu: *vitalium*, & *naturalium* ex excrementis. Hæc *finem* in quem abituri *morbi* ſunt, denotant.

Obſervandum, de cautionibus in ſimilibus.

Sed *ſimilitudines* bonis *ſæpe imponunt* medicis. *cùm enim* ſigna quædam *morborum contumacium* confectanea ſint, ut *phreniticis* vigiliæ & deliria, id *diſcriminari* debet; quod enim *morborum ſpeciei* confectaneum eſt, *pravitati morbi* aſcribi non debet: nam *affectus* ſolùm *ſigna* ſunt. *vide* itaque quid *ſpeciem*, & quid *morem morbi* indicet. Poſtea *hæc* apparenti; *illa*, unà cum morbo.

Et num *illa pravitas* ægro *peculiaris* ſit animadvertemus; ſunt qui *ſupini* cubent, &c. ſed quæ longè *à naturâ* abeunt, *periculi* plena ſunt, ut *à miti* homine *ferox* reſponſio.

Et *coctionibus* morbi *propriis* fidendum maximè. ſed quæ *critica* ſunt *ſigna*, vide ne *in his* judicium fallant.

His adde naturam ægri, & ea quæ à foris ſunt. Ut *ætas, temperies:* nam hæc oſtendent *quibus morbis* qui facilè occupentur, & *à quibus cauſis* facilè incurrantur & patiantur, & *quis humorum dominatus* in his ſit. *Hæc enim* & morbi magni-

magnitudinem, motum, & criſis ideam *etiam explicant*. Et partium principum *comperta ſit* temperies. *Vt etiam* habitus corporis, *num* denſus, rarus.

Diſtingue diligenter *pravi moris* ſigna, *à criticis* ſignis, quæ *cum cauſis criticis*, hoc eſt, *cùm naturâ* prava ſecernit & excernit, *elucere* ſolent. ut *lachrymæ* num manent *ex reſolutis* oculorum *canthis* fatiſcente jam naturâ: *vel* num *à ſanguine*, qui curſum *in caput* flectit, ut *per nares* erumpat, *obnatæ* fuerint. hoc enim ſalutiferum: illud lethale.

Ita *infirmitate corporis* terreri non debemus, niſi terrifica fuerit *infirmitatis* cauſa.

Terrifica illa quam facit *vitalis principii* conſumptio, *nectariſque vivifici* perennis exhauſtio.

Terrifica etiam quæ fit *ſine ullâ vacuatione*, tum *aſpectabili*, tum ſenſibus *incomperta*. Nam *facultatum* effætæ vires *ſurgunt* ex hepatis, cordis, & cerebri *exolutione*. & his recreatis, *facultates vegetæ* in officio ſuo quæque perſeverant. Ut *tremor* in bajulis *ab onere gravi*, nihil *terrifici* gerit, quia *cauſa non eſt terrifica*. Secus de phanaticorum *tremore* judicandum, qui *ab exhauſto* & cerebri *alienatione* incidit, *mortemque præſentem* denotat.

Hæc diſcriminantur *ex pepaſmo*: quæ enim *ante eum* apparent, *morbi* germina ſunt, & *naturæ triumphatæ*. Itaque ut *exitum morbi* invenias, intuearis *morbi ſpeciem*: ut, *maraſmus* factus, incurabilis eſt; ut & *ſcirrhus*, *apoplexia magna*. Periculi pleni *morbi acuti*. at *Quartana* periculi expers.

Secundò *morem morbi* nota *ex epiphænomenis ſignis*, quæ *elucent* in actionibus, qualitatibus, & excrementi ſubſtantiâ, *ejuſque* qualitate, copiâ, tempore, & excernendi modo. Nam *horum* magnitudo *periculi* magnitudinem nunciabit. His *committe* ægri vires: quæ ſi *validæ* fuerint, etiam *periculoſas notas* eludere poſſunt. Et *ad cruditatem* & *pepaſmum* validè collinea: num *propria coctio* eluceat *ejus cauſæ* quæ in vitio eſt. *reliqua* tamen non contemne. *conſpiratio* omnium *certum judicium* enunciat. *Epiphænomena ad ſalutem vel ad mortem*

Peracuti & acuti *excretione* maximè *finem* inveniunt: *A quadrageſimo die* rarò id evenit: nam *coctione longâ* evincuntur; vel *languidam* & *repetitam* excretionem movent. *Abſceſſu* qui finiuntur, *comitem* illam perturbationem *criti-* *Modus.*

cam non agnoſcunt: ut nulli *longi morbi*, niſi poſtea *in acutum malum* degenerent.

Axiomata. Eventus ſalutis & mortis. Hoc tunc *axioma* habeatur in memoriâ, ex Hippocraticâ ſcholâ; *ut tolerabilior eſt morbus qui validis venit viribus, quàm qui effœtis, ita primigenii morbi materia eſt mitior, quàm ſecundarii per metaſtaſin nati, non per diadochen. Præterea, omnes morbi ſymptomatici, excurſus & recurſus conſectarii, ſunt primigeniis longè pejores*: Quia *materia* quæ propriæ ſubſtantiæ *corruptione* in vitio eſt, *partium*, in quas transfertur, œconomiam labefactat: nam *pars* offenſionem accipit ab humore tum *effero* tum *indomabili*: qualis eſſe ſolet, qui *ex priori morbo* vitium fecit. Hæc ſententia ſummi præceptoris, (*τῶν νοσημάτων ὅ, τι ἂν ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ γένηται*), *ὡς τὰ πολλὰ ἀποκτείνει*, id eſt, *è morbis qui alter ſupervenit alteri, non raro mortiferè habet ægrum.* Nam cùm infirmo jam corpore, *maleficentiâ* morbi præſentis, *alter morbus* incidit, priùs *projectis viribus* moritur, quàm *morbis* novè adveniens, *curſum ſuum* confecerit.

Lib. περὶ παθῶν.

Fida & perfida. εὔκριτα & δύσκριτα.

Modus. Videndum etiam *quâ ideâ* hæc ſint eventura, *num* facilè vel difficilè, *cum* fide aut perfida, perfecta vel acciſa, & *num* optima futura ſit, *hoc eſt*, quæ morbum ſolvit integrè, ſine ægri periculo, & fideliter, per liberalem & liberam excretionem, vel *num* redivivi morbi metus ſit ab imperfectâ criſi.

2. Aph. 12. Hoc ſcripſit Hippocrates, *morborum reliquia in morbis*, nempe à criſi imperfectâ & inchoatâ, propter *materiæ* contumaciam, *meatuum* obſtructionem, aut *naturæ* infirmitatem: hæc, inquit, *recidivos morbos facere conſuevere* primo die critico. Ut *in febribus* ubi *empyreuma* ſuperſtes eſt, atque *ejus materia*: hæc enim *indicio* ſunt, *integram febrem* excluſam non eſſe.

Superſtitis autem *empyreumatis* ſignum eſt *ſitis*: *materiæ* autem, *amaritudo in ore*. Itaque revertentur illi morbi, nam non ſunt *κρινόμενοι & κεκριμένοι ἀρτίως*, id eſt, *non judicantur perfectè, & non judicati ſunt exquiſitè.* tales ſunt *ὑποστροφώδεις, ὑποστροπικοὶ*, vel, ut idem loquitur Hippocrates, *ὑποτροπιάζειν εἰώθασι*, vel *ὑποστροφὰς ποιέουσι*.

1. Aph. 20.

Quia quæ *reſtibiles* ſunt *reliquiæ*, cùm illæ *non ſint naturæ conſociales*, ut aſſimilari poſſint, *reliquum eſt ut putreſcant*, maximeque *ab empyreumate relicto.* Et ab his reliquiis *cibus corrumpitur*; nam impurum corpus *paſtu* cumulat *malum*.

Dicun-

Dicuntur hi ἀκατάστατοι: nam incertam conſtitutionem habent. ut ſunt illi qui ante tempus erumpunt, id eſt, προεκρινόμενοι: vel ſi decernantur ante tempus, id eſt, προεκκρινόμενοι, ἢ ἐγκαταλείπονται, id eſt, *ſi quid reſtibile fiat.* Sententia Hippocratis eſt, *illi morbi qui relapſus non habebunt, excludi debent diacritico, ſignis criticis præambulonibus, quæ indicant pepaſmum.* Maxima enim vis pepaſmi ad certam criſim, quod his teſtatur verbis medendi præceptor: Πᾶν τὸ ἐκπυέον ἀνυπόστροφον, αὐτὸς γὰρ πεπασμὸς καὶ κρίσις ἅμα, καὶ ἀπόστασις, id eſt, *Omne quod ſuppurat, metuit reverti. ipſe namque pepaſmus eſt criſis & abſceſſus ſimul.*

Nam triumphalis natura *tunc inſurgit*, viis liberis, atque ephodon ſuam *molitur*, eamque in ſignis *pepaſmi* oſtendit *diebus indicibus*: poſt autem judicibus *in liberali ac liberâ excluſione* ſucci morbifici. *Hoc eſt*, editis ſignis *pepaſmi* ad tempus, & iis quæ *ad ſpeciem criſis* apparent, *in paroxyſmo* adverſus cauſam morbi *inſurgit* critico die, qui *ab indice* denunciatus erat. *Tunc* fida eſt criſis, & ἀσφάλειαν comitem habet.

Nam motus omnis ad criſin die ἀκρίτως inducit ἀκρισίαν ab inani erethiſmo. ſed τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα ἢ δύσκριτα, ἢ θανατώδεα; id eſt, *judicatoria non judicantia; aut ſunt ſiniſtri judicii, aut mortifera.* Quare bona criſis ferè fit *in ordinario paroxyſmo.* Nihil autem *ſalutariter* exſolvitur ἀκρίτως καὶ ἀσήμως, nec quieſcit bonis ægrorum rebus: id innuit *Hippocrates* in Prorrheticis, τὰ ἐπώδυνα, ἀκρίτως καταμαλαχθέντα, φλαῦρα; id eſt, *quæ dolorifica ſine criſi reſidunt* (loquitur de parotidibus) *pravæ ſunt.* 2, 3, 76.

Omnia autem *firmiora* ſunt quæ *die critico* eveniunt & appârent, *bona maláve*, ad interitum & ſalutem. Quæ enim appârent & fiunt ἀκρίτως, *mortifera* ſunt aut *ſiniſtri judicii*, eoque magis *quò plura* appareant ejuſmodi, ut *copia* acciſa, *dies* non criticus, & pigra *excretio.*

Præterea ut *cita coctio* etiam *citam* adfert *criſin*: ſic *tarda* difficilem, *relapſus* capacem, nec ſecuram: nam *tarditate eâ* ſegneſcit *viarum* & *ſucci* meabilitas, & *naturæ* vigor. *In epiphænomenis dignitas.*

In omnibus illud notetur, *epiphænomenon unum* * χυρίως *pravum, pluris eſſe debet ad interitus præſenſionem, quàm plura communia.* propterea notandum, quænam *propria* ſint in ſingulo genere indicia rerum, & quæ *communia*, inſeparabilia, *quæ ſuâpte naturâ*, vel materiæ, vel loci, aut alterius *Obſervatio.* ** Id eſt, morbi aut partis obſeſſa proprium.*

rei *ratione* ſuas notas *præbent*. hinc enim *cujuſque* dignitatem internoſcimus.

Quare *diei critici*, & *pepaſmi* maxima ratio habeatur: nam *morbi acuti*, uno pepaſmo, *naturâ duce*, viam *ad criſim* inveniunt: *at nulla* criſis bona *ſperabilis*, dum *cruditas* manet; *nec ulla* tunc *ſignificatio* eſſe poteſt *ſecundi judicii*: nec quicquam benè fit, quod *lege criticâ* non fit. ᾗ δὲ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χρόνων, id eſt, *die fit pepaſmus*: qui *ſuos gradus* habet, *primùm* inchoati, *mox* manifeſti, *tum demum* perfecti.

Quibus naturæ actionibus. *His perveſtigatis*, animadvertemus *per quæ* mutationem accipiet *affectus morbifer*: num finietur *excretione*, *alteratione*, *coctione*, *&* ἀκρισίᾳ. quod ex dictis ſymbolis facilè elucebit, ut *ex morbi ſpecie*, *magnitudine*, *motu*, *more*, *humoris dominatu*, *parte affectâ*, *&c.*

Via. Ita etiam intelligemus *per quænam loca* exigetur *morbificus ſuccus*: num *per* urinam, alvum, ſudorem, vomitum, hæmorrhagiam, *per* uterum, nares, ſedem, &c.

Nam, ut jam diximus, *criſes fiunt excretione*, *vel abſceſſu*.

Si *excretione*, *id fiet quatuordecim dierum ſpacio*.

Sed prærepta *criſis* occaſione, & *causâ* per excretionem, *inclinatio* fit *ad abſceſſum*: modò *natura* validis viribus propugnet.

Et *diuturniorum morborum proprii ſunt abſceſſus ad inferas partes, cùm eorum difficultas in coctionis difficultate conſiſtit, & meatuum anguſtiâ, & ſi tunc valida adhuc ſint vires naturæ: alioqui pro abſceſſu, corruptio expectanda, quæ cachexian invehit. hæc ita; niſi tamen pòſt exacerbentur, ut in Cleonactide octogeſimo. Nam acutorum criſis propriè fit per excretionem* ἔξω ἢ εἴσω: *idque juvenibus, quorum meabiles ſunt ſucci, & corpora, ac juveniles naturæ motus.*

Longi autem morbi fiunt *à crudiore ſucco*. Et propterea *diuturnorum morborum* nec ſimplices nec uniuſmodi ferè ſunt *criſes*: maximè ſi huic *ſuccorum* cruditati acceſſerit *viſcerum* infirmitas, *unde* acceſſio *diuturnitatis*.

Ex his intelligamus *varias* evenire morborum *criſes pro vario humoris motu*, *naturæ impulſu*, *& partium obſeſſarum conditione*: imò ex his, in unum morbum, acutum etiam, *variæ* cadunt *criſes*.

Num ultro vel arte. *Tandem* ex his *primùm* poſitis indiciis *intelligemus*, num *unius naturæ* vi, vel *ab artis* juncto præſidio *hæc exſpectanda*

ſint,

ſint; ut ſcilicet *id quod* præſagimus *eventum* habeat.

Et ſi *plures affectus* in vitio fuerint, *quanam ſerie* illi evincentur; *quid* primò, *quid* ſecundò cedet: ut ſi *ſenſus* & *motus* abiit, *primùm* redibit *ſenſus*: ſi *tertiana* & *quartana* affligant, *primùm* cedet *tertiana*.

Hæc omnia capita *abſolvuntur*, ut etiam *Initio* monuimus, *examine* & *perſpicientiâ* rerum quæ ducuntur *Anacephalæoſis.*

Ex *morbi* eſſentiâ, *in ejus* ſpecie, magnitudine, more:

Motu, in celeritate, vehementiâ, continuatione, conſtantiâ, æqualitate, & ordine:

Parte etiam obſeſsâ, humorum dominatu:

Et ex cauſis, in formâ, materiâ, ſubjecto, *núm* totum ſcilicet illa involvat, hoc eſt, *num* magna ſit cauſa, & *num* illi penitùs impreſſa ſit, & *quàm robuſto corpori* ea inſideat, ſi *neglecta* curatio, vel *prava* præceſſerit, ſi non juvant parva remedia:

Et ex efficiente, hoc eſt, quod gignit, auget, conſervat, juvat, lædit:

Inſtrumento, *fine*: cauſa *cum quâ*, & *ſine quâ*.

Ab *affectibus* morbi, cauſæ, ſymptomatum, *in* actionibus, qualitatibus, & *excrementorum* ſubſtantiâ, qualitate, copiâ, tempore, & excernendi modo. *hoc eſt*, ex omnibus *quæ* tactu, guſtu, odore, viſu, auditu *percipiuntur*.

Ex analogiâ *cum aliis*.

Dein *ex ægri viribus*, quales eæ ſint *huic morbo* ſubjectæ; *quod elucet* ex naturâ *communi* & *peculiari*, ut priùs admonuimus.

Sed cùm *innumeræ* hinc *notæ* ſurgant, ab eo genere *auſpicandum*, quod *evidentiores* profert. &, ſi res *paucis ſignis* oſtendi poſſit, *immediata* ſolùm & *peculiaria* ponenda: *nam ridiculum*, rem notam, *plurium notarum* evocatione efficaciter probare velle. *Conſultationes.*

Ubi *res obſcura*, lucem adfer *per omnia genera* eundo. *Eâ* tamen *cautione*, ut univerſum genus, *à quo orſi ſumus*, excutiamus, mox *ad proxima* aditus fiat; quæ *eâdem fide* excutiemus, ne pedem referre *ad eadem* cogamur.

Ita, ſi lubet, ages *eundo* per actiones læſas, qualitates corporis mutatas, excrementa, res naturales, morbificas cauſas quæ *foris*, & *intus*; partes, *in quibus notamus* dignitatem, robur, colorem, mollitiem, tenuitatem. *Quibus ad hæc opus ſit.*

Ut hæc capita, *ad prædicendum* in memoriâ habenda, ita

ita quidnam *ſigna*, quæ *in ſingulis his* occurrunt *ſignificent*, primùm ex *Hippocratis* ſcriptis *explicatum* eſſe debet.

Notanda. Et perpetuò in his collinea ad vim *efficiendi*, & opportunitatem *excipiendi*. Hinc rerum omnium, quæ *terrâ marique* gignuntur *cauſæ principiaque* ducuntur.

Continuò has leges æternaque fædera DEUS impoſuit *rebus omnibus* procreandis. Ille *medicinæ* præceptor *nihil unquam* de morborum *natura* & *exitu* ſtatuit, niſi μετὰ τὸ ποιητικὸν, καὶ τὸ ἐπιδεκτικὸν, id eſt, ex *cognitione & perſpicientiâ* efficientis *cauſæ &* excipientis. Hæc ubique eſt ejus διάγνωσιν *ubicumque agit* de cognoſcendo, prædicendo, & medendo.

2.Aph.24. Ita ſcripſit, *minùs periculosè ægrotare eos quorum naturæ congener eſt morbus*. ita, ardentes febres graviſſimæ ſunt *Æthiopibus*; nam vehementiâ *ſymptomatum* extinguitur *natura* aërea. *Scythæ* verò magnitudine *cauſarum earumque* inveteratione *opprimuntur*.

Quo enim *diuturnior* eſt cauſarum morbificarum *impreſſio*, eò *firmior* & *periculoſior* eſt morbi repentini *generatio*. ut evenit *Phreniticis* qui *per initia* è poteſtate mentis *exeunt*: ubi *Galenus* annotavit, non eſſe *repentinam* cauſæ morbificæ *generationem*, ſicut morbi ipſius.

Tempora morborum noſcenda. Priuſquam *hinc* abeam, *admonendum*, ut morbi *tempora* rectè *perſpecta ſint*, ejuſque *ſtatus* quando futurus: id enim *criſis* tempus & ideam *delineabit*. Morbus *per actionem læſam* deſcribitur, quæ eſt *ſymptoma*: quare *morbi* tempora *ex ſymptomatis* notabuntur.

Criſis futura. *Puſilla ſymptomata*, quantùm ſuadet morbi ſpecies, *initium morbi* definiunt: ea auctiora & conſectanea epiphænomena, *augmentum morbi* explicant: at *in ſtatu*, ſymptomatum plena ſunt omnia: hinc in mitiorem evaneſcunt finem.

Eveniunt hæc tempora ex cauſarum morbificarum motu, quas pepaſmo evincere nititur natura: vel vires acquirunt eundo.

2.Aph.47. Si *pepaſmo* ſtudeat *natura*, in luctâ illâ *eveniunt ſenſim* graviora ſymptomata: *hoc ita* Hippocrates, *Dum materia ſuppurabilis abit in ſuppuratum, dolores & febres contingunt majores, quàm jam confecto*: tunc enim naturæ & morbi impetus ſiſtitur.

At *ubi materia morbifica pepaſmi expers*, ut in cancro, elephantiaſi, *cauſarum motus ultrò evenit, non naturæ agitatione*: unde

unde ſua tempora tantùm agnoſcunt *ex materiæ pravitate*, quæ *ſymptomatis* aperiunt.

Excrementa etiam crudiora, morbi initia teſtantur, quæ *per augmentum* in ſtatum protracta, *ibi cocta* apparent.

Sed unde futurum noſcam *morbi* vigorem? *ex ſpecie morbi*; ut quartanæ lentè eò ſe erigunt: at cauſus, ilicò. *Vigor ut noſcendus.*

Secundò, *ex magnitudine* in eâdem ſpecie, ut magna quartana citiùs percurrit *ſua tempora*, nam irritat fortiùs naturam.

Tertiò, *ex motu*, nam qui vehementer, continuò celeriterque moventur, in ἀκμὴν ſuam naturam evocant.

Quartò, *ex pepaſmi ſignis* citiùs vel ſeriùs apparentibus, nam *motum morbi* deſignant.

Quintò, *ex ægri naturâ* communi peculiari, & aſcititiâ: ſi *in ætate vegetâ*, calidoque corpore citiùs ſuam abſolvunt hiſtoriam.

His junge *externas cauſas* quæ nunc & olim corpus affecere: ut æſtivæ *quartanæ* breves; *ſi accedat* victus ſobrius, & exercitatio.

Cùm jam in procinctu eſt *vigor*, epiphænomena quædam *diebus criticis* effloreſcent; *quænam* illa ſint vide, & *eorum* vires, numerum, & magnitudinem *examina*.

Antequam *judicium* proferatur de *morbi* eventu, ſit, *ex ſignis*, triumphalis naturæ comperta vis. *Cautè ut prædicendunt.*

Si urgearis *ad prædictionem* antè, reſpondebis cum cauſidicis, *Nondum liquet: & ſemper, ſi nihil delinquatur ab ægro, aſtantibus, & usquæ à foris ſunt.*

Nam, ut ait Hippocrates, *acutorum morborum*, (hoc eſt, qui celeriter, vehementer, & continenter moventur) *non omnino & ſine dubio interitus aut ſalutis ſunt prædictiones.* Quaſi dicat, quamvis *eorum* propria ſit *criſis* ferè *à pepaſmo* & naturæ *erethiſmo*, non tamen omnes ſunt benè morati, beneque conſtituti, quia *tranſlatione* turget *eorum* materia. *2. Aph. 19.*

Et *in junctis morbis, dum ab uno elucet* triumphans *natura, ab alio* triumphata *occidit: hic* medicorum *rubor: ni* ſigna *cuique morbo* peculiaria *collata*, *periculi metum exprimant, quaſi* ad ſalutem *conſpirent, & exploratum ſi fuerit* viſcerum nobilium *robur, ruborem* prædictioni *eximent.*

Cave *à prædictione* dum res ſit cum *mali moris* morbo, qui *blandâ facie* annuentes eludunt: *examina hic* pulſus, reſpirationem, & ſomnos. *Donec* evidens *ducat* ſignum,

nil enuncia: maximè in his qui *temerè* moventur, quique *enormem criſin* edunt; ut ſi *hæmorrhagia* ex naribus fiat *quartanâ* occupatis.

Dies critici. Hæc hactenus: *quædam* attamen pauca, reſtant *de diebus criticis.*

Evenit ut *criſis* ſe pandat *per dies*: adeò ut *cui eorum* aſcribi debeat, neſcias; ut ſi *critica ſymptomata* in apertum ſe dent *die ſeptimo*, mox *octavum* edat *excretionem*, quam *in nonam* proferat: *qualis hæc cenſenda*, ex die, *criſis?*

Nota hîc tempus *perturbationis criticæ:* dein *quando* excretioni vel abſceſſui *incubuerit natura:* tertiò, *quonam tempore* ſolutus ſit *morbus*, vel lætam victoriam *oſtenderint* res ægri.

In quo itaque die *plurima* ex his tribus *eveniunt*, illi dici *accepta referatur* criſis: ut ſi *ſeptimo die* excretio & ſolutio *evenerit.*

Sin *tres dies* triplicem hunc motum *habuerint*, illi maximè *aſcribatur* criſis, *in quo* excretio *cæpit:* nam hîc maximam ſuam *ἔφοδον natura* habet. Et *ex eventu* ipſius criſis, *diei naturam* ſenties; *εὐφορία* enim *ſeptimo* conſectanea eſt.

Vſus dies feliciores *in criſin* notavit. Ut qui *plurimos* vindicarunt *à morbis*, perfectè & tutò, *præambulonibus ſignis* indicati, ſubito incurſu, & excretione.

Inter hos primus eſt *ſeptimus* dies: ab hoc *decimusquartus*. dehinc *nonus*, mox *undecimus*. Deinde *vigeſimus*, quem mox ſequitur *decimusſeptimus*, hinc *quartus*, dehinc *tertius:* ultimus *decimusoctavus:* hi boni critici.

Sextus opponitur *ſeptimo*, in quo *cuncta* perfida, & periculi plena: *excernit* naturæ invicta, acria, cruda, prava, fætore immania.

Hunc ſequuntur *octavus* & *decimus*. frequentiſſimè horum *ſextus* criſim admittit.

Mali etiam *duodecimus*, & *decimusſextus*, *decimusnonus*; rarò tamen judicant.

Tertiusdecimus nec bonus nec malus.

A vigeſimo *ad quadrageſimum*, omnia ſunt languidiora, & *rariùs criſin* admittunt: vel *repetitam* committunt.

Inter hos anteſignanus eſt *vigeſimusprimus*, dein *vigeſimusſeptimus*, inde *trigeſimusquartus*, *quadrageſimus*, *vigeſimusquartus*, *trigeſimusprimus*, *trigeſimusſeptimus*. Hucuſque *criſes* eveniunt.

Quæ

Quæ *ultra hos dies*, potiùs *in abſceſſum* ſe effundunt. *Si* non ſubitò excludatur *morbifica cauſa*, longâ die, *ſpes erit*, ut miteſcat *naturæ vi*. Tunc *vicenis motibus* natura *incurrit* materiam.

Ut *quinquageſimus & octogeſimus* pares viribus habentur: *centeſimus & centeſimus vigeſimus*: qui, cùm quatuor impleat menſes, *initium erit* quaternìorum menſtruorum.

Indices dies ſunt 4, 11, 17. *Quartus* indicat quid *boni* vel *mali* ſeptimo, ſexto, vel octavo *eveniet*. *Decimusoctavus* etiam *vigeſimi primi* index *exiſtimatur*. *Indices dies.*

Numerare incipiemus *ab eo die* quo *lucide* violata actio *in ægris* conſpicua eſt.

Ita *in puerperis* dies *computamus* à doloribus partus, *quòd inde ſit* fons *conſectaneorum morborum*.

Sed ſi *poſt multos dies* oboriatur *febris*, ex aliâ causâ *ortam* exiſtimamus, & à ſenſus *conſpicua læſione* computationem inimus.

Sed *in intermittentibus morbis* periodorum, & non dierum *ratio habenda*: nec rogandum *quot diebus*, ſed *quot periodis* ab eo habitus ſit æger. *dierum vim* tunc illæ induunt.

Hi itaque dies ſunt veluti arbitri & judices *diſceptationum* naturæ & morbi, ultrò citroque *habitarum*; quod ratum *cuique* eſſe debet, decernunt & ſtatuunt.

Obſervabile autem eſt illud *in cunctis ineundis præſagiis*, ut ad certam metam *colliniemus*, ad quam *cunctæ notæ* referantur. *Hoc eſt*, reputabimus *num velimus pronunciare* de ſalute, vel morte, *aut* de brevitate & longitudine morbi, *aut* de modo criſis, qualitate, & ordine. *Obſervatio.*

Ut, ſi *de morte*; quum fatalis ſit ille *à naturâ* raptus & alienatio, *in* quo nulla ſperabilis redintegratio, *mortem* indigitant *cuncta ſymbola*: nam hanc alienationem *teſtantur*.

Ita ſi *de brevitate*, cùm *brevi* ſuam conficiant hiſtoriam *morbi*, qui non prolixè *à naturæ lineâ* abiere, *cumque hic talis ſit*, ut declarant *indicia* ex morbi eſſentiâ, cauſis, effectis, & analogiâ ſumptâ; *brevi finietur*.

Niſi hic vererer me violaturum eſſe *methodicam legem*, lubenter ſubnecterem *exemplum* de Anginâ, *in qua* uſus *horum præceptorum*, tanquam in vivâ hiſtoriâ *explendeſceret*: Sed *brevitas*, huic argumento ſacra, me *ab inſtituto* coërcet.

Si quis tamen anxiè *talem exercitationem* exigat, ne quenquam ſuo labore fraudem, examinet *Pleuritidis* hiſtoriam à *D. Argenterio* editam, libro De conſultationibus medicis, capite duodecimo.

OBSERVATIO.

Mortis cauſa.

MORTIS *cauſa eſt triplex: inflammatio inducens maraſmum: venenata qualitas, qualis emicat in peſtiferis febribus: & tranſlatio ſymptomatica*, quæ fit, cùm pars *contenta* in partem *continentem* ſe exonerat; *hoc eſt*; dum *pars ignobilis* (per palindromen) quos exceperat ſuccos *à parte nobili* (jam morâ *duplici putredine* affectos) *illi* refundit, quod malis *ægrorum* fit rebus.

Hæc mutatio loci, dicitur propriè *Metaſtaſis* ab Hippocrate: *nam* hæc vox illi ſemper *in malam partem* accipitur; *excepto* Aphoriſmo 7. libri 5. Quemadmodum *diadoſis*; in *bonam partem*, cùm pars *continens* in *contentam* ſe evacuat.

Periculosè quis ægrotat, *ex magnitudine cauſæ*; ut ſenes *cauſo* laborantes, & Scoti *hyeme* in Scotiâ *febricitantes*.

Vel periculum eſt ex *ſymptomatum vehementiâ*; ita Æthiopes *in febribus* intereunt; & juvenes à *parotidum* dolore.

Vel *difficultate curandi*, ob *materiæ* receſſum, ut fit *in lithiaſi*.

CAPUT V.

De PRIMÆ INDICATIONIS prima parte.

Quæ docet, quomodo affectus præter naturam ſit pellendus, ſumptâ indicatione à MORBI INDOLE.

UBI *morbus* à nobis rectè exploratus fuerit, ac compertum ſit *curari illum poſſe*, methodica *inſtituatur* curatio.

Methodus *conſiſtit* in indicationibus.

Indicatio quid.

Indicatio eſt comprehenſio judicantis ex rei naturâ, citra experientiam & analogiſmum.

Quot igitur ſunt quæ nobis inſinuant *quid ſit agendum*, tot erunt & *indicationes*; ſunt autem, ut diximus, *ſedecim*.

Primâ

Primò agam de his quæ *propriè indicant*, quæ *ſumuntur* à rebus præter naturam, *hoc eſt*, à morbo, cauſâ morbi, & ſymptomate.

Deinde, de iis quæ *coïndicant*, ſeu quæ proprias indicationes limitant, nam & contrà indicant: *qualia* ſunt omnia *quæ* in *corpore* ſunt *ſecundum naturam*.

Si igitur quis in morborum curationibus errare nolit, animadvertat ut à ſingulis indicationibus plenè notiones ſumat: ſi enim vel unius indicationis prætererit robur, curatio claudicabit. *Obſervatio.*

In omnibus perpendat, quid adeò *valens* ut indicet: quid adeò *imbecille*, ut omittatur. Ac ubi *plures indicationes* pugnant *valentiores* ac *plures* cæteris *præferantur*, aliis tamen *non omninò* neglectis; *nam* variè *interdum* miſcentur *indicationes*.

DE PRIMA INDICATIONE.

PRIMA INDICATIO *ſumitur ab affectu contra naturam; ille enim eſt qui curare & expelli debet.*

Quicquid enim *præter naturam* eſt, ſui ablationem *indicat*.

Cumque omnia pereant *à contrariis* (quemadmodum *à ſimilibus* ſervantur) igitur *affectus præter naturam*, remedium *indicabit* ſibi contrarium, ut *eo* expelli poſſit.

Vnicuique autem rei, *unum* tantùm eſt contrarium.

Cumque *plurima* morborum genera ſint, *variæ* ab his *indicabuntur* contrarietates: & cùm *ſimplices* & *compoſiti* ſeſe offerant affectus, *tales* igitur & contrarietates erunt. *Sunt enim tot remediæ, quot morborum ideæ.* *Remediorũ unde tanta varietas.*

Ut in partium ſimilarium *affectibus*, intemperiei calidæ *frigiditas*; humiditati *ſiccitas* remedio eſt: ut & plethoræ *inanitio* medetur.

Ita in inſtrumentorum *morbis*; indecoræ formationi, *decens formatio*: obſtructis, *recluſio*; lævibus præter naturam, *exaſperatio* debetur.

Ita in violatâ magnitudine, numero, ſitu, & ſoluto continuo, *contrariis* affectibus *contraria* remedia erunt opponenda.

Nec tamen magni quid eſt, ſcire, *affectum præter naturam* debere tolli: nam & id *idiotæ* norunt, cùm *luxata* reduci jubeant: ſed *quo modo, & quando affectus naturæ moleſti remediis opportunè pellendi ſint, quibusque id rationibus fiat*, neſciunt. *Idiotæ.*

Unicus affectus.

Cùm igitur *unus* tantùm adeſt *affectus* præter naturam, ſive is *ſimilaris*, ſive *organicus* fuerit morbus, *hoc eſt*, dum nulla *ejus cauſa* adeſt, aut *alius morbus* ei jungatur, *nullumque horrendum ſymptoma* quod ad ſe curantis conſilium revocet, *ſeſe conſociet*, jam tunc naſcetur *unica tantum indicatio* contrarii remedii: ut *ſicca* ventriculi *intemperies* ſolum *madorem* poſtulat.

Plures ſimul affectus.

Si autem *compoſitus*, vel *aliis comitatus* fuerit morbus (ut *nephritis*, ex immanitate doloris *ſyncopen* inferens) *compoſita remedia* indicabuntur.

Compoſiti autem morbi, ſunt vel *disjuncti*, vel *connexi*.

Si *disjuncti* fuerint (ut qui conſiſtunt *in disjunctis partibus*, quarum nec *functio*, nec *uſus* eſt communis; nec una alteri *impartitur* affectum) *disjuncta indicabuntur medicamina*; ut in linguæ & pedum *morbis*.

Sin *connexi* fuerint morbi, talia erunt & *eorum* remedia. *Connectuntur morbi*, cùm prior poſterioris eſt *cauſa*: id fit.

Ex concordia morbus.

Aut *ſocietate partium*, ut ſi affecto ventriculo *cerebrum* in morbum trahitur; & affecto ab utero *mammæ*: aut *ſitus ratione*, ut cùm *inquinamenta* cerebri *ruunt* in artus, pulmones, aut ventriculum:

Aut *vaſorum communione*, ut jecur quando *germen morboſum* accepit, ſua excrementa facilè *in inguina* deponit: & *fractâ calce*, fit delirium, febris, convulſio: *quòd non frangatur illa* niſi gravi ex caſu, *unde* contuſio fit *in chordâ illâ magnâ* trium muſculorum *ſuræ*: cumque adſint vaſa magna, cor ac cerebrum, *noxam* ſentiunt.

Vel *generis & ſubſtantiæ familiaritate*; ut ab utero, cerebrum.

Affectus impliciti, vel ſunt *ejuſdem generis*, ut *morbus cum morbo*, vel cauſa morbifica cum cauſâ: aut *diverſorum ſunt generum*: iique vel ſunt *ſimiles, vel diſſimiles, vel contrarii*: quod ſubſcriptum programma lucidiùs ob oculos ponet. Quales itaque illi *affectus impliciti* fuerint talia indicabunt *contraria remedia*.

Affectus

Affectus impliciti *ſunt ejuſdem generis aut diverſorum generum.*

Ejuſdem *generis ſunt* Similes, Diſſimiles, *vel* Contrarii.

Similes *Morbo, Causâ morbificâ, Symptomate.*

Morbo: *ut in larynge aſperitas, & durities à ſiccitate: unde tuſſis & vox vitioſa. Hic ſimilia remedia præſcribemus, emplaſtica, & mollientia: ut ſyrupum violatum, cum muccagine ſeminum pſyllii.*

Causâ *morbificâ: ut ſcirrhus, cum pituitæ viſcosâ copiâ: hæc emollientia & abſtergentia poſtulabunt.*

Symptomate: *ut colicus dolor cum aſtrictâ alvo: clyſmate uterque affectus depelletur.*

Diſſimiles *Morbo, Causâ, Symptomate.*

Morbo: *ut frigidæ & humidæ ventriculi intemperiei cum excoriatione, convenient myrti baccæ, cum ſumacho.*

Causâ: *ut cum melancholiâ flava bilis.*

Symptomate: *ut dolor colicus cum ſyncope: diſſimile remedium ab his indicabitur, ut oleum amygdalinum dulce, cum vino malvatico.*

Contrarii: *Morbo, Causâ, Symptomate.*

Morbo: *ut dyſenteria, cum obſtructo hepate.*

Causâ: *ut in hemitritæo.*

Symptomate: *ut ardor ex inflammatione, cum dolore ex frigore.*

Diverſorum *generum ſunt itidem* Similes, Diſſimiles, *aut* Contrarii: *ut morbus cum causâ & cum ſymptomate urgente; vel cauſa cum ſymptomate.*

Medendi rationem ineuntes, cogitabimus, *ſimpléxne* affectus ſit, an *implicitus*.

Si *implicitus*, ex quibus conſtet: & num *cauſa* adhuc illis hæreat.

In implicitis affectibus, primò perluſtrandum quot affectus conſociati ſint, quot cauſæ morbificæ adſint, & quot ſymptomata. *Methodus in implicitis affectibus.*

Secundò, num morbus primâ ſuâ vi conſiſtat, an ab alterius conſenſu enatus fuerit. Qui enim *per ſe* conſiſtit, cùm *alterius* *cauſa*

cauſa eſſe ſoleat, *erit curandus*: nam ita ultrò *ejus ſoboles* (ſequens affectio) deſinet.

Tertiò, inveſtigabimus *in quo genere ſit morbus qui affligit*, num in mala intemperie, aut conformatione, magnitudine, numero, ſitu, vel ſolutione continui.

Quartò, ubi impliciti affectus ſunt contrarii (ut hydrops cum febre) *urgentior medicamenta majoris energiæ poſtulat.* Verùm *in affectibus implicitis*, non ſolum *affectuum implicitorum* eſt habenda ratio, ſed etiam *temperamenti* corporis, & *aliarum indicationum*: externæ enim *cauſæ cunctæ* notari debent. Hinc adhuc variatur *ars medendi*: ut ſi fuerit oblatus *morbus* cum *cauſâ ſimili*, in corporis temperamento *his* contrario; *ut in* bilioſâ febre, aëre calente, in temperamento frigido, *obnixè* refrigerandum erit: *temperies enim corporis* eſt ſervanda.

Implicitis in affectibus ut tranſigendum. *Vt igitur diſtinctè & exactè affectus implicitos curemus, qualeſcumque illi fuerint, tria obſervabimus, ordinem medendi, tempus, & quantitatem remedii.*

ORDO. ORDO affectuum *implicitorum* eſt proprius: nam in morbo *ſolitario*, quem non comitatur *cauſa* aut *grave ſymptoma*, ſimpliciter remedio opus eſt: ut ſi *ſuccus* æſtu incanduit, frigidis rebus *ad antiquam temperiem* revocabitur; ſin *nimio luxu* turgeat, *explodatur*.

At in *implicitis* affectibus, non ſolùm *contrariis remediis* pugnamus, ſed videndum à *cujus affectus* debellatione *ſit exordiendum*: quod elucebit *regulis ſeptem*.

Tempus autem medendi, atque *quantitas* remedii, & *ſimplicibus* & *compoſitis* affectibus *accommodantur*.

Ordinis itaque ratio *his regulis* continetur:

I. *Ordinis regula.* I. *Cùm morbus cauſæ implicatur, prius cauſa* (ſive ea fuerit continens, antecedens, vel externa) *deinde genitus affectus erit removendus: alioqui quantum de morbo acciderit, tantum reſtibili quædam fæcunditate* à causâ *continenter addetur.*

Quamvis interdum *lenior fiat* à remedio *affectus*, attamen non ſuccedit *perfecta curatio*, niſi *à remotâ causâ*: & cùm *recens affectus* nullâ adhuc firma aſſuetudine *inhæreſcit*, unà plerumque cum causâ *diſperditur*.

Sed *altiùs* poſtquam impreſſus fuerit *affectus*, primò *cauſa* debellanda erit.

Ita *Galenus* primo κτ̀ τόπ., *in alopeciâ*, primò *totum corpus* curat, hinc *caput* maſticatoriis *vacuat*, tandem *capite* remedia *admovet*.

Imò

Imò ſæpe cùm *recens affectus* nullâ adhuc firmâ ſtabilique conſtitutione *inhæreſcit*, ſublatâ causâ, *plerumque diſperditur*: ita *initio* cadentium pilorum, *adoleſcentem* curabat *Galenus* ſolâ purgatione.

Si *hic ordo* temerè vertatur, *contrà evenient* omnia: ut cùm quis in *coxendicum* dolore, *ineunte* morbo, *acria* admovet *dolenti* parti, non prius abſciſsâ *doloris* causâ, quæ aut *pharmaciâ* aut *phlebotomiâ* abigi deberet, ille *incurabilem* reddet affectum, qui *curabilis* naturâ erat.

II. Ordinis regula in implicitis affectibus: In cauſis *removendis* primò *tollatur externa*: ſecundò, *antecedens*: tertiò, *continens*: *nam alia ex aliâ naſcitur*: poſtremò, *morbus contrariis remediis pellatur*. II. *Vt orta ſuccedunt, ita eximendi affectus.*

Ut qui *victitant* cæpis, *inde* acrior chylus concipitur ventriculo: *hunc* hepar in ſe rapit, *unde* colluvies pravorum ſuccorum: *hinc* in venis putredo, *dein* febris: *febris* hæc curari nequit, *ni priùs* exſcindatur *putredo*; at hæc perdurabit, dum *focum* habet colluviem putridam *humorum* hepatis: *nec illa eluetur*, donec *chylum talem* præbet *venter*: *venter* dum *cæpis* indulget, *non alium* ſuppeditabit.

Igitur *prima curatio* ineunda erit à *cæparum* amotione; *hinc* ventriculus purgandus, *deinde* hepar; & *tunc tandem* putredo & febris eſt arcenda.

III. Regula: *Si morbi disjuncti nihil inter ſe conſentiant, ita ut ſede diverſâ diſſiti ſint, poterunt vel ſeorſum, vel ſimul omnes curari: minimeque refert cui primò remedia admoveamus*: ut linguæ & pedis morbis. III.

IV. Regula: *Si morbi conſentiant ſimul, unius curatio alteri interim conducat, aut ſaltem nihil obſit, tunc & ſeorſum, & utrumque ſimul ſanare licet; ab utrovis incipiendo*. Ut cùm laborat *hepar* ex frigidâ *intemperie* & ſimplici *obſtructione*: intemperiem *remediis* adimere licet, quæ obſtructionem intactam relinquent: & *obſtructionem* ſubmovere *manente intemperie*: vel licet *eodem* medicamine *utrumque* morbum extrudere: ut, *decocto* abſinthii, radicum apii, petroſelini, & fœniculi: IV.

V. Regulâ: *Si ita diſſentiant impliciti affectus, ut unius curatio alteri incommodet, tunc nec prorſus huic, nec illi, ſed utrique mediocritate quadam & contrariorum permixtione erit ſuccurrendum*: ut ventriculum *frigidum* & jecur *calidum* temperata *juvant*, mixtim, vel alternatim *data*. V.

Hi

Hi affectus *difficilè* curantur; *ab utroque* enim periculum eſt, ut *inquit ille* apud Terentium:

— nihil loci eſt ſegnitiæ neque ſocordiæ:
Quæ ſi non aſtu providentur, me aut herum peſſundabunt.
Nec quid agam certum eſt. ſi illum relinquo, ejus vitæ timeo.
Sin opitulor, hujus minas: cui verba dare difficile eſt.

Cautio. Quare *omnis occaſio* aucupanda, ut *eâ cautione* dentur hæc *contraria remedia*, ne cùm *uni* ſtudemus affectui, *alterum* exacerbemus.

Propterea *Paulus*, piperis grana *novem* vel *decem* concuſſa leviter, *deglutienda* dabat: ita *ventriculo* calor *afflatur*, nec *craſſiora* grana *hepar* invadere poſſunt.

Eo modo exhibetur aqua *vitæ*, & *cinnamomi* aqua *à cibo*, ut aditu *ab hepate* arceatur: *hepar* interim *externis fomentis* placabitur, ut *unguento roſato*, loto *aquâ roſatâ* & *aceto*: vel *epithematis* ex aquâ *endiviæ*, *aceto*, cum ſpeciebus *ſantalorum*:

Accipe aquæ endiviæ *uncias quatuor*, aceti roſati *unciam unam*, ſpecierum diarrhodonis abbatis *ſcriptulos duos*, camphoræ *grana tria*: miſce, *fiat epithema*, regioni *hepatis* admovendum cum *panno rubro*.

VI. *Quæ ſanari ante alia poſſint, quæ non.* VI. Regula: *Ubi affectus ſimul* impliciti *partim* conſentiunt, *& partim* diſſentiunt, *ab eo auſpicandum* cujus *curatio* alteri *non officiat*: *&* ab eo, *ſine quo* alter *non ſanatur*, *& perpendendum*, uter *habeat* rationem *cauſæ*.

Qui *alium* fovet. *huic* remedia *dabimus*: ut in ophthalmiâ cum nebulâ, *acribus* utendum eſſet *ad nebulam*, ſed *nova* accreſceret *ophthalmia*; primò igitur *ophthalmia* erit curanda.

VII. *Urgentior quis affectus.* VII. *In morbis implicitis*, *ab urgentiori*, *&* ab eo *à quo* majus periculum *imminet*, *quique* formidabilior *apparet*, auſpicanda eſt *curatio*.

Urgentior dicitur morbus, qui *magnus* eſt.

Magnus autem eſt triplici de cauſâ; *ex magnitudine* affectus, partis *dignitate*, & facultatis offenſæ *præſtantiâ*.

Quis magnus. Ut ſi *convulſio* à capite muſculi *puncto* accerſatur, quæ debitis *non placatur* remediis, *tranſverſim præcidendus* muſculus: ita in *nervo puncto*, ne fiant *deliria* & *ſpaſmi*: ita ubi impreſſa corpori fuit *luxatio* cum *ulcere*, ulcus *ſanandum eſt*, luxatio *inſanata* relinquenda: nam ſi hanc *unà ſanare* coneris, *convulſiones lethales* ſequentur. Hæ ſunt illæ ſyn-

cynoſuræ, quibus omnis dirigitur ordinis *in medendo* ratio.

His nunquam animo excutiendam hanc *epidoſin*, tanquam omnium *epitomen*, addo: CONCURRENTIBUS MULTIS INDICATIONIBUS, *exordiendum* ab eâ *eſt*, *quæ* cæteras *vincit*: *vel* ſine quâ *nihil effici poteſt*, *vel* à quâ *omnia* ſymptomata *dependent*. *Notanda.*

Exemplo hoc *res clarior* evadet. Si quis eodem tempore *laboret* ex cardiogmo, vertigine & oris amaritudine; *requiret* ventriculus *linimentum*: oris amaritudo, *gargariſmum*: vertigo, *frontale*.

Quia tamen *omnium horum ſymptomatum* eadem eſt cauſa, *videlicet* refluxus *billioſi humoris* ex hepate malè affecto *in ventriculum*, quæ pungendo ibi *cardiogmum* parit: fuliginoſo verò vapore *in caput* elato, *vertigo fit*: continuitate autem *tunicæ*, communis *ventriculo* & *palato*, ori *amaritudo* infertur.

Incipiendum *à bilis evacuatione*, quæ fiet vel *vomitorio*, vel *per ſedem* cholagogo pharmaco, *pro diverſâ naturâ* communi, & peculiari.

Sed ſi *crus* obſeſſum *fuerit* inflammatione, contuſione, varicibus ex ulcere: *adhibendæ ſunt* manus, *exhauriendusque eſt* ille ſanguis corruptus, & contuſio *tollenda* priuſquam *ad ulcus* accedat: nam *his neglectis*, nulla fiet ſarcoſis.

Tertiò, *ſi in ulcere* effera fuerit *vis materiæ* & coctionis expers, ut *in herpete exedente*, neglectâ *ulceris* eſſentiâ (tanquam *minus* urgente) præſcribes *fotum* aquæ calidæ; *ad temperandam* materiæ ulceris *acrimoniam*: licet, *auctore Hippocrate*, illa aqua ſit *ulceris eſſentiæ* diſſentanea, neque, *eodem auctore*, niſi *vino*, ſunt humectanda *ulcera*: nam idem *hoc modo* in articulis *præſcribit* aquam aut oleum, *non vinum*, metu convulſionis. Hæc *de ordine* medendi in *implicitis* affectibus.

Ut genus remedii *elicitur* ex affectus *genere*, ita *tempus* exhibendi remedii intelligitur *ex temporibus* affectus. Talis enim erit *curationis ratio*, qualis *morborum* per ſua tempora *mutatio*: ut ſi tumor *ex materiâ* turgidus adſit, *indicabitur* materiæ *evacuatio*: nec hoc *curandi genus* unquam mutabitur, ſive *morbus fuerit* in augmento, ſtatu, aut declinatione. *Sed* modus curandi variabitur, ut, ineunte morbo *quamvis* vacuandum ſit, *non tamen* id fiet *Tempus.*

uſu reſolventium & exhaurientium: cùm enim *materia* fluxu *feratur*, novum fluxum *horum uſu* accerſeremus: ſed *vacuabimus* cum iis, *quæ reprimunt* influentem ac mobilem materiam; *quod fiet* rerum frigidarum ac aſtringentium *uſu*: id ab influxu *vindicat* partem, ac novum robur *ei addit*.

In augmento *evacuabimus* partim *digerentibus*, partim *repellentibus*.

In ſtatu, *meris reſolventibus* per halitum *evacuatio* fiet.

Hoc modo ſemper quod *affectus* præſcribit (ut hic *repletio*, quæ inaniri poſtulat) faciemus: *ſed* id agemus *variis modis*, ut tempus *morbi* fuerit; *nam* tempus *morbi*, remedii *vim* & *formam* variat, *quo* evacuamus *id* quod *in partem aliquam* fluxit.

Religioſè admodum reverendus ille ſenex *Hippocrates* tempora *generalia* & *particularia* morborum *obſervat*, qui, *propoſito exemplo* acuti morbi, *pleuritidis*, in illâ oſtendit *occaſionem acutam* & inflexibilem eſſe: ac *in eo eduli*i *genere*, quod omnia alia *bonitate* excellit, (*ptiſanam* dico) quantum *calamitatis* inſit, ni *dextrè*, *ſuoque tempore* exhibeatur, *demonſtrat*: ſi ſuſque deque *æger* ſe impleat, *priuſquam* os *expectorato* madeſcat. *ſi talia diſcrimina* in ptiſanâ, *omnium eſculentorum* laudatiſſima, quid cladis *cætera* adferent, non *ſuo tempore* data?

Quin *Hippocrates* primo libro De victus ratione *in morbis acutis*, circa finem, *tempus nutriendi* accuratè obſervat *ex morbi tempore*: *ſed*, inquit, *exhibendæ ptiſanæ* occaſionem *&* tempus *ineunte ejus uſu*, *cùm quis jure eâ in thoracis morbis utitur*; hoc eſt, cùm os humeſcit expectorato, *totâque morbi hiſtoriâ captare oportet hanc occaſionem*: nam *cùm frigidi ſunt pedes* (quod fit *initio* paroxyſmi, *per affectionem* caloris nativi, à *materiæ contrariæ* occurſu, in ſuperiore *alvi* parte) *ptiſanæ uſum inhibere oportet*; ne difficultatem ſpirandi adferat; *dum* calor *ad pedes* deſcenderit, *reſtitutis temperatiſque* hypochondriis & thorace.

Occaſio. *Itaque*, inquit, *ſibi quiſque perſuadeat velim, occaſionem plurimum poſſe*. Quare doctè illud ab illo amatore dictum fuit:

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt
Et data non apto tempore, vina nocent.

Et à Pindaro: ——— ὁ δὲ καιρὸς παντὸς ἔχει κορυφάν: *opportunitas, rei omnis habet caput*. Quod elegan-

eleganter Iſocrates: *τὸ γὰρ ἄκαιρον, πανταχοῦ λυπηρὸν*: *Intempeſtivum ſemper triſte & moleſtum*, & abſque gratiâ: & ne ipſis quidem Gratiis citra gratiam feceris gratum. Quare opportunè *opportunitatis* ratio eſt habenda.

Eleganter *tempus* ut obſervandum, depinxit *Galenus*, libro ſexto *κατὰ τόπους*, *in inflammatione* oris. ſit *inflammatio* ex calidi *ſanguinis* influxu: & quia *ineunte morbo*, impetu *ſeſe effundit* materia, *indicatio* à tempore morbi *ducta*, indicat *repellendum eſſe*. Exemplum.

Ut ſemper *agendum eſt* in inflammationum *principiis*: (niſi *materia* influens ſit *veneno* contaminata, aut *à parte principe* emiſſa: *ut cùm* eryſipelas *in inguen* deponitur, *à jecore* germen morboſum *habente*) quare *utimur* ſucco mororum, *cui remiſcemus* cortices granatorum, balauſtia vel roſas.

In augmento addimus *cum melle* myrrham & crocum; nam *aſtringit* & *coquit* crocum ita, *ne quid* fluxuræ materiæ *admittat*: & myrrha *in altum corpus* perducit cætera, & *id quod influxit* diſſipat.

In ſtatu, utitur *gargariſmis* ex mulsâ, in quâ *ficus* coxerunt. *declinante malo*, ſucco mororum *addit* nitrum & ſulphur vivum; vel hyſſopum; thymum, pulegium *incoquit* mulſæ; ut *omninò* diſcutiat.

Sed maximis laudibus nobilitavit *Galenus* dianucum, *ex corticibus* nucum viridium *ſuccus* elicitur; *hunc quadrifariam* parat *Galenus*, ad quatuor *inflammationum* tempora: *primam partem*, melle coctam, *pueris* ac *tenellulis* ſervat: *ſecundæ parti* aliquid *remediorum aſtringentium* adjicit, ut *roſam*, *gallam*, quâ *ineunte morbo* utitur, *tertiæ* crocum & myrrham *addit*: ad *quartam*, ſulphur & nitrum *adjicit*: ut validè *elapſo jam ac provecto morbo* digerat.

Quantum *noxæ* ægris inferant, qui *remedia* non tempore commodo *præbent*, oſtendit hiſtoria *Eudemi*, qui, *ex intempeſtivo uſu* theriacæ, *in triplicem quartanam* incidit; & *à Galeno* iterum, *tempeſtivo* theriacæ *uſu*, curatus fuit. Hiſtoria.

Fœlix eſt ille medicus, qui *opportunè* medicamina, *morborum temporibus* jungit: nam qui ſequitur *à natura* quod trahitur filum, *eam faventem* ſibi conciliat; *citra quam* irrita eſt omnis *medicatio*. Sine alis volat, *Icarium facturus caſum*, *qui abſque temporum notatione medicinam facit*, Hæc de tempore.

Quantitas. *Quantitas* medicamenti *ex quantitate* affectus præter naturam *elicitur:* tanta enim debet eſſe *copia remedii*, quantus *affectus* eſt: ut ſi bilis *in vitio* quæ eſt, exuberet ad *libræ* copiam, *remedium* dabimus quod evacuet *libræ* quantitatem: *ſi pars* tribus gradibus *à ſymmetriâ* in calorem *abiit*, tribus numeris *frigidum remedium* ei admovebimus.

Hinc igitur *intelligimus* quàm validum remedium *adhibendum*, quo gradu *receſſus à mediocri*, quo pondere, quoties, & quamdiu.

Quæſtio. Sed dicet aliquis, *Vnde* agnoſcam *affectus* magnitudinem? *Reſpondemus*, ex ſymptomatum vi, & ex naturâ ægri *(quantũ ab eâ abreptus ſit)* & ex rebus non naturalibus.

Nam ex his *priſtina natura* innoteſcit: *quâ animadversâ*, ſi ad hanc *morbi cauſæque morbificæ* magnitudo *(ex ſymptomatum vi* percepta) *conferatur*, planè conſtabit *de morbi vi*, & quàm *valida* decernenda ſint *remedia*.

Verùm inferet aliquis, *Ariſtoteles* demonſtravit, quò *actio* ſaltem à proportione *majoris inæqualitatis* ſequi poteſt: *Reſpondemus*, id intelligendum eſſe *in generatione rerum*, quoties *aliud in aliud* ita traduci volumus, ut *in novum quid* ſe vertat; non *in rerum mixtione & contemperantiâ*: ut duos *caloris* numeros *opponimus* duobus *frigoris* ordinibus, quò *mutuò ſeſe* contemperent: ex mutuâ enim *amborum* pugnâ, *mediocritas* quædam emergit: *nam* aquæ ferventi *remixta frigida* tepentem *producit*; ita temperies *contrariorum uſu* inducetur.

Dubium. In decernendâ aptâ *remediorum* copiâ, *magna hîc difficultas* oritur, an *confertim unâque vice* licitum ſit *admovere* medicamen *tantæ* copiæ & tantarum virium, *quantus* eſt affectus præter naturam; *hoc eſt*, quantus fuerit *receſſus* à priſtino *ſanitatis* ſtatu: an potiùs *pluribus vicibus* illud ac *ſenſim* & *paulatim* tentandum ſit. *Reſpondemus*, etſi *primo modo* affectus præter naturam *illicò* elidi poſſit, id tamen *minimè* fiet *ſine certâ* naturæ *jacturâ*, cùm tam magnâ vi *utrinque* confligatur.

Hinc *Hippocrates* dicebat: *Plurimùm ac repentè adeoque in univerſum corpus movere, periculoſum: omne enim nimium, naturæ inimicum: quod autem fit viciſſim, & ſenſim, id tutum eſt.* Verùm, eo modo *affectus præter naturam* non tollitur: ut ſi *quatuor gradus* caloris *fuerint* debellandi *duobus numeris* frigidi; *cum* paulatim & amicè *fiat*. Quare *bis tribus ſententiis* cedet hæc res ambigua.

I. In

I. In *levioribus affectibus* par remedium, *ac ſemel univerſimque* morbum *ſubmovent, erit ex uſu*: illud enim cùm leve ſit, vim naturæ non inferet.

II. In *extremis & periculoſis morbis*, ineunte morbo, *præſtat* valentiſſimum *adferre remedium*: *quia cùm* celeriter *ſuam hiſtoriam abſolvant*, brevi ſunt extincturi, *niſi univerſim* remedio *ejiciantur*. Hoc ſcripſit *Hippocrates*, cùm inquit, *ad extremos morbos, ad unguem valet extrema curatio*: ut in his *qui ortum ducunt* à ſymptomaticâ tranſlatione, & venenatâ qualitate. Et *acriter* reprehendit *Galenus* Eraſiſtratum, *quinto Methodi ſuæ*, qui in omnibus morbis, *à mitioribus* ſurgendum eſſe affirmabat *ad majora*: nam ita *medendi occaſio* perit: ut *in rupto vaſe* thoracis, ni *ilicò* combinetur: *poſtea*, cùm periodis quibuſdam *bis* aut *ter* ſanguinem effuderit, *inſanabile* redditur; *latiùs ſeſe pandente* vulnere, ac eryſipelate *jam obſeſſo*. Ut in apoplexiâ, cùm *celeriter* ſuam hiſtoriam finiat, ni *æquali manu* illi ſuccurratur, *internecionem* inferet. Ut & *turgens materia*, quæ *orgaſmo* concita fertur *per corpus*, ilico *magno remedio* extrudenda: ne *in viſcus nobile* ruat, ac enecet.

III. *Morbi mediocres*, ſenſim, blandè, & multo ocio *meliùs depelluntur*: *eſt enim hæc* tuta & jucunda *medendi ratio*; *etenim nullam* contrariæ qualitatis *noxam* corpori *inurunt*. Nec tamen *adeò lenta eorum* remediorum *vires eſſe debent, ut* morbus *eas non ſentiat*: nam cùm *morbus* talia remedia *vincat* ex facili, *evenit* ut plerumque *exaſperetur acerbiùs*; ac ſi quis *flammis majoribus* exiguam aquæ partem affundat, *majorem* flamma *vim* concipit: ita & *morbi*.

Quod ſi *omnia rectè* ex methodi medendi lege *facienti*, non ſtatim *morbus* cedat, ex *Hippocratis* ſententiâ, *ad aliud* protinus ſe *non convertet* medicus, *dum manet* quod *à principio* viſum fuit. *Dicit* Hippocrates, *Si quis omnia* convenienter faciat *in diætâ, alteratione, vacuatione, & alexipharmacis*, & hæc ita convenienter adhibeat, ut proviſionem habeat *ex viribus ægri, natura communi atque peculiaris & conſuetudine*: tunc non ſtatim, *quamvis* mediocri remedio *non proficit*, ad aliud *abeundum*. *Notandum.*

Vulgus *medicorum* huc illuc *temerè* per omnia remediorum genera *fluctuat*. Tamen dum *in eodem* remediorum *genere* ſubſiſtas, *evagari licet*, ne natura *uni remedio* aſſueta, *ejus vires* contemnat.

Sæpe peculiaris naturæ ratione prodeſt *uni*, *quod alte-*

rum offendit, *& eidem homini* aliud alio magis *ſtudet*. Si cichorion *non juvat*, ad endiviam *eundum*, aut acetoſam, vel *ad* ſonchum.

Hæc *de primâ* indicationis *parte*, quæ *ducitur* à morbo, vel *ſimplici*, vel *implicito* aliis affectibus. *Sed* quia *morbus* frangi non poſſit, niſi *ejus cauſa* debelletur, *quomodo illa accidenda ſit* tradam, ac mox capite XII, *hæc proſequar*, & (ratione curationis) *ſecundam* primæ indicationis *partem* ſtatuam.

CAPUT VI.

PRIMA PRIMÆ INDICATIONIS PARS, De cauſa *morbi antecedente, quo modo & quibus cautelis eam corrigat* AVERSIO.

HIPPOCRATES *affirmat* tria *corpus humanum conſtituere, continentia, contenta, & impetum facientia.*

Continentia vocat *partes*: contenta, *ſuccos*: impetum facientia, *ſpiritus*.

In partibus corporis conſiſtit *morbus*: in contentis *morbi cauſa*: in functionibus, *quædam ſymptomata*.

Contenta autem *vel proximè morbo adhærent*, ut in causâ continente: *vel morbum fovent*, & *continentem cauſam efficiunt*, & hæc dicitur *cauſa* morbi *antecedens*, de hac jam nobis agendum eſt, quâ tecmarſi *in omnibus morbis* tractari debeat.

Ordinis ratio. Deinde agemus *de continente*, hoc eſt, *proximè morbo junctâ cauſa*, nam *externam* omittimus, ut ſunt ea quæ *aſſumuntur, aguntur, admoventur*: quia *cauſarum evidentium* nulla eſt artificioſa (quæ *methodo* ſemper tranſigitur) curatio.

Diximus primam Indicationem *ſumi* ab affectu præter naturam, *qui triplex eſt*: morbus, cauſa morbi, & ſymptoma morbi.

Hactenus *de morbis* quædam peregi, *quomodo*, & *qualibus remediis, quáve* eorum *copiâ* pellendi ſint. Jam *ad cauſam* morborum venio *antecedentem*.

Interna hæc morborum *cauſa* domicilium ſuum habet *in contentis*.

Remedia ... ndenda. Cùm autem *contentorum* ex lege naturæ *conſtitutio* penes *tria* potiſſimum *exiſtat*; *primò* circa *permanentiam* in ſede

ſede ſibi *à naturâ* dicatâ: *præterea* penes *qualitatem*, & *copiam*: ſequitur quòd & *tria* vitiorum *genera* reperientur, quoties vel *loci*, vel *qualitatis*, vel *quantitatis* modum non naturalem obtinebunt.

Vnde orta fuêre *tria* ſumma *remediorum* genera: AVERSIO, hoc eſt, REVULSIO, ἀντίσπασις Græcis: ALTERATIO, & EVACUATIO. *Remedia.*

AVERSIO, *contentorum* exagitationi & *eorum* præcipiti motui dicata eſt. *Tribus autem modis fluit humor; orgaſmo; doloris vi; aut quòd pars continens exonerat ſe in contentam:* cùm calfiunt, aut extenuantur, vel cùm copiâ peccant.

Eſt autem AVERSIO, *tractio ruentis humoris ad locum oppoſitum, procul ab affectâ ſede, rectè & convenienter facta; ut pars malè affecta, tuta ab ejus incurſu eſſe poſſit.*

Dixi *eſſe tractionem*, quia *motus localis*, eſt univerſale genus, *quod* de attractione, repulſione, derivatione, & averſione *dicitur*.

Dicimus, *ad oppoſitum locum fieri debere*, alioqui non differret *à repulſione*: & propterea affirmamus, *hanc* fieri debere *procul* ab affectâ parte *quantum fieri poteſt*; ne quod *ſemel* repulſum eſt, *pedem referat*: quamvis non ſemper hæ conditiones ſeſe offerant: maximè tamen *hac notâ* abit *à derivatione*, quæ, ut inquit *Hippocrates* libro De humoribus, *fit ad latera & proxima loca*: verùm *Revulſio* fit *procul*, &, ut auctor eſt Hippocrates, *ad contraria*. *Quo modo à derevatione differat.*

Et *revellimus* humorem illum, qui fertur per loca *lege naturæ* incommoda: ſed *derivamus* humorem, qui fertur per loca *ex eventu* incommoda.

Etenim *revelli* dicuntur ſucci qui rectâ coguntur veſtigium vertere, ac retrocedere eâdem quâ incedunt viâ, hoc eſt, *ἀνασπᾶν*: ſed *derivare*, hoc eſt, *παροχετεύειν* idem eſt ac rivos deducere fontis. Ut ſi quis *fontem* in caput cogeret *remigrare*, hoc eſſet *revellere*: Sin *ab eodem fonte* rivulum deduceremus, hoc eſſet *derivare*.

Quare *Averſio* in fontem, *hoc eſt*, in originem fluxionis humorem *retrahit*. ita in profluvio *menſium* immoderato, *ſecamus* cubiti venam: *quia* à jecore & cavâ venâ *elicit*: unde in fontem *revellit* ſanguinem, *qui* ad uterum *effunditur*: hoc eſt, *fluxionem* in ſuum fontem *revocat*.

At *derivatio* eum in aliam *evocat* partem vicinam. *Dum fluit, retrahendus.*

Unde *Galenus* libro quarto *Methodi* dicebat, *Si jamjam*

 validè

validè fluxio irruit, revellere ad contraria ſtudebimus. ita ſi *in ſuperioribus partibus* ulcus conſtiterit, *per inferna* purgabimus: *ſi in inferioribus*, ſurſum *vomitum* movebimus. *At ſi jam fluxio*, inquit, *reſtitit*, membroque *materia* inhæſit, *derivare per vicina magis expedit*: nam *materia* in propinqua faciliùs traducitur: & *remedium* faciliùs *ex vicinis* influxum humorem *evocat.*

Cùm cœpit occupare partem derivandum.

Verùm REVULSIO *ad longinqua fit:* optimum remedium *immodicæ evacuationis.*

At *Derivatio per vicina* loca ducit; ut cùm id quod *per palatum* fluit, *ad nares* derivamus.

At *revulſio* fit, cùm dato pharmaco, id *ad inferna* revellimus. Ita *Galenus*, quod *per uterum* uxoris Boëti ferebatur, *derivabat* ad veſicam & renes, *decocto aſari:* id autem *vomitu* ſi peregiſſet, *Revulſio* fuiſſet.

Naturam ducem *hac in re ſequimur*; quæ ita agere ſolebat. quod *hoc oraculo* oſtendit *noſter ſenex*: Si mulieri *ſanguinem* evomenti *menſtrua* copioſè ferantur, *vomendi* finis fit: ut tamen nulla excuſatio ſit *ruptæ* vel *exeſæ* venæ: tunc, inquit *Hippocrates*, vomendi *finis* fit: quia ſanguinis *ad ſuperiora* ruentis *refluxu* averſio fit.

Quare & nos, ita *affectis* mulieribus, *malleoli venam* ſecabimus, imitatione *naturæ*, ut revellamus *ſurſum* ruentem ſanguinem.

Inſtrumenta averſionis.

Inſtrumenta autem *averſionis* ſunt venæ ſectio, cucurbitulæ, hirudines, vincula dolorifica, frictio valida *oppoſitæ partis*, enema, glans, lotio calida, gallinæ *calidè* admotæ, fimus columbarum, cantharides, ſmegma, & *quicquid* vehementem *ardorem* & *dolorem* inurere poteſt.

Attamen *vincula dolorifica* reprobat *Scribonius Largus*, ex Aſclepiade, ubi ait, *Quatenus dolorem inferunt, attrahere videntur: quatenus conſtringunt, ſanguinis irruptiones irritant.* Reſpondemus, id verum eſſe ſi juxta *partem affectam* ligaveris: ſed *longa diſtantia* à tali noxa abeſt.

Rectè.

Præterea diximus, *eâ ratione* (averſionis causâ) *cuncta admovenda eſſe, ut rectè fiat attractio.* hoc dicebat *Hippocrates*, κατ' ἴξιν, hoc eſt, *per rectitudinem* revellimus, non *mathematicam*, ſed *naturalem*, quæ ſecundùm *fibras* & *filamenta* venarum *peragitur.* Hoc fit *duobus modis.*

Primò, quia eſt vaſorum & fibrarum *curſus rectus*, ut hepatis *gibba* per urinas *revellimus*; quòd *ad renes* hinc proficiſca-

ficiſcatur *vena cava* recto ductu : *à ſimis* autem hepatis partibus *ad inteſtina* fit ſuccorum *revulſio* : nam venæ meſaraicæ, *recto elapſu* ab hapate *ad inteſtina* veniunt.

Secundò per rectitudinem *revellimus*, cùm ſequimur *rectitudinem* diametri vel ſitus : *hoc eſt*, rectâ lineâ cùm fit *tractio*, ſive in longitudine, latitudine, vel altitudine.

In longitudine, ut cùm *ſupernæ partes* laborant, *ad infernas* rectâ lineâ *evocamus* phlebotomiâ, pharmaciâ, vinculis, cæteriſque *Revulſionis* inſtrumentis.

In latitudine, ut ſi *dextra manus* fuerit *phlegmone* affecta, *ſiniſtra* ſecta juvat : ut *in ophthalmiâ* cucurbitulam *cervici* admovemus : & *occipitis* dolorem *ſolvit* vena *frontis* ſecta.

Quare *in omni Revulſione* ſervetur *ſitus* : ſi accedat *vaſorum commercium*, melior erit *averſio*. Nam τὸ κατ' ἰθὺ rectitudo *conſiſtit* in ipsâ contrarietate, *vel* in naturali *membrorum* ad ſe invicem ſocietate vel æqualitate.

Hujus ſocietatis vel æqualitatis *cauſa eſt*, venarum, arteriarum, nervorum *in utrumque latus* diductio *à ſuis principiis*. Ut Mathematicis *contraria* ſunt, quæ ejuſdem lineæ *extrema* tenent ; *omneſque motus* qui ad ea fiunt, *contrarii* dicuntur. Medicis verò *contraria* dicuntur, quæ ejuſdem lateris *recto progreſſu* longiſſimè *diſtant*. ut à ſuperioribus ad inferiora, à poſticis ad antica, ab internis ad externa.

Sed ut *perfecta* fiat *Revulſio*, non ſolùm *locali* rectâ oppoſitione *opus eſt*, ſed ſimul *cum locali* oppoſitione, *neceſſarius eſt* venarum & fibrarum *curſus rectus*. nam ſic *faciliùs*, & *celeriùs*, & *copioſius* humores *effluunt*, maximè ſi *per phlebotomiam* molienda ſit *averſio* : hic enim *neceſſaria* venæ cum parte *neceſſitas* : ut evacuata vena, *iterum* à parte *prolectet*, & non aliâ à parte *ablectet*.

Hac ratione, *in pleuritide dextrâ*, non ſecamus *ſiniſtram venam*, etſi dextrum ſiniſtro, *ratione* ſitus & diametri, *oppoſitum ſit* : captamus enim *rectos curſus* ipſarum fibrarum, ut *à loco ægro* (ab inflammatione) *plus* ſanguinis & *celeriùs* quàm *à cæteris partibus* hauriatur : *nulla enim vena* rectis fibris *è dextro* latere *in ſiniſtrum* concedit.

Et in pleuritide *facta jam eſt* inflammatio, & *humor* partim *influit* & partim *influxit*. *fluenti* adhuc humori vel *fluxuro* debetur *averſio* : at influxo *derivatio*.

Quare *in brachio proximo* vena ſecta, *utrumque officium*

hoc peragit. eſt enim *temperata illa ratio*, quaſi ex *revulſione* & *derivatione*.

Exhaurit enim *aliquid* ex affectâ parte, & causâ morbo conjunctâ, & *unâ avirtit* ruentis humoris *impetum*; dum *cauſam antecedentem* aliò vertit. talia autem optima *inflammationum* remedia ſunt.

Rurſum, *in inflammatione* cruris dextri, *ſiniſtrum crus* ſecamus *ad averſionem*: adeſt enim *localis* oppoſitio & *recta* venarum ſocietas, quâ *evocat* materiam *à dextro crure*.

Horum uſus. His *averſionis* rationibus nitentes *pragmatici*, partibus *ſupra claviculam* morbo obſeſſis, *revellere* ſolent *inciſione* venæ humerariæ, *hoc eſt*, in brachio externam *ſecant* venam, quam *cephalicam* vocant, ſi morbus *jam præſens ſit*, ac *irruat* materia.

Si enim metus ſit *futuri morbi*, nec *adhuc fluat* in illas partes materia, ſed ſi *jamjam fluxura ſit*, avertunt *remotiore* ſectâ venâ; *in manu*, quæ inter *pollicem* & *indicem* excurrit, quam *chirurgi* proprie hodie *cephalicam* vocant.

Partibus autem laborantibus *mediis*, quæ inter *claviculas* ſunt & *renes*, avertunt *ſectione* venæ internæ, quæ *axillaris* & *baſilica* dicitur.

Si verò metus imminet *eò ruituræ* materiæ, *rami* baſilicæ venæ *ſecantur*, qui inter *annularem* & *medium digitum* porriguntur.

Partibus *utriſque* laborantibus, *ſupra* & *infra* claviculam, avertunt *ſectione* venæ mediæ: *hæc* ut ex *utriſque* illis venis *fabricata* ac earum quaſi confluxu eſt *genita*, ita *ex utriſque* obtinet *revellendi* potentiam: *hanc* vocant *Medianam*.

Hujus venæ ſectio commendatur valdè *Aretæo*, qui, *de ſputo ſanguinis* agens, ita ait; *Cædenda eſt cava in cubito vena: nam facilè ex eâ effluit ſanguis, & eſt ſectioni expoſita, omniumque viſcerum hæc eſt ſanguinis via.* Etenim vena hac *ſuperior* & *hæc*, unius venæ *propagines* ſunt, quare nihilo plus *ſuperior* quàm *Media* commodi adfert. Nam *propaginum* ignari ſunt, *quotquot* ſtomacho & jecori *ſuperiorem venam* copulârunt.

Renes *medio loco* poſiti, *ancipites ſunt*; & ſuperiùs & inferiùs *juvari* poſſunt.

Partibus morbo preſſis *infra renes*, ſecatur *poplitis*, *malleoli*, vel *pedis* vena, quam *Saphenam* vocant: modò tamen *plethoræ* nulla ſuſpicio ſit: tum enim *primò* baſilica, *deinde* ſaphena erit ſolvenda.

Hac

Hac ratione in omnibus morbis, ubi *ῥεῦμα τὸ ὁρμώμενον*, hoc eſt, *præceps motus & affluxus adeſt humorum*, ſcriptores practici *inculcant* hiſtoriam peragendam eſſe. Ut *in phrenitide*, & *apoplexiâ*, ſi plenitudo adfuerit, *primò* jubent ut *interna brachii vena* (hoc eſt *baſilica*) aperiatur : quòd *validè* illa *ex hepate*, ubi fons & focus eſt *ſanguinis*, exhauriat; *cùm* proximè *in hepar* feratur, *tandem* humerariam venam *ſolvunt*.

Illi quidem hac ſerie : *quàm rectè*, ipſi viderint ; *præſtaret* enim *ratione* præcipitis & urgentis mali, *in phrenitide* & apoplexiâ à plethorâ, *primùm* aperire cephalicam, & *deinde* baſilicam : ita *tritus* uſu medendi ille *Rhaſes*, qui *centum annos* medicinam exercuit, *hanc hiſtoriam* peregit.

Hac *averſionis* ex lege, *pragmatici* in phrenitide *ilicò* purgando, *avertunt* materiam morbificam *à capite*, ante etiam coctionem, & *rectè* : ne fiat *abſolutum apoſtema* cerebri *cum tenſione*.

Deinde *enematum* initur uſus, *frictiones* artubus admoventur, *vincula* & *cucurbitulæ* præſcribuntur.

Ita *in pituitoſâ apoplexiâ*, uſum ineunt *acrium enematum*, & *glandium* longarum digitos ſex, & *corporis totius* frictionum.

In perpetuis fluxibus *ad oculos*, annulum, *cuti* ſupremæ cervicis *circa occiput*, trajiciunt : *modus eſt*, ut forcipe arripiatur *cutis*, ac validè *prematur*, quò *ſenſum* exuat; forceps *foramen* habeat, per quod, *acu immiſſâ*, per foretur *cutis*, unaque *craſſum filum* ſecum trahat *acus*, quo in vulnere, *ablata acu*, filum hæreat.

In *Italia*, fili *loco* aureum annulum *utrinque* apertum immittunt : *poſtea*, ne excidat, *ejus poſtrema* adducunt : hic *cottidie* dimovetur, ita ut *dolore* & *attritu* materia *trahatur*, quæ *manè* & *veſperi* evacuatur.

Hæc igitur, quæ per omne *morborum* genus *tam varie* fundunt *practici*, ex hac *averſionis* naturâ *profecta fuere*, quæ jubet ut *rectâ lineâ* fiat *averſio*.

Verum hæc *methodo dogmaticæ* non ſufficiunt : propterea in definitione diximus, *quod convenienter fieri debet*. quod ut obtineamus, obſervabimus revellendi *tempus & modum*. *Convenienter.*

Tempus & *locus* tunc *Revulſioni* eſt, cum jam fluit, vel jamjam *fluxura* eſt in partem aliquam *materia* : & hæc cauſa eſt, cur *in inflammationibus* incipientibus utamur *Revulſione* : at vigentibus *inflammationibus*, utimur derivatione. *Tempus revellendi.*

Hinc *methodici*, dicit *Galenus*, libro undecimo Methodi ſuæ, cap. xv. *interficiebant* ægros, *citra revulſionem* cataplaſmata & perfuſiones *admoventes*.

Modus revulſionis. MODUS *revellendi* hac cautione obſervabitur: *cavendo*, ne materia contaminata *trahatur* per membrum nobile.

In peſte. Sic *in bubone peſtifero* qui inguina *invaſit*. non ſecamus *baſilicam*, ſed *ſaphenam*: ſi conſederit *in axillâ*, in brachio *vena* aperienda erit: ſi emicet *in thorace* carbo, *ſaphena* pertundendâ *ilico* venit.

In metu *futuri fluxos*, unde *magnus* ſurrecturus eſſe *morbus* videtur, *integrâ diametro* utemur. ut cùm *à vertigine* de apoplexiâ *veremur*, cauteria *cruribus* inurimus: nam *Galenus*, laborante manu, *crura* ſcarificat.

Sin *fluxus* materiæ morbificæ jam incepit, *per medium diametrum* revellemus, *hoc fit*, partim *derivando*: ut in pleuritide, ejuſdem lateris ſectâ *in brachio* venâ.

Compoſitæ indicationes. Interdum enim unâ encheiriſi *triplici indicationi* ſatisfacimus, *revulſioni* ſcilicet, *derivationi*, & *evacuationi*. optimum profectò remedium *pleuritidis*.

Quicquid enim *ejuſmodi* eſt, ut *eâdem operâ* cauſam *inflammationis* revellat, & *conjunctam* educat, aptiſſimum *ejus remedium* eſt: id in pleuritide *axillaris vena* ſecta præſtat, *filamentorum* contiguâ rectitudine.

Quare diligenter eſt notandum *in morbis*, num *ſimplici revulſione* tantùm opus ſit, vel unà *derivationem* & *evacuationem* flagitet *malum*. Nam fluenti *materiæ* debetur *revulſio*: at influxæ, *evacuatio* ex propinquo. hinc *medii quid remedii* naſcitur, quod inter *revulſionem* & *derivationem* ambigit.

CAPUT VII.

PRIMA PRIMÆ INDICATIONIS PARS, De cauſa *morbi antecedente, quo modo & quibus cautelis eam corrigat* ALTERATIO.

SCRIBIT *Galenus* primo de differentiis *febrium* ſexto capite, *Oportere* in unoquoque *cauſæ* genere ſcrutari, qua potiſſimum vi *morbos* committere ſoleat, *deinde* conſiderare congruentes & repugnantes *corporis* diſpoſitiones. quantum enim *contrarietatis* habet, tantò *ægrius* ſuperabitur.

Con-

Contentorum vitia diximus in eorum eſſe *motu, qualitate*, vel *quantitate*.

Cauſa morbifica *antecedens* quando *motu ſuo* in vitio eſt, quodnam remedium poſtulet ſcripſimus. jam ad *qualitatum* vitia venio. *Contenta* itaque à lege naturæ ac à ſuâ ſymmetriâ *abeunt*, qualitate *primâ* vel *ſecundâ*. Inde *varia remedia* excogitata fuere, ut *priſtinis qualitatibus* redderentur *contenta*.

Calefactos ſuccos corporis refrigeramus, *humectos* ſiccamus, *raros* condenſamus, *tenues* incraſſamus, *acres* & *nimis ſeparabiles* illinimus, & *frigidis* glutinamus, *viſcidos* abſtergemus, *lentos* incidimus. Et *qui ſucci* primâ & ſecundâ *qualitate* ſimul *in ametriam* abiere, ut calidos & ſiccos, nimis acres & attenuatos *refrigeramus*, *humectamus*, *incraſſamus*, & *illinimus*; & ſi jungatur his *præceps motus*, ſimul *aſtringimus*.

Horum omnium genus eſt ALTERATIO, *qua eſt ſtatus unius in alium ſtatum commutatio, ab alterante facta: ut amiſſa contentorum qualitas priſtinæ ſuæ qualitati reſtituatur.* Quare, *alteratio* aliam *contentis* imprimit *qualitatem*: nempe *illam*, qua excellit *remedium* id, quod illis adhibetur. Si *contentum* duobus numeris *ad frigus* inclinârit, id reſtituemus *admotione* remedii, *quod* binis numeris *in calorem* abiit. *Alteratio.*

PRIMO ferè ordine *calent*, abſinthium, althæa, amygdala dulcia, aloë, agaricum, braſſica, bugloſſum, chamæmelum, eupatorium, lini ſemen, ladanum. Calida.

SECUNDO numero ferè *ad calorem abeunt*; anethum viride, petroſelinum, artemiſia, crocum, fœnugræcum, maſtix, nux myriſtica.

TERTIO *calent*, abrotanum, ammi, aſarum, aniſum, arum, cuminum, cinnamomum, galanga, nigella, origanum, mentha: & reliqua *eâdem vi* agentia.

QUARTO ordine *calida*, ut allium, cæpa, coſtus, euphorbium, lepidium, tithymali, naſturtium, pyrethrum, porrum, ſinapi, ruta.

Verùm, in rerum calidarum uſu, *ſumma prudentia* adeſſe debet, ut *commodè* his utamur: ſcripſit enim Hippocrates, *Calidum, ſi quis multumque eo utatur, his ægrum damnis auget, carnis* ἐκθήλυνσιν *effœminationem invehit*; laxatis *carnis* fibris, diſſipatoque proprio *carnium* pabulo, & inducto *humore* excrementitio, *Cautio cùm foris admoventur calida.*

Et

Et nervorum præbet *infirmitatem*: nam *eorum robur* in mediocritate *ſiccitatis* conſiſtit.

Καὶ γνώμης νάρκωσιν, *cerebri quoque adfert ſtuporem*, inquit: *nam* ſenſus, motus, omniumque actionum cerebri, *quaſi reſolutionem* parit.

Et *hæmorrhagias* concitat: laxatis venis & ſanguine fuſo.

Et lipothymias: diſſipatis *ſpiritibus* & reſolutis *membranis*.

Hæc, inquit, *mors excipit. nec unde ſanguis fluit, aut unde motus hæmorrhagia, eſt calfaciendum.* Quare moderatè calidis utendum.

Frigida. FRIGIDA *in primo ordine*, ut atriplex, hordeum, pruna, malva, myrtus, pyra, roſa, viola, cydonia mala, &c. *eandem vim* redolentia.

Secundo numero *frigent*, cucurbita, lactuca, endivia, perſica, plantago, acacia, &c.

Cautio cùm foris adhibentur. *Tertio* gradu *algent*: caphura, portulaca, mandragora, hyoſcyamus, ſempervivum, ſantala.

Quarto: cicuta, papaver, opium.

His minimè diu multumque *ſine cautione* utendum: nam *frigidum*, inquit Hippocrates, *ſi quis eo inconſideratè utatur, ſpaſmos & rigores adfert*: nam exitu omnia corporis inquinamenta prohibet. *Frigus*, inquit, *oſſibus ac cerebro bellum indixit.*

In his autem frigido utendum audacter, unde hæmorrhagiæ metus imminet, niſi *in pectore* fuerit malum: nam in quibus *frigoris* ſumma ſunt omnia, hæc *pectori* inimica ſunt: etenim *ſanguinis* & *ſpiritus* vias intercipiunt, *ipſiuſque thoracis* naturam (quæ *cartilaginea* eſt) labefactant: quòd *multo calore* gaudeat *ad vitam fovendam.*

Humida. *Madent* in primo ambitu *humoris*, bugloſſum, glycyrrhiza, endivia, malva, ſaccharum:

SECUNDO *ordine*, atriplex, cucurbita, lactuca, pruna, portulaca, violæ.

TERTIA ſerie *humeſcunt*, cucumerum, cucurbitarum & lactucarum ſucci.

Sicca. SICCA: ut braſſica, beta, chamæmelum, crocum, fœniculum, faba, hordeum.

SECUNDA *ſerie*, artemiſia, anethum viride, balauſtia, mala cydonia, plantago, lentes, maſtix.

TERTIO *loco arida*, aſarum, anethum ſiccatum, acacia, aloë, acetum, cuminum, piper, ſal.

QUAR-

QUARTO ſiccant *receſſu*, alium, naſturtium, ruta ſilſtris, ſinapi.

Hæc ut commodè intelligantur, *in primis* ſymmetrum :dicamentum *ponere oportet*, quod neque excalfacit, ne:e exſiccat, nec frigefacit, nec humectat, nec aliâ quali:e præcellit. *Gradus in remediis ratio.*

Quod verò aut fervidius, madidius, algidius aut aridius erit, *à vincente* ſeu *ſuperante potentiâ* nomen ſortietur.

Porrò *per unumquenque exceſſum* quatuor ambitus poiſſe, *quod ad uſum ſpectat*, ſufficit.

Calidum quidem, nominantes *primi ordinis*, quod nos lfaciat, *non tamen evidenter*, verùm ut inſuper opus ſit *gmatica demonſtratione.* ſic frigidum, humidum, & ſicm, quod *demonſtrationem* requirat etiam, nondum *facultem validam* adeptum.

Quæ verò aut *manifeſtè* calfaciunt, aut humectant, aut :cant, ea *ſecundi numeri* eſſe dicentur.

At quæ jam *vehementer* quidem, non tamen ſummè, *rtii.*

Quæ verò *tantum fervoris* habent quo *cicatricem* inurant, *arti.*

Sic quæ vehementiùs *refrigerant*, adeò *ut extinguant*, ipſa ſunt *quarti* ordinis. *Latitudo & ambitus graduum.*

Cæterùm, *nullum* invenire eſt, quod *quarto* ordine *de:cet*, quod non etiam *urat*.

Hoc tamen *tertius* ordo *ſiccantium* admittit, ut omphaum, alumen, galla: *quamvis* vicina quædam ſint *adentibus*, ut æs uſtum, *anceps* inter *tertium* & *quartum* or:inem.

Ita & in *ſecundo*, & *quarto*, differentias *conſtituere licet* iplices: non enim *eâdem vi urit* cauterium ac napy, *licet* nbo ſint *quarti ordinis*.

In ſecunda qualitate ſi *humor* à ſuâ ſymmetriâ *abierit*, cundis qualitatibus *in priſtinam temperiem* reponendus :it. *Secundæ qualitatis vitia.*

Voco ſecundas qualitates, *quæ, cùm primæ ſuas operationes liderunt, poſtea proferuntur.* Calidum *calfacit*, poſtea *ape:t*: frigidum *infrigidat*, poſtea *denſat*. Si igitur *rarior* ıerit ſuccus corporis, erit *condenſandus*.

Eſt autem condenſatio, incraſſatio rei raræ, facta à frigore oderato, & ſiccitate aſtringente. originem ducere videtur x *frigido aquæo*; nam *nimia ſiccitas* mane reddit: quia *ex- aſperat* *Condenſatio.*

aſperat & ſuccum *exhaurit*: ut lenticula, paluſtris, pſyllium *quibuſdam*, portulaca, ſempervivum, tribulus viridis, radix rubi, acacia.

Illinitio. Illinitio *ſeu emplaſticatio, eſt friabilis materiæ incraſſatio, facta à modico calore juncto craſſæ & tenaci materiæ, ut materia in ſe cohæreat.* Si enim *calor* nimium ferveret, *tenues partes* in auram diſſiparet, ac dureſceret *id*, quod *reſtibile* maneret: *ſed* humidum aëreum *tepens*, modicè pervadens, *emplaſticationis auctor eſt*; ut cera, lithargyrum, oleum recens, amylum, gummi, oryza, ſymphytrum, crocum, cupreſſus, fænugræcum, filium, maſtix, ſtyrax, pix, vitulini pedes & porcini coſti, chondrus.

Rarefactio. *Rarefactio* denſitati oppoſita, *quam attenuat calore cum aëreâ humiditate, quò ſpongioſa res evadat*; ut anethum, adianthum, abrotanum, mercurialis, chamæmelum, radix chinæ, ſarzæ parillæ, lignum guajacum, althæa, fęnugręcum.

Abſterſio. Abſterſio *eſt inanitio locorum viſcidis ſucci obſeſſorum, facta à ſiccitate tenui, cum moderato calore, vel frigore*; ut ſuccus *limonum*, hordeum, farina *fabarum*, furfures, lupini, iris, ſcylla, urticæ *ſemen*, ſaccharum, mel, ervum, abſinthium, amygdalæ amaræ, aſarum, abrotanum, capparum cortices, tamariſcus, ſcolopendrium. *omnia* amara, ſalſa, nitroſa, *& quædam* acria *dulcedini remixta.*

Inciſio. Inciſio, *lenta dividit valido calore in tenui ſubſtantiâ poſito.* ut, aniſum, ammi, carum, fæniculum, cinnamomum, piper, zinziber.

Emolitio. Emollitio, *quæ induruere, remediis calidis cum modicâ ſiccitate, ad mollitiem revocat.* hoc facit *adeps* caprinus, & hircinus, anſerinus, taurinus, gallinarum: *althæa*, ammoniacum, bdellium, cera, crocus; cupreſſum *quidam addunt*: fænugræcum, galbanum, ladanum, linum: lautus, maſtix, malva, *medulla ceturna*, & *vitulina*, opopanax, *oleum ſiſinum*, *Sicyonium oleum*, *radix* cucumeris agreſtis, pix arida, ſtyrax.

Induratio. Indurant, *quæ frigida ſunt*, ut ſempervivum, portulaca, ſoſanum, lenticula paluſtris, pſyllium.

Laxatio. Laxandi *tot ſunt ſpecies quot tenſionum*: Nam cùm *tenſio fiat* vel ſiccatione, refrigeratione, inflammatione, repletione, *vel* ſcirrho: *igitur quædam laxabunt* humectando, *alia* calfaciendo, emolliendo, aut purgando.

Obſtruentia. Obſtruunt *ea, quæ conſtant ex ſiccâ & cogente materiâ* ut ferè *frigida* & partium *craſſarum*: alumen, aloë, balauſtia, bolus,

lus, chalcanthum, corallium, hæmatites, myrtus, acea, plantago, roſa, ſanguis draconis.

Repellunt *quæ frigida ſunt cum craſſis ſubſtantia partibus*: enim illud *calidum* quod tenuiſſimum eſt, *maximè urit*: *frigidum* quod craſſiſſimum eſt, *maximè frigefacit*. *Repulſio.*

His rationibus, pragmatici, *humores* aberrantes *à propriâ urâ* revocant. *Vſus horum.*

Quare cum bilis acrimonia & tenuitate *vitium* traxit, *unde* ıdò huc & illuc *rapi* contingit, *hanc* refrigerant & illiıt *emplaſticis*: quò craſſior reddita *materia*, non tam ecipiti curſu & quaſi œſtro orgaſmi *concita & jactata* : & illuc feratur. *Bilis ut alteranda.*

Hæc eſt ratio, cur *practici* in omni morbo *à bile* utan*refrigerantibus*, *emplaſticis*, & *craſſefacientibus*: ut in renitide, in ſumendis, admovendis, educendis, facien*cuncta* contra cauſæ, *hoc eſt*, bilis *qualitatem* pugnant.

Aërem herbis frigidis, aquâ roſatâ, & aceto quantùm ſunt *refrigerant*.

Fructus *exhibent* acidos, poma, pruna, pyra, portulabrachiatos tamuſculos *ex aquâ* coquunt; cum *aceto* pauco *oleo* exhibent.

Acetoſam ex ſero *contuſi lactis* coquunt; *ſerum* pro poeſt.

Endiviam, ſpinachiam, caſeum recentem, aphrogala, *nervoſas glutinoſaſque* animalium partes *offerunt*: ut porlorum, vervecum, vitulorumque *pedes* maceratos *prim* aceto. & cibi *laudantur* in aceto & agreſta *cocti*, & n *ſucco* aranciorum, malorum citriorum, limonum, natorum, & cydoniorum.

Potum *præbent* ex aquâ *hordei*, cum pauco *coriando* vel ːpo *roſato* aut *violato*. fugam *indicunt* iræ: hæc enim uat bilem. *abigunt* curas, ſtudia, & mærores.

Ita in hepatis *inflammatione* à bile, victum *præſcribunt* ːidum, adſtringentem, retrudentem *materiam* ab hee, & *fluxuram* incraſſantem, conniventibus inde *hepaporis*.

Sed hæc *mitiora* eſſe debent tunc viis *hepatis* contra, *obſtructio* in eo *excitetur*: aut nimis refrigerando *in item* ex inflammatione abeat: aut *ſanies* quæ ex inımato *ſudat* hepate, *exitu* prohibeatur.

Ob id, *utriſque* ſatisfacientes, & *vitio* & *membro*, præbunt *non validâ vi* refrigerantia, & obſtruentia, &

hy

bis remiſcent quæ *aperiunt* leniter ac *detergent*. qualia ſunt *ſyrupus* roſatus, & de eupatorio, ex hepaticâ, ex ſucco oxalidis & cydoniorum, *cum aquâ vel decocta* ſolatri, endiviæ, oxalidis, foliorum & radicum plantaginis: quæ *refrigerant* & *adſtringunt*. addunt *aquam* cichorii, adianthi, lupuli: quæ etiam *aperiunt* & *extergent*. Eadem ſerie *curationem* tranſigunt *in æſtu flammeo* lienis, renum, & uteri.

Sanguis ut alterandus.

Si ſanguis ſuam qualitatem *depoſuerit*, eâdem ferè *victus* ratione utemur qua in *peccante* bile: *aër* ſit frigidus, *turba* hominum fuganda, aſpergenda *folia* rubi, junci, *flores* nymphææ, roſarum, violarum.

Ptiſana veterum.

Cibus eâdem qualitate *ſit præditus*: ut ptiſana *antiquorum*, quæ fit *ex unâ parte* hordei mundati & *viginti partibus* aquæ: *coquuntur* dum *in pultem* abeant; hæc *ptiſana* dicitur *antiquis*: ſiu puls *per ſetaccum* trajicitur, *ſuccus ptiſanæ* vocabatur.

Utuntur & *hordeo* cocto *ex jure pulli*, & ſi rapido *incandeſcat ſanguis* æſtu, ſintque omnia *caloris* plena, *remiſcent* ſemina *papaveris*, & *frigida* ſemina majora.

Piſces commendantur *fluviatiles*: quia ſunt *frigidi* & *humidi*. oxylapatho indulgent (**patientie** noſtra lingua) & *cucurbita* utilis.

Condimenta recreant ægros ex *arancijs* malis & *citriis*; actu *frigida*, ſi ventriculi *frigus* non impediat. *Venus* inutilis & *ira*.

His ex eiſdem legibus *practici* in hæmorrhagiâ *refrigerant* & *adſtringunt* vias *cibo glutinante*.

Utuntur *pedibus* & *capitibus* vitulorum & vervecum, *cum ſucco* granatorum & *rebus* aceto coctis.

Caſeo indulgent *recenti* & *pingui*: ad placandum *æſtum* ſanguinis, utque incraſſetur *ejus tenuitas* & obtundatur *bilis acrimonia*.

Laudant *albumina ovorum*: quòd *paucum ſanguinem* gignant.

Aquam *chalybeatam* potui miſcent, & obſonia *ex eâdem aquâ* coquunt.

Quietem *indicunt* corpori & animo: *quòd* uterque motus *ſuccos* extimulet in fluorem.

Ita *in ſputo ſanguinis* remiſcent *varias vires*, quò refrigerent, ſiccent, aſtringant, & illinant; ut *lac coctum* cum farinâ hordei, vel amylo, *inſperſis granis* malorum punicorum, oryza, avenâ.

Piſci-

Piſcibus *à viſcidis* non abhorrent, *quales* cyprinus, anguillæ, tincæ.

Ubique *quietem* laudant: nam *motus* in fluxum & motum *præcipitat* ſanguinem, *ſomno* & *ſilentio* indulgent: nam hæc *fluxiones* ſiſtunt.

Partes laudant *animalium* extremas, nervoſas, & cartilaginoſas, *coctas* ex aquâ chalybeatâ *cum portulacâ*, vel *radice ſymphyti*.

Bilem eleganter *alterant* hæc; *ſuccus* citreorum malorum, & *inde* confectus *ſyrupus*, ex merâ *bile* natis *ſtudet* humoribus, & *in peſtiferis* febribus *nobile* remedium eſt: datur *ex decocto* vel *liquore ſtillatitio* cichorei, aut endiviæ, acetoſæ, plantaginis, portulacæ, lupuli. *Bilem & ſanguinem alterantia.*

Totum *malum citrium* coquitur *ex aquâ roſatâ*, dum *in tabem* eliqueſcat, *ſaccaro perlato* aſperſo *dulcedinem* bibit: illud *in peſtiferis* ardoribus *omne* contagium eluit.

Syrupus de agreſtâ, & *ſyrupus* roſatus *æſtum* temperant.

Victus ratio reſpondere *remediis* debet. ſit igitur *panis* ſeminibus *remixtus* frigidis. decocto *utatur* hordei. carnes *coquantur* junctâ lactucâ & ſpinachiâ. & piſcibus *affundatur* ſuccus acetoſæ, *parum* cum aceto & butyro *coctus*. acetoſæ *conciſa folia* coquantur *ex aceto* & *butyro*. Piſces *ſalſi* his ſuccis *inimici ſunt*. Coquitur *lactuca* cum endiviâ & acetoſâ, *foliis quibuſdam adjectis* cichorei, *cum pauco* aceto & butyro, *bilioſis* gratum *edulium*. pyra, pruna, & poma *domant* bilem. *Victus.*

Coquuntur *edulia*, ita ut *eorum* juſculis *ſemina* melonum, cucumerum, ac peponum *nodulo* excepta *incoquantur*: interdum *ſemina* papaveris *addimus*, & nonnunquam *omphacium* remiſcemus & granatorum *ſuccum acidum*.

Sint juſcula *imbuta* boragine, acetoſâ, lactucâ, prunis, acredine citriorum, ac acetum *ſpirent*: nam, ut prodidit Hippocrates, αἱ ἀπὸ ὄξεος ὀξύτητες πικροχόλοισι συμφέρουσι, τὰ ἄρ γὰρ πικρὰ φλεγμάτων: *Omnis quæ ab aceto vis in rebus humendis micat, bilioſis prodeſt: etenim amara reſolvuntur, & pituiteſcunt, veluti ab aceto ſubacta.*

Ubi bilis *æſtu* torretur, *miſcebimus* frigidiora *cibis* & *remediis*. ubi *ſanguis* flammam concepit, *mitioribus* utemur. Carnes *nullæ* uſui ſunt *ubi ſanguis* in vitio eſt, ſed *piſcium* magis *uſus* erit ineundus.

PITUITA ut varia eſt, ita variè *alteranda* eſt. Attamen *Pituita ut alteranda.*

 tamen

Radices quoque præbent cichorei, apii & fæniculi.

Fugiunt autem uſum *rerum* frigidarum, craſſarum, crudarum, & acerbarum: quòd hæc *pituitæ* ſtudeant.

Hoc modo *in renum obſtructione* à pituitâ viſcidâ, *glutinoſum caſeum* vitant: ne *malum* in calculum *abeat*. pedes vitulinos & porcinos *fugiunt*, ac ſomnum diuturnum vitant.

Ita in infarctu *venarum uteri* à pituitâ, *præbent* allia, cæpas, ſinapi, porrum, crocum, zinziber.

Eo modo *tranſigunt* in apoplexiâ, epilepſiâ, paralyſi, tremore, aſthmate, lumbricis catarrhis.

Nam in his *utuntur* oxymelite ſimplici, & ſcyllitico, *ſyrupo* de ſtæchade, de hyſſopo, de corticibus citreorum, & *rebus omnibus* quæ immoderationem *pituitæ* ſuperare poſſunt.

MELANCHOLICUS autem humor cùm *naturâ* ſit frigidus & ſiccus, *ad conſimilem intemperiem* facilè abripitur: *quare* ille maximè *calore* & *madore* revocabitur *ad ſuam naturam* unde abiit. Melancholia ut alteranda.

Propterea *in omnibus morbis* inde natis, *pragmatici* temperatis rebus *utuntur*, aëremque *traducunt* ad calorem & humorem: *decocto* malvæ, althææ, & violarum *rigant aërem*.

De flatibus *in cibo* cavent. Propterea *ſemen* aniſi & fæniculi *pani* aſpergunt *dum ille fingitur*, & hordei pulticulam *cum ſaccharo* exhibent.

Carne *elixa* potiùs quàm *aſſa* (ob *madorem* quem aucupantur) utuntur.

Commendant *carnes* gallinarum, perdicum vervecum, hædorum, *coctas* cum paſſulis & aromatibus. porcinam *laudant* recentem: *quòd* caleat ac humeſcat, *modò* ejus viſcoſitas *quibuſdam adjectis* abſtergeatur.

Piſces *utiles* affirmant *petroſos*, aromatibus *conditos*.

Ova ſorbilia *in hoc ſucco* placent.

Borago *cibis adjicitur*, calendula, corinthiacæ paſſulæ, & meliſſa, *quæ*, ut ſcribit *Avicenna* De viribus cordis, *melancholicos vapores* purgat *à ſpiritibus cordis*, unde & *lætitiæ* auctor evadit.

Et ex his utuntur *Vino medicato*. id autem fit *album* dulce, *non aſtringens*: nihil æquè *ſuccum melancholicum* recreat ac *vinum*. *Vinum præcellens remedium.*

Quare *Arculanus* dicebat, *peculiari quadam ratione* vinum *in melancholiâ conferre*: *quòd* effluvia atra *à ſpiritibus excutiat*,

cutiat, quæ alioqui ærumnoſas cogitationes *adferunt* menti, *rationemque* inde *componit*, & corporis habitum *reparat*. *quod optimum dicit eſſe* in melancholicis *remedium*.

Sacchari *uſus* in vitio *hujus ſucci* commendatur. & *in morborum progreſſu* utuntur *radicibus* petroſelini, pomis dulcibus & pyris.

Aceti noxa. *Cautio* ſit de ACETO, *quod*, ut auctor eſt Hippocrates, *melancholiæ inimicum eſt: nam*, inquit, *ex eo fermentatur* melancholia, *majoremque acquirit molem*, & *acceſſione quaſi incrementis augeſcit*.

Lætitia. Somnus *huic ſucco* utilis: & *animi lætitia* exoptanda eſt. refert enim *Plinius*, Quintum Fabium Maximum, *multis hoſtium millibus cæſis*, à quartanâ *fuiſſe* liberatum; *id* naturaliter *lætitiâ* evenit.

Medicamentis blandioribus *practici* in hoc humore *utuntur*, ut *ſyrupo* de pomis, de fumo terræ, & epithymo, *cum duplo decocti* bugloſſi, cichorei, ſcolopendriæ & lupulorum.

Ita tranſigunt *in rebus admovendis*: admotione *odorum* gratorum & blandorum *ſomno* ſtudent, & *fotibus* partium extremarum *operam dant* ut mulceatur *ariditas* ſucci, *ex decocto* lactucæ, foliorum ſalicis, ſeminum papaveris & lactucæ.

Adhibent & lenes *frictiones*, & *illitiones* ex oleo nymphææ unguentoque populneo, ut *ſomnus* concilietur, *quo* frequenter *ob ariditatem* ſpoliantur.

Eſt enim nil aliud *ſomnus*, quàm vinculum *primi ſenſitivi*, quod rigatur anathymiaſi, *hoc eſt*, ſuavi vapore. eo fraudantur *hi ſucci* obnoxii homines.

Melancholiæ contumacia. *Hic humor difficilè excludi corpore poteſt, eſt enim quaſi terræ ſoboles immobilis, quare ſemper blandioribus remediis tentandus erit: alioqui*, inquit Galenus, *in rabiem vertitur, non aliter ac rabidus canis, qui non laceſſitus, quieſcit; at extimulatus, ferocit atrociſſimè*.

Plato in Timæo *ſcripſit*, ſuas ætates *hos ſuccos* habere, *quos* ſi ante maturam juventam *irrites*, ſæviunt, inquit, ac geminant *morbos*.

Talis autem maximè *melancholia* eſt, quæ *ſerò* coquitur.

Quartana. Quare *olim* nullus erat morbus qui æquè *medicos* fatigabat ac *Quartana*, hujus ſucci *ſoboles*; adeò ut *Democritus* ſcripſerit, illam ſolam *pollutionibus* curari; & *Plinius* dicebat, *medicinam in Quartanâ nihil pollere*; & Priſcianus

medi-

medicus, libro quarto *ad Euſebium*, inquit, *Veteres vocaſſe Quartanas Saturni filias.*

Si verò *remixti* humores *in vitio* fuerint, & alimenta & remediâ *mixta* offerri debebunt: *eâ ſemper lege*, ut collimemus ad *humoris dominantis* copiam, vel vim: *etenim* maximè luxurianti humori *primo loco* remedia danda erunt. *Ubi multi humores peccant.*

Ut ſi humor *in vitio fuerit* calidus tenuis, *& unà* craſſus & lentus, *practici* hunc maturant *ſyrupo* acetoſo ſimplici, qui, *aceti vi*, craſſa *incidit*, glutinoſa *attenuat*, ac frigore *aceti* vim fervidam *bilis* reprimit; &, ut *pituitæ* acetum injurium non ſit, *radices aperientes* ei remiſcent.

Ita *ſyrupo* utuntur de duabus radicibus, & *ſyrupo* de quinque radicibus, & Byzantino: ubi *vel bilis* & *pituita* peccant, ut *in tertianis nothis*; *vel validè aperiendum* cum fuerit.

Et *practici* in aperientibus his ſyrupis *hunc* ſervant *ordinem*, ut *Ordo in aperientium uſu.*

Primò exhibeatur ſyrupus acetoſus:

Secundò, de duabus radicibus *ſine* aceto:

Tertiò, dant ſyrupum de duabus radicibus *cum* aceto:

Quartò, exhibent ſyrupum de quinque radicibus:

Quintò, uſui illis eſt ſyrupus Byzantinus *ſine* aceto:

Sextò, Byzantinus *cum* aceto.

Sed *in uſu* horum ſyruporum *hæc cautio* adſit, ut cùm *æger* diu multumque *his ſyrupis* uſus fuerit, ne *attenuatione* & *frigiditate* humoris *in hydropem* tandem abeat: *quare* perpetuò ſuccedat quidam *rerum roborantium* uſus, qualis eſt *trochiſcorum* de abſinthio, *ut ſcriptulus* tandem talis remedii unà *his ſyrupis* jungatur. *Cautio.*

Hæc itaque *cauſæ antecedentis* vitia (cùm *qualitate* peccat) maximè *domantur* commodâ *victus* ratione. *Victus.*

Quare, *quibus facultatibus* prædita ſint *alimenta*, exactè ex *Galeni* libris *de Alimentis* diſcendum, & ex *Hippocratis* libris *de Diætâ*.

Quædam *morborum* genera cedunt *his remediis*: ita *Galenus* in febribus egit *continuis*, nec purgationibus ibi admodum indulget, & *in intermittentibus* rarò purgat: ut *in tertianis*, & *in pituitoſis* rarò, & intervallis *levia pharmaca* præſcripſit: *pharmaca* enim benignæ ſubſtantiæ *aliquid* atterunt, *direptis* naturæ *opibus*.

Maximam *alterantium medicaminum* copiam *tradidimus* libro ſecundo.

CAPUT VIII.

PRIMA PRIMÆ INDICATIONIS PARS, De cauſâ *morbi antecedente, quo modo & quibus cautelis eam auferat* PURGATIO.

Ordinis ratio. IN contentis *morbificas cauſas* ſuum domicilium habere tradidimus, ac *contenta* à ſuâ naturâ *abire* diximus, cùm vel priſtinam ſuam *qualitatem* exuunt, aut *locum* mutant, aut cùm *copiâ* in vitio ſunt.

Quæ remedia *motui* eorum, quæ *qualitati mutatæ* debeantur, hactenus peregimus; jam ad *copiæ* vitia venio.

Si itaque humor nec *victus* optimâ ratione nec *alteratione* medicamentorum *ad genuinam naturam* revocari poterit, *omnino* è corpore *ejiciendus erit*.

Hoc autem *duplici* modo fit, vel *utili cum inutili* humore rejecto, *in phlebotomiâ*: vel *inutili tantùm*, ut in *pharmaciâ*, cùm medicamentis *purgatoriis* utimur.

Ut enim cuncta terræ naſcentia *congenerem* ſuccum *in alimoniam* attrahunt, *vi attractrice*; ita & aliæ res, *cognatione quadam*, in rem ſimilem *abripiuntur*.

Modus trahendi. Si lagenam aquæ plenam *acervo frumenti* obruas, quamvis benè obturatam, *elicietur* humor: *lupini* ſub vitibus ponuntur ut *amarum* exſugant.

Elephantum dentes (quos Ælianus & Juba *cornua* vocitant) *decidui* cùm ſint ſenectâ aut morbo, *elephantes* defodiunt: *venatores*, quò ſeſe *elephantes* illatebrant, uteros *aquâ* turgidos deferunt: ſi *abſorptam hanc* redeuntes invenerint; ibi *ebur* effodiunt. Attrahunt igitur *concordiâ quadam* ſeſe res mutuò.

Eſt autem triplex cauſa attractionis, *fuga vacui, caloris vis, & concordia à totâ ſubſtantiâ*.

Succi morbifici *purgatio* peragitur à *pharmaci* ſpecifica vi.

Hoc primus omnium prodidit *Hippocrates*, primo De naturâ hominis, ubi id probat *analogiâ*: perinde ac *ſata & ſtirpes* ſibi proleсtant (cùm omnifarium terræ inſit) *conveniens*, primùm exſugunt id quod maximè illis *gratum* fuerit, hinc *alia quæque*: ita, inquit, ad ſe *ſuccos* rapiunt *pharmaca*.

Purgatio. *Eſt* enim PURGATIO, *humorum qui qualitate in vitio ſunt evacuatio* (artificio comparato ad imitationem naturæ,)

ræ,) *per loca lege naturæ conſentanea, nec ex eventu diſſentanea.*

Ea autem vacuatio fit *ſimilitudine*, qua trahitur humor *ſimilis ad ſimile* remedium, ut *magnes* ad ferrum, &, ut inquit *Avicenna* de viribus cordis, ut *electrum* feſtucas trahit. *Tractio ut fiat.*

Hæc autem *ſimilitudo* pendet *ex intimo principio*. A noſtro calore *remedium* in minimas partes *redigitur*, & remedii *calor nativus* excitatur. quare *quò tenuiora* fuerint, *eò promptiùs* officium facient.

Similitudo enim pharmaci *imbuens* ventriculum *ſuâ facultate* attrahendi, *facit ut* ventriculus *cogatur*: interim *immemor* ſui officii, *violenter* attrahit, & nunquam deſiſtit; *quoad* remedii vis *reſoluta* fuerit, & à naturali calido *devicta.*

Propterea dicebat Hippocrates; *cùm purgare conſilium eſt, corpora debent effici meabilia*: liberatis *obſtructis*, excitataque *naturæ vi*, & præparatâ *materiâ*: ne fiat *via* vi, *ſed* ſine offenſione partium, *placidè, inoffenſoque curſu* humor *ad excluſionem* feratur; utque naturæ *expellenti*, & remedio *trahenti* cedat.

Ita *hanc excluſionem* æger feret *alacriter*; quæ tolerantia, optimum *optimæ purgationis* ſignum erat *Hippocratis*.

Quin & hac ratione *humor* debet obtundi, ſi *nimis acris* fuerit: ne, cùm *violenter* attrahatur, *in tranſitu* abradat partes internas *ejus acrimonia*. *1. Aph. 2.*

Sed ut rectè inſtituatur purgatio, *quatuor* res rectè perpendere debemus, *affectum* præter naturam, *locum* morbo obſeſſum, *& vias per quas* ducendus eſt humor, *medicamentum* quo utendum, *& circumſtantias*. *Quæ notanda ut commodè inſtituatur purgatio.*

SED antequam *ad hæc* deveniamus, *primùm* perpendendum, *an ſit* purgandum *nec ne*.

Erit *purgandum*, ſi morbus qui *à materiâ* pendet, *vitium* fecit in his *quinque* conditionibus quæ *ad abſolutam* morbi *criſim* requiruntur. *An purgandum.*

PRIMÒ, ſi *totum* quod evacuari debebat, *non evacuatur* à naturâ, ſed aliquod *empyreuma* reſtat, & morbi *materia*. ſuperſtitis *empyreumatis* ſignum eſt *ſitis*: *materiæ* autem, *oris amaritudo* hîc purgandum.

Sed ſi nulla *cacochymia* ſuperſtes fuerit, unde *in ſympathiam* reliqua trahi poſſint, *à purgatione* abſtinendum: ut

in ictero febre *defuncto*, & exanthematis *puerorum* lædit *pharmacia*, balnea *conferunt*.

Hæc occultò dicebat *Hippocrates* 2. Aph. 15. *Sin reſtibilis* fœditas fuerit, pharmacia utendum: nam inquit 2. Aph. 12. *quæ in morbis relinquuntur à criſi inchoatâ & imperfectâ*; tum propter *materiæ* contumaciam, *meatuum* obſtructionem, & *naturæ* infirmitatem; *quod ferè fit*, exactis *morbi* viginti diebus, & *in diuturnis morbis*, quorum difficultas in difficultate *pepaſmi* conſiſtit: *pepaſmi* autem difficultas, in *materiæ* contumaciâ: hæc, inquit, *recidivas adferunt*: primò nempe *die critico*, ob *materiæ* contumaciam, quæ ad *pepaſmum* provehi nequit, ſed *humor* cunctando putreſcit.

Secundò, ſi materia culta fuerit & apta *purgationi*, inſtitui ea debet.

Tertiò, ſi per loca lege naturæ *conſentanea* non feratur, per *alia* loca evocabitur: ut *in inflammato longanone*, cùm totum corpus *per ſedem* ſeſe exonerat.

Quartò, ſi humor qui non debebat evacuatur: ut ſi *peccante* pituita, *effluat* ſanguis.

Quinto, ſi recto tramite *à naturâ* non fieret: ut ſi *ſanguis* qui per *hæmorrhoides* excludi deberet, per *renes* & *veſicam* educeretur.

Cùm itaque conſtet *purgandum eſſe*, laborandum à nobis erit, ut *rectè* purgatio *inſtituatur*.

I. **Affectus.** AFFECTUS itaque gratiâ videbimus *quidnam* purgandum ſit, *quantum* & *quando*.

Quid purgandum. *Quid*, hoc eſt, *quis ſuccus* purgandus ſit: num *ſerum* ſanguinis, aut pituitæ *ſuccus*. hoc pernoſcemus *ex ideâ humoris* qui vitium fecit, ſive is *ſimplex* fuerit, ſive *mixtus*. Quot enim *peccantium humorum* ideas, totidem & *pharmacorum* characteres *uſus* notavit, ut ſingulis *accommodaret* ſingula.

Et videndum quis ſit *ſocius affectus*; ut ſi *febris* miſceatur, *frigidis* temperanda erunt remedia.

Alia melancholiam, *alia* bilem educunt, *alia* ſerum ſanguinis:

In epilepſiâ, apoplexiâ, ac aſthmate, *pituita* purganda eſt: *arthritici* à calore, *cholagogis* curantur, ut & *tertianis* obnoxii.

Quæ copia. Quantum autem *humoris* educendum ſit, id docebit AFFECTUS *quantitas*: copioſa enim ſi *materia morbifica*

ſica fuerit, *validiore remedio* opus erit: & *locus* in quo ſitus eſt *humor morbificus*, vim *remedii* explicabit: *continetur* enim *vel* in alvo, *vel* genere venoſo, *aut* habitu corporis.

Alvo *lenia remedia* debemus, *quale eſt* hiera, aloë, caſſia, pruna, manna.

Venoſo generi, *mediocria*, ut rhabarbarum, agaricum ſena.

Habitus corporis *maxima* remedia *exigit*, ut elleborum.

Cur autem *veteres elleboro*, *elaterio*, reliquisque *ſtrenuiſſimis* remediis perpetuò ferè uterentur, *mitiorum* ob inopiam fuiſſe exiſtimârunt quidam. *Cur veteres elleboro uterentur.*

Nos putamus, eos *audacter* ac *frequenter* eorum uſum iniiſſe, quòd tutiſſimas eorum *præparationes* compertas haberent, ut innuit *Galenus* in libris De articulis.

Horum autem ſcripta interiêre; etenim *Hippocratis* De elleboro libri initium duntaxat exſtat. Scribit *Dioſcorides*, libro quarto, *præparationem* corporis & ellebori, ac victus *rationem* ad uſum *ellebori*, diligenter olim deſcriptam fuiſſe *à Philonide Siculo Ennenſi*.

Foris *tutò* interdum *elleborum* balneis & linimentis *includebant*, ut notat *Oribaſius*.

Hinc *noſtra* ſæpe calamitas, quod dum *mitiora* ſectamur, *occaſio curandi* pereat, ac ex curabili *incurabile malum* evadat.

Attamen *in uſu* magnorum pharmacorum *nullus* temeritati *locus* eſſe debet. *Plato* in Timæo, vetat *magnis remediis* corpora movere, & ante hunc *Hippocrates*, Democritum curaturus, *elleboro* non niſi *præſens* uti voluit: *Cautio in magnis pharmacis.*

Nullum enim *ſolutorium* pharmacum exiſtit *magnum*, quod non *aliquid* nativi genii *à corporibus* deprædetur; *unde* effæta *redduntur* viſcera, ac juvenilis ſenecta *accerſitur*, *quæ*, inquit Plinius, *prœmaturæ mortis index habetur.*

Scribit *Plutarchus* de præceptis ſalubribus, *incommodum* horum *uſum*, plures *ſuperfluitates* efficere, quam abducere.

Quare *hoc purgatorium negocium* nunquam uſque *in ſyncopen* abduci debet, quæ eſt *præceps* omnium virium *lapſus*.

Verùm hæc *humoris* purgandi *Quantitas* & *Situs*, confuſè nos docent, ac in cognitionem ducunt *non exactè* quanam copiâ *purgandus* ſit noxius *ſuccus*: quare *à virtute & circumſtantiis* optimè hæc res definietur.

Propterea Hippocrates *in habitiſſimæ corporis conſtitutione, qualis eſt athletarum, à ſummâ extenuatione, & ad ſummum ductâ vacuatione abſtinet.*

Quaſi inſinuet *Hippocrates*, copiæ vacuandæ *cautionem* non ſolùm *ex affectionis magnitudine*, ſed & *ægri naturâ* accipi debere: naturâ *dico* communi, propriâ, inſitâ, & adventitiâ: in *temperamento, habitu, & diætâ:* de his poſtea.

Notetur itaque corporis ſtatus, & vires: humoris evacuandi natura, & pars illo imbuta.

Ut *corpus* compactum & robuſtum, nigrum, *ſuccus* ſi receſſit in remotas partes, *ætas* florens, *temperamentum* frigidum, *ver*, *regio* frigida, & talis *victus* qui ad robur facit, *vita* in umbrâ, *urina* craſſa, *alvus* aſtricta, *ſudores* pauci, *inſomnia* triſtia, *melancholia*, *ventriculus* mole preſſus, *magnam copiam* pharmaci *petunt*.

Quando purgandũ. Cùm itaque exploratum fuerit, *quâ copiâ* exhauriri debet *humor morbificus*, decernendum erit, *quo tempore* purgatio hæc ineunda erit.

Hoc *notabimus* ex materiæ morbificæ *coctione*, & ex ejus *impetu*, anni *tempore*, & morbi *die*.

Cocta materia eſt purganda, *non cruda*.

Hoc axioma *cum totâ medicinâ* primùm *ab Ægyptiis* fluxit. *etenim* ingenioſiſſimi homines uſuque docti *compertum habebant*, calamitosè *pharmaca* ſine tecmarſi medicâ (quæ *eo tempore* rudior adhuc erat) *ineuntibus morbis* exhiberi. *Quare* legibus cautum erat, *ne quis medicus* pharmacum *propinare* auſus eſſet *in morborum initiis*. quod abundè teſtatur *Ariſtoteles* tertio Polit. cap. 11. ubi hæc ſcribit, Καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, μετὰ τὴν τετρήμερον κινεῖν ἔξεστι τοῖς ἰατροῖς. ἐὰν δὲ πρότερον, ἐπὶ τῷ αὐτῶν κινδύνῳ. dicit, *Ægyptios noluiſſe quicquam in ægrotis innovari, non niſi peractâ quartâ die; alioqui medici ſuo periculo id agebant.*

Ex quorum decretis, *Hippocrates* primus omnium *hoc axioma* Græciæ intulit, ac demonſtravit, Πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὠμά, μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν. hoc eſt; *Concocta medicamento purgare oportet, ne in principiis quidem.*

Apud *Hippocratē* duplex eſt coctio: *Pepſis*, & *Pepaſmus*.

Pepſis, eſt alimenti coctio.

Pepaſmus, eſt humoris omnis præter naturam, *ad temperiem moderatam* deductio.

Humorum autem præter naturam, *quidam* ſunt pepaſmi capaces, *quidam* pepaſmi *expertes*.

Pepaſmi

Pepaſmi capaces, qui *naturâ* & *arte* miteſcunt: ut *materiæ* putridarum febrium *coqui* debent & *ſeparari*, deinde *purgari*.

Pepaſmi expertes duplices ſunt;

Quidam ſegregati *à concretione* ſanguinis, ut *in catarrhis*. & bilis flavæ *in ſuffuſione*, & in dyſenteriâ quadam, in colico dolore *pituita* in inteſtinis *concepta*, in hydrope *aqua*, in his *pepaſmus nullus* exſpectari debet, ſed *ſtatim* excludendus eſt *noxius ſuccus*.

Quidam ſucci *in vitio* ſunt, *propriæ ſubſtantiæ* corruptione, qui *partium* in quam decumbunt *ſubſtantiam* labefactant: ut in peſte *bilis*, cancri *materia*, & *humores* turgentes.

Pepaſmi autem *difficultas* accedit *ob tres cauſas*, naturæ *imbecillitatem*, meatuum *anguſtiam*, & ob materiæ *contumaciam*.

Nobilis *hoc tempore* agitatur *quæſtio* inter medicos, *num* morbis ineuntibus *tentanda ſit* purgatio. *Quæ res* hoc modo *tranſigi poſſe* mihi videtur. *Quæſtio nobilis.*

PRIMUM indagandum eſt, *num* corpora illa *quæ curanda veniunt*, ad purgandum *parata* ſint, *an non*. I.

Si *parata* fuerint, *uſus* purgantium remediorum *iniri poterit*: ſin *minùs*, ab his *abſtinendum*, dum *parata* rectè fuerint.

Ut autem *parata* ſint, hæc *abeſſe* debent, *cruditas* ab ingluvie, *ſurſum elata* hypochondria, & ſi *incendio* conflagrant, & *ubi viſcera* inflammationem *concepere*, aut ubi *urina* igneo *æſtuat* rubore, *inutiliter* pharmaca *dantur*.

Corpora, inquit Hippocrates, *cùm purgare conſilium eſt*, *meabilia reddi debent*: ne fiat via vi. *Tria enim ad legitimam purgationem maximè requiruntur*, meatuum *libertas*, materiæ *præparatio*, & naturæ *vis*: hæc enim corpora reddunt *εὔροα*.

SECUNDÒ ſint concocta ac matura *quæ excludentur* pharmaci *vi*: ne *æger* convulſionibus, torminibus, vertigine, & damnis *augeatur*. II.

Nam ut ſunt gradus *coctionis*, ita tantùm *purgationis* eſſe debent: *alioqui*, materia cruda nec *naturæ expellenti*, nec *pharmaco trahenti* cedet.

Ut enim *cruditas* humoris morbifici, *in acutis morbis*, quæ caret *ἱδρῶτος*, *acriſiam* quidem facit, non tamen *funeſtam*: ita ſi *acceſſionem* habeat *ἱδρῶτος*, conſecutionem adfert *ſiniſtri judicii* atque *mortis*.

Ex

Ex quo efficitur, *temerè* purgantibus *operam dari* in febre quartanâ, & *acutorum* etiam initiis, *ſine orgaſmô:* quia *erethiſmus* fruſtrà inducitur, *qui antè aberat:* unde laboribus & damnis *fatigantur* ægri: ne *criſis* quidem ulla *bona ſperabilis*, dum manet *cruditas.*

Sit itaque *vi naturæ* mitificata *materia morbifica*, & ad temperiei *mediocritatem* redacta.

Igitur *ubi* craſſi, lenti, & viſcidi ſunt *ſucci*, fruſtrà *purgatio* tentabitur.

Quare *materia purganda* rectè parabitur, *ratione* ſui corporis vel formæ:

Corporis, ut *craſſa attenuetur*, *incidatur* lenta, & *abſtergeatur* viſcida.

Ratione autem formæ eſt coquenda, ut bona *materia* ac utilis *ſeparetur* ab inutili.

Hinc materia *tenuis* ſi cocta fuerit, *non aliâ* præparatione eget: quò enim illa fuerit *tenuior*, eò faciliùs *è corpore* labitur.

4. *Aph.* 2. Sed ſi *crudus* fuerit humor, qui *tenuis* eſt, primùm *coqui* debet, ac coctione *craſſior* evadit: ut *craſſus* humor, coctione *attenuatur.*

Quare, omnia *coctione* quantum maximè poſſunt ornatum *à formâ* induant, *antequam* purgentur: *tenues crudi* incraſſentur: *craſſi* tenuentur.

Præparatio *perficitur* calidis, frigidis, incraſſantibus, attenuantibus.

Coctio autem *ſeparat* bonum *ab inutili*; id fit à calido nativo.

Oportet igitur ut *uſu remediorum* calor nativus *robur* induat, & *calor præter naturam* abigatur.

Propterea *primùm* videre debemus, *quo modo* materia *ſit coquenda*, & quæ *corporis totius* ſit temperies.

Si enim materia *fuerit* frigidior, ut *pituita*, utemur *ſyrupis* attenuantibus, incidentibus, & calidis: *ob frigus* enim coqui *materia* nequit: ex *Hippocratis* autem ſententiâ *interdum febrilis calor coquit morbificam materiam.*

5. *Aph.* 70. Præparamus itaque ut *materia* non ſit contumax *ad coctionem*, & *ſeparationem.* ita *natura* cùm cibum *in ſanguinem* vertere conatur, *primum* præparat ſibi *chylum*, ut æqualiter *vires ſuas* exerceat *in omnes* cibi *partes:* ita enim *materia ſit* naturæ coquenti *obediens.*

Quòd ſi materia cocta fuerit, & *non benè præparata*, ante pur-

purgationem *paranda erit:* ut craſſa, *quamvis cocta*, attenuanda.

Sin materia *coqui* non poſſit, *fruſtra* cunctamur: ut *in hydrope*, quia *in illo* ſegregata eſt *materia* à ſanguine, *non potest* coqui.

Hæc autem materia *purganda*, ſuperſtes *plerumque eſt* ab imperfectâ criſi: aut *ſuccreſcit* à pleniore victu *poſt criſin*, & recidivæ *metum* adfert. *hæc tollenda:* ut corpus habeat *locum* ſe reficiendi, ac *edendo* ne homo *damnum* ſentiat.

Succreſcens autem *cacochymia* eſt triplex: aut *alvi*, aut *generis venoſi*, aut *habitus corporis*.

Prima cognoſcitur ex aſitiâ: *ſecunda*; quod edendo *non proficiant:* quia caro *non attrahit* alimentum, & propterea *ex ſtomacho* non fit *ſuctio:* nam, dicebat Hippocrates, *qui ventres habent calidos, carnes habent frigidas;* hoc eſt, *caro* contaminatum ac calentiorem ſanguinem *non attrahit*.

Quid igitur agendum? purgandum. *quo modo?* præparando *materiam*, & reddendo *corpus euron*.

Tertiò, humorum *quies* & *motus* perpendendus erit, ut *cauta* inſtituatur *purgatio*.

Humores autem *bifariam* per corpus ruunt: *Turgens qua ſit materia.*

Aut enim *per diverſas* corporis *partes* vagantur, quòd *natura* eos educere nequeat, nec illis par ſit:

Aut *in unam ſolùm partem* feruntur, & *in eâ* ſedem figunt.

Prior, manu adjutrice *pharmaci* eget: quòd ſponte *ad excluſionem* ferri nequeat. *hæc enim materia* turget, *venenatâ* qualitate aut *ſymptomaticâ* tranſlatione *periculum* vitæ intentans.

Quare ne furibunda *in partem nobilem* ruat, cujus officio carere *vita* non poteſt, & ne *febrilis calor* ab ea augeatur, ac *vires* concidant, *ilico*, ac *ineunte* morbo eſt *pharmaco* educenda.

Materiam autem turgere ac *orgaſmo* ferri animadvertemus, ſi *initio morbi* crebra *ſymptomatum* incidat mutatio.

Etenim cùm ita *effera* materia ruit, *nulla pars* eam ferre poteſt. *quare* in aliam excutit, *hæcque iterum* in aliam. & cùm *plerumque* ſymptomata *ſequantur* partis ac materiæ morbificæ *naturam*, hinc *varia* efflorеſcent *ſymptomata:* modò *delirium* aderit, modò *dolor lateris*, iterumque *lipothymia;*

thymia; ut variè *partium* percellit *vires* turgens *materiâ*.

Præterea *primis* morborum *auſpiciis* turget *materia*: quo tempore *natura* morbificis cauſis *opprimitur* ex copiâ *maligni humoris*: quod numquam fit *provecto morbo*.

Sin humor *ad certam aliquam partem* viam affectet, *ſi nondum influxerit*, ſed ſi fluxu adhuc feratur, *purgatione* eget: ita, ſi jamjam *fluxurus* ſit, cùm *aliquam ob cauſam* tunc emittere *ſanguinem* non licet; & ſi *ætas* reclamet, *virium infirmitas*, vel *anni tempus*.

At qui ſucci *influxêre*, & *revelli* non poſſunt, *non erunt* movendi: *ſed illi*, ut dixi, qui *in motu* ſunt, vel *jamjam movendi*: ut eâ revulſione *eorum* inhibeatur motus. ita & *morbi incrementum* prohibebimus, & *ne pars* nimiâ *ſuccorum* mole peſſundetur *præcavebimus*.

Ut ſi *in anginâ* aliquam ob cauſam *venam ſolvere* non licuerit, ut propter *corporis* temperiem, aut habitum, aliámve cauſam, *nonne* præſtiterit *mediocri* pharmaco *deorſum* revocare *materiam*, quàm pati ut *æger* irruente *in guttur* materiâ *ſtranguletur*.

Quare, revulſionis causâ *his in caſibus* purgandum interdum eſt, cùm nec *repellentibus*, nec *aliis rationibus* ſiſti *influxus materiæ* poteſt:

Ita in alopeciâ *Galenus*, in anginâ, & oculorum inflammationibus *tranſegit*.

Quieſcens *membroque* concepta *materia* interdum *admittit* purgationem, interdum *renuit*: admittit, *mobilis loco*; renuit, *membro impreſſa*. tunc malè datur *pharmacum*: nam exhaurit *partes ſanas*, & pabulum *caloris nativi* educit, & depaſcitur *viſcidum illud humidum primigenium*. ac exiſtimant *egregiè* ſecum agi, cùm *lentam* videant ejici *ſubſtantiam illam* ægri: ſed naturæ *theſaurum* & *prædium* ejus deponunt, ac fatiſcunt.

Itaque in materiâ crudâ immobili, ſemper *coctio* eſt exſpectanda, nam *ab illa* non eſt periculum: quia *partim* eam coquimus, *partim* evacuamus; ita *natura* non facilè ſuccumbit.

Dubium. *Verum, dicet aliquis*, Hippocrates *in pleuritide* purgat, ubi *dolor* deſcendit *ad inferiores coſtas*: igitur initio *eſt purgandum*, ubi materia *parti* infixa eſt. Reſpondeo, *Hippocratem* ibi agere *de eâ pleuritide*, quæ evenit *corpori* non plethorâ, ſed cacochymiâ *obſeſſo*, aut nothâ *contaminato* plethorâ.

Interdum enim dolor deſcendit, & *vena* tutiùs ſecatur: cùm

cùm adeſt *intenta admodum febris*, quæ prohibet *uſum* pharmaci.

Si igitur *febris fuerit ignavior*, uti licebit *elleboro* & *colocynthide*: ſin *plethora notha* adſit, quæ remiſcetur *ex cacochymia & plenitudine*, utrique remedio *locus erit*.

Quare ſententia *Hippocratis* hæc fuit, *quia* humores *tenues* & *calidi* aſcendunt plerumque, *veriſimile eſt* quod tunc vehementur *urat febris*: Sed *in dolore deſcendente* plerumque *non ardet febris*: quia oritur maximè *ex humoribus craſſis*.

Quare ad fluentem materiam *purgatione* utitur *Hippocrates*, & ad eam *quæ adhuc evocari poteſt*, non ad omnino impreſſam parti.

QUARTÒ, ut cautè *purgatione* utamur, perpendendum erit *num ſint* pauci *humores morbifici* vel copioſi, & *num* magni morbi *metum adferant*.

Si pauci illi fuerint & crudi, *non erit purgandum*: nam cùm *natura* malum ſuperare poteſt, *validis remediis* corpus non eſt quaſſandum: nam *ex naturæ pabulo* ſemper quid ſecum rapiunt. *quod ſi* ad criſim *natura* ſe non paret, *leni purgatione* evocari *malum* poterit.

Sin copioſi fuerint *humores*, utrumque malum eſt, *purgare* crudos, & diſcrimen ab aucto morbo *exſpectare*. Vitandum igitur majus malum.

Si igitur *purgatio* videatur magis obfutura, quam *utilitas* profutura, *quæ* ab acciſis ac revulſis humoribus *evenit*, ſuperſedendum.

Sin *vehemens influxus* maximum periculum indicet; *purgatione* ſi opus ſit, *ejus uſus* ineatur.

QUINTÒ, explorabimus num *ex febre* æger laboret, *vel non*:

Si *illa* adſit, num *languida* ſit, an *vehemens*.

Si *mitis* febris fuerit, *purgationem* non impedit.

Sin *vehementer* excandeſcat, *abſtinendum*: ut eleganter docuit *Hippocrates* in libello de Purgantibus, & quarto libro de Articulis, in fracturâ calcis. *Quia remedia trahuntur* (inquit Hippocrates) *à ventre & carne calida*.

Et cùm remedia *ſimilitudine ſubſtantiæ* trahant & *calore*; ſemper autem *calida* trahant ad ſe *minùs calida*; igitur pharmaca *à carnibus* trahentur, & *graviter prement* ægrum: niſi *rapido calore* æſtuent *pharmaca*: ſed id *calamitoſum* ægris eſſet.

Hæc ſatis ſunt ut aptè *tempus purgandi* eligatur.

Ver

Ver & autumnus *purgationi* accommodata ſunt, & his *ſimilis dies*. conſtitutio *auſtrina* fundit *corpora* & *ſuccos*; ægritudinis *tranquillior dies*, ad purgandum *ſecurior* eſt, comitiales, articularii, & melancholici, & à craſſis ſuccis ægrotantes vere curandi.

II. **Locus per quem purgandus eſt humor.** SECUNDÒ, *in purgatione obſervandus eſt* LOCUS, per quem educendus eſt *pharmaco* humor.

Inclinatio *naturæ* & *humoris*, nobis *viam* oſtendent: nam *quò* is vergit, *ducendus eſt*, per loca *lege naturæ* conſentanea, nec *ex eventu* diſſentanea.

4. *Aphor.* 18. & 20. Ut ſi *bilis craſſior* purganda ſit, *evehatur* per ſedem: *ſed ſi* in ventriculo *fuerit*, vomitu: ſi *dyſenteria* adſit, vomitu *etiam excludatur*: nam afflictis *inflammatione* inteſtinis *non danda eſt* afflictio.

Ita *in nephritide*, per urinam *corpus* non purgandum: *nunquam enim* per partem *morbo* implicitam *totum corpus* purgari debet.

Melancholia, deorſum *ob gravitatem* exturbetur.

Conſenſus etiam *vaſorum* vias *purgationum* indicat, ut *vomitu* exonerandus *ventriculus*, renes *per veſicam*.

Sed *tribus modis* primò *corpus* ad purgationem *parandum erit*, alvum *ſubducendo* ſæpiùs *juſculis pinguibus*; aut *clyſmis*, liberatis *obſtructis*, ac præparata *materia*. Naturæ *interim* peculiaris ratio *accuratè* perpendatur.

4. *Aph.* 6. 7. 8. 9. Scripſit *Hippocrates*, quòd *graciles qui vomunt ex facili, ſurſum oportet purgare*, *cavendo hyemem*. Quales illi ſunt, qui non *morbo*, ſed *temperamento* & *habitu* graciles ſunt, *qui* diſtentas ſanguine habent *venas*, & *carnes* macilentas.

Sed dicit *Hippocrates*, cavendum eſſe *ab hyeme*: quaſi dicat, *plus tribuendum* inclinationi humoris hyberni, *quàm* temperamento & habitui.

Hinc dicebat: *Quibuſcumque ſunt lientericæ alvi*, hyeme *ſurſum purgare eſt malum*: quaſi dicat, ab *humoris* contumaciâ *revulſionis* quoque commodum vincitur.

Bilis *hyemalis* eſt catarrhopos.

Qui autem vomunt *ex facili*, amplo ſunt pectore, capite firmo, *nec* cephalalgiæ, hæmorrhagiæ, aphthis, aut veterno *obnoxii*.

Verùm, inquit, *qui ægrè vomunt* (ut quibus ſcapulæ inſtar alarum prominent) *infernè purgato*, cavendo æſtatem. *Sed tabidorum*, inquit, *ea cautio ſit, ut nunquam ſurſum purgandos*

Digitized by Google

gandos putes: ut, qui collo exili ſunt: *nam graviorum inde ſymptomatum imminet motus.*

TERTIA *cautio in purgatione ducitur à circumſtantiis*, inter quas prima eſt VIRTUS. III. Circumſtantiæ. *Virtus.*

Virtus eſt vel *fortis* vel *debilis.*

Si *valida* fuerit, *luxuriabit* in corpore vel *copioſa* cacochymia, vel *aderit pauca.*

Si virtus *robur ſuum* occupat, at cacochymia *copioſa* inquinet, *humor* confertim ac tumultuosè *non erit educendus*: nam ſpiritibus *exhauſtis*, ac *turbatis* corporis ſuccis, *periculum* crearetur ægro.

Nam ſcripſit Hippocrates, *Si ex thorace pus, vel ex ventre aqua, affatim exhauriatur, ilicò moriuntur homines*: diſſipatis ſpiritibus.

Si emicat virtus, nec *copioſa* fatiget cacochymia, *confertim* excludi *materia morbifica* poterit: maximè *ſi coctâ* tenuis materia fuerit, & *ab eâ* pateant *viæ* in alvum.

Sin verò virtus *proſtrata* languet, *is languor* erit ex naturæ *oppreſſione* vel *reſolutione.*

Si *ex repletione* ad vires, *ſpirituum inopia* tunc adeſt; *paucâ purgatione* utendum, *reſtibile* quod fuerit *per epicraſin* abſumendum erit.

Ita tranſigendum *in contaminatis corporibus* à fœdis ſuccis.

Sin *ex reſolutione* languor ſit, *ſolâ epicraſi* utendum: ut, ſi *acres* ſint *humores*, obtundemus *acrimoniam*, & tunc *naturam excludentem* juvabimus. vel ex *Avicennæ* auctoritate, *aliquid* accidemus *contaminatâ à materiâ*, uſu *rerum lenientium*, ut mannæ, caſſiæ, rhodoſyrupi.

Inter *circumſtantias* eſt & ÆTAS. Etſi enim *cunctæ* reliquæ notiones *pharmaciam* exigerent, *tamen* vehementibus & naturâ ferocibus *pharmacis* nec *ſenio* affectos homines nec *teneram ætatem* puerorum *percellemus*: quòd *illi* ætatis decurſu *exhauſti ſint* ſuccis benignis: *his*, quòd facilè *evaporet* humidum, & quòd *creſcant*; quæ loco *purgationis* ſunt. *Ætas.*

Ingravidatio præterea mulierum, *pharmaciam* ſiſtit: *religiosè* enim *cum illis* tranſigendum *initio* & *fine* geſtationis. 4. *Aph.* 4.

Habitus corporis pariter inter *circumſtantias* eſt. *raræ texturæ* homines *parcè* purgandi, *ob metum* futuræ infirmitatis: *Habitus corporis.*

tis: *quales* ſunt *macie* aridi: calidi & humidi *facilè ferunt* purgationes; *non ita* frigidi & humidi: *ob inopiam* ſpirituum & viarum *anguſtiam.*

Et notandum, *num* in proprio temperamento *vitium* fecerit *humor:* ut bilis *ex billioſo corpore* ægriùs educitur: *ex pituitoſo* facilè.

Ita ſi corpus *à morbo* langueat, aut *cocochymia* luxuriet, vel *partes imi ventris* extenuentur, aut *abſceſſus* ſi latet *in imis* corporis *penetralibus*, ut, pulmone, jecore, liene, renibus, *non valido* remedio concutiendum: ne *rupto abſceſſu*, ilicò mors *purgationem* excipiat.

Aëris etiam *temperies* eſt animadvertenda. *æſtate* cum frigidis *dentur* pharmaca: nam *æſtivus calor* foras *evocat* ſuccos, *quos* intrò *rapit* pharmacum.. at *natura*, duos contrarios motus *eodem tempore* ægrè ſuſtinet: & *rapidi* potentiâ *Solis* viſcera *incendio* conflagrantia, *facilè* ex cathartico *febrem* concipiunt.

Deinde, quòd vis *naturæ* effæta, neque *pharmaco* neque *humori vacuando* par eſſe poſſit.

Et algor *hyemis* difficilè *humores* demittit, *denſato* corporis *habitu*; quare *illi* negocium faceſſit.

Conſuetudo. *Conſuetudo* inter *circumſtantias* non ultimum locum ſibi vendicare debet.

Aſſueti *pharmacis* majorem vim *eorum* ferunt: qui nunquam *pharmacum* bibêre, *horum potentiâ* percelluntur.

Ars. *Vitæ genus* notandum inſuper eſt: *qui* enim duram vitam *agunt*, artemque laboris plenam *exercent*, levem medicationem *aſpernantur.*

IV. Remediū. *Tandem maxima cura* REMEDII eſſe debet, ut *rectè peragatur* purgatio.

Pharmaca quædam *apertâ vi* purgant, aliâ *occultò.*

Quæ *manifeſte* purgant, vel *totum corpus* vel *peculiarem partem* ab excrementis *liberant.*

Totum quæ purgant *corpus*, nonnulla *placidè* illud *peragunt*: alia, *turbulentâ quadam concuſſione* id præſtant.

In eorum *exhibitione* hæc ſumma cura adſit, ex *Hippocratis* ſententiâ, *ut mixta remedia ſint* ὁμοιότροπα, hoc eſt, *vi affinia, eodemque tempore purgantia:* ne celeritate *purgandi*, alia, alia *antevertant.*

Et εὐώδεα miſceantur, *grati odores* ſint, ne *ſtomacho* fiant infeſta. &, ut diſcutiantur *flatus.*

Sint-

Sintque *talia*, quæ actionem *pharmaci* non impediunt.

Sint tenuia, *non tamen eâ mole & copiâ quâ urinam provocent.*

Pharmacum *apte comparatum ſit* ad peculiarem *qui in vitio eſt* proleċtandum humorem, ſive *ſimplex* educendus ſit ſuccus, ſive *commixtus*: nam *alius alio* faciliùs effluit, ſeu *à venoſo genere*, aut ex *habitu corporis* revocandus fuerit.

Sunt enim pharmaca *quæ* leniter, mediocriter, *aut* robuſtè *ſuccos* ad ſeſe *rapiunt*, ut manna, & roſatus ſyrupus; *languide* bilem emulgent: *fortiùs*, rhabarbarum: *at* ſcammonium *efficaci vi* id præſtat.

Ita *in aliis atque aliis* ſuccis *educendis* certam ſeriem *virium* ſummus DEUS poſuit.

Id *notandum*, quòd *catapotia* ſemper ſint *molliuſcula*, & erui *magnitudine*.

Hæc *quæ* ſint, & *quo filo* ſua munera *abſolvant*, abundè *explicatum* à nobis fuit *libro ſecundo* hujus Methodi: ubi *de iis quæ* univerſum corpus *purgant*, clyſteribus, alvi dejectione, vel vomitu. nam *de particularibus* purgationibus, *ubi* de cauſâ continente *morborum* agemus, *pertractabimus*.

Uſus *remediorum* conſiſtit *in rectâ* eorum *adbibitione*; quæ habetur *ex eorum* qualitate, quantitate, tempore adhibendi, & utendi modo. *Vſus rectus remediorū.*

Qualitas ſumitur *ab eorum actione*, ut calfaciendi, adſtringendi, vel *totius ſubſtantiæ actione*: & à *parte* cui ſtudent, ut *quædam* ſtomachica, *alia* hepatica.

Quantitas eorum ducitur *à magnitudine* morbi & ejus *pertinaciâ*, peculiari corporis *naturâ*, virium *robore*: partis *conditione*, in ſenſu, ſubſtantiâ, officio, formatione, ſitu, & ſocietate.

Vtendi modus, ab humoris ſumitur *naturâ*, & ejus *motu* ad *nobiles* vel *ignobiles* partes: & à morbi *conditione*, hoc eſt, tarditate & celeritate: *ex viâ* per quam educitur, & remedii *vehementiâ*.

Tempus & occaſio ſumuntur ex *præſentiâ* affectus, & virium *robore admittente*, & ab humoris *motu*, & *à motu* naturæ: *nam* alia *initio* conveniunt, alia *in fine* morbi. *Quadã in uſu purgantium notanda.*

Ut autem cuncta methodo peragantur, *quædam notanda ſunt* ante uſum *pharmaci*, & in ipsâ exhibitione: *alia* poſt *pharmaci* aſſumptionem. *Antè.*

Antè, horum cautio adſit, *ut nauſea ſiſtatur*: quare cùm *poculum* ori admovet *æger*, ejus labrum, *quà patet*, linteo *Ad nauſeam.*

aceto madente *involutum ſit*, ut nares *feriat*. aut *aqua roſata* naribus *admoveatur*, vel *panis* toſtus & *aceto* tinctus, aut *mala cydonia* olfacienda. & *oris ablutio* ilicò *ſumpto pharmaco* prodeſt cum *poſcâ*, vel *ſucco* punicorum malorum.

Quidam præmandunt *pyrethrum*, nam *fatuum* reddit *os*.

Ad vomitum. *Vomitus* arceatur *ligatis* extremis artubus: *aliquid* roborans *ſtomachi vim* ſumatur, & *quod* remedii *ſaporem* obſcuret, *ut poma* aurantia, *mala* punica, cydonia, medica, meſpilum, omphacium, oxyacantha, ribes, mora *immatura*.

Cucurbita vitrea *umbilico* ſuppoſita *vomitum* compeſcit. & *pedes* priùs calfacti.

Peculiaris natura *ægri* notanda; *nam* qui imbecilles ſunt *ventriculo*, aut qui *jecur calidum* habent, *in æſtate* primùm *bibant* ſuccum *ptiſanæ* aut *granatorum*: ita non facilè *evoment*.

Aër *cubiculi* non adeò *caleat* ut in peripheriam corporis *calidum nativum* rapiat, *id enim* ſiſtit *pharmaci* motum.

Hæc in *pharmaci* uſu obſervanda.

Poſt. *Poſt medicaminis aſſumptionem* ſtatim *hordei pulticulam* ſorbeat *æger*, ut in fundum *feratur* pharmacum, & ut *à ſtomacho* vis *pharmaci* abſtergeatur: *is enim* nauſeæ *auctor*, ac *ibi* moleſta *remedii* vis *cor* ferit.

Hujus *uſus* erit, *ubi* magna ac ferox *pharmaci* potentia *fuerit*.

Si *lenius* fuerit pharmacum, *ſumatur* paulò *ante* vel *poſt* cibum: ut *juſculum* cum ſale vel ſaccharo.

Si ex medicamentis *validioribus* fuerit inſtituta *purgatio*, poſt *duas* vel *tres* horas, *ineunte* jam ferè *purgandi* motu, *quid* ſorbeat.

Sin valentiſſimum remedium fuerit, inedia tranſigatur: nam *ſtimulo* non eget. *Prandium* ſit illis *parcius*.

A purgatione *paulatim* ad diætam *ſe convertat*; non ruat *in cibos*.

Robuſtum pharmacum, *ſomnum* non abnuit, qui *ilicò* illud excipit; *lenioris autem remedii* vis, *ſomno* evaneſcit: ſed *cibo* acuitur.

Si majorem vim *à ſumpto pharmaco* exigas, *corpus* move: ita *natura* excitatur, & *humor* incitatur, & facilè fit ut *votis* reſpondeat, & ut *pharmacum* humori vacuando *analogum* fiat.

Sin *inhibere* velis *vim* pharmaci, *ſomnum* conciliato, neque

que *moveto*: id utiliter fit, *cùm metus adeſt* hypercatharſis & convulſionis.

Omnis enim convulſio & ſingultus *ab hypercatharſi* lethalis eſt.

Antequam officium ſuum perfecit *pharmacum*, in inediâ *tempus* tranſigat: *ſi non ſufficit* æger, ilicò à pharmaci *ſumptione* hauriat *juſculum* aut *panem* vino madidum, ex *Philagrii* ſententiâ,

Cautiones quædam in *pharmaciâ* ſunt obſervandæ. *Hippocrates* ſcripſit, *Elleborum* (hoc eſt, omne remedium validum) *periculoſum eſſe his qui integrâ ſunt valetudine*: agit enim *remedium* hauſtum. *Cautiones.*

Si *igitur* viſceribus *benè* conſtitutis, humoribuſque *benè* temperatis (ut quibus *excrementa* ſanorum ſunt ſimilia, *unde* carnium *ſanarum* character, moles & natura *elucet*) his, *dico*, ſi *grave* pharmacum detur, *illa bona* contabeſcent ac ſolventur: cùm *aliud nihil* habeat, *in quod* vires ſuas *exerceat*.

Quibus *igitur* commodè *dabitur*? Reſpondet *Hippocrates*; ſi cui *febris* experti, *cibi* faſtidium, *cordis* morſus, *vertigo* tenebricoſa, & *oris* amaritudo *oborta fuerint*, purgatione, quæ *ſurſum* fit, *opus* eſſe ſignificant: *hæc enim* ineunte morbo *fiunt* à tranſlatione ſymptomatica.

Præterea in morbis non ſemper purgandum, non enim *omnium morborum* curatio *in purgatione* conſiſtit. hoc dixit *Hippocrates* cùm inquit, *Quibus ſtrophi, & circa umbilicum labores, & lumborum dolor, qui* neque purgatione *diſcutitur*, nec aliter, *in ſiccum hydropa firmatur*.

Cùm *igitur* nec clyſteribus, cataplaſmatis, fotu, aut purgatione *miteſcit*, indicium erit *ab hecticâ intemperie* tenuium inteſtinorum & meſenterii *malum incurabile* hærere: *nam* ſymptomata *diſcutiuntur*, at cauſa *manet*: inutilis *igitur his* purgatio.

Perfectæ purgationis *indicia* ſunt, *mutatio excreti humoris & ſomnus*: nam *Hippocrates* 1. Aph. 23. dicit, *non copiâ, ſed alacritate purgationes metiendas eſſe*. quaſi ibi afferat *Hippocrates*, duo eſſe *juſtæ quantitatis* ſigna tecmiria *in omni vacuatione*, ægri *alacritatem*, & humoris qui in vitio eſt *excluſionem*. *Purgationis perfectæ nota.*

Propterea *ſcripſit* venerandus ille ſenex, *In commotione & profluvio non mediocri, & vomitibus ultrò obortis, ſi quidem qualia purgari oportet excludantur, confert, & ferunt ala-*

criter: ſin minùs convenientur ferantur, damnis augentur.

Inſigne hoc *experientiæ* fuit theorema, *ex quo* animadvertitur, quòd *humor* qui in vitio eſt *excludatur*, quodque *nulla ratio* in ejus excluſione *deſideretur* qualitatis, quantitatis, temporis & excernendi modi.

Etenim œconomiam naturalem *impeditam* reſtituit, *partes* nutritioni *dicatas* ab omni injuria vindicat, *per loca* lege naturæ *commoda* eductâ materiâ morbificâ.

Notanda & ſitis, nam illa *ſignum* eſt *juſtæ purgationis*, modò *levi catarrho* non irritetur, aut *nulla excuſatio* adferri poſſit *æſtuantis* ventriculi, vel *inflammantis* pharmaci, aut *bilioſi* humoris.

Si *hæc* abſint, *indicium* erit pharmacum *ſuo officio* functum eſſe, & *aliquid* roralis *humidi* abſumſiſſe: *modò* tamen *mador ventriculi* ſitim non diluat.

Has cautiones cautiſſimè proſequitur Hippocrates *quarto Aphoriſmorum: in quo omnis purgandi ratio continetur, tum* ſymptomaticâ *vi, tum* artificioſâ *quæ fit molitione.*

Superpurgatio. *Si evenerit ut* nimiâ vi *ſeſe effundat remedii potentia*, hoc modo *domabitur: manus* & *brachia aquâ calidâ* foveantur, ſi *catarrhopos* fuerit humor: ſi *anarrhopos* fuerit, crura pedeſque foveantur: & *vincula* his injiciantur.

Theriacæ exhibitio ſiſtit *vim* remedii ac *impetum* ruentis humoris: *trajicit* enim *vipera* cuncta *in peripheriam* corporis; quare & *elephantiaſin* curat.

Accipe theriacæ novæ *ſcriptulos quatuor*; aut ſi antiqua ſit, addantur *duo grana* opii; vini generoſi *uncias tres*: exhibeantur *unâ vice.*

Balnei *uſus*, & *ſudoris evocatio* juvant. & *uſus* rerum *aſtringentium*, ut terræ lemniæ, roſarum &c.

Cucurbitæ inter ſcapulio & hypochondriis *abſque inciſione* appoſitæ *proſunt.*

Fotus ventriculi & hepatis ex *roborantibus* & *aſtringentibus*, ſiſtit *vacuationem.*

Sit *cibus*, & *potus* ſtipticus.

Aër ſit temperatus, nam *calor* exhaurit ſpiritus: *frigus*, ad inteſtina exprimit.

His omnibus deviĉtis, *ad narcotica* ſurgendum, ac *philonium* cum *terrâ lemniâ* erit exhibendum.

Cùm *humores* educuntur quos *peculiari ſuâ vi* medicamen *non prolectat*, id fit, vel ob *medicamenti* vim, vel *vaſorum* imbecillitatem, vel *oſculorum* laxitatem.

Si

Si prava incurrant ſymptomata ab uſu pharmaci, remedia *formabimus* ducto indicio *à vi* pharmaci. *Symptomata mala à purgat.*

Si *illud* ſolvat comprimendo, *lubricitantibus* occurremus. Si *deleteriâ facultate* diſſolvat, *vomitu*, modò *præcordia* laceſſat, ejiciemus: *clyſteribus*, ſi *ventrem*: antidotis, aliis remediis jam victis.

Si ſit *ex ducentibus* peculiari vi, *aſtringentibus* exprimendum, & *clyſmis* attrahendum.

Si *hoc* non prodeſt, *vena ſolvenda*: primò *baſilica*, hinc *ſaphena*.

Omnem *ſymptomatum* varietatem *obortam* à vi *pharmacorum* & *eorum* curationem *accurate* proſequitur *Meſues* libro I. De re medicâ, Theoremate tertio & quarto.

Si *pars peculiaris* purganda fuerit, *addemus* ea quæ *parti* conveniunt.

Sed *quæ cauſa* eſt quòd interdum *adeò languet* vis remedii, ut *nihil* evehat? *Cùm non purgat.*

Hoc fit ob exoletam *remedii* vim, aut minimam *ejus* molem, vel quòd *nativum calidum*, ob imbecillitatem, *erigere* vim *remedii* nequeat: *aut* ita elucet *nativa caloris vis*, ut ſuperet *medicamentum*, & id vertat *in ſimilem ſuccum* ei quem *trahere* deberet; vel *expultrici facultati* non obedit: aut *meatus* connivent *ab infarctu* materiæ: aut *flatibus* via intercluditur, ut *interdum* dum ſcybalis reſtagnat *alvus*: aut *averſo remedio* ad urinas, *alvum* eludit: id innuebat *Hippocrates*, cùm ſcripſit, *Mictio ſi multa de nocte fiat, exiguam dejectionem ſignificat*: derivatione *materiæ*, ac negato *fæcibus* vehiculo. His *interdum* pro nutricatu *corpus* fruitur: *interdum* in corruptelam ac exitium *vertuntur*.

Notandum ex *Aretæi* ſententiâ, capite de *Melancholiæ* curatione, *ventriculo eſſe conſulendum à purgatione: vinique, inquit, paulum bibat, & alia in cibis jucunditas concedatur*; ſtomacho enim & viribus *laborioſa* purgatio eſt. *Obſervatio.*

Purgationis *tecmarſin* deſcripſit *Hippocrates*, his locis; libro primo Aphor. 21. 23. 24. libro ſecundo Aphor. 9. 29. 30. 36. 37. libro quarto Aphoriſ. 1. 2. 3. 4. 5. uſque ad 21. & 27. 28.

CAPUT IX.

PRIMA PRIMÆ INDICATIONIS CURATIVÆ PARS, De cauſa *morbi antecedente, quo modo & quibus cautelis eam auferat* PHLEBOTOMIA.

DE *Venæ ſectione* jam à nobis agendum eſt: *nam* de cauſæ morbificæ antecedentis (cùm copia in vitio eſt) *evacuatione* agimus.

Hanc evacuationem fieri diximus, vel cùm *inutilis* humor ejicitur *purgatione*, vel cùm *utilis* junctus *inutili* ſimul exhauritur *venæ ſectione*.

Vena ſecatur ad vacuationem & revulſionem *cauſæ antecedentis*, amotionem *conjunctæ*, *temperamenti* reſtitutionem, & *ſuperfluis materiæ* præparationem.

Hanc olim *Chryſippus Cnidius* ab omni morbo ejecit; & *hunc* ſecuti *Ariſtogenes* Medius, & *Eraſiſtratus*, quam, inquit *Galenus*, ridiculè *Apœmantes* & *Strato* difficilem dixere, quòd *difficilè* vas internoſcatur ab arteriâ, vel quòd *nimio ſanguinis effluxu* quidam exſpirârunt.

Quid phlebotomia. *Eſt autem phlebotomia*, totius corporis *evacuatio* à ſanguine, *venæ ſolutione*, aptè *facta*, *ut humorum* ſymmetriâ *convenienter* corpus *fruatur*.

Quare cùm *cacochymia* in vitio eſt, *hoc eſt*, cùm à *ſanguinis* naturâ deceſſit, *purgatione* utimur: cùm verò *plenitudo* ſuccorum adeſt illis ſub *ſanguinis formâ* auctis, *phlebotomiâ* abſcinduntur.

Ambo hæc, *maxima remedia* ſunt, ac *magnis morbis* debentur.

Horum uſus *ſimul* interdum incidit, cùm & *plethora* & *cacochymia* premit.

Iunctus uſus phlebotomiæ & pharmaciæ. Quo in negotio, utile hoc *Axioma* ponitur; *Cùm* horum duorum *celebrium remediorum* ſimul *inciderit uſus*, à phlebotomiâ *eſt auſpicanda curatio*: modò *ex peculiari* ventriculi *vitio aut* venarum primarum *crimine malum obortum non ſit*.

Alioqui enim, plenis ac diſtentis *ſanguine* venis, *pharmaci* poteſtas trajicere ſe *per corpus* non poſſet: quare *nihil* aget, vel *pravè* aget.

6. Epidem. 2. Ita *Hippocrates* in hepatis *doloribus*, & ſplenis *gravitate*, in inflammationibus, collectionibus, poſtea *clyſmo* utitur; hinc purgat.

Sed

Sed *dicet* quis, quod *crudum* reſtagnat *in meſenterio*, ad venas rapietur.

Reſpondemus, id fiet ſolùm *in nimiâ vacuatione* ſanguinis, tamen *ventriculus* & *inteſtina* ſint vacua.

Quare clariſſimus vir *Montanus*, in difficillimâ illâ re *ex ſitu* humoris natâ, *venam ſolvi* jubet : cùm *in morbis frigidis* cacochymia *pharmaco* detrahi non poteſt, ob *humoris* craſſitiem & contumacem obſtructionem *venarum meſarrhaïcarum*, cùm *longè* receſſit *malum* à purgationibus *dicatis* viis, hic *venam ſolvit*; propter *morbi* magnitudinem & *ſymptomatum* vehementiam: quæ ſunt duæ *phlebotomiæ* præcipuæ Indicationes.

Hoc præclarum *artis* inſtrumentum ut *aptè* corpori humano *aptetur*, hæc maximè obſervari debent: *affectus præter naturam, & loci per quos ſanguis evacuabitur: circumſtantiæ, & inſtrumentum quo elicitur ſanguis, ejuſque encheireſis.* *Quatuor notanda ut aptè fiat phlebotomia.*

Primò igitur ab AFFECTU, & ex iis quæ *affectum* præter naturam *neceſſariò* comitantur, ritè *perpenſis*, rectè *phlebotomia* in uſum trahetur: his *ſymbolis* ac *notis* præeuntibus, QUIS, QUANTUM, & QUANDO. Hoc eſt, ſi *primùm* exploratum fuerit *in quo affectu* ſit aperienda vena, & *quantum* ſanguinis ſit exhauriendum, & *quo tempore* illud agendum. Affectus. Quis.

In *quo* itaque *Affectu* erit ſolvenda vena? Maximi mittendi ſanguinis ſcopi ſunt, *morbi magnitudo præſens vel futura, & vires.*

Morbus *magnus* eſt vel ſuâ *naturâ*, ut inflammatio: *Morbi ut magni.*

Vel *ſymptomatum vehementiâ*, ut ex parotidibus *juvenes* facilius pereunt ob *doloris* vim; *Æthiopes* ex cauſo, cognato tamen *naturæ illorum* morbo:

Vel *cauſæ* immanitate, ut *ſenes* ex febre:

Vel quia *pars princeps*, cujus officium *latè* ſe fundit *per corpus*, affecta eſt.

Galeno inſuper morbus *magnus eſt*, qui *vehementer* & *pauco tempore* affligit. Et hic ille *magnus* morbus eſt, qui *phlebotomiam* exigit: nam *elephantiaſis* & *hydrops*, magni morbi ſunt, *non tamen ita* venæ ſectionem poſtulant.

Apud Hippocratem *quatuor ſunt* cauſæ *mittendi* ſanguinis, *inflammatio, tranſlatio ſymptomatica, dolor, & obſtructio*: omnes *gravium morborum* auctores. Et nihil eſt quod æquè *hæc pericula* accerſere ſolet ac *plethora*. *Cauſæ Phlebotomiæ.*

Plethora. *Plethora eſt nimia auctio ſanguinis.* Sanguinis *nomine* voco *totam maſſam*, quæ nutriciis *ſucci quatuor* conſtat cum *ſuis ichoribus*.

Etenim *in corpore* eſſe videtur *dupla* proportio *ſanguinis* ad pituitam : pituitæ *dupla* ad bilem.

Quare cùm *ſimul* pro ratâ *cujuſque* proportione increſcunt, vel cùm *ſanguinis* purior pars *valide* luxuriat, *vocatur* plethora *ad vaſa* pura, & *tenſione* percipitur, *admodum* periculoſa, *qualis* in athletis.

Quod ſi *non adeò* increverit ut *vaſa* tendat, ſi tamen *ita increvit* ut natura *hanc molem* gubernare nequeat, *vocabitur* plenitudo *ad vires*; hæc *gravedine* ſe prodit.

Sin *alii* ſucci *valide* aucti fuerint (loquor non de *excrementiciis*, ſed de *alimentariis* ſuccis *in ſanguine)* ut melancholia, bilis, vel pituita, *dicitur* plethora *ad vaſa* impura.

In purâ, vena tutò ſolvitur : *in impurâ*, non ita tutò.

Quò puro *vicinior* (ut in bilioſâ & melancholicâ *plethorâ)* eò *copioſius* eliciendus erit *ſanguis* : quò *impurior*, eò *parciùs*; ut in pituitoſâ.

Nam ad id exhauriendum quod *phlebotomiâ* eximi non potuit, inventa fuêre cùm *Balnea* tum *Laconica*, quæ *totum corpus* vacuant *à ſero* ſanguinis & *fuliginibus* : & *uretica* medicamina, quæ *urinarum* promotione *corpus* purgant, *venæ ſectæ* loco ſunt.

Propterea dicebat Galenus, *Cùm crudus ſuccus per corpus collectus eſt, in extrema pericula abripit phlebotomia, adeò ut ad priſtinum locum revocari corpus nequeat.*

Plethoræ impuræ ad vaſa, maximè convenire videtur illud AXIOMA, *à phlebotomiâ auſpicandam eſſe curationem, non à pharmaciâ.*

Plethora non tantùm cùm morbos *fecit*, ſed cùm *faciet*, venæ ſectionem *indicat* : idque *à metu* magni morbi.

Ita *in metu* jamjam *futuræ* epilepſiæ, apoplexiæ, vertiginis, ſanguinis ſputi, melancholiæ, *Galenus* venam ſolvit.

Et *Hippocrates* ita ſcripſit : *Habitiſſima conſtitutio quæ in ſummum evaſit, qualem in athletis cernere eſt, periculoſa : nam ſuo ſtatu manere non poteſt, neque quieſcere : cùm verò non quieſcat, & acceſſio ad melius nequit adjungi, reſtat ut recidat in deterius : quò fit ut talem habitum ſine morâ laxare oporteat : ut corpus de integro habeat locum reficiendi ſui.*

Quare rectè illud Quintilianus, *pravior omni fame ſagina.*

gina. cujus *ſaginæ* hiſtoriam omnium lucidiſſimè *demonſtravit* nobilis ille *totius litteraturæ* ocellus, imò *politioris ſcientiæ* hoc ſæculo caput *Iuſtus Lipſius*, primo *Saturnalium*, qui De *gladiatoribus*, capite decimoquarto, folio 53.

His enim, *quamvis nondum* ægrotarent, *diſtenta erant* vaſa & muſculi *ſanguine*: quòd *vaſtâ mole* corporis *gauderent*, ad res *gerendas* & ſauitatem *tuendam* incommodâ.

Unde nobilis ille dux *Philopœmenes*, apud *Plutarchum*, hos ſannis excipiebat.

Cùm itaque *ille habitus* periculi plenus ſit: cùm *facilè* venæ *dehiſcant*, unde *hæmorrhagiæ* periculum: aut ne obortâ *univerſali inflammatione*, febris ardens ac ſyncope *incidat*: aut interceptione *viarum* ſpiritus animalis, *apoplexia* incumbat; aut ne *mole obrutum* calidum nativum *extinguatur*, ilicò *vena* pertundenda erit (*metu* graviorum ſymptomatum) *quamvis* morbus *adhuc* ſileat.

Hinc eleganter *Celſus* ſcripſit: *Si plenior quis & ſpecioſior & coloratior ſeipſo factus videatur, ſuſpecta habere bona ſua debet.*

Quare dicimus, quòd *morbi* geniti *à plethorâ*, venæ ſectione *curantur*; & imminentes *arcentur*.

Anniverſariis itaque morbis *impendentibus* à plethorâ, *venæ ſolutio* morbum *antevertet*: nam, dicit Galenus, *quæ morbis præſentibus rectè peraguntur, eadem his incipientibus vel imminentibus rectè præſcribuntur.*

Quare ſi *ſolemnis vacuatio* ſuppreſſa *fuerit*, ut hæmorrhagiæ, menſium, aut hæmorrhoïdum *audacter* vena *pertundatur*: ita *ſi quis* à negotio, *ſubitò ſe* ad otium & umbram *convertat* in pleno victu.

Ubi igitur *adeſt* vel *imminet* inflammatio, vel obſtructio, dolor, aut ſymptomatica tranſlatio, *vena* pertundenda erit.

Nam ibi *jam tum* fovetur morbi *maximus focus*, & *plethora* has calamitates *promptè* accerſit.

Avicenna corpus habere aſſerit libras viginti quinque *ſanguinis*; & ſeptendecim *effundi poſſe* uno *die* abſque interitu hominis. *Copia ſanguinis in humano corpore.*

Galenus *libras ſex* eduxiſſe interdum videtur: qui & in lienoſis *libram* extraxit ſanguinis. *Intelligere*, inquit, *nequeo cur* reformident *à ſanguinis eductione* in lienoſis: *nam ſæpe vidi inſignem utilitatem eos percipere, ſi vel* libram *ſanguinis* ſectâ venâ *deponant.*

Auctior itaque redditus *ſanguis* tollatur, ne *putreſcat,* cùm

cùm à *naturâ* evinci & gubernari *nequeat*: ita reddetur *corpus* meabile, ſiccius, & ab infarctu tutius.

Quantum. Affectum comitatur Copia, & Tempus.

Copia educendi ſanguinis, notari debet *ex quantitate* affectus morbifici, tum plethoræ *copiâ*, tum *ex viribus* ægrorum.

Hujus quantitatis difficilis perceptu obſcuritas, inquit Galenus, *conjecturalem reddit medicinam*: quòd *peculiaris natura* nos lateat; *ad quam* tamen *copiæ vim* metiendam eſſe *dicebat* Hippocrates.

Cujuſmodi, dicit, *natura fuerit ejus qui perferet, pro eo ac decet faciendum.*

1. *Aph.* 3. *Ægri natura varia.* Quaſi dicat *Hippocrates*, quantitates *cautio* non ſolùm ex *affectionis* magnitudine, ſed & *ægri* naturâ accipi debet: *naturâ* communi, propriâ, inſitâ, & adventitiâ: *in temperamento*, habitu, *humorum dominatu*, conſuetudine & diætâ. Hæc *ſæpe* nos latent.

Præterea & *ambientis aëris* futura temperies *nobis* incomperta eſt: *ſæpè* enim *ejus* rapido æſtu *præter ſpem* incandeſcente, *diſſipatur* ac *exhauritur* ſanguis, quod *minimè* cogitabamus: & *febris* plurimum depaſcitur *ſanguinis*: habituſque *humidus* facilè *tenues in auras* ſolvitur; *hinc* vires *fractæ* languent.

Tutior tamen uſus *phlebotomiæ* quàm *pharmaci*, nam ex arbitrio noſtro *ſiſti* poteſt.

Quidam *ſuadent* hyeme *liberaliùs* emittendum eſſe, *parciùs* æſtate: reliquis temporibus *mediocriter*, modò *morbi* reſpondeant.

Non laudo *nimiam audaciam* in ſanguinis *extractione*: ne illud *Lucani* quis inferat *ex libro ſecundo*, ubi de vindictâ *Syllæ*, quæ *perniciosior* fuit, *quàm* ſi ſcelera *impunita* reliquiſſet, dicit:

Ille quod exiguum reſtabat ſanguinis urbi,
Hauſit: dumque nimis jam putida membra recidit,
Exceſſit medicina modum, nimiumque ſecutæ eſt,
Quà morbi duxere manus. ———

Copia *decens* quatuor his præceptis *proximè* captatur.

I. Si vires proſtratæ *langueant*, ac plethora gravis & impura *premat*, aut magnus morbus *bellum moveat*, adeò ut *vacuatione copioſâ* opus ſit, *partienda erit* ſanguinis *eductio*: ut ego, inquit *Galenus*, feci; nam *pauco ſanguine* educto, meli-

mellicratum exhibeo cum *hyſſopo*: poſtridie *iterum* traho *ſanguinem*.

II. *Ubi* ferveſcentis *adeſt* ſanguinis *plethora*, acutiſſimam *accendens* febrem ad *lipothymiam* (ſi æger *par* fuerit) *educatur* ſanguis.

III. *Pulſui* manus medici *perpetuò* hæreat *dum fluit* ſanguis, ac *faciem* ægri inſpiciat, & *impetum* effluentis ſanguinis, *num* ejus robur *langueſcat*: ſi quid horum *ſyncopem* præſagiat, *ſuperſedendum* ab emiſſione.

IV. In inflammationibus *finis* effluvii ſit *ſanguinis* mutatio, vel *in melius*, vel *deterius*: id enim *ab inflammatâ parte* elici *denotat*:

Nam qui *in inflammatâ parte* detinetur, *mutat* colorem, *ex ardore* partis: ut *in pleuritide*, dum *pro rubro* fluat *lividus*.

Nam ita *excoctus* fuit *in inflammatâ parte* qui toto corpore *nigrior* erat ſanguis: vel *pro crudiore*, dum manat *rubrior* & *flavior*.

Verùm *non ſemper* eò provehi debet: nam *vires* id interdum *non ferunt*; interdum & *malignitas* inflammationis *adeſt*, ita ut *nihil* exhauriri poſſit *ab inflammatâ parte*, adeò *connivent* ibi interdum omnia.

Nonnunquam *à primâ naturâ* ater *ſanguis* corpori ineſt, *quo* ſuaviter *pro nutricatu* fruitur *id corpus* quod *naturâ* melancholeſcit, ut *notavit* doctè *Aretæus*, de melancholiâ *agens*.

Quantitas educendi ſanguinis *maximè ducitur* à morbo, aëre, & corporis habitu. ita *antiqui*.

Hodie copiæ *rationem* quidam aucupantur ex *ægrorum* habitu, *venarum* amplitudine, & *earum* plenitudine.

In *gravibus morbis* non tam intereſt *qualem* detrahas, ſed *quâ copiâ*, indicatione ductâ à *morbi* magnitudine, ſtatu, & *ægri* viribus.

In ruptâ *pulmonis* venâ, *primò* liberaliſſimè *educitur* ſanguis, *altero die* aliquantulum minus: & *tertio die* paucus *evacuatur*.

In peripneumoniâ, anginâ, & pleuritide *nunquam* maturè *nec* nimis copioſè, *dū ferant* vires, *educi* poteſt *ſanguis*.

In *magnis corporibus* quidam *uno die* ad *quinque libras* ſurgunt, *metu* ſuppurationis & tabis.

Tempus ſecandi venam, *inter ea* eſt quæ neceſſariò *comitantur* affectum. Quando.

Quo-

Gal. 11. de ſang. miſ. Quorum itaque morborum *cauſa* eſt plethora, *hoc eſt*, in quibus morbis *ſanguinis ferventis* copia appâret, *his* confeſtim *venæ ſectio* adferâtur, *priuſquam* in nobilem partem *ſanguis* ſeſe *transferat*: ut in febribus ſynochis, *antequam* ſanguinis *moles* torreatur incendio, & *putredo* invaleſcat.

Quare dicit Galenus, *ne per noctem ſanguinem trahere verearis.*

Nam *ridiculum*, quòd quidam *à ſeptimâ* horâ *ad duodecimam* tantùm ſanguinem emittant.

Cap. 20. Imò, inquit, *quocumque die ſcopos mittendi ſanguinis inveneris facito: etiam ſi is vigeſimus ab initio extiterit, modò vires, annuant: & ſecundo die, ſi vires non emicent, ab ejus uſu vereri oportet.*

Quare ſcripſit, *quavis diei ac noctis horâ* venâ *pertundatur, modò* per febres *id fiat in* paroxyſmorum *remiſſione*: imitatione *naturæ*, quæ ineunte paroxyſmo *ſanguinem* nunquam ejicit.

Abſtinendum etiam *in ſummo vigore* qui *criſim* excipit: nam *Hippocrates* dicebat, *Vbi fames, laborandum non eſt*: in vigore eſt fames.

Quemadmodum *per ſanitatem*, corpore *inediâ* confecto *non laborandum*, ne vires *ab exhauſtu* fractæ, *accedente labore* langueſcant.

In quibus autem morbis (extra *febrem* eſſentialem) *phlebotomiâ* opus eſt, *confeſtim* id agatur: quòd *nondum* vires *proſtratæ languent*, ut in anginâ, pleuritide, peripneûmoniâ, aliiſque inflammationibus, *quæ* præcipuè *inductæ ſunt* ob *ſanguinis* copiam.

4. Aph. 10. Hinc *Hippocrates* dicebat, *purgandum in peracutis*, hoc eſt, *in quibus* ſtatim *ſymptomatum* plena ſunt omnia; & intra *quartum* aut *ſeptimum* diem judicantur; *ſi*, inquit, *humor ſit efferus, eodem ipſo die quo ferri incipit, excludendus*: nam affirmat, *in hujuſmodi cunctari calamitoſum eſſe.*

Si autem *morbi* magnitudo *non urget*, præſtat *mane* incidere venam, *horam* antè *vigilantibus*: quòd *mane* funditur *ſanguis.*

Malè à chirurgis obſervari lunam in phlebotomia. Abſit *eruditas* à ventriculo ac venis, *in vſu* phlebotomiæ.

Iteratæ *detractionis* tempus, cùm *evacuationi* tantum ſtudemus, *eodem die* eſto: nam ſi *Revulſio* curæ ſit, ſi vel *duobus* deinceps *diebus* fiat, *meliùs* ac *fauſtiùs* illa eveniet.

Inexpugnabilis & *Reipublicæ* calamitoſa quædam *im-*

pru-

prudentia, nomine ac umbrâ *præclaræ ſcientiæ* hujus ævi *medicos* ac *chirurgos* ferè invaſit.

Ut ignavus *Acceſius* nauta, quem cùm *navigationis* tæderet, *lunam* infauſtam *cauſari* ſolitum ferunt; ſic *medici quidam*, ut abdicent *morbos*, inauſpicatos dies *lunæ* criminantur dum *conclamatum ſit* de ægri vitâ. *Aſtrologica demonſtratio.*

Quin dum ex *lunæ* variis concurſibus, ac ſyzygiis cum *Sole aliiſque* erronibus ſtellis, *tempus* venæ ſecandæ *captant*, toto *quod ajunt* cælo aberrant; ac *funeſtam* calamitatem ſæpiſſimè *hominibus* inferunt: cùm neglectâ *curandi* occaſione (in qua *ὀξυκαιρία* acuta & inflexibilis eſt) tempus *actioni* opportunum perit; *hincque* ex malo curabili, *inſanabile* efficiant.

Hi ſi intellexiſſent, quid *luna aliaque ſydera* poſſint; & *quibus* peculiariter bellum & *quo tempore* indixiſſent, non *ſuſque deque* omnibus omnia vel *facere*, vel *injuria eſſe* quæ ex *ſyderibus* dimanant, *exiſtimaſſent.*

Quare non *ego*, ſed *illi* in cauſâ ſunt quòd *hæc parecbaſis* longiùs aliquantulum *excurrat*, quò *ſemel* quantum auctoritatis *lunæ* in venæ ſectione cunctaque pharmaciâ *aſcribendum ſit*, intelligamus, *receptuſque error* caſtigetur.

Non *ego* is ſum, qui *divinâ illâ efficaciâ*, qua eſſloreſcunt *in his inferioribus*, ſpoliare *ſydera cælumque* velim; *ſed doleo*, ignaviſſimos homines, *his vitalibus viribus* nimis confuſè *omnia* aſcribentes, *ad calamitatem* & *internecionem* generis humani *abuti*: iterumque *alios*, jam conſpicuas notaſque ſenſibus *naturæ vires* in hoc ampliſſimo theatro *tam clare* ſuas perſonas agentes, *à mundo* excluſiſſe.

Reverendus ille ſenex *Hippocrates* ſcripſit, *naturam eruditam eſſe, ac arte & juſte quæque peragere*: & poſt eum Cicero prodidit, *à naturâ ciëri motus in corporibus neceſſarios*; *cujus ſolertiam nulla ars, nulla manus, nemo opifex conſequi poſſit imitando.* *2. De natura deorum.*

Hæc *naturæ* admiranda vis, *quid* potiùs erit *quàm* perpetua ubique DEI præſentia? qui *pulcherrimo decore* voluit *ornari* ad ſui ideam *cuncta* quæ condidit, & *nuſquam non* homini *obtrudere* vel in quâque herbâ *præſens* ſuum numen. *Natura quid.*

Ideò vim quandam divinam *dimanare* finit in hæc *mundi* pomeria, *per ſydera* primùm ac *cæleſtia mænia pervadens* elementa, & quicquid *ambitu mundi* concluditur *trajiciens.*

Nul-

Forma non ex materia. Nullo enim modo *animum inducere* poſſum, *ut credam*, vegetam *univerſi* floridamque illam vim, *quâ* cuncta producuntur, *ex materiæ poteſtate* proficiſci: cum *materia* ignara omnino ſit *formatricis ſui* (quod enim alienum *à divinâ formâ* eſt, id ſeipſum *informare* certè neſcit) ſed *quandam* ad formam jam *cælitùs* ſuſcipiendam *idoneam parationem* (quam *Platonici* formæ *inchoationem* vocitant) *adeſſe* debere *fateor*: eamque, *aptitudinem* vel *privationem* libenter voco.

Forma paratio in materia.

Non tamen quòd *formæ* hinc *ducantur* tanquam ex *naturæ* ſinu & gremio; ſic enim *formæ* conſtabunt quadam *materiæ* temperatione, & quaſi harmoniâ: quæ *ſententia* jam diu ab *Ariſtotele* exploſa fuit: & *magis* ac *minus* recipere poterunt.

a. De animal. 3.

Omnino igitur *vis* ex ſummo DEO *per aſtra ſparſa*, hæc cuncta *pervadit voluitque*. Ex hac tam præclarâ vi, *dictum fuit* olim, *Solem & hominem generare hominem*. Quam ſententiam *pulchrè* explicat *naturæ* ille filius, probuſque *rerum omnium* depictor, *libro* De mundo ad *Alexandrum*: hunc enim eſſe *Ariſtotelis*, vetuſtus ſcriptor *Iuſtinus Martyr* affirmat.

Tota enim *mundi* machina, *duabus naturis* à ſummo DEO *abſoluta eſt*; una, *cæleſti*: altera, natura, in *elementari* corporeaque mole *poſita fuit*.

Prior hæc *nitida cæleſtiſque* virtus, *ſpacioſè immenſoque diſcrimine* à corporeâ tarditate & materiæ mole *receſſit*: non ullum enim ſibi *contrarium* agnoſcens, *à quoquam turbulento* elementorum *incurſu* nec concutitur nec peſſundatur.

Quare doctè olim dicebant *Ægyptii*, τὰ ἐν τῇ γενέσει καὶ φθορᾷ εἴδη πάσχει ὑπὸ τῶν οὐρανίων εἰδῶν: *formæ afficiuntur à cæleſtibus formis*.

Ex hac *cæleſti* potentiâ, *gravi ſympathiâ* cælorum ducimur: utque *ferrum*, magnetis; ita *hæc*, cæli varios motus *perſentiſcere* ac *ſequi* videtur.

**id eſt, familiaritate & concordia.* Hâc quæ eſt nobis *cum ſyderibus* * συνοικείωσιν, *imminentia* mala ſæpè *præſentimus*: indicio, *hanc noſtri partem* altioris eſſe originis, *alioque* (id eſt cæleſti) raptu affici *quàm elementari* pondere preſſæ ſubſtantiæ: *adeò*, ut jugulatum cadaver *in hæmorrhagiam* effuſum (harum virium *antipraxiâ*) indicium det *præſentis latronis*.

Cùm itaque elegans hæc *univerſi* vis *motum* ſequatur

cæle-

cæleſtium orbium, *quantò* illi illuſtriore *micant lumine*, abundantiusque *luce* circumfluunt, *terræque* viciniores volvuntur, *tantò* promptiùs *choragum ſuum* ſequetur hæc *cæleſtis* vis.

In corporibus autem cæleſtibus nihil SOLE ſplendidius, nil LUNA poſt hunc celebratius. Varia Lunæ facies à Sole.

Attamen *Luna* quod micat lumine, id totum *Soli* acceptum ferre debet:

Seu longiſſimè *à Sole* digreſſa *pleno orbe* πανσέληνος fulgens (quod *decimaquinta* ferè *luce* evenit:)

Seu cum *Sole* morata ferè *biduo*, jamque à coïtu *Solis* emerſa, *corniculata*, Hecate μηνοειδὴς vocetur:

Aut longiùs progreſſa *à Sole*, ſeptimâ ferè *luce* conſpiciatur * διχότομος: * Id eſt, *dimidiata.*

Hincque cottidianis *auctibus* creſcente *lumine*, propemodum *undecimo die* gibboſa ἀμφίκυρτος appareat.

Quò ſpacioſiùs *à Sole* aberravit, *hoc* pleniùs orbe nitet.

At diametri ſpacium emenſa πανσέληνος, paulatim (*ad Solem reditura*) *minuitur*, ac iterum ἀμφίκυρτος dici incipit, dum per *triplicem* jam dictam formam (unde *Dianam Triviam* olim vocavere Poëtæ) *Solem* ſubeat, eique jungatur, *ad eaſdem vices* mox exitura. *Lunæ vires, ut facies variæ.*

Non aliunde hæ *facierum* Lunæ *variæ imagines* à naturæ ſtudioſis hominibus *depictæ fuere*, quàm ex præcellentium quadam *virium* Lunæ *obſervatione*: quibus *efficaci impetu* novam *cæli* auram *componit*, novo cum vultu *arridet* mortalibus: quodque *plantarum animaliumque* vernantem naturam (*quovis impetu* affecta) in ſuam temperiem *ducat*: occultoſque *ſenſibus* motus, mutabundis rebus *invehat*.

Hæc agit *conatu* vario, efficaci, aut languido: ut *luce* decora, pleniùs *ſplenduerit*: aut *hac* fraudata, viribus quaſi effæta *elanguerit*.

Dum enim *ſub Sole* quaſi uſta jacet *torpida*, nullâ adblandiens amænitate *vultus*, mundo jam *tenebris* induto, nec tantâ *luce* conſpicuâ quanta *umbram* rebus deducere poſſet, id quod *biduo* ante congreſſum cum *Sole* atque *ſecundâ luce* ferè à coïtu *illi* evenit, nullam *efficacem* vim *ex illâ* per mundum *fluitare* obſervatum fuit. *Sub Sole cùm eſt Luna.*

Quæ enim res cottidianis auctibus *creſcunt*, ac decremento *tabeſcunt*, quæque *cum Lunâ* (ut illa *variè* mutabilis eſt) *variam* faciem *ducunt*, hac *ſub Sole* latente, *lumine*-

quæ exutâ, *ſuperſedere* ab omni motu *videntur*, arbitrio quaſi *Lunæ* ſilentes.

At in *occultationis* ſpacium, quo premitur *Phœbeis radiis*, nec oculis humanis *ſeſe* videndam præbet, *jam occumbente Sole*, non certâ ſtataque periodo *à ſummo Deo* præſcriptum fuit: *modò* enim citiùs, *modò* ſeriùs ſeſe lumini *Solis* eximit, ac *nova* appâret; ut *variâ latitudine* volvitur, utque *ſignum* quod obſidet *tardiùs* aut *ociùs* occidit.

Recens Luna. Nec etiam *tunc* cùm primùm *libera* à ſolaribus radiis *emicare* cæpit, nec *à Sole* tanto cùm nondum circumfluit lumine quo *umbras* rebus eximere poſſit, *aliquem* ingentem effectum *rebus* mutationi vel leviſſimæ *obnoxiis* invehere poteſt: *ſopitâ* adhuc ejus vi, *luminis* ex inopiâ.

Eſt enim lumen *Lunæ* (ut in *Eclipſibus* videmus) obſcuriùs quam ut *nativâ efficaciâ* inferna hæc *attingat*, ni, illâ aureâ catenâ *Iovis* (ſolaribus *dico* radiis) in *ἐμπυραίῳ* poſitum, fulciatur.

Accedit & illud, quòd ita *naturâ* comparatum eſt, ut *quicquid* his mundi mæniis *ſub Lunâ* concluſum *vagatur*, cùm efficaciam aliquam *alteri* inurere velit, id omne *irritum* fore, nî nactum fuerit *ſuo impetui* tempus ſatis ſpacioſum.

At *Luna* cum *nova* jamjam *mundo* appâret, *ilicò* præcipitium *Solis* ſequitur, ac *nobis* eripitur: *quare* tunc nihil *orbi terrarum* robuſtæ efficaciæ *ingerere* poterit.

Et quamvis *primò* emicans *Luna* quid *de ſe* luminis fundat, id *nimis* hebeſcit ac titubat, *crepuſculo ſolari* exceptum: *Sol* enim tanquam aſtrorum quidam *rex*, aliorum cohibet imperia.

Hinc jam ſatis manifeſtum eſſe *arbitror*, nullâ præclarâ vividaque vi *Lunam* impellere poſſe *res* hujus mundi, (*quæ* alioqui *ejus imperium* maximè ſequuntur) antequam *tantum* ſplendoris induerit, *quantum* tenebris nocturnis *evehendis* ac umbris *jaciendis* ſuffecerit: *ſive* jamjam *ſolaribus radiis* premenda; *ſeu*, revivida luce *ab oppreſſore ſuo Sole* liberata, *recens* emicârit.

Contra Aſtrologicas Ephemerides. Non levi calculo *hæc ratio* ponderari deberet ab egregiis illis *aërambulonibus* iatromathematicis, qui *nefas* eſſe ducunt *venam* ſolviſſe, *Lunâ* ſynodum ſuam *cum Sole* celebrante: *dum* non novo cornu falcâta *annuat* nova Hecâte.

Cùm interim *illa*, cunctis viribus *ſpoliata*, nullaque *inſignis* luce, ſub alterius imperio *effœta* langueat.

Tunc

Tunc profectò *minimè* ab eâ timendum, *cùm* viribus *expugnata* ſtupet: ſi enim *quid periculi* invehere poſſit, hoc plenius dabit, id *incrementi* faciente ſplendore, quo terram *à nocturnis tenebris* vindicare poteſt.

Quare, *Lunâ* ſilente, *vena* tutò ſolvi, ac *uſus purgantium* ſine diſcrimine ullo à Lunâ iniri poterit. *Vena ſecanda.*

Nulla autem *figurarum* rotatione (perpetuò enim *Proteo* mutabilior *Luna*, novâ facie ſe conſpiciendam præbet) *altiùs* ſuas vires exerit, vel *vehementiùs* præclaram ſuam potentiam *ad nos* præcipitat, quàm cùm *libera* à ſolaribus radiis, *nova recensque* appâret: *vivida* etenim vi, & quaſi *vernante* juventâ tunc *diutiſſimè* fruitur. *Luna obſcurata.* *Libera à Sole.*

Cùm autem *incremento* ad ſummam vim pergit, dùm *toto orbe* ſplendet, tunc *pleno vigore* ovat. *Plena.*

Verùm id multum *ejus efficaciæ* atterit, quòd *incremento* ad majorem molem provehi *nequeat*: jam enim *pleno orbe*, in ſummum lumen *evaſit*; & cùm *ſuo ſtatu* manere *non poteſt* neque quieſcere: *reſtat*, ut jam extenuanda, *brevi tempore* hac tam præclarâ facultate uti *poſſit*: ilico etenim ut *incremento* conſtitit, rurſus *decremento* emaciatur.

Quare primam excellentioremque *vim* ejus *ſextili* aſcribimus, *hoc eſt*, cùm duo *zodiaci* ſigna *à Sole* receſſit: *quod ſi* afflatû *aliorum ſyderum* tunc *calamitatem* minetur, *maximè* à venâ ſecandâ *temperandum* foret. *Virium Lunæ ſeries.*

Ab eâ *ejus* formâ efficaciſſimum eſt πανσέληνον χῆμα; cùm *in orbem* circumacta *Soli* opponitur, & *plenilunium* tempus dicitur.

At dum *quartam* cæli *partem* emenſa, *à Sole* tria ſigna *evagata* διχότομ☉ conſpicitur, nec tunc *imbellis* omnino illi eſt *actio*, nec *celebris* efficacia: ſed *mediocritate quadam* temperatur *lunaris* vis. *Dimidiata.* *Mediocris.*

Verùm *hebeſcit* undique, cùm *quatuor ſignorum* ſerie (quæ *tertia pars* cæli eſt) *à Sole* migravit: dum *ultima ſextili* langueſcens, *à Sole* combuſta, *omnibus viribus* ſpoliatur.

His *cum Sole* concurſibus *res has mutabundas* vario ductû *laceſſere* ſolet. nec ſolum *elementarem* verſare molem; quin & *vegetatricem* plantarum animam, *bruteſcentiumque* animalium, ac corpora *hominum* variâ temperie aſpirare *conſuevit*. *Languida.*

Excludimus itaque *tres dies* à lunari menſe, *quibus* depoſita *viribus* languet *Luna*: nec *quicquam* aſſerimus illam *ductu ſuo* gubernare poſſe: ſed *cuncta gubernacula* *Dies, quibus Luna viget.*

coſmica *cedit* monarchæ ſyderum *Soli*: ut *quæ* lubenter fateatur *illi* acceptum ferendum, quicquid *toto orbe* lucis ſpargitur.

Reſtibiles igitur ſunt dies *viginti ſex*, horæque *duodecim*, quibus *rerum* dominium nocturnum ſibi *Luna* vendicare poteſt.

Etenim cùm *menſis lunaris* numeret dies *viginti novem* cum *ſemiſſe*, his ſi deducantur *tres luces*, quo ſpacio *nullo præcellenti ſplendore* micat, (quod fit *ſeſquidiem* antequam *Soli* jungatur, & poſt *ſeſquidiem* cùm *à Sole* migrare incepit, quod ſpacium *tres dies* implet) *reliqui* erunt dies *viginti ſex*, horæque *duodecim* efficacioribus *Lunæ* actionibus *dicati*.

Hi ſunt *dies illi*, in quibus *variè* ab aliorum ſyderum *conſluxu* affecta *Luna*, robur *aut* infirmitatem, ſalubria *aut* inſalubria *corporibus* aſpirare poteſt.

Obſervatio. Luna felix non omnibus fauſta.

Non tamen *æquè* omnibus *felix* aut *infelix* Luna *lucere* poteſt: ut enim *in genitura prima* varios quis *anæretas* diverſosque *aphetas* ſortitus fuit, ita *Luna* per *horum* loca ac radios felices aut infauſtos *circumacta*, (læta, vel infauſta) *cuique* peculiariter *ſoſpitat*, aut *infelicitat* venæ ſectionem & pharmaciam.

Quare Lunâ *in Leone* verſante, *æquè* feliciter, *ac Aquarium* percurrente *vena* ſolvitur: modò *ab anæretâ* (ei homini *cui* pertunditur *vena*) loci hi *liberi* fuerint.

At inſignes *aſtrologicarum Ephemeridum* auctores, *ex verâ Aſtrologiâ* hæc obſervare *non didicere*.

Cautio.

Sed in vehementioribus *morbis*, qui breviter & cum ſummâ vi ſuam abſolvunt hiſtoriam, *quales ſunt* anginæ, ſuffocationes, pleuritides, plethora, cauſi, omneſque inflammationes, *in quibus* ſymptomatum *ſtatim* plena ſunt omnia, *ſiderum* influxus contemnendus eſt, *ilicoque* ad ſolvendam *venam* pergendum.

Nam *horum morborum* hyparxis, *in inordinato* potiùs quàm *in ordinato* conſiſtit, hoc eſt, à *materiæ* vitio magis pendet, quàm à *cæli* injuriâ.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Scio in his me *methodi* legem violaſſe: ſed coëgit me hujus ævi inſania, cui *caſtiſſimæ hujus virginis* ſtuprum potiùs aſcribi debet. Sed *ἱκανῶς ἠδολεσχήσαμεν οὐχ ἑκόντες, ἀλλ' ὡς ἡ παροιμία φησί, * μεμηνόσιν ἀναγκασθέντες συμμανῆναι*. ſed ad ſecandam *venam* potiùs redeamus.

** Cum inſanis, inſanire coacti.*

Locus

Locus in quo aperiri *vena* debet (in *univerſali* evacuatione ſine *peculiari* affectu) eſt in brachio *vena baſilica*: nam hæc *proximè* ex fonte ſanguinis, hepate, *exhaurit* ſanguinem. *Locus.*

Quibus autem eximia *pars quædam* (ubi evacuati *non* fuerint) infeſtatur, *his* ita tundatur *vena*, quaſi *jam* invaderet morbus: ut *podagricis* liberetur *brachii* vena: *epilepticis*, vena *pedis*: & in cruribus à *menſium* & *hæmorrhoïdum* ſuppreſſione ſi *malum* enatum fuerit.

Quare *imbelli* in parte, *per Revulſionem* commoda eſt *evacuatio*.

Hodie ſæpè ſecatur *vena* in manu: *Galenus* non *manus* venas pertundit, ſed *brachii*.

Dicet quis, ſecundo libro *ad Glauconem*, emittit *ſanguinem* ex dextrâ manu. *Reſpondeo*, utitur *manus nomine* pro brachio, *Græcorum* more, ut *ſæpe* ſolet; & ab ipſo explicatur *in libello* De motu muſculorum.

Dividit *manum* in tres partes, *ſecundo* De uſu partium, & *ſecundo* De fracturis.

SECUNDO *in venæ ſectione* obſervandæ erunt *Circumſtantiæ*, nam *ex his* virium *robur* & morbi *magnitudo* (ex quibus *præcipuè* mittendi ſanguinis *tecmarſis* ducitur) *clarè* nobis indigitatur. II. *Circumſtantiæ.*

Inter *circumſtantias* primum locum obtinent VIRES, quæ conſiſtunt in *Spiritibus*, *Humoribus*, & *Partibus ſolidis*. *Vires.*

Hæc *num* integra validaque ſint, *indicant* facultatum *functiones*.

Nam *naturales*, ex alvi & veſicæ *recrementis*, ac vomitu *rejectis* notabimus: ſi enim *naturæ* rationem fugiant, *à venæ ſectione* abſtinendum.

Nunquam enim illis exhauſtis ac fractis, *evacuatio* erit molienda.

Iſtud *obſcurè*, ut ipſius eſt mos, *innuebat* Hippocrates, ὅκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν, *corpore inediâ confecto non laborandum*. quaſi dicat: *quemadmodum* per ſanitatem *non eſt laborandum*, ne vires *ab exhauſto* laborantes, *accedente labore* labefactentur: *ita* cùm certâ de causâ *futura* eſt aut *antecesſit* fames, *nunquam* ſanguis extrahendus, aut purgandum: *nam* in exhauſtis viribus eſt *fames*.

Vitalis facultatis *robur*, ex pulſu, voce & reſpiratione

animadvertemus: ut *animalis* vim, ex motu & ſenſu.

Vires autem *imbecilles* languent, vel *ab exhauſtu*, aut ab *oppreſſione*.

Hoc *accuratè* noſcendum, *nam* moribundos ægros in *Charontis* cymbam *præcipitant*, qui reliquum *vitæ* ſpiritum *cum ſanguine* profundunt, *in iis* qui *ab exhauſtu* languent.

Propterea doctiſſimus ille medicus *Aretæus*, ubi de *melancholiæ* curatione, *ita ſcripſit*, Si quis in *juvenili* ætate, *melancholiâ* corripitur, & *veris* tempore, *vena* in dextro cubito *media* cædenda eſt, *quamvis* ſint graciles & ſanguinis inopes.

Sed *vires* conſulendæ: nam *quamvis* ſit craſſus, bilioſus, concretus, & ater *ſanguis* qualis amurca; nihilominus ipſe, *naturæ* prædium eſt atque alimentum.

Vires autem *mole* preſſæ, *uberem vacuationem* ferunt.

Num autem ab *exhauſtu* aut *preſſu* langueant, *docebunt* cauſæ *quæ præceſſere*: nam ſi *tales* fuerint, quæ *virium* ſubſtantiam (*hoc eſt*, ſpiritus humores, aut partes ſolidas) diſſipant, ab *exhauſtu* laborare *indicio* erunt.

Diripiunt autem hos *vitæ* theſauros, vel res *præter naturam*, aut res *non naturales*.

Res *præter naturam*, ut morbus & ejus cauſa.

Morbus *qui exedit* æſtu ſuo *humidum* primigenium ac *fluxum id reddit*: ut febris peſtifera: & qui *longo malo* vires *atterunt*, ut tabes.

Morbificæ cauſæ, *quales* crudi vel ſqualidi & fervidi *ſucci*; ſive toto fuſi *corpore* ſive *parte* concepti.

6. ſang. miſ. *Toto corpore* fuſi *crudiores* ſucci, *languorem* pariunt: in his, dicebat *Galenus*, notandum, *num* fracta omnino ſit titubansque *virtus*, & *num* prolixè *humor* à ſanguinis *naturâ* degenerârit.

Crudi ſucci. Nam *cùm* à crudis ſuccis *virtus* languet, *adeò* vena ſecta *vires* proſternit, ut *revocari* nequeant: *maximè* ſi febris *acceſſerit* ſtatu æſtivo, *ſtomacho* fracto, *corpore* molli facileque diſſipabili.

Hinc enim ſyncope, & algor *corpus* premit.

Hi *plumbeo* ſunt colore, vel *ex albo* pallent, & *pulſus* inæqualis eſt.

Eo modo ſi crudus frigidusque *ſuccus* os ventriculi *occupat*, cor vicinum *refrigeratur*, & inde *torpeſcit* ſpiritus vitalis.

Toto corpore ſi ſuccus *torrefactus* ſeſe explicârit, *ſpiritus* vaſtat.

vaſtat; vel *ſtomacho* ſi inſederit, *eum* vellicat ac mordet: *unde* animi deliquia *eveniunt*.

Quare *cùm cauſæ adſunt* quæ ſpiritus, ſuccos, aut partes ſolidas *labefactant* exhauſtione, *à phlebotomiâ* temperandum.

Inter morborum *cauſas* quæ *vires* proſternunt, eſt, & *venenum*, intùs *procreatum*, vel foras *illatum*. *Venenum.*

Intùs *genitum*, ut à grumo *ſanguinis*, vel à menſtruo *putredine* contaminato, aut ſemine *virulentiâ* inquinato.

Grumi *ſanguinis*, qui in veſicâ, inteſtinis, thorace aut ventriculo *reſederunt*, fædos colores, ſyncopen ac languidos pulſus *invehere ſolent*, non ſine ingenti tædio *animi*. *5. loc. aff. 4.*

Venenum foris *illatum*, ut ab aëre *labe* ac *pernicie peſtiferâ* aſperſo.

Hìc aër *ſpiritus* polluit, ac mox *humores* invadet, & *vitæ opes* vaſtabit: *quare* tunc *vena* non ſecanda *temerè*, ni ineunte *jamjam* morbo.

Ita ab *ictu* aut *morſu venenato* cùm *ſpiritus* corporis ac *ſucci* fœdantur, *à phlebotomiâ* pax fit.

Res *non naturales* etiam explorandæ, *num* vires *exhauſerint*. *Res non naturales.*

Qualis præcedens *aëris* æſtus, an *ſpiritus* inflammârit; *aut* num ſtrictum *frigus* oppreſſerit *calidum* nativum: an *inedia* nimiæve *exercitationes* corpus exhauſerint: ut *vigiliæ* & immodicæ *excretiones* quæ *ſpiritus* unà evehunt, nimia *Venus*, animi preſſus *mæror*, & exhauriens ſpiritusque effundens effuſa *lætitia*, & multum diuque affligens corpus *dolor*.

Hæc cùm *præceſſere*, non erit *ſanguis* liberali manu *eximendus*; nam *vires fractas eſſe* indè *ſignificatio* fit.

Quòd ſi *hæ exhaurientes cauſæ* abſint, & tamen *vires proſtratæ* languèant, has *copiâ* opprimi intelligemus. *hoc fit*, venis ac arteriis *humorum* mole *infarctis*, ac viſcidis lentisque ſuccis *impeditis*.

Secundum locum inter *circumſtantias* obtinet, TEMPERAMENTUM corporis, *quod* examinandum eſt in *colore*, *mole*, *charactere* & *habitu*. Qui enim *roſeo colore* efflorescunt, aut *fuſco habitu* euſarco, denſo ac firmo, *venis amplis* prædititi, *liberalem vacuationem* ferunt. *Temperamentum.*

At *corpora* rara, mollia, tenuia vel obeſa, *ægrè* largam *vacuationem* ſuſtinent. Propterea *Gale.* dicebat, *Quæ ex mulieribus* albidiores *ſunt*, ſanguinē *ſolent gerere* tenuem, *quare* *De ſang. miſſ. 9.*

ſcarificatione *malleolorum pedis* juvantur: *At* nigriores, *ſectâ venâ*, curato: *craſſum enim ſanguinem* colligunt; *maximè ſi* amplas venas *ſortitæ fuerint*.

Ætas. ÆTAS præterea inter *circumſtantias* eſt.

Senibus non tutò *ſecatur* vena: *nam* his *ſubſtantia virium* exhauſta eſt; *hoc eſt*, quibus *ſpiritus*, *ſucci* ac *partes ſolidæ* jam robuſtam vim ſuam *exſpirârunt*.

Attamen *ſenex valitudinarius*, non *ab exhauſtu ſenii* aridus & exſanguis, ſed *his malis* fatigatus, *quæ* tertio Aphoriſmorum, ultimo *deſcribuntur*, frequenti moderataque *ſanguinis* eductione *liberatur*.

Si acuto morbo *implicetur* venoſo corpore *ſenex*, vena *commodè* pertundi *poterit*, & extrahi *ad aliquot uncias*: & per *ἐπαφαίρεσιν* repetitâ *ablatione*, ſanguinem *exhaurire* pravum.

Nam *Galeno auctore*, & ſeptuagenariis, modò *pulſus* emicet, ſi *affectus* juſſerit, *copiaque* ſanguinis adſit, *venam* pertundemus.

Ultra tamen *quadrageſimum quintum* annum *varò* excellens adeſt *virium* robur.

Sed dicet quis, *Igitur* pueris *liberali manu* debetur *ſanguinis* extractio, *nam* virium *ſubſtantiâ* abundant. *quo* enim quid propiùs *abeſt* à ſuo ortu, *eò* triplicis naturæ vividior ſubſtantia *ineſt*.

Dicimus, *vires naturales* puerorum *valere* quidem in præſenti: *tamen*, quia metuimus, ne *phlebotomia* eorum *vires* diſſipentur, (utpote multo *uvido* & *diſſipabili* conſiſtentes) *abſtinemus* in pueris *à ſanguinis miſſione*: non tam reſpicientes ad *præſentem ſtatum*, quam *futuram infirmitatem*.

Hæc dicere videtur *Hippocrates*, cùm inquit, *Quæ incrementis augeſcunt*, ut pueri, *in quibus* fit promotio *ad ulteriorem terminum*, mutatione *magnitudinis* quæ fit *per extenſionem* ſervatâ priſtinâ continuitate, *plurimo nativo calido circumfluunt*: nam multum habent *humidi* ſpermatici primigenii, *perfuſi* calore & ſpiritu.

Eſt enim conſentaneum, *ut id* quod augetur *calidiſſimum* ſit; quò *non ſolùm* materia diſſipata *reſtauretur*, ſed quæ *priùs extiterat*, connaturalis materiæ *acceſſione* augeſcat: *propterea*, inquit, *in* multo nutricatu *eſt opus*, alioqui *corpus* tabeſcit.

Quare cùm *pueri* uvido *calore* circumfluant, *plurimum*que

que diſſipetur *in illis* ob incrementum & exhauſtionem; *nam* tenellum corpus *aſſiduè* fluit, *propterea que* multo nutricatu *opus ſit*: ejus loco *multa inedia* reponenda non eſt; *id* autem faciet *larga phlebotomia*.

Quare *à pueris* ſit illa aliena: *nam* exhauſtio & incrementum *illis* eſt loco *venæ ſectionis*.

Attamen *Galenus*, pueris *decimumquartum annum* agentibus, *ſanguineis*, & acuto morbo *implicitis*, cotylam *ſive* libram *extrahit*: & viribus *perſeverantibus* ac *premente* morbo, *iterum* ſemilibram *educit*.

Nam quæ *inſenſibiliter* exhauriuntur, *ſenſim* id agunt, *nec* vi decet *accidunt* influentem *cauſam morbificam* quæ urget.

Unde *neglecta occaſio* cùm revocari nequeat, *pereunt*, cùm jam *incubuit* tota materia *parti inflammatæ*.

Et quidam *robuſti* ſunt *decimo anno*. ſed his *parciùs* demes: *aut* ſaltem *cucurbitis*, vel *hirudinibus* eximes.

AER ſuum locum inter *circumſtantias* ſortitur, qui *conſideratur* in regione, anni tempore, & cæli ſtatu. *quo* ille longiùs *à genuinâ ſuâ moderatione* receſſerit, *eò* parciùs evacuandum. *Ver*, inquit Galenus, *præcavendis morbis* eſt idoneum: *complures*, ait, *ſanavi*, *qui tribus quatuòrve annis* ex podagrâ *laborârant*, educto ſanguine *qui* copia *luxuriabat*. *Sed*, inquit, *in victus ratione non ſuſque deque*, *ſeſe gerere poſtea debent*. Aër. De ſang. miſ. 6.

Inter *circumſtantias* eſt & *evacuatio*, ſubitò cùm *vena* jamjam ſecanda eſt *profiliens*: Evacuatio.

Eâ vel morbi cauſam *delet*, vel eam *non demit*.

Si *non accidit* morbi cauſam, *venam* aperiemus, *ſed* recreatis *primùm* ægris. Ut in *pleuritide meunte* erumpens ſudor, alvus, vel vomitus: *nam* nihil rectè fit quod *antè* ſignificatum non fuit, *ſignis* apparentibus *ad ſpeciem*, & *tempus* criſis, *hoc eſt*, ſigna *pepaſmi* debent *præcedere* excretionem.

Quare viribus *firmatis*, hiſque ſymptomatis *ſedatis* venam *ſecabimus*.

Ita in *febre ardente*, cùm *vomitus* moleſtus eſt: *niſi* à venoſo genere, *ventriculo* immiſſo ſucco ac halitibus, *is* evenerit. ſed *in his* aliquantum *parciùs* evacuandum erit.

Sin *evacuatio* morbificam materiam *excludit*, nihil tentabimus nos, *undè* abſolutè *excuſſa* illa fuerit: ex ſententiâ *Hippocratis*, cùm inquit, *Quæ judicantur* perfectè, *quæque*

judicata ſunt exquiſitè, *nullo modo novanda*, neque *medicamentis purgantibus*, neque *aliis irritamentis*; *ſed miſſa facienda*.

Quaſi diceret *Hippocrates*, ſi rectè movet *natura*, excitabis *hypercatharſin*: ſi tu *κινῇς*, illa fortaſſe *ἀτρεμῇ*: ſed præſtat *non irritare*, nec ad revulſionem, aut derivationem, vel vacuationem, aut coëffuſionem *quâ* quod deeſt *vacuationi* excitamus: *natura* enim ſagax *ſuos dentes ac ungues* gerit.

Quod ſi natura *evacuationem* tentet *nec* perficiat, nos *coëffuſione* utemur, *hoc eſt*, quod deeſt *vacuationi* excitabimus.

Ut cùm (vel in *puerperis*) gravis pleuritis aut hepatis inflammatio aut febris *urget*, & ſubſtillum ſanguinis *languidè* ex naribus vel hæmorrhoïdibus aut utero *fertur*: quo fluxu, *non allevantur* morbo implicitij hos *venam* ſecabimus.

Ita in *peſtiferis febribus* ubi ſtillant *pauco ſanguine* nares, *liberali manu* exhauriemus *ſanguinem*: quod *mole preſſa* natura, *illi* ſit impar: *tentat* quidem excretionem, ſed *fatiſcit*. mirum eſt, inquit *Galenus*, ut natura *ſeſe* abjiciat, cùm *quod tentat*, excludere *nequit*.

Conſuetudo. CONSUETUDO inter *circumſtantias* ſuam vim habet.

Quibus ſæpiùs *ſecta fuit* vena, *quique* tulere *ex facili*, his *ſecuriùs* ſolvitur.

Quæſtio de ingravidatis. *Quæſtio* eſt medica, & uſu nobilis, num *ingravidatio* inter *circumſtantias* ſit *phlebotomiæ*.

Quidam enim *venam* non eſſe ſecandam *gravidis* exiſtimant, quod inſolens *veteribus* id remedium fuerit in *gravidis*: nec ejus *Hippocrates* unquam meminit, *niſi* ſemel *in morbis* mulierum.

Si, inquit, *florenti ætate*, mulier *ſanguinis* plena, *viribus* validis, *ex partu difficili* laboret *miſſo ſanguine* è malleolo, *naturæ impetu* deorſum *converſo*, præcipitatur *fœtus*.

Sed id *non lucidè* oſtendit, *utero* gerentibus *Hippocratem* venam ſecuiſſe: *nam* id præſcripſit *quò* ex utero *laberetur* fœtus.

Præterea *quinto Aphoriſmorum*, inquit, *In muliere utero gerente*, vena ſecta *abortionis* cauſam *adfert*, maximè *ſi fœtus* grandior *ſit*.

RESPONDEMUS, *Hippocratem* id affirmare de *copioſiſſimâ* ſanguinis *extractione*, qua *fœtum* ſuo genio defraudatur: *nam* olim non niſi *ad libræ pondus*, quod minimum erat, *trahebatur* ſanguis: *vel fortè* de venâ pedis id pro-

protulit *Hippocrates*: nam *hæc* præcipitat fœtum.

Etenim *Celſi* tempore, *uſus* docuit, non *adeò* reformidandam eſſe *phlebotomiam* in ingravidatis: *quod* auctoritate *Hippocratis* firmatur, & ex *naturæ* lege.

Nam quæ corporis *conſtitutio* ejuſmodi eſt, ut in corpore *cacochymiæ* obnoxio, *validum* pharmacum *purgans* ſine detrimento ferat; *eadem*, in corpore, à *cacochymiâ* expedito, faciliùs *phlebotomiam* feret, quia *in hac* ſunt validæ *virium* ſubſtantiæ; *in illâ* pollutæ.

At *ingravidatio* talis eſt *conſtitutio*, quæ *pharmacum validum* ferat:

Igitur feret & *lenius* nempe, *phlebotomiam*. 4. *Aph.* 1.

Et quicquid ex *naturæ* imitatione fit, id *bene* fit:

At *ſanguis* ſæpè commodis *ingravidatarum* profunditur ultrò:

Annuente itaque *naturâ*, vena interdum *his* ſolvi poterit.

Quare *primis menſibus* tutò *vena* aperietur, ſi *morbus gravis* urget: nam *fœtus menſtruus* vix *drachmæ pondus* æquat; *trimeſtris*, vix *ſemunciam*: quare *non multo nutricatu* illi opus eſt.

Et ſi *peracutus morbus* bellum inferat *extremis menſibus*, ſine *fœtus* & *fœtæ* injuria emitti ſanguis poterit.

Nam etſi pluri *grandior fœtus* eget alimento quàm *primis menſibus*; quia tamen *pluribus menſibus* ſanguis *retentus fuit*, copioſior, *poſtremis menſibus* exiſtit.

Indicio eſt *lac*, quod tunc *copioſiſſimè* gignitur.

In *lacte* enim *fucus* naturæ eſt: nil enim aliud, quam *albus ſanguis*, coloris aucupio *crudelitatem* fugiens.

TERTIUM *quod annotandum erat, ut* rectè & convenienter *fieret* venæ ſectio, *erat* inſtrumentũ *quo vena pertunditur*. Ut opportunè eo utamur, *quædam* ante *venæ ſectionem* peragenda ſunt, *quædam* in ſectione, & *quædam* poſt. Inſtrumẽtum & encheireſis chirurgi.

Ante phlebotomiam. Antequam ineatur *ſectio*, curandum *ne quid* crudi *in primâ alvo* hæreat, quod poſtea *in ſanguinis educti* ſedem trahatur. Cruditatem *præſentem* agnoſcimus ex *aſſumpti cibi* qualitate, copia, tempore & utendi modo: ſi enim *non admodum eſt* quod *paſtum* injerit: *cruditas præſens erit*: *maximè* ſi gravet ac tendat *hypochondria*, & *ventrem*.

Et cavendum ne *putridus ſuccus* circum præcordia *hæreat*, quod *elucet* ex compreſſis quaſi vinculis *præcordiis*, & ex *nauſeâ*.

Exclu-

Excludenda caſſiæ *unciâ*, remixto *ſcriptulo* ſpecierum hieræ; ſi *ſuperas ad partes* repere videatur *humor*: alioqui *lenis clyſter* eluat *primam* fœditatem.

Niſi tamen talis calamitas *inciderit*, *quæ minimè* moram coctionis *admittat*: *ut ſi quis*, inquit Celſus, *ex ſuperiore* parte *deciderit*, *ſi* contuſus *ſit*, *ſi ex ſubito caſu* ſanguinem *quis vomit*. quaſi dicat, hic *moræ* impatiens erit *afflictio*: quare *ilicò* ſolvatur *vena*.

Quibus *ſtomachus* à calore *languet*, quibuſque *ſenſilis admodum* ille eſt, vel ſi homo *picrocholos* fuerit, *his* dabimus *parum* ſucci citreorum, vel ribes, *cum paucâ aquâ*.

Sed non multum *humidis* utantur: *nam*, dicit Avicenna, *in iis qui* phlebotomantur *ſuper potum* aquæ plurimæ *timetur* hydropicis, *propter expulſionem* aquæ *cum* ſanguine *ad profunda membrorum*.

In phlebotomiâ encheiriſis. In *ſectione* obſervandum: ſi *æger* languet, ut ſe proſternat *in dorſum*, partibus cunctis ritè compoſitis *ad æquabilitatem*: ita enim *ſpiritus* facilè *viam affectans* ad partes exhauſtas, ac *à principibus partibus* profecti *facilè influunt*: & viſcera *in dorſum* verſa, ſedendo *quaſi quiete* mulcentur.

Pars *prona* fricetur *à chirurgo*, ut emicent *venæ*: & ſupra *locum* ſecandum, *lorum* injiciat *arctè*, ſi venæ *latitent*: & recto ductu *ligetur*, ne quid *venam* tegat, *ſiniſtræ* pollice *venam* firmet: *quò* major reniſus *appareat*, & ut *turgeat*.

Deinde *ferrum* blandè & modicè obliquè in *capacitatem* uſque *venæ* inferat: *quâ pertuſâ*, ferrum *non retrò* revocandum eſt *qua* perrupit, *ſed* ejus acies *tollenda*, caudâ *depreſſâ*.

Hoc *ut rectè* fiat; ſit manus *miniſtra* non penſilis, *ſed* minimo & annulari digito, *innixa* membro: & *promineat* ferrum *prolixiùs* quàm *adigetur*, fugit *alioqui* viſum *ſectio*; & ſi quis *tremor* ſit *membri* ſecandi, *aſſequi* venam *chirurgi* manus *nequit*.

Nec *metus*: eſt ullus, ne æger *metu* perculſus, *membrum* acici *inferat*: nam ſemper *eam fugiunt*, ac longiùs *ab ea* membrum ſecandum *abripiunt*.

Notanda. Si verò *adacto loco* vena *non* ſe prodat, ſi *ſubſit* quid *teres & reniteus*, ablato vinculo *pars* accuratè *tactu* exploretur.

Nam ſi & tunc *durities* perſeverârit, *non vena*, *ſed* tendo aut muſculi caput erit: *nam* vena *laxato loro* ſtatim *conſidit*, iterumque *vinculo injecto* renititur.

Arte-

Arteria micat, *ſed non* preſſa *loco*: quare *ante* tentabitur *digitis*.

In pueris *vena*, *nervus*, *arteria* ferè ſimul conglobata ſunt: fiat *in his* amplum, non altum *vulnus*.

CAUTIO adſit hæc in pertundendis *in brachio* venis: ut *Baſilica* feriatur *poſtquam* ſe junxerit *cephalicæ*, infra eundo per *digiti* latitudinem. *Cautio.*

At *cephalica*, ſurſum eundo per *digiti* latitudinem.

Rationem *corporum* ſectio *nos* docuit.

Nam *maximus nervus* qui ex *cervice*, inter primam coſtam & claviculam *viam* legens, *toto brachio* fertur, *baſilicæ* ſubeſt, *eo loco*, quo ferit *digiti* latitudo *ſurſum eundo*, ſi conſociationi *baſilicæ* & *cephalicæ* imponatur: *tunc* ſi *digiti* alterâ latitudine *ad axillas* abieris, *eo loco* ſupergreditur *Baſilica* eum nervum: dum *nempe* curſum ſuum *ad cephalicam* flectit: *ibi* periculum.

Sin, ut jam dixi, *infrà* pergas, *in altum* ſe abdit *nervus*.

Nec etiam *tutò* in ipsâ conjunctione *utriuſque venæ* fit ſectio, *cui* plerumque *validiſſimi tendines* ſubſunt.

Cephalica autem *ſuperiùs*, ut dixi, *ferienda*: nam ibi ab *arteriâ*, quæ ei *vicina* eſt, longiùs abeſt, nec quicquam *periculi* habet.

Extractus ſanguis eſt inſpiciendus: *vaſcula alta* meliùs ſeparant *ſanguinis* partes: *in patinâ*, magis rubet. *Poſt phlebotomiam.*

In ſuperficie *concretæ maſſæ*, rutilâ flavedine *rubeſcit* bilis.

Hinc purior pars *ſanguinis* eſt quæ *propriè* Sanguis *dicitur* (quanquam *alioqui* tota illa *in venis* maſſa, *Sanguis* vocetur.)

Dein *viſcoſior* appâret ſanguinis *portio*, quam *Phlegma* dixere.

In fundo *ater* ſubſidit; *Melancholiam* illam vocârunt.

Oculis *cujuſque* aucta copia *in maſsâ extractâ* patet, & *qualitatis* vitium, & *fœtor*. ſectus *ſeponatur*.

Primùm in uſu *phlebotomiæ* cogitandum, *num* vena *aperiri* debeat: *ſecundò*, quâ in parte: *tertiò*, quo tempore: *quartò*, qua quantitate: *quintò*, quomodo. *Anacephalæoſis.*

Primùm intelligemus ex morbi cauſæque morbificæ naturâ: *ſecundum*, à loco ægrotante: *tertium*, à more & motu morbi: *quartum*, à magnitudine morbi & corporis habitu.

Si *craſſior* ſanguis reſtagnat, *attenuetur*.

Si

Si *pinguior*, fotu *fundatur*.

Abſit *frigus* & *metus*.

Raptus *bilis* ad ſtomachum *ſi adſit*, is firmetur *ſucco granatorum*.

Hinc *ſectio* ineatur.

Educto *ſanguine*, ſupinus *decumbat*, ſileat *inſomnis*. à ſeſquihorâ *euchymis* fruatur *cibis*: agenda, ſumenda, admovenda *ſint moderata*.

In Anginâ, *ſæpè repetita* laudatur *phlebotomia* & *cucurbitulæ*, ut & valida *purgatio* à ſecundo die.

Nam *in morbis acutis*, prima vel ſecunda *ſanguinis* miſſio, *ferè non ita juvat*; ut tertiò vel quartò *repetita*.

In ſcabie & cachexiâ, *ſæpe* & *parum* ſanguinis *pertuſâ venâ* fluat.

Cucurbitula. CUCURBITULA interdum *loco* venæ ſectionis eſt: Nam *Galenus* fuſcis *mulieribus*, maximè cùm amplas *gerunt* venas, has *tundendas* eſſe aſſerit; quòd craſſus *earum* ſit ſanguis.

At in albis & tenellulis, *dicit*, cucurbitulæ *ſuffecerint*: nam tenuis *earum* eſt cruor, & *inani ſectione* alioqui *fruſtra* lacerantur, *cùm* exiles venæ *conniveant*.

Ægyptiorum hodiernus modus ſanguinem educendi. In capitis doloribus jam *Ægyptii* unam cucurbitam *occipiti*, duas *in collo* vel *ad aures* ponunt.

Cæſuras *faciunt* duas vel tres magnas, *hoc eſt* longas & profundas. hoc etiam *ſomnum* conciliat.

Si *non juverit*, ſecant *venam* frontis, vel canthorum, vel narium, vel temporum.

Cavent *à cucurbitis* occipitio *admovendis* in capite frigido, humido, raro, molli, *ne nimis* cerebrum *refrigeretur*.

Occipiti etiam *has* admovent in *gutturis* inflammatione, *unà* & collo.

Scarificant *altè*, ita ut *indicis digiti* latitudine *carnem* feriant.

Pro *univerſali* evacuatione *nullibi* utuntur his *quàm* in crurium *ſuris* & *malleolis*.

In *peſtiferis febribus* non affigunt *cucurbitas* dorſo: *affirmant* enim *inde* viſcera *impleri*, ac tenuem ſolùm ſanguinem *abduci*, cutimque *obſtrui* ac *refrigerari*.

Putamus tamen *horum periculorum* nullum eſſe metum *à totius evacuatione*; maximè ſi *corpus* non ſcateat crudis, ac craſſis ſuccis, & ſi *materia* cor non feriat; ut ſi benè *dormiant*, nec anxiè *reſpirent*.

Alii

Alioqui præſtat *cucurbitis* procul à corde *abſtrahere* ſuccos; & *poſtea* dorſo *has* admovere, *derivationis* cauſâ.

Bubonibus *peſtiferis* rectè admoventur *cucurbitæ*, cùm repere *intrò* incipiunt.

De utilitate *cucurbitularum* egit *Oribaſius* ſeptimo libro capite decimoſexto.

Hoc ſeculo & Arteriotomia commodè inſtituitur. *Arteriotomia.*

Hæc, unicâ inciſione ut *in phlebotomiâ* aperitur.

Conſolidatio tutò fit, inquit Pareius, *quamvis paulò tardiùs quàm venæ vulnus.*

Aptè *ligetur*, atque *quatriduum totum* hæreat, appoſitis *ut decet* plagulis.

Fruſtrà, *inquit*, plurimis *hactenus* ſuſpecta fuit *arteriotomia*, quòd prorumpentem *inde* ſanguinem *ſiſtere*, & quòd cicatricem *obducere* ſit operoſum, propter *arteriæ* duritiem ac *pulſus* perennitatem, & ob metum *aneuriſmatis.*

Itaque *ſatius* eſſe putant, cutem *primò* dividere, ac ab injectis partibus divellere, vincire, *dein* arteriam dividere.

Sed hæc eſt *opinio* hominum, *omnia tuta* timentium.

Plagulæ *apponendæ* vulnuſculo, *imbuendæ ſunt* unguento roſato aut populneo: *nam* inflammationem *arcent*, ac partem *roborant.*

D. *Proſper Alpinus* libro De medicinâ *Ægyptiorum*, ibi *plerumque* ſecari *arterias frontis* narrat, ad *antiquatas* ac *deſperatas* ophthalmias.

Etiam *ſecari*, ſed maximè *uri*, arterias *temporum.*

In anginis *jugulares venas* ſecant, vel *cucurbitas* admovent *cum ſcarificatione.*

Venam *ponè aures* etiam ſcindunt *ob dolorem* capitis.

Sed, dicit, *plerumque frontis arterias in capitis malis ſecant.*

Et in *hepatis* inflammatione *arteriam* ſecant, *quæ eſt* inter pollicem & indicem.

Parvum vulnus *faciunt*, & obliquè *ſecant.*

Reductis ac junctis *labiis* parum *bombacis* imponunt; *quidam* thuris vel lentis pulveris *parum* inſpergunt, *deinde* bombacem, *mox* æneum nummum craſſum inſtar *Sikini* imponunt, & ligant; *tertio die* ſolvunt.

Aures

Caput X.

Prima Primæ Indicationis Pars, De cauſâ *morbificâ continente* Remeabili.

Tradidimus, *primam indicationem* duci *ab affectu*. *Ordinis ratio.*

Affectus autem ambitu *continetur* morbus, morbifica cauſa, & ſymptoma.

Morbificam cauſam *diximus* ſuum domicilium habere *in contentis*.

Illa autem eſſe ex *naturæ* lege, dum *vitium nullum* agnoſcunt *in motu, qualitate*, vel *copiâ*.

Ad *vitium motus*, averſionem, *utile remedium* inventum fuiſſe ſcripſimus:

Ad *qualitatis crimen*, alterationem:

Ad *copiæ peccatum*, evacuationem enatam fuiſſe: *quæ copia*, ſi qualitate *fœdâ* contaminata fuerit, *purgationem* in uſum evocare: ſin *utilis* & *inquinata* materia unà deponenda fuerit, *phlebotomiæ* operâ illud confici.

His rationibus, *omnis* omnium morborum *antecedens cauſa* acciditur.

Huic autem *alia cauſa* morborum, quam *Continentem* vocamus; *proximè* juncta eſt; nam eſt *ejus* propago atque ſoboles.

Eodem filo *ferè* trahenda erit *hujus cauſæ* curatio, quo *antecedentem* abrumpi *diximus*.

Id enim ſummum ſtudium in *hujus cauſæ* amotione eſſe debet, ut *illis ſuccis*, qui ſeſe *in aliquem locum* infuderunt, *pateſiat* exitus.

Illud maximè *differre* videntur, quòd *Continens* proximè *morbo* aſſedit: *Antecedens*, ut parens, *hanc* fovet. *Differentia inter antecedentem & continentem.*

Quare cùm *idem humor* utriuſque cauſæ *auctor ſit*, dum vel *propiùs* aut *longiùs* à morbo & ægrotâ parte *receſſit*; igitur *eiſdem quoque vitiis* implicabitur: & *eiſdem* medicaminum *idem* propelletur: *quòd fiet*, loci mutatione, alteratione, & evacuatione. *Remedia.*

Eo *differunt*, quòd *in cauſâ antecedente*, toti corpori *hæc dicata ſint*: ut enim *cauſa illa*, fuſa eſt totâ *corporis* œconomiâ, ita & *medicamenta* toti *corpori* ſtudent.

At *cauſæ* continentis *remedia*, partibus *corporis* ſolùm

operam ſuam dant: quòd *hæ cauſæ* peculiarem partem *tantùm* tentent.

Cùm itaque *cauſa continens*, loci mutatione, qualitate, aut copiâ *in vitio* eſſe poteſt, ſi *ejus humor*, loci mutatione *vitium* fecerit, *ille humor*.

Vel eſt *fluxus* & *liquidus*, ut migrare *loco* poſſit:

Vel *adeò impreſſus* parti, ut *reſtagnandi* ignaviâ *effluere* nequeat:

Vel *mediâ conſiſtentiâ* præditus eſt, ut *pars* ejus migrare poſſit, *alia* verò neutiquam.

Si loco ſit *remeabilis*, excogitavit *uſus* & *ratio* ad ejus *evacuationem*, *repulſionem* & *derivationem*.

Repulſio & derivatio unde nata & aliorum remediorum ortus. Sin loco *cedere* nequeat, *ars* excogitavit ejus *minutionem*, *exhauſtionem* & *pepaſmum*, ut fomentorum & emplaſtrorum.

At ſi *his* non cedit *materia*, validas attractiones, cucurbitulas, dropaces, ſinapiſmos, cauteria & inciſiones *excogitavit*.

Sed cùm *medio modo* materiæ *conſiſtentia* & *impreſſio* ſeſe habet, *mixtis medicaminibus* pelletur.

Hæc ut *aptè* in uſum *trahantur*, exploratum nobis eſſe debet, *quidnam ſit* repulſio, derivatio, maturatio, & reliqua *remediorum* genera *quam vim* corpori *imprimere* poſſint.

Repulſio. Eſt igitur REPULSIO, ſucci *è ſuâ ſede* motio, *à frigore* aſtringente, auſtero, vel acerbo *facta*; ut pars *à morbificâ materiâ* preſſa, *ejus ab onere* levetur.

1. *ſimp*. 19. Id commodè fit *à frigore* ſtricto, nam *frigus quoddam* madidum eſt: *ſed* terreum, *maximè* conſtringit, ac *efficaciſſimè* extundit *influxum* parti *ſuccum*, & eò *quicquid viam affectat* retrudit.

Ut enim *calidum* leptomeriâ præditum *maximè* calfacit: ita *frigidum* craſſum *vehementiſſimè* refrigerat: ut *ceruſa*, *plumbum*, *plantago*, *alumen*, *galla*, *balauſtia*, *ſolatrum*, *ſempervivum*

Horum *ingentem ſylvam* deſcripſit *Holerius*, Inſtitutionum chirurgicarum libri primi, capite primo: & *Fernelius*, libri ſexti capite ſecundo ſuæ Methodi.

His utemur dum *fluxu* fertur *materia* in aliquam partem: ut *avertamus* inflammationes, abſceſſus; & ut partes *fluxibus* obnoxiæ *declinent* dolores, & cæteras *ab humorum illapſu* calamitates.

His

Hîs utendum non eſt, ni *primò* corpus *vacuatum fuerit*, à cauſâ antecedente.

His rationibus *innixi* pragmatici, *in phrenitide*, cùm corpus *expeditum eſt* à cauſa antecedente, *admovent* capiti *oxyrrhodinon* ex oleo roſato & rhodoſtagmate *cum* aceto roſato: *hæc* linteo *excepta*, cervici, fronti, temporibus, ac capiti *admovent*: ſæpè *auferunt*, ac *repetunt*; ne capitis *æſtu* incaleſcant.

Verùm illa *cautio* obſervanda *in phrenitide*, ut ratione *vigiliarum* acetum *amoveatur*, ejuſque *loco* citriorum ſuccus *reponatur*: alioqui *enecabuntur* vigiliarum *perennitate* ægri.

Siccitas enim aceti, *anathymiaſin*, ſomni *auctorem* vaſtat.

Præterea ubi *tenuis* ac *acris* humor vel vapor *cerebrum* ferit, *repercutiendum eſt* frigore *ſtricto*.

At ubi *craſſus* eſt vapor & ſuccus (ut in *lethargo*, in quo omnia *tenebras* eſſe ait *Aretæus*) repercutiendum eſt *uſu* rerum refrigerantium, *ſine adſtrictione*. *In lethargo.*

In phrenitide *admovent* & pannum *madidum*, ex decocto *ſeminum* papaveris albi, *florum* nymphææ, hyoſcyami, *foliorum* lactucæ, althææ, violarum, roſarum, plantaginis: ac *tandem* addunt *flores* chamæmelinos, *primùm* immaturos. *In phrenitide.*

Eodem modo pragmatici *tranſigunt* in cordis palpitatione. *In palpit.*

Accipiunt aquæ roſatæ *ſelibram*, aquæ oxalidis, boraginis *cujuſque uncias quatuor*, corallii utriuſque, ſantalorum *ſingulorum drachmam*, caphuræ *grana tria*, pulveris diamargariti frigidi *ſcriptulos duos*, croci *ſemiſcriptulum*, acetum *paucum* remiſcent: fit *epithema* in regione cordis: *tandem* addunt *aquam* meliſſæ & *parum* vini malvatici.

Interdum *repercutientem ſacculum* apponunt.

Accipiunt roſarum rubrarum ſiccarum, florum bugloſſi & nymphææ *cujuſque drachmam*, omnium ſantalorum *binas drachmas*, corallii rubri *ſeſquidrachmam*: fit pulvis, *ſacculo* inſuitur, *rigatur* ex aquâ *roſatâ* & *bugloſſi*.

Ita in phlegmone *hepatis* repellunt: *In hepatis inflammatione.*

Nam *accipiunt* olei roſati, myrtillorum & cydoniorum *cujuſque ſemunciam*, ſucci plantaginis *binas drachmas*, ſantalorum rubrorum, roſarum rubrarum pulveriſatarum *ſingulorum ſemidrachmam*; aceti & ceræ *adjiciunt* parum.

His ungitur *regio* hepatis *tepidè*, uſque *ad quartum diem*:

Nam *inde* paulatim *addi* debent reſolventia & *accidi* repercutientia.

Quare *tandem* remiſcent *oleum* abſinthii & nardinum.

Accipiunt olei myrtini & cydoniorum, roſati, abſinthini *cujusque ſemunciam*, olei chamæmelini, & nardini *ſingulorum drachmas duas*, ſucci plantaginis *drachmam*, florum chamæmelorum, & foliorum abſinthii *ſiccatorum* ac *in pulverem* comminutorum *utriuſque ſcriptulum*: miſce, & cum *paucâ cerâ* fiat *linimentum*.

In lienis inflammatione. In *lienis* inflammatione, *adſtringentibus* commiſcenda ſunt quæ citra *evidentem calorem* extenuant; incîdunt, & laxant, ne *craſſus* in eo *ſuccus* repreſſus, *vehementiùs* incraſſeſcat.

Cautio. Quare *accipiemus* oleum roſatum *cum* oleo chamæmelino, *cum* capparum cortice & medullâ vituli.

Galbanum etiam eſt utile *cum aceto*.

In utero. Et huic fundamento *innixi* practici, in *uteri* phlegmone *accipiunt* ſucci plantaginis, polygonii & peræ paſtoritiæ *cujusque ſemilibram*, aceti *unciam*, boli & ſanguinis draconis *utriuſque ſemunciam*: epithema fit *intra* pectinem & umbilicum, & *circa* renes.

Aut *accipiunt* olei roſati, & myrtini *cujusque ſeſcunciam*, aceti *ſemunciam*, boli *drachmam*: miſcent: his *partes dictæ* illinuntur: *poſt* tertium aut quartum diem *adjungetur* melilotus, vel crocum. *Iſta* foris; *hæc* intrò.

Accipe aquæ albuminis ovorum & lactis muliebris *utriuſque uncias quinque*; infundantur *utero*.

In artubus. *Hac arte*, cùm influxus *artubus* incubat, *accipimus* ſeminis pſyllii *uncias quatuor*, aquæ *libras quatuor*: coquuntur, ac *ſuccus* miſcetur *cum oleo* roſato, & *ſucco* plantaginis, *aliìsque frigidis* medelis.

Nos *liquore ſtillatitio* ex ſemine ranarum *utimur* magno ſucceſſu, *ubi* æſtu doloris *materia* excandeſcit; *nam* & lenem narcoſin *ejus uſus* inducit.

Sed *vis* remediorum ſemper *vitio* conferenda eſt.

ἀπωκρυστικά. Quædam enim *leniter* repellunt, ut *aqua* lactucæ, polygonii, trifolii, auriculæ muris: *lenticula* paluſtris, pſyllium, ovi liquor, portulaca, ſempervivum, pampini & capreoli vitis, rubus, *radix* mori, mala & pyra auſtera, *oleum* roſarum omphacinum.

Validè; ut acerba, myrtilli, cupreſſi nux, *capita* roſarum, galla, acetum, caphura, ſumach, *ſuccus* prunorum ſilveſtrium,

veſtrium; *poma* mandragoræ, *papaver*, *radix* hyoſcyami *albi* aceto *macerata*: hæc impoſita *cùm fuerint*, auferenda ſunt *priuſquam* partes *liveſcant*.

Aſtringentibus *calidis* interdum *utimur*, in frigidorum ſuccorum *illapſu*: ut aloë, abſinthio, cypero, ſpicâ, junco odorato, croco, vino acerbo *cum* gallâ & *cæteris talibus*.

Sed *ſuſque deque* his uti non debemus, quod *practici* faciunt, ſed *quædam cautiones* obſervandæ.

Ubi dolor vehemens *adeſt à* materiæ *copiâ vel acrimoniâ* (qualem Hiſtoriam refert *Galenus* ſexto Aphoriſmorum, trigeſimo primo Aphoriſmo) *aut ab humore* lento, *vel ſi incurrit* materia *ſenſilem admodùm partem*, repulſoriis *meris non erit utendum*: *ſed aliquid ex* mitigatoriis *&* diſcuſſoriis *erit aſpergendum*. *Cautio*.

Nam quæ vehementem *aſtrictionem* ſortita ſunt, cum *tunicas* ex aſperent. *majorem dolorem* inferunt; hinc potiùs influxum *augent*, quàm quòd eam repellendo *minuere* poſſint.

Propterea in *oculis* non validè *repercutientibus* utimur. Sed *lacte muliebri* è mammâ *immulcto*; aquâ *roſatâ*, cui ſemen *papaveris* interdum *incoquitur*, pompholyge, medullis *pomorum*, croco, albumine *ovi*. *Oculi*.

II. CAUTIO: *Si quid* viſcerum *infirmius eſt*, metus erit *ne ad id* ſymptomatica, tranſlatio ac *metaſtaſis* humoris morbifici *fiat*, cùm retundiur *ſuccus*. At ubi illa *valida* fuerint, *ſine metu* aliquid ad *venas* & *viſcera* refluet. II.

III. CAUTIO: *Cùm ex partis alicujus* infirmitate *primordia cauſaſque ducit* influxus; *aliquid* tenus *calidum* miſceri *debet*. III.

IV. CAUTIO: *Critici & venenati* abſceſſus *non repellendi ſunt*, *ſed illiciendi*: ut parotides *pone aures* eſfloreſcentes. in his *paucum* eſt quod influit, vel *multum*: aut malitiâ *contaminatum*; aut *benignum*: vel corpus *plenum*, aut *purum*. nunquam tamen in his erit *repellendum*, quanquam *Celſus* interdum *repreſſerit*. Sed, inquit *Galenus*, ſi vehementi motu irruat *parotis*, non erit propterea *attrahendum*: quia intolerabiles dolores febres, vigilias, & lipothymias *daret* tractio. *Venereum* inſuper *apoſtema* retundi *non debet*. IV.

V. CAUTIO: *Videndum* nequid nimis; *frigidum enim naturæ bellum indixit*: & ne cutis *ſpiraculis* contractis, *humor* reſtagnet: ne *hinc* dolor, influxio, incendium, ac ſcirrhoides reſtibile quid *ſe figat*. V.

Πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, *omne nimium*, ſcripſit Hippocrates, *naturæ inimicum.*

Quare *Alphæus Mytilinæus* cecinit, τὸ μηδὲν γὰρ ἄγαν, ἄγαν με τέρπει, id eſt, *nil nimis, nimis mihi placet.*

Quare in conſilium evocentur *partium* ſitus, figura, ſenſus, robur, natura, *corporis* temperies, *humoris* copia, qualitas, ſubſtantia, *viarum* per quas *influit* ductus: *nam* venarum *conjugia* notanda ſunt.

Propterea in apoplexiâ & paralyſi *ab his* abſtinendum eſt: ne *incrementa* ducat *obſtructio.*

In pleuritide, *aqua* rhœados papaveris *bibenda*, ineunte *morbo.*

Et in febre *non audent* tam validè *repercutere* à capite; ne ab *obſtructione*, illa magis effervescat.

Et ubi *tota materia* capite *concepta eſt*, inutiliter *horum* uſus inibitur, quia *irremeabilis* eſt.

Sed ubi *materia* influit *adhuc*, contrahendæ erunt *viæ* per quas *illabitur*: ut in oculorum *morbis*, ſi materia *per arterias* & *venas* influat, *arteriis* ponè aures *tale remedium* admovebimus.

Maſtichis *drachmas tres*, pulveris myrtillorum, corallorum rubrorum, *cujuſque ſeſquiſcriptulum*, olei myrtini *drachmas duas*, ſucci plantaginis *drachmas tres*, ceræ *quod ſatis ſit*, ut fiat *ceratum.*

Vel, ut *validius* evadat, *adde* reſinam terebinthinæ; *hoc* aditum *humoribus* intercludit.

Derivatione interdum *tollitur* cauſa morbifica *continens*, quæ adhuc *loco moveri* non poteſt.

Derivatio. Eſt autem DERIVATIO, quæ Græcis παροχέτευσις dicitur, *tractio* humoris *ad locum vicinum*, ut pars laborans *ab eo* expediatur.

Debetur *illi ſucco*, qui *remeandi* potentiâ *nondum* ſpoliatus eſt.

Quid differat revulſione. A revulſione *ita differt*: revellimus enim *humorem* qui fertur per loca *lege naturæ* incommoda.

Derivamus enim ſuccum *qui fertur* per loca *ex eventu* incommoda. Ut cùm inteſtina *ulcere* obſeſſa ſunt, *bilem* (quamvis ex *lege naturæ* eò ferri deberet) ad *urinas* derivamus. [illegible] His artis legibus, *pragmatici*, in plurimis morbis, *hoc remedio* utuntur, dum *remeabilis* materia *adhuc* fluida eſt.

Quò autem *ableganda* ſit materia, docet *Situs* ac *Societas* partium.

Ita

Ita in phrinitide *ſecant* frontis venam.

In mania *venam linguæ* aperit *Avicenna*.

Hoc modo in *ſincipitis* contumaciſſimis doloribus, *ad derivationem* cauſæ continentis, *frontis* liberatur *vena*. maſticatoria & errhina *è capite* prolectant *pituitam*. hirudines, veſicatoria, ac cauteria *ponè aures* impreſſa *derivant* à capite.

Ex *ventriculo* & *inteſtinis* urina, menſes, hæmorrhoïdes.

In dolore *occipitis*, cucurbitulæ *humeris* & *interſcapidio* infiguntur: nam ibi *nulla vena* ſeſe ſecandam *exhibet*.

Aut *arteria* circum tempora *ſecatur*, eâdem encheiriſi quâ *vena*. illa autem erit pertundenda, quæ *maximè* micat ac pulſu laceſſit.

Hoc fiat *cùm* à flatulento ardenteque *ſanguine* malum *increbuit*, nec alia ſubſidia *aliquid opis* adferre potuêre.

Derivandi ſtudio, in auribus *inflammatione* obſeſſis ac *parotidibus*, vena *ſub aure* pertunditur.

Hoc modo, in *gingivarum* & *maxillarum* calidis affectibus, *materia* concepta *excluditur*, apertis venis *in labiis*.

In anginâ, *ſub linguâ* venæ duæ *ſecantur*.

In pectoris diaphragmatiſque *inflammationibus*, eadem *quæ revellit* vena, *derivat*.

Axillis humeriſque *inflammatis*, manus *vena* illud officium præſtat.

Hepatis cava, *per inteſtina*; gibba, *per renes* derivatione *ſeſe exonerant*.

Utero *morbificam materiam* poplitis venæ *eximunt*: ut cruribus *inflammatis*, pedum venæ *ſtudent*.

Hoc modo hiſque rationibus, *in omnibus morbis* (quorum *hyparxis* in materiâ eſt) *derivationi* ſtudent *pragmatici*, dum nondum *remeandi* beneficio *ſpoliata* materia *ſtringitur*.

Sed in uſu Derivationis *perpetua* eâ cautione *utendum*, *ne unquam* particularem *hanc curationem* ineamus, *niſi aptè* primùm *proviſio* totius corporis *habita fuerit*. *Cautio.*

Nam ab *amotione* & *revulſione* cauſæ antecedentis, *huic* tantùm locus eſt.

Imò initio eſt *repercutiendum*: in fine *derivandum*, cùm *nil amplius* influit; *attamen* ſucco *adhuc* meabili.

Tertium *remedii* genus, *quo* cauſa continens *loco quæ moveri poteſt* amovetur, eſt *Particularis* Purgatio.

Verum *quæ purganda ſunt*, primùm *præparari* ad excluſionem *debent*; ac cruda, *pepaſmo* mitiganda.

Hoc autem fiet, *Alteratione*.

Alteratio. Eſt autem ALTERATIO particularis *ſuccorum*, qui in aliquâ *peculiari* parte *qualitate* in vitio ſunt, *emendatio*.

Hæc vitia *copiâ* & *qualitate* eadem ferè ſunt, ut *illa* quæ in cenſu *cauſæ antecedentis* enumeravimus: *quare* & eiſdem *mutandi* modis *revocabuntur* ad priſtinam moderationem.

Propterea *fervidos ſuccos* refrigerabimus; *tenues* incraſſabimus: *raros* denſabimus; *nimis ſeparabiles* illinemus.

Differentia. Sed hoc *diſcrimen* eſt inter alterationem *cauſæ* antecedentis, & hujus continentis, *quod* hic utimur maximè *illis remediis* quæ *peculiari dote* unà *parti* ſtudent, *in qua* materia morbifica *concepta* hæret, & *cum materiâ* pugnant.

Quapropter majori *remediorum* varietate *opus eſt*, ad debellandam cauſam *continentem*, quàm in cauſæ *antecedentis* avulſione: vel *ſaltem* pro vehiculo *his* utimur, *quæ* abditâ ac nobis incompertâ vi (*uſu* tantùm notata) *trajiciunt* aliorum vim ad *peculiarem* aliquam partem.

Qua ratione, *etſi oxymel pituitam* coquat, incîdat, tenuet, ac educat, *cum tamen* ex æquo *in omnibus* corporis *partibus* hoc efficiat, cùm *betonicæ* tamen & *pæoniæ* decocto, *valentius* id in capite *præſtabit*: cum *capparibus* ac *tamarice* in liene; cum *eupatorio*, in hepate.

Medicamentorum itaque *alia* ſunt quæ *omnibus partibus* operam ſuam tradunt.

Alia verò, quæ, tametſi aliis etiam proſint, *uni* tamen magis quàm alteri ſtudere dicuntur.

Hinc eſt quòd apud *pragmaticos* multa medicamina *à partibus* (quibus *dicata* eſſe videntur) *nomina* invenerint: ita *quædam* nominant cephalica, *alia* pneumonica *vel* thoracica *aut* pleuritica; *ſic* cardiaca, ſtomachica, hepatica, ſplenetica, nephritica, cyſtica, hyſterica, arthritica.

Cephalica. CEPHALICA, *alia ſunt ſimplicia*, alia *compoſita*; eaque vel *calida* vel *frigida*.

Cephalica *ſimplicia calida*, ut lavendula, pæonia mas, *nam* de eâ prodidit *Galenus* ſexto Simplicium, *ex collo* ſuſpenſâ *comitialem morbum* ſanari, *quod notavit* in puello, *qui* ab incurſu *epilepſiæ* liber erat. dum *radix hæc* ei *ex collo* penderet: *quâ* fraudatus *puer* concidebat.

Nam occulta quædam effluvia *ex radice* manantia, ac *à cerebro*,

cerebro hauſta, *vim illam* aſpirabant: *quare* totâ ſuâ ſubſtantiâ, *cerebro* utilis eſſe dicitur *pæonia*.

Verùm doctiſſimus quidam vir exiſtimat, *fraxinellam* (quam *pſeudodictamnum* nominant) *veram* pæoniam *antiquorum* eſſe.

Ita & betonica, ſalvia, majorana, ſtæchas, laurus, roſmarinus, viſcum quernum, galanga, caſtoreum *operam ſuam* cerebro *dicârunt*.

Cephalica *frigida ſimplicia*; ut nymphæa, viola, roſa, ſantala, lactuca.

Cephalica *compoſita calida*; aurea *Alexandrina*, diamoſcum *dulce*, pleres *archôn*, aqua *lilii convallii* ita extillata ut docuit *Matthiolus*.

Cephalica *frigida compoſita*; ut conſerva *roſarum* cum ſpeciebus *ſantalorum*, manus *Chriſti* cum margaritis.

Quæ cauſis plethoricis caput *implent*, *non temerè in* capitis *doloribus aut* ejus *gravitate ſunt præſcribenda*: ut myrrha, amygdala, & crocum, *quod* viam affectat vehementer *ad cerebrum*: unde & *antiqui poëtæ* fabulabantur, *Iove* in Idâ monte *dormiente*, crocum *enatum fuiſſe* ſub ejus capite. *Cautio.*

THORACICA medicamenta ſunt, *Simplicia*, vel *Compoſita*. Pleuritica.

Simplicia calida, ut radices helenii, ſcabioſa, fœniculum, paſſulæ, ficus, praſſium, hyſſopum, thymus, botrys, liquiritia.

Frigida thoracica *ſimplicia* hordeum, *quo* diu ante *Hippocratis* tempora uſa fuit *antiquitas*, teſtis ipſe *Hippocrates*, viola.

Compoſita thoracica *calida*, ut diaïris, linctus de pineis, loch ſanum, & de pulmone vulpis. *Cautio.*

Sed his in pleuritide *non utendum*, nam *viam* expectorato *intercludunt*, *ac* pulmones *comprimunt*; hinc *frequentior ſpiritus* ſqualidâ ſiccitate *ibi cuncta* fœdat, *ac ſitim* excitat.

Thoracica *compoſita frigida*, ut ſyrupus violatus, *inſigne remedium* in tenui materiâ *pectore* conceptâ, *ac in* verâ pleuritide: *nam* alas pulmonum *expandit*, ac ardorem *temperat*: & diatragacanthum frigidum.

CARDIACA *ſimplicia calida*, crocus, meliſſa. *hæc*, inquit *Avicenna*, vapores craſſos *abſterget* à ſpiritibus cordis. Cardiaca.

Frigida ſimplicia cardiaca, ut bugloſſum, roſæ, ſantala, margaritæ: Aurum, *quod* ad temperiem *nutat*: etenim illud *natum eſſe* ſcribunt *ex elementis* pari robore ac mole

concurrentibus, ac inſolubili ferè vinculo *nexū*, quæ *incorruptibilem quandam temperiem* illi impreſſere: *Vnde* dicebat *Avicenna*, aurum in *omnibus ſuis partibus* æquale eſt, *bibitur* ad cordis *affectus* & animi *mærores*: ita & *Beſaar* lapis.

Compoſita cardiaca *calida*, ut theriaca, electarium lætificans Rhaſis, diambra.

Frigida cardiaca *compoſita*, ut diarrhodon ſine ſpeciebus, ſyrupus de acredine citriorum, manus Chriſti perlata.

Stomachica. STOMACHICA *calida ſimplicia*, ut abſinthium, mentha, cinnamomum.

Frigida ſimplicia ſtomachica, ut roſa.

Compoſita ſtomachica *calida*, ut electarium ducis, diatrion piperium, diacydonium cum ſpeciebus.

Frigida ſtomachica *compoſita*, ut conſerva roſata, diatrionſantalum, diarrhodon abbatis.

Hepatica. HEPATICA *calida ſimplicia*, ut abſinthium, eupatorium. *Frigida*, ut cichoracea omnia.

Compoſita hepaticâ *calida*, diacyminum.

Frigida, ut diarrhodum abbatis ſine ſpeciebus, diatrionſantalon.

Splenica. SPLENICA *ſimplicia calida*, chamædrys, capparis, daucus, ſcordium, calamintha, aſarum.

Frigida, cortex ſalicis, aſplenum.

Compoſita calida, ut diacalaminthum, & diacyminum.

Frigida, diaſantalon.

Renalia & urinalia. NEPHRITICA & CYSTICA *ſimplicia calida*, ut radices apii, dauci, fœniculi, juniperi grana. *Frigida*, peponum ſemina, & reliqua.

Compoſita calida, ut electarium Juſtini, lithontripon, oxymel ſcylliticum.

Frigida, ut ceratum ſantalinum.

Uterina. HYSTERICA *ſimplicia calida*, ut pulegium, artemiſia, ſabina, calamintha, pæonia, myrrha, crocus, borax.

Frigida, ut nymphæa, capillares herbæ, pimpinella ſanguiſorba; *nam* alia, quam *ſaxifragiam* vocant, *calet* ſecundo gradu: *de quâ* loquitur *Fernelius*. Sed ſanguiſorbam *Dodonæus* etiam *frigidam* dicit.

Compoſita calida, ut ſyrupus de artemiſia compoſitus, aromaticum moſcatum.

Compoſita frigida, ut ceratum ſantalinum.

Arthritica. ARTHRITICA *calida ſimplicia*, ut ſcylla, iva.

Fri-

Frigida, ut caules, pſyllium, ſperma ranarum.

Compoſita calida, ut emplaſtrum & oleum de hermodactylis, balſami olea & galbaneta, aqua vitæ *in qua* flores roriſmarini macerati fuere.

Frigida, ut oleum roſatum, unguentum ex alabaſtro.

Non ſolùm hæc *pro medicamentis* ſunt, ſed & *cibo* & *potui* indi debent *tales facultates*, quæ unà & *naturæ* ſtudere poſſunt & cum *causâ continente* pugnare.

Quare ſint hæc talia, quæ *peculiari vi* in partem illam ſeſe trajiciant. *De his* abundè *egimus* libro ſecundo.

His rationibus innixi *pragmatici*, in *capitis* morbis pituitoſis, *utuntur* tenuantibus, tergentibus, *remixtis* cum his quæ *peculiari facultate* cerebro *favent*: accipiunt *ſeſcunciam* mellis roſati, *cum duplo* aquæ aut decocti *ſalviæ* & *betonicæ*; ſurguntque *paulatim* ad validiora, ut ad *oxymel*, & ſyrupum *de ſtæchade*. *Vſus.*

Sin à BILE vitium fuerit, *incraſſantia* frigida *peculiaribus* addunt: utuntur *decocto* portulacæ & lactucæ *cum floribus* nymphææ: *libræ* addunt *ſyrupi* nymphææ *uncias tres*.

Ita in cordis palpitatione *à calore*, ſyrupo violato *utuntur*, aut ſyrupo ex ſucco oxalidis vel citriorum, *cum duplo* aquæ lactucæ aut portulacæ.

Quod ſi *à frigido ſucco* cor *palpitet*, ut à pituitâ, *incidunt* melle roſato & oxymelite compoſito, *cum decocto* meliſſæ, cardiacæ herbæ, corticum & ſeminum citriorum.

CAUTIO adſit, *in præparatione* materiæ morbificæ *quæ cor fatigat, ne ſint* herbæ *immoderatè* calidæ *aut* frigidæ: *ne vitæ fons ad* contrariam intemperiem *trahatur*. *Cautio.*

Quare cùm *frigidorum* initur uſus, *aſpergantur* quædam *calida*, aroma *redolentia*: ne *frigida* ſibi viam intercludant.

Niſi tamen *immanis* adſit *febris*, ut cauſus: *nam* tunc aliquid *trochiſcorum de camphorâ* remiſcemus.

Hac arte *utuntur* ex eâdem pharetrâ, in *frigidâ materiâ* pectore *conceptâ*: nam fruuntur *ſyrupo* de liquiritiâ, *melle* roſato, & *ſyrupo* hyſſopi, (nam terget) & *ſyrupo* de praſſio *cum duplo* decocti ſcabioſæ, vel hyſſopi, praſſii, fæniculi, & reliquis: *eclegmate* ſano & de pulmone vulpis, & diaïride *Nicolai*.

Si *tenuis materia tuſſim diſſiliendo* eludat, *lentis* utimur, ut

ut *diacodio* Aëtii, *eclegmate* papaveris, *diatragacantho* frigido, *ſyrupo* violato. *foris* illinendo *oleum* amygdalinum dulce *cum* adipibus & croco.

Cautio. CAUTIO *in his ſit, ne* initio *nimio* calidorum *uſu* tenui *reſoluto* craſſum *ibi reſtagnet* expectorationi *ineptum.*

Ita in omnibus *ferè* morbis ubi *cauſa continens*, præparant *eam* potibus, fotibus, emplaſtris, linimentis, *cæteriſque* remediis.

Purgatio particularis. Depoſito itaque *qualitatis* vitio, *purgatione* erit eximenda hæc *continens cauſa.*

Eſt autem particularis PURGATIO, *evacuatio* ejus materiæ *quæ virtuti* peculiaris membri *vim infert*, *ut parti ſuum robur reſtituatur.*

Perficitur eiſdem legibus, quibus *cauſa* cedit *antecedens.*

Quæ notanda in particulari purgatione. Quare notabimus *quis ſuccus* ille ſit *qui* opprimat *partem*: qualis ſit *ejus* ſubſtantia, qualitas, copia, quo tempore & per quas vias educi debeat.

Sed hoc intereſt, quòd hic *purgantibus* quædam *adjicimus*, quæ *abditâ quadam vi*, hæc remedia purgantia *partibus laborantibus* important.

Etenim hæc æquè *cholagogum* eò ferent ac *melanogogum*. ita in arthritide, *purgantia* cùm *ſuâ* miſcent.

Quantitas. Ut commodè *hæc purgatio* peragatur, *copiam* præſcribendi remedii *captare* debemus: *hujus*, ut diximus, *quantitas* ex copiâ *humoris purgandi* & ejus *ſitu* intelligitur.

Tempus. *Tempus* peculiari *purgationi* erit, cùm *totum corpus* purgatum eſt.

Quia alioqui *reſtibili* quadam fæcunditate *ſuccreſcet* novo *morbi* conjuncta materies.

Via per quas. *Viæ* per quas effluere debet ac educi hæc *morbifica materia*, intelligendæ erunt ex *locis* & *viis* in affectam ſedem *rectâ* pergentibus.

Ex hoc ductu viarum *pragmatici* varias *remediorum* ideas *invenere*: ut errhina in *peculiari evacuatione* capitis: & *ſtrepta* (turundas vocant) & *apophlegmatiſmos* manſu, & gargariſatu: & *illinitiones* palati.

Errhina. ERRHINA, ſunt *leniſſima* remedia, quæ ex *ſuperficie* cerebri *tantùm* prolectant, *non autem* ex ventriculis *cerebri.*

Apophlegmatiſmi ex ventriculis *cerebri* eliciunt.

Sternutatio. STERNUTATIO ex totâ *cerebri* ſubſtantiæ excludit.

Pri-

Primò *blandioribus* utendum in quolibet genere.

Cautio ſit cùm metus *eſt ne ab* acerrimâ materiâ *pulmones* *Cautio.* lædantur, *abſtinendum à* maſticatoriis.

Sed ſi *craſſa bilis* adſit, *ſcammonio* uti licet.

Vel ſi *pituita*, turpeto *locus erit* in apophlegmatiſmis.

Nam cùm *à tenui materiâ* nullum periculum *creatur* pulmonibus, *præſtat* apophlegmatiſmis *uti quàm* errhinis.

Quia dum ſanum eſt *cerebrum*, expurgatur *per os*, & non per nares: *quòd* via *pateat ibi* facili fluxui.

Ita fiat MASTICATORIUM: *Accipe* caricarum, *Maſticatorium.* maſtichis cujuſque *drachmas duas*, ceræ *ſemunciam*; adde *aliquid* piperis & ſinapi.

Aliud: ſtaphyſagriæ, pyrethri, zinziberis *cujuſque ſcripuli duo*; maſtichis *drachma*, ceræ *ſemuncia*: fiant *paſtilli* parvi.

GARGARISMUS: *Accipe* origani, ſerpilli *utriuſque ſemimanipulum*, ficuum *uncias duas*: coque ex aquâ *Gargariſmus.* *ad ſemilibram*: cui *adde* oxymelitis *uncias duas*.

Si velit uſus *validius* remedium, *addemus* ſinapi.

Illinitur *palatum* ex ſinapi trito *cum* aceto.

Errhinum: *ſuccus* majoranæ, radicis iridis & betæ.

Horum *rationes* libro primò *deſcripſimus*.

Ita *pragmatici* ex viarum & ductuum *characteribus*, in particulari *purgatione* varia remedia *in uſum* protulerunt.

Hoc modo in *pulmonibus* cùm *materiâ* retenta fuerit, *Eclegmata.* ECLEGMATIS utuntur: ut *tuſſi* expectorari *illa materia* poſſit, *alis* pulmonum *explicatis*, ac arteriis *dilatatis*.

Et in pleuritide *aquâ ſaccharatâ duplâ* utuntur *cum ſyrupo violato*.

Viæ ac ductus *monſtrârunt*, quòd gibbis *hepatis* partibus *inflammatione* obſeſſis, *urinæ* promotione *accîdi* poteſt *cauſa continens*: ita & in nephritide.

Eadem ratio docuit PESSIS uterum *vacuari*, cùm *Peſſi.* ejus *vaſa* connivent.

Propterea *mercurialis* tuſa ac *linteo* involuta *peſſi* formâ *noctu* immittitur, *foris* pendente *filo*.

Idem *facit* melanthii farina *cum* mithridatii *drachmâ*, ac maſtichis *ſcriptulo*.

Cùm hæc devicta *langueſcunt*, peſſo *includitur* opopanax, galbanum, ſagapenum, ammoniacum, euphorbium, vel

vel cyclaminis radix, quæ etiam *ſuper ipſam* tranſeunti *mulieri* uterum *aperire* creditur.

Vomitus. Eadem hæc ratio VOMITUM docuit, cùm *ſupra diaphragma* morbi *cauſa* conſtiterit, ut ſi *materia* acrior *in ventriculo* fuerit; *aqua* exhibetur *cum oleo.*

Aut ſi *viſcida materia* ibi hæſerit, *vinum* datur, *in quo* cortex medius *juglandis arboris* maceratus fuit: *aut* oxymelite *Geſneri* fruimur.

Clyſteres. CLYSMATA etiam non alium auctorem *ſui* agnoſcunt quàm *ductus* viarum: ut *continens* morborum *cauſa* ex inteſtinis *excluderetur.*

Ita in *dyſenteriâ* finguntur *enemata* ex lacte & aquâ hordei.

In *colico dolore*, ex oleo rutæ *cum* hierâ.

In calculo, ex emollientibus herbis, ut *ex decocto* malvæ & parietariæ, *cum* benedictâ laxativâ.

Vbi via obſcura ſunt. Quòd ſi *cauſa continens* adhuc *fluxa* & *remeabilis* eâ in parte *conſtiterit*, ad quam *nulli ductus* facilè perferre *remedium* poſſunt, *tunc* hirudinibus ac cucurbitulis & ſcarificatione *exſugemus* cauſam *morbificam* continentem.

Cucurbitæ, ligatura, hirudines, ſetones, unde in uſum ductæ. *Hirudines* priuſquam admoventur *corpori*, in aquâ limpidâ *per aliquot dies* continentur, & *ſanguine modico* aluntur: *tandem* ex aquâ tepidâ, *ſpongiâ* abſtergentur, *partibus* unguibus *exaſperatis* admoventur, ac his *cauda* ſcindatur.

Pars ne frigeſcat, *tepido oleo* foveatur: ut *cadant*, ſalem vel cinerem *ori* earum adjiciunt: *tandem* fomentis eluunt *impreſſum* ab illis *venenum*.

Cauſa continens, ut materia, *quæ tribus modis conſideratur,*

1. Loco *remeare poteſt, idque*
   - *Repulſione* / *Derivatione* / *Vacuatione* / *Alteratione* — { *Phlebotomiâ* / *Pharmaciâ* / *Vrinalibus* / *Sudoriferis* } — *Vel junctis remediis eximitur.*
2. Loco *remeare non poteſt, ſi fuerit*
   - *Dura erunt emollienda, maturanda, incidenda.*
   - *In profundo: Attrahenda Dropace vel Cauterio.*
3. *Partim* loco *remeare poteſt, partim non poteſt.*

CAPUT

CAPUT XI.

PRIMA PRIMÆ INDICATIONIS PARS, Quæ de *cauſa morbifica continente* IRREMEABILI.

HACTENUS egimus de *remediis* quibus *cauſa continens* loco *remeabilis* à loco affecto *fugari* poſſit: *nempe* Repulſione, Derivatione & Vacuatione.

Si autem *hæc* morbifica *cauſa continens*, fuerit *omni* remeandi *beneficio* orbata, *adeò ut nec* Repulſione, Derivatione, *nec* Vacuatione *eximi* poſſit, *id fiet* quòd induruit.

Quod autem *induruit*, id triplici de causâ *tale fit*: ſiccitate, plenitudine, & congelatione. *Duritiei cauſæ.*

Quod *ariditate* à validâ, vel blandiore *ſiccitate* induruit, *placatur* Emollitione.

Eſt autem EMOLLITIO, duri, *ex ariditate*, alteratio, ab *uvido calore* facta. Emollitio.

Uvida enim ac *moderata* caliditas *eſſe debet*, ne humor *in auras* vi caloris *exſpiret*, cùm quid *non validiſſimè* exaruit.

Talia *plurima* mollientia *finguntur* ex herbis, fructibus, radicibus, ſeminibus, medullis; *quæ* non ſuperant *ſecundum* fervoris *ordinem*: Ut *farina* lini, fœnugræci: viola, parietaria, malva, butyrum, ficus, *radices* althææ, *medulla* cervi & vituli, *adeps* gallinæ, *mica* panis *lacte* macerata *cum* vitello ovi, oleo & *pauco* croco.

Si ex *validâ ſiccitate* natâ fuerit *durities*, hæc *tenui humido* mollitur *cum partibus* igneis vel terreis aduſtis: ut *calculus* limonum *ſucco*, oxymelite ſcyllitico, *ſucco* chelidoniæ, & ex raphani *radicibus* tuſis, & *cum ſucco* limonum maceratis, *extillatur* liquor. *Ex ſiccitate.*

SI *durities* fuerit *ex plenitudine*, ut in phlegmone, *laxatis ſpiraculis* aereo ab humido, *educetur* materia, ut *ex fotu* qui fit *decocto* florum meliloti & malvarum. *Ex plenitudine.*

Quòd ſi quid induruit *congelatione*, id ſolvitur ac molleſcit à *calido ſicco moderato*; ut illis quæ *ſecundo numero* calent. *Ex congelatione*

Nam quæ *primo ordine* tepent, *ſolvere* nequeunt.

Quæ verò fervent *tribus numeris*, exhauſto *tenui* relinquunt *craſſum*: ut in lienis *ſcirrho* utimur *ammoniaco*, & em-

& emplaſtro *diachylo*, & emplaſtro *de meliloto*, & *de muccilaginibus*, œſypo, *medullis* cum *paucâ* aquâ vitæ.

Hæc eleganter *Holerius* proſequitur libro *Chirurgiæ* primo, capite quarto: & *Fernelius* libro Methodi ſexto, capite ſexto.

Maturatio. MATURATIO quæ πέπανσις dicitur, *eſt* alteratio, *quâ* materia *ornatus* formam *induit* quantam *maximè poteſt*; *ut* utilis *corpori* ab inutili *ſeparetur*, facta *à calido nativo*.

Quare *horum uſu* obſtrui *debent* ſpiracula *cutis*, quô fortius *eâ collectione* nativum calidum *evadat*.

Vſus. *Quare* decocto *utuntur* caricarum, & farinis, & *radicibus* althææ, ſevo, *emplaſtro* de muccilaginibus: ut in *ſtomachi* & *hepatis* inflammationibus, *cùm* diſcuti *non poteſt* concepta materia.

Hoc modo *pragmatici* in phrenitide, *ubi factum eſt* eryſipelas, *capiti* admovent *omentum* vituli, *in ſartagine*, cum oleo chamæmelino vel lilino *calfactum*: & balnea *ex inteſtinis* vervecis *inſtituunt*, cum malva & violaria.

Digeſtio. DIGESTIO *eadem ferè eſt cum maturatione*: hac utimur cùm *tam exigua eſt* morbifica materia ut *evaporare* poſſit.

Nam materiæ reliquias *evacuat*, ut chamæmelorum *decoctum*, & theriaca *in frigore* viſcerum.

Et oleo *utimur* chamæmelino *cum* caſtoreo in *apoplexiâ* & *paralyſi*.

Interdum *materiæ* contumacia *his remediis* non cedit, *adeò* parti *impreſſa* hæret: *propterea* & alia medendi remedia *neceſſitas* expreſſit ac *ars* invenit; ut *dropax*, *ſinapiſmus*, *phænigmus*, *cauterium*.

Horum commune genus eſt *attractio*, quæ *fit* à calido ſicco, valido, tenui ac terreſtri: ut *eâ ratione* loco mota *materia*, prodeat *foras*.

Cùm enim materia *pertinaciter* infixa eſt, *pervicaciter* attrahi debet: *quare* & terreſtre ac ſolidum *remedium* eſſe debet: *id enim* non facilè *ſuam naturam* exuit.

Dropax. DROPAX (picationem quidam vocant) *ſinapiſmo* eſt mitior.

Et *duplex* eſt, ſimplex, & compoſitus.

Simplex dicitur Picatio, Græcis πίττωσις, nam *pix* liquatur *cum oleo*, cuti *ex alutâ* injicitur, *ſæpe* detrahitur, ac *iterum* revocatur *dum* pars *incaleſcat* rubore.

Eſt

Eſtque *præparatio* ad ſinapiſmum, & poſt ſinapiſmum *adhibetur.*

Compoſitus, piper, pyrethrum vel ſulphur aut *tale quid* admixtum habet.

Ut, *Accipe* picis aridæ *uncias tres*, ſulphuris vivi *ſeſcunciam*, olei roſati *quod ſufficit*, ut extendatur in *pelle ovillâ.*

Si *validiorem vim* injicere velis, *adde* piper, zinziber, pyrethrum, naſturtii ſemen: *ejus* finis eſt *rubedo.*

SINAPISMUS dropace *validior* eſt. fit ex *ſinapi* ſubtiliter pulveriſato, *quod* decocto *ficuum* excipitur: ſin *mitius* petamus, *aceto.* Sinapiſmus.

Sinapiſmi finis *erit cùm* veſiculæ *exturgeſcunt* in cute.

PHOENIGMUS fit ex *ſapone* cum *ſale*, vel ex *flammulâ* Jovis. Phœnigmus.

Ut, *Accipe* fermenti *drachmas duas*, cantharidum *drachmam*, ſeminis ſinapi *ſcriptulos duos*; miſce: *parti* frictione *calenti*, & *rubenti* imponitur.

Ultimò venimus ad CAUTERIUM, *quod eſt* combuſtio imperfecta, *ab igne* rectè *adhibito*, *ut* membrum *roboretur*, *&* cauſa continens *excludatur* morbi. Cauteriũ.

Igni *hoc remedium* ſuam vim *exercet*; nam is, vel *energiâ* vel *potentiâ* admovetur.

Quibuſdam *tutior* videtur qui *actu* imprimitur: *quia* igni eſt *forma ſimpliciſſima*, nihil *contagii* (excepto *calore* ac *empyreumate*) relinquens: *agens*, propter ſummam quam habet *agendi* vim.

At ignis *potentiâ*, ut arſenicum, calx, *totâ ſubſtantiâ* eſt inimicus *calido nativo*; hinc ſæpè *gangrænæ* partibus *inuruntur.*

Ut autem *rectè* admoveantur *tam perículoſa* remedia, *primò* explorabimus *num ſit* eò veniendum: *nam* aliquid *naturæ* abſcindunt: *cùm enim* nullâ tecmarſi *imprimuntur*, calamitoſa *eſſe poſſunt*: qualia evenere *Eupolemo* apud *Hippocratem* quinto Epidemiôn in initio. *Obſervatio in Cauteriorum uſu.*

Qui cùm *coxam* ſuppuratam *haberet*, illi *cauteria* plurima & magna *inuſta ſunt*: & poſt *paucos dies* obiit.

Huic, inquit Hippocrates, *ſi una* ampla ſectio *data fuiſſet aut altera*, *&* tempeſtivè, *ſervari potuiſſet.*

Quare *cùm* vitium *nec* Emollitione, *nec* Maturatione, *nec* loci Inciſione, *nec* Digeſtione, *nec* rubificantibus *eximi* poterit, *ad comburentia* curationem *vertemus.*

Secundò, tempus *captabimus* quo *decenter* adhibebitur;

 illud

illud erit cùm pars *in periculo* verſatur ne *à mole* materiæ *putreſcat*: & maximè *os*: & cùm nec *dropax* nec *ſinapiſmus* quicquam *opis* attulere.

Tertiò, modus *comburendi* ut rectè *indagetur*: ille ex *morbi* modo *pateſcet*.

Nam ſi *ſumma cutis* inquinata *fuerit*, ſphærico *utemur* inſtrumento.

Si *altiùs*, plano:

Si *profundiùs* reſedit *malum*, gladii ſit forma.

Cautio. CAUTIO *ſit de ſcrophulis*; nam *jugulares arteriæ* ita uruntur, *unde* mors: *cavendum à* nervis *&* arteriis, *ne* temerè *urantur*.

Hæc latè *libro primo* tradidimus, ac *innoxium* & *valentiſſimum* cauterium *ibi deſcripſimus*: magno labore *à nobis* quod fuit emptum, ac *Reipublicæ* dicatum. & *de his* videte *Galenum* quinto Methodi, capite quarto in fine.

Ingentem *remediorum* ſylvam, qua *omne* cauſæ continentis *vitium* abigitur, prodidit *Holerius* libro primo & ſecundo Chirurgiæ; & *Fernelius* toto libro ſexto Methodi, & *Pareius* libro vigeſimoquinto, capite nono, & ſequentibus.

Nam nos *tantùm* hîc tradimus *quo loco, tempore, & occaſione*, in totâ arte *adhiberi* remedia *debeant*.

OBSERVATIO.

Horum uſus *ſit*, *cùm nil ampliùs* in fluxum *effundi poteſt*; *à* Revulſione *&* Derivatione; *& jam* inclinante morbo, *adhuc* viribus firmis.

CAPUT XII.

SECUNDA PRIMÆ INDICATIONIS PARS, *De curatione* MORBORUM.

HACTENUS de *omnis cauſæ morbificæ* curatione *egimus*: jam de curationis ductu *omnium morborum*.

MORBI ſecundo in loco ſunt *eorum* quæ *contra naturæ legem* corpus *fatigant*: qui ut *ortu*, ita & *curatione* à cauſis ſuis *ſecundum locum* ſortiri debent.

Cauſis *itaque* amoris, *quæ* morbos *partibus* intulerunt, cùm *morbus* perſeverat, *curandus* ille veniet.

Ut autem *cauſæ morbificæ* ſuum habitaculum *in contentis* habent, ita *morbi* partes corporis *occupant*.

Quare

Quare exploratum *à nobis* id eſſe debet, *quotnam rationibus* partes corporis *vitia* imbibere poſſint.

Cùm itaque *partes corporis* duplici cenſu *contineantur*, ſunt enim vel ſimplices & *ſimilares* partes, vel *organicæ* & certis officiis dicatæ: *quare* & variis modis *vitia* contrahent.

Similarium enim recta conſtitutio, *eſt concinna* ex quatuor primis qualitatibus *fabricata* moderatio.

At *organicarum* integritas, eſt *recta formatio*.

Propterea & duo *morborum* erunt capita: *organicus* enim morbus erit, vel *ſimilaris*: quòd vel *eucraſiam* vel *inſtrumenti rationem* labefactet.

Sed cùm *ſimilaribus* & *inſtrumentariis* partibus *commune* ſit, ut junctæ ac combinatæ ſint, *ſurget* aliud genus *morbi* utriſque partibus *commune*, cùm hæc ſociatio *ſolvitur*, diceturque *unionis ſolutio*.

Hi cùm interdum *jungantur* ſimul, *quartum genus* morbi *naſcetur*; unde *compoſiti* quidam *morbi* dicentur.

Hinc quatuor *remediorum* genera *enata fuere*, Alteratio, Apertio, Unio, *&* quod vim habet *hæc cuncta* ſimul *debellandi*.

ALTERATIO partium *corporis* eiſdem remediis *perficitur*, quibus *ſuccos* ad priſtinam moderationem *revocari* diximus. Alteratio.

Sed *perpetuò* præ oculis ſit *natura* alterandæ *partis*, in ſubſtantiâ, temperie, habitu, ſenſu, officio, ſtructurâ, ſocietate, & ſitu.

Nam aliâ vi *membrana*, aliâ *caro* alteranda. *Intemperies* ſimplex *calida* recens ac levis, *pari* tempore ac *frigida* debellatur.

Sed tutior eſt *calidorum* uſus; *erigit enim* calidum nativum.

Antiquata *frigida* intemperies *ægriùs* evellitur.

Sicca contumacior eſt *humidâ*.

Si morbus *inſtrumentalis* fuerit, ille erit:

Vel *ex malâ conformatione* partium:

Aut *in numero* partium *aucto*, vel *acciſo*:

Vel *in magnitudine* nimiâ, aut preſsâ:

Vel *in ſitu*, ſeu mala connexione partium.

Si *mala conformatio* vitium fecerit, *id erit* in figurâ *partium*, *vel earum* aſperitate & lævitate, *aut* ſoliditate, *vel* in cavitatibus & meatibus.

Si igitur *meatus* obſtructi fuerint, cùm *obſtructio* morbus ſit, *orietur* indicatio *aperiendi*. Quare perluſtrandum eſt *quidnam ſit* apertio.

Apertio. APERTIO *eſt expanſio* obſtructorum meatuum, *à valido calore* facta, *qui* in ſubſtantiâ craſsâ *reſedit*.

Quæ enim *tenuiter* calfaciunt, *ea* rarefaciunt; *ſed* aperientia *modicam craſſitiem* ſortiri debent, *ne* ſibi *aditum* intercludant: ut *amara cuncta*, cichorium, ciceres, abſinthium, eupatorium.

Ita *practici* hanc ideam in *omnibus obſtructionibus* aſpiciunt, ut cùm *hepatis* vel *uteri* venæ *connivent*, præſcribunt *vinum* abſinthii & artemiſiæ.

Sic in *ſolutâ* Unitate, *Vnione* utimur.

Unio. UNIO eſt junctio *eorum* quæ divulſa ſunt.

Quæ *unientur*, ea *una* eſſe *ſimilitudine* debent: *propterea* Chirurgi *cavent* ne vel *pilus*, vel *quid aliud* inter jungenda labra *vulnerum* ſe interponat, *ne* arceatur *Vnio*.

Quæ ut *commodè* fiat, in primis *cauſa* divulſionis *ſi adhuc adfuerit*, evellenda erit, *ſanguis* ſiſtendus, ac *in unionem* jungendæ *partes*.

Ut ſi rupta *in nervo* fuerit acus, *illa* ni *primò* eximatur, *funeſtam* inflammationem *movebit*.

Ita rupta à *ſanguinis* copiâ *ſi fuerit* in thorace *vena*, ſanguis *primò* educatur, *dein* fluor ſiſtatur, *tandem* vena rupta jungatur.

Quieti diſſociata pars *indulgere* debet: *argumento* ſunt vulnera *pulmonum*, quæ ægerrimè *unionem* admittunt *ob perennem* pulmonum *motum*; accedit & illud, quòd *vulneris* ſordities *extuſſiri* debet, *quo quaſſu* lacerum *vulnus* redditur.

Cautio. *Ea cautio adſit* in ſociandis *divulſis*, *ut* vis *&* robur *divulſarum partium* ſtabiliatur: *quod fiet* rebus *moderatè* ſiccantibus: *ut in externis*, oleum *id præſtat* extuſum *ex ſeminibus* hyperici, *in quo* ejuſdem *flores* ſub Caniculâ ardente *macerati fuere*.

Præterea abrepta *invicem* partes, *molli preſſu blandaque manu* revocari *debent*, *ac ſtudendum ut* junctæ *perennent*, quod *plagulis*, *ſpleniis*, ac *vinculis* fiet, & *vi* ſiccantium remediorum.

Expedito *ulcere*, ac *vi* abſtergentium medicaminum *à ſordibus* liberato *vulnere*, (quæ in *carnis* generatione *ſemper* luxuriant,) *facilè* connivebunt *disjuncta*.

Mor-

Morborum autem *ideæ* diverſæ, diverſis *remediis* egent: ut ſi *inflammatio* moleſta ſit cum *obſtructione*, vel *obſtructio* cum *unitatis ſolutione*, & quæ *inflammationem* arcent, & *quæ unà* aperiunt, *ex uſu* erunt.

Id accuratè *agatur*, ut explorata ſit *morbi* ſpecies, magnitudo, mos, & motus.

Species agnoſcitur ex propriis accidentibus:
Magnitudo, ex eorum quantitate:
Mos, ex epiphænomenis:
Motus, ex tempore partium.

OBSERVATIO.

CUM obſcurior *morbi* idea *nondum* plenè *comperta* fuerit, *huic* ne præcipites *remedia* adferre; *ſed* negotio *naturæ* tradito, *quæ* optimâ diætâ *recreata*, aut morbum *debellabit*, aut quis ille ſit *aperiet*.

Vel fiat *levis* cum morbo *velitatio*, ne *in re dubiâ* fiat *jactura* gravis.

Et illud *perpetuò* adſit ſtudium, ut *primò* accuratè *pervestigetur* morbi *eſſentia*, ejuſque *forma*.
Secundò, an factus, vel fiens.
Tertiò, morbi *explorandus* mos, motus, & tempus.

CAPUT XIII.

TERTIA PRIMÆ INDICATIONIS PARS, *De curatione* SYMPTOMATUM.

OMNIS omnium affectuum *præter naturam* curatio à *primâ Indicatione* curativa *proficiſci* debet.

Prima autem *Indicatio* ſumitur ab *affectu* qui *contra naturæ legem* corpus humanum *premit*.

Affectus hi ſunt *triplices*, cauſa morbifica, morbus ipſe, ſymptoma.

Quo modo *cauſa* omnibus à morbis *eximenda* ſit, & qua arte *morbus propellendus*, hactenus tradidimus.

Tertia autem pars *primæ Indicationis* erat *ſymptoma*: cui tamen *ut ſymptomati* nulla *debetur* curatio: nam *ſymptomata* (quæ *immediatè* referuntur *in morbum*) ſequuntur *morbum*, ut umbra corpus, *quo ablato*, unà cedit *ſymptoma*. *Ordinis ratio.*

Sed *nonnunquam* tam vividâ vi *premunt*, ut nec *locus* ſit nec *tempus* ad cauſæ morbificæ aut morbi *amotionē*: verùm *naturæ* robur *exhauriunt*: nam *morbum* faciunt, vel augent.

Tactus ſymptoma. Dolor. Inter hæc *ſymptomata* crebrò ac validiſſimè urget DOLOR, qui *plerumque* ſuas tanquam ſoboles *ſecum* rapit *vigilias* ac *inediam*.

Nihil autem eſt in toto mundi theatro, quo *æquè* ac his *vires* fatiſcunt.

Quare primò *de dolore* agemus: ejus *naturam* & quæ ſint ejus *cauſæ* explicabimus.

Cùm enim *aliquid* curandum eſt, ejus *eſſentia* perſpecta *primò* eſſe debet.

Illud profectò *ſtupendum*, tanto ſtupori in hac mortalitate *ingenium noſtrum* involvi, ut toties *dolorem* ſentientes, adhuc ignoremus num *ipſe ſentiatur*, an potiùs *ſenſus ipſius pars ſit*.

Ut itaque *natura* doloris *rectè* percipiatur, id *convenienter* fieri nequit, ni *primùm* contrarium *ejus*, nempe *voluptatem*, quid nam illa ſit noverimus.

Voluptas. VOLUPTAS, ut inquit *Ariſtoteles* decimi Ethicorum quarto, *non eſt* operatio: *producitur tamen* ab operatione *jucundâ & blandâ*: hoc eſt, *cùm analogiâ eſt inter id quod ſentitur* (id eſt objectum) *& facultatem ſentientem*: nam eſt *blande* operationis *perceptio*.

Contrà, *Dolor* fit à triſti perceptione, *ab operatione* in qua *non eſt* proportio *objecti* & *facultatis*.

Non tamen eſt *operatio*: producitur tamen *ab operatione* illa perceptio.

Quare *operatio* quæ *voluptatem* facit, citra *violentiam* agit: ſed quæ *dolorem* invehit, *violenter*.

Et dicebat *Ariſtoteles*, ſine *operatione* non perficitur *voluptas*, nec ſeparari illa poſſunt. ita nec *Dolor*, ſine *operatione*: adeò triſti perceptioni *connexus*, ut ſeparari non poſſint.

Dolor quid. Propterea item Dolorem definimus: *Dolor eſt natura triſtis perceptio*.

Fit autem hæc *perceptio* cùm facta eſt *impreſſio* in ſenſum *delatæ ſpeciei* naturæ *adverſæ*. ea *perceptio* eſt *dolor*.

Dolor enim *ſenſu* non percipitur, ſed *cauſa dolorifica*: hoc eſt, *ab operatione* producitur illa *perceptio*.

Ut cùm *lingua* ſuavi ſapore *perfunditur*, benignè *mulcetur* inde *lingua*: ejus autem *ex operatione* percipitur *voluptas*. Ita *triſtis* perceptio *violentæ* operationis, *efficit* dolorem: *qua ablata*, cedit & *dolor*.

Itaque dolor *ſenſu* non percipitur: *nam* dolor eſt *perceptio*:

ceptio; illa autem *non ſentitur* in dolore: *ſed* rei *ſpecies* incommoda. Quæ ſpecies eſt *efficiens cauſa* perceptionis.

Senſatio enim animi, *conſtat* ex ſuſceptâ *ſenſilis rei* imagine, & *ſuſceptæ imaginis* agnitione. *hoc eſt*, oportet (ut *dolor* ſentiatur) qualitatem *rei dolorificæ* impreſſam *ſenſoriis inſtrumentis*, communicari *ſenſui communi*, qui judicat *paſſiones* factas *in ſenſoriis*.

Hinc *Galenus* dicebat, *Dolorem* non eſſe *operationem ipſam*, non eſſe *mutationem*, ſed *Dolorem* eſſe dignotionem *alterationis* & *mutationis*, & eſſe ſymptoma *in actione depravatâ* tactus, quia *ſentit prave* quod non deberet. *7. De plac. Hippo. & Plat.*

Dolor *in omni ſenſu* reperitur: ſed nos hîc *de dolore* qui *in tactu* conſiſtit: *dolent* enim maximè *nervoſæ* partes.

Sed quænam eſt cauſa *Doloris?* Unica ejus *proxima* eſt cauſa, *ſolutio continui*. *Doloris cauſa una.*

Etenim *unius rei* non poſſunt eſſe *plures* cauſæ *proximæ*, in eâdem *cauſarum* ſerie:

Hoc eſt, in iis *quæ* cauſarum efficientium *ſerie* recto *ſuccedunt* ordine, *ita ut* tandem, *cùm* ad ultima *ventum eſt*, dubites *quid* ultimum ſit; ut hîc *violentum, intemperies, ſolutio continui*, unde *dolor*.

Ita cùm *ſolvitur continuum*, adeſt ilico *dolor*: & cùm ocium eſt *ab eâ ſolutione*, ilico evaneſcit *Dolor*.

Nam *cauſa* dolorum non eſt * *ἐν τῷ γεγονέναι*; ſed in *γίνεσθαι*: nam *dolor* non premit *dum ſoluta* eſt unitas, ſed *dum ſolvitur*. * *hoc eſt: non in factum eſſe ſed in fieri.*

Hinc *Hippocrates*, *περὶ τὰς φθοίσιας τῆς φύσιος, οἱ πόνοι συμβαίνουσι*: immutatione *habitus* & *temperamenti*.

Igitur *pendet* Dolor *à ſolutione continui*, & non *à ſoluto continuo*.

Fit itaque *Dolor* ab objecto *ſenſui* non analogo, quod *confertim* agit & *violenter*, ut inde *continui divulſio* fiat.

Propterea *Galenus* dicebat, *dum* fit raptus *confertim* ad nativum *ſtatum* vel ad naturalem, *id* perpetuò fit *cum dolore*: ut qui *affatim* perfrixit, *focum* accedens *dolore* percellitur. *12. Methodi 7.*

Doloris itaque *cauſa* eſt *ſolutio continui*.

Sed quænam eſt juncta (immediatam vocant) *cauſa Solutionis continui?*

Hæc non alia erit quàm *cauſa præter naturam*: verùm non quælibet, ſed quæ *ἀθρόως* incumbit. *Dubium.*

Verùm *dicet* quis, *Galenus* ex Platonis ſententiâ (cui *1. ſympt. cauſ.*

 ipſe

ipſe annuit) dicebat, cùm migrat, *res* ad nativum ſtatum, *voluptate* perfunditur.

Reſpondemus, *Plato* altiùs ſeſe erigens, de *mentis* motu agit, quæ in *Dei* contemplationem rapta, *mirâ voluptate* perfunditur: quòd à *corporis* quaſi ſordibus *ſoluta*, ad propriam tunc naturam redeat.

Attamen idem de *corpore* dici poterit, quòd, cùm *ad ſtatum non naturalem* trahitur, *dolet*.

Nam *cauſa* Doloris eſt *cauſa præter naturam* confertim *agens*: quare *violenta*, ſolvit *continuum*: id dum fit, *dolor* oritur.

Attamen ſi hæc mutatio *inclinet* in ſtatum naturalem, id *bifariam* fieri poterit: vel à *cognata* & nobis *familiari* causâ; *hæc* non poteſt *violenter* agere, *etiamſi* confertim *invehatur*; quare *blandè* mulcentem voluptatem *infert*.

De hac agit *Galenus* primi de ſymptomatum cauſis ſexto: ut *dulcedo* in ſapore, & in viris *expulſio ſeminis*, in mulieribus *attractio*.

At dum fit *reditus* in priſtinum ſtatum *à causâ* quæ nobis *cognata* non eſt, hîc fit *cum dolore*, quiâ cum *violentiâ* fit, & inducit *inæqualem intemperiem*, unde *flatus* & *tenſio*: cùm agit *confertim*.

De hac agit *Galenus* duodecimo Methodi; ut *frigus* dum ſubitò pellitur ab ignis *calore*, re non familiari.

Quare *doloris* cauſam junctam, *dicimus* ſolutionem eſſe unitatis, *cùm* confertim *imprimitur* corpori; ſi enim *lentè* irreperet, *dolorem* non daret.

At quæ cauſa eſt agens *confertim?* eſt *intemperies inæqualis*, vel *pura*, vel *juncta* materiæ: *quæ* intemperies eſt, ἐν γένει: & propterea *exiſtimamus*, quòd *ſolutio unitatis* à qua fit *Dolor*, non fit *morbus*: quia non eſt *ſoluta unitas*: & ejus auctor intemperies, eſt ἐν γένει.

Fit *dolor* vehemens à *calore* & *frigore*; nam *diſſipando*, & *comprimendo* violenter *continua* abripiunt, ob *agendi* præcellentiam.

Mitior dolor eſt à *ſiccitate*: etenim *humidum*, auctor nec *diſſipationis* nec *expreſſionis* eſt, unde (cùm *continuum* non ſolvat) nec *dolorem* infert.

Materia *continuum* rumpit cùm *vitium fecit* in ſubſtantiâ, copiâ, aut qualitate.

Subſtantiæ ratione *peccat*, cùm *forma* ejus, vel *corpus* contaminatum fuerit.

Forma, cùm materia *veneno* afflatur., ut in *lue venereâ*, & dum implicitus *jacet* æger *peſtiferæ* febri.

Corporis ratione, cùm *flatu* turget & tendit, & cùm craſſior vel *tenuior*, & *acrior* mordet.

Auctor itaque doloris, eſt *ſolutio unitatis*, quæ oritur *à causâ præter naturam* confertim *agente*, ſive ea ſit *interna* vel *foris irruens*.

Hanc ſententiam *Galeno* aſcribimus unà cùm *Abincennâ* & *Averrhoïde*.

Quin *Hippocrates* tertio libro *De articulis*, Aphoriſmo trigeſimoquarto, *dicebat* omnem morbum *ulcus* eſſe.

Videtur tamen *Galenus* interdum dicere, *dolorem* nonnunquam fieri ex *intemperie*. *Quæſtio.*

Quare ut omne *ſophiſma* cedat, *affirmamus* ſolutionem continui *duplicem* eſſe:

Vna eſt evidens, *altera* rationi tantùm comperta.

Evidens, ut ab inciſione, eroſione, tenſione, vel fracturâ.

Rationi *comperta*, non diſtinguitur ab *intemperie* à medicis; *quia* medicamina *ſolutioni continui* dicata *ab illis* non ſunt, ſed *ejus cauſis*, hoc eſt *intemperiei*.

Quare συλλογίζομεν proximan cauſam *dolorum* eſſe *ſolutionem continui*, ſive ea ſit rationi tantùm *comperta*, ſeu *evidens*.

Avicenna ob malè transfuſum codicem, *occultam* hanc *ſolutionem continui* animadvertere non potuit.

Averrhoës eludere velle videtur *medicos*, qui dicebat, *intemperiem* eſſe *immediatam* dolorum *cauſam*: nam (inquit) *objectum* tactus eſt *calor*, non *ſolutio unitatis*.

Nónne voluit *Galenus* volam manus eſſe *temperatiſſimam*, qua ſentimus *omnia* intemperie *à mediocritate* abeuntia?

At maximè *calor* & *frigus* ad extrema *recedunt*. Ita luſus illi ſunt medici.

Illi *reſponderi* poterit, Si quis *acu* pungatur, hic *dolebit*; & quare? dicet *Averrhoës*, quia *ſolutio unitatis* fiet à punctione, *ad ſolutionem* ſequetur *motus*, quem excipiet *calor*, & à calore erit *dolor*.

At id *ridiculum* videtur, ad tantam ſeriem rerum, *intemperiem* doloris *auctorem*, ſequi.

Et illud verùm eſt, *moderatiſſimam* eſſe volam manus, nec *propterea* tamen ſequetur, quòd ſolùm calore

fervida aut frigore *algida* percipere debeat, ſed etiam *duritiem* ſentit & *mollitiem*.

Hoc monſtravit *Galenus* libro De arte medica, 8. *Tactui*, inquit, *neceſſaria* mediocritas in *duritie* & *mollitie*.

Itaque *tactus* non eſt *unum* & *ſimplex* inſtrumentum, *ſed* quod in *moderatione* fervoris & algoris, madoris & ſqualoris, mollis & duri, aſperi & levis, gravis & levis, decentique *ſitu* atque *formâ* conſiſtit.

Solvitur itaque continuum *tenſione*, *contuſione*, *ictu*, *punctione*, *inciſione*, *vel eroſione*. Hæ cauſæ ſemper *notandæ* ſunt, ut ritè *medicæ manus* adhiberi poſſint.

Tenſio fit *vel* à plenitudine, *vel* ſiccitate, *vel* cùm ſpiritus exitu prohibentur.

A plenitudine. Si *dolor* fuerit à *plenitudine* ſanguinis *tendentis* (ut in *phlegmonis* evenire ſolet) *ilicò* pertundenda *vena*, modò ægri *vires* id ferant.

Sed ſi *imbecillis* ſit æger, in *contrarias partes* averti debet *ſanguis*, & per *propinqua* derivari.

Quod ſi *his peractis* non miteſcat *dolor*, indicio erit *parti dolenti* altiùs impreſſum eſſe quod *dolorem* præbet.

Quare *digerentibus* remediis erit *curatio* molienda.

Hoc autem fiet *uvido* calore *tepentibus*; illa enim *propriè* dolorem *placant*: nam *aperiendo ſpiracula* per halitum *diſcutiunt*.

Ita *tenſio* tollitur cùm *cauſa* tenſionis exhauritur.

Nam fit *diſcuſſio* factâ *rariore* cute: *rarum* quid fit à *calore* non torrido, cum *leptomeriâ* tamen. *Tale* eſt chamæmelum, lilium, *ſemen* lini & fænugræci, anethum, origanum, calaminthâ, pulegium, majorana, melilotus, *folia* ſenæ, agaricum.

5. Aph. 22. *Dolorem mitigat calidum*, inquit *Hippocrates*: ut *fotus* aquæ tepidæ ac cataplaſmatum: id *agunt* calore *blando*, ac naturæ noſtræ *conſentaneo*.

Τὸ θερμὸν δέρμα μαλάσσει, ἀνώδυνον, inquit *Hippocrates*: nam *cutim emollit*, quæ aut *ſiccitate*, aut *concretione*, aut *tenſione* obduruit: & *dolorem tollit*, vacuando, rarefaciendo, temperando, & *ad æqualitatem* reducendo: ut *fotus* aquæ tepidæ.

Per intervalla *tamen* admoveri *calida* debent: nam *dicebat* Hippocrates, *ſi quis diutius multumque iis utatur, carnis effæminationem invehent*; laxatis *fibris*, diſſipatoque proprio carnium *pabulo*, & inducto *humore* excrementitio.

Et

Et nervorum dicit *infirmitatem inferent*; nam *eorum* robur in *mediocritate* ſiccitatis *conſiſtit*.

Si dolor à *ſiccitate* invectus fuerit, *non aliâ ratione* quàm *humectando* curari poterit.

Eſt autem duplex *ſiccitas*, una *quæ citra tenſionem eſt*: altera, *cum tenſione cutis hæc incurabilis*, *illa curari poteſt*: ut dum *corium* igni *admovetur*, primum *laxat ſe*, demum *tenditur* exhauſtis *partibus* madidioribus.

Ita *ſiccitas* quæ *phrenitidi* ſuccedit vel *cauſo* vel *hypercatharſi*, calamitoſa eſt. Ut *ſpaſmus qui ex* ellebori *nimiâ vi purgandi infertur*, *funeſtus eſt*, inquit *Hippocrates*: modò *ea convulſio* non ſit ab *acrimoniâ* ellebori quæ *nervos* ferit, ſed, ut dixi, ab *hypercatharſi*, & ab *exhauſto*; *A ſiccitate.*

Propterea addebat *Hippocrates* ἐξ particulam, quæ *indicat* vacuitatem *rei*, quæ in *quæſtionem* cadit.

Interdum *ſpiritus* exitu *prohibitus* nimiâ tenſione *dolorem* præbet. *A flatu.*

Propria *ejus* curatio eſt *cucurbita*, cum flammâ copioſâ *admota*:

Imò dicit *Galenus*, incantamento *ſimilis* eſſe videtur tam prompta *medela*, ſive in *inteſtinis*, ſive in *quâvis aliâ* corporis *particulâ* dolores *fatigaverint*. 12. *Meth. di.*

Sin ille ſpiritus *humori* ſit junctus *ex quo* exſurgit, *tunc* ilicò quidem *dolor* ſedatur *ab uſu* cucurbitulæ, ſed *poſtridie* redit, vel *tertio die*, vel *eâdem nocte*, ſi quid *deliquerit* in victu, aut intempeſtivè *calfecerit* doloribus *expoſitam* partem.

Tum *initio*, doloris *acerbitas* placanda erit *cucurbitulæ* admotione: ac *dein* humor *excutiendus erit* clyſmate ex *oleo tenui*, in quo *ruta* coxit: ita *interdum* & vitreos ſuccos *ejiciunt*: quod ipſi *Galeno* contigit, *cùm* acerbiſſimo dolore *coli* premeretur.

Si dolor ab *eroſione & morſu* moleſtus eſſe pergat, *is erit* aut ab humore *acri* & *tenui*, vel ab humoribus *craſſis* & *viſcidis*. *A morſu & eroſione.*

Si ab *acri tenuique* materiâ proficiſcatur, ab *extenuantibus* & *calefacientibus* erit abſtinendum: *nam* ab exhibitione *majorem* inferent *morſum*.

Optimè tamen *curabuntur* tales dolores *evacuatione* materiæ *mordentis*: ut,

Accipe hieræ mellitæ *drachmas ſex*, diaphænici *drachmas duas*, confectionis Indæ, & philonii Romani *cujuſque drachmam*: miſce; *fiat bolus*.

Vel

Vel ſi renuat *æger* medicamen, *per epicraſin* ſanetur.

Narcotica, & eorum tecmarſis. Sin id fieri *non poſſit*, dabimus *narcotica*, ut Philonii Romani vel requiei Nicolai *drachmam*.

Et *quanquam* in omni materiâ *dolorem* hæc leniant, *minùs tamen* ſuo algore *lædunt* ubi *acris tenuiſque* materia *in vitio* eſt: nam *refrigerant* & *ſiccant*, unde *craſſato* humore ac *refrigerato* minùs *mordicat*.

Ubi verò ſucci *craſſi* fuerint, *narcotica* damnis *ægros* augent: humores enim *craſſi* dolores *inferunt*, quia *flatus* concipiunt.

Id autem fiet *calore*, vel *obſtructione*.

Nam *calor* cùm ſuam vim *expandit* in materiam viſcoſam, *flatus* parit:

Et *obſtructio*, ſpiritus *cohibet*.

Quare *inteſtina* cùm *duplices* tunicas *gerant*, ubi medio *earum* ſpacio & *flatus* & *humor* conſtiterit, *dolorem* atrocem *inferent*.

Si quis *tunc* narcotica *adferret*, humorem *craſſiorem* redderet, & *tunicas* denſaret, *unde* exitus *ſpiritibus* intercluderetur.

Et *ſi quis* vehementi calore *æſtuantia* offerret, *flatus* ex materiâ viſcidâ *excitaret*.

Quare *calida* non exhibenda, *niſi* inſignem *vim rarefaciendi* ſecum trahant, ut *allium* & *chamæmelum*: maximè ſi *febris* abſit: ſin *illa* adſit, *fomentum* ex milio *utile erit*, & clyſma *ex oleo* chamæmelino *cum adipe* anſerino.

Cautio. Oculis, auribus, & dentibus *dolentibus*, in aurem *infunduntur* torporem *conciliantia*.

In narcoticorum uſu *religioſè* obſervare *debemus*;

Primò, ut *ſenſus* tactus *hebeſcat*:

Secundò, ut *narcoticum* nihil noxæ aut injuriæ *relinquat* in parte ab *ejus* uſu: *quare* poſtea *calidis* fovemus *partem*; ut decocto *chamæmelorum*, ac caſtoreo *inungimus*:

Tertiò, ut *affectui* conferat; *ita* materiæ calidæ & tenui *maximè conducit* opiatum.

Quare in maximis doloribus *interdum* ad narcotica (quæ *ſtuporem* ſenſui inferunt) *veniendum eſt*: maximè cùm *inde* plus *commodi* quàm *incommodi* adfertur.

Hoc fiet, ſi *uſus eorum* ſolùm *ineatur*, cùm *vires* reſolvuntur; ut *ceſſantibus doloribus* robur *recolligant*, quò *morbo* fiant pares, & ſufficere *curationis* ſpacio valeant.

Scopus enim *narcoticorum* eſt, *virium* conſervatio,

Cru-

Crudelis eſt medici *ægrum* doloribus *enecandum* propinare;

At *adulatoris*, hæc *leviſſimis doloribus* exhibere:

Nam vires *eum* ad hæc *trahere* debent. *ſed* ſemper *ne quid nimis*: veruntamen *læſio* melior *morte*.

In bilioſâ *mordente* materiâ, & in *febrilibus* vaporibus *utilis* horum eſt uſus, *ubi* caput *vehementer* dolet.

Cautio ſit, *ne utamur* narcoticis *in ſimplici* intemperie *calidâ*, *ubi* materia morbifica *abeſt*. *Cautio.*

Quare in uſu *opiatorum* illud *perpendemus*, dolorem *duobus modis* conſiderari;

Vel *quatenus* eſt perceptio *rei* naturâ triſtis.

Vel *ratione* alicujus *annexi* ſymptomatis.

Ratione *triſtis perceptionis* non conveniunt *opiata*;

Sed ratione *junctorum* ſymptomatum, ut *vigiliarum pertinacium* in dolore *capitis*; nam *à vigiliis* in vitæ *diſcrimen* trahitur *homo*: & in acutâ febre *à phreneſi* metus erit.

Ut *dextrè* uſus *narcoticorum* ineatur, *ſemper* cogitare debemus *quo modo* illis utendum ſit *in qualitate*, *quantitate*, *utendi modo*, *tempore*, *& de parte cui admovenda* erunt, *proviſio* habenda.

Qualitate utemur *hac ſerie*. *Qualitatis ſeries.*

Primò uſum ineat *lactucæ* & ejus *ſucci*.

Secundo loco erunt *folia* nymphææ & *oleum* ejus; *hinc* ſuccus *ſolatri*, radix *mandragoræ*; capita, folia & ſemina *papaverum*, opium.

Compoſita: mithridatium *recens*, thieriaca *nova*, aut *adjectis granis* opii *recentata*: Diaſpermaton: Philonium *Romanum*: Requies *Nicolai*.

Tutior eſt *uſus* compoſitorum.

Galenus miſcet *caſtoreum* opio.

Quantitas hac formâ patebit. *Copia in Narcoticis.*

Accipe philonii Romani *ſcriptulum*, mithridatii veteris *ſemidrachmam*.

Foris, in *dolore* capitis.

Accipe philonii *drachmam*, olei chamæmelini *ſemunciam*, fiat *inunctio*.

Vel: *Accipe* olei violacei, *drachmas tres*, aceti *drachmam*; opii & croci, *utriuſque grana tria*: miſce, *unge* tempora & frontem: *non tingatur* his ſutura *coronalis*; & purgato *corpore toto*, his locus erit.

Utendi

Vtendi modus. *Vtendi modus* varius eſt ; *nam* componi *poſſunt* linimenta, potiones, pilulæ.

Primò *à lenioribus* auſpicandum, ut ab *oleo* nenupharino.

II. Utemur *oleo* portulacæ.

III. Mandragoræ.

IV. Papaveris.

V. Ad opium *ſurgemus*, & primò *foris* utemur: hinc, *intus* dabimus.

Sedato *dolore* & *vigiliis*, ut eluatur *frigus* ab opio *impreſſum*, ungetur *locus* oleo chamæmelino: *intùs* conſervis *calidis* utemur.

Tempus. Tempus illud evocabit *opium*, cùm *lenioribus* ſomnus *adduci nequit*, & cùm ſumma *adeſt* neceſſitas.

Verùm niſi *opium* primò *fermentatum* fuerit, *nunquam* intùs *dabimus*.

Cautio. Quare *philonium* ſit ſex menſium: *nam perennat* in decimum annum: *ſed* quo *vetuſtius*, eò *imbellius*. Mitigato *dolore*, & excuſſis *vigiliis*, amoveatur *opium*, ne *lethargus* inferatur.

Pars. *Partis*, cui admovetur, *natura* conſpecta eſſe debet.

Nam ſi caput *dolet*, futuræ coronali *non erit admovendum* narcoticum, *ſed* temporibus & fronti.

Auribus *ejus* quid indit *Rhaſes*, ſed *præſtat* abſtinere, ne *auditus* lædatur.

Cautio. *Cautio hæc ſemper adſit, ne adhibeantur* torpida *hæc remedia, ubi* craſſi *ac* glutinoſi *humores exuberant: nam* contumaciores *fient: modò ne* æger *omninò* pericliretur *à dolore*. Hæc de dolore.

Inter *ſymptomata* accidentis mutatæ, eſt linguæ *nigredo, ariditas*, & in ea *fiſſuræ*.

Qualitas mutata. Linguæ ariditas. Hæc fiunt ex *fuligine* ichorum *uſta*: nam *linguam* veſtiens tunica, *ventriculo* communis eſt, *etenim* ejus eſt *interior tunica*, ampliſſimis venis *rigata*, quibus *ſociata eſt* viſceribus.

Cùm *autem* lingua *ſpongioſa* ſit ac poris *pervia*, facilè *uſtas fuligines* bibit.

Quare, *quiſnam ſuccus* copiâ *exuberet* in corpore *indicat*: unde *Hippocrates* dicebat, *Lingua lotium indicat.*

6. Epid. ſ. 14. Hæc ſiccitas *eluitur* humidis, ut *aqua hordei* in qua *ſemen* cydoniorum, malvæ, althææ, vel portulacæ *coxerit*.

Vel *tali* linctu ; *Accipe* ſyrupi violati, *ſemunciam*:

muc-

muccaginis *ſeminum* pſyllii vel cydoniorum, extractæ in aquâ portulacæ vel lactucæ *drachmas duas*: ſi acorem *velit*, diaribes vel diamori *drachmas duas* remiſcebimus.

Et *tandem* venitur ad *gargariſmos*; his *diamorum* vel *mel* additur.

In actionibus *alia* præterea conſiſtunt *ſymptomata*, ut Vigiliæ: quæ *ſi urgeant*, inquit *Hippocrates*, *malum*; ut ſignum, & cauſa. In actionibus. Vigiliæ.

Ut ſignum, ob *ſiccitatem* cerebri & materiæ ſomniferæ *inopiam*. 2. Aph. 3.

Ut cauſa, *nam* cerebrum *exhauriunt*, corpus *infirmum* reddunt, & *materiam morbificam* pepaſmi *expertem* relinquunt.

Olim *vinculis* conſtringebant *extrema membra* dum *ægri* fatigarentur, ſubitò *lumen* ſubducebant, *ſilentiumque* imperabant, *vincula* ſolvebant, ut *eâ mutatione* quies *obreperet*.

Præterea *fronti* ac *temporibus* tale *admovent* remedium.

Accipe unguenti roſati, & populei *cujuſque tres drachmas*, requiei Nicolai *drachmam*, olei papaveris *duas drachmas*: miſce. *fiat* linimentum.

Sed *narcotica illa* pueris *non ſunt* temerè *admovenda*, nam *in reliquam vitam* eorum *læderetur* memoria. Cautio.

Accipiunt ſyrupi papaveris, & nymphææ *utriuſque drachmas ſex*, decocti lactucarum & papaveris *uncias duas*: exhibent *horâ* ſomni.

Præſcribitur & *lac amygdalinum*.

Ut *accipe* hordei mundati *unciam*, ſeminum frigidorum majorum excorticatorum, ſeminum papaveris albi *cujuſque drachmam*, amygdalorum dulcium, *decem*: fiat *emulſio* ex aquâ.

Accipe *uncias quinque*, & adde *ſyrupi* de papavere & ſacchari albi *cujuſque unciam*.

Et manuum & brachiorum *ex pelvi* natatio *confert*.

Id fiat *ex decocto* foliorum nymphææ, lactucæ, capitum papaveris, roſarum, ſalicis, violarum, corticum radicum mandragoræ, & pampinorum: & *in pelluvium* transfuſum *iſtud decoctum*, pedibus *pro lavamento* erit.

Nam *inde* profectus *vapor* irrepit *in venas*; ac hauriunt *ægri* naribus *vapidam illam humiditatem*, unde *blandè* madeſcit *cerebrum*.

INTER cuncta *ſymptomata* nullum terribilius eſt Sincopes curatio.

ſyn-

ſyncope: quare ad ejus *cauſas* & *curationem* indagandam; *ſumma* ejus *neceſſitas* nos quaſi *extra lineam* evocat: *quamvis* non alieno theatro id *nunc* agimus, qui in *ſymptomatum* circo decurrimus.

Syncope eſt vaſtatio *vehemens, ac præceps* omnium virium lapſus: *maximè* facultatis *motricis, ſenſitivæ, ac vitalis.*

Hoc fit cùm ἀθρόως ac nimio raptu *ſeſe* colligit *totus ſpiritus vitalis* in corde, vel cùm *affatim ille* exhauritur.

Lapſum virium eſſe dicimus; nam δύναμις quædam *agendi* perſeverat: *quâ ſolâ*, à morte *differre* ſyncope *videtur.*

Nec tamen eſt *ſimplex* lapſus virium, ſed *præceps* ac *vehemens* virium labefactatio adeſt.

Alioqui nihil *à lipothymiâ* differret.

Nam in eâ vident, audiunt, cognoſcunt *omnia.*

At hæc *abolita* jacent in *ſyncope.*

In qua *adeò* percellitur *vitalis vis*, ut pulſus ſileat & vix micare perſentiatur.

Totaque cordis *œconomia* expugnata languet; non *ſpes*, non *timor* aut *ira* ſeſe oſtentant.

Quare maximè *ad cor* hoc ſymptoma *pertinet.*

Quod *ſymptoma* terribile ut *auferri* poſſit, *primò* compertum eſſe debet ex *quânam causâ* ortum ducat, *hoc eſt*, quis morbus ille ſit *cujus* ſyncope ſit *ſymptoma.*

5. loc. aff. Morbi *omnes* ſunt *vel* Intemperies, *vel* mala Conformatio, *aut* hærent in Magnitudine, Numero, & Situ: *aut* erit Unitas ſoluta.

Syncope *in labefactatam Temperiem* referri nequit.

Nam ſi foret *Intemperies* cordis *levis*, pulſuum *tantùm* mutationem *inferret.*

Si verò *valida immoderatio illa* perſeveraret, *mortem* inferret, vel *lento pede*, vel *ſubito* raptu.

Si *paulatim* id fieret, *non* ex Syncope, *ſed* ex Intemperie *mors* obreperet.

Si verò ἀθρόως percellat *cor* intemperies, id *efficiet* ex alterius affectus *importatione*, qualis eſt *inflamatio.*

Igitur *morbum* in malâ Compoſitione *ſui auctorem* agnoſcet *ſyncope*: nam incumbit *ſubitò* ac *confertim.*

Nec Continui ſolutio *Syncopes* cauſa erit.

Nam vulnus ſi *cordis* ſinus *penetrârit*, effluxu *ſanguinis* rapientur *homines.*

Sin vulnus *non penetrârit*, mox *ſeſe* junget *phlegmone*, dein *Syncope* accerſetur.

Qua-

Quare Syncope *ſymptoma* erit morbi *in malâ compoſitione*.

Nam à *cordis* dilatatione, vel ſtrictione, *penè* exſtinguantur *ſpiritus*.

Illa *penuria* ſpirituum *proxima cauſa* eſt Syncopes, *quæ eſt* ſymptoma.

Nam unius ſymptomatis *non poſſunt eſſe* cauſæ *proximæ* plures, ut anteà *diximus* ubi de *Dolore*.

Fit autem *Syncope*, ex dilatatione vel conſtrictione *ductuum* ac *meatuum* cordis.

Hi *morbi* ſunt ex *quibus* Syncope *naſcitur*.

Dilatatio ac conſtrictio *præter naturam* ductuum *cordis*, ex vitio *ſpirituum* ſunt. *Cauſa.*

Spiritus enim *vitales* vitium *agnoſcunt* in motu, *aut* quod illis *remiſceatur* quid *unde* fædantur.

Si *motu* delinquant, id erit vel ex causâ *interna* aut *externa*.

Interna, ut ex dolore.

Dolet enim vel pars *juncta* ferè cordi, ut *ſtomachus*:

Vel *remixta* aliqua pars *dolore* concutitur.

Si *vicina* cordi *dolore* langueat *pars*, ex conſtrictione *ſyncope* erit: ſi *remota*, ex *reſolutione*.

Externæ cauſæ ſunt *vigiliæ*; *gaudium* effuſum, quale *Diagoræ* evenit; & *triſtitia*.

Si *quid* evenerit *ſpiritibus* unde *fracti* fuerint, *illud* hærebit vel in *ſubſtantiâ* ſpirituum, vel erit ex eorum *quantitate*, vel *qualitate*.

Subſtantia eorum *vitium* habet ex *nimiâ craſſitie*, adeò ut *ſeſe expandêre* nequeant, *ſed* ſtipant *aditus* ac *exitus*, & unâ quaſi in ſede *ſeſe colligunt*: Vel *nimiâ tenuitate* & *raritate* præditi *omnia* circa *cor pandunt*. *Subſtantia,*

Quantitas moleſta eſt *ſpirituum* ex eorum *nimiâ* copiâ aut inopiâ: *Copia.*

Copioſi, ex ſanguinis *ſurgunt* copiâ.

Inopia illorum, eſt *ab exhauſto*, ut ex vigiliis, motibus *animi* & *corporis* validioribus quàm *naturæ* ratio exigit.

Qualitas prava ac veneno contaminata *interdum* jungitur *ſpiritibus*: & hinc *cordis vaſa* ſubſidunt. *Qualitas.*

Hæc contagio, vel *foris* infertur, aut *intus* gignitur.

Si *intus*, ſurgit vel *ex materiâ* in corpore exiſtente, vel *ex ſolidis* cordis *particulis*.

Si non tantùm *prava qualitas*, ſed *materia* illud vitium

 faciat,

faciat, *illa* erit vel *mole corporeâ* prædita, vel *tenuis* ac *vapida*.

Corporeo craſſamento illa prædita eſt, quæ in *peſtiferis febribus* cordis *ſuccos* fædâ pernicie *inquinat*; unde *ſpiritus* cordis *premuntur*.

Vapida illa materia prava *prodit* à toto corpore *aut* peculiari aliqua parte:

A toto, ut in *febribus* mali moris: *hoc eſt*, cùm putrida aura (non tamen *veneno* delibuta) in *putredinem* rapit *cordis* ſuccos:

A parte *interdum* ſurgit, ut *ventriculo, hepate, utero, liene*, & à *pede*.

Quod ſi à *ſolidâ* cordis *parte* ortum traxerit, *id fiet*, quòd *in eo* ſit conceptum vel *eryſipelas*, vel *inflammatio*.

Inter cauſas *externas* eſt aër *peſtilentibus* miaſmatis *inquinatus*: & cibi *venenati*, ut fungi *quidam* & animalium ac plantarum *toxica*.

In hoc *ſymptomate* ſummus eſt *à priſtinâ naturâ* abitus: quòd princeps pars *morbo* fatigetur. *acutiſſimum* vitium, & *mali* moris.

Signa. SIGNA: ipſum *ſymptoma* ſeſe aperit. *motus* magis *frangitur* quàm *ſenſus* internus; *obmuteſcunt*, color *pallet*, ſudor frigidus *erumpit* in fronte: *nam* reſoluta *vi retentrice*, alimentalis *dimanat* humiditas: *frigidus* ſudor, quia *per cutem* perrumpit *frigidam*, totumque corpus *friget*.

Ab *apoplexiâ* differt, nam *ibi* non ita fractus *extabuit* pulſus; *nec* tam fædus pallor *faciem* occupat.

Notæ differentiarum. Ut *tam calamitoſum* malum *averti* poſſit, *notis quibuſdam* internoſci *ejus varietas* debet, ut *aptè* cuique cauſæ *remedium* jungi poſſit.

Quare cùm ita proſtratus *æger* jacet, *accuratè* perpendemus, *num* ex ſpirituum *motu* id evenerit, *vel an* quid *aliud* acceſſerit.

Motus ſpirituum *hoc malum* accerſit, cùm vi doloris aut *agitatione* animi vel corporis in *peripheriam* ſeſe raptim *trajiciunt*;

Aut cùm *ſubito motu* ad cor *viam affectant*. æſtantes, & clinici *referent* unde natum *hoc principium* fuerit.

Sin ſpiritibus *quid præter naturâ* evenerit in *conſiſtentiâ*,

Ut ſi *craſſiores* fuerint, ab *exeunte mutato* id intelligemus: *tunc enim* ſanguis *craſſior* erit, & *frigus* partes ſolidas *opprimet*:

Quòd

Quòd ſi *tenuior* ſanguis fuerit, *argumento erit* ex ſpirituum *tenuitate* ſyncopen *ortam fuiſſe :*

Idem affirmabimus ſi *æſtu* flagrârint *partes ſolidæ.*

Copiæ *ubertate* ſi ſpiritus *labaſcant*, ſanguinis *abundantia* indicio erit : *nam* ejus acciſa *copia*, ſpirituum *inopiam* arguit.

Si verò *qualitas* aliqua ab *internâ causâ* profecta *ſpiritus* contaminat, *eam* dimanare ex *materiâ* ſucculentâ, *peſtilens febris* quæ jam *ægrum* implicat, *indicabit :*

At vapidâ à *materiâ* id eſſe, *præſentia* quidem *febris pravæ* notabit, *quæ tamen* peſtilentem illam fæditatem *non redolet.*

Quòd ſi *hæc perverſa qualitas* ex aliquâ peculiari parte *inſpiretur* ſpiritibus, *id inde* animadvertemus, *quòd diu* illa pars *negotium* ægro *fecit :* ut uterus, ab *oppreſſis menſibus.*

At cùm *pernicioſa hæc qualitas* à ſolidâ *cordis* ſubſtantiâ *ſpiritibus* infertur, tunc vel *phlegmone* aut *eryſipelas* cordis *ſolidam molem* premit : *ſeſe* hæc *ultrò* proferent :

Nam *febris grandior* premet, & *cardralgia* fatigabit *moribundum ægrum*, elucebuntque *funeſtiſſima illa ſigna*, quæ jamjam *mortem* imminere *denotant.*

Deprehenſis *itaque* cauſis, *indicationes curativæ* ponendæ ſunt, *idque* primò, à *morbi naturâ :* *Indicationes curativæ.*

Sed cùm *anguſtia illa* viarum ac meatuum cordis *momentanea ſit*, potiùs *à cauſa* (ſcilicet *ſpiritibus*) illas *venabimur.*

Cùm itaque *ſpiritus* motu violento *abripiuntur* à vi doloris, *orietur* indicatio *ſopiendi* dolorem :

Sin à *nimiâ* animi aut corporis *agitatione* vehementer *moveantur* ſpiritus : *proferetur* indicatio *compeſcendi* ejus motus.

Si verò à ſpirituum *ſubſtantiâ craſſa* malum *enatum fuerit*, erit *attenuanda :*

Si *tenuior ſubſtantia* ſpirituum fuerit, ut *craſſamentum* ducat ſtudebimus.

Quantitas ſpirituum ſi *crimen* habet, ad *juſtam* revocetur *copiam.*

Qualitas ſi noxam *impreſſerit* ſpiritibus, *ea*, moderatione *temperabitur :* & ſi ea *elui nequit*, evacuabitur.

Pars ſi vitium fecit, *orietur* indicatio *revellendi.*

Cordis à ſolidâ ſi fuerit *ſubſtantiâ*, *evacuandi* neceſſitas *aderit.*

Cauſa externa ſui correctionem *poſtulat*.

Prognoſis. His indicationibus *primùm* ad aptè *curandum* poſitis, *cautè* deinde explorandum, *num illæ* curando *abſolvi poſſint*: fruſtrà *alioqui* eſt omnis medela.

Quare ſi ex *dolore acerbiſſimo* ut iliaco, *ſyncope* incutiatur, *lethalis* plerumque eſt.

Ab *animi motu*, hominibus robuſtis *non ita calamitoſa* evenit.

Syncope à materiâ peſtiferâ, & ex inflammatione, aut eryſipelate cordis *funeſta*.

Phlebotomia. Sin *curari poſſe* videatur, *primùm* indagabimus num *phlebotomia* opus ſit.

Si fuerit *ſyncope* à copiâ ſpirituum, & à compreſſione, *vena* brachii *interna* aperienda erit: & *id agendum* actu etiam *exiſtente* ſyncope, ex *Galeni* ſententiâ.

4. acut. *Hinc* veniendum *ad Pharmaca* lenientia, præparantia, purgantia, & roborantia.

Lenientia. Inter *lenientia* ſunt & vomitum provocantia, *clyſmata*, & *glandes*. Quibus *variè* utimur, ut *natura* & *humor* ad diverſa *inclinant*.

Vomitoria. Cùm *ſuccus* in ventriculo *natat*, etiam *jam premente* ſyncope, *vomitoriis* excludendus erit.

Galen. 12. Methodi. Cautio tamen ſit *ab oleo*, nam *ſtomachi* vim *laxat*: ſed *juri pulli* incoquatur *raphanus* aut *cortex medius* juglandis, ac *pro vomitorio* illud ſit.

Lenientibus autem medicaminibus *aliis* non utemur cùm *homo* proſtratus *à ſyncope* jacet; *nam* ſtomachus *gravius onus* conciperet:

Sed jam expedito *à ſyncope* homini *præbebimus* mannam, vel ſyrupum roſatum ſolutivum, *ubi* bilis *laceſſit*, ex decocto *acetoſæ*: nam *roſa* ventriculo *robur* adfert:

Quòd ſi viſcida recrementa *vim hanc* intulerint, *dabimus* mel roſatum ſolutivum, *aut* mel mercurialatum.

Præparantia nullum locum habent *dum premit* ſyncope, *ſed* præſervationis *causâ* exhibentur.

Evacuantia remedia, *morbificam materiam* exhauriunt *lotii* promotione, *ſudorum* evocatione, ac *alvi* dejectione.

Vrinalia remedia. Cor *cùm languet* ex ſuccis aquoſis, *urinalia remedia* mirum in modum *extrudent* malum: *ſi verò* ex melancholicis ſuccis *prematur* cor, *ab uſu* diureticorum *arcendi* ægri.

Mictoria ſunt duplicia, *quædam* calida & ſicca, *hæc propriè* uretica *dicta* ſunt; *alia præterea* uretica ſunt, quæ *lepto-*

leptomeriâ prædita fuerunt *ſine calore*, qualia ſunt *ſemina* meſonum & peponum: *hæc* tutò *exhibentur* cùm *caloris* fervor *æſtuat*.

Quæ *per alvum* evacuant, hîc *utiliter* præſcribuntur: *nam* humores noxios, *qui* ſpiritus *contaminant*, è corpore *abſtergent*: obſunt *tamen*, quòd *unà* copiosè *ſpiritus* abripiant. *quare* ſint moderata.

Accedit & *illud*, quòd *pharmaca* venenoſam vim *gerant*, quâ id, quòd *nobis* inimicum eſt, *prolectant*, quòd cum illis *familiaritas* his interceſſit; *propterea* & naturæ noſtræ *ſunt inimica*.

Hinc eſt quòd *cardiaca remedia* miſcenda ſunt, *eâ lege*, ut octavam partem, *vi*, vel *mole*, remedii *occupent*: attamen *theriaca* purgantibus *nunquam* remiſceri debet. *Cardiaca miſcenda.*

Bilis, *vi rhabarbari* abducitur: *agarico* cedit pituita: *epithymo*, atra bilis.

Abincenna autem quamvis *ſcammonio* utatur, id *pro ſtimulo* tantùm habet, ne *phlegmagogum* (cui *illud* adjicit) moram *in corpore* trahat.

Quare *infra* grana quatuor *illud* erit adjiciendum: *non tamen* ſyncope *premente*, ſed ad *præcautionem*.

A *dilatatione* ſi oborta *ſyncope* fuerit, *remediis* ad centrum *revocandi erunt* ſpiritus. *1. ad Glanc.*

Propterea *caput* & *frontem* frigidâ *aſpergimus*, remixto aceto & aquâ roſatâ: *quod* magna intercedat ſocietas *capiti* cum *corde*.

Os *recludendum* ægri, ac rhodoſtagmate *madefaciendum*, *miſcendum* corallium & ſantala, ac reliqua frigida *adſtringentia* erunt *in ſubſidium* adferenda.

Nimia verò *meatuum* cordis *coarctatio* ſi intulerit *ſyncopen*, frictionibus ac vinculis *foras* trahantur *ſpiritus*, ac voce magnâ *inclamandus* æger, *barba* & *pili* vellicandi, *os* aperiendum, ac *theriaca* aut *mithridatium* palato affricandum, vel *nobili vino* illinendum, *ſi nil* ejus uſum *prohibuerit*. *Cùm à coarctatione, Remedia.*

His nihil opis *adferentibus*, enemata, glandes, ſternutatoria *commodè* in uſum *accerſentur*: quòd ſi nec *validâ* ſternutatorii *vi* concitetur *æger*, de vita ejus *conclamatum erit*.

Ab uſu purgantium *tandem* veniemus ad cor *roborantia*, quæ vel *manifeſtâ* poteſtate, vel *latente* vi cor ſtabiliunt. *Roborantia.*

Occulta facultate *id agunt* margaritæ, ſericum, aurum & hyacinthus;

Apertâ agendi ratione *id efficiunt* quæ *temperatâ qualitate* cætera *præcellunt*, ut bugloſſum, borago, tormentilla:

Validiore *qualitatum* flammâ *hoc præſtat* dictamnum, angelica, carduus benedictus, crocum.

Cùm *calentiora* hæc exigit *uſus*, aquæ vitæ *injicientur*, quæ exſuget *ilico* horum *vividam vim*: & cum *paucâ aquâ* cardui benedicti *exhibeatur*.

Frigida. Et *frigida quædam* cordi *ſtudent*, ut roſæ, nymphæa, viola, ribes, caphura, acetum. *Hæc* primæ qualitatis *beneficio* cordi *ſuam operam* dicârunt.

Sed & ſecundarum qualitatum ratione *quædam* cor *recreant*, ut quæ *ſapore* aut *odore grato* ſeſe *naturæ* commendant, *vinum ſuave*, *mel* & *ſaccharum*:

Odoris autem ſuavitate, ut *aromata* cuncta:

Subſtantiæ modo tenuioris *quædam* cordi *conferunt*, ut ſuccus citriorum, & radices quinquefolii: *craſſiora*, ut roſæ, ſantala, corallum, myrtilli, beſaar.

Compoſita. Uſus *compoſita quædam* medicamina *notavit*, quæ *abditâ præcellentiâ* cordis vim *erigunt*, ut theriaca & mithridatium: *nam* conſerva boraginis, bugloſſi, & citriorum, *id* moderatâ temperie *potiùs* perficere *videntur*.

Citrium malum *recens* ex aquâ roſatâ *coquitur*, dum in *ſuccoſum craſſamentum* eliqueſcat; *in fine*, ſaccharo perlato *aſpergitur*: hoc *mirâ nobilique* poteſtate *cordis* œconomiam *reficit*.

Calida commixta *remedia*, nt diamoſcum, diambra, aromaticum roſatum.

Frigida, ut conſerva roſata, & violata: ſyrupus de acredine citriorum, diarrhodon abbatis, electarium de gemmis.

A febre peſtiferâ. Quòd ſi *peſtifera febris* vim intulerit, *accipiemus* ſuccorum condenſatorum acetoſæ, endiviæ, radicum quinquefolii *cujusque unciam*, limaturæ auri *ſcriptulos duos*, caphuræ *ſemidrachmam*, ſerici crudi *drachmas duas*, ſeminum citriorum *ſemunciam*, conſervæ ex foliis endiviæ, & acetoſæ *cujusque unciam*: cum ſyrupo de acredine citriorum *fiat electarium*. Utilis *ejus uſus* à ſemidrachmâ ad ſemunciam.

Victus. In *victus* ratione *aëri* prima cura *debetur*, ob ſpiritus, *qui langueſcunt* in hoc affectu.

Cùm ex *fuſis ſpiritibus*, nimiâ ex *meatuum cordis* dilatatione, *hujus mali* periculum imminet, *aër* rebus frigidis & adſtringentibus *perfundatur*.

Si à

Si à *collectione ſpirituum* ne oboriatur *ſyncope* periculum ſit, *moderatus aër* conferet: *nam* cùm *jam præſens* ſyncope *moleſta eſt*, frigidorum *uſus* convenit.

Quod ſi *ſyncopes* metus adſit à *meatuum* combinatione, *quæ orta fuit* à pleniore ſanguine, *inediæ* indulgendum erit, dum *ſanguis* eductus fuerit.

Succus *craſſior* cùm periculum hoc *jamjam* creaturus eſt, *diæta* tenuis & tenuans *utilis erit*: melicratum *cum* hyſſopo *hoc eventu* commendatur à *Galeno*. 11. *Method.*

Cùm *à dilatatione* à ſyncope *diſcrimen* imminet, *adſtringentibus* fructibus *indulgebimus*, ut malis cydoniis, pyris, granatis, ovis, & carnis *ſuccoſo alimento*.

Quod ſi non tantùm *imminentis* ſyncopes metus adſit, ſed ſi jam *præſens* illa bellum inferat, cùm à *plethora* eſt, à cibis *temperandum*:

Si ex *ſuccis craſſis*, panem *vino* madentem *illi* offeremus: ne *vini vi* fundant ſeſe *humores*: nam *virium* languor *vinum* poſtulat.

Sin ab *expanſione* ac animâ *dilatatione* ſyncope *incuſſa* fuerit, *vinum* potandum erit:

Nam *facilius eſt* refici *potu* quàm *cibo*.

Sit *vinum* leptomeriâ *præditum* ac *calidum*: ut *citò* recreet.

Si quis non ſtudioſè *Galeni* ſententiam perpenderit de *vini* exhibitione in *ſyncope*, omnino *variis ſententiis* fluctuare *videbitur*: nam *modò* omnibus ſyncopticis *vinum* præſcribit, *modò* omnem *ejus* uſum *bis* negat. *De vino.*

Quare *notandum erit* in lectione *Galeni*, num agat de *præſente*, vel *imminente* ſyncope: 1. *ad Glauc.* 14.

Nam cùm ex *conniventibus meatibus* à plenitudine *ejus acceſſionem* veremur, *ab uſu* vini *arcendus erit* æger.

Verùm ſi à *craſſis ſucci*s ne laceſſat *periculum fuerit*, viribus ſic ſatis firmis, *præſtat* melicrato *indulgere*; maximè in *febris* vacuitate.

At viribus à *craſſis humoribus* languentibus, *vinum* ex pane *offerendum*, ne ſucci *fundantur* crudi.

Quod ſi ab *apertione* ac nimiâ *dilatatione* de paroxyſmo *ſyncopes* periculum fuerit, ac junxerit ſe *febris*, verumtamen ſi *illa ſyncope* non validè *preſſerit*, à vino *temperandum erit*; ſed fructus *ſtringentes* commodè *offerentur*, ut ſuccus malorum punicorum, *cum rebus* quæ non facilè *diſſipari* poterunt.

Si verò *immanis* quædam ſyncope *imminet*, nec longè abſit *febrilis paroxyſmus*, vinum *dandum erit* aquoſum: *nam id* febrem *minùs* irritabit.

Quòd ſi *longiùs* cunctetur *febrilis fatigatio*, vinum *cum cibo* erit offerendum, ut *æger* perdurare poſſit.

Vinorum magna eſt *varietas*: ea ut *hocinuſu* rectè *accommodari* poſſit, *cauſis* ſyncopes *opportunè* jungi debet.

Propterea cùm *ad ſtomachum* impetu quodam *feruntur* ſpiritus, *tenui* vino ac *calido* utemur.

Ex *hæmorrhagiâ* ſi metus adſit ſyncopes, *adſtringens* vinum *utiliter* præſcribetur:

At ſi *ſudore nimio* manante, *ab exhauſto* ſyncope *jamjam* adfutura eſt, *frigido vino* indulgendum erit:

Squalidus *corporis* ardor ſi *intentet* hoc periculum, *vinum* cum alicâ oblatum *vires* firmabit.

Sin jam *premat* ſyncope *ab exhauſto*, vino *tenui* recreandus erit *æger*.

Hoc modo *ſymptomati* in actione læſâ *ſuccurrimus*.

Hactenus itaque *de animi deliquiis*: in quibus cùm *duo* ſint maxima *capita* cauſarum: ſcilicet, *reſolutio* & *ſuffocatio*, in ſymptomatis *ablatione* maximè *ad has* collimare debemus.

Symptoma in exeunte mutato.

Excrementum ſi *non ex naturæ lege*, ſed *ſymptomaticôs* ejiciatur, & ſi *Expulſio* in vitio fuerit, *examinandum erit*, quibus rationibus *quid* efferatur.

Cùm itaque *Expulſio* ſit quædam *idea* motus: & motus *tribus* tantùm perficiatur, *motore*, *mobili*, & *ſpacio per quod* fit motus.

Igitur expulſioni *tria* erùnt *neceſſaria*, vis *expellens*, materia *quæ pellitur*, & viæ per quas *expelletur*.

Vis *expellens* ita firma eſſe debet, ut *illi cedat* id quod *pelli debet*: & ut *ſpacio*, per quod trajicere aliquid debet, *par ſit*.

Expellens potentia, *maximè* excitatur *ab acrimoniâ* materiæ ſtimulantis:

Aut quod *corpus* exactè ſentiat:

Vel quòd *vis retentrix* langueat.

Materia pellenda *facilè* extruditur quæ *lubrica* eſt: vel ſi *copioſa* fuerit, ab ingenti *ciborum* ubertate, aut *aliunde* refuſa.

Spacium, per quod effluit materia, *aptum* ad excretionem erit, ſi *pateat*:

Vel ſi *declivis via* elapſus fuerit:

Aut

Aut ſi *in imbecillem partem* excutiatur.

Ex his *conſociatis*, fluxio *excrementorum* validior *inſurget*, copioſior, ac crebrior.

Quare, ex *oppoſitis cauſis*, cùm naturæ lineam *ſuperant*, fiet *ſuppreſſio* ſymptomatica.

Propterea ut *miteſcant* talia ſymptomata, *materiæ* acrimonia *erit obtundenda*, ac craſſitie *illinenda:*

Partium *expellentium* ſenſus exactior *ſopiendus*.

Expellentem vim domabimus, ac infirmiorem reddemus: & *retentricem potentiam* firmabimus:

Viarum ductus obſtipabimus, ne *aliunde* refuſa *excrementa* admittant.

Excipiens pars erit ſtabilienda: *præceps pars* attollenda. Exercitatio quædam.

IN *omni itaque morbo qui* materiæ *jungitur*, explorabimus:

Num ea ſit fluxa, *an* fluxura.

An partim *fluens*, partim *fluxura*:

Et utrum hæc materia *omnino ſit* mala, *vel omnino* benigna:

Aut partim *prava*, *&* partim *naturæ conſentanea*.

Ut in inflammatione, *primò* indagabimus, *num* illa enata ſit ratione *fluxionis*, aut *congeſtionis*, cùm ſcilicet *ſanguis* ſenſim *nutricatus vice* allabitur.

Si *ex fluxu* oborta fuerit *inflammatio*, perpendemus *utrùm* hic fluxus proficiſcatur à cauſis *evidentibus*, vel *internis*.

Si ab *internis*, num ex fluxuri ſanguinis *copiâ*, an ejus *acrimoniâ*, vel *tenuitate:*

An propellentis partis *robore:*

Vel viarum *laxitate:*

Vel excipientis partis *imbecillitate:*

Situve declivi in fluxum *materia*, abrepta fuerit.

Evidenti ex cauſâ *ſi evenerit* fluxus, *num* à contuſione, ictu vel lapſu, dolente parte vel calente, *accerſitus* ſanguini *impetus* fuerit.

Sin à *congeſtione* enata *inflammatio* fuerit, notandum erit.

Num à fracto *partis* vigore *collecta materia* accreverit, *cùm* mitigari *hæc materia* ab eâ *nequit:*

Aut num *vitiata pars* materiam hanc *fœdet*; vel *abigere* congeſta excrementa *nequeat*.

Unde *interdum* vitia quædam *ſuccedunt* inflammationi, vel ratione *materiæ* vel *loci*.

Materiæ extra venas *poſitæ* ratione *pus* fit, *cùm* mitigari *naturæ vi* poteſt *id quod putreſcit*:

Sin *caloris flos* elangueſcat, ac *maligna* fædata *putredine* ſi materia ſordeſcat, *gangrænam* inurit *parti*, dum *ferocire* incipit.

Quòd ſi *cadaveroſa pars* liveſcat *ſine dolore* ac arteriarum pulſu, ſphacelus vel ſideratio *dicitur*, dum *carnem* occupat: & *os* invadens, *caries* vocatur.

CAPUT XIV.

DE SECUNDA INDICATIONE, *à Temperie totius* CORPORIS.

Galenus Methodi 3. & 9. & 9. Methodi 13. à temperie corporis ſumit indicationem.

A PRIMA indicatione decernitur *remedium*, ejuſque *copia*: ſed *num* admitti debeat, *eâ vi*, ſuum judicium interponit *altera* hæc indicatio:

Quæ tanquam quidam Limentinus *accîdit* interdum aliquid, ac quantitatem *limitat*.

Hæc autem *ſecunda indicatio* ſumitur à *Temperie totius* corporis.

Dictat autem *hæc indicatio* ſui conſervationem; quemadmodum *prima*, ſui ablationem ſuadebat.

Etenim *hæc ſecunda* indicatio *ab ipsâ naturâ* ducitur; *quemadmodum* prima, *à rebus præter naturam*. propterea *ſimilibus* ſervari debet.

Etenim omne quod ſervatur, *ſimilibus* ſervatur:

Nam quæ *ſimilia* ſunt, *non alterant* ſe mutuò:

At corruptio *ſine alteratione* evenire nequit:

Igitur à *ſimilibus* cuncta ſervantur:

Et *propterea* cuncta quæ *ex lege naturæ* ſe habent, *ſimilia* poſcunt.

Inde fit ut *humidis* corporibus, magis *humida* admovenda ſint remedia. & *quamvis* aliquo modo *in vitio* foret, *illud* non ſtudendum ut *per morbos* eluatur.

Gal. 3. 9. & 11. Methodi. Quantitatem remedii definit.

Præſcribit autem nobis *remedii* copiam *in morbis*.

Cùm enim *æſtu præter naturam* flagrat *corpus*, augurari *non poſſumus* ad quem *frigoris* numerum *revocandum* ſit, ni compertum *primùm* fuerit, quænam *ex lege naturæ* corpori *debeatur* temperies.

Quod ſi *hæc* nos fugiant,

Vel extra *lineam refrigerabimus*, & ad contrariam intemperiem & morbum *corpus abducemus*;

Vel

Vel infra morbum *refrigerantes* aliquid *mali reſtibilis* relinquemus.

Ex malè notatâ *corporis* temperie *maxima* olim *calamitas* medendi *enata fuit*, dum *Aſclepiades* Pruſienſis, *Themiſon* Laodicæus Syrus, *Soranus* Epheſius (*cujus* ſcripta *Cælius Aurelianus* Latina fecit) & *Theſſalus* diatriton in *omni temperie* ac *habitu* corporis *præſcribebant*. *Vtilitas.*

Quàm enim ſiniſtrè *inedia* vel bidui *indicatur* hominibus *calidis* & *ſiccis*, admonuit Hippoc. lib. 2. Acutorum;

Si, inquit, *vel* prandio *fraudentur*, ægrè *id ferunt*: imbecilles *namque redduntur ac fatiſcunt*, ſtomachique anxietates *incurrunt*, viſceraque ſuſpenſa *ſentiunt*, urinam *profundunt calidam*, dejectioque *his uritur*, oculi *cavantur*, tempora *palpitant*, & extremæ partes *frigent*. *Gal. 8. Methodi 2. & 10. Meth. 5. & 3.*

Frigidi *tamen* & humidi *homines* talem inediam *impunè* ferrent.

Quare, *quantum fieri poſſit* aſſequi ſtudebimus *ægri* naturam *communem*, & *peculiarem*; quò *ad genuinam temperiem* fracta *corporis* œconomia revehi *poſſit*:

Hoc enim *fieri nequit*, ni priùs *exploratum* nobis fuerit, *quantùm* abierit à *priſtino ſtatu*.

Quod enim corpus *prolixè* à ſuâ moderatione *abiit*, majoribus *præſidiis* contrariis *eſt revocandū* ad ſuam temperiem.

Igitur *fervidus morbus* in corpore algido, & *frigidus morbus* in corpore calido, *egent* majori *remediorum contrariorum* incurſu: *Vſus.*

Humidus morbus naturam ſiccam involvens, *ſiccioribus medicaminibus* debellandus:

Siccus, temperiem humidam *horrido ſqualore* fœdans, *præcellenti quadam vi* molliri debebit.

Quod *non longè* degeneravit *corpus* à ſuâ naturâ, lenibus remediis *opus habet*: nam *æſtu* flagrans *intemperies* in corpore fervido, *leniter blandeque* refrigeranda:

Ita *frigidus morbus*, in naturâ frigidâ, *minùs* fervore *incandeſcentibus* medicamentis *tentandus*:

Humidus in naturâ humidâ, *minùs* ſiccandus:

Siccus in temperie ſiccâ, *minus* madoris *deſiderat*.

Hæc tradidit *Hippocrates* ſecundo Aphoriſmorum lib. Aphoriſmo 34. quem *brevi paraphraſi* ita interpretamur: *Ex auctoritate Hippocratis*

Minus periculosè ægrotant (periculosè enim *ægrotamus* magnitudine *cauſæ*, *ſymptomatum* vehementiâ, & difficultate *curandi*, ut in lithiaſi; quæ *hîc* abſunt;

Nec

Nec mortis *cauſa triplex* ex his *ſurgere poteſt*; ſcilicet *inflammatio* inducens maraſmum, *venenata* qualitas, & translatio *ſymptomatica.) quorum, vel* ætati *vel* habitui *congener fuerit morbus*: nam adfert *levem mutationem* temperamenti & habitus: ut *cauſi* in juvenibus.

Vel *tempori* congener, ut *tertianæ* æſtate, autumno *quartanæ*: item, qui *cælo* & *ſolo* vernaculi *ſunt*.

1. *Aph.* 16. Hinc etiam *Hippocrates* dicebat, *pueris diætam humidam convenire*, ut natura, *ſimilitudine* ſubſtantiæ, *ſuo ſtatu* conſervetur.

Igitur *ſecunda indicatio* indicat, *non* majus *nec* minus *remedium* præſcribendum eſſe, *quàm* cujus præſidio *natura* ad propriam temperiem, *unde* diſceſſerat, *redire* poſſit.

Quare *prima* quidem *indicatio*, ex affectus præter naturam *quantitate*, remedii contrarii *copiam* ponit.

Attamen in omnibus morbis, *priuſquam* hujus uſum *admittamus*, explorandum erit, *num* hæc *ſecunda Indicatio*, ſcilicet *Temperies* ægri, *admittere* bonis ægri rebus *præſcriptam hanc copiam* poſſit; & *num* potiùs *atterat* aliquid ex *remedii* vi. Hoc innuit *Galenus* ſexti Methodi, tertio; *Si*, inquit, *robuſtus fuerit cui* vulnus *inflictum fuit, fas erit* validioribus *in hoc* remediis *uti*: *quemadmodum ego* inveni cuidam *ſucci pleno*, qui vulnus *in carpo* accepit, ex paſtillis *polyidæ ſapâ* ſolutis, *linimenta* tincta *impoſui*.

Galen. 9. *Meth.* 15. *in fine & initio ſequentis.*

Studium *itaque* illud adſit, quò *temperies* corporis *optimè* innoteſcat ex *rebus naturalibus*, & *non naturalibus*: ut ſciamus *qua jam temperie* corpus *præditum ſit*.

Obſervandum.

Etenim medicamenta *vim ſuam* retinent, amittunt, vel immutant, pro *variâ ratione* naturarum *quibus* exhibentur.

Hoc animadvertimus ex *Hippocrate*, libro tertio De morbis acutis, *ubi* demonſtrat *melicratum* aliis eſſe *mictorium*, aliis *diaphoreticum*, aliis *alvum dejicere*.

CAPUT XV.

DE TERTIA INDICATIONE, à PARTE AFFECTA.

QUOD remedium ab *affectu morbifico* & *temperie corporis* commendatum fuit, *id ipſum* incudi reddit *pars* quæ *ex morbo* laborat: *quô* ex hoc collimitio, *certa* tandem *copia* medicaminis *aucupari* poſſit.

Et-

Etenim *ægra pars*, dictatum ab *affectu* & *temperie* remedium *interdum* admittit, *interdum* verò ejus vires *validè* attenuat.

Obſervandum.

Hæc *tertia indicatio* initur à *loco malè affecto*.

Ex *partis* enim quæ *in querelâ* eſt conditione, *utendi* via, *remedii* conſiſtentia *ejuſque* quantitas *eſt perveſtiganda*.

Locus *qui affligitur*, diſcernitur *in partem* morbificis cauſis *oppreſſam* & in *ductus* ac *vias* quæ feruntur in *partem ægrotantem*.

Galen. 7. Meth. ultimo.

Loco ægro varia *debentur* remedia, *ex ejus figurâ temperie, uſu, ſenſu, ſitu & connexione.*

In parte quæ notanda.

FIGURA: nam vel pars *cavitatem* gerit, vel *plana* eſt intus, foris, *intus & foris*, nec intus nec foris: *ſinuoſa* vel *arcta*.

Figura.

Hinc *polydædalæ* inſtrumentorum ac medicaminum *facies natæ fuere*: ut otenchytæ, balani, errhina, peſſi.

Hinc hepar *latiora epiplaſmata* flagitat *quàm* ren; *attamen minora* quàm *quæ* ventriculo *aſſcribuntur*.

Hac lege, *ſinuoſis* liquida ac meabilia *infunduntur*, quo vis *remedii* parietes cunctos *ſinuoſos* tangat ac pervadat.

Secundò, in parte *genuinâ notari debet* TEMPERIES: cuilibet enim *parti* contigit ſua *idioſyncraſia*;

Temperies.

Propterea & *talia remedia* remiſcemus, quæ *peculiari quadam vi* parti ægrotanti *amica* & *familiaria* ſunt; *quò* unà *vis* aliorum medicaminum *illi* importetur.

Cùm *itaque* fracta fuerit *membri calidi moderatio* ab incurſu *caloris*, exili remedio *placari* poterit:

Sin vi *frigoris* expugnata *ejus indoles* fuerit, *uberius* ac *diutiùs* calidorum *potentiâ* placanda erit.

Idem de *cæteris intemperiebus* dictum puta.

Ubi enim *non longè* extra *ſuæ temperiei* lineam *quid abiit*, expeditus eſt illi *ad temperiem* reditus:

Galen. 5. Meth. in fine.

Propterea *duris* partibus, *dura* præſidia *adferuntur*;

Ut ſi pulmo & renes *eidem* morbo & *æquè validò* impliciti fuerint, *quamvis* efflagitent *auxilia contraria*, ejuſdem efficaciæ & copiæ, *attamen* pars ægra *loquitur*, rarioribus pulmonibus *molliora*, duris renibus *validiora* afferenda eſſe.

1. Obſervatio.

Obſervandum, quòd *ubi* pars *corporis* malè affecta, *temperie* madidâ ac calidâ *dotata eſt* (metu *putredinis*) aridiora medicamina *utilia* ac *neceſſaria* erunt.

Humidæ & calidæ partes.

5. Meth. 10. in fine.

Ita in *palati* ulcere *aquâ forti* feliciter utimur. Ita

olim

olim *Andromachus* & *Crito* aphthis *maligni* æruginem, alumen ſciſſile, & arſenicum *intulere*.

Eadem hæc lex *locum* ſortitur in *fœdis contumacibuſque ulceribus* ſedis, pudendorum, uteri & veſicæ.

II. *Secundò* notandum *quo modo* temperies *partis* & morbus *affecta ſint* erga totum corpus.

Galen. 3. Meth. 3. & 7. Nam cùm *pars ægra* eandem *nacta fuit* temperiem *cum toto*, in morbo *contrariæ temperiei*, efficacius auxilium *flagitabit*; ut ſi ulcus (morbus *naturâ* humidus) partem *ſiccitate* inſignem *ſqualido in corpore* occupaverit: *validiùs* erit ſiccandum, *quam ſi* corpus partemque *madore* fluctuantem *invaſiſſet*.

Refert *hiſtorias* quorundam ægrorum *Galenus* libri tertii Methodi, ſexto, & ſeptimo.

UBI *verò pars & corpus diverſi ſunt temperamenti*, perluſtrandum erit *quantùm* ab eucraſiâ *receſſerint*.

III. Galen. 3. Meth. 9. Nam *quantò* laborantis *natura* juſto *madidior* eſt, *tantò* ſi *pars ægra* juſtò *aridior* fuerit, nec incrementum aut decrementum *vis pharmaci* ſumet: ſed ejuſmodi ſit, quale, ſi morbus in membro *moderatione nativâ præclarâ* prædito *hæreret*, admoveremus.

Sin *ſqualidior* juſto pars *tantò* eſt, *quantò* totius moderatio eſt *madidior*; eo filo *accreſcere* remedii *ſiccitas* debet, quo *partis temperies* ſuperat *temperamentum totius*.

Ut cùm *ternis ordinibus* eucrato *ſiccior* fuerit locus, malè *ab ulcere* affectus, at *temperamentum* corporis *ægri* ſi fuerit *numeris duobus* madidius *eucrato*, conſentaneum eſt, hanc *ulcere* obſeſſam *particulam*; aridius *uno ordine* poſtulaturam *auxilium*, quàm *quæ pars* temperie *inſignis eſt* deſideraſſet.

IV. 9. Meth. 3. *Bonâ ac temperie moderatiſſimâ* prædita *conſtitutio*, validos perfert *remediorum* incurſus.

Vitioſa *temperies*, quæ tamen *nativa* eſt, *ſimilibus* gaudet, dum *his* fovetur: *ſed facilè* ad conſimilem intemperiem *abripitur*; tunc moderato *rerum contrariarum* uſu *oblectatur*, quæ blandè ac ſenſim *in genuinam temperiem* revocant.

Quibus autem ſymbolis *notari* cujuſque partis *temperies* poſſit, docent *medici*, ubi de *ſignis temperierum* ſcribunt.

Sed *methodus medendi* omnia quæ *docentur* & *diſcuntur*, in ægrorum *uſum* evocare docet.

Nativa partium *temperies* ſervatur *ſimilibus*; ita ſicciora *ſiccis* recreamus.

Sunt *ſiccæ*, quæ *nervo* & *oſſe* abundant:

Humidæ, quæ *carne* & *adipe*:

Calidæ, quæ *ſanguine*.

Ita ſexto methodi utitur *Galenus* ſicciſſimis *medelis*, ad aures *purulentas*: ad *penem* verò & *teſtes*, humidioribus.

Non ſolùm in parte affectâ *conſideratur* figura & temperies, *ſed etiam ejus* Usus & *virtus*.

Quare ex *uſu* partis, *varia* partibus debentur *remedia*. Uſus partis.

Partes quarum *officium* latè ſeſe *per corpus* fundit, quarumque *officio* vita carere nequit, *quòd* earum munus *commune* ſit toti corpori, *blando* naturæque *conſentaneo* remedio firmari debent: ne, *reſolutis* fibris ac robore, *intereant*. Roborantia.

Hoc evenit *Theageni Cynico* philoſopho apud *Galenum*, qui, ab *Attalo Sorani* diſcipulo *ſiniſtrè* curatus (quòd *inflammato* hepati *roborantia* adhibere nollet) *interiit*. 13. Method. 14.

Præterea ubi *pars princeps* in vitio eſt, *quæ* uſum *vitæ* neceſſarium habet, *eam* non confertim & vehementer *vacuabimus*, ne *officii* immemor reddatur; *quamvis alioqui* ex eâdem *morbidi affectus* magnitudine *laborârit*, quâ *pars privata*. Vacuatio.

Hæc dico ex ſententiâ *Galeni*, ſeptimo Methodi, decimotertio, ubi ſcripſit, *nec hepate* laborante, *nec corde arterioſoque genere & venoſo*, validè evacuandum eſſe, *ſed ſi larynx*, *fauces*, *pulmones laborârint*, tantum *vacuandum* quantum *poſtulat* morbus.

Ita *cordi* ſemper adferenda illa *remedia* quæ blando ac ſuavi *frigore* tincta ſunt: *maximè* ſi per *idiopathiam* affligatur, ut in *febre hecticâ*. Frigida.

Nec ea quæ *frigore horrent*, aut quæ *validè aſtringunt* pectori toti *imponenda ſunt*.

Frigida enim, ſcribit *Hippocrates* quinto Aphoriſmorum vigeſimoquarto, ut *nix* aut *glacies*, in quibus *frigoris ſumma* ſunt omnia, & *pectori bellum indixêre*; ſanguinis & ſpiritus *vias* intercipiendo, *ipſiuſque thoracis* naturam (quæ *cartilaginea* eſt) *labefactando*; quod *multo calore* gaudeat ad *vitam tuendam*.

Sic *Galenus* jecori, ob *præclaram operam* quam præſtat *corpori*, ſtricto frigore *quæ horrent* impotari *noluit*.

Reprehendit enim eos qui in *cyphoide* remedio *opium* aut *hyoſcyamum* remiſcebant.

Par-

Particulis autem aliis quæ tota *corporis* gubernacula *non tenent*, ſed quæ *ſibi tantum* vivunt, *tantam vim* remediorum dabimus, *quantam* expoſcit *morbi* potentia.

Sensus partis.

Inter hæc non ultimum locum habet Sensus partis.

Quæ enim *ſenſu* valent, *acribus auxiliis* non ſunt tentanda, ut *oculus, nervus, œſophagus.*

Quapropter *Galenus* ſexto Methodi tertio,

Aliter dicit tranſigendum eſſe in *nervo læſo*, qui nudus *medicamentorum incurſui* expoſitus eſt.

Aliter in *recto* ac *puncto.*

Partibus autem quibus *ceſpitat* ac *hebeſcit* ſenſus, *validum remedium* inferri poterit.

Ita *Galenus* auribus *inſtillare auſus eſt* euphorbium.

Præterea *obſervandum*, quod *eximio ſenſu* præditis partibus *paulatim* remediari præſtat, *quàm uno impetu.*

Ita *clementer* refrigerantia & reverberantia, in *ophthalmiâ* præclarè ad *doloris* lenimen, & *cauſæ morbificæ* influxum *faciunt*;

Ut *muliebre lac* ſupra cotem *expreſſum*, & tepidè *inſtillatum.*

Situs partis, *ad revulſionem, derivationē & evacuationem peculiarem facit.*

Inter hæc ſuam etiam auctoritatem obtinet Situs *partis*; nam & is *formam rationemque* medicamenti *variat*, dum *alterationis* copiam, & *vacuandi* ideam vel *limitat* vel *præſcribit.*

Ut ſi *renibus* à foris *remedium* inferendum fuerit quod *duobus ordinibus* friget, *lumbis* adferemus *tribus* vel *quatuor numeris* quod alget *medicamen.*

Nam ob *molem carneam*, quam pervadere *remedium* debet priuſquam *renes* feriat, *ſuas vires* ferè exuit.

Ita *ſitus* in ventriculi *morbis* docuit *vomitu* eos curari, & etiam *dejectione:*

Vterum, per menſes;

Cerebrum, palato, naribus & auribus:

Hepatis cava, ſeceſſione; *gibba*, urinis *commodè* inaniri.

Obſervatio.

Si pars *eum ſitum* ſortita fuerit, *quo* materiæ refluxu *moleſtiam* principibus partibus *creare* poſſit, *viæ ejus* intercludendæ venient; & *fluens materia* avertenda erit ad *ignobilem particulam.*

Connexio.

Quare Connexio *partium ſæpè perpendenda*: nam & illa *diverſam ideam* remedio *inferre* poteſt.

Ita in *oris ulceribus* cavemus à *lethalibus venenis*, ne quid tale *ventriculo* imprimatur.

Sic

Sic in *parotidibus*, quæ, quamvis *jamjam emicante* inflammatione *retrudentia medicamina* exigant, *ratione* tamen *connexionis* (quia *proximè* cerebrum *à parotidibus* abeſt) *trahentia* & foras *prolectantia* adhibet *Galenus*:

Et ſi *hi* non cedant, *cucurbitulas* admovebat:

Quòd ſi *exili cum dolore* effloruerint, *tenui cum ſtrictione* validè *digerentia* imponebat.

Eâdem ex *ſitus* lege, *occipiti* bellnm indixere *quæ à frigore* horrent.

Viæ ducentes ad *particulam afflictam* etiam luſtrandæ, *viarum angustiæ*, vel *fuſæ*, aut *longæ*:

Nam *quæ partes* non longè *ab incurſu remedii* receſſere, *mitioribus* gaudent *remediis*:

Ita *Galenus* aſſerit *aliter* nudos nervos, *alio modo* tectos *curandos* eſſe.

Quare cùm *longæ viæ* validius medicamen *poſtulent*, tantum *roboris peregrini* addendum, quantum *viæ* longinquitas ab *ejus viribus* atteret:

Propterea *nudæ menyngi* cùm ſuccurrimus, *oleum roſatum* tepidum *inſtillamus*:

Quòd ſi illa *cranio carnibusque* tecta *idem remedium* exigat, *acetum* oleo *committimus*.

Propterea *opium* remediis *includimus* interdum, ne *evanida vis* exhauriatur *ilico*:

Mel *pneumonicis* miſcemus: Et nephriticis *mictoria*. Exercitatio.

Exemplo uno *tota hæc indicatio* illuſtrior evadet:

Capitis *figura* eſt ita formata ut *non facilè* ligaturas *admittat*, ſed potiùs *ea quæ hærent*, ut emplaſtra & unguenta.

Talis autem ejus *temperies*, ut nec *æſtu* flagrantia, nec *frigore* ſtupentia *innoxiè* ferat,

Nec *validis* remediis *laxantibus* eſt ſolvendum, ob *præclaram potentiam* quam in gubernando *ſenſu* & *motu* totius corporis *occupat*; ſed unà ſemper *roborante remedio* illi gratulandum.

Quamvis *alioqui* non ille ſenſus *cerebro* adſit, *quin* mediocri remedio *par eſſe poſſit*.

Ob *ſitum* autem, quòd maxima *cerebri* pars *ſincipiti* ſubſit, *illi regioni* inferimus *remedia*: & quia *hac in parte* viæ *per ſuturam* patent, *lubentiùs* infuſiones & unctiones *illi* admovemus.

Nexus autem cùm illi ſit *cum nervis*, ſuavi naturæque noſtræ conſentaneo *calore* gaudebit.

Obſervandum. Tanta *hujus indicationis* eſt præſtantia à *parte ducta*, ut vincat *interdum* principem indicationem *quæ dicitur* à morbo; *ſcripſit namque* Hippocrates, *Vlcera, niſi* vino, *humectari non oportere niſi* in articulis *fuerint*: idem ait, *Vlcera* capitis *nullâ re madefieri debere, ne* vino *quidem.*

Eſt enim mens *Hippocratis*, caput *non ita capax eſſe* inflammationis, *quia non eſt* pars contenta, *in quam* alia pars *effundat* ſua recrementa:

At *fracturæ capitis* ſolâ corruptione *redduntur* incurabiles;

Trahunt enim *duram menyngem* in putredinem, *contuſo* oſſe & *ſuppurato*;

Aut cùm *humor* in diploë *cunctando* putreſcens, *diſtillat* in menyngem: Igitur *ſolis cephalicis* utendum.

Sed dicet quis, Vinum *deterget* & *ſiccat*; propterea *ejus officium* ab hac curatione *excludi* non deberet.

Reſpondemus, non ſatis eſt *contraria* contrariis *oppugnare*, *ſed* contrario *id fieri debet* exceſſu: *verùm*, vinum *non gerit* eam vim, *quâ* æquali exceſſu *caput* exſiccare poſſit.

Ita particula *morbo* fatigata, *remedii* vim *flectit*: ſi enim cunctæ *humani corporis* partes *eandem moderationem*, *figuram, uſum*, ac *ſenſum* obtinuiſſent, *eandem copiam* medicaminis *lubenter* admiſiſſent: *verùm* ex naturæ *officio* fuit *multiformi varietàte* eas exornare; *qua* pulcherrimâ œconomiâ *decentiſſimè* divina *hominis* fabrica *abſolveretur*:

Propterea vario *remediorum* charactere & copiâ, *diverſis partibus*, etiam *eodem morbo* tactis, *opus* fuit.

Maximè vertere *ſolent* medendi filum *ventriculus, jecur, ſplen, renes, veſica, cerebrum, pulmo, & cor.*

CAPUT XVI.

DE QUARTA INDICATIONE, à VIRIBUS.

Vires in quibus conſiſtant. MEDICAMEN quod ab *affectu morboſo*, & à *temperie* totius & partis *propoſitum* & *cultum* fuit, politiùs *adhuc* delimâbunt *vires*, antequam *eâ copiâ*, bonis ægrorum rebus, *corpori* inferri poſſit,

12. Meth. 5. Vires ab intemperie vel exhauſto frangun-tur. A *Viribus* ægri *quarta Indicatio* capitur; *quamvis* ex eventu, & non primariâ ratione *indicent*.

Vires autem *ſuum focum* habent in *ſpiritibus*, *carnoſo humidoque genere*, & in *partibus ſolidis*.

Quare

Quare *vires* ſemper *indicant* ſui tutelam.

Hoc fiet, ſi *illarum focum* intemperies, aliqua *invaſit*, cùm ad *temperamenti* æquabilitatem *fiet reductio*:

Aut ſi *ab exhauſto* illarum focus *languet*, recreabuntur *reſtitutione* exhauſtæ ſubſtantiæ.

Id efficietur *conſimilis* ac *connaturalis* materiæ *acceſſione*.

Ut ſi *exhauſtis* ſpiritibus *vires* hebeſcant, *ἀερώδης diæta* has *recreabit*:

In *ſolidis ex partibus* fractis langueant, *ſolidis eſcis* erunt reficiendæ:

Quòd ſi *carnoſo à genere* hæc virium *jactura* orta fuerit, *reparabuntur* medio nutricatu, *non ſolido* nec *nimis liquido*.

Si verò *non ab exhauſto*, ſed *ab intemperie* virtutis *pabulum* (nempe ſpiritus, ſolidæ & humidæ partes) *langueat*, illa extinguenda erit.

Hoc perficiemus *alimentis*, commodèque *præſcripta victus ratione*; quam *Aſclepiades* ſolam medicinam vocabat, *obſcuris* ab arte *rejectis*.

Qui optimus præſcribendæ *Diætæ* magiſter haberi velit, *Quatuor* obſervare debet, ubi alterationem ſubſtantiæ illa in quibus vires conſiſtunt poſtulant; *affectum morboſum*, *naturam corporis laborantis*, *alimenta & circumſtantias*. *Obſervandum in victu inſtituendo.*

Ex AFFECTU ducitur victus præſcribendi *qualitas*, *copia*, *frequentia*, & *occaſio*. 1. Affectus.

Qualitas talis *in eduliis* emicet, qualis eſt adverſa *morbo* & ejus *cauſæ*. Qualitas.

Hoc ſcripſit *Hippocrates*, cùm, inquit, *humida* diæta *omnibus febricitantibus* utilis: *eſt enim* meabilis, *coctiſque* facilis, *nec alvum* ſuperat, & *æquè naturæ* ſtudet, & *cum morbo* pugnat.

Ita ſi *infarctus* bellum intulit, *aperientibus*;

Si *ſolutio* unitatis junctæ, *glutinantibus* utemur; ut *radicibus* ſymphyti, & *gelatinis*.

Aër ſi *ſpiritus* alterârit, *corrigatur*: *Spiritus alteratus quomodo reſtituendus.*

Arabes, ubi *calore* is moleſtus eſt, *ſolebant* lintea *aquâ* ac *roſato aceto* mergere, & *his cubilis* parietes *veſtire*.

Obſervatum fuit ab *Acrone Agrigentino*, qui, inquit *Laërtius*, Empedoclis phyſici *auctoritate* commendatus fuit) *miaſmata quædam* illis corpuſculis quæ *per aëra* rotantur *miſceri*; unde *pernicioſam vim*, reſpiratione *attractam*, ſpiritus noſtri *bibunt*: quare *incendio* his aſſumptis, *peſtem* à patriâ ſuâ Siciliâ *arcuit*.

Hujus *experimentum* ſecutus eſt *Hippocrates*, in magnâ illâ *Athenienſium* peſte, *cùm* incenſis undique focis *corallas* ac *ligna odorata* injici *juſſiſſet*; eo eventu, quo *ſtatuam* meruit.

Ab omni itaque *putredine* alienus ſit *aër*, *non* cannabe, *aut* braſſica, *vel* leguminibus *fœdatus*; non barathris, metallis, venenoſis animalibus, paluſtrive aurâ *contaminatus*.

Scripſit enim *Scropha* vetuſtiſſimus *rerum ruſticarum* auctor, paluſtribus in locis *aëri* miſceri *parva quædam animalcula*, quæ *unà* cum ſpiritu *hauſta*, lethales morbos *procreant*:

Talia in *roſis albis* vagantur, quæ *propterea* infauſtæ *naribus* habentur.

Quantitas cibi ex affectus diuturnitate.

Copia, quâ exhiberi debet *cibus* ad virium *ſtabilimentum*, ex naturâ *affectus* intelligitur:

Tantum dabimus, *quantum* opus *eſt ut ad vigorem* veniat, *quem*, *ſi per* inediam *tranſigere poſſit*, rectè id ageretur; *alioqui* in paulo pleniore *potiùs peccabimus*.

Sunt autem *paſſiones* aliæ *acutæ*, aliæ *longæ*.

Acutæ nonnullæ ſunt *ſimpliciter*, *peracutæ*, & *acutiſſimæ*.

Hinc inventa fuit *diæta tenuis*, & *plena*.

Diæta tenuis.

Tenuis, eſt vel *exquiſitè* tenuis, *vel ſimpliciter* tenuis.

Exquiſitè tenuis eſt duplex, *vel extremè*, *vel non extremè*.

Extremè; ut inedia; *debetur* hæc *morbis acutiſſimis*, qui *quarto die* ſuam *abſolvunt* hiſtoriam.

Non extremè; ut hydromel; *aſcribitur* paſſionibus *peracutis*, quæ *ſeptimo die* finiuntur.

Simpliciter tenuis; ut jus pulli, ptiſanæ cremor, piſces ſaxatiles; *ſtudet* acutis morbis *ſimpliciter*, qui *decimoquarto die* ſuum ſortiuntur finem.

Medius autem victus, ut jus carnium, pyra, gelatina, *familiaris* eſſe debet *paſſionibus* quæ *vigeſimâ luce* terminantur.

Longa autem paſſio plenum victum *amat*: talis *eſt in* carne vitulinâ, vervecinâ, ovis, lacte, avibus, cuniculis.

Sed cur *tenuis* victus *acutis* morbis, *plenus* autem *longis* debetur?

Quæſtio.

Cauſa eſt *morbi vigor*, qui in propinquo eſt ubi *morbus eſt acutus*; ne natura *avocetur* à pepaſmo ad *pepſim*.

Sed dicet quis, *Unde ſciam* num in *propinquo* ſit morbi ſtatus, an *ſerius* ille venturus ſit?

Ex

Ex *Hippocrate* colligimus *quatuor notas* eſſe quæ nos ducunt in cognitionem vigoris morbi; *paſſionis* ſpecies, *anni* tempora, *periodorum* ſtatæ vices, & *ſigna* epiphænomena. 1. *Aph.* 2.

Morbi ſpecies, in magnitudine, more, & motu:

Quæ pendent ex *cujuſque morbi* formâ, parte affectâ, materiâ morbificâ, & humoris dominatu.

Anni tempora, hoc eſt, *temporum* viciſſitudines, & *tempeſtatum* mutationes *præteritæ*, & *præſentes*:

Nam temporum *præteritorum conditione* morbi ſunt,

Breves aut *longi*;

Salutares aut *calamitoſi*:

Denique, ut *tempeſtates* ſunt morborum *effectrices*, ita *conſervatrices* exiſtunt.

Periodorum ſtatæ vices; ut ſi *paroxyſmi* anticipent, ſi ſint vehementiores & longiores: *irritatæ enim naturæ* ſigna hæc ſunt:

Quare *brevem* vel *longum* fore morbum intelligimus ex *incrementis*.

Incrementorum autem ratio ex *periodis* peti ſolet.

Ex *epiphænomenis* petuntur *ſigna* coctionis & cruditatis; *quæ apparent*

Ad ſalutem vel mortem,

Ad melius velius vel deterius.

Ducuntur ex corporis eſſentiâ, actionibus, & excrementis:

Ex his enim elucet *naturæ vis* de morbo *triumphantis*, vel *contra*.

Quare *ubi* ſummum *morbi* vigorem *in procinctu* eſſe intelligemus, *tenuiſſimè* cibandum erit.

NUMERUS autem & *frequentia*, quâ ægri *paſtum* inire debent, *colligitur* ex ſuccorum *copiâ*: 3. Frequentia paſtus.

Nam *ubi* in corpore *inopia* ſucci alibilis *eſt*, *cùm ibi* virtus *ceſpitet*, fraudatis virium focis *ſuo genio.*, parca manu, *attamen* ſæpe *paſtum* inire debebit homo: *Inopia ſucci.*

Ne *pabuli* ubertate *calor nativus* qui languet *obruatur*, & maximè ſi *morbus* ſeſe conſociet.

Sin corpus *ſucci bonitate* circumfluat (ut in *plethorâ* evenit) *ſemel tantùm* in die, vel alternis diebus *parum alimenti* adferendum: *Plethora.*

Nam *in venis* præſens hîc eſt ipſum *nutricatus* prædium. *Crudi ubi*

Quòd ſi *copia* adeſt *malorum ſuccorum*, tenuis diæta *ex ſucci*, *uſu erit*: nam *impurum* eſt *corpus*.

 Si illi

Hujus *experimentum* ſecutus eſt *Hippocrates*, in magnâ illâ *Athenienſium* peſte, *cùm* incenſis undique focis *corallas* ac *ligna odorata* injici *juſſiſſet*; eo eventu, quo *ſtatuam* meruit.

Ab omni itaque *putredine* alienus ſit *aër*, *non* cannabe, *aut* braſſica, *vel* leguminibus *fœdatus*; non barathris, metallis, venenoſis animalibus, paluſtrive aurâ *contaminatus*.

Scripſit enim *Scropha* vetuſtiſſimus *rerum ruſticarum* auctor, paluſtribus in locis *aëri* miſceri *parva quædam animalcula*, quæ *unà* cum ſpiritu *hauſta*, lethales morbos *procreant*:

Talia in *roſis albis* vagantur, quæ *propterea* infauſtæ *naribus* habentur.

Quantitas cibi ex affectus diuturnitate.

Copia, quâ exhiberi debet *cibus* ad virium *ſtabilimentum*, ex naturâ *affectus* intelligitur:

Tantum dabimus, *quantum* opus *eſt ut ad vigorem* veniat, *quem*, *ſi per* inediam *tranſigere poſſit*, rectè id ageretur; *alioqui* in paulo pleniore *potiùs peccabimus*.

Sunt autem *paſſiones* aliæ *acutæ*, aliæ *longæ*.

Acutæ nonnullæ ſunt *ſimpliciter*, *peracutæ*, & *acutiſſimæ*.

Hinc inventa fuit *diæta tenuis*, & *plena*.

Diæta tenuis.

Tenuis, eſt vel *exquiſitè* tenuis, *vel ſimpliciter* tenuis.

Exquiſitè tenuis eſt duplex, *vel extremè*, *vel non extremè*.

Extremè, ut inedia; *debetur* hæc *morbis acutiſſimis*, qui *quarto die* ſuam *abſolvunt* hiſtoriam.

Non extremè, ut hydromel; *aſcribitur* paſſionibus *peracutis*, quæ *ſeptimo die* finiuntur.

Simpliciter tenuis; ut jus pulli, ptiſanæ cremor, piſces ſaxatiles; *ſtudet* acutis morbis *ſimpliciter*, qui *decimoquarto die* ſuum ſortiuntur finem.

Medius autem victus, ut jus carnium, pyra, gelatina, *familiaris* eſſe debet *paſſionibus* quæ *vigeſimâ luce* terminantur.

Longa autem paſſio plenum victum *amat*: talis *eſt in* carne vitulinâ, vervecinâ, ovis, lacte, avibus, cuniculis.

Sed cur *tenuis* victus *acutis* morbis, *plenus* autem *longis* debetur?

Quæſtio.

Cauſa eſt *morbi vigor*, qui in propinquo eſt ubi *morbus eſt acutus*; ne natura *avocetur* à pepaſmo ad *pepſim*.

Sed dicet quis, *Vnde ſciam* num in *propinquo* ſit morbi ſtatus, an *ſerius* ille venturus ſit?

Ex

Ex *Hippocrate* colligimus *quatuor notas* eſſe quæ nos du- 1. *Aph.* 2.
cunt in cognitionem vigoris morbi; *paſſionis* ſpecies, *anni* tempora, *periodorum* ſtatæ vices, *& ſigna* epiphænomena.

Morbi ſpecies, in magnitudine, more, & motu:

Quæ pendent ex *cujuſque morbi* formâ, parte affectâ, materiâ morbificâ, & humoris dominatu.

Anni tempora, hoc eſt, *temporum* viciſſitudines, & *tempeſtatum* mutationes *præteritæ*, & *præſentes*:

Nam temporum *præteritorum conditione* morbi ſunt,

Breves aut *longi*;

Salutares aut *calamitoſi*:

Denique, ut *tempeſtates* ſunt morborum *effectrices*, ita *conſervatrices* exiſtunt.

Periodorum ſtatæ vices; ut ſi *paroxyſmi* anticipent, ſi ſint vehementiores & longiores: *irritatæ enim naturæ* ſigna hæc ſunt:

Quare *brevem* vel *longum* fore morbum intelligimus ex *incrementis*.

Incrementorum autem ratio ex *periodis* peti ſolet.

Ex epiphænomenis petuntur *ſigna* coctionis & cruditatis; *quæ apparent*

Ad ſalutem vel mortem,

Ad melius velius vel deterius.

Ducuntur ex corporis eſſentiâ, actionibus, & excrementis:

Ex his enim elucet *naturæ vis* de morbo *triumphantis*, vel *contra*.

Quare *ubi* ſummum *morbi* vigorem *in procinctu* eſſe intelligemus, *tenuiſſimè* cibandum erit.

NUMERUS autem & *frequentia*, quâ ægri *paſtum* inire debent, *colligitur* ex ſuccorum *copiâ*: 3. Frequentia paſtus.

Nam *ubi* in corpore *inopia* ſucci alibilis *eſt*, *cùm ibi* virtus *ceſpitet*, fraudatis virium focis *ſuo genio*, parca manu, *attamen* ſæpe *paſtum* inire debebit homo: *Inopia ſucci.*

Ne pabuli ubertate *calor nativus* qui languet *obruatur*, & maximè ſi *morbus* ſeſe conſociet.

Sin corpus *ſucci bonitate* circumfluat (ut in *plethorâ* evenit) *ſemel tantùm* in die, vel alternis diebus *parum alimenti* adferendum: *Plethora.*

Nam *in venis* præſens hîc eſt ipſum *nutricatus* prædium. *Crudi ubi*

Quòd ſi *copia* adeſt *malorum ſuccorum*, tenuis diæta *ex* *ſucci.*
uſu erit: nam *impurum* eſt *corpus*.

Si illi ſint *crudi*, qui *in nutricatum* trahi poſſunt, *rarò & parcâ manu* cibum *offeremus* medicatum, *qualis* eſt hydromel *cum* hyſſopo *coctum*.

Coctionis expertes. Verum ſi adfuerit *ſuccorum abundantia* expers *pepſeos*, ſæpè, *ſed tamen* parum erit quid *cibi* exhibendum.

Sæpè, *quia* ſuccus adeſt *coctioni* rebellis (qualis eſt *acida pituita*;) hinc *ſi raró* ſuo fruerentur genio *vires*, laberentur.

Parum, *ne peſſundetur* nativum calidum *imbelle*.

Retorridi ſucci tenues. Eodem *modo* tranſigendum ſi *luxuriârint* ſucci *retorridi* ac *tenus*, ob inopiam *benigni madoris* :

Accedit & illud, quòd *in igneo æſtu* ſpiritus *facilè* exhauriantur; quodque *genus carnoſum* reſolvatur.

12. Met. 5. *Quare* in ſyncopen *levi momento* abripiuntur; cùm *acerrima bilis* per inediam (*raptu* ventriculi) *ex hepate* ad ſtomachum *fertur*.

Parum autem tunc *cibi* propinamus, *quòd* ſtupeſcat *calidum nativum*: nam *à calore igneo*, exeſum eſt quaſi *humidum primigenium*.

Adusti craſsi. Quòd ſi *fatigetur* corpus *ubertate* ſuccorum *craſſorum* ac *retorridorum*, ſæpe & parcâ manu *paſtus* erit incundus:

Sæpè, quia ſpoliatum eſt *corpus* ſuccorum *bonitate*; & ſqualidi humores, *madore* egent.

Non tamen *eâ madefactione* hîc opus eſt, *quæ* tam præcellenti potentiâ *refrigerat*: hæc enim, *maximè* tenuibus *cum acrimoniâ* humoribus *debetur*.

4. Occaſio. *Quarta obſervatio* quæ ducitur ab *affectu morboſo*, erat, OCCASIO dandi *cibi*.

In longis. In diuturnis paſſionibus *aptiſſimum* cibis *tempus eſt*, quod quàm *longiſſimè* à paroxyſmorum *incurſu* receſſit:

Nam in intermittentibus, *melior* periodi *pars* eſt expectanda.

In acutis. In acutis autem *quo tempore* exhiberi *cibus* debeat, nemo melius explicavit *Hippocrate*, lib. 1. De morbis acutis:

Exhibendæ, inquit, *ptiſanæ hanc occaſionem & tempus* (cùm ſcilicet quis *loco* & *jure* utitur ptiſanâ) *tota morbi hiſtoria captare oportet*:

Nam, ait, *cùm frigidi ſunt pedes* (quod fit *initio* paroxyſmi, *per affectionem* calidi nativi, à *contrariæ materiæ* occurſu *in ſuperiore* ventre) *ptiſanæ uſum inhibere oportet*: ne in ventriculo *à materiâ febrili* corrumpatur, & *in thorace* difficultatem *ſpirandi* adferat. *Sed maximè* potu *abſtinendum*; quia facilè corrumpitur.

Sed

Sed cùm febrilis calor ad pedes *deſcenderit*, tunc exhibenda *ptiſanæ* ſorbitio eſt: reſtitutis temperatiſque *hypochondriis*, quæ *incendio* conflagrabant; & *thorace* recreato: cùm *materia febrilis* jam facta eſt *catarrhopos*.

Errant igitur, qui volunt *ad perfectam reſolutionem* differendum eſſe *cibum*. Error.

Sed *benè conſulunt*, qui in declinatione *exhibent*, non expectatâ perfectâ apyrexiâ.

Itaque, inquit Hippocrates, *ſibi quiſque perſuadeat velim*, caput *benè medendi in* occaſione *verſari, plurimumque* hanc poſſe *in omnibus morbis*, tum præcipuè *in acutis* maximeque *calamitoſis*, in quibus *ardoris febrilis* ſumma ſunt omnia.

SECUNDUM quod in *victu præſcribendo* notandum II.
eſſe *dicebamus*, eſt CORPUS in quo eſt *affectus præter* Corpus la-
naturam: cujus *temperies* (licet *mala*) dum *morbus* expel- borans.
litur, *eſt tuenda*: nam natura *geminæ mutationi* non foret par.

Itaque nativa *corporis* moderatio *ſimili nutricatu* erit fovenda.

At dicet quis, *ſqualidum corpus*, febri *implicitum*, quo *Quæſtio.*
modo *ſicco victu* erigetur? is enim *ad morbum faciet*.

Reſpondemus, *actu* ſiccis, at *potentiâ* & *vi humectâ* præditis *id peragemus*: ita cum *morbo* pugnabimus; & unà *naturæ* ſtudebimus.

Quod ſi igitur *febris* invaſerit *hominem* calidum & hu- 8. *Method.*
midum, & *alium* frigidum & humidum, *ſine dubio* diverſa *his* debebitur *victus* forma.

Quare notandæ erunt *naturæ*: etenim *frigidæ & madidæ*, facilè *inediam* ferunt: ab hac *humidæ*: hinc *quæ frigent*: quarto loco eſt *ſicca & frigida*: quinto, *ſicca corporis natura*, quæ alioqui *calore* & *frigore* moderationem *attigit*; ea, per longas inedias *gracileſcit*: reficitur tamen *faciliùs*.

Omnium minimè *longam inediam* ferunt *calidi & ſicci* homines: *nam* ab eâ *acutiſſimis* involvuntur *febribus*, à quibus *eſt promptus* in hecticas *dilapſus*, & ab his rurſum *in torridum maraſmum*: aut ſi *os ventris* injuriis patet, *in ſyncopen* abripiuntur.

Hoc pulcherrimo *eventu* demonſtravit *Galenus*, per totum caput tertium, lib. 10. ſuæ Methodi: ubi *Theſſalicos medicos*, enecatus ferè *inediâ* ab his æger, *in fugam* conjecit.

Qui verò *habitu* ſunt *denſo*, quique *non facilè* exhauriuntur, *etſi* citra incommodum *ſæpè*, tulere *inediam*, facilè per *morbos* à cibi copiâ *ſibi* temperabunt.

Contra, ubi fracta *virtus*, *habitus* rarus & facilis exhauſtionis, aut *ſucci* nimium tenues fuerint.

III. Cibus. TERTIUM quod ad *victum* ritè inſtituendum animadvertendum diximus, erat *Alimentum*: in quo *tria* maximè obſervabimus, *ſubſtantiæ modum*, *qualitatem*, & *copiam*.

Subſtantiæ modus notabitur *in alteratione*, *motu locali*, & *nutritione*.

In alteratione, quia *mitigari* debet *in ventriculo*, propterea *indagabimus* num ſit *facilis coctionis*, & num *promptè* in putredinem *abeat*; ut fructus fugaces.

In motu locali, an gravitate *fundum petat*, vel num levitate *fluctuet*, ægrè vel promptè *digeratur*, ut juſcula, & caro aſſata.

In nutritione, num pariat *fœdum* vel *benignum* ſuccum.

Cupedia, *maximo errore* cupedinarium forum ex *farinâ* inſtruit *heſternâ* ac *marcidâ*, quo *tenera* evadat. At *ea teneritudo* primus quaſi aditus eſt *ad putredinem*: adulatur quidem *palato*, ſed die coïnquinat *ſanguinem*.

Hippocrates dicebat, *Quò quid propius abeſt à vita*, *eò plus roboris afflat*: *modò tamen mitigari poſſit*.

In *copiâ* conſideratur *moles*, & *vis*: braſſicæ *magna moles* parum nutrit: *vi*, ut generoſum vinum, *parvâ mole* multum gerit nutrimenti.

In *Qualitate*, ut calore, ſapore, odore, craſſitie *varium* eſt alimentum.

Ex his legibus, *peſſimi nutrimenti* erit *ſplen* bubulus *aſſatus*, cum *pane* fabaceo; & *caſeus* vetuſtate *fœtens*. optimi nutrimenti hoc: pulpæ carnis caponis *unciæ duæ*, ſeminum melonum, amygdalorum dulcium *cujuſque ſeſcuncia*, ſacchari albi *unciæ quinque*: fiant *rotulæ* cum aquâ roſatâ.

IV. Circumſtantiæ. QUARTUM & ultimum *quod obſervandum erat* in moderando victu ad *virium* ſtabilimentum, fuit *Circumſtantiarum* ratio: inter quas eſt *ætas*, *virtus*, *conſuetudo*, & *aër*.

1. Ætas. *Ætatis* itaque causâ, *varia* cibi *copia* erit decernenda.

1. *Aph.* 13. 14. Hoc *præclarè* docuit *Hippocrates*, ubi inquit, *Qui crudâ viridique ſenectâ præditi ſunt*, inediæ *patientiſſimi ſunt*, quòd neque *ſuctionis ſenſu*, neque ex *ſuctione* aut exhauſtu *laborent*:

Quia *calor* illorum infirmus eſt, & contumax illis eſt *materia*; quòd dominatu *melancholici humoris* tenentur; & *habitu* ſunt *denſi*.

Non

Non ſentiunt *ſuctionem*, quia *pituitoſi* ſunt parte *ventris* ſuperiori.

Quare *in his* non ita timendum de *infirmitatis* metu.

Mox, inquit, *homines conſtantis ætatis*, à ſenibus, *facilè* inediam ferunt: *nequaquam* adoleſcentes: *imprimiſque* pueri, *at omnino ex illis, qui fuerint vividiores & alacriores*: quod ab *exhauſto* & *ſuctionis ſenſu* laborent. *Corpora vitui proxima, tantum calidi habent quantum alias nunquam.*

His enim ad incrementum & ad reſarciendum exhauſtum *multo nutricatu* eſt opus.

Pueri multum habent humidi ſpermatici primigenii, perfuſi *calore* & *ſpiritu*:

Eſt enim conſentaneum *ut id* quod augetur *calidiſſimum ſit*, quo non ſolùm *materia diſſipata* inſtauretur, ſed *quæ priùs exſtiterat*, connaturalis materiæ *acceſſione* augeſcat.

Propterea multo nutricatu *illis eſt opus*, alioqui *corpus eorum* tabeſcit:

Nam fit *in his* promotio ad *ulteriorem terminum*, mutatione *magnitudinis*, quæ fit per *extenſionem*, ſervatâ *priſtinâ* continuitate.

Virtus labefactata *ejus potentiæ* eſt, ut quæ à *morbo* & *aliis notionibus* decreta fuere *pervertat*. 2. Virtus.

Quare accuratè *cauſa* ejus imbecillitatis erit *perpendenda*,

Num oppreſſa *langueat* à morbi *vehementiâ*;

Aut à morbificæ materiæ *copiâ*;

Vel num *peſſundata* jaceat ab *exhauſto*, ut à nimiâ evacuatione, cùm *alvus* ſe in *fluxum* effudit; aut nimio ſudore vel hæmorrhagia num *imbecillior* evaſerit æger;

An verò præceſſerit durior parciorque victus;

Interdum ab *habitu* corporis, & ejus *temperie* vitium eſt; *nam* calidi & ſqualidi, & picrocholi *inediæ* ſunt impatientes.

Conſuetudo etiam ſuum locum inter *circumſtantias* ſortita fuit. 3. Conſuetudo.

Hæc ita *mutanda*, ut ejus *veſtigium* & quaſi *umbram* retineat *diæta*:

Nam *ſolita* ea, *inutilis*. quia, dicit Hippocrates, *Valentium* cibus, *ſanis* robur: *at ægrotanti*, morbus *fit*.

Quare qui *per ſanitatem* plenâ manu *paſtum* inire *ſolebant*, his hydromel *tenuius* erit alimentum, *quàm quo* vigor morbi *tranſigi* debeat: *quod tamen* illi qui *tenuius* victitare *ſolet*, ſuffecerit *in ſtatu* morbi.

Alius *piſcibus*, alius *carnibus* aſſuevit; nonnulli *vino*, alii

cereviſiæ: quidam *calidum*, rurſum alter *frigidum* potat: alii *ſemel* in die, alii *bis* cibum ſumunt.

4. Aër. Tandem *Aër* examinari debet: *etenim* quacunque ratione *augetur* calor nativus, *copioſiorem nutricatum* requiret:

Hippoc. 1. Aph. 1. 5. & 18. *Alvus* autem hyeme ac vere *naturâ* calidiſſima, *ſanguinis* & *ſpiritus* refluxu *ad interiora*. quamobrem *hoc tempore* refectioni *plus* tribuendum.

Implicatio. Hæc itaque *rectè perpenſa* inter ſe *committi* debent; & *perluſtrandum*, quid inter hæc *parum*, quidve *multum* urgeat: & *quantum* alter alteri *detrahat*.

Si *virtus* plurimùm urget, *indicabit* ſolidâ ac ſolitâ *diætâ* opus eſſe:

Si fiat tunc *acceſſio* urgentis morbi, *pocula* morbus exiget, aut *meram inediam*:

Jam *utriuſque* ratione *hinc* atque *illinc* detrahe, *excurret* in ſorbitionem craſſam.

Ita *ſemper* perluſtrandum, *quantum* alter alteri *ſubducat*.

Potus. POTUS qualitas *ex tribus* nobis indicabitur, *virtute, morbo*, & *conſuetudine*.

VIRTUS proſtrata, *erigenda* vino *Hippocratico*.

12. *Meth.* MORBUS, ſi calidus eſt, *indicat* potum *aquoſum*, & *lymphatum* vinum.

Virtus ſuperat morbum: & morbus conſuetudinem. Si *virtus* labefactata vehementer langueat, & inſurgat validâ vi *morbus*, virtutis cura *obſcurabit* id quod *exigit* morbus.

Attamen *urgens morbus* vincit *conſuetudinem*: nam *Galenus* cauſo *implicito homini* propinat *aquam frigidam*, etiam ei cui *frigida* inſolens eſt.

Virtus valida non renuit *remedium* ab aliis *indicatum*.

CAPUT XVII.

DE QUINTA INDICATIONE, AB AERE.

QUOD remedium *commendatum eſt* ab affectu morbifico, & *limitatum* à temperie totius corporis partiſque affectæ, *quodque* à viribus ægri *admiſſum fuit*, *tandem* aëris *judicium ſubire debet*:

Nam is vel *atterit* aliquid à decretis viribus, vel *admittit*, ut eiſdem cum *morbo* ejuſque *causâ* velitationem *commodè* ſubeat.

Quare

Quare *quinta indicatio* accipitur ab *Aëre* qui nos amplectitur, *cujus*, velimus nolimus, *præſenti vi* cogimur uti.

Habet autem is *aër ambiens*, ut ſcribit *Galenus*, modò rationem *præſidii ſanantis*, modò *cauſæ morbificæ* : 9. Meth. 14.

Si enim *madorem & frigus* flagitârit *morbus*, id illi officium ſi præſtiterit *aër*, præſidii vim *obtinebit*; ſin *torrido æſtu* ſqualeat, morbificis cauſis *erit annumerandus* : orieturque tunc *notio* inhibendi *ejus* noxam.

Aëris autem *moderatio* varia eſt, ex varietate *Regionis*, *Anni temporis*, *Soli quod habitatur*, *&* Cæli *conſtitutione* : Quare *eorum* ſingulatim *effectus* examinandi. *Aër unde varius.*

Ex REGIONE: aër *in montibus* caliginoſam *auram*, & uligine perfuſam *non ſuſcipit* : quare *pulmonum malis* opitulatur, ut aſthmati, orthopnææ, tabi. 4. Regio.

Demiſſus autem aër, & montibus *interceptus*, ad catarrhos & febres putridas *promptus eſt*, & ad ſtrangulandum *opportunus*.

Talis aër *Romæ* eſt: Hinc *Aſclepiades*, apud *Cælium Aurelianum* refert, *Romæ frequentes fuiſſe* febres, *unà cum* corporis *&* mentis *oppreſſione*, *&* *crebrò* lethargicas oppreſſiones *calamitoſas evenire* : 2. Acut. 10.

Et ſcribit *Silimachus* apud eundem, *ex incubone veluti lue, apud Romam plurimos confectos* : 2. Chron. 3.

Et ſemitertianas ibi vulgares fuiſſe ſcripſit *Galenus*. 1. Epid. 2.

Ita *matinum aërem* laudamus ob *ſiccitatem* ad curandum hydropem, nervoſque ad reſolutos, & ad morbum Venereum;

Argilloſa terra ventriculo bellum indixit: *gilva*, ſiccat: *nigra*, optima eſt: *miaſmata fœda quæ exſpirat*, peſtilens eſt.

LOCUM in quo *decumbit* æger *ita præparabimus*, ut in eo *concluſus aër* naturæ *ſtudeat*, & cum morbo *pugnet*. 2. Locus.

Ita *Aëtius* ſplendentia habitacula *vitat* in furore, vertigine, colico dolore, & cephalalgiâ:

Quòd ſpiritus *corporis* peculiari vi *lucis* agitati, *ſuccos* commoveant; *quibus influentibus*, geminatur *dolor*.

Hac ratione perſuadet *Hippocrates*, in internis inflammationibus *die* dormiendum eſſe;

Quòd lucis contagione *abducti ſpiritus*, non ita incurrant *viſcera* :

At *noctu* his vigilandum; *nam* tenebras *fugiunt* ſpiritus; unde *palindromè* fit unà *ſanguinis* à peripheriâ *corporis* ad centrum.

Qui

Qui *aër* æſtu torrido *flagrat*, refrigerandus aquarum ſilanis, & *aſperſione* pampinorum, germinum ſalicis & juncorum, poſcâ, hominumque infrequentiâ.

Arabes ſub lecto *aquam frigidam* condebant:

Alii parietes *linteis* ex aceto *madentibus* veſtiebant, *alii* papyro.

Alioqui *ſiccitas* aëris ſi ad *morbum* facit, *vaporationibus* diluetur.

III. Anni tempus. Examinandum & ANNI TEMPUS, nam hoc validè *temperiem aëris* mutat: *quare* in diluendis ac tollendis *ſuccorum* vitiis, *temporis anni* qualitatem *notabimus*.

4. *Aph.* 5. Propterea ſcripſit *Hippocrates* (ductâ indicatione ab aëre) *ſub Cane permoleſtas eſſe purgationes*:

Quòd *viſcera* rapidâ potentiâ Solis *incendio conflagrantia*, à pharmaco (quod *omne* calidum eſt) *febrem* concipiant: & quòd vis *naturæ* effœta, neque *cathartico*, neque *humori vacuando* par eſſe poteſt; *unde* in choleram ſiccam *vi purgantium* trahuntur.

Hyeme facilè purgatur pituita; *æſtate* bilis.

Ubi *æſtas* veri fit ſimilis, *ſudores* effundunt *febres* uberrimos, *qui* non temerè *ſiſti* debent.

6. *Aph.* 47. Scripſit *Hippocrates*, cùm morbi inducias præbent, *vere ſanguinem emittendum & purgandum eſſe*: illud enim generatione *humorum* ſaluberrimum cùm ſit (*paroxyſmo* tamen funeſtum ſæpe eſt) *cumque* robur naturæ *eo tempore* ſummum ſit, facilè *evacuationem* feret.

IV. Cæliſtatus. Ultimò, in aëre obſervatur CAELI STATUS præſens.

Scribit *Galenus*, ſe, eo neglecto, *anni tempore* aliquando contentum eſſe.

10. *Method.* 5. Si *morbo* non convenit, *arte* præparari debet:

Nam ſi *frigida & humida* fuerit *cæli* conſtitutio, & *talis* etiam *morbus* exſtiterit, traducendum eſſe in *calorem* & *ſiccitatem*, orietur *indicatio*.

Venti. *Venti* à locis *fœdis*, aut cadaverum inhumatorum *pernicie*, vel ab *halitu* terræ coïnquinati *aſpirantes*, magnam calamitatem *inferre* ſolebant:

Nam *totum aërem* non movent, ſed *auram venenatam* tantùm *ei* aſpirant.

Quare, ut ſcribit *Plutarchus* de Iſide & Oſiride, *Sacerdotes Ægyptii ſuffitu* aëra *purgabant*; *id, inquit* Dioſcorides, *compoſitione cyphi peragebant*.

Et

Et *Acron Agrigentinus*, primus empiricæ ſectæ auctor, *igni* tenuato aëre, *peſtem* abigebat: ita *Plutarchus* περὶ πολυπραγμοσύνης, ait *Empedoclem*, gravis auræ *pernicie* per montis ſciſſuram *ſpirante*, eâ obſtructâ, *peſtem* avertiſſe; unde κωλυσανέμαν, hoc eſt, *ventorum prohibitorem* vulgo vocatum prodidit *Diogenes Laërtius*.

Muſcarum copia *aërem* putredinis germen traxiſſe *indicio eſt*. refert *Strabo*, interdum in *Cantabriâ* aliquos conſtitutos fuiſſe, qui *muſcas* captarent; & *menſuræ* ex copiâ, *præmium* illis fuiſſe redditum. *Muſca. Libro* 3.

Plinius narrat, *Elæos*, Myagrum *deum muſcarium* invocare conſueviſſe, *ipſarum* copiâ *peſtem* afferente.

Notandum, aërem *duplici ratione* indicari: *Obſervandum.*

Una, qua *vires* reſpicit:

Altera, qua collimat ad *affectus morbificos*.

Prima vi, nititur ſtabilire *vires*: quare *harum* ad ſolatium, *aër* purior & moderatus *perpetuò* utilis erit;

Alterâ potentiâ nititur *cauſas morbificas* debellare:

Cùm enim jam putruit *materia*, ut in peſte, *aër* frigidus & ſiccus *commodus erit*, ob madorem:

Sin *intacta ſit* à putredine, *varius aër* opitulabitur; ut, ſi *bilis* vitium fecit, eligatur aër *madens* & *frigidus*.

CAPUT XVIII.

DE SEXTA INDICATIONE, AB ÆTATE.

AB aliis indicationibus *quod politum jam eſt* remedium, *ætatis* adhuc cenſum ſubire debebit.

Sexta itaque *indicatio* ſumitur ab *ætate*:

Ætas enim in *temperiei amiſſæ* revocatione, & *ſuccorum* excluſione *ſuum judicium* interponit.

Hoc ſcripſit *Hippocrates*, ubi inquit, *diæta humida* febricitantibus *utilis*, *ſed tribuendum aliquid* ætati: *quô* natura *conſervetur* ſuo ſtatu *ſimilitudine* ſubſtantiæ. 1. *Aph*, 16.

Quare indicatione ab *Ætate* ductâ, *hoc oraculum* protulit noſter ſenex, *pueri* inediæ *impatientiſſimi ſunt*, *maximè* qui ex illis *fuerint vividiores & alacriores*: nam ab *exhauſto*, & ſuctionis *ſenſu* laborant. 1. *Aph*, 13.

Pueris ad *exhauſtum* reſarciendum, & ad *incrementum* multo nutricatu eſt opus; *quia* (ut rationem reddit Hippocra- *Pueri.*

pocrates) *quæ incrementis augeſcunt, plurimum habent caloris nativi*; ut pueri, qui *circumfluunt* humido *ſpermatico* primigenio, *perfuſo* calore & ſpiritu.

Unde, cùm *ignis* cuncta ſit movere, *diſſipatur facilè* illorum humidum; quare, nec *inediam* nec *vacuationem* ferunt.

Senes. Ita nec *Senes*, quòd *longâ die* illorum humidum, quod *ad vitam* à naturâ inditum fuerat, *expiravit*: niſi *crudi* & *virides* fuerint.

Ætas itaque moderabitur *remedii* vim;

Ut *calidus morbus* in ætate fervidâ, *minùs frigida remedia* admittit:

Senium, quia morbidum, *humida* & *calida* exigit.

Nam *ætas* & *conſuetudo*, temperamenti *interventu* indicant: etenim *ætas* naturale temperamentum *oſtendit*: ut pueri *humidi*, ſenes *ſicci*.

CAPUT XIX.

DE SEPTIMA INDICATIONE, à CONSUETUDINE.

ET *conſuetudo* remedia *menſuram* imponit.

Gal. 9. Meth. 16. Rectè *Ariſtoteles*, μέγα ἔθος ἐστιν ἐκστάσις, φύσις γὰρ ἤδη γίνεται.

Scribit *Plato* in Timæo, *quævis animæ ſpecies, ſuas habere motiones. Et quæ earum moderata exercitatione uſa fuit, valentiſſima*, inquit, *evadit*. Si quæ verò harum *ocio* torpeſcat, ac à *propriis motionibus* abſtineat, *ea* languida evadit.

Cuique itaque *facultati* ſua præbetur *motio* & *pabulum*.

Conſule *Scaligeri* exercitationem trecenteſimam viceſimamnonam.

Conſuetudo *nihil aliud eſt, quàm vis quædam* uſu *aſcititia: qua eadem* pati *aut* agere *inoffensâ naturæ compage licet*, in rebus *ſumendis*, *agendis*, *excernendis*, *vel admovendis*:

Nam *acquiſititium* temperamentum *declarat*, quod *naturalis* loco, *curationis* tempore, *eſt habendum*: ſeu in *melius*, ſeu in *deterius* abierit.

Si *mutandum*, id fiat *ſanitatis* tempore, *longâ die, longoque ocio*.

Conſuetudo itaque nobis *indicat*, ad quodnam temperamen-

mentum (nempe *aſcititium)* collineandum ſit: *nam* nihil rectè fit ſine *propoſito ſcopo*, ad quem eundum eſt.

Conſuetudinis ſanè maxima vis eſt; & etiamſi ea ſit *mala*, non omnis *ſimul* emendanda, ut *Taciti* ſententiâ utar, ſed paulatim κὴ ἡσύχῳ ποδὶ ad priſcum morem recides. *Neque enim poteſt quiſquam ſubitò fingi, neque cujuſquam vita ſubitò mutari, aut natura converti*, inquit *Cicero* pro Syllâ.

Audi quid narret ad hanc rem *Sleidanus* libro nono: *Papa Clemens* VII. diuturno ſtomachi vitio *ſublatus*, quum *victus rationem* ſuaſore medico *Curtio* mutaſſet, *jam ſenex*.

Septima itaque indicatio à *Conſuetudine* ducitur, quæ *ſervanda* eſt in *morbis*, nec temerè *mutanda*: nam *gaudet* natura *conſuetis*.

Ratio hujus rei hæc eſt, *quia id* quod coquit, *æquè alteratur ac id* quod coquitur:

. Quare *aſſueta* facilè coquuntur: *naturam* non afficiunt: ſed faciunt ut ea *ſuo ſtatu* conſervetur, *familiaritate* ſubſtantiæ & occurrentis qualitatis.

Quare *conſuetudo* ſemper *per ſimilia* conſervationem *indicat*: propterea *Hippocrates* dicebat, *humidis alendi qui talibus aſſuevere*. nam *humidum* temperamentum *indicant*.

Quanta vis ſit *conſuetudinis*, probat *Galenus* exemplo *Arrii Peripatetici*, qui, cùm *gracilis* naturâ eſſet, & *os ventriculi* ejus ex *frigore* langueret, ita ut vel ex *leviſſimâ refrigeratione* ſingultum *incurreret*, & ob id *nunquam* auſus fuiſſet *aquam* guſtare, tandem *febri* occupatus, atque à *medicis* coactus *frigidâ* uti, (quamvis *alii*, niſi hæc propinetur, *extinguantur)* ſubitò fuit *exanimatus*. Magna profectò *conſuetudinis* vis. *1. De alimentis, & libro De conſuetudine.*

Quibuſdam tanta *clyſmatum* conſuetudo eſt, ut in *eorum* inopiâ *alvus* ſui immemor *ſtupeſcat*, nec cedat *aliis præſidiis*.

Hoc *Duci Albano* evenit, *cui* (ut nobis retulere *ejus* medici) *ſine enemate* non reſpondebat *alvus*: nam ſui quaſi oblita *natura*, totam ſe *medicinæ familiari* concrediderat.

Quare *eidem remedio* non perpetuò *indulgendum*: ne *naturæ functio* ſegneſcat. *varietur* ſaltem *facies* medicaminis, *modò* in bolo, *modò* in potu *hauriatur*. *Cautio.*

Qui autem *per ſanitatem* bis *paſtum* inire *conſuevere*, bis per *morbi* decurſum *die* nutries; qui *ſemel*, ſemel;

Nam

Nam quantum mutata *conſuetudinis* ratio damni inferat, *documento eſt* (inquit *Hippocrates*) hominum *benè valentium* diæta *temerè* mutata.

Quænam incommoda *inde* ſurgant, *prolixè* enarrat ſecundo acutorum, vigeſimo aphoriſmo, & ſequentibus.

Conſuetudo tyrannus. *Magnus* itaque *naturæ tyrannus eſt conſuetudo*; quæ *ſenſim* irrepens, *tota gubernacula* hujus œconomiæ *ſibi* tandem aſcribit, nec *irato* cedens *genio*: cujus leges non ſolùm *evertere*, ſed & *abrogare* interdum videtur. ut non temerè *Cretenſes olim*, *ſe abundè diris devoviſſe exiſtimarent illum*, *cui delicias pravæ conſuetudinis imprecarentur*.

Ita modeſto *voti* genere, efficaciſſimum *ultionis* eventum reperiebant. Grave profectò *aſſuetudinis pondus*.

Hiſtoria. *Mithridates* venena *aſſuetudine* vorabat.

Puella quædam, inquit Albertus, *araneis victitabat*. Quæ nec *ratio* nec *philoſophia* perſuadere poſſunt, his par eſt *conſuetudo*.

Darius cùm intellexiſſet *Indis* familiare eſſe, *vitâ defunctos parentes* ſolenni quodam ritu *vorare*, quòd putarent ad *pietatem* pertinere, *viſcera* ex quibus *prodierant*, iterum (*mutuo* officio) *ſuis viſceribus* condi: *converſus* ad præſentes *quoſdam Græcos*, rogat, *quanti* emere *velint* hanc conſuetudinem *Indorum?* reſpondebant, *longè* illam immanitatatem *à ſuis* abeſſe, *nulloque pretio* eò abduci poſſe. *mox* converſus ad *Indos*, perſuadere voluit ut *Græcorum* more, *rogo* parentes mortuos *cremarent*. Ad quam vocem, *mirum*, quæ trepidatio & impietatis execratio *apud hos* enata fuerit.

Cùm itaque nec *ratio* nec *philoſophia* frenare *conſuetudinis* vim poteſt, non mirum *ejus habenis* humanum corpus *trahi*.

Propterea *ſcripſit* Hippocrates, *cottidianis laboribus* aſſueti, *etiamſi invalidi ſint aut ſenes*, inſuetis, *quamvis robuſtis & juvenibus*, *faciliùs* conſuetos labores *ferunt*. *Quinetiam quæ jam pridem ſunt* aſſueta, *minùs gravare* conſueverunt, *quamvis* pejora *ſunt iis quæ* familiaria non ſunt: *quare ad* conſueta *iterum facienda mutatio*. Ita habent antiqua exemplaria, καὶ ἐς τὰ ξυνήθεα μεταβάλλειν: non autem ἀσυνήθεα ut vulgati textus legunt.

Correctio Aph. 50. lib. 2. *Graviſſimum conſuetudinis eſt imperium.* *Dionyſius tyrannus* obſidione oppidanâ *preſſus*, cùm à ſibi *aſſueto potu* aliquantulum *abſtinuiſſet*, extemplo *tabeſcere* cæpit.

Non

Non aſſuetis *pharmacia* & *phlebotomia* gravis eſt:

Conſuetudo remedii *copiam* etiam limitat; ut *calidus morbus* in homine *frigidà* aſſueto, remediis eget *frigidioribus*, quàm ſi *calidis* aſſueviſſet.

Quantum autem robur ſit *aſſuetudinis*, eleganter narrat *Theophraſtus*, libro nono De hiſtoriâ plantarum, capite decimo octavo. *Thraſias*, inquit, *manipulos totos* ellebori *eſitabat*.

Et *Eudemus Chius* unâ die, *in foro* ſedens, *viginti duas* ellebori *potiones* accepit, *nec tamen* à ſuis vaſis *ſurrexit*: cum vero *abiit* lotum atque cænatum uti *conſueverat*; nec evomuit. *Ita* paraverat ſe *longâ aſſuetudine*, paulatim *creſcente* ellebori *mole*. Refert hoc ex Theophraſto *Apollonius* in Mirabilibus hiſtoriis.

CAPUT XX.

DE OCTAVA INDICATIONE, *à Naturæ Proprietate*, hoc eſt, IDIOSYNCRASIA.

MEDICAMEN quod *enarratarum indicationum* examen ſubiit, jam *tandem* & ab *Idioſyncraſia* commendari debet:

Etenim *cuique homini* ut contigit *propria* quædam natura; ita & *peculiarem* ſortitur curationem.

Octava itaque indicatio ex cujuſque *peculiari* naturæ *proprietate* ducitur: *Vis proprietatis.*

Ineſt enim *cuique*, temperamenti ſui *proprietas*, quâ, *cum hoc* concordia illi eſt; *cum hoc*, diſcordia.

Provenit hæc *Idioſyncraſia* ex peculiari *corporis* temperamento.

Sunt autem hæc infinita *individuorum*: hinc tanta *ingeniorum*, *morum*, ac *naturarum* diverſitas.

Singuli enim aliquid *proprii* habent: nam quibus *hic* delectatur, hæc *alius* faſtidit.

Sed nos *ſolùm* ea notamus quæ *longiſſimè* à communi *hominum* naturâ *abeunt*.

Narrat *Cæſar Scaliger* de reguli Vaſconis *equite*, qui, audito *phormingis* ſono, *urinam* ilicò facere *cogebatur*.

Igitur è turmâ *quidam*, quem levis ac civilis joci *offenſiunculâ* aſperſiſſet; ridiculam illi *paravit* ultionem. Ponè *diſcumbentem* adduxit cæcum quendam cum *phorminge*. Cujus, ut ſolebat, *ſono* permotus, ibi *ſub menſam* inter cla-

riſſimorum convivarum pedes *quin mejeret* continere ſe non potuit.

Admiranda talia quædam refert D. *Auguſtinus* decimoquarto libro De civitate Dei, capite vigeſimoquarto. *Limæ* ſtridor *quibuſdam* dentes *lædit*.

Pſylli & *Marſi* ſerpentes *impunè* tractant.

Ruta & *Braſſica* juxtà *ſeri* nolunt.

Adamas hirci *ſanguine* molleſcit.

Ita, in *hominibus* quid abditum eſt, quod *nullis ſenſibus nullisque notis* compertum, latet; quæ *difficultas* fatigans *Galenum*, hanc vocem illi expreſſit: *Si ego internoſcere poſſem* cujuſque *idioſyncraſiam*, me talem *eſſe putarem*, *qualem* Æſculapium, aut Apollinem *fuiſſe mente intelligo*.

Capite 6. *Galenus* libro De *Conſuetudine* ſcripſit, *quibuſdam* aliqua eſſe *peculiaria*, & alium *nutricatum*, alii *corpori* accommodatiorem: & *ob id* animalia ipſa *ultrò* abrepta *à naturâ*, ad ea pabula *feſtinare*, quæ ſibi *peculiari vi* ſunt dicata;

Iumenta ad herbas, *leones* ad carnes.

Ita inter *homines*, inquit, evenit; quidam ne *vinum* quidem guſtare audent: alii *caſeum* faſtidiunt:

7. Meth. 6. *Nonnulli* ad primum guſtum *ptiſanæ* nauſeant; quam tamen *Hippocrates*, & ante illum *plurimi medici* maximis laudibus nobilitârunt.

Mala quibuſdam *alvum* liquant, quæ *Gedanâ cereviſiâ* ſiſtitur. Ita naturæ quædam *ad alia remedia* trepidant, *quæ* tamen *elleborum* ferunt.

Rogandi itaque ægri, quibus *cibis* & *remediis* commodè *uſi fuerint*.

Caſſiâ *nonnulli* pro nutricatu fruuntur; *aliis* torminoſa & faſtidii plena eſt.

Nonnullis manna in *bilem* abit, aliis *alvum* ſolvit.

Glandes *quoſdam* in ſyncopen abripiunt, *& tamen* enemata ferunt.

Quidam bubulam coquunt, *quibus* gallinacea *in corruptelam* abit.

Quare, quod maximè *familiare* cujuſque naturæ *fuerit*, propinare *ne verearis*; etiamſi *aliâ in corpora* iniquum fuerit.

Sapienter *Pindarus*, Olymp. 8. τερπνὸν δ' ἐν ἀνθρώποις ἴσον ἔσσεται οὐδέν: *nihil eſt quod æquè cunctos delectat homines*.

Vidimus Neapoli ſervos, *qui* magnam vim *meconii* vorabant: *aliosque* qui *copioſiſſimè* abſque noxâ *papavere* viſcerabant.

Propterea *jure ſcripſit* Hippocrates, *Paulò deterior cibus* *aut*

aut potus, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed ſuavitate imparibus, eſt anteponendus.

Quaſi dicat; *illâ ſuavitate* melius *œconomiæ* nutritionis *conſulitur*: quamvis alioqui *cibus* non ita ſit meabilis, neq triplicis naturæ *exhauſto* (celeritate *nutriendi*) hiſtoriæ *morbi* accommodatus.

CAPUT XXI.

DE NONA INDICATIONE, *à* SEXU.

PRÆSIDIUM quod ab *aliis indicationibus* receptum eſt, *ſexui* etiam num arrideat, videri debet.

Quare cogitandum, num *vir* ſit vel *mulier* cui medicina *adferenda eſt.*

Cùm enim *mulier* ſtatis quibuſdam periodis ab *utero* vacuetur, *ejuſque* ſolidæ partes *(quamvis* ſanguinē *gerant* calidiorem) *longè* virilibus ſint *frigidiores* & *molliores*, aliter habendæ erunt ac *viri*: nec æquè *gravibus præſidiis* tentandæ.

Si tamen incurrerit *mulierem* humidam & frigidam *morbus* calidus & ſiccus, *inter mulieres*, hæc *validis præſidiis* erit revocanda: *quia* longè à *naturæ lege* abiit.

De hac Indicatione ita Hippocrates, *Prægnantes* purgandæ, *ſi humor ſit efferus*, quadrimeſtris *purgatio, dum* ſeptimeſtris *fuerit*. 4. *Aph.* 1.

Nam tum, *ſine offenſione* fætus, uteri & umbilici, *ea facilè* tranſigetur.

Quia cùm *fætus* moveri incipit, *vincula valida* ſunt: *minùs, jam grandeſcente fætu*; nam *vincula* uteri, ſecundarum, & umbilici, *tunc* non longè *abſunt* ut laxentur.

Nec copiosè ſanguis *ab his* extrahi *debet*. In ægrotâ muliere *ſemper* cautiò *ſit de menſibus*, *&* *num* utero *remedium* debeatur. 5. *Aph.* 30.

CAPUT XXII.

DE DECIMA INDICATIONE, à *Vitæ Inſtituto*.

AN *Vitæ inſtitutum* admittat jam in lucem à *cæteris Indicationibus* productum auxilium, *etiam perpendendum* venit.

Accipitur itaque *decima Indicatio* à munere & exercitio, vel arte *in quâ cujusque ſtudium verſatur*.

Nam, pro vitæ *munere*, alterationis & vacuationis *modus* erit inſtituendus; ut *cujusque* inde *aſcititia temperies* fuerit.

Qui *calidis in officiis* vitam terunt, *quales* coci, furnarii, chymiſtæ, cùm in *calidos morbos* abrepti ſunt, *minùs frigidis* egent, *quò* in naturam *à ſtudio* ſuſceptam *redeant*; quàm *ſi piſcator* eiſdem *implicitus* hæreret.

Qui in *otio & umbrâ* degunt, *largè* vacuandi: qui *exercitiis* exhauriuntur, *parciùs*.

CAPUT XXIII.

DE UNDECIMA INDICATIONE, *à Brevitate & Longitudine* MORBI.

UNDECIMA Indicatio ducitur à *diuturnitate*, vel à *præcipiti motu* morbi.

1. *Aph.* 7. Etenim *ubi eſt morbus peracutus*, qui celeriter ſuam abſolvit hiſtoriam, & *in quo in promptu laborum plena ſunt omnia*, (cùm ſcilicet *morbificis cauſis*, & *ſymptomatum vehementiâ* natura opprimitur) *tenuis victus erit præſcribendus*: quia in his *jamjam adfuturus* eſt ſummus *morbi* vigor.

Quòd ſi morbus non ita eſt *peracutus*, pro eo *à tenui* diſcedendum, *ut morbus* extremis *eſt lenior*.

Ita à *morbi* ductu *indicationem curandi* aucupamur; cùm, ex *Hippocratis* ſententiâ, *ineunte morbo* non purgamus: *nam* initio *morborum* nihil eſt *naturæ vi* mitificatum, & ad *temperiei mediocritatem* redactum.

Sed ut tractu temporis *variæ* fiunt coctiones, ita *gradus* purgationis *eſſe* debent.

CAPUT XXIV.

DUODECIMA INDICATIO, *à quatuor morbi* generalibus temporibus.

TANDEM notandum, num *decurſus* morbi, & *illud* quod jam ſuæ hiſtoriæ percurrit tempus, à *reliquis indicationibus* imperatum auxilium *admittat*.

In *morborum* tractu, *morbi* vigor ſummus *maximè* collimandus:

Nam in vigore *nihil* exhiberi debet, ne *cibus* quidem, ſi *vires* perſtiterint.

Aph. 10. *Scribit id* Hippocrates, *Quibuſcumque* jamjam futurus eſt *vigor morbi*, diætam tenuem *extemplo victitent*.

Aderit *autem ilicò* vigor, *in morbis peracutis*, qui conti-

nenter

nenter, celeriter & vehementer *moventur*; ad ſalutem vel ad mortem.

Peracutus eſt *ſpeciei*, vel *individui* ratione:

Speciei quidem, inflammatione, venenatâ *qualitate*, aut impedimento *nobilis partis*; ut febris ardens, ſyncope, peſtis, apoplexia, ſynanche.

Individui verò, à *magnitudine* cauſæ, vel à ſymptomatum *vehementiâ*; pleuritis *in ſene*, parotis *in juvene*.

Quòd ſi longior *morbi* hiſtoria fuerit; *tum*, quia non adeò impeditæ ſunt *vires* corporis à *morbo* & ſymptomatum *vehementiâ*, de inediâ erit *remittendum*, & à tenui victu *recedendum*; quo æger poſſit *ad vigorem* perdurare.

In vigore autem morbi, *tenuem diætam* victitent, ut *natura* pepaſmum *ineat*, quem *eâ vi* molitur, *quâ* alimentorum *pepſin*:

Propterea non erit *media naturæ vis* ad mitigationem *ciborum* abducenda; *ſed potiùs* toto niſu *in morbum* feratur: ac *illud ſtudium* illi ſit, quo *morbificam materiam* domet, ac ejiciat.

Quibus autem ſeriùs *futurus eſt* vigor, *& eò ipſo tempore* ſtatus, *& paulo ante & poſt* (ad triduum ferè) *eſt adimendum alimentum*:

Tunc enim *potiùs* incumbendum eſt in *materiæ morbificæ* coctionem, *quàm* naturæ *ſtudendum* cibo & potu.

In principiis & augmentis morborum, *liberaliùs* indulgendum; *ne ægri* vires *ante* vigorem *concidant*.

Declinante morbo, *lentè* reficiendi; *ne* (quod apud *Hippocratem* cuidam evenit) *ſubitò* è medio tollantur, ex *inſolenti ſubitaque* repletione.

Elucet *hæc indicatio* in inflammationibus.

Nam in his, *ineunte morbo*, repellimus *affluentem materiam*: in augmento *coquimus*: in ſtatu *aperimus*: in declinante *maximè evacuamus*.

CAPUT XXV.

DECIMATERTIA INDICATIO, *à particularibus* PAROXYSMIS.

A CAETERIS *Indicationibus* inventum & politum *remedium* quo modo *adhiberi poſſit* commodè, *cùm* variis periodis *recurrit* morbus, *cogitandum eſt*.

Hæc Indicatio à *Paroxyſmis* particularibus *morborum*

Qui *calidis in officiis* vitam terunt, *quales* coci, furnarii, chymiſtæ, cùm in *calidos morbos* abrepti ſunt, *minùs frigidis* egent, *quò* in naturam *à ſtudio* ſuſceptam *redeant*; quàm *ſi piſcator* eiſdem *implicitus* hæreret.

Qui in *otio* & *umbrâ* degunt, *largè* vacuandi: qui *exercitiis* exhauriuntur, *parciùs*.

CAPUT XXIII.

DE UNDECIMA INDICATIONE, *à Brevitate & Longitudine* MORBI.

UNDECIMA Indicatio ducitur à *diuturnitate*, vel à *præcipiti motu* morbi.

1. *Aph.* 7. Etenim *ubi eſt morbus peracutus*, qui celeriter ſuam abſolvit hiſtoriam, & *in quo in promptu laborum plena ſunt omnia*, (cùm ſcilicet *morbificis cauſis*, & *ſymptomatum vehementiâ* natura opprimitur) *tenuis victus erit præſcribendus*: quia in his *jamjam adfuturus* eſt ſummus *morbi* vigor.

Quòd ſi morbus non ita eſt *peracutus*, pro eo *à tenui* diſcedendum, *ut morbus* extremis *eſt lenior*.

Ita à *morbi* ductu *indicationem curandi* aucupamur; cùm, ex *Hippocratis* ſententiâ, *ineunte morbo* non purgamus: *nam* initio *morborum* nihil eſt *naturæ vi* mitificatum, & ad *temperiei mediocritatem* redactum.

Sed ut tractu temporis *variæ* fiunt coctiones, ita *gradus* purgationis *eſſe* debent.

CAPUT XXIV.

DUODECIMA INDICATIO, *à quatuor morbi* generalibus temporibus.

TANDEM notandum, num *decurſus* morbi, & *illud* quod jam ſuæ hiſtoriæ percurrit tempus, à *reliquis indicationibus* imperatum auxilium *admittat*.

In *morborum* tractu, *morbi* vigor ſummus *maximè* collimandus:

Nam in vigore *nihil* exhiberi debet, ne *cibus* quidem, ſi *vires* perſtiterint.

Aph. 10. *Scribit id* Hippocrates, *Quibuſcumque* jamjam futurus eſt *vigor morbi*, diætam tenuem *extemplo victitent*.

Aderit *autem ilicò* vigor, *in morbis peracutis*, qui conti-

nenter

nenter, celeriter & vehementer *moventur*, ad ſalutem vel ad mortem.

Peracutus eſt *ſpeciei*, vel *individui* ratione:

Speciei quidem, inflammatione, venenatâ *qualitate*, aut impedimento *nobilis partis*; ut febris ardens, ſyncope, peſtis, apoplexia, ſynanche.

Individui verò, à *magnitudine* cauſæ, vel à ſymptomatum *vehementiâ*; pleuritis *in ſene*, parotis *in juvene*.

Quòd ſi longior *morbi* hiſtoria fuerit, *tum*, quia non adeò impeditæ ſunt *vires* corporis à *morbo* & ſymptomatum *vehementiâ*, de inediâ erit *remittendum*, & à tenui victu *recedendum*; quo æger poſſit *ad vigorem* perdurare.

In vigore autem morbi, *tenuem diætam* victitent, ut *natura* pepaſmum *ineat*, quem *eâ vi* molitur, *quâ* alimentorum *pepſin*:

Propterea non erit *media naturæ vis* ad mitigationem *ciborum* abducenda; *ſed potiùs* toto niſu *in morbum* feratur: ac *illud ſtudium* illi ſit, quo *morbificam materiam* domet, ac ejiciat.

Quibus autem ſeriùs *futurus eſt* vigor, *& eò ipſo tempore* ſtatus, *& paulo ante & poſt* (ad triduum ferè) *eſt adimendum alimentum*:

Tunc enim *potiùs* incumbendum eſt in *materiæ morbificæ* coctionem, *quàm* naturæ *ſtudendum* cibo & potu.

In principiis & augmentis morborum, *liberaliùs* indulgendum; *ne ægri* vires *ante* vigorem *concîdant*.

Declinante morbo, *lentè* reficiendi; *ne* (quod apud *Hippocratem* cuidam evenit) *ſubitò* è medio tollantur, ex *inſolenti ſubitaque* repletione.

Elucet *hæc indicatio* in inflammationibus.

Nam in his, *ineunte morbo*, repellimus *affluentem materiam*: in augmento *coquimus*: in ſtatu *aperimus*: in declinante *maximè evacuamus*.

Caput XXV.

Decimatertia Indicatio, *à particularibus* Paroxysmis.

A Caeteris *Indicationibus* inventum & politum *remedium* quo modo *adhiberi poſſit* commodè, *cùm* variis periodis *recurrit* morbus, *cogitandum eſt*.

Hæc Indicatio à *Paroxyſmis* particularibus *morborum*

 ſumi-

ſumitur. qui *Paroxyſmus* nihil aliud eſt, *quàm deterius* periodi *tempus*.

In eo, *magnis remediis* fatigari *corpus* non debet: ſed *quò* natùra & morbifica materia *viam* affectant, *eò* remedia *ſeſe* inclinent. *his incuntibus* vomat; *deſinentibus* ſudet, aut mingat.

1 *Aph.* 11. De hac Hippocrates: *In paroxyſmis* de cibo *vereri oportet, nam* ejus acceſſio *damno eſt. Quinetiam qui* per circuitus *ingraveſcunt*, in ipſis paroxyſmis *inedia imperanda*: ut in efflorеſcentibus doloribus colicis, cephalalgicis, epilepticis, aſthmaticis, nephriticis.

Id *religiosè admodum* inculcavit *Hippocrates*, decimonono, Aphoriſmo libri primi, *In paroxiſmis* periodicis *nihil* exhibendum; *nec ullâ ratione induci quis debet*, *ut* exhibendum *putet* (ita enim μηδ᾽ ἀναγκάζειν vertendum: & non, *nec cogere.*) *Sed contrà demenda* cibi acceſſio *ante criſes*.

ἀναγκάζειν *quid Hippocrati.* Quaſi dicat *Hippocrates*; decipimur *ſpecie* infirmitatis: ſi *vires* vi morbi *langueant*, non exhibebis; *ſed ſi* ab exhauſto *laborent*. quod *materia* ſit anarrhopos, omniſque nutritionis & reſpirationis *œconomia* laboret; & *natura*, quæ eſt pepſeos & pepaſmi *cauſa*, ab inſtituto *avocetur*.

Exceptio. 10. *Met.* 3. Attamen aliquando in *paroxyſmis* concedi *cibus* debet, *hominibus ſqualidis* à calore & ſiccitate, *in illis febribus* quæ accenduntur ob *mordentem acrimoniam*, vel à ſuccis *calfactis* & *attenuatis* à Sole, inediâ, laboribus.

His, ad primum horrorem, *Galenus* febrem *inhibere ſolet*, dato pane *ex vino*: nam in *nullo ſqualido affectu* commodè *finitur* acceſſio, *priùſquam* illis vel ex *lavacro* vel *victu* mador *acceſſerit*. *Secus* in illis *quæ ſunt* à plenitudine, obſtructione phlegmone, & putredine.

Propterea *cùm* ſqualida corpora *hæ paſſiones* incurrunt, *funeſtum*: nam ſi *cibo* corpori *ſtudes*, morbus *necabit*: ſin *inediâ* morbo, *ſqualidum corpus* fatiſcet.

CAPUT XXVI.

DECIMAQUARTA INDICATIO, *ab ordinatis* NATURÆ FUNCTIONIBUS.

HAC *Indicatione* utentes, *jubemus* ut per morbos *interdiu* vigilent & *noctu* ſomnum ineant;

Nam ita naturâ comparatum eſt. *niſi tamen* principum internarumque partium *inflammatio* adfuerit; tunc enim *inter-*

interdiu dormire, & *noctu* vigilare *præſtat* : Spiritus *lucem* ſequuntur, & *tenebras* fugiunt, *unaq;* ſecum *humores* rapiunt.

Ita ſtata tempora *(niſi quid impediat)* ciborum, exercitii, & recrementorum ejiciendorum *ſervamus*.

Hæmorrhoïdes *quibuſdam* ſtatis periodis *fluunt*, mulieribus *menſes*; puerperis *lochia*, quæ, niſi *viginti ſex diebus* purgentur, *morbum* faciunt :

Si hæc non proceſſerint, *indicatione ductâ* ab ordinatis *naturæ* functionibus, *promovenda erunt*.

Cautè *notandum* quid fiat à *naturâ*, & quid à *morbo*, ſcripſit Hippocrates, *Quibus juvenibus* profuſior *eſt alvus*, 2. *Aph.* 20.
non à *diætâ*, ſed à *bilis acrioris ubertate*, vellicantis *inteſtina*, & labefactatâ alvo *ab æſtu* : *in ſeneſcentibus contrahitur*.

Quòd *bilis* mitior *pituiteſcat*, & vetus *alvi infirmitas* ab æſtu, *temperamenti* mutatione *ſanatur*.

Et quibus in adoleſcentiâ fuit aſtricta alvus, ex *hepatis* ardore *corporiſque* raritate, *in affectâ ætate ſolvitur* :

Etenim *corporis* denſitate *melancholeſcit* bilioſum corpus ; & *hinc* contrario motu *rapitur* bilis ; quæ cùm primò *anarrhopos* erat, jam fit *catarrhopos*.

CAPUT XXVII.

DECIMAQUINTA INDICATIO, à REMEDIO.

ANTEQUAM empirica ſecta ab *Acrone Agrigentino* condita eſſet, *Græci*, qui remediorum *cognitione* excellebant, *Deorum filios* vocabant.

Qui profectò herbarum quandam potiùs *experientiam* habuiſſe videntur, quàm *artem* medendi.

Qualia remedia apud Græcos *Chiron Centaurus*, & ab eo eruditi *Heroës* noverant. ſic multa de *Ariſtæo*, *Polyïdo*, & *Melampode* ſcribuntur, *à quo* (quòd *Prætidas* Thraciæ mulieres *elleboro* purgaſſet) *Melampodium* dictum *ellebori medicamen* fuit.

Quare *unica hæc Indicatio* nobilitavit maximè *antiquos Heroës* & *Heroïdes*, Lyſimachum, Achillem, Gentium, Dianam, Helenam, Oenonem, Paridem.

Remedia morbo *propriè dicata*, materiæ morbificæ, & parti morbo oppreſſæ, *cæteriſque indicationibus* proprio quodam Marte *ſtudentia*, ſi fæcunda illa *naturæ* parens *protuliſſet*, nec ſi quæ ſunt *abdidiſſet*, non opus fuiſſet *medicamentorum* compoſitione.

Sed ægrè deprehendi poſſunt *remedia* quæ cuique *morborum* ideæ ſatisfaciunt: *quòd* ex variâ *variarum indicationum* remixtâ vi, *nullus morbus* omnibus ſit idem; *quare* nec ullum *remedii* eſt genus, *quod* eandem vim *in omnes* exercet.

Etenim *aliquid* plerumque hæret *remedio*, quod *indicatio aliqua* nullo modo *admittit*: ut cùm vel *occultâ* aut *manifeſtâ* vi refragatur *remedium*.

Occulta. *Occultâ potentiâ* Cantharides *noxam* inferunt *veſicæ*; alioqui *mictorium remedium* vix ullum foret *his* præſtantius.

Argentum vivum *aures* obtundit; *alioqui* præcellens *ulcerum malignorum* auxilium: *linguam* impedit *lithargyrum*.

Manifeſta. *Manifeſtæ qualitatis* ratione *deſideramus* interdum *aliquid* in remedio, cùm vel ex *primâ*, *ſecundâ*, aut *tertiâ* qualitate *ei quid* adhæſit, *quod minimè* indicationibus curativis *convenit*.

1. Qualitas. Interdum enim *evenit*, ut ad manum ſit *medicamen fervidum* tertio ordine, *cùm* opus ſit tantum *caloris* ſecundo numero: *quare* remiſcebimus *frigidum remedium* in primo ambitu, ut *eâ moderatione* ad ſecundum gradum *caloris* fervor *reſideat*.

2. Qualitas. A *ſecundis qualitatibus* interdum nobis quid *abſtergendum eſt*: ut ſi alioqui *commodum* indicationibus *remedium* compertum fuerit;

At ſi *nimis ſit abſtergens*, adjiciemus aliquid quod *emplaſticum* ſit;

Si *nimis celere* fuerit, quod *cunctantiùs* agit *addemus*; ut cantharidibus *gummi tragacanthum* jungemus.

Ita in *nimis* rarefacientibus, tendentibus, incidentibus, attrahentibus, mollientibus, aperientibus, unientibus, *contrariâ vi* noxam *inhibebimus*.

3. Qualitas. *Tertiâ in Qualitate* nonnunquam *aliquam rationem* deſideramus, ut *ſaporis*, *coloris*, *odoris*.

Sapor, quantum fieri poteſt, *ex ægri votis* ſit; nam ita meliùs *œconomiæ nutritionis* conſulitur: *cùm* quæ grata ſunt, ea *ſuavitate quadam* avidiùs *ventriculus* amplectitur; nam *iis* gaudet, facileque *eorum vim* in apertum profert.

4 Sanit. Propterea *oxymel* non ex eâdem copiâ *aceti* & *mellis* parari ſemper debet; *ſed* pro cujuſque palato.

Odorem quo æger *maximè delectetur* indagabimus; ne *ventriculum* ſubvertatur *inimico nidore*: ac grata *dabimus*, modò illa *ad morbum* non faciant. Ut in *capillorum vitiis*, anti-

antiqui medici *ſuave ſpirantia quædam* ſemper adjiciebant: & *Crito* ab urinis *abſtinere* jubet.

Oculis inſuper *ſtudent* interdum *medici*, dum *pilulas* aut *opiata* auri foliis *involvunt*.

Quare rectè admonet *Trallianus* ubi de anginâ, *Remedium*, inquit, *contrarium quidem ſit* ſuperanti affectui, *familiare autem & amicum* ægrotantis habitui.

Conſiſtentiæ etiam ratio habenda; *nam* quidam *pilulas* facilè deglutiunt, at à *potibus* abhorrent. *Conſiſtentia.*

Et ad *ægri affectuſque* naturam *referatur ſemper* medicamen quod *ad manum* eſt; ne *torminibus vomitibuſque* expoſitis, *offeras* Agaricum; nec dacrydion, colocynthidem, elaterium, turbith, *ubi* venarum *effuſio* moleſta eſt.

Et cùm *elegans illa ars* hodie *emicuerit* quæ librare docet *vires* à mole corporeâ, ſuccis, ſalibus, ac oleis *è terreſtri mole* abductis, ut *ægri* remediorum *commodo*, ſine eorum faſtidio *fruantur*, quantum fieri poterit *his* utemur. *Diſtillatoria.*

Sed tamen *ea cautio* adſit, ne *conſiſtentiæ* verſio, *everſionem* virium *conferat*: ut Rhabarbarum *in tenuiſſimum pollinem* redactum *urinas* promovet, ac *alvum* ſiſtit interdum.

Ita Aniſum *ni craſſiuſculè comminutum* cum caſſiâ *exhibeatur*, eam abducit ad *urinarum* vias.

Itaque *quâ parte* remedia *deficiunt*, ſuppleas: *quâ lædunt*, corrigas.

Remedia enim vel ratione *noſtri*, vel ratione *ſuæ ſubſtantiæ* officium non ſemper ſuum faciunt.

Hoc eleganter monſtravit *Hippocrates*, tertio Acutorum, in *Melicrato*; quibuſdam *id* mirè *prodeſt*; & urinas *movet*: picrocholis & megaloſplanchnis *inimicum*.

Quare medicamina *vim ſuam* retinent, amittunt, vel mutant *pro variâ ratione* naturæ *cui exhibentur*.

Difficilè igitur *remedium* invenire quod *ſine noxâ* profit, *niſi* ab arte *poliatur*.

Medicamenta *varias* induunt *formas*; ablutione, infuſione, elixatione, frictione, torrefactione, incineratione, extinctione. *Correctiones remediorum.*

Abluimus cùm quid *detrahere* medicamini volumus, vel *adjicere*: *Ablutio.*

Ut cùm pompholygem ex *aqua roſatâ* lavamus, quò *vi acriore* depoſitâ, *ſolâ ſiccandi potentiâ* valeat; *ità* à calce *mordentem vim* eluimus.

Vel ablutione quid adjicimus: ut cùm *unguenti roſati* vim excitamus, *aceto* abluimus:

Ita *terebinthina* aquâ ſalsâ *lavatur*, ut ſcabiem *ſiccet*.

Aceto, aquâ, ſuccis, lixivio, & vino *plerumque* ablutio *abſolvitur*.

Infuſio. *Infundimus* in aquâ, vino, aliòve liquore, *ſine decoctione*: diu, aut parum *hærere* jubemus, ut *validè* vel *parcè* vim *elicere* volumus:

Ita guaiacum, & ſalſamparillam, agaricum, rhabarbarum, & ſenas *infundimus*.

Decoct. *Decoquuntur* radices, folia, ſemina aromata, & quicquid *ex ſe* effundere *quid* ſolet *in aquam* vel ſimplicem, vel ſtillatitiam, aut *in vinum*, *aliúmve in liquorem*, ut eorum vis *traducatur*: idque *valido*, vel *miti* fervore: *hinc* leni vel validâ *expreſſione* colantur.

Frictio. *Frictione* utimur, cùm *leniendi* facultatem *aſpirare* volumus *remediis*: ut raphanum *frigimus* ex adipe anſerino, cùm, *admoto eo*, calculum *educere* nitimur.

Torrefactio. *Torrefactioni* locus erit, *quando* in pulverem *terere* quid volumus: *vel* ut halitus *inutilis* exſpiret: *aut* ut id quod nobis *non placet*, auferatur: *ita dum* rhabarbarum *torretur*, purgandi vis *exſpirat*.

Extinctio. *Extinguimus* cùm *fumo* uti volumus, ut *chalybis*, aut *auri*: aut cùm *craſſis* egemus, *ablatis tenuibus*; ita lapilli *candentes* lacti *injecti* ſerum *abſorbent*.

Qua arte omnia parari debeant, *eleganter explicat* doctiſſimus vir *Iacobus Sylvius*, ad Meſuem: *nam* nos *generalem* tantùm *Methodum* indicamus.

Id notandum, *remedia* uni affectui *dicata*, meliora eſſe *polychreſtis*.

Quædam ob *commoditatem* tantùm *remediis* adduntur, ut *cera* unguentis, emplaſtris *lithargyrum*.

Quibus cautionibus *cuncta* aptè formari debeant, *abundè* primo libro *deſcripſimus*.

Remediorū vires. Hic *ſubſiſterem* lubenter, *niſi* quædam *utiliter* de remediorum *viribus* ſubjicienda *viderentur*, quæ tamen *tertium locum* inter indicationes *jure quodam* ſibi vendicare *poſſint*:

Ilico enim ab *explorato affectu* ac *parte affectâ* ſeſe remedium offert.

Verùm nè *hîs* de iiſdem, *huc* rejeci.

VERATRUM coturnici *nutrimentum* eſt, hominibus *pharmacum*:

CICUTA ſturni *pro nutricatu* fruuntur, anſeri *lethalis*:

FERULA aſino *nutrimentum* eſt, jumentis reliquis *calamitoſa*.

Hæc itaque *ex naturæ varietate* eveniunt: nam *Alexandro* puella NAPELLO nutrita *oblata fuit*, quæ *ſpiritu* funeſtum halitum *afflaret*.

Quicquid igitur cuique *ejuſmodi* fuerit, *quod* mutare *corporis qualitates* poteſt, neque *in ſubſtantiam corporis* vertatur, *medicacentum* ei erit.

Medicamina *petuntur* ab animalibus, plantis, terrâ, aquâ, & aëre.

Hæc *qualitatibus certis* à ſummo Deo *ornata fuere*.

Qualitates *has vires* exercent.

CALOR *moderatus*, maturat, attenuat, ſubtile reddit, rarefacit, aperit, digerit, ſuppurat, lævigat, deterget: *Calor.*

Immoderatior calor, inflammat ac mordicat, trahit, *rubedinem* infert, liquat, *veſicas* excitat, *cicatrices* contrahit ac enecat.

FRIGUS *moderatum*, denſat & obſtruit:

Validum congelat, incraſſat, *ſtuporem* infert, repellit, exaſperat, ac exſtinguit. *Frigus.*

HUMIDITAS *temperata*, lubricat, lævigat, mitificat, mollit, laxat:

Intemperata, infarcit, glutinat, *tumorem flatuoſum* excitat.

SICCITAS *moderatior* rarefacit, attenuat:

Immoderata, aſtringit, indurat, tendit, emaciat, contrahit, findit.

Quælibet autem qualitas *quatuor gradus*, & hi iterum *ſuos ambitus* ſortiuntur: *nam* quædam *calent* in primi gradus *principio*, alia in *medio*, nonnulla in *fine*. *Gradus.*

Ordinum limites quidam *ſunt*;

Ut aqua tepida, *temperata* eſt:

Si parum *ulteriùs* incaluerit, *in primo gradu* calida erit:

Sin calorem *manifeſtò* præbeat, erit *in ſecundo gradu* calida:

Si *vehementiùs*, tertium *numerum* explebit:

Quod ſi *urat*, quartum *ordinem* attinget.

Primo numero calent abſinthium, althæa, amygdala dulcia, beta, braſſica, chamæmelum, ladanum, ſemen lini, ſaccharum, orobus, vinum novum. *Calida.*

Secundo: ammoniacum, apium, artemiſia, chamæpitys, ane-

anethum, crocum, fœnugræcum, ficus, maſtix, thus, ſalvia, myrrha, marrubium, mel, meliſſa, nux myriſtica, pix, ſcylla, ſal, ſarcocolla, opopanax, bryonia, ammi.

Tertio: abrotanum, agnus, aniſum, aſarum, ariſtolochia, chamædrys, ſabina, calamintha, cinnamomum, iris, juniperus, hyſſopum, origanum, ſagapenum, chelidonium majus, ruta ſativa.

Quarto: allium, cæpa, euphorbium, naſturtium, pyrethrum, ſinapi, tithymalli, anacardi, ruta ſylveſtris, chelidonium minus.

Frigida. *Frigida in primo:* atriplex, hordeum, cydonia mala, malva, pyra, pruna, roſa, viola.

Secundo: acacia, cucurbita, cucumis, mala granata acida, plantago, polygonum, ſolanum hortenſe.

Tertio: hyoſcyamus, ſolanum ſomniferum, portulaca, ſempervivum, mandragora.

Quarto: cicuta, papaver omne, excepto corniculato, opium.

Humida. *Humida in primo:* bugloſſum, viola, malva, rapum, ſpinachia.

Secundo: ammoniacum, lactuca, cucurbita, portulaca, cucumis, melones.

Sicca. *Sicca ordine primo:* thus, chamæmelum, braſſica, ſarcocolla, crocum, faba, fænugræcum, hordeum integrum.

Secundo: artemiſia, orobus, balauſtia, lens, maſtiche, mel, ſal, anethum, myrrha, pix, plantago, nux myriſtica.

Tertio: abrotanum uſtum, abſinthium, myrtus, acetum, aloë, milium, cuminum, ſanguis draconis, galba, ſabina.

Quarto: piper, allium, naſturtium, ſinapi, euphorbium.

Hanc facultatum *ſeriem*, per omnium remediorum *varietatem*, ac certo qualitatum *ordine* prolixè & doctè enumeravit D. *Andernacus*, Commentarii ſecundi, De *veteri & novâ* medicinâ, Dialogo quinto.

Tertiæ ac reliquæ facultates ex *primis* naſci *videntur*; ut urinam movere, ſudores provocare, glutinare, aſtringere.

De quibus abundè *Fernelius* libro ſexto Methodi, & *Holerius* primo & ſecundo libro De chirurgiâ.

Ita & repercutientia, attrahentia, reſolventia, ſuppurantia, mollientia, detergentia, ſarcotica, epulotica, glutinantia, pyrotica, anodyna, *hi & reliqui* doctiores chirurgi *copiosè*

pioſè proſequuntur, *inter quos* primæ notæ *Parcius* eſt, qui hæc *breviter* & *diſtinctè* libro decimoquinto, capite nono & ſequentibus: *nam* qui *unum* legit, *omnes* legit.

Maximum autem nobis *ſtudium* eſſe debet, ut *vires* eorum medicaminum *apertæ* nobis ſint, *quorum* creberrimus eſt uſus.

Quare *primarum qualitatum* vis cùm explorata fuerit, *non ibi* ſubſiſtendum erit, *ſed ultrà* pergendum ad *ſecundas* & *tertias*; & quânam *ſubſtantiâ* præditum ſit, *indagandum erit*.

In Subſtantia notabimus num *medicamentum* ſit grave *vel* leve, rarum *aut* denſum, craſſum *vel* tenue, lentum *aut* friabile, vacuum *vel* plenum, purum *an* impurum. *Subſtantia.*

Qualitate tertia varia ſunt remedia: ut *ſapore*, *odore*: ſed *de his* ſatis egimus libro ſecundo capite XXI. ubi De compoſitis purgantibus. *Tertia qualitates.*

Hoc obſervandum: *Quæ* propinantur *ut emolliant*, vel *extenuent*, vel *detergeant*, aut *diſſolvant*, cuncta *fluxa liquidaque ideâ* valentiora *ſunt*.

Quæ verò repellunt vel *attrahunt*, aut *incraſſant*, vel *roborant*, ſolidiora *ſunt* efficaciora.

Detergentia & *mollientia*, inter hæc *mediam* amant *formam*.

Cavendum in *remediorum* uſu *à reſolventibus* membra *principalia*, aut eis *vicina*: *Cautiones.*

Secundò, à vehementer *infrigidantibus*:

Tertiò, à contrariis & naturæ noſtræ adverſis *qualitatibus*, ut à præcipitato, cerusâ, flore æris.

Tandem *ea cautio* perpetuò adſit, ut *ignotus morbus* naturæ *committatur*: nam vel eum *vincet*, vel *aperiet*, & cùm ad *remedia* ventum eſt, *potiùs eligantur* ea, quæ unà *naturæ* ſtudent, *illique* robur afflant.

Semperque *animo* hæreat, *Naturæ* hyparxin *in ſymmetro* habitare:

Hoc *dixit* Hippocrates, *plurimùm & repentè* vel *vacuare*, vel *replere*, vel *calfacere*, aut *refrigerare*, adeoque in univerſum *corpus* movere, *periculi* plenum: *nam omne nimium* naturæ *bellum indixit*.

Viciſſim ac ſenſim quod fit, tutum.

Præterea *illud* Hippocratis: *Si quis omnia* convenienter *faciat*, in diætâ, alteratione, vacuatione, & alexipharmacis, *quamvis nihil efficiat*, *tamen ad alia* non ſe convertat, *dum manet quod* ab initio *viſum fuit*.

CA-

CAPUT XXVIII.

ULTIMA INDICATIO, *ab* INFLUXU SIDERUM, *& ſuperſtitioſa Curatione*, *ac* APOTROPÆIS.

ULTIMA Indicatio *ducitur* à viribus quæ *ex ſiderum ſyzygiis* ad nos dimanant.

Sidera non ſuſque deque (quod vulgus *aſtrologorum* putat) omnibus *æquali vi* ſuo influxu *annuunt*, aut infenſo lumine *nocent*: ſed natalis *cujuſque* genius, *eorum filo* variè trahitur.

Iſtud *à nobis* lucidè *demonſtratum fuit*, capite hujus libri nono, ubi de Tempore ſecandæ venæ. & *Galenus* doctè id, libris de Diebus decretoriis: *quos*, ſeptimo Aphoriſmorum trigeſimo octavo, & quarto Aphoriſmorum vigeſimo nono, & trigeſimo ſeptimo *ſuos* agnoſcit.

Lunæ vis | * *Ob vicinitatem & terræ & vaporum.* — LUNAE MOTUS maximè *in corporis rebus* notandus: nam *in has* efficax eſt, inquit *Ptolemæus*, * περὶ τὴν [illegible], καὶ τὴν τῶν ὑγρῶν [illegible]. ſed pro eo *cœli* poſitu, quo *quis natus eſt*, ejus vis *cuique* accommodatur.

Affici remedia à ſidere. — Quin & *certo ſidere* remedia *variè animari* putavit *antiquitas*: ita prodidit *Galenus*, ſuum præceptorem *Æſchrionem* CANCROS, æneo vaſe *exceptos*, urere *ſolere*, lunâ decimâ octavâ, *poſtquam* cum Sole (*Leonem* peragrante) *ortus eſſet* Sirius: *unde* præcellens vis *emicabat* in hoc medicamine, *cum quis morſus eſſet* à cane rabido.

Ita VISCUM QUERNUM colligunt, ad *comitialem morbum* arcendum, *Iove* Cancri *ſub ſigno* verſante.

Lunâ *Soli* junctâ ASPLENIUM effoſſum, *infæcundas reddere* ſcribit *Dioſcorides*. plurima ejuſmodi *Trallianus*; & *Marcellus empiricus*.

Sigilla & ſignacula. — Nonnulli hîc *extra lineam* excurrere *videntur*, cùm exiſtimant ſe *programmata* ſiderum *gemmis & metallis* inſculpere poſſe.

Hæc opinio, ex eo *Ptolemæi* libello qui ὁ καρπὸς inſcribitur, *nata mihi videtur*: ubi ad *nonum aphoriſmum* affirmat *Haly*, ſecreta imaginum *aperire* Ptolemæum: *nam*, inquit, *innuis* peculiares *rerum inferarum* formas, [illegible] à peculiariter *cœlitus ſibi* dicatis formis *moveri*.

Sic *Cœlo* hærens *Scorpius*, in noſtros *hic* jus naturæ *exercet*: ut in ſerpentes *ſerpens*.

Hinc

Hinc *imaginum magicarum* ſtudioſi, *lapide* formam *ſuis negociis* ſtudentem *cælabant*, cùm jamjam *planeta* è radiis Solis *emicans*, ad hanc *cæleſtis ſideris* formam *proficiſcebatur*: Tantam vim *imbibebant*, ut quodlibet negocium his, vel *promovere* vel *inhibere* poſſint.

Quin ipſe vide *ſatellitem* Romanum *geometriæ* gnarum, qui, cùm diu habitaſſet *Ægyptum*, ex Chriſtiano *Saracenus* evaſit, temporibus *regis Camorchæ*: hic (mirum) *ſponte mobiles* imagines *fabricabatur*.

Evenit, cùm apud *ſatellitem* eſſem, quòd *obnixè* ejulantem *armigerum ſuum* audiremus: ex *ictu* enim *ſcorpii* graviter *dolebat*. hic meus ille *ſatelles* in certam antidotum *quid* porrexit, ut *id* potaret; *id* gerebat *characterem* ſcorpii, & *thus* olebat: *quo hauſto*, ilicò *evanuit* dolor.

Hic ego, quidnam *id* eſſet, quod tam *commodam* & *ſalutarem* preſſiſſet formāt *ilicò* aureum *obtulit* annulum, *qui emblema* gerebat *lapidis Bezaar*, cui *inſculpta erat* imago *Scorpii*. Rogabam, *quânam horâ* hanc *ſculpſiſſet*: reſpondit, *Lunâ* in Scorpione *verſante*, cùm *angulum centrumque* Cæli *attigiſſet*, *tuncque* olibanum *maſtiche* imbutum *ſe preſſiſſe* affirmabat. *quin* aliis rebus *injuſta* hæc idea *æquè ac ſi* thuri, *hanc efficaciam* exercebat. De his ſcripſit *Thebit*, & *Albertus* lib. 2. animalium, tractatu tertio, cap. 1. & 3.

Eudemus philoſophus confecit *annulos* contra *morbos* & *faſcinationes*. unde *Ioſephus* gloriatur, *ſe*, præſente *Veſpaſiano Cæſare*, vidiſſe *Eleazarum Hebræum*, qui cùm *cuidam* dæmonomaniâ *fatigato* annulum *admoviſſet*, dæmonem *è naribus* extraxit. 8. lib 2. Crinitus 9. lib. 5.

Hoc à *ſuperſtitione* non longè *abeſſe* exiſtimo: *proximè* enim *ad characteres* accedit.

SUPERSTITIOSA medicatio *nuſquam* apud *veram Medicinam* habitare debet. quæ *nihil aliud*, quàm *noctuæ quædam* diaboli, ad *aucupia* animarum. *Superſtitio.*

At *medicina* verè DEI optimi maximi *donum* eſt, ad ſolatium *humanæ vitæ*: quâ homo ad *creatoris ſui* ſpectandam bonitatem, *ejuſque* de ſe ſollicitudinem *notandam* ducitur: *qui* tam polydædalâ *medelarum* varietate, *calamitatibus* humanæ naturæ *cautum eſſe* voluit.

Non ignorant *doctiſſimi quidam viri*, cùm *ſignaculis* & *carminibus* curent, *non inde* dimanare *vires*, ſed maximè *ex perſuaſione*.

At *ea perſuaſio* à contemplatione *operum Dei* abducit, *Suada.*

& *fa-*

& *faſtidire* diſcit *creatas* ab Omnipotente DEO *vires*, aſcribitque *potentias* rebus, *quæ* his *inditæ non ſunt* à ſummo numine, *naturâ*, nec *arte*.

Quare his *facilè* miſcet *ſuum virus* mendacii auctor.

Hiſtoria. Memini me legere apud *medicum pragmaticum* fidum, *vetulam quandam* obnixè ex *dentibus* laboraſſe, *quæ* cùm *periapton remedium* anxiè *exigeret* à medicinæ ſtudioſo, *cumque is* quid ageret *neſciret*, quô *anus* tædia *declinaret*, conſcripſit *chartulam*, quam implicitam *ſindoni*, collo *ejus* appendit, *mirùm*, ilicò *ceſſit* dolor.

Hæc, deprehensâ ſalutari *chartulæ* vi, *ubivis*, ubi in querelâ *dentes* erant, *hanc* admovit *non ſine ſucceſſu*. cumque *tandem* in hominem *minimè ſuperſtitioſum* incidiſſet, *ab eo* chartulâ explicatâ, *hæc lecta ſententia*, planè electa, *Diabolus tibi rumpat collum*.

Quid quæſo *hæc ſententia* in imaginationem, aut corpus *feliciter* agere aut ingerere *poteſt?*

Religioſam medicinam vult *Deus*, & ſe *in eâ* agnoſci & coli *cupit*.

Scribitur in *commentariis* Græcorum, *Ezechiam* regem *Judææ*, librum *Salomonis* De medendis morbis *omnis generis*, qui *in templo* aſſervatus fuerat, *removiſſe*: quòd *ægri* ex hoc potiùs *morborum* medelas, *quàm à Deo* precibus *peterent*.

Fuit ſine dubio *in eo libro* præclara ſcientia *rerum naturalium*, cùm *Salomonis* ſapientia *ſumma* fuerit: *attamen* ob neglectum *Dei*, cedere *eum* voluit *Ezechias*, quòd *in corruptelam* ejus *uſus* abiret.

Cùm enim πᾶν τὸ φυσικὸν θαυμάσιον ſit, ut ait *Ariſtoteles*, hoc ipſo *ad Deum* duci debent *animi*, qui *hoc ſtudio* quaſi molleſcunt *ad pietatem*.

Attamen *plurima* in naturæ ſinu *abdita* latent, *ſenſibus humanis* vix pervia, *quæ* quamvis *ob noſtram ignorantiam* aliena à ratione & ſuperſtitioſa *videantur* (cùm *cauſæ* nos fugiant) *ab eo* tamen *crimine* aliena ſunt.

Legimus de *Q. Fabio Maximo*, quòd multis *hoſtium* cæſis, *à quartanâ febre* liber evaſerit. *unde* quidam veterum *ſuperſtitioſè* exiſtimârunt, *Quartanam* ſolis pollutionibus *curari*:

In hac ſententiâ fuit *Democritus*. Sed hoc, *ſine dubio*, evenit *Fabio* ex ſubito gaudio, *mollito fuſoque* ſqualido ſucco ac fæce *quartanæ*; & minimè *ex pollutione*.

Eodem

Eodem modo puto PERSUASIONEM *per ſe*, non *fiduciâ* aut *credulitate* quid poſſe: ſed *in naturis* emollitis ac tenellulis, *ſubitum* ſpirituum ac animorum *motum* inferre, *unde* vario fluctu *rapitur* ſanguis; ac *unà* morbificas cauſas *partibus* quæ in querelâ erant *eripit*, unde *miteſcit* malum. *Vis ſuada.*

Hîc nulla *ſuperſtitio*: niſi *ſuperſtitioſi* homines *eam* facerent, *dum* effectus *alienis cauſis* tribuunt.

Ita in *illis rebus* quæ appenduntur (PERIAPTA vocant) non *rarò latitat* quædam *occultior* facultas, quæ *incaleſcens* à corporis *contactu*, atomos ac miaſmata & effluvia *nobis neſcientibus* effundunt, & infundunt *nobis*, hauſta *ore* & *cute*, efficaci *morborum* antidoto. *Periapta naturalis.*

His lubenter *olim* utebantur *doctiſſimi medici*, cùm *invictum foret malum* alterantibus & purgantibus:

Nam ineſt *quibuſdam rebus* congenita inter ſe *conſortii* aut *diſſidii* proprietas, *quâ* citra viſibilem tactum *ſeſe* alterant, ut *ſuccinum* paleas amplectitur, *magnes* ferrum.

Scribunt quidam in *Auſtriâ* inventos eſſe gemellos, *qui* objectis *ad januas* lateribus, *feras* aperiebant.

Multa talia ab *Orpheo*, *Theophraſto* ac *Proclo* tradita, *qui* auctores ſunt *præclarè* hanc *occultam* vim *micare* in lapidibus. *Auctores.*

Paſſim talia *Dioſcorides*, ut de araneo, de vermiculis in dipſaci *capitellis*, de pede leporis *herba*, de circii, & plantaginis, & lepidii *radicibus*: de anagyri, aſplenio, aſparagis, agno caſto, onoſmate.

Scatent *his medelis* Dioſcorides & Plinius, Trallianus, Aëtius, Chyrannus, Rhaſes, Theodorus Priſcianus, *qui* ſub nomine *Quinti Horatiani* in lucem prodiit, Marcellus Empiricus, Coſtaben Luca ad Hebræos, Gordonius.

Galenus Pæoniæ *appenſæ* potentiam *nobilitavit*: & fila *queîs* vipera *ſtrangulata fuit*: quin *ſtercus lupinum* appenſum *colicis* remedio eſſe *ſcripſit*: Celebrat ab *hac vi* jaſpidem omphatiten, hieraciten & indicum. *Libris ſimplicium.*

Ita utimur *jecore* lupi, ericii *corde*, & *pulmone* vulpis, *oſſe cordis* cervi, hirundinibus, ranis, *hepate* capræ, viſco, *cranio* humano, cuculi *carne*, milvi *jecore*, *ventriculo* gallinæ, *troglodyte* aviculâ.

Plurima talia Trallianus ad *epilepſiam* arcendam, & *colicum* ad dolorem, & *podagricum* cruciatum *talibus* arcet, *febreſque* cottidianas & quartanas *hac arte* curat; *ita* calculorum *tyrannidem* mitigat.

Aëtitem & galactitem *lapides* celebrat *Aëtius*: & ubi de *venere*, & de *hydrophobiâ*.

Nos *uſu* notavimus *anguis* exuvias, *ventri muliebri* cùm *ægre parit* admotas, *ilico* fætum *præcipitare*: an quia *muſcum* olent? *Hæc* cauſam *in naturâ* agnoſcunt: & propterea à *ſuperſtitione* vindicanda.

At *ſuperſtitio* ex medico theatro & totâ naturâ *excutienda* eſt.

Quibus conſtet ſuperſtitioſa Curatio. Characteres, ςοιχειώματα hoc eſt, ſigilla.

Conſtat *hæc* minimè religioſa *curatio*, ex characteribus, amuletis, & carminibus.

Characteras & amuleta ſunt temerè *quædam pictæ imagines*, nullâ naturæ vi *dotatæ*.

Tales fuere *Epheſiæ literæ*, quas ſcribit *Anaxilas*, apud *Athenæum*, quendam in *conſutis ſcutariis*, id eſt *minutis coriis* habuiſſe, *felicitatem* promittentes.

Credo effictas ad *movendum* & *concutiendum* imbellium hominum *ſpiritus*:

Qui vel *abracadabra* terribiles voces, aſteriſcos, cruces & empuſarum mormones *mirantur*.

Clariſſimus ille dux Græciæ *Pericles*, in magnâ illâ peſte *Athenienſium*, cùm ab *eâ lue* tactus *ſenſim* extabeſceret, *morbuſque* vim animi *ſuperaret*, inquit *Plutarchus*, amico, *qui* viſendi gratia *eum* acceſſerat, *incantationes quaſdam* pendentes *collo* à mulieribus *alligatas* oſtendit: *argumento*, inquit, *animum* tunc *in eo* ægrotaſſe, *dum* ejuſmodi *inſanias* ferret *ille vir*, qui *tantâ prudentiâ* rempublicam *habuit*, ut nullus *propter eum* nigram veſtem *induerit* unquam.

Cauſam ejus *calamitatis* reddit *Theophraſtus*, quia *mores* acti *corporis* doloribus *à virtute* fortè *deſciſcunt*.

Quare *Antoninus Caracalla*, teſte *Spartiano*, damnavit, *qui* contra *tertianas* & *quartanas* amuleta geſtabant.

Carmina & verba.

Quid *verbis* & *carminibus* his præcellentius *tribuam*, non habeo.

Si quid, *id*, ex imaginatione, *variè* affectis motiſque *ſpiritibus* naſci puto.

Quanta enim vis ſit *horum motuum*, videmus *in his*, *quos vulnus* inſpicientes *animus* reliquit:

Alii narrationibus tragicis, *motis* ſpiritibus & ſanguine, *in lipothymiam* abripiuntur.

Vidi *viros fortiſſimos*, quibus cùm *vena* aperienda eſſet, *eâ nondum tactâ*, defeciſſe:

Aper-

Apertam autem *in his*, nihil *ſanguinis* effudiſſe, *alio* rapto *ſpiritu* & *cruore*, imaginis conceptæ *potentiâ*.

Contrà, quibuſdam læſis *ſiſti* ſanguis *ob motus animi* nequit.

Quibuſdam *præſens* pharmacum *alvum* ſolvit, *non aliter ac* metus, ad *centrum* corporis *averſis* ſuccis & ſpiritibus.

Cur ſubitus timor *Singultum* placat?

Itaque *ſi quid carmen* per ſe *poteſt*, à motu *ſpirituum* & *ſanguinis* eſſe credidero.

Quid enim poſſunt *verba* dicta, ſcripta, aut cogitatione concepta? Ex *obſcurâ ſcholâ* hæc lenocinia *verborum* profecta eſſe, *conſentaneum eſt*:

Sunt enim *verba*, voces *effictæ* ad rem aliquam *ſignificandam*;

Hæc *propria* verba ſunt: *qualia illa* quæ apud *Varronem* primigenia *nuncupantur*: ut illa quæ *magnus ille dialecticus*, apud *Platonem* in Cratylo, *invenit*.

Quæ, *ſummus philoſophus* non quidem *naturaliter* factâ; (ſic enim *eadem eſſent* apud omnes gentes) ſed *fabricata* eſſe exiſtimavit.

Quare morbi *carminibus* arceri *nequeunt*: ſed planè *ethnicum* eſt, credere *verba* vel *characteres* vim arcanam *ex ſe* habere:

Si quid habent *virium*, id aliunde *mutuari* videntur;

Sceleratæ enim ac *nefandæ* Magiæ, *murmur illud*, æmulum eſſe *videtur*. *Magia.*

Erat enim *apud veteres* horrendæ *Magiæ* quædam ſpecies, *quæ* carminibus *peragebatur*, quibus *invocabant* dæmones malos, *miſcebant* ſacrificia *cruenta* (nam *ſanguis humanus* dæmonum *philtrum*, ut innuit *Homerus ubi de Elpenoris* animâ) & *verba conjuratoria*, additis quibuſdam *ſuffumigiis* lapidum & herbarum: *quin* Dæmones (horrendum commercium) *his* in colloquium *evocabant*: dicitur GOETIA.

Simulabat *aſtutus Dæmon*, ac perſuadebat ſe *his ſacrilegiis* cogi in *alloquia* & *officia*. Sed *aſtutè* ab illo factum, *impiè* ac *fruſtra* à mortalibus: non enim his *cogitur* Dæmon malus, ſed *delectatur*; ut pulchrè *id* demonſtravit *Hippocrates*, de Arte. *Goëtia.*

Itaque quarum artium ac naturarum *inſtrumentis* pares eſſe non poſſumus, *earum* artifices *nunquam* evadere nos potis eſt;

Non igitur *Magia* ars, quod *ejus* inſtrumentum *Dæmon*, in noſtrâ poteſtate *non ſit*: imò ille potiùs *miſeris illis mortalibus* utitur *pro inſtrumento*, & ſibi *artem* facit, *latrocinium*.

Ita olim ille habebat ἐνθουσιῶντας: & νυμφολήπτους vocabant *fanaticos eos*, ſcilicet *ceritos*, *thyades*, *larvatos*: an etiam *mimallones*?

Erant & ἐγγαστρίμυθοι, στερνομάντεις, circumferentes *Euriclea*, inquit *Plato*.

Quare iterum dico, *Dæmonomagiam* ex ſe, à *verbis* & *characteribus* nullam potentiam *ſortiri*: eſt enim gentis à DEO averſæ *ſuperſtitio*.

Elicius Iupiter. *Gentiles* exiſtimabant ſe poſſe *conceptis verbis* Jovem *de cælo* trahere, *vel ſaltem* elicere: *propterea* eum *Elicium* nominârunt.

Ut *nunc* qui adjuratis formulis, & benedictionibus, ſchediſque *appenſis* curâre ſe *morbos* exiſtimant.

Sed interdum *infeliciter* illicium hoc *illis* ex pellace Jove evenit.

Tullus Hoſtilius rex ex *Numæ* libris, eodem, *quo ille*, ſacrificio *Iovem* cælo *devocare* conatus, *fulmine ictus*, cum domo *deflagravit*.

Ante omnia tamen *ſolitum erat* in oppugnationibus, *à Romanis Sacerdotibus* ejus oppugnandi oppidi *evocari* Deum, *cujus* in tutelâ *illud oppidum* eſſet: *promittique illi* eundem, aut ampliorem locum *apud Romanos*.

Ideo occultârunt in *cujus Dei* tutela *Roma* eſſet: ne qui hoſtium *ſimili modo* agerent.

Unde quidam exiſtimant *Robur* vel *Victoriam* proprium nomen *urbi* fuiſſe: *Romam*, fictitium: ad *celandum* numen.

Hæc *Goëtiâ* peragebantur *inceſta*.

Contigit olim *mihi* talis liber, *ex Norvegiâ* magnâ curâ *allatus*, qui titulum *Abelis Iuſti filii Adam* ferebat, cùm *impietatem* viderem, *Vulcano* hoc ſacrum feci.

Quam horrenda tractet hæc *Dæmonomania*, planè aperit *Heliodorus* libro ſexto; *ibi* enim nil niſi *carmina* deſunt.

Necromantia. Hæc *Goëtia* cùm circa *ſepulchra* perageretur, NECROMANTIAE nomen ſortiebatur.

Magia Ægypti. Fuit tamen *alia* longè *ab hac* diverſa quædam *Magia* apud *Ægyptios*, inquit *Calaſiris* apud *Heliodorum*, quæ revera eſt *ſapientia*: à qua *adulterina illa* degeneravit; *aſtrorum* motus

motus *inquirens*; & omnia ad *honeſtatem, commodunque* humanæ gentis *accommodans* ſtudia. *hæc* ſi verè, *venuſta illa philoſophia* fuit.

At *Galenus* De ſimplici medicinâ ſexto, *incantationibus* uſos fuiſſe *ait* ſacerdotes, *dum* radices *herbarum* effoderent.

Altera quædam *illiberalis Magiæ* ſpecies erat, dicta THEURGIA, quæ fit per *ſacroſancta nomina*, & *precationes* bonorum angelorum: dicitur *Imprecatio*. *Theurgia.*

Rectè de his Jeremias: *Nunquid reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi?* Mirum, *hoc ſcelus* utramque gentem, & *Hebræam* & *Gentilem* incurriſſe. *Cap. 8.*

Hebræa effuſa in *hæc flagitia* fuit: etenim *ſacerrimâ quadam umbrâ* hanc gentem *invaſit*. ſacratiorem namque *interpretationem* legis Moſaicæ CABALAM dixerunt, *quam* cælitùs *Moyſi* apertam *affirmabant*: attamen *litteris* non invulgârunt; *ſed* per manus *tradebant* non minoribus *quadraginta annis*. *Hebræa Magia.* *Cabala.*

Tandem *Eſdras* veritus ne *ſeditionibus, cædibus, & captivitatibus* hæc traditio *intercideret*, ex ſeptuaginta *ſenum* ſententiâ *hæc ſeptuaginta volumina* digeſſit, quam *Cabalam* dixerunt.

Hæc de *divinitate* ac *intelligentiis angelicis* ineffabilem ſapientiam *continebant*, & rerum naturalium *exactam cognitionem* complectebantur.

Hanc *juniores* poſtea *conſpurcârunt* Goëtiâ. *Fingebant* enim ſibi explorata eſſe *arcana* Dei, & ſpirituum *nomina*, quibus *dæmones* cogerent:

Sed erant ex *Egypto* allatæ *incantationes*, ſacrilegio maximo, *divinis verbis* adſperſæ.

In Egypto *hanc Goëtiam* didicerant, à *ſacerdotibus* dæmonum *cultoribus*: talis fuit ultima *Cabala* apud *Hebræos*, cujus adhuc jam *veſtigia reſtibilia* ſunt; dum *ſortilegio* ſanctis litteris, & ſacris nominibus *abutuntur*.

Ethnicorum autem MAGIA orta eſt ex *medicinâ, aſtrologiâ*, & dæmonum *cultu*. *Ethnicorum Magia.*

A Perſis MAGI dicebantur SOPHI: ab Indis, BRACHMANI: Gallis, DRUIDES: Græcis & Egyptiis MYSTAE & PROPHETAE, ſacrorum antiſtites.

Hujus *Magiæ* documenta *auctoribus* nocumenta eſſe *Nero Cæſar* etiam didicit; *qui* maximas *effudit* opes ut hanc *diſceret* artem; *ſed* falſam *expertus*, poſtremò *repudiavit*.

Si quid *veritatis* & *utilitatis* hæc res haberet, *profectò* libri *Numæ Pompilii* nõn fuiſſent *prudentiſſimi Senatus Romani decreto in foro combuſti*: extarent *ſcripta* Democriti, Pythagoræ, Ægyptiorum ſacerdotum, Zoroaſtri, Hoſtanis Proconeſii, Dardani, & Druidum.

Olim efficax magia. Attamen hæc *Dæmonum* ludibria *olim* quid ponderis *habuiſſe* non negamus: maximè ea *Magiæ* ſpecies quæ ἐπῳδὴ *at Ethnicis* dicitur, quæ *ſalutari ſpecie* in medicinam *irrepſit*.

Pythiis, ode 3. ſtrophe 3. Inter tres enim *curationis* ſpecies *adhibitas* per *Chironem* morbis, *Incantationem* numerat *Pindarus*, dum ait:

— τὺς μὲν μαλακαῖς
ἐπαοιδαῖς ἀμφέπων,
τὺς δὲ προσανέα πίνοντας,
ἢ γυίοις περιάπτων πάντοθεν
φάρμακα, τὺς δὲ τομαῖς ἔστασεν ὀρθύς.

Hoc eſt; *Quoſdam mollibus incantationibus tractans, quoſdam verò lenia bibentes, aut membris circumponens undique pharmaca, quoſdam autem ſectione ſtare fecit rectos.*

Homerus decimonono *Odyſſearum*, dixit, cùm *Vlyſſes* comitatus *Autolyci* filiis *in Parnaſſo monte* venationem *exerceret*, ab apto *vulnerato* femine, *ita ut* magnam partem *carnis* obliquo dente *extraxiſſet* illi aper, *profluvium ſanguinis* carmine *Autolyci* filii *inhibuere*:

ἐπ᾽ ἀοιδῇ δ᾽ αἷμα κελαινὸν
ἔσχεθον, hoc eſt, *carmine atrum ſanguinem inhibuerunt*. unde hæc *curatio* quæ *carmine* & *verbis* fieret, *Homerica* olim *dicta* fuit.

In *Propontide* ſinus eſt *Pharmacias* ſeu *Therapicus*: cùm *peſte* & *fame* affligeretur *ibi poſita* urbs, *tunc* deformis homo *protractus*, ut hoſtia, *ficum* & *offam* tenens, poſt *verbera ſeptem* igne *cremabatur*, cineresque *ſpargebantur* in freta.

Quòd *Medea* ibi *pharmaca* poſuerit, *inde* nomen.

Apud Romanos, *Tuccia Veſtalis*, ut inceſtæ *crimen* fugeret, *uſa* precatione, *aquam* in cribro tulit.

Veſtales noſtras hodiè credimus, inquit Plinius, *nondum egreſſa urbe mancipia fugitiva retinere in loco precatione*.

Theophraſtus iſchiadicos *carmine* ſanari *affirmat*.

Cato prodidit *luxatis membris* carmen *auxiliari*.

Marcus Varro *podagricis*.

Cæſar

Cæſar carmine *ter repetito* ſecuritatem *itinerum* aucupari *ſolitus erat.*

Carmina novit *antiquitas* contra *grandines*, contraque *ambuſta.*

Hos *dæmonum* luſus *olim* quid efficaciæ *habuiſſe* inficiator non ſum; *ſed* ab inficiali auctore *profecta* credo. at *omnis poteſtas* illi à JESU CHRISTO *adempta*, qui *captivis nobis* libertatem *attulit.*

Attamen *aliquid* carmini, ſuavibus vocibus, & modulationibus *dabimus*: quòd *interna* animorum *ſeditio* his *ſedatur*; ſanguiſque *qui* aliò *quò non decet* viam *affectat*, blandâ compellatione ac precatione *mulcetur*, & ſedatione *ſiſtitur*: quod *irâ* percitis *cottidie* evenire *videmus*. *Vſus vocum.*

Idcirco *Damon* muſicus *cùm eſſet* apud *tibicinam* Phrygium *modulantem*, ebriis quibuſdam adoleſcentibus *inſana quædam* peragentibus, *Doricum* cani juſſit: *illi* ſtatim *à motu inſulſo* ceſſarunt. *quia* affectibus *obnoxia* pars animæ *irrationalis*, excitatur mitigaturque *motibus* irrationalibus.

ASTU quæ fit *curatio*, interdum *non minùs* valet *totâ magiâ*, eſt enim inſtar *ſtratagematis* in medicinâ. *Aſtutia.*

Quidam *Animam* ſe affirmabat, *ob idque* omnem cibum *reformidabat*, quòd *animas* edere *negaret*. tandem à *fideli medico* parata menſa, *mediâ nocte* à nudis farinaque oblitis hominibus *cubili* illata; *ſummo ſilentio* accubuere. *rogat ille* quid agerent: *obmurmurans quidam* reſpondit, *eſitare*. mox ille, *quæ gens?* animæ. at animæ *edones* non ſunt. *reſpondet* alter, *Noſtro*, & *non humano more* edimus. *hîc exiliens* lecto, *Et ego anima*, inquit, *fruar* unà *veſtris epulis*: aſſedit, comedit, à morbo evaſit. *Hiſtoria.*

Alter cùm exiſtimaret *tam vaſtum* ſe *naſum* gerere, ut nullæ portæ *illi* perviæ eſſent, *huic dormienti*, ſagax medicus *longanonem* bovis, *ſanguinis* plenum, *naſo* nexuit: *cùmque à ſomno* de ingenti naſo *querela illi eſſet*, rogat *Medicus*, num amputare liceret *naſum*: manibus porrectis *hoc officium* ab eo efflagitat: *ſcindit* Medicus *longanonem*, & forti preſſione exprimit *cruorem* in oculos *ægri*, & longanonem *abjicit*. hic, *falsâ imagine* excuſsâ, *à morbo* liberatus fuit.

Quidam cùm *fine capite* vivere ſe *exiſtimabat*, plumbum *impoſitum* morbum *ademit*.

Mulier *ranas* ſe ventre *geſtare* perſuaſa, *purgatione* poſt-

quam effuſa *ejus alvus* fuiſſet, *clam* ranæ *excrementis* illatæ, *morbum* excuſſerit.

Ita *his temporibus*, quidam *hominibus melancholicis*, faſcino *afflatos eſſe* perſuadent, & *aquæ luſtratione* ſanant, & *luſtrati* redeunt.

OBSERVATIO PRAGMATICA.

Praxis facilis ratio.

QUI in *medicinâ* faciendâ *verſantur*, hoc filo *ferè* eam *ducunt*.

Primò, diætam *naturæ* ſtudentem & *cum morbo* pugnantem *inſtituunt*.

Secundò, alvum vel *clyſmo*, vel *lenientibus* remediis *eluunt*.

Tertiò, ſanguis *ſi emittendus*, venam *aperiunt*.

Quartò, miti pharmaco *accîdunt* morbificæ materiæ *copiam*, ut apozemate.

Quintò, contumaciorem materiam *parant* & *coquunt*, ut miteſcat ad *excluſionem*.

Sextò, validè *purgant*.

Septimò, revellunt: miſtoria & ſudorifica *præſcribunt*, frictiones, cucurbitulas.

Octavò, derivant *ad vicina*.

Nonò, fovent *partem*, vel rubedinem aut cauteria *inurunt*; quò *eximant* continentem *morbi* cauſam.

Decimò, reliquias morbi *exhauriunt*, & robur *inferunt* parti afflictæ.

Vndecimò, lætiore *victu* vires *recreant*.

CAPUT XXIX.

EXERCITATIO METHODI *per duos vel tres* MORBOS.

EXORDIUM ſit ab INTEMPERIE CEREBRI. *Notabimus* naturam affectus, partis, & virium robur.

Affectus hic eſt *intemperies*: quare *indagabimus*, num ea ſit *ſimplex*, vel *compoſita*.

Simplex Intemperies.

Si *ſimplex*, ut calida, *vel* frigida, *ductâ* indicatione *ab affectu* (nam *illa* indicat *remedii* genus) admonebimur *contrario remedio* prodigandam eſſe *hanc intemperiem*:

Quare ſi *calida*, refrigeranda;

Si *frigida*, calfacienda.

Sed *indicatione* ſumptâ à *parte ægrâ*, capite, *quia pars* prin-

princeps, *modeſtis medicaminibus* illud agendum.

Quòd ſi *æſtas* fuerit, in *morbo fervido* creſcat vis *frigidi remedii*:

Si juvenis *validus*, ſi frigidis *aſſuetus*, ſi temperies *nativa & aſcititia* totius & capitis *frigida* fuerit (quia *longè*, cùm *ex calore* jam laboret, extra *moderationis* lineam *abiit*) validiùs erit *refrigerandum*.

Si *vir*, uberiorem *refrigerationem* ſuſtinebit.

Si *piſcator* (quia *arte in frigidâ* ejus vita) *graviorem* vim *frigoris* exiget; *quia* longiùs *à naturâ* abiit.

Si *jamjam* inierit *morbus*, ſtrenuò *agendum*.

Si autem *non mera* intemperies *vitium* fecerit, *ſed ſi* materia *unà* ſeſe ſociârit, *tunc* quia eſt *affectus* implicitus, *ordo* medendi *erit examinandus*, ut docuimus in *primâ indicatione*: *Compoſitus affectus.*

Nam *intemperies* alteranda eſt, & *materia* vacuanda.

Diximus, cùm *morbus* cauſæ *jungitur*, hæc *primùm*: dein *genitus affectus* erit debellandus:

Iungat igitur ſe *ſuccus*, ſit corpus *ſuccis* rigatum, & *unà* dolor *capiti* bellum moveat.

Si doloris *immanitas* vigiliarum & inediæ *auctor* fiat (*indicatione* ductâ ab *urgentibus* viribus) *placandus erit*, neglecto *morbo*.

Quare *drachmis duabus* olei violati, roſati, vel papaveris, opii *grana duo* miſcebimus, tum *tantundem* croci: *fronti, naribus*, & *auribus* inferemus.

Hoc diſcrimine (*foris* & *intùs* datis & admotis *remediis*) ſopito, ad *affectum* veniemus.

Materia *præter naturam* adeſt, igitur *vacuandum*.

Cùm autem in *implicitis affectibus* à cauſarum *motione* proficiſci debet *curatio*: igitur *explorandum*, num *adſit* materia *tantùm* in capite *coacervata*, vel num *aliunde* etiam eò viam affectat.

Coacervata, præparanda & purganda.

Si *aliunde* influat; eò ſe vertet à *toto corpore*, aut à *parte aliquâ* relegabitur: ut ſi *pars quædam alia* in querelâ fuit antequam *caput* laboraret.

Hinc variæ *ſurgent* notiones *medendi*: nam ut *fluxa* materia *indicat* ſui *evacuationem*, ita *influxura* poſtulat *averſionem*: ut dictum in *indicatione* de cauſâ.

Itaque cùm *cauſa antecedens* quæ influit, *externa*, & *continens* implicatur, *primùm* remotâ *externâ*, ad excidium

antecedentis pergemus. *Hæc* autem quia *præter naturæ legem* fluit, (ſive *à toto*, ſive *à parte)* indicatio *orietur* avertendam eſſe ad *partem oppoſitam*; quò *pars ægra*, caput, *minimè* ab eâ *incurratur*.

Hoc autem fiet REVULSIONE.

At *unde* ſciemus (cùm *variis* peragatur *Revulſio*) quo inſtrumento *hoc* aſſequemur?

Accuratè *explorandus erit* affectus: *nam is* remedii *genus* indigitat.

Itaque *materia* erit notanda quæ eſt *cauſa antecedens*, nam ſi *ſanguinea* fuerit, *venâ ſectâ* ritè fiet *Revulſio*.

Sed ut *vena* commodè *ſecetur*, diximus, *obſervandum eſſe* affectum (ut hîc materiam) locum, & circumſtantias.

Locus, hoc eſt *vena ſecanda*, quia *totum* ubi à *totius* vitio eſt) *inanire* volumus, erit *vena baſilica*.

Circumſtantiæ ad virtutem *pertinent*, ſi fuerit *non* ſenex, *non* puer.

Amotâ *cauſâ antecedente* propius ad *cauſam continentem* remediâ *flectemus*: & ſecabimus *venam* exteriorem *brachii*: hinc *frontis* & *narium* venas *recludemus*.

A pituita. Sin *materia morbifica* à ſanguine *aliena* pituiteſcat, *quia* præter naturam, *evacuanda*.

Verùm *hoc* commodè *non fit*, ni *primò* paretur ad *excluſionem* incidentibus, attenuantibus, abſtergentibus.

Hæc autem *talia* eſſe debent, *quæ* caput *feriant*: ut, ſatureiæ, euphragiæ, betonicæ *ſinguli manipuli*, majoranæ, chamæmeli *cujusque pugillus*, ſeminis fæniculi, radicum enulæ, acori *ſingulorum drachmæ duæ*: coque ex aquâ ad *ſeſquilibram*: colaturæ *adde* ſyrupi betonicæ, ſtæchados, oxymelitis *ſingulas ſeſuncias*. ſumat *bis* die.

Parata *materia* purgetur *phlegmaphygis*, ut agarico, pilulis cocciis.

Ablata itaque *cauſa antecedente*, ad *Continentem* nos vertemus:

Illa vel loco *moveri* poterit, vel *movendi* erit beneficio *ſpoliata*.

Si loco *dimoveri* poterit, utemur *Derivatione*: & quia *in capite*, maſticatoriis, gargariſmis, ſternutatione, fotu ex chamæmelis, meliloto, lilio, ſalviâ, betonicâ.

Si *immota* materia ac *infixa* reſtagnârit, hanc *trahemus* emplaſtro de meliloto, euphorbio, phænigmis, ſinapiſmis.

Tandem robur *afflabimus* capiti; *propinabimus* caſtoreum ex hy-

ex hydromelite; *dabimus* ſalviæ & roriſmarini conſervas, theriacam, mithridatium: foris *illinemus* oleo caſtorei & lavendulæ.

Ita ad *morbum* venimus *acciſâ* cauſâ.

Quòd ſi autem *intemperiei* cerebri *cauſa antecedens* fuerit BILIS, orietur *indicatio* eam *excludendi*: quia *præter naturam* eſt. *A bile.*

Quia autem *qualitate* ille ſuccus *in vitio* eſt, *purgatione* erit abjicienda.

Id ut *convenienter* fiat, notabimus *quid, quantum, quando, quo modo* purgandum ſit, *& circumſtantias*.

Quid? bilis; *igitur* cholagogo *pharmaco* opus eſt.

Quâ copiâ exhaurienda? ut *ubertas* bilis *fuerit*, & ut ejus eſt *ſitus*: nam ſuum domicilium *interdum habet* in primâ alvo; *aliàs* in genus venoſum, *aut* habitum *receſſit*.

Quando? jam, ſi *turget* ac *furit*: ſin minùs, *præparata* decoctis, quæ *ejus ferociam* domant.

Quo modo purganda? id indicat *locus affectus*, à quo *unà* revellemus; per *alvum*: ita à *ſupernis partibus avertemus* influxum.

Virtus eſt inter *circumſtantias*: quæ ſi *valida* fuerit, & *morbifica* materia ſi *pauca*, confertim *unoque impetu* excludetur.

Deinde veniemus ad amotionem *cauſæ conjunctæ*, quæ *bilis* eſt capite *concepta*. ſi loco *mobilis* fuerit, *repulſione & derivatione* eam evacuabimus.

Inungemus *caput, nares, aures* oleo nenupharino *in quo* cucurbita *decocta fuit*:

Aut naribus *trahemus* violaceum oleum;

Vel oxyrrhodinon *fronti* & *temporibus* admovebimus:

Sed quia *vigiliæ* moleſtæ ſunt, *loco* aceti *immittemus* ſuccum citriorum maturorum: Vel unguentum roſatum *illinemus*: Vel fotus *inferemus* cum ſpongiâ, ex aquâ roſatâ cum pauco aceto:

Et *apophlegmatiſmi* educetur, ut caricarum pinguium, maſticis, ceræ *ſingulæ binæ drachmæ*: miſce, fiat *maſticatorium*.

Tandem ad *intemperiem* capiti *impreſſam* veniemus, & ſimul *robur* afflabimus. *dabimus* conſervam roſatam, & violatam, *cum* ſantalis & margaritis.

Sed ſemper *notabimus* num hæc *enumerata* remedia ab *effectu* nata, *pars ægra* (quæ hîc eſt *caput*) admittat.

In

In *parte* morbo *affecta* conſideratur *temperamentum*, *uſus*, *ſenſus*, *ſitus*, & *connexio*.

Ab *uſu*, cerebrum eſt *pars princeps*; quare non *frigidorum* perpetuo incurſu *fatigandum*:

Propterea *ubi deventum fuit* ad exhauſtionem *cauſæ continentis*, in fotu *aquæ roſatæ* non diu *perſeverandum*: ſed ex *decocto* althææ, chamæmeli, meliloti *tandem* influxa *evacuetur* materia.

Dein *videndum* num *hæc remedia* concedant *vires*, *aër*, *ætas*, *conſuetudo*, *ſexus*, *vitæ genus*, *morbi decurſus* & *tempus*, *paroxyſmus*, & an nullum *vitium* ſit in electo jam *remedio*.

Apoplexia. Monſtravimus *quo modo* tractari *debet* morbus *in intemperie* poſitus: ſupereſt ut *morbum* proponamus *in mala compoſitione*, cujus hyparxis in *obſtructione* conſiſtit.

Dicemus de *Apoplexia*, quæ Latinis *Sideratio*: veteres enim fulmen *ſidus* eſſe putabant.

Cœlius Aurelianus inquit, *Apoplexia* dicta eſt, *quod tanquam* ex lethali percuſſu, *repentinum* faciat *caſum*; *à* πλήττω *illido*.

Attonitus morbus quibuſdam *vocatur*, quia *mens* ſtupet & *corpus*.

Tempore *Celſi* nuncupabatur παράλυσις.

Hæc fit ab *anguſtiâ* ventriculorum & pororum *cerebri*, ut docuit *Galenus* quarto De locis affectis, capite ſecundo: ubi *affirmat*, hoc eam *differre* ab epilepſiâ:

Nam dicit, *quamvis* in utroque affectu *cerebrum totum* lædatur, *tamen in epilepſiâ* magis *ventres* afficiuntur.

At Apoplexiæ *hyparxis* conſiſtit *in malâ compoſitione*: igitur, *pori* cerebri *neceſſario* obſtruentur, & *crimen* agnoſcent *nervorum* initia.

Definitio. *Eſt igitur* Apoplexia *privatio* ſenſus & motus *totius corporis*, eò quòd *prohibeatur* ſpiritus animalis *exitu*, *ab* oppreſſione *vel* obſtructione *ventriculorum* & *corporis cerebri*.

Cauſa.

Compreſsio. *Compreſsio* illa oritur à *ſanguinis* nimiâ copiâ: cùm *venæ* & *arteriæ* diſtentæ *premunt* poros, ita ut *ſpiritus* exitu *prohibeantur* à cerebro:

2. Aph. 42. Et hæc eſt illa φλεγμονώδης διάθεσις *Galeni*, quâ, anguſtius *redditur* cerebrum, & *quædam tenſio* hinc ſurgit *phlegmones* æmula.

Phlegmone eſt à ſanguine qui *imbibitur*, & alvos membri *ingreditur*;

Hoc

Hoc *non ſit* hîc, ſed *pori* cerebri *opprimuntur*; nam *preſſioni* cedunt:

Eſt igitur *affectus* ſimilis *inflammationi*, comprimuntur & *pori* ex inflammatione. ut à *phrenitide*, & *lethargo*.

Vel *ſanguine* refertis *jugularibus* venis & *carotidibus* arteriis (ut *in iis* evenit qui brevi *ſunt* cervice) *ſpiritus* (unde *fabricantur* animales) *vitalis* aditu *prohibetur* ad cerebrum.

Sed hæc eſt per *ſympathiam*, & debilis:

Quia ubi per *idiopathiam* eſt, conſiſtit *vitium* in iis meatibus qui *deſcendunt* à cerebro: *qui ſunt* nervi, ventriculi, radix medullæ ſpinæ.

Ubi per *ſympathiam*, vitium *conſiſtit* in meatibus qui *aſcendunt* ad cerebrum; ut in *carotidibus*, & *jugularibus*: quare non *exitu*, ſed *aditu* prohibetur à *cerebro* ſpiritus.

Vel eſt *obſtructio* auctor *quo minus* meabiles *ſint* viæ: *Obſtructio.* ejus *cauſam* agnoſcit *Hippocrates* unam, *omnem* craſſiorem *ſuccum*, ſive *fuerit* pituita, melancholia, ſanguis *craſſus*, aut grumoſus *concretus*, vel *multus*: & in libello De *flatibus* addit, *flatus* vaſu *obſtruentes*.

Plerumque tamen à *pituitâ* eſt:

Interdum & *melancholiâ*: nam propterea *ſcripſit* Hippocrates, *eâ percelli* quadragenarios, *dum* ſexagenarii *evaſerint*.

Cùm itaque *hoc ſymptoma*, ſit ſenſus & motus *privatio*, removeri non poterit, niſi *morbus* & *cauſa* accidatur.

Cùmque morbus ſit *obſtructio* (indicatione *initâ* ab affectu) *indicatur* apertione *opus eſſe*.

Verùm *priuſquam* id fieri poſſit, *notandum* num *illa obſtructio* jam *plenè* facta ſit, vel num *adhuc fiat*:

Quia *facta*, ſimplicem *indicabit* apertionem:

Sin *adhuc fiat*, admonebimur ut *aperiamus* eam *quæ facta eſt*, & ut prohibeamus *futuram*. prohibemus, *dum* revellimus *cauſam*, quæ *obſtructionem* inferret.

Sed *ſymptomata* hîc ſunt *tam valida*, ut totam curam *ad ſe rapiant*:

Nam *intercipitur* reſpiratio; & *hinc* in procinctu *periculum eſt*.

Vrgens itaque ſymptoma *primò* curari debet, *deinde* cauſa *morbi*. At *ſymptomata* curari *nequeunt*, nî ſubducatur *primùm* cauſa *conjuncta*, quæ hîc *anguſtiam* adfert.

Quare *tantum* de cauſâ *abſcindemus* antecedente, *quantum* ſatis ſit ad movendam vel ſaltem *concutiendam* cauſam *conjunctam* morbo:

Nam

Nam ob *ſymptomatum* magnitudinem *homo* interiret, *priuſquam* totam antecedentem cauſam *exemiſſet* medicatio: *ſed* remoto *paroxyſmo*, eò veniendum.

Optimum tamen *remedium* foret, quod, *unà* ad excluſionem cauſæ *antecedentis*, & amotionem *conjunctæ* faceret.

Prognoſis. Sed *prognoſis* interponenda.

Summum hoc eſt malum: nam *magnitudo* cauſæ *conjuncta* cum pari *ſymptomatum* vehementiâ, nec *cedit* remediis, nec *dat* inducias, ut *remedia* adhiberi poſſint: *reſpiratio* enim tollitur, *quâ* vita *ad punctum temporis* carere nequit.

Propterea *ſcripſit* Hippocrates, *fortem apoplexiam non ſolvi*; ob ſymptomatum *repentè* incidentium *vim funeſtam*:

Hæc enim per *idiopathiam* eſt.

At, inquit, *debilem* nec tam vehementibus *comitatam* ſymptomatibus, quæ *in vitio* conſiſtit *meatuum* ad cerebrum *viam* affectantium, *cùm* aditu ad *cerebrum* prohibetur *vitalis* ſpiritus, *non eſt facilè ſolvere*: nam *animalis* ſpiritus *vitali* deſtituitur, in quo *ejus prædium* eſt; quare *ejus penuriâ* tabeſcit.

Omnis *apoplexia* eſt vehemens, *nam* ubique eſt *longus* à naturâ *abitus*: ſed per *debilem* intelligimus *minùs vehementem*.

Quam *excipit* phrenitis *vel* lethargus, *calamitoſa* eſt.

Quæ ab affectu *evenit* inflammatorio, *curari* poteſt.

Ægriùs curatur quæ à *pituitâ*.

Ægerrimè quæ à *melancholiâ*: nam eſt *contumax* obſtructio cerebri.

Salutare. Si *debili* Apoplexiæ (quæ fit per *ſympathiam*) febris *ſupervenerit* talis & tanta *qua opus eſt*, quæ *magnitudine* vires *non ſolvat*: nec minor quam *quæ* attenuet, & reſolvat *ſuccos* & *flatus*, quod fit *tribus quatuórve diebus*, non enim ultra *ſeptimum* excurrere *eam* decet.

Spuma ori ſi inſiderit, *lethale*: quia in *apoplecticis* ſpuma, eſt *genuina* humiditas *pulmonum*, vi *expreſſa*.

Senex, inquit Aretæus, *non liberatur*, *&* *morbi magnitudine*, *&* *ætatis miſeriâ oppreſſus*.

Fæminas difficiliùs curari affirmat *Cælius Aurelianus*, nam *oppreſſionibus* ſuperantur.

Si non ſternutet à ſternutatoriis, lethale: reſoluti *enim* cerebri *nota*.

Cruenta urina, *calamitoſa*; reſolutâ *vi retentrice* venarum.

Si

Si *curationis* aliqua ſpes *affulſerit*, ea ilico amplectenda. *Curatio.*

Si fuerit *Apoplexia* ſanguinea, *quia* partes *ſolidæ* & *humidæ* ſunt integræ, & *ſpiritus* non ab *exhauſto* ſed *oppreſſione* laborant, *pertundatur* vena: *quô* motâ materiâ *obſtructio* liberetur.

Celſus inquit, *ſanguinis* detractio *vel occîdit vel liberat.* aliud *curationis genus*, ait, *vix unquam* ſanitatem *reſtituit*, ſæpè *mortem* tantùm *differt*. *Et Paulus 3. 18. Gal. in Iſagoge. Avic. 3.*

Sed *quâ copiâ* emittemus? id notabit *habitus* & *ætas*, inquit *Hippocrates*, repetitis vicibus; *3. 5. 4. acut. 25.*

Id nec *vires* atterit, & *morbificam materiam* movet: & ſi *elegari* & *recreari* videbitur, *argumento* nobis erit *repetendæ* evacuationis: *magna* enim (in copiâ) opus eſt *cautione*;

Nam dicit Aretæus: *Si paulò plus detraxeris*, hominem *ſtrangulaſti*; *nam* prædium vitæ *his ſanguis eſt: ſin minus detraxeris quàm* cauſa *poſtulat*, nihil magni *contuleris: adhuc enim* cauſa *manet*.

Sed præſtat *minus detrahendo* delinquere; nam ſi *levari* videtur æger, *repeti* poterit.

Monuit *Aëtius* ut in *evacuatione* notentur *pulſus*, *facies*, *reſpiratio*: ne ſolvamus *vires*, & *calorem* extinguamus.

Quo tempore? in acceſſione: eſt *paroxyſmus* qui peſſundat: *nec poteſt* ſopita facultas *excitari*, niſi *primùm* deponatur *onus*, à clyſtere, cùm *meliùs* ſpirat.

Quæ *venæ* ſecandæ? *cephalicæ*, inquit *Rhaſes*, & colli *venæ jugulares*: & apoplecticæ *venæ* poſt aures *aperiuntur*.

Vel *toto evacuato* per mediam venam, *ſeca* frontis venam, & *ſeris* recludantur *narium* venulæ.

Hæc *uſum* habent, inquit *Rhaſes*, ubi *cruenta* appâret *facies*, ut in his *in quibus* vinculis ſtrictis *in parte* continetur; ſed, *inquit*, murmur & ſtrepitus *abſint* à thorace in *venæ ſectione*: nam his *clyſter* debetur; ob *pituitæ* copiam à *ſanguine* ſegregatam.

Si à *ſectione* non redeat *mens* & *ſenſus*; conclamatum erit.

Aretæus primas laudes *aſcribit* cucurbitulis: *nam* vires *non frangunt*: occipitio & ſpinæ omni *imponuntur*: pòſt, jugularibus & capiti.

Sed *prima cura* eſſe debet, ut *cauſa antecedens* accidâtur, *quô* locum abeundi *ab obſtructione* ſortiatur *conjuncta cauſa*. *Cauſa conjuncta admotio.*

Ligen-

Ligentur arctè *brachia* & *tibiæ*: interdum *laxentur*, iterumque *nectantur*.

Pituitoſa *clyſmis* avertatur. *Si trahitur acceſſio, permittet hæc affectio*, inquit Aëtius, *omnia* temerè *agere*; audaces *juvat* fortuna. date pilulas *coccias*;

Et ſi melancholeſcat *materia*, jungite *elleborum*: vel ſolvantur *ſcriptuli quatuor* pillularum de *euphorbio* in decocto *hyſſopi*. *betonicæ* & *rutæ*.

Rhaſes infundit *ſeſquidrachmam* anacardinæ confectionis:

Addunt caſtoreum, & aquam vitæ, in *pituitâ*.

Nares *ſtringantur*, ut deglutiant.

Ita, *ilico* à purgatione ad *cauſam conjunctam* nos vertemus, & *leptomeriâ* præditis *exhauriemus* morbificam cauſam *capite* conceptam: *à quibus*, fuſa materia in *nares* vel *paralyſin* excurrat:

Præſtat enim *parte* ſpoliari quàm *vitâ*.

Et derivabimus *conjunctam cauſam* ſanguiſugis *ponè aures* admotis; & *tunc* frontis nariumque *venas* recludemus, *modò* à ſanguine *aliena non ſit* materia: *poſt duas horas* à *ſectâ venâ* brachii *id fiat*.

Hæc dum fiunt, *capiti* admovebimus quæ leviter (ne fiat *obſtructio* major) *reverberant*: ut oleum roſatum completum, *cum* pauco aceto: *ſed* mox *remove*.

Deinde *raſum caput* fove *decocto* chamæmeli, anethi, lilii: *quô* materia *exhauriatur* ſine attractione. *hæc* & *ſequentia* fiant ubi à *pituitâ* vitium eſt. & *ſternutatoria* naribus *in*[illegible] ex elleboro *macerato* aquâ vitæ.

Tandem *ſartaginem* candentem *igne* admove: ſed dum *uri* inceperint *capilli*, ſuffecerit: ne *aſſetur* cerebrum.

Palatum fricetur *mithridatico* ſoluto aquâ vitæ lilii convallii, *cum* ſinapi.

Et *dropaces* adferemus.

Inungemus *caput* oleo euphorbii, vel amygdalino amaro *cum* euphorbio:

Totumque corpus leviter *fricabimus* eodem oleo & aqua vitæ lilii convallii;

Ut *exhauriatur* materia, dolorque *inferatur* & *excitetur* facultas.

Et *tandem*, ex ſententia *Aëtii*, ad reſolutionem *materiæ* & excitandam *facultatem* ſopitam, *cauterium* ſuturæ coronali *inuremus*.

Si

Si materia ad *membrum* viam affectat, eò eam trahemus, ut in *paralyſin* ſe effundat,

Quare *ſinapiſmis* prolectabimis eam, & *illitu* olei cucumeris agreſtis.

Hactenus de *concuſſione*, & ſi fieri poſſit *amotione* infarctus *cerebri*, cùm premit *paroxyſmi* incurſus.

Attamen interim *cauſa morbifica* antecedens *nondum* plenè amota eſt, *quæ*, cùm *totum corpus* obſidet, *reſtibili fæcunditate*, ilico *pariet* conjunctam *morboque* proximam *cauſam* novam:

Quare *hæc curanda*, & quia *cerebrum* affligitur, *quòd* naturâ *frigidum*, à morbo *algido*, & à paroxyſmi *violentiâ*, diſſipatis *ſpiritibus*, fractum eſt, *recreandum eſſe* notio erit.

Et cùm omnia tædia *ſymptomatum* non cedant à *paroxyſmo*, indicatio *naſcetur* de iis etiam *proviſionem* habendam eſſe.

Antecedens itaque cauſa ſi *ſanguis* fuerit, *qui* compreſſione *ſimilem* inflammationi intulit *affectum*, ex copiâ *conceptâ* in venis & arteriis *capitis* & *corporis reliqui*, ſurget *indicatio* evacuandi *influxum*, & avertendi *influxuram*. *Sanguinea antecedens.*

Si *materia* aliena fuerit à *ſanguine*, attenuabimus *craſſam*, *lentam* incidemus, abſtergebimus *viſcidam*, & *crudam* coquemus *ſyrupis* & *decoctis*. *Craſſa antecedens præparatio.*

Materiæ morbificæ *modus*, robur *attenuantis remedii* explicabit.

Si *contumax materia*, oxymelle ſcyllitico *domabitur*: nam à *ſcyllâ* abſterget, *aceto* incîdit, *melle* coquit.

Sin *materia morbifica* non ea pertinaciâ *fuerit*, oxymel ſimplex, vel *ſyrupus* hyſſopi aut ſtæchados *ſuffecerit*.

Dein conſulendæ ſunt *aliæ indicationes*, num *his remedis* ſubſcribant: *nam* puero & fœminæ *merum ſcylliticum* negabimus:

Hoc utilius erit: Oxymelitis ſcyllitici, mellis roſati, ſyrupi betonicæ vel ſtæchados *ſingulæ ſemunciæ*, decocti aniſi, fænieuli, cinnamomi (ex hydromelite) *unciæ quatuor*; propinentur in *aurorâ*.

Præparata materia (quod *elucet* ex urinâ) *pharmaco* excludatur:

Accipe pilularum de agarico Meſuæ, pilularum de euphorbio *ſingulos ſcriptulos*, cocciarum *ſeſquiſcriptulum*, caſtorei *ſemiſſem ſcriptuli*, dacrydii *grana tria*, decocti ſalviæ, nucis myriſticæ, acori *uncias binas*. *Purgatio ejus.*

 Aliæ:

Aliæ: pilularum cocciarum, fætidarum, aurearum *cujusque ſcriptulus*, caſtorei *ſemiſcriptulus*, dacrydii *grana quinque:* ſolvantur *decocto*.

Progreſſo morbo, *vomitoriis* utetur ad *cauſam antecedentem*.

Roborantia. Tandem ad *partem affectam*, quæ hîc eſt *cerebrum*, veniemus; nam à *paroxyſmo* attonitum *quaſi ſtupet:*

Hoc evenit *ſpirituum* oppreſſione, & *cerebri* algore.

Spirituum medicatio. Orietur itaque *indicatio* procreandi *recentes ſpiritus*, & *cerebrum* calfaciendi.

Spiritus aëre *pro nutricatu* utuntur:

Et quia *à pituitâ* friget *cerebrum*, ſit aër *calidus* & *ſiccus:*

Degant, inquit Paulus, *in maritimis*.

Sed tamen in *ſanguineâ*, ſit aër *moderatus*.

Et cùm ſuavibus *nutritio* peragatur, *ſintque* odorata *ſpiritibus* ſuavia, *gratis* igitur *odoribus* perfundendus erit *aër:* ſed *non impleant* caput.

In aquâ & aceto roſato *coque* nigellam.

At cùm *ſpiritus cerebri* non *ſolo aëre* pro nutricatu *fruantur*, verùm etiam *calido & ſicco* ſanguine, *nos* admonebit *ejuſmodi cibi:* paſcatur *columbis*, monticolis *volucribus*; diſperſis *aromatibus*, calidiſque *herbis:* nam *tenuis* & *tenuans* victus *ſucci craſſis* utilis.

Attamen in *ſanguineâ*, abſit *ſiccus* & *calidus* victus:

Nam *Abincennas* aquam *hordei* & julapum *roſeum* ſerumque *lactis* hac ineunte *commendat*.

Alioqui *laudatur* mulſæ *uſus*, cui tandem *inditur* ſalvia, roſmarinus & calamintha:

Ius pulli *cum* melle: *puls* avenacea *cum* melle & aniſo, *inclinato* morbo:

Avenzoar unciam *vini* propinabat, ad *robur* membrorum.

Cerebri frigore ſtricti medela. **Cerebri** verò *frigus* calidis *præſidiis* auferatur, *non actu* æſtuantibus, ſed *vi innatâ*.

Imponantur *ſinapiſmi* & *dropaces* ſuturæ coronali, & ſpinæ *principio:*

Ut olei rutæ *ſeſcuncia*, picis *unciæ tres:* in diplomate *liqueſcant*; & *adde* ſinapi, pyrethri, piperis *cujuſque ſeſquidrachmam:* cùm *refrixit* impoſitum, *repetatur*.

Vel oxycroceo emplaſtro aut ſacro *miſceantur* acria: *quale*, euphorbium, ſinapi, urticæ ſemen.

Illinatur *caput* oleo caſtorei, vel anethino, aut chamæmelino,

melino, *in quo coctum ſit* ſpondylium aut calamintha, *cum* unguento cyclaminis (vocant *arthanitæ*) vel unguento Agrippæ & aqua vitæ:

Vapor ex aceto *in quo coxit* calamintha, dictamnum, caryophylli, caſtoreum. *hæc foris.*

Intùs ſumat acorum conditum, calamum aromaticum, zedoariam, nucem moſchatam, caryophyllos, diacalaminthum, diaſpoliticon, theriacam, aquam lilii convallii, *in qua* aurum *à foco* candens *ſæpè* exſtinctum fuit.

Rhaſes dat *ſeſquidrachmam* confectionis anacardiorum *cum* mulsâ, in *materiâ & corpore* frigido.

Sed *Cautio* adſit, ne unquam in *affectu inflammatorio* magnas confectiones has *exhibeamus*: certò id *lethiferum* foret.

Aurea Alexandrina *commendatur* ubi *ſucci* craſſities;

Et aqua vitæ *in qua maceratum eſt* caſtoreum, ſalvia, nux moſchata, & maſtix.

Dein *reſtibilia* quædam *ſymptomata* erunt delenda.

Vox ſi immemor *officii* reddita ſit, *id erit* ab amiſsâ memoriâ, *vel* à reſolutâ larynge, linguâ, nervisve *recurrentibus*.

Hæc, *peculiaribus* remediis, *quæ* debentur *amiſſæ memoriæ & paralyſi*, recreabuntur.

Hæc de curâ *obſtructionis* in parte nobili.

Jam de *Inflammationis* parte principe *conceptæ* medicatione *agamus*. PHRENITIS itaque *proponatur* curanda. *Phrenitis.*

Notiones curativas ducemus ab *affectu, parte ægrâ, & viribus*:

Hoc enim modo *omnibus in morbis* tranſigendum.

Affectus morbificus primò *perſpectus* eſſe debet.

Phrenitis, dicitur à Galeno, *delirium perpetuum*:

Ab Abincenna, *Sirſe calidum*, hoc eſt, *apoſtema capitis calidum*; ad differentiam *lethargi.* & eſt vox *Perſica*: nam *Sir* Perſis caput eſt, & *Sen* apoſtema.

Arabes *Karabiton*, id eſt, *delirium perpetuum* vocant: *Sirſen.*

Nam cùm *Abincenna* proponit *Cibarre*, intelligit *ſpeciem* Phrenitidis *quæ fit* à retorridâ bile, quàm *Trallianus* ferinam *vocat.* *Cibarre.*

Eſt Phrenitis functio depravata *omnium facultatum* cerebri, *orta à* cerebri *immoderatione*, *quæ* originem traxit *à phlegmone* menyngum. *Quid.*

Principes facultates (*cogitatio & imaginatio* maximè)

depravantur; verùm *memoria* percellitur tantùm: *Nam* petunt matulam, *micturiunt*, & mingere *interim* non meminere.

Propterea ad *cerebrum*, & *non ad ſolas menyngas* hæc fera ſymptomata *duxi*:

Etenim *in cujus bonitate* conſiſtit *trium facultatum* integritas, in *ejuſdem vitio* hæret *earundem facultatum* depravatio:

At in *cerebri* bonitate, & *non* in *membranis* vel *ventriculis*, conſiſtit *earum facultatum* integritas:

Quare *in ejuſdem vitio*, ſcilicet temperamenti *alteratione*, & habitus *mutatione*, conſiſtet *earundem facultatum* depravatio.

Hæc *cerebri* intemperies *originem trahit* à tenuis menyngis (quæ ferit *cerebrum*) maximè *inflammatione*.

Cauſa. *Inflammatio* cauſam *agnoſcit* materiam *ſanguineam* tendentem & ferventem, *bileque* perfuſam:

Si enim abeſſet *ſanguis*, potiùs eſſet *Eryſipelas*.

Sed *Rhaſes* dicit, *notari* ex rubedine *oculorum*.

Quare fit à *ſanguine* qui *gerit* flavam bilem, vel qui *ſociam habet* uſtam & atram; *nam* ſanguinem *melancholicum* & *pituitoſum* ab hac injuriâ *vindicamus*.

Sed *unde* nata *hæc influxio* ſanguinea *parens* inflammationis?

Tribus modis *fluit* humor, *orgaſmo*, *doloris vi*, vel pars continens *exonerat ſe* in contentam.

Propterea dicimus, *hanc inflammationem* fieri *transmiſſione*, vel *attractione*.

Si *transmiſſione*, igitur *aderit* pars *ſuſcipiens*, & *mittens*, & *ductus* per quos ruit, & *materia ipſa*.

Pars *ſuſcipiens*, menynges *vulnere* debilitatæ, aut *ortu à primo*: ſi mala *acceſſerit* vitæ ratio.

Ruit per venas & arterias.

Materia, eſt ſanguis.

Mittens, totum corpus *cacochymiâ* fœdatum, (nam *plethora* non ita, niſi *cauſæ* inflammantes *ſanguinem* acceſſerint,) *aut* pars, ut *jecur* urens *ſanguinem*.

Si *menynx* attrahit *ſanguinem*, id fit *dolore* vel *calore*:

Inde *corpora* calentiora & ſicca *huic morbo* expoſita ſunt *in juventâ*, ſi victus *ratio* in vitio fuerit.

Indicationes curativæ. Cùm itaque *Phrenitis* ſit ſymptoma *quod oritur* ab intemperie *cerebri*, orietur *indicatio* alterandi.

Cùm-

Cúmque hæc ſit *calida* & *ſicca* intemperies, *refrigerandum* erit & *madefaciendum.*

Sed quia *intemperiei* ſociatur *materia*, evacuandum.

Materia auctor eſt *inflammationis*, in qua *effloreſcit* vis *caloris*, ac ubertas *ſanguinis bilioſi*: quare *temperandum* & *evacuandum.*

Materiæ morbificæ indoles *hîc notanda* in ſubſtantiâ, qualitate, copiâ, & motu: 3. *Epid.* 3. 77.

Nam cùm *intemperies* adſit cum *cauſâ*, à cauſæ *exciſione* auſpicanda *curatio.*

Materia ſi *ſubſtantiâ* in vitio ſit, *ut cùm* venenum *ferè* ſpirat, aut ſi *copia* fatigat; *evacuanda.* Si *qualitate*, alteranda

Si *motu*, cogitandum de *influxâ*, *fluxurâ*, & de eâ quæ *partim* influxit & *partim* influit.

Si *influit*, aderit *indicatio* reprimendi.

Quòd ſi *partim* irruat, & *partim* jam inſedit, *notabimus* num in *caput* ruat *emiſſa* à toto corpore, *vel* à peculiari parte, *aut* congeſta *num ſit* in capite. *A fluente.*

A *toto* ſi irruat, illud *evacuandum*: & ut *receſſit* humor à *ſanguine*, ita parciùs *educatur*; ut, ſi pituita ſalſa *mixta ſit* ſanguini.

Si *à parte*, illa *evacuanda*, & *revocanda* ad carceres hos erit, *unde* profecta fuerat.

Si *in capite* congeſta fuit, *cucurbitis* exſugenda.

Fluxa materia *vel hæret* venularum anfractibus, *vel* in alvos *effuſa eſt*, aut *imbibita* poris *in molem* effert *partem.*

In primâ, derivandum *repellentibus*:

In *artis* reſolutioni & ſcarificationi *indulgendum.* *A fluxura.*

Cùm materia *fluxura eſt*, ſeſe effunderet vel *attractione*, vel *tranſlatione*: Utraque erit *revellenda.*

Ratione *doloris* cùm prolectatur *morbifica materia*, ille *mitigetur*, ſi injuria caloris, *refrigeretur.*

A *tranſmiſſione* ſi irruat, *occurrendum* mittenti partis:

Propterea, totum corpus *vel* hepar *refrigerantur* interdum.

Primùm tamen totum *purgetur*: : nam *materia* orgaſmo *efferata eſt*: & obnixè *alterandum.*

Ita à morbo, & cauſâ morbificâ *elicitur* remediorum *cenſus.* Jam ad *alias Indicationes* pergendum.

Num *morbus* in decurſus ſui *principio*, aut *medio* verſetur *explorandum*: & num ex *idiopathiâ* vel concordiâ *affligat*: an ſit *vera phrenitis.*

Dein examinanda *partis affectæ* ſubſtantia, functio, connexus, ſenſus, ſitus.

Menynges affliguntur (*ſenſilis* pars;) propterea *miti medicamine* percellendæ: ſed *leptomeriâ* valeat: *cranio* enim tectæ ſunt.

Cùmque unà cerebrum *laborat*, à ſtricto *medicaminum* algore *abſtinendum*:

Nam & ſpiritus *recreandi* odoriferis: & *palato naribuſque* ritè *excludetur* materia *capite* concepta.

Tandem *indicatio* à virtute *ducta* perpendatur: *nam* ea proſtrata *totam* elicit ad ſe *curam*:

Valida, negligitur:

Medio modo affecta, altero oculo obſervatur.

Si *brevis* futura, *tenuiſſimè* habendi:

Nec *coqui* poterit materia, *ſed ilicò* (quia effera) *extrudenda*. ſi aër *incanduit* æſtu, *ſtrenuò* agendum.

Ductâ itaque *indicatione* à causâ morbificâ fluente & inflammatione, cùm *affectus* ſit vehemens, *valido remedio* (quale eſt *phlebotomia*) opus erit:

Phlebotomia.

Modò vires *robuſtæ* fuerint, ſine *infirmitatis* metu.

Propterea in *hecticâ phrenitide*, ab eâ *ſuperſedendum*.

Sed *quâ copiâ?* hæc *indicatur* à magnitudine morbi, copiâ ſanguinis, & virtute.

Si ſuccreverit ex *alio morbo* (ob fractas vires) *parciùs* evacuetur.

Si *ſanguinea* fuerit, erit *acuta*, aut *peracuta*.

Si *peracuta*, eâ ineunte, *ad animi deliquium* exhauriatur:

1. Aph. 3. & 13. & 1. Aph. 23.

Nam *ſeptimum diem* non excurrit,

Eſtque *vehemens* inflammatio, febris *peracuta*, & dolor *ſummus*:

In his enim *tribus hiſtoriis*, non junctim, *Galenus* dicit, ſe *non inveniſſe* majus remedium *evacuatione* ad lypothymiam uſque.

Verùm hæc *tria*, junctim in *phrenitide* occurrunt: etenim *caput* & *membranæ* æſtu inflammatorio *ardent*, febris *intentiſſima*, & *ſumma* doloris adeſt cauſa.

Vires, robuſtæ eſſe poſſunt: nam *ſanguini* mixta eſt *materia morbifica*.

Si *vires* firmæ, *ineunte morbo* tales ſunt: nam rarò alioqui *pulſus* eorum eſt *magnus*.

Admonet *ob id* Galenus, *periculoſum eſſe* ad lipothymiam *elicere ſanginem*.

Et

Et *Aretæus* ſcribit *juveni* ſaginato *cui* vena *turgent*, minus *in phrenitide* detrahendum, *quàm* ſi non *phreniticus* foret. 9. Meth. 3. 4. 10.

Optimum fuerit *hac in re* ſequi conſilium *Hippocratis*, qui in inflammatione *lateris* educit *ſanguinem* ad coloris *mutationem:*

Non tamen hîc ad *lipothymiam:*

Excurrat ad *uncias quatuordecim.*

Quòd ſi *maximè* bileſcat *ſanguis*, ſuffecerint *unciæ ſex*, Robuſtis *decem*: Nam *pharmaco* poſtea opus erit.

Si à præcordiis, inquit *Aretæus*, orta eſt, *audaciùs ſecandum*: nam *fons* ſanguinis *ibi* habitat.

Vnica vice hæc fiant: nam *morbus* non dat inducias.

Foramen anguſtum *inferatur*: pice *oblinatur.*

Quo tempore & ilico.

Nam dicit *Avicenna*, poſtea injiciatur *enema.*

Et *Rhaſes* ait, antequam *eluceant* conſpicuò *ſigna* phrenitidis;

Primo vel *ſecundo die*, inquit *Aretæus:*

Si *quarto die* phrenitis *invaſerit*, à ſeptimo *elapſo* pertundatur.

Si *ſexto* vel *ſeptimo* die, omittenda; nam eſt *criticum* illud *delirium.*

Quæ vena ſecanda? hæc non in arbitrio noſtro ſemper eſt.

Aretæus mediam *ſcindit*: vel cephalica *primò* eligatur: quia partim *influxit*, & partim *fluit* humor.

Si maxima *ſanguinis* ubertate *circumfluat*, primò *cephalica* ſolvatur.

Sin parcior fuerit *ſanguinis* copia, *mediana* pertundatur.

Sin adhuc *ſanguis* minutior fuerit, feriatur *baſilica*, hoc eſt, interna vena, *axillaris* dicta.

Ubi *vena* ſecari nequit, *cucurbitulæ* dorſo & lumbis *admoveantur.*

Si ſit ab *atrabilario ſanguine*, recludantur *hæmorrhoïdes.*

Hirudines ponè aures & temporibus *applica.*

Morbo *pergente* ad vigorem, *aperiatur* vena *frontis.*

Tandem, *interſcapulio* inanis *cucurbitula* imponatur, & *vertici*, cum ſcarificatu.

Si à *ſuppreſſo menſtruo*, primò *brachii* recludatur *vena*; dein, *pedis.*

Vincula & *frictiones* crurum, *avertunt* à capite.

Quantum ad *pharmaciam*; ſi remittit ſe per *acceſſiones*, materia *parari* poteſt, & *pharmaco* educi.

Pharmacia. Primò *leniendum*, perpetuoque *irritanda* alvus.

Si *clyſmus*, ex lactucâ, violariâ, ſeminibus frigidis, caſſiâ, oleo violarum, melle roſato.

Lactucæ *frequens ſit uſus* in ſyrupis & decoctis:

Nam ſomnifera eſt, *naturæ* ſtudet, & unà *cum morbo* pugnat, *ferocientemque* materiam *domat*.

Aquæ endiviæ *libra*; ſucci granatorum acidorum, & dulcium *cujuſque uncia*; ſacchari *ſelibra*: fiat *Iulep*.

Ita citriorum & acetoſo *ſyrupo* utimur.

Purgans; Electarii de ſucco roſarum, catholici, *cujuſque drachmæ duæ*: ſyrupi violati, & roſati, *cujuſque ſemuncia*: decocti hordei, *unciæ tres*: fiat hauſtus.

Aliud: Myrobalanorum citrinarum, & Indarum *drachmæ duæ*: coque in *duabus libris* aquæ violarum *ad dimidium*: adde pruna *decem*, tamarindorum *drachmas duas*: iterum *coque*: expreſſioni *adde* mannæ *ſeſcunciam*.

Cauſæ conjunctæ remedia. Tandem ad *cauſæ conjunctæ* curationem *veniendum*.

Hæc *vel* loco migrare poteſt, vel non.

Quæ migrare poteſt, in *vicinis venis* hæret, & nondum *phlegmonē* fecit, *reprimatur* oleo violaceo *cū* lacte muliebri.

Cautiones. CAUTIO: ab aceti *immodico uſu* abſtine:

Nam *vigilias* adfert & *dolorem*.

Sed ſit ea copia, qua *pervadere* ſolum *remedium* poſſit in *locum affectum*.

Si materia *foras* fertur *non reprimenda* erit: *ſufficit* acetum *naribus* admoviſſe, & *caput* decocto *malvarum* foviſſe.

In *initio* ſint *frigida* topica;

In *ſtatu* mixta.

In *fine* morbi, *purè* reſolventia.

Aſſiduus rerum frigidarum *uſus* vitetur: ne in *lethargum* abeat,

Primò utemur oleo roſato completo.

Dein addemus chamæmelinum;

Tandem chamæmelino cum lilino & anethino,

Dein ad caſtorium & euphorbium *venimus*, & vivas columbas capiti *imponimus*: *Vel* omentum calidum, *caleſcat* in ſartagine *cum* oleo chamæmelino: *Vel* pulmones *bruti*, æſtate *tepidè*, hyeme *calidè*.

Cùm maximè *inſaniunt*; inquit *Aretæus*, maximè *reprimendum*: non autem hoc agendum *initio*.

Suadet

Suadet *Aretæus*, ut maxima *cura* ſit humectandi *thoracis*, gratis rebus : *nam* ibi *maximè* æſtuat *calor*.

Topica præterea admoventur ad *vigilias*.

Hîc cavendum ab *aceto*, ob ejus *ſiccitatem* : ſed loco hujus ſit *ſuccus* limonum. *Vigiliæ.*

Opium non adhibeatur *fronti* aut *temporibus*, niſi *valida* ſit virtus.

Opii, croci *ſinguli ſcriptuli* : vini albi, aquæ roſatæ *ſingulæ unciæ* : linteo *admove*.

A ſomno *abluatur* chamæmeli & anethi *decocto*.

Lotiones inſtruuntur *manuum* : has deſcripſimus *lib*.2.

Commendat *Aretæus* ſerpillum ; vel hederæ *ſuccum* ex oleo, *cum* pauco aceto :

Nam difflant *materiam craſſam* vigiliarum *auctorem*.

Si à diaphragmate *delirium* eſt, oleo roſato completo *illinatur*, inquit *Aretæus*, cum conyzâ, anetho : *A Diaphragmate.*

Et ſi *inflatio* adſit, *adjice* ſemina cymini, & apii.

Fiat cataplaſma ex *farina* hordei, *ſemine* lini, fænugræci, *cum* melle.

VICTUS: *Aër* lucem & tenebras *intermedius* ſit.

Si in *luce* quæ non ſunt *cernunt*, aut alia pro aliis *agnoſcunt*, aut ſi varias novaſque imagines *accipiunt*, obſcuro loco *contineantur*. *Diæta. Aër.*

Picturæ *abſint*, & exſtantes feſtucæ & flocci.

Odor *adſit* caphoræ, ex *aquâ* roſatâ vel nymphææ.

Phrenitidi *non exactè* acutæ, quæ *excurrere* poteſt in *vigeſimum diem*, victus tenuis *ſimpliciter* convenit, ut *tota ptiſana*.

Ad *decimum quartum* quæ effertur, *huic* utilis erit *ptiſanæ* ſuccus. *Cibus.*

Ad *ſeptimum* quæ ſiſtitur, fruetur *potu*, cum pauco cremore *ptiſanæ*.

Quarto quæ finietur die, *inedia* illi commoda erit.

Inclinato morbo, *piſcibus* utetur.

Sit cibus *madens* & *frigidus*, hordeum, pruna, juſcula *alterata* lactucâ, vel *capite* aut *ſeminibus* papaveris, & *frigidis ſeminibus* nodulo *incluſis*.

Lactucæ *commendantur* coctæ & aſperſæ *ſaccharo violato*, & cichoracea. *Aretæus* utitur *diureticis*, malvâ, betâ, apio, cucurbitâ.

A *potu* frigido *actu* abſtineat. *Potus.*

Utatur *julapio* ex granatis, ſyrupo violato, nymphææ, roſato, vel de ribes, *cum* aquâ hordei.

Aretæus vinum *concedit*, ubi *atteri* incipiunt *vires*;

Nam, *inquit*, inſaniam *demulcet*; emolleſcente animo, *ira* cadit:

Dabitur cùm trahitur *morbus*, & ignavâ *febre*.

Si *ſtomachus* à bile *mordetur*, inquit *Aretæus*, ac *areſcat* ſiti, *detur* lac *cum* aquâ, *plenâ manu*.

Quos odit, *abſint*; amica *videat* & *audiat*: nam animi *placationes* & *turbationes* hîc plurimùm poſſunt.

Abſit ſtrepitus omnis; *nam* acutè *audiunt*; & ſtrepitu *irritantur*.

Abſint picturæ; & læves ſint parietes: *nam* præ oculis falſa ſimulachra *verſantur*; hinc manus *agitant*; quòd propè eſſe eminentia *exiſtiment*.

Sit cubile *mediocre*, ut nec *volutari*, nec *delabi* facilè poſſint.

Molli *ſint* lecto; *id gratum* nervis.

Cuique *uſitata*, inquit *Aretæus*, ſomnum *accerſunt*; nautis *navis* odor, & *ventorum* turba.

Ab his cavendum, ne *barbæ* lanienam *inferant*; ſimulant ſe *ſanos*.

Liquida ſit *alvus*. fluat *urina*: *pubes* foveatur *decocto* parietariæ, aſari, petroſelini, ex *vino*. ſumat *fructus* alkekengi.

Cùm *delirium* miteſcente *morbo* in fatuitatem *vertitur*, nec dura ſunt *præcordia*, ſed ſi *focus* morbi *in capite* fuerit, *ſæpe* lavari debet *caput*:

Id facit *corpus* diſſiabile; *ſiccitas* obtundetur, ac *mens* ſtabilietur.

Si liceret *caſum* in conſilium *vertere*, ægros *ſubitò* & nihil tale *cogitantes* in ingentem cadum *frigidæ plenum* præcipitaremus, *in caput pervolutos*; nec eriperemus *niſi poſt affatim hauſtam aquam*: ut ſubitâ formidine *tactis*, ad infernas partes *abriperetur* materia morbifica.

Sæpe *uſu* compertum, *hos evaſiſſe*, qui *æſtro* perciti *phrenitidis*, ſeſe *in profluentem* præcipitaſſent.

Hæc de *uſu*. Horum *exemplo*, facile *cuique* erit, *reliquos morbos* peculiarium partium, *ex ductu* Methodi *tractare*. quod *ſummo Numine* ocia nobis *faciente*, aliquando *uberius* perficiemus.

CAPUT

CAPUT XXX.

EXAMEN ÆGRORUM, *quo modo interrogari debeant.*

IN *remedia* non præcipites *ruemus*, antequam *hiſtoriam* morbi *ægrique* naturam ac *cæterarum indicationum* vires *accuratè* examinaverimus: *tutior* ubique *conſulta tarditas* celeritate temerariâ.

Primo acceſſu rogabimus *quamdiu* morbo *implicitus fuerit.*

Ex reſponſo *facilè colligemus* num *brevis* vel *longus* futurus ſit *morbus:*

Nam *ejus* ſpeciem, morem, motum, partem affectam, humoris dominatum & magnitudinem *facilè animadvertemus,*

Ut ritè *victus ratio* præſcribi poſſit, & *remediorum uſus* cautè iniri.

Præterea *inde* nobis conſtabit, *num* neglecta fuerit *occaſio medendi*, & *num* ex curabili *incurabilis* morbus *factus ſit.*

Secundò, ex ægris *querendæ* res naturales.

Qua, dum ſanus eſſet, *temperie* frueretur: ut *quantùm* ab eâ *mutatus ſit*, in *brevi* vel *longo morbo*, *animadvertamus.* 2. *Aph.* 7. 8. 28.

Hoc ut *certâ ſerie* fiat; primò indagabimus *quo modo* officium ſuum fecerint *principes* cerebri *facultates*, imaginatio, cogitatio, & memoria, *dum* valetudine bonâ *frueretur homo:* 2. *Animalis facultas.*

Nam *inde conſtabit* quàm prolixè *extra lineam* abierint.

Deinde de ſenſu, motu, ſomno, & vigiliis *quæſtio ſit.*

Attamen *non exquirite* cuncta; *ſed* ut medicum *admiretur*, ac fidere illi *diſcat*, aliquid *ingerendum* quod *non rettulit.*

Nam cùm narravit ſibi frequens ac ſolemne eſſe per ſanitatem *ſuavis pituitæ* ſputum, *dicite*, Veriſimile eſſe *illum* per ſanitatem *altùm dormire.*

Tertiò veniendum ad *naturales* cerebri *functiones*: ſed quia *illæ obſcuræ ſunt*, *indagandum erit*, *quamnam ideam* excrementa *gererent* in ſubſtantiâ, qualitate, quantitate, tempore ejiciendi, & excernendi modo, *dum* nondum fracta eſſet *valetudo.* 3.

Et *num* ſolemnis evacuatio *pituitæ* aut *ſanguinis* ſuppreſſa ſit.

Amplæ venæ cerebri *calorem* denotant.

Quartò,

4. *Quartò*, de appetitu *rogandum*: num *validè* coquere
Naturalis. ſoleat *ventriculus*, & an fatigari *aſſuetus ſit* flatu, ructu, nauſeâ, vomitu.

Hæc *aperient* moderationem genuinam *ventriculi*.

Non quærite *omnia*, ſed ſi *urinam* profuderit olim *tenuem aqueam*, affirmate *eum* à cibo *gravari*.

5. *Quintò*, explorabimus *œconomiam* hepatis, *qualis* in ſanitate *fuerit*, num *hæmatoſis* ſui officii memor *eſſe ſoleat*;

An *bilis* copioſè *effluere* aſſueverit *vomitu* aut *ſeceſſu*.

Color flavus num *faciem* fædârit.

Vel *hæmorrhoides* an non interdum *efflorefcere* ſoleant.

Et num *æſtuoſa* urina *eſſe ſoleat*.

Cùm conveniunt *ſymbola* in calorem, *narrabitis*, arenulas *cum flavâ urinâ* emanare *conſueviſſe*.

Dein cura ſit *de renibus*.

Expiſcabimur *num* lumbi *exardeſcere* interdum *illi ſoleant*, dum *incorruptâ ſanitate* frueretur;

Et *num* arenulas *profundere* ſolemne illi ſit:

Hæc enim *calidorum* renum *ſymbola* ſunt.

Ita ſi *filamenta* (qualia deſcripſit *Hippocrates*, quarti Aphoriſmorum ſeptuageſimo ſexto) cum *urinâ* efferantur:

Sunt enim ſoboles *æſtuantium* calore *renum*, qui *pituitoſam* exurunt *materiam*: ut in iis, inquit *Galenus* ibi, qui *caſeo* aut *faba freſa* liberaliùs veſcuntur.

Quin inſuper *notandum erit*, quo modo *veſica* affecta eſſet, *dum* nondum fracta eſſet *valetudo*:

6. Nam *exulcerata ſi fuit*, ab eâ *fædata urina* nullam ſigni-
Vitalis. ficationem *morbi venoſi* adferre poterit.

Tandem inquirendum, *quâ vehementiâ* facultas vitalis *aſſueverit*, in ſanitate, *ſuam functionem* agere.

Num *irâ* præceps, blandus, triſtis, *amori* deditus.

Pulſus, cùm à priſtinâ naturâ *morbo* abreptus ſit, *decipit*; niſi vi *morbi* compertâ, *quantùm* à genuino motu *degenerârit* obſervaverimus.

Ut ſi querela eſt de *febre* tertianâ, *pulſus* autem tardior, infrequens, ac fractior *ſi emicat*; dubio procul, *huic* illabefactatâ in valetudine *evenit* pulſus languidus, *referre* cunctatorem *hunc eſſe*, nec animoſo impetu in conſiliorum

7. ductu *præditum fuiſſe*.

Res non naturales. Tranſeundum *poſtea* erit ad *res non naturales*, & inveſtigandum *quâ modeſtiâ* uſus ſit *in rebus* admovendis, faciendis, & ingerendis.

Co-

Cogitandum *de aëre* quo hactenus uſus fuit, de *exercitiis* & *evacuationibus* ſuppreſſis aut effluentibus, *ſanitatis* tempore.

Vltimò in examen ducemus *res contra naturam*: qua arte ac ſerie, *id abundè indicavimus* capite *hujus commentarii* tertio. 8. *Res contra naturam.*

Sed (ne *medicus* morbus fias *ægro*, nimio *loquelæ* tædio) *non roga* de illis *cunctis*.

Verùm *ex ore ægri* morbiferam *diſce* partem, & *explora* ea quæ ad *ejus ſolius* œconomiam *ſpectant*.

Si *de capite* querela ſit, fueritque id *validâ rubedine* dehoneſtatum; ut *percipiamus* quantùm *extra naturæ legem* abierit, *rogabimus* num *tam vultuosâ facie* benè valens eſſet.

Interim *de aliis membris* ſilentium ſit: *niſi ſuſpicio fuerit* de concordiâ:

Nam cùm *contagiô* ab aliâ *parte hanc trahi* metus eſt, *æquè* examinari debet.

Si nihil horum *morbum* aperit, cùm tamen *æger* contabeſcat, *animi* ægritudo erit.

Nihil hac calamitate *uberius* in morbos; ita ut *Plato* exiſtimârit, *omnes* morbos ex *animo* oriri.

Nam *animi cura* infirmũ reſolubilemque *efficit* ſpiritum. *Etenim* per anxietates *anima* per ſeipſam *movetur*.

Sæpe *ab amore* hæc ſcabies & tabes *invadit*, ac eam *tegunt* ægri, & medicos *ludunt* & ſe *lædunt*.

Quare ſtratagemate *hîc opus eſt* aſtuto, & cautè *omnia* perluſtranda (nam *inde* certa laus) quô *æger*, qui ſe jam *morti* conſecravit, *reſecrari* poſſit. *nam*, inquit *Lucretius*: *Lib. 4.*

Nec reperire malum id poſſunt quæ machina vincat:
Vſque adeò incerti tabeſcunt vulnere cæco.

Ita *Hippocrates* ſervavit *Perdiccam* regem, cùm *Phylam* parentis pellicem deperiret.

Et *Galenus* quandam ſaltatoris amore tactam deprehendit.

Et *Eraſiſtratus*, ut eleganter refert *Plutarchus*, comperit malum *Antiochi*, qui *Stratonices* novercæ amore tabeſcebat, qua (prudenti *conſilio* medici) volente *Seleuco* patre, potitus, evaſit. *Plutarchus in vita Demetrii.*

Quare *nihil æquè* occultis quibuſdam cuniculis *demolitur* valetudinem bonam, *ac in mærore jacêre*: undè Lucretius:

Et dolor & morbus lethi fabricator uterque.

CA-

CAPUT XXXI.

QUO FILO CONSULTATIONES SINT DUCENDÆ.

BONUS conſultor, inquit *Iſocrates*, res omnium *utiliſſima* & *potentiſſima* eſt. * *τὸ γὰρ λέγειν ὡς δεῖ, τοῦ φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα.*

* *hoc eſt, nam ex opportuna oratione, animi prudentiam ceu maximo ſigno conjiciemus.*

Utilitas conſultationum.

Hippocrates libro de veteri medicinâ, & *Heraclitus* in Epiſtolâ ad *Amphidamantem* lucidè oſtendunt, *unum illud* diſcriminare *cautum doctumque* ab *ignavo* medico, *doctè* de morbificis cauſis, morbis, ſignis, & corporibus ægris *diſſerere*.

Nulla certè promptior ad *gloriam* via eſt quàm illa, *quæ ducit* rectum minimeque ceſpitantem pedem *in hoc conſiliorum forum*: ubi, in *coronâ* doctiſſimorum hominum, *eruditio* multis antè comparata laboribus *exſplendeſcit*.

Quid ibi tum quæſo pulchrius, quàm *filo certo* ita cuncta trahere, ut *conſectariâ quadam ſerie* nexa ſimul in unam hiſtoriam videantur: & *interim* validiſſimis rationibus ſuam *munire* ſententiam, *unaque* quæ à ratione & re alienâ *in diverſum* abeunt *debellare*?

Certè hoc ad * *εὐσχημοσύνην ἰατρικὴν* non parùm facit; *illam* dico, quæ *in ægri ſalutem* abit; dum lubenter *ſe det* illi medico, quem *cæteris* rerum notitiâ *antecellere* videt.

* *dignitatem medicam.*

Admiratio me ſæpè tenuit de *noſtrâ gente*, tantam rem tam negligenter admittere, cùm *doctâ à conſultatione* abdita *morbi* idea, certaque *ad ſalutem* remedia ſe aperiant.

Qua itaque arte *hæc hiſtoria* adeunda ſit, *breviter* tradam.

Docuit olim *Biantes*, unicum eſſe principium *benè conſultandi*, noſſe *de quo* inſtituatur *oratio*: ſin ſecus, omnia aberrare neceſſe eſſe.

Quod imitantes, affirmamus *primùm omnium* luſtrandum eſſe *de quanam materiâ* & de *quot rebus* tranſigendum ſit.

Ut ſi de *ſolo ſymptomate*, vel de *ſolâ cauſâ morbificâ* aut de *morbo ſolo* ſit tranſigendum; ne *temerè* extra lineam *à propoſitâ re* abeamus.

Si de *pluribus*, undenam *exordiendum*, & in quid *finiendum*, nam *ſeries* certuſque rerum *ductus* conſpicuam *rebus* affundit lucem.

Et in *hoc ductu* illud ſtudium adſit, ut *firmis rationibus* ſuam ſententiam *conſultor* ſtabiliat.

Opus

Opus itaque erit *materiâ, ordine, & probatione.*

Quare à *materiâ* de qua inſtituta eſt *conſultatio*, nunquam longiùs abeat *oratio*: quin *collineet* perpetuò ad *propoſitæ rei* finem, & *ad hæc* quæ ad finem *nos ducunt.*

Finis autem hîc eſt *cognitio, prædictio, & medicatio.*

Hæc *ſignis* eluceſcunt, *quæ* unde duci debeant, *clarè aperuimus* capite quarto, ubi de *eventibus* morborum.

Ut igitur *aptam* negocio *materiam* in theatrum hoc educamus, *perſpectum* eſſe debet,

Cui perſonæ aptam deligemus,

Et ex *quibuſnam fontibus* illa haurienda,

Et *qua ſerie* producenda;

Et ſi non ſtabilis ſatis, ut *rationibus* firmemus.

Perſona itaque cognita ſit.

Propterea qui *primus* dicet, *ex fide* hiſtoriam *affectus præter naturam* narrabit, *accisis* quæ ad rem non ſpectant.

Secundum cùm *ſeries* ad dicendum evocat, ſilentium ei ſit de *hiſtoriâ*: niſi quid magni momenti *primo* exciderit.

Secundò flectatur oratio ad *Res non naturales*: & narrandum *quâ diætâ* uſus *fuerit in* aëre, cibo & potu, exercitio & ocio, ſomno & vigiliis, excernendis, & retinendis, admovendis, & venere. *Res non naturales.*

Hæc *eâ ratione* proponuntur, ut, *quænam causâ morbifica* ſit, inde eluceat: vel ut conſtet, *quamnam temperiem* corpus à *conſuetis rebus* imbiberit.

Quare hæc interdum *commodè* hoc loco *omittuntur*: & dum ad *cauſarum & morborum* indagationem ventum fuerit, *in uſum vocantur.* ut etiam ſi de conſervandâ vel flectendâ *temperie* agatur, *viribusque* ſtabiliendis, & ubi *notandum*, quantum *à ſuo ortu* deflexerit *nativà temperies*, tempeſtivè examinari poſſunt.

Tertiò, filum *orationis* trahet ad *Res naturales*: *Res naturales.*

Loquela erit de *naturâ communi & peculiari*, in habitu, temperamento, & actionibus:

Et *qua moderatione* pars *ægra* dotata fuerit, & de ejus *uſu.*

Præterea quæ ſit *ægri* ætas, conſuetudo, ars, ſexus; & *qua* facilitate, *quóve* labore *medicationes* ferat.

Hæc *eo fine*, ut eluceat *quantum* abierit, & *qua remedii copiâ* ad redintegrationem *temperiei* opus ſit:

Et *quantæ* adhuc *vires* ægri, & *quales eæ ſint* huic morbo *ſubjectæ.*

Propterea

Propterea etiam hæc *rerum naturalium* hiſtoria poterit interdum hoc in loco *ſupprimi*, & uſibus ſuis *admoveri*: ut dum agimus de *morbis*, & *cauſis eorum*: ut intelligamus,

Quantùm ægri à *lege ſuæ naturæ* deflexerint;

Quantaque opus ſit medelarum *copiâ* in morbi & cauſæ morbificæ *acceſſione*;

Et *quo alimento* ad virium reſtaurationem;

Nam ſæpius *in uſum* prodire debent.

Notandum. Hîc obſervandum, *non eodem ductu* ubique his utendum eſſe:

Cùm enim *peculiaris* pars à *morbo* preſſa languet, *præteriri poterit* totius corporis *temperies*, totaque cura *in partem* flectenda, quo *ejus natura* pateat:

Aliter cùm *febri* implicitus jacet *tranſigendum*: nam *totius temperies* tunc excutienda.

Et multa quæ *in aperto ſunt*, quæque *ad finem non faciunt*, quem tunc collimamus, *tranſilienda erunt*.

Si enim *temperies partis* in querela fuerit *ſola*, temerè *de ejus* figurâ, numero, ſitu, connexione, magnitudine, & conformatione, *verba facies*.

Rurſus ſi *hæc* in vitio fuerint *ſolùm*, vanè *de temperie partis* ageres: nam diverſis *morbis*, diverſis *præſidiis* opus eſt.

Et hîc etiam id repeto, *hanc cautionem* adeſſe debere, ne ſemper *de ægri temperie* verba fiant:

Ut ſi *morbus* adſit, *conſtante* adhuc & *infractâ* nativâ temperie, *quales ſunt morbi* in malâ conformatione, magnitudine, numero.

Quin potiùs hîc *de partium ſtructurâ* diſſerendum foret.

Ut, ſi *de luxatâ parte* ſuſpicio adeſſet: hîc ut noſcamus num ea *luxata* ſit, & *quanam ideâ* luxationis *violata* ſit, opus erit indagine *de nativâ partis ſtructurâ*: at temperies hîc *negligenda*.

Ita *auctam* præter naturam *magnitudinem* aucupamur; *ex eo*, ſi commiſerimus ei quod *ejuſdem generis* ex lege naturæ eſt:

Et *tunc ſolùm* id agimus, cùm *ſine his*, ea quæ *præter naturam* ſunt, conſpici nequeunt.

Hoc dico in temperie, conformatione, & magnitudine labefactatâ *locum habet*. ut ſi dubites num *febris* adſit, & *quanta ea* ſit.

Quare *tantum* dicatur, cùm opus eſt, *de nativâ temperie*, par-

partiſve *conformatione*, quantum ſatis eſt ut inde *affectus præter naturam* eluceat, & *remedii quantitas* captari poſſit;

Ut ſi *ſanguis* educendus; *quâ ille copiâ* efferri debeat ut intelligamus:

Si pars *luxata*, quantâ *tractatione* opus ſit, quò redeat *ad ſuum ſtabulum* ut cognoſcamus:

Vel ut inde explendeſcat *quantæ ſint* vitium *opes*.

Niſi tamen *ratione* conſervationis diætæque inſtituendæ, *de temperie* etiam agendum eſſe exiſtimes:

Nam tunc etiam, ubi *mala conformatio* vel *magnitudo* vitium fecit, *hæc benè* in proſcenium hoc educuntur.

His itaque primùm *poſitis*, vel potiùs (cùm ſæpè poſtea cauſis morbificis, morbis, ſymptomatis, curationi & refectioni adhiberi debeant) *prætermiſſis*, ad *res præter naturam* abeundum.

Quartò itaque, cùm *hiſtoriam* depinxerit ſermo *quæ* tractanda venit *communibus conſiliis*, priuſquam fiant verba de remediis, *primum negocium* erit, accuratè *de rebus præter naturam* (hoc eſt de morbo, ſymptomatis, & cauſis morbificis) *tranſigere*: *Res præter naturam.*

Nam in his *materia* eſt, quam *huic jam depictæ perſonæ*, hoc eſt ægro, *adhibemus*.

Morbus *itaque*, ſymptomata, & cauſæ morbificæ *ita ſermone noſtro* depingantur, & *tali ſerie* ob oculos ponantur, ut *cuncti* fateri cogantur, *illum talem affectum* eſſe.

Id ut decenter fiat, *ubi* quæ profers, *difficultatem* vel *obſcuritatem* gerunt, *probationibus* illuſtranda, *velaque* quæ genuinam faciem tegebant *abſtrahenda*.

Inde fiet, ne, cùm *ad remedia* ventum fuerit, *titubet* medicorum *concordia*.

Ex his enim *non aptè* diſtinctis, *contrarium* affectui *remedium* concordibus animis *inferri* nequit:

Hinc *miſeræ illæ concertationes* apud ægros, nullo *idem* ſentiente: cùm *diverſas ad hypotheſes* collineent.

At *poſitis* affectibus, *ultrò ſequentur* contraria remedia: vel *ſuam ignorantiam* palàm dabunt *indocti medici*.

Hîc *accuratè* perpendendum de *quanam re* inſtituta ſit *conſultatio*: ne alienam *à re* materiam *tractemus*.

Nam *interdum* de *ſolo ſymptomate* initur *conſultatio*: ut de dolore, vigiliis, viribus lapſis:

Interdum de causâ morbificâ, ut, *num* ea *pharmaco* vel *ſectione venæ* adimi debeat, an potiùs *urinalibus*.

Nonnunquam de ſolo *morbo* conſilium initur:

Quin *non rarò* de omnibus *his tribus* verba habenda: *de eorum, dico,* naturâ, genere, differentiis, cauſis, eventibus, & partibus *differendum:*

Cùmque ſæpè hæc ſe *latibulis* abdant, *notis peculiaribus* notanda erunt.

Quare videndum de *quanam* re inſtituta ſit *diſſertatio:*

Nam *primùm* ſemper dicemus *de eâ,* ad *cujus* deviƐtionem *conſultatio* inſtituta fuit:

Ut ſi evocati fuerimus ad *morbum* debellandum, *ab eo* ducatur *oratio:*

Sin huc ventum ad *ſymptomatis* mitigationem, *inde* proficiſcatur *ſermonis* exordium.

Quòd ſi de *morbificarum cauſarum* acciſione deliberatur, *inde* ducendum erit *primum veſtigium.*

Sed ſi *de omnibus* quæ in querelâ ſunt ſit agendum, *à morbo* prima trahatur linea.

Sed *hi* ſæpè latent: quare *ſignis* eorum *genera* & *differentias* interdum aperire cogimur:

Hinc de *ſymptomatis:*

Tandem de *cauſis*, quæ etiam *ſignorum notis* internoſci debent: quas (à *Prædictione*) commodè *curatio* excipiet.

Sed cùm *ſymptomata* geminâ ſe offerant facie: vel enim *morbo* neceſſariò ſunt *conſectaria,* quæ *alioqui* nullum negocium faciunt in *conſultationibus*, ſed quæ ſolùm ut *ſymbola* & *notas* intuemur:

Symptomata ut ſigna. *Alia* verò ſunt, quæ *vi ſuâ* opprimunt ferè *ægros*, & medicam *manum* evocant.

De *his ultimis*, poſt *morborum indagationem* tranſigemus.

Sed illa *priora*, cùm *ſigna* morborum ſint, *ante*, vel *cum morbis* ad calculum noſtrum venient:

Quò *ex illis* deprehendatur *morbus*, ut docuimus *hujus libri* capite tertio.

Itaque *hoc filo* incedat *conſultatio.* Cùm *hic homo* nequeat vitæ ſuæ *munia* exercere, *ſine dubio* aliquid *præter naturam* illum cepit.

Quod autem *præter naturam* corpus habet, aut eſt *Symptoma, Morbus,* aut *Cauſa morbifica.*

Si fuerit *ſymptoma*, hoc erit in *actione, excremento*, vel *qualitate,* à naturâ ſuâ *abreptis.*

His, tanquam ſignis, interdum *latentes morbi* deprehendi debent. *quibus* jam adde *Res naturales*, & *non naturales*: quod

quod ſcilicet ex *his omnibus*, propoſitæ rei *aliquam lucem* adferre poſſe videatur.

Hoc itaque loco in unum cenſum colligi debent *ſymptomata* quæ elucent in *oblato ægro*: & maximè ea, quæ ſuâ magnitudine *medelam* flagitare videntur.

Præterea recenſeat quæ adſint *cauſæ morbificæ*, & qui premant *morbi*.

Nec hîc jam *ſolo nomine* contenti erimus; ſed oſtendemus nobis cum *morbo*, vel *ſymptomate*, aut *cauſâ morbificâ* rem eſſe,

Ut, ſi de *Melancholiâ* agendum ſit; monſtrabimus illam *cauſam morbi* eſſe, &, *conſectaneum* mærorem, *ſymptoma* morbi eſſe ab *intemperie* cerebri.

Clarè itaque monſtretur *rationum* ductu (modò *dubia res* fuerit) num *hic affectus*, de quo agitur, in *morbum*, *ſymptoma*, vel *cauſam morbificam* referri debeat: ut *cunctis* conſtet de *qua re* agatur, & quæ ſit *rei* propoſitæ *eſſentia*, hoc eſt, num *ſermo* ſit de *morbo*, *ſymptomate*, vel *causâ*.

Hîc jam *ſtylum* vertat qui *ſecundo loco* dicet: ut vel ex *morbo* in *cauſas*, vel ex *morbis* in *ſymptomata* recurrat oratio.

Poſtquam ad *ſymptomata* ventum eſt, unà perluſtrandum, *num* pars preſſa *ſymptomate* ac *morbo*, idiopathiâ, *hoc eſt*, num *proprio ſtabilique* ex affectu ægrotet, *id eſt*, num *in eâ* ſtabuletur *morbi* focus, vel num *potiùs* ex deuteropathiâ ægrotet: *num* ſcilicet id fiat ex *concordiâ* & contagione, aut ex *diadoſi*. *Pars affecta num ſympathiâ.*

Cùm ex *concordiâ*, indagabimus num id eveniat *generis* ſimilitudine, *operis* ſocietate, aut *vaſorum* communione.

Quòd ſi per *diadoſin*; num *criticè*, vel per *metaſtaſin*.

Cùm hæc *dubia* fuerint, *rationibus* ſtabiliantur, quò rectè & genuinâ ſe *palam* dent facie.

Si occurrerint quàm *plurima ſymptomata*, abducatur *ſymptoma* quod longiùs *à morbo* receſſit, *in aliud* illi junctius *ſymptoma*; ſed poſtea *in morbum* abeant.

Deinde *confeſtim* properandum ad *morbum*: nam hic *ille hoſtis* eſt qui *debellari* debet. *Morbi.*

Qui ſi *abditus* fuerit, *ſymbolis* ac *notis* in lucem ponatur: ut *quis* ille ſit intelligatur, & *qualis* ſit morbus de *quo* conſilium initur.

Hoc facilè fiet ex *perſpectâ demonſtratâque* ejus eſſentiâ, in ge-

in *genere*, *differentiis*, & *ſpeciebus*, quarum cauſâ *varia* initur curatio, *temporibus* ejus, ac *parte* in qua ſtabulatur; *num* ea ſit *ſimilaris* vel *organica*, & quas *actiones* ejus lædat.

Qua ſerie morbi examinandi ſint. Vel, ut *lucidius* id dicam, cùm de *morbo* agimus, ut *rectè* ille depingatur, examinabimus *ejus eſſentiam*, in genere, ſpecie, magnitudine & parvitate; more, motu, tempore ſuæ hiſtoriæ, & parte obſeſsâ.

I. *Primò* itaque, ut jam ſeriem poſui, ad *quodnam genus* pertineat *propoſitus morbus*, examinabimus, quò rectè *ejus eſſentia* definiri poſſit.

Num ſcilicet ſit *morbus* in malâ conformatione, magnitudine, numero, ſitu, vel totâ ſubſtantiâ, aut in *intemperie*, ut febris *ephemera*, *putrida*, *hectica*.

Cautio. Hic Cautio adeſſe debet, ne flectamus curſum orationis in *fuſa* illa nimiſque *ampla* rerum genera, ſed ad *huic morbo* dicatum *genus* ilicò properandum: imò ad *ſpeciem peculiarem* promptè ſermonem dimitte.

Quæ ſi *latitent*, ſignis peculiaribus *probetur* ad hoc genus illamque ideam *præſentem morbum* pertinere. Et ſi is qui *primus* diſſeruit, *non rectè* hæc tractaverit, *notis* id monſtretur, & *demonſtratione* melior ſententia *ſtabiliatur*.

II. *Secundò*, propoſiti morbi *ſpeciem* indagabimus;
Ut *num* ſit intemperies *calida*, vel *humida* & *frigida*:
Num febris *continua*, vel *intermittens*;
Simplex vel *compoſita*;
Mordax ad tactum, vel *mitis*.

III. *Tertiò*, ejus *magnitudinem* & *parvitatem* examinabimus, ut num *chronicus* vel *acutus*: quod ex *ſymptomatum* magnitudine intelligemus:

Nam *acuti* morbi *celeriter*, *continuò*, & *vehementer* affligunt.

IV. *Quartò*, morem *morbi* perluſtrabimus:
Num *mali* vel *boni* moris,
Dextri vel *ſiniſtri* judicii:
Ex *hâc* vel *illâ cauſâ* natus:
Et in quo *humorum* dominatu.

V. *Quintò*, motum *morbi propoſiti* inquiremus:
Num ſit *continuus* vel *intermittens*,
Ordinatus vel *ordinis expers*,
Æqualis aut *inæqualis*:
Motu num feratur *vehementi*, *continuatoque* & *celeri*. vel his *adverſo* num repat *ductu*.

Sextò,

Digitized by Google

Sextò, tempus *morbi* perpendendum, per quod *ſui decurſus* univerſale tempus jam *morbus* labatur. VI.

Num jam in *principio*, *augmento*, *vigore* ſummo verſetur; an potiùs jam *inclinatâ ſit ejus vis.*

Si *conſpicuum* fuerit id tempus, *minimè* opus erit ut *notis* ejus *præſentiam* teſtemur:

Præterea notandum, *quando* illud morbi *tempus* inceperit;

Quamdiu duraverit;

Et num *periodis* recrudeſcat:

Et *quales* ſint periodorum & paroxyſmorum *recurſus*;

Longi *vel* curti;

Graves *vel* leves;

Ordinatæ *vel* ordinis expertes;

Æquales *vel* inæquales;

Quo modo, & quo tempore *paroxyſmi* invadant, augeantur; vigeant, & cedant;

Et num *ſimul* vel *ſejunctim* adoriantur, increſcant, vigeant, decedant:

Et quid fiat in omni *paroxyſmi* parte; ut, ſi *vomat* ineunte paroxyſmo *ille æger* qui *tertianæ intermittenti* implicitus jacet, *indicatio* adfertur *inde*;

Tertianam verſari in *initio* ſui curriculi:

Sin *paroxyſmi* vigor *vomitum* bilis *exceperit*, deferri *Tertianam* per ſtatum *univerſalis ſuæ hiſtoriæ* denotabit.

Ita conſiderabimus num *horreat*, *frigeat*, *rigeat*:

Et *quamdiu* durent hæc:

Quando *ſudore* perfundatur:

Et num *grave* ſymptoma *incurrat* paroxyſmi *temporibus*, ut vigiliæ, ſyncope, hæmorrhagia, diarrhœa, & talia.

Et *quo* paroxyſmi *tempore* hæc infeſtent:

Vel num *toto* paroxyſmi *decurſu* perennent.

Et in *quod excretum* finiat *paroxyſmus*: ut num *alvi* cedat fuſione, aut *ſudorum* eruptione.

Et num ad *merum intervallum* ſe demittat.

An principium *paroxyſmi*, augmentum, vigor, vel declinatio *longiùs* excurrant.

Hæc ſi *obſcura*, notis *aperiemus*, & *firmabimus* noſtram *de his* ſententiam.

Hæc quæ hactenus dixi ad *morbi* faciem dignoſcendam, prudenter *in uſum* duci debent:

Nec enim *eædem* differentiæ *in omnibus* locum habent;

 & quæ

& quæ habent, *non negligendæ*, maximè ſi *curationi* auxiliares videantur.

VII. *Septimò*, Partem affectam *inveſtigabimus*:

Nam hæc *ægrè* omitti poteſt, dum *differentias* morborum *recenſemus*.

Perpendat igitur hîc *conſultor*, nom *totum corpus*, vel *pars tantum peculiaris* affligatur:

Et quid *protopathiâ*, quid *deuteropathiâ*:

Quid *fugaci*, quid *recepto morbo* ægrotet.

Quis *morbi* focus quid *leviùs* perſtringatur à *morbo*.

Num *princeps* aut *publici muneris* pars ægra ſit:

Ubi *hæreat* morbus, an in *abditis* partibus, vel *remediis expoſitis*.

Quod ſi de *parte* tranſactum fuerit, dum *ſymptomata* elucentia in oblato ægro, *cauſæ*, & *morbi* in unum cenſum colligerentur, hîc excludi *ejus hiſtoria* poterit.

Itaque ex *his thecis*, ſuis quaſi coloribus depingi *morbi* debent, de quibus *conſultatio* inſtituitur.

Unde hæc intelligantur. Cuncta autem hæc capita ex *ſymptomatum* accurato examine *facilè intelligentur*: ut, ex actionibus *læſis*, qualitatibus corporis *mutatis*, & excrementis *fuſis* aut *ſtrictis*.

Ex *actionibus læſis*, ut ex pulſu, ira, triſtitiâ, metu, gaudio, vigiliis, ſomnis, motu corporis & animi, mentis conſtantiâ, & turbatione, imaginatione, cogitatione, memoriâ, reſpiratione.

Præterea ex appetentiâ, retentione, coctione, expulſione, aſſimilatione, nutritione, venere, & *cæteris* animi corporiſque *functionibus*.

Ex *mutato excremento*, in ſubſtantiâ, qualitate, copiâ, tempore, excernendi modo, loco, & ordine.

Qualitate ex mutatâ, ut colore, charactere, & mole, mollitie, duritie, ſonis, odoribus, aſperitate, lenitate, craſſitie, tenuitate: & ex *primis qualitatibus*, ut calore.

Quemadmodum hæc lucidè *in uſum* vertimus capite *hujus libri* tertio: *ibi* docuimus, *qua arte* ipſe *morbus* deprehendi debeat,

Unde incheandum. Sed cùm *innumeræ* ex his fontibus *notæ* fluant, *ab eo genere* auſpicandum erit, quod *evidentiores* præbet *notas*.

Et, ſi res *paucis ſignis* oſtendi poterit, *immediata* ſolum & *propria* ponenda:

Ridiculum enim *rem conſpicuam*, plurium ſymbolorum *evocatione*, efficaciter *probare* velle.

Ubi

Ubi verò *res obſcura*, lucē adfer per *omnia genera* eundo.

Eâ tamen cautione, ut *univerſum genus*, ex quo orſi, *excutiamus diligenter*, ne pedem referre tandem *ad eadem* cogamur.

Dein ad *reliqua* tranſibimus *proxima*, quæ *eâdem fide* excutiemus.

Quin ubique *rimabimur* quænam *ex his* aptè in uſum *propoſitæ hiſtoriæ* duci poſſint: *non enim* omnibus *omnia* apta ſunt.

Hactenus de *morbo*; nunc ad *ſymptomata* venio: *quæ*, ob inſignem qua vehuntur *magnitudinem*, ſui *mitigationem* efflagitant: quæ non *notarum ideâ* conſideramus, ſed ab *urgente vi*. *Symptomatum cura.*

Sive de his *ſeparatim* ſive *conſociatis morbo* tranſigendum ſit.

Primùm ſymptomatis *explicetur* natura,

Dein genera, differentiæ, cauſæ, & quid eventurum denuncient: Et ſi ſæva, *quo modo* ſint demulcenda.

Primò itaque SYMPTOMATIS GENUS exploretur, *num ſit* actio læſa *naturalis*, *vitalis*, aut *animalis*: *Actionis ſymptoma ut tractandum.*

Et quo modo ſit actio læſa; num ſcilicet ea *abolita*, *fracta*, vel ita *corrupta* ut aliena ab officio faciat:

Vel an ſit *qualitas* mutata, aut *excrementum*.

Ut ſi *proſtratus* jaceat homo ab *Apoplexiâ*: hîc quia nec *ſenſus* ullus, nec *motus* officium ſuum facit, *animalis* actio læſa erit, & *adeò*, ut omninò *ablata* & quaſi *intermortua* videatur.

Sin *doleat* quis: *dolor* cùm ſit actio *animalis* læſa, vel ſaltem paſſio triſtis operationis *animalis facultatis*, medicè ad *depravatam* actionem *animalem* refertur.

Nam qualitas *rei dolorificæ* impreſſa *ſenſoriis inſtrumentis*, communicatur *ſenſui communi*, qui ſenſus *quaſi teſtantur* ſe affici *eo modo*, quo non deberent, & *ea ſimulachra* ſibi inſculpta adferre *ſenſui communi* quæ non deberent, ſed *prava* & à fine officioque ſuo *aliena*.

Hic autem *ſenſus communis* indicat *paſſiones* factas *in ſenſoriis*, unde *affectio illa moleſta* naſcitur *in mente*, quam *dolorem* vocamus: *ſymptoma* depravati ſenſus.

Secundò, DIFFERENTIAE enumerentur eæ, quæ in *conſultatione* locum habent. ut, *plurimæ* ſunt dolorum *differentiæ* ratione *partis obſeſſæ*, & *materiæ morbificæ*, ut diximus *libri hujus* capite tertio. II.

Et *quænam* doloris *idea* hîc in vitio ſit, notandum. & num *perennet* dolor, vel potiùs *periodis recrudeſcat*.

Et qua maximè *morbi* vel *paroxyſmi* parte *incrudeſcat*, aut *cadat* dolor.

Vel num temerè *incurrat*. & an ſecum alia *trahat*, ut delirii *metum* à vigiliis.

III. *Tertiò*, CAUSA SYMPTOMATIS perveſtigetur. ut *doloris* proxima cauſa eſt *ſolutio continui*, quæ ex omnibus violentis rebus *foris* & *intùs* invadit.

Ita *Apoplexiæ* cauſa eſt, *ſpirituum animalium* prohibitus *ad nervos* aditus.

Eventuum autem ut ineunda ſit *ratio*, aperuimus, ubi de *prognoſi* egimus.

Excretionis ſymptoma ut tractandum. Hæc de ſymptomatis *actionum*; nunc ad *excrementorum* venio.

I. *Primò* genus *excretionis* proponatur. ut *num* ſudor, ſanguis, bilis, pituita, pus, ichor, ſemen, cibus, lumbrici, pinguedines, fæces, ramenta, calculi, & cætera talia.

II. *Secundò*, differentias proponemus ab *excrementi* ſubſtantiâ, qualitate, copiâ, excernendi tempore, modo, & ordine: & per quæ loca *efferatur*, & à quibus in quæ loca *effundatur*;

Num *continens* pars in *contentam* elidat ſuos ſuccos, vel è *diverſo*.

Ex ſubſtantiâ. Ex *ſubſtantiâ*; ut num *ex naturæ lege* ſe ſubſtantia habeat, vel *monſtri quid* gerat;

1. Num *purus putuſque* ſit ſuccus, vel *aliis ſubſtantiis perfuſus*: hoc eſt, *quænam* in effuſis ſubſtantiis *differentiæ* eluceant.

Ut ſi ex *dyſenteriâ* laboret quis, *videndum* num *ſanguis merus*, vel *ſocia cum bile* extundatur, aut *putri* cum pituitâ, pure, ramentis,

Ex qualitate. Dein QUALITAS in examen veniat, num *excrementum* calidum, frigidum, humidum, ſiccum:

2. Et *ſecundæ qualitates*, ut tactiles, *num* durum, molle; mordax; lentum, friabile; craſſum, tenue; aſperum, læve;

Et *viſui* expoſitos colores *notabit*, num *diverſis coloribus* varium ſit; vel *uno colore* conſpicuum:

Odorem etiam notabit, *num* fæteat:

Quin ſi *ore* fundatur *excrementum*, quid *ſaporis* referat. *num* amarorem, dulcorem, ſalſedinem, acorem, & talia.

Ut ſi in *dyſenteriâ*, *bili affuſus* ſanguis *feratur*: ibi notabimus,

bimus, *num* fervore ſuo *urat* dum elabitur; *num* ſplendeat *atro purpureôve* colore; & *num* bilis *flava* ſit, aut *ichoroſa*, an *graveolens*.

Copiam deinde *excrementi* notabit. ut in *dyſenteriâ*, num *repetitis* vicibus, *acciſaque copiâ* excretio *fatiget*: vel num *validâ* ſanguinis *copia* ruat. *Ex quantitate.* 3.

Excernendi etiam modum animadvertet. ut num *flatu ſonora* proſiliat *excrementum*; vel an *leni* promânet *ductu*: *Ex modo excernendi.* 4.

Num *confertim*, vel *repetitis* excretionibus:

Et num modò *liberali manu*, modò *accisâ* effundatur *copiâ*:

Num *facilè* vel *ægrè* efferatur:

Prodromo vel *conſectario* cum dolore:

Vltrò num exigatur, vel *ab arte*:

Num cum ſignis pepaſmi *criticè*, vel *ſymptomaticè*.

Ita num *tuſſiendo* expectorârit quid, vel *ſcreatu*, aut *vomitu*, affatim, ſenſim:

Ut, num in *dyſenteriâ* affatim excludatur *bilis*, at *ſanguis* lentè:

Et ſi à *torminibus* illicò excernatur *ſanguis*, ex inteſtinis *is effluit*:

Sed *bilis* diu pòſt *evehetur*, quia ab hepate totoque *eliditur* corpore.

Quo tempore excernatur etiam rimabitur: ut num *perpetuò* effluat, vel *periodis* certis, aut incertis; *Ex tempore excretionis.* 5.

Num *critico die*: num in *paroxyſmis*:

Et in *qua* morbi *ætate*; num *recens*, vel *nuper nata* affectio excretoria;

Et *quando* incubuerit,

Et *quamdiu* perennârit:

Et num *alii morbo* conſectaria ſit, vel *ilico* invaſerit:

Et *quanto tempore* excludatur *excrementum*:

Et num *major copia* à paſtu, per *dyſenteriam*, elidatur:

Ordo excluſionis etiam perveſtigetur: *Ex ordine excluſionis.* 6.

Ut, quid *priùs*, quid *poſteriùs* prodierit, quid *ſimul*:

Vel num *nullus ordo* in his ſervetur.

Quemadmodum ſi in dyſenteriâ *primùm* ab inteſtino *effundatur* ſanguis, *dein* bilis *ab hepate*.

Examinabimus etiam *per quas vias* excrementum *effundatur*: num *ei parti*, unde effluunt, κατ' ἶξιν *rectôve* vaſorum *ductu* reſpondeant; & num naturâ duce τὸ *viam* affectet *humor*; *Per qua loca.*

Et an feratur per loca lege naturæ *conſentanea*, nec ex eventu *diſſentanea*.

Ut ſi *hæmorrhagiâ* tentetur homo; *inquiremus* num ea fiat per *venas, arterias, hæmorrhoïdes*.

A quibus in quæ. *Quin etiam* perluſtrabimus à *quibus* locis *in quæ* transferatur *humor*:

Num *à toto* corpore *in partem* aliquam ruat;

Foras intus, *ſurſum* deorſum:

In *partem* num *ſe effundat* principem, *vel* ignobilem, ægram *vel* fortem; internam *vel* foris poſitam, *vel* alio ſitam modo:

In *partem* raram, *vel* denſam; mollem, *vel* duram, *aliâve ratione* fabricatam; nervoſam.

Vt ſi *ſedes* ſanguinem *fundat*: videndum *num is* ex hepate, liene, inteſtinis, *vel* ex toto corpore, ut *in mutilis* evenit, *effluat*.

In quid mutetur. *Tandem* videbimus à qua *ideâ*, in quem *characterem* abeat *excrementum*:

9. Num eandem faciem *præſentia* gerant cum *præteritis*; vel *in quæ* mutata.

Has claſſes ſequemur, dum *ſymptoma* ſit effuſum *præter naturam* excrementum.

De excremento retento. Jam de *excremento* præter naturam *retento*, videamus *quid* dicendum.

Ejus *erit luſtranda* ſubſtantia, qualitas, copia, modus & forma retentionis, tempus, ordo, loci, & à quibus in quæ loca *feratur*.

Subſtantia. *Subſtantiam* ſuppreſſi excrementi examinabimus;

1. Vt, num *retineatur* utile *aut* inutile *excrementum*;

Alimentarium, *vel* excrementitium, *totóque genere* præter naturam.

Quemadmodum ſi *menſes* in *menſtruali muliere*, ubi nec *ingravidationis*, aut *inflammati* aut *perverſi* uteri *excuſatio* adferri poteſt, neque *lactationis*, vel *anteacti morbi*, ſupprimantur, *toto genere* præter naturam erunt:

Et *quò diutiùs* cunctatur in corpore, *hoc pejori putredine* afficietur *ſanguis ille*.

Ita, inquit *Hippocrates* in Coacis, *dyſenteria* quæ *ἀκαίρως*, hoc eſt, *intempeſtivè* ſiſtitur, *apoſtema* facit in *lateribus* atque *viſceribus*, unde pleuritides, peripneumoniæ, hepatis inflammationes, *dum* in corpore *detentus* nequam ſanguis, in *vaſtiſſimam putredinem* abripitur.

Qua-

Qualitatem etiam *excrementi repreſſi* intuebimur; *cujus generis* ſit; an ex iis *quæ* ad viſum, guſtum, odoratum, auditum, vel tactum *pertineat*; *Qualitas.* 2.

Et num ea *ſimplex*, vel *compoſita* qualitas;

Et an *toto genere* præter naturam ſit. 3.

Dein *ejus ſpecies*, num ſit *valida*, vel *remiſſa* qualitas. *Quantitas.*

Copia etiam, qua *excrementum* retineatur, perveſtigandum. *Modus retentionis.*

Modus & forma retentionis etiam comperta ſit;

Vt num *ſenſim* & per *vices* repreſſum fuerit excrementum, vel an *confertim.* 4.

Ita *menſes* nullâ naturæ lege *ſubitò* ſuum officium negant; quin potiùs *ſenſim*, eoque filo quo *adire* in ſucci plenâ ætate cæperant, *abitum moliri* in affectâ ætate debebant.

Et perluſtrandum *quâ abierint formâ*:

Vt num cum euphoriâ, *criticè* vel *ſymptomaticè*:

Num *facilè*, vel *ægrè* retineantur:

Κατὰ προαίρεσιν, vel non:

An nonnunquam *emicent*, vel repreſsâ in corpore *abdantur.*

Tempus etiam notandum *quando* ſolemnis aliqua *vacuatio* cohiberi cæperit; *Tempus.* 5.

Et num per *intervalla* redeat, vel *non*:

Et num *vi morbi*, vel *ultrò* repreſſum fuerit:

Qua morbi ætate intercipi cæperit, &

Quamdiu jam ſubſtiterit.

Ordo ſuppreſſionis etiam in aperto eſſe debet: ut ſi *plurima excrementa* exitum non habeant, quid tunc *primò*, quid *deinceps* ſuppreſſum fuerit. *Ordo.* 6.

Loci quoque animadvertendi corporis *in quibus* illa retinentur: *Loci.* 7.

Vt num *toto* fundant ſe *corpore*, vel num in *parte aliquâ* ſtabulentur.

Tandem notabimus *ex quibuſnam partibus in quas* fiat tranſlatio *recrementi.*

Vt ſi ſupprimatur *dyſenterica* effuſio *bilis* quæ *à toto* manabat, & *ſpaſmum, febrim, delirium* ſuccedanea habeat: *Ex quibus locis in quæ.* 8.

Hæc evenient, quod ad *caput, nervos*, & *cor* transferatur *inquinatum* hoc excrementum.

Hactenus examinavimus *quo modo* ſymptomata *actionis læſæ*, & *excrementorum* ſint perluſtranda;

Jam

Digitized by Google

Jam ad *ultimum genus* ſymptomatum, quod in *qualitate mutatâ*, accedo.

Qualitatum ſymptomata. Hîc expendemus cujus hæc qualitas ſit *generis*, & *ſpeciei*.

Genus. *Genus*, quale *id* viſu, guſtu, odoratu, auditu, vel tactu *percipiatur*:

An *ſimplex* vel *compoſita* ſit qualitas:

Et num *toto genere* extra naturæ lineam abierit.

Species. *Species* qualitatis; ut, *quàm valida* ſit:

Quis invaſionis modus, num *ſubitò* invaſerit, vel *pedetentim* irrepſerit:

Et *quo tempore* effloruerit; num *nuper*, vel *olim* obnata:

Et *quo morbi tempore*: num *ſuccedanea* morbo ſit, & cui, vel num *ante morbi inſultum* adfuerit:

Num *fixa ſtabiliſque* perſeveret, vel num *vaga* ſit:

Si *fugax*, quo morbi & paroxyſmi *tempore* eluceſcat: num criticis diebus *explendeſcat*, aut *decreſcat*:

An tunc efferetur cùm *excrementa non exiguntur*, vel è *diverſo*:

Et ex *quibus* in *quæ* ſerpat:

Et an *qualitas* naturæ genio *peculiaris*, longè à *ſuâ naturâ* degeneret:

Præterea *quaſnam partes* occupet qualitas mutata, *publicas* vel *privatas*, & *quot*: Et num *æquè cunctas* affligat:

In *qua parte* primùm enituerit, & à *qua parte* proficiſcatur.

Repetitio: & alia cauſarum ſymptomatum indagatio. Sed quia nunquam ſatis *dicitur*, quod nunquam ſatis *diſcitur*, lubet iterum *ſtylum* revocare ad *ſymptomata*, & alium campum ad *nova curricula* aperire: ut polydædalâ quadam *varietate* liceat *conſultationes eaſdem* in diverſas vertere facies: utque is qui *tertio* vel *quarto* loco dicet, *non priorum filo* ignavè duci videatur.

Et miram *gratiam*, cauſarum *remotarum & vicinarum* ſymptomatum *ſubtilis ſerieque ducta* perveſtigatio, *conſultationibus* afflare ſolet.

Quare jam *iterum*, ſed *alio ductu*, actum agamus, at, ut ſpero *annuentibus gratiis*; & de cauſis *remotis & vicinis* ſymptomatum, *quibus argumentis* illæ deprehendantur, *enarremus*.

Symptomata ſunt *triplicia*; in actione læsâ, excrementis, & mutata qualitate.

Horum cauſæ *quibus notis* inveſtigandæ ſint, jam videamus; ab *illis* orſi quæ ad *actiones* pertinent.

Ha

Hæ cauſæ ducuntur à *facultate*, (quæ *actionis* eſt cauſa;) *Actionum ſymptomatum cauſa.*
Inſtrumento (quo fit *actio*) communi, vel proprio;
Agente (quod lædit *actionem*;)
Materiâ, ſubjecto, causâ ſine qua non, fine.

Primò itaque elucet *cauſa* ſymptomatis ab *affectâ facultate ipsâ*, quæ *actionis* alioqui probæ *cauſa* eſſe ſolet: dum perpendimus *quænam cauſa* illam in *tale ſymptoma* abripere conſueverit. 1.

Ut ſi *animalis* ſolvatur *motus* & *ſenſus*: id ex *materiâ* ignavâ, & frigidâ humidâque erit, *quæ* robur *nervorum* ſolvit, aditumque *ſpiritibus* quæ intercipit; *A facultate.*

Vel ex eorum *anguſtiâ*, expreſſione *incumbentis* molis; *aut* obſtructionem faciente *materiâ*: talis eſt *pituita*, vel *melancholia*.

Sin in *motum depravatum* concitetur *facultas*, ut per deliria, à *bile* erit, vel *acri ſucco*:

Si mæror & metus adſit, à *melancholiâ* erit.

Frequens ſi incidat lipothymia, *facultas vitalis* oppreſſa indicat ſe à *venenatâ aurâ* oppugnari.

Secundò, conſpicua redditur *cauſa* ſymptomatis *ex inſtrumento* per quod dimittitur *ipſa facultas*, & quo fit *actio* quæ jam læditur. 2. *Ex inſtrumento.*

Hîc itaque notamus, *quænam cauſa* ſit quæ *hoc inſtrumentum* in tale abripiat *ſymptoma*.

Quemadmodum ſi *inſtrumentum commune*, ut calidum nativum, *titubet*;

Quod cùm ſit *coctionis* auctor, *cruditatibus* & *flatibus* percelletur;

Et cùm *nihil* exhauriatur, *inappetentiam* conſectariam habebit.

Vel *proprio* affecto *inſtrumento* fiunt *ſymptomata*:

Ut *nervo* reſoluto, vel abſciſſo, vel obſtructo *appetentiâ* fraudabitur homo: & *ſenſu* & *motu*.

Ita *nutritio* non fiet *obſtructis* venis: nec *vivet pars* arteriis *infarctis*.

Tertiò, modum ac ideam *ſymptomatis* perpendemus, ut *ex eâ facie* agentem *cauſam* deprehendamus quæ *talis* ſymptomatis *auctor* eſſe ſolet. *Ex agente.*

Ut num talia à *calore*, *frigore*, *humore*, vel *ſiccitate* enaſcantur:

Et quæ res *non naturales*, & *naturales* promptè præbeant & ferant *talia ſymptomata*.

Ut,

Ut, ſi *calidum nativum* non rectè mitiget *cibum*, nec digerat & exhauriat *per corpus*;

Si ocium *nihil* excutiat, & *reliqua* ſi ſegneſcant quæ à *naturæ* primordiis & adventitiis rebus *corpus* inanire ſolent, *appetitum* proſternent: *argumento* ſunt res cunctæ *his* contrariæ, quæ alacres *in cibos* faciunt.

Notandum. In his *illud* obſervabile eſt, ut perpetuò ab *immediatis* ad eas quæ ſunt à ſuis effectibus *remotiſſimæ* (cùm jam deprehenſæ fuerint) excurrat *oratio*;

Nam *inventâ* & *ablatâ* effectrice causâ, quæ *cæteras* primùm concitat, *cæteræ conſectariæ* cum *ſociis* morbis & ſymptomatis *delentur.*

Ut ſi quis *colicis à doloribus* fatigetur, *tenſis inteſtinis* ſine pondere, *quod* nobis *argumento* erit id oriri à *crudis flatibus*:

Qui *gignuntur*, quia rectè *non coquuntur* ea quæ *ingeruntur*:

Non coquuntur, quia *fructus crudi* plenâ manu *ingeruntur*, & in ocio vita *hos* non vincit.

Hic qui velit *medicinam* rectè facere, *fructus & ocium* auferat:

Dein conceptam materiam *expurget*, & inteſtina ventriculumque *roboret.*

Et, *ex his* patebit quæ ſit *cauſa* colici doloris: *cùm enim* crudus ſuccus, *igitur non* venenum, *non* bilis, *nec* inflammatio, *aut* ſenſus exquiſitior, *nec* ob alvum ſtrictiorem, *aut* intemperiem.

Sed ad *rem ipſam*: itaque ex *ſymptomatis* ideâ *cauſam morbificam* captabimus.

Ita *bilis* ſanguini *intermixta* acerbiorem dolorem *præbet*, quàm ſi *pituitoſus* id ageret *ſanguis*:

At *venenum* acerrimi doloris *auctor* eſſe ſolet;

Bilis mordendo,

Flatus tendendo,

Materia gravando:

4. *Flatus*, ſine *ſociâ gravedine* dolores invehunt.

Ex materia. *Materia* etiam prodit *proximam* ſymptomatis *cauſam*;

Ut ſi *luxuriet* toto corpore *viſcoſus ſuccus*,

Deinde *langueat* mole, colore, & ſenſu *pars*,

Non vana ſuſpicio erit *craſſam materiam*, interceptis meatibus, *aditu* excludere *ſpiritus* ad artus, *quos* alioqui *nectare illo vivifico* rigarent.

Quin-

Quintò, cauſam *venabimur* ſymptomatis *ex ſubjecto* in quo hæret *ſymptoma*, ex quo intelligemus *quânam ex causâ* maximè in *tale ſymptoma* abduci ſoleat. 5. *Ex ſubjecto.*

Ut ſi *appetitus* fractus langueat, erit ſine dubio *ventriculi os* in vitio:

Et maximè hoc *illi* evenire ſolet, à *pituitosâ* qua occupatur *materiâ*;

Vel ſi *maligna* adſit *febris*, ab aurâ *veneno* delibutâ,

Vel à *pravis ſuccis*, aut *temperie vaſtatâ*.

Sed quia *ventriculus* ad publicum officium facta *pars* eſt, in qua *vis facultatis* illata, tanquam in *proprio inſtrumento* exercetur, notandum erit, num *facultas* accisa, aut intercepta *eò* non feratur;

Vel quia *totum reliquum corpus* non exhauritur, *num inde* ſit hæc profecta moleſtia. Et *cauſa* varii doloris eſt *ſubjectum* varium:

Nam aliter dolet *nervus*, aliter *membrana*, aliter *caro*, cùm à *bile*, vel *aliâ causâ* occupantur.

Cauſa etiam *ſine qua non* læderetur actio, à *tali causâ* notanda erit: & etiam *cauſa cum qua*. ut *ſenſus* quamvis *dolorem* non faciat, *ſine eo* tamen *dolor* gigni nequit: ut *os* ſi affligatur, *non dolebit*. *Cauſa ſine qua.*

Finem in his ſi velimus, videbimus quid *tali ſymptomati* conſectarium ſit. 6. *Finis.*

Ut à *doloribus* fiunt acriores ſucci, *hinc* vigiliæ, deliria, & mortes:

Quare perpendemus in *quoſnam eventus* abducere *rem* ſoleat *illud ſymptoma*: & illi eventus *quam* agnoſcant *cauſam*.

In his omnibus perpendemus *quot modis* quæque horum *in vitio* eſſe poſſint; *Obſervandum.*

Et *quot rationibus* ab aliis labefactari;

Et *à quibus* poſſint;

Et *quotuplicia* ſint ea quæ jam *in hac hiſtoriâ* tractas;

Etenim *non omnes hi loci* in cunctis ſymptomatis *locum* habent.

Et *contraria* etiam enumera: ut inde *natura* recreetur, & *neoteriſmum* faciat: & *unà* dicas, *quidnam* id ſit, quod *cum eo*, quod *à te* poſitum eſt, *pugnat*.

Primùm itaque definias *ſymptoma*; ut eluceat *quidnam* illud ſit: vel *immediatam*, id eſt, *conjunctam ejus cauſam* expone, & eam *ſine qua non*.

Quem-

Quemadmodum ſi doloris *cauſam* rimari voluerimus, dicemus,

Cùm *dolor* ſit perceptio *rei naturæ triſtis*, neceſſe itaque eſt ut *duæ adſint cauſæ* ad ejus fabricam, nempe *perceptio*, & id *quod percipitur*.

Perceptione opus eſt: nam qui *non percipiunt*, ut his evenit quibus *mens* ægrotat, quamvis *doloris cauſa* adſit, *dolorem* tamen non ſentiunt:

Opus enim eſt *facultate*, ut ſenſu *communi* judicante:

Et *causâ ſine qua non*, ut ſenſu *peculiari*;

Et *inſtrumento*, ut nervo;

Et *ſubjecto*, ut carne, vel membrana:

Ita & *idea dolorifica* rectè feretur ad *ſenſum communem*.

Quemadmodum ſi *os* frangatur, *non dolebit* homo:

Quia *non ſentit*, nec inde *ſenſus* ideam *concipit* quam perferat ad *communem ſenſum*: nam in *oſſe* ſenſus abeſt.

Ita ſi effæta fuerit *nervorum* vis, adeò ut *ſenſifica vis* ad partem, quæ *doloris cauſam* habet, non traducatur: ſine *nervorum* beneficio non fiet *ſenſio*; quemadmodum in *paralyticis* evenit.

Præterea opus eſt *causâ dolorificâ* à quâ *ſenſus* afficiatur, qui *acceptam ideam* ad *ſenſum communem* transferat, quò *illam* percipiat.

Nec ſatis eſt ad efficiendum *dolorem* ut *ſenſus* afficiatur, ſed à *causâ dolorificâ* neceſſe eſt ut id fiat.

Cauſa autem dolorifica eſt omnis illa quæ *violenter* affligit ſenſum, & *affatim* quæ incurrit, ita ut laceret *continuum*: ut calor, frigus, dura, gravia, craſſa, pungentia, incidentia, vulnerantia, erodentia, tendentia.

Præterea opus eſt ut *id quod* afficitur à *causâ dolorificâ*, ſit *ſubjectum* quod ſentire poteſt; non autem *os*, quod non dolet.

Et *inſtrumento* etiam opus eſt; ut,

Si ſentit, opus erit *nervis*:

Si nutrietur, *venis*:

Si vivet, *arteriis*.

In dolore itaque *facultas* judicium dabit *hujus cauſæ dolorificæ* quæ ita *ſenſum* affligit, & quæ *peculiariter* illam functionem, nempe *animalem*, non autem *vitalem*, aut *naturalem*: ut ſcilicet eam perceperit,

Acrem, quæ à bile:

Obtuſum, quæ à pituita;

Tenden-

Digitized by Google

Tendentem, à flatu, vel à copiâ:

Ardentem, à retorridâ materiâ, & à cauſâ calidâ.

Ita examinari debent *ea ſymptomata* quæ in *actione* eveniunt: *Excrementorum ſymptomata.*

Jam de *his ſymptomatis* quæ in *excrementis* fuſis, vel retentis. *Cauſæ repreſſi excrementi.*

Eorum à *conjunctâ cauſâ* orſi, ad *omnium cauſarum* inveſtigationem proficiſcemur.

Ut ſi retineatur *quid præter naturam*, luſtrabimus *quid* illud ſit, & *cauſam efficientem* notabimus, *unde* ſiccius minuſque meabile illud fiat, & *cur* parciùs effluat:

Num à *facultate* corporis *rebuſque naturalibus* non ritè compoſitis, aut rectè temperatis:

Ut qui habent *diaphoreticum* corpus, *alvum* habent *ſiccam*.

Et *inſtrumenta* quibus ad *excretionem* opus eſt, *num afficiantur*: ut renes *calculis*, inde ſiſtitur *urina*:

Vel *ſuis modis* veſica *in vitio eſt*:

Vel *transfertur* urina ad alvum:

Vel ſudoribus *excluditur*.

Præterea animadvertemus *unde* illa ita læduntur in *hoc ſymptomate* quod tractamus: & *quæ* ſint cauſæ *ſine quibus non*: ut ſi ille cui tardat *alvus*, ſederit *in ſaxo frigido*: &

Materia ſi non præſto ſit, ut *bilis*, ad alvi dejectionem.

SUBJECTUM; ut inteſtinum ſi *periſtaltico motu* feratur. *Subjectum.*

CAUSA SINE QUA NON, ut *expultrix* ſi titubet: & *unde* ea plerumque langueat: *Cauſa ſine qua.*

INSTRUMENTUM, ut ſi *venæ* in lotium *materiam* abripiant, ita *alvum* vehiculo *fraudabunt*. *Inſtrumentum.*

FACULTAS, ſi langueat, ita ut *non appetat*; non fiet *excretio*, materiæ excutiendæ *inopiâ*. *Facultas.*

Exemplum ponamus *urinam* interceptam: *Exemplum.*

Hæc non emanat, *quòd* nullus liquor in *veſicam* labitur.

Id fit *vel* quia potum *non ineunt*, aut longè quàm decet *parciùs*:

Potus autem inappetentes ſunt, *quòd* ſint *ſitis* expertes, ob *læſam facultatem*:

Illa autem *læditur*, ſolutâ *ventriculi* temperie:

Quod in *hoc ſymptomate* fit ab *humore* & *frigore*.

Vel quamvis *potent*, quia accipiunt *liquorem* minùs *urinalem*, qualis eſt *Gedana cerviſia*.

Vel *inſtrumenta* in vitio ſunt ut *obſtructi* à calculis *renes*, vel *veſica*:

Vel ſi *renes* non trahant; aut ſi *omnes venæ* à ſiccitate *conniveant*.

Aut *cauſæ agentes* talem pariunt *ſiccitatem*, ut nihil ad *renes* alluat, ſed omnis mador *tenues* evaneſcit *in auras*: &

Transfuſione in *ſudores*, aut *alvi fluxum* abripitur:

Vel *mitior urina* non ſtimulat *veſicæ* excretricem vim.

Cauſa autem *ſine qua non*: ut ſi in repreſſâ urinâ *ſphincter veſicæ* validiſſimè conniveat: ut ab *inflammatione* vel quòd diu in *ſaxo frigido* ſederit.

Subjectum, ut veſica, quæ *ſoluta* acrimoniam pungentem *urinæ* non ſentit, languetque *excretrix*.

Excrementum fuſum Facultas. Excrementum autem ſi fundatur, etiam *ſuas cauſas* habet.

Ut facultatem *irritatam* excretricem,

Vel *labefactatam* concoctricem, quæ non digerit,

Ut ſi *hepar* non trahat *morbo* implicitum,

Nec *ventriculus* coquat:

Aut *labefactatam* excretricem.

Materia. *Materia* etiam uberior ſtudet *huic copiæ*; ut cùm *aliunde* affunditur *materia*.

Efficiens. *Efficiens* quoque *cauſa* fæcunda interdum eſt in hanc *excrementorum* luxum:

Ita *potus* liberalior, & *auſter urinam* augere ſolent.

Subjectum etiam quod talia *excrementa* excipit, eorum ad *incrementa* facit:

Vt *inteſtina* ab intemperie fracta *non retinent* ſibi concredita *excrementa*.

Inſtrumenta. *Inſtrumenta* his adde: ut ſi fuerint *venarum* viæ laxæ, *uberrimam urinam* profundent *renes*.

Si ſtrictæ, *alvus* liberaliùs ſe in *fluxum* præcipitabit.

His junge *cauſas* ſine quibus non.

Qualitatum mutatarum cauſæ. *Vltimò*, cauſæ *qualitatum* præter naturæ legem *mutatarum* reſtant.

Vt *ſi quis* in cute *nigras* cum duritie *maculas* habeat: *conjuncta cauſa* harum erit *ſuccus melancholicus* in cutem *effuſus*.

Facultas. *Facultas* hîc poterit *in vitio* eſſe, quæ *non excrevit* à ſanguine *talem ſuccum*.

Vel quod *copioſiùs* talem generârit:

Aut alioqui *facultas* eum, jam *ſecretum*, eò ablegavit.

Efficiens. *Efficiens* cauſa *ejus ſucci*, eſt lienis *titubans vis*, quæ non rectè *craſſiorem ſanguinem* exſugit, ob *intemperiem*;

Vel

Vel ſi quid *aſſumptum* fuerit quod in *nigredinem* poſtea abripit *ſanguinem* inde genitum:

Vt qui à *carne induratâ* genitus eſt *ſanguis*, poſtea *talem characterem* trahit, dum in *remotas partes* abiit.

Materia eſt ſanguis craſſior. *Materiæ.*

Cauſa ſine qua non, eſt ſucci gravitas & craſſities, cui *excretrix* non eſt par; quare *alvo* excuti non potuit. *Cauſa ſine qua.*

Inſtrumenta: quia illæ viæ *per quas* efferri deberet ad *inteſtina*, ſunt *infarctu* interceptæ. *Inſtrumenta.*

Subjectum: ut crus *livore* tinctum: *eò quod* excuſſa fuerit *materia*, ob partis excipientis *imbecillitatem*. *Subjectum.*

Hactenus monſtravimus *quibus indiciis*; morborum & ſymptomatum *eſſentiæ* & *differentiæ* deprehendantur. *Cauſa morborum ut internoſcenda.*

Jam *ordo* nos trahit ut ex *quibus thecis* ſymbola *cauſæ morbificæ*, & deinde *ſymptomatum* trahi debeant, *doceamus*.

Res utilis *curationi* & *præſagiis*.

Rimabimur itaque *quænam* ſit morbi *cauſa* formalis, efficiens & inſtrumentalis, materialis, & ubinam ſit *ejus* focus, cauſæ cum quibus, & cauſæ ſine quibus. Et quemque morbum in ſuam cauſam refundemus.

Formalem itaque *in primis* aucupabimur *cauſam morbificam*: ut, *Formalis.*

Num illa *peculiariter* moderationem *partis* ſolvat, ut ſiccando, indurando, cæteriſque qualitatem ideis.

Aut *totam* corporis œconomiæ *ſubſtantiam* labefactando; ut *aura illa Babylonica*:

Etenim apud *Babyloniam* in Apollinis templo *auream* miræ vetuſtatis *arculam* quandoque *compertam* legimus, *ex quo* conſciſſa vis *peſtilentis* ac *pernicioſiſſimi* aëris *ſeſe* profuderit, ut *difflatus* non eos modò *qui aderant*, venenoſâ ac lethali *infectos* tabe conficeret, *ſed* peſtiferâ incredibilique poteſtate *graſſatus* longè lateque, etiam *Parthos* afflaret. *Hiſtoria mira.*

Refert etiam *Ammianus Marcellinus* M. Antonini & Veri *temporibus*, apud *Seleuciam* poſt direptum templum & perlatum *Apollinis* ſimulachrum *Romam*, fuiſſe à *militibus* inventum *anguſtum foramen*, quod priùs *Chaldæorum* vates *occluſiſſent*: Eoque *militari aviditate* reſerato, *laterum atrocemque* adeò vaporem *exſiluiſſe*, ut funeſtum *malum* ac teterrimum à *Perſarum* finibus in *Gallias* uſque *furens* ſit debacchatum.

Mira cauſæ lethalis *ſubſtantia*.

Interdum conformationem vel magnitudinem *partis* violat *formalis cauſa* morbi: ut *tumoris* cauſa proxima in *inflammatione* eſt pororum à *ſanguine* pervaſio, *quæ* non ſimplicem *phlogôſin*, ſed *phlegmonem* præbet.

Efficiens. Adhibebimus etiam mentem ad *cauſam efficientem*:

Quo exploratum nobis ſit quid *morbum* procreet, augeat, conſtituat, foveat (ut *impuritas corporis*) & ad incrementa provehat:

Et quid *illam* frenet ac tollat:

Unde *cauſa* nata, & quæ ejus *occaſio*:

Ut tertianam febrem *bilis* procreat:

Hanc auget *aromatum* uſus:

Et eam fovet *ſtrictior alvus*, & æſtu flagrans *cælum*, *ira*;

Quin etiam *conſtitutiones* cæli *extraordinariæ*, unde, ut *mox* dicemus, τὸ θεῖον illi ineſſe poterit.

Ad *hanc cauſam* etiam pertinent *res* ex primis naturæ primordiis *nobis ingenitæ*, ut temperies, habitus, humorum dominatus, ætas, ſexus, animi mores;

Et *res non naturales*, ut diæta, conſuetudo;

Et *talia quæ* cauſas morbificas & *earum* vim *monſtrant*.

Materialis cauſa. Expendemus etiam *quænam* materialis *cauſa morbifica* in vitio ſit:

Ut *viſcida* materia *copioſa*, diuturnam *querelam* adfert: *crapula*:

Nam à *rebus non naturalibus* harum cauſarum *idea* etiam elucet.

Et etiam *animum* admovebimus, ut *intelligamus*, ubinam hujus materiæ ſit *focus*, & quodnam *ſubjectum* ſit, in quo *morbum* committat: ut *catarrhi* materia in *capite*, præcipitat ſe in *artus imbelliores*, unde *arthritis*;

Vel in *pulmones*, unde *aſthma*.

Cauſæ cum quibus. *Animo* etiam luſtrabimus cauſas *cum quibus* aliæ cauſæ conſiſtunt, & *cum quibus* genitus antea eſt *morbus*, & nunc augetur, perſeverat, vel minuitur.

Perſeverat: ut ſi *catarrhus* cum *capitis* intemperie *frigidâ* & *humidâ* moleſtus eſſe pergat, à *frigido cælo*, quod jam etiam *perennat*, enata:

Ita à *cælo calido* genita *febris*; qui calor ſi *perſeverârit*, morbum *inflammabit*.

Minuitur: ut *textura rarior* bilem *demittit facilè* per febres; In *corpore* etiam ita *diaphoretico* nil ampliùs *locis afflictis* allabitur facilè.

Ita

Ita *juvenis* robuſtis lateribus, *pleuritide* feliciùs defungitur *effœto ſene*, qui fractis lateribus *fortiter* expectorare *nequit*.

Expendemus etiam *cauſas ſine quibus* aliæ cauſæ *non conſiſtunt* : *Cauſa ſine quibus.*

Ut, *Arthritis* non fieret, niſi *ductuum laxitas*, per quam ſe præcipitat *materia*, adeſſet:

Nam *inde* artus *imbelles* redduntur.

Fit autem *hæc laxitas* ex aſſuetâ *humorum* incurſione, *quæ* pandit *venas* ac *meatus*, qui poſtea patent ex *perpetuâ* affuſione.

Et in *ſingulis* his cauſis, ab *immediatis* ad *remotiſſimas* eſt abeundum, per *intermedias*.

Silentium tamen hîc ſit de *omnibus* morbificis cauſis: ſed ſolùm *recenſus* fiat *earum*, quæ ad *hunc* quem tractas *morbum* faciunt: & *veras ejus cauſas* tantùm *rationibus* aſſerere nitaris.

Et tunc *certa* rerum *genera* conſtituantur, à *quibus* maximè *effectrices* cauſæ & *materiales* ſumuntur.

Tandem quo modo *ſingulæ* cauſæ, & maximè *effectrices*, ſuam vim *exerceant* demonſtrabimus;

Num *per ſe*, vel *per aliud*, ut aquilo *exprimendo*, auſter *laxando* catarrhos movet:

Num id agat ſuâ ſubſtantiâ, vel qualitate, copiâ, & quo ordine, agendique modo, & tempore, atque morâ:

An idiopathiâ, vel ſympathiâ:

An ut propria, vel communis:

An ut interna, vel externa:

Conjuncta, vel remota.

Sed, ut dixi, in *ſingulo* cauſarum *genere* progreſſus fiat ab *immediatis* cauſis ad *remotiſſimas*, per alias *interjectas*.

Ut *inflammationis* coſtalis membranæ *proxima cauſa* eſt ille *humor* qui ibi *tumorem* creat.

Ille autem humor vel congeſtione ibi *coacervatus* fuit, vel aliunde *influxit*.

Congeſtione ſi enatus fuit, *hanc* peperit *lateris* imbecillitas, quæ in *nutricatum* non vertit *ſuccum alibilem* quo ex naturæ lege alluitur *latus*.

Imbecillitatis cauſa, eſt, vel *nativa injuria*, aut à morbo *impreſſa calamitas* anteacto, aut *ictus*, *caſus*, vel *tale quid*, ut externum frigus.

Sin *influxione* eò præcipitetur *ſuccus*, hoc fiet;

Vel quia *orgaſmo* fertur;

Aut quia *pars robuſta* excutit eum in *latus imbecillum*;

Vel quia *latus* dolore *tactum*, attrahit *ſuccum*;

Orgaſmo fertur, quia *aliquæ cauſæ* præceſſere *quæ* efferârunt *illum ſuccum*, & indomitum reddidere;

Quemadmodum *bilioſi* ſi ineant *plenum* aromatum ac vini generoſi *uſum*:

Exercitium, & *cætera* ſi acceſſerint *calfacientia*.

Pars robuſta autem excutit *pleniorem* aut *ſtimulantiorem* ſuccum:

Talis autem ille evadit ex *plenâ manu* ciborum, ac acrium *copiâ*.

Dolet autem ex *violentâ incurſione*, unde ejus abrumpitur *conſociatio*:

Talia ſunt *remedia* foris impoſita calida, *ictus*, valida *intemperies* partis.

Vel ex *eventu* ſæpè *latus* ruentem *accipit* ſuccum:

Vt cùm *aquilo* hunc exprimit, *contractis* aliis partibus, in *latus*, ex ſucci *pleno corpore*; quod latus *exceptioni* aptum, *hoc eſt*, imbecille, *facilè* occupatur:

Ibique putreſcens *ſuccus* arterias in *calorem* abripit, hinc *febris*.

Anacephalæoſis de cauſis.

Hæc de *cauſis*. quarum indolem ſi *brevius* intelligere velis, ita accipe:

Primum cogita de *internis*, & ante omnia de *proximis*, deinde *externis*.

Et de *internis*, num ſint ex primis naturæ primordiis *ingenitæ*, vel *aſcititiæ*:

Quæ, *princeps* cauſa, & quæ ſeſe *conſocians*, & *juvans*:

Et quæ ſint *ex eventu cauſæ* ſine quarum operâ *morbus* non efflore ſceret.

Vt *urat* ægrum *eryſipelas*: hîc *aëris* ſtrictior vis *ex eventu* cauſa erit:

At ſi à *calido aëre* obnatum fuerit, *hic* aër *per ſe* cauſa erit:

Verùm *princeps* cauſa eſt *alluens* bilis; cauſa *adjuvans* erit bilis *leptomeria*;

Cauſa *ſine qua non*, meatuum *laxitas*:

Si pars *natali ab ortu* infirmior fuerit, erit cauſa *ingenita*: quæ alioqui *aſcititia* erit.

CAUTIO.

CAUTIO hîc adſit, ut fugiaris *cauſarum* partitionem; *quia* hîc non docetis eas, *ſed* uſui admovetis.

Adhi-

Adhibenda etiam mens, & attendendum, num, ut loquitur *Hippocrates*, * τὶ θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νόσοισι;

** hoc eſt, divini quid inſit morbis.*

An *adſint* abditæ & occultæ *cauſæ*, ut venenatæ, peſtiferæ, & contagioſæ.

Sed ut hoc *obiter* dicam (ne ab *occultis viribus* fluctuet *conſultatio*) hoc DIVINUM non ita accipiendum ut *quidam recentiores* explicant, eſſe *quoddam latens* quod *veteres* ignorarent: imò docet *Galenus* nihil *Hippocratem* ignoraſſe, ne rationem quidem *dierum criticorum*: in quo ſanè *tanta fuit benignitas*, ut nihil ſciverit quod nos ignorare voluit: & *tanta* in beatiſſimo illo ingenio *ſolertia*, ut nullus *poſt eum* ſciverit *quid magni*, quod *ipſe* ignorârit.

Contra occultas qui fugiunt ad vires.

Hic *medendi præceptor* libro De *morbo ſacro*, negat *quicquam divinius* eſſe in *epilepſiâ* quàm *aliis morbis*.

Atque in eo libro explicat *omnes cauſas* hujus morbi, *quomodocumque* eveniat, *idiopathiâ*, aut *deuteropathiâ*:

Et tandem addit, *tertianam* eſſe magis divinam quàm *epilepſiam*.

Referre quidem licet *omnem morbum* ad iram DEI; ſed adſunt *cauſæ naturales*, quæ *medici* prudentiâ arceri *poſſunt*, augeri vel diminui.

Ita, inquit *Hippocrates*, omnia *divina* ſunt: *nihil* enim ſine *divinâ naturâ* fit.

Quare *Hippocrates* in hac voce utitur *politico loquendi modo*, ex vulgi conſuetudine.

Divinum vocat *inſolitam* aëris *malignitatem*: ut quando *tempeſtates* non tempeſtivè *fiunt*; unde *epidemii morbi* naſcuntur.

Ita videmus *febres* natas ab *aëris* extraordinariâ *intemperie*, difficiliores eſſe *his*, quæ ex *diætæ vitio* & *obſtructione* primordia ducunt.

Quare *materia* morbifica *indomita* & pepaſmi *expers*, ab aëris *fœditate* coinquinata, *habitaculum* hujus *divini* eſt.

Vt ſi *oculi* æſtu flammeo in *rubedinem* torreantur ab *incubitu* bilis: hujus tædii *caput* ac *princeps* cauſa eſt *bilis*:

Exemplum in cauſis.

Conſocians ſuamque operam illi præbens, eſt *bilioſæ materiæ* in fluxum præceps *tenuitas*.

Cauſa verò *ſine cujus ope ſe non* effunderet materia in *oculos*, eſt meabilis ductuum *laxitas*.

Sin oculorum, à *primis primordiis* vitæ, *fracta fuit* œconomia, *inſertum genio* hæret *vitium*: & eorum *vis* labefactari potuit à *morbo*, *ictu*, aut *caſu*.

Interdum ab *epidemia* aut *endemia* quadam contagione *ortum* nanciſcitur: unde *Lucretius* libro ſexto:

Attide tentantur greſſus, oculique in Achæis
Finibus: inde aliis alius locus eſt inimicus
Partibus, ac membris: varius concinnat id aër.

Hic *occulta cauſa* adeſt, ab *extraordinariâ* aëris *conſtitutione.*

Verùm in conſilium *cunctæ hæ cauſæ* non ſunt vocandæ; ſed de *eâ* ſolùm agendum, *quæ* hic *in vitio* eſt:

Hæc enim, ut ſæpe jam monui, *curationis*, non *ſcholæ* palæſtra eſt.

Poſtea agendum de *victus* ratione *cui* æger *aſſuevit*, de ætate, regione, cæli ſtatu, ſexu, animi moribus, & *cæteris talibus* quæ *corpus* mutant:

Vt *inde* humorum *dominatus* elucеſcat:

Vt etiam *cunctæ cauſæ* procatarcticæ, *unde* tale genus *morbi* enaſci ſolet:

Et *pars affecta* inter cauſas *poni* poteſt.

Poſtea perpendendum, ſi in *morbi* hiſtoriâ *id* omiſſum fuit, per quod *ſui decurſus* tempus *morbus* labatur: de quo antea ſatis egi.

Poſtea notabimus *quid* inter morbos, cauſas morbificas, & ſymptomata *urgentius* ſit:

Quid cauſæ *locum* occupet, *ſine cujus ope non* premeret *morbus*, & *quid* ſit *effectricis cauſæ* loco.

Indicationes. Hæc de cauſis. Hinc *indicationes* curativas in *hoc theatrum* inferemus, ex *naturâ* affectuum morbidorum *productas.*

Interdum *his* conſociabimus *uſu* comperta, ac *analogiſmo* deprehenſa *remedia*; maximè in *abditioribus* malis.

Prognoſis. Sed *num* productæ in proſcenium *indicationes* ad portum ducere liceat, indicabit *prognoſis*: quæ ex *robore* affectuum morbificorum, ac rerum naturalium *opibus*, quam in partem *inclinatura ſit* victoria, *indigitabit.*

Auxilia. Si malum *auxiliares manus* non renuit, *Medici* officium erit (ni *libitinam* exercere velit) ſollicitè perpendere *cui* primò, & denique *manus adjutrices* porriget.

Prima acies perpetuò dirigatur in *urgentius* malum:

Et ſi illa ſint varia, *primùm* occurrendum *ei* quod *efficientis*, & *conſervantis* rationem habet.

Hæc facilè fient, *cùm primùm* examinaveris quid *conſervantis*

vantis effectum rationem gerat, & quid habeat rationem *cauſæ ſine qua non*.

Secundò debellabitur *cauſa* ſine cujus expugnatione peſſundari *morbus* nequit.

Vltimò de diætâ *diſtinctim* agemus: nam *in ejus laudem* dicebat Hippocrates, *ſi illa exculta non eſſet, nec reliqua Medicina foret*.

Deinde tranſigemus de *chirurgiâ*, an vena *ſecanda*, & quæ, quo tempore, & quâ copiâ *eliciendus* ſanguis:

De cucurbitulis cum vel ſine ſcarificatu:

De arteriotomiâ, hirudinibus, vinculis, cauteriis.

Tandem de pharmaciâ, an *leniendum*, *præparandum*, ſurſum vel infernè *purgandum*, urina aut ſudor *eliciendus*.

Vltimò de corroborantibus intus & foris:

De maſticatoriis, gargariſmis, phœnigmis, ſinapiſmis, dropacibus.

Hac *jam dicta* ſerie plerumque *conſultationes* ducunt. Ratio agendi certa.

Verùm ita *inducta remedia* ægrè *cunctis* cauſis morbificis, nec *cunctis* affectibus, *dum feruntur* per varia *curſus ſui* tempora, *aſcribi* poterunt:

Advertendum enim in *cunctis* eſt, *cur* talibus auxiliis indulgendum ſit, & *quanto tempore*.

Quare *certo ductu* pulcherrimum *agendi* hoc filum trahemus: & ita *hanc telam* exordiatur:

Quia *affectuum* nobis *propoſitorum* natura, genera, differentiæ, cauſæ, & eventus *in conſultatione hac* ſunt inventa, adeò ut *nihil ſuperſit* quàm ut quæramus *agendi* rationem:

Cùm autem *medendi* omnis ratio dimanet & tranſigatur *certis quibuſdam notis*, has lucidè commodaque ſerie ita *conſiliis* inferemus; *an ſit* agendum: *quid* agendum: *quo remedio* utendum: *quali remedio* curatio ſit ineunda: *quâ copiâ*: *quo modo*: *quo tempore*: *quo ordine*. *Series.*

Perſpectâ itaque *affectus præter naturam* hîc jam tractandi indole;

Primò inquiremus NUM AGENDUM id quod ſuadet *affectus morbificus*: hoc eſt, num ſit ſuſcipienda *curatio*. I. An agendum.

Hoc indicabit *materia* neoteriſmi *capax*, vel ejus *expers*:

Et *inſtrumentum* quo utendum, ſi adſit:

Et num *natura* agat, quò ei *manus* dentur *auxiliares*.

Si itaque *affectus* de quibus inſtituitur *conſultatio*, non omnino *deplorati* ſint, nec tamen *tam exiles* ut eis *natura* par ſit, propugnationem à *medicis* petent.

Attamen *pietatis* officium eſt *medicinam* nulli negare, *ne quidem* de quibus *deſperatum eſt* : ad ſolatium enim æquè *medicina* facit.

Pulchrè id *Hippocrates* libello De arte, & *Galenus* decimo Methodi ab *hecticâ* exhauſtis *medicinam* facit:

Sed tamen *generoſis remediis* non utendum, ubi jam *fractæ vires* languent;

Nam hoc eſſet *reſtibiles vires* peſſundare: ut *purgantibus*, aut ſanguinem *educentibus*:

Vnde certa *medicis* infamia, & *optimis remediis* peſſima nota.

Sed *roborantibus*, intemperiem *flectentibus*, ac ſymptomata *mulcentibus*, ubique uti licet.

Prognoſtica autem ſigna de eventu *certiores reddent* medicos.

2. Quid agendum. *Secundò* perpendemus QUID AGENDUM ſit: hoc eſt;

Quo auxilio ſit debellandus affectus:

Vel *quo nutricatu* vires erigendæ.

Hoc *dicent* cauſæ morbificæ, morbus, & ſymptoma urgens: *nam* contrarium *ſibi* remedium *indicant*.

Et *primum* ducet ex rei propoſitæ *naturâ*: ut ex *viribus*, quæ *tutelam ſui* petunt: & aperient *num nutriendum*:

Nam illud loquetur *virtutis nativæ* vis, & *morbi* conſtitutio, *hoc eſt*, natura *rei* quæ *præter naturam* adeſt.

Quod enim extra *naturæ lineam* adeſt, *ſui ablationem* exigit: ut evenit in *affectibus* quorum *hyparxis* in materiâ hæret:

Quemadmodum *in catarrhis* humorum ruentium adeſt *fluxio*, *cauſæ* rheumatum, *rheuma* conſiſtens, conſocians ſe *febris* & ejus *cauſa*.

Hîc *ab eo* quod *urgentius* eſt, erit auſpicandum:

Dein ab aliorum *cauſâ effectrice*.

Et rurſus in *unoquoque* ex prædictis quæret, *quæ* & *quot* auxilia *adferre* oporteat.

Vt num *fluxio* revellenda, derivanda; vel *utroque remedio* num compeſcenda:

Cauſa fluxus ſi ſit *dolor*, ſedetur;

Si *orgaſmus humorum*, evacuentur:

Si *pars accipiens* fractior *fuerit*, roboretur.

Sed rheuma *conſiſtens*, hoc eſt, id *quod influxit*, exhauſtionem petit; Febris autem *frigora* poſtulat;

Cau-

Cauſæ verò febriles *obſtruentes*, aperientia:
Craſſæ, tenuationem:
Viſcidæ, abſterſionem:
Crudæ, coctionem:
Contaminatæ, evacuationem.

Hinc itaque elucet *quæ* & *quot* efficienda ſint ad *affectuum* debellationem;

Nam *inde* etiam patebit (inventis jam *variis* affectibus) *quando* in aliam faciem *remedii idea* ſit mutanda.

Hinc ſurget *maxima* remediorum *varietas*.

Etenim *quoties* in ſingulis *jam dictis* affectibus *aliquid* eſt moliendum, *toties* res non naturales *erunt percurrendæ*:

Vt, dum *fluxio* cohibenda;

Iterum, cùm *cauſa fluxus* abſcindenda;

Rurſus, cùm *febris* ejuſque *cauſa* abigenda.

Ita tamen *hæc* ducenda; ut *generoſiſſima* remedia *primò* uſui inferantur.

Vt ſi *fluxio* ſit cohibenda; & jam *compertum* ſit cohiberi eam *revulſione* vel *derivatione*: notabimus *quid* inter ea *quæ* aſſumuntur, adhibentur, geruntur, educuntur, aut retinentur, *eam vim* gerat.

Quemadmodum *inter admovenda*, tali vi *valent* vincula, frictiones, dropaces; *Gal. 5. de ſanit.*

Inter *agenda*, exercitatio, ambulatio.

Deinde ad *remedia* eundum erit, & perquirendum *num quid* inter illa ſit, quod *hanc vim* habeat: ut *inter ea* quæ vorantur, bibuntur, injiciuntur; *quorum* ſeriem *libro primo* prodidimus.

Dein cogitandum de *alterantibus*, *evacuantibus* ſenſibiliter, & occultò; à *toto*, vel *parte*, quod *fluxioni* medelæ ſit;

Et *id ſolùm* in conſilium adducemus, quod *propoſito malo* opitulari poteſt, ut *tumor* indicat *ſui ablationem*:

Si *durus*, mollitionem;

Cauſa ejus, evacuationem, coctionem;

Pars, ut roboretur.

Hoc modo pulchrè ex *morborum cauſarumque morbificarum* generibus *remedia* fluent, & *alimenta*.

Tertiò perluſtrabimus QUO AUXILIO utendum ſit *ad id* præſtandum quod *agere* oportet; *Aliud* enim eſt *aptum* medicamen eſſe; & *aliud*, eo *utendum* eſſe; **3. Quo remedio.**

Etenim *multa* interdum *impedimento* ſunt, *quò minùs* aptè *aptum* remedium *in uſum* duci *poſſit*.

Quare ut *intelligamus* num bonis *ægrorum* rebus *adhiberi* illud poſſit, *conſulemus* admittentia & prohibentia, *hoc eſt*, omnes *indicationes* reliquas,

An *negent* uſum *medicamenti*, vel num *annuant*.

Hoc itaque (ut in *plerisque* fit) noſcemus ex *indicationibus*, in his *quorum* natura *ratione* perſcrutari poteſt:

Vel *ab uſu*, ſi ſolâ obſervatione *remedia* illi malo *comperta* fuerint:

Aut ex *analogiſmo*, ſi nec *judicio*, nec *uſu* quicquam, quod *conferat*, comprobatum habuerimus:

Tunc *tranſitu* ad ſimile *intelligemus* quid expediat.

Si itaque *indicationibus* (ut fere fit) *uti* licet, ſtatuendum erit *in hiſtoriâ eâ* quæ præſtò eſt, *quæ* & *quot* ſint indicantia: *dein* contraindicantia, *hoc eſt*, repugnantia: & ea *quæ admittunt* quæ ab indicantibus jam *decreta* ſunt.

Hæc benè fient ſtudioſè *indicantium* vi notatis: nam hinc *agendi ratio* conſtabit.

Nec *varietas* rerum notandarum *nos* confundat:

Vnum enim eſt quod *unum* indicat; *reliqua* Limentini ſunt:

Nam *vel* coindicant & admittunt, *vel* contrà indicant.

Itaque *medicus*, antequam ad *conſilium* venit, noſcat *quæ* & *quot* ſint indicantia,

Et *quid* ſingula indicent,

Quid ſingulis repugnet,

Quid unumquodque admittat.

Primùm itaque indicantia ponantur: *dein* coindicantia, & contraindicantia.

Ut *quid* indicet ſui tutelam,

Et *quid* ablationem, victum, pharmacum,

Quid alterantia, evacuantia:

Et *quid* qualem vacuationem petat, *ſenſibilem*, *incompertam*:

Si *ſenſibilem*, quid poſtulet, *num* pharmaciam, phlebotomiam, urinalem, ſudorificam, & quæ his *patrocinentur*, & quæ *reclament*.

4. Quali. *Quartò* videbimus QUALI medicamine tranſigi *curatio* debeat, in ſubſtantiâ, qualitate;

Et *dein* quantitate, tempore, & utendi modo.

Num craſſo *aut* liquido, odorato *vel* fætido,

Calido actu *aut* frigido, curvo, recto;

Repellente, digerente, co[illegible]nte;

Quod

Quod elucet ex morbi decurſu, peculiari ægri naturâ, conſuetudine, partis ſubſtantiâ, formatione, uſu, ac ſitu.

Has indicationes *primo* docuimus.

Ut ſi *evacuandum*: cùm *variè* id fiat, decernendum *num* ſenſibus *deprehensâ*, vel his *incompertâ* id exhauſtione *peragendum* ſit.

Si *phlebotomiâ*, latum vulnuſculum *infligendum*, ſi craſſior ſit *ſanguis*.

Iucundè ubique agendum, *etiamſi* ad paulò *deterius* deflectendum foret.

Et ſemper *innoxiis* utemur.

Sanè, inquit *Galenus* libro ſeptimo τῶν κατὰ γένη capite quarto, qui *explorata* contemnens, *nova ſemper remedia* tentat, *flagitiosè* facit.

Quintò, QUA COPIA, in vi, & mole, *uſus remedii* ineundus ſit, *cogitabimus*. 5. Quâ copiâ.

Vis *indigitatur* à ferociâ & remiſſione *affectus morbifici*;

Et à temperie, ætate, ſitu *partis*, ejuſque formatione: ut amplitudo meatuum.

Moles *ſortitur* ſua indicantia, morbum ejuſque cauſam:

Coindicant vel *contraindicant* temperies, habitus corporis, vitæ inſtitutum, ætas, regio, conſuetudo, anni tempus, ſymptomata *quæ dehortantur*.

Ex his enim *vires* deprehendimus *præſentes*, & mox *futuras*:

Quæ ſi *periclitentur*, vacuationes *majores* renuunt.

Quare in cunctis *medelarum* ſcopis *perpendendum*, quid *per ſe* his repugnet, *aut* hos admittat; & quid *per aliud* hoc agat.

Sextò examinandum, QUO MODO agendum. 6. Quo modo.

Id patefiet ex morbo ejuſque cauſâ, ſexu, parte affectâ.

Et, ubi locus *variari* poteſt, ex multis *commodiorem* eligemus.

Ut in *dyſenteriâ*, totum corpus *per inteſtina* non purgabimus:

Sunt enim hæc loca ex eventu incommoda:

Sed potiùs *vomitu*, vel *urinâ* excludemus ea quæ *in vitio* ſunt:

Ita *afflictis* non dabitur *afflictio*.

Septimò notandum, QUO TEMPORE ſit agendum. 7. Quo tempore.
hoc eſt, captari debet *occaſio*,

Illam

Illam aucupabimur à *præſentiâ* & *abſentiâ* eorum, quæ tunc *agendum* vel *ſuperſedendum* eſſe indicant.

Si *adſunt* morbi & cauſæ morbificæ, & ſi *abſunt* ſymptomata *quibus* vires *debellantur*, ut dolor ſævus, vigiliæ, ſtomachi roſio *indeque* anxietas, nec *adſit* proſtrata virtus; *abſit* criticus *naturæ* motus, ut erumpens ſudor. *Animadvertendum* quænam *præceſſere*, & quæ *conſecuta* ſunt.

Somnus *proximè* excipere *venæ ſectionem* non debet, *nec* multa inedia, *aut* crudus in *ventriculo* cibus, *vel* paroxyſmus *mox invadens*.

Mox & motus tempusque *morbi* hoc itidem aperient, & *naturæ* ordo.

Ita *vena* aperitur *eo tempore* quo promptius *effluere* poteſt ſanguis.

8. *Quo ordine.* *Vltimò*, QUO ORDINE tranſigi *curatio* debeat, *diligenter* inquiremus.

Non in omnibus *ordine* opus eſt, ſed ubi *multa* ſunt agenda.

Quæ *ſimul* agi non poſſunt vel non debent, *tripliciter* complicantur.

Vel unum, *ratione alterius*, cauſæ *analogiam* gerit:

Aut cauſæ, ſine qua non, *ergà aliud*, faciem induit:

Aut unum *urgentioris* ideam præ ſe fert:

Vel ita convenere, ut unius *eſt ratio*, alterius *medelam* impediat.

Ita qui mingit *ſanguinem* laborans ex *renum* calculo, *purgari* illi debent *renes*, ac mox *ſanguis* ſtringi.

Quare notabimus *quid* inter morbos, cauſas morbificas, & ſymptomata *urgentius* ſit:

Quid cauſæ *locum* occupet *ſine cujus ope non* premeret *morbus*: & *quid* ſit effectricis cauſæ *loco*.

Obſervandum. Feliciter ille *medicinam* faciet, qui *hos* aſſequetur *ſcopos*.

Sed id hîc obſervandum, ut *hi ſolùm* proponantur, quos *præſens hiſtoria* exigit: & ut *illi* præponantur, à quibus *reliqui* naſcuntur; & qui *maximè* urgent.

Vnde hæc noſcas, docet *tota medicina*: at nos quæ *priùs* percepta fuere, *hic* tantùm *in uſum* flectimus.

Si autem *eorum*, quæ *ad hos ſcopos* faciunt, *infirma quædam* eſſe videantur, *ratione* ſtabiliantur, aut *experientiâ rationali* firmentur.

Cùm tamen ab *experientiâ* ducimus *argumenta*, opus eſt ut *cuncta* diſcernamus ac diſtinguamus, & ne *cauſæ primariæ*

riæ aſcribamus id, quod *ex eventu* agit aliquid & fortè hæc agere debet.

Sin nec à *ratione* nec *experientiâ* hoc obtinere poſſis, tunc ſolùm *auctoritatem* majorum *in ſubſidium* vocabis.

Quare ubi *lucida* ſunt omnia, *abſit* auctoritas majorum, ratio, & uſus.

A *conſiliis* faſtus omnis *abſit*: ſed elegantia *ſint* omnia & ad commodum *ægrorum* comparata. *Notandum de elegantiâ.*

Et *voveo* ego ut cum ſumma modeſtiâ & humanitate, *vovere* velit *conſultor* hoc *Pindari*, *Pyth. 11.*

— * χαρίτων κελαδεννᾶν,
μή με λίποι καθαρὸν
φέγγος.

** hoc eſt. Charitum nobilium me non deſtituat clarum lumen.*

Vel illud *Mercurii Triſmegiſti*,

Καὶ Χαρίτων μεμνᾶσθαι ἐν παντὶ ἔργῳ μέγιστον. *In Cratero.*

Niſi in metu eſſem, me extra *Methodi* lineam excurſurum eſſe, *volenter* ſubnecterem *exemplum* Anginam: *in qua* horum axiomatum *uſus* tanquam *in re præſenti* effulgeſcerent:

Sed brevitas *huic* ſacra me cohibet.

Sin quis anxiè *exercitationem* efflagitet, (ne quenquam *ſuo labore* fraudem) in examen ducat *Pleuritidis* hiſtoriam à doctiſſimo *Argenterio* editam, libro De *conſultationibus medicis*, capite duodecimo.

Hæc de *univerſalibus* ſatis eſſe poterunt.

DEUS OPTIMUS MAXIMUS faxit, ut quæ *hucuſque* ſcripſimus, ex ſententiâ & feliciter in *Reipublicæ Chriſtianæ* uſum vertantur.

Quod *indubiè* ſuccedet, ſi *ægrotorum* ſanationem non *noſtro ingenio*, ſed potiùs *ſummæ benevolentiæ* & *amori* perpetui noſtri Archiatri JESU CHRISTI aſcripſerimus. Etenim

Nî DEUS *affuerit, viresque infuderit herbis,*
Quid, rogo, dictamnus, quid panacæa juvent?

FINIS.

In Me-

In Methodum Clariſs. Viri D. D.

JOANNIS HEURNII.

SUNT *varii fontes varii laticesque medendi,*
Pæonias qui nos edocuere vias.
Extant Hippocratis, magni extant ſcripta Galeni,
Et monimenta tui Gallia Fernelii.
Innumerique alii, quorum ſuper æthera nomen
Fama tulit, nullo deperitura die.
At nunc prælucet tamen HEURNIUS *omnibus unus,*
Qui dedit hoc clarum, lampadis inſtar, opus.
HEURNIUS *ille inter Medicos præluſtris ocellus,*
Et linguâ, & rerum cognitione potens.
Aſtrorum vires, obitus, qui novit, & ortus,
Et quicquid pulchrum tota Matheſis habet.
Hic tibi monſtrat iter, tibi mollia compita pandit,
Vt medicas poſſis carpere doctus opes.
Ergo ſalebroſa contemnens invia rupis,
Huc age: nam facilis, non oneroſa via eſt.

CORNELIUS VIGIUS
Hornanus.

INDEX

INDEX CAPITUM.

Libro Primo

FORMULAE explicantur Remediorum, quibus nunc pragmatici Medici utuntur, quæque jam publica vel multorum fide conſtant.

Tabulæ ponderum & menſurarum antiquæ & recentioris medicinæ.

Quantitatem remediorum quo modo metiamur. & quibus characteribus eam indicemus, p. 1.

Quae Intus.

Suppoſitoria, 5
Noduli, 6
Peſſi, 7
Clyſteres, 9
Decocta ſeu apozemata, 16
Serapia, 19
Potiones, 24
Infuſa, 25
Iulapia, 27
Succi, Sapa, Rob. 29
Emulſiones, muccagines, & lac amygdalinũ, & hordeatæ, 31
Electaria condita, pandalea, 33
Paſta regia, & morſelli, 35
Opiata, boli, & antidota, 35
Conſervæ, 36
Linctus, loch, eclegma, 38
Pulveres, 39
Pilulæ, 40
Trochiſci, 42
Inſtaurantia, 143

Quae Foris.

Epithemata, 43
Fotus vel fomenta, 45
Inſeſſio, vel ſemicupium, 46
Balneum, 48
Laconica ſudatoria, 57
Irrigatio, perfuſio, 60
Splenium, frontale, humectatio, embrocha. 61
Olea & balſama, 63
Eccriſes chemicæ, 67
Diſtillationes & aquæ odoræ, 84
De aqua vitæ diſtillata vi & uſu, 92
Vnguenta, linimenta, cerata liquidiora, acopa, 103
Emplaſtra, 107
Cataplaſmata, 109
Pultes, 111
Sacculi, 112
Scuta, 113
Pileolus, cucupha & ſemicucupha, Tiara, 113
Suffitus, 114
Poma odorata, 118
Pulveres odorati, 118
Aquæ odoratæ, 119
Lixivia, 120
Dropaces, 120
Sinapiſmi, & phænigmi, hoc eſt, rubrificationes. 122
Cauteria, 125
Fontanella, 129
Gargariſma, 130
Errhina, naſaliæ, 132
Sternutatoria, ptarmica, 134
Apophlegmatiſmi, maſticatoria, ſalivam ducentia, 135
Collyria, 139
Cautiones quædam obſervandæ in mixtione medicaminum, 144

LIBRO SECUNDO

Nova ac facili Methodo, Medicamina cunctis Morbis utilia, & ſingulis partibus dicata, deſcribuntur, & maximè illa, quibus nunc utuntur Doctores Medici. 79.

DE remediis Præparantibus materiam morbificam. Quid ſit Præparatio. Quid coctio. Modus exhibendi præparantia, alterantia, 148
De quantitate qua ſumi debent Alterantia. Modus componendi Alterantia. & de eorum viribus ac correctione, 152
De qualitate alterantium remediorum, 157
De ſuccedaneis, & fermentatione alterantium, 163
De corroborantibus & alterantibus principes corporis humani partes, 167

DE CORDE.

Cor alterantia, & qualia ea eſſe debeant. & indicationes ex ejus præſtantiâ ductæ, 167
Cor calidum alterantia, & roborantia,
Intus, 175
Foris, 180
Cor frigidum alterantia, & roborantia,
Intus, 180
Foris, 185
Cor humidum alterantia, & roborantia,
Intus, 186
Foris, 188
Cor ſiccum alterantia, & roborantia,
Intus, 188
Foris, 190
Flatulentum cor roborantia. 191

DE HEPATE.

HEPAR alterantia & roborantia, 192
Hepar calidum alterantia & roborantia,
Intus, 193
Foris, 196
Hepar frigidum alterantia & corroborantia,
Intus, 198
Foris, 200
Hepar humidum alterantia & corroborantia,
Intus, 201
Foris, 202
Hepar ſiccum alterantia & corroborantia,
Intus, 203
Foris, 204

DE CEREBRO.

CEREBRUM alterantia & corroborantia qua ratione id fieri debeat, & qua cautione, 206
Caput calidum corroborantia, & in eo conceptam bilem extraque venus effuſam alterantia,
Intus, 215
Foris, 217
Caput frigidum roborantia, & in eo conceptam pituitam alterantia,

In-

Intus, 220
Foris, 223
Caput humidum roborantia, & in eo madorem alterantia,
Intus, 221
Foris, 227
Caput ſiccum roborantia, & in eo alterantia melancholiam,
Intus, 229
Foris, 231

DE PECTORE.

Pectus calidum corroborantia; & alterantia in id effuſam bilem extra venas: quibus, & quâ ratione id fieri debeat,
Intus, 232
Foris, 236
Pectus frigidum corroborantia & alterantia in eo conceptam pituitam extra venas effuſam,
Intus, 237
Foris, 240
Pectus humidum roborantia, & alterantia,
Intus, 241
Foris, 244
Pectus ſiccum corroborantia, & alterantia in id effuſam melancholiam,
Intus, 245
Foris, 248

DE STOMACHO.

Ventriculum calidum roborantia, & alterantia in eo conceptam bilem, quæ extra venas effuſa eſt. quibus remediis & cautionibus id fieri debeat,
Intus, 248
Foris, 250
Ventriculum frigidum corroborantia, & alterantia in eo conceptam pituitam,
Intus, 252
Foris, 253
Ventriculum humidum corroborantia, & alterantia,
Intus, 256
Foris, 258
Ventriculum ſiccum corroborantia, & alterantia,
Intus, 259
Foris, 260

DE LIENE.

Lienem calidum corroborantia, & alterantia,
Intus, 261
Foris, 262
Lienem frigidum roborantia, & alterantia,
Intus, 263
Foris, 265
Lienem humidum roborantia, & alterantia,
Intus, 266
Foris, 266
Lienem ſiccum roborantia, & alterantia,
Intus, 267
Foris, 268

DE INTESTINIS.

Inteſtina calida roborantia, & alterantia effuſam in ea bilem, extra venas,
Intus, 271
Foris, 272
Inteſtina frigida corroborantia, & alterantia effuſam in ea pituitam, extra venas & ſanguinem,
Intus, 272
Foris, 273
Inteſtina humida corroborantia & alterantia,

Intus, 274
Foris, 282
Inteſtina ſicca roborantia, & alterantia effuſam in ea melancholiam, extra venas & ſanguinem,
Intus, 284
Foris, 285

DE RENIBUS.

Renes calidos corroborantia, & alterantia effuſam in eos bilem, extra venas,
Intus, 286
Foris, 287
Renes frigidos roborantia, & alterantia in eos effuſam pituitam, extra venas,
Intus, 288
Foris, 289
Renes humidos roborantia, & alterantia,
Intus, 289
Foris, 290
Renes ſiccos corroborantia, & alterantia effuſam in eos melancholiam,
Intus, 290
Foris, 293

DE VESICA.

Veſicam calidam corroborantia, & alterantia effuſam per veſicam bilem, extra venas,
Intus, 294
Foris, 295
Veſicam frigidam roborantia, & alterantia pituitam in eam effuſam, extra venas,
Intus, 296
Foris, 298
Veſicam humidam corroborantia, & alterantia,
Intus, 299
Foris, 300
Veſicam ſiccam corroborantia, & alterantia effuſam in eam melancholiam, extra venas,
Intus, 300
Foris, 301

DE UTERO.

Vterum calidum corroborantia, & alterantia bilem in eum effuſam, extra venas,
Intus, 302
Foris, 303
Vterum frigidum corroborantia, & alterantia effuſam in eum pituitam extra venas,
Intus, 303
Foris, 306
Vterum humidum corrobarantia & alterantia,
Intus, 308
Foris, 310
Vterum ſiccum corroborantia, & alterantia effuſam in eum melancholiam,
Intus, 311
Foris, 313

DE ARTUBUS ET JUNCTURIS.

Artus calidos corroborantia, & alterantia effuſam in eos bilem, extra venas,
Intus, 314
Foris, 314
Artus frigidos corroborantia, & alterantia effuſam in eos pituitam extra venas,
Intus, 318
Foris, 319
Artus humidos coroborantia, & alterantia,
Intus, 322
Foris, 323

Ar-

Artus ſiccos corroborantia, & alterantia effuſam in eos melancholiam, extra venas,
Intus. 326
Foris, 327
Obſervatio *de corroborantibus,* 329
Sanguinem *alterantia, cum qui eſt purior quatuor humorum nutritioni dicatorum pars. Ad febres ſanguineas curandum res utiliſſima,* 329
Pituitam *alterantia intra venas contentam, quæ eſt purior quatuor humorum nutrientium pars. ad febres pituitoſas curandas utilis hiſtoria,* 335
Bilem *alterantia intra venas contentam: quæ eſt purior quatuor ſuccorum alibilium pars. commôda res bilioſis febribus,* 345
Melancholiam *alterantia intra venas conceptam; quæ eſt purior quatuor ſuccorum nutriciorum pars,* 356

SECUNDA PARS LIBRI SECUNDI.

De lenientibus remediis, 365
De purgantibus pharmacis, 376
Tempus exhibendi, 378
Quantitatis ratio in purgantium ſimplicium uſu, 379
De compoſitis purgantibus, 381
Vomitu *purgantia,* 384
Vomitoria leniora, 385
Vomitum validè moventia, 387
De purgantibus bilem, 391
Simplicia leniter purgantia bilem, & alvum benignè laxantia, 391
Compoſita leniter bilem purgantia, & alvum benignè laxantia, 398
Simplicia fortiùs bilem purgantia, 403
Compoſita fortiùs bilem purgantia, 405
De purgantibus Pituitam, 406
Simplicia leniter pituitam purgantia, & alvum placidè effundentia, 406
Compoſita leniter pituitam purgantia, & alvum benignè laxantia, 408
Simplicia fortiùs pituitam purgantia, 412
Compoſita fortiùs pituitam purgantia, 415
De purgantibus Melancholiam, 420
Simplicia leniter melancholiam purgantia, 420
Compoſita leniter melancholiam purgantia, 422
Simplicia validè melancholiam purgantia, 427
Compoſita validè melancholiam purgantia, 430
De *varios ſuccos ducentibus pharmacis: & de quibuſdam in eorum uſu* Cautionibus, 434
De Hydragogis, *hoc eſt aquæducis.* 443
Simplicia aquam purgantia, 444
Compoſita hydragoga lenia, 448
Compoſita hydragoga fortiora, 449
Sudorifica, 451
Diuretica, 454
Ad flatus, 455

LIBRO TERTIO VERA MEDENDI TRADITUR METHODUS.

UTILITAS methodi. Quid Methodi nomen. & in quibus verſetur Methodi medendi officium, 457

UNDE nata methodus. Quid ſit methodus medendi & quibus ducibus abſolvatur. 463

QUO modo in cognitionem morbi, ejus cauſæ, & partis morbo obſeſſæ ſit deveniendum, ex ſignis ſenſibus noſtris obviis. 467

An morbus ſit curabilis, & quibus notis id colligi poſſit, 478

De primæ indicationis prima parte: quæ docet, quo modo affectus præter naturam ſit pellendus, ſumptu indicatione à morbi natura: ſive morbi ſimplices, ſive commixti fuerint. quo ordine, tempore, & qua remediorum copia in omnibus morbis ſit utendum, 504

PRIMA primæ indicationis pars, de cauſa morbi antecedente. De ejus averſione, & quo modo, quoque tempore ea ſit adhibenda, 516

PRIMA primæ indicationis pars, de cauſa morbi antecedente. de ejus alteratione, cùm vitium fecit in prima & ſecunda qualitate. & ejus in praxi medica uſus, 522

PRIMA primæ indicationis pars, de cauſa morbifica antecedente. quo modo ea ſit purganda. & quæ ſint PURGATIONIS cautiones. & de tota purgationis rtcmarſi, 534

PRIMA primæ indicationis pars, quæ de cauſa antecedente cùm peccat copia. De ejus evacuatione quæ fit VENA SECTA; & de ejus cautionibus, 552

PRIMA primæ indicationis pars, quæ de cauſa morbifica CONTINENTE, quæ adhuc fluxa & remeabilis eſt, ac loco moveri poteſt. Et unde ejus remedia enata fuerint, 579

PRIMA primæ indicationis pars, quæ de cauſa morbifica continente, quæ non eſt meabilis, 593

Secunda primæ indicationis pars, quæ de curatione MORBORUM, 596

Tertia primæ indicationis pars, quæ de Symptomatum curatione, 599

De ſecunda indicatione, à temperie totius corporis, 620

De tertia indicatione, à loco affecto, 622

De quarta indicatione, à viribus, 628

De quinta indicatione, ab aëre, 636

De ſexta indicatione, ab ætate, 639

De

De ſeptima *indicatione, à conſuetudine,* 640
De octava *indicatione, à peculiari cujuſque naturâ,* 643
De nona *indicatione, à Sexu,* 645
De decima *indicatione, à vitæ inſtituto.* 645
De undecima *indicatione, à brevitate & longitudine morbi,* 646
Duodecima *indicatio, à quatuor morbi generalibus temporibus,* 646
Decimatertia *indicatio, à peculiaribus paroxyſmis,* 647
Decimaquarta *indicatio, ab ordinatis naturæ functionibus,* 648
Decimaquinta *indicatio, à remedio.* 649
Ultima *indicatio, ab influxu ſiderum, & de ſuperſtitioſâ curatione. De ſigillis & ſignaculis, ſuperſtitione, periaptis, verbis morbifugis, characteribus, magiâ, goëtiâ, necromantiâ, cabalâ, & de ſtratagemate medico,* 656
Exercitatio *methodi per duos vel tres morbos: quò ejus eluceat uſus,* 666
Examen ægrorum. quomodo interrogari debeant, 691
Quo *ſilo ſint conſultationes ducendæ,* 694

INDEX
RERUM MEMORABILIUM
Quæ in hoc Libro continentur.

A.

ABLUTIO medicaminũ, 651
Abortui, 50
Abſinthii vis, 398. 249. 358
Abſterſio, 526
Aceti diſtillatio, 98. aceti uſus in capitis morbis, 212. acetum nervis inimicum, 314. & melancholicis, 357. 359. acetum vomitui reſiſtit, 368. aceti noxa, 532
Acopa, 103
Acori remedium, 264
Actio læſa indicat affectus & partes, 472
Adeps ut conſervetur, 106
Ægrorũ examen,& interrogatio, 691
Ægyptiorum medendi ratio, 9
Aër quot modis frigeſcat, 349
Aër in febribus indicatur duobus modis, 350
Aër quas indicationes præbeat, 636
Ætas quid indicet, 639
Affectus præter naturam ut pellendi, 504. ut implicentur variè, 508. & ut in his tranſigendum, *ibid.*
Agarici vis, 183. purgandi ejus tecmarſis, 412
Agrimonii vis, 194
Aloë purgat bilem, & ejus cautiones, & dandi modi, 395
Alterantia remedia, 149. de eorum copia, & modis componendi, viribus, & correctione, 152. ne lædat, *ibid.* qualitas alterantium, 157. 361. manifeſtò, 166. alterantia principes partes, 167. De alteratione cauſæ morbificæ antecedentis, 522. alteratio particularis quid, 586. alteratio ut peragenda, 597
Alvi ignavæ cauſa, 9. ejus vitium, 5. unde, 10. alvum fluentem conſtringens, 276. alvum lenientia, 355. acrimonia fluenti alvo, 687
Ambræ vis, 173. 181
Amoris vis & curatio, 687
Amygdalata, 31
Anguriæ aqua, 195
Animalia quâ copiâ præſcribenda, 145
Aniſi oleum, 102
Aniſum pueros purgat, 456
Ano, 49. 50. ejus ulcera, 7. 121. 122
Antidota, 36
Apertientia quo ordine ſint danda, 532
Apertio quid, 598
Apophlegmatiſmi, 135. 590
Apoplexiæ curatio, 670
Apomeli, 398
Apotropæa, 656
Apozemata, 16
Aqua quæ optima, 22. 28. aqua odorata, 84. quæ cum oleo extillatur odorata, 119. aquæ minerales alterantes, 154. frigidam potabant, 161. aqua frigida antiquorum, 346. & ejus exhibendæ tecmarſis, *ibid.* aqua lenis, & aqua mineralis, 167. aqua vinoſa alvum ducit, 398
Aquæ vitæ vis, 25. 91. calidis inimica, 94. de ejus uſu, vi, ac tota tecmarſi, 93. 95. 99
Aquæ odoriferæ, 86
Aquæduca pharm. 444. vide Hydragoga.
Armenius lapis, 428
Aromatum olea, 101
Aromata ſtudent utero, 306
Arteriotomia, 575
Artus calidos corroborantia & alterantia, 314. 315
Artus frigidos corroborantia & alterantia, 318
Artus humidos corroborantia & alterantia, 322
Artus ſiccos corroborantia & alterantia, 326. repercutientia his dicata. 582
Arthritica remedia, 588
Arthritidi, 80. 81. 121. 315
Aſarum purgat, 404

Aſini

Aſini Indici cornu reſiſtit venenis, 175
Aſſatio, 150
Aſthmati, 48. 117
Aſtutia, 665
Atram bilem & pituitam purgantia, 457. & tres ſimul ſuccos purgantia, 457
Averſio, vide Revulſio.
Axungia ne ranceſcat, 106

B.

BALNEUM, 48. ſulphureum, aluminoſum, ſalſum, bituminoſum, æneum, ferreum, 50. plumbeum, calidum, frigidum, Spadenſe, artificilia, *ibid.* Succedanea variorum metallorum, 53. ad ſcabiem, 53. ſmaragdinum, *ibid.* dulce, 54. aquæ frigidæ, *ibid.* enchei reſis balneorum, 55. partes balnei, 56. Laconica, 57. aqua potabilis balnei, 51. ex oleo, 55. in balneis Hecticorum cautio, 156
Balſama, 78, 90. Veſalii, 79
Beniovini oleum, 108
Beta ex argento in templo Apollinis, 290
Bezaar, 174
BILEM alterantia intra venas contentam alimentariam, 345. Bilis varia, 345. Bilem temperantia, 349. 351. 353
Bilem tenuem, & craſſam alterantia, 355. Bili uſtæ, 357. Bilem alterantia, 427
Bilem purgantia, 391
Bilem leniter purgantia ſimplicia, 391. compoſita lenia, 398. compoſita fortia, 405
Bilis venenata, ut purganda, 400
Bilem & pituitam purgantia, 434. Bilem utramque ducentia, 457
Bilem & ſanguinem alterantia, 529
Boli, 35
Boraginis vis, 189
Braſſicæ vis, 124

C.

CABALA, 663
Calculi remed. 40. 65. 81. 88. 99. 189. 290. 291. 293. 294. 295. 296. in calculi metu, 301
Calfactio à frigore, 154. caloris noxa, 156. calidi commoda, 161
Caloris ordo in diſtillat. 81. 82. 83. caloris remed. 27. num cæleſtis, 94. 43. Epith. caloris vis, 653
Caloris vis, 156. calidorum in admotione cautio, *ibid.*
Calida alterantia, 153
Cancro, 99. 101. 108
Cantharidum uſus, 455
Caphura, 177. ad ſputum ſanguinis, 233
Capillus Veneris ducit alvum, 398
Caponum pulpa, 174
Capitis vulneribus, 79. frigori, 81. capiti calido ſacc. 113. lotio, 120. dolori, 121. frigido in ſucco, 134. 135. 137
Caput qualia remedia ſetat, 208. ejus dolorem placantia, *ibid.* ejus doloris cauſas evincentia, 211. 212. 213. Caput calidum roborantia & alterantia, 215. Caput frigidum roborantia & alterantia, 216. Caput ſiccum roborantia & alterantia, 231. Capitis dolori purgans, 402
Carbunculis, 125. 126. 127
Cardiacum conditum, nutriens, 34. 43. Epithemata, 44. 98. oleum, 53
Cardiacorum remediorum cenſus, 587. 615
Carduus benedictus, 182
Carmina curatoria, 650
Carnis ſuccus, 183
Carthamum, 407
Caſſia ut paranda, 36. ejus decoctio, 167. ejus doſis, 380. bilem purgat, & ejus correctio, 391
Caſſutha quid agat, 421
Cataplaſmata, 109. molliens, 110
Catapotia, 40
Catarrho tenui. 138. ſacculus, 112. frigido, 121. quid cavendum, 138
Cauſa morbi ut noſcenda, 467. 478.
Cauſæ variæ morborum qua ſerie eximendæ, 508. 510
Cauſa morbi antecedens qua tecmarſi ſit revellenda, 516. & unde ejus remedia enata, 516
Cauſa morbi antecedens ut purganda,

da, 534. ut alteranda, 523. cùm copia peccat ut evacuanda, 552. Cauſa morbi continens, quæ adhuc fluxa eſt & loco meabilis, ut eximenda, 579
Cauſa morbifica continens, quæ non eſt meabilis, 593
Cauſo, 44
Cauteria, 125. 595. & Cautiones in eorum uſu, 128
Centaurei vis, 198
Cephalica ſimplicia, 586
Ceraſiorum vis, 249. eorum ſyrupus, 398
Cerata liquidiora, 103. alterantia, 155. 158.
Cerebrum alterantia, & roborantia, 206. qua ratione & cautione id fieri debeat, 206. ejus fabrica, *ibid.* ſpiritus, 207. vide Caput. Cerebro frigido, 676. Cerebro humido, 93
Cervi lachryma, 451
Chamæmelum, 62
Characteres curatorii, 660
Chemiæ laus, origo, uſus, 68
Chinæ decoctum, 452
Cibarre, 665
Cichoracea, 193. 339
Cinnamomi oleum, 102
Cinnamomi vis, 183
Citò curandum, 460
Citria mala, 170
Clyſteres, 5. & tota eorum tecmarſis, 4. 5. his per purgationes non utendum. 377
Clyſter, 593
Cochlearum aqua, 369
Coctio humorum quid, & alia Medicis quàm Philoſophis, 148. 149. 166. Coctionem primam & ſecundam felicitantia, 337. 338
Colicis, 11. 49. 52. 65. 88. 94. 290
Collyria, 139. & unde dicta, *ibid.*
Colocynthidis vis purgatrix, 415
Color num abducatur diſtillatione: pulchra de coloribus quædam, 72. 74. unde, *ibid.* varietas unde, *ibid.*
Compoſita remedia rejicienda, 162
Conceptui dicata remedia, 311
Condenſatio, 529
Condita, 32. alterantia, 158
Confectiones aromaticæ, 159
Confituræ ut ſint aſperandæ, & criſpandæ, 146
Congelatum, 174
Conſervæ, 36. ſolidæ, 37. alterantes, & earum copia, 152. calidæ conſ. 159. frigidæ, 159
Conſuetudo quid indicet, & quanta ejus vis, 640
Conſultationes quo ſilo ſint ducendæ, 694
Contuſis, 110
Convulſioni, 81. 47. 55. 56. 88
Cor roborans potio, 25. 35. 43. 86. qualia eſſe ea debeant, 166. qualia velit remedia, 169
Cordis fabrica, 168. ſpiritus, *ibid.*
Cor calidum roborantia, 175
Cor frigidum alterantia, & roborantia, 180
Cor humidum alterantia & roborantia, 186
Cor ſiccum alterantia & roborantia, 188. flatulentum cor roborantia, 191
Corallum, 177
Coriandri vis, 319
Cornu aſini Indici reſiſtit venenis, 175
Coronæ unde inventæ, 217
Corpore à toto ut ducatur indicatio, 610
Corticum oleum, 98
Crocum, 182
Crocum ferri, 202
Criſis quo modo ſit futura, fida, perfida, difficilis, facilis, perfecta, optima, &c. 494. 496. Quibus ad hujus indicium opus ſit, 499
Crudi ſucci phlebotomiam prohibent, 566
Cucupha, 113
Cucurbitulæ, 574. unde in uſum ductæ, 593
Curatio num fiat ſimili, 465
Cyclaminis vis purgandi, 415
Cyperi vis, 200
Cypriæ aves, 118

DA-

D.

Dacrydium, 447
Daphnoïdes. 446
Decocta, 60. quæ coquantur, 652
Delinctus, 58
Delirium criticum ut noſcatur, 62
Dentibus, 136
Derivatio unde nata, 580. quid ſit, & quomodo differat à Revulſione, 584
Detergentia remedia, 338
Deuteropathia, 473
Diadoſis, 474
Diæta ex quibus indicationibus rectè inſtituatur, 629
Diaphanum unde, 73
Diarrhœæ remedia, 277
Dies critici qui, 502
Digeſtio diſtil. 82
Digeſtio quid, 594
Diluta, 24
Diſtillata aqua, 28
Diſtillatio oleorum. chemica diſtillatio quid, 67. oleorum, 75. omnia diſtillata calida, 70. tota ejus encheireſis, 70. frigida, opii, 70. 71. purgantium, ibid. colores abducens, 72. optima, 76. fœminum, ibid. ex herbis olea, ibid. ex gummis, lignis, metallis, 78. ex cera, gummi, 78. balſama, 78. ex oſſibus, reſinâ, 78. gummi, 83. per vaporem, 85. aquarum odoratarum, 86. non extrahit elementa, 69. purgantium, 71. caloris diſtill. ordo, 81. 82. ejus digeſtio quod diſtill. 82. fermentatio, 82. eduliorum, 87. diſtillationis antiquitas, & tota ejus encheireſis, 68. per athanora, 101
Diſtillatoriæ vis, 651
Diuretica duplicia, 354
Diuretica remedia, 454
Divinum in morbis quid, 485
Diuturnis morbis remed. 121
Doloris vim ſopiens potus, 25. balnea, 53. dolori, 48. 61. unguentum, 103. 108. cataplaſ. 109. 110. cautio in fotu, 112. dolori ut narcotica dentur, 209. Dolor quid ſit, & unde, 600
Dolores ut notent affectus ac partes affectas, 468
Drachma Æginetarum, 2
Dropaces, 120. 594
Dulcia nocent lieni, 262
Duritiei cauſæ. 593

E.

Ebrietatis medicamen. 217
Ebulus, 445
Ecchylomata, 30
Ecchyloſis holagoga, 439
Eclegma, 58. 591
Eccriſes, 30. 67
Elaterii excellentia, 446
Electaria, 32. ut effici debeant, 33
Electio quid, 206
Elicius Juppiter, 662
Elixatio. 150
Ellebori exhibendi tecmarſis, 387. 390. ejus extractum, 432. elleborum nigrum, 429. antiquorum elleboriſmus, ibid. ellebori extractum, 432. Elleboro cur veteres uterentur, 537
Embrocha. 61
Emollitio, 526. 593
Emplaſtrorum uſus, 107. alterantia, 154
Emplaſtrum in cancro utile, 108
Empyemati, 245
Emulſiones, 31
Epilepſiæ., 51. 52. 80. 81. 93. 98. 121
Epithemata, 43
Epithymi vis purgans, 420
Errhina, 132. 590
Eupatorii vis, 377. 398
Euphorbii vis purgatrix, 414. 446
Euporiſton in gula ſqualida, 32
Examen ægrorum, 600
Exanthemata peſtifera, 43
Excrementa indicant affectus & partes, 471
Exhalationes alterantes, 156
Experientia, 463
Extinctio medicaminum, 652
Extracta varia, 30. 67
Extractum holagogum, 439

F. FA-

F.

Faciei maculis 83. 101. rubori, 101. 218
Febrium apozema, 18. epithema, 43. febrium ſanguinearum curatio, 329
Febri cottidianæ remed. 343. febri peſtiferæ remed. 616
Febribus, 186. oleum vitrioli, 98. febribus peſtilent. 186. febrium ſanguinearum remedia, 329. 331. Febribus bilioſis quæ remediantur, 345. 353. febribus omnibus remedium, 354
Febribus melancholicis remedia, 357. febri ſpuriæ, 399. 445
Febribus nothis, 399. 409. 435
Fermentatio diſtill. 82. alterantium, 163
Ferri crocum, 202. ex ferro medicamentum, 204
Ficus leniunt alvum, 407
Fiſtulis, 80. 81
Flatibus, 93
Flatum remedia, 455
Flores cordiales, 5
Flores melliti, 37
Fluxum alvi ſtringens, 276. fluxui alvino cum tuſſi quid remedietur, 286. quid notandum in alvinis remediis ad fluxum comparatis, 281. alvum irritatam à bile placantia, 355
Fœtum excludentia, 65. 81. 305. ſcelerata, 117. 118. 135
Fontanellæ, 129
Formæ non ex materiâ, 560. formæ paratio in materia, 560
Fotus vel fomentum, 45. cautio in iis, 46. alterantes, 275
Fractis, 111
Frictio medicamentorum, 652
Frigoris laus, 57. noxa, 162. vis, 382. 653.
Frigus quot modis aquæ inducatur, 346. Cautione qua frigidis ſit utendum foris, 346. 524
Frigida alterantia, 524
Frontale, 61
Fructuum oleum, 102. fructus medicati, 158. fructum coctio, 352
Fumariæ doſis, 380. purgat, 349. 421
Functiones naturæ ordinatæ quid indicent, 648

G.

Gagatis oleum, 103
Galli dococtum ducit alvum, 107. 424.
Gargariſma, 130. 591
Genitæ vis, 422.
Goëtia, 661
Gradus qualitatum in remediis, 379 525. caloris & frigoris, 653. & humoris & ſiccitatis, 654
Granum verũ in ponderibus quid, 1
Gratiola, 448
Gravidæ mulieres caveant à ſuffitu, 117
Gravidis leniens remedium, 372
Gravidis num vena ſecanda, 570
Gulæ ſqualenti, 32
Gummi olea, 100

H.

Hæmorrhoidibus, 50
Hamech compoſitio, 433
Hecticis quæ conferant, 43. 54. epithema, 43
Hepati, 43. 52. 98. 99
Hepar alterantia & roborantia qualia ſint, 192
Hepar calidum alterantia & roborantia, 193. hepati moderato adhibenda, 197
Hepar frigidum alterantia, & corroborantia, 198
Hepar humidum alterantia, & roborantia, 201
Hepar ſiccum alterantia, & roborantia, 203. ad ejus ſcirrhum, 204. 205.
Hepati obſtructa, 338. Hepati qualia ſtudeant, 339
Hepar quæ modeſtè calfaciant, 340. qualia hepati conveniant, 359
Hepaticus ſyrupus, 364
Hepati inflammato, 581
Hepatis obſtructioni, 357
Hepati ſicco, 360
Hepaticorum remediorum cenſus, 588

Her-

Herbæ emollientes quæ, 4
Herbarum oleum, 108
Hermodactylorum purgatrix vis, 414
Hiera quo modo pituitam purget, 411. De hieris, 416. 433
Hirudines unde in uſum ductæ, 393
Hordeatum, 31
Hordei aqua, 368
Humectatio, 61. quid ea agat ad morbos pellendos, 361
Humida alterantia, 524
Humiditatis vis, 261
Humores quot, 151. nutritii, & excrementitii humores, 151. Humores varios purgantia, 434. varios alterantia, 533
Humores multos præparantia, 363
Hydragoga, 443. ſimplicia, 444. Compoſita lenia, 448. Compoſita fortiora, 449
Hydromel, vide Melicratum.
Hydropicis, 52. 97. 98. lixivium, 120
Hypercatharſis quid ſiſtat, 276. 550
Hyperici ſecretum, 64. 66. per os, 67
Hypoglottides rotulæ, 42
Hyſſopum alvum ducit, 407

I.

Ictero, 204
Idioſyncraſia quid indicet, 643
Jecora animalium coquuntur in remedium, 196
Ignis formæ præſtantia, 126
Illinitio, 526
Inciſio, 526
Indicationes, 464. uſus earum, 466
Induratio, 526
Inflammationi, 46. 61. 93. 110. 113. debentur leniora pharmaca, 378
Infuſiones, 25. & de iis novum, 26. alterantes, 154. duplex infuſio, 348
Infuſio medicaminum, 652
Infeſſio, 46. 49
Inſolatus florum, 66
Inſtaurantia, 143. exempl. 174
Intemperiei curatio ſimplicis, 666. Cap. 29. Lib. 3. compoſitæ, 667
Interrogari ut ægri debeant. 960
Inteſtina calida corroborantia & alterantia, 271
Inteſtina frigida corroborantia & alterantia, 272
Inteſtina humida corroborantia & alterantia, 275
Inteſtina ſicca corroborantia & alterantia, 284
Ireos vis purgatrix, 414. 444
Irrigatio, 60
Jucundè curandum, 461
Judicium, 463
Julep 27. elegans, ibid.

K.

Κύφη, 114

L.

Lac amygdalinum, 31
Lactis ſeri copia, 145
Lactis uſus, 188. ſeri uſus, 194
Lac qua copia dandum ad nutriendum aut alterandum, 869
Lactis ſeri varius ad purgandum, 369. 376. 427
Lactucæ vis, 249
Laconica ſudatoria, 57
Ladani oleum, 102
Lætitia, 532
Laſſitudini, 48
Laſſitudo quid & quotuplex, 469
Laureola, 428
Laxatio, 526
Laxulus lapis, 428
Lenientia remedia, 365
Lenientia ut exhibenda, & tempus, 166. quo modo componenda, ibid. eorum correctio, ibid. ut eorum copia augenda vel trahenda: & quæ ſint uſu probata, 267
Lenienti viſcoſitate, 369. dulcia 370
Lenientium qualitas, ibid. paſſulatum leniens, ibid. electarium pro bilioſis, 374
Lenientia hortilitia, 374
Lenientia ex animalibus, 376. lenientium ex qualitate doſis, 380
Leporina caro ſucci benigni, 291
Lethargo, 93. 125. 134. 581

Lieni

Lieni, 50. 98. frigido, 124. quales conferant ſyrupi. 193. LIENEM calidum roborantia & alterantia, 261. Lien ſiſcus, 262. LIENEM frigidum alterantia & robor, 263. LIENEM humidum corroborantia & alterantia, 266
Lienem ſiccum corroborantia, 267
Lieni qualia ſtudeant, 339. 359
Lieni obſtructo, 357
Lieni ſicco, 360
Lieni inflammato. 582
Lienteriæ remedium, 277
Ligaturæ unde in uſum ductæ. 593
Lignorum oleum, 102. 88
Linctus, 38
Linguæ aridæ. 608
Linimenta, 103
Lixivia, 120
Locus affectus quas indicationes præbeat. 622, 623
Loch. 38. alterantia, 160
Lumbis. 81
Lunam malè à chirurgis obſervari in phlebotomiâ, aſtrologica demonſtratio. 559
Lunæ varia facies, 561
Luna obſcurata venam ſecandam, 563 ſeries virium lunæ, 563
Luna fœlix non omnibus fauſta, 564
Lunæ vis, 656
Lutum thermarum, 53
Luxatis. 61

M

MACERATIONES remediorum, 25
Maciei partis, remed. 121
Magia, 661. Ægyptia magia, 662. Hebræa, 663. ethnica, 663. olim efficax. 664
Malagmata veterum, 44. 109
Mamma in ſaxum indurata, 53
Manna, 373. ejus doſis, 380. 394
Margarita, 170
Marſupia, 112
Maſticatoria, 135
Materia quæ ſit turgens, 541
Maturatio, 149
Maturatio quid, 594
Medicamentorum componendorum ratio, 1. 2. eorum copiam ut metiamur, 3. ſimplicia med. & ea eſſe optima, 1. ut miſcenda, 2. ſi medic. non agant, 12. cautiones in mixtione medicaminum, 144. ingrata, deducentia, corrigentia, ſtimulantia, integra. *ibid.* mixtio, 165. compoſita. 165. correctio medicamentorum, 651
Medicaminum vires, 652
Medicamenti ſubſtantia 655
Mel concava abſterger, 152
Mel mercurialatum 373
Mel roſatum, 407
Mellis diſtillatio, 98
Mellis uſus & divinitas, 342
Melicrati vis, 238. quibus proſit, 338. 342. calidæ res ei incoquendæ, 343
Melancholiæ 86. 94. 361
Melancholiam alimentariam intra venas contentam alteran. 356. 357. melancholicis febribus quæ remedientur. *ibid.* Melancholia quotuplex, 357. compoſita melancholiam alterantia, 361
Melancholiam purgan. ſimplicia leniter, 420. compoſita lenia, 422. ſimplicia purg. 427. compoſita validè purg. 430. Melancholia ut alteranda, 531. ejus contumacia, 532
Meliſſa, 173. 183
Memoriæ, 79. 81
Menſes albi, 304. Menſes moventia, 306.
Menſtrua evocans, 81. profluа, 9. 18. 49. remedium ſecretum menſes evocans, 312
Menſuræ medicaminum, 2
Mercurialis lenit alvum. 407
Meobani pulvis, 186
Metaſtaſis, 474
Methodus medendi, 457. & ejus utilitas, 457. quid ſit, 459. officium ejus, 459. unde nata & quid ſit, 463. 464. ejus inſtrumenta, 464. ejus exercitatio, 666
Mixtio remediorum, 144. 165
Morbis diuturnis quid cavendum, 23. 49. humidis. 61. antiquis dropax, 121. phœnigmi, 122. cur jam non uſurpentur, 137. diuturnis,

125.

125. Morbi ut noſcendi, 478. Num curabiles, 478. & in quid abituri, 493. boni eventus notæ. 493
Morbi non omnes curabiles, 460. Morbi in cognitionem ut veniendum, 467
Morborum ut noſcantur tempora, 500. & ejus vigor. 501. qui magni. 510. 553. de morborum curatione. 596. Qua ſerie ſint examinandi. 864.
Morbi brevitas & longitudo quid indicent, 646
Mororum vis. 915
Morſelli, 35
Mortis cauſæ, 504
Moſtacioni, 35
Muccagines, 32
Mulſa, vide Melicratum.
Muſcæ aëris pravitatem denotant, 639
Μύζα quæ, 66
Myrobalanorum doſis, 398. quo modo bilem purgent, 398. pituitam ducunt, 406. & melancholiam, 420

N.

NARCOTICUM, 196. 199. qua cautione danda, 211. Narcoticorum tecmarſis, 462
Naſalia, 132
Natura ægrorum varia, 606
Natura quid. 559
Naturæ proprietas quid indicet, 643
Nauſeæ, 25
Necromantia, 662
Nervorum morbis, 80. 81. 100
Nervus ictus in phlebotomia, 573
Nicotianæ vis, 115
Noduli ano indendi, 6
Noſcendi difficultas, 477

O.

OBSTRUCTIONIS cauſæ, 306. quæ obſtruant, 526
Occaſio, 512
Occulta & manifeſta alterantia, 166
Occulta vi quæ agant, 650
Ocymi vis, 183
Oculorum vitiis, 93. 98
Oculis, 139. 141
Oedemati, 51
Olea, 63. olivarum, 63. lavanda ut ſint, 63. omphacia, 63. quæ expreſſione ſiunt, 64. olei balneum, 55. beniovini, 64. juniperi, 64. 88. diſtillatione quæ ſiunt, 67. antimonii, 79. myrrhæ, 80. caphuræ, 80. polychreſton, 81, gummi, 83. 85. 64. quæ infuſione ſiunt, 65. hyperici, 67. ex oſſibus, 87. ſuccini per deſcenſum, 89. ex caphura, gummis, & aromatis, 88. baccarum juniperi 87. terebinthinæ, 89. parvâ mole, vi magna, 76. ex floribus, 65. alterantia, 157
Oleum hepar roborat. 203. 341
Omphacii vis, 194
Ophthalmiæ, 111
Opiata, 35. vide Narcotica.
Opii diſtillatio, 71
Opopanacis vis purgandi, 415
Ordo in implicitis affectibus, 509
Oris ſqualori, 26. fœtori, 32. ulceribus, 98
Ovum Lombardi, 174
Ova non eſſe calida, ſed in febribus utilia, 184. 189
Oxymel laudatum in febribus remedium, 339
Oxymel compoſitum, 431. 432

P.

PALMO, 95. 581
Panis Marſicus, 174.
Paralyſi, 48. 88. 94. 125
Paroxyſmi particulares quid indicent, 648. & quid paroxyſmus, *ibid.*
Partes qua arte alterandæ, 162
Pars affecta quas indicationes præbeat, 622
Pars num ſympathiâ affecta, 693
Pars afflicta ut noſcenda, 467. ut ſciendum num per ſe vel per conſenſum laboret, 473. 478
Partui, 88. 313
Partum accellerantia, 305
Paſta regia, 35
Paſſulæ leniunt alvum, 407
Paſſulatum leniens, 370
Pectus calidum corroborantia & alterantia, 232. 236
Pectus frigidum roborantia & alteran-

rantia, 237
Pectus humidum roborantia & alterantia, 241
Pectus ſiccum roborantia, 246
Pectus mundans medicamen, 374
Pedum tumori, 51
Penicilla, 5
Periapta naturalia, 659
Perſica, 178
Perſici ſyrupus, 398
Perfuſio, 60
Peſti, 43. 65. 86. 88. 117. 154. peſtilenti febri, & peſti, 186. in peſtifera materia remedia, 195. 196. 452. 453. in peſte ut revellendum venâ ſectâ, 522
Peſſus, 7. 591
Pharmacum purgans bilem & pituitam, 25. pharmaca componendi regula, 382. cur à minimis particulis difficiliùs pharmacum agat, 389.
Pharmaci ignava vis ut ſtimulanda, 407. pharmaca varios ſuccos ducentia, 434. eorum tecmarſis, 442. pharmaciæ, & phlebotomiæ junctus uſus cum incidit, 552
Pharmaca leniorâ debentur inflammatis, 378
Phlebotomia quibus cautionibus, & qua encheireſi ſit adminiſtranda, 552
Phlebotomią quid, 552. ejus & pharmaciæ cum uſus incidit, 553. quæ cauſæ phlebotomiæ, 553
Phlebotomiam malè ad Lunæ curſum fieri, 559
Phlebotomiam arcent crudi ſucci, & venenum, 566
Phlebotomiæ utilitas, 573
Phœnigmi, 122. alterantes, 135
Phrenitis, 62. 63. ejus remedia, 220. 221. 581.
Phrenitidis curatio integra, 677
Phthiſicis, vide Tabidis.
Pileolus, 113
Pilis, 98
Pilulæ, 40. alterantes, & earum copia, 153. pilulis in melancholia raro utendum, 434
Pimpinellæ vires, 178
Pituitam alterantia intra venas contentam alimentariam, 335. pituita multiplex, 335. pituitæ uſus, 336. pituitam craſſam alterantia, 344. pituitam tenuem alterantia, 345
Pituitam purgantia ſimplicia leniter, 406. compoſita lenia, 408. ſimplicia fortia, 412. compoſita fortia, 415.
Pituitam & bilem purgantia, 434. pituitam & atram bilem purgantia, 437. & tres ſuccos ſimul purgantia, 438
Pituitam alterantia, 530
Plethora, 554
Pleuritis ut tractanda, 39
Plumbum ut pulveriſandum, 108
Podagræ, 48. 60. 324. 328
Polypodium purgat, 421. ejus ſyrupus lenis, 426
Poma odorata, 118. 189. flatulenta, 192. ut pomis utendum, 261
Portulaca, 193. ejus aſparagi, 332
Potiones, 24
Practica obſervatio, 152. 440. 441
Prædictiones cautè ut inſtituendæ, 501. obſervanda in prædicendo, 503.
Præfocatio uteri, ejuſque remedium, 310
Præparatio humorum quid, & modus exhibendi præparantia, 148. 149. & eorum uſus dexter, 151. eorum copia, modus componendi, vires, & de eorum correctione, & cautione, 152. præparatio humorum, 166. & cum multi in vitio ſunt, 363
Praxis ratio facilis, 666
πρoαίρεσις, 206
Pruna roſata, 32. prunorum doſis, 380. purgans, 393
Pruna lenientia, 371
Prunodactyla, 392
Pſyllium, 32. ejus infuſum, 178. 404
Ptarmica, 334
Ptiſana veterum, 528
Puerorum bilem purgans ſyrupus, 399
Pueris num ſecanda vena, 568. 569. 570. eorum natura, 639

Pulmonum remedia, 214
Pulveres, 39. quâ dentur copiâ, 152. alterantia, 152. 153
Pulvis Meobani, 186
Pulveres odorati, 118
Purgans bilem & pituitam, 24. vide Pharmacum.
Purgantium diſtillatio, 71. purgantia remedia, 377. purgandum parcè, *ibid.* tempus exhibendi purgantia, 378. Quantitatis ratio purgantium, 379. purgantia compoſita, 381
Purgationis cuncta tecmarſis, & cautiones, 534. ejus perfectæ notæ, 549. ejus ſymptomata ut ſiſtenda, 550. cum non purgat, 551
Purgatio particularis quid ſit, 590. & tota ejus tecmarſis, 591. 592
Putridis, 82. 98

Q.

QUALITATUM gradus in remediis, 379. 525. Qualitatis cujuſque vires, 382 qualitatis ſecundæ vitia, 525. tertiæ qualitates remediorum, 654
Qualitas mutata ut monſtret affectum, & partem, 467
Quantitas remedii unde accipiatur, 514
Quartanæ remedium, 362. ejus contumacia, 512
Quiês animi, 190
Quinta eſſentia, 100

R.

RADICES aperitivæ quæ, 4
Radicum Chinæ decoctum, 452
Raphanus ex auro in templo Apollinis, 290
Rarefactio, 526
Ratio, 206. 463
Recidiva, 460
Remediorum in mixtione cautiones, 144. remedia nova periculi plena, 391. remediorum unde tanta varietas, 504. uſus, 547. eorum varia actio remediorum rectus unde, 612
Remedium quid indicet, 649
Renes calidos corroborantia & alterantia, 286
Renes frigidos corroborantia & alterantia, 288
Renes humidos corroborantia & alterantia, 289
Renes ſiccos corroborantia & alterantia, 290
Renibus inflammatis, 31. 47. vitiis renum, 47. obſtructis, 99. ulceratis, 234
Renum ulceri, 395. renalium remediorum enumeratio, 588
Repulſio quibus fiat, 527. quid, & unde nata, 580. repellentia, 582. in his cautiones, 583
Revulſio quid, 517. & quo modo à derivatione differat. *ibid.* inſtrumenta revulſionis, 519. tempus & modus, 521
Rhabarbarum purgat bilem: quibus 396. & quibus modis paratum. in morbis ſqualidis qua tecmarſi ſit præbendum, 401
Ricinus, 445
Rob, 29
Roborantia remedia, 167
Roſarum conſerva nitens, 37. Roſæ, 84. earum oleum diſtil. 98. roſarum elegantiæ, 176. 217. roſa purgat bilem : & ejus dandi ratio, 394
Ruptoria remedia, 125
ῥυπτικὰ remedia, 338

S.

SACCHARI liquor, 98. copia quâ exhibeatur, 145. ſacchar. veterum, 353. ſaccharum ducit alvum, 407
Sacculi, 112
Sal alvum ducit, 407
Salviæ mira vis, 308
Sanguis æquivoca vox, 152
Sanguinis grumos diſſolventia, 82
Sanguinis copia in humano corpore, 545
Sanguinis ſputi remed. 243
Sanguinis mictui, 299
Sanguinem alterantia, qui eſt purior

humorem pars, & ut purior reddatur, 329. ſanguis à ſecta vena ſervetur, *ibid*. a ſanguine quæ ſeparent excrementa, 330. ſanguinem craſſum alterantia, 332. tenuem incraſſantia, 332. 333. eum calfacientia, 333. eum refrigerantia, & ejus ebullitionem ſiſtentia, 333
Sanguinem ſiccantia, 334. cum humectantia, 334
Sanguinem puriorem quæ faciant
Sanguinem & bilem alterantia, 529
compoſita remedia, 335
Sanguinem alterantia, 528
Sanitatis mater Tranquillitas, 190
Sapa, 29
Sapo, 118
Saporum vires, 382
Scabiei remed. 50. 53. 65
Scammonii doſis, 381. ut purget, & ejus tecmarſis, qua dandum ſit, 381
Scuta, 113
Secundinas ejiciens, 135
Seminis humani quanta præſtantia, 117
Semina quâ copiâ præſcribenda, 144
Semina calida, & frigida quæ. 4. ſeminum olea, 100
Semicupium, 46
Senæ folia, 424. 427
Senum natura, 640
Serapia, 19. alterantia qua tecmarſi ſint danda, 152. compoſita, 153. calida & frigida alterantia, 159. moderata. Serapium hepaticum, 364. in uſu Serapiorum frequenti cautio, 533
Serum lactis alterans, 161. leniens, 368. 369. 427
Setones unde in uſum ducti, 593
Sexus quid indicet, 645
Sicca alterantia, 524
Siccitatis vis, 382
Siderum ab influxu indicationes, 656. ſidere affici remedia, *ibid*.
Sigilla, 656
Signacula, 656
Simplicia, potiora, 442
Sinapiſmi, 121. 595
Singultui, 134
Sirſen, 677
Solani vis, 71
Soldanella, 444
Somnifera lotio, 60. ſomnus quid, 209. ſomnifera potio, 209. ſomnifera ſpongia, 211. ſomnum conciliantia, 209. 229
Spiritus cordis, 168. quæ eos eventando recreent, 349
Spiritus alteratus ut reſtituendus, 629.
Spirituum medicatio, 676
Splenium, 61
Splenicis confert polypodium, 238
Splenicorum remediorum enumeratio, 588
Sternutatoria, 134
Stœchas alvum ducit, 407. 420
Stomacho ſcuta, 113
Stomachum firmantia, 65. 79. 87. 88
Stomachicorum remediorum cenſus, 588
Studioſorum pilulæ, 411
Suada, 657. & ejus vis, 659
Sublimatio, 68
Succedanea remedia, 162
Succi, 29. quâ copiâ dentur, 153
Sudori nimio, 50. ſudorifica, 331. 443. 451
Suffitus, 116
Sulphuris oleum, 99. 103
Superpurgationi, 550
Superſtitio, 657. & curatio ſuperſtitioſa, 660
Superſtitioſa de curatione 656
Suppoſitoria, 5
Suracum tumori, 50
Surditati, 81
Syncopi, 7. 93. ejus plena curatio, ex cauſarum diſtinctione, 609. 611
Syncopes curatio, 610
Sympathia, 473. notæ quòd ex ſympathia laborat pars, 474 Quo modo fiant morbi per ſympathiam, 506.
Symptoma in exeunte mutato ut tractandum, 618
Symptomatum cura, 697. & quo modo ſingula eorum genera ſint tractanda,

ctanda, 697
Symptomata confuſa, 472
Symptomatum curatio, 599
Συγμαία Ægyptiorum quid, 9

T.

TABI, 35. 97. 98. quid cavendum in ea, 137
Talus, 7
Tamarindi non validè aſtringunt, 373. eorum doſis, 380. ut ad purgandum dentur, & vires eorum, & formula dandi, 393
Tartari oleum, 99
Tartarum vini alvum ducit, 407
Temperamentum unde innoteſcat, 475. ut ducatur indicatio à totius temperie, 620
Tempus medendi ut captari debeat, 511
Tempora quatuor morborum quas indicationes præbeant, 646
Terebinthinæ doſis, 145 purgat ventrem, 396
Terra Lemnia, 187
Θεῖον Hippocrati quid, 484
Theriaca ſuccedanea, 164. ejus vis divina, 181. 188. purgatione abſit, 377
Theurgia, 663
Thoracica ſimplicia & compoſita, 587
Thuris oleum, 103
Thymiamata, 114
Thymus purgat, 421
Tithymali, 448
Torrefactio medicaminum, 652
Tranquillitas animi, 190
Triſtitiæ vis, 361
Trituræ & pulveres, 39
Trochiſci, 42. alterantes, 158
Tumoribus, 111
Turpeti purgatrix vis, 413
Tuſſi, 38. 79. 121. 125
Tutò curandum, 460

V.

VENÆ ſectionis tota tecmarſis & encheireſis, 552
Venenis, 67. 81. 86. 98. antidota potio, 178
Venereo morbo, 152
Ventriculo frigido, 91. faecul. 113. dropax, 121
Ventriculum calidum corroborantia & alterantia, 248
Ventriculum frigidum corroborantia, 252
Ventriculum humidum corroborantia, 256
Ventriculum ſiccum roborantia, 259
Ventriculi coctionem promoventia, 337
Ventriculo debili, 433
Vermibus, 81. aurium, 81. 99. 111
Vertigini, 125
Veſicæ ulceribus, 80. paralyſi, 125. ulceratæ, 134
Veſicam calidam roborantia & alterantia, 294
Veſicam frigidam roborantia & alterantia, 296
Veſicam humidam corroborantia &
Veſicam ſiccam roborantia & alterantia, 300
alterantia, 299
Victus quibus ex indicationibus rectè inſtituatur in ægris, 629
Vigiliæ mirandæ, 208. & eas placantia, 31. 60. & 690
Vigiliis, 31. 60
Vina medicata, 158. eorum vis, 169
Vini vis in medicina, 26. utilitas, 96
Vinum qua copia dandum ad nutriendum, & ad alterandum, 369. ejus præcellens vis, 531. De vini exhibitione in ſyncope, 617
Violæ, 175. ſucci ejus doſis, 380. bilem ut purget, 394
Vires inſtaurantia, 34. 148
Vires quas indicationes præbeant, 628. & in quibus rebus conſiſtant vires, ibid.
Viſci querni vis, 225
Vitæ inſtitutum quid indicet, 645
Vitrioli oleum, 98. 201
Vitulina caro lumbricos generat, 341
Ulceribus, 80. ani, 7. dolentibus, 7

Vteri, 7
Unguenta, 103. Unctiones alterantes, 154. alterantia ung. 157
Unicornu, 175
Vnio quid, 598
Vocum uſus, 665
Vomitum efficientia, 60. ſiſtens, 65. 66. Vomitum purgantia, 384. Vomitoria leniora, 385
Vomitum validè moventia, 387. cautiones in vomitu, 384. vomitorium, 592
Vrinæ difficultati, 81
Vrinæ ardori, 294
Vrinalia remedia, 246. eorum enumeratio, 588. uteri malis, 8. 47. 49. cautio in ſuffitu, 116
Vteri flatus pellentia, 309. 311
Vteri dolorem placantia, 304
Vterina remedia, 588
Vtero inflammato, 582
Vterum calidum corroborantia & alterantia, 302
Vterum frigidum corroborantia & alterantia, 303
Vterum humidum corroborantia & alterantia, 308
Vterum ſiccum corroborantia & alterantia, 311
Vulneribus, 66. 79. 80. 89

X.

Ξηρίον, 37.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]

[illegible] Google

Digitized by Google